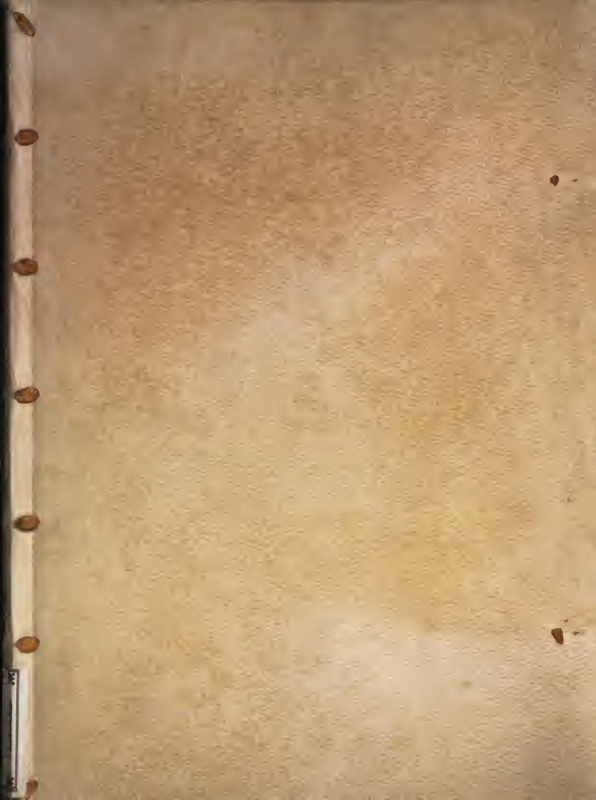

Aristo.
Stagiri.
de Phisic

1

¶ Aristotelis stragyrite peripateticorum princi-
pis de physico auditu textus libri primi.

T.c.p.

Quoniam quidem intelligere
et scire contingit circa omnes
scientias: quarum sunt prin-
cipia: aut cause aut elementa
ex horum cognitione. Tunc
enim cognoscere arbitramur
vnumquodq3 cu3 causas pri
mas et prima principia cognoscimus et vsq3 ad
elementa: manifestum quidem q2 que sunt circa
principia sciētie que de natura est prius determi-
nare tentandum.

¶ Diui Thome aquinatis sacri ordinis pdicatoꝝ. Aristo
telis clarissimi ac fidelissimi cōmētatoris: in pmū librum
physicoꝝ preclarissima cōmētaria. Lectio. I.

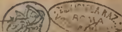

Quia liber physicorū: cuius expo
sitioni intendimus: est
primus liber scientie naturalis: in eiusdem
cū diuer- principio oportet assignare quid sit mate-
sitatis sci ria et subiectum scientie naturalis. ¶ Sci
entiarū. endum est igitur q2 cum omnis scientia sit i
p° intellectu. per hoc autem aliquid fit intelligibile in actu:
2° q2 aliqualiter abstrahitur a materia: secundum q2 aliqua
diuersimode se habent ad materiam ad diuersas scienti-
as pertinent. ¶ Rursus cum omnis scientia per demon
sufficien° strationem habeatur demonstrationis autem mediū sit
sciarū re diffinitio: necesse est secundum diuersū diffinitionis mo
alium dum scientias diuersificari. ¶ Sciendū igitur q2 quedā
sunt quorū esse dependet a materia nec sine materia dif
finiri possunt. Quedam vero sunt que licet esse non pos-
sunt nisi in materia sensibili: in eorum tamen diffinitione
materia sensibilis non cadit: et hec differunt adinuicē: vt
curuum et simum. Nam simū est in materia sensibili et ne
cesse est q2 in eius diffinitiōe cadat materia sensibilis. Est
enim simum nasus curuus: et talia sunt omnia naturalia:
vt homo lapis. Curuum vero licet esse non possit nisi in
materia sensibili: tamen in eius diffinitione materia sensi
bilis non cadit: et talia sunt omnia mathematica: vt nu-
meri: magnitudines: et figure. Quedam vero sunt que nō
dependent a materia nec sm esse nec sm rōnē: vel quia
nūq2 sunt in materia: vt deus et alie substantie separate: vel
q2 non vniuersaliter sunt in materia: vt suba: potentia: et
actus: et ipsum ens. de his igitur est metaphysica. de his
vo que dependent a materia sensibili sm esse: sed nō sm
rationem est mathematica. De his vero que dependent
a materia nō solum scdm esse: sed etiam sm rationē: est
subm to naturalis que physica dicitur. Et q2 omne qd habz ma-
tius scie teriā mobile est: cōsequens est q2 ens mobile sit subiectū
nalis nālis phie. naturalis aūt philosophia de naturalibus ē.
Naturalia autē sunt quoꝝ principium est natura: natu-
ra aūt est principiū motus et quietis in eo in quo est. De
his igitur que habent in se pncipium motus est scia natu
cō cōmen ralis. ¶ Sed q2 ea que cōsequuntur aliqd cōe prius et se-
tatoris. orsū determinanda sunt: ne oporteat ea multotiēs ptra-
ctando oēs partes illius repetere: necessariū fuit q2 pre
mitteretur vnus liber in scia naturali: in quo tractaretur
de his que cōsequuntur ens mobile in cōi: sicut oibus sci
entijs premittitur phia prima in qua determinat de his

que sunt cōia enti inq2tū est ens. hic aūt est liber physico
rū: q2 ēt dr de physico siue d naturali auditu: q2 p modū
doctrine ad audiētes tradit fuit: cui9 subm est ens mobi
le simplr. non dico aūt corpus mobile: q2 oē mobile esse
corpus pbatur in isto libro. Nulla aūt scia probat suum Lib. 6.
subiectū: et iō statī. In pncipio de celo q2 seqtur ad istum Lect.
incipit a notificatiōe corporis. ¶ Sequunt aūt ad hūc T.c.
librū alij libri scie nālis: in qbus tractatur de spēbus mo Lect.
biliū. puta in libro de celo. de mobili scdm motū localē T.cō.
qui est pma spēs motus. In libro aūt de gnatione: de mo
tu ad formā et pmis mobilibus. s. elementis: quantum ad
transmutationes coꝝ in cōi: q2tum vero ad spāles coꝝ
transmutationes in libro metheororū. De mobilib9 vo
mixtis inaiatis in libro de mineralibus: de aniatis vero
in libro de aia: et consequentibus ad ipsum. Huic autem diuisio
libro premittit phs phemiū in quo ostendit ordinē pce libri.
dendi in scia nāli. Unde duo facit. primo ostendit q2 opz
incipere a cōsideratiōe principioꝝ. scdo q2 inter pncipia
opz incipere a principijs vniuersalioribus ibi. Innata au
tem. Primo ponit talem rationem. in omnibus scientijs argumē
quarum sunt principia: aut cause aut elementa: intellect9 ta° arist.
et scientia procedit ex cognitione principioꝝ causarū et
elementorum: sed sciētia que est de natura habz pncipia
elementa et causas: ergo in ea oz icipere a determinatio- Expōv-
ne pncipioꝝ: qd autem dicit intelligere refertur ad diffi- borum
nitiones: qd vo dicit scire ad demōstrationem. Nā sicut eiusdem.
demonstrationes sunt ex causis: ita et diffōnes: cum com
pleta diffinitio sit demonstratio sola positione differens. Lect. 16.
vt dicitur in primo posterioꝝ. per hoc autem q2 dicit pn
cipia aut causas aut elemēta nō intendit ibi idem signifi
care. Nam causa est in plus q2 elementum: nam elemētū Lect. 3.
est ex quo cōponitur res primo: et est in eo: vt dicitur qn T.c. 4
to metaphysice. sicut littere sunt cause locutionis: nō aūt
syllabe. cause autē dicuntur ex quibus res dependet scdm
dū esse suū vel fieri: vn et etiam que sunt extra: vel etiā
que sunt in re cause dici possunt: ex quibus nō cōponitur
res pmo: nō tamē elementa. Principium vero importat
quendam ordinem alicuius processus. vnde aliquid pōt
esse principiū qd nō est causa: sicut id vnde incipit mot9
nō tamē est causa: et punctus est principium linee: non tn
causa. Sic igitur per principia videtur intelligere causas
mouentes et agentes: in qbus attēditur ordo processus
cuiusdam: per causas autem intelligere videt causas for
males et finales: ex quibus maxime dependēt res sz suū
esse et fieri: per elementa vero proprie pprias causas ma
teriales. Utitur autem disiunctione non copulatione: ad
designandū q2 nō omnis scia per oēs causas demōstrat.
Nam mathematica nō demōstrat nisi per causam forma
lem: metaphysica demōstrat per causā formalē et finalē
precipue: et etiā agentē: nālis aūt per oēs causas. Primā
aūt ppositionē rōnis inducte pbat ex cōi opiōne: sicut
pmo lib. posterioꝝ dicitur q2 tūc quilibet extimat se co-
gnoscere aliqd cū scit oēs causas eius a pmis vsq2 ad vlti Lect. 4.
mas. nec opz vt aliter recipiamus hic causas et elementa T.cō. 5.
et principia q2 supra: vt cōmentator vult: sed eodem mō.
dicit aūt: vsq2 ad elementa: q2 id quod est vltimum in co p cōmen
gnitione est materia. Nā materia est pp formā: forma tatorem
autē est ab agente pter finem: nisi ipsa sit finis. vt puta
dicimus q2 ppter secare serra habet dentes: et ferreos oz
eos esse vt sint apti ad secādū. ¶ Secundo ibi.

¶ Innata autem est ex notioribus nobis via: et T.cō. 2.
certioribus: in certiora nature et notiora. Non
enim eadem nobis nota et simpliciter. Unī qdē
necesse secundum modū hunc procedere ex icer

tioribus nature: nobis autem certioribus: incer tiora nature τ notiora.

¶ Ostendit q inter pncipia oz predeterminare de vniuer salioribus: τ pmo per ratione secundo per quedaz signa ibi. Totū. Circa primū ponit talez rationem Innata est nobis via vt pcedamus incipiēdo ab his que sunt nobis magis nota in ea que sunt magis nota nature: sed ea que sunt nobis magis nota sunt confusa: qualia sūt vlia: ergo opz nos ab vlibus ad singularia pcedere. Ad manifesta tionē aūt pme ppositionis iducit q nō sunt eadē magis nota nobis τ fm nām: sed illa que sunt magis nota fz na turā sunt minus nota fz nos: τ qz iste est nālis modus si ue ordo adiscēdi: vt veniat a nobis notis ad ignota no bis: ide est q oz nos deuenire ex notiorib⁹ nobis ad no tiora nature. ¶ Notādū aūt est q nō idē dicit nota esse nobis τ nota simplr. Simplr autē notiora sunt: que scdz se sunt notiora. Sunt aūt scdz se notiora que pl⁹ habēt de entitate: qz vnūqdq cognoscibile est inqtum est ens. Magis aūt entia sunt que sunt magis in actu. Unde ista maxie sunt cognoscibilia nāe. Nobis aūt econuerso acci dit: eo q nos pcedimus intelligendo de potētia in actū: τ pncipiū cognitionis nre est a sensibilibus que sunt ma terialia τ intelligibilia in potentia. vnde illa sunt pri⁹ no bis nota q̄ substātie separate: que sunt magis note fz na turā: vt pz 2° metaphysice. Non ergo dicit nota nāe: qz nā cognoscat ea: sed qz sunt nota fm se: τ fm ppam nāz. Dicit aūt notiora τ certiora: qz in sciētiis nō reqritur q liscūqz cognitio: sed cognitionis certitudo. ¶ Ad intel lectum autem secunde propositionis. Sciendū ē q ꝯfusa hic dicuntur que continent in se aliq in potentia τ idistin cte. Et qz cognoscere aliqd idistincte mediū est iter puraz potentiam τ actū perfectū: ideo duz intellectus noster p cedit de potentia in actum: pmo occurrit sibi ꝯfusum q distinctum: sed tunc est scia copleta in actu qn peruenitur per resolutionē ad distictā cognitionē pncipiorum τ elemē torum τ hec est rō quare ꝯfusa sunt pmo nobis nota q̄ di stincta. Qz autē vlia sunt confusa manifestum est: qz vlia continēt in se suas spēs in potentia: τ qui scit aliqd in vli scit illud idistincte: tūc autē distinguitur eius cognitio qn vnūqdqz eorum que continentur potētia in vniuersali actu cognoscit. Qui.n. scit aial non scit irrōnale nisi in poten tia: prius autez est scire aliquid in potentia q̄ in actu. Se cūdū igr hunc ordinez adiscendi quo procedimus de po tentia in actū: prius quo ad nos est scire animal q̄ homi nem. ¶ Contrariū autē huic videtur esse qd dicit phs in primo posteriorum: q singularia sunt magis nota quo ad nos: vniuersalia vo nāe siue simpliciter. ¶ Sed intel ligendum est q ibi accipit singularia ipsa indiuidua sen sibilia que sunt magis nota quo ad nos: qz sensus cogni tio que est singularium precedit cognitionez intellect⁹ que est vniuersaliū. Sed qz cognitio intellectualis est perfe ctior: vniuersalia autē sūt intelligibilia in actu: non autez singularia cū sint mālia: simplr τ fz naturam vniuersalia sunt notiora. hic autē singularia dicit nō ipsa indiuidua: sed species: que sunt notiores fm naturam: vtpote perfe ctiores existentes τ distictam cognitionem habentes. Ge nera vero sunt prius nota quo ad nos: vtpote hītia co gnitionē in potētia τ ꝯfusam. ¶ Sciēdum aūt q commē tator aliter exponit. dicit eni q ibi. Innata est. Uult ostē dere phs modum demonstrationis huius sciencie: qz. s. demonstrat per effectus τ posteriora scdm naturam: vt sic q ibi dicitur intelligatur de processu in demonstrando τ non in determinando. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sunt aūt primū nobis manifesta τ certa cō fusa magis: posterius autē ex his fiunt nota ele menta τ principia diuidētibus hec. ¶ Unde ex vniuersalibus ad singularia oportet procedere. phō mi noris. T.c.4.

¶ Intendit manifestare scdm eum que sunt magis nota quo ad nos τ minus scdm naturā: scilicet composita sim plicibus: intelligens composita per confusa. Ultimo au tem concludit q procedendum est ab vniuersalioribus ad minus vniuersalia quasi quoddaz correlariū. ¶ Uñ patet q eius expositio nō est conueniens: qz nō cōiungit totum ad vnam intentionē. Et qz hic nō intendit phus ostendere modū demonstrationis huius scie: hoc eni fa ciet in secūdo libro fm ordinē determinandi. Iterum qz confusa nō debēt exponi cōposita: sed idisticta: nō enim posset cōcludi aliqd ex vlibus cum genera non compo nantur ex speciebus. ¶ Secundo ibi. ꝯ cōm 3° p° 2° 3°

¶ Totum enim secundū sensum notius est. Uni uersale autem totum quoddam est. Multa eniz comprehendit vt partes vniuersale.

¶ Manifestat propositum per tria signa: quorum pmū sumitur a toto integrali sensibili: τ dicit q totū sēsibile ē noti⁹ fz sensuz: ergo τ totū itelligibile est notius fz itelle ctū. vle aūt est quoddā totū itelligibile: qz ꝯprehēdit sub se multa vt ptes. s. sua inferiora: g vle est notius quo ad nos. ¶ Uidet aūt hec pbatio iefficax: qz vtiē toto τ p te τ cōprehēsione equoce. ¶ Dicendum est aūt q totum integrale τ vniuersale conueniunt in hoc q vtrūqz est cō fusum. Sicuti eni qui apprehendit genus non apprehen dit species distincte: sed in potentia tantum: ita q appre hēdit domū nōdū distinguit partes. vnde cū rōne confu sionis totum sit prius cognitum q ad nos: eadē rō est de vtroqz toto. esse aūt compositū non est cōe vtriqz toti. Unde manifestū est q signāter dixit supra cōfusa τ non composita. ¶ Secundo ibi. p° sig 2m reprob° ꝯ com mētato rem

¶ Sustinent autem idem hoc quodammodo τ nomina ad rationem. Totum enim quodam modo τ indistincte notum diffinitum signifi cat: vtputa circulus. Diffinitio autem ipsius diuidit in singularia. T.cō.5.

¶ Ponit aliud signū de toto itegrali τ itelligibili. diffini tū.n. se habet ad diffiniētia quodāmodo vt totū itegra le inqtū actu sunt diffinientia in diffinito: sed tn q appre hendit nomē vtputa hoiem aut circulū nō stati distiguit diffiniētia: vñ nomē est sicut qdā totuz τ idistictum. sed diffō diuidit in singularia. i. distīcte ponit pricipia diffini ti. ¶ Uidet autem hoc esse cōtrarium ei quod supra di xit. Nam diffinientia videntur esse vliora que dixit prius esse nota nobis. ¶ Sed dicēdū q diffinientia fz se sunt prius nota nobis q̄ diffinitū: sed prius est notum nobis diffinitū q̄ q talia sint diffinientia ipsius sicut prius sunt nota nobis animal τ rōnale q̄ homo: sed pri⁹ est nobis notum homo confuse: q̄ q animal τ rationale sint diffi nientia ipsius. ¶ Tertio ibi. 3m reprob°

¶ Et pueri primum appellant omnes homines patres: τ feminas matres: posterius autem de terminant horum vnumquodqz.

¶ Ponit 3m signum sumptum ex vliori sensibili. Sicut.n. vlius itelligibile est prius notuz nobis scdm intellectū: vt puta aial homine. ita cōmunius sensibile est prius notū nobis fm sensuz: vtputa hoc animal q̄ hic homo: τ di co prius fm locū: τ fm sensum: τ fm tempus. Secundum lo cum qdem quia cuz aliquid a remotis videmus prius per 3°

primus ipsum esse corpus q̄ esse animal: ⁊ hoc prius q̄ q sit homo: ⁊ vltio q sit sortes. Et similiter ꝯm tēpus puer prius apprehendit hunc vt quendam hominē q̄ vt hūc hominem qui est Plato qui est pater eius: ⁊ hoc est q dicit. pueri primum appellant omnes viros prēs ⁊ feminas matres: sed posterius determinant: idest determinate cognoscunt vnumquodq̧: ex quo manifeste ostēditur q prius cognoscimus aliquid sub confusione q̄ distincte.

Lectio.

T.c.6.

Ecesse autem est aut vnum esse principium: aut plura. Et si vnū: aut immobile: sicut dicunt Parmenides ⁊ Melissus; aut mobile: sicut physici: hi quidē aerē dicentes esse: alij vero aquā primum principium. Si autem plura: aut finita aut infinita. Et si finita plura autem vno: aut duo aut tria: aut quatuor: aut scdm alium aliquem numerum. Et si infinita: aut sic sicut dixit Democritus genus vnū: figura autem ⁊ specie differentia: aut etiam contraria.

¶ Posito prohemio in quo ostēsū est q scia naturalis dꝫ incipere a pncipijs vlioribus: hic aūt ꝯm predictū ordinem incipit ꝓsequi ea que pertinent ad sciam naturalē. ⁊ diuiditur in duas ptes. In quarum prima determinat de pncipijs vlibus sciētie naturalis. In secūda determinat de ente mobili in cōi de quo intendit in hoc libro. et hoc in tertio libro ibi. Quoniā aūt natura est pncipiū. prima in duas. In prima determinat de pncipijs subiecti huius scie. i. de pncipijs entis mobilis inq̄tum hmōi. In secunda de principijs doctrine. In secūdo libro ibi. Eorum que sunt. Prima autem in duas. In prima prosequitur opiniones aliorum de pncipijs cōibus entis mobilis. In secunda inquirit veritatē de eis ibi. Omnes igitur contraria pncipia. Circa primum tria facit. Primo ponit diuersas opiniones antiquoꝝ phoꝝ de pncipijs cōmunibus. In secunda ostēdit q aliquas eaꝝ ꝓsequi non ptinet ad naturalē ibi. Id quidem igitur. Tertio prosequitur opiniones iprobando eoꝝ falsitatē ibi. Principium autem. Circa primum duo facit. Primo ponit diuersas opiones phoꝝ de principijs nature. scdo ostēdit eandē diuersitatē esse circa opiniones philosophoꝝ de entibꝰ ibi. Similiter autem querunt. Dicit ergo primo. q necesse est esse vnum principium aut multa: ⁊ vtraq̧ pars habuit phos opinantes quidā. n. eoꝝ posuerūt vnū principiū: quidam multa eoꝝ q posuerunt vnū q̄dā posuerūt illud esse imobile: sicut Parmenides ⁊ melissus: de quoꝝ opinione īfra patebit. Quidā vō posuerūt illō eē mobile. s. atiqui nāles: quoꝝ q̄dā posuerūt aerē esse principiū nālium: vt dyogenes. Quidā vero aquā vt thales. Quidā vō ignē: vt heraclitꝰ. Alij vō aliud mediū inter aerē ⁊ aquā: vt vaporem. Nullus vero eoꝝ qui posuerūt pncipium vnū tm: dixit illud esse terrā ꝓpter eius grossitiē. Huiusmodi aūt pncipia mobilia dicebant: q2 per horum alicuius rarefactionē ⁊ cōdensationē alia fieri dicebant.

Lect. 10. (margin)

naturales ponē tes vnū (margin)

¶ Eoꝝ vero qui posuerūt plura pncipia q̄dā posuerūt ea finita: q̄dā posuerūt īfinita. eoꝝ āt qui posuerūt ea finita: lꝫ plura vno: q̄dā posuerūt ea eē duo. s. ignē ⁊ terrā: vt infra dicet Parmenides. Quidam vero tria. s. ignē aerē ⁊ aquā. nā terrā quasi cōpositā existimabant pp eius grossitiē. Alij vero posuerunt ea esse quatuor. s. Emped. vel ēt ꝯm aliquē aliū numeꝝ: q2 ⁊ ipse Emped. cū q̄tuor elementis posuit duo alia. s. amicitiam ⁊ litē. Qui vō posuerūt plura infinita diuersificati sunt. Democritus. n. posuit idiuisibilia corpora que dicuntur atomi esse pncipia oium reꝝ: sed hmōi corpa posuit esse oia vnius generis ꝯm nām: sed tamē differebant ꝯꝫ figurā ⁊ formā: ⁊ nō solum differebāt: sed contrarietatem adinuicem habebāt. Ponebant enim tres contrarietates. vnam ꝯm figuram que est inter curuum ⁊ rectū: aliam ꝯm ordinem: que est prioris ⁊ posterioris: aliā ꝯm positionē. s. ante ⁊ retro: sursum ⁊ deorsum: dextrorsum ⁊ sinistrorsum: ⁊ sic ex illis corporibus vnius nature existētibus diuersa fieri ponebant ꝯm diuersitatem figure positionis ⁊ ordinis atomorum. Ex hac autem opinione dat intelligere oppositam opinionem: scilicet Anaxagore qui posuit īfinita pncipia: sed non vnius generis ꝯm naturam. posuit enim pncipia esse infinitas partes carnis ⁊ ossis minimas ⁊ aliorum huiusmodi. vt manifestum erit inferius. ¶ Aduertendum autem q non diuisit plura principia per mobilia ⁊ immobilia: quia nullus ponens prima principia plura: potuit ponere ea immobilia. Cum enim omnes ponerent contrarietatem in principijs contraria autem nata sunt se alterare: cū pluralitate principiorum imobilitas stare non poterat. ¶ Scdo ibi.

plu. fi.ᵗᵃ (margin) · Lect. 10. in pnº. (margin) · infinita (margin) · Lec. 8. T.c. 32 solo dubitatiōe tacite. (margin)

¶ Similiter autem querunt: ⁊ que sunt: querentes quot sunt: ex quibus enī sunt que sunt. Querunt primum post hoc vtrum vnum aut plura sint. Et si multa aut finita: aut infinita. Quare principium ⁊ elementum querunt vtrum vnum aut multa. T.c.7

¶ Ostendit q eadē diuersitas opinionū est circa entia. ⁊ dicit q similiter physici inquirentes de his que sunt idest de entibus querunt quot sunt. vtrum. s. vnum aut plura ⁊ si sint multa: vtrum sint finita vel infinita: ⁊ ratio est: q2 antiqui physici non cognouerunt nisi causam materialē. De alijs autem parum tetigerunt. ponebant autem formas naturales esse accidentia: sicut ⁊ artificiales: sicut ēm tota substantia artificialium est eorum materia: ita sequebatur secundum eos q tota substantia naturalium esset eorum materia. vnde qui ponebant tantum vnum principium: puta aerem: putabant q alia entia essent aer ꝯm suam substantiam: ⁊ simile est de alijs opionibus: ⁊ hoc est qō dicit q physici. querunt ex quibus sunt que sunt. i. inquirēdo de pncipijs inq̄runt causas mālēs ex q̄bus entia esse dicuntur: vnde patet q quādo inq̄runt de entibꝰ vtrum sint vnum aut plura: eoꝝ inq̄sitio est de pncipijs mālibꝰ que elementa dr̄. ¶ Deinde cum dicit. rō q̄re (margin)

¶ Id quidem igitur si vnū ⁊ immobile sit quod est intendere: non de natura est intendere. Sicut enim geometre non amplius ratio est ad destruentem principia: sed est aut alterius scientie aut omnibus communis: sic neque alicui de principijs. Non enim amplius principiū est si vnum solum: ⁊ sic vnum: principium enim cuiusdam aut quorūdam est. T.c.8. · s. imo (margin)

¶ Ostēdit q aliquā istaꝝ opinionū iprobare non ptinet ad nālē. Et circa hoc duo facit. pmo ostēdit q iprobare opinionē Parmenidis ⁊ melissi nō ptinet ad sciaꝫ nālē. Scdo assignat rōnē quare ad pñs ē vtile eā reprobare ibi. Sꝫ qm̄ de nā. Circa pmū duo facit. Primo ostendit q non pertinet ad scientiam naturalem improbare predictam opinionē. Secundo q non pertinet ad eam soluere rationes que ad ꝓbandum ipsam iducunt ibi. Aut

soluere rationem. Primum ostendit duabus rōnibus.
ône quarum secunda incipit ibi. Simile igitur. Dicit ergo pri
mo: q non pertinet ad scientiam naturalez intendere ad
perscrutandum de hac opinione si ens est vnum & immo
bile. Jam enim ostensum est q non differt secundum intē
tionem antiquorum philosophorum ponere vnum prin
cipium immobile: & ponere vnuz ens immobile. Et q im
probare hanc opinionem ad naturalem nō pertineat sic
ostendit. Ad geometriam nō pertinet inducere rationez
contra destruentez sua principia: sed hoc vel pertinet ad
aliquam aliam scientiam particularem. Si tñ geome
tria sit subalternata alicui pticulari scientie: sicut musica
arithmetice subalternatur: ad quam pertinet disputare
contra negantem principia musice: vel hoc pertinet ad
scientiam communem: scilicet logicam vel metaphysicā:
sed predicta positio destruit principia nature: qz si sit so
lum vnum ens & sic vnum scilicet immobile: vt sic q ex
eo fieri alia non possint: tolletur ratio principij: quia
omne principium aut est principium alicuius: aut aliquo
rum. Ad positionem igitur principij sequitur multitudo:
quia aliud est principium: aliud cuius est principium: qui
igitur negat multitudinem tollit principia: non igitur dz
contra hanc positionem disputare nālis. ¶ Scdo ibi.

.cō.9. ¶ Simile igitur intendere est si sic vnum est: & ad
aliam positionē quamlibet disputare. verbi gra
tia. ad dictam autem heraclitanam. Aut si aliqs
dicat hominem vnum quod est esse.

¶ Ostendit idem alia ratione. Non eniz requirit ad ali
quam scientiam vt inducat rationem contra opiniones
manifeste falsas & improbabiles. Nam quolibet proferē
lo.9. te contrariis opinionibus sapientis sollicitum esse stultū
est: vt dicitur primo Thopicorum. Hoc est ergo qd dicit
q: intēdere ad perquirendum si ens est sic vnum: scilicet
immobile simile est: ac si disputaretur contra quamlibet
aliam positionez improbabilem: vtputa contra positionē
heracliti qui dixit omnia semper moueri: & nihil esse ve
rum vel contra positionem alicuius qui diceret q totum
ens est vnus homo: que quidem positio esset omnino im
probabilis. & tamen qui ponit esse ens vnum tantum im
mobile: cogitur ponere totū ens esse aliquod vnum. Sic
igitur patet q non est huius scientie contra hanc positio
nem disputare. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut soluere rationem litigiosam: quod sane
.c.10. vtreque quidem habent rationes & melissi & par
menidis. Etenim falsa recipiunt & non syllo
gizantes sunt. Magis autem melissi onerosa
.c.22. ratio & non habens defectum. ¶ Sed vno in
conuenienti dato alia contingūt. Hoc autem vi
dere nihil difficile.

¶ Ostendit q nō est nālis etiaz soluere predictoꝝ phoꝝ
rōnes & hoc ꝓpter duas rōes: quaꝝ secunda incipit ibi.
rōne Nobis autem subijciantur. Probat ergo pmo ꝓpositū
per hoc q nō exigitur in aliqua scientia vt soluant rōes
2° sophistice que manifestum defectum habēt vel forme vel
materie. & hoc est qd dicit q simile est intēdere ad impro
babiles rationes. aut etiam soluere litigiosam rationez.
idest sophisticam. hoc aūt q sint sophistice. habent vtre
q rōnes & melissi & Parmenidis. peccāt eni in materia.
Unde dicit q: falsa recipiunt. i. falsas ꝓpositiones assu
munt: & peccant in forma. Unde dicit q nō syllogizātes
sunt. Sed positio melissi: est magis onerosa. idest vana &
fatua. & non habēs defectum. idest non inducēs dubita
tionem. & hoc infra ostendetur. Non est autez icōueniēs
q vno inconuenienti dato alia sequant. sic igitur cōcludi
potest q nō requiritur a philosopho nāli q soluat hmōi
rationes. ¶ Scdam rationem ponit ibi.

¶ Nobis autem subijciantur que sunt natura T.c.xi.
aut omnia aut quedam moueri. Est autem ma
nifestum hoc ex inductione. ¶ Similiter autem
neque soluere omnia conuenit: sed aut quecun 2° lib.
que ex principijs aliquis demonstrās mentitur. T.c.71.
Quodcunque vero non minime: vt tetragonis
mum eum quidem qui per decisiones geome
trici est dissoluere: illum autem qui antiphontis
non geometrici est.

¶ Que talis est. In scientia naturali supponit q natu 2°
ralia mouent vel omnia vel quedam: quedam: dicit: quia
de quibusdam est dubium si mouentur: & qualiter mouē
tur: puta de anima: de cētro terre: de polo celi: & formis
naturalibus & alijs huiusmodi. & q naturalia moueān
tur: potest manifestum esse ex inductione: quia ad sensuz
apparet q res naturales moueātur. Est etiam necessa
rium motum supponi in scientia naturali: sicut necessari
um ē supponi nam in cuius diffinitione ponit motus. Est. n. nā
pn[m] motus. vt infra dicet. ¶ Hoc aūt habito q motus sup
ponat in scientia naturali. Ulterius procedit ad propo
situm ostendendum per hoc q non omnes rationes sunt lib.2°.
soluende in aliqua scientia: sed solum que concludunt T.cō.3.
aliqd falsum ex principijs illius scientie: quecūq vo non
ꝯcludunt ex pncipijs scientie: sed ex ꝯtrarijs pncipioꝝ: non
soluunt in illa scientia: & hoc ꝓbat per exēplum in geo
metricis dicēs: vt tetragonismū. i. qdraturaz circuli: hūc
quidē qui est per decisiones circūferentie dissoluere per
tinet ad geometraz: qz nihil supponit ꝯtrium pncipijs sci
entie. Uoluit. n. qdā. brisso. inuenire qdratum eqle circu
lo diuidendo circunferentiaz circuli in multas ptes: & sin
gulis partibus supponere lineas rectas: & sic inueniēdo
alijs figuras: sicut rectilineas eqles alicui illoꝝ figuraꝝ
que continetur a decisione circunferentie: & corda vt plu
ribus aut omnibus existimabat se inuenisse figuraz recti
lineaz equalem toti circulo cui facile erat inuenire qdra
tū equalem per principia geometrie. & sic putabat se inue
nire posse quadratuz eqle circulo. ¶ Sed nō sufficiēter
argumētabatur: qz lz decisiones ille cōsumerent totā cir
cunferentiā circularē: nō tamen figure cōtēte a decisiōe
circūferētie & lineis rectis cōprehēdebāt totā superficiem
circularē. Sed dissoluere quadratum antiphōtis nō pti
net ad geometriā: qz vtebatur ꝯtrarijs pncipioꝝ geome
trie describebat. n. in circulo aliquā figurā rectilineaz pu
ta qdratum: & subdiuidebat arcus qbus sustentabantur argum°
latera qdrati singulos in duo media: & a punctis decisio antiphō
num deducebat lineam rectam ad oēs angulos quadra tis.
ti: & sic resultabat in circulo figura: viij. angulorum q plus
accedebat ad equalitatē circuli q quadratuz. Iteꝝ diui
debat arcus qbus sustentabant latera figure. viij. angu
lorum: singulos in duo media. & sic ducēdo lineas rectas
a punctis decisionū ad angulos pdicte figure resultabat
figura. xvi. anguloꝝ: que adhuc plus accedebat ad equa
litatē circuli. semper ergo diuidendo arcus & ducendo li
neas rectas ad angulos figure preexistentis cōsurgit figu
ra ꝓpinquius se habens ad equalitatem circuli. dicebat
aūt q non est procedere in infinituz a decisione arcuuꝝ
erat ergo deuenire ad aliquam figuram rectilineam eq
lem circulo cui poterit quadratum equari.

geometram n̄ hʒ solue rōnē pme. et Melissi: sed metha. ¶ Quia igit̄ suppōebat ꝙ arc⁹ nō sp diuidunt̄ in duo me dia: qḋ est ꝯtra ꝑncipia geometrie: hmōi rōnē dissoluere nō ptinet ad geometraʒ. Quia igit̄ rōnes Parmenidis ꝛ melissi supponūt ens esse imobile: vt īfra patebit: hoc autē est cōtra ꝑncipia supposita in scientia naturali: sequitur ꝙ soluere huiusmodi ratiōes nō pertinet ad phm naturalem. ¶ Deinde cuʒ dicit.

T.c.12. ¶ Sed quoniam de natura quidem non naturales defectus contingit dicere ipsos: fortassis bene se habet aliquantulum disputare de ipsis: habet enim philosophiam hic respectus.

¶ Assignat rōnē quare disputat ꝯ ꝑdictā pōneʒ. Et dicit ꝙ qꝛ ꝑdicti phi loquebantur de reb⁹ nālib⁹: licet non tm̄ inducerent defectus .i. dubitationes nāles. vtile est. Ad ꝓpositū disputare de hmōi opionib⁹: qꝛ ꝛ si nō sit scie nālis disputare ꝯ huius positiones: pertinet tamen ad philosophiā primam.

Lectio. III.

T.c.13. argumẽ antiphõtis. Principium autē maxime est omnium proprium: quoniam multipliciter dicitur quod est: quomodo dicunt dicentes vnū esse oīa: vtrum substantiam vnam oīa: aut quantitatem: aut qualitatem. Et iterum vtrum substantiaʒ vnam omnia: vt hominem vnum: aut equum vnum: aut animam vnam: aut qualitatem vnam erunt hec: vt album: aut calidum: aut aliquid aliorum talium. Hec eniʒ omnia differunt multuʒ: ꝛ sunt impossibilia dicere. ¶ Siquidem enim erunt ꝛ T.c.14 substantia ꝛ quale ꝛ quantum: ꝛ hec siue resoluta ad inuicem siue non: multa sunt que sunt. Si vero omnia. aut quale aut quantum sunt siue cū sit substantia: siue cum non sit: inconueniens est: si oportet incōueniens dicere impossibile. Nullum autem aliorum separabile est extra substantiaʒ. Omnia nāque de subiecta dicunt̄ substan- T.c.15 tia. ¶ Melissus autem quod est: infinitum dicit esse. Quantum itaqʒ aliquid est quod est. Infinitum enim in quantitate est. Substantiam autē infinitam: aut qualitatem: aut passionem esse nō contingit nisi secundū accidens: si simul ꝛ alique quantitates sunt. Infiniti autem ratio quantitati congruit: sed non substantie neqʒ qualitati. Siquidem igitur substantia est ꝛ quantum: ꝛ duo ꝛ non vnū ē quod est. Si vero substantia: solum nō infinitum est: neqʒ magnitudinem habebit vllaʒ. Quantū enim quoddam erit.

¶ Postq̄ posuit opiniones philosophoruʒ de ꝑncipijs. Hic disputat contra eos. ꝛ primo contra illos qui nō naturaliter de natura sunt locuti: secūdo contra illos q̄ naturaliter de natura sunt locuti ibi. Sicut autem physici. Circa primum duo facit. Primo disputat contra positionem Melissi ꝛ Parmenidis. Secundo contra rationes eorū. ibi. Ex quibus demonstrant. Circa primum duo facit. Primo disputat contra positionē hanc: ens est vnū. per rationē sumptam ex parte entis quod est subiectum in ꝓpositione: secundo per rationē sumptaʒ ex ꝯtra vnius qḋ est predicatū ibi. Amplius quoniam. Dicit ergo ꝑmo ꝙ id quod maxime accipiendum pro principio ad disputandum contra positionem predictam est: ꝙ id quod est idest ens dicitur multipliciter. Querenduʒ est ab eis qui dicunt ens esse vnum quomodo accipiant ens: vtrum .s. pro substantia vel pro qualitate: vel pro aliquo aliorum generum: ꝛ qꝛ substantia diuiditur in vniuersalē ꝛ particularem: idest substantiam primaʒ ꝛ secundam: ꝛ iterum in multas species: querendum est vtrum dicant ens esse vnuʒ: vt hominē vnū: aut vt equū vnū: aut vt aīam vnā: aut vt qualitatē vnam: aut albū aut calidū: aut vt aliqḋ hmōi. Multū enim differt q̄ocūqʒ istoꝝ dicat̄. Opʒ igit̄ ꝙ si ens est vnū: ꝙ vel sit subā ꝛ accidēs simul: vel accñs tm̄ vel subā tm̄. Si aūt sit subā ꝛ accidens simul. non erit vnū ens tm̄ sed duo: nec differt quantuʒ ad hoc vtrū substantia ꝛ accidēs sint simul in vno vel diuersa: qꝛ licet sint simul in vno: nō tamē sunt simplr̄ vnū: sed vnuʒ subiecto. Si vero dicat̄ ꝙ sit accidēs tm̄ ꝛ nō substantia: hoc est oīo īpossibile. Nam accñs sine substantia oīo eē nō pōt oīa .n. accidentia de substantia dicūtur sicut de subiecto: ꝛ in hoc ratio coꝝ cōsistit. Si vero dicatur ꝙ sit substantia tantū sine accidente: sequitur ꝙ nō sit quantitas. Nā quantitas accidens est. ꝛ hoc est cōtra pōnem Melissi. Posuit .n. ens esse infinitū. Vn̄ sequitur ꝙ sit q̄tum: quia īfinitū per se loquendo nō est nisi in quantitate. Sʒ subā ꝛ qualitas ꝛ huiusmodi nō dicunt̄ infinita nisi per acci-

dens in q̄tum.s. sūt simul i quātitate. cū ergo Melissus
ponit ens infinitum: non potest ponere substantiam sine
quantitate. si ergo est substantia ꝛ q̄titas simul: sequitur
ꝙ non sit tantum vnum ens: sed duo. Si vero sit solum
substantia non est infinitum: quia non habebit magnitu-
dinem neqꝫ quantitatem: nullo igitur modo potest eē ve
rum qḋ melissus dicit ens esse vnū. ¶ Scḋo ibi.

T.c.16. ¶ Amplius quoniam ꝛ ipsum vnum multiplici-
ter dicitur: quemadmoduꝫ ꝛ quod est: intenden-
dum quomodo dicant vnum esse omne. Dici
tur eni vnum: aut continuuꝫ aut indiuisibile: aut
T.c.17. quorum ratio vna ꝛ eadeꝫ: que aliquid erat esse:
quēadmodū vappa ꝛ vinuꝫ. ¶ Siquideꝫ igitur
continuū multa sunt quod est: in infinitum enim
diuisibile est continuū: habet autē dubitationem
de toto ꝛ parte. Fortassis auteꝫ non ad hanc ra
tionē sed ad ipsaꝫ secundū seipsam. Utrum vnū
aut plura pars ꝛ totuꝫ ꝛ quomodo vnū aut plu
ra. ꝛ si plura: quomodo plura: ꝛ de partibus nō
continuis: ꝛ si toti vnuꝫ vtrunqꝫ est sicut indiuisi
bile: qm̄ ꝛ eadē eisdē erunt.

¶ Ponit secūdā rōnē acceptaꝫ ex pte vni°. Et circa hoc
duo facit. Prio ponit rōnē. secūdo ostendit quomodo q̄
dam errauerūt in solutione ipsius ibi. Conturbati. Dicit
ergo p̄mo. ꝙ sicut ens dr̄ multiplr̄: ita ꝛ vnū: ꝛ iō ꝯside-
sum 3ª rendū est quō dicant oia esse vnū. Dr̄. n. vnum triplr̄: vel
primo sicut cōtinuū est vnū vt linea ꝛ corpus: vel sicut indiuisi-
2° bile est vnū vt punctū. Uel sicut vnū dicunt illa quorum
3° ratio ē vna seu diffinitio: sicut vappa ꝛ vinū dicunt vnū.
Primo ergo ostendit ꝙ nō possunt dicere ꝙ oia sūt vnū
cōtinuatione: q2 cōtinuū est quodāmodo multa. oē. n. cō
tinuū ē in īfinitū diuisibile: ꝛ sic cōtinet i se multas ptes.
Un̄ q̄ pōit ens ꝯtinuū necē est ꝙ ponat quodāmō mul-
ta: ꝛ nō solū pp multitudinē ptiū: sed ēt pp diuersitatē q̄
vr̄ eē iter totū ꝛ ptes. Est. n. dubitatio vtꝝ totum ꝛ pteꝫ
sint vnū aut plura: ꝛ lꝫ fortsitan hec dubitatio ad ꝓposi-
tū nō ptineat: tm̄ p seipsaꝫ vtilis est ad cognoscēdū: ꝛ nō
solū de totis ꝯtinuis: sꝫ ēt de totis ꝯtinuis: quoꝝ ptes nō
sunt ꝯtinue: sicut ptes dom° q̄ sunt vnū ꝯtactu ꝛ ꝯpōne.
Et itelligēdū est ꝙ totū sꝫ qd est idē pti: ꝛ nō simplr̄. Si
aūt simplr̄ totū eēt idē vni ptiū: eadē rōne eēt idē alteri
ptiū: que aūt vni ꝛ eidē sunt eadē sibi inuicē sūt eadē. ꝛ sic
seq̄t ꝙ ōbe ptes si ponāt simplr̄ eē idē toti ꝙ sint ideꝫ ad
inuicem ꝛ sic sequeretur ꝙ totū sit indiuisibile nō habēs
diuersitatem partium. ¶ Secundo ibi.

T.c.18. ¶ At vero si est indiuisibile: nullum erit quantuꝫ
neque quale. neque iaꝫ infinitum quod est sicut
Melissus dicit: neque finitum: sicut ꝛ parmeni
des. Terminus eni indiuisibilis finitus non est.

¶ Ostēdit ꝙ oia nō pñt eē vnū: sicut idiuisibile est vnuꝫ:
q2 qḋ est idiuisibile nō pōt eē q̄tum: cū ois quātitas sit di
uisibilis: ꝛ p ꝯñs nō pōt eē q̄le: vt itelligat de q̄litate que
fundat sup q̄titatē: ꝛ si nō est q̄tū nō pōt eē finituꝫ: sicut
dixit Parmenides: neqꝫ infinitū sicut dixit melissus: q2
terminus idiuisibilis: vtpote pūct° est finis. ꝛ nō finit°: q2
finitū ꝛ īfinitū ꝯueniūt q̄titati. ¶ Tertio ibi.

T.c.19. ¶ At vero si ratione vnū sunt que sunt omnia: si
cut est tunica ꝛ indumentum: heracliti rationem
contingit dicere. Idem enim erit ꝛ bono ꝛ ma
lo: ꝛ non bono esse ꝛ bono. Quare idem erit
bonum ꝛ non bonum: ꝛ homo ꝛ equus. Et
non solum de eo quod vnum sunt que sunt ratio
erit: sed de eo quod nihil. Et tali igitur esse ꝛ
tanto idem. 3ª icōue-

¶ Ostēdit quō nō pōt dici oia eē vnū p rōnē: q2 si hoc eēt nientia
sequerent tria icōuenientia. ¶ Et p̄mo ꝙ ꝯtria eēnt vnuꝫ p̄m
s̄m rōnē. s. ꝙ eadē rō eēt boni ꝛ mali: sicut heraclit° pōe 2m
bat eadē eē rōnē ꝯtrioꝝ: vt pꝫ in. 4. metha. ¶ Scḋꝫ icō
ueniēs est ꝙ eadē essꝫ rō boni ꝛ nō bōi: q2 ad malū seq̄t
nō bonū: ꝛ sic sequeret ꝙ eēt eadeꝫ rō entis ꝛ nō entis. ꝛ
sic sequeret ꝙ oia entia nō solū eēnt vnū ens: vt ipsi po-
nunt: sed ēt nō ens vel nihil: q2 q̄cūqꝫ sunt vnū s̄ꝫ rōnem
ita se hñt ꝙ de quocūqꝫ p̄dicat vnū ꝛ aliud: vnde si ens
ꝛ nihil sūt vnū s̄ꝫ rōnē: seq̄tur si oia sunt vnū ens: ꝙ oia
sunt nihil. ¶ Tertiū icōueniēs est ꝙ diuersa gña vt q̄li- 3m
tas q̄titas sint eadē s̄ꝫ rōnē: ꝛ hoc icōueniēs ponit cū
dicit. Et tali ꝛ tāto. Aduertēdū vō ꝙ sicut phs dic̄ i. 4. Lect.6.
meta. Cōtra negātes p̄ncipia nō pt̄ adduci demōstratio T.cō.9.
simplr̄: q̄ ꝓcedit ex magis notis simplr̄. Sꝫ demōstratio circa fi.
ad ꝯdicēdū que ꝓcedit ex his que supponunt ab aduer-
sario que sunt interdum minus nota simplr̄ ꝛ sic phs in
hac disputatione vtitur pluribus que sunt minus nota:
q̄ hoc qḋ est entia esse multa ꝛ nō vnū tantū: ꝛ ad qḋ ra
tiones adducit. Lectio. IIII.

Onturbati sunt auteꝫ ꝛ posteriores
quēadmoduꝫ ꝛ antiqui ne forte cō T.c.20.
tingat simul idem vnuꝫ esse ꝛ multa.
Unde alij quidē est auferebant: quē
admodū Lycophron. Alij aūt di
ctionē mutabant: vt quoniaꝫ homo non albus
est: sed albatur: neqꝫ ambulans est: sed ābulat:
vt non est adycientes multa faciant esse vnum
tanquaꝫ singulariter dicto vno aut ente. ¶ Sed T.c.21
multa sunt que sūt: aut ratione: vt aliud albo esse
ꝛ musico. Si idem vtraqꝫ multa itaqꝫ vnum.
Aut diuisione: quemadmodum totum ꝛ partes.
Hic autem iaꝫ deficiebant. ꝛ confitebantur vnū
multa esse: tanquam non conueniret idem vnuꝫ
ꝛ multa esse. Non opposita autem sunt. Est
enim vnum ꝛ potentia ꝛ endelechia. ¶ Hoc igi
tur modo facientibus impossibile videtur que
sunt vnum esse.

¶ Postq̄ phs iprobauit positionē Parmenidis ꝛ meli
si ponētiū ens eē vnū: hic ostendit ꝙ ex eadē radice q̄dā
posteriores phi in dubitationē inciderūt q̄dē. Errauerunt
eni pmenides ꝛ melissus: eo ꝙ nesciuerūt distiguere
vnum. vnde que aliquo modo sunt vnum: simpliciter eē
vnū enunciabant. posteriores aūt philosophi nescientes
distinguere vnum: pro inconuenienti reputabant ꝙ ideꝫ
aliquo modo sit vnum ꝛ multa: quod tamen cōuicti ra-
tionibus confiteri cogebant: ꝛ ideo dicit. ꝙ posteriores
philosophi turbati sunt. idest in dubitationeꝫ inciderūt.
quēadmodū ꝛ antiqui. s. Parmenides ꝛ melissus: ne for
te cogerentur hoc dicere ꝙ idem sit vnuꝫ ꝛ multa: quod
inconueniens videbatur vtrisqꝫ: ꝛ ideo p̄mi ponentes oia
vnum totaliter multitudinē auferebant: posteriores vō
multitudinē auferre conabant a quibuscūqꝫ q̄ ponerent
esse vnum: ꝛ ideo quidam in ꝓpōnibus. vt licophron an

ferebant h verbū est. dicebāt.n.ꝙ nō est dōꝫ hō est alb⁹: ſꝫ hō albus. Conſiderabāt.n.ꝙ hō ⁊ alb⁹ ſunt quodāmō vnū: alioquin albū de hoīe nō predicaret. Sed videbatur eis.ꝙ hec dictio est cū ſit copula verbalis īter duo copularet: ⁊ idō totaliter ab eo qd̄ est vnuꝫ multitudinē auferre volētes dicebāt nō eē apponēdū h v̄bū est: ſꝫ qꝛ imꝑfecta orō videbat: ⁊ imꝑfectū ſenſuꝫ gn̄ari in aīo auditoris: ſi ponant noīa abſq; additione alicui⁹ verbi: h volentes corrigere. Aliq̄ mutabāt modū loquēdi: ⁊ nō dicebāt hō albus ꝑꝑ imꝑfectionē orōnis: nec hō est albus: ne daret itelli multitudo: ſꝫ hō albat: qꝛ.ꝑ h qd̄ est albari nō itelligit res aliq̄: vt eis videbat: ſꝫ qdā ſubiecti trāſmutatio: ⁊ ſilr dicebat non eſſe dōm hoc est ambulans: ſꝫ hō ambulat: ne ꝑ additionē hui⁹ copule v̄balis est: id qd̄ reputabāt vnū.ſ.hoīem albuꝫ facerent eſſe multa: ac ſi vnū ⁊ ens dicerent [ſingulariter] .i.vno mō: ⁊ nō multipliciter. Sed h est falſum: qꝛ id qd̄ est vnū vno mō pōt eſſe multa alio: ſicut qd̄ est vnū ſubo pōt eē multa rōne: ſicut albū ⁊ muſicū: idē ſunt ſubo: ſꝫ rōne multa. Alia.n. est rō muſici: ⁊ alia albi: vn̄ ꝯcludi pōt ꝙ vnuꝫ ſit multa. Alio ēt mō ꝯtingit ꝙ id qd̄ est vnū toto ⁊ actu ſit multa ſꝫ ꝑtiū diuiſionē. Un̄ totū est vnū in ſua totalitate: ſꝫ hꝫ ꝑtiū multitudinē: ⁊ q̄uis ad id qd̄ est vnum ſubo ⁊ multa rōne aliqd̄ remediū adinuenirēt auferētes h verbum est: vel ꝯtinuātes: vt.ē.dictū est: tn̄ in h.ſ.toto ⁊ ꝑtib⁹ oīno deficiebant r̄ndere neſcientes: ⁊ ꝯfitebant tāq̄ aliqd̄ incōueniens vnū eē multa. ſed h non est incōueniens: qn̄ vnū ⁊ multa non accipiunt vt oppoſita. vnuꝫ.n. in actu: ⁊ multa in actu opponunt: ſꝫ vnū in actu: ⁊ multa in potētia nō ſunt oppoſita. Et ꝑꝑ h ſubdit ꝙ vnū dr̄ mltiplr .ſ.vnū in potētia: ⁊ vnū in actu: ⁊ ſic idē nihil ꝓhibet eſſe vnū in actu: ⁊ multa in po°. ſicut pꝫ de toto ⁊ ꝑtib⁹. Ultimo aūt inducit ꝯclōnē principalr intentā.ſ.ꝙ ex p̄dictis rōnibus pꝫ: ꝙ impoſe est oīa entia eē vnū. Lec. v.

Et ex quibus autē demonſtrant ſoluere nō difficile est: vtriq; eni ſophiſtice ſyllogiçant ⁊ ꝑmenides ⁊ meliſſus. Et nāq; falſa recipiunt: ⁊ nō ſyllogiçantes ſunt. Est autē magis meliſſi onerosa ratio ⁊ non habens defectum. Sꝫ vno inconuenienti aſſignato alia ꝯtingūt. Hoc autem nihil graue est.

C Poſtq̄ phs improbauit pōnē ꝑmenidis ⁊ meliſſi: hic incipit ſoluere coꝝ rōnes: ⁊ circa h.d.ſ.p̄° oñdit qūo rōnes coꝝ ſūt ſoluēde. 2° ſoluit rōnes meliſſi. ibi. [Qd̄ q̄dē igr̄.] 3° ſoluit rōnē ꝑmenidis. ibi. [Et ad ꝑmenidē.] Dicit ḡ p̄° ꝙ nō est difficile ſoluere rōnes: ex quib⁹ ſyllogiſant ꝑmenides ⁊ meliſſus: qꝛ vtriq; ſophiſtice ſyllogiçāt: ⁊ in eo ꝙ aſſumunt falſas ꝓpones: ⁊ in eo ꝙ nō ſeruant debitā formā ſylli. ſꝫ rō meliſſi [est magi onerosā] .i.vana ⁊ fatua [⁊ nō hn̄s defectū] .i.nō inducens dubitationē. Aſſumit.n. ꝙ ꝯtriat nālibus principijs ⁊ manifeſte falſuꝫ.ſ.ꝙ ens non gn̄etur: vnde nō est graue ſi vno inconuenienti dato alia ſequuntur. C Secundo ibi.

T.c.23. C Quod quidem igitur meliſſus paralogiçat: manifeſtum est. Opinatur eniꝫ accipere ſi quod factum est: habet principium omne: quoniam ⁊ quod non factum non habet principium.

Ratio. meliſſi. C Soluit rōnē meliſſi que talis erat: qd̄ factū ē hꝫ p̄n^m. ḡ qd̄ nō est factū nō hꝫ p̄n^m. ſꝫ ens non est fcm̄: ḡ non hꝫ p̄n^m: ⁊ ꝑ ꝯñs nō hꝫ finē: ſed qd̄ non hꝫ p̄n^m ⁊ finē est infinitū: ḡ ens est infinitū. qd̄ aūt est īfinitū est imobile: nō eniꝫ haberet extra ſe quo moueret. Itēꝝ qd̄ est infinitū est vnū: qꝛ ſi eſſet multa opoꝛteret eē aliqd̄ extra infinitū: ergo ens est vnū ⁊ īfinitū ⁊ imobile. Ad oñdēdū aūt ꝙ ens nō gn̄atur inducebat quādā rōnē. qua ēt vtebant quidā phi nāles: vn̄ ponit eā infra. circa finē hui⁹ libri p̄mi. C Hāc aūt rōnē iprobat q̄^m ad q̄tuoꝛ. p̄mo q̄^m ad h qd̄ dicit: qd̄ factū est hꝫ p̄n^m: ḡ qd̄ nō est factū nō hꝫ p̄ncipiū: hoc aūt nō ſequit: ſꝫ est falſa ꝯñtia. Arguit.n.a deſtructione antecedētis: cū recta forma argumētandi ſit ecōuerſo arguere: vn̄ nō ſequit. ſi ē factū hꝫ p̄ncipiū: ḡ ſi nō est factū nō hꝫ p̄ncipiū: ſꝫ ſequeret: ergo ſi non habet principium non est factum. C Secundo ibi. Lec.15. Contra meliſſi rōnem q̄druplr

C Poſtea ⁊ hoc inconueniens: omnis eſſe principium rei: ⁊ non tempoꝛis ⁊ generationis non ſimplicis: ſed alterationis tanquam non momētanee facte mutationis.

C Improbat p̄dictā rōneꝫ quātū ad illā illationē. nō hꝫ p̄n^m ergo est infinitū. Principiū.n. dr̄ duplr: vno mō dicitur p̄n^m tpis ⁊ gn̄ationis: ⁊ ſic accipit p̄n^m cū dr̄ qd̄ fcm̄ est hꝫ p̄n^m. vl̄ qd̄ nō est factū nō hꝫ p̄n^m. Alio mō est p̄ncipiū rei vel magnitudinis: ⁊ ſic ſequeret ſi nō hꝫ p̄n^m est infinitū. Un̄ pꝫ ꝙ accipit nomē p̄ncipij: ac ſi eēt vno mō dcm̄: ⁊ h ē qd̄ dicit: ꝙ incōueniēs est dicere [ꝙ p̄n^m oīs] .i.cuiuſcūq; hn̄tis p̄n^m [ſit p̄n^m rei] .i.magnitudinis: ⁊ ꝙ nō ſit alio mō dcm̄ p̄n^m tpis ⁊ gn̄atiōis: nō tn̄ ita ꝙ ſimpliciter gn̄atio ⁊ momentanea que est inductio forme in māam hēat p̄n^m: qꝛ ſimplicis gn̄atiōis nō est accipe p̄n^m. ſed totius alterationis: cuius termin⁹ est gn̄atio est accipere p̄n^m cū nō ſit momētanea mutatio: ⁊ aliqn̄ gn̄atio dicatur ꝑꝑ ſuum terminum. C Tertio ibi. 2°

T.c.24 C Poſtea propter quid imobile ſi vnum est: ſicut enim ⁊ pars vna: cum ſit hec aque mouetur in ipſa: quare non ⁊ omnis poſtea propter quid alteratio non erit.

C Improbat p̄dictā pōnē q̄^m ad tertiā illationē: q̄ īfert. est infi^m: ḡ est imobile: ⁊ oñdit ꝙ hoc nō ſequit duplr p̄° quidē in motu locali: qꝛ aliqua ꝑs aque pōt moueri in ſe ipſa: ita ꝙ nō moueat ad locū extrinſecū: ſed ſm ꝯgregationē ⁊ diſgregationē ꝑtium: ſicut ſi totū coꝛpus infinitū eſſet aqua eēt poſe ꝙ ꝑtes ei⁹ mouerent īfra totū: ⁊ non procederēt extra totuꝫ locum. Itē improbat q̄^m ad motū alteratiōis: qꝛ nihil ꝓhiberet infinituꝫ alterari vel in toto vel in partibus: non.n.ꝑꝑ h opoꝛteret ponere aliquid extra infinitum. C Quarto ibi. 3°

C At vero nec ſpecie poſſibile est vnum eſſe: ſed ſicut ex quo. Sicut enim ⁊ phyſicoꝛum quidaꝫ vnum dicunt: illo autem modo non. Hō nāq; ab equo alterum est ſpē: ⁊ contraria adinuicem.

C Improbat p̄dictam rōnē quo ad quartā illationē que ꝯcludit ꝙ ſi ens est infinitū ꝙ ſit vnū: nō eniꝫ ſequebatur ꝙ ſit vnū ſm ſpēm: ſed foꝛte ſcdꝫ māꝫ: ſicut quidam phorum naturalium poſuerunt omnia eſſe vnū ſm māam: nō aūt ſm ſpēm: manifeſtuꝫ est.n.ꝙ homo ⁊ equus differūt ſm ſpēm: ⁊ ſimiliter contraria ſunt differentia adinuiceꝫ ſm ſpēm. Lectio. VI. 4°

T.c.25. Et ad ꝑmenidem autem idē modus rōnum est: ⁊ ſi aliq aly prop: ij ſunt: ⁊ ſolutio partim qdem qꝛ falſa est: partim autem qꝛ non concluditur.

C Poſtq̄ phs improbauit rōnē meliſſi: hic improbat rationeꝫ parmenidis: ⁊ p̄mo iprobat eaꝫ. 2° excludit dicta

quorūdā qui male obuiabāt rōni pmenidis.ibi.⌊ Quidā autē rōnibus. ⌋Circa primū duo facit. Primo ponit modos:quib⁹obuiandū est rōnibus parmenidis. secūdo illis modis eā soluit.ibi.⌊ Falsa quidē. ⌋Circa pmū
Lect.9. sciēdū q rō pmenidis talis erat:vt pz pmo meta. Quic
T.c.im- quid est preter ens:est nō ens:sed qd est nō ens est nihil:
medis- ergo quicqd est preter ens est nihil:sed ens est vnū:ergo
e ante quicquid pter vnū est nihil:ergo est tm̄ vnum ens:z ex h
T.c.1. ɔcludebat q esset imobile:q̄z nō haberet a quo moueretur:nec hēret extra se quo moueret. Ex ipsis aūt eoꝝ rōnib⁹:pz q pmenides considerabat ens sm rōnē entis:z ideo ponebat ens eē vnū finitum. Melissus aūt ɔsiderabat ens ex parte mãe.ɔsiderabat.n.ens sm q est factuz: vel non factū:z ideo ponebat ens eē vnū z infinitū:dic ergo q idem modus est ꝓcedendi ɔ̄ rōnem pmenidis:z ɔ̄ rōnē melissi. Nam sicut rō melissi soluebatur ex eo q assumebat ꝓpōnes falsas:z ex eo q nō recte ɔcludebat sz rectam formā syllogisticam:sic z rō parmenidis soluitur:partim q̄z falsa assumit:z ptim q̄z nō recte cōcludit: dicit aūt z esse alios modos ꝓprios disputandi ɔ̄ pmenidem:q̄z ɔ̄ eum disputari pōt ex propositionibus ab eo sumptis:que sunt aliquo mō vere z probabiles. Sz melissus procedebat ex eo qd est falsuz z improbabile.s.q ens non generatur. Unde non disputauit contra eū per propositiones ab eo sumptas. ¶ Secundo ibi.

¶ Falsa quidem:quoniaz simpliciter accipit qd est dici:multipliciter dicto.

¶ Prosequit pdictos modos:z p° pm̄.2° scdz.ibi.⌊ Nō ɔcludit aūt. ⌋Dicit g pmo.q pmenides assumit ꝓpōnes falsas:⌊ q̄z accepit qd est ens dici simplr ⌋.i.vno mō:cuz tm̄ dicatur multipliciter.Dr.n.ens vno mō suba:alio mō accidēs:z hoc multipliciter sz diuersa genera. Pōt etiā accipi ens:prout est cōe sube z accidenti:pz aūt q ꝓpositiones ab eo sumpte in vno sensu sunt ve:z in alio sensu sunt false:naz cū dr quicquid est preter ens:est non ens: veruz est si ens sumatur:prout est cōe sube z accñti:si aūt sumatur pro accidente vel pro suba tm̄ falsuz est:vt īfra ostendetur. Similiter z cum dicit:q ens est vnū:verum est si accipiat ꝓ aliqua vna suba:vel pro aliquo vno accidente:non tamen verum erit in illo sensu: q quicquid est preter illud ens sit non ens. ¶ Secundo ibi.

¶ Non concluditur autem:quia si sola alba recipiantur significante vnum albo:nihilominus multa alba sunt:z non vnum. Non enim continuatione erit vnum album neq̄z ratione. Aliud enim erit esse albo z susceptibili:z non erit extra album nihil diuisum. Non enim inquantum est separabile:sed esse alteruz est albo:z ei cui inest. Sed hoc parmenides nondum vidit.

¶ Prosequit scdz modū solonis.q.s.rō parmenidis nō recte ɔcludebat:z pmo ōndit in silr:secūdo adaptat ad ꝓpositū.ibi.⌊ Necesse igit. ⌋Dicit g pmo.q ex hoc sciri pōt q rō pmenidis nō cōcludit recte:q̄z forma argumētandi nō est efficax in oi mā.qd oporteret si esset debita forma argumentandi. Si enim accipiamus album loco entis:z dicamus q albū significat vnū tm̄:z non dicatur equiuoce:z dicamus sic:quicqd est preter albū est nō album:z quicqd est nō albū est nihil:nō sequitur q album sit vnū tm̄. Primo quidē q̄z nō erit necessariū vt oia alba sint.vnuz:vel aliter⌊ non erit vnuz albū ɔtinuatiōe ⌋.i.ex hoc ipso q est ɔtinuū nō erit vnū simplr:q̄z ɔtinuuz est quodāmodo multa:vt.ē.dictum est:z silr nō erit vnū rōne:alia.n.est rō albi z susceptibilis:z tñ non erit aliqd Lect.3.
pter albū q̄d sit ab eo diuisuz:nō est.n.aliud albū a susceptibili:q̄z albū sit sepabile a susceptibili:sz q̄z alia est rō albi z susceptibilis. Sz hoc nōdū erat ɔsideratū tpe pmenidis.s.q aliqd eēt vnū subo z multa rōne:z id credidit q si nihil sit extra aliqd subm:qd sequatur id esse vnū:sz h falsuz est:tum pp multitudinē partium:tum pp diuersam rationem subiecti z accidentis. ¶ Secundo ibi. T.c.26.

¶ Necesse igitur accipere non solum vnum significare quid est: de quo vtiq̄z predicetur; sed z quod vere est:z quod vere vnum est: accidēs enim de subiecto quodam dicitur. Quare cui accidit quod est non erit. Alterum enim est ab eo quod est. Erit itaq̄z aliquid cum non sit. Non itaq̄z inerit alij existens quod vere est. Nō enim erit ens aliquod ipsi nisi multa quod est significet:sic q sit aliquid vnūquodq̄z. Sed supponitur quod est significare vnum.

¶ Adaptat silitudinē ad ꝓpositū:vt qd dcm̄ est de albo: ōndat silr se hēre circa ens. Et circa h duo fac.p° ōndit q nō sequit ens esse vnū simplr:pp h q subm z accñs sunt diuersa sz rōnē.2° pp multitudinē ptium.ibi.⌊ Neq̄z igr magnitudo. ⌋Circa pm̄ duo facit.primo ōndit q cū dr. Quicqd est pter ens:est nō ens:hoc qd est ens non pōt accipi pro accidēte tm̄.2° q nō pōt accipi pro suba tm̄. ibi.⌊ Si igit qd vere. ⌋Dicit g pmo q cū dr q qcqd ē preter ens est nō ens:si ens dicat vnum significare oportebit qd significet nō qdcūq̄z ens:vel de quocūq̄z predicatur:sed significet⌊ qd ve est ⌋.i.subaz:z significet (qd vere est vnū).i.indiuisibile. Si.n.ens significet accñs:cum accñs pdicet de subo:opz q subz nō sit cui accidit accñs q ponit ens. Si.n.qcqd est preter ens est nō ens.i.pter accñs:z subz est alterum ab accñte:qd significat h q dico ens.sequit q ens pdicet de non ente:z h est qd concludit.(Erit itaq̄z aliquid cū nō sit.) Ac si dicat.g sequit q nō ens:sit ens.hoc aūt impole:q̄z h est pm̄ supponēdū in scientijs:q ɔ̄dictoria nō pdicent de seinuicē:vt in 4° meta.dr.vñ ɔcludit q si aliqd sit vere ens supposita hac ꝓpōne:qcqd est preter ens:est nō ens:sequit q illud nō sit accñs inherens alij:q̄z tunc nō ɔtingeret ipsi subo:sic esse aliqd ens.i.q ipsuz subm hēret rōnem entis: nisi ens multa significaret.ita q vnumquodq̄z illorum multoruz esset aliquod ens. Sed supponitur a pmenide.q ens significat vnum tantum. ¶ Secundo ibi. T.c.27.

¶ Si igitur quod vere est nulli accidit:sed illi aliquid magis quod ve est significat quod est. q̄z quod non est. Si enim erit quod vere est idē z album:albo autem esse non est quod vere est. neq̄z enim accidere ipsi possibile est quod est. Neq̄z enim quod est:est qd non vere est. Non ergo quod est:est quod album est. Non sic autem sicut cum aliquid nō sit:sed oino nō sit. Qd vere itaq̄z est non est.verum enim est dicere qm̄ album est. Hoc autem nō quod est significauit. Quare si z album significat quod vere est multa ergo significat quod est.

¶ Postq̄ ɔclusit q cū dr qcqd est preter ens:est non ens ꝑ ens nō pōt intelligi accñs:ōndit q nec ēt suba:vñ dicit. Si igit qd vere est nō sit accñs alicui:sed illi aliquid:

accidit: opʒ q in hac ꝓpōne quicqd est pter ens est nō ens [magis significet qd vere est].i. subā p ens q̄ p nō ens: sed non pōt h stare. ponat. n. q id qd vere est ens. i. illa subā sit albū: albū aūt nō est qd vere est. Jā. n. dcm̄ est q id qd vere ē nō est poīe accidere alicui: ⁊ h iō qr [qd nō vere est].i. q nō est subā [non est qd est].i. non est ens. sʒ quicqd est pter ens. i. pter subm̄ est nō ens: sic ḡ sequitur q albū nō sit ens: ⁊ non solū ita q nō sit h ens: sicut hō nō est h ens: qd est asinus: sed q oīno nō sit: qr ipse dicit. q quicquid est pter ens est nō ens: ⁊ qd est non ens est nihil: ex hoc ḡ sequit q nō ens predicet de eo quod vē est: qr albū predicat de subā q̄ vere est: ⁊ tn̄ albū nō significat ens: vt dcm̄ est. Vn̄ sequit q ens sit nō ens: ⁊ h est impossibile: qr vnū ꝯdictorioꝝ nō p̄dicat de altero: vnde si ad euitandū h inconueniēs dicamus q vere ens nō solū significat subm̄: sed ēt ipsuʒ albū: sequitur vt ens multa significet: ⁊ ita nō erit tm̄ vnum ens: qr subm̄ ⁊ accn̄s plura sunt fm rationem. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.28. ¶ Neqʒ igitur magnitudo erit quod est: si quidē quod vere est: est quod est. Vtriqʒ enim alteruʒ est esse partium.

¶ Ondit q nō sequit ex rōne parmenidis q sit tm̄ vnuʒ pp multitudinē ptium: ⁊ pmo q̄tū ad ptes q̄titatiuas: 2° q̄tuʒ ad ptes rōnis. ibi. [Qd aūt diuiditur.] Dicit ḡ pmo q si ens vnū tm̄ significat nō solū nō poterit eē accidēs cū subo: sʒ neqʒ ēt ens erit aliq̄ magnitudo: qr ois magnitudo est diuisibilis in partes: vtriusqʒ autem partis non est eadem ratio: sed altera: vnde sequitur q illud ens vnum non sit substantia corporea. ¶ Secundo ibi.

¶ Quod autē diuiditur quod vere est: in quod vere est aliquid aliud ratione manifestum est: vt homo si est quod vere est aliquid necesse est: ⁊ animal quod vere est aliquid esse ⁊ bipes. Si enim non quod vere est aliquid est accidentia erunt. Aut igitur homini aut alij alicui subiecto. Sed impossibile est. Accidens enim dicitur hoc aut quod contingit esse ⁊ non esse: aut cuius est in ratione hoc cui accidit: vt sedere quidem sicut separabile. In simo autem est ratio naris: cui dicimus accidere simum. ¶ Amplius T.c.29.

quecunqʒ indiffinitiua ratione insunt: aut ex quibus sunt in ratione horum non est ratio totius: vt in bipede ratio hominis. Aut in albo que est albi hominis. Si igitur hec hunc habent modum: ⁊ homini accidit bipes: necesse est separabile esse ipsum. Quare continget vtiqʒ non bipedem esse hominem: aut in ratione bipedis inerit hominis ratio. Sed impossibile est. Illud enim in illius ratione inest. Si autem alij accidunt bipes ⁊ animal: ⁊ non est vtrunqʒ quod vere est aliquid: ⁊ homo vtiqʒ erit accidentium

T.c.30. alteri. ¶ Sed qd vere est sit accidens nulli: ⁊ de quo ambo ⁊ vtrūqʒ ⁊ quod est: ex his dicatur. Ex indiuisibilibus itaqʒ est omne.

¶ Ondit q nō possit eē ens subā diffinibilis: manifestuʒ est. n. ex diffinitione [q id quod vere est].i. subā diuidit in plura: quoꝝ vnūquodqʒ est quod vere est. i. substātia: ⁊ aliud fm rōnem: vt ponamus q id vnū quod vē est sit hō: cū hō sit aīal bipes: necē est q ⁊ aīal sit ⁊ bipes sit: ⁊ sic vtrūqʒ coꝝ erit [quod vere est].i. substantia q si nō sint sube erūt accn̄tia: aut igit hoi: aut alteri alicui: sʒ impoīe est q sint accn̄tia hoi. Et ad h ondēdū duo supponit. pm̄ est q accn̄s dr̄ duplr. Vno mō accn̄s sepabile: qd ꝯtingit ieīse ⁊ nō ineē: vt sedere. Alio° accn̄s insepabile ⁊ p se: ⁊ h est accn̄s: in cui° diffōne ponit subm̄: cui accidit: sicut simū est p se accn̄s nasi: qr in diffōne simi ponit nasus. est. n. simū nasus curuus. Scdʒ qd supponit est: q si aliq̄ ponunt in diffōne alicuius diffiniti: aut in diffōne alicui° coꝝ: ex quib° ꝯstat diffinitio. impossibile est q in diffōne alicuius hoꝝ ponat diffō toti° diffiniti: sicut bipes ponit in diffōne hois: ⁊ q̄dā alia q̄ ponunt in diffōne bipedis vel aīalis: ex quibus diffinit hō: impoīe est q ponat hō in diffōne bipedis: aut i diffōne alicui° coꝝ q̄ cadunt in diffōne bipedis vel aīalis: alioquin esset diffō circularis: ⁊ eēt idem prius ⁊ posterius ⁊ notius ⁊ min° notū. Ois. n. diffō est ex prioribus ⁊ notiorib°: vt in sexto topicoꝝ dr̄: ⁊ eadē rōne cū in diffōne hois albi ponatur albū: nō est poīe q in diffōne albi ponat hō albus: his igit positis sic argumentat. si bipes est accn̄s hoi necesse est vel q sit accn̄s sepabile: ⁊ sic ꝯtingit hoieʒ nō eē bipedē: qd est impoīe: vel erit insepabile: ⁊ sic oportebit q hō ponat in rōne bipedis: qd est ēt impoīe: qr bipes ponit in rōne ei°: impoīe est igit q bipes sit accn̄s hoi: ⁊ eadē rōne neqʒ aīal. Sʒ si dicat q ambo sunt accn̄tia alicui alij. sequeret ēt q hō accidat alicui alteri: sʒ h est impoīe. Jam. n. supra dcm̄ est. q illud qd vere est nulli accidit: hō aūt supponit esse illud qd vere est: vt ex superioribus pʒ. Qr aūt sequat hoiem accidere alteri si aīal ⁊ bipes alteri accidūt sic manifestat: qr de quocūqʒ dr̄ ambo seorsuʒ. s. aīal ⁊ bipes: de eodē dicet vtrūqʒ sl. s. aīal ⁊ bipes: ⁊ de quocūqʒ dr̄ aīal ⁊ bipes: dr̄ q est ex eis. s. hō: qr nihil est aliō hō q̄ aīal bipes. Sic igit pʒ q si ponat vnuʒ tm̄ ens nō pn̄t poni ptes q̄titatiue neqʒ ptes magnitudinis: neqʒ ptes rōnis. Sic igit sequit. q oē ens sit de numero indiuisibiliū: ne ponendo vnū ens cogamur ponere mlta pp ptes. Cōmē. aūt dicit q ibi. [sʒ q vere est.]

Cap.4.

ponit scdam rōnē pmenidis. ad ondendū q ens sit vnū: que talis est. ens qd est vnū est subā ⁊ nō accn̄s. ⁊ p subā intelligit corpus: si aūt corpus illō diuidat in duas medietates: sequit q ens dicat de vtraqʒ medietate ꝯgregato ex eis: ⁊ h vel ꝓcedit in īfinitū: qd est impoīe fm ipm aut erit diuidere vsqʒ ad puncta qd etiā est impoīe: opʒ q ens sit vnū idiuisibile. ¶ Sed hec expō est erronea. ⁊ contra intentionem Aristo. sicut satis apparet litterā inspicienti.

Expositio auerro. p. 30.

Improbatio eiusdem.

Lectio. VII.

Quidā autem rationibus vtrisqʒ acquiescunt. Huic quidē quoniā oia vnū sunt si qd est vnū significat: qm̄ est: ⁊ qd non est. Ei aūt q decisione indiuiduas faciētes magnitudines.

¶ Postq̄ phs improbauit rōnem pmenidis ducēdo ad quedā incōueniētia. h improbat pōnē quoꝝūdā qui predicta inconuenientia ꝯcedebant. ⁊ circa h duo facit. primo ponit pōnē coꝝum. 2° improbat eā. ibi. [Manifestū autē.] Considerandum primo q supra phs ꝯtra rōnem pmenidis duab° rōnibus vsus est: vna ad ondendū q ex rōne pmenidis nō requirit oia esse vnū pp diuersitatem subi ⁊ accn̄tia. q̄ quidē rō ducebat ad h incōueniens. q non ens est ens. vt ex superioribus pʒ. Alia vō rō ꝓcedebat ad ondendū q nō sequit oia eē vnū: pp hoc q si eēt magnitudo: sequeret magnitudinē esse indiuisibilē: qr si sic diuisibilis erunt quodāmō multa. Platonici vō vtriqʒ

Notabile.

Lect.3.

27

28

rõni acquieuerũt ↄcedẽdo impolia ad q̄ deducũt necesse erũt: ꝫ pime rõni q̄ ducebat ad hoc ꝙ nõ ens eẽt ens: si aliquis diceret ꝙ ens significet vnũ vel subaʒ tm̃ vel accñs tm̃: ꝛ p hoc vellet dicere ꝙ oĩa sunt vnũ: huic rõni dico acquieuerũt ꝙ nõ ens eẽt ens. dicebat.n. plato ꝙ accñs est nõ ens: ꝛ pp hoc dr̃ in sexto meta. ꝙ plato posuit sophisticã circa nõ ens: qꝛ versat maxĩe circa ea q̄ p accñs dñr. Sic ꝫ plato intelligẽs p ens subaʒ ↄcedebat pimã ppõnẽ pmenidis dicentis. ꝙ qcq̄d est pter ens est nõ ens: qꝛ ponebat accñs: qđ est pter subaʒ eẽ nõ ens: nõ tñ ↄcedebat ppõnẽ hanc. s. qcq̄d est nõ ens: est nihil. lʒ.n. diceret accidens eẽ nõ ens: non tamẽ dicebat accidens esse nihil: sʒ aliq̄d ꝛ pp hoc fm̃ ipsuʒ nõ sequebat ꝙ sit vnũ tm̃. Sed alteri rõni q̄ ducebat ad hoc ꝙ magnitudo esset indiuisibilis assentiebat faciendo magnitudines esse indiuisibiles ex decisione. i. dicendo ꝙ magnitudinũ diuisio ad indiuisibilia terminat. ponebat.n. corpa resolui in supficies ꝛ supficies in lineas: ꝛ lineaʒ in indiuisibilia: vt pʒ in tertio de celo ꝛ mundo. ❡ Secundo ibi.

T.c.31. ❡ Manifestum aũt est: ꝛ qm̃ non verũ est: quod vnũ si significat qđ est: ꝛ non pot̃ eẽ sil' contradictionem esse: non erit nihil qđ non est. Nihil enim prohibet quod non est non simpliciter eẽ: sed non ens aliquid esse quod non est.

❡ Improbat p̄dictã põnẽ q̄m̃ ad hoc qđ ↄcedebat: ꝙ non ens est aliq̄d. Nã q̄tũ ad illđ qđ ↄcedebat idiuiduas eẽ magnitudines improbat suo loco in sequentib' scientie nãlis. Improbat aũt p̄m̃ dupl'r. pimo oñdẽdo ꝙ nõ sequitur ex rõne plonis ꝙ nõ ens sit aliq̄d. 2° q̄tũ ad hoc ꝙ dicebat ꝙ nisi hoc ponat. s. ꝙ si nõ ens qđ est accñs nõ sit aliq̄d: sequit oĩa eẽ vnũ. ibi. ⌊ Dicere igr̃. ⌋ Dicit ꝫ pimo. manifestũ eẽ qđ nõ est verũ: ꝙ ista rõ platonis sequat: qꝛ sic deducebat. Ens vnũ significat. Ponebat.n. ens eẽ gen' ꝛ vniuoce dcm̃ de oĩb' fʒ pticipationẽ pimi entis: ꝛ iterũ ponebat ꝙ ↄdictoria nõ sunt sil' vera: ex his duob' arbitrabat sequi non ens non esse nihil: sed aliquid. Si enim ens significat vnũ qđ est suba oportebit ꝙ quicq̄d est nõ suba sit nõ ens: qꝛ si esset ens: cũ ens nõ significet nisi substantiã: sequeret ꝙ esset suba: ꝛ tũc eẽt sil' suba ꝛ nõ suba: qđ est ↄdictoria sil' vera esse: si igit impot̃ est ↄdictoria sil' vera eẽ: ꝛ ens significat vnũ qđ est suba: seq̄tur ꝙ qcq̄d est nõ suba est nõ ens: sʒ aliq̄d est nõ suba. s. accñs: igr̃ aliquid est nõ ens: ꝛ sic nõ est verũ ꝙ nõ ens sit nihil. Oñdit aũt Ari. ꝙ hoc non sequit: qꝛ si ens significat p̄ncipaliter vnũ qđ est suba: nihil phibet dicere ꝙ accñs: qđ non est suba nõ sit simpl'r ens. sʒ tñ nõ pp hoc opʒ ꝙ illđ qđ nõ est aliq̄d. i. suba dicat absolute nõ ens: lʒ ꝫ accñs nõ sit ens simpl'r: non tñ põt dici absolute nõ ens. ❡ Secũdo ibi.

❡ Dicere igitur extra ipsuʒ quod est nisi aliquid erit aliud: vnũ oĩa esse incõueniẽs est. Quis eniʒ addiscit ipsuʒ qđ est: nisi qđ vere est: aliquid sit. Si autem hoc nihil tñ prohibet multa que sunt esse: sicut dictũ est. Qđ quidẽ igitur sic vnuʒ esse quod est impossibile sit: manifestum est.

❡ Cõcludit vlteri' ꝙ nõ sequit nõ ens qđ est accñs si nõ sit aliq̄d ꝙ oĩa sint vnũ. ꝛ hoc est qđ dicit ꝙ incõueniẽs est dicere ꝙ sequat oĩa esse vnũ: nisi aliquid sit extra ens: qꝛ p ens nõ põt intelligi nisi suba q̄ vere est: sed si suba sit nihil phibet eẽ multa: sicut iã dcm̃ est ẽt remota magnitudine ꝛ accñte: qꝛ diffõ substantie diuidit in multa q̄ sunt de gñe substantie. s. hõ aial ꝛ bipes. ꝛ vlteri' sequit ꝙ fʒ diuersas drĩaʒ generiʒ sint multe sube in actu. Et vltimo

...° li° celi ...t.m. ꝛ 6° ...uius.

infert ↄclõnem intentam: ꝙ non omnia sunt vnum: sicut dicebat parmenides ꝛ melissus. Lectio. VIII.

Sicut aũt physici dicunt: duo modi sunt. hi q̄deʒ.n. vnũ facientes: qđ est corpus subiectũ aut triuʒ aliqđ: aut aliđ qđ est igne densius: aere autem subtilius: alia aũt gñant dẽsitate ꝛ raritate multa facientes. Hec autem sunt cõtraria. vniuersaliter autem excellentia ꝛ defectus: sicut magnũ dicit Plato ꝛ paruũ: nisi ꝙ hic quidem hec facit materiã: vnum autem spẽm. Alij vero vnũ quidem subiectũ mãm: contraria aũt drĩas ꝛ spẽs. Quidã aũt ex vno inherentes cõtrarietates segregant: quemadmodũ anaximandros dixit: ꝛ quicũq3 vnum ꝛ multa dicunt esse sicut Empedocles ꝛ Anaxagoras. Ex cõmixtione nãq3 segregant alia. Differunt autem abinuicẽ: eo ꝙ hic circulationẽ facit horũ: hic aũt semel: ꝛ hoc quidem infinitas similes partes ꝛ contrarias. Ille vero vocata elementa solum. T.c.32.

❡ Postq̄ phs iprobauit opionẽ de p̄ncipijs eoꝝ qui de nã nõ nãl'r sunt locuti: hic psequit opiones eoꝝ qui de p̄ncipijs nãl'r sunt locuti nõ remouentes motũ. ꝛ iđ vocat eos physicos. i. nãles. ꝛ circa hoc duo fac. p° oñdit diuersitatẽ opionũ. 2° psequit vnã eoꝝ. ibi. ⌊ Vt aũt. ⌋ Dicit ꝫ pimo ꝙ fʒ opionẽ nãliũ phoꝝ duo sũt modi: fʒ q̄s gñabant res ex p̄ncipijs: quoꝝ vnũ tãgebãt phi nãles ponentes vnũ tm̃ p̄n^m mãle siue eẽt vnũ de trib' elis. s. igne ꝛ aere ꝛ aq̄: qꝛ terrã solã nullus posuit p̄n^m: vt. s. dcm̃ ẽ: siue aliqđ mediũ iter ea: vtputa ꝙ eẽt densius igne ꝛ subtili' aere: ab isto aũt vno p̄n° dicebãt oĩa alia gñari fʒ raritatẽ ꝛ dẽsitatẽ: vtputa qui ponebãt aerẽ p̄n^m: dicebãt ꝙ ex eo rarefacto gñat ignis: ex eo aũt ↄdẽsato gñat aq̄: rarum aũt ꝛ dẽsuʒ sunt ↄ̄ria: ꝛ reducũt ad excellẽtiã ꝛ defectũ: vt ad q̄dã vlliora. Nã dẽsuʒ est qđ hʒ multũ de mã: raꝝ aũt qđ paꝝ: ꝛ sic quodãmõ ↄcordabãt cũ plone: qui ponebat magnũ ꝛ pũũ p̄n^a: q̄ ẽt ptinẽt ad excellẽtiã ꝛ defectũ. Sʒ i hoc differebãt a platone. qꝛ plato posuit magnũ ꝛ pũũ ex pte mãe: qꝛ ponebat vnũ p̄n^m fo2ale: qđ ẽ q̄dã idea pticipata a diuersis fʒ diuersitatẽ mãe. Antiqui võ nãles ponebant ↄ̄rietatẽ ex pte forme: qꝛ ponebat p̄n^m p̄n^m vnã mãʒ: ex q̄ multa ↄstituunt fʒ diuersas formas. Alij võ antiq̄ nãles ponebant res fieri ex p̄ncipijs: ex hoc ꝙ ipsa ↄ̄ria ꝛ diuersa extrahebant ab vno: in q̄ erãt q̄si cõmixta ꝛ ↄfusa: sʒ in hoc differebãt: qꝛ anaximãder ponebat illđ vnũ ↄfusuʒ eẽ p̄n^m: nõ aũt illa mĩta q̄ in eo erãt cõmixta: qꝛ põebãt vnũ tm̃ p̄n^m. Empe. võ ꝛ Anax. ponebãt magĩ eẽ p̄n^a illa q̄ in eo pmiscebant: ꝛ iđ ponebãt mĩta p̄n^a: lʒ ꝛ illđ vnũ ↄfusũ quodãmõ p̄n^m poneret. Sʒ Anax. ꝛ Empe. differebãt in duob': p° quidẽ qꝛ Empe. ponebat circulationẽ q̄dã cõmixtionis ꝛ segregatiõis. Ponebat.n. mũdũ multotiẽs eẽ factũ: ꝛ multotiẽs corruptũ. ita ꝙ cũ mũdus corrupt' fuit amicitia oĩa ↄfudẽte in vnũ iterũ mũdus gñaret lite sepante ꝛ distinguẽte. ꝛ sic ↄfusiõi succedit distinctio ꝛ eõ. Sʒ Anax. ponebat semel tm̃ mũdũ factũ eẽ. ita ꝙ a p̄n° oĩa eẽnt cõmixta in vnũ. sʒ intellect' q̄ incepit extrahere ꝛ distinguere: nunq̄ cessabit hoc facere: ita ꝙ nũq̄ erũt oĩa cõmixta in vnũ. Alio mõ differũt in hoc ꝙ Anaxa. posuit p̄n^a eẽ ĩfinitas ptes siles: ꝛ ↄ̄rias sicut ĩfinitas ptes carnis: q̄ sunt siles.

inuicē: ⁊ infinitas ptes ossis ⁊ alioꝝ q̄ hn̄t ptes siles: cū tn̄ quarūdā sit ad alias ɔ̄rietates: sic ptiū ossis ad ptes sanguis est ɔ̄rietas ſ; humidū ⁊ siccū. Sʒ Empe. posuit pn̄ª illa solum quatuor: que cōiter dicuntur elementa. s. ignem: aerem: aquam ⁊ terram. Lec. IX.

T.c.33. Idetur autē Anaxagoras sic infinita opinari: vt accipiat cōem opinionem physicorū esse veram: tāq̄ nō fiat nullum eoꝝ ex eo quod nō est: pp̄ h enim dicūt: ꝙ erant simul oīa: ⁊ fieri huiusmodi statuerunt alterari: alij autem congregationem ⁊ segregationem.

¶ Positis diuersis opinionib⁹ nālīū phoꝝ de pncipijs. h pseqūt vnā caꝝ. s. opionē Anax. q² hec opio videbat assignare cām eēʒ oīuʒ spēꝝ mot⁹: ⁊ diuidit in. d. p. In p° ponit rōnē ipsi⁹: in 2° obijcit ɔ̄tra eā: ibi ⌊ Si igr īfinitū. ⌋ Circa p^m tria fac. pmo pmittit ea q̄ Anax. supponebat: ⁊ ex quib⁹ argumētabat. 2° ponit sue rōnis pcessuʒ. ibi. ⌊ Si. n. oē qđ est fit. ⌋ 3° ponit ei⁹ rñsionē ad q̄dā tacitā obiectionē. ibi. ⌊ Apparet aūt. ⌋ Duo autē ponebat Anax. ex quib⁹ pcedebat: quoꝝ p^m est: qđ ēt ab oībus nālib⁹ phis supponebat. ꝙ. s. ex nihilo nihil fiat: ⁊ h est qđ dicit. ꝙ Anax. ex h videbat opinari eē pn̄ª īfinita: q² accipiebat cōem opionē oīum phoꝝ nālium eē verā: hāc. s. ꝙ id qđ simplr nō ē nullo mō fiat. Q² z. n. h supponebat tāq̄ pn̄^m ad diuersas opiniones pcesserunt: vt. n. nō cogerent ponere aliquid de nouo fieri qđ prius oīno non esset: posuerunt aliqui oīa pri⁹ fil' extitisse: vel in aliquo vno ɔfuso: sicut Anax. ⁊ Empe. vel in aliq̄ pn̄º materiali. s. aq̄ igne ⁊ aere: vel in aliq̄ medio illoꝝ. ⁊ fm h duos modos factionis ponebāt. Qui. n. posuerūt oīa sil' pexistere: sicut in vno pn̄º materiali: dixerunt ꝙ fieri nihil aliud est: q̄ alterari. Ex illo. n. vno pn̄º mali oīa fieri dicebāt p ɔdensationē ⁊ rarefactionē eiusdē. Alij vero qui ponebāt oīa pexistere sil': sicut in aliquo ɔfuso ⁊ commixto ex multis dixerūt ꝙ fieri rerū nō est aliud q̄ congregatio ⁊ segregatio: ⁊ oēs hi decepti fuerūt: q² nesciuerunt distinguere inter potētiam ⁊ actū. Ens. n. in potentia est q̄si mediū inter purum nō ens ⁊ ens in actu: q̄ igitur nālr fiunt: nō fiunt ex simplr non ente: sed ex ente in potentia: nō aūt ex ente in actu: vt ipsi opinabātur: vn̄ q̄ fiunt nō opʒ preexistere actu: vt ipsi dicebant: sed potentia tantum. Ponit secundum quod supponebat ibi.

T.c.34. ¶ Amplius ex eo ꝙ fiunt ex alterutris: contraria inerant ergo.

¶ Dicebat. n. ꝙ ɔ̄ria fiūt ex alterutris vt. n. ex calido fieri fridū ⁊ ecō. ⁊ ex h ɔcludebat ꝙ cū ex nihilo nihil fiat. ꝙ vnū ɔ̄rioꝝ pexistit in altero. qđ q̄dē est verū ſ; po^am. Nam frigidum est potētia in calido: nō aūt actu. vt anaxagoras extimabat pp̄ h ꝙ nesciebat accipe eē in potētia ꝙ est esse mediū inter puꝝ nō eē ⁊ eē actu. ¶ 2° ibi.

¶ Si. n. omne quod est fit: necesse est fieri: aut ex his que sunt: aut ex his que non sunt. Horum aūt illud qđ est ex his q̄ nō sunt aliqđ fieri: īpolē est. De hac. n. ɔueniunt opinione oēs qui de nā sunt. Reliquū iam ɔtingere ex necessitate putauerunt ex his que sunt ⁊ insunt fieri: sed pp̄ paruitatem magnitudinuʒ ex insensibilibus nobis: vnde dicunt esse in omne misceri: pp̄ id quod oē ex omni videbant fieri.

¶ Ponit deductionē rōis ipsi⁹ ⁊ pcedebat sic. Si aliqđ est necē ꝙ fiat aut ex ente: aut nō ex ente: ſʒ hoꝝ alterū excludebat. s. ꝙ aliqđ fieret ex nō ente pp̄ cōem opionē phoꝝ supra positā. vn̄ ɔcludebat reliquū mēbꝝ. s. ꝙ aliquid fiat ex ente: puta si aer fit ex aq̄ ꝙ aer pri⁹ existit: nō aūt diceret ꝙ aer fiat ex aq̄: nisi i aqua pexisteret aer: vn̄ volebat accipe: ꝙ oē qđ fit ex aliq̄ pexisteret in eo ex q̄ fiebat: ſʒ q² h videbat ɔ̄ id qđ appet sensui: nō. n. appet ad sensuʒ: ꝙ illud qđ gn̄at ex aliq̄ pexistat in eo: iō hanc obiectionēʒ excludebat p h qđ ponebat: ꝙ id qđ fit ex aliq̄ pexisteret in eo ſʒ quasdā ptes minimas: q̄ sunt nobis īsensibiles pp̄ suā puitatē: puta si aer fit ex aqua: ptes aliq̄ minime aeris sunt in aqua: nō aūt in illa q̄titate: in qua gn̄at: ⁊ iō p ɔgregationē illaꝝ ptiū adinuicē ⁊ segregationē ex ptib⁹ aq̄ dicebat fieri aerē: habito igit hoc ꝙ oē qđ fit ex aliq̄ pexistat i eo: assumebat vlteri⁹ oē ex oī fieri. Vn̄ ɔcludebat ꝙ qđlibet esset in quolibet pmixtuʒ fm partes minimas ⁊ insensibiles: ⁊ q² infinities vnū ex alio fieri potest: infinitas partes minimas in vnoquoq̄ esse dicebat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Apparet aūt dr̄ia ⁊ appellari altera abinuiceʒ ex magis superabundanti pp̄ multitudinem in mixtura infinitorum. Sincere quidem. n. totuʒ albū aut nigrum: aut carnē: aut os nota esse: sed quod plus vnūqđq̄ hʒ: hoc videtur esse nā rei.

¶ Excludit quādā tacitā obiectionēʒ. Posset. n. aliquis obijcere si infinite ptes cuiuslibʒ rei sunt in q̄libʒ: sequet ꝙ nō adinuicē res differāt: nec adinuicē differre videātur. Ad hoc g̃ quasi rn̄dens dicit. ꝙ res vīr differre adinuicē: ⁊ noiant ēt diuersa: ex eo qđ maxime supabūdat in eis: cuʒ tn̄ infinita sit multitudo partiū minimaꝝ que continent in aliquo mixto: ⁊ sic nihil est pure: ⁊ totaliter album: aut nigrū: aut os: sed id qđ plus est in vnoquoq̄ hoc videtur esse natura rei. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si igit infinitū fm ꝙ infinitum ignotū est fm multitudineʒ qdem ⁊ magnitudinem infinitum ignotū quātū est qđdam. Scđm spēm aūt infinitum ignotū quale qđdam est. Principijs aūt infinitis existentibus ⁊ fm multitudinem ⁊ fm speciem: impolē est que sunt ex his cognoscere. Sic enim cognoscere compositum arbitramur cum scimus ex quibus ⁊ quantis sit. T.c.35.

¶ Improbat pōnē pdictā: ⁊ circa hoc. d. f. pmo īprobat eā absolute. 2° cōparat eā ad opionē Empe. ibi. ⌊ Melius aūt. ⌋ Circa pmū. d. f. pmo ponit rōnes ad īprobādū opionē Anaxagore. 2° improbat moduʒ pōnis. ibi. ⌊ Nequaquā. ⌋ Circa p^m ponit quinq̄ rōnes: quaꝝ prima talis est: oē infinitū est ignotū fm ꝙ īfinitū est: ⁊ exponit quare dicit: fm ꝙ īfinitū: q² si est infinitū fm multitudinē vel magnitudinē erit ignotū fm q̄titatē. Si aūt p° rō est infinitū fm spēm: puta ꝙ ɔstituat ex infinitis fm spēʒ diuersis: tūc erit ignotū de eo quale sit. Et hui⁹ rō est: q² id qđ est notū apud intellectū cōprehendit ab ipso q̄tū ad oīa que ipsi⁹ sunt: qđ nō pōt contingere in aliquo infinito. Si igitur alicuius rei pn̄ª sunt infinita. opʒ ea esse ignota: vel fm quātitatem: vel fm spēm: sed si pn̄ª sunt ignota: opʒ esse ignota ea que sunt ex pncipijs. qđ pbat ex h: q² tūc arbitramur nos cognoscere vnūqđq̄ cōpositū ⌊ cū scim⁹ ex quibus ⁊ q̄tis sit ⌋ i. qn̄ cognoscimus ⁊ spēs ⁊ q̄titates pncipioꝝ. Sedꝫ igr de pmo ad vltimū: ꝙ si pn̄ª reꝝ nālīū sunt īfinita: g̃ nāles res erūt ignote ſʒ Eo. tex. pmi co. ⁊ p° post. lectio. 4.

T.c.36. quantitatem vel ſm ſpeciē ℭ Scdam rōnē ponit ibi.

ℭ Amplius aūt ſi neceſſe eſt cuius pars cōtingit quātacūqz eſſe ſm magnitudinē ꝛ paruitatem: ꝛ ipſum totū contingere. Dico aūt taliū aliquā partiū in quā cū inſit diuidit totū. Si aūt impoſſibile eſt aial aut plātā quantācūqz eſſe ſm magnitudinē ꝛ paruitatē. manifeſtum eſt qm̄ neqz partiū quālibet. Erit.n.totū partib' ſile. Caro aūt ꝛ os ꝛ huiuſmodi partes ſunt aialis: ꝛ fructus plantaꝝ. Manifeſtū igitur qm̄ impoſſibile eſt carnem: aut os: aut aliqd aliud quātūcūqz

2ª rō. eſſe magnitudine: aut in maius: aut in minus.

ℭ Que talis eſt. Si alicuius toti' ptes nō hñt aliquā determinatā quātitatē ſiue magnitudinē vel paruitatē: ſed ↄtingit eas quātaſcūqz eſſe. vel ſʒ magnitudinē vel paruitatē: neceſſe eſt ꝙ totū nō hēat determinatā magnitudinē vel puitatē: ſed ↄtingat eē cuiuſcūqz magnitudinis vel puitatis: ꝛ h iō: qꝛ q̄titas toti' ↄſurgit ex ptib'. Sʒ h itelligēdū eſt de ptib' exñtib' actu in toto ſic caro neruus ꝛ os exiſtūt in aiali: ꝛ h eſt qd dr̄. ⌊ Dico aūt taliūʒ aliquā ptium: in q̄ cū inſit ⌋.ſ.actu ⌊ diuidit aliqd totū ⌋ ꝛ p h excludunt ptes toti' ↄtinui q̄ ſunt po ª in ipſo: ſʒ impoſſe eſt ꝙ aial vel plāta: vel aliqd hmōi hēat ſe indeterminate ad q̄tācūqz magnitudinē vel puitatē: eſt.n.aliq̄ q̄titas ita magna: vltra quā nullū aial extēdit: ꝛ aliqua ita pua: infra quā nullū aial iuenit: ꝛ ſilr dcm̄ eſt de plāta: g ſequit ad deſtructionē ↄñtis: ꝙ neqz aliq̄ ptiū ſit indeterminate: q̄titatis: qꝛ ſile eſt de toto ꝛ ptib': ſʒ caro ꝛ os ꝛ hmōi ſunt ptes aialis: ꝛ fruct' ptes plantaꝝ: ipoſſe eſt igit ꝙ caro ꝛ os ꝛ hmōi hēant indeterminatā q̄titatē

Dubiū vel ſʒ mai' vel ſʒ min': nō g eſt poſſe ꝙ ſint aliq̄ ptes carnis aut oſſis q̄ ſint inſenſibiles pp puitatē. ℭ Ur aūt ꝙ h dr̄ ↄriū eē diuiſioni ↄtinui in iſinitū. Si.n.ↄtinuū in infinitū diuiſibile eſt: caro aūt ↄtinuū qdā eſt: vr̄ ꝙ ſit in infinitū diuiſibilis: oēm igit puitatē determinatā träſcen-

R° det ps carnis ſm diuiſionē infinitam. ℭ Sed dcm̄ ꝙ lʒ corp' mathematice acceptū ſit diuiſibile in inf^m. corpus tñ nāle nō ē diuiſibile in iñ^m. In corpe.n.mathematico

2° de aīa nō ↄſiderat niſi q̄titas in q̄ nihil inuenit diuiſioni repu-

cō.41. gnās: ſʒ in corpe nāli iuenit forma nālis q̄ requirit determinatā: q̄titatē: ſic ꝛ alia accñtia: vñ nō pōt iuenīri q̄titas in ſpē carnis: niſi infra aliquos terminos determinata. ℭ Secundam rationem ponit ibi.

T.c.37. ℭ Amplius ſi oīa inſunt quidem huiuſmodi inuicē ꝛ nō fiūt: ſed ſegregant cū inſint: dicunt aūt ꝛ a plurimo: fit aūt ex quolibet quodlibet: vt ex carne aqua ſegregat: ꝛ caro ex aqua: oē aūt corpus finitū reſecat a corpe finito: manifeſtum eſt ꝙ non ↄtingit in vnoquoqz vnumquodqz eſſe.

3ª rō. ℭ Circa hoc.d.ſ.pmo pmittit qdā ex quib' argumētat 2° ponit deductionē rōnis.ibi.⌊ Remota.n. ⌋ Circa p^m tria ↄponit.p^m eſt.ꝙ oīa ſil ſunt ſʒ pōnē Anax. vt dcm̄ eſt. ex q̄ vult deducere ad incōueniēs. dicebat.n. Anaxa. vt dcm̄ eſt.ꝙ oīa hmōi q̄ ſunt ſiliū ptiū: vt caro ꝛ os: ꝛ ſilia inſunt iuicē: ꝛ nō fiūt de nouo: ſʒ ſegregant ex aliq̄: in q̄ pexticrūt: ſʒ vnūqdqz denoiat ⌊ a plurimo ⌋.i.a pluribus ptib' in re exñtib'. Scdʒ eſt ꝙ qdlibʒ fit ex qlibʒ. ſic ex carne fit aq̄ p ſegregationē: ꝛ ſilr caro ex aq̄. Tertiū eſt ꝙ oē corp' fi^m reſecat a corpe fini° h eſt ſi a corpe finito q̄tūcūqz magno auferat multotiēs finitū q̄tūcūqz puūʒ. totiēs poterit auferri min' a maiori ꝙ totū maius

ↄſumet a minori p diuiſionē. Ex his aūt trib' ↄcludit qd pncipaliter intēdit.ſ.ꝙ nō ſit vnūqdqz in vnoquoqz qd eſt ↄriū pmo iſtoꝝ poſitoꝝ triū. Sic.n.ↄtingit in rōnibus ducentibus ad impoſſibile: ꝙ concludatur finaliter deſtructio alicuius premiſſorum. ℭ Secundo ibi.

ℭ Remota.n.ex aq̄ carne: ꝛ iteꝝ alia facta ex reliqua ſegregabitur: q̄uis ſemp minor erit ſegregata. Sed tñ nō excellit magnitudo paruitatē. Quare ſi quidem ſtabit ſegregatio: non oē in oī inerit. In reliqua.n.aqua non inerit caro. Si vero non ſtabit: ſed habebit ſemp remotionem in finita magnitudine equalia finita inerunt infinita ſm multitudinem. Hoc autē impoſſibile eſt.

ℭ Deducit argumētationē: ꝛ aſſumit qd in pcedēti argumētatione ↄcluſuʒ eſt. Dicit.n.ꝙ ſi ex aq̄ remoueat caro dū.ſ.ex aq̄ gñat caro: ꝛ ſi iteꝝ ex reſidua aq̄ fiat alia ſegregatio carnis: q̄uis ſemp remaneat aliq̄ minor quātitas carnis in aq̄: tñ magnitudo carniſ nō excedit aliquā puitatē.i.ↄtingit dare aliquā puam mēſuraʒ carnis: qua nō erit minor aliq̄ caro: vt ex ſupiori rōne appet. Hoc g habito ꝙ in aq̄ ſit parua caro q̄ nulla ſit minor: ſic pcedit ſi ex aq̄ ſegregat caro: ꝛ iteꝝ alia caro: aut ſtabit iſta ſegregatio aut nō: ſi ſtabit g ꝛ reſidua aq̄ nō erit caro: ꝛ ſic nō erit qdlibʒ in qlibet. Si aūt nō ſtabit: g in aq̄ ſemp remanebit aliq̄ ps carnis. ita tñ ꝙ in 2ª ſegregatione ſit minor q̄ in pª: ꝛ in 3ª minor q̄ in 2ª. ꝛ cū nō ſit deſcēdere in puitatē ptiū in infinitū: vt dcm̄ eſt: ille minime partes carnis erūt eq̄les ꝛ iſinite nūero in aliq̄ aqua finita: alioqn nō pcederet in infinitū ſegregatio: ſequit igit ꝙ ſi ſegregatio nō ſtat: ſʒ ſemp in iñ^m remouet caro ex aq̄. ꝙ in aliq̄ magnitudine finita.ſ.aq̄ ſint q̄dā finita ſm q̄titatē quidē ꝛ eq̄lia adinuicē ꝛ iſinita ſm numeꝝ.ſ.infinite minime ptes carnis: ꝛ h eſt ipoſſe ꝛ ↄriū ei qd ſupra poſitū eſt.ſ.ꝙ oē corpus finitū reſecat ab aliq̄ corpe finito: g ꝛ p^m fuit ipoſſe.ſ.ꝙ qdlibʒ eēt in quolibʒ: vt Anax. poſuit. Cōſiderādū eſt aūt ꝙ nō ſine cā phs appoſuit eq̄lia in h vltimo icōueniēti ad qd ducit. Nō.n.eſt incōueniēs Notabi

ꝙ in aliq̄ finito ſint iſinita ineq̄lia ſi attēdat rō q̄titatis: le.

qꝛ ſi diuidat ↄtinuū ſm eādē ↄpoztionē erit pcedere in iſinitū. vtputa ſi accipiat 3^m totius: ꝛ tertium tertij: ꝛ ſic deinceps: ſʒ tñ ptes accepte nō erūt equales ſm q̄titatē: ſed ſi fiat diuiſio p partes equales nō pcedit in infinitum ēt ſi ſola ratio quantitatis in corpore mathematico conſideretur. ℭ Quartam rationem ponit ibi.

ℭ Adhuc aūt ſi oē qdeʒ corpus remoto quodā T.c.38.

minus neceſſe eſt fieri: carnis auteʒ determinata eſt quantitas ꝛ magnitudine ꝛ paruitate. Manifeſtum eſt ꝙ ex minima carne nullum ſegregabitur corpus. Erit enim minus minima.

ℭ Que talis eſt. oē corp' remoto aliq̄ fit min': cū oē to- 4ª rō.

tū ſit maius ſua pte. Cū aūt q̄titas carnis ſit determinata ſm magnitudinē ꝛ puitatē: vt ex dictis pʒ: neceē eſt eē aliquā minimā carnē: g ab eo nō pōt aliqd ſegregari: qꝛ ſic eēt aliqd minus minimo: nō igit ex quolibʒ pōt fieri: qdlibet per ſegregationem. ℭ Quintaʒ rōnē ponit ibi.

ℭ Amplius aūt infinitis corpib' ineſt vtiqz iam caro finita ꝛ ſanguis ꝛ cerebrum. Sepata tñ ab inuicē: nihil aūt minus entia ſunt que ſunt: ꝛ infinitum vnūquodqz. Hoc aūt irrōnabile eſt.

ℭ Que talis eſt. ſi iſinite ptes vniuſcuiuſqz ſunt in vnoquoqz. ꝛ quodlibet eſt in quolibet: ſequet ꝙ in infinitis

corporibus sint infinite partes carnis: ⁊ ifinite ptes san guinis vel cerebri: ⁊ quantūcūq; inde separētur adhuc remanent ibi. sequeretur ergo ꝙ infinita sunt infinitis in finities: quod est irrationabile. ℭ Deinde cum dicit.

T.c.39 ℭ Nequaquā aūt segregandū esse nescientis di- citur. recte aūt dicitur: passiones.n. inseparabi- les sunt. si igitur mixti sunt colores ⁊ habitus si segregentur: erit aliquid albū ⁊ sanatiuū: ⁊ nō al- terꝫ aliquid cum sit neq; de subo: quare inconue niens est impossibilia querēs intellectus si vere velit quidem segregare. Hoc autem facere est impossibile: ⁊ ſm quantitatem: ⁊ ſm qualitatem: secundum quantitatem quidem: quoniam non est minima magnitudo: secundum qualitatem autem quoniam inseparabiles sunt passiones.

ℭ Improbat pōnem Anaxa. q̄tum ad ponēdi modū: ⁊ h̄ dupl'r. p̄mo q2 nō itelligebat ꝓpriā ponē. 2° q2 nō ha- bebat sufficiēs motiuū ad ponēdū eā. ibi.⌊ Nō recte au tē.⌉ Dicit ḡ p̄mo. ꝙ in h̄ qd dic: ꝙ segregatio nūq̄ finiet nesciuit qd diceret: q̄uis aliq̄ mō verꝫ dixerit: q2 accn̄tia nūq̄ pn̄t separari a substantijs: ⁊ tn̄ ponebat pmixtionē nō solū corporuꝫ: sꝫ ēt accn̄tiū: cū.n. aliqd fit albū dice- bat: ꝙ h̄ fiebat p abstractionē albedinis p̄us cōmixte. Si igr̄ colores ⁊ alia hmōi accn̄tia ponant eē cōmixta: vt ipse dicebat: si aliqs h̄ supposito dicat ꝙ oia cōmixta pn̄t segregari: seq̄ret ꝙ sit albū ⁊ sanatiuū: ⁊ nō sit aliqd subꝫ: de quo dicant: ⁊ in quo sint: qd est ipoe. Relinquit igit h̄ verꝫ eē ꝙ nō oia cōmixta pn̄t segregari: si accn̄tia ēt cōmisceant: sꝫ ex h̄ sequit incōueniens: ponebat enim Anax. ꝙ oia a p̄n° erāt cōmixta: sꝫ itells icepit segrega- re. Quicūq; aūt intellect' q̄rit facere qd impoe est fieri est indecens intellectus: quare incōueniēs erit intellect' ille ipossia intendens⌊ si vere ⌋.i. totaliter velit segrega- re quod est impossibile ⁊ ſm q̄titatē: q2 non est minima magnitudo: vt Anax. ponebat: sed ex quolibet minimo potest aliquid auferri: ⁊ ſm qualitatem: q2 accidentia non sunt separabilia a subiectis. ℭ Secundo ibi.

T.c.40 ℭ Non recte autem generationem accepit simi- lium specierum. Est enim vt lutum in luta di- uiditur. Est autem vt non: ⁊ non idem modus est: vt lateres ex limo: ⁊ domus ex laterib'. Sic autem aqua ⁊ aer ex alterutris: ⁊ sunt ⁊ fiunt.

ℭ Improbat p̄dictā pōnē q̄tū ad hoc ꝙ nō habeat suf- ficiens motiuū: q2.n. videbat Anax. ꝙ aliqd fit magnuꝫ ex cōgregatione multarꝫ ptiuꝫ similiū paruarꝫ: sicut tor rens ex multis guttis: credidit ita eē in oībus: ⁊ id dicit Arist. ꝙ⌊ nō recte accepit generationē similiū specierꝫ ⌋ .i. ꝙ semp oporteret aliqd generari ex silib' ſm speciēꝫ. Quedā.n. ex silibus generant: ⁊ in similia resoluuntur: si cut lutum diuidit in luta. In quibusdā aūt non est sic: sed quedā generantur ex dissimilibus: ⁊ in his ēt nō est vn' modus: q2 quedā fiunt ex dissimilib' p alterationem: sic lateres nō ex lateribus: sed ex luto. Quedā v̇o p cōpo- sitionem sicut domus non ex domib': sꝫ ex lateribus: ⁊ p hunc modū aer ⁊ aq̄ fiunt⌊ ex alterutris ⌋.i. sic ex dis- similib'. alia littera habet⌊ sicut lateres ex domo ⌋ ⁊ sic ponit duplicem modū quo aliquid fit ex dissimilib'. s. p cōpōnem: sicut domus fit ex lateribus ⁊ p resolutionēꝫ: T.c.41. sicut lateres fiunt ex domo. ℭ Secundo ibi.

ℭ Melius autem est minora ⁊ finita recipere: quod vere facit Empedocles.

ℭ Improbat pōnem Anax. p cōparationē ad opinionē Empe. ⁊ dic. ꝙ meli' est ꝙ fiat p̄n' pauciora ⁊ finita qd fec̄ Empe. q̄ plura ⁊ ifinita: qd fecit Anax. Lec. X.

Mnes igitur cōtraria principia fa ciunt ⁊ dicentes: ꝙ vnuꝫ sit omne ⁊ imobile. Et parmenides.n. calidūꝫ ⁊ frigidū principia facit. Hec autēꝫ appellat ignē ⁊ terrā. Et qdā raruꝫ ⁊ densum. Et democritus firmū ⁊ inane. Quo rum aliud quidem sicut quod est. Aliud autem sicut quod non est esse dicitur. Adhuc pōne: fi gura: ⁊ ordine. Hec autem genera contrariorūꝫ sunt. Positione sursum ⁊ deorsum: ante ⁊ retro. Figura: angulus: rectum: circulatuꝫ. ℭ Quod T.c.42 quidem igitur contraria quodāmodo omnes faciunt principia manifestum est.

ℭ Positis opionib' phorꝫ de p̄ncipijs nāc: h̄ icipit inq̄re re veritatē: ⁊ p̄mo iquirit eā p modū disputationis ex p babilib' ꝓcedendo. 2° ondit v̄itatē p modū demōstra- tionis. ibi.⌊ Sic ergo nos dicamus. ⌋ Circa p̄m duo fa- cit. p̄mo inq̄rit de 2rietate p̄ncipiorꝫ. 2° de numero eorꝫ ibi.⌊ Cōueniēs aūt vtiq;. ⌋ Circa p̄m tria facit. Primo ponit pōnē antiqꝫ de 2rietate p̄ncipiorꝫ. 2° iducit ad h̄ rōnē. ibi. (Et h̄ rōnabiliter.) Tertio ondit q̄o se habe bant in ponendo phi 2ria p̄n'. ibi. (Usq; quidē igitur.) Dicit ḡ p̄mo. ꝙ oēs antiqui phi posuerūt 2rietatē in p̄n cipijs: ⁊ h̄ manifestat p tres opiones phorꝫ. Quidaꝫ n. dixerūt ꝙ totū vniuersuꝫ sit vnū ens imobile: qrꝫ pme- Triplex opinio phorꝫ. nides dixit: ꝙ oia sunt vnū ſm rōnē: sꝫ plura ſm sensuꝫ: ⁊ inq̄tū sunt plura ponebat in eis 2ria p̄n'. s. calidum ⁊ frigidū: ⁊ attribuebat calidū igni: frigidū v̇o terre. Se- cūda v̇o opio fuit phorꝫ nālīū: qui posuerunt vnū p̄n^m 2° māle mobile: ⁊ dicebāt ꝙ ex eo fiebāt alia ſm raritatēꝫ ⁊ densitatē: ⁊ sic ponebāt rarꝫ ⁊ densuꝫ esse p̄n'. Tertia v̇o opio est eorꝫ qui posuerūt plura p̄n'. iter q̄s Demo- 3° critus posuit oia fieri ex indiuisibilibus corporib': q̄ qui dē adinuicē 2iuncta in ipso 2tactu qdā vacuū relinq̄- bāt ⁊ hmōi vacuitatēꝫ vocabat poros: vt pꝫ in p̄mo de gn̄atione: sic igr̄ oia corpa ponebat cōposita ex firmo ⁊ inani. i. ex pleno ⁊ vacuo: vn̄ plenū ⁊ vacuū dicebat p̄n' Lec. 4. nāciꝫ plenū attribuebat enti: vacuū v̇o nō enti. Item lꝫ t.c.8. corpa idiuisibilia oia eēnt vni' nāe: tn̄ ex eis dicebat cō- stitui diuersa ſm diuersitatē figure pōnis ⁊ ordis. Unde ponebāt p̄n' eē 2ria que sunt in gn̄e pōnis. s. sursuꝫ ⁊ de- orsuꝫ. ante ⁊ retro: 2ria que sunt in gn̄e figure. s. rectū an gulare ⁊ circulare: ⁊ sil'r 2ria q̄ sunt in gn̄e ordis. s. p̄us ⁊ posteri': de quib' nō fit mētio in l'ra. q2 manifesta sunt. ⁊ sic 2cludit q̄si iducēdo ꝙ oēs phi posuerūt p̄n' eē cō- traria ſm aliquēꝫ modū: de opione aūt Anax. ⁊ Emp. mētionē nō fecit: q2 eas supius magis explicuit: ⁊ tn̄ hi Lec.8. ponebāt ēt quodāmō 2rietatē in p̄ncipijs: dicentes oia t.c.33. fieri congregatione ⁊ segregatione que conueniūt in ge nere. cum raro ⁊ denso. ℭ Secundo ibi.

ℭ Et hoc rationabiliter. Oportet enim princi- pia neq; ex alterutris esse: neq; ex alijs: ⁊ ex his omnia: contrarijs autem primis insunt hec: pp id quod prima quidēꝫ non sunt ex alijs. Ob id vero quod sunt cōtraria non sunt ex alterutris.

ℭ Sed oportet hoc in ratione considerare q̄li- T.c.43

ter contingat. Accipiendum igitur est primum: quod omnium que sunt nihil neque facere aptum natum est: neque pati contingens a contingenti: neque fit quodlibet ex quolibet: nisi aliquis accipiat secundum accidens. Qualiter enim fiet album ex musico: nisi accidens sit albo. aut nigro musicum: sed album quidem fit ex non albo: et hoc non ex omni: sed nigro: aut medijs. Et musicum ex non musico: sed non ex omni: sed ex imusico. aut si aliquid

T.com. 44. ipsis est medium. ¶ Neque igitur corrumpitur in contingens primum: ut album non in musicum: nisi forte secundum accidens: sed in non album: et non in contingens. sed in nigrum aut medium. Similiter autem musicum in non musicum: et hoc non in contingens: sed in imusicum: aut si

T.c.45 ipsis aliquid medium est. ¶ Similiter autem hoc est et in alijs: quoniam non solum simplicia eorum que sunt: sed et composita secundum eandem se habent rationem. Sed propter hoc quod opposite dispositiones non denominate sunt: latet hoc contingens. Necesse enim omne consonans ex inconsonanti fieri: et inconsonans ex consonanti: et corrumpi consonans in inconsonantiam: et hanc non in contingentem. sed in

T.c.46 oppositam. ¶ Differt autem nihil inconsonantia dicere: aut ordine: aut compositione. Manifestum enim est quod eadem sit ratio. At vero domus et statua: et quodlibet aliud fit similiter. Domus quidem enim fit non ex eo quod composita sunt: sed ex eo quod divisa sunt hec: sic et statua et figuratorum aliquod ex non figurato: et unumquodque

T.c.47 horum: alia quidem ordo: alia vero compositio quedam sunt. ¶ Si ergo hoc verum est. quod omne quod fit fiat: et corrumpatur quod corrumpitur: aut ex contrarijs: aut in contraria. et in horum media: media autem ex contrarijs sunt: ut colores ex albo et nigro: quare omnia erunt que natura sunt: aut contraria: aut ex contrarijs.

Notabile. ¶ Ponit probabilem rationem ad ostendendum quod prima principia sunt contraria que talis est: tria videntur de ratione principiorum esse. primum quod non sint ex alijs. 2m quod non sint ex alterutris. 3m quod omnia alia sint ex eis. sed hec tria conveniunt primis contrarijs: ergo prima contraria sunt principia. ¶ Ad intelligendum autem quid vocet prima principia contraria. Considerandum quod quedam contraria sunt que ex alijs contrarijs causantur: sicut dulce et amarum causantur ex humido et sicco et calido et frigido: sic autem non est procedere in infinitum: sed est devenire ad aliqua

pa condito 2a contraria que non causantur ex alijs contrarijs: et hec vocat prima contraria. His igitur primis contrarijs tres predicte conditiones conveniunt principiorum. ¶ Ex eo igitur quod prima sunt manifestum est quod non sunt ex alijs. ex eo vero quod contraria sunt manifestum est quod non sunt ex alterutris. Quamvis enim frigidum fiat ex calido inquantum id quod prius est calidum fit frigidum: tamen ipsa frigidi-

T.c.51. 3a tas numquam fit ex caliditate: ut postea dicet. ¶ Tertium vero quod omnia fiant ex contrarijs: oportet diligentius investigare. Ad hoc igitur ostendendum premittit primo quod neque actio: neque passio potest accidere inter[contingentia] i. inter ea que contingunt sic esse: vel inter[contingentia] i. inter quecumque indeterminate: neque quodlibet fit ex quolibet: sicut Anaxagoras dixit: nisi forte secundum accidens: et hoc manifestat primo in simplicibus: album enim non fit ex musico nisi secundum accidens forte: inquantum musico accidit album vel nigrum. Sed album fit per se ex non albo: quod est nigrum vel medius color. et similiter musicus ex non musico: et non ex quocumque non musico: sed ex opposito quod dicitur imusicum. i. quod est natum habere musicam et non habet: vel ex quocumque medio inter ea: et eadem ratione non corrumpitur aliquid primo et per se in quodcumque contingens: sicut album non corrumpitur in musicum nisi per accidens: sed per se corrumpitur in non album: et non in quodcumque non album: sed in nigrum et in medium colorem: et idem dicit de corruptione musici: et de alijs similibus: et huius ratio est: quia omne quod fit et corrumpitur non est antequam fiat: nec est postquam corrumpitur: unde oportet quod id quod per se aliquid fit: et in quod per se aliquid corrumpitur: tale sit quod in sua ratione includat non esse eius quod fit vel corrumpitur: et similiter manifestat hoc in compositis: et dicit quod similiter se habet in compositis sicut in simplicibus: sed magis latet in compositis: quia opposita compositorum non sunt nominata sicut opposita simplicium. Oppositum enim domus non est nominatum sicut oppositum albi. Unde si reducatur ad aliqua nominata erit manifestum: nam omne compositum consistit in aliqua consonantia: consonans autem fit ex inconsonanti: et inconsonans ex consonanti: et similiter consonans corrumpitur in inconsonantiam: non in quamcumque: sed in oppositam. Inconsonantia autem potest dici: vel secundum ordinem tantum: vel secundum compositionem: aliquod enim totum consistit in consonantia ordinis: sicut exercitus: aliquod vero in consonantia compositionis sicut domus: et eadem ratio est de utroque: et manifestum est quod omnia composita fiunt similiter ex incompositis: sicut domus fit ex incompositis: et figuratum ex infiguratis: et in omnibus his nihil attenditur nisi ordo et compositio: sic igitur quasi per inductionem manifestum est quod omnia que fiunt vel corrumpuntur fiunt ex contrarijs vel medijs vel corrumpuntur in ea: media autem fiunt ex contrarijs: sicut colores medij ex albo et nigro: unde concludit quod omnia que fiunt secundum naturam: vel ipsa sunt contraria: sicut album et nigrum vel fiunt ex contrarijs sicut media. Et hoc est principale intentum quod intendit concludere. s. quod omnia fiunt ex contrarijs: quod erat tertia conditio principiorum. ¶ Tertio ibi.

¶ Usque quidem igitur hoc fere secuti sunt et aliorum plurimi: quemadmodum diximus prius. Omnes enim elementa et ab ipsis vocata principia et vere sine ratione ponentes: tamen contraria dicunt tanquam ab ipsa veritate coacti. T.c.48

¶ Ostendit hic philosophus quomodo se habuerunt philosophi in ponendo principia contraria esse. Et primo quomodo se habuerunt quantum ad motivum positionis. Secundo quomodo se habuerunt quantum ad ipsam positionem. ibi.[Differunt autem adinvicem.] Dicit ergo primo. quod sicut supra dictum est: multi philosophorum secuti sunt veritatem usque ad hoc quod ponerent principia esse contraria: quod quidem licet bene ponerent: non tamen quasi ab aliqua ratione moti hoc ponebant: sed sicut ab ipsa veritate coacti. Verum enim est bonum intellectus ad quod naturaliter ordinatur. Unde sicut res cognitione carentes moventur ad suos fines absque ratione: ita interdum intellectus hominis quadam naturali inclinatione tendit in veritatem: licet rationem veritatis non percipiat. ¶ Secundo ibi.

¶ Differunt autem abinvicem: in eo quod alij quidem priora. alij posteriora accipiunt. Et quod hi quidem notiora secundum rationem. illi autem secundum sensum. Hi quidem enim calidum et frigidum: illi autem humidum et siccum: alij autem imparem et parem. Quidam autem concordiam et discordiam causam ponunt generationis. Hec autem abinvicem differunt secundum dictum modum.

¶ Ostendit quomodo predicti philosophi se habebāt in predicta positione. Et circa hoc duo facit. p̄mo ostendit quomodo differebant in ponendo principia esse contraria. S.cūdo quomodo simul differebant ꝛ cōueniebāt. ibi. (Quare est eadem dicere.) Dicit ergo primo. ꝙ phi ponentes principia esse contraria dupli͡r differebant. primo quidem qꝛ aliq̄ coꝝ rationabiliter ponētes accipiebant ꝓ principijs priora cōtraria. alij vero minus prouide considerantes accipiebant posteriora contraria vt p̄ncipia. Et coꝝ qui accipiebant priora cōtraria: quidā attendebant ad ea que erant notiora f̄m rōnē: q̄dā vo ad ea que sunt notiora f̄m sensum. Uel pōt dici ꝙ ꝓ hāc scōam differentiā assignet ratio prime differentie. Nam ea que sūt notiora f̄m rōnē sunt priora simpliciter: que vero sunt priora f̄m sensū: sunt posteriora simpli͡r: ꝛ p̄o ra quo ad nos. Manifestū est aūt ꝙ oꝫ principia eē prima. Uñ illi qui idicabāt prima f̄m id qd̄ est notius rationi: ponebant principia contraria ꝛ priora simpli͡r. Qui vero iudicabant prima f̄m id qd̄ est notius sensui. ponebant principia posteriora simpli͡r. Unde quidam ponebāt prima principia calidum ꝛ frigidum: alij vero humidum ꝛ siccū. ꝛ vtraq; sunt f̄m sensū notiora. tñ calidum ꝛ frigidum q̄ sunt actiue qualitates sunt priora humido ꝛ sicco que sunt qualitates passiue: qꝛ actiuū naturaliter est p̄us passiuo. Alij vero posuerūt principia notiora f̄ꝫ rationē. Quoꝝ aliqui posuerunt p̄ncipia parem ꝛ imparem. s. pythagorici existimantes substantiam omnium eē numeros: ꝛ ꝙ omnia componunt ex pari ꝛ impari sicut ex forma ꝛ materia. Nam pari attribuebant infinitatē ꝛ alteritatem propter eius diuisibilitatem. impari vero attribuebant finitatem ꝛ idētitatem ꝓpter suam indiuisionem. Quidam vero posuerunt causas generationis ꝛ corruptionis concordiam ꝛ discordiam. s. sequaces Empedoclis. que sunt etiam f̄m rationem notiora. vnde patet ꝙ in istis positionibus apparet predicta diuersitas.

Te.c.49 ¶ Secundo ibi.

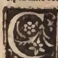
¶ Quare est eadem dicere quodāmodo ꝛ altera adinuicem. Altera quidem quemadmodū vi debitur pluribus. Eadē vero secundum analogiam. Accipiunt enim ex eadem coordinatiōe [illegible] Hec quidē eniꝫ continent. Alia autem continētur contrariorum. Sic igitur similiter dicunt ꝛ aliter ꝛ peius ꝛ melius. Et hi quidem notiora secundum rōnem: sicut dictum est prius: illi aūt secundum sensum. Uniuersale quidem eniꝫ f̄m rationem notum est: singulare aūt f̄m sensum. Ratio quidem enim vniuersalis est: sensus autē particularis: vt magnum ꝛ paruum secundum

Te.c.50 rationem est: rarum aūt ꝛ densum secundum sensum. ¶ Quod quidem igitur contraria oportet esse principia: manifestum est.

¶ Ostdit qūo in differentia predictaꝝ opinionū est etiaꝫ quedam conuenientia: concludens ex predictis ꝙ quodāmodo antiqui phi dixerunt: eadē principia: ꝛ quodāmō altera. Altera quidē f̄m ꝙ diuersi diuersa ꝯria assūpserunt sicut dictum est: eadem vero f̄m analogiaꝫ: idest ꝓportionē: qꝛ p̄nª accepta ab omnibus habēt candē ꝓportionē. ꝛ hoc tripli͡r. Primo quidē qꝛ quecūq; principia accipiuntur ab eis se habent adinuicē vt cōtraria. ꝛ hoc est qd̄ dicit: ꝙ omnes accipiūt p̄ncipia ex eadē coordinatione. s. cōtrariorum. oēs enim accipiunt contraria pro p̄cipijs. sed tñ diuersas. nec est mirū si ex coordinatione contrarioꝝ diuersa accipiant principia. qꝛ inter cōtraria quedam sunt cōtinentia vt priora ꝛ cōiora: ꝛ quedam contenta vt posteriora ꝛ minus cōia. Iste est igitur vnus modus quo similiter dicunt inquātum omnes accipiunt principia ex ordine cōtrarioꝝ. Alius modus in quo conueniunt f̄m analogiam est ꝙ quecūq; principia accipiuntur ab eis vnum coꝝ se hꝫ vt melius: ꝛ aliud vt peius: sicut concordia vel plenum vel calidum vt meliꝰ. discordia vero vel vacuū vel frigidū vt peius. ꝛ sic est cōsiderare in alijs. ꝛ hoc ideo est qꝛ semp alterum contrariorum hꝫ priuationē admixtam. p̄nᵐ enim contrarietatis est oppositio p̄uationis ꝛ habitꝰ: vt dī in. 10. meta. Lec.7.

Tertio modo cōueniūt f̄m analogiam in hoc ꝙ oēs accipiunt p̄ncipia notiora sed quidam notiora f̄m rōnē. T.c.15. quidam vero f̄m sensum. Cū enī rō sit vlis: sensus vero particularis: vniuersaliora sunt notiora f̄ꝫ rōnē vt magnum ꝛ paruum: singularia vero f̄m sensum vt rarum ꝛ densum. que sunt minus cōia. Et sic vltimo quasi epylogando concludit qd̄ p̄cipaliter intendit: scilicet ꝙ p̄ncipia sunt contraria.

Lectio. XI.

Consequens autem vtiq; erit dicere vtrum duo: aut tria: aut plura sint.

¶ Postq̄ inquisiuit phs de cōtrarietate p̄ncipioꝝ: hic incipit inquirere de numero coꝝ. Et circa h̄ tria facit. p̄mo mouet questionē 2º excludit que non cadunt sub q̄one ibi. (Unum quidē.) Tertio ꝓsequitur q̄nē ibi. (Quū aūt finitoꝝ.) dicit ḡ primo ꝙ post inquisitionē de ꝯtrarietate p̄ncipiorum cōsequens est inquirere de numero coꝝ. Utrum. s. sint duo aut tria aut plura. ¶ Secundo ibi.

¶ Unum quidem enim impossibile est: quoniā non vnum contraria

¶ Excludit ea q̄ nō cadūt sub q̄one. ꝛ p̄mo ꝙ nō sit tm̄ vnū p̄nᵐ. scōo ꝙ nō sint infinita ibi. (Infinita autē non.) Dicit ergo primo ꝙ impossibile est esse vnū p̄ncipiū tm̄. Ostensum est eniꝫ ꝙ principia sunt ꝯtraria: sed ꝯria non sunt vnum tm̄: qꝛ nihil est sibiipsi ꝯrium ergo principia non sunt vnum tantum. ¶ Secundo ibi.

¶ Infinita autē non: qm̄ neq; scibile qd̄ est erit.

¶ Ostendit ꝙ nō sunt infinita p̄ncipia quatuor rōnibus. Quaꝝ p̄ma talis est. Infinitum inq̄ntum huius est ignotum. si igitur principia sunt infinita: opꝫ ea esse ignota: sꝫ ignoratis p̄ncipijs ignorant ea q̄ sunt ex eis: ergo sequit̄ ꝙ nihil in mūdo possit sciri. ¶ Secūdā rōnē ponit ibi.

¶ Et est vna contrarietas in omni genere vno. Substantia autem vnum quoddam genus est.

¶ Que talis est. p̄ncipia oꝫ esse p̄ma ꝯria vt supra ostensum est. p̄ma aūt cōtraria sunt p̄mi generis que est suba. Lec.10. ꝑ totum substancia aūt cū sit vnū genus. hꝫ vnā p̄ma ꝯrietatem. Prima enī ꝯrietas cuiusl3 generis ē p̄maꝝ drīaꝝ. ꝑ q̄s diuidit̄ genꝰ. ḡ n̄ sūt īfinita p̄nª. ¶ Tertiā rōnē pōit ibi.

¶ Et quod cōtingit ex finitis melius ex finitis. quemadmodum empedocles: q̄ꝫ ex infinitis. Omnia nanq; ex finitis assignare opinatur: quē admodum Anax. ex infinitis.

¶ Que talis est. Qd̄ pōt fieri per finita: magis est ponēdum ꝑ finita fieri q̄ per infinita: sed ratio oīuꝫ que fiunt f̄m nām assignant f̄m empedoclem per principia finita: sicut per anaxagoraꝫ ꝑ p̄ncipia īfinita. ergo nō est ponēdum, p[illegible]a esse infinita. ¶ Quartā rōnē ponit ibi.

¶ Amp[illegible] sunt alia alijs priora contraria. Et

fiunt altera ex alteris: vt dulce ꝛ amarum: ꝛ album ꝛ nigrum. Principia aũt semp opꝫ manere.
T.c.51 ¶ Quod quidẽ igiᵗ neqꝫ vnũ neqꝫ infinita sunt manifestum est ex his.

¶ Que talis est. Principia sunt ꝫria. si ergo ꝑncipia sũt infinita. oꝫ oĩa ꝫria esse pnᵃ: sed non oĩa ꝫria sunt pnᵃ: qđ pꝫ ex duob⁹. Primo quidem qꝛ ꝑncipia opꝫ eẽ pma cõtraria: nõ aũt oĩa contraria sunt pma: cum quedã sint aliĩs priora. scđo qꝛ ꝑncipia non debẽt esse ex alterutris vt supra dictũ est: cõtraria aũt quedã fiunt ex alterutris vt dulce ꝛ amarũ ꝛ albuꝫ ꝛ nigrũ: nõ ergo ꝑncipia sunt infinita. Et sic vltimo cõcludit ꝙ ꝑncipia nõ sunt vnũ tantum neqꝫ infinita. ¶ Considerandum est aũt ꝙ phs hic disputatiue ꝓcedit ex ꝓbabilibus. Unde assumit ea que videntᵉ pluribus: que non possunt eẽ falsa ſꝫ totum: sed sunt ſm partẽ vera. Uerum est igiᵗ quodãmõ ꝙ ꝫria fiunt ex inuicẽ. vt supra dictũ est. si sumatᵉ subm cum ꝫriĩs. qꝛ id qđ ẽ albũ postea fit nigrũ: sed tñ ipsa albedo nõ cõuertitᵉ in nigredinẽ. Sed quidam antiquoꝝ ponebãt ꝙ nec ẽt coassumendo subiectũ: pma cõtraria fiunt ex inuicẽ. Unde empedocles negabat ela fieri ex inuicẽ. Et iõ Aristoteles hic signãter nõ dicit calidũ fieri ex frigido: sed dulce ex amaro ꝛ albũ ex nigro. ¶ Deinde cum dicᵗ.

Lec.10. T.c.42 Nobile Cõ.42.

¶ Qm̃ auteꝫ finita facere duo tm̃ vel non facere duo tantũ hꝫ quandã rõnẽ. Deficiet enim aliqs qualiter densitas raritatẽ facere aliquid apta nata sit: aut hec densitatem. Similr aũt ꝛ alia quecũqꝫ contrarietas. Non enim cõcordia discordiaꝫ inducit ꝛ facit aliquid ex ipsa: neqꝫ discordia ex illa: sed vtraqꝫ alterum quidã tertiũ. Quidam autem ꝛ plura recipiunt ex quibus parant eorum que sunt secundum naturam.

¶ Prosequiᵗ illud qđ erat in qõne. s. in quo numero sint ꝑncipia. Et circa hoc duo facit. pmo oñdit ꝙ nõ sũt duo tm̃ ꝑncipia: sed tria. scđo oñdit ꝙ nõ sũt plura. ibi. (Plura aũt tribus.) Circa pmũ duo facit. Primo oñdit ꝓ rationes nõ eẽ tm̃ duo pnᵃ sed oꝫ addi tertiũ. Scđo oñdit ꝙ in hoc ẽt antiqͥ phi cõuenerũt. ibi. (Unũ ꝛ aliqͥs poꝛẽ.) Circa pmũ põit tres rões. ¶ Dicit ergo pmo ꝙ cũ oñsum sit ꝙ ꝑncipia sunt ꝫria: ꝛ ita nõ pñt eẽ tm̃ vnũ pnᵐ: sed duo ad minus: nec iteꝝ sint infinita pnᵃ: restat cõsiderãdũ vtrũ sint duo tm̃ vel plura duob⁹. Quãtũ .n. ad hꝫ qđ supra ostensum est ꝙ cõtraria sunt ꝑncipia. Uidetᵉ ꝙ sint duo tm̃ ꝑncipia: qꝛ cõtrarietas ẽ inter duo extrema. (Sed in hoc deficiet aliquis) .i. dubitabit. Oportet enim ꝙ ex principiĩs fiant alia. vt supra dictũ est. si aũt sint tm̃ duo cõtraria pnᵃ nõ vr̃ quõ ex illis duobus possint oĩa fieri. nõ eniꝫ põt dici ꝙ vnũ eoꝝ faciat aliqđ ex reliquo. nõ .n. densitas nata est cõuertere ipsaꝫ raritatẽ in aliquid neqꝫ raritas dẽsitatẽ. ꝛ similr est ĩ qlibet alia contrarietate. nõ .n. cõcordia mouet discordiã ꝛ facit aliqđ ex ipsa neqꝫ eꝫ: sed vtrũqꝫ cõtrarioꝝ transmutat aliquod tertium qđ est subm vtriusqꝫ. Calidum enim nõ facit esse calidam ipsam frigiditatẽ: sed subiectũ frigiditatis: nec eꝫ. Uidetᵉ ergo ꝙ oporteat poni aliqđ tertiũ qđ sit subꝫ cõtrarioꝝ ad hoc ꝙ ex ꝫriĩs alia possint fieri: nec refert ꝙ̃tũ ad p̃sens pertinet: vtꝝ illud subm sit vnum vel plura. Quidã eniꝫ posuerunt plura ꝑncipia mãlia ex quib⁹ preparant nãm entiũ. Non .n. dicebant esse nãm reꝝ mam: vt infra in secundo dicetur. ¶ Scđam rõn[illegible] ponit ibi.

n rõne Lec.11. ... prima Lec.11

T.c.52. ¶ Adhuc autẽ ampli⁹ ꝛ de hoc aliq[illegible] dubitabit: nisi aliquis alteram supposuerit cõtrariĩs naturam. Nullius .n. videm⁹ eorum que sunt substantia contraria. Principiũ aũt nõ de subiecto oꝫ dici aliquo. Erit .n. principiũ principiĩ. Subiectum .n. principiũ: ꝛ prius videtᵉ eẽ predicato.

¶ Et dicit ꝙ nisi cõtrariĩs que ponuntᵉ eẽ ꝑncipia supponatᵉ aliqđ aliud: surget maior dubitatio ꝙ̃ premissa. Primũ .n. pnᵐ nõ põt esse accñs aliqđ de subiecto dictũ. Cũ .n. subm sit pnᵐ accñtis qđ eo ꝑdicatᵉ: ꝛ sit eo prius natr. sequeretᵉ si primũ principiũ eẽt accidens ꝛ de subiecto predicatũ ꝙ ꝑncipiĩ esset principiũ: ꝛ ꝙ primo esset aliqđ prius: sed si ponam⁹ sola ꝫria eẽ principia: opꝫ principiũ eẽ aliqđ accidens de subiecto dictũ: qꝛ nullᵉ rei suba est cõtraria alteri: sed solum ꝫrietas est inter accñtia. Relinquiᵗ igiᵗ ꝙ nõ pñt sola ꝫria eẽ ꝑncipia. Cõsiderandum aũt ꝙ in hac rõne vtitur predicato pro accñte: qꝛ predicatũ designat formã subiecti. Antiqui aũt credebãt oẽs formas esse accñtia. Hic aũt ꝓcedit disputatiue ex ꝓpositionibus probabilibus que erãt apud antiquos famose. ¶ Tertiam rationeꝫ ponit ibi.

scđa Nobile

¶ Amplius nõ esse dicim⁹ substantiã cõtrariaꝫ sube. Qualiter igiᵗ ex non substãtiĩs suba vtiqꝫ erit. aut quõ prius nõ suba substantia erit.

¶ Que talis est. Oẽ qđ nõ est ꝑncipiũ oꝫ eẽ ex ꝑncipiĩs. Si igitur sola cõtraria sint principia: sequetᵉ cũ suba nõ sit cõtraria substantie ꝙ substantia sit ex nõ substantiĩs. ꝛ sic qđ nõ est substantia sit prius ꝙ̃ substantia: qꝛ qđ ẽ ex aliquibus est posterius eis. hoc aũt est impossibile. Naꝫ primũ genus entis est substantia que est ens per se. nõ igitur potest esse ꝙ sola cõtraria sint principia. sed oꝫ ꝛ tertium poni. ¶ Deinde cum dicit.

tertia

T.c.53. ¶ Unde si aliquis ꝛ priorẽ verã putabit eẽ rõneꝫ ꝛ hanc: necessariuꝫ est si dꝫ saluare vtrasqꝫ ipsas subeẽ qđdam tertium. quẽadmodũ dicũt vnaꝫ quandã nãm dicentes oẽ: aut aquaꝫ: aut ignem: aut mediuꝫ hoꝝ. ¶ Uidetᵉ aũt mediuꝫ magis.

T.c.54 Ignis .n. ꝛ terra ꝛ aer ꝛ aqua cum contrarietatibus cõplexa sunt. vnde nõ irrationabiliter faciunt subiectũ alterũ ab his facientes: alioꝝ aũt quidaꝫ aerem. Aer .n. minime habet alioꝝ differentias sensibiles. Cõsequẽter autem aqua.

¶ Oñdit quõ ad hoc ẽt cõcordat positio phoꝝ. Et circa hoc duo facit. primo manifestat quõ ponebant vnuꝫ mãle principiũ scđo quõ ponebant preter hec duo principia cõtraria. ibi. (Sed oẽs vnũ hoc.) ¶ Cõsiderãduꝫ est aũt circa primum ꝙ phs in precedentib⁹ more disputatoꝝ visus est opponere ad vtrãqꝫ ptẽ oppositã. Naꝫ pmo ꝓbauit ꝙ pnᵃ sũt ꝫria: ꝛ nũc induxit rões ad ꝓbãdũ ꝙ ꝫria nõ sufficiũt ad hꝫ ꝙ ex eis res gñentur: ꝛ qꝛ rões disputatiue veꝝ ꝯcludũt tm̃ ſm aliqđ: ſꝫ nõ ſm totũ: ex vtrisqꝫ rõnib⁹ vnã v̄itatẽ ꝯcludit. ꝛ dicit ꝙ si aliqͥs putet verã priorẽ rõnẽ que ꝓbabat principia esse ꝫria. ꝛ hanc imediate positam que probabat contraria principia nõ posse sufficere: ad saluandum vtrũqꝫ est necesse dicere ꝙ quoddam tertiũ subsit contrariĩs sicut dixerunt ponentes totum vniuersum esse nãm quandam vnaꝫ: intelligẽtes per naturã mãm: sicut aquã aut igneꝫ. aut aerem aut mediuꝫ hoꝝ vt vaporẽ aut aliõ hmõi. ꝛ magis videtur de medio. hoc eni tertiũ accipitᵉ vt subiectuꝫ cõtrariĩs: ꝛ quodãmõ vt distinctũ ab eis. Unde illud quod min⁹ hꝫ

Lẽ.10.

de contrarietate cōuenientius ponitur tertiū principiū pręter cōtraria. Ignis.n.& terra & aer & aqua habent cōtrarietatem annexam.s.calidi & humidi: & frigidi & sicci. Unde nō irrōnabiliter faciūt subm aliquid alterum ab his in quo minus est excellētia ꝯrioꝝ. Post hos aūt melius dixerunt qui posuerūt aerem principium: qꝛ in aere inueniuntur qualitates cōtrarie minus sensibiles. Post hos qui posuerunt aquā. Qui vero posuerūt ignem pessime dixerunt q̄tum ad hoc: qꝛ ignis hꝫ qualitatem contrariam maxime sensibilem & magis actiuam. qꝛ in ipso est excellentia calidi: quamuis si comparentur elementa ꝫ subtilitatem meliꝰ videant dixisse qui posuerūt ignē principium: vt alibi dicitur. Quod.n.est subtilius videt esse simplicius & prius. Unde terram nullus posuit principium propter sui grossiciem. ¶ Secundo ibi.

T.c.55. ¶ Sed omnes vnum hoc cōtrarijs figurant: vt densitate & raritate: & eo quod maius & minus.

Lec.8. Hec aūt sunt omnia: excellentia. vꝫ. & defectus: sicut dictum est prius. ¶ Et videtur antiqua esse opinio q vnum & superabūdantia & defectus principia rerum sunt. sed non eodem mō. Sed antiqui duo qdē facere: vnū aūt pati: posterioꝝ

T.c.56. autem quidam contrarium: vnum quidem facere: duo vero pati magis dicunt. ¶ Tria quideꝫ igitur dicere elemēta esse: & ex his & ex huiusmodi alijs intendentibus videbitur vtiqꝫ habere quādam rationem: sicut diximus.

¶ Ostēdit q̄o cū vno materiali principio posuerūt pn̄cipia cōtraria: & dicit q omnes ponētes vnū materiale principium dicebant illud figurari vel formari contrarijs quibusdam: vt raritate & densitate que reducuntur ad magnū & paruū & excellētiā & defectum. & sic hoc qd̄ Plato posuit q vnū & magnū & pūū sint pn̄cipia reꝝ. Fuit etiam opinio antiquoꝝ naturalium: sꝫ differenter. Nam antiqui cōsiderātes q vna mā variat p diuersas formas posuerūt duo ex parte forme: que est pn̄m agēdi etiam vnum ex parte materie: que est principium patiēdi: sed Platonici considerātes q̄o in vna specie distinguunt multa indiuidua fm diuisionē materie: posuerūt vnum ex parte forme: que est pn̄m actiuū: & duo ex parte māe: q̄ est principium passiuum: & sic ꝯcludit principale intentum q premissa & similia considerantibus rōnabile videtur q sint tria nature pn̄cipia. & hoc dicit designans ex probabilibus processisse. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Plura autem tribus non amplius. Ad patiendum quidem.n.sufficiens est vnū. Si autem quattuor existentibus due erunt cōtrarietates: oportebit seorsum vtrisqꝫ esse alteram quādaꝫ naturam. Si auteꝫ ex inuicem poterit generare ociosa vtiqꝫ altera contrarietatum erit.

Duplici ratione prima ¶ Ondit q̄o nō sunt plura pn̄cipia tribꝰ: duabꝰ rōnibꝰ. Quaꝝ prima talis ē. Qd̄ pōt fieri p pauciora: supfluū est si fiat per plura: sꝫ tota generatio reꝝ pōt compleri ponēdo vnū pn̄m māle & duo formalia: qꝛ ad patiēduꝫ sufficit vnū māle pn̄m. sed si essent q̄tuor pn̄cipia ꝯtraria & due prime cōtrarietates. oporteret q vtraqꝫ cōtrarietas haberet aliud & aliud subiectū. qꝛ vnū subiectū videtur esse primo vniꝰ ꝯtrarietatis. & sic si duobus ꝯtrarijs positis & vno subiecto pn̄s res fieri adinuicē: supfluū vr̄ q ponat alia contrarietas. nō igitur ponēda sunt plura q̄ tria principia. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Simul auteꝫ & impossibile est contrarietates primas. Substantia.n. vnuꝫ quoddam genus est entis. Quare in eo qd̄ priꝰ & posterius sunt differunt ab inuicem principia tantum. sed non genere. Semper enim in vno genere contrarietas est vna. Omnes enim contrarietates reduci videntur in vnam. ¶ Quod quidem igitur T.c.57 neqꝫ vnum sit elementum neqꝫ plura duobus vel tribus manifestum est. Horum autem vtruꝫ sit verum: quemadmodum diximus: dubitationem habet multam.

¶ Que talis est. Si plura sūt pn̄cipia q̄ tria oꝫ eē plures secunda primas ꝯrietateꝫ: sꝫ hoc est ipossibile: qꝛ pma ꝯrietas vr̄ eē pmi gn̄is qd̄ est vnū. s. subā. Un̄ oia ꝯria que sunt in genere sube nō differunt gn̄e: sed se hn̄t sicut prius & posterius. qꝛ in vno genere est tm̄ vna ꝯtrarietas. s. pria: eo q oēs alie ꝯrietates vident reduci ad vnā pmā. Sunt autē alique pme oie ꝯrie: qbꝰ diuidit genus: ergo vr̄ q Nobile non sint plura pn̄cipia q̄ tria. ¶ Cōsiderādum est aūt q vtrūqꝫ pbabilr dictuꝫ est. s. & q in subijs nō sit cōtrarietas: & q in subijs sit vna ꝯtrarietas pma. Si.n. accipiat ipsum qd̄ est suba: nihil est ei ꝯrariuꝫ. Si vō accipiant formales differentie in genere substantie cōtrarietas in eis inuenitur. Ultimo aūt quasi epilogando cōcludit q neqꝫ sit vnum tm̄ principium: neqꝫ plura duobꝰ vel tribus. Sed vtrū hoꝝ sit veꝝ hꝫ multaꝫ dubitationē: sic ex pmissis pꝫ. s. vꝝ sint duo tm̄ vel tria. Lectio. XIII.

Sic igitur nos dicamus primum de omni generatōe aggredientes. Est enim secundum naturam communia prius dicere: & sic circa vnumquodqꝫ propria speculari.

¶ Postq̄ phs pcessit ad inuestigandū numeꝝ pn̄cipioꝝ disputatiue: hic icipit determinare veritatem. & diuidit in partes duas. In pma determiat veritatem: in scd̄a ex veritate determinata excludit dubitationes & errores antiquoꝝ. ibi. [Qd̄ aūt antiqui.] Pria diuidit i duas. In pma ostendit q in quolꝫ fieri nāli tria inueniuntur. In scd̄a ex hoc ondit tria eē pn̄a. ibi. [Manifestū ē igit q sidē sunt &c.] Circa pm̄ duo facit. pmo dicit de quo est intētio. scd̄o ꝓsequit itētū. ibi. [Dicimꝰ.n.fieri.] Qꝛ q̄ supra dixerat q multā hꝫ dubitatōeꝫ vꝝ sint tm̄ duo nāe pn̄cipia vel tria ꝯcludit q de hoc primo dicendū ē: considerantes de generatione vel factiōe in cōi ad oēs spēs mutationis. In qualꝫ.n. mutatione iuenit quoddā fieri: sic qd̄ alterat de albo in nigꝝ: d̄ albo fit nō albū. & de nō nigro fit nigrū. Et silr est in alijs mutationibus. & rōnē ordinis assignat. qꝛ necesse est primo dicere cōia: & postea speculari ea que ꝓpria sunt circa vnūqdqꝫ: sicut in principio libri dictum est. ¶ Secundo ibi.

¶ Dicimus enī fieri ex alio aliud: & ex altero alteruꝫ: aut simplicia dicentes aut composita. Dico T.c.5 autem sic hoc. Est.n. hoc fieri hominē musicum. Est autem nō musicuꝫ aliquod fieri musicuꝫ. Aut nō musicum hominē musicum. Simpliciter quidem igitur dico q fit homo & non musicum: & quod simpliciter fit musicū. Cōpositum autem & qd̄ fit & qd̄ factum est: cum non

musicum hominem dicamus fieri aut musicum aut musicum hominem.

¶ Prosequitur propositum. Et circa hoc duo facit. primo enim premittit quedam que necessaria sunt ad propositum ostendendum. secundo ostendit propositum. ibi. [Determinatis autem his.] Circa primum duo facit primo premittit quandam divisionem. secundo ostendit differentiam inter partes divisionis ibi. [Horum autem.] Dicit ergo primo quod cum in quolibet fieri aliud dicatur fieri ex alio quantum ad fieri: secundum esse substantiale: vel alterum ex altero quantum ad fieri secundum esse accidentale: propter hoc quod omnis mutatio habet duos terminos: dupliciter contingit hoc dicere: eo quod termini alicuius factionis vel mutationis possunt accipi ut simplices vel compositi. et hoc sic exponitur. Aliquando enim dicimus homo fit musicus: et tunc duo termini factionis sunt simplices: et similiter quando dicimus quod non musicum fit musicum. sed quando dicimus non musicus homo fit musicus homo: tunc uterque terminorum est compositus. quia cum fieri attribuitur homini vel non musico uterque est simplex: et sic id quod fit. i. cui attribuitur fieri. significatur fieri ut simplex. Id vero in quod terminatur ipsum fieri: quod significatur fieri ut simplex est musicum. ut cum dico. homo fit musicus. vel non musicus fit musicus. sed tunc utrunque significatur fieri ut compositum. s. [et quod fit]. i. id cui attribuitur fieri. [et quod factum est]. i. id ad quod terminatur fieri: cum dicimus. non musicus homo fit musicus: tunc enim est compositio ex parte subiecti tantum: et simplicitas ex parte predicati. Sed cum dico. non musicus homo fit musicus homo. tunc est compositio ex parte utriusque. ¶ Secundo ibi.

¶ Horum autem quidem non solum dicitur hoc aliquid fieri: sed etiam ex hoc: ut ex non musico musicus. Hoc autem non dicitur in omnibus ut ex homine factus sit musicus: sed homo factus sit musicus.

¶ Ostendit duas differentias inter predicta. Quarum prima est quod in quibusdam premissorum utimur duplici modo loquendi. scilicet quod hoc fit hoc: et ex hoc fit hoc. Dicimus enim quod non musicus fit musicus: et ex non musico fit musicus: sed non in omnibus sic dicitur. Non enim dicitur: ex homine fit musicum: sed homo fit musicus. ¶ Secundam differentiam ponit ibi.

T.c.59 ¶ Eorum autem que fiunt sicut simplicia dicimus fieri: aliquid quidem permanens fit: aliud vero non permanens. Homo quidem permanet musicus factus: et homo est: sed non musicum et immusicum neque simpliciter neque compositum permanet.

¶ Et dicit quod cum duobus simplicibus attribuitur fieri. s. subiecto et opposito: alterum istorum est permanens: et alterum non permanens: quia cum aliquis iam factus est musicus permanet homo. sed non permanet oppositum: sive sit negative oppositum ut non musicum: sive privative aut contrarie ut immusicum. Neque etiam compositum ex subiecto et opposito permanet. non enim permanet homo non musicus postquam homo factus est musicus: et tamen istis tribus attribuebatur fieri. Dicebatur enim quod homo fit musicus: et non musicus fit musicus: et homo non musicus fit musicus. Quorum trium solum primum manet completa factione. Alia vero duo non manent. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.60. ¶ Determinatis igitur his ex omnibus que fiunt hoc est accipere si aliquis intenderit sicut diximus quoniam oportet aliquid semper subiici quod fit: et hoc si numero est unum: sed specie non unum est. Specie enim dico et ratione idem. Non enim idem est homini et immusico esse.

¶ Ex suppositione premissorum ostendit propositum. s. quod in qualibet factione naturali inveniantur tria. Et circa hoc tria facit. primo enumerat duo que inveniuntur in quolibet factione naturali: secundo probat quod supposuerat. ibi. [Et hoc quidem permanet.] Tertio concludit propositum ibi. [Quare ostensum est.] Dicit ergo primo quod suppositis premissis si quis voluerit considerare in omnibus que fiunt secundum naturam. hoc accipiet quod semper oportet subiici aliquid cui attribuitur fieri: et illud licet sit unum numero vel subiecto: tamen specie vel ratione non est idem. Cum enim attribuitur homini quod fiat musicus. homo quidem est unum subiecto sed duo ratione. non enim est idem homo secundum rationem et non musicus. Tertium autem non ponit. s. quod in generatione necesse est aliquid generari quoniam illud manifestum est. ¶ Secundo ibi.

¶ Et hoc quidem permanet: illud vero non permanet. Non oppositum quidem permanet. Non enim permanet. Musicum autem et immusicum non permanet: neque ex ambobus compositum ut non musicus homo.

¶ Probat duo que supposuerat. primo quod subiectum cui attribuitur fieri sit duo ratione. secundo quod oporteat in quolibet fieri supponi subiectum. ibi. [Multipliciter autem.] Primum ostendit dupliciter. primo quidem per hoc quod in subiecto cui attribuitur fieri est aliquid quod permanet: et aliquid quod non permanet. quia id quod non est oppositum termino factionis permanet: homo enim permanet quando fit musicus. sed non musicum non permanet neque compositum ut homo non musicus. et ex hoc apparet quod homo et non musicus non sunt idem ratione: cum unum permaneat et aliud non. ¶ Secundo ibi.

¶ Sed ex aliquo fieri aliquid et non hoc fieri aliquid magis quidem dicitur in non permanentibus: ut ex non musico musicum fieri: ex homine autem non. At vero et in permanentibus aliquando dicitur similiter. Ex ere enim statuam dicimus fieri: non es statuam. Hoc autem ex opposito et non permanenti utrolibet dicitur: ex hoc hoc: et hoc. hoc. Et namque ex musico et immusicus fit musicus. Unde et in composito similiter est. Etenim ex immusico homine et immusicus homo dicitur fieri musicus. T.c.61.

¶ Ostendit idem alio modo quia in non permanentibus magis dicitur ex hoc fit hoc: quam hoc fit hoc: licet tamen et hoc possit dici licet non ita proprie. Dicimus enim quod ex non musico fit musicus. Dicimus etiam quod non musicus fit musicus: sed hoc per accidens: inquantum. s. id cui accidit esse non musicum fit musicus: sed in permanentibus non sic dicitur: non enim dicimus quod ex homine fit musicus: sed quod homo fit musicus. Quandoque tamen in permanentibus dicimus: ex hoc fit hoc: sicut dicimus quod ex ere fit statua. sed hoc contingit quia nomine eris intelligimus infiguratum: et ita dicitur hoc ratione privationis intellecte. et licet ex hoc fieri hoc dicamus in permanentibus: magis tamen utrunque contingit in non permanentibus dici: et hoc fit hoc et ex hoc fit hoc: sive non permanens accipiatur oppositum sive compositum ex opposito et subiecto. Ex hoc ergo ipso quod diverso modo utimur loquendi circa subiectum et opposi

tum manifestum est ꝙ subm ⁊ oppositū: vt hō ⁊ nō musi cus: ⁊ si sint idē subo: sunt duo tn̄ rōe. ¶ Deinde cū dicit.

T.c.62. ¶ Multiplr aūt cum dicatur fieri: ⁊ hoꝝ quidē non simplr fieri: sed hoc aliqd fieri: simplr autē fieri substantiaꝝ solum est: scđm quid alioꝝ: manifestum ꝙ necē est subijci aliqd qđ fit. Etenim quantum ⁊ quale: ⁊ ad alteꝝ: ⁊ qn̄: ⁊ vbi fiunt in subiecto aliquo ꝓpter id quod sola substantia de nullo alio dicit̄ subiecto: sed alia oīa de suba. Quod autem ⁊ sube ⁊ q̄cunq; alia simpliciter entia ex quodā subiecto fiāt: ꝯsiderāti fiet vtiq; manifestuz. Semp.n. est aliquid qđ subijcit̄: ex quo fit qđ fit: vt plante ⁊ animalia ex semine.

¶ Ostendit alteꝝ qđ supposuerat.s. ꝙ in oī factione naturali oporteat eē subm: ⁊ hoc quidē p rōnē ꝓbare pertinet ad metaphysicū. vnde ꝓbat in 7° metaphy. sz h̄ ꝓbat tm̄ per inductionē: ⁊ pmo ex parte eoꝝ q̄ fiūt. secūdo ex parte modoꝝ fiēdi. ibi. (Fiūt aūt que fiūt.) Dicit ergo pmo: ꝙ cū fieri dicat̄ multiplr: fieri simplr est soluz fieri substāciaꝝ: sed alia dicunt̄ fieri fm quid. ⁊ hoc ideo qꝛ fieri iportat initiuz essendi. Ad hoc ergo ꝙ aliqd fiat simplr: reqrit̄ ꝙ pus nō fuerit simplr: qđ accidit in his q̄ subalr fiūt. Qđ eni fit hō nō solū pus nō fuit hō: sed simpliciter veꝝ est dicere ipm nō fuisse. Cū aūt hō fit albus: nō est veꝝ dicere ꝙ pus nō fuit: sz ꝙ pus nō fuerit talis. In his igit̄ que fiūt fm qd manifestū est ꝙ indigent subiecto. Nā quātitas ⁊ q̄litas: ⁊ alia accn̄tia quoꝝ est fieri fm qd: nō pn̄t eē sine subo. soli⁹.n. sube est nō iesse subo: sz ēt i substātijs siqs ꝯsiderat manifestū fit ꝙ fiūt ex subo. Videm⁹.n. ꝙ plāte ⁊ aīalia fiunt ex semie. ¶ Scđo ibi.

1.c.6.2. cō.22.

T.c.63. ¶ Fiunt autē que fiunt simplr: alia qdē trāsfiguratione: vt statua. Alia appositione vt que augmētātur. Alia vero abstractiōe: vt ex lapide mercurius. Compōne autē vt dom⁹. Alteratiōe vero: vt q̄ ꝯuertuntur scđm mām. Oīa autem q̄ sic fiunt manifestum est qm̄ ex subiectis fiunt.

¶ Ostendit idē inducēdo per modos fiēdi: ⁊ dicit. ꝙ eorum q̄ fiūt: q̄dam fiunt transfiguratiōe sicut statua fit ex ere. Quedā fiūt ex appositiōe: vt pz in oib⁹ augmētatis: sicut fluui⁹ fit ex multis riuis. Alia vero fiūt abstractiōe: sicut ex lapide fit per sculpturā ymago mercurij. Quedā vo fiūt ꝯpōne sic dom⁹. Quedā vo fiunt alteratōe: sicut ea quoꝝ mā alterat̄: siue fiant fm nām. siue fm artē: ⁊ in oibus his apparet que fiunt ex aliquo subo. Vn̄ manifestū fit: ꝙ oē qđ fit: fit ex subo. ¶ Sz aduertēdū ē ꝙ artificialia cōnumerauit inter ea q̄ fiunt simplr: q̄uis forme artificiales sint accn̄tia: qꝛ artificialia quodāmodo sunt in genere substantie per suā materiā: vel ꝓpter opionem antiquoꝝ qui similr extimabant naturalia: vt artificialia. vt in secūdo dicetur. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.64 ¶ Quare ostensum ex dictis est: qm̄ qđ fit semp cōpositum est. Et est qdē aliqd qđ fit: est autez aliqd qđ hoc fit: ⁊ hoc duplr. Aut enim subiectū: aut oppositum. Dico āt opponi quidē non musicam: subijci autē hoiem. ⁊ infigurationez ⁊ inordinationem ⁊ informationez oppositum. Es autem ⁊ lapidem ⁊ aurum dico subiectum.

Lec.2. ¶ Cōcludit ꝓpositū: ⁊ dicit ostensum esse ex dictis ꝙ id cui attribuit̄ fieri semp ē ꝯpositū: ⁊ cū in q̄lib; factiōe sit id ad qđ terminat̄ fieri: ⁊ id cui attribuit̄ fieri: qđ est duplex. s. subm ⁊ oppositū: manifestū est ꝙ in quolibet fieri sunt tria. s. subm ⁊ termin⁹ factionis ⁊ oppositū ei⁹: sicut cū hō fit music⁹: oppositū est nō musicū: ⁊ subm est hō: ⁊ music⁹ est termin⁹ factionis. ⁊ silr infiguratio ⁊ informitas ⁊ iordinatio sūt opposita: sz es ⁊ auꝝ ⁊ lapides sūt subiecta in artificialibus. Lectio. XIIII.

Anifestū igit̄ ꝙ siqdē sunt cāe ⁊ principia eoꝝ que nā sunt ex qb⁹ primis sunt ⁊ fiūt: nō scđm accidēs sed vnūqđq; quidez dicit̄ fm substantiam: qđ fit ex subiecto ⁊ forma. Componitur enim musicus hō ex homine ⁊ musico quodāmodo. Resolues enim rōnem in rōnes eoꝝ. ¶ Manifestum igitur est ꝙ fiant que fiunt ex his. T.c.65. T.c.66.

¶ Postq̄ phs ostēdit ꝙ in quolib; fieri nāli tria ineniuntur. Hic ex pmissis intēdit ostēdere quot sunt pncipia nature. Et circa hoc duo facit. Primo ondit ꝓpositū. Secūdo recapitulādo ondit q̄ dicta sūt: ⁊ q̄ restāt dicēda. ibi. (Primū qđ igit̄ dcm̄.) Circa pmū duo fac. pmo ondit tria nāe pncipia: scđo notificat ea. ibi.⌊ Subiecta āt nāe.⌉ Circa pmū tria facit. Primo ostendit vitatem de pncipijs nāe. Scđo ex vitate ondsa soluit pmissas de pncipijs dubitationes. ibi.⌊ Vn̄ est ꝙ sicut duo.⌉ Tertio qꝛ ab antiquis dcm̄ ē ꝙ pncipia sunt ꝯria: ondit vtrum semp reqrātur ꝯria: vel nō. ibi.⌊ Qđ quidē igit̄.⌉ Circa pm̄ duo facit. Primo ondit duo eē pncipia nāe p se. Secūdo ondit tertiū esse pncipiū nāe p accn̄s. ibi.⌊ Est aūt subz.⌉ Circa primū vtit̄ tali rōe. Illa dicunt̄ esse pncipia ⁊ cause reꝝ naliū: ex qb⁹ sūt ⁊ fiūt p se: ⁊ nō fm accn̄s: sz oē qđ fit est ⁊ fit ex subo ⁊ forma. g̃ subm ⁊ forma sūt p se cāe ⁊ pncipia ois eius qđ fit fm nām. Qꝫ aūt id qđ fit fm nām sit ex subo ⁊ forma: ꝓbat h̄ mō. Ea in que resoluit̄ diffō alicuius rei sunt ꝯponētia rē illā: qꝛ vnūqđq; resoluit̄ in ea ex q̄bus ꝯponit̄: sz rō eius qđ fit fz nāz resoluit̄ in subm ⁊ formā. Nā rō hois musici resoluit̄ in rōnē hois ⁊ in rōnē musici. Siqs eni velit diffinire hoiez musicū: oz ꝙ assignet [illegible] rōnē hois ⁊ musici. g̃ id qđ fit fz naturā est ⁊ fit ex subo ⁊ forma. Et notādū est ꝙ h̄ intēdit inqrere principia nō solū fiēdi: sed ēt eēndi. vn̄ signanter dic.⌊ Ex qb⁹ pmis sūt ⁊ fiūt.⌋ Et dic.⌈ Ex qb⁹ pmis ⌋ .i. p se ⁊ nō fm accn̄s. p se g̃ principia omnia que fiunt secundum naturam sunt subm ⁊ forma. ¶ Scđo ibi. T.c.66.

¶ Est autem subm numero qdem vnum: spē vero duo. Hō qdem.n. ⁊ aurum: ⁊ oīno materia numerabilis est. Hoc enim aliqd magis ⁊ nō secundum accn̄s ex ipso fit: quod fit. Priuatio āt ⁊ contrarietas accn̄s: vnū autem spēs vt ordinatio aut musica: aut aliorum aliqd sic predicātiū.

¶ Addit tertiū pncipiū per accidens: ⁊ dicit ꝙ lz subiectum sit vnū numero: tamen specie ⁊ rōne duo: vt supra dictū est: qꝛ homo ⁊ aurū ⁊ oīs materia numeꝝ quedā habz. Est.n. ibi cōsiderare ipsum subiectū qđ ē aliqd positiue ex quo fit aliqd p se: ⁊ nō per accidēs: vt hoc qđ est hō ⁊ aurū: ⁊ est ibi considerare id qđ accidit ei. s. ꝯtrarietatē ⁊ priuationē: vt imusicū ⁊ ifiguratū. tertiū aūt est spēs vel forma: sicut ordiatio est for⁹ dom⁹: vel musica hois musici: vel aliqđ alioꝝ q̄ hoc modo ponunt̄. Sic igit̄ forma ⁊ subm sunt principia p se eius qđ fit fm nāz: sed priuatio vel cōtrariū est principiū per accn̄s: inq̄tuz accidit subiecto: sicut dicimus ꝙ edificator est causa acci Lec.12. t.c.60.

ua domus per se:sed musicū est causa actiua domus per accidēs:inquātū accidit edificatori esse musicū. τ sic hō est cā per se:vt subm hōis musici:sed nō musicu3 est cā τ ꝓncipiū eiꝰ per accn̄s. ℭ Pōt aliqs obijcere ꝙ ꝓuatio nō accidit subo:quādo est sub forma. τ sic ꝓuatio nō est ꝓncipiū essendi ꝑ accn̄s. Et ideo dicendū ꝙ mā nūq̄ est sine ꝓuatiōe:qꝛ qn̄ h3 vnā formā est cum ꝓuatione alterius forme. τ iō dū est in fieri aliqd qd̄ fit vt hō musicꝰ: in subo qn̄ nōdū h3 formā est ꝓuatio ipsius musice. τ iō ꝓncipium ꝑ accn̄s hōis musici in fieri est nō musicū. hoc enim accidit hōi dum fit musicus:s3 qn̄ iā aduenit ei hec forma adiungit ei ꝓuatio alteriꝰ forme:τ sic ꝓuatio forme opposite est ꝓncipiū per accn̄s in eēndo. Patet ꝗ s3 itentionē Arī. ꝙ ꝓuatio que ponit principiū nature per accn̄s non est aliqua aptitudo ad formā:vel inchoatio forme vel aliqd̄ ꝓncipiū impfectū actiuū:vt qdā dicūt: sed ipsa carentia forme vel ꝯtrarium forme qd̄ subiecto accidit. ℭ Deinde cum dicit.

T.c.67 ℭ Unde est ꝙ sicut duo dicenda sunt esse principia:est autē sicut tria. Et est quidē sicut contraria:vt si aliquis dicat musicu3 τ imusicu3:aut calidu3 τ frigidu3:aut ꝯsonās τ icōsonās:est autē sicut nō. Ab alterutris.n. pati contraria īpossibile est. Soluit autem ꝓpterea ꝙ aliud est subiectu3. Hoc.n. nō est contrariu3. Quare neq3 plura ꝯtrarioꝝ sunt principia quoda3 mō:sed duo vt est dicere numero. Neq3 iteꝝ penitꝰ duo propter id quod alteru3 est esse ipsis:sed tria. Alterum enim est esse homini: τ non musico esse: τ infigurato τ eri.

ℭ Soluit ꝺm determinatā veritatē dubitatiōes omnes ꝓcedētes:τ cōcludit ex ꝓdictis ꝙ quodāmodo dicēdu3 est eē duo ꝓncipia.s. per se:τ quodāmō tria si cōssumat ꝓncipiū per accn̄s cū ꝓncipijs per se:τ quodāmō sūt ꝓncipia ꝯtria:vt si aliqs accipiat musicū τ nō musicū:τ calidū τ frigidū:τ ꝯsonās τ incōsonās. Et quodā mō ꝓncipia nō sunt ꝯtria:si accipiat sine subo:qꝛ sic ꝯtria nō possunt pati abinuicē:nisi hoc soluat ꝑ hoc:qꝛ ꝯtrarijs supponit aliqd̄ subm:rōne cuius adinuicē patiunt. τ sic cōcludit ꝙ principia nō sunt plura ꝯtrarioꝝ.i. cōtrarijs:l3 est q̄ ꝯtria:sed sunt duo tm̄ per se:s3 nec totalr duo:quia vnū eoꝝ ꝺm eē est alteꝝ. sub3 enī ꝺm rōnē est duo sicut dcm̄ est. τ sic sunt tria ꝓncipia. qꝛ hō τ nō musicus τ es τ īfiguratū differunt ꝺm rōnem. Sic igit p3 ꝙ ꝓores sermones disputati ad vtrāq3 partem fuerunt ꝺm aliquid veri:sed non totaliter. ℭ Deinde cum dicit.

t.c.68. ℭ Quot quidē igitur principia circa generationem physicoꝝ:τ quomodo tot sint:dcm̄ est: τ ostēsum est:quoniā op3 subijci aliqd cōtrarijs τ contraria duo esse. Sed quodā mō alio non necessariu3. Sufficiēs.n. erit alterum ꝯtrarioꝝ facere absentia τ ꝓsentia mutationem.

ℭ Ostendit quō sunt duo ꝯtria necessaria:τ quō nō. τ dicit manifestū esse ex dictis quot sunt ꝓncipia circa generationē naturaliū:τ quomō sint tot. Ostēsum est eni3 ꝙ op3 duo esse ꝯtria:quoꝝ vnū est ꝓncipiū per se:τ alteru3 per accn̄s:τ ꝙ aliqd subijciat ꝯtrarijs:qd̄ est etiā principiū per se:sed aliquo mō alteꝝ ꝯtrarioꝝ nō est necāriū ad gn̄ationē. Sufficit eni3 alterū ꝯtrarioꝝ qn̄q3 facere mutationē absentia sua τ ꝓsentia. ℭ Ad cuiꝰ euidentiā sciendū est. ꝙ sicut in quinto huius dicet. tres sunt spēs mutatiōis.s. gn̄atio τ corruptio τ motꝰ. Quoꝝ hec est dr̄ia. qꝛ motꝰ est de vno affirmato in aliud affirmatum. sicut de albo in nigrum. Generatio autē est de negato in affirmatum:sicut de nō albo in album. vel de nō homie in hominē. Corruptio autē est de affirmato in negatū. sicut de albo in nō albū:vl' de hōie in nō hominē. Sic igitur p3 ꝙ in motu requirunt duo contraria τ vnū subm. Sed in gn̄atione τ corruptione requirit ꝓsentia vniꝰ cōtrarij τ absentia eiꝰ que est ꝓuatio. Gn̄atio aūt τ corruptio saluant in motu. Nā qd̄ mouet de albo in nigrum corrumpit albu3 τ fit nigꝝ. Sic igit in omni mutatiōe nāli requirit subm τ forma τ priuatio. Nō aūt rō motꝰ saluat in omni gn̄atiōe τ corruptiōe. sicut p3 in gn̄atione τ corruptione substātiaꝝ. Unde subm τ forma τ priuatio saluantur in omni mutatione. nō autē sub3 τ duo ꝯtria. Hec etiā oppositio inuenit in substātijs que est primū genus. nō aūt oppositio ꝯtrarietatis. Nā forme substātiales nō sunt ꝯtrie. l3 differētie in genere sube ꝯtrarie sint ꝺm ꝙ vna accipit cu3 priuatione alteriꝰ. sicut p3 de animato τ inanimato. ℭ Deinde cum dicit.

L.2.t.c.7.

.s.ꝓuatio

to.me.t. c.15.24.

T.c.69. ℭ Subiecta autē natura scibilis est ꝺm analogiam. Sicut enim ad statuā es:aut ad lectulū lignū:aut ad alioꝝ aliquod habentiū formam in materia:τ informe se habet priusq̄3 accipiat formā:sic ipsa se ad substantiā h3:τ hoc aliquid τ qd̄ est. Unū quidē igit principium est:nō sicut vnū existens:neq3 sic vnū:sicut hoc aliqd:vnu3 aūt secūdū ꝙ ratio. Amplius autem cōtrarium huic priuatio est. ℭ Hec aute3 quomodo duo: τ quomodo plura dictum est. t.c.70.

ℭ Manifestat ꝓmissa principia:τ dicit ꝙ natura que ꝓmo subijcit mutationi.i. materia prima non pōt sciri per seipsam. cum oē qd̄ cognoscit cognoscat per suā formā: materia aūt prima cōsiderat subiecta omni forme:s3 scitur (ꝺm analogiā).i. ꝺm ꝓportionē. Si.n. cognoscimus ꝙ lignū est aliqd ꝓter formā scāni τ lecti. qꝛ qn̄q3 ē sub vna forma:qn̄q3 sub alia. Cum igit videamꝰ hoc qd̄ est aer qn̄q3 fieri aquā:op3 dicere ꝙ aliqd exn̄s sub forma aeris:qn̄q3 fit sub forma aque. τ sic illud qd̄ est aliquid ꝓter formā aque. τ ꝓter formā aeris se h3 ad ipsas sbās nāles:sicut se h3 es ad statuā:τ lignū ad lectū. τ qd̄libet materiale τ iforme ad formā:hoc dicimꝰ esse materiā ꝓmā. Hoc est igit vnū principiū nature. qd̄ nō sic vnū est sicut hoc aliqd:hoc est sicut aliqd̄ idiuiduū demōstratū: ita ꝙ habeat formā τ vnitatē in actu. s3 dr̄ ens τ vnū in quātum est in potētia ad formā. Aliud principiū autem est ratio vel forma. tertiū autē est priuatio que ꝯtrariatur forme. τ quomō ista principia sint duo. τ quō tria dictum est prius. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Primū quidē igitur dcm̄ est ꝙ principia contraria sunt. Posterius aute3 ꝙ necesse est τ aliud quoddā subijci τ esse tria. Ex his aute3 nūc manifestum est que differentia ꝯtrarioꝝ:τ quomō se habēt adinuice3 principia:τ qd sit subiectū:vtrū aūt substātia spēs:aut subiectū:nondū manifestū est. Sed ꝙ principia tria:τ quomō: τ qs modus eoꝝ dcm̄ est. ℭ Quot qdem igit τ que sunt principia:ex his consideretur. T.c.71

ℭ Resumit que dicta sunt:τ ostēdit que restant dicēda.

Dicit ergo q prius dcm̄ est: q ɔtraria sunt pncipia. ⁊ postea q eis aliqd subijcitur. ⁊ sic faciūt tria pricipia. ⁊ ex his que nunc dicta sunt: manifestuꝫ est que differentia sit iter cōtraria: qꝛ vnū est pricipiuꝫ per se: ⁊ aliud p accñs. ⁊ iterū dcm̄ est quomō pricipia se habeāt adinuicē. quia subꝫ ⁊ ɔtriū sunt vnū nūero ⁊ duo rōne. ⁊ iterꝝ dcm̄ ē qd est subm̄ sm̄ q manifestari potuit. Sed nō dictū adhuc est qd sit magis subā: vtrū forma vel materia. hoc. n. dicet i pncipio scdi: sed dcm̄ est q pricipia sunt tria: ⁊ quō ⁊ qs ē modus ipsoꝝ. ⁊ vltio ɔcludit pncipale itentū. s. q manifestū est quot sūt pricipia ⁊ que sunt. T.c.71. Lectio. XV.

Quod autē singulariter sic soluit: ⁊ antiquorum defectus dicamus post hec. Querentes. n. sm̄ philosophiaꝫ primi veritatem ⁊ nām rerum diuerterunt: vt in viā quandā aliā abscedentes ob ifirmitatē: ⁊ dicunt neqꝫ fieri eoꝝ que sunt nullū neqꝫ corrūpi ꝓpter id q necessarium est fieri qd fit: aut ex eo qd est: aut ex eo qd nō est. Ex his aūt vtrisqꝫ impossibile est esse: Neqꝫ. n. qd est fieri ɔtingit. est eniꝫ iā: neqꝫ ex eo qd nō est nihil vtiqꝫ fieri. T.c.72. ¶ Subijci. n. aliqd opꝫ. ⁊ sic cōsequēter continuantes augmentantes nō eē multa dicūt: sꝫ tm̄ qd est. Illi igitur talium accipiebant opinionē propter ea que dicta sunt.

¶ Postq phs determinauit veritatē de principijs nature hic excludit antiquoꝝ dubitatiōes p ea que determinata sunt de pncipijs. ⁊ pmo dubitatōes seu errores qui puenerūt ex ignorātia materie. scdo dubitatiōes seu errores qui puenerūt ex ignorātia puationis ibi. (Tāgētes igit qdā) tertio reseruat alteri scie dubitationes que accidūt circa formā. ibi. (De pncipio aūt sm̄ spēm.) Circa primū duo facit. pmo ponit dubitationeꝫ ⁊ errorē in quē antiqi iciderūt ex ignorātia materie. scdo soluit eoꝝ dubitationē per eē que sunt determinata. ibi. (Nos aūt dicim⁹.) Dicit ergo pmo q post determinatā veritatem de pncipijs: dicendū est q solū ista via. ois defect⁹. i. dubitatio antiquoꝝ soluit. ⁊ h̄ est signū esse verꝝ qd de pncipijs dcm̄ est. Nā veritas excludit oēm falsitatē ⁊ dubitationē: sꝫ posito quocūqꝫ falso opꝫ aliquā difficultateꝫ remanere. Dubitatio aūt ⁊ error āti quoꝝ phoꝝ hic fuit. Primi qui scdm̄ phiam iquisiuerūt veritatē ⁊ nām rerum: diuerterūt in quādā aliā viā a via veritatis: ⁊ a via nāli: qd accidit eis ꝓpter ifirmitatē itellectus eoꝝ. Dixerunt. n. q nihil neqꝫ generat neqꝫ corrūpitur: qd est ⁊ cōtra veritatē ⁊ cōtra naturā. Et ad hoc ponēdū eos ifirmitas itellect⁹ coegit: qꝛ nescierūt hāc rōnē soluere: per quā videbat ꝓbari q ens non generat: qꝛ si ens fit: aut fit ex ente: aut ex nō ente. ⁊ vtrūqꝫ hoꝝ videt eē impossibile. s. q ens fiat ex ente: ⁊ q fiat ex nō ente. Qd eniꝫ ex ente aliqd fieri sit ipossibile: ex hoc manifestuꝫ est: qꝛ id qd est nō fit. nihil. n. est anteq fiat: ⁊ ens iā est. ergo non fit. Lec.b. Qꝛ etiā ex nō ente aliqd fieri sit ipossibile. ex hoc manifestuꝫ est: qꝛ oꝫ aliqd subijci ei qd fit: vt supra ostūsum est: ⁊ ex nihilo nihil fit. ⁊ ex hoc ɔcludebat q entis nō erat gñatio neqꝫ corruptio. Et vlterius i hoc argumētātes augebāt suā positionē: vt dicerēt q nō eēnt multa entia: sꝫ vnū ens tm̄. ⁊ hoc dicebāt ꝓpter rōnē pdictā. Cū. n. ponerēt vnū esse materiale pricipiū: ⁊ ex illo nihil dicerent cāri sꝫ gñationē ⁊ corruptionē: sꝫ solū sm̄ alterationē: seqbat q id remaneret sp vnū sm̄ subam. ¶ Scdo ibi.

¶ Nos aūt dicimus qdeꝫ ex eo qd est: aut ex eo qd nō est fieri: aut qd ē: aut qd nō est aliqd facere aut pati: aut qdlibet fieri hoc: vno qdem mō nihil differt: vt medicuꝫ aliquid facere: aut pati: aut ex medico aliqd esse aut fieri. T.c.73. ¶ Quare qm̄ hoc duplr dr: manifestū est: qm̄ ⁊ ex eo qd est: ⁊ ex eo qd nō ē: ⁊ qd est aut facere aut pati. T.c.74. Edificat qdeꝫ igit medic⁹ nō sm̄ q medic⁹: sꝫ scdm̄ q edificator: ⁊ albus fit non inqꝫtuꝫ medicus: sed inqꝫtū niger. Medicat auteꝫ ⁊ nō medicus fit: inqꝫtū est medicus. Qm̄ aūt maxime ꝓprie dicimus medicū aliquid facere aut pati: aut fieri ex medico: si sm̄ q medicus hoc patiat aut faciat: manifestū ex eo qd nō est fieri: ⁊ hoc significat inqꝫtū nō est. Qd illi qdē nō pcipiētes deliquerūt: ⁊ ꝓpter hāc ignorātiā intantū ignorauerūt q nihil opinati sunt fieri neqꝫ esse alioꝝ sed auferebant oēm gñationē. T.c.75. ¶ Nos aūt ⁊ ipsi dicim⁹ fieri qdē nihil simplr: ex eo qd non est: sꝫ tm̄ fieri ex eo qd nō est: vt sm̄ accñs. Ex priuatiōe eniꝫ qd est qdeꝫ p se nō ens: nō in exñte fit. Mirabile aūt videt ⁊ impossibile sic fieri aliqd ex eo qd nō est. T.c.76. ¶ Silr autē nec ex eo qd est: neqꝫ qd est fieri: nisi sm̄ accidens. Sic aūt ⁊ ex hoc fieri eodem mō: vt si ex aiali aial vtiqꝫ fiat: ⁊ ex quodaꝫ aiali quoddaꝫ aial: vt si canis ex equo fiat. Fiet quidē. n. vtiqꝫ nō solū ex quodā aiali canis: sed etiā ex aiali: sꝫ nō inqꝫtū est aial. Est eni iā hoc. Si aūt aliqd dꝫ fieri aial: nō sm̄ accidens nō ex aiali erit: ⁊ si aliqd quod est: non ex eo quod est: neqꝫ ex eo quod non est. T.c.77. ¶ Quod. n. est ex eo quod non est: dcm̄ est nobis quid significet: qm̄ inqꝫtū non est. Amplius auteꝫ ⁊ esse omne: aut non esse non remouetur. Unus quidem igitur modus hic est.

¶ Soluit pdictā obiectionē. Et circa hoc duo facit. primo soluit duplr pdictā obiectionē. scdo ɔcludit pricipale ꝓpositū. ibi. (Quare sꝫ q vc.) pma diuidit in duas sꝫ duas solōnes qs ponit. scda ibi. (Ali⁹ aūt q. n.) Dicit ergo pmo q qñtū ad modū loquēdi nō differt dicere q aliquid fit ex ente vel nō ente: vel q ens aut non ens faciat aliquid aut patiat: siue de qcūqꝫ alio: ⁊ dicere hmōi ꝓpositiones de medico. s. q medic⁹ faciat aliquid aut patiatur: vl q ex medico fit aliquid: aut fiat. Sꝫ dicere q medicus faciat aliquid aut patiat: vel q ex medico fiat aliquid duplicē hꝫ itellectū. ergo dicere q ex ente aut ex nō ente fiat aliqd: aut q ens aut nō ens faciat aliquid aut patiatur: duplicē hꝫ intellectuꝫ. ⁊ sic est in quibuscūqꝫ alijs terminis ponat. puta si dicat q ex albo fiat aliquid: aut q albū faciat aliqd: aut patiat. Qꝛ autē duplicē habeat intellectū: cū dr q medic⁹ aliquid facit aut patiat: aut q ex medico fit aliquid: sic manifestat. Dicimus. n. q medicus edificat: sꝫ hoc nō facit inqꝫtū est medic⁹: sꝫ inqꝫtum edificator est. ⁊ silr dicim⁹ q medicus fit alb⁹: sed nō inquantū est medic⁹: sꝫ inqꝫtū est niger. Alio mō dicim⁹ q medicus medicat inqꝫtuꝫ est medic⁹. ⁊ silr q medicus fit

nõ medicus inq̃tũ eſt medicus: ſʒ tunc dicim⁹ ꝓpe ⁊ ꝑ ſe medicũ aliquid facere vel pati: vl ex medico aliquid fieri: qñ hoc attribuitur medico inq̃tũ medic⁹. ꝑ accñs aũt qñ attribuit ei nõ inq̃tũ eſt medic⁹: ſʒ inq̃tũ eſt aliquid aliud. Sic igit pʒ ꝙ cũ dr̃ medicũ facere aliquid aut pati: vel ex medico fieri aliquid dupl̃r itelligit. ſ. ꝑ ſe: ⁊ ꝑ accidẽs. Unde manifeſtũ eſt ꝙ cũ dr̃ aliquid fieri ex nõ ente ꝓprie ⁊ per ſe itelligit hoc ſi fiat aliquid ex nõ ente inq̃tũ eſt nõ ens. Et ſilis ratio eſt de ente. ⁊ hãc diſtinctionẽ antiqui nõ ꝑcipiẽtes itantũ peccauerunt: ꝙ nihil ſunt opinati fieri: nec opinati ſunt ꝙ aliqḋ alioꝝ preter id qḋ ponebãt ꝑmũ principiũ m̃ãle hr̃et eẽ ſubãle. puta dicentes aerẽ eſſe ꝑmũ m̃ãle principiũ dicebãt oĩa alia ſignificare qḋdã eſſe accñtale. ⁊ ſic excludebant oẽm gñationem ſubãlẽ: ſolã alterationẽ relinquẽtes. ex eo. ſ. ꝙ q̃ nõ fit aliq̃d ex nõ ente per ſe: vel ente: opinabantur ꝙ nihil poſſit fieri ex ente vel nõ ente. Sʒ nos ẽt ipſi dicimus ꝙ ex nõ ente nihil fit ſimpl̃r ⁊ ꝑ ſe: ſʒ ſolũ ſm̃ accñs: q̃ qḋ eſt. i. ens ꝑ ſe q̃dem nõ eſt ex priuatione: ⁊ hoc ideo quia priuatio nõ itrat eſſentiã rei facte. Ex hoc aũt aliq̃d fit per ſe qḋ ineſt rei poſtꝙ iã facta eſt: ſicut figuratum fit ex ifigurato nõ per ſe: ſed per accidens: q̃ poſtꝙ iam eſt figuratũ ifiguratum nõ ieſt ei. Sed iſte eſt mirabilis modus fiẽdi aliquid ex nõ ente: ⁊ qui videbatur impoſſibilis antiquis philoſophis. Sic igitur patet ꝙ ex non ente fit aliquid: nõ per ſe: ſed per accñs. ℭ Simil̃r ſi q̃ratur vtꝝ ex ente fiat aliquid. Dõm eſt ꝙ ex ente fit aliq̃d per accñs: ſʒ nõ ꝑ ſe. ⁊ hoc manifeſtat ꝑ tale exẽplũ. Ponam⁹ enim ꝙ ex equo generet aliquis canis: quo poſito manifeſtũ eſt ꝙ ex quodã aiali fiet quoddaʒ aial: ⁊ ſic ex aiali fiet aial: nõ tñ fiet aial ex aiali per ſe: ſed per accñs. nõ. n. fit inq̃tũ eſt aial: ſʒ inq̃tũ eſt h̃ aial: q̃ aial iam eſt actu anteꝙ fiat canis: q̃ eſt equ⁹: ſʒ nõ eſt hoc aial qḋ eſt canis. vnde ꝑ ſe hoc aial qḋ eſt canis fit ex nõ h̃ aniali. i. ex nõ cane: ſʒ ſi fieret aial ꝑ ſe ⁊ nõ per accñs: oporteret ꝙ fieret ex nõ aiali: ſic ẽt eſt de ente. Fit enĩʒ ens aliqḋ ex nõ ente hoc. ſʒ accidit ei ꝙ nõ eſt hoc qḋ fit ens. Uñ nõ fit aliq̃d per ſe ex ente: neq3 ꝑ ſe ex nõ ente. Hoc. n. per ſe ſignificat aliq̃d fieri ex nõ ente: ſi fiat ex nõ ente inquantum eſt nõ ens: vt dcm̃ eſt: ⁊ ſic cũ hoc aial fit ex h̃ aiali: vel hoc corp⁹ ex hoc corpore nõ remouet oẽ corp⁹: nec oẽ nõ corp⁹: nec oẽ aial vel nõ aial ab eo ex quo aliquid fit ſic nõ remouet ab eo ex quo fit hoc ens: neq3 oẽ eſſe: neq3 oẽ nõ eẽ: q̃ id qḋ fit hoc ens qḋ eſt ignis hʒ aliqḋ eẽ: q̃ eſt aer: ⁊ aliqḋ nõ eẽ: q̃ nõ eſt ignis. Iſte igr̃ eſt vn⁹

ſ.28. modus ſoluẽdi ꝑdictã dubitationẽ. Sʒ iſte modus ſoluẽdi iſufficiẽs eſt. Si. n. fit ens per accñs ex ente ⁊ ex nõ ente: oʒ ponere aliq̃d ex quo fiat ens per ſe: q̃ oẽ qḋ eſt per accidẽs reducit ad id qḋ eſt per ſe. Ad oñdẽdũ igit ex quo fit aliquid per ſe ſubiungit ſcḋm modum ibi.

t.c.78 ℭ Alius aũt qñ cõtingit eadem dicere ſm̃ potẽtiam ⁊ actum. Hoc autem determinatum eſt in alijs per certitudinem magis.

t.c.1. ℭ Et dicit ꝙ cõtingit aliq̃ dicere ⁊ ſʒ potẽtiã ⁊ ſm̃ actũ: vt certius determinatũ eſt in alijs. ſ. in nono metaphy. Ex ente igit in potẽtia fit aliq̃d ꝑ ſe. Ex ente aũt in actu vel ex nõ ente fit aliq̃d per accñs. Hoc aũt dicit: q̃ materia que eſt ens in potẽtia eſt id ex quo fit aliq̃d ꝑ ſe. hec eſt eni que itrat ſubaʒ rei facte: ſʒ ex ꝑuatione vel forma ꝑcedẽte fit aliq̃d per accidẽs inquãtũ mãe ex qua fit aliquid per ſe ↄueniebat eẽ ſub tali forma: vel ſub tali ꝑuatione: ſicut ſtatua ex ere fit per ſe: ſʒ ex nõ habẽte talẽ figurã: ⁊ ex hñte aliã figurã fit ſtatua per accñs. ℭ Ultimo cõcludit principale ꝓpoſitum ibi.

ℭ Quare ſm̃ ꝙ vere dicimus defect⁹ ſoluuntur ꝓpter quos coacti remouẽt predictoꝝ quedaʒ. ꝓpter hoc eniʒ intantũ deſtiterunt priores a via in generationẽ ⁊ corruptionẽʒ ⁊ oĩno mutationem. Hec enim vtiq3 viſa natura omnem ſoluit hanc ipſorum ignorantiam.

ℭ Dicẽs: ꝙ ſicut vere dicim⁹ defectus. i. dubitatiões ſoluuntur ꝓpter ꝑdicta. Ex quib⁹ dubitationib⁹ coacti antiqui aliqui remouerũt qdã ꝑdictorum. ſ. generationẽ ⁊ corruptionẽ ⁊ pluralitatẽ ſubſtãtialiter differentiũ. Sʒ hec natura manifeſtata. ſ. materia ſoluit omnem illoꝝ ignorantiam.

Lectio. XV.

Tangẽtes quidẽ igit ⁊ alteri qdã ſũt ipſaʒ: ſʒ nõ ſufficiẽter. Primũ qdeʒ eni cõſitent ſimpl̃r fieri aliq̃d ex eo qḋ nõ eſt: inq̃ʒtũ parmenidẽ recte ẽ dicere. Poſtea videtur ipſis ſi vere eſt numero vna: ⁊ potentia tantum vnam eſſe. T.c.79.

ℭ Poſtꝙ phs excluſit dubitatiões ⁊ errores antiquorũ phoꝝ ꝓuenientes ex ignorãtia mãe. Hic excludit errores ꝓueniẽtes ex ignorãtia priuatiõis. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓponit erratũ errores. Scḋo oñdit dr̃iam h⁹ poſitionis ad veritatẽ ſupra ab ipo determinatã. ibi. (Hoc differt.) Tertio ꝓbat ſuã opionẽʒ veram eſſe. ibi. (Subiecta quidẽ nã.) Dicit ergo ꝑmo. ꝙ quidã phi tetigerũt mãm: ſʒ nõ ſufficiẽter: q̃ nõ diſtinguebãt iter ꝑuationẽ ⁊ mãʒ. vñ qḋ eſt ꝑuationis attribuebãt materie: ⁊ q̃ ꝑuatio ſʒ ſe eſt nõ ens. dicebãt ꝙ materia ſʒ ſe eſt nõ ens. ⁊ ſic ſicut aliquid per ſe ⁊ ſimpl̃r fit ex mã: ſic cõſitebãtur ꝙ ſimpl̃r ⁊ ꝑ ſe aliquid fit ex nõ ente. Et ad h̃ ponẽdũ duab⁹ rõnib⁹ iducebant. Prĩo quidẽ rõne parmenidis dicẽtis: ꝙ q̃cq̃d eſt ꝑter ens eſt nõ ens. vñ cum mã ſit ꝑter ens: q̃ nõ eſt ens actu dicebãt eã ſimpl̃r eſſe non ens. ℭ 2⁹ võ q̃ videbat eis ꝙ id qḋ eſt nũero vnuʒ vel ſubõ ſit ẽt rõne vnũ: qḋ hic appellat eẽ potẽtia vnuʒ: q̃ ea q̃ ſunt rõne vnũ: ſic ſe hñt ꝙ eadẽ eſt virt⁹ vtriuſq3. ea võ q̃ ſunt ſubõ vnũ: ſʒ nõ rõne nõ hñt eãdẽ potẽtiã ſeu virtutẽ: vt pʒ in albo ⁊ muſico. Subʒ aũt ⁊ priuatio ſũt vnũ nũero: vt ea ⁊ ifiguratũ. vñ videbat eis ꝙ eẽnt ideʒ rõne vel virtute. Sic igit hic accipit vnitatem potentie. Duplici rõne. p° 2°

ℭ Sʒ ne q̃s hic dubitet occaſiõe hoꝝ v̇boꝝ q̃d ſit potẽtia mãe. ⁊ vtꝝ ſit vna vel plures. ℭ Dõʒ ẽ ꝙ act⁹ ⁊ potẽtia diuidũt qḋlibʒ gen⁹ entiũ. Ut pʒ in 9° metaph. ⁊ in 3° hui⁹. Uñ ſicut po⁹ ad q̃litatẽ nõ eſt aliq̃d extra genus q̃litatis. ita potẽtia ad eẽ ſubãle nõ eſt aliq̃d extra gen⁹ ſube. Nõ igit potẽtia mãe eſt aliq̃ ꝓprietas addita ſup eẽntiã ei⁹: ſʒ mã ſm̃ ſuã ſubaʒ eſt potẽtia ad eẽ ſubãle. ⁊ tñ potẽtia mãe ſubõ eſt vna reſpectu multaꝝ formaꝝ: ſʒ rõne ſunt multe potẽtie ſm̃ habitudinẽ ad diuerſas formas. Uñ in 3° hui⁹ dicet. ꝙ poſſe ſanari ⁊ poſſe ifirmari differt ſm̃ rationem. ℭ Secundo ibi. Dubium R̃ño I.i.t.c.1. I.i.t.c.3. 3 Auct. po° mãe ẽ eẽntia mãe. Ic.2.ĩ ſi. T.c.10.

ℭ Sed hoc differt plurimũ. Nos qdẽ eniʒ materiã ⁊ priuationẽ alterã dicim⁹. Sʒ hoꝝ hãc quidẽ nõ eſſe ſm̃ accñs mãm. priuationẽ aũt per ſe nõ eſſe: ⁊ hãc qdeʒ ꝓpe rẽ ⁊ ſubſtantiã aliqual̃r materiam: priuationem autem nequaq̃ʒ.

ℭ Oñdit dr̃iam ſue opionis ad opionẽ ꝑmiſſam. Et circa h̃ duo facit. ꝑ° aperit intellectũ ſue opionis. 2° oñdit q̃d alia opio ponat. ibi. (Quidã aũt ꝙ nõ eſt.) Dicit ẽ ꝑmo ꝙ multũ differt aliq̃d eẽ vnũ numero vel ſubõ. ⁊ eẽ

Lec.12. T.c.60. vnū potētia vel rōne: qꝛ nō ſpſi dicim⁹ vt ex ſupioꝛibus pʒ: ꝙ mā ꝛ ꝑuatio lʒ ſint vnū ſubo: tñ ſūt alterꝫ rōne: qȯ pʒ ex duob⁹. Pꝛio qdē qꝛ mā eſt nō ens ſm accñs: ſʒ priuatio eſt nō ens ꝑ ſe. hoc.n. ipʒ qȯ eſt ifiguratū ſignificat nō eē: ſʒ ens nō ſignificat nō eē niſi inqꝫtū ei accidit infiguratū. 2° vo qꝛ mā eſt ꝓpe rem: ꝛ eſt aliqualr: qꝛ eſt in potētia ad rē: ꝛ eſt aliqlr ſuba rei: qꝛ itrat in ꝯſtitutionē ſube. ſed h̄ de priuatione dici non pōt. ℭ Secundo ibi.

T.c.80. ℭ Quidaʒ aūt ꝙ non eſt magnū ꝛ paruum ſilr: aut ſimul vtrūqꝫ: aut ſeoꝛſum vtrūqꝫ. Quare penitus alter modus eſt hic trinitatis ꝛ ille: vſqꝫ quidē eni ad hoc peruenīūt: ꝙ opʒ quādā ſupponi nām. Hāc tñ vnam faciūt. Etenīʒ ſi aliqs dualitatē facit dicēs magnuʒ ꝛ paruū ipſam: nihilominus idem facit: alteram enim deſpexit.

ℭ Manifeſtat itellectū opīonis platonice. ꝛ dicit ꝙ platonici ponebāt qdē duo ex parte māe. ſ. magnū ꝛ puū: ſʒ tñ alr ꝙ Ar. qꝛ Ar. pōit iſta duo eē māʒ ꝛ ꝑuationē q̄ ſūt vnū ſubo: ꝛ dñt rōne: ſʒ ilti nō ponebāt ꝙ alterꝫ iſtorū eēt ꝑuatio: ꝛ alterꝫ mā: ſʒ ꝑuatōeʒ coaſſumebāt vtriqꝫ. ſ. paruo ꝛ magno: ſiue acciperēt iſta duo ſil: vtpote cū loqbant nō diſtiguētes eā ꝑ magnū ꝛ puū: ſiue accipent vtrūqꝫ ſeoꝛſuʒ. Un̄ pʒ ꝙ oīno alr ponebāt tria ꝑncipia plonici ponētes formā ꝛ magnū paruū: ꝛ Ar. q̄ poſuit māʒ ꝛ ꝑuationē ꝛ formā. Plonici vo vſqꝫ ad h̄ puenerūt ꝑ aliqs phis antiqꝛib⁹ ꝙ oʒ vnā quādā nāʒ ſupponi oīb⁹ formis nālib⁹ q̄ eſt mā ꝑma: ſʒ hāc faciūt vnā tñ ſicut ſubo ita ꝛ rōe: nō diſtiguētes iter ipſaʒ ꝛ ꝑuationē: qꝛ ꝛ ſi ponāt dualitatē ex pte māe. ſ. magnū ꝛ puū: nihilominus nō faciūt dr̄iaʒ iter māʒ ꝛ ꝑuationē: ſʒ faciūt mētionē tñ de mā ſub q̄ cōprehēdit magnū ꝛ puū: ꝛ priuationē dſpexerūt: ꝺ ea mētōʒ nō faciētes. ℭ Deīn cū dic.

ℭ Subiecta quidē materia cuʒ formā cā eſt coꝛū que fiūt ſicut mater. Altera vo pars contrarietatis multotiēs ymaginabitur ad maleficium

T.c.81. ipſius ꝓtēdenti itellectuʒ: neqꝫ eſſe penit⁹: ꝛ eſſe extra oē. ℭ Exīſte eni quodā diuino ꝛ optimo ꝛ appetibili: aliud qdē ꝯtrariū eē ipſi dicim⁹.

ℭ Probat ꝙ ſua opinio hʒ vitatē. Et circa h̄ duo facit pꝛimo oñdit ꝓpoſitū. ſ. ꝙ opoꝛteat priuationē diſtigui a mā: ſcdo oñdit qūo mā coꝛrūpat vl generet ibi. [Corrūpit aūt.] Primū aūt oñdit duplr. pmo qdē oñſue: ſcdo ducēdo ad ipoſe ibi. [Aliō aūt aptū natū.] Dicit ḡ p° ꝙ iſta mā q̄ ſubījcit. ſ. mā: ſil cū forma eſt cā eoꝝ q̄ fiūt ſʒ nāʒ ad modū mr̄is. ſicut.n. mater eſt cā gñationis in recipiēdo: ita ꝛ mā: ſʒ ſi qs accipiat alterā ptē ꝯtrarietatis. ſ. ꝑuationē, ꝓtēdēs itellm̄ circa ipſaʒ: imaginabit ipſaʒ non ad ꝯſtitutionē rei ptinere: ſʒ magis ad qȯdā malū rei: qꝛ eſt penit⁹ nō ens: cū priuatio nihil aliȯ ſit q̄ negatio forme in ſubo. ꝛ eſt extra totū ens: vt ſic in ꝑuatiōe locū habeat rō parmenidis. qꝛ qd eſt ꝑter ens ē nō ens: nō aūt in mā: vt dicebāt plonici. ꝛ ꝙ priuatio ptineat ad malū: h̄ oñdit per hoc ꝙ for⁹ eſt qȯdā diuinū ꝛ optimū ꝛ appetibile. Diuinū qdē eſt ꝙ oīs forma eſt q̄dā pticipatio ſilitudinis diuini eē qȯ eſt act⁹ purus. Unūqȯqꝫ.n. intm̄ eſt actu inqꝫtū hʒ formā. Optimū aūt ē: qꝛ act⁹ ē ꝑfectio potētie: ꝛ bonū ei⁹. ꝛ ꝑ ꝯñs ſequit ꝙ ſit appetibile: qꝛ vnūqȯqꝫ ſuā appetit ꝑfectionē. ꝑuatio aūt opponit for⁹: cū nō ſit aliȯ q̄ remotio ei⁹. Un̄ cū id qȯ opponit bono ꝛ remouet ipʒ ſit malū: māifeſtū ē ꝙ ꝑuatio ptinet ad malū. vn̄ ſeqt ꝙ nō ſit idē qȯ mā q̄ ē cā rei ſic mr̄. ℭ 2° ibi.

ℭ Aliud autē natū aptum appetere ꝛ deſiderare ipſum ſm ipſius nām. Quibuſdā autēʒ accidit cōtrariū appetere ſuiipſius coꝛruptionē: ꝛ neqꝫ ſuiipſius poſſibile eſt appetere ſpeciēʒ propter nō eſſe īdigens neqꝫ cōtrarium. Coꝛruptiua.n. ſunt adinuicēʒ contraria. Sed hoc eſt materia: ſicut ſi femina maſculuʒ: ꝛ turpe bonū: non qȯ per ſe eſt turpe: ſed ſecundum accidens.

ℭ Oñdit idē per rōnē ducētē ad ipoſe h̄ mō. Cū forma ſit qȯdā bonū ꝛ appetibile: mā q̄ eſt aliud a ꝑuatiōe ꝛ a forma eſt aptū natū appetere ꝛ deſiderare ipʒ ſʒ ſuā naturā. Sʒ qbuſdā q̄ nō diſtiguūt māʒ a priuatiōe accidit h̄ icōueniēs ꝙ ꝯtriū appetet coꝛruptionē ſuiipſi⁹: qȯ ē incōueniēs. Et ꝙ h̄ accidat ſic oñdit. qꝛ ſi mā appetit formā nō appetit eā ſʒ ꝙ eſt ſub ipſa for⁹: qꝛ iā nō īdiget eē per eā. appetit⁹ aūt oīs eſt ꝓpter īdigētiā: qꝛ eſt nō habiti. Silr ꝛ nō appetit eā ſʒ ꝙ eſt ſub ꝯtrio vl priuatiōe: qꝛ vnū ꝯtrīū eſt alteri⁹ coꝛruptiuū. ꝛ ſic aliqd appeteret ſui coꝛruptionē. Manifeſtū ē igr̄ ꝙ mā q̄ appetit formā eſt aliud rōne: ſic a forma: ita ꝛ a ꝑuatione. ſi.n. mā appetit formā ſʒ ꝓpriā nām: vt dcm̄ ē: ſi ponit ꝙ mā ꝛ priuatio ſint iſte rōne: ſequit ꝙ ꝑuatio appetit formā. ꝛ ita appetit ſuiipſi⁹ coꝛruptionē: qȯ eſt ipoſe. Un̄ ꝛ h̄ ipoſe eit: ꝙ mā ꝛ ꝑuatio ſint idē rōne: ſʒ tñ ꝛ mā eſt h̄. i. ꝑuationē habens: ſic ſi femina appetat maſculū. ꝛ turpe appetat bonū: nō ꝙ ipſa turpitudo appetat bonū ſibi ꝯtrīū: ſʒ ſʒ accidēs: qꝛ id cui accidit eē turpe appetit eē bonū. ꝛ ſilr femineitas nō appetit maſculinū ſed id cui accidit eſſe feminā. ꝛ ſilr priuatio nō appetit eſſe formā: ſʒ id cui accidit priuatio. ſ. materia. ℭ Sʒ ꝯ hec vba pbi Aui. triplr opponit. p° qdē qꝛ māe nō cōpetit neqꝫ appetit⁹ aīalis: vt ꝑ ſe manifeſtū eſt: neqꝫ appetit⁹ nālis: vt appetat formā: cū nō habeat aliquā formā: vel virtutē inclinātē ipſam ad aliqd. ſic.n. graue naturalr appetit locū infimuʒ inqꝫtū ſua grauitate inclinat ad locū talē. Scdo obījcit ex hoc. ꝙ ſi mā appetit formā. hoc eſt: qꝛ caret oī forma aut qꝛ appetit multas formas hr̄e ſil: qȯ eſt impoſe: aut qꝛ faſtidit formā quā habet: ꝛ q̄rit hr̄e aliā. ꝛ h̄ ēt eſt vanū. Nullo igr̄ mō dōʒ videt ꝙ mā appetat formā. Tertio obījcit ꝑ hoc: qꝛ dicere ꝙ mā appetat formā: ſicut femina maſculum eſt figurate loquentiū. ſ. poetarū: ꝛ non phoꝝ. ℭ Sʒ hmōi obiectiones facile eſt ſoluere. Sciēdū eſt.n. ꝙ oē qȯ appetit aliqd vel cognoſcit ipʒ: ꝛ ſe ordinat in illȯ. vel tēdit in ipm ex ordinatiōe ꝛ directione alicuius cognoſcētis: ſicut ſagitta tēdit in determinatuʒ ſignū ex directiōe ꝛ ordinatiōe ſagittātis. nihil eſt igitur aliud appetit⁹ naturalis q̄ ordinatio aliquoꝝ ſm ꝓpriā naturā in finē ſuū. nō ſolū aūt aliqd ens in actu ꝑ vtutē actiuā ordinat in ſuū finē: ſʒ etiā materia ſʒ ꝙ eſt in potētia. Nā forma eſt finis materie. Nihil igit eſt aliȯ materiā appetere formā: q̄ eā ordinari ad formā. vt potētia ad actuʒ. ꝛ qꝛ ſub quacūqꝫ forma ſit adhuc remanet in potentia ad aliam formā. ꝛ ideo eſt ei ſemper appetitus forme non ꝓpter faſtidiū forme quā habet. nec propter hoc ꝙ querat cōtraria eſſe ſimul: ſed quia eſt in potentia ad alias formas dū vnam habet in actu: nec etiā vtitur hic figurata locutione: ſed exēplari. Dictuʒ eſt.n. ſupra ꝙ materia prima ſcibilis eſt ſecūdū ꝓpoꝛtionem inquātū ſic ſe hʒ ad formas ſubſtantiales ſicut materie ſenſibiles ad formas accidentales. Et ideo ad manifeſtandum materiā primam opoꝛtet vti exēplo ſenſibiliū ſubſtantiarum. ſicut igitur vſus eſt exemplo eris infigurati ꝛ hominis non muſici ad mām: ita nūc ad eius mani-

Oppō Auicē. ꝯ Ar.

Solo.

a cōm. ſʒ ꝯ Alb. ꝛ th. ad p^m

2° b⁹. t. cō. xi. Ad 2^m

Ad 3^m pᵃ rñſo.

festationē vtitꝛ exēplo femie virū appetētꝭ: ꝛ tristis appe tētꝭ bonū. B.n. accidit eis inq̄tū hnt aliqd de rōne mae.

1ª rñsio. ℭ Sciendū tamē est ꝙ Ar. hic loquitꝛ ꝯtra Platonē: qui talib⁹ metaphoricis locutiōib⁹ vtebatꝛ: assimilās ma teriam matri ꝛ femine: ꝛ formaꝫ masculo. ꝛ iō Ar. vtitꝛ ꝯtra eū metaphoricis ab eo assūptis. ℭ Deīde cū dicit.

T.c.82. ℭ Corrumpitꝛ aūt ꝛ fit: est quidē vt sic: est aūt vt nō. Scdm qdē eniꝫ quod est in quo secundū se corrūpitꝛ. Quod.n. corrūpitꝛ i hoc est priuatio. Inq̄tū aūt fm potētiā nō per se: ſꝫ icorruptibi lē ꝛ igenitā necesse est eē ipsaꝫ. Si.n. fiat subijci aliquid oꝫ primū ex quo fit. hoc aūt est hec nā. Quare erit añ fieri. Dico .n. nām primum sub iectū vnicuiqꝫ: ex quo fit aliqd cū insit. nō fꝫ ac cidēs: ꝛ si corrumpitur in hoc abibit vltimum. Quare corrupta erit anteq̄ꝫ corrumpatur.

ℭ Oñdit quomō mā corrūpatꝛ: ꝛ dicit ꝙ quodāmō cor rūpitur: ꝛ quodāmodo nō: qꝛ fm ꝙ est in ea priuatio: sic corrumpitꝛ cū cessat in ea esse ꝑuatio: vt si diceremus es infiguratū corrūpi qñ desinit esse infiguratū. Sed fm se inq̄tū est qōdā ens in potētia est igenita ꝛ icorruptibil. Qō sic pꝫ. Si.n. materia fiat oꝫ ei aliqd subijci ex quo fi at: vt pꝫ ex superiorib⁹. Sed ꝑmū qō subijcitꝛ in gñatiōe est materia. hoc.n. dicim⁹ mām ꝑmuꝫ subm ex quo aliqd fit per se: ꝛ nō fm accñs ꝛ iest rei iaꝫ facte: ꝛ vtrūqꝫ cor ponitꝛ ad dr̃iam priuatiōis ex qua fit aliqd per accñs: ꝛ nō iest rei facte. sequitꝛ ergo ꝙ mā fit anteq̄ fiat: qō est i possibile. ꝛ silr oē qō corrūpitꝛ resoluitꝛ in māꝫ ꝑmā. Qñ igitꝛ iaꝫ est mā ꝑma: tūc est corruptū: ꝛ sic si mā ꝑma cor rumpatꝛ erit corrupta anteq̄ corrūpatꝛ: qō est ipossibile. Sic igitꝛ est ipossibile materiā primā generari vel corrū pi. Sed ex hoc non excluditꝛ quin per creationeꝫ in esse procedat. ℭ Deinde cum dicit.

T.c.83. ℭ De principio aūt fm spēm vtrū vnū aut plu ra: aut quot: aut que sint per certitudineꝫ prime philosophie op⁹ est determinare. ergo in illud tēpus apponatꝛ. De physicis aūt ꝛ corruptibi lib⁹ spēbus in posterius demonstrādis dicim⁹. Quot quidē igitur sint principia. ꝛ que: ꝛ quot numero determinetꝛ a nobis sic. Item autem ali ud principium incipientes dicamus.

ℭ Quia iaꝫ excluserat errores circa materiā ꝛ priuatio nem restare videbatꝛ vt excluderet errores ꝛ dubitatio nē circa formā. Posuerunt eni qdā formas separatas. s. ydeas q̄s reducebāt ad vnā ꝑmā ydeā. ꝛ ideo dicit ꝙ de ꝑncipio formali vtrū sit vnū vel plura: ꝛ quot ꝛ que sint ptinet determinare ad phiam primā. ꝛ vsqꝫ ad id tēpus reseruetꝛ: qꝛ forma est pāicipiū essendi. ꝛ ens inq̄tū hmōi

pm h⁹ dicce supra c.62. est subm prime phie: ſꝫ materia ꝛ priuatio sunt principia entis trāsmutabilis: qō a pho nāli cōsideratur: sed tñ de formis nālibus ꝛ corruptibilibus in sequētib⁹ huius do ctrine determinabitur. Ultimo autē epilogat que dicta sunt: ꝛ dicit ꝙ sic determinatū est ꝙ pāicipia sunt ꝛ que ꝛ quot. Sed opꝫ iterum aliter pāicipiū facere sciētie natu ralis: inquirendo. s. principia scientie. Lectio. I.

Textus bi lib. phycoꝝ ip. T.c.p. Orū que sunt: alia qdem sunt natu ra: alia vō ꝑpter alias cās. Nā qui dem sunt aialia queque ꝛ partes ip soruꝫ ꝛ plante ꝛ simplicia corpora: vt terra ꝛ ignis ꝛ aer ꝛ aqua. Hec enim ꝛ huius modi esse nā dicimus. Omnia auteꝫ que predi cta sunt videntꝛ dr̃ia ad non natura exñtia. Que quidem.n. natura sunt oia videntꝛ habentia in se ipsis principiū motus ꝛ status. hec qdeꝫ fm lo cum: illa vō fm augmentū ꝛ decremētū: quedā aūt fm alterationē. ℭ Lectulus aūt ꝛ idumētuꝫ ꝛ si aliqō huiusmodi genus est: fm ꝙ qdem sor titū est in ꝑdicatiōe vnaquaqꝫ: ꝛ inq̄tum est ab arte: neqꝫ vnū hꝫ ipetū mutationis inatuꝫ. Se cundū aūt ꝙ cōtingit ipsis lapideis. aut terreis esse. aut mixtis ex his habent hoc tantum. T.c.1.

ℭ Diui Thome Aquinatis in scdm librum physicorum preclarissima cōmentaria.

POstquā phs in ꝑmo lib⁹ determi nauit de pāicipijs reꝝ nā liū. hic ðtermiat de pāicipijs scie nālis. Ea aūt q̄ ꝑmo oꝫ cognoscere in aliq̄ scia sunt subꝫ ipi⁹: ꝛ mediū p qō demr̃at. Uñ hic scds liber i duas ptes diuiditꝛ. In ꝑma de terminat de qb⁹ sit ꝯsideratio scie nālis. In scda ex qbus causis demr̃at. ibi. [Determiatis aūt his.] Prima diui ditꝛ in duas. In ꝑma oñdit qd sit nā. In scda de quib⁹ ꝯsi derat scia nālis. ibi. Qm aūt determinatū est. Prima di uiditꝛ in duas. In prima ostendit quid sit nā. In secunda quot modis dr̃. ibi. Uidetꝛ aūt natura. Prima diuiditur in duas. In prima oñdit quid sit nā. In scda excludit in tentionē quorūdā tentantiū demōstrare ꝙ nā sit. ibi. Qꝫ aūt nā sit. Circa primū duo facit. Primo notificat nām. scdo ea que denoiantꝛ a natura. ibi. Naturā aūt habent. Circa pri[mū] tria facit. primo inuestigat diffōnē nature. scdo ꝯclu[dit] cā. ibi. Est igitꝛ natura. Tertio exponit ipsā diffōnem. ibi. Dico auteꝫ non fm a. Dicit ergo primo: ꝙ inter oia entia q̄dā esse dicim⁹ a nā: q̄dā vō ab alijs cau sis. puta ab arte vel a casu. Dicimus aūt esse a nā q̄libet aialia. ꝛ ptes ipsoꝝ: sic carnē ꝛ ossa: ꝛ etiā plātas ꝛ cor pora simplicia: sicut elīta que nō resoluuntꝛ in aliq̄ cor pora ꝑora: vt sūt terra: ignis: aer ꝛ aq̄. Hec.n. ꝛ oia silia a nā esse dicuntꝛ. Et differunt hec oia ab his que nō sunt a nā: qꝛ oia hmōi videntꝛ hr̃e in se principiuꝫ alicu⁹ mo tus ꝛ stat⁹. q̄dā quidē fm locū: sicut grauia ꝛ leuia: ꝛ ēt corpora celestia. q̄dā vō fm augmētū ꝛ decremētū: vt aialia ꝛ plāte. q̄dā vō fꝫ alterationē: vt corpora simpli cia: ꝛ oia que cōponuntꝛ ex eis. ℭ Sꝫ ea q̄ nō sunt a na tura. sicut lect⁹ ꝛ idumētū ꝛ silia q̄ accipiūt hmōi ꝑdica tionē fm ꝙ sunt ab arte nullū⁹ mutatiōis principiuꝫ hñt in seipsis nisi per accñs: inq̄tū. s. mā ꝛ subā corpoꝝ artifi ciatoꝝ sunt res naturales. Sic igitꝛ inq̄tū artificialibus accidit eē ferrea: vel lapidea: hñt aliqō principiū motus in seipsis: sed nō inq̄tū sunt artificiata. cultellus.n. hꝫ in se principium motus deorsum: nō inq̄tum est cultellus: sed inquantum est ferreus. T.c.2.

Dubium ℭ Sed videtꝛ hoc nō esse verū ꝙ fm qualibꝫ mutationē reꝝ naturaliū principiū mot⁹ sit in eo qō mouetꝛ. In alte ratione.n. ꝛ generatione simplicium corpoꝝ totū ꝑncipiū motus videtur esse ab extrinseco agēte. puta cū aq̄ cale fit: vel aer in ignē conuertitꝛ principiū mutationis est ab

Alb. ponēs ichoationem exteriori agēte. ℭ Dicūt ḡ quidā ꝙ etiā in hmōi muta tionib⁹ principiū actiuū mot⁹ est in eo qō mouetꝛ: nō qdē perfectū: ſꝫ impfectū qō coadiuuat actionem exterioris agētis. ℭ Dicūt.n. ꝙ in mā est q̄dā ichoatio forme quā dicūt eē priuationē que ē tertiū ꝑncipiū nāe. ꝛ ab hꝫ pu-

cipio itrinſeco gñatiões ꝛ alteratões corpoꝝ ſimpliciū nãles dicunt. Sed hoc non põt eſſe: qꝛ cū nihil agat niſi ſm ꝙ eſt in actu ꝑdicta ichoatio forme: cū nõ ſit act⁹: ſꝫ aptitudo q̃dã ad actū nõ põt eē ꝑncipiū actiuū. Et ꝑte rea etiã ſi eēt forma cõpleta nõ ageret in ſuū ſubm alterando ipſꝫ: qꝛ forma nõ agit: ſꝫ cõpoſitū qð nõ põt ſeipſꝫ alterare: niſi ſint in eo due partes: quaꝝ vna ſit alterans ꝛ alia alterata. ℭ Et iõ dõm eſt ꝙ in reb⁹ nãlib⁹ eo mõ eſt ꝑncipiū mot⁹ quo eis mot⁹ ꝯuenit. Quib⁹ ḡ conuenit mouere eſt in eis principiū actiuū motus. Quib⁹ aūt cõpetit moueri eſt in eis principiū paſſiuū qð eſt mã: qð q̄dem principiū inq̄tū hꝫ potētiã naturalē ad talem formã ꝛ motū facit eſſe motū nãlē. Et ꝓpter hoc factiones reꝝ artificialiū nõ ſunt nãles: qꝛ lꝫ ꝑncipium materiale ſit in eo qð fit: nõ tamē hꝫ potentiã nãlē ad talē formã. Et ſic ēt motus localis corpoꝝ celeſtiū eſt nãlis: lꝫ ſit a motore ſeꝑato inq̄tū in ipſo corpore celi eſt po^a^ naturalis ad talē motū. Jn corporib⁹ võ grauib⁹ ꝛ leuib⁹ eſt ꝑncipiū formale ſui mot⁹. Sꝫ hmõi ꝑncipiū formale nõ põt dici potentia actiua ad quã ꝑtinet motus iſte: ſꝫ cõprehenditur ſub potētia paſſiua. Grauitas eniꝫ in terra nõ eſt ꝑncipiū vt moueat: ſꝫ magiſ vt moueat: qꝛ ſic alia accidētia ꝯſequūtur formã ſubſtãtialē: ita ꝛ loc⁹: ꝛ ꝑ cõſequēs moueri ad locū: nõ tñ ita ꝙ forma nãlis ſit motor: ſed motor eſt generans qð dat talē formã: ad quam talis motus conſequitur. ℭ Secundo ibi.

De ichoatõe ioꝛ maꝝ

ſolo ꝑba ꝛ Comē.

3 Cõ.ꝓ. i.ꝛ.4.ce. ꝯm.22.

T.c.3. ℭ Eſt igitur natura principiū alicuius ꝛ cã mouendi ꝛ quieſcēdi in quo eſt primuꝫ per ſe: ꝛ nõ ſm accñs. Dico aūt nõ ſꝫ accñs: cuꝫ fiat vtiq̄ꝫ ipſe ſibi aliq̄s cauſa ſanitatis: cuꝫ ſit medic⁹. Sꝫ tñ non ſm ꝙ ſanat medicinã hꝫ: ſꝫ accidit eundē medicuꝫ eē ꝛ ſanari. Vñ ꝛ diuidunt aliqñ ab inuicem. Similr autē ꝛ alioꝝ vnūq̄ðq̄ꝫ que fiunt. Nullum enim ipſoꝝ hꝫ in ſeipſo factionis principiuꝫ: ſꝫ alia q̄deꝫ in alijs ꝛ ab exteriori: vt domus ꝛ alioꝝ manu inciſoꝝ vnūquodq̄ꝫ: alia autē in ſeipſis q̄dē: ſed nõ ſm ſeipſa: q̄cūq̄ꝫ autē ſm accidens cauſe fiunt vtiq̄ꝫ ipſis. Eſt igitur natura quod dictum eſt.

ℭ Concludit ex ꝑmiſſis diffõneꝫ nature hoc mõ. naturalia differūt a nõ naturalibus inquãtū habēt nãm: ſꝫ nõ differunt a nõ naturalib⁹: niſi inquãtū habent ꝑncipiuꝫ motus in ſeipſis. ergo natura nihil aliud eſt q̄ꝫ principiū motus ꝛ quietis in eo in quo eſt primo ꝛ ꝑ ſe ꝛ nõ ſꝫ accidēs. Ponit aūt in diffõne nature principiuꝫ quaſi genus: ꝛ nõ aliq̄d abſolutū: qꝛ nomē nature importat habitudinē principij. Quia. n. naſci dicunt ea que generãtur ꝯiuncta generãti: vt pꝫ in plãtis ꝛ aialibus. ideo ꝑncipium gñationis vel motus natura nominat. Vñ deridendi ſunt qui volētes diffõneꝫ Ari. corrigere: naturaꝫ per aliquod abſolutū diffinire conati ſunt: dicētes ꝙ natura eſt vis inſita rebus: vel aliq̄d hmõi. Dr aūt ⌊ ꝑncipiū ꝛ cauſa ⌋ ad deſignandū ꝙ nõ omniū motuū natura eſt eodē mõ principiū in eo qð mouet: ſꝫ diuerſimode vt dictuꝫ eſt. Dicit aūt ⌊ mouendi ꝛ quieſcēdi ⌋ qꝛ ea que naturalr mouent ad locū. ſimilr vel magis nãliter in loco quieſcūt. ꝓpter hoc eñi ignis naturalr mouetur ſurſuꝫ: qꝛ naturalr ibi eſt: ꝛ ꝓpter qð vnūquodq̄ꝫ ꝛ illð magis: nõ tñ itelligendū eſt ꝙ in quolibꝫ quod mouet naturaliter: nã ſit etiã principiū quieſcēdi: qꝛ corpus celeſte naturalr quidē mouet: ſed nõ naturalr quieſcit: ſed hoc ꝓ tãto dr: qꝛ nõ ſolū motus: ſed etiã quietis principiū eſt. Dicit aūt: in quo eſt: ad diam artificialiuꝫ in quib⁹ non eſt mot⁹ niſi per accidēs. Addit aūt: primū: qꝛ nã ꝛ ſi ſit principiū motus compoſitoꝝ: nõ tamē primo. Unde ꝙ animal mouet deorſum nõ eſt ex natura aialis inq̄tum eſt aial: ſed ex natura dominãtis elemēti. Quare aūt dicat: ꝑ ſe ꝛ nõ ſm accñs: exponit ꝯſequenter cū dic. Dico autē nõ ſm accñs. Cõtingit eniꝫ aliqñ ꝙ aliq̄s medicus eſt ſibiipſi cã ſanitatis. ꝛ ſic principiū ſue ſanationis eſt in eo: ſed per accñs. Unde principiū ſanationis in eo nõ eſt nã: nõ. n. ſm ꝙ ſanat hꝫ medicinã: ſed ſm ꝙ ē medicus. Accidit aūt eundē eſſe medicū ꝛ ſanari. ſanat eni ſm ꝙ eſt infirm⁹: ꝛ iõ qꝛ per accñs cõiunguntur. aliquãdo per accñs diuidunt. cõtingit. n. aliū eſſe medicum ſanantē: ꝛ aliū ifirmū qui ſanat. Sed principiū motus naturalis eſt in corpore naturali qð mouet inq̄tuꝫ mouet. Jnquantū. n. ignis hꝫ leuitatē fertur ſurſum: nec diuidūtur adinuicē: vt aliud ſit corpus qð mouet ſurſuꝫ: ꝛ aliud leue: ſed ſemꝑ vnum ꝛ ideꝫ: ꝛ ſicuti eſt de medico ſanante: ita eſt de oibus artificialib⁹. Nullū eniꝫ eoꝝ habet in ſeipſo ſue factionis ꝑncipiū: ſꝫ q̄dã fiūt ab extrinſeco: vt dom⁹: ꝛ alia que manu incidunt: q̄dã aūt fiunt a ꝑncipio intrinſeco: ſed per accñs: vt dcm̃ eſt: ꝛ ſic dictuꝫ eſt quid ſit natura. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Naturã autē habent quecūq̄ꝫ hmõi hñt principiuꝫ: ꝛ ſunt hec omnia ſubiecta. Subm enim quoddaꝫ: ꝛ in ſubiecto eſt natura ſemꝑ. ℭ Secundum nãm autē ſunt ꝛ hec ꝛ quecūq̄ꝫ his inſunt ſm ſe: vt igni ferri ſurſum. Hoc enim natura q̄dē nõ eſt: neq̄ꝫ hꝫ nãm: ſꝫ a natura ꝛ ſm naturã eſt. ℭ Quid q̄dem igitur natura ſit dictum eſt: ꝛ quid natura: ꝛ quid ſm naturam. T.c.4. T.c.5. T.c.6.

ℭ Diffinit ea que a natura denominant. ꝛ dicit ꝙ habētia naturã ſūt illa que habēt in ſeipſis ꝑncipiū ſui mot⁹: ꝛ talia ſunt oia ſubiecta nature: qꝛ natura eſt ſubm ſꝫ ꝙ natura dicit materia: ꝛ eſt in ſubro ſm ꝙ natura dr forma. Deīde exponit quid ſit ſm naturã. ꝛ dicit ꝙ ſꝫ naturam eſſe dicunt tã ſubiecta: quoꝝ eē eſt a nã: q̄ꝫ etiã accidentia que in eis inſunt cauſata ab hmõi principio: ſicut ferri ſurſum nõ eſt ipſa natura: neq̄ꝫ habēs naturã: ſꝫ eſt cauſatum a natura. ꝛ ſic dcm̃ eſt quid ſit natura: ꝛ quid ſit illud quod habet naturam: ꝛ quid ſit ſecundum naturam. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quod autē eſt nã tētare demõſtrare ridiculuꝫ eſt. Manifeſtum. n. eſt ꝙ huiuſmodi reruꝫ ſunt multa. Demonſtrare autē manifeſta ꝑ imanifeſta nõ potētis iudicare eſt ꝓpter ipm: ꝛ non ꝓpter ipſuꝫ cognitum. Quot ãt ꝯtingat hoc pati nõ imanifeſtuꝫ eſt. Sillogizet. n. aliq̄s cuꝫ nat⁹ ſit cec⁹ de colorib⁹. Quare neceſſe eſt huiuſmodi de noibus hr̄e rõneꝫ: nihil autem intelligere. manifeſtū ꝯtruꝫ ad h̄ ē: ſꝫ nõ ꝯtruꝫ ad qd ē.

ℭ Excludit ꝑſumptionē quorundã volentiū demonſtrare qð ſit natura: ꝛ dicit ꝙ ridiculū eſt ꝙ aliquis tētet demonſtrare ꝙ natura ſit: cum manifeſtū ſit ſm ſenſum ꝙ multa ſunt a natura que habēt principiū ſui mot⁹ in ſe. Velle autē demonſtrare manifeſtū per nõ manifeſtū eſt hoīs qui nõ põt iudicare quid eſt notū ꝓpter ſe: ꝛ quid nõ eſt notū ꝓpter ſe: qꝛ duꝫ vult demõſtrare id qð eſt notū ꝓpter ſe vtit eo q̄ſi nõ ꝓpter ſe noto: ꝛ ꝙ id ꝯtigat aliquib⁹ manifeſtū eſt. Aliquis. n. cec⁹ nat⁹ aliqñ ſillogiçat de colorib⁹: cui tñ nõ eſt ꝑ ſe notuꝫ id qð vtit vt ꝑncipio

quia nõ habet itellectũ rei.sed vtitur solũ noĩbus:eo ꝙ cognitio nostra ortũ hꝫ a sensu:⁊ cui deficit vn⁹ sensus

¹ꝯ paulũ ve.p⁹ poster.sup · ſ tex.de ficiente sensu. · Nõbile

deficit vna scia. Unde ceci nati qui nũꝗ̃ senserũt colorẽ nõ pñt aliqd de colorib⁹ itelligere:⁊ sic vtunt non notis q̈si notis:⁊ ecõuerso accidit his qui volũt demonstrare naturã esse: qꝛ vtũtur notis vt nõ notis. Naturã aũt eẽ est per se notũ: inq̃tũ nãlia sunt manifesta sensui:ſꝫ quid sit vniuscuiusqꝫ rei nã: vel qđ principiũ mot⁹. hoc nõ est manifestũ. ¶ Unde pꝫ ꝑ hoc: ꝙ irrõnabilr Aui.conat⁹ est iprobare Ari.dcm. volẽs ꝙ nãm eẽ possit demõstrari:ſꝫ nõ a naturali: qꝛ nlla scia ꝓbat sua ꝑncipia:ſꝫ ignorantia principioꝝ mouẽtiũ nõ ipedit qn naturã esse sit per se notũ: vt dcm̃ est.

Lectio. II.

T.c.7. Videtur aũt natura ⁊ substãtia coꝝ que nã sũt: qđ primũ inest vnicuiqꝫ nõ formatũ ꝑ seipsum: vt lectuli natura lignũ: statue aũt es. Signũ aũt dicit Antiphon: qm̃ si aliquis ꝓiecerit lectum deorsum: ⁊ accipiat potentiam putrescens: vt vtiqꝫ sit germẽ nõ vtiqꝫ fieri lectum: ſꝫ lignum: tãq̃ꝫ dicat ꝙ scđm accidẽs esse dispõnẽ secũdũ legẽ ⁊ artẽ: substantiã aũt illa que ꝑmanet: hec

T.c.8. patiẽs cõtinue. ¶ Si aũt ⁊ hoꝝ vnũqđqꝫ ad alterũ aliqđ idẽ hoc sustinuit: vt es quidẽ ⁊ aurum ad aquã: ossa aũt ⁊ ligna ad terram silr aũt ⁊ alioꝝ qđlibet illã naturam esse ⁊ substantiam

T.c.9. ipsoꝝ. ¶ Uñ sane hi qdẽ terrã: alij vero ignem: alij aerẽ dicũt: qdã aũt aquã: quidã vero q̃dam hoꝝ. Sed alij oĩa hec nãm esse eoꝝ que sunt. Quot eniꝫ aliqs acceperit ipsoꝝ huiusmodi: siue vnũ siue multa hoc ⁊ tãta dicit esse oẽm substantiã: alia aũt oĩa passiones istorũ: ⁊ habitus

T.c.10. ⁊ dispõnes. ¶ Et hoꝝ qdẽ qđlibet eẽ ꝑpetuũ. Nõ eniꝫ esse mutationeꝫ ipsius ex seipsis. Alia aũt fieri ⁊ corrũpi ifinities. Uno qdẽ mõ natura. sic dr̃ prima vnicuiqꝫ subiecta mã habẽtiuꝫ in seipsis motus principium ⁊ mutationis.

¶ Postq̃ phs ostẽdit quid est nã: hic oñdit quot modis nã dr̃. ⁊ primo ostendit ꝙ natura dr̃ de mã. scđo ꝙ dr̃ de forma. ibi. [Alio aũt mõ.] Circa ꝑmũ sciẽdũ est ꝙ antiqui phi nãles nõ valẽtes vsqꝫ ad ꝑmã mãꝫ ꝑuenire: vt supra dcm̃ est aliqđ corp⁹ sensibile. primã mãm oĩum re-

ꝯmo h⁹. tc.2.t.c. 5.⁊.7.

rũ ponebãt: vt ignẽ vel aerẽ vl' aquã. ⁊ sic seq̃bat ꝙ oẽs forme aduenirẽt mãe tãq̃ in actu existenti: vt ꝯtingit in artificialib⁹. nã forma cultelli aduenit ferro iã existenti in actu. ⁊ iõ similẽ opionẽ accipiebãt de formis nãlibus sicut de artificialib⁹. Dicit ergo primo ꝙ quibusdam videt ꝙ hoc sit substantia ⁊ nã reꝝ nãlium qđ primo inest vnicuiqꝫ qđ ſm se cõsideratũ est informe: vt si dicam⁹ ꝙ nã lecti est lignũ: ⁊ nã statue est es. Nã lignũ est in lecto: ⁊ ſm se cõsideratũ nõ est formatũ. ⁊ hmõi signũ dicebat antiphõ eẽ hoc: ꝙ si aliqs ꝓijciat lectũ ad terrã: ⁊ ligna putrescẽdo accipiãt potẽtiã: vt aliquid ex eis germinetur: illud qđ generat nõ erit lect⁹: ſꝫ lignũ: ⁊ qꝛ suba est q̃ ꝑmanet: ⁊ nãe est sibi sile generare: ꝯcludebat ꝙ ois dispositio q̃ est ſm quãcũqꝫ legẽ rõnis vel artẽ sit acciñs: ⁊ illud qđ ꝑmanet sit substãtia: que cõtinue patit hmõi dispositionũ imutationẽ. Supposito ḡ ꝙ reꝝ artificialiũ forme sint accñtia: ⁊ mã sit sba assumebãt alia ꝓpositionẽ: ꝙ sicut se hñt lect⁹ ⁊ statua ad es ⁊ lignũ: ita ⁊ qđlꝫ hoꝝ se hꝫ ad aliquid aliud qđ est mã ipsoꝝ: vt es ⁊ aurũ ad aquã: qꝛ oĩum liquefactibiliũ mã videt esse aq̃: ⁊ ossa ⁊ ligna ad terrã: ⁊ silr est de quolibꝫ alioꝝ nãliũ. Unde ꝯcludebat ꝙ illa materialia subsistentia formis nãlibus sint nã ⁊ substantia eoꝝ: ⁊ ꝓpter hoc qdã dixerũt terrã esse naturã ⁊ subam oĩum reꝝ. s. ꝑmi poete theologizãtes. Posteriores vo phi vel ignẽ vel aerẽ vel aquaꝫ: vel quedã hoꝝ: vel oĩa hec: vt ex supiorib⁹ pꝫ: qꝛ tot de numero eoꝝ dicebãt esse subam oĩuꝫ reꝝ: quot accipiebãt esse ꝑncipia mãlia: ⁊ oĩa alia dicebãt eẽ accñtia hoꝝ. i. mãlium principioꝝ: vel per modũ passionis: vl' ꝑ modũ habit⁹: vel ꝑ modũ dispõnis: vel cuiuslibꝫ alteri⁹ qđ reducat ad genus accñtis. Et hec est vna dr̃ia quaꝫ pone- ꝑ⁹ dr̃ia

bãt iter ꝑncipia mãlia ⁊ formalia: qꝛ dicebãt ea differre ſm subaꝫ ⁊ acciñs. Alia aũt dr̃ia est: qꝛ dicebant differre 2ᵒ

ſꝫ ꝑpetuũ ⁊ corruptibile. Nã qđcũqꝫ ꝑmissoꝝ corpoꝝ simpliciũ ponebant esse mãle ꝑncipiũ: dicebãt illud esse ꝑpetuũ. Nõ eni dicebãt ꝙ trãsmutarent iuicẽ: ſꝫ omnia alia dicebãt fieri ⁊ corrũpi ifinities: vtputa si aq̃ sit principiũ mãle: dicebãt aquã nũꝗ̃ corrũpi: ſꝫ manere eam in oĩbus: sicut subaꝫ coꝝ. ſꝫ es ⁊ aurũ ⁊ alia hmõi dicebãt corrũpi ⁊ gñari ifinities. Hec aũt positio q̃tũ ad aliqd vera est: ⁊ q̃tũ ad aliqd falsa. Quantũ. n. ad hoc ꝙ mã sit suba ⁊ natura reꝝ naturaliũ va est. mã. n. itrat constitutionẽ sube cuiuslibꝫ rei nãlis. Sed q̃tũ ad hoc ꝙ dicebant oẽs formas esse accñtia falsa est. ¶ Unde ex hac opione ⁊ rõne ei⁹ ꝯcludit id qđ veꝝ est. s. ꝙ natura vno mõ dr̃ materia que subijcit vnicuiqꝫ rei naturali hñti in se principiũ mot⁹ vel cuiuscũqꝫ mutatiõis: nã mot⁹ ẽ species mutationis: vt in 5ᵒ hui⁹ dicet. ¶ Secũdo ibi.

Q[u]a vitatea ⁊ falsitates ꝯtinet h' op̃ · 2ᵒ · 1.2.t.c.7.

T.c.11. ¶ Alio aũt modo forma ⁊ spẽs que est ſm rationẽ. ¶ Sicut eniꝫ ars dr̃ qđ est ſm arteꝫ ⁊ artificiosum: sic ⁊ nã quod ſm nãm dr̃: ⁊ quod nãle. Neqꝫ aũt illud adhuc dicim⁹ hr̃e ſm artem nihil: si potentia tm̃ est: vt lectulus. Nõdũ eniꝫ hꝫ spẽm lectuli: neqꝫ eẽ ſm artẽ neqꝫ in his q̃ natura subsistũt. potẽtia eniꝫ caro: aut os: neqꝫ habꝫ adhuc suiipsius nãm priusq̃ꝫ accipiat spẽm ſm rõnem qua diffinientes dicimus qd est caro aut

T.c.12. os: neqꝫ natura est. ¶ Quare alio mõ nã vtiqꝫ erit habentium in seipsis mot⁹ principiũ forma ⁊ spẽs non separabilis: ſꝫ aut ſm rõnẽ. Qđ aũt est ex his nã qdẽ non est: ſꝫ a natura: vt hõ. Et magis nã hoc est q̃ꝫ mã. Unũqđqꝫ eniꝫ tũc dr̃ cum endelechia sit: ⁊ magis q̃ꝫ cum potentia.

¶ Oñdit ꝙ natura dr̃ de forma. Et circa hoc duo facit primo ostendit ꝓpositum. s. ꝙ forma sit natura. secundo ostẽdit formaꝝ diuersitatẽ. ibi. (Sed forma ⁊ natura). trib⁹ rõnib⁹. ꝓ⁹

Primũ ostendit trib⁹ rõnibus. Dicit ḡ primo ꝙ alio mõ dr̃ natura forma ⁊ spẽs que est ſm rõneꝫ. i. ex qua ratio rei cõstituitur: ⁊ hoc ꝓbat tali rõne. Sicuti eniꝫ illud est ars qđ competit alicui inquãtũ est ſm artem. ⁊ artificiosum: ita illud est natura qđ cõpetit alicui inquãtuꝫ est secundũ naturã ⁊ naturale: ſꝫ illud quod est in potẽtia tm̃ ad hoc ꝙ sit artificiosum nõ dicim⁹ habere aliquod esse artis: qꝛ nondũ hꝫ spẽm lecti. ergo in rebus naturalib⁹ id qđ est potẽtia caro ⁊ os nõ hꝫ naturã carnis ⁊ ossis anteq̃ accipiat formã ſm quã sumitur ratio diffinitiua rei: per quã. s. scim⁹ quid est caro vl' os: nec adhuc est natura in ipo anteq̃ habeat formã. ergo natura reꝝ natu-

ralium habentium in se principiū motus. aliquo modo etiam forma est que lz nō separetur a mā ſm rem. tñ dif fert ab ea rōne. Sicut. n. es & infiguratum q̄uis sint vnū subiecto. tñ rōne differūt: ita mā & forma: & hoc pro tā to dicit q2 nisi forma esset aliō ſm rōnem a materia nō esset alius & aliꝰ modus quo materia dicitur natura & quo forma dr̄ natura. Posset aūt aliquis credere q2 q2 mā dr̄ nā & ēt forma q compositum possit dici nā: quia substantia dicitur de forma & mā & de cōposito. sed hoc excludit dicēs q cōpositū ex materia & forma vt hō nō est ipsa natura: sed est aliquid a natura: q2 nā hz rōnem p̄ncipij: cōpositū aūt hz rōnem p̄ncipiati. Ulterius aūt ex rōne premissa procedit ad ostēdēdū q forma sit ma gis nā q̄ materia: q2 vnūquodqz magis dicit ſm q ē actu q̄ ſm q est in potentia. Unde forma ſm quā aliquid ē naturale in actu est magis nā q̄ mā ſm quā est aliqd na turale in potentia. ¶ Scōam rationem ponit ibi.

T.c.13. ¶ Amplius fit ex homine homo: sed non lectu lus ex lectulo. Unde dicunt non figuram esse naturam sed lignum: quoniam fiet vtiqz si ger minet non lectulus sed lignum. Sic ergo hec ē ars. & forma est natura. Fit. n. ex homine hō.

¶ Dicit q lz non fiat lectulus ex lectulo. vt Antiphō di

secunda cebat: fit tñ hō ex homine. Unde verū est q dicit q for ma lecti nō est natura: sz lignū. qm̄ si lignū germinet nō fiet lectus sed lignū. Sicut igitur hec forma que non re dit per germinatōēz non est natura sed ars: ita forma q̄ redit per germinatōēz est nā: sed forma rei naturalis re dit per generationē. fit. n. ex hoīe homo: ergo forma rei

tertia naturalis est natura. ¶ Tertiam rationē ponit ibi.

T.c.14. ¶ Amplius autem natura dicta sicut generatio via est in naturam. non enim quemadmodum medicatio dicitur non in medicinam via sed in sanitatem. Necesse quidem enim est a medici na non in medicinam esse medicationem. Nō sic autem natura se habet ad naturaz. sed quod nascitur ex quodam in quoddam venit ſm q nascitur. Quod igitur innascitur nō ex quo: sed

T.c.15. in quod. ¶ Forma itaqz natura est.

¶ Que talis est: natura pōt significari vt generatio: pu ta si natura dicatur natiuitas. Sic igit natura dicta vt generatio. i. natiuitas est via in naturā. Hec enim est dif ferentia inter actiōes & passiōes: q actiōes denominan tur a p̄ncipijs. passiōes vero a terminis. vnūquodqz. n. denominat ab actu qui est p̄nᵐ actiōis & terminus pas siōis. nō enim ita est in passionibus sicut in actionibus. Medicatio enim nō dicitur via in medicinam: sed in sa nitatem. Necesse est. n. q medicatio fit a medicina: non in medicinaz. Sed [natura dicta sicut generatio] .i. na tiuitas nō sic se hz ad naturā sicut medicatio ad medici nam: sed se habet ad naturam sicut ad terminum: cū sit passio. Jd enim qō nascit a quodaz in quoddam venit inq̄tuz nascitur. Unde id qō nascitur denominat ab eo in quod non ab eo ex quo. Jd autez in qō tendit natiui tas est forma: forma igitur est nā. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sz forma & natura dupliciter dicitur. Etenī z priuatio species quodammodo est. Si autem est priuatio. & contrarium aliquid circa simpli cem generationem aut non est posterius consi derandum est.

¶ Ostēdit q nā que est forma duplr̄ dicit. s. de forma in cōpleta & forma cōpleta & hoc pz in generatiōe secun dum quid: vt puta cū aliquid fit album. Nā albedo est forma completa & priuatio albedinis ē quodāmō spēs inquātum coniungitur nigredini: que est forma iperfe- 5. phi. le. cta. Sed vtrum in generatione simplici que est substan- 3. t. c. 10. tiarum sit aliqd qō sit priuatio & contrariū simul. ita q 2. ō gc. forme substantiales sint ꝯtrarie vel nō. ¶ Cōsiderāduz Lec. 4. ē posteriꝰ in q̄nto huiꝰ. & in li. de ḡnatiōe. Lec. III. T.c.24

Q Uoniam autem determinatum est T.c.16. quot modis natura dicit: post hoc speculandum est quo differt mathe maticus a physico.

¶ Postq̄ phs ostēdit quid sit natura & quot modis dr̄: hic consequenter intendit ostendere de quibus conside rat sciā naturalis. & diuiditur in partes duas. Jn prima oñdit quomodo differat naturalis a mathematico. Jn scōa ostendit ad que se extendat cōsideratio scientie na turalis. ibi. Quoniā autem naturā. Circa primum tria facit. Primo mouet questionem. secūdo ponit rationes ad questionem. ibi. Et enim puncta. tertio soluit questio nem ibi. De his igitur negociatur. Dicit ergo primo q postquam determinatuz est quot modis natura dicitur considerandum est in quo differat mathematicus a na turali philosopho. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Etenīz plana & firma habent physica corpo ra & longitudines & puncta de quibus intendit mathematicus.

¶ Ponit ratiōes ad questionem. quarū prima talis est. Quecūqz scientie considerant eadem subiecta. vel sunt eedem. vel vna est pars alteriꝰ: sed mathematicus, phs considerat de punctis lineis & superficiebꝰ & corporibꝰ: & similiter naturalis: qō pbat ex hoc q corpora natura lia habent plana. i. superficies. & firma. i. soliditates & lō gitudines & puncta oportet autem q naturalis cōside ret de omnibus que insunt corporibus nālibus: ergo vi detur q sciā naturalis & mathematica vel sint eedez vel vna sit pars alterius. ¶ Secundam rōnem ponit ibi.

¶ Amplius astrologia aut altera est: aut pars T.c.17. physice. Si enim physici est quid sit sol aut lu na scire: accidentium autem que sunt per se nul lum incōueniens est. Et aliter quoniam viden tur de natura dicentes. & de figura solis & lune: & vtrum sperica sit terra & mundus aut non.

¶ Et circa hāc rōnē primo mouet qōnē vtrū astrologia sit oīno altera a nāli phīa vel sit ps eiꝰ. Manifestū est. n. q ē ps mathematice. Unū si ē ēt ps nālis phie. sequit q scōa mathematica & physica ꝯueniūt ad minus in hac parte. Qz aūt astrologia sit physice ps probat dupliciter. Pri Duplici mo q̄dē p rōnem talē. Ad quemcūqz pertinet cognosce ratione re substantias & naturas aliquaꝝ rerum ad eum etiam prima pertinet considerare accidentia illorum: sed ad nālem pertinet considerare naturam & substātiam solis & lūe: cum sint quedam corpora naturalia. ergo ad eum perti net etiam considerare per se accidentia ipsorum: hoc ēt probatur ex cōsuetudine philosophoꝝ. Nam philoso- scōa phi naturales inueniuntur determinasse de figura solis & lune & terre & totius mundi. Circa quod insudat etiā 2. rō- astrologoruz intētio. Sic igitur astrologia & sciētia na- nis p̄nci turalis conueniunt non solum in eisdem substantijs: sed palis ac etiam in cōsideratione eorūdem accidentium & demō- totꝰ. 4.

ſtratione earũdem concluſionum. Unde videt ꝙ aſtrologia ſit pars phyſice: ⁊ per conſequens phyſica non totaliter differat a mathematica. ℭ Secundo ibi.

T.c.18. ℭ De his quidem igitur negociantur ⁊ mathematicus: ſed non inquantum phyſici corporis terminus eſt vnumquodqȝ. Neque accidentia ſpeculatur inquantum talibus exiſtentibus accidunt.

Rñſio. ℭ Soluit pmiſſam qſtionẽ. ⁊ circa hoc duo facit. Primo ponit ſolutionem. ſecũdo confirmat eam ibi. [Fiet aũt vtriqȝ.] Circa pmũ tria facit. pmo ſoluit qſtionem. ſcdo concludit qddam correlarium ex predictis ibi. [Uñ ⁊ abſtrahit.] Tertio excludit errorem ibi. [Latet autem hoc.] Dicit ergo pmo ꝙ mathematicus ⁊ naturalis determinãt de eiſdẽ. ſ. pũctis lineis ⁊ ſupficieb' ⁊ hmõi: ſȝ non eodem modo. Non. n. mathematicus determinat de eis inqtum vnũqdqȝ eoꝝ eſt terminus corporis naturalis: neqȝ conſiderat ea que accidunt eis inquantum ſunt termini corporis naturalis per quem modũ de eis conſiderat ſcientia naturalis. Non eſt autem inconueniens ꝙ idem cadat ſub cõſideratione diuerſarum ſciaꝝ ſcdm diuerſas cõſiderationes. ℭ Secundo ibi.

ℭ Unde ⁊ abſtrahit. abſtracta enim in intellectu a motu ſunt: ⁊ nihil differt: neqȝ fit mendacium abſtrahentium.

ℭ Cõcludit quoddã correlariũ ex predictis. Qꝛ. n. mathematicus ꝯſiderat lineas ⁊ pũcta ⁊ ſupficies ⁊ hmõi accidentia eorum non inqtum ſũt termini corporis naturalis. ideo dicit abſtractus a materia ſenſibili ⁊ nãli. Et cauſa quare poſſunt abſtrahere eſt iſta: qꝛ ſcdm intellectum ſunt abſtracta a motu. ℭ Ad cuius cauſe euidẽ-

Dubie tiam conſiderandum eſt ꝙ multa ſunt coniuncta ſcdm rem quorum vnũ non eſt de intellectu alterius ſicut album ⁊ muſicum ꝯiungunt in aliquo ſubiecto: ⁊ tñ vnum non eſt de intellectu alterius. ⁊ ideo poteſt vnũ ſeparatim intelligi ſine alio. ⁊ hoc eſt vnum intellectũ eſſe abſtractum ab alio. Manifeſtum eſt autem ꝙ poſteriora non ſunt de intellectu priorum: ſed econuerſo: vnde priora pñt intelligi ſine poſterioribꝰ. ⁊ nõ econuerſo: ſicut pȝ ꝙ animal eſt priꝰ homine. Et priꝰ eſt homo hoc homine. Nã homo ſe habet ex additiõe ad animal. ⁊ hic hõ ex additione ad hominem. ⁊ ppter hoc homo nõ eſt de itellectu aialis: nec ſortes de itellectu hoĩs. vñ aial pt itelligi abſqȝ hoĩe. ⁊ hõ abſqȝ ſorte: ⁊ aliis indiuiduis: ⁊ hoc ẽ abſtrahere vniuerſale a pticulari. Silr aũt iter accidẽtia oĩa que adueniũt ſubſtantie: pmo aduenit ei qtitas: ⁊ deinde qualitates ſenſibiles ⁊ actiões ⁊ paſſiões ⁊ motus conſequentes ſenſibiles qualitates. Sic igitur qtitas non claudit in ſui itellectu qtitates ſenſibiles vl paſſiones: vel motus claudit in ſui intellectu ſubſtantiam. Poteſt igitur intelligi quãtitas ſine materia ſubiecta motui ⁊ qualitatibus ſenſibilibus: nõ tamen abſqȝ ſubſtantia. ⁊ iõ hmõi qualitates ⁊ que eis accidunt ſunt ſȝ itellectũ abſtracta a motu ⁊ a materia ſenſibili: ñ aũt a mã itelligibili: vt dr in. 7. metaph. qꝛ igit ſic ſunt abſtracta a motu ſm itellm: ꝙ nõ claudũt in ſuo intellu mãm ſenſibilem ſubiectam motui: ideo mathematicus poteſt abſtrahere a materia ſenſibili. ⁊ nihil differt quantũ ad veritatem conſiderationis vtrum ſic vel ſic conſiderentur. Quãuis. n. non ſint abſtracta ſȝ eſſe: non tñ mathematici abſtrahentes ea ſm intellectum mentiuntur: qꝛ non aſſerunt ea eſſe extra materiam ſenſibilem: hoc. n. eſſet mendacium. Sed conſiderant de eis abſqȝ cõſideratione materie ſenſibilis. qd abſqȝ mendacio fieri põt. ſic aliquis poteſt ꝯſiderare albedinẽ abſqȝ muſica ⁊ vere: lȝ conueniat in eodẽ ſubiecto: nõ tñ eſſet vera ꝯſideratio ſi aſſereret albũ non eſſe muſicũ. ℭ Tertio ibi.

ℭ Latet autem hoc facientes ⁊ ideas dicentes. Phyſica enim abſtrahunt: cum minus ſint abſtracta mathematicis. T.c.19.

ℭ Excludit ex predictis errorẽ Platonis. qꝛ. n. latebat eũ qmo intellectus vere poſſet abſtrahere ea que nõ ſũt abſtracta ſm eẽ: poſuit oĩa que ſũt abſtracta ſm itellectum eſſe abſtracta ſm rem: vnde non ſolum ponit mathematica abſtracta ppter hoc ꝙ mathematicꝰ abſtrahit a mã ſenſibili. Sȝ etiam poſuit ipſas res naturales abſtractas: propter hoc ꝙ naturalis ſciẽtia de vniuerſalibus ⁊ non de ſingularibus eſt. vnde poſuit hominẽ eẽ ſeparatum ⁊ equũ ⁊ lapidẽ ⁊ alia huiuſmodi: que qdem ſeparata dicebat eſſe ideas: cũ tñ nãlia ſint minꝰ abſtracta ꝙ mathematica. Mathematica. n. ſunt oĩno abſtracta a mã ſenſibili ſm intellm: qꝛ mã ſenſibilis non includit in itellectu mathematicoꝝ. neqȝ in vniuerſali neqȝ i particulari. Sed in intellectu ſpecieꝝ naturaliũ includitur quidem materia ſenſibilis: ſed non materia indiuidualis. In intellectu. n. hominis includit caro ⁊ os: ſed non hec caro ⁊ hoc os. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Fiet autem hoc manifeſtum ſi aliquis vtrorumqȝ tentauerit dicere terminos ⁊ ipſorum ⁊ accidentium. Impar qdem. n. ⁊ par ⁊ rectum ⁊ curuũ. Adhuc autẽ ⁊ linea ⁊ figura ſine motu. Caro aũt ⁊ os ⁊ homo non adhuc ſed hec ſicut naris ſima: ſed non ſicut curuum dicitur.

ℭ Manifeſtat poſitam ſolutionem duplr. Primo quidem per differentiam diffinitionum quas aſſignat mathematicus ⁊ naturalis: ſecundo per ſcientias medias. ibi. [Demonſtrant autem ⁊ que magis.] Dicit ergo primo ꝙ hoc qd dictum eſt de diuerſo modo conſiderationis mathematici ⁊ phyſici fiet manifeſtũ ſi quis tẽtauerit dicere diffinitiões naturaliũ ⁊ mathematicoꝝ ⁊ accidentia eorũ. quia mathematica vt par: ⁊ impar: ⁊ rectum: ⁊ curuũ: ⁊ numerus: ⁊ linea: ⁊ figura: diffiniuntur ſine motu ⁊ materia: non autem caro ⁊ os ⁊ homo: ſed hoꝝ diffinitio eſt ſicut diffinitio ſimi: in cuius diffinitione ponitur ſubiectum ſenſibile. ⁊ ſic ex ipſis diffinitionibꝰ naturaliũ ⁊ mathematicoꝝ apparet qd ſupra dictũ eſt de dñia mathematici ⁊ naturalis. ℭ Scdo ibi.

ℭ Demõſtrant autem ⁊ que magis phyſica ꝙ mathematica: vt perſpectiua ⁊ harmonica ⁊ aſtrologia. Contrario. n. quodammodo ſe habent cum geometria. Geometria quidem enim phyſicam intendit lineam: ſed non inquantum eſt phyſica. Sed perſpectiua quidem mathematicam lineam ſed non inquantum mathematica: ſed inquantum eſt phyſica. T.c.20.

ℭ Probat idem per ſcientias que ſunt medie inter mathematicam ⁊ naturalem. Dicuntur autem ſcientie medie que accipiunt principia abſtracta a ſciẽtiis pure mathematicis ⁊ applicant ad materiam ſenſibilem: ſicut pſpectiua applicat ad lineã viſualem: ea q demonſtrant a geõetria circa lineã abſtractã. ⁊ harmõica. i. muſica applicat ad ſonos ea q arithmeticꝰ ꝯſiderat circa ppõtiones nũoꝝ: ⁊ aſtrologia ꝯſideratiõem geõetrie: ⁊ arithme

Nobile tice applicat ad celū & ad partes ei⁹. ¶ Huiusmodi autem scientie lz sint medie inter scientiam naturalē & mathematicā: tn̄ dicunt hic a pho esse magis naturales q̄ mathematice: qz vnūquodqz denominatur & speciem habet a termino: vnde qz hay scientiay cōsideratio terminatur ad materiaz naturalem: lz per pncipia mathematica pcedāt: magis sūt naturales q̄ mathematice. Dicit ergo de hmōi sciētijs q̄ cōtra. io modo se habēt cū sciētijs q̄ sunt pure mathematice: sicut geometria vel arithmetrica: nā geometria cōsiderat quidez de linea que hz esse in mā sensibili que est linea nālis: nō tn̄ cōsiderat de ea inq̄tū est in mā sensibili sm q̄ est naturalis. Sed abstracte vt dictū est. sed perspectiua ecōuerso accipit lineam abstractam sm q̄ est in cōsideratione mathematici: & applicat eam ad mām sensibilē: & sic determinat de ea: nō inq̄tuz est mathematica. sed inq̄tum est physica. ex ipsa ergo differentia sciētiay mediay ad scias pure mathematicas apparet qd̄ supra dictum est. nā si huius scie medie abstracta applicant ad mām sensibilem: manifestuz est q̄ mathematice ecō ea que sunt i mā sensibili abstrahunt. Et p hoc etiā pz rn̄sio ad qd̄ supra obijciebat de astrologia. Unde astrologia est magis naturalis q̄ mathematica. vnde non est mirum si cōicet in cōclusionibus cū scia naturali: qz tn̄ nō est pure naturalis p aliud medium eandē cōclusionē demonstrat. sicut q̄ terra sit sperica demonstratur a naturali per mediū naturale: vt puta qz partes eius vndiqz & equalr ɔcurrūt ad mediū: ab astrologo aūt ex figura eclipsis lunaris: vel ex h̄ q̄ nō eadē sydera ex oi pte terre aspiciunt.

Ibid. 3 hoc vī est qd̄ habet pmo post. 4i

Uide. 2. celi cō. 98. & 99. L. 28. lectione L. c. 21.

Lectio. IIII.

Quoniā aūt natura duplr dicit spēs & mā: sicut de simo qd sit itendim⁹: sic ɔsiderandū est. Quare neqz sine materia hmōi. neqz sm materiam.

¶ Postq̄ phs ostendit differentiā inter naturalez & mathematicū. Hic ostēdit ad quid se extendat cōsideratio naturalis. Et circa hoc duo facit. pmo ostēdit q̄ ad naturalem pertinet cōsiderare formā & materiam: secūdo ostendit quid sit terminus cōsiderationis naturalis circa formā. ibi. (Usqz ad q̄tū.) Circa primū duo facit. primo ex premissis cōcludit ppositum: scdo mouet dubitationes circa determinatum. ibi. [Etenim iam.] Dicit ergo pmo q̄ natura dicitur dupliciter. s. de materia & forma vt supra dictū est. & sic est cōsiderandū in scia naturali. sicut cum intēdimus de simo quid est. tūc enīz nō solū formam. i. curuitatē: sed etiam materiā. i. nasum attendimus. vn̄ in scia naturali neqz est cōsideratio sine mā sensibili neqz etiā solū sm materiā: sed ēt sm formā. ¶ Et notandū q̄ iste pcessus Ari. includit duo media: p vnū quoy sic pōt argumentari. nālis phs debet considerare de natura: sed natura est tam forma q̄ materia: ergo debet tam de materia q̄ de forma considerare. Per aliud vero sic. naturalis differt a mathematico. vt dictum est: quia cōsideratio naturalis est sicut cōsideratio simi: cōsideratio vero mathematici est sicut cōsideratio curui: sed cōsideratio simi est cōsideratio forme & māe: g & ɔsideratio nālis est cōsideratio vtriusqz. ¶ Secundo ibi.

Nobile p̄ ar. itē tione

¶ Et. n. iam & de hoc dubitabit aliquis dupliciter: qz due nāe sunt de qua est physica: aut de eo q̄ ex vtrisqz. Sed si de eo quod ex vtrisqz & circa vtraqz. ¶ Utrū igitur eiusdem: aut alius vtrumqz cognoscere.

T. c. 22.

1ᵘᵐ

¶ Mouet circa premissa dubitationez duplicem: quay prima est cum natura dicat de mā & de forma vtrum scientia naturalis sit tm̄ de mā vel tm̄ de forma: vel de eo qd̄ est ex vtroqz cōpositūz. Scdā dubitatio est: supposito q̄ de vtroqz cōsideret scia nālis: vtrū sit eadē scientia naturalis que consideret de forma & materia vel alia: & alia de vtroqz. ¶ Secundo ibi. 2ᵐ

¶ In antiquos qdez. n. aspicienti videbit vtiqz esse materiei ex. pua. n. pte q̄daz empedocles & democritus spēm: & qd̄ qd erat esse tetigerunt.

¶ Soluit predictas dubitationes & maxime scdaz: ostēdens q̄ ad eiusdem scientie naturalis cōsiderationē pertinet cōsiderare de forma & de mā. Nam prima qd̄ satis videbat soluta esse per hoc qd̄ dixerat q̄ ɔsideratio naturalis est sicut cū intendimus de simo quid sit. Circa h̄ ergo duo facit. primo ponit qd antiqui sensisse vident: & dicit q̄ si aliquis velit aspicere ad dicta antiquoy naturalium videt q̄ scia nālis nō sit nisi de materia: qz vel nihil tractauerunt de forma vel aliqd modicū sicut tetigerunt eam demo. & emp. inq̄tū posuerūt aliqd fieri ex multis sm aliquē determinatum modum mixtionis vel congregationis. ¶ Secundo ibi. Rn̄sio.

¶ Si aūt ars imitat nām: eiusdez aūt scie est cognoscere spēm & mām vsqz ad hoc: vt medici sanitatē & colerā & flegma: in quib⁹ est sanitas: similr aūt & edificatoris est spēm domus & materiaz: qm̄ lateres & ligna sunt. Silr aūt in alijs & physici vtiqz erit cognoscerē vtrasqz naturas.

¶ Ondit ppositū trib⁹ rōnib⁹. q̄rū pma talis ē: ars imitatur nā: ɔ: oz igit q̄ sic se hēat scia nālis circa nālia. sic se hz scia artificialis circa artificialia: sed eiusdē scie artificialis est cognoscere materiā & formaz vsqz ad aliquem certum terminum. sicut medicus cognoscit sanitatem vt formā: & coleram & flegma & hmōi: sicut mām: in qua est sanitas. Nam in cōtēperatione humoy sanitas ɔsistit: & similiter edificator cōsiderat formā domus: & lateres & ligna que sunt materia domus. & ita ē in oib⁹ alijs artibus. ergo eiusdem scientie naturalis est cognoscere tā materiam q̄ formam. ¶ Eius aūt q̄ ars imitatur naturam ratio est: quia principiū operationis artificialis cognitio est. omnis aūt nostra cognitio est p sensus a reb⁹ sensibilibus & naturalibus accepta. vn̄ ad similitudinem naturalium in artificialibus operamur. ideo aūt res naturales imitabiles sūt per artē: qz ab aliquo pncipio intellectiuo tota nā ordinat ad finem suum vt sic opus nature videatur esse opus intelligentie dum per determinata media ad certos fines pcedit: q̄ etiā in operando ars imitatur. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

trib⁹ rōnibus prima

Nobile

¶ Adhuc qd̄ cuius causa fit & finem eiusdem. & quecūqz sunt ppter hoc natura autē finis est. & cuius causa fit. Quoy. n. cōtinui motus existētis est finis aliquis motus hoc vltimū est. & cuius causa fit. Unde & poeta derisorie apposuit dicere hunc finē cuius quidem cā effectus est. Uult. n. nō omne esse vltimum finem: sed optimū. ¶ Quoniam autē faciunt artes materiam alie quidez simpliciter: alie vero operose. & vtimur tāq̄z pp nos oib⁹ que sunt. Sumus. n. quodāmō & nos finis. Duplr. n. est id cuius cā fit. Dictū ē aūt de his in his q̄ de prima: phia sūt.

T. c. 23.

T. c. 24.

T.c.25. ¶ Due igitur sunt principantes materiam ⁊ cognoscentes artes: que vtitur: ⁊ factiua: que architectōica. Vñ ⁊ visualis architectonica quodāmodo est. differunt autez scd̄m ꝙ hoc specici quidē cognoscitiua est architectonica: alia aūt vt factiua mãe. gubernator. n. qualis sit species aliqua temonis. cognoscit ⁊ instituit. Alius aūt ex quo ligno ⁊ qualibus illis erit. in his quidez igitur que sunt scd̄m artē nos facimus mãz propter opus sed in physicis inest.

Infra.l. c.88. ¶ Eiusdem scientie est considerare finē ⁊ ea que sunt ad finē. ⁊ hoc ideo q2 rō coꝝ q̄ sunt ad finē a fine sumit: sed natura q̄ est forma est finis materie: ergo eiusdē scie naturalis est cōsiderare mãm ⁊ formā. Q. autem forma sit finis mãe sic ꝓbat: ad hoc ꝙ aliquid sit finis alicuius motus continui duo reqrunt: quoꝝ vnum est ꝙ sit vltimum motus: ⁊ aliud est ꝙ sit cui⁹ causa fit. aliquid. n. pōt eē vltimū: sed non est cui⁹ cā fit: vñ poeta hoc opposuit qd̄ derisorie se h3 dicere finem cuius cā fit: vī. n. esse nugatio: sicut si diceret hō aīal: q2 aīal est de rōe hoīs: sicut ⁊ cui⁹ cā fit de rōne finis: vult. n. poeta ꝙ non omne vltimū sit finis. Sed illud qd̄ est vltimū ⁊ optimū: hoc ē cui⁹ cā fit. Et quidem ꝙ forma sit vltimū generationis hoc est per se manifestuz: sed ꝙ sit cuius cā fit respectu mãe manifestat per similitudinē in artibus. Inueniunt. n. q̄dā artes que faciunt mãz quaꝝ quedā faciūt eam simplr sicut ars figuli facit lateres que sunt mā domus: quedam vero faciunt eam [illegible] rose. i. materiā ꝑfectē in nā disponunt ad receptionez forme: sicut ars carpentaria preparat ligna ad formā nauis. Itē cōsiderandū est ꝙ nos vtimur oīb⁹ que sunt fm artē facta sicut ꝓpter nos existentib⁹. Nos eniz sumus quodāmodo finis omniū artificialiuz: ⁊ dicī (quodāmodo) q2 sicut dictū est in phīa pma duplr dr̄ id cuius causa fit. s. cuius ⁊ quo: sicut finis dom⁹ vt cuius est habitator: quo vt est habitatio. Ex his igit accipere possumus ꝙ due artes sunt ꝑncipantes materiā. i. que precipiunt artib⁹ facientib⁹ mãm: ⁊ cognoscentes. i. dijudicātes de ipsis. vna. s. que vtit: ⁊ alia que est factiua artificiati: inducens. s. formam: ⁊ hec est sicut architectonica respectu eius que disponit mãm: sicut nauifactiua respectu carpentarie que secat ligna. vñ ēt op3 ꝙ ipsa ars visualis sit quodāmō architectonica. i. ꝑncipalis ars respectu factiue. q̄uis igitur vtraqꝫ sit architectonica. s. visualis ⁊ factiua: tamē drn̄t: q2 visualis est architecto inquātū est cognoscitiua ⁊ dijudicatiua de forma. Alia aūt que est architecta tāq̄ factiua forme est cognoscitiua materie. i. dijudicat de mā. ⁊ hoc manifestat per exemplum. vsus eniz nauis ꝑtinet ad gubernatorē: ⁊ sic gubernatoria est visualis: ⁊ sic est architectonica respectu nauifactiue: ⁊ cognoscit ⁊ dijudicat de forma. ⁊ hoc est qd̄ dicit ꝙ gubernator cognoscit ⁊ instituit qualis debeat esse forma temonis. Ali⁹ aūt. s. factor nauis cognoscit ⁊ dijudicat: ex qb⁹ ⁊ qualibus lignis debeat fieri nauis. sic ergo manifestū est ꝙ ars que inducit formam precipit arti que facit vel disponit mãm: ars que vtitur artificiato iam facto precipit arti que inducit formā. ex quo possum⁹ accipere ꝙ sic se h3 mā ad formā: sicut forma ad vsum. Sed vsus est cuius cā fit. ad artificiatuz ergo ⁊ forma est cuius causa est mā in artificialib⁹. ⁊ sicut in his que sunt fm artem nos facim⁹ mãm ꝓpter opus artis qd̄ est ipsum artificiatuz: ita in naturalib⁹ mā inest a nā non a nobis facta: nihilominus eādē hñs ordinē ad formā. s. ꝙ est ꝓpter formaz.

Unde sequit ꝙ eiusdē scie naturalis sit considerare materiam ⁊ formam. ¶ Tertiam rōnez ponit ibi.

¶ Amplius eorum que sunt ad aliquid materia est. in alia enim specie alia materia. T.c.26.

¶ Que talis est. eorum que sunt ad aliquid vna est scia. Sed mā est de numero coꝝ q̄ sunt ad aliquid: q2 dr̄ ad formā: qd̄ ideo nō dicit: q2 ipsa mā sit in genere relationis: sed q2 cuiusl3 forme determinat ꝓpa materia. ⁊ hoc est qd̄ subdit ꝙ sub alia forma o3 esse aliam mãm. Unde relinquit ꝙ eiusdē scientie naturalis sit considerare formam ⁊ materiam. ¶ Deinde cum dicit.

ꝯ har. n cap⁹. de specie de mā relationum q nullum p alterum cognoscat

¶ Usqꝫ ad quantuz ergo physicum oportet cognoscere speciem ⁊ quod quid est? Aut quēadmodum ad medicum neruū: ⁊ fabruz es vsque quo: cuius. n. causa vnūquodqꝫ. Et circa hec que sunt separate quidez species in materia. Homo enim hominem generat ex materia ⁊ sol. Quomodo autē se habeat hoc separabile: ⁊ quid sit: philosophie prime est determinare.

¶ Ondit q̄tū se extēdat cōsideratio scie nālis circa formā. Et circa hoc duo facit pmo mouet qōnē hāc. s. vsqꝫ ad q̄tū oporteat nālē ꝯsiderare de forma ⁊ q̄ditatē rei. Nā ꝯsiderare formas ⁊ q̄ditates reꝝ absolute. vr̄ ptinere ad ph3 pm. 2⁹ soluit ꝙ sicut medicus ꝯsiderat neruū: ⁊ faber es vsqꝫ ad aliquē terminū: ita ⁊ nālis formas. medic⁹ enim nō ꝯsiderat de neruo inq̄tū est neru⁹. hoc. n. ptinet ad nālem: sed inq̄tū est subm sanitatis: ⁊ silr faber de ere nō inq̄tum ē es: sed inq̄tum est subm statue aut alicuius huiusmodi. ⁊ similiter naturalis non cōsiderat de forma inq̄tum est forma: sed inq̄tum est in materia. ⁊ ideo sicut medicus intantū ꝯsiderat de neruo inquantum pertinet ad sanitatē cuius causa cōsiderat neruū. similiter naturalis intantū cōsiderat de forma inq̄tuz h3 esse in mā. ⁊ iō terminus considerationis scie naturalis est circa formas que quidem sunt aliquo modo separate: sed tamē eē habent in materia. ⁊ hmōi forme sunt aīe rōnales. que quidem sunt sepate inq̄tum intellectiua v̄tus non est actus alicuius organi corpalis: sicut v̄tus visiua est act⁹ oculi sed in materia sunt inq̄tuz dant esse naturale tali corpori. ⁊ ꝙ sint in mā per hoc ꝓbat ꝙ forma cuiusl3 rei generate ex mā est in mā: ad hoc enim terminatur generatio vt forma sit in mā. Sed hō generat ex mā ⁊ ab homine quasi ab agente primo: ⁊ a sole tanq̄ ab agente vniuersali respectu generabilium. vnde sequitur ꝙ anima que est forma humana sit in materia. vnde vsqꝫ ad animā rōnalem se extēdit consideratio naturalis que est de formis. Sed quomodo se habeant forme totaliter a mā sepate: ⁊ quid sint: vel ēt quomodo se habeat hec forma. s. aīa rōnalis fm ꝙ est sepabilis ⁊ sine corpe existere potēs: ⁊ quid sit fm suam essentiam sepabilē: hoc determinare ꝑtinet ad phm primū.

Lectio. V.

Determinatis aūt his considerandū ē de causis: que ⁊ quot numero sint. Qm̄ eniz sciēdi grā hoc negociū ē scire aūt ñ añ opinamur vnūquodqꝫ. qꝫ vtiq3 accipimus propter quid est vnūquodqꝫ hoc autem est accipere primam causam: manifestum est quoniam ⁊ nobis hoc faciendu3 est: ⁊ de generatiōe ⁊ corruptione ⁊ de omni physica mutatione: quatenus sciētes coꝝ principia re T.c.27.

ducere in ipsa tentemus quesitorũ vnumquodq̃.
¶ Postq̃ pħs ostẽdit de q̃bus ꝯsiderat sciẽtia nālis. hic incipit ostẽdere ex q̃bus cāis demonstret. Et diuidit in ptes duas. In pma determinat de causis. In secũda vero ostẽdit ex q̃bus causis nālis demonstret. ibi. (Quoniam aũt cause quatuor.) Circa pmũ duo facit. pmo ostendit necessitatẽ determinãdi de causis. Scđo icipit de causis determinare. ibi. (Uno quidem mõ.) Dicit ergo pmo ꝙ postq̃ determinatũ est q̃d cadat sub ꝯsideratione sciẽtie naturalis: restat ꝯsiderandũ de causis que ⁊ quot sunt. ⁊ hoc ideo: q̄ hoc negociũ. quo intendimus de nã tractar̃: non ordinat̃ ad operationẽ: sed ad sciam: q̄ nos nõ possumus facere res nāles: sed solũ de eis sciam habere: sed nos non opinamur nos scire vnũquodq̃: nisi cum accipim⁹ ꝓpter quid: quod est accipere cām. vnde manifestum est ꝙ hoc obseruandũ est nobis circa generationẽ ⁊ corruptionẽ: ⁊ omnem naturalem mutationẽ. vt cognoscam⁹ causas: ⁊ reducamus vnũquodq̃ de quo queritur pp quid
Nobile in ꝓximã cām. ¶ Hoc aũt ideo dicit: q̄ considerare de causis inquantũ huius: ꝓpriũ est pħi pmi nam cã in eo ꝙ causa est: non dependet a materia fm esse: eo ꝙ in his ẽt que a mã sunt separata iuenit̃ ratio cause. Sz a pħo naturali assumit̃ ꝯsideratio de causis ꝓpter aliquam necessitatẽ: nec assumit̃ ab eo considerare de causis: nisi fm ꝙ sunt cause naturalium mutationũ. ¶ Secundo ibi.

T.c.28. ¶ Uno quidem mõ causa dicitur ex quo fit aliq̃d cũ insit: sicut es statue: ⁊ argẽtũ phiale: ⁊ horũ genera. Alio autem modo species ⁊ exẽpluz. Hec autẽ est ratio ipsi⁹ ꝙ aliquid erat esse: ⁊ huius genera: vt eius que est diapason: duo ad vnũ ⁊ omnino numerus ⁊ partes que in diffinitiõe.

T.c.29. ¶ Amplius vnde principium mutationis primum aut quietis est. vt cõsilians cã: ⁊ pater filij: ⁊ omnino faciens facti: ⁊ commutãs commutati. Adhuc aũt quemadmodum finis. Hoc autez est quod cuius causa: vt ambulandi sanitas. propter quid enim ambulat dicimus: vt sanetur. Et dicentes sic opinamur assignare causaz. Et que cũq̃ iam mouente alio intermedia sunt finis: vt sanitatis: macies: aut purgatio. aut potiões. aut organa. Omnia enim hec finis gratia sunt. Dif-

T.c.30. ferunt tamen abinuicem. Quod alia quidẽ opera. alia vero organa. ¶ Cause quidem igitur fere tot modis dicuntur.

¶ Determinat de causis. Et circa hoc tria facit. Prio ostẽdit diuersas spẽs causarũ. Scđo de quibusdam imanifestis causis determinat. ibi. [Dicit̃ aũt fortuna.] Tertio ostẽdit ꝙ nõ sunt plures neq̃ pauciores. ibi. [Q̃m aũt cause.] Prima diuidit̃ in duas. In prima dtermĩat species causarũ. In secũda determĩat modos diuersarũ causarũ fm vnãquãq̃ spẽm. ibi. [Modi aũt causaꝝ.] Circa pmũ duo facit. pmo iducit diuersas spẽs cāꝝ. secũdo reducit eas ad quatuor. ibi. [Oẽs aũt nunc.] Circa pmũ duo facit. pmo ponit diuersitatẽ causarũ. secũdo exponit q̃dã ꝯña ex diuersitate p̄dicta. ibi. [Cõtigit aũt.] Dicit ḡ pmo ꝙ vno modo dicit̃ cã ex quo fit aliq̃d cum insit: sicut es dicit̃ cã statue. ⁊ argẽtum causa phiale: ⁊ ẽt genera hoꝝ dicũtur cause earũdẽ rerũ: sicut metallũ vel liquabile vel hmõi. apposuit aũt cũ insit ad differẽtiã p̄uationis ⁊ contrarij. nã statua q̃dez fit ex ere qđ iest statue iam facte. fit aũt ex infigurato: qđ quidẽ nõ iest statue iã facte: vnde es est cã statue: non aũt ifiguratũ: cũ sit principiũ per accñs tñ: vt in pmo dcm̃ est. Scđo dr̃ cã spẽs ⁊ exẽplũ ⁊ hoc dr̃ inq̃tũ est ratio q̃ditatiua rei. hoc enĩ est per qđ scim⁹ de vnoquoq̃ q̃d est. ⁊ sicut dcm̃ est circa mãm: ꝙ etiã genera materie dicũtur cã. ita ⁊ genera spẽi dicũtur cã. ⁊ ponit exẽplũ in quadã ꝯsonantia musice. q̃ vocat̃ diapason: cui⁹ forma est ꝓportio dupla que ẽ duorum ad vnũ. Nã ꝓportiones numerales applicare ad sonũ sicut ad mãm: ꝯsonãtias musicales ꝯstituũt. ⁊ cũ duo vel duplũ sit forma ꝯsonantie que est dyapason: ⁊ genus duoꝝ qđ est numer⁹ est cã. Sicut enim dicim⁹ ꝙ forma dyapason est ꝓportio duoꝝ ad vnũ: que est ꝓportio dupla: ita possumus dicere ꝙ forma dyapason est ꝓportio duoꝝ ad vnũ: que est multiplicitas. ⁊ ita ad hũc modum cãe reducunt̃ oẽs ptes que ponunt̃ in diffĩone. Nam partes spẽi ponunt̃ in diffĩone: non aũt partes materie: vt dr̃ in. 7. metaph. Nec est hoc ꝯtra id qđ supra dcm̃ est: ꝙ in diffĩone reꝝ nāliũ ponit̃ materia. naz in diffĩone spẽi non ponit̃ materia indiuidualis: sed mã cõis: sicut in diffĩone hoĩs ponũt carnes ⁊ ossa: nõ autẽ he carnes ⁊ hec ossa. Natura igit̃ spẽi cõstituta ex forma ⁊ mã cõi se hz vt formalis respectu idiuidui qđ participat talẽ nãz. ⁊ pro tãto hic dr̃ ꝙ partes que ponunt̃ in diffĩone ad cãz formalem ptinẽt. Considerãdũ est ẽt ꝙ duo posuit ptinẽtia ad q̃ditatẽ rei. s. spẽm ⁊ exẽplũ propter diuersas opiniones de essentia reꝝ. Nã Plato posuit naturas spẽꝝ eẽ q̄sdã formas abstractas q̄s dicebat exẽplaria ⁊ ydeas: ⁊ propter hoc posuit exẽplũ vel paradigma. nāles aũt pħi qui aliq̃d de forma tetigerũt. posuerũt formas in mã. ⁊ propter hoc noiauit spẽm. Ulteri⁹ aũt dicit ꝙ alio mõ dr̃ cã a quo est principium mot⁹ vel q̃etis: sicut cõsilians dr̃ causa: ⁊ pater filij: ⁊ oẽ cõmutãs cõmutati. Circa aũt hmõi cãs ꝯsiderãdũ est ꝙ q̃druplex est cã efficiẽs. s. perficiens: p̄parãs: adiuuãs ⁊ ꝯsilians. perficiẽs. n. est qđ dat ꝯplemẽtum motui vel mutationi: sicut ꝙ itroducit formã substãtialem in gñatione. Preparãs aũt seu disponẽs ẽ qđ aptat mãm seu subm ad vltimũ ꝯplemẽtũ. Adiuuãs vo est qđ non operat̃ ad ꝓpriũ finẽ: sed ad finẽ alteri⁹. Cõsilians ẽt in his que agũt a proposito est qđ dat agenti formã per quã agit. Nã agẽs a ꝓposito agit p suã sciaz: quã ꝯsilians sibi tradit sicut ⁊ in rebus nālib⁹ generans dicit̃ mouere grauia vel leuia inquantũ dat formã per quã mouentur. Quartũ aũt modũ cause ponit ꝙ aliq̃d dr̃ cã vt finis. ⁊ hoc est cuius cã aliquid fit: sicut sanitas dr̃ cã. ambulationis: ⁊ hoc pz q̄ rñdet̃ ad q̃õnem factã propter q̃d. cũ. n. querimus propter q̃d ambulat dicim⁹ vt sanet̃: ⁊ hoc dicentes opinamur nos assignare cãm. Ideo aũt potius pbat de fine ꝙ sit cã: q̃ de alijs. q̄ hoc minus videbat̃: ꝓpterea q̄ finis est vltimũ i gñatiõe. ⁊ vlteri⁹ addit ꝙ omnia que sunt intermedia iter pmũ mouẽs ⁊ vltimũ finem: oĩa sunt quodãmõ fines. sicut medicus ad sanitatẽ iducendã extenuat corpus. ⁊ sic sanitas est finis macici. maciẽ aũt operat̃ per purgationẽ. purgationẽ aũt per potionẽ. potionẽ aũt p̄parat p aliqua instrumẽta. vnde oĩa hec sunt quodãmõ finis. Nã macies est finis purgatiõis. ⁊ purgatio potiõis. ⁊ potio organoꝝ. ⁊ organa sunt fines in operatione vel inq̄sitione organoꝝ. ⁊ sic pz ꝙ ista itermedia differũt adinuicẽ inquãtũ sunt: quedã organa ⁊ q̄dã opera operata. s. per organa. ⁊ hoc iducit ne aliq̄s credat ꝙ solũ id qđ est vltimũ sit cã: sicut cuius gratia. ꝓpter hoc ꝙ hoc nomen finis vltimũ quoddã videt̃ eẽ. Est igit̃ oĩs finis vltimũ non simplr̃. sed respectu alicuius. Et vltimo ꝯcludit ꝙ fere tot modis dicuntur cause. ⁊ addit fere ꝓpter cãs q̄ sunt p accñs. sic̄ sunt casus ⁊ fortuna. ¶ 2⁹ ibi.

Margin notes, right column: Lec.ii. t.c.69. — Le.9.t. cõ.33. solo dubitatiõis tacite.

¶ Contingit autē multiplr dictis causis. ⁊ multas eiusdem causas esse nō scḋm accidens. vt statuifica ⁊ es non scḋz alterū aliquid. sed secundū q̄ est statua. sed non eodē mō. sed hoc quidē vt materia. illud aūt sicut vnde mot⁹. Sūt aūt quedā ⁊ adinuicē cause. vt laborare causa est boni habitus. ⁊ b. laborandi. sed non eodē mō. sed hec quidē sicut finis. illa sicut principiū motus. Amplius autem eadē cōtrariorum est. Que eni presens causa huius est. ⁊ absentem causam aliquando contrarij. vt absentia gubernatoris nauis submersionis. cuius erat presentia cā salutis.

¶ Manifestat tria ꝯ̄n̄tia: quoꝝ vnū est: q̄ cū cause dicantur multiplr: ꝯtingit vni⁹ ⁊ eiusdē eē multas cās p se ⁊ nō per accn̄s: sicut cā statue ē ars statuifica: vt efficiēs: ⁊ es vt mā: ⁊ inde est q̄ aliq̄n vni⁹ rei assignant plures diffōnes ſm diuersas cās: sed pfecta diffō oēs cās cōplectit. Scḋm est: q̄ q̄dā sibiinuicē sunt cause ſm diuersaꝫ spēm cause: sicut laborare est cā efficiēs bone habitudinis. bona aūt habitudo est cā finalis laboris. nihil enim phibet aliqd esse prius ⁊ posteri⁹ altero ſm diuersas rōnes. Finis eni est pri⁹ ſm rōnē: sed posteri⁹ in eē. agēs aūt ecōuerso. ⁊ silr forma est prior mā ſm rōnē ꝯplemēti. Mā aūt est prius q̄ forma generatiōe ⁊ tpe in oi eo qḋ mouet de po͠a in actū. Tertiū ē q̄ idē est cā ꝯ̄rioꝝ q̄n̄q3: sicut p suā presentiā gubernator est cā salutis nauis. p absentiā aūt suā cā est submersionis eius. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.31. ¶ Omnes autē nunc dicte cause in quatuor incidunt modos manifestissimos. Elementa enim syllabarum: ⁊ materia vasoruꝫ: ⁊ ignis ⁊ huiusmodi corpoꝝ ⁊ partes totius. ⁊ suppōnes conclusionis sicut ex quo cause sunt. Harū aūt he q̄dē sunt sicut subiectū ⁊ partes. Alie autē sunt sicut quod qd erat esse: ⁊ totū ⁊ compositio ⁊ species. Semen autem ⁊ medicus ⁊ cōsilians ⁊ oio faciens omnes sunt. vnde principium mutatōis aut status aut motus est. Alie autem sicut finis ⁊ bonum alioꝝ. Que eni est cuius cā potissima est: ⁊ finis aliorum voluit esse. Differt autem nihil eandē dicere bonā: vel videri bonā. ¶ Cau-
T.c.32. se quidē igitur he ⁊ tot sunt specie.

¶ Reducit oēs cās supi⁹ enūciatas in q̄tuor spēs. ⁊ dicē q̄ oēs cause que enūciate sunt superi⁹ reducūt ad q̄tuor modos qui sunt manifesti. Nā elā. i. littere sunt cāe syllaboꝝ. ⁊ silr terra est cā vasoꝝ: vt argentū phiale. ⁊ ignis ⁊ silia corpora. s. simplicia sunt cause corpoꝝ. ⁊ silr q̄ ibꝫ partes sunt cā totius (⁊ suppōnes). i. ꝓpōnes syllogismi sunt cā ꝯclonū. ⁊ oia ista hn̄t vnā rōnē cause: put dr̄ causa id ex quo fit aliqd. h. n. est in oib⁹ p̄missis. Oium autē nūc enumeratoꝝ q̄dā se hn̄t vt mā: ⁊ q̄dā vt formā que causat q̄ditatē rei sic oēs ptes se hn̄t vt mā: vt elementa syllabaꝝ: ⁊ q̄tuor elemēta corpoꝝ mixtoꝝ: sꝫ ea q̄ ipostāt totū: vel cōpositionē: vel quādoq3 spēm se habent in ratione forme. vt spēs referat ad formas simplicium: totum aūt ⁊ cōpositio ad formas compositorum.

ym dum ¶ Vident aūt hic eē duo dubia. pmo q̄dem de h̄ q̄ dicit q̄ ptes sunt cause māles totius aialis: cū supra ptes diffinitionis reduxerit ad cāꝫ formalē. ¶ Et pōt dici q̄ supra locutus ē de partib⁹ spēi: q̄ cadūt i diffōne toti⁹. hic aūt loq̄t de partib⁹ māe: in q̄ꝝ diffōne cadit totū: sic circulus cadit in diffōne semicirculi. ¶ Sꝫ meli⁹ dḋm ē: q̄ licꝫ partes spēi q̄ ponūtur in diffōne ꝯparentur ad suppositū nāe p modū cāe formal' tn̄ ad ipsaꝫ nāꝫ cui⁹ sunt ptes ꝯparant vt mā. Nā oēs partes ꝯparant ad totū. vt iperfectū ad pfectū. q̄ q̄dē est ꝯparatio māe ad formam.

olo 2ria solo sci T. bone

¶ Itē pōt eē dubiū de hoc q̄ dicit q̄ ꝓpōnes sunt mā cōclusiōis. mā. n. iest ei cui⁹ est materia. vñ supra notificans cāꝫ materialē dixit: q̄ est ex quo fit aliqd cū isit. ꝓpōnes aūt sunt seorsuꝫ a ꝯclone. ¶ Sꝫ dḋm q̄ ex terminis propositionū ꝯstituit ꝯclo. vñ ſm hoc ꝓpōnes dicūtur materia ꝯclonis. inq̄tū termini q̄ sunt materia ꝓpōnum: sunt ēt materia ꝯclonis: sꝫ nō ſm q̄ stāt sub ordine propōnū: sicut farina dr̄ materia panis. sꝫ nō ſm q̄ stat sub forma farine. iō tn̄ poti⁹ dicūtur propōnes materia ꝯclonis q̄ ecōuerso: q2 termini q̄ ꝯiungunt in ꝯclone separatiꝫ ponunt in p̄missis. Sic igit habem⁹ duos modos cāe. q̄dā v̄o dicūtur esse cāe ſm aliā rōnē. q2. s. sūt pncipiū mot⁹ ⁊ q̄etis. ⁊ h̄ mō semē qḋ est actiuū in ḡnatione dr̄ cā: ⁊ silr medic⁹ p hūc modū dr̄ cā sanitatis. ⁊ cōciliās ē cā p hūc modū. ⁊ oē faciēs. (Alia lr̄a hꝫ et ꝓpōnes.) Nā ꝓpōnes q̄dē q̄tū ad terminos sunt mā ꝯclonis. vt dcm̄ est. q̄tum aūt ad vim illatiuā ipsaꝝ reducunt ad h̄ gen⁹ cāe. Nam pncipium discursus rōnis in ꝯclonē est ex ꝓpōnibus. In alijs v̄o causis iuenit alia rō cause ſm. s. q̄ finis vł bonū hꝫ rōnē cause. ⁊ hec spēs cāe potissima est inter alias cās. est. n. cā finalis aliaꝝ causaꝝ cā. Manifestū ē. n. q̄ agens agit ꝓpter finē. ⁊ silr ondsum ē supra in artificialib⁹ q̄ forme ordinātur ad vsum: sic ad finē. ⁊ mā in formā sic in finē. ⁊ p tāto dr̄ finis cā causaruꝫ. ⁊ q2 dixerat q̄ hec spēs cāe hn̄t rōnē boni: ⁊ q̄n̄q3 in his q̄ agūt p electionē ꝯtingit finē eē malū. iō ad hac dubitationē tollendā dicit q̄ nihil differt vtꝝ cā finalis sit vere bona vel apparēs bona: q2 qḋ apparet bonū non mouet nisi sub rōe boni. Et sic vltimo concludit tot esse species causarum: quot dicte sunt.

2m

Rńsio.

Lectio. VI.

Modi autem causaꝝ numero quidē sunt multi. Capitales aūt ⁊ hi minores. Dicūtur aūt cause multiplr. Et ipsaꝝ similiū spērum ⁊ pri⁹ ⁊ posteri⁹ altera alteri⁹: vt sanitatis medic⁹ ⁊ artifex ⁊ dyapason dupluꝫ ⁊ numerus, ⁊ semp continentia ad vnumquodq3.

¶ Postq̄ phs distinxit spēs causaꝝ. hic distinguit diuersos modos causaꝝ et ſm eādē spēꝫ cāe. Et circa h̄ duo facit. pmo distiguit diuersos modos cāꝝ. 2° determinat quedā ꝯ̄n̄a ad distinctionē pdictā. ibi. (Differūt autem.) Circa pmū duo fac. pmo distinguit diuersos mōs cāꝝ. Scḋo reducit eos ad certū nūeꝝ. ibi. (Sed tn̄ he oēs.) Circa pmū distinguit modos cāꝝ ſm q̄tuor diuisiones. ¶ Dicit ḡ pmo q̄ multi nūero sunt modi cāꝝ: sꝫ si reducant capitulariter: siue in q̄dā sūma ad aliq̄ cōia: inueniētur pauciores: vel capitales accipiunt ſm cōbinationē. Manifestū est. n. q̄ pauciores sunt cōbinationes modorū: q̄ modi. pma ergo diuisio vel cōbinatio modoꝝ ē: q̄ in eadē spē cause dr̄ vna cā prior altera. vt intelligam⁹ cāꝫ priorē vł vl̄iorē. vt sanitatis cā est medicus vt cā ꝓpa ⁊ posterior. artifex aūt vt cōior ⁊ prior: ⁊ hoc in spē cāe efficiētis. ⁊ silr est in spē cause formalis. Nam cā formalis dyapason ꝓpa ⁊ posterior est ꝓportio dupla. cā aūt prior ⁊ cōior est ꝓportio nūeralis: q̄ dr̄ multiplicitas. ⁊ silr ea que ꝯtinēt vnāquāq3 cām cōmunitate sui ambit⁹ dr̄ cau-

4a diuiso causaꝝ

pa

sa por. Aduertēdū ē aūt q̄ causa vlis ⁊ ꝓpria. vel prior ⁊ posterior pōt accipi. aut ſm cōmunitatē ꝑdicatōis: ſ3 exempla hic posita de medico ⁊ artifice. vel ſm cōmunitatē cāitatis. vt si dicamus solē eē cām vlem calefactionis. ignē vō cām ꝓpriā. ⁊ hec duo sibi inuicez correndent. Manifestū est. n. q̄ q̄lib3 vtus extēdit ad aliq̄ ſm q̄ cōmunicant in vna rōne obiecti. ⁊ q̄to ad plura extēdit: tāto o3 illā rōnē esse cōiorē. ⁊ cū vtus ꝓportionet obiecto ſm eius rōnē: sequitur q̄ cā supior agat ſ3 formā magis vlem ⁊ min⁹ ꝯctā. ⁊ sic est ꝯsiderare ēt in ordīe rez. quia quāto aliq̄ sunt supiora in entib⁹. tāto hn̄t formas min⁹ ꝯctas: ⁊ magis dn̄antes supra mām: q̄ coartat vtutē forme. vn̄ ⁊ id qd̄ est ꝑus in cāndo: inuenit esse pri⁹ quodaz mō ſm rōnez vniuersalioris ꝑdicationis. vtputa si ignis est primū calefaciēs. celum nō tm̄ est primū calefaciēs. s3 primū alterās. ¶ Scdām diuisionem ponit ibi.

T.c.33. ¶ Amplius autem ſm accidēs ⁊ hoꝝ genera: sic statue. ⁊ aliter polycletus: ⁊ aliter statuaz faciēs: quoniam accidit statuaz facienti polycletū esse. Et continētes scdm accidens: vt si homo cā sit statue autem omnino animal. Sunt autem accidentium alie alijs lōgius ⁊ propius: vt si albus ⁊ musicus causa dicātur statue.

¶ Et dicit. q̄ sicut cāe per se diuidunt per cās priores ⁊ posteriores vel cōes ⁊ ꝓprias. ita ēt ⁊ cause per accn̄s. est enī pter cās p se accipe cās p accn̄s. ⁊ genera hoꝝ. sic cā statue per accn̄s qdē est polyclet⁹. per se aūt cā statue est faciens statuā. polyclet⁹ aūt est cā statue inq̄tum accidit ei esse statuā facientē. ⁊ ēt ea que sua cōitate ꝯtinēt polycletū sunt cā statue p accn̄s. sicut ⁊ hō ⁊ aial. Et iteꝝ cōsiderandū est q̄ in causis p accn̄s q̄dā sunt ꝓpinquiores causis per se. ⁊ q̄dā magis remote. Naz cā per accn̄s dr̄ oē illō qd̄ cōiungit cāe p se. qd̄ nō est de rōne ei⁹. h̄ autē ꝯtingit eē vel ꝓpinquus rōni cause. vel remotius ab ea. ⁊ ſm hoc cāe per accn̄s erūt vel ꝓpinquiores vel remotiores. sicut si statuā faciēti accidat eē albū ⁊ musicū. musicū ꝓpinqui⁹ est. q2 est in eodē subiecto ⁊ ſm idē. s. ſm aīam: in qua est musica ⁊ ars statue factiua. albū aūt icit secundū corp⁹. Sed subiectū ꝓpinqui⁹ se h3 adhuc q̄ alia accidētia: sic polyclet⁹ q̄ albū vel musicū. Nō. n. ꝯiūgūtur hec statuā faciēti: nisi pp subm. ¶ 3am diuisionē ponit ibi.

T.c.34. ¶ Preter āt omnes ⁊ ꝓprie dictas ⁊ scdz accn̄s alie quidem sicut potentes dicunt. alie vero sicut operantes: vt edificandi domum edificator: aut

T.c.35. edificans edificator. Silr aūt dicunt ⁊ in quib⁹ cause que sunt cause de his que dicta sunt. vt huius statue vt statue: aut ⁊ omnino imaginis: ⁊ eris huius vt eris: aut omnino materiei: ⁊ in accidentibus similiter est.

¶ Et dicit. q̄ pter cās ꝓpe dictas. i. per se ⁊ p accn̄s q̄dā dicunt cause in potētia. sic potētes opari. quedā vō sicut operātes in actu. Sicut cā edificandi domū pōt dici vel edificās in habitu. vel edificās in actu. ⁊ sicut distinguuntur cause modis predictis silr distinguūtur ea quoꝝ sūt cause. Est. n. aliquid cātum posteri⁹ ⁊ magis ꝓpum. ⁊ aliquid qd̄ est ꝑus ⁊ magis cōe: sic si dicat q̄ aliqd̄ ē cā huius statue. vel statue in cōi ⁊ adhuc cōmunius si dicatur cā ymaginis. ⁊ silr si dicat aliqd̄ cā motiua hui⁹ eris: vel eris in vlī. vel mār. ⁊ ita ēt pōt dici in effectib⁹ p accn̄s. ⁊ q̄ aliqd̄ sit cōius. ⁊ aliqd̄ min⁹ cōe dicit effectus per accidens qd̄ ꝯiūgit effectui p se. ⁊ est pter rōnē eius. sic p se effect⁹ coci est cibus delectabilis. p accn̄s aūt cib⁹ sanatiuus. medici aūt ecōuerso. ¶ 4am distinctionē pōit ibi.

T.c.36. ¶ Amplius aūt complexe ⁊ iste ⁊ ille dicunt: vt non polycletus neq3 statuam faciens: sed polycletus statuaz faciens.

¶ Et dicit q̄ qn̄q3 ꝯplexe accipiuntur cause p se cum causis p accn̄s. vt si nō dicam⁹ cām statue polycletū q̄ ē causa p accn̄s. neq3 faciētē statuā qui est cā per se: s3 polycletum statuam faciētem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed tamen omnes he sunt multitudine qdem sex: dicte aūt duplr. Aut eniz sicut singulare: aut sicut gen⁹: aut sicut accn̄s: aut sicut gen⁹ accn̄tis: aut sicut cōplexe he: autē sicut simplr dicte. Oēs autem actu operantes: aut scdm potentiam sūt.

¶ Reducit ꝑdictos modos ad certum numeꝝ. ⁊ dicit q̄ ꝑdicti modi certo numero sunt sex: s3 q̄l3 coꝝ duplr dr̄. Sex aūt modi sunt isti. singulare ⁊ gen⁹. quod supra dixit pri⁹ ⁊ posteri⁹. accn̄s ⁊ gen⁹ accn̄tis. simplex ⁊ ꝯplexū ⁊ q̄lib3 hoꝝ diuidit per potētiā ⁊ actū. ⁊ sic sunt oēs modi duodecim. Distinguit aūt oēs modos p potētiā ⁊ actū. q2 qd̄ est in potētia nō simplr ē. ¶ Deinde cū dicit.

T.c.37. pm coꝝm ¶ Differunt autem in tm̄ q̄ operantes qdez ⁊ singulares simul sunt ⁊ nō sunt: ⁊ quoꝝ sunt cause: sicut hic medicans cuz hoc q̄ fit sanus: ⁊ hic edificator cuz hoc edificato. Que autem sunt secūdum potentiaz non semper. Corrumpuntur. n. non simul domus ⁊ edificator.

¶ Determinat tria ꝯuenientia vel ꝯntia ad ꝑdictam distinctionē modoꝝ. primum est q̄ inter causas in actu. ⁊ cās in potētia est ista dr̄ia. q̄ cause operātes in actu siml' sunt ⁊ nō sunt cū eis quoꝝ cāe sunt in actu. ita tn̄ q̄ accipiāt cause singulares. i. ꝓprie. sicut hic medicās sil' est ⁊ nō est cū hoc q̄ fit sanus. ⁊ hic edificans cū hoc qd̄ edificat. Si vō nō acciperētur cause prope: l3 accipent in actu. non eēt veꝝ qd̄ dr̄. nō. n. edificans est ⁊ non est sil' cū hoc qd̄ edificat. Pōt. n. eē q̄ edificās est in actu. sed tn̄ hoc edificiū nō edificat: sed aliud. S3 si accipiam⁹ edificantē hoc edificiū: ⁊ hoc edificiū ſm q̄ est in edificari: necesse est q̄ posito vno ponat ⁊ alteꝝ. ⁊ remoto vno remoueat ⁊ alteꝝ. hoc aūt nō accidit semp in cāis: que sunt in potētia. Nō. n. simul corrūpit domus ⁊ qui edificauit ipsaz. Unde patet q̄ sicut agentia inferiora que sunt cā rerū q̄tuz ad suū fieri: o3 simul esse cum his que sunt q̄diu fiunt: ita agens diuinuz qd̄ est causa existendi in actu: simul est cuz esse rei in actu. Unde subtracta diuina actiōe a reb⁹: res in nihilum deciderēt: sicut remota ꝑ̄sentia solis lumen in aere deficeret. ¶ Scdm ponit ibi.

T.c.38. 2m ¶ Oportet autem semp cām vniuscuiusq3 summam querere: sicut ⁊ in alijs: vt homo edificat: quoniam edificator est: edificator aūt ſm edificationē. Hec aūt prima causa est. ⁊ sic in oibus.

¶ Dicēs q̄ in naturalibus op3 semp supremā cām vniuscuiusq3 requirere: sicut ꝯtingit in artificialib⁹. vt si queramus quare homo edificat. respondetur: q2 est edificator. ⁊ similr si queramus quare est edificator: respondet quia hab3 artē edificatiuā. ⁊ hic statur. q2 hec est ꝑma causa in hoc ordine. ⁊ ideo op3 in rebus naturalibus ꝓcedere vsq3 ad cām supmā. ⁊ hoc idō est. q2 effect⁹ nescit nisi sciat causa. Unde si alicuius effectus causa sit etiam alterius cāe effect⁹ sciri nō poterit nisi cā eius sciat. ⁊ sic quousq3

peruenlatur ad primam causam. ¶ Tertium ponit ibi.

3m ¶ Amplius autem alie quidem genera sunt generum: alie autez singulares singularium: vt statue statuam quidem faciens. Hic autē τ huius τ potentie quidē possibilium: operantes aūt ad operata. ¶ Quot quidez igit̄ cause sint: τ qūo cause sunt nobis determinata sint sufficienter.

T.c.39.

¶ Et est φ causis deb̄ꝫ ꝓportionalr̄ respondere effect⁹: ita φ generalib⁹ causis generales effect⁹ reddātur: τ singularibus singulares. puta si dicatur φ statue cā est statuam faciens: τ huius statue hic statuam faciens. τ similiter causis in potentia respondent effectus in potētia: et causis in actu effectus in actu. Et vltimo epilogādo cōcludit: φ sufficienter determinatū est de speciebus τ modis causarum. Lectio. VII.

Dicitur autem τ fortuna τ casus causarum. Et multa τ esse τ fieri ꝓpter fortunam τ ꝓpter casum. Quo igr̄ mō in his cāis est fortuna τ casus: τ vtrū idē sit fortuna τ casus: aut altera: τ oīno qd sit fortuna τ casus cōsiderādū est.

¶ Postq̄ determinauit de manifestis spēb⁹ τ modis causarum. hic determinat de quibusdā modis imanifestis. s. de fortuna τ casu. Et circa hoc duo facit. Primo dicit d̄ quo est intentio. Scd̄o ꝓsequitur propositū. ibi. (Quidā autē sicut.) Dicit ergo primo φ ēt fortuna τ casus cōputantur inter causas: cuz multa dicantur fieri vel esse etiā propter fortunam τ casū. τ id̄ tria consideranda sunt de eis. s. quomodo reducantur ad causas predictas. τ iterꝫ vtrum casus τ fortuna sint idē vel aliud τ aliud. τ iteruz quid sit casus τ fortuna. ¶ Secundo ibi.

T.c.40 ¶ Quidā eni si sint an nō dubitant. Nihil enim fieri a fortuna dn̄t. sed omnium esse aliquā cām determinatam. quecunqꝫ nos dicimus a casu fieri aut a fortuna. vt veniendi a fortuna in forū. τ reperiendi quem volebat. quē nō est opinat⁹ ante. causa est venientē velle emere. Similr̄ autez τ in alijs que a fortuna dicuntur semper est aliqꝫ accipere causam. sed non fortunam.

¶ Incipit de fortuna τ casu determiare. τ p̄mo pōit opiniones alioꝝ. Scd̄o determinat veritatē. ibi. (Primum quidē igit̄ quātum.) Circa p̄mū ponit tres opiones. secūda incipit ibi. (Sūt aūt quidā q̄ celi huius.) 3a ibi.) Sūt aūt q̄dā quib⁹ videt̄. (Circa primuz duo facit. p̄mo pōit opiniōem negantiū fortunā τ casuꝫ: τ rationes eorum. Scd̄o disputat de altera rationū. ibi. (Sed hoc mirabile.) Dicit ergo p̄mo φ quidā dubitauerunt an fortuna τ casus essent. τ negauerunt ea esse duab⁹ rōibus. Quaꝝ prima est: qꝛ omnia ista que dicunt̄ fieri a casu vel fortuna inueniuntur habere aliquā causam determinatā aliā a fortuna. τ ponit hmōi exēplū. Si eniz aliq̄s veniēs ad forum inueniat aliquē hominē quē volebat inuenire. de quo tamē non opinabat̄ ante: φ esset cuz inuenturus: dicimus φ inuentio illius hōis fit a fortuna. sed huius inuentionis causa est voluntas emēdi pp quam iuit ad forum vbi erat ille quē inuenit. τ similiter est in oībus alijs que dicunt̄ esse a fortuna: qꝛ habēt aliquam aliā cām preter fortunam τ sic fortuna nō videt̄ esse cā alicuius. τ p ꝯn̄s nec aliquid esse. qꝛ nō ponim⁹ fortunā. nisi inq̄tū aliq̄ ponimus esse a fortuna. ¶ Scd̄am rationem ponit ibi.

¶ Quoniam si aliquid erat fortuna. inconueniens vtique videbitur. sicut τ vere est. Et dubitabit vtiqꝫ aliquis. propter quid nullus antiquorum sapientum causas de generatione τ corruptione dicens de fortuna nihil determinauit. Sꝫ sicut visum est nihil opinabantur. neque illi aliquid esse a fortuna. T.c.41.

¶ Et dicit φ si fortuna aliquid esset: inconueniēs videret̄ sicut vere est incōueniēs. sicut infra ondet̄. τ dubitationē afferens: quare nullus antiquorum sapientum: qui determinauit de causis generationis τ corruptionis. aliq̄d determinauit de fortuna. sed sicut videtur nihil opinabant̄ illi āt́iqui esse a fortuna. τ sic hec secūda rō sumit̄ ex opinione antiquorum naturalium. ¶ Deinde cum dicit. 2a ratio

¶ Sed τ mirabile hoc videbitur sicut vere est. Multa enim τ sunt τ fiunt a fortuna τ a casu q̄ non ignorantes quoniaz est inferre vnumquodque in aliquaz causam eorum que fiunt. sicut antiqua ratio dixit destruens fortunam τ casum. tamen horum alia quidē dicunt esse omnes a fortuna. alia non a fortuna. ¶ Unde τ quodāmodo erat ipsis facienda memoria. At vero neqꝫ illorum aliquid opinabantur esse fortunam. vt amicitiam. aut litem. aut ignem. aut intellectum. aut aliquid talium. T.c.42. T.c.43.

¶ Disputat de hac secūda rōne. ostendens qd̄ supra supposuerat. s. φ incōueniēs sit antiquos nāles nō determinasse de casu τ fortuna. Et hoc probat duabus rōnib⁹. quaꝝ primam ponit dicēs. τ mirabile videt̄ sicut τ v̄e ē: φ antiqui naturales de casu τ fortuna non determinauerunt. assumpserūt eni sibi determinare cās eoꝝ que fiūt. multa aūt sunt que fiunt a fortuna τ casu. vnde de fortuna τ casu determinare debuerūt: nec excusant̄ pp rōnem supradictā destruētez fortunā τ casum. qꝛ lꝫ homines non ignorent φ ꝯtingit reducere vnūquēqꝫ effectū in aliquaz causam. sicut dixit predicta opinio destruens fortunam τ casum: nihilominus tamen posuerunt non obstāte hac ratione: quedaꝫ fieri a fortuna τ quedam non. Un̄ ipsis phis naturalibus facienda erat mētio de fortuna τ casu saltē vt ostēderent falsum esse aliqua fieri a fortuna τ casu. τ vt assignarēt rationē: qꝛ quedam dicebant̄ eē a fortuna: τ quedaꝫ non: sic ēt non possunt excusari p hoc φ casus τ fortuna reducerent̄ in aliquā causarū ab eis positarum. Nō enim opinabantur φ fortuna sit aliq̄d eoꝝ que arbitrabantur eē causas: vt amicitiā: aut litē. aut aliquid huiusmodi. ¶ Secundam rationē ponit ibi.

¶ Inconueniens igitur est siue non putauerunt esse. siue putantes reliquerunt. τ hac aliquando vtentes. sicut Empedocles non semper aerem congregari superius dicit. sed vt contingit. Dicit enim in mundi creatione. φ sicut collisit se curreus tunc. multotiens autem aliter. τ partes animalium ait a fortuna fieri plurimas.

¶ Et dicit φ īconueniēs est φ antiqui reliquerunt tractare de fortuna: siue putauerunt fortunā esse: siue nō: quia si putauerunt fortunā esse. incōueniēs fuit φ de ea nō determinauerunt. Si vero non putauerunt fortunam esse inconueniens fuit φ ea aliquādo vsi sunt: sicut Empedo

des dixit: q aer nõ semp adunatur superius supra terrã quasi hoc ei sit nãle: sed qz ita accidit a casu. dicit enim q qñ mũdus est fact⁹: lite distinguente elementa accidit q aer se collegit in istũ locũ. ⁊ sicut tũc cucurrit: ita semper stante isto mundo cursuz habebit: sed multoties in aliis mũdis quos ponebat infinities fieri ⁊ corrũpi: vt supra dcm est: aer alr ordinat inter ptes vniuersi. ⁊ silr dicebat q plurime partes animaliũ fiunt a fortuna: sicut q in pma constitutione mundi fiebant capita sine ceruice. ❡ Deinde cum dicit. (lli.te.8.)

T.c.44. ❡ Sunt autem quidam qui celi huius ⁊ mundanorum omnium causantur esse casum. A casu enim fieri volutationem ⁊ motum discernentem ⁊ statuentem in hunc ordinem omne.

❡ Ponit secundã opinionẽ. Et circa hoc duo facit. Primo ponit eã. Scdo iprobat eã. ibi. (Et multũ hoc.) Dicit ergo pmo q qdam dixerũt casuz eẽ cãz celi ⁊ oium partium mũdi. ⁊ dicebãt q reuolutio mundi ⁊ mot⁹ stellarz distinguẽs ⁊ statuẽs totũ vniuersuz inferi⁹ fm hũc ordinẽ fit a casu: ⁊ hec videt eẽ opio Democriti dicẽtis. q ex cõcursu athomorz per se mobiliũ ce'um ⁊ totus mũdus casualiter cõstitut⁹ est. ❡ Scdo ibi.

T.c.45 ❡ Et multum hoc ãmiratione dignum est: dicentes animalia quidem ⁊ plantas a fortuna nec eẽ: nec fieri: sed aut naturam aut intellectum esse aut huiusmodi alteram causam. Non enim quoniam euenit ex semine vnoquoque aliquid fit: sed ex tali quidem oliua: ex tali autem homo. Celum autem ⁊ diuiniora manifestorum a casu fieri: huiusmodi causam nullam: qualem animalium ⁊ plantarum. ❡ Et igitur si sic se habet hoc

T.c.46 ipsum dignum est insistere: ⁊ bene habet aliquid dicere de hoc ipso.

(iprobat duplr. pma rõ.) ❡ Improbat hãc positionẽ duab⁹ rõnib⁹. quarum pma est q ãmiratõe dignũ videt q aialia ⁊ plãte nõ fiũt a fortuna. sed ab itellectu vel nã: vel a qcũqz alia cã determinata. qd ex hoc pz. q nõ ex quocũqz semine aliqd generat: sed ex determinato semine fit hõ: ⁊ ex determinato semine oliua. ⁊ cũ ista iferiora nõ fiãt a fortuna: dignũ ẽ ãmiratione q celũ ⁊ ea que sunt diuiniora iter sensibilia manifesta nobis s. ptes mundi sempiterne sint a casu: ⁊ non habeãt aliquã cãz determinatã: sicut aialia ⁊ plãte. ⁊ si hõ verz est: dignũ fuisset isisterẽ ⁊ assignare rõnẽ. qre sic esset: qd tñ antiqui ptermiserũt. ❡ Scdaz rõnẽ ponit ibi.

❡ Quomodo enim eo q aliter inconueniens est qd dicitur adhuc inconuenientius dicere hoc: videntes quidem in celo nihil casu fieri. In his autem que non sunt a fortuna multa contingere a fortuna: ⁊ erat merito econtrario fieri.

(2ª) ❡ Dicẽs. quõ põt esse verz q celestia corpora sint a casu: ⁊ iferiora nõ: cũ ⁊ alr videat eẽ icõueniẽs ex hoc ipso q illa nobiliora sunt. ⁊ adhuc ẽt icõueniẽti⁹ fm ea q videtur. Videm⁹ enĩ q in celo nihil fit a casu. In his aũt inferioribus q nõ dicũtur esse a casu: multa vident contingere a fortuna. rõnabile autẽ esset ecõuerso accidere fm corz positionẽ. vt. s. in illis iuenirentur aliqua fieri a casu: vel a fortuna: quorum casus vel fortuna est causa: nõ aũt in illis quorz nõ est causa. ❡ Deinde cum dicit.

T.c.47 ❡ Sunt autem quidam quibus videtur esse quidem causa fortuna. Immanifesta autem humano intellectui tãqz diuinum quoddam ens ⁊ felicius. Quare considerandum est quid sit vtrũqz: ⁊ si idem aut alterum sit: ⁊ casus ⁊ fortuna ⁊ quo modo in determinatas causas icidunt.

❡ Ponit tertiã opinionẽ de fortuna. ⁊ dicit q qbusdã videt q fortuna sit cã: sed imanifesta itellectui hũano: et si sit quoddã diuinũ ⁊ supra hoies. Volebãt enĩ q oẽs fortuiti euẽtus reducerent in aliquã diuinã cãm ordinãtẽ: sicut ponim⁹ oia ordinari per diuinã puidẽtiã. Sed quãuis hec opinio hẽat verã radicẽ: nõ tñ bñ vsi sunt nomine fortune. illud enĩ diuinũ ordinãs non põt dici vel nominari fortuna: qz fm q aliqd participat rõnẽ vel ordinẽ recedit a rõe fortune. vñ magis dz dici fortuna cã inferior que de se nõ hz ordinez ad euẽtũ fortuitũ: q cã superior. s. que sit ordinãs. ptermittit tñ inqsitionẽ h⁹ opinionis: tũ qz excedit metas scie nãlis: tũ qz infra manifestat q fortuna nõ est cã p se: sed per accñs. vnde p ea que sequuntur quõ se habeat de his opionib⁹ erit manifestũ. ⁊ ideo cõcludit q ad euidẽtiã harz opinionum cõsiderãdũ ẽ qd sit fortuna ⁊ casus. ⁊ vtrũ sint idẽ vel aliud. ⁊ quõ reducant ad causas predictas. Lectio. VIII. (3ª opinio) (⁊ ad 2ᵐ libᵐ magnorum moraliũ pertinet. T.c.61. Et.66.)

T.c.48

Rimum quidem igitur quoniam videmus alia quidem semper similiter fieri: alia autem sicut frequenter: manifestũ ẽ q neutri horz cã fortuna dr neqz eius qd est a fortuna: neqz eius quod ẽ ex necessitate ⁊ semper: neqz eius quod est sicut frequenter. Sed quoniam quedam fiũt ⁊ preter hec: ⁊ omnes dicunt hec esse a fortuna: manifestuz q fortuna aliqd sit ⁊ casus. huiusmodi. n. fortuna fieri ⁊ a fortuna hmõi esse scimus.

❡ Postq phs posuit opiones aliorz de fortuna ⁊ casu. hic determinat veritatẽ. ⁊ diuidit in partes tres. In prima ostẽdit qd sit fortuna. In scda in quo differãt casus ⁊ fortuna. ibi. (Differũt aũt.) In tertia ondit ad qd gen⁹ cause casus ⁊ fortuna reducant. ibi. (Sed modorz cause.) Prima pars diuidit in duas. In pma ostendit qd sit fortuna. In scda ex diffõne fortune assignat rõnẽ eorz que de fortuna dicunt. ibi. (Infinitas qdẽ.) Circa pmũ tria facit. pmo ponit qsdam diuisiones ad inuestigãdũ diffõnez fortune. scdo ostẽdit sub qbus mẽbris illarz diuisionum fortuna ptineat. ibi. (Sicut dcm ẽ.) 3⁰ pcludit diffõnez fortune. ibi. (Manifestũ ẽ aũt.) Et qz fortuna ponitur vt cã qdã. ad cognitionẽ aũt cãe opz scire quorz sit cã. ponit pmo diuisionẽ ex pte eorz quorz fortuna ẽ cã. scdo ponit diuisionẽ ex pte ipsi⁹ cãe. ibi. (Hmõi g ẽ fm accñs.) Circa pmũ ponit tres diuisiões. qrz prima est. q quedã fiunt sp: vt ort⁹ solis: qdã sicut freqnter: vt q hõ nascatur oculat⁹: neutrz aũt horz dr eẽ a fortuna: sz qdã fiũt (pter hec) in paucioribus: sicut q homo nascatur cuz sex digitis vel sine oculis. ⁊ oẽs dicũt hmõi fieri a fortuna. vñ manifestũ ẽ q fortuna aliqd ẽ: cũ eẽ a fortuna ⁊ eẽ vt in paucioribus puertãtur. ⁊ hoc iducit pra pmã opionez: que negauit fortunã. Videt aũt diuo phi esse isufficiens: qz ẽt qdã cõtingentia sũt ad vtrũlibz. Aui. ergo dixit: q in his que sunt ad vtrumlibet cõtingit aliquid esse a fortuna: sicut ea que sunt in minori parte. Nec obstat q nõ dicitur a fortuna: q sortes sedeat. cum hoc sit ad vtrũlibet: qz lz sit hoc ad vtrũlibz respectu potẽtie motiue: nõ tñ est ad vtrũlibz respectu potentie appetitiue: q deter- (Opinio Auic.)

minate tēdit in vnū ꝑterꝙ si aliqd accideret diceret esse fortuitū. Sed sicut potentia motiua que est ad vtrūlibȝ nō exit in actū.nisi per potentiā appetitiuā determinet ad vnū:ita nihil qȝ est ad vtrūlibȝ exit in actū nisi ꝑ aliqd determinet ad vnū:qꝛ id qȝ est ad vtrūlibet est sicut ens in potētia. potētia aūt non est ꝑncipiū agēdi:sȝ solū actus.vn̄ ex eo qȝ est ad vtrūlibȝ nihil sequitur.nisi ꝑ aliquid aliō.qȝ determinat ad vnū.vel sicut semꝑ vel sicut frequenter.ꝛ ꝓpter h̄ in his que fiunt ꝑtermisit ea q̄ sūt ad vtrūlibȝ. ℭ Sciēdū etiā ꝙ quidā diffinierūt esse necessariū qȝ nō hȝ īpedimētū. Contingēs vō sicut frequēter qȝ pōt īpediri in paucioribus. Sȝ hoc irrōabile est. Necessariū enī dr̄ aliquid qȝ in sui nā hȝ ꝙ nō possit nō eē.cōtingēs aūt vt frequēter ꝙ possit nō esse.hoc aūt qȝ est habere īpedimētū.vel nō habere est cōtingēs. Natura aūt nō parat īpedimētū ei qȝ nō pōt nō eē:qꝛ esset superfluū. ℭ Scd̄am diuisionē ponit ibi.

T.c.49 ℭ Eorum autem que fiunt alia propter hec fiunt: alia vero non.

ℭ Et dicit ꝙ qdā fiūt ꝓpter finē.quedā vō nō. Hȝ autem hec diuisio dubitationē.qꝛ oē agens agit propter finē siue agat a nā:siue agat ab intellectu. Sȝ sciēdū est.ꝙ ea dicit nō ꝑꝑ aliqd fieri que propter se fiūt:inq̄tū in seipsis hn̄t delectationē vel honestatē ꝓpter quā s̄m seipsa placent.vel dicit nō ꝓpter finē fieri:que nō fiunt ꝓpter finē deliberatū:sic̄ cōfricatio barbe.vel aliqd hmōi.qȝ interdū fit absq̄ deliberatione ex sola ymaginatōe mouente. vn̄ habēt finem ymaginatū:sed nō deliberatū. ℭ Tertiam diuisionem ponit ibi.

ℭ Horum autem alia quidem secundū ꝓpositum fiunt:alia vero nō. Ambo autem sunt in his que sunt propter hoc. Quare manifestū qm̄ in his que sunt preter necessarium:ꝛ que sicut frequenter sunt quedam circa que contingit quod est ꝑꝑ hoc. Sunt autem propter hoc quecūq̄ ab intellectu vn̄q̄ aguntur:ꝛ quecūq̄ a natura.

ℭ Et dicit ꝙ eoꝝ que fiūt ꝓpter finē quedā fiunt s̄m voluntatē ꝛ qdā nō.ꝛ ambo ista inueniūtur in his q̄ fiunt ꝓpter aliqd.nō solū enī que fiūt a voluntate: sed ēt ea q̄ fiūt a nā ꝓpter aliqd fiūt.ꝛ qꝛ ea que fiunt ex necessitate vel sicut frequenter fiūt a nā vel a ꝓposito:manifestū est: ꝙ tā in his que fiūt semꝑ:q̄ꝫ in his que fiūt frequēter:sūt aliqua que fiunt ꝓpter finē:cū tam nā q̄ꝫ ꝓpositū propter finē operētur.ꝛ sic pȝ ꝙ iste tres diuisiones icludūt seiuicem.qꝛ ea que fiunt a proposito vel nā fiunt propter finem:ꝛ ea que fiunt ꝓpter finem:fiunt semper aut frequēter. ℭ Deinde cum dicit.

T.c.50. ℭ Huiusmodi igitur cum secundū accidēs fiant a fortuna dicimus eē. Sicut enī ꝛ quod est aliud qȝ per seipsum est:aliud autē secundū accñs:sic ꝛ cām contingit esse:vt domus qdem per seipsam causa est edificatiua:sȝ accidens autem albū aut musicum.per se quidem igitur causa finita est.secundum accidens autem infinita. Infinita enim vni accidunt.

ℭ Ponit diuisionē que sumitur ex parte cause. ꝛ dicit ꝙ cū huiusmodi:que.s.a ꝓposito sunt ꝓpter aliqd:ꝛ a minori pte fiūt ꝛ a cā s̄m accñs:tūc dicim⁹ea eē a fortuna. sicut.n.entiū quoddā ē ꝑ se:ꝛ qȝdā ꝑ accñs.ita ꝛ causarū:sicut per se domus causa est ars edificatoria .per accidens vō albū vel musicū. ℭ Sed cōsiderādū est ꝙ causa per accñs dr̄ dupl'r.vno mō ex parte cause.alio mō ex parte effect⁹.ex parte qdē cause qn̄ illud qȝ dr̄ cā per accidēs cōiungit cause per se:vt si albū vel musicū: dicatur cā dom⁹:qꝛ accidētal'r ꝯiūgitur edificatori.ex pte āt effectus qn̄ accipit aliqȝ qȝ accidētal'r coniungitur effectui:vt si dicamus ꝙ edificator est cā discordie:qꝛ ex domo facta accidit discordia.ꝛ hoc modo dr̄ fortuna eē cā ꝑ accñs:ex eo ꝙ effectui aliqd cōiungitur ꝑ accñs:vt pote si fossure sepulchri adiūgat per accñs inuentio thesauri. Sicut.n.effectus per se cau e nālis est qȝ ꝯsequit scd̄ȝ exigentiā sue forme.ita effectus cause agentis a ꝓposito est illud qȝ accidit ex itentione agentis.vn̄ qcqd ꝓuenit in effectu ꝑter intētionē est per accñs.ꝛ hoc dico si id qȝ est ꝑter intētionē:vt in paucioribꝯ ꝯsequat.qȝ enim vel semꝑ vel vt frequēter coiungit effectui.cadit sub eadem intentione.stultū est.n.dicere ꝙ aliqs intendat aliqd.ꝛ n̄ velit illud qȝ vt frequēter vel semꝑ adiungit. ℭ Ponit autē dr̄iam inter cām ꝑ se:ꝛ cām per accñs:qꝛ cā ꝑ se est finita ꝛ determinata.cā aūt ꝑ accñs est infinita ꝛ indeterminata:eo ꝙ ifinita vni pn̄t accidere. ℭ Deide cū dicit. Nōbile

ℭ Sicut igitur dictum est.cum in his que ꝓpter hoc fiunt.hoc fiat.tūc dicitur a casu ꝛ a fortuna.

ℭ Ipsorum autē differentia horum adinuicem posterius determinanda. Nunc autem hoc sit manifestū.ꝙ vtraq̄ sūt in his que sunt propter hoc.vt causa accipiendi argentum venit vtique delaturus pecuniam.si sciuit. Venit autem non huius causa.sed accidit venire ꝛ facere hoc reportandi gratia. Hoc autem neque sicut frequenter veniens advillam.neque ex necessitate. Amplius autem finis est reportatio non in seipso causatum.sed propositorum.ꝛ ab intellectu.ꝛ dicitur a fortuna venire. Si autem proponens ꝛ huius causa aut semper veniens. aut sicut frequenter reportaturus. non a fortuna. T.c.51.

ℭ Ostēdit sub q̄bus mēbris predictaꝝ diuisionum fortuna cōtineat.ꝛ qȝ est a fortuna.ꝛ dicit ꝑmo ꝙ fortuna ꝛ casus vt ꝑus dcm̄ est:sunt in his que fiūt ꝑꝑ aliqd. dr̄ia aūt casus ꝛ fortune posteri⁹ determinabit: sed nūc h̄ oȝ fieri manifestū:qꝛ vtrūq̄ ꝯtinet in his que agunt ꝓpter finē:sicut si aliqs se iret se recepturꝰ pecuniā i foro fuisset ad deportādū tam.sed si nō venit propter h̄:per accñs est ꝙ aduētus eius fiat reportationis gratia.i.hēat hūc effectū.ꝛ sic pȝ ꝙ fortuna est cā per.accñs eorum q̄ sunt propter aliqd. Itē manifestū est ꝙ est cā eoꝝ que sunt in minori parte:qꝛ ista reportatio pecunie dr̄ fieri a fortuna qn̄ reportat ad villā veniens:neq̄ ex necessitate:nec ꝙ frequēter. Itē est in his que fiunt ꝓposito:qꝛ reportatio pecunie que dr̄ fieri a fortuna est finis aliquaꝝ cāꝝ:nō s̄m seipsam:sicut in his que fiūt a nā:sed est finis eorum q̄ fiunt s̄m ꝓpositū:ꝛ ab intellectu. Sȝ si aliqs hoc proposito iret vt pecuniā reportaret vel semꝑ: aut frequenter reportaret qn̄ venit:nō diceret eē a fortuna: sic̄ si aliqs frequēter aut semꝑ madefacit sibi pedes qn̄ vadit ad locum lutosum.ꝛ hoc lȝ nō itēdat:tamen hoc non dicitur esse a fortuna. ℭ Secundo ibi.

ℭ Manifestum itaq̄ ꝙ fortuna causa sit scd̄m accñs in his.ꝙ in minori sunt secundum ꝓpositum eorum.que propter hoc sunt. Vn̄ circa idē T.c.52.

& intellectus & fortuna est. propositum enim nõ sine intellectu est.

¶ Cõcludit ex pmissis diffinitionẽ fortune. Et dicit manifestuz esse ex pmissis q fortuna est cã p accñs in his q̃ fiunt sm ppositũ. pp finem: in minori pte: & ex hoc pz q fortuna & intellectus sunt circa idez: qz his tm̃ convenit agere a fortuna q̃ hñt intellectum. ppositum.n. vel voluntas non est sine intellectu. Et licet ea tantuz agant a fortuna que hñt intellectum: tamen quanto aliquid magis subiacet intellectui tãto min⁹ subiacet fortune. Le. IX.

Hoc dicit pp intelligentias & p̃cipue dz (?) ꝯ tertiaz opinionez in si. precedentis lectionis.

Infinitas quidez igitur causas necesse est esse: a quibus vtiq3 fiat: qd̃ est fortuna. Unde videtur fortuna infiniti esse: & inmanifesta homini.

¶ Posita diffõne fortune. Hic ex pmissa diffõne assignat rõnẽ eoꝝ q̃ de fortuna dñr. & pmo eoꝝ q̃ dcã sunt a phis antiq̃s de fortuna. ¶ Scdo eoꝝ q̃ ab hoibus vulgariter de fortuna dñr ibi. (Et fortunam dicere.) Posuit aũt supra tres opiones de fortuna & casu: qꝛ mediã iprobauit tãq̃ oino falsam. qz. s. ponebat fortunã eẽ cãm celi & mundanoꝝ oium: vnde ea subtracta de medio: primo assignat quõ veritatẽ hz tertia opinio q̃ ponebat fortunã eẽ imanifestã hoi. Scdo quõ veritatem habeat prima opinio q̃ posuit nihil fieri a fortuna & a casu ibi. (Et est vt nihil a fortuna.) qz aũt superius dictũ est q cãe p accñs sunt infinite: & iteꝝ dictũ est q fortuna est causa per accidens: concludit ex pmissis q eius quod est a fortuna sunt infinite cause: & qz infinitum sm q est infinitum est ignotum: inde est q fortuna immanifesta est homini. ¶ Secundo ibi.

Tx. 53.

Tx. 54 ¶ Et est vt nihil a fortuna videbitur vtiq3 fieri. Omnia quidẽ.n. hec recte dicũt: qm̃ rõabiliter. Est quidem enim vt sit a fortuna: & sm accidẽs enim fit: & est cã sicut accidens fortuna. vt ãt simplr nullius vt domus edificator qdẽ cã est: scdõz accidens aũt tibicen: & venientẽ referendi argentũ nõ huius cã venientẽ isinite sũt mltitudine. Etenim videre aliquẽ volẽs & psequẽs & fugiẽs cõvisur⁹.

¶ Ondit quõ prima opinio veritatem habeat: & dicit q quodãmodo est veꝝ dicere q a fortuna nihil fit. hec.n. oia que ab aliis dicta sunt de fortuna: quodãmõ recte dicunt: qz rõnem aliquã hñt: cum.n. fortuna sit cã p accñs. sequit q a fortuna fit aliqd per accñs. Quod aũt ẽ p accidens non est simplr: vnde sequit q fortuna simpliciter nullius sit cã. & hoc qd̃ dixerat circa vtrãq3 opinionẽ manifestat p exempla: & dicit: q edificator est causa p se domus & simplr: tibicẽ aũt est cã domus p accñs: silr q aliquis veniat ad aliquẽ locũ non cã deportandi argẽtum: est cã reportatiõis p accñs. sed hec cã p accñs infinita ẽ: qz infinitis aliis de causis põt hõ ire ad locũ illum: puta si vadat cã visitandi aliquẽ: vel cã psequendi hostem: vel cã fugiẽdi persequentem vel causa vidẽdi aliq̃ spectalia: oia aũt ista & q̃cũq3 similia sunt cã reportatõis argẽti q̃ contingit a fortuna. ¶ Deinde cum dicit.

Tx. 55. ¶ Et fortunã dicere esse aliquid extra rõnẽ recte est. Rõ.n. aut est eoꝝ que semp sunt: aut eoꝝ que sicut frequenter: fortuna autem in his que fiunt preter hec. Quare quoniam infinite que sic cause sunt & fortuna infinita est.

¶ Assignat rõnẽ eoꝝ que dñr de fortuna vulgariter: & pmo assignat rõnẽ eius qd̃ dr̃ de fortuna esse sine ratione: secundo eius qd̃ dr̃ fortunaz esse bonam vel malam: ibi. (Fortuna dr̃ aũt.) Circa primũ duo facit: primo ostẽdit ppositũ: scdõ mouet quandam dubitationem ibi. (Tñ deficiet.) Dicit ergo primo q recte dr̃ fortunã eẽ sine rõne: qz rõcinari non possumus nisi de his que sunt sp vel frequenter: fortuna aũt est extra vtrũq3: & ideo qz cãe tales in paucioribus existentes sunt per accñs: & isinite & sine rõne: sequitur q fortune sint cause infinite sine rõne. omnis enim causa per se producit effectum suum vel semper vel frequenter. ¶ Secundo ibi.

¶ Tñ deficiet in q̃busdã vtiq3 aliquis. Nũquid igr̃ ꝯtigẽtia cã vtiq3 fiãt fortune: vt sanitatis aut sps: aut estus: sed nõ depilari. Sũt aũt alie aliis proximiores que sunt sm accñs causarum.

¶ Mouet quandã dubitationem & dicit q lz dicatur q fortuna est cã p accñs: in quibusdã tñ deficiet .i. dubitabit aliq̃s & est dubitatio: vtrũ queciũq3 ꝯtingũt esse cãs p accidens debeant dici cã eius qd̃ fit a fortuna: sicut pz q sanitatis cã p se põt eẽ vel nã vel ars medicine: cause ãt p accñs. pñt dici oia illa q̃bus ꝯtingentibus ꝯtingit fieri sanitatẽ: sicut est spũs. i. vẽtus: & estus & abrasio capitis. nũquid igit̃ qd̃libet istoꝝ est cã p accñs. Sed qz supra diximus q fortũa maxime dr̃ cã p accñs ex pte effect⁹: put scz aliqd dr̃ esse cã eius qd̃ accidit effectui: manifestũ est q cã fortuita aliqd operatur ad effectũ fortuitũ: lz non intendat illud: sed aliqd aliud effectui ꝯiunctũ: & sm hoc ventus aut estus pñt dici cãe fortuite sanitatis inquantũ faciunt aliquã alterationem in corpore: ad quam sequit̃ sanitas: sed depilatio aut aliqd aliud hmõi nõ facit manifeste aliquid ad sanitatẽ: sed tñ iter causas per accidens alique sunt ppinquiores: & alique remotiores: ille aũt q̃ sunt remote minus vident eẽ cãe. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Fortuna autem bona quidem dicitur. cum bonum aliquid euenit praua aũt cum prauũ aliqd. Tx. 56.

¶ Assignat rõnem eius q dr̃ fortunã esse bonã vl malã: & pmo assignat rõnẽ q̃re dr̃ fortuna bona vel mala simplr & dic̃ q fortuna dr̃ bona qñ aliqd̃ bonũ contingit: & mala qñ malum. ¶ Secundo ibi.

¶ Eufortunium aũt & disfortuniũ est cũ magnitudine habentia sunt hec: vñ & secus puũ malũ: aut bonũ accipere magnũ. aut discõtingere: aut eucõtingere est: qm̃ sicut est dicit intellectus. qd̃ enim ad paruũ tanq3 nihil debere videtur.

¶ Assignat rõnez eufortunij & infortunij: & dicit q eufortuniũ & infortuniũ dr̃ qñ hz aliqd̃ bonũ: vel malũ cũ magnitudine: nã eufortuniũ dr̃ qñ seq̃tur aliqd̃ magnũ bonũ: infortuniũ autez qñ sequitur aliqd̃ magnũ malũ. & qz priuari bono accipit̃ in rõne mali. & priuari malo in rõe boni: id̃ qñ aliq̃s paruz distat a magno bono si amittat illd̃ dr̃ infortunatus: & si aliq̃s sit propiquus magno malo & liberet̃ ab illo dr̃ eufortunatus: & hoc ideo qz intellectus accipit illud quod paruz distat acsi nihil distaret: sed iam haberetur. ¶ Tertio ibi.

¶ Amplius autem incertum eufortuniũz rõnabiliter est. Fortuna enim incerta est. Neq3 enim vt semper: neq3 sicut frequẽter possibile esse que sũt a fortuna nihil.

¶ Assignat rõnez quare eufortunia sint icerta: & dicit q hoc ideo est: qz eufortuniũ fortuna q̃dã est. Fortuna aũt est incerta: cũ sit eoꝝ que non sunt semp neq3 frequenter

vt dcm̄ ē. Vñ sequitur eufortuniū eē icertū. ¶ Ultio ibi.
T.c.57 ¶ Sūt quidē igitur ambo cāe queādmodū dcm̄
est scd̄m accñs. ⁊ fortuna ⁊ casus in contingenti
bus fieri. neqꝫ simpliciter. neqꝫ sicut frequēter ⁊
eoꝝ quecūqꝫ vtiqꝫ fient propter aliquid.

¶ Cōcludit quasi recapitulando ꝙ vtrūqꝫ. s. casus ⁊ fortuna est cā p accñs ⁊ vtrūqꝫ est in his que ꝯtingūt nō simpliciter. i. neqꝫ semp neqꝫ frequēter: ⁊ vtrunqꝫ est in his que fiunt pp aliquid: vt ex supradictis patet. Le. x.

Differunt autem quoniam casus am-
d pliusest. Quod enim est a fortuna.
est ⁊ a casu. hoc autem non omne a
fortuna est.

¶ Postq̄ phs determinauit de fortuna ⁊ casu quātū ad ea in qb⁹ ꝯueniūt. Hic ondit dr̃iaʒ eoꝝ adinuicēʒ. Et diuidit in duas ptes. In prima determinat de dr̃ia fortune ⁊ casus. In scd̄a ondit vbi maxime hec dr̃ia consistit ibi. (Maxime aūt.) Prima diuidit in duas. In prima ostendit dr̃iam inter casuʒ ⁊ fortunam. In scd̄a recapitulat q̄ dicta sunt de vtroqꝫ ibi. (Quare manifestum est.) Circa primū duo facit. primo ponit dr̃iam inter casum ⁊ fortunā: ⁊ dicit ꝙ in h dr̃nt: q̄ casus ē in plus q̄ fortuna: qꝛ oē qd̄ ē a fortuna est a casu: sed nō ꝯuertit. ¶ Scd̄o ibi.

¶ Fortuna quidem. n. ⁊ quod a fortuna est qui-
T.c.58. buscunqꝫ ⁊ eucontingere vtiqꝫ inerit: ⁊ omnino
actus est. ¶ Unde necesse est circa practica esse
fortunā: signū autē est qd̄ vr̃ idem felicitati aut ꝓ
pe. Felicitas autem praxis quedam est. Eupra-
xia enim est. Quare quibuscunque non contin
git agere: neqꝫ a fortuna aliquid facere.

¶ Manifestat predictā dr̃iam: ⁊ p̄mo ondit in quib⁹ fit fortuna: scd̄o ꝙ casus in plib⁹ est: ibi. (Sʒ casus i alijs.) Circa primū duo facit. primo ondit in qb⁹ fit fortuna. secūdo ꝯcludit in qbus nō fit: ibi. (Et pp h neque.) Dicit ergo primo ꝙ fortuna ⁊ id qd̄ a fortuna inuenitur i illis qbus bñ ꝯtingere aliqd dr̃: qꝛ in qbus est fortuna ꝑt esse eufortuniū ⁊ infortuniū: dr̃ aūt bñ ꝯtingere illi aliqd: cuius est agere: ei⁹ aūt ꝓprie est agere: qd̄ hʒ dñium sui act⁹: qd̄ aūt non hʒ dñiuʒ sui actus mag. agit q̄ agat: ⁊ ideo actus non est in ptāte ei⁹ qd̄ agit: sed magis eius qd̄ agit ipsum: ⁊ qꝛ vita practica siue actiua est eoꝝ q̄ hñt dñium sui actus: in his. n. inuenit opari sm̄ ṽtutē vel vitiū: ideo necesse est ꝙ fortuna sit circa practica: ⁊ h⁹ signū inducit qꝛ fortuna vr̃ ideʒ felicitati: vel ei esse ꝓpinq̄: vel esse ipa vñ vulgariter felices bñ fortunati vocant: sm̄. n. illos q felicitatē in bonis exteriorib⁹ consistere putant: felicitas est idē fortune: sm̄ illos ṽo qui bōa exteriora: in qb⁹ plurimū hʒ locuʒ fortuna: dicunt deseruire instrumentaliter ad felicitatē: sʒ hoc bona fortuna est propinqua felicitati: qꝛ coadiuuat ad ipsam. vñ cū felicitas sit qdā operatio. est. n. eupraxia. i. bona opatio. s. ṽtutis pfecte. vt dicit in. i. ethi. sequit ꝙ fortuna sit in illis in qb⁹ ꝯuenit bñ agere
Lec. 10. vel impediri ab hoc: ⁊ hoc est bñ ꝯtingere: vel male cōtingere: vñ cū aliqs sit dñs sui actus inquantū voluntarie agit: sequit ꝙ in illis tm̄ contingat aliquid a fortūa esse q̄ voluntarie agit. nō aūt in alijs. ¶ Secundo ibi.

T.c.59. ¶ Et propter hoc neqꝫ inanimatum nihil: neqꝫ
infans: neqꝫ bestia nihil facit a fortuna. quoniaʒ
non habent ꝓpositū. Neqꝫ eufortunium: neqꝫ
infortunium inest his nisi sm̄ similitudineʒ: sicut
dixit protarchos eufortunatos esse lapides ex q
bus sunt are: cum honorentur. Copulati autem
his conculcantur: pati auteʒ a fortuna inest quo
dāmodo ⁊ his: cū agens aliquid circa hec agat
a fortuna: aliter autem non.

¶ Concludit ex p̄missis in qbus nō fit fortuna: ⁊ dicit ꝙ pp hoc ꝙ fortuna nō est nisi in his que voluntarie agūt inde est ꝙ neqꝫ inanimatū: neqꝫ puer: neqꝫ bestia: cū non agāt voluntarie. q. liberū arbitriū non hñtes agunt a fortuna. vñ neqꝫ eufortuniū neqꝫ infortuniū in his pōt accidere: nisi silitudinarie: sicut qdā dixerūt ꝙ lapides ex qb⁹ fiunt altaria sunt fortunati: qꝛ eis honor ⁊ reuerētia exhibet cū lapides ei ꝯiuncti ꝯculcent qd̄ dr̃ p silitudinem ad hoies: in qbus honorati vocant bñ fortunati. hi aūt q cōculcant dr̃nt male fortunati: sed q̄uis p̄missis non contingat agere a fortuna: nihil tñ prohibet ea pati a fortuna: cū aliqd agēs volūtariū circa ea opat sicut dicim⁹ eē eufortuniū: cū alidz hō inuenit thesauꝝ vel infortunium. cū ꝑcutitur a lapide cadente. ¶ Deinde cum dicit. Aliud ē aliquid agere a fortuna ⁊ aliō ali qd pati.

¶ Sed casus est i alijs animalibus ⁊ inanimatis T.c.60.
vt equus casu inquit venit: quoniam saluatus est
quidem veniens: non saluus autem causa venit.
Et tripoda casu cecidit. Stat quideʒ. n. causa se
dendi: sed non causa sedendi cecidit.

¶ Ondit ꝙ casus ēt ē in alijs. ⁊ circa. h tria fac. p̄mo ondit ꝙ casus est in alijs. scd̄o ꝯcludit quādā ꝯclonē ex dictis ibi. (Quare manifestū est.) Tertio ad eius manifestationē qdā signū inducit ibi. (Signū aūt est.) Dicit ergo primo ꝙ casus nō solū est in oib⁹ q volūtarie agūt: sed ēt in alijs aialibus. ⁊ ēt in reb⁹ inaiatis. ⁊ ponit exēplū de alijs aialib⁹: sicut ꝙ equ⁹ cāu venit qñ salutē adeptus est veniēs. lʒ nō venerit cā salutis. Aliud exēplū ponit in rebus inanimatis. Dicim⁹. n. ꝙ tripoda cecidit casu: qꝛ sic stat p casum: vt sit apta ad sedendū: licʒ non ista de cā ceciderit vt staret apta ad sedēdū. ¶ Scd̄o ibi.

¶ Quare manifestum est ꝙ in his que simplici- T.c.62.
ter pp aliquid fiunt: cū non accñtis cā fiunt: q̄ꝝ
extra est causa. tunc a casu dicimus: a fortuna āt
eorum quecunque a casu fiunt propositorum in
habentibus propositum.

¶ Concludit ex premissis ꝙ in his q̄ simplr fiunt pp aliquid qñ non fiunt cā eius qd̄ accidit. sed fiunt cā alicuius extrinseci: tūc dicim⁹ ꝙ fiant a casu. sed a fortuna dicim⁹ illa fieri tm̄ de numero eoꝝ que fiunt a casu. quecūqꝫ accidunt in hñtibus propositum. ¶ Tertio ibi.

¶ Signum autem est quid vanū est: qm̄ dr̃ cū nō T.c.63.
fiat quod ꝓpter aliud illius causa: vt ambulare
depositionis causa est. Si vero non fiat ambu-
lāti frustra dicimus ambulasse: ⁊ ambulatio va-
na tanq̄ꝫ hoc sit frustra. quod aptum natum est
alterius causa cū nō icludit illō cuius cā erat ap
tū natum. Qm̄ si aliquis se balneatum dicat fru
stra: qꝛ non deficit sol. derisio vtiqꝫ erit: non eniʒ
erat hoc propter illud. ¶ Si igitur quod auto- T.c.64
matum scd̄m nomen est: cum ipsum frustra fiat.
Cecidit. n. non percutiendi causa lapis. Ab eo
igitur quod automatum cecidit lapis: quia ceci
dit. vtique a quodam ⁊ percutiendi causa.

¶ Manifestat qđ in prelone posuerat. s. q casus accidat in his q̄ sūt ꝓpter aliqđ. ⁊ accipit signū ab eo qđ dr̄ vanū: qđ s̄z nomē in greco ꝓpinquū est casui dr̄ aūt vanū cū id qđ est ꝓpter aliqđ no fiat ei⁹ cā. i. nō accidat ex eo ꝓpter qđ fit: sic̄ si aliqs ambulet ad deponendū suꝑflua nāe: si h̄ nō accidat deambulāti: dr̄ frustra deambulasse: ⁊ ambulatio ei⁹ esse vana: ac si h̄ sit frustra vel vanū: qđ aptū natū ē fieri cā alicui⁹ cū nō icludat illđ [cui⁹ cā natū ē fieri] ⁊ q̄re dicat [cui⁹ cā natū est fieri] exponit sub dēs qz si aliqs dicat se frustra balneatū: qz eo balneato nō deficit sol: derisorie diceret: qz h̄ qđ est ip̄z eē balneatū: nō erat natū fieri ꝓpter h̄ q deficeret sol: vñ casus q̄ in greco dr̄ automaton. i. p se frustra accidit in his q̄ sūt ꝓpter aliqđ: sic̄ ⁊ id qđ est frustra vel vanū: qz p se frustra ip̄z frustra s̄z suū nomē significat: sicut p se hō ipsū hoiem ⁊ p se bonū ipsuz bonū. ⁊ exēplificat in his q̄ casu sunt. sic cū dr̄ q lapis cadēdo pcutiēs aliquez accidit nō pcutiēdi cā. ģ cecidit ab eo qđ est p se vanū: vel p se frustra: qz nō nat⁹ ē ꝓpter h̄ cadere. cadit. n. aliqñ lapis ab aliq̄ emissus pcutiedi cā. q̄uis aūt casus ⁊ vanū ꝯueniāt in hoc q verūqz est in his q̄ sunt ꝓpter aliqđ: dr̄nt tñ qz vanū dr̄ ex h̄ q nō ꝯsequit aliqđ qđ intēdebat: vñ qñqz est vanū ⁊ casus sit. puta cū nō accidit illđ qđ intēdebat: sed accidit aliqđ aliud qñqz aūt est casus s̄z non vanū cū accidit ⁊ illud qđ intēdebat ⁊ aliud: qñqz autē ē vanū: ⁊ nō casus qñ nō accidit illud quod intēdebatur neqz aliquid aliud. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.64 ¶ Maxime aūt separatū est a fortuna in his q̄ a natura fiunt: cū. n. fiat aliquid extra naturam tunc non a fortuna: sed magis ab eo quod per se frustra est: fieri esse dicimus. Est autez ⁊ hoc alterum: huius quidem enim exterius est causa: illius vero interius. ¶ Quid igitur sit per se frustra: ⁊ quid fortuna dictum est: ⁊ quid differunt adinuicem.

¶ Oñdit i qb⁹ maxie casus dr̄at a fortūa. ⁊ dic̄ q maxie drt i illis q̄ fiūt a nā: q: ibi hz locū casus: s̄z nō fortūa. cū n. aliqđ fit extra nāz i operatoib⁹ nāe: puta cū nascit sext⁹ digit⁹: tc̄ nō dicim⁹ q fiat a fortuna: s̄z magis ab eo qđ ē p se frustra. i. a casu. ⁊ sic possum⁹ accipe aliā drīā iter casuz ⁊ fortunā: q eoꝝ q̄ sūt a casu cā ē itrīseca: sic̄ eoꝝ q̄ sūt a nā. eoꝝ vō q̄ sūt a fortūa cā ē extrīseca: sic̄ ⁊ eoꝝ q̄ sūt a ꝓposito. ⁊ vltio ꝯcludit: q dcm̄ ē qđ sit p se frustra. i. casus: ⁊ qđ fortūa: ⁊ quō drānt abiuicē. ¶ Deiñ cū dic̄.

T.c.65. ¶ Sed modoꝝ cāꝝ in quibus est vnde principiuz motus. vtrūqz ipsoꝝ est: aut. n. eoꝝ q̄ sunt a natura causa aliqua est: aut eorum que sunt sub intellectu causa semper est. sed eorum multitudo indeterminata est.

¶ Oñdit ad qđ gen⁹ cause casus ⁊ fortuna reducant. ⁊ pmo oñdit ꝓpositū. scđo ex hoc iprobat quādā opionē supi⁹ positā. ibi. [Qm̄ aūt casus.] Dic̄ ergo pmo q tā casus q̄ fortuna reducunt ad gen⁹ cause mouētis. qz casus ⁊ fortuna vel ē cā eoꝝ q̄ sunt a nā: vel eoꝝ q̄ sūt ab itelligētis: vt ex dictis p̄z. vñ cū nā ⁊ itelligētia sint cā vt vñ ē pncipiū mot⁹: ⁊ fortūa ⁊ casus ad idē gen⁹ reducūtur. s̄z tñ qz casus ⁊ fortuna sūt cāe p accñs: eoꝝ multitudo est idetermiata. vt supra dcm̄ est. ¶ Secundo ibi.

T.c.53. T.c.66. ¶ Qm̄ aūt casus ⁊ fortuna sunt cause eoꝝ quorum vtiqz aut intellectus fiat cā aūt natura: cuz scđm accidens causa aliqua fiat horum ipsoꝝ. nihil autē scđm accidens prius est his que sunt p se manifestū ē q neqz p accñs cā prius est ea q̄ est p se. ¶ Posterius itaqz est casus ⁊ fortuna ⁊ intellectu ⁊ natura. Quare si qua maxime celi cā est casus: necesse pri⁹ cām itellectū ⁊ naturam esse ⁊ alioꝝ multoꝝ ⁊ huius autem ois. T.c.67

¶ Excludit opinionē ponentiū fortunā ⁊ casuz eē cām celi ⁊ oium mūdanoꝝ: ⁊ dicit q qz casus ⁊ fortuna sunt cause per accñs eoꝝ quoꝝ intellectus ⁊ nā sunt cāe p se: causa aūt per accñs nō est prior ea que est per se: sicut nihil per accñs est prius eo qđ est per se: sequit q casus ⁊ fortuna sunt posteriores q̄ intellectus ⁊ nā. vñ si ponatur q casus sit causa celi: sicut quidam posuerunt. vt supra dictum est. sequitur q intellect⁹ ⁊ natura per prius sint causa aliquorum aliorum: ⁊ postea toti⁹ vniuersi: causa etiaz totius vniuersi prior esse videtur q̄ causa alicui⁹ partis vniuersi: cum quelibet pars vniuersi ordinetur ad perfectionem vniuersi. hoc aūt videt incōueniens q aliqua alia cā sit prior q̄ ea que est cā celi. vnde incōueniēs est q casus sit cā celi. Considerandu; est aūt q si ea que fortuitu vel casualiter accidūt. i. pter intentionē causaꝝ inferioꝝ reducant in aliquā causaz superiorem ordinantem: ipsa in cōparatione ad illā cām non possunt dici fortuita vel casualia: vnde illa cā superior non pōt dici fortuna. simile. 7. metaphysice tex. cō. 2. sol. dubiorum. ¶ Deinde cum dicit. Lec.7. t.c.44.

¶ Que autem sunt cause: ⁊ q tot sint numero quot dicimus manifestum est: tot enim s̄m numerum ꝓpter quid cōprehēdit aut enim in qđ quid est reducitur ꝓpter qd vltimū in imobilibus: vt in mathematicis. In diffinitione eniz recti aut cōmensurati aut alicuius cuiusdam reducitur vltimū. ¶ Aut in mouentem primū: vt ꝓpter quid certauerūt: qm̄ furati sunt: aut alicui⁹ gratia vt dn̄entur: aut in his q̄ sunt mā. Qđ quidem igitur cause he ⁊ tot sint manifestum est. T.c.68. T.c.69.

¶ Ostendit q cause non sunt plures his que sunt dicte. quod quidem manifestatur sic: hoc q dico ꝓpter quid querit de cā. sed ad propter quid nō respōdetur nisi aliqua dictarum causarum. non igitur sunt plures cause q̄ que dicte sunt. ⁊ hoc est quod dicit q hoc q dico ꝓpter quid tot eē s̄z numeꝝ quot sunt cause ꝓdicte. qñqz eniz ꝓpter quid reducitur vltimo in qđ quid est. i. in diffinitionem: vt p̄z in oibus imobilibus. sicut sunt mathematica. in quib⁹ ꝓpter quid reducit ad diffinitionē recti vel cōmensurati: vel alicuius alteri⁹ qđ demōstrat in mathematica. Cū enim diffinitio recti anguli sit q ꝯstituatur ex linea sup aliā cadēte: que ex vtraqz parte faciat duos angulos equales: si querat ꝓpter quid iste angulus sit rectus: respondet qz ꝯstituitur ex linea faciente duos angulos equales ex vtraqz parte. ⁊ ita est in alijs.

Linea super lineam cadens faciens duos angulos equales

Angulus rectus

¶ Quandoq3 vero reducit̄ ꝓpter q̄d in primū mouētez
vt ꝓpter q̄d aliqui pugnauerūt q2 furati sunt:hoc eni3 ē
ꝙ irritauerūt ad pugnā.quādoq3 aūt reducit̄ in causam
finalē. vt si queramus cuius causa aliqui pugnāt respō-
detur vt dominentur. Quandoq3 aūt reducit̄ in causa3
materialem: vt si queratur quare istud corpus est corru
ptibile: ⁊ respondetur quia compositum est ex ꝯtrarijs.
sufficien tia cāru Sic ergo patet has eē causas: ⁊ tot. ¶ Necesse est aūt
quattuor eē causas: q2 cū cā sit ad quā sequit̄ eē alteri⁹:
eē ei⁹ q̄d h3 causam pōt considerari dupliciter: vno mo
do absolute: ⁊ sic causa essendi est forma per quā aliq̄d
est in actu: alio modo f3 ꝙ de potētia ens fit actu ens:
⁊ q2 omne quod est in potētia reducitur ad actū per id
quod est actu ens: ex hoc necesse est eē duas alias cās:
sc3 materiā ⁊ agentem qui reducit materiam de poten-
tia in actu3. actio aūt agentis ad aliquod determinatū
tendit. sicut ab aliquo determinato principio procedit.
Nam omne agens agit quod est sibi conueniens. id aūt
ad quod intendit actio agentis dr̄ cā finalis sic igit̄ ne-
cesse est eē causas quattuor. s3 q2 forma est cā essendi ab
solute: alio vero tres sunt cause essendi f̄m ꝙ aliq̄d acci
pit eē: inde est quod in imobilib⁹ nō cōsiderant̄ alie tres
cause. sed solum causa formalis. Lectio. XI.
T.c.70 Q Uoniā aūt cāe q̄tuor sunt de oīb⁹ erit
physici cognoscere: ⁊ in oēs inducēs
ꝑꝑ q̄d demonstrabit physice māz: spe
ciem mouentez: ⁊ quod est cui⁹ causa.
¶ Postq̄ phs determinauit de causis. Hic ostēdit ꝙ na
turalis ex oībus causis demōstrat. Et circa hoc duo fa
cit. primo dicit de quo est intentio. secūdo exequitur ꝓ-
positū. ibi. ⌊ Ueniunt aūt tres. ⌋ Dicit ergo primo ꝙ cū
quattuor sint cause: sicut supra dictum est: ad naturalem
ꝑtinet ⁊ omnes cognoscere: ⁊ ꝑ oēs naturaliter demō-
strare reducendo q̄ōnez propter quid in quālibet dicta
rum quattuor causarum. s. formam mouentem finem: ⁊
materiam. ¶ Deinde cum dicit.
¶ Ueniūt aūt tres in vnā multotiēs. Q̄d quidē
eni3 quid est: ⁊ quod cuius causa vna est: quod
vero vnde motus principium: specie eadem est
his. Homo enim hominem generat.
¶ Exequit̄ propositū. Et circa hoc duo facit. ꝑmo pre-
mittit quedā que sunt necessaria ad ꝓpositū ostenden-
dum. secundo ꝓbat ꝓpositū. ibi. ⌊ Quare ꝓpter quid. ⌋
Circa primum duo premittit ad subsequentem ꝓbatio-
nem necessaria: quorum primum est de habitudine cau
sarum adinuicem: scd̄m est de cōsideratione naturalis
phie. ibi. ⌊ Et tenet̄. ⌋ Dicit ergo primo ꝙ multotiēs cō
tingit ꝙ tres cause cōcurrunt in vnā: ita ꝙ causa forma
lis ⁊ finalis sunt vna f̄m numerum. ⁊ hoc intelligendū
est de causa generatiōis finali: nō aūt de causa finali rei
generate. Finis eni3 generatiōis hominis est forma hu
mana: nō tamē finis hominis est forma eius: sed ꝑ for-
mam suam cōuenit sibi operari ad finē. S3 cā mouens
est eadem f̄m speciē vtriq3 earum: ⁊ hoc ꝑcipue in agē-
tibus vniuocis in quibus agens facit sibi simile f̄m spe-
ciem sicut hō generat hominem in his eni3 forma gene
rans que est principium generationis est idē spē cū for-
ma generati: que est generationis finis. In agentib⁹ aūt
nō vniuocis alia est rō. In his eni3 ea que fiunt nō pos-
sunt pertingere ad hoc ꝙ cōsequātur formam generan
tis: f̄m eandem rōnem speciei. sed participāt aliqua3 si-
militudinem eius f̄m ꝙ possunt: vt patet in his que ge-
nerantur a sole: nō igitur agens semper est idem spē cū
forma que est finis generationis: nec iteru3 omnis finis
est forma. ⁊ ꝓpter hoc apposuit ⌊ multotiēs ⌋ mā vero
nō est nec idē spē: nec idē numero: cū alijs causis: q2 mā
inq̄tū hui⁹ ē ens in potētia: agēs v̄o ē ens in actu inq̄-
tū hui⁹. forma v̄o vel finis ē actus vel ꝑfectio. ¶ 2° ibi.
¶ Et tenet̄ physicus ꝯsiderare oīno q̄cūq3 mo- T.c.71. p° li° cō men.pi.
ta mouēt. q̄cūq3 aūt nō: nō ampli⁹ physice sunt.
Nō. n. in seipsis habētia motū neq3 principiu3
motus mouent: s3 imobilia sunt. Unī tria nego-
cia sunt. hec q̄de3 circa imobile: alia vero circa
mobile quidem incorruptibile autem. Queda3
autem circa mobilia corruptibilia.
¶ Proponit scd̄m q̄d est de quib⁹. s. ꝯsideret nālis: ⁊ di-
cit ꝙ quecūq3 mouētia mouent ita ꝙ moueant̄: ꝑtinent
ad ꝯsiderationē naturalē: que vero mouēt: s3 nō mouē
tur nō sunt de ꝯsideratione nālis phie: cuius est conside
rare de naturalibus que habent in se principiū motus:
huiusmodi aūt mouētia nō mota nō habent in se ꝑnci-
piū motus. cū non moueant̄: sed sunt imobilia. ⁊ sic non
sunt naturalia: ⁊ per ꝯsequēs nō sunt de ꝯsideratiōe na-
turalis phie. vn̄ p3 ꝙ tria sunt negocia. i. triplex est stu-
diū ⁊ intentio phie scd̄3 tria genera rex̄ que inueniunt̄.
Rex̄ enim quedam sunt imobilia: ⁊ circa hoc est vnum
studiū phie. Aliud vero studiū eius est circa ea que sunt
mobilia: sed incorruptibilia: sicut sunt corpora celestia.
Tertiū vero studiū eius est circa mobilia ⁊ corruptibi-
lia: sicut sunt corpora inferiora. ⁊ primū quidē negociū
pertinet ad metaphysicū. Alia v̄o duo ad sciam natu-
ralē: cuius est determinare de oībus mobilib⁹ tā corru
ptibilibus q̄ incorruptibilibus. ¶ Unde male intelle- ꝯ alber.
xerunt quidam volentes hec tria reducere ad tres par-
tes phie: sc3 ad mathematicā metaphysica3 ⁊ physicā.
Nam astronomia que videt̄ circa mobilia incorrupti-
bilia ꝯsiderationē habere: magis est nālis q̄ mathema-
tica. vt supra dictū est. inquantu3 enim applicat princi- Lec.3.l.
pia mathematica ad materiam naturalem circa mobi- cō.20.
lia cōsiderationez habet. Est igitur hec diuisio f3 diuer Jdē asse
sitatem rerum extra aiam existentium nō f̄m diuisionē rit ꝯ^a
scientiarum accepta. ¶ Deinde cum dicit. expres-
¶ Quare ꝑꝑ quid in materiam reducenti reddi se hic
tur: ⁊ in eo quod quid est: ⁊ in primum mouēs.
¶ Ondit ꝓpositū. ⁊ circa hoc duo fac̄. Primo oñdit ꝙ
ad naturalē ꝑtinet ꝯsiderare oēs causas ⁊ ꝑ eas demō
strare q̄ duo supra ꝓposuerat. Scd̄o ꝓbat q̄dā q̄ in hac
ꝓbatiōe supponit. ibi. (Dō3 q̄d igr̄.) Circa ꝑmū duo fa
cit. primo ondit ꝙ nālis oēs causas ꝯsideret. Secundo
ꝙ per oēs demōstrat. ibi. (Et penitus ꝓpter quid.) Cir
ca ꝑmū duo facit. ꝑmo ostēdit ꝙ naturalis ꝯsiderat ma
teriā ⁊ formā ⁊ mouētē. Scd̄o ꝙ ꝯsiderat finē. ibi. ⌊ Et
ꝙ quid est. ⌋ Et circa primū duo facit. primo proponit
ꝙ intēdit scd̄o ꝓbat. ibi. ⌊ De gn̄atione. ⌋ Concludit er-
go primo ex predictis q̄d assignat ꝓpter quid a nāli ⁊
reducēdo in materiā: ⁊ reducēdo in ꝙ q̄d est. i. in formā
⁊ reducendo in primum mouens. ¶ Secundo ibi.
¶ De generatione enim maxime hoc mō cau-
sas cōsiderāt: q̄d post aliq̄d fiat: ⁊ q̄d primum
fecit: aut q̄d sustinuit: ⁊ sic semper q̄d ꝯsequen- T.c.73.
ter. ¶ Duplicia aūt sūt principia mouētia: quo
rū alter̄ nō physicū est. Nō enim habet motus
principium in seipso huiusmodi autem est si ali
quid mouet: quod non mouetur: sicut est q̄d ⁊

penitus imobile est: ⁊ omnium primum.

¶ Probat propositū in hūc modū. dcm̄ est ꝙ nālis cōsiderat ea que mouent ⁊ gn̄abilia ⁊ corruptibilia. qcq̇d ergo oꝫ cōsiderare circa gn̄ationē: oꝫ considerari a naturali: sꝫ circa gn̄ationē oꝫ ꝯsiderari formā: materiāꝫ ⁊ mouentē. qui. n. volunt ꝯsiderare circa gn̄ationē causas: hoc mō ꝯsiderant. Primo q̇d est id qḋ fit post aliq̇d. sic ignis fit post aerē. cū ex aere generat ignis. ⁊ in h̄ ꝯsideratur forma per quā generatū est id qḋ est. ⁊ iterꝫ ꝯsiderat quid est qḋ p̄mum fecit. i. qḋ p̄mū mouit ad gn̄ationē. ⁊ hoc est mouēs. ⁊ iterꝫ q̇d est qḋ sustinuit. ⁊ h̄ ē subiectū ⁊ mā. ⁊ nō solū p̄mū mouēs ⁊ p̄mum subm̄ considerant circa gn̄ationē: sed ēt ⁊ ea que cōsequēter sunt. ⁊ sic pꝫ ꝙ ad nālē ptinet ꝯsiderare formā mouētē ⁊ materiā: nō tñ quelibet mouētia. sunt. n. p̄ncipia mouentia dupl̄r. s. mota ⁊ nō mota. quorꝫ id qḋ nō mouet nō ē naturale: qꝛ nō hꝫ in se p̄ncipiū motus. ⁊ tale est p̄ncipiuꝫ mouēs quod est penitus imobile. ⁊ primuꝫ omnium: vt ostendetur in. 8. ¶ Deinde cum dicit.

lec.b.13. ptonz. T.c.74 ¶ Et quod quid est ⁊ forma. finis enim ⁊ cuiꝰ causa. Quare quoniā natura ꝑpter aliquid est: ⁊ hanc cognoscere oportet.

¶ Ondit ꝙ nālis ꝯsiderat ⁊ finē. ⁊ dicit ꝙ etiā forma ⁊ qḋ q̇d est ptinet ad ꝯsiderationē nālis: sꝫ ꝙ ēt finis est: ⁊ cui cā fit gn̄atio. dcm̄ est aūt supra ꝙ forma ⁊ finis icidunt in idē. ⁊ qꝛ nā operat ꝑpter aliq̇d: vt īfra ꝓbabit. necesse est ꝙ ad naturalē ptineat ꝯsiderare formā nō solū inq̄tū est forma: sed inq̄tū est finis. Si autēꝫ natura nō ageret pp aliq̇d: ꝯsideraret q̇dē nālis de forma inq̄tum est forma: sꝫ nō inq̄tū est finis. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Et penitus reddendum ꝑpter q̇d: vt quia ex hoc necesse est hoc esse. Hoc autem ex hoc aut simpliciter est: aut sicut frequenter.

¶ Ondit quō nālis demōstrat p oēs cās. Et primo quō demōstrat per mām ⁊ mouētē q̄ sunt cause p̄ores in generatione. scdo ondit quō demōstrat p formā. ibi. Sꝫ hoc fieri oꝫ. Tertio quō demōstrat p finē. ibi. Et qꝛ digniꝰ. Dicit ḡ p̄mo ꝙ in nālibꝰ reddēdū est ꝑpter q̇d penitus idest s̄m qḋlibet genꝰ cause: vt qꝛ hoc p̄cessit siue illud sit mā: siue mouēs. necesse est hoc eē ꝯseq̄nter: vt si aliqḋ generatū est ex ꝯtrarijs necesse est illḋ corrūpi. ⁊ si sol appropinq̄t ad polū septētrionalē necesse est dies fieri lōgiores ⁊ frigus diminui ⁊ calorē augeri apō eos qui habitāt in parte septētrionali. Sꝫ tñ considerādū est ꝙ nō semp ex p̄cedēte mā vel mouente necesse est aliq̇d subsequi. sꝫ qn̄qꝫ subsequit aliquid simpl̄r. i. vt semper. vt in his q̄ dicta sunt. qn̄qꝫ aūt vt freq̄nter: vt ex semine hūano ⁊ mouēte in gn̄atiōe: vt freq̄ntiꝰ sequit generatū hr̄e duos oculos: qḋ tñ aliqn̄ deficit. ⁊ sil̄r ex h̄ ꝙ mā sic est disposita i corpore hūano accidit generari febrem ꝑpter putrefactionē vt frequētius. quādoqꝫ tñ impeditur. ¶ Secundo ibi.

¶ Et si hoc oꝫ fieri: sicut ex ꝑpositionibus ꝯclusio. Et quoniā hoc erat quod quid erat esse.

Nōble ¶ Ondit quō sit demōstrādū in nālibus per cām formalē. ¶ Ad cuius intelligentiam sciēdum est ꝙ qn̄ ex causis p̄cedētibꝰ in gn̄atione. s. ex mā ⁊ mouēte sequit aliq̇d ex necessitate. tūc ex eis pōt sumi demōstratio: vt supra dcm̄ est. nō aūt qn̄ sequit aliquid vt frequēter: sꝫ tūc oꝫ sumi demōstratio ab eo qḋ est posterius in gn̄atione ad hoc ꝙ aliq̇d ex necessitate seq̄tur ex altero: sicut ex ꝑpositionibꝰ demōstrationis sequit ꝯclo. vt p̄cedamus demōstrādo sic. si hoc oꝫ fieri: ista ⁊ ista requirunt. sicē si oꝫ generari hō: necesse est ꝙ sit semē humanū agens in generatione. si aūt procedamus ecōuerso. est semē hūanū agēs in gn̄atione. nō sequit ergo generabit hō: sicut ex ꝑpōnibꝰ sequit ꝯclusio: sꝫ hoc qḋ oꝫ fieri. i. ad qḋ determinat gn̄atio erat s̄ꝫ supradicta qḋ quid erat esse. i. forma. Unde manifestū est ꝙ quādo s̄m hūc modū demōstramus si h̄ oꝫ fieri p cām formalē demr̄amus. ¶ 3ᵒ ibi.

¶ Et quia dignius est sic: non simpliciter: sed ad vniuscuiusqꝫ substantiam.

¶ Ondit quō nālis demonstrat p cām finaleꝫ. ⁊ dicit ꝙ etiā nālis demōstrat aliqn̄ aliqḋ esse: qꝛ dignius est ꝙ sic sit: sicut si demōstret ꝙ dētes anteriores sunt acuti: quia melius est sic eē ad diuidēdū ⁊ bn̄ ⁊ natura facit qḋ melius est. nō tamē facit qḋ melius est simpl̄r: sꝫ qḋ melius est. s̄m qḋ cōpetit substātie vniuscuiusqꝫ. alioquin cuilibet animali daret animam rationalem q̄ est melior q̄ anima irrationalis. Lectio. XII.

Dicēdum quidem igitur primū: qm̄ natura eorūꝫ que sunt propter hoc causarꝫ ē: postea de necessario quomō se habeat in physicis. In hanc enī cām inducūt oēs: qm̄ calidum huiusmodi aptū natū est ⁊ frigidum: vnūqḋqꝫ igitur talium hec ex necessitate sunt: ⁊ fiunt: ⁊ apta nata sunt. Et nāqꝫ ⁊ si aliam causam dicant quācūqꝫ tāgentes gaudere sinūt: hic q̇deꝫ ꝯcordiam ⁊ discordiam. ille vero intellectum. T.c.75.

¶ Postq̄ phs ondit ꝙ nālis demonstrat ex oībus causis. Hic manifestat q̇dā q̄ supposuerat. s. ꝙ nā agat propter finē. ⁊ ꝙ in quibusdā necessariū nō sit ex causis p̄oribus in esse que sunt mouēs ⁊ materia: sꝫ ex causis posterioribꝰ que sunt forma ⁊ finis. Et circa hoc duo facit. Primo ꝑponit qḋ intendit. Secundo prosequit propositūꝫ. ibi. Habet aūt oppositionē. Dicit ergo p̄mo ꝙ dicendū est p̄mo. ꝙ natura est de numero illaruꝫ causarum que ꝑpter aliquid agūt. Et valet ad questionē de prouidētia. ea eniꝫ que nō cognoscunt finē nō tēdūt in finem nisi vt directa ab aliquo cognoscēte: sicut sagitta a sagittāte. vnde si natura operetur ꝑpter fineꝫ: necesse est ꝙ ab aliquo intelligēte ordinetur quod est ꝓuidētie opus. Post hoc autē dicēdum est quomō se hꝫ necessarium in rebꝰ naturalibus: vtrū. s. necessitas rerꝫ naturalium semper sit ex materia: vel aliquādo etiā ex materia ⁊ mouēte: vel aliqn̄ ex forᵃ ⁊ fine: ⁊ necessitas q̄rendi hec est ista: qꝛ omnes antiqui naturales reducūt effectus naturales in hāc causam: assignādo rationē de eis. s. ꝙ necesse est ea sic euenire ꝑpter mām. vt pote qꝛ calidū natū est eē tale. ⁊ facere talē effectū. ⁊ sil̄r frigiduꝫ ⁊ oia similia. necesse est fieri vel eē ea que ex eis causant. ⁊ si aliqui antiquorꝫ nāliū aliquā aliā cām tetigerint q̄ necessitatē materie: nō tñ hn̄t vnde gaudeāt ꝯlonātes: qꝛ causas positas ab eis. s. itellectū quē posuit Anax. ⁊ amicitia ⁊ lite q̄s posuit. Empe. nō sūt vsi nisi in gn̄alibꝰ quibusdā: sicut in ꝯstitutione mūdi. In ꝑticularibꝰ aūt effectibus hmōi causas pretermiserunt. ¶ Scdo ibi.

¶ Habet aūt oppositionē ꝙ ꝓhibeat naturam nō ꝑpter hoc facere: neqꝫ quia melius: sed sicut pluit iuppiter: nō vt frumentū augmentet: sꝫ ex necessitate. Sursum eniꝫ ductā aquā congelari oportet: ⁊ cōgelatā aquā deorsum venire. Au T.c.76

geri aūt cum hoc fiat accidit frumentū. Similr si pdit frumentum in area: non hui⁹ cā pluit vt perdat: sed hoc accidit q̄re qd ꝓhibet sic ⁊ partes sc habere in natura: vt dentes ex necessitate oriri anteriores quidē acutos aptos ad diuidēdum: maxillares autē latos ⁊ vtiles ad ɔterendū cibuꝫ: quoniā nō ꝓpter hoc hoc fieri: sed sic euenire. Similr aūt est ⁊ de alijs partib⁹ in quibus videt esse qḋ ꝓpter hoc. vbicūqꝫ enim oia acciderūt: sicut si ꝓpter hoc fiant: hec quidē saluata sunt ab eo qḋ ꝓpter se vanū constantia apte. Quecūqꝫ v̄o nō sic perdita sunt: ⁊ perduntur quemadmodū Empedocles dixit bouigenas viriproras.

T.c.77 ¶ Ratio quidē igit qua vtiqꝫ deficiet aliquis hec est. ⁊ si aliq̄ alia huiusmodi est.

¶ Exequit ꝓpositū. ⁊ p̄mo inquirit vtꝝ natura agat ꝓpter aliquid. Scḋo quo nec̄ium in rebus nālibus inueniat. ibi. [Qḋ aūt est.] Circa p̄mū duo facit. p̄mo ponit opionē ponētiū nām nō agere ꝓpter aliqd. ⁊ rōnem eoꝝ. Scḋo iprobat eā ibi. [Sꝫ ipossibile est ista.] Circa p̄ᵐ sciendū ꝙ ponētes naturā nō agere ꝓpter aliqd

Nōbile — h̄ cōfirmare nitebātur remouētes id ex quo nā p̄cipue videt ꝓpter aliqd operari. Hoc aūt est qḋ maxie demōstrat nām ꝓpter aliqd operari: ꝙ ex opatione nāe semp inuenit aliqd fieri quanto melius ⁊ cōmodius esse pōt: sicut pes hoc mō est factus a nā: fm ꝙ est aptus ad gradiendū: vt si recedat a naturali dispositione nō est apt⁹ ad hūc vsum. ⁊ sile est de ceteris.

obiectio antiqꝝ. — ¶ Et qꝛ cōtra hoc p̄cipue opponere nitebant. iō dicit ꝙ pōt opponi ab aduersarijs: ꝙ nihil ꝓhibet nāꝫ nō facere ꝓpter aliqd: neqꝫ facere semp qḋ melius est. Inuenimus. n. q̄nqꝫ ꝙ ex aliqua opatione nature ꝓuenit aliqua vtilitas: que tn̄ non est finis illius nālis operationis: sed ɔtingit sic euenire: sicut si dicamus [ꝙ iuppiter pluit] .i. deus vel natura vlis nō ꝓpter hunc finē: vt frumentū augmētet: sꝫ pluuia ꝓuenit ex necessitate māe. Oportet enīꝫ inferiorib⁹ partib⁹ ex ꝓpinq̄tate solis calefactis resolui vapores ex aquis: quib⁹ sursū ascēdētib⁹ ꝓpter calorē: cū puenerint ad locū vbi deficit calor ꝓpter distātiā a loco: vbi reuerberātur radij solis: necesse est ꝙ aq̄ vaporabilr ascēdēs cōgeletur ibidē. ⁊ ɔgelatione facta vapores vertant in aquā. ⁊ cū aq̄ fuerit generata necesse ē ꝙ cadat deorsuꝫ ꝓpter grauitatē. ⁊ cū h̄ fit accidit vt frumentū augeat: nō tamē ꝓpter hoc pluit vt augeat: qꝛ sic in aliquo loco frumētū destruit ꝓpter pluuiā. vt cū est collectū i area: nō tn̄ ꝓpter hoc pluit vt destruat frumentū: sed h̄ casu accidit pluuia cadente. ⁊ eodē mō videt casu accidere: ꝙ frumētū crescat pluuia cadēte. vnde videt ꝙ nihil ꝓhibeat sic etiā esse in partib⁹ animaliū que vident eē sic disposite ꝓpter aliquē finē. vtpote ꝙ aliquis dicat ꝙ ex necessitate māe cōtingit: ꝙ quidaꝫ dentes: anteriores. s. sint acuti: ⁊ apti ad diuidendū cibū. ⁊ maxillares sint lati ⁊ vtiles ad cōterendū cibū: nō tamē ita ꝙ ꝓpter istas vtilitates natura fecerit dētes tales vel tales: sꝫ qꝛ dētibus sic factis a nā ꝓpter necessitatē māe sic decurrētis: vt talē formā ɔsequeret: qua forma existente sequit talis vtilitas. ⁊ silr pōt dici de oibus alijs partib⁹: que videntur hr̄e aliquā determinatā formā propter aliquē finē.

Solo facits. — ¶ Et qꝛ posset aliqs dicere ꝙ semp vel vt in pluribus tales vtilitates ɔsequūtur. qḋ aūt est semp vl freq̄nter ɔueniens est esse a natura. Ideo ad hāc obiectionē excludendā dicunt aduersarij ꝙ a principio ɔstitutionis mūdi quatuor elemēta cōuenerūt ad cōstitutionē rerū nāliuꝫ. ⁊ facte sunt multe ⁊ varie dispōnes rerū nālium: ⁊ in quibuscūqꝫ sic oia acciderūt apta ad aliquā vtilitatē: sicut si ꝓpterea eēnt facta: illa tn̄ conseruata sunt eo ꝙ habuerūt dispōnem aptā ad cōseruationē: nō ab aliquo agēte itendente finē: sꝫ ab eo qḋ est per se vanuꝫ. i. a casu. quecūqꝫ v̄o nō habuerūt taleꝫ dispositionē: sunt destructa. ⁊ quotidie destruūtur: sicut Empedocles dixit a p̄ncipio fuisse quosdā generatos qui ex vna parte erāt boues: ⁊ ex alia parte erāt homines. hec ē g̃ rō p quā aliqs dubitabit: vel si aliqua alia talis est.

Nōbile p solone dubij — ¶ Sꝫ cōsiderandū est in ista rōne. ꝙ exēplū icōuenitēs accipit nam pluuia lꝫ habeat necc̄iaꝫ cām ex parte māe: tn̄ ordinatur ad finē aliquē. s. ad cōseruationē rerū generabiliū ⁊ corruptibiliū. ꝓpter hoc. n. ē gn̄atio ⁊ corruptio in istis inferiorib⁹: vt ɔseruet ꝑpetuū eē in eis. vn̄ augmentū frumēti icōuenietēr accipit in exemplū. Cōparat. n. cā vlis ad effectū particularē.

Ad illḋ qḋ obiecebat d̄ ꝑditione frumēti — ¶ Sꝫ ⁊ hoc ēt ɔsiderādū est: ꝙ augmētū ⁊ ɔseruatio terre nascētiū accidit ex pluuia: vt in plurib⁹: sed corruptio accidit vt in paucioribus. vn̄ lꝫ pluuia nō fit ꝓpter ꝑditionē: nō tn̄ sequit ꝙ nō fit ꝓpter cōseruationē ⁊ augmentū.

Lectio. XIII.

Sed ipossibile est ista hunc habere modū. hec q̄dē. n. ⁊ quecūqꝫ sunt a nā: aut semp sic fiūt: aut sic frequenter. Sꝫ eoꝝ que sūt a fortuna ⁊ p se vano nihil. Neqꝫ enim a fortuna neqꝫ a casu videt pluere multotiens hyeme: sed forte sub cane. Neqꝫ cauma sub cane: sed si hyeme. Si igit a casu vident: aut ꝓpter hoc esse: sꝫ nō possibile est hoc esse: neqꝫ a casu neqꝫ per se vano: ꝓpter aliquid vtiqꝫ erūt. At vero natura sunt huiusmodi omnia: quemadmodū ⁊ ipsi firmabant hoc dicentes. Est itaqꝫ quod propter aliquid in his que natura fiunt ⁊ sunt.

¶ Posita opione ⁊ rōne dicētiū nāꝫ nō agere ꝓpter finē. Hic iprobat eā. ⁊ p̄mo p rōnes ꝓprias. scḋo p rōnes sumptas ab his ex quib⁹ aduersarij ɔtriū ostēdere nitebant. ibi. [Peccatū aūt fit.] Circa p̄mū ponit q̄nqꝫ rōnes. q̄rū p̄ma talis est.

arg̃ q̄nqꝫ rōib⁹ p̄ᵒ — Oia que fiūt nālr: aut fiūt sic semper: aut sicut frequēter. sꝫ nihil eoꝝ que fiunt a fortuna vel per se vana. i. a casu fit semp: vel vt frequēter. Non enim dicim⁹ ꝙ a fortuna vel a casu fit ꝙ multotiēs pluat in hyeme: sꝫ diceremus eē a casu si forte multū plueret sub cane. i. in dieb⁹ canicularib⁹. ⁊ silr nō dicim⁹ ꝙ fit a casu: ꝙ in dieb⁹ canicularib⁹ fit cauma: sꝫ si h̄ eēt in hyeme dicūt ꝙ fuit a casu. Ex his duob⁹ sic argumētat. oia que fiūt aut fiūt a casu: aut fiūt ꝓpter finē. q̄. n. accidūt p̄ter intētionē finis dicunt accidere casualr: sꝫ ipoſe est ea q̄ fiūt semp vel frequēter accidere a casu. g̃ ea q̄ fiūt semp vel frequēter fiūt ꝓpter aliqd: sꝫ oia q̄ fiūt fꝫ nāꝫ fiūt vel semp vel frequēter: sicut ēt ipsi ɔfitebant. g̃ oia que fiūt a nā fiūt ꝓpter aliquid. ¶ 2ᵃᵐ rōnē ponit ibi.

¶ Amplius in q̄buscūqꝫ finis aliquis ē hui⁹ cā agit qḋ prius: ⁊ qḋ ɔñter. Ergo sicut agitur: sic aptū natū ē: ⁊ sicut aptū natum est: sic agit vnūqḋqꝫ: si nō aliquid ipediat: agit aūt ꝓpter hoc ⁊ aptū natū est itaqꝫ hui⁹ cā: vt si dom⁹ esset eorum que nā fiūt: sic vtiqꝫ facta eēt: sicut nunc ab T.c.78

arte est. Si autem que nã nō solũ natura sed arte fierent: similiter vtiq3 fierent fm q apta nata sunt: propter ergo alterum alterum.

¶ Et dicit q in quibuscunq3 est aliquis finis: z priora z 9sitia oia agunt cã finis. hoc supposito sic argumentatur: sicut aliquid agit naturalr: sic aptũ natum est agi. h enī significat qd dico naturalr. illud. s. aptum natum. z hec ppō 9uertit: q2 sicut aptũ natum est agi: ita agitur: sed op3 apponere hanc conditionem nisi aliquid impediat. accipiamus ergo pmũ q nō habet instantiã: q sic aliquid agitur naturalr sic aptũ natũ est agi. S3 ea que fiunt naturalr sic agũtur q inducuntur ad finē. ergo sic apta sunt agi vt fint ppter finem. z h est nãm appetere finē. s. habere aptitudinem nālē ad finem. vnde manifestum est q nã agit ppter finem. z hoc qd dixerat manifestat per exemplũ. Silr. n. ex priorib9 pueniť ad posteriora in arte z in nã. vñ si artificialia vt domus fierent a nã hoc ordine fierent: quo nunc fiunt per artem. s. primo institueretur fundamentũ. z postea erigerentur parietes. z vltimo supponereť tectũ. hoc modo natura pcedit in his que sunt terre affixa. s. plantis: cuius radices quasi fundamentu3 terre infiguntur: stipes vero ad modum parietis eleuať in altũ: frondes aũt super eminent ad modum tecti. z silr si ea que fiunt a natura fierent ab arte hoc modo fierent: sicut apta nata sunt fieri a nã: vt p3 in sanitate: quam cõtingit fieri z ab arte z a natura. sicut. n. nã sanat calefaciendo z infrigidando: ita z ars. vnde manifestum est q in natura est alterum propter alterum. s. priora pp posteriora: sicut z in arte.

T.c.79 ¶ Tertiam rationem ponit ibi.

¶ Omnino aũt ars alia quidem perficit qd natura non potest operari: alia vero imitatur. Si igitur que sunt fm artem: propter hec sunt: manifestũ q z que sunt fm nãm. Similiter aute3 se habent adinuicem in his que sunt fm artem: z in his que fm naturam posteriora ad priora.

¶ Et dicit q ars qda3 facit que nã non pōt facere: sicut domũ z alia hmōi. In his vō que cõueniũt fieri z ab arte z a nã: ars imitať nãm: vt p3 in sanitate: vt dictu3 est. vnde si ea que sunt fm artem sunt ppter finem: manifestum est ēt ea que fiunt fm nãm ppter finē fiunt. cu3 silr se habeant priora ad posteriora in vtrisq3. pōt tñ dici q hec non est alia ratio a premissa: sed complementum z explicatio ipsius. ¶ Quartam rationem ponit ibi.

T.c.80. ¶ Maxime autem manifestũ est in aialib9 que aliorũ neq3 arte neq3 quesitura: neq3 deliberatura faciunt. Unde dubitant quidam vtrum intellectu aut quodam alio operantur aranee z formice: z huiusmodi. Paulatim autem sic pcedenti z in plantis apparet expedientia quedã facta propter fine3: vt folia propter fructus cooperimentum. Quare si natura facit: z propter hoc hirundo nidum: z araneã telã. z plante folia gratia fructuum: z radices non sursum: sed deorsum gratia vegetandi. manifestum q causa huiusmodi est in his que natura fiunt z sunt.

¶ Et sumit hec rō ab his que manifestius in nã propter aliquid opari videnť: vñ dic q nãm opari propter aliquid: maxime est manifestũ in aialib9 que neq3 opantur per artē: neq3 per inquisitione3: neq3 p deliberationē: z tamē manifestũ est in opationib9 eo4 q ppter aliquid operãtur: ppter qd quidã dubitauerunt: vt3 aranee z formice z hmōi aialia opanť per intellectũ: vel p aliqd aliud pncipiũ. ¶ Sed tamē z hoc fit manifestũ q non operantur ex intellectu: sed per nãm: q2 semper eodem modo operanť. Ois. n. hirũdo silr facit nidũ. z ois aranea silr facit telã: qd nō esset si ab intellectu z arte operarenť. non. n. ois edificator silr facit domu3: q2 artifex habet iudicare de forma artificiati. z pōt eam variare. Ulterius autē pcedenti de aialibus ad plantas: in eis etiã apparēt q̃dã esse facta vt vtilia ad fine3: sicut folia sunt vtilia pp coopertimentũ fructuũ. vñ h est a nã: z nō ab arte: q hirundo facit nidũ. z aranea telam. z plante pducunt folia grã fructuũ. z radices sunt in plantis nō sursum: s3 deorsum. vt accipiãt nutrimentũ a terra. manifestũ est q cã finalis inueniť in his que fiunt: z sunt a nã. s. ppter aliquid opante. ¶ 2^am rōnē ponit ibi. Rño ad ou^m Ar.

¶ Et qm̃ nã dupliciter: alia quidem sicut materia: alia vero sicut forma: finis aũt hec est pp finem aũt alia sunt hec vtiq3 erit cã cuius gratia. T.c.81.

¶ Dicit q cum nã dr duplr. s. de mã z forma. z forma est finis generationis: vt supra dcm̃ est. Hoc aũt est de ratione finis: vt ppter ipsum fiant alia: sequiť q ca z fieri pp aliquid inueniať in reb9 nãlib9. Lectio. XIIII.

Peccatũ aũt fit z in his q̃ sunt fz artem. Scripsit. n. non recte grãmaticus: z potauit medicus non recte potiõe. Quare manifestũ est q cõtingit z in his que fm nã3 sunt. Si igiť sunt q̃dã fm artē in quib9 qd recte fit pp aliquid fit: in quib9 ēt peccať: alicui9 gratia agit: s3 falliť silr vtiq3 z in physicis. Et mõstra sũt peccata illius qd ppter aliquid est. Et in substantys ergo que sunt ex principio bouigena si non ad aliquem terminu3 z finem possibilia erat venire corrupto principio aliquo facta sunt: sicut nunc semine. T.c.82.

¶ Postq̃ ostendit pha per proprias rationes: q natura agit ppter aliquid. Hic intendit hoc manifestare remouendo ea per que aliqui contrariũ existimabant. Et diuidiť in tres partes fm tria ex quibus aliqui moueri videbantur ad hoc negandum. Secundum incipit ibi. [Omnino autē destruit.] Tertium ibi. [Incõueniens autem.] Primum autē ex quo aliqui moueri videbantur ad negandum natura3 agere propter finem: ex hoc erat. quia videbant aliqñ aliter accidere. sicut accidit in monstris que sunt peccata nature. vnde etiam Empedocles posuit q a principio constitutionis rerum fuerunt producta quedam non habentia hanc formam: z hunc ordinem qui nunc in natura cõmuniter inuenitur.

¶ Ad hoc ergo excludendum inducit quatuor rationes. Circa quarum primam ostendit. q l3 ars agat propter aliquid: tamen in his que fiunt fm artem contingit fieri peccatum. quia aliquando grãmaticus non recte scribit. z medicus quandoq3 potat aliquem medicinali potione non recte. vnde manifestum est q cõtingit peccatũ esse etiam in his que sunt fm nãm: q̃uis nã pp aliquid opereť. In arte aũt eo4 que ppter aliquid fiunt: quedam fiunt fm artem: z recte fiunt: quedã aute3 sunt in quibus artifex falliť non fm artē agēs, z in his 9tin- 4^e rō p^a.

gıt peccatum:arte ꝓpter aliquid agente. Si.n.ars non
ageret ad determinatum finem qualitercūq; ars ope-
raret non esset pctm̄.q: opatio artis equaliter se hꝛet
ad oia.hoc ipsum igit q in arte contingit esse pctm̄:est
signū q ars ꝓpter aliquid operetur.ita ēt contingit in
nālibus rebus in quibus monstra sunt q̄si nature pec-
cata ꝓpter aliquid agētis.inquantū defecit recta ope-
ratio nature.τ hoc ipsum qḋ in nālibus ꝯtingit esse pec
catum:est signum q natura ꝓpter aliquid agat.vnde in
substātijs quas in principio mundi Empedocles dixit
esse constitutas[bouigenas].i.ex media parte boues.
τ ex media homines:si non poterant peruenire ad ali-
quem finem τ terminū nature.vt.s.ꝯseruarentur in esse:
non hoc fuit q: natura non hoc intendat.sed q: hec nō
possibilia saluari generata sunt non ſm nām:sed corru
pto aliquo nāli principio. sicut nunc etiam accidit ali-
quos monstruosos partus generari:ꝓpter corruptio-
nem seminis. ℭ Secundam rationem ponit ibi.

T.c.83. ℭ Amplius necesse est semen fieri primum:sed
non statim animalia:τ molle natura primum:
quod semen erat.

ℭ Que talis est.vbicūq; sunt determinata principia τ
determinatus ordo ꝓcedendi.ibi oportet esse determi-
natū finem propter quē alia fiant.s; in gñatione anima
lium est determinatus ordo procedēdi.q: op; ꝓmū fie-
ri semē.τ non statim a principio est aial.τ ipsum semen
nō statim est induratū:sed a ꝓncipio est molle:τ quodā
ordine ad ꝓfectionem tendit.ergo in gñatione aialium
est determinatus finis.nō ergo ꝓpter hoc accidūt mō-
stra τ peccata in animalibus. q: natura non agit pro-
pter aliquid. ℭ Tertiam rationem ponit ibi.

ℭ Amplius τ in plantis inest quod ꝓpter hoc:
minus autem dearticulatum est.vtrum igitur in
arboribus fiant:sicut bouigene viriprora.sic τ
vitigine oliuiprora:aut non inconueniens eni;
est:sed tamē oportuit.siquidē in animalib' est.

ℭ Que talis est.s; nā in plantis agat pp aliquid:sicut in
aialibus.tñ minus est dearticulatu;.i.distinctū in plan-
tis.vel min' ex opationibus eoꝝ colligi pōt.si ergo ꝓ-
pter hͦ accidant pctā τ monstra in aialibus.q: nā non
agit ꝓpter aliquid:magis deberet accidere in plantis.
Utrum igit sicut fiunt in aialibus bouigene viriprora.
ita fiāt vitigine oliuiprora.i.ex media parte oliue. τ me
dia parte vitis:vel nō.Dicere.n.q fiant videtur incon-
ueniens.sed tñ op; ita esse si in aialibus ꝯtingit:hac de
cā.q: nā non agit propter aliquid.nō ergo ista de causa
in aialibus ꝯtingit q natura propter aliquid non agit.
ℭ Quartam rationem ponit ibi.

T.c.84 ℭ Adhuc oportuit in seminib' fieri:vt ꝯtingit.

ℭ Que talis est.sicut τ aialia gñantur a nā.ita τ semina
aialiū.si igit accidit aliquid in gñatione aialiū qualiter-
cūq; ꝯtingit.τ non quasi nā agente ad determinatu; fi-
nē sequet etiam idem in seminibus.s.vt a quocūq; qḋ-
cūq; semen produceretur.τ hoc patet esse falsum.vnde
τ primum falsum est. ℭ Secundo ibi.

ℭ Omnino aūt destruit sic dicēs que nā quide;
sunt τ ſm nām. Natura quidem enim sunt que
cūq; a quodam in seipsis principio continue
mota accedunt ad aliquez finē. Ab vnoquoq;
autem nō idem vnicuiq; neq; contingēs:semp
T.c.85. tamen in eundē:nisi aliqd impediat. ℭ Quod
autem est cuius causa fit:τ qḋ propter hoc fiet
vtiq; a fortuna:sicut dicimus a fortuna venit
extraneus:τ balneatus abscessit:cu; tanq̄; pro-
pter hoc veniens agerit:non propter hoc autē
venit:τ hoc ſm accñs. Fortuna aūt est causarū
que sunt ſm accñs:quēadmodum τ prius dixi-
mus. Sed cum hoc semper aut sicut frequenter
fiat non ſm accñs:neq; a fortuna est. In phy-
sicis autem semper sic est:nisi aliqd impediat.

ℭ Excludit secundum ex quo mouebant ad ponendu;
nām non agere propter aliquid.videbat enim hoc qui-
busdam.q: ea que nāliter accidūt vidētur ex ꝑorib' ꝓn
cipijs ꝓcedere.que sunt agens τ mā.non ex intentione
finis.sed ipse contrariū ostendit dicens.q ille qui sic di-
cit nām.s.nō agere ꝓpter aliquid destruit nām:τ ea que
sunt ſm nām. Hec enim dicuntur esse ſm nām quecūq;
ab aliquo principio intrinseco mouentur cōtinue:quo-
usq; perueniant ad aliquē finem.non in qḋcūq; contin-
gens:neq; a quocūq; principio in quēcūq; finem.sed a
determinato principio in determinatū finē.semp enim
ab eodē principio procedit in eundē finem:nisi aliquid
impediat.contingit aute; ꝓter id cuius causa fit aliquid
aliqñ fieri aliquid a fortuna:quando non propter hoc
agit.sicut si aliquis extraneus veniat:τ ipse recedit inde
balneatus:dicimus hoc esse a fortuna:eo q ita se fecit
balneare.ac si propter hoc venisset.cu; tamen propter
hoc non venerit.vñ ſm accñs est ipsum balneari. fortu
na enim est de numero causaꝝ ſm accñs.vt ꝓus dictu; L.10.t.c.
est:sed si semper aut frequenter ei venienti hoc accidat: 61.65.r.
nō dꝫ esse a fortuna. In rebus aūt nālibus non per acci- 66.
dens:s; semp sic est.nisi aliquid impediat.vnde manife-
stū est q determinatus finis qui sequit in nā:non sequit
a casu:s; ex intentione nature.ex quo p; q ꝯtra rōnem
nature est dicere q contra naturam non agat propter
aliquid. ℭ Tertio ibi.

ℭ Inconueniens aūt est non opinari ꝓpter ali- T.c.86
quid fieri:nisi videatur mouens deliberatum:τ
tñ ars quidem non deliberat. Et nāq; si esset in
ligno nauis factiua:similiter vtiq; nā fecisset.
Quare si in arte inest propter aliquid:τ in na-
tura inest. Manifestum est aute; maxime:cum
aliquis medicatus fuerit ipse seipsum.huic qui
dem enim assimilatur natura. Quod quidem
igitur causa sit natura:τ sic sicut propter aliqḋ:
manifestum est.

ℭ Excludit tertium ex quo aliquis opinari potest.q nā
non agat propter aliquid.videbat.n.quibusdam q na-
tura nō agat pp aliquid:q: non deliberat.sed phs dicit
q inconueniens est hͦ opinari.q: manifestum est q ars
agit ꝓpter aliquid.τ tamen manifestū est q ars nō de-
liberat.nec artifex deliberat inq̄tū hꝫ artē:sed inquan-
tū deficit a certitudine artis.vñ artes certissime nō de-
liberant.sicut scriptor non deliberat qūo debeat forma
re litteras.τ illi etiam artifices qui deliberant postq̄ in-
uenerunt certū principiu; artis in exequendo non deli-
berant.vnde citharedus si in tangendo quālibet chor-
dā deliberaret.imperitissimus videret.ex quo p; q nō
deliberare ꝯtingit alicui agenti:nō q: nō agit pp finem
sed q: hꝫ determinata media p que agit.vñ τ q: nā hꝫ
determinata media p q̄ agat.ꝓpter hoc nō dliberat.in

nullo eniz alio natura ab arte videtur differre:nisi quia natura est pncipiũ itrinsecũ: ꝛ ars est principiũ extrinsecũ.si.n.ars factiua nauis eẽt itrinseca ligno:facta fuissz nauis a nã:sicut mõ fit ab arte.ꝛ hoc maxime manifestũ est in arte que est in eo qd mouet:lz per accñs:sic de medico qui medicat seipm.huic arti eni maxime assimilat natura.vñ pz ꝙ natura nihil est aliud ꝙ rõ cuiusdaz artis.s.diuine:idita rebus:qua ipse res mouẽtur ad finem determinatũ:sicut si artifex factor nauis possz lignis:tribuere ꝙ ex seipsis mouerẽtur ad nauis formã iducẽdã. Ultimo aũt epilogãdo dic manifestũ eẽ ꝙ nã sit causa: ꝛ ꝙ agat ꝑpter aliquid. Lectio. XV.

T.c.87 Quod aũt ex necessitate est.vtruz ex suppositione existit.aut simpliciter.

¶ Postq̃ phs ondit ꝙ nã agit ꝑpter finẽ hic pcedit ad inqrẽdũ de scda qõne.s. quõ necessitas iueniat i reb'nalib'. Et circa hoc tria facit.pͦ mouet qõnẽ.2ͦ ponit alioꝝ opionẽ ibi.| Nũc qdã.n. |3ͦ determinat vitatẽ.ibi.| Sz tñ nõ sine his. |Querit ḡ pmo vtꝝ in reb'nalib' sit neciũ simplr.i.absolute:aut necium ex ɔditione:siue ex suppõne. ¶ Ad cui' euidẽtiã sciẽdũ est ꝙ necessitas q̃ depẽdet ex causis pozib' ẽ necessitas absoluta: vt pz ex neccio qd dependet ex mã.aial.n.eẽ corruptibile est neciũ absolute: ɔsequit.n.ad hoc qd est aial eẽ cõpositũ ex ɔ̃trijs. ¶ Silr et ꝙ hz necessitatẽ ex cã formali est neciũ absolute:sicut hoiem eẽ rõnalẽ: aut triangulũ hr̃e tres angulos eq̃les duob' rectis:qd reducit in diffõnẽ trianguli.ꝛ silr qd hz necessitatẽ ex cã efficiẽte est necium absolute:sic neciuz est esse alternationẽ noctis ꝛ diei ꝑpter motũ solis. Qd aũt hz necessitatẽ ab eo qd est posteri' in esse est necium ex ɔditiõe: vel suppõne.vtputa si dicat nece est hoc eẽ si hoc debeat fieri.ꝛ hmõi necessitas est ex fine ꝛ ex forma inquãtũ est finis gñatiõis. ¶ Querere igit vtꝝ in rebus nalib' sit necessariũ simplr:aut ex suppositione:nihil aliud est ꝙ q̃rere vtꝝ in reb' nalibus necessitas inueniat ex fine:aut ex materia ¶ Secundo ibi.

necẽitas duplex. absoluta ex 3ͩ cã. mali formali efficiẽte

ex cõditiõe vel suppõne a fine vel for' inq̃tũ finis.

¶ Nunc quidã.n.opinatur qd est ex necessitate in generatione esse:quẽadmodũ vtiqz si aliquis murũ eẽ ex necessitate existimet:qm grauia quidem deorsum ferri apta nata sunt:leuia autem supereminent. Unde lapides quidẽ deorsum in fundamentũ:terra aũt sursum ꝑpter leuitatem. Supereminent autem ligna.leuissima.n.sunt.

¶ Ponit alioꝝ opionẽ.ꝛ dicit ꝙ quidã opinant ꝙ gñatio reꝝ naliũ ꝓueniat ex necessitate absoluta mãe:vtputa si aliqs diceret ꝙ paries aut dom' talr fit ex necẽitate mãe:eo ꝙ grauia nata sunt deorsum ferri:leuia vͦo supereminere.ꝛ ꝑpter hoc lapides graues ꝛ duri remanẽt in fundamẽto:terra vͦo lapidib' supponit tãq̃ leuior:vt pz in parietib' ɔstructis ex laterib' qui ex terra ɔficiunt:lz in sũmo ponunt ligna.s.in tecto q̃ sũt maxie leuia:ita et existimabãt dispõnes reꝝ naliũ ꝓuenisse tales ex necessitate mãe:vtputa si dicat:ꝙ hõ hz pedes iferi':ꝛ man' supius ꝑpter grauitatẽ aut leuitatez humoꝝ. ¶ 3ͦ ibi.

T.c.88. ¶ Sed tamẽ non sine his quidẽ factũ est:nõ tamen propter hoc:nisi sicut ꝑpter mãm:sed causa abscondendi ipsa ꝛ saluandi. Similr aũt ꝛ in alijs omnibus in qbus ꝑpter aliqd est:nõ sine quidẽ habẽtibus necessariã materiã sunt. Nõ tamen ꝑpter hoc.sed aut sicut materia sunt.sed ꝑpter aliqd est:vt propter quid serra huiusmodi.qtenus hoc fit ꝛ ꝑpter hoc. Sed tñ id quod est cui' causa:impossibile est fieri:nisi ferrea sit. Necesse igit ferrea eẽ:si serra erit ꝛ opus ipsius. Ex suppõne autez qd necessariũ est:sed non vt finis. In materia enim necessariuz est:quod autem est cuius causa:in ratione est.

¶ Determinat vitatẽ. Et circa hoc duo facit pͦ ondit qualr sit necessitas in reb' nalib'.2ͦ assimilat necessitatẽ reꝝ naliũ necẽitati q̃ est in scientijs demõstratiuis.ibi Est aũt ꝛ i doctrinis. Dicit ḡ pmo: ꝙ lz icõuenies videat dicere ꝙ in reb'nalib' sit talis dispõ ꝑpter necessitatẽ mãe:sicut ꝛ apparet hoc eẽ incõueniẽs in reb' artificialib':de qb' exẽplũ positũ est. Nõ tñ est talis dispõ facta in reb'nalibus ꝛ artificialib' sine pncipijs malib' hñtib' aptitudinẽ ad talẽ dispõnẽ.ñ.n.domus ɔuenienter ɔstaret:nisi grauiora in fundamẽto ponerẽtur: ꝛ leuiora supius. Nõ tñ dicẽdũ ẽ ꝙ ꝑpter hoc dom' sic sit disposita:ꝙ vna ps ei' sit iferi' ꝛ alia supius ꝑpter hoc.i ꝑpter grauitatez aut leuitatem q̃rũdã partiũ:nisi fz ꝙ hec ꝑpositio ꝑpter dicit cãz malẽ:que ꝑpter formã est:sz ptes dom' sic sunt disposite ꝑp finẽ q̃ est coopire ꝛ saluare hoies a caumate ꝛ pluuijs. ꝛ sic ẽ in domo:silr est in oib' alijs:in q̃buscũqz cõtingit agere ꝑpter aliqd. In oib'.n.hmõi ñ ɔsequũt dispõnes generatoꝝ aut factoꝝ sine pncipijs malib':q̃ hñt neciã mãz:p quã apta nata sũt sic disponi:nõ tñ res facte aut gñate sic disponunt ꝑp hoc:ꝙ pncipia malia sunt talia: nisi sic ly ꝑpter.dicit cam malẽ:sz sic disponũt ꝑp aliquẽ finẽ.ꝛ pncipia malia q̃runt vt sint apta huic dispõni q̃ reqrit finis. vt pz in serra.est.n.serra hmõi.i.talis dispõnis aut for'.q̃re oz ꝙ sit talis.i.vt habeat talẽ mãz.ꝛ ẽ hmõi.i.talis dispõnis: aut for': ꝑpter hoc.i ꝑp aliquẽ finẽ:sz tñ iste finis:qui ẽ sectio:ñ possz ꝓuenire nisi eẽt ferrea.neciuz est ḡ serrã eẽ ferreã si debeat eẽ serra: ꝛ si debeat eẽ ci' finis qd est op' ipsius.sic ḡ pz ꝙ in reb'nalib' est neciuz ex suppõne:sic ꝛ in reb' artificialib':sz nõ ita ꝙ id qd est neciuz sit sic finis:qꝛ id qd necium est ponit ex parte mãe:sz ex pte finis ponit rõ necitatis:nõ.n.dicimus ꝙ neciuz sit eẽ talẽ finẽ:qꝛ mã talis ẽ:sz potius cõ: qꝛ finis ꝛ forma talis futura ẽ:nceẽ est mãz talẽ eẽ.ꝛ sic necẽitas ponit ad mãz:sz rõ necitatis ad finẽ. ¶ 2ͦ ibi.

¶ Est autez ꝛ in doctrinis necessarium: ꝛ in his que scdm naturam fiũt quodãmodo silr. Qm T.c.89. enim rectus hic est:necesse est triangulũ duob' rectis eq̃les habere. Sed non si hoc est:illd est. Sed si hoc non est:neqz ille rectus est. In his aũt que fiunt ꝑpter hoc ecõtrario est. Si finis enim erit:aut est.qd est ante finem:erit aut est.si vͦo nõ.sicut ibi.cũ nõ sit pclo.principiũ nõ erit. ꝛ hic finis.ꝛ qd cuius cã.principiũ enim ꝛ hoc non actionis.sz rõcinationis.Ibi aũt rõcinationis. Act' enim nõ sunt. ¶ Quare si erit domus. T.c.90. hec necesse fieri.aut existere.aut esse.aut omnino materiã que ꝑpter hoc.vt lateres ꝛ lapides esse.si dom'.nõ tamẽ ꝑpter hoc est finis. Sed aut sicut materie sunt. neqz erit propter hoc. Omnino tamen si non sint.non erit neqz domus neqz serra. hec quidem nisi sint lapides.

illa vo nisi ferrum sit. Necq3 enim ibi principia sunt:nisi triangulū duobus rectis. Manifestuz igitur est q est necessarium in physicis: q sicut materia dicitur z mot⁹ qui ipsius. ¶ Et vtreq3
T.c.91. physico dicende sunt cause:magis autē que cuius cā. Cā enim hec materie est:s3 nō hec finis.

¶ Assimulat necessitatē q̄ est in gñatiōe rez nālium necessitati q̄ est in sciētijs demōstratiuis. z pmo q̄tum ad ordinē necessitatis. secūdo quātū ad id qd est necessitatis principiū. ibi. [Et finis qd est.] Dicit ergo pmo q aliq mō silr inuenitur necessaiū in scientijs demonstratiuis z in his que generant fm naturā. inuenitur enim in sciētijs demōstratiuis necessariū a priori: sicut si dicam⁹: q qz diffō recti anguli est talis: necesse est triangulū habere tres angulos equales duob⁹ rectis: ex illo priori quod assumit vt pncipium: puenit ex necessitate cōclusio: 'ed nō sequit ecōuerso. si cōclusio est q pncipiū sit: qz aliqn ex falsis ppōnib⁹ pōt syllogiçari pclō vera. s3 tn sequit q si pclō non est q necq3 principiū pmissum sit: qz falsum nūq syllogiçaret nisi ex falso: s3 in his que fiūt propter aliqd: siue fm artē siue fm nām ecōuerso se h3: quia si finis erit aut est necē est q est ante finē futuz eē: aut esse. si vo id qd est ante finē nō est: necq3 finis erit: sicut in demōstratiuis si nō sit pclō nō erit pncipiū. sic igit p3 q in his que fiūt pter finē eundē ordinē tenet finis quē tenet principiū in demōstratiuis. z hoc iō: qz etiā finis est pncipiū: nō quidē actionis: s3 rōcinationis: qz a fine icipimus rōcinari de his que sunt ad finē. In demonstratiuis aūt non attēdit principiū actuis: s3 rōcinationis: qz in demōstratiuis nō sunt actiōes: s3 rōcinationes tm̄. vnde pueniēter finis in his que fiūt pter finē tenet locuz pncipij qd est in demōstratiuis. vn silitudo est vtrobiq3: quis econuerso se videat hre pter hoc q finis est vltimū in actione qd in demōstratione non est. Sic igit cōcludit q si debeat fieri dom⁹: qd est finis generatiōis: necesse est hoc fieri: aut pexistere. s. materiā que pter finē est: sicut lateres z lapides necesse est pexistere si domus fieri d3. non tn̄ q finis sit pter mām: s3 nō erit si materia non sit: sicut domus nō erit si non sint lapides. z serra non erit si non fuerit ferrū. qz z in sciētijs demonstratiuis pncipia non sunt: si pclusio non sit: que assimilatur his: que sunt ad finē: sicut pncipiū finis: sicut dictuz est. Sic igit manifestū est q in reb⁹ naturalibus dicit eē necessariū qd se h3 p modū materie vel nālis mot⁹. z ratio hui⁹ necessitatis est ex fine. pter finē eni necessariū est esse mām talē: z nālis quidez assignare debet vtrāq3 causaz. s. materialē z finalē: sed magis finalē: qz finis est causa materie: sed nō ecōuerso. nō eniz finis est talis: qz materia est talis: s3 potius materia est talis: qz finis est talis: vt dictum est. ¶ Secundo ibi.

¶ Et finis qui cuius causa z principium a diffinitione z ratione est: sicut in his que fm artem. Quoniam si domus talis est: oportet hec fieri ex necessitate z esse: z quoniam hoc est sanitas: hec oportet fieri z eē ex necessitate. Sic z si bo-
T.c.92. mo hoc est hoc: si autem hoc z hoc. ¶ Fortassis autem z in ratione est necessarium. Determinanti enim opus serrandi: quoniam diuisio huiusmodi: hoc autem non erit nisi habeat dentes huiusmodi: hi autē non nisi ferrum. Sunt enim z in diffinitione quedam partes: vt materia.

¶ Assimilat necessitatem nālis generationis necessitati sciētiaz demonstratiuarū quantū ad id qd est necessitatis pncipiū. Manifestū est eni q in sciētijs demonstratiuis: pncipiū demonstrationis est diffō. z silr finis qui est principiū z ratio necessitatis in his que fiūt fm naturā est quoddā principiū sumptū a rōne z diffōne. finis eniz generationis est forma spēi quā significat diffō. z hoc ēt p3 in artificialibus. sicut eniz demōstrator in demōstrādo accipit diffōnē vt principiū: ita z edificator in edificando: z medicus in sanādo: vt qz talis est diffō dom⁹: o3 hoc fieri z eē ad hoc q dom⁹ fiat. z qz hec est diffō sanitatis o3 hoc fieri ad hoc q aliqs sanet. z si hoc z illa quousq3 perueniat ad illa que fienda sunt. ¶ Cōtingit Nobis
aūt qnq3 in sciētijs demōstratiuis triplicē esse diffōnez: quaz vna est demōstratōis pncipiū. vt hec. tonitruū est extinctio ignis in nube. qdā vo demōstrationis pclō. vt hec. tonitruū est ptinu⁹ sonus in nubib⁹. qdā vo cōplectit vtrūq3. vt hec. tonitruū est ptinuus sonus in nubib⁹ pter extinctionē ignis in nube. z hec cōphēdit in se totam demonstrationē absq3 demonstrationis ordine. vñ in pmo posterioz dr. q diffō est demōstratio positiōe diffe- Lec.16.
rēs. qz igitur in his que fiūt pter finē finis se hab3 vt pncipiū in demonstratiuis. z ea que sunt ad finē. sicut cōclusio etiā in diffōne rez nālium inuenit id qd est neces- Expō.c.
sariū pter finē. Si. n. aliquis velit diffinire opus serre. cō.92.
qm̄ est talis diuisio. Que quidē nō erit nisi habeat dētes qui non erūt apti ad diuidēdū nisi sint ferrei: oportebit in diffōne serre ponere ferruz. nihil. n. phibet in diffōne poni quasdā partes māe. nō quidē partes iduiduales vt has carnes: z hec ossa: s3 partes cōmunes: vt carnes z ossa. z hoc necessariū est in diffōne oīm reruz nāliū: sicut ergo diffinitio que colligit in se pncipiū demōstrationis z pclusionē: est tota demonstratio. ita diffō colligens finē z formā z materiam cōprehendit totū pcessum generationis naturalis. Lect. I.

Quoniam aūt natura est p... pius Ar.stra
motus z mutationis: scientia autez girite te
nobis de natura est: oportet non p⁹ li.3.
ignorare quid sit motus. Necessa- 13mo-
rium enim est ignorato ipso: z igno t⁹ sit p se
rari naturam. not⁹ quo

¶ Diui Thome Aquinatis in tertium librum physicorum preclarissima cōmentaria. ad si est: qz tn̄ est mltū du bitabilis q̄ ad qd pe notificari p ei⁹ diffōnē: s3 nō ...tuz ad ... n est.

Postquā phs determinauit de pncipijs rez nāliū. z de pncipijs hui⁹ scie. Hic icipit psequi suā intētionē determinando de subo hui⁹ scie: qd est ens mobile simplr. Diuidit g in partes duas. In pma determinat de motu fm se. in scda de motu p cōparationē ad mouētia z mo... in 7⁹ lib⁹. ibi. [Dē qd mouet.] Prima diuidit in duas. In prima determinat de ipso motu. In secūda de partibus eius. in quinto lib⁹. ibi. (Trāsmutat aūt.) Circa pmū duo facit. primo dicit de quo est intētio. scdo exequitur. ibi. [Est quidē igit.] Circa pmū duo facit. pmo dicit de quo pncipalr intēdit. scdo ponit qdā ei adiuncta: que ex psequenti intēdūtur. ibi. (Determinātib⁹ autem.)
Circa primū vtitur tali rōne. natura est pncipiū mot⁹ z I.i.t.c.3.
mutatiōis. vt ex diffōne in 2⁹ posita p3. quomō aūt diffe Lec.2.
rant motus z mutatio in quinto ondit. z sic p3 q ignorato motu ignorat natura. cū in eius diffōne ponat. Cū ergo nos intendamus tradere sciam de natura necesse est notificare motum. ¶ Secundo ibi.

[pme cō] ¶ Determinantibus autem de motu tentādum est eodē aggredi modo z de his que consequēter sunt. Videtur autem motus esse continuorum: sed infinitum apparet primo in continuo. Unde z diffinientibus continuum cōtingit prius indigere multotiens ratiōe infiniti: z cum in [T. cō. 2.] infinitum diuisibile continuum sit. ¶ Adhuc [scda cō] autem sine loco z vacuo z tempore impossibile est esse motum. Manifestum igitur est q z propter hec. ¶ Et propter id quod omnium [T. cō. 3.] sunt communia z vniuersaliter omnibus intendendū preargumentantibus de vnoquoqz istorum. Posterior autem de proprijs speculatio ea que de communibus est. ¶ Primum autez sicut diximus de motu.

[duplici ratione prima] ¶ Adiūgit quedam que cōcomitantur motum: z vtitur duabus rōnibus: quarum prima talis est. Quicūqz determinat de aliquo oportet q determinet ea que consequunt ipsum: subiectum.n. z accidētia in vna scia cōsiderantur: sed motum cōsequitur infinitum intrance: quod pz sic. motus enim est de numero cōtinuorum: qd infra patebit [Lec. 6.] in. 6. infinitum autem cadit in diffinitiōe cōtinui. z addit. [p torū: z precipue] primo: qr infinitum quod est in additiōe numeri causatur ex infinito quod est in diuisiōe cōtinui. z q infinitum ca- [T. co. 35] dat in diffinitiōe cōtinui ostēdit: quia multotiēs diffinientes cōtinuum vtuntur infinito. vtpote cum dicūt q continuum est quod est diuisibile in infinitum. z dicit. Multotiens: qr inuenitur etiam alia diffinitio cōtinui que ponitur in predicamētis cōtinuum est cuius partes ad vnū terminum cōem copulantur. ¶ Differūt autem he due diffini- [Nobile] tiōes: cōtinuum enim cum sit quoddam totuz per partes suas diffiniri habet. partes autem dupliciter comparantur ad totum. s. fm cōpositiōem. prout ex partibus totuz cōponit: z fm resolutiōez: put totū diuidit in ptes. Hec igitur diffinitio cōtinui data est fm viaz resolutiōis: que aūt ponitur in predicamētis fm viā compositiōis. Sic igitur pz q infinitum cōsequitur motū intrance. Quedam autem cōsequuntur motum extrinsece sicut exteriores quedam mēsure: vt locus: z vacuum: z tps. Nā tps est mēsura ipsius motus. Mobilis vero mēsura est locus quidem fm veritatem: vacuū autem fm opiniōem quorūdam. z ideo subiūgit q motus nō potest esse sine loco. vacuo: z tempore: nec impedit q nō omnis motus est localis qr nihil mouetur nisi in loco existēs. omne.n. corpus sensibile est in loco: z hmōi solius est moueri. motus etiam localis est primus motuū: quo remoto remouent [Lec. 14.] alij: vt infra patebit in octauo. Sic igitur pz q predicta [T. c. 54] quatuor cōsequuntur motum. vñ pertinet ad cōsidera- [z p torū scda rō] tionem phi naturalis propter rōnem predictam: z etiā propter aliam quam cōsequenter subiūgit: qr predicta sūt communia omnibus rebus naturalibus. vnde cum determinandum sit in scientia naturali de omnibus rebus naturalibus predeterminādum est de quolibet istorum: [Lec. 1.] quia speculatio que est de proprijs est posterior ea q est [T. cō. 2.] de communibus vt in principio dictum est. sed inter hec communia prius determinādum est de motu: qr alia cōsequunt ad ipm vt dictum est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Est quidem igitur aliquid quod endelechia tantum est: aliud autem tātum potentia. Et eorum que sunt actu: hoc quidem hoc aliquid: aliud vero quātum: aliud vero quale. vel aliquod aliorum entis predicamentorum. Sed eius qd ad aliquid: aliud quidem fm superabundantiam z defectum dicitur: aliud autem fm actiuum z passiuum: z omnino motiuum z mobile: motiuum enim motiuū mobilis est: z mobile a motiuo est mobile.

¶ Exequitur propositum. z pmo determinat de motu z infinito. qd intrance motum cōsequitur. scdo de alijs tribus que cōsequuntur ipsum extrinsece. in quarto libro. ibi. Similiter autē necesse. Prima diuiditur in duas. in prima determinat de motu. in scda de infinito. ibi. Qm autem de natura. Circa primū duo facit. pmo premittit quedam ad inuestigādum diffinitionem motus. secūdo [Ratio] diffinit motum. ibi. Diuisio aūt fm vnūqdqz. Circa pri- [diuisionū] mū duo facit. primo.n. premittit quasdam diuisiones. qr [Aristo.] via ad inueniendū diffinitiones cōuenientissima est per di- [post. lec.] uisiones: vt patet per philosophum in scdo posteriorum: [14. t. cō.] z in septimo metaphisice. scdo ostendit q motus in pre- [19. meta.] dictas diuisiōes cadit ibi. Nō est aūt motus zc. Circa pri- [Lec. 12.] mū ponit tres diuisiōes. quarum prima est: q ens diuidit [T. c. 43] per potētiam z actum. z hec quidem diuisio nō distinguit genera entium. Nam potētia z actus inueniunt in quolibet genere: scda diuisio est, put ens diuidit fm decē genera: quorum vnum est hoc aliquid. i. substātia aliud qtū: vel quale aut aliquod aliorum predicamētorum. Tertia diuisio est vnius generis entium. s. eius qd est ad aliquid. Nam motus aliquo modo ad hoc genus pertinere videtur inquātum mouēs refertur ad mobile. ¶ Ad huius igitur tertie diuisiōis intellectum cōsiderādum est: [Nobile] q cum relatio habeat debilissimum esse: quia cōsistit tm in hoc q est ad aliud se habere: oportet q super aliqd aliud accidens fundet: qr perfectiora accidētia sunt propinquiora substātie: z eis mediātibus alia accidētia substātie insunt. Maxime autem super duo fūdatur relatio: que habēt ordinem ad aliud. s. super quātitatem z actionem. Nam quātitas potest esse mēsura etiam alicuius exterioris: agēs autem trāsfundit actionem suam in aliō. Relatiōes igitur quedam fundant super quātitatem: z precipue super numerum cui cōpetit prima ratio mēsure: vt patet in duplo z dimidio. multiplici z submultiplici: z in alijs hmōi. Idem ēt z simile z equale super vnitatem que est pnm numeri. Alie vero relationes fundant super actionem z passionē: vel super ipsuz actū: sicut calefaciēs dr ad calefactum: vel super hoc q est egisse: sicut pater refertur ad filiū qr genuit: vel super potētiam [T. c. 20.] agēdi. sicut dñs ad seruum qr pōt eū coercere. Hanc igit [Lec. 16.] diuisionem manifeste expressit philosophus in qnto metaphysice: sed hic breuiter tangit dicēs: q ad aliquid aliud quidem est fm superabūdantiam z defectum: quod quidem fundat super quātitatem: vt duplaz z dimidiū. Aliud aūt fm actiuū. z passiuū: z motiuuz: z mobile: q adinuicem referunt: vt pz per se. ¶ Secundo ibi. [T. c. 4.]

¶ Non est autem motus preter res ad quas est motus. Mutatur enim semper id quod mutat. aut secundum substantiam: aut secundum quātitatem: aut secundum qualitatem: aut secundum locum. Commune autem in his nullum est accipere: sicut diximus. quod neqz hoc. neqz quantum. neque quale sit. neque aliorum predicamentorum nullum. Quare neqz motus neqz

mutatio nullius erit:extra ea que dicta sunt:cuz
nihil sit extra predicta.

¶ Ostendit quo motus reducit ad predictas diuisiones.
Et circa hoc duo facit.primo ondit q motus no est pre
ter genera rerum.Secundo q diuiditur sicut genera rerum diui
dunt.ibi.Unumquodque aut.Circa primu considerandu est q
Lec. 2. cum motus:sicut infra patebit.sit actus imperfectus.om
i expone ne aut quod est imperfectu sub eodem genere cadit cum
diffi. ei⁹. perfecto:non quidem sicut species:sed per reductionem:sicut
materia prima est in genere substantie:necesse est q mot⁹ non
sit preter genera rerum:in quibus contingit esse motum.
Et hoc est quod dicit q motus non est:preter res.i.preter
genera reru:in quibus est motus ita q sit aliquid extra
ea vel aliquid coe ad hec genera.et hoc manifestat p
hoc q oe quod mutatur.mutatur vel scdm substantiam vel
scdm quantitatem vel scdm qualitatem:vel scdm locum: vt in
l.3.et.4. quinto ostendetur.His aut generib⁹ non est accipere aliquod
p totum commune vniuocum quod pertineat sub aliquo predicamen
to:vt sit genus eorum.sed ens est commune ad ea scdm ana
Lec.i. logiam.vt in quarto metaphysice ostendetur.vnde etiam ma
T.co.2. nifestum est q neque motus neque mutatio sunt extra pre
dicta genera:cum nihil sit extra ea:sed sufficienter diui
T.c.22. dant ens.quo aut mot⁹ se habeat ad predicamentu actio
nis vel passionis infra ostendetur. ¶ Secundo ibi.

T.co.5. ¶ Unumquodque autem dupliciter inest omnib⁹:
vt hoc. Aliud quidem enim forma ipsius:aliud
vero priuatio.et secundum qualitatem. Hoc q
dem enim album:istud autem nigrum:et secun
dum quantitatem:aliud quidem perfectum:ali
ud vero imperfectum. Similiter autem et secun
dum loci mutationem. Hoc quidez sursum: istud
vero deorsum:aut aliud quidem graue:aliud ve
ro leue. Quare motus et mutationis tot sunt spe
cies:quot et entis.

¶ Ostendit q motus diuidit sicut genera rerum.manifestu
est enim q in omnibus generib⁹ contingit aliquid esse du
pliciter:vel sicut perfectum:vel sicut imperfectu.cui⁹ ratio
est:quia priuatio et habitus est prima contrarietas que in omnibus
contrariis saluatur.vt in decimo meta.dr.vnde cu oia genera di
T.co.15 uidantur contrariis differentiis:oportet in oib⁹ generib⁹ esse
et 24. perfectum et imperfectum:sicut in substantia aliquid est vt
forma:et aliquid vt priuatio:et in qualitate aliquid e vt
album quod est perfectu.aliud vt nigru quod est quasi imper
fectu:et in quantitate aliquid est quantitas perfecta:et aliquid
imperfecta:et in loco aliquid est sursum quod est quasi perfe
ctum:et aliquid deorsum quod est quasi imperfectum:vt le
ue et graue que ponunt in vbi rone inclinationis.Unde
manifestum est q quot modis dr ens tot modis dicitur
mot⁹.Differut enim species motus scdm diuersa genera en
tium vt augmentum quod est motus in quantitate a genera
tione que est motus in substantia.Differunt etiam species mot⁹
scdm perfectum et imperfectum in eode genere.nam gene
ratio est motus in substantia ad formam.corruptio vo ad pri
uationem in quantitate augmentum ad quantitatem per
fectam:diminutio ad imperfectam.quare aut non assi
gnent due species i qualitate et in vbi ondet in quinto. Lec.11.

Lec. 4.
T.c.18. d Diuisio autem secundum vnumquodque
T.co.6. genus:hoc quidez esse endelechia:
aliud autem potentia: potentia exi
stentis endelechia:secundum quod
huius est:motus est.

¶ Postq phs premisit quedam que sunt necessaria ad
inquisitionem motus:hic diffinit motum:et primo in ge T.c.23.
nerali:secundo in speciali.ibi.Qui quidem igit motus.
Circa primu duo facit.primo ostendit quid sit motus.
secudo inquirit cui⁹ actus sit motus.vtrum mouentis aut
mobilis ibi.Mouet aut mouens physice.Circa primu
tria facit.primo ponit diffinitionem motus:secudo ma
nifestat partes diffinitionis.ibi. Quoniam autem hoc sit
motus. Tertio ostendit diffinitione esse bene assignata
ibi.Quod quidem igit hoc sit.Circa primuz duo facit.
primo ponit diffinitionem motus.scdo exemplificat ibi.
Ut alterabilis quidem. ¶ Circa primu sciendum est q Nobile
aliqui diffinierunt motu:dicentes q motus est exit⁹ de 3 quidaz
potentia in actum non subito.qui in diffiniendo errasse in Sic ab
ueniuntur eo q in diffinitione motus posuerunt queda alb. fi.t.
que sunt posteriora motu.exitus enim est quedam species c.17 b⁹.3
motus.subitu etiam in sua diffinitione recipit tps.est.n.
subitum quod fit in indiuisibili temporis.tempus aut diffini
tur per motu:et ideo omnino impossibile est aliter diffinire
motu p priora et notiora:nisi sicut phs hic diffinit.dictu
est.n.q vnumquodque genus diuiditur per potentia et actu:
potentia aut et act⁹ cu sint de primis differentiis entis.natr
priora sunt motu.et his vtit phs ad diffiniendu motuz.
¶ Considerandu est igit q aliquid est in actu tm:aliquid Nobile
vero in potentia tm:aliquid vero medio modo se hns inter p expone
potentiam et actum. Quod igit est in potentia tm nondu mo ceptus
uet.quod aut iam est in actu perfecto non mouet:sed iam mo
tu est.Illud igit mouet quod medio mo se hz inter puraz po
tentiam et actum:quod quidem partim est in potentia: et par
tim in actu:vt pz in alteratione.Cum enim aq est solum
in potentia calida nondum mouet:cum vero est iam cale
facta:terminatus est motus calefactionis:cum vero iam
participat aliquid de calore sed imperfecte:tunc mouet
ad calorem:nam quod calefit paulatim participat calore
magis ac magis.ipse igit actus imperfectus caloris in ca
lefactibili existens est mot⁹:non quidem scdm id quod actu tm est:
sz scdm q iam in actu existens hz ordine in vlteriore actu:quia si
tolleret ordo ad vlteriorem actum:ipse actus quantumcumque
imperfectus esset termin⁹ et non mot⁹:sicut accidit cu aliquid
semiplene calefit.Ordo aut ad vlteriorem actum com
petit existenti in potentia ad ipm.et similr si actus imperfe
ctus consideret tm vt in ordine ad vlteriore actu scdm q hz
ronem potentie:non hz ratione motus:sed principii mot⁹.
pot.n.incipere calefactio sicut a frido ita et a tepido.Sic
igit act⁹ imperfect⁹ hz ronem motus:et scdm q comparat ad
vlteriore actu:vt potentia:et scdm q comparat ad aliquid im
perfecti⁹:vt actus.vnde neque est potentia existentis in potentia
neque est act⁹ existentis in actu:sz est actus existentis in potentia.
vt p id quod dr act⁹:designet ordo ei⁹ ad precedentem pote
tia:et p id quod dr in potentia existentis designet ordo eius ad
vlteriorem actu.vnde conuenientissime phs diffinit motu:di
cens q motus est endelechia.i.actus existentis in pote
tia secundum q huiusmodi. ¶ Secundo ibi.

¶ Ut alterabilis quidem inquantum est altera
bile:alteratio est. Augmentabilis autez et oppo
siti:nullum enim commune nomen vtrisque:aug
mentum et decrementum. Generabilis autem et
corruptibilis generatio et corruptio:loco mu
tabilis loci mutatio.

¶ Exemplificat in oib⁹ speciebus mot⁹:sicut alteratio e act⁹
alterabilis inquantu est alterabile.et quia mot⁹ in quantitate non
hz vnu nome:sicut motus in qualitate dr alteratio quantum

ad motū. In q̄titate ponit duo noia.⁊ dicit ꝙ actꝰ augmētabil: ⁊ oppositi.ſ.diminuibilis: qbꝰ nō eſt vnū cōe nomē: eſt augmētū ⁊ diminutio.⁊ ſilr gn̄abilis ⁊ corruptibilis: gn̄atio ⁊ corruptio: ⁊ mutabilis ſm locū loci mutatio: accipit.n.hic motū cōiter ꝓ mutatiōe: nō aūt ſtricte ſm ꝙ diuidit ꝯ gn̄ationem ⁊ corruptionem: vt dicitur in quinto. ℭ Deinde cū dicit.

T.c.7 ℭ Quod autem hoc ſit motus ab hinc manifeſtum eſt. Cum enim edificabile inquantum huiuſmodi ipſum dicimus eſſe actu: edificatur: ⁊ eſt hoc edificatio. Similiter autem ⁊ doctrinatio ⁊ volutatio: ⁊ medicatio: ⁊ ſaltatio.⁊ adoleſcentia.⁊ ſenectus.

ℭ Māifeſtat ſingulas ptes diffōnis.⁊ p̄mo q̄tū ad hoc ꝙ motꝰ dr̄ actꝰ. ſcđo q̄tū ad hoc ꝙ dr̄ exn̄tis in poª. ibi. Qm̄ aūt. Tertio q̄tū ad hoc qđ addit inq̄tū hmōi ibi. Dico āt hoc. Circa p̄mū vtit tali rōne. Id quo aliqđ fit

Rō ep. actu p̄us in potētia exn̄s.eſt actus: ſ3 aliqđ fit actu dū3 mouet p̄us adhuc i poª exn̄s.ergo motꝰ eſt actus. Dicit ergo.ex h̄ manifeſtū eſt ꝙ motꝰ ſit hoc.ſ.actꝰ: q2 edificabile dicit potētiā ad aliqđ: cū aūt edificabile ſm hāc potētiā quā ipoꝛtat reducit in actum: tūc dicimus ꝙ edificat.⁊ iſte actus eſt edificatio paſſiua.⁊ ſilr eſt de oībus alijs motibꝰ. ſicut doctrinatio: volutatio: medicatio: ſaltatio: adoleſcentia.ſ.augmētu3: ⁊ ſenectus.ſ.diminutio.

ℭ Cōſiderandum eſt.n. ꝙ anteq̄ aliquid moueat eſt in potētia ad duos actus.ſ.ad actum pfectū q̄ eſt terminꝰ motꝰ: ⁊ ad actū impfectum qui eſt motus ſicut aqua anteq̄ incipiat calefieri eſt in potētia ad calefieri: ⁊ ad calidū eē: cū aūt calefit: reducit in actum impfectum q̄ eſt motus nōdū in actū pfectū: q̄ eſt terminꝰ motꝰ: ſ3 adhuc reſpectu ipſius remanet in potētia. ℭ Secundo ibi.

T.c.8. ℭ Quoniam autem q̄dam eadem ſūt ⁊ potentia ⁊ actu. quāuis non ſimul. aut non ſecundū idē. ſed vt calidum qdem potentia. frigidum autem endelechia. multa iam agunt ⁊ patiuntur adinuicem. Omne enim erit ſimul actiuū ⁊ paſſiuū. Ergo ⁊ mouēs phyſice mobile erit. Omne.n. huius mouet. cum mouetur ⁊ ipſum. Videtur quidem igitur qbuſdam omne moueri mouēs. Sed de his quidem ex alijs erit manifeſtū quo

T.c.9. modo ſe habeant. ℭ Eſt enim quidam mouentium ⁊ immobile. ſed potentia exiſtentis cu3 endelechia ens agat aut ipſum aut aliud inquantum mobile motus eſt.

Endelechia

Rō ep. ℭ Oñdit ꝙ motꝰ ſit actus exn̄tis in poª tali rōne. oīs.n. actꝰ: eiꝰ eſt actus in quo ſemp inuenit: ſicut lumē nūq̄ inuenit niſi in diaphano: ⁊ pp hoc eſt actꝰ diaphani: ſ3 motꝰ ſemp inuenit in exn̄te in potētia: eſt igit motꝰ actꝰ exn̄tis in potētia. Ad manifeſtationē igit ſcđe ꝓpōnis dicit: ꝙ q2 q̄dā eadē ſūt ⁊ in potētia ⁊ in actu: l3 non ſil: aut ſm idē: ſic aliqđ eſt calidū in poª: ⁊ frigidū actu. ex hoc ſeqtur ꝙ multa agunt ⁊ patiunt adinuicē: inq̄tū.ſ. vtrunq3 eſt in potētia ⁊ actu reſpectu alteriꝰ ſm diuerſa.⁊ q2 oīa corpora iferiora naturalia cōicāt in mā. iō in vnoquoq3 eſt potētia ad id qđ eſt actu in altero.⁊ iō in oībꝰ talibꝰ aliqđ ſil agit ⁊ patit: ⁊ mouet ⁊ mouet.⁊ ex hac rōne qbuſdam viſum eſt ꝙ ſimplr oē mouēs moueat. Sed de hoc manifeſtū erit magis in alijs. oſtendetur.n. in octauo huius.⁊ in.12. meta. ꝙ eſt quoddā mouēs imobile: q2 non eſt in potētia: ſ3 in actu tm̄. ſ3 qn̄ id qđ eſt in potētia actu quodamō exn̄s agit aut ipm: aut aliud inq̄tum eſt mobile.ſ. reducit in actū motꝰ: ſiue ſit motū a ſe: ſiue ab alio: tūc eſt motꝰ actꝰ eiꝰ.⁊ inde eſt ꝙ illa que ſunt in potentia ſiue agant: ſiue patiant mouent. q2 ⁊ agendo patiunt: ⁊ mouēdo mouent: ſicut ignis cū agit in ligna patit: inquantum ingroſſat per fumum: q2 flamma non eſt niſi fumus ardens. ℭ Tertio ibi. l ii. 7.13. T.c.29. 2. de ge.

ℭ Dico aūt hoc inq̄3tum ſic. Eſt.n. es potētia ſtatua: ſ3 tn̄ nō eris endelechia: ⁊ inquātu3 es eſt motꝰ eſt. Nō.n. idē ē eri eē: ⁊ potētia alicui mobili. Qm̄ ſi idē eē ſimplr ⁊ ſcđm rōnem cētuiq3 eris inq̄3tum es eſt endelechia motꝰ. Nō eſt autem idem quemadmodum dictum eſt. Lec. 4. T.c.28.

ℭ Manifeſtat hanc particula3. inq̄tū hmōi. Et p̄mo p exemplū: ſcđo per rōnē ibi. Manifeſtum aūt ⁊ in ꝯrijs. Dicit ergo p̄mo. ꝙ neceſſariū fuit addi inq̄tū hmōi. q2 id qđ ē in potētia ē ēt aliqđ actu.⁊ l3 idē ſit ſubm̄ exn̄s i potētia: ⁊ in actu: nō tn̄ eſt idē ſ3 rōnē eſſe in potētia: ⁊ eē in actu: ſicut es eſt in potētia ad ſtatuā: ⁊ eſt actu es: nō tn̄ ē eadē rō eris inq̄tu3 eſt es ⁊ iq̄tū eſt potētia ad ſtatuā. motus āt nō eſt actus eris inq̄tū eſt es: ſ3 iq̄tum eſt in potentia ad ſtatuam. alias opoꝛteret ꝙ quamdiu es eſſet tādiu es moueret: qđ p3 eē falſum. vñ p3 ꝯuenienter addītū eſſe inquātū hmōi. ℭ Secundo ibi.

ℭ Manifeſtum aūt eſt ⁊ in ꝯtrarijs: poſſe qde3 eni ſanari: ⁊ poſſe laboꝛare alteru3 eſt. Et nāq3 ſic laboꝛare qdem ⁊ ſanari idē eēt: ſubiectum āt ⁊ ſanabile ⁊ ifirmum ſiue hūiditas ſiue ſanguis vnum ⁊ idē ē. Qm̄ autē nō ē idē: queādmodum neq3 coloꝛ idē ⁊ viſibile. Poſſibilis inq̄3tū poſſibile endelechia manifeſtum eſt ꝙ ſit motus. T.c.10.

ℭ Oñdit idem p rōnem ſumptā a ꝯtrarijs. manifeſtū eſt aliqđ ꝙ idem ſubm̄ eſt in potētia in ꝯria: ſic humoꝛ aut ſanguis eſt idē ſubm ſe hñs in potētia ad ſanitatē ⁊ egritudinē. manifeſtū eſt aūt ꝙ eſſe in potētia ad ſanitatē: ⁊ eē i poª ad egritudinē ē alteꝝ ⁊ alteꝝ: ⁊ hoc ſ3 oꝛdinē ad obiecta. alioqn ſi idem eēt poſſe laboꝛare ⁊ poſſe ſanari: ſequeret ꝙ laboꝛare ⁊ ſanari eēnt idem. differunt ḡ poſſe laboꝛare ⁊ poſſe ſanari ſ3 rōnē: ſed ſub3 eſt vnū ⁊ idem. P3 ergo ꝙ nō eſt eadē rō ſubi inq̄tum eſt qđdā ens: ⁊ inq̄tū eſt potētia ad aliud: alioqui potētia ad ꝯria eſſet vna ſm rōnē.⁊ ſic ēt nō eſt idē ſ3 rōnē coloꝛ ⁊ viſibile.⁊ iō neceſſariū fuit dicere ꝙ motus eſt actꝰ poſſibilis inq̄tū eſt poſſibile: ne intelligeret eſſe actꝰ eiꝰ qđ eſt in potētia inquātū eſt qđdam ſubm.

Lec. III.

Quod qde3 igit hoc ſit: ⁊ qđ accidit tūc moueri: cū ē endelechia: ⁊ neq3 prius neq3 poſterius oñſu3 eſt. Cōtingit enim vnumquodq3 aliquando quide3 operari: aliquando autē non: vt edificabile ⁊ edificabilis actus. inq̄3tu3 eſt edificabile: edificatio eſt. Aut.n. hoc eſt edificatio actus aut domꝰ. ſed cum domus ſit non amplius edificabile eſt. Edificat autē edificabile. Neceſſe eſt ergo edificationem eſſe actum. Edificatio autem motus quidam eſt. At vero eadem conueniet ratio in alijs motibus. T.c.11.

¶ Posita diffõne motus ꝛ manifestatis singulis pticulis diffõnis. hic 9ñr oñdit ꝙ diffõ sit bñ assignata. ꝛ primo directe: scdo idirecte. ibi. Qꝫ aũt bñ dcm sit. Circa pmũ vtit tali rõne: oẽ qd est in potẽtia qñqꝫ 9tingit id esse in actu. Sꝫ edificabile ẽ i potẽtia: ğ 9tingit aliqñ actũ esse edificabilis inqꝫtũ est edificabile. hoc aũt est vl dom⁹ vel edificatio: sꝫ dom⁹ nõ est actus edificabilis: inqꝫtũ est edificabile: qꝛ edificabile inqꝫtũ hmõi reducit i actũ cũ edificat. cũ aũt iã domus est: nõ edificat. Relinqtur igit ꝙ edificatio sit actus edificabilis inqꝫtuꝫ hmõi. edificator aũt est quidã motus. motus igit est actus existẽtis in potentia inqꝫtum hmõi. ꝛ eadẽ rõ est de aliĝs motibus. Patet igitur ꝙ motus talis sit actus qualis dictus est. ꝛ ꝙ tunc aliqd mouet qñ est in tali actu. ꝛ neqꝫ pri⁹ neqꝫ posterius. qꝛ prius cũ est in potentia tm̃: non incipit mot⁹: neqꝫ etiam posterius: cum iam oĩno desinat esse in potẽtia per hoc ꝙ sit in actu perfecto. Scdo ibi.

T.c.12. ¶ Quot autem bene dictum sit manifestũ est ex quibus alij de ipso dicunt: ex eo quod non facile est diffinire aliter ipsum. Neqꝫ enim motum in alio genere ponere potest vtiqꝫ aliquis.

¶ Oñdit idirecte diffõnẽ bñ assignatã p hꝫ. s. ꝙ non 9tingat motũ aliquẽ alr diffinir. Et circa hoc tria fac. pmo pponit qd itendit. scdo ponit diffõnes alioꝝ de motu. ꝛ reprobat eas ibi. Manifestũ ãt itendẽtib⁹. Tertio assignat cãꝫ q̃re aliĝ sic diffinierũt motũ ibi. Cã ãt in hꝫ ponere. Dicit ğ pmo ꝙ manifestũ est motũ eẽ bñ diffinituꝫ ex duob⁹. pmo qdẽ qꝛ diffõnes quib⁹ aliĝ diffinierũt motũ sunt incõuenientes: scdo ex hoc ꝙ nõ 9uenit cum alr diffinire. c⁹ rõ ẽ: qꝛ motus nõ collocari pt in aliquo alio gñe: q̃ in gñe actus existẽtis in potẽtia. ¶ Scdo ibi.

¶ Manifestuꝫ aũt intendentibus quẽadmodũ ponunt quidaꝫ ipm alteritatem ꝛ inequalitatẽ: ꝛ qd non est dicentes esse motuꝫ: quoꝝ nullum necessarium est moueri: neqꝫ si altera sint: neqꝫ

T.c.13. si inequalia neqꝫ si non sint. ¶ Sed neqꝫ mutatio in hoc neqꝫ ex his magis ẽ q̃ꝫ ex oppositis.

¶ Excludit diffõnes alioꝝ de motu. Et sciendum ꝙ tripłr aliqui diffinierũt motuꝫ. dixerũt. n. motũ eẽ alteritatẽ pp hꝫ ꝙ id qd mouet sp alio ꝛ alio mõ se hꝫ. Itẽ dixerũt motũ eẽ ieq̃litatẽ: qꝛ id qd mouet sp magis ac magis accedit ad terminũ. Dixerunt ẽt motũ eẽ qd nõ est. i. nõ ens: qꝛ id qd mouet dum mouet: nõ duꝫ hꝫ id ad qd mouet: vt qd mouet ad albedinẽ nõdum iã est album. Has aũt diffõnes destruit phs tripłr. pmo quideꝫ ex pte subiecti motus. Si. n. motus esset alteritas vel ieq̃litas vel non ens cuicũqꝫ ista iessent necessario moueretur qꝛ cuicunqꝫ inest motus illud mouet. Sꝫ nõ est necessariũ moueri. neqꝫ ea q̃ sunt altera ex hoc ipso ꝙ altera sũt neqꝫ ineq̃lia neqꝫ ea que nõ sunt. relinquit igit ꝙ alteritas: ꝛ inequalitas: ꝛ non ens nõ est motus. Scdo oñdit illud ex pte termini ad quẽ. qꝛ mot⁹ ꝛ mutatio nõ est magis i alteritatẽ q̃ꝫ in silitudinem: neqꝫ magis in iequalitatem q̃ꝫ in equalitatem: neqꝫ magis in nõ esse q̃ꝫ in esse. Nam generatio est mutatio ad esse: ꝛ corruptio ad nõ esse: nõ igit motus magis est alteritas q̃ꝫ similitudo: vel inequalitas q̃ꝫ equalitas: vel nõ ens q̃ꝫ ens. Tertio ostendit idẽ ex parte termini a quo. qꝛ sicut motus aliquis est ex alteritate: ꝛ ex inequalitate: ꝛ ex non ente. ita est ex oppositis horum. non igitur motus magis debet poni in his generibus q̃ꝫ in oppositis. ¶ Tertio ibi.

¶ Causa autẽ in hoc ponere ꝙideterminatũ qdaꝫ iaꝫ videt esse motus. Alterius autẽ coordinationis principia ex eo quod sunt priuatiua ꝛ inderiuatiua sunt. Neqꝫ. n. hoc: neqꝫ tale: neqꝫ vnum ipsoꝝ qꝛ neqꝫ alioꝝ predicamentorum.

¶ Assignat cãꝫ quare pdicto mõ antiqui motũ diffinierunt. Et circa hoc duo facit. pmo assignat cãm eius qd dcm est. scdo assignat cãm cuiusdaꝫ qd supposuerat ibi. Uideri autẽ ideterminatũ. Dicit ergo pmo ꝙ ista est cã quare antiqui posuerunt motũ in predictis gñibus. s. alteritatis: inequalitatis: ꝛ non entis. qꝛ motus vr̃ eẽ qddam ideterminatũ. i. icõplementũ: ꝛ impfectum. q̃si non hñs determinatã nãm. ꝛ qꝛ ideterminatũ est ppter hoc videt esse ponendus in genere puatoꝝ. Nã cum pythagoras poneret duas ordinatiões pncipia reꝝ: in quaꝝ vtraqꝫ ponebat quedam decẽ pncipia: pncipia aũt que erãt in scda ordinatione dicebant ab ipso ideterminata: qꝛ sunt puatiua. non. n. determinant per formam que sit in genere sube: neqꝫ p formã q̃litatis: neqꝫ p formaꝫ aliquã spãlem in aliquo hoꝝ geneꝝ existẽtẽ: neqꝫ ẽt p foꝛaꝫ alicuius alioꝝ pdicamentoꝝ. In vna aũt ordinatione ponebãt pythagorici hec decem. s. finitũ ipar: vnũ: dextrum: masculum: q̇escens: rectum: lumen: bonũ: triãgulũ eq̃laterum. In alia aũt ifinitum: par: multitudinem: sinistrum: feminam: motum: obliquum: tenebram: malum: altera parte longius. ¶ Secundo ibi.

¶ Uideri aũt indeterminatũ esse motuꝫ causa ẽ. T.c.14.
qꝛ neqꝫ in potentiã eoꝝ que sunt geneꝝ neqꝫ in actum est ponere ipsum. Neqꝫ enim possibile esse quantitateꝫ potentia moueri ex necessitate: neqꝫ qd actu quantũ est. ¶ Et mot⁹ quidẽ act⁹ T.c.15.
qdaꝫ videtur esse: imperfectus autẽ. Causa aũt est: qm̃ imperfectũ qd possibile: cuius est actus. propter hoc igitur difficile est ipsũ accipere qd sit. Aut enim in priuatione necesse est ipsum ponere: aut in potentiã: aut in actũ simpliceꝫ. Hoꝝ autem nullũ vr̃ 9tingens. Relinquit igit predictus modus actum quidem quendam esse. sed huius actum qualem diximus difficile quidem videre: contingentem autem esse.

¶ Assignat cãm q̃re mot⁹ ponit iter ideterminata. ꝛ dicẽ ꝙ hui⁹ cã est qꝛ neqꝫ pt poni sub potẽtia: neqꝫ sub actu. si. n. poneret sub potentia: qcqd esset i potentia. puta ad quãtitatem moueret fm quãtitatẽ: ꝛ si 9tineret sub actu: qcqd esset actu quãtũ moueret fꝫ quãtitatẽ: ꝛ qdem veꝝ est ꝙ mot⁹ est act⁹. sꝫ est act⁹ impfect⁹: medius inter potentiã ꝛ actũ. ꝛ ꝙ sit act⁹ ipfect⁹ ex hꝫ pꝫ: ꝙ illud cuius est act⁹ est ens in potentia: vt supra dcm̃ ẽ. ꝛ idõ difficile ẽ accipe qd sit motus. vr̃. n. i pmo aspectu ꝙ vel sit simplr act⁹: vel simplr põ: vl ꝙ 9tineat sub puatione: sicut aliq posuerũt ipm 9tineri sub nõ ente: ꝛ sub ineq̃litate. sꝫ nullũ hoꝝ est posse vt supra oñsum est. Uñ relinquit solus pdictus modus ad diffiniendũ motũ. vt. s. mot⁹ sit actus talis q̃lem diximus. s. existẽtis in põ. talẽ aũt actũ 9siderare difficile est pp pmixtionẽ act⁹ ꝛ po⁹: tñ esse taleꝫ actũ non est impossibile: sed contingens. Lectio. IIII. T.c.16.

Mouetur autem ꝛ mouens omne sicut dictuꝫ est: cũ sit potẽtia mobile.

¶ Postq̃ phs diffiniuit motũ. hic oñdit cui⁹ act⁹ sit mot⁹ vtꝝ. s. mobil' vl mouẽtis. ꝛ pt dici ꝙ hic ponit aliã diffõneꝫ motus q̃

ſe hꝫ ad premiſſam vt mãliſ ad formalem: ⁊ ↄclio ad pn cipiũ. Et hec eſt diffõ. mot⁹ eſt actus mobilis inq̃tuꝫ eſt mobile. Hec.n. diffõ ↄcludit ex pmiſſa. q2.n. motuſ eſt ac tus exñtis in potẽtia inq̃tũ hmõi. exñs aũt in potentia inq̃tũ hmõi eſt mobile: nõ aũt mouẽs: q2 mouẽs inq̃tũ hmõi: eſt ens i actu: ſequit ꝙ mot⁹ ſit act⁹ mobilis inq̃tũ hmõi. Circa hoc ergo tria facit. pmo oñdit ꝙ mot⁹ ẽ ac tus mobilis. ſcdo quõ ſe hꝫ mot⁹ ad mouẽtem. ibi. Mo tiui aũt act⁹. Tertio mouet dubitatiõeꝫ ibi. Hꝫ aũt de-fectũ. Circa pmuꝫ duo facit. pmo ponit diffõnẽ mot⁹. ſ. ꝙ mot⁹ eſt act⁹ mobilis: ſcdo ex hoc declarat qõdaꝫ qõ poterat eſſe dubiũ ibi. Et dubiũ aũt. Circa pmũ tria fa cit. pmo iueſtigat diffõnem motuſ. ſcdo ↄcludit eam ibi. Vñ mot⁹ eſt. Tertio manifeſtat eaꝫ ibi. Accidit aũt ⁊c. Ad iueſtigãdum aũt diffõnem motus pmittit ꝙ moue-ri ẽt accidit mouenti. Et circa hoc duo facit. pmo ꝓbat ꝙ oẽ mouẽs mouef. ſcdo oſtẽdit vñ accidat ei moueri. ibi. Adhuc agere. Q2 aũt mouẽs moueaf oñdit ex duo bus. pmo qdẽ: q2 oẽ qõ pus eſt in potentia ⁊ poſtea in actu: quodãmõ mouef. mouẽs aũt iuenif eẽ pus mouẽſ in po°: ⁊ poſtea mouẽs in actu: mouẽſ g hmõi mouef. ⁊ hˀ ẽ qõ dicit: ꝙ oẽ mouẽſ: cũ ita ſe hẽat ꝙ qñq3 ſit i potẽ tia mobile. i. ad mouẽdũ: mouef ſicut dcm̃ eſt. hoc enim ex dictis apparet. Dcm̃ eſt.n. ꝙ motus eſt actus exñtis in potẽtia. ⁊ hoc ↄtingit in oĩ mouente nãli. Vñ dcm̃ eſt ꝙ oẽ mouens phyſicum mouef. ¶ Secundo ibi.

T.c.14 ¶ Et cuius mobilitas quies eſt cui enim motus ineſt huius immobilitas quies eſt.

¶ Oñdit idẽ alio mõ. cuicũq3 ſua imobilitaſ ẽ eiˀ qes hu ic ieſt mot⁹. qes.n. ⁊ mot⁹ cũ ſint oppoſita hñt fieri circa idẽ. ſꝫ mouẽtis imobilitas. i. ceſſatio a mouẽdo dr̃ qes. dr̃.n. qdã qeſcere qñ ceſſant agere. oẽ igif tale mouẽs ſ. cuius imobilitas eſt quies: mouef. ¶ Secundo ibi.

T.c.15 ¶ Adhuc agere enim inquantum huiuſmodi ip ſum mouere eſt. Hoc autem facit tactu: quare ſimul ⁊ patitur.

¶ Oñdit vñ accidat mouenti ꝙ moueaf. nõ.n. accidit ei ex hoc ꝙ mouet: ſꝫ ex hoc ꝙ mouet tangẽdo: q2 mouer eſt agere ad hoc ꝙ aliq̃d moueaf: id aũt qõ ſic a mouẽ-te patif mouef. ſꝫ hoc qõ eſt agere facit tactu: nã corpa tangẽdo agũt. vñ ſequef ꝙ ⁊ ſil̃ patiaf q2 qõ tãgit patif. Sed hoc itelligendum eſt qñ eſt mutuus tactus. ſ. ꝙ ali quid tãgit ⁊ tãgif: vt contingit in his que cõicãt in mã: quoꝝ vtrũq3 ab altero patif dum ſe tãgũt. corpora aũt celeſtia q2 nõ cõicant cum corporibus iferioribus i mã: ſic agũt in ea ꝙ nõ patiunf ab eis: ⁊ tãgunt ⁊ nõ tãgunf vt dr̃ in primo de generatione. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.54 ¶ Unde motus actus mobilis eſt inquantum eſt mobile. ¶ Accidit autem hoc tactu motiui:

T.c.17. quare ſimul ⁊ patitur. Species autem ſemper exiſtimabitur aliquam mouens. Aut enim hec aut qualis. aut quanta. que erit pricipium ⁊ cau ſa motuſ. Cum moueat actu homo. facit ex po tentia exiſtente homine hominem.

¶ Ponit diffõneꝫ motus ↄcludens ex p̃dictis ꝙ quãuis mouẽs moueaf: mot⁹ tñ nõ eſt act⁹ mouẽtis ſꝫ mobilis: ſm ꝙ eſt mobile. ⁊ hoc ↄñr manifeſtat per hoc ꝙ moue ri accidit mouẽti: ⁊ nõ per ſe ei competit. vñ ſi aliq̃d ſm hoc mouef ſm ꝙ actus ei⁹ eſt mot⁹: ſequif ꝙ motus nõ ſit actus mouẽtis ſed mobilis: nõ quidẽ inq̃tum eſt mo uẽs: ſed inq̃tum eſt mobile. ¶ Q2 autẽ moueri accidat

T.c.17. mouenti manifeſtat per id qõ ſupra dictuꝫ eſt. hoc enim

.ſ. actus mobilis qui eſt motus: accidit ex ↄtactu mouẽ-tis: ex quo ſequif ꝙ ſimul dum agit patiaf. ⁊ ſic moueri competit mouẽti per accidẽs. Q2 aũt nõ competat ei p ſe manifeſtat per hoc: ꝙ ſemper aliqua forma videf mo uẽs eſſe: ſicut forma que eſt in genere ſubẽ: in trãſmuta-tione que eſt ſm ſubam: ⁊ forma que eſt in gñe qualita-tis in alteratiõe: ⁊ forma que eſt in gñe quãtitatis i aug mẽto ⁊ diminutiõe. Huiuſmodi.n. forme ſunt cãe ⁊ pn-cipia motuũ: cum oẽ agẽs moueat ſm formaꝫ. omne.n. agẽs agit inq̃tuꝫ eſt actu: ſicut actu hõ facit ex homine in potẽtia hoĩem actu. vnde cũ vnũqõq3 ſit actu per for mã: ſequif ꝙ forma ſit pncipiũ mouẽs. ⁊ ſic mouere cõ-petit alicui inquãtum hꝫ formã p quã eſt in actu vñ cuꝫ motus ſit actus exñtis potentie: vt ſupra dictum eſt: ſe- Lec. 2.
quif ꝙ mot⁹ nõ ſit alicuius inq̃tuꝫ eſt mouẽs. ſed inq̃tũ in pn°ac
eſt mobile: ⁊ ideo in diffõne motus poſitum eſt ꝙ eſt ac p totum
tus mobilis inq̃tum eſt mobile. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et dubium autem manifeſtum ẽ. quod ẽ mo- T.c.18.
tus in mobili. Actus enim huius ⁊ ab hoc.

¶ Manifeſtat qõdam dubium ex p̃dictis. ſolet.n. eẽ du-bium apud quoſdam vtꝝ mot⁹ ſit in mouẽte aut in mo bili: ſed hoc dubiũ declaraf ex premiſſis. manifeſtuꝫ eſt .n. ꝙ actus cuiuſlꝫ eſt in eo cuius eſt actus. ⁊ ſic manife-ſtum eſt ꝙ actus motus eſt in mobili: cũ ſit act⁹ mobiliſ. cauſatus tñ in eo a mouente. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Motiui autem actus non alius eſt.

¶ ¶ Oſtendit quõ ſe habeat mot⁹ ad mouẽs. ⁊ pmo ꝓ-ponit qõ itẽdit dicẽs ꝙ actus motiui nõ eſt ali⁹ ab actu mobilis. vnde cũ motus ſit actus mobiliſ: eſt etiam quo dãmodo actus motiui. ¶ Secundo ibi.

¶ Oportet quidem eni eſſe actum vtriſq3. Mo tiuum qdem eſt in ipſo poſſe. Mouens autem in ipſo operari vel agere.

¶ Mãifeſtat ꝓpoſitũ: ⁊ circa hoc tria facit. pmo oñdit ꝙ mouẽtis eſt aliquis actus ſicut ⁊ mobilis. qcq̃d enim dr̃ ſm potentiã ⁊ actum: hꝫ aliquem actũ ſibi ↄpetẽtem ſed ſicut in eo qõ mouef dr̃ mobile ſm potẽtiã inq̃tum põt moueri: motũ aũt ſcdm actum inq̃tuꝫ actu mouef: ita ex parte mouentis motiuũ dr̃ ſm potẽtiam inq̃tum ſ. poteſt mouere: mouens aũt in ipſo agere. i. inq̃tũ agit actu. Oꝫ igif vtriq3. ſ. mouenti ⁊ mobili competere quẽ dam actum. ¶ Secũdo ibi.

¶ Sed eſt actiuum mobilis. Quare ſimilr̃ vnus vtriſq3 actus.

¶ Oñdit ꝙ idẽ ſit act⁹ mouẽtis ⁊ moti. mouẽtis dr̃.n. in q̃tum aliq̃d agit: motũ aũt inq̃tũ patif: ſꝫ idẽ ẽ qõ mo-uẽſ agendo cauſat: ⁊ qõ motũ patiendo recipit. ⁊ hoc ẽ qõ dicit ꝙ mouẽs eſt actiuum mobilis. i. actuꝫ mobilis cãt: quare oꝫ vnũ actũ eẽ vtriuſq3. ſ. mouẽtis ⁊ moti: idẽ .n. eſt qõ eſt a mouente: vt a cauſa agente: ⁊ qõ eſt in mo to: vt in patiente ⁊ recipiente. ¶ Tertio ibi.

¶ Sicut idem ſpacium eſt vnius ad duo. ⁊ duo-rum ad vnum ⁊ aſcendentis. ⁊ deſcendentis. Hec eñi vnum idem ſunt. ratio autem non vna. Similr̃ autem eſt ⁊ in mouente ⁊ in moto.

¶ Manifeſtat hoc per exemplum. eadem.n. diſtãtia eſt vnius ad duo ⁊ duorum ad vnũ ſcdm rem: ſed differunt ſm rõnẽ. q2 ſcdm ꝙ incipim⁹ cõparationẽ a duobuſ pro cedendo ad vnuꝫ dicim⁹ duplum: ↄ̃trio vero dr̃ dimidi-um. ⁊ ſilr̃ eſt idem ſpacium aſcendentis ⁊ deſcendentis: ⁊ ſcdm diuerſitatem pncipiĩ ⁊ termini vocaf aſcenſio: vl̃ deſcenſio ⁊ ſimilr̃ eſt in mouente ⁊ moto. nam motus

esse actum: non sicut esse idem: sed sicut est quod potentia est ad agēs. ¶ Neqꝫ necē ē docētē adi
T.c.16. scere. neqꝫ si pati ⁊ agere idē est: non tamen tāqꝫ rationē esse vnā quod quid est esse dicentē: sicut tunice ⁊ indumēti: sed sicut via thebis ad athenas ⁊ ab athenis ad thebas: quemadmoduꝫ dictuꝫ est prius. Non eniꝫ omnia eadē insunt quolibet modo eisdem: sed solum quibus esse idem est.

¶ Soluit aliud inconueniēs. s. ꝙ idem actus sit duorū:
ad p^m in conueniēs aliorum quor ⁊ dicit ꝙ nihil probibet vnum actū esse duoꝝ: ita ꝙ non sit vnus ⁊ idem motus ꝟm rōneꝫ: sed vnus ꝟm rem vt dictum est supra: qꝛ eadem distātia ē duorum ad vnū ⁊ vnius ad duo: ⁊ eius quod est in potentia ad agens: ⁊ econ-
T.c.18. uerso. Sic enim idem actus ꝟm rem est duorū ꝟm diuersam rōnē: agentis quidē scōm ꝙ est ab eo. patientis aūt scōm ꝙ est in ipso. Ad alia aūt tria incōuenientia quorū vnuꝫ ex altero deducebatur: respondet ordine retrogrado primo. s. ad illud qꝺ vltimo inducebaꝭ vt magis incō
ad 5^m ⁊ 4^m 4us ⁊ ꝯit vl^m ueniēs. ¶ Sic igitur tertio respondet ad quintum incon ueniens. ⁊ dicit ꝙ nō est necessariū ꝙ docens adiscat vel ꝙ agens patiaꝭ: ⁊ si agere ⁊ pati sint idem tn̄ dicamus ꝙ non sunt idem sicut ea quoꝝ ratio est vna: vt tunica ⁊ indumentum: sed sicut ea que sunt idem subiecto ⁊ diuersa
T.c.18. ꝟm rationē: vt via a thebis ad athenas ⁊ ab athenis ad thebas: vt dictum est prius. nō opꝫ aūt ꝙ oīa eadē ꝯueniant his que sunt quocūqꝫ mō idē: sed solum illis q̄ sunt idē subiecto vel re ⁊ rōe: ⁊ iō ēt dato ꝙ agere ⁊ pati sint idē cū non sint idē rōne: vt dictū est: nō sequiꝭ ꝙ cuicūqꝫ conuenit agere qꝺ ei cōueniat pati. ¶ Quarto ibi.

¶ At vero neqꝫ si doctio ⁊ doctrina idem ⁊ adiscere ⁊ docere idem: sicut neque si spacium vnuꝫ distantiuꝫ sit: ⁊ distare hinc illuc: ⁊ inde huc vnū ⁊ idem est.

ad 4^m. s. 4us ¶ Respondet ad quartū incōueniens. ⁊ dicit ꝙ nō sequiꝭ etiam si doctio ⁊ doctrina adiscentis eēt idem: ꝙ adiscere ⁊ docere essent idē: qꝛ doctio ⁊ doctrina dicuntur in abstracto: docere aūt ⁊ discere in concreto. Unde applicanꝭ ad fines vel ad terminos ꝟm quos sumiꝭ diuersa rō actionis ⁊ passionis. sicut licet dicamus ꝙ sit idē spaciuꝫ distantium aliquoꝝ abstracte accipiendo: si tn̄ applica-
T.c.22. mus ad terminos spacij: sicut dicimus distare hinc illuc ⁊ inde huc non est vnum ⁊ idem. ¶ Quinto ibi.

¶ Omnino autem dicere est: neqꝫ doctio cuꝫ doctrina: neqꝫ actio cuꝫ passione idem proprie est: sed cui insunt hec: motus. Quod enim huius in hoc: ⁊ quod huius ab hoc actuꝫ esse: ratione
ad 3^m. s. 4^m. alterum est.

¶ Respondet ad tertiū inconueniens destruens hāc illationem qua concludebatur ꝙ si actio ⁊ passio sunt vnus motus ꝙ actio ⁊ passio sunt idem ⁊ dicit ꝙ finalr dicendum est ꝙ non sequitur ꝙ actio ⁊ passio sint idem vel doctio ⁊ doctrina: sed ꝙ mot⁹ cui inest vtrūqꝫ eorūꝫ sit idē: qui quidem motus secundum vnam rationem est actio: ⁊ secundum aliam rationem est passio. alterum enim est secundum rationem esse actum huius vt in hoc: ⁊ esse actum huius vt ab hoc. motus aūt dicitur actio ꝟꝫ ꝙ est actus agentis: vt ab hoc: dicitur aūt passio ꝟꝫ ꝙ est act⁹ patientis vt in hoc. ⁊ sic pꝫ ꝙ lꝫ mot⁹ sit idē mouentis ⁊ moti propter hoc ꝙ abstrahit ab vtraqꝫ rōne: tn̄ actio ⁊ passio differunt ꝓpter hoc ꝙ has diuersas ratiōes i sua significatione includunt. Ex hoc aūt apparet ꝙ cū mot⁹ abstrahat a ratione actionis ⁊ passionis nō cōtinetur in predicamento actionis: neqꝫ in predicamēto passiōis: vt
p^m du^m quidaꝫ dixerūt. Sed restat circa hoc dubitatio duplex: Lec.1. prima quidē: qꝛ si actio ⁊ passio sint vnus mot⁹ ⁊ nō dif-
T.cō.4 ferunt nisi ꝟm rationē: vt dictū est: videꝭ ꝙ non debeant esse duo predicamenta. cū predicamenta sint genera rerū. Item si motus vel est actio vel passio non inuenietur motus in substantia qualitate q̄titate ⁊ vbi vt supra dictum est: sed solum cōtinebiꝭ in actōe ⁊ passione. Ad ho
2^m rum igitur euidentiam sciendum est ꝙ ens diuiditur i decem predicamēta nō vniuoce sicut genus ⁊ spēs: sed ꝟm diuersum modum essendi. modi aūt essendi ꝓportionales sunt modis predicandi. predicando enim aliquid de aliquo altero: dicim⁹ hoc esse illud. vn̄ ⁊ decē genera entis dicunꝭ decem predicamēta. triplr aūt fit oīs predicatio. Unus quidem modus est qn̄ de aliquo subiecto predicaꝭ id qꝺ pertinet ad eēntiam eius: vt cum dico sortes est hō: vel hō est aīal. ⁊ ꝟm hoc accipiꝭ ꝑdicamentū substātie. Alius aūt modus est quo predicatur de aliquo id qꝺ nō est de eēntia eius: tamen inheret ei. qꝺ quidē vel se hꝫ ex pte māe subiecti: ⁊ ꝟm hoc est predicamētuꝫ q̄titatis: nam q̄titas proprie cōsequiꝭ mām. vnde ⁊ plato posuit magnum ex pte māe: aut cōsequiꝭ formaꝫ ⁊ sic est ꝑdicamentū q̄litatis. vnde ⁊ qualitates fundantur super quātitatem: sicut color in superficie ⁊ figura in lineis vel in superficieb⁹: aut est per respectum ad alterum: ⁊ sic est predicamentū relationis. Cū enim dico hō est pater nō predicatur de hoie aliquid. sed respectus qui ei inest ad aliquod extrinsecū. Tertius autē modus predicandi est qn̄ aliqꝺ extrinsecū de aliquo predicatur per modum alicuius denominationis. Sic enim ⁊ accidentia intrinseca de substantijs predicanꭍ: nō tn̄ dicimus ꝙ homo sit albedo: sed ꝙ homo sit albus. denominari aūt ab aliquo extrinseco ꝯuenit quidē quodāmō cōiter in omnib⁹: ⁊ aliquo modo specialr in his que ad homines pertinent tm̄. Cōmuniter aūt inueniꭍ aliqꝺ denominari ab aliquo extrinseco: vel ꝟm rōnē cāe: vel ꝟm rationē mensure. denominatur aūt aliquid causatum ⁊ mensuratum ab aliquo exteriori. Cum autem quatuor sint genera causarū: duo ex his sunt partes eēntie: scꝫ mā ⁊ forma: vnde ꝑdicatio que posset fieri scōm hec duo pertinet ad predicamētuꝫ substātie: vtpote si dicamus ꝙ hō est rōnalis: ⁊ homo est corporeus. Causa aūt finalis nō causat seorsuꝫ aliqꝺ ab agente: in tantum enim finis hꝫ rōnē cause inq̄tum mouet agenteꝫ. Remanet igitur sola causa agens a qua pōt denominari aliquid sicut ab exteriori. Sic igitur ꝟm ꝙ aliquid denominaꭍ a causa agente est predicamētuꝫ passionis. Nā pati nil est aliud q̄ suscipere aliquid ab agēte ꝟm aūt ꝙ econuerso denominaꭍ eā agens ab effectu: est predicamentū actionis. nā actio est act⁹ ab agente in aliud: vt supra dictū est. mēsura aūt q̄dā est extrinseca: ⁊ q̄dā intrinseca. Intrinseca aūt sicut ꝓpria lōgitudo vniuscuiusqꝫ: ⁊ latitudo ⁊ ꝓfūditas. Ab his ergo denominaꭍ aliquid sicut ab intrinseco inherente. vn̄ pertinet ad predicamentū quantitatis. exteriores aūt mensure sunt tempus ⁊ locus. Secundum igr̄ ꝙ aliquid denominaꭍ a tēpore est ꝑdicamentum qn̄: ꝟm aūt ꝙ denominaꭍ a loco est ꝑdicamētū vbi ⁊ situs: qꝺ addit supra vbi ordinē partium in loco: hoc aūt nō erat necessariū addi ex parte tēporis: cū ordo priū in tpe rōne tēporis importeꭍ. Est. n. tps nūerus mot⁹ ꝟm prius ⁊ posteri⁹. sic igr̄ aliquid diciꭍ esse qn̄ vel vbi ꝑ denominationē a tpe vel a loco. Est etiā aliqꝺ speciale in hominib⁹: in alijs enim aīalib⁹ nā dedit sufficienter ea que ad conseruationem vite pertinent: vt cornua ad defendendum, corium grossum ⁊ pilosum ad

tegendum: vngulas vel aliqd hmoi ad incidendum fine lesione. ⁊ sic cũ talia animalia dicunt armata vel vestita vel calciata: quodammodo non denominant ab aliquo extrinseco sed ab aliquibus suis partibus. vnde hoc refertur in his ad predicamentum sube: vtputa si diceret q homo est manuat⁹ vel pedat⁹: sed hmoi nõ poterãt dari hoi a nã: tum qꝛ non conueniebant subtilitati ꝯplexiõis eius: tũ propter multiformitatẽ operum que conueniunt homini inq̃tum hꝫ rõnem: quib⁹ aliqua determinata instrumenta accõmodari non poterant a natura: sed loco omnium inest homini ratio: que exteriora sibi ꝑparat loco hoꝝ: que alijs animalib⁹ intrinseca sunt. vnde cũ homo dicitur armatus vel vestitus vel calciatus denominatur ab aliquo extrinseco: quod non habet rõnem neqꝫ cãe: neqꝫ mensure. vñ est spãle ꝑdicamẽtũ ⁊ dicit habit⁹. ¶ Sed attendendum est q etiam alijs animalibus hoc ꝑdicamentũ attribuitur: nõ fm q in sua natura cõsiderãtur: sed secundũ q in hominis vsum veniunt. vt si dicam⁹ equum faleratum vel sellatũ: seu armatum. ¶ Sic ergo pꝫ q lꝫ motus sit vnus: tamen predicamenta que sumuntur fm motum sunt duo: fm q a diuersis rebus exterioribus fiunt predicamentales denominationes: nam alia res est agens a qua sicut ab exteriori sumitur per modũ denominatõis ꝑdicamentũ passiõis. ⁊ alia res est patiẽs a qua denominat agens: ⁊ sic pꝫ solutio prime dubitationis. ¶ Secunda aũt dubitatio de facili soluitur. nam rõ mot⁹ cõplet: nõ solũ per id quod est de motu in reꝝ natura: sed etiã per id qd ratio apprehendit. de motu enim in reꝝ nã nihil aliud est q̃ act⁹ iperfectus: qui est inchoatio quedam actus perfecti in eo quod mouet: sicut in eo qd dealbat iam incipit esse aliquid albedinis: sed ad hoc q illud imperfectum habeat rationem motus requirit vlterius q intelligamus ipsũ quasi mediũ inter duo: qꝛ precedens cõparatur ad ipsum sicut potentia ad actum: vnde motus dicitur actus: ꝯñs vero cõparat ad ipsum sicut perfectum ad imperfectum: vel actus ad potentiam: ꝑpter q dicit actus existentis in potẽtia. vt supra dictuꝫ est. vnde qdcunqꝫ imperfectum accipiat vt non in aliud perfectum tendens dicitur terminus motus: ⁊ non erit motus fm quem aliquid moueatur: vtpote si aliquid incipiat dealbari ⁊ statim alteratio interrũpat. Quantũ igitur ad id quod in reꝝ nã est de motu. motus ponit p reductionẽ in alio genere qd terminat motũ: sicut imperfectum reducitur ad ꝑfectũ: vt supra dictũ est. Sed q̃tum ad id qd rõ cõprehendit circa motuꝫ. s. esse mediũ qddã inter duos terminos: sic iam implicat rõ cãe ⁊ effectus: nam reduci aliqd de potẽtia in actũ: nõ est nisi ab aliqua cã agente: ⁊ scdm hoc mot⁹ ꝑtinet ad ꝑdicamẽtũ actõis ⁊ passionis. Hec. n. duo ꝑdicamẽta accipiunt fm rõnem cãe agentis ⁊ effect⁹: vt dictũ est. Deinde cũ dicit.

¶ Quid quidem igitur motus sit ⁊ vniuersaliter ⁊ secundum partem dictum est. Non enim immanifestum est quomodo determinabitur specieꝝ vnaquęqꝫ ipsius. Alteratio quidem enim alterabilis secundum quod est alterabile: endelechia est. Amplius autem notius q potentia actiui ⁊ passiui inquantum huiusmodi: simpliciterqꝫ ⁊ iterum secundum vnumquodqꝫ: quoniam edificatio aut medicatio. Eodeꝫ aũt dicetur modo ⁊ de alijs motibus singulis.

¶ Diffinit motũ in particulari. ⁊ dicit q dictum est qd sit motus ⁊ in vniuersali: ⁊ in particulari: qꝛ ex hoc qd dictũ est de diffinitione motus in vniuersali. manifestũ eẽ poterit qño diffinitur in particulari. si eniꝫ motus est act⁹ mobilis scdꝫ q hmoi. sequit q alteratio est actus alterabilis scdm q hmoi: ⁊ sic de alijs. ⁊ qꝛ positũ fuit in dubitatiõe vtrum motus sit actus mouentis vel mobilis: ⁊ ostensuꝫ est q est act⁹ actiui vt ab hoc: ⁊ passiui vt in hoc. Ad tollendum omnem dubitationẽ notius esse dicamus q motus est actus potentie actiui ⁊ passiui. Et sic etiam poterimus in particulari dicere q edificatio est actus edificatoris ⁊ edificabilis inquantuꝫ hmoi. ⁊ simile est de meditatione ⁊ alijs motibus. Lectio. V.

Uoniam aũt de natura scia est circa magnitudines ⁊ tp̃s ⁊ motũ quoꝛuꝫ vnũqdqꝫ necesse est aut infinitũ aut finitũ esse. Et si nõ oẽ sit infinitũ aut finitũ vt passio aut punctum. Taliũ enim fortasse nullum necesse est in altero hoꝛum esse: cõueniens vtiqꝫ erit de natura negociantem considerare si est aut non est: ⁊ si est: quid est. T.c.14

¶ Postq̃ determinauit de motu. Hic incipit determinare de infinito. Et primo ostendit q ad sciam nãlẽ ptinet determinare de infinito. Secundo incipit determinare ibi. Esse autem aliquid infinituꝫ. Circa primũ duo facit. ꝑmo ostendit q ad sciam nãlẽ pertinet determinare de infinito. Scdo ponit opiniones antiquoꝝ phoꝝ de infinito. ibi. Et omnes sicut qddam. Primum ostendit ⁊ rõne ⁊ signo. rõ talis est. scia nãlis cõsistit circa magnitudines ⁊ motum ⁊ tp̃s: sed necesse est finitum aut infinitum in his inueniri. oĩs enim magnitudo vel motus vel tempus sub altero hoꝝ cõtinetur. i. sub finito vel infinito: ergo ad naturalem phm ptinet considerare de infinito an sit ⁊ quid sit. Sed qꝛ posset aliquis dicere q cõsideratio de infinito pertinet rõne sue cõitatis ad phm primum ad hoc excludendũ interponit q nõ oẽ ens oꝫ esse finituꝫ vel infinituꝫ: nã punct⁹ ⁊: passio. i. passibilis qualitas sub nullo hoꝛum cõtinetur. ea aũt que pertinent ad ꝯsiderationẽ phi primi cõsequunt ens inq̃tum ens est: ⁊ nõ aliqd determinatũ genus entis. Secundo ibi.

¶ Signum enim qd huius scie ꝑpria ꝯsideratio de ipso est. Omnes enim qui videntur rõnabilr tetigisse huiusmodi philosophiam: fecerunt verbum de infinito. T.c.25.

¶ Ostendit idẽ per signũ acceptuꝫ a ꝯsideratione phoꝝ nãlium. oẽs enim qui rõnabilr tractauerunt hmoi philosophiã. s. nãlem fecerunt mentionem de infinito. ex quo colligitur probabile argumentum ab auctoritate sapientum: q ad phiam naturalem pertineat determinare de infinito. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et omnes tanq̃ principium quoddaꝫ ponũt eoꝛum que sunt. Alij quidem quemadmodum pythagorici ⁊ plato per se nõ sicut accidens alicui alteri: sed sicut substantiã ip̃m esse infinitum.

¶ Ponit opiniones antiquoꝝ de infinito. ⁊ ꝑmo ostẽdit in quo diuersificabant. Secundo ostẽdit in quo omnes cõueniebant. ibi. Rationabiliter autem. Circa ꝑmũ duo facit. ꝑmo ponit opinionẽ philosophoꝝ nõ nãliũ de infinito. s. pythagoricoꝝ ⁊ platõicoꝝ: scdo opiniões nãliũ ibi. De nã aũt omnes. Circa ꝑmũ duo facit. primo ostendit in quo conueniebãt pythagorici ⁊ platonici: scdo in quo differebant ibi. Preter hoc quidã pythago. Dicit ergo primo. q omnes philosophi posuerunt infinitũ esse sicut

qõdam principiũ entiũ: sed hoc fuit ꝓpriũ pythagoricis ⁊ platonicis ꝙ ponerẽt ĩfinitũ nõ esse accidẽs alicui alteri nãe: sed esse qõdam per se existens. ⁊ hoc cõpetebat eoꝝ opinioni: qꝛ ponebãt numeros ⁊ quãtitates eẽ substantias rerum. infinitum aũt in quãtitate est. vnde ⁊ infinitum per se existens ponebant. ℭ Secundo ibi.

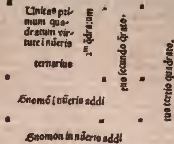
Tc.24 ℭ Preter hoc quod pythagorici quidem in sensibilibus. Neqꝫ eniꝫ abstractum faciunt numerum: ⁊ esse extra celum infinitum. Plato autem extra nullũ esse corpus neqꝫ ideas: eo ꝙ nusq̃ꝫ sunt ipse: tñ infinitũ ⁊ in sensibilib⁹ ⁊ in illis esse.

ℭ Ostendit differentiam inter platonẽ ⁊ pythagoricos q̃tum ad positionem ĩfiniti: scdo quãtũ ad radicẽ ipsius ibi. Et hi quidẽ infinitũ esse. quãtũ aũt ad positionem infiniti in duob⁹ differebat plo a pythagoricis. Pythagorici enim nõ ponebant infinitũ nisi in sensibilibus: cuꝫ eniꝫ infinitũ cõpetat quãtitati: pma aũt quãtitas est nũerus: pythagorici nõ ponebãt numerũ separatũ a sensibilibus: sꝫ dicebãt numerũ eẽ subãꝫ reꝝ sensibiliũ: ⁊ ꝑ ꝯñs neqꝫ infiᵐ erat nisi in sensibilib⁹: itẽ pythagoras cõsiderabat ꝙ sensibilia q̃ sunt infra celũ: sunt circũclausa celo: vñ in eis nõ põt eẽ infinitũ: ⁊ ꝑꝑ hoc ponebat ꝙ infinitũ eẽt in sensibilib⁹ extra celũ: sꝫ plo ꝯ̃rio ponebat ꝙ nihil ẽ extra celũ: neqꝫ.n. dicebat eẽ extra celũ aliqð corpus sensibile: qꝛ celũ dicebat eẽ ꝯtinẽs oĩa sensibilia. neqꝫ ẽt ideas ⁊ spẽs reꝝ q̃s ponebat eẽ separatas dicebat eẽ extra celũ: qꝛ int⁹ ⁊ extra significãt locũ: idee võ fꝫ ipm nõ sunt ĩ aliq loco: qꝛ loc⁹ corpaliũ ẽ. Itẽ dicebat plo. ꝙ ĩfiᵐ nõ solũ ẽ in reb⁹ sensibilib⁹: sꝫ ẽt in illis. i. in ideis separatis: qꝛ ẽt in ipsis nũeris sepatis ẽ aliqd formale vt vnũ: ⁊ aliud mãle vt duo: ex quib⁹ oẽs nũeri ponũt. ℭ Scdo ibi.

T.c.26. ℭ Et hi quidẽ infinitũ esse parẽ. Hic quidẽ eniꝫ comprehensus ⁊ sub impari reclusus adhibet his que sunt infinitatẽ. Signum auteꝫ huius est quod contingit in numeris: circumpositis enim gnomonibus circa vnũ ⁊ extra: aliquando quidẽ aliã fieri specieꝫ: aliquando aũt vnã. ℭ Plato autem duo infinita magnum ⁊ paruuꝫ.

T.c.27. & gnomõ i fi. sui quadrat. ⁊ in fi.ᵃ

Quadratum
Dyametro
Supplemẽtũ gnomonis circumpositi quadrato
Supplemẽtũ gnomonis circumpositi quadrato.
Supplemẽtũ gnomonis circumpositi quadrato.
q̃drati sup dyametrũ cõsi.
Supplementũ gnomonis circumpositi quadrato
q̃drati sup dyametrũ cõsi.

ℭ Ostendit dñam eoꝝ quãtũ ad radicẽ ĩfiniti: ⁊ dicit ꝙ pythagorici attribuebant infinitum vni radici. s. nũero pari. ⁊ hoc manifestabãt dupl̃r. pmo per rõnẽ: qꝛ id qð cõcluditur ab alio: ⁊ ꝑ aliud terminat: q̃tuꝫ est de se: hꝫ rõnẽ infiniti. Qð aũt cõcluditur ⁊ terminat hꝫ rõnẽ termini: par aũt nũer⁹ cõprehẽdit ⁊ ꝯcludit sub ĩ pari: si. n. ꝓponit aliqs nũer⁹ par: vndiqꝫ diuisibilis appet. cũ võ addita vnitate ad imparẽ numerũ reducit: iaꝫ quãdã indiuisionẽ ꝯsequit: sic ẽ par sub impari constringatur. vñ videt ꝙ par sit ꝑ se infinitũ: ⁊ causet in alijs infinitatem. Ostendit ẽt idẽ per signũ. Ad cuius euidentiã sciendum est ꝙ in geometricis gnomon dr̃ quadratuꝫ sup dyametrũ cõsistens. cũ duob⁹ supplementis. hmõi igit gnomõ circũpositus q̃drato constituit q̃dratum. Ex huius ergo similitudine in numeris gnomones dici pñt numeri qui aliquibus nũeris addunt. Est aũt hic obseruandum ꝙ si aliquis accipiat numeros impares fm ordinẽ ꝓgressiõis numeralis ⁊ vnitati que est q̃dratũ virtute inq̃tũ vnum est soluꝫ vnũ: addat pmũ nũerũ imparẽ. s. trinariũ ꝯstituetur q̃ternarius qui est nũerus quadratus. nã bis duo sunt quatuor. si võ huic scdo quadrato addatur secũdus. s. quinarius ꝯsurgit nouenarius qui est quadratũ trinarij. nã tertia sunt nouẽ. Si aũt huic tertio q̃drato addatur tertius ipar. s. septẽnarius consurgit sedecim qui est quadratum quaternari ⁊ sic semper per ordinatam additionem numerorum imparium resultat eadem forma in numeris. s. quadratum. per additionem autem pariuꝫ semper resultat diuersa figura. nam si primus par. s. duo addantur vnitati consurgit trinarius qui est figure trilatere. si autem huic addatur secũdus par. s. quaternarius cõsurgit septẽnarius qui est figure eptagone: ⁊ sic semper variatur figura numerorum ex additione parium. ⁊ hoc videtur esse signum ꝙ vniformitas pertinet ad numerum imparem: difformitas autem ⁊ varietas ⁊ infinitum pertinent ad numerum pareꝫ: ⁊ hoc est qð dicit. Signum huiusmodi scilicet ꝙ infinitum sequatur numeruꝫ parem est hoc ꝙ contingit in numeris. circumpositis. n. gnomonibus. idest nũeris additis circa vnuꝫ idest circa vnitatem ⁊ extra: idest circa alios numeros aliquando quidem fit alia species: idest alia forma numeralis scilicet per additionem numeri paris: aliquando autem fit vna species scilicet per additionem numeri imparis: ⁊ sic patet quare pythagoras numero pari attribuit infinitatem. Plato autem attribuebat duabus radicib⁹ scilicet magno ⁊ paruo. hec enim duo secundum ipsum sunt ex parte mãe cui cõpetit infinituꝫ. ℭ Deinde cum dicit.

¶ De natura autem oēs semp subijciunt alteram
quandam naturam infinito dictorum elemen-
torum: vt aquam: aut aerem: aut medium hoꝝ.
Finita autem facientiū elementa nullus infinita
facit. Quicūqȝ autem infinita faciunt elementa
quemadmodum anaxagoras ꝛ Democritus.
Hic quidem ex similibus partibus: ille autez ex
omni semine figuraꝝ per contactū continuum
T.c.28. infinitum esse dicit. ¶ Et hic quidē quālibet p-
tem esse similiter mixtaz toto ex eo qȯ videt qȯ-
libet ex quolibet fieri. Hinc etenim videtur ꝛ si-
mul aliquando omnes res firmate esse; vt hec
caro ꝛ hoc os: ꝛ sic quodlibet: ꝛ omnia itaqȝ ꝛ
simul igitur. Principium.n. non solum in vno-
quoqȝ disgregationis sed ꝛ omnium est. Quo-
niaz enim oē quod fit: ex hmōi fit corpore: oīuz
enim generatio preterqȝ ꝙ non simul: ꝛ qȯdam
principium esse oportet generationis. Hoc aūt
est vnū: quod ille vocat intellectum. Intellect⁹
aūt ex principio quodam operatur intelligens
ꝛ cognoscens. Quare necesse est simul aliquan-
T.c.29. do oia esse: ꝛ incipere moueri aliqñ. Democrit⁹
aūt nihil alteꝝ ex altero fieri primoꝝ dicit. Sed
tamen ipsum cōe corpus omnium esse principi
um magnitudine; scdm partes ꝛ figuras diffe-
T.c.30. rens. Quod quidez igitur conueniens sit physi
cis hec speculatio manifestū ex his.

¶ Ponit opiniones nāliū de īfinito. Secūdū est ꝙ ꝙ oēs nāles phi: qui.s. nālr principia rerum tradiderunt ponūt ꝙ infinitū non est per se subsistēs sicut supra dictū est: sed ponūt infinitū esse accidens alicuius nature ei supposite. Qui ꝙ posuerūt vnū pn^m tm̄ male qȯcūqȝ sit de numero coꝝ que dicunt elemēta siue aer siue aqua siue aliqȯ mediū dixerūt esse infinitum: qui vero fecerūt plura elementa sed finita fm numerum: nullus coꝝ posuit ꝙ elementa essent infinita fm quātitatem. ipsa enim distinctio elementoꝝ ꝯrIari videbat infinitati vtriusqȝ coꝝ. sed illi qui fecerunt infinita fm numerū: dicunt ex omnibus illis infinitis fieri quoddā vnū infinitū per cōtactū: ꝛ hi fuerūt Anax. ꝛ Democrit⁹: qui in duob⁹ differebāt. primo quidem in quiditate principioꝝ infinitoꝝ. Nam Anax. posuit illa infinita pncipia eē īfinitas similes partes vt carnis ꝛ ossis ꝛ hmōi. Democrit⁹ ponit hmōi īfinita pn^a eē indiuisibilia corpora dr̄ia fm figuras. que quidem corpora dicebāt esse semina totius nāe. Alia differentia est ꝙtū ad habitudinem hoꝝ principioꝝ adinuicem. Anax. aūt dicit ꝙ quelibet haꝝ partiū infinitarum esset cōmixta cuilibet. sicut ꝙ in qualibet pte carnis esset os: ꝛ eꝯ: ꝛ silr de aliis. ꝛ hoc iō qꝛ vidit ꝙ qȯlibet. fit ex quolibꝫ: ꝛ cū crederet ꝙ omne qȯ fit ex aliquo est in eo: syllogiȥauit ꝙ qȯlibet sit in quolibet: ꝛ ex hoc vr̄ ipse affirmare ꝙ aliqñ oēs referant simul confuse adinuicem ꝛ nihil erat distinctū ab alio. sicut enim hec caro ꝛ hoc os cōmiscent adinuicē: qȯ demōstrat per generationē coꝝ adinuicē: sic etiam de quolibet alio. oia igitur aliqñ fuerant simul. est enim accipere pn^m disgregationis. nō solū in aliq̄ vno: sed in omnibus simul. qȯ sic probat. qȯ.n. fit ex alio erat prius ei cōmixtum: ꝛ per hoc fit ꝙ segregatur ab eo: sed oia fiunt licet non simul: opꝫ igit ponere vnum principium generationis oīum non solum vniuscuiusqȝ. ꝛ hoc vnū principiū vocauit intellectum: cui soli competit distinguere ꝛ congregare propter hoc ꝙ nō est immixtus. Qꝛ aūt fit per intellectū vr̄ habere qȯdam principium qꝛ intellectus a determinato principio incipiens operat. si ergo segregatio fit ab intellectu opꝫ dicere ꝙ segregatio habeat qȯdam pn^m. vñ concludebat ꝙ aliqñ oia sil̄ fuerint: ꝛ ꝙ motus quo segregantur res adinuicē aliqñ inceperit cū pus nō fuerit. sic igit Anax. ponit vnū pncipioꝝ fieri ex altero: sed Democrit⁹ dicit ꝙ vnū pncipioꝝ nō fit ex altero: sed natura corporis q̄ est cōmunis omnibus indiuisibilibus corporibus differens fm partes ꝛ figuras est principium omnium secūdum magnitudinem: inquantum ex indiuisibilibus ponebat componi oēs magnitudines indiuisibiles. ꝛ sic cōcludit ꝙ ad philosophum naturalem pertinet considerare de infinito. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Rationabiliter autez ꝛ principium ipsum po-
nunt omnes. Neqȝ.n. frustra possibile est ipsuz
esse: neqȝ aliam inesse potentiam: nisi sicut prin-
cipum. Omnia enim principiū sunt: aut ex prin-
cipio. infiniti autem non est principiuz. esset eniz
vtiqȝ finis ipsius. Amplius autem ꝛ ingenitū ꝛ
incorruptibile: si est quoddam principium.
Quodcūqȝ eniz fit necesse est accipere finē: ꝛ fi-
nalitas est corruptionis. Quare sicuti dicimus
non est huius principium: sed hoc aliorꝫ vide-
tur esse: ꝛ continere omnia ꝛ gubernare: sicut
affirmant quicūqȝ non faciunt extra infinitum
aliquam causam: vt intellectuz aut concordiaz.
Et hoc esse debet diuinum. Immortale eniz ꝛ
incorruptibile est: sicut affirmant anaximādros
ꝛ plurimi philosophorꝫ.

¶ Ponit ꝙtuor in quib⁹ antiqui phi concordabant circa infinitum: quoꝝ pmū est: ꝙ oēs posuerūt infinitum esse pncipiū: ꝛ hoc [rationabilr] .i. per pbabilē rōnē. nō.n. possibile est si infinitū sit ꝙ sit [frustra] i. ꝙ non habeat aliquē determinatū gradū in entib⁹: nec pōt habere aliā vtutē nisi pncipij: qꝛ oia que sunt in mūdo vel sunt pncipia: vel ex principijs. Infinito aūt nō cōpetit habere pncipium: qꝛ qȯ hꝫ pn^m hꝫ finē. vñ relinquit ꝙ īfi^m sit pn^m. Sꝫ attendendū est ꝙ in hac rōne vtunt equoce pncipio ꝛ fine. Nā qȯ est ex pncipio hꝫ pn^m originis: īfinito autē repugnat pn^m ꝛ finis ꝙtitatis vel magnitudinis. Fm aūt ꝙ attribuunt īfinito est ꝙ sit igenitū ꝛ īcorruptibile: ꝛ hoc sequit ex eo ꝙ est pn^m. oē.n. qȯ fit necesse est ꝙ accipiat finē: sicut ꝛ hꝫ pn^m. ꝛ ēt cuiuslꝫ corruptionis. est aliquis finis. finis aūt repugnat īfinito: eē aūt generabile ꝛ corruptibile repugnat īfinito: ꝛ sic pꝫ ꝙ nō est aliqȯ pn^m infiniti: sed magis īfinitū est pn^m alioꝝ. in hoc ēt equiuoce sumebat pn^m ꝛ finē sicut ꝛ supra. Tertiū qȯ attribuebāt infinito erat ꝙ cōtineret ꝛ gubernaret oia. hoc enim vr̄ eē pmi pncipij. ꝛ hoc dixerūt quicūqȝ nō posuerūt pter māz quā dicebant īfinitā alias cās. s. agentes. vt intellectum posuit Anax. ꝛ concordiam empe. cōtinere eniz ꝛ gubernare magis ptinet ad principiū agens ꝙ ad mām. Quartū aūt infinito attribuebant: ꝙ eēt qȯdaz diuinū. omne enim qȯ est immortale aut incorruptibile diuinuz appellabant: ꝛ hoc posuit Anaximander. ꝛ plures antiquoꝝ phoꝝ naturalium.

T.c.31. Esse autem infinitum fides ex quinqȝ contingit maxime itendentibus. ex tempore. hoc enim infinitum. ⁊ ex magnitudinum diuisione. Utuntur enim mathematici infinito. Amplius sic vtiqȝ solum non est deficere fieri ⁊ corrumpi: si infinitum sit. Amplius inducendo finitum semper ad aliquid. Quare necesse est ei nullum esse terminum: si semper inducere necesse est alterum ad alterum. Maxime autē ⁊ magis pro

T.c.32. prie quod communem facit dubitationem omnibus: propter id enim quod intellectu non est deficere: ⁊ numerus infinitus videtur esse ⁊ mathematice magnitudines: ⁊ quod est extra celum. Infinitum autem cum sit extra ⁊ corpus infinitum videtur esse ⁊ mundi. Quid enim magis vacuum hic q̄ȝ ibi. Quare siquidem in vno loco: ⁊ vbiqȝ esse magnitudinem. Similiter autem ⁊ si vacuum est: ⁊ locus infinitus ⁊ corpus infinitum necesse est esse. Contingere enim ab esse nihil differt in perpetuis.

¶ Positis opinionib⁹ antiquorum de infinito. Hic icipit inq̄rere veritatē. ⁊ p̄mo obijcit ad vtrāqȝ partem. sc̄do soluit ibi. Quō q̄dē igit corp⁹. Circa p̄mū duo facit. p̄mo ponit rōnes ad ondēdū q̄ ifinitū sit. Sc̄do ad ondēdū q̄ nō sit

Lec. 2. T.c.36. ibi. Hȝ aūt dubitatiōem. Circa p̄mū ponit qnqȝ rōnes: quarum p̄ma sumit ex tpe qd̄ fm cōēȝ opionēȝ antiq̄orum ifinitū erat. solus. n. plō gn̄auit tp̄us: vt in. 8. hui⁹ dicet. Dicit ergo p̄mo q̄ ad ondēdū ifinitū eē: ex qnqȝ rōnib⁹ accipi pōt. ⁊ p̄mo q̄dē ex tpe: qd̄ est ifinitū fm illos q̄ dicebāt tp̄s sp̄ fuisse ⁊ semp̄ futurum esse. Sc̄da rō sumit ex diuisiōe magnitudinū i ifi^m. ifinito. n. in magnitudinib⁹ vtunt etiā mathe. in suis demonstratiōibus: qd̄ nō esset si ifinitum totalr̄ tolleret a reb⁹. oȝ igit ponere ifinituȝ. Tertia rō sumit ex ppetuitate gn̄atiōis ⁊ corruptiōis: fȝ pluriū opionē: si. n. totalr̄ tolleret ifinitū: nō possȝ dici. q̄ gn̄atio ⁊ corruptio ifinitum durarēt: vn̄ oporteret dicere q̄ qn̄qȝ totalr̄ gn̄atio cessaret qd̄ est ɔtra multorū opionē. oȝ ergo ponere ifinitū. Quarta rō sumit ex appenti rōne finiti. Ur̄. n. plurib⁹ q̄ de rōne finiti sit: q̄ semp̄ icludat ab aliquo alio: q̄ȝ videm⁹ apud nos oē finitum extēdi vsqȝ ad aliq̄d: demōstratio igit aliquo corpore si illud sit ifinitū habet ppositū: si āt sit finitū oportebit q̄ terminet ad aliqd̄ aliud: ⁊ iterum illud si sit finitū ad aliqd̄ aliud: aut ergo erit pcedere in ifinitū: aut deueniet ad aliqd̄ corp⁹ ifinitū: ⁊ vtroqȝ mō ponit ifi^m. vn̄ necesse est q̄ nullus sit termin⁹ corporum: sȝ sp̄ oȝ q̄ oē finitū icludat ab aliquo altero. Quinta rō sumit ab appꝛehēsione itellect⁹ vel imaginationis. vn̄ dicit illud qd̄ maxime facit cōem dubitatiōem iducentem hoies ad ponēdum ifinitū: est ex hoc q̄ intellectus nūquam deficit: q̄n super q̄libȝ finitum datum possit aliq̄d addere. existimabāt aūt antiqui ph̄i q̄ res rn̄derent appꝛehensioni itellectus: ⁊ sensus. vn̄ dicebāt q̄ oē quod videt est verum. vt in quarto meta. dr̄: ⁊ pp̄ter h̄ credebāt q̄ ēt in rebus esset ifinitum. idē est q̄ vr̄ numerus esse ifinitus: q̄ȝ itellectus cuilibet numero dato vnitatē addēdo facit aliam spēȝ. ⁊ eadē rōne vident magnitudines mathematice q̄ in imaginatione consistunt esse infinite: q̄ȝ qualibȝ ma-

Lec. 3. T.c.35.

gnitudie data possum⁹ imagiari maiorē: ⁊ eadē rōne vr̄ eē extra celū qdā spaciū ifinitū: q̄ȝ possum⁹ imagiari extra celū in ifinitū q̄sdā dimēsiōes. Si aūt est ifinitū spaciū extra celū: necesse vr̄ q̄ sit corp⁹ ifinitū: ⁊ qd̄ sint mūdi ifiniti. ⁊ hoc duplici rōe: p̄ma rō ē: q̄ȝ si ɔsideret totū spaciū ifinitū totū fȝ se ɔsideratū ē vniforme. Nō est ḡ assignare rōnē q̄re magis in vna pte illō spaciū sit vacuū a corpe q̄ in alia. Si ergo in aliq̄ pte illius spacij iuenit magnitudo corpalis hui⁹ mūdi: oȝ q̄ in q̄lȝ pte illi⁹ spacij iueniat aliq̄ magnitudo corpalis sic̄ q̄ est hmōi mūdi ⁊ sic oȝ corp⁹ eē ifi^m sic̄ ⁊ spaciū. Uel ēt oȝ mūdos eē ifinitos vt democrit⁹ posuit. alia rō ē ad idē ondēdū. q̄ȝ si ē ifinitū spaciū aut ē vacuū: aut ē plenū: si ē plenū habet ppositū q̄ sit corp⁹ ifinitū: si aūt ē vacuū. cū vacuū nihil aliō sit q̄ loc⁹ nō replet⁹ corpe pōle repleri: necesse ē q̄ si ē spaciū ifi^m. sit ēt loc⁹ ifinit⁹: q̄ possȝ repleri corpe: ⁊ ita oportebit corp⁹ eē ifi^m: q̄ȝ i ppetuis nō differt ɔtigere ⁊ eē. Un̄ si ɔtigit locū ifi^m repleri corpe: oȝ dicē q̄ sit repletus corpe ifinito. nec̄ ḡ vr̄ dicē q̄ sit corp⁹ ifi^m. ¶ 2⁹ ibi.

¶ Habet autem dubitationem de infinito consideratio: ⁊ nanqȝ non esse ponentibus multa impossibilia accidunt: ⁊ esse. Amplius autem qualiter est: vtrum sicut substantia: aut sicut accidēs per se alicui nature aut naturaliter. Sed nihilo- T.c.33.

minus est infinitum aut infinita multitudine. T.c.34

¶ Maxime autē physici est considerare si est magnitudo sensibilis infinita.

¶ Obijcit i ɔtriū. ⁊ circa h̄ tria facit. p̄mo ondit q̄ōnē eē dubitabilē ne rōnes p̄misse oio verum ɔcludere videant. Sc̄do ondit quot modis dr̄ ifi^m. ibi. Primū ḡ determinādum. Tertio rōnes ponit ad ostēdēdū ifi^m nō eē ibi. Separatū q̄dē igit eē. Dicit ḡ p̄mo q̄ dubitatio est circa ifinitū vtrum sit vel nō sit: multa. n. ipossibilia ɔsequunt his qui ponūt infi^m oino nō eē: sicut ex p̄missis pȝ. ⁊ ēt his qui ponūt ifinitū eē multa accidūt impoſīa: vt ex ɔsequētib⁹ rōnib⁹ patebit: est ēt dubitatio q̄lr̄ ifinituȝ sit: vtrum. s. sit aliq̄d p se exn̄s: sic̄ q̄dam sub̄a: vel sicut aliqd̄ accn̄s per se ɔueniēs alicui nāe: aut neutro mō sit. s. neqȝ p se exn̄s sic̄ sub̄a: neqȝ sic̄ accn̄s per se. Sȝ nihilomin⁹ sicut accidens est aliqd̄ ifinitum ɔtinuum. ⁊ aliq̄ ifinita fȝ multitudinē. sȝ maxie ptinet ad ɔsideratiōem ph̄i nālis: si est aliq̄ magnitudo sensibilis ifinita. nā magnitudo sensibilis est magnitudo nālis. ¶ Secundo ibi.

¶ Primum ergo determinandum quot modis dicitur infinitum. Uno quidem igitur modo q̄ impossibile est transiri: ex eo q̄ non est aptuȝ transiri: vt est vox inuisibilis. Aliter autem transitum habens inconsumabilem: aut quod vix: aut quod aptum natum est habere: non tamen habet transitum aut finem. Amplius infinitum esse: aut secundum appositionem: aut secunduȝ diuisionem: aut vtroqȝ modo.

¶ Ostendit quot modis dr̄ ifi^m. ⁊ ponit duas diuisiones infiniti: quarum p̄ma est cōis ifinito: ⁊ oib⁹ p̄uatiue dc̄is nā sicut inuisibile dr̄ tripl̄r qd̄ vel nō est aptum natum videri vt vox: que nō est de genere visibiliuȝ: vel qd̄ male vr̄ sicut qd̄ vr̄. in obscuro aut a remotis: vel qd̄ natum est videri ⁊ non vr̄ sicut qd̄ est oino in tenebris: sic igitur ⁊ vno mō dr̄ ifinitum quod n̄ est natum trāsiri. nam ifinitum idem est qd̄ itrāsibile: ⁊ hoc est q̄ȝ est de genere non

trāſibiliū:ſicut idiuiſibilia:vt pūctus:ꝛ forma:per quez etiam modum dr̄ vox iuiſibilis. Alio modo dicitur infinitum qd̄ quātū eſt de ſe tranſiri pōt:ſed eꝰ trāſitus nō pōt perfici a nobis:ſicut ſi dicat̄ profunditas maris eſſe īfinita:vel ſi poteſt perfici tn̄ vix ꝛ cum difficultate. ſicut ſi dicamus ꝙ iter vſqꝫ in indiam eſt īfinitum: ꝛ vtrunqꝫ iſtoꝝ ptīet ad hoc qd̄ ē eē male trāſibile. Tertio mō dr̄ īfinitū qd̄ eſt natū trāſiri q̄ſi de gn̄e trāſibiliū exn̄s:qd̄ tn̄ nō hꝫ trāſitū ad finem:vt ſi eſſet aliqua linea nō hn̄s terminū:vel quecūqꝫ alia q̄titas. ꝛ ſic ꝓprie dr̄ īfinitū. Aliā diuiſionē ꝓpriam īfiniti ponit ibi. Amplius aūt īfinituꝫ. Dicens ꝙ īfinitum dicitur vel per appoſitionem ſicut in numeris:aut ſm̄ diuiſionem. ſicut in magnitudinibꝰ:aut vtroqꝫ modo:ſicut in tempore. ¶ Tertio ibi.

T.c.35. ¶ Separatum quidē igit̄ eſſe infinitū a ſenſibilibus ipꝫ aliqd ens infinitū īpoſſibile ē. Si nāqꝫ neqꝫ magnitudo neqꝫ multitudo eſt:ſuba autez ipſum infinitum. ꝛ non accidēs:indiuiſibile erit. Diuiſibile enim aut magnitudo aut multitudo erit. Si autem indiuiſibile eſt:non infinituz eſt: niſi ſicut vox inuiſibilis. Sed neqꝫ ſic dicunt affirmātes eſſe infinituz:neqꝫ nos querimꝰ:ſed ſicut intranſibile.

T.c.36. ¶ Si aūt ſm̄ accn̄s ē īfinitum: non erit vtiqꝫ elemētum eorum que ſunt ſm̄ ꝙ ē infinitum:ſicut neqꝫ inuiſibile locutionis:q̄uis vox ſit inuiſibilis.

duplici ratione prima

¶ Ponit rōnes ad excludēdū infim̄:ꝛ p̄mo ad excludēdum īfim̄ ſepatū qd̄ platonici poſuerūt. ſcd̄o ad excludēdum īfinitū a rebus ſenſibilibus ibi. Rōnabilr̄ q̄dem igitur. Circa p̄mū ponit tres rōnes:circa q̄rum p̄mam dic̄ ꝙ īpoſſibile eſt eſſe īfinitum ſeparatū a ſenſibilibꝰ:ita ꝙ īpm īfinitum ſit aliqd per ſe exn̄s:ſicut platonici poſuerunt. qꝛ ſi ponitur īfinitū eſſe aliqd ſeparatum:aut hahꝫ aliquam quātitatem. ſ. continuam:q̄ eſt magnitudo:aut diſcretaꝫ que eſt multitudo:aut nō. ſi aūt eſt ſuba ſine accidēte qd̄ eſt magnitudo ſiue multitudo:oꝫ ꝙ īfinitū ſit īdiuiſibile qꝛ oē diuiſibile:vel eſt numerus:vel magnitudo. Si aūt aliqd eſt īdiuiſibile nō erit īfinitum:niſi p̄mo mō. ſ. ꝓut dr̄ aliqd īfinitū:qd̄ nō eſt aptū natū tranſiri:ſicut dr̄ vox īuiſibilis. Sed hoc eſt p̄ter itētionē p̄ntis qd̄nis:q̄ querimus de īfinito ꝛ preter itentionem coꝝ qui poſuerūt īfinitum. nō. n. intenderūt ponere īfinitum ſic īdiuiſibile:ſed ſicut intranſibile. i. qd̄ natum eſt tranſiri:ꝛ nō hꝫ tranſitū. ſi vero īfinitum nō ſit ſolum ſuba:ſed ēt habeat accidens qd̄ eſt magnitudo ꝛ multitudo cui cōpetit īfinitū:ꝛ ſic īfinitū inſit ſube ſm̄ illud accidens: nō erit infinitū inquantū huiꝰ p̄ncipiū coꝝ q̄ ſunt:ſic antiq̄ poſuerūt. ſic ēt n̄ dicimꝰ iuiſibile eē p̄n̄m locutiōis: q̄uis accidat voci q̄ ē p̄n̄m locutōis. ¶ Scd̄aꝫ rōnē ponit ibi.

¶ Amplius quomodo contingeet aliquid eſſe ipſum infinitum ſi vere non eſt ꝛ ſm̄ numerum ꝛ magnitudinem:quorum eſt per ſe paſſio quedā infinitum. Adhuc enim minus neceſſe eſt eē q̄ꝫ ſm̄ numerum ꝛ magnitudinem.

¶ Et eſt talis. minꝰ ē ſepabile:ꝛ p ſe exn̄s paſſio q̄ ſubꝫ. Sed īfinitū ē paſſio magnitudinis ꝛ nūeri:ſꝫ magnitudo ꝛ nūerus nō p̄nt ſepari ꝛ p ſe exiſtere:vt i metaphyſica ꝓbatū eſt. ḡ neqꝫ īfinitū. ¶ Tertiaꝫ rōnē ponit ibi.

T.c.37 ¶ Manifeſtum autem eſt ꝙ non ꝯtingit īfinitū eſſe ſicut actu eſſe:ꝛ ſicut ſubſtantiam ꝛ principium. Erit. n. quodlibet ipſius acceptum infinitū ſi partibile eſt. Infinito. n. eſſe ꝛ infinitum idem eſt:ſi ſuba infinitum eſt:ꝛ non de ſubiecto. Quare aut indiuiſibile eſt:aut in infinita diuiſibile. Multa autem īfinita eſſe īpoſſibile eſt. At vero ſicut aeris aer pars eſt:ſic ꝛ infiniti infinituꝫ: ſi quidem ſuba eſt ꝛ principium impartibile. igitur ꝛ īdiuiſibile eſt:ſed īpoſſibile eſt eſſe actu īfinitum. Quantitatem enim aliquaꝫ neceſſe eſt eſſe. ¶ Secunduꝫ accidens ergo eſt īfinitum:ſed ſi ſic eſt dictum eſt ꝙ non contingit ipſum dicere principium:ſed illud cui accidit. vt aerem aut par. T.c.38.

Quare īconuenienter vtiqꝫ enunciēt ideꝫ dicentes ſicut pythagorici dicunt. Simul enim ſubam faciunt īfinitū:ꝛ partiuntur. T.c.39.

¶ Sed fortaſſis hec quideꝫ eſt vniuerſalis queſtio magis: ſi contingit in mathematicis īfinitum eſſe ꝛ ītelligibilibus ꝛ in nullam habentibus magnitudinem. Nos autem ītendimus de ſenſibilibus:ꝛ de q̄bus facimus ſciam:vtrum ī ipſis eſt:aut nō eſt corpus īfinitum in augmentum.

¶ Et dic̄ maniſm̄ eē ꝙ nō p̄t poni ꝙ īfim̄ ſit ī actu:ꝛ ꝙ ſit ſic ſuba q̄dā:ꝛ ſic p̄n̄m reꝝ:aut. n. īfim̄ erit ptibile:aut īpartibile. ſi q̄dē erit ptibile:necē ē ꝙ q̄lꝫ ps eiꝰ ſit īfinitū ſi īfim̄ eſt ſuba. qꝛ ſi infim̄ ē ſuba:ꝛ non dr̄ de aliquo ſubo vt accn̄s:oportebit ꝙ idē ſit īfim̄:ꝛ īfinito eē. i. eſſentia ꝛ rō īfiniti. Nō. n. idē ē id qd̄ ē albū ꝛ nā albi. ſꝫ id qd̄ ē hō ē hoc qd̄ ē nā hoīs. vn̄ oportebit ꝙ ſi infim̄ ſit ſuba: aut ſit īdiuiſibile:aut diuidat̄ in ptes īfinitas:qd̄ eſt impoſſe: qꝛ ex multis īfinitis ꝯponi aliqd idē eſt impoſſe:qꝛ oporteret īfinitū terminari ad aliud īfinitū:apparet ēt nō ſolū ex rōne:ſꝫ ēt ex ſilitudine. qꝛ ſi infim̄ ſit ſuba:ꝛ diuidit̄: oꝫ ꝙ q̄lꝫ ps eiꝰ ſit īfinitum: ſicut. n. q̄lꝫ ps aeris eſt aer: ita ꝛ q̄lꝫ ps īfiniti erit īfinita:ſi īfinitū ſit ſuba ꝛ p̄n̄m. qꝛ ſi ſit p̄n̄m oꝫ īfim̄ eē ſubaꝫ ſimplicē nō ꝯpoſitā ex ptibus diſſormibꝰ:ſicut hō cuiꝰ nō q̄lꝫ ps eſt. hō. Cū ḡ īpoſſe ſit alicuiꝰ īfiniti q̄libet ptē eē īfinitā. oꝫ ꝙ īfinitū ſit īpartibile ꝛ īdiuiſibile. Sed illud qd̄ eſt īdiuiſibile nō pōt eſſe īfinitū in actu:qꝛ qd̄ ē īfim̄ in actu eſt q̄tū:ꝛ oē q̄tū ē diuiſibile. ſeq̄t̄ ḡ ꝙ ſi eſt infinitū in actu nō ſit ſic ſuba:ſꝫ rōne accidētis qd̄ eſt q̄titas. ꝛ ſi hoc ſit īfinitū nō erit p̄n̄m ſed illud cui accidit īfinitū:ſiue illud ſit aliq̄ ſuba ſenſibilis:vt aer. ſicut poſuerūt phi nālēs. ſiue ſit aliq̄ ſuba ītelligibilis:vt par:ſic pytagorici poſuerūt. vn̄ maniſm̄ ē ꝙ īcōuenietēr dixerīt pytagorici ponētes īfim̄ eē ſubaꝫ ꝛ ſimul cū hoc ponētes īpm eē diuiſibile:qꝛ ſeq̄t̄ ꝙ queꝫ ps eiꝰ ſit īfinita:qd̄ ē īpoſſe:vt ſupra dcm̄ ē. Ultimo autē dic̄ ꝙ iſta qd̄ q̄ ē an īfim̄ ſit ī mathematicis q̄titatibꝰ ꝛ ī rebꝰ ītelligibilibꝰ n̄ hn̄tibꝰ magnitudinē:ē magis vlis q̄ ſit p̄n̄s ꝯſideratio. Nos. n. ītēdimꝰ ad p̄ns de rebꝰ ſenſibilibus de q̄bꝰ tradimꝰ ſciaꝫ nālē: vtꝝ in ipis ſit corpꝰ īfim̄ in augmētū:vt antiq̄ nālēs poſuerūt. Lectio. VII.

Rationabilr̄ q̄dem igitur ſpeculantibus ex hmōi videbit̄ non eſſe vtiqꝫ. Si. n. ē corporiſ rō ꝙ planicie determinatum eſt:nō erit vtiqꝫ corpus īfinitū. neqꝫ ītelligibile. neqꝫ ſenſibile. T.c.40

¶ At vō nec nūerꝰ ſic ē ſicut ſeparatꝰ ꝛ īfinitus. T.c.41

Numerabile.n.numerus est: aut habens nume rū. Si ergo numerabile possibile est numerari. ꝛ transiri vtiqȝ possibile erit infinitum.

¶ Postquā phs remouit opionē antiquoꝝ qui de īfini to nō nālr loquebant. Hic ostēdit non esse īfinitum sicut phi nāles ponebāt. Et pmo hoc oñdit p rōnes logicas. scdo p rōnes nāles ibi. Physice aūt magis. Dñr aūt pri me rōnes logice: nō q: ex terminis logicis logice pcedāt sȝ q: logico mō pcedūt.s.ex cōib⁹ ꝛ pbabilibus: qd est p priū syllogismi dialectici. Ponit ḡ duas logicales rōes. in quaꝝ pma oñdit q nō sit aliqd corp⁹ īfinitū. diffō.n. corpis est q sit determiatū. planitie.i. supficie: sic diffō li nee est q ei⁹ termini sint pūcta. nullū āt corpus determi natū supficie est īfinitū. ḡ nullū corpus est īfinitum: neqȝ sensibile qd est corp⁹ naturale: neqȝ itelligibile qd est cor pus mathematicū. Qd ergo dic: rōnabilr. exponēdum ē logice. Nā logica dr rōnalis phia. ¶ Scda rō oñdit q nō sit īfinitū multitudie. oē.n. numerabile ɔtingit nūe rari ꝛ p ɔñs numerādo trāsiri. ois aūt numerus: ꝛ oē qd hȝ numeꝝ est numerabile: ergo oē hmōi ɔtingit trāsiri Si igit aliquis numerus siue separatus siue i sensibilibus ɔñs sit īfinitus: sequet q possibile sit trāsire īfinitū: qd est impossibile. ¶ Attēdendum aūt q iste rōnes pbabi les: sunt pcedētes ex his q̄ cōiter dñr: nō aūt ex necessi tate ɔcludūt: quia qui poneret aliqd corpus esse īfinitū nō ɔcederet q de rōne corpis esset termiari supficie: ni si forte scdm potētiā: quāuis hoc sit probabile ꝛ famo sum. Silr q̄ diceret aliquā multitudinem esse īfinitā: nō diceret eā esse numeꝝ vel numeꝝ habere. Addit.n. nu merus sup multitudinē rōne mensuratiōis. est.n. numer⁹ multitudo mensurata p vnū: vt dr in.10.meta. ꝛ ppter hoc numerus ponit spēs quātitatis discrete: nō āt mul titudo: sed est de trāscendētibus. ¶ Secūdo ibi.

(margin: explicit ratione prima; solu. pᵉ.; ad 2ᵐ; Lec. 9. T.c.21.)

T.c.42 ¶ Physice aūt magis ɔsiderantibus ex his ma nifestuȝ erit. Neqȝ.n. ɔpositū possibile est esse īfinituȝ neqȝ simplex. Cōpositū qdē igit nō erit īfinitū corpus si finita elementa sunt multitudi ne. Necesse ē.n. plura esse ꝛ equare cōtraria sp: ꝛ nō esse vnū ipsoꝝ īfinitū. Si nāqȝ q̄tūcunqȝ deficiat q̄ in vnoquoqȝ corpe ē potētia a poten tia alteri⁹: vt si ignis finitus sit: aer āt īfinit⁹. Est autē equalis ignis equali aeri i potentia q̄tum cūqȝ duplicatus: solū āt nūeꝝ q̄ndā habēs: tūc manifestuȝ q infinitū excellit ꝛ corrūpit finitū.

T.c.43 ¶ Unūqdqȝ āt īfinitū eē ipoīe ē: corp⁹.n. ē pe nit⁹ hñs dimensionē. Infinitū āt idetermiate di

T.c.44. stans ē. Quare īfinituȝ corp⁹ vbiqȝ distans erit ī īfinituȝ. At vo neqȝ vnū cōuenit īfinitū corp⁹ esse ꝛ simplex: neqȝ sicut dicunt qdam: q extra elementa ē ex quo alia generantur: neqȝ simpli citer. Sunt.n. qdam q hoc faciunt īfinitum: sed non aerem: aut aquam: quatinus non alia cor rumpantur ab īfinito. Habent.n. adiuicem con trarietatem: vt aer qdem hūidus: aqua āt frigi da: ignis vo calidus: quoꝝ si esset vnū īfinitum corrumperentur vtiqȝ iam alia. Nunc autez di cunt alteꝝ esse: ex quo hec sunt. ¶ Impossibile

est autem esse aliquod corpus hmōi īfinitum. T.c.45 De hoc.n. commune qddam dōm est. ꝛ de om ni similr ꝛ aere ꝛ aqua ꝛ quolȝ. Sed pzio dōm q nō est huiusmodi corpus sensibile extra nota ta elementa. Omne nāqȝ ex quo ē ꝛ resoluitur ī hoc. Quare esset vtiqȝ hoc corpus pzeter aerē T.c.46 ꝛ ignem ꝛ terram ꝛ aquā: vr autem nullum hu iusmodi. ¶ Neqȝ igr ignem neqȝ aliorū elemē torum nullum contingit īfinitum esse aliquod. Omino.n. ꝛ pzeter id qd īfinituȝ sit aliquod ipso rum: impossibile esse: si tamen infinitum sit: aut esse: aut fieri vnum aliquod ipsorum: sicut dicit Heraclitus omnia fieri aliquando ignem.

¶ Eadem autez ratio est ꝛ de vno ꝛ de alio qd T.c.47 faciunt extra elementa physici. Omne nanqȝ mutatur ex contrario in contrarium: vt ex cali do in frigidum.

¶ Inducit ratiōes naturales ad oñdēdum q nō sit cor pus īfinitū in actu. Circa quas ɔsiderādum est: q q: aꝛ. nōdum pbauerat corpus celeste eē alteri⁹ eētie a q̄tuor elemētis: opio aūt cōis suo tpe fuerat q essȝ de nā q̄tu or elemētoꝝ: pcedit i his rōnib⁹ ac si nō esset aliud cor pus sensibile extra quatuor elemēta: fm suā ɔsuetudinē q: semp añquā pbet id qd est sue opionis: pcedit ex sup positiōe opionis alioꝝ cōis. Uñ postq̄ pbauit in pmo libro de celo ꝛ mūdo celum eē alterius nāe ab elemētis: ad vitatis certitudinē iterat ɔsideratiōem de īfinito: oñ dēs vniuersaliter q nullum corpus sensibile est īfinituȝ. Hic aūt primo oñdit q nō sit corpus sensibile īfinitum. supposito q sint elemēta finita multitudie. Scdo oñdit idem vlr ibi. Oportet autem ꝛ de omni. Dicit ergo pzio q procedēdo naturalr.i.ex pncipijs scie naturalis. ma gis ꝛ certius cōsiderari poterit q nō sit corpus sensibile īfinitum ex his que dicent. Omne.n. corpus sensibile aut est simplex aut compositū. Pmo ergo oñdit q nō sit cor pus sensibile compositum īfinitū. supposito q sint elemē ta finita fm multitudinem. nō enim potest esse q vnum ipsoꝝ sit īfinitū ꝛ alia finita: q: ad cōpositiōem alicuius corporis mixti requirit q sint plura elementa. ꝛ q ɔ̄ria aliquo mō adequent: alias cōpositio permanere n̄ pos set: q: illud qd eēt oino potēti⁹ destrueret alia: cū elemē ta sint ɔ̄ria. Si autē vnū elemētoꝝ esset īfinitum: nulla equalitas esset alijs finitis exñtibus: q: īfinitum impro portiōabilr excedit finitum. Nō ergo hoc potest esse q vnū tm̄ coꝝ queveniūt i mixtiōem sit īfīm. ¶ Possȝ au tē aliqs dicere q illud īfinitum eēt debilis virtutis i agē do. ꝛ ideo nō potest vicere alia.s. finita que sūt fortioris virtutis: vtpote si īfinit⁹ sit aer ꝛ finitus ignis. ¶ Et io ad hoc remouēdum dicit q quātūcūqȝ potētia vni⁹ cor poris quod ponitur īfinitum deficiat a potētia alterius corporis qd ponit finitū: vtpote si ignis sit finitus ꝛ aer īfinitus: necesse ē tm̄ dicere: q aer quātūcūqȝ duplicatus .i. fm aliquē numeꝝ multiplicat⁹ sit equalis igni in potē tia. Si.n. potētia ignis esset cētuplo maior q̄ pō aeris eiusdem quātitatis: si aer cētuplet fm quātitatē: erit eq̄ lis ei in potētia. ꝛ tamē aer cētuplatus est multiplicatus fm aliquem numerum determiatum: ꝛ vicit a pō aeris īfiniti. vñ maīfestum est q etiam potētia ignis vinceret a potētia aeris īfiniti. ꝛ sic infinitum excellit ꝛ corrum pit finitum: q̄tūcūqȝ potētioris nature videat. Simil

(margin: Nobile; l.3.ꝛ.4. T.c.13.; ꝫ.mixtū; Rñsio.; replica)

te mouet: vel vbi quiescat: qz quālibet partem loci infiniti occupabit aliqd corp9 sibi cōnatū.i.eiusdem speciei.nū-quid igit pōt dici q vna gleba moueat ad hoc q contineat.i.q occupet successiue totū locū infinitū.sicut sol mouet vt sit in qlibet pte zodiaci.ꝛ quō poterit hoc eē vt vna gleba terre pertranseat per omnes partes infiniti loci. Nihil aūt mouet ad impossibile. Si igit impossibile est q gleba moueat ad occupādum totū locū infinitum: vbi erit quies eius ꝛ vbi motus eius: aut.n.opz q semp qescat: ꝛ sic nunq̄ moueat: aut q sp moueat: ꝛ sic nūq̄ quiescat. Si aūt det alia pars diuisiōis.s.q corpus īfinitum habeat partes dissimiles sm spēm: sequit etiā q dissimilia sint loca diuersarum partiū.alius est.n.locus nālis aque: ꝛ alius terre.sz ex hac positōe sequit primo q corpus totius īfiniti nō sit vnum simpliciter: sed sm quid.s.sm ꝯtactū.ꝛ sic nō erit vnū corpus infinitū vt ponebat. ¶ Et qz posset aliquis nō reputare hoc inconueniēs: subiūgit aliā rōnē cōtra hoc: ꝛ dicit: q si totū infinitum componit ex dissimilib9 partib9: necesse est q hmōi ptes dissimiles sz spēm: aut sint spēꝝ finitaꝝ aut īfinitaꝝ sz numeꝝ. Nō aūt pōt eē q sint finitaꝝ spēꝝ: qz oportebit si totum est īfinitum: q quedā sint finita sz qntitatem.ꝛ q̄dam īfinita: aliter enim ex finitis numero non posset componi īfinitum. hoc autem ponere: sequit q illa que sunt infinita corrumpant alia propter cōtrarietatem. vt prius dictum est in precedēti rōne.ꝛ ideo est nullus antiquoꝝ nālium philosophoꝝ vnum pn^m qd dixit esse īfinitum posuit ignem vel terram que sūt extrema: sed magis aquam vel aerem vel aliqd mediū: qz loca istoꝝ erāt manifesta ꝛ determinata.s.sursum ꝛ deorsum: nō sic aūt est de aliis: sed terra est deorsum respectu coꝝ: ꝛ ignis sursum. Si vo aliquis accipiat aliam partē s.q corpora partialia sint infinita scdm spēm: sequit q loca sint etiam īfinita scdm spēm: ꝛ q elemēta sint infinita. Si aūt hoc est impossibile: q elemēta sint īfinita: vt in pmo probatum est.ꝛ q loca ēt que sunt īfinita.cū nō sit possibile inuenire infinitas spēs locoꝝ: necesse est q totum corpus sit finitum.ꝛ qz concluserat ex infinitate corpoꝝ infinitatem locoꝝ: subiungit q impossibile est: nō ꝯparare corp9 ad locū: qz nō pōt eē q sit loc9 maior q̄ ꝯtingit eē corp9: neqz corp9 pōt eē infinitū: si locus nō est īfinitus: ꝛ neqz corp9 pōt eē mai9 q̄ loc9 quocūqz mō: qz si locus sit maior q̄ corpus: sequit q sit vacuū alicubi: aut si corpus sit mai9 q̄ locus: sequit q aliq̄ pars corporis non sit in aliquo loco. ¶ Tertio ibi.

Lec.xi. T.c.50. t.51.

T.c.50. ¶ Anaxagoras autem īconuenienter dicit de infiniti mansione. Fulcire enim ipsum seipsum dicit infinitum. Hoc autem est: quia in seipso est. Aliud enim continet nihil.

¶ Excludit quēdam errorē.ꝛ pmo ponit ipm ꝛ dicit q Anax. dixit īfinitū qescere. Sed īcōuenientēr assignauit rōnem quietis eius. dixit enim q fulcit.i.sustētat īfinitū seipsum: qz est in se ꝛ nō in alio: cum nihil ipm ꝯtineat: ꝛ sic nō possit extra se moueri. ¶ Secundo ibi.

T.c.51. ¶ Tamq̄z vbi vtiqz aliquid sit aptum natum sit ibi esse. Hoc aūt non verum est. Erit.n.aliquid alicubi: ꝛ non ibi aptum natum est esse. Si igit qz maxime non mouetur totum: in seipso nāqz fulcitur.ꝛ in seipso est: imobile esse necesse est. Sed quare non aptum natum sit moueri dicendum est: non enim sufficiens est sic dicentez euadere. Erit enim vtiqz ꝛ quodlibet aliud nō motum: sed aptum natum esse nihil prohibet: qm̄ ꝛ terra non fertur: neqz si infinita esset ferret coercita tamen a medio. Sed non qz nō est aliud vbi mutat manebit in medio: sed non mouebit: qz nō apta nata est sic: sed tamē licebit vtiqz dicere: qa fulcit seipsaz. Si ergo neqz in terra hec causa est cum sit infinita: sed qz grauitatem habet: graue aūt manet in medio: similiter ꝛ infinitum manet vtiqz in seipso propter q̄zdam aliaz cām: sz nō qz īfinitū est.ꝛ fulcit ipsum seipsum.

¶ Improbat duab9 rōnib9 qd dictū est. quaꝝ pma est q Anax. sic rationē assignauit de quiete īfiniti: ac si vbi aliquid sit: ibi natum sit eē: qz ex hac sola rōne dixit īfinitū qescere: qz ē in seipso. Sz hō nō ē veꝝ q vbi aliqd ē.ibi semp aptū natū sit eē: qz aliqd ē alicubi p violētiā: ꝛ nō nālr. q̄uis igit hoc maxime veꝝ sit q totū īfinitū nō mouet qz sustētat ꝛ manet in seipso: ꝛ sic est imobile. sed tn̄ dicēdum erat: q̄re non est aptum natum moueri. Nō e.n.pōt aliqs euadere sic dicēs q nō mouet īfinitū: qz eadē rōne: ꝛ de quocūqz alio nihil phibet q nō moueat: sed sit aptum natū moueri: qz ꝛ si terra eēt īfinita: sicut nūc nō fertur: qn̄ est in medio: ita ꝛ tūc nō ferret quātū ad ptē q̄ esset in medio: sz hō nō eēt qz nō hēret aliqd aliud vbi sustētaret nisi in medio: sz qz nō hz aptitudinē nālē vt a medio moueatur. Si g ita est in terra q nō ē cā q̄re qescat in medio: qz est īfinita sed qz grauitatē hz ex qua nata est manere in medio: silr de quocūqz alio īfinito assignāda est cā quare quiescat: ꝛ nō qz est īfinitum: vel qz fulcit seipsum. ¶ Aliam autem ratiōem ponit ibi.

T.c.52. dup'ici ratione prima

¶ Similiter autem manifestum q ꝛ si sit: quelibet pars indigebit manere. Sicut enim infinitū in seipso manet se fulciens: sic ꝛ si quelibet pars accipiatur: in seipsa manebit. Totius enī ꝛ partis similes loci sunt: sicut terre ꝛ glebe deorsuz. ꝛ omnis ignis ꝛ scintille sursum. Quare si infiniti locus quod in seipso ꝛ idem partis: manebit ergo in seipso. scda

¶ Et dicit q si totū īfi^m qescit qz manet ī seipso. sequit q qlibet ps ex necessitate qescat pp hō q manet ī seipsa. Idē .n.ē loc9 toti9 ꝛ ptis: vt dcm̄ ē: vt ignis ꝛ scītille ꝛ terre: ꝛ glebe. Si g toti9 īfiniti loc9 ē ipsūmet sequet q qlibz ps īfiniti mācat ī seipsa sic ī ꝓpo loco. ¶ 2^am rōnē pōit ibi.

¶ Omnino autem manifestum est q impossibile est simul dicere infinitum corpus: ꝛ locum quendam corporibus esse si omne corpus sensibile: aut grauitatem habet: aut leuitatē: ꝛ si graue quidem in medium natura habet ferri: si vero leue sursum. necesse enim ꝛ infinituz corpus. Impossibile autem aut omne vtrūlibet: aut medium vtrunqz sustinere. Quomodo enim diuides. aut quomodo infiniti erit hoc quidem sursum: illud aūt deorsum. aut vltimū. aut mediuz. T.c.53. scda rō pncipal.

¶ Et dicit q omnino manifestū est q ipossibile est dicere eē īfinitū corp9 in actu: ꝛ q cuiuslz corporis est aliqs locus si omne corpus sensibile: aut habet grauitatē aut leuitatem: sicut antiqui dixerunt ponentes infinitum: qz si sit corpus graue opz q naturaliter feratur ad mediū. Si autem sit leue necesse est q feratur sursum. si ergo

sit aliqͦ infinitum corpus sensibile: necesse est ꝙ etiaʒ in corpore infinito sit sursum ⁊ mediuʒ. Sʒ impossibile est ꝙ totum infinitū sustineat in se vtrumlibet hoꝝ. s. sursū ⁊ mediū: vel ꝙ ēt sustineat vtrūqʒ ẜm diuersas medietates. quō. n. infinitum poterit diuidi vt vna pars eiꝰ sit sursum: ⁊ alia deorsum: vel ꝙ in ifinito sit vltimū ⁊ meᵐ nō est igiť corpꝰ sensibile ifinitū. ¶ Tertiā rōnē ponit ibi.

T.c.54 ¶ Amplius omne corpus sensibile in loco est. Loci autem species ⁊ differentie sursum ⁊ deorsum ante ⁊ retro: dextrorsum ⁊ sinistrorsum: ⁊ hec non solum ad nos ⁊ positiões sunt: sed in ipso toto determinata sunt. Impossibile autem in infinito hoc esse.

¶ Et dicit ꝙ omne corpus sensibile est in loco. Differentie aūt loci sunt sex: sursum deorsuʒ: ante ⁊ retro. dextrorsum: ⁊ sinistrorsum: que quidem sūt determinata non solum quo ad nos: sed etiā in ipso toto vniuerso. determinanť. n. ẜm se hmōi positiones in qbꝰ sunt determinata principia ⁊ termini motus. vñ inanimatis determinanť sursum ⁊ deorsum ẜm motum alimenti: ante ⁊ retro ẜʒ motum sensus. dextrorsum ⁊ sinistrorsum scđm motum processiuum: cuiꝰ principium est a parte dextra. in rebus autem inaiatis in qbus non sunt principia determinata hoꝝ motuū dr̃ dextrorsum ⁊ sinistrorsum per cōparationem ad nos. dr̃. n. colūna dextra que est ad dextram hominis: ⁊ sinistra que est ad sinistram: sed in toto vniuerso determinať sursum ⁊ deorsum scđm motum grauium. ⁊ leuium: ẜm autem motum celi determinať dextrum oriens: sinistrum occidens. ante vero hemisperiuʒ superius: retro vero hemisperium inferius: sursum vero meridies: deorsum vero septētrio. Hec aūt non pñt determinari in corpe infinito. Impossibile est ergo totum vniuersum esse infinitum. ¶ Quartam rōnē ponit ibi.

T.c.55. ¶ Simpliciter autem si impossibile est locum esse infinitum: in loco autem omne corpus est: impossibile est infinitum esse aliquod corpus. At vero quod alicubi est ⁊ in loco est. ⁊ quod in loco est: alicubi est. Si igitur neqʒ quantitatē possibile est infinita esse: quantum enim aliquid erit vt bicubitum aut tricubitum. hec enim signāt quantum: sic in loco quia alicubi: hoc est auteʒ aut sursum aut deorsum aut in aliqua alia distātia: que sunt sex. Horum autem vnumquodqʒ terminus aliquis est.

¶ Et dicit ꝙ si impossibile est esse locum infinitum cum omne corpus sit in loco: sequiť ꝙ impossibile sit esse aliquod corpus infinitum. sed ꝙ impossibile sit esse locum infinitum sic probat: qꝛ hec duo conuertunť esse in loco ⁊ esse in aliquo loco: sicut ⁊ esse hominēʒ: ⁊ esse aliqueʒ hominem: ⁊ esse q̄ntitatem ⁊ esse aliquā q̄titateʒ. Sicut igitur ipossibile est esse q̄titatem infinitam: qꝛ sequereť aliquam quantitatem esse infinitam: vt bicubitū ⁊ tricubitum: qđ est ipossibile: ita ipossibile est esse locū infinitum: qꝛ sequereť aliquē locū infinitū esse vel sursum vel deorsum ⁊ hmōi: qđ est impossibile: cū qđlibʒ coꝝ significet quēdam terminū: vt dictum est. sic ergo nullum corpus sensibile est infinitum. Lectio. IX.

T.c.56. Quod quidē igitur actu corpus non q sit infinitum manifestum ex his. Quot autem si nō sit infinitum multa impossibilia accidant: manifestum est: temporis enim erit quoddam principium ⁊ finis: ⁊ magnitudines non diuisibiles in magnitudines: ⁊ numerus non erit infinitus. Cum autem determinatur sic neutro modo videtur contingere: ob hoc videlicet est manifestum ꝙ sic quidem est: sic autem non.

¶ Postq̄ phs disputatiue ꝑcessit de infinito: hic incipit determinare vitatem. ⁊ ꝑmo oñdit an sit ifinitum. scđo quid sit ibi. Accidit aūt ꝯtrium. Prima diuidiť in duas. in ꝑma oñdit quō infinitū sit. in scđa cōparat ifinita ad inuicē: ibi. Aliter aūt in tpe. Circa ꝑmum tria facit. pͥmo ostendit ꝙ infinitum quodammodo est ⁊ quodamodo nō est. scđo determinat ꝙ est in potētia: ⁊ nō est sicut actu ens. ibi. Dr̃ qͥdem igiť. Tertio manifestat quō sit in potētia: ibi. Nō oʒ aūt potentia ens. Dicit ergo ꝑmo ꝙ ex premissis manifestū est ꝙ nō sit aliqͦ corpus ifinituʒ in actu. Idem ex his que ante dicta sunt manifestum est ꝙ si infinitum simplr̃ non sit ꝙ multa impossibilia accidūt quoꝝ vnū est ꝙ tempus habebit ꝑncipium ⁊ fineʒ: qđ reputatur inconueniens scđm ponentes eternitatem mundi: ⁊ iterum sequeť ꝙ magnitudo non semper sit diuisibilis in magnitudines: sed qñqʒ deueniatur per diuisionem magnitudinum ad qͣdam que non sunt magnitudines. Sed omnis magnitudo est diuisibilis. Itē sequeť ꝙ numerus non augeať in infinitum. qꝛ igitur ẜm determinata neutꝝ videtur contingere: neqʒ. s. ꝙ infinitum sit actu neqʒ ꝙ simpliciter non sit necesse ē dicere ꝙ quodāmodo est quodāmodo non est. ¶ Secundo ibi.

¶ Dicitur igitur esse aliud quidem potentia: aliud vero actu. Et infinitum est quidem appositione: est autem ⁊ ablatione: magnitudo autem quod quidem actu non sit infinita: dictum est: diuisione autem est. Non enim difficile destruere indiuisibiles lineas. ¶ Relinquitur igitur potentia esse infinitum. T.c.57.

¶ Ostendit ꝙ ifinitum est sicut potētia ens. ⁊ dicit ꝙ aliquid dr̃ esse in actu: ⁊ aliquid dr̃ esse in potentia: infinitum aūt dr̃ esse per appositionem: sicut in numeris: vel per ablationem sicut in magnitudinibus. ostensuʒ est. n. ꝙ magnitudo non est actu infinita: ⁊ sic in magnitudinibus per appositionem infinitum non inuenitur: sed ꝑ diuisionem in eis inueniť infinitum. Nō. n. est difficile destruere opinionem ponētium idiuisibiles esse lineas: vel ẜm aliam litteram. non est difficile partiri atomas lineas. i. ostendere lineas quas quidam ponunt idiuisibiles esse partibiles. dr̃ autem ifinitū in appositiōe vel diuisione ẜm ꝙ potest apponi vel diuidi. Relinquiť igiť ꝙ ifinitum sit tāquam in potētia ens. ¶ Tertio ibi.

¶ Non oportet autem potentia ens accipere: sicut si possibile sit hoc statuā eē esse: quod ⁊ erit hec statua: sic ⁊ infinitū: qđ erit actu. Sed quoniam multipliciter est esse quemadmoduʒ dicis ⁊ agon in semper aliud ⁊ aliud fieri: sic ⁊ infinitum est. Et nāqʒ in his est ⁊ potentia ⁊ actu. Olympia enim sunt ⁊ in posse agonem fieri: ⁊ in eo quod fit.

¶ Ostendit quomodo infinitum sit in potentia: duplr̃. n. inuenitur aliquid in potētia: vno modo sic ꝙ totum pōt

reduci i actum: sicut possibile est hoc es esse statuam: qd aliquado erit statua: nō aūt sic dicit esse infinitū in potētia. Alio mō aliqd dr i potētia eē: qd postea fit actu ens: nō qdē totum simul: sz successiue. Multiplr.n.dicitur aliquid esse: vel qz totū est simul: vt hō ⁊ dom⁹: vel qz semp vna pars ei⁹ fit post aliā: per quē modū dicit esse dies ⁊ ludus agonalis. ⁊ hoc mō dr infinitū esse simul ⁊ in potētia ⁊ in actu. oia.n. hmōi sil sunt in potētia: q̄tuz ad vnā partē: ⁊ actu q̄tuz ad aliam. olympia.n.i. festa agonalia que celebrabant in monte olympo dicunt esse ⁊ durare sz agones vel posse fieri in actu: qz quādiu durabant ista festa: aliqua pars illoꝝ ludoꝝ erat in fieri: ⁊ aliq̄ erat vt in futurum fienda. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aliter autem ⁊ in tempore manifestum qd infinitum ⁊ in hoibus ⁊ diuisione magnitudinum.

¶ Cōparat diuersa ifinita adinuicē. ⁊ pmo ɔparat infinitum tēporis ⁊ gnōnis ifinito qd est in magnitudinib⁹. 2° cōparat ifinitū fm appositionē: ⁊ infinitū fm diuisionez in magnitudinib⁹ ibi. [Qz aūt fz appositionē.] Circa pmū tria fac. p° pponit qd intendit: ⁊ dicit q aliter manifestat infinitū in generatione hoium ⁊ in tempore: ⁊ aliter in diuisione magnitudinū. ¶ Secundo ibi.

¶ Omnino quidem enim sic ē infinitum in semp
Te.58. aliud ⁊ aliud accipiendo: ⁊ acceptū qdem semper esse finitū: sed semp alterum ⁊ alteꝝ. ¶ Quare infinitum non oportet accipere sicut hoc aliquid: vt hominem aut domuz: sed sicut dies dicitur ⁊ agon: quibus esse non sicut substantia quedam facta est: sed semper in generatione aut corruptione finitum: sed semper alterum ⁊ alteruz.

¶ Ostendit qd sit cōe oibus ifinitis. ⁊ dicit q hoc oino ⁊ vlr in oibus ifinitis inuenit: q ifinitum est in semp aliud ⁊ aliud accipiendo: fm quandā successionē: ita tn̄ q quicquid accipit in actu de infinito totū sit finitū: vn̄ nō opz accipere q infinitū sit aliquid totū simul exn̄s: sicut hoc aliqd demonstratū: sicut accipimus hoiem vel domum: sed sicut sūt successiua: vt dies ⁊ ludus agonalis: quorum eē nō est hoc mō: q aliqd eoꝝ sit sicut q̄dā sub̄a pfecta tota actu exn̄s. In gnōne aūt ⁊ corruptiōe ⁊ si in ifinitū pcedat semp illud qd accipit in actu est finitum. In toto eni decursu gnōnis etiā si pcedat in infinitū: ⁊ oēs hoies q simul accipiunt sunt finiti fm numerū: ⁊ hmōi finitum opz accipere alterum ⁊ alterum: fm q quidaz homines succedunt quibusdaz. ¶ Tertio ibi.

¶ Sed in magnitudinibus quidem permanente accepto hoc accidit: in hominibus autez ⁊ tempore corruptis sic vt non sit deficere.

¶ Ondit diiam ⁊ dicit q illō finitū qd accipimus in magnitudinib⁹ vel apponēdo vel diuidēdo permanet ⁊ nō corrūpit. Sz illa finita q̄ accipiunt in ifinito dcursu tpis
Te.59. ⁊ gnōnis hūanc corrūpunt: ita q per istū modū nō ɔtingit tempus ⁊ gnōnē deficere. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod autē fm appositionē idē quodāmō ē ⁊ quod est fz diuisionē. Infinitū.n. scdm appositionem fit econtrario. scdz q.n. diuisum vr in infinitum: sic appositū videbitur ad determinatū. Infinita eniz magnitudine sic accipiens aliquis determinatum accepiet eadē ratione, non eandez aliquaz magnitudinē rōne accipiēs nō transibit finitum. Si ergo sic augmentet vt semp eandem aliquam sit accipere magnitudinē transibit finitum. ppter id qd oē finitū remouetur quolibz finito. Aliter quidē igit nō est. sic aūt est infinitum potētia ⁊ diuisione. Et actu aūt est sicut diē esse dicimus ⁊ agonē. ⁊ potētia sic sicut mām: ⁊ nō p
se sicut finituz. Et scdm appositionē igitur sic infinitum potentia est: quod idem dicimus quodāmodo esse ei quod est scdm diuisionē. Semper quidem enim aliquid ipsius extra est accipere. Te.60.

¶ Cōparat duo infinita q̄ sunt in magnitudinib⁹.i. fz appositionē ⁊ fm diuisionē. Et circa hoc tria fac. pmo ponit ɔuenictiā inter vtrūq3 infinitū. 2° ostendit diiam ibi. [Nō tn̄ excellit.] 3° infert qndā ɔnē ex dictis ibi. [Quare neq3 est excellere.] Dicit g pmo. q quodāmō ifinitū p appositionē est idē cū ifinito fm diuisionem: qz infinituz fz appositionē fit ecōuerso idē cū infinito fz diuisionē. fm.n. q aliqd diuidit in infinitū: fm hoc in infinitū videtur posse apponi ad aliquā determinatā q̄titatē. Manifestat igit quo fit in infinitū diuisio in magnitudine. ⁊ dicit q si aliquis in aliqua magnitudine finita accepta aliqua parte determinata per diuisionem: semper accipiat diuidendo alias partes: scdz candē rōnē.i. pporttionē: sz nō fm candē q̄titatem in cadē pportione: nō pertransibit diuidendo illud finitum. puta si a linea cubitali accipiat medietatē: ⁊ iterum a residuo medietatē: ⁊ sic in infinitū pcedere pōt. Seruabit.n. in subtrahendo eadem pportio: sed non cadē q̄titas subtracti. minus est eni fm q̄titatē dimidiū dimidij: q dimidiū totius: sed si semper sumeret candē q̄titatez: oporteret q semper magis ac magis augeret pportio puta si a quantitate.x. cubitoꝝ subtrabatur vnus cubitus: subtractū se hz ad totū in subdecupla portione. Si aūt iterū a residuo subtrabat vnus cubitus subtractū se habebit in maiori proportione. minus enim vnus cubitus exceditur a.ix. q̄ a.x. sicut igitur seruando eandem proportionem diminuit q̄titas: ita sumēdo candē q̄titatē auget pportio. Si ergo aliqs subtrahendo ab aliqua magnitudine finita semp augeat pportionē sumēdo cādē q̄titatē transibit magnitudinē finitam diuidendo. puta si a linea centuz cubitoꝝ semper subtrabat vnū cubitū. ⁊ hoc ideo qz oinne finitū ɔsumit quocūq3 finito semp accepto. Aliter igit infinituz nō est fm diuisionē nisi in potentia: quod tn̄ simul est actu cum potētia: sicut dcm̄ est de die ⁊ d agone. ⁊ cū infinitum sit semp in potētia assimilat māe que est semper in potētia: ⁊ nō est per se exn̄s in actu totū: sicut finitum est in actu: ⁊ sicut infinitū fm diuisionem est in potentia cum actu simul. Similiter dicēdum est de infinito fm appositionez: qd quodāmodo est idem cum infinito fm diuisionem: vt dictum est. Inde autē manifestū est q infinitū per appositionem est in potentia: qz semp contingit aliquid aliud accipere apponēdo. ¶ Secūdo ibi.

¶ Nō tn̄ excellit oēz determinatā magnitudinē: sic in disione excellit oē determinatū: ⁊ erit min⁹.

¶ Ostēdit diiam inter ifinitū fm appositionē ⁊ infinituz fm diuisionē: ⁊ dicit q infinitū per appositionē nō excedit in maius omnē magnitudinē finita dataz: sed infinitū fm diuisionē excedit oēm determinatā paruitatē in minus. accipiamus.n. aliquaz determinatā paruitatē. puta vnius digiti si lineam centū cubitorum diuidam in infinitū accipiendo semp dimidiū: venietur ad aliquid minus digito vno: sed apponendo in infinitū ecōtrario disioni

erit dare aliquā q̄titatē finitā: que nunq̄ pertransibitur. dentur eniꝫ due magnitudines. quaꝝ vtraq̄ sit .x. cubitorū: ⁊ tertia que sit .xx. si igit͂ id qḋ subtraho in infinitū accipiendo semp dimidiū ab vna magnitudine .x. cubitoꝝ: addatur alteri: q̄ etiaꝫ est .x. cubitoꝝ: nunq̄ perueniet in īfinitū apponēdo ad mēsurā q̄titatis q̄ est .xx. cubitoꝝ: qꝛ q̄tū remanebit in magnitudine cui subtrahit͂: tm̄ deficiet a mensura data in q̄titate cui addet͂. ¶ Tertio ibi.

¶ Quare neq̄ʒ est excellere om̄e scḋʒ appositionē: neq̄ʒ potentia possibile est esse: siquideʒ nō est fm̄ accidens actu infinitum: sicut dicunt physiologi extra corpus mundi cuius substantia est aer aut aliud huiusmodi. Sed si non possibile ē ꝙ infinitum corpus sensibile actu sit manifestum ꝙ neq̄ʒ potentia vtiq̄ʒ erit fm̄ appositionem: sed aut sicut dictum est econtrario diuisioni.

¶ Inducit ɔ̄nē ex dictis. ⁊ p̄° inducit eam. 2° manifestat per dcm̄ platonis. ibi. (Qm̄ ⁊ plō.) Dicit ḡ ꝙ ex quo appositio in īfinitū non facit transcendere oēm determinataꝫ q̄titatem: non est possibile esse: nec etiā in potētia: ꝙ excellat ois determinata quātitas p appositionē: qꝛ si eēt in natura potentia ad appositionē trāscendētē oēꝫ q̄titatem: seq̄ret͂ ꝙ esset actu īfinitū: sic ꝙ infinitū eēt accn̄s alicui nāe: sic nālēs phi extra corp⁹ h⁹ mūdi qḋ videm⁹ ponūt ꝙ est qḋdā īfinitū c⁹ suba ē aer vl̄ aliqḋ aliḋ hmōi. Si ḡ nō est possibile eē corp⁹ sensibile actu infinitum: vt
Lec.8. p otum. ōnsuꝫ est: seq̄tur ꝙ nō sit potētia in natura ad appositionē transcendētē oēm magnitudinē: sed solū ad appositionē īfinitā p ɔ̄riū diuisioni: vt dcm̄ est. q̄re aūt si esset in potentia ad infinitā additionē trāscendētē omnem magnitudinē sequat͂ esse corp⁹ īfinitū in actu: nō aūt ad additionē īfinitā in nūeris transcendentē oēm numeꝝ. seq̄tur eē numeꝝ īfinitū in actu. īfra ōndet. ¶ Scḋo ibi.

T.c.61. ¶ Qm̄ ⁊ plato ꝓpter hoc infinita duo fecit: qꝛ ⁊ in augmētū videtur excellere ⁊ infinitū abire ⁊ ad annihilationē. faciens tm̄ duo nō vtitur duobus. Neq̄ʒ enim in numeris secūdū diuisionem infinituꝫ est: vnitas enim minimum est: neque in augmentū: vsq̄ʒ nāq̄ʒ deceꝫ facit numeꝝ.

¶ Manifestat qḋ dixerat per dcm̄ platonis. ⁊ dicit ꝙ qꝛ infinitū in appōne magnitudinū est per oppositam diuisionē: pp hoc Plō duo fecit īfinita. s. magnū qḋ pertinet ad additionē: ⁊ paruū qḋ ptinet ad diuisionē: qꝛ. s. īfinitū videt excellere ⁊ per additionē in augmentū: ⁊ per diuisionē in decremētū vel tendendo in nihil. Sed cum ipse faciat duo infinita nō: n̄ vtit͂ eis: qꝛ cū nūerū pōeret substaꝫ esse oīum rerū in numeris nō īuenit͂ īfinitū per diuisionē: qꝛ in eis est minimum vnitas: neq̄ʒ etiā per additionē fꝫ ipsum: qꝛ dicebat ꝙ species numeroꝝ non variantur nisi vsq̄ʒ ad .x. ⁊ postea reditur ad vnitatem computando vndecim ⁊ duodecim ⁊c̄.

Lectio X.

T.c.62. Accidit autē cōtrariū esse infinitum: q̄ʒ sicut dicunt: non enim cuius nihil est
a extra: sed cuius semper aliquid est extra hoc infinitum est.

¶ Postq̄ pħs ostendit q̄uo est īfinitū: hic ōndit q̄d sit īfinitū. ⁊ circa hoc tria fac. p̄mo ōndit q̄d sit īfinitū. 2° ex h̄ assignat rōnē coꝝ q̄ de īfinito dicunt͂ ibi. (Scḋm rōnem aūt accedit.) 3° soluit rōnes q̄ supra posite sūt ibi. (Reliquū aūt ē.) Circa p̄mū duo facit. p̄mo ōndit q̄d sit infinitum excludens quorundā falsaꝫ diffōneꝫ. 2° excludit q̄ndam falsaꝫ opinionē ɔ̄ntē ex illa falsa diffōne ibi. (Qm̄ hinc accipiunt dignitatē.) Circa p̄mū tria facit. ⁊ p̄mo ꝓponit qḋ intēdit. 2° manifestat ꝓpositū ibi. Signū nāq̄ʒ. 3° infert quādā ɔ̄nē ex dictis ibi. Unde melius est opinādum. Dicit ḡ primo. ꝙ contrario mō diffiniēdū ē īfinitū quā sicut q̄dā diffinierunt. Dixerunt .n. quidā ꝙ infinituꝫ est extra qḋ nihil est. Sed ecōtrario dicēdū est ꝙ īfinitū est cui⁹ semp est aliq̄d extra. ¶ Secundo ibi.

¶ Signuꝫ autē est: ⁊ nāq̄ʒ annulos dicunt infinitos vt habentes circulationē: qꝛ semper est extra accipere: secundū similitudinem quādā dicētes: non tm̄ proprie. Opꝫ enim ⁊ hoc esse: ⁊ nō aliq̄n idem recipi. in circulo autem non sic fit: sed semp quod est consequenter solum alterum. Infinitum quidem igitur hoc est: cuius secundū quantitatē accipiētib⁹ semp ē aliquid accipere extra. T.c.63.

¶ Manifestat ꝓpositū. ⁊ p̄mo ōndit. ꝙ sua assignatio sit bona. 2° ꝙ assignatio antiquoꝝ sit icōpetēs ibi. Cui⁹ aūt nihil est extra. Ōndit ḡ p̄mo. ꝙ infinitū sit cui⁹ sp est aliq̄d extra: per qḋdā signū. Dicūt .n. q̄dā ꝙ annuli sunt īfiniti: qꝛ per h̄ ꝙ hn̄t q̄ndā circulationē semp est ibi supponere pte᷑ ad pte᷑ acceptā: sꝫ h̄ dr̄ fm̄ silitudinē ⁊ nō ꝓpe: qꝛ ad h̄ ꝙ aliq̄d sit īfinitū req̄rit h̄. s. ꝙ extra q̄libet pteꝫ acceptā: sit q̄dā alia: ita tm̄ ꝙ nunq̄ resumat illa q̄ prius fuit accepta. Sꝫ in circulo nō est sic: qꝛ pᵒ q̄ accipit͂ post aliam pte᷑ est alia solū ab eo qḋ imediate accep̄tū est: nō tm̄ ab oīb⁹ partib⁹ p̄us acceptis: qꝛ vna pars pōt multotiēs resumi: vt pꝫ in motu circulari: si igit͂ annuli dn̄r infiniti pp hanc similitudinē: seq̄uit͂ ꝙ illud qḋ est vere infinitum sit cuius semp sit aliquid extra accipere si aliq̄s velit accipere eius quantitatē non .n. pōt cōprehendi q̄titas infiniti: sed siquis velit eā accipere: accipit partē post pte᷑ in īfinitū: vt supra dcm̄ est. ¶ Secundo ibi.

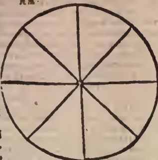
¶ Cuius aūt nihil est extra: hoc perfectum est ⁊ Lec.9.
totum. Sic .n. diffiniuimus totuꝫ: cui nihil abest t.c.60.
vt hominem totum aut arcam. Sicut autem singulare: sic ⁊ quod ꝓprie: vt totū cui⁹ nihil est extra. cui⁹ autem absentia extra est: non omne est: cum absit. Totum autem ⁊ pfectum aut idē penitus: aut proximū fm̄ nām est. Perfectū autꝫ nullum nō habens finem. Finis aūt terminus est. T.c.64

¶ Probat ꝙ diffinitio antiquoꝝ sit icōpetēs: tali rōne. id cuius nihil est extra: est diffinitio pfecti ⁊ toti⁹: qḋ sic ꝓbat. diffinit͂ .n. vnūq̄ḋq̄ʒ esse totū cui nihil deest sicut dicim⁹ hoiem totū aut arcā totā q̄bus nihil deest coꝝ que debent habere: ⁊ sicut hoc dicimus in aliquo singulari toto: vt est hoc particulare vel illḋ: ita ēt hec rō cōperit in eo qḋ est vere ⁊ ꝓprie totū. s. in vniuerso extra qḋ simpliciter nihil est: cū aūt aliq̄d desit per absentiā alicui⁹ intrinseci: tunc nō est totū. Sic igit͂ manifestū est ꝙ hec est diffinitio toti⁹. totū est cuius nihil est extra. Sꝫ totū ⁊ perfectū vel sunt penitus idem vel sunt ꝓpinqua fm̄ nām. ⁊ hoc ideo dicit: qꝛ totū nō inuenit͂ in simplicib⁹ q̄ nō hn̄t ptes: in q̄bus tamen vtimur nomine perfecti. per hoc igitur manifestum est ꝙ perfectum est cuius nihil est extra ipsum. Sed nullum carens fine est perfectum: qꝛ finis est pfectio vniuscuiusq̄ʒ. Finis aūt est termin⁹ ei⁹ cui⁹ est finis nulluꝫ igitur infinitū ⁊ iterminatū ē pfectū. Nō ḡ ɔ̄petit īfinito diffō pfecti cui⁹. s. nihil est extra. ¶ Deinde cū dic̄.

¶ Unde melius est opinandum parmenidē melisso dicere. Hic quidē.n.infinitum totum dicit. Totuz autē finiri a medio eque pugnans. Non enī linuz lino est continuare oī ⁊ toti infinitum.

¶ Inducit quādā cōclusionē ex dictis:q̄.n.īfinito nō cō petit diffō totius.manifestum est ꝙ melius dixit parmenides ꝙ melissus.melissus.n.dixit totū vniuersum eē infinitū.parmenides vō dixit ꝙ totū finit per eq̄ pugnans a medio: in quo designauit corpꝰ vniuersi eē spericū. In spera enī linee a medio vsq; ad terminū.s. circūferētiam ducunt fm eq̄litatē q̄si eq̄ pugnēs sibi inuicē. Et recte dr̄ ꝙ totū sit finitū: q̄ totū ⁊ īfinitū:nō se inuicem ꝯsequunt q̄si si bi cōtinuata:sicut lino ꝯtinuatur linum in filando.erat enī prouerbiuz vt ea que ꝯsequūtur dicerentur sibi continuari sicut linū lino.

tem. Linee a centro ad circunferentiam ducuntur fm equalitatem.

¶ Deiñ cū dic.

T.c.65. ¶ Quoniam hinc accipiunt dignitatē de infinito:quod est oīa cōtinens:⁊ oīa in seipso habēs: ppter id quod habet similitudinem quādā cuz toto. Est.n.infinitū pfectionis magnitudis mā: ⁊ quod potentia totum est. Actu vero nō. Diuisibile aūt est ad diuisionē ⁊ ad oppositā appositionem. Totū autem ⁊ finitū nō fm se sed fm aliud.⁊ nō cōtinet:sed cōtinet inq̄ztum est infinitū. Unde ignotum est inq̄ztum est infinituz. Spēz

T.c.66. enim nō hz materia. Ergo manifestuz est ꝙ magis in partis ratione sit infinituz q̄z in totius: ps enim materia totius est:sicut es statue.

¶ Excludit quandā falsam opinionē ex p̄dicta diffinitione exortam.⁊ pͦ cōiter q̄tū ad oēs.2ͦ spāliter q̄tum ad plonez ibi. Qm̄ si ꝯtinet. Dic̄ g̃ pmo.ꝙ q̄ extimauerunt īfinitū ꝯiungit toti:hinc acceperunt q̄si.dignitatez.i. rem per se notā. De īfinito ꝙ oīa ꝯtineret:⁊ oīa in se hēret pp hoc ꝙ hz quādā silitudinē cū toto.sic̄ id qd̄ ē in potētia hz silitudinem cum actu. Infinitū enim inq̄tū ē in potētia est sic̄ mā respectu pfectiōis magnitudinis: ⁊ est sicut

Lec.9. totū in potētia:nō aūt in actu:qd̄ pz ex hoc ꝙ īfinitū dr̄

t.c.59. fm ꝙ possibile est aliq̄d diuidi in minꝰ:⁊ fm ꝙ ex oppo sito diuisionū pōt fieri appositio:vt dm̄ est:sic igit infinitū fm se.i.fm ꝓpriā rōnē est in potētia.⁊ est imp̄fectū sicut mā nō hñs pfectionē:nō aūt est totū ⁊ finitū fm se.i. fm ꝓpriā rōnē:qua est īfinitū:sed fm aliud.i.fm finē ⁊ totū ad qd̄ est in potētia. diuisio.n.que est possibilis in infinitū fm ꝙ ad aliq̄d terminat dr̄ eē pfecta:⁊ fm ꝙ vadit in infinitum est ipfecta.⁊ manifestū est ꝙ cū totiꝰ sit continere.māc aūt ꝯtineri:ꝙ īfinitū inq̄tū hmōi nō ꝯtinet:sz cōtinet:inq̄tū.s.id qd̄ de īfinito est in actu semp continetur ab aliquo maiori sz ꝙ possibile est aliq̄d eē extra ac cipere.ex h aūt qd̄ est sic̄ ens in potētia nō solū hoc seqt ꝙ īfinitū continet ⁊ non cōtineat:sed et sequant due alie ꝯnes:quaꝝ vna est ꝙ īfinitū inq̄tū.hmōi est ignotū.q̄ ē sic mā nō hñs spēz.i.formā:vt dcm̄ est.mā aūt nō cognoscit nisi per formā. alia ꝯclo est que ex codē sequit:ꝙ īfinitum magis hz rōnē ptis q̄ totiꝰ:q̄ mā cōparat ad totū vt pars: ⁊ recte īfinitū se hz vt pars inq̄tū nō est de ipso accipere nisi aliquā partē in actu. ¶ Scd̄o ibi.

¶ Qm̄ si cōtinet autem in sensibilibus ⁊ in intelligibilibus magnum ⁊ paruum oportuit ꝯtinere intelligibilia:incōtinens aūt ⁊ impossibile ignotū ⁊ indeterminatum ꝯtinere ⁊ determinare.

¶ Excludit opinionē plonis qui ponebat īfinitū tā in sensibilibꝰ q̄ intelligibilibꝰ:⁊ dicit ꝙ ex h manifestū est etiā ꝙ si magnū ⁊ paruū q̄bus plato attribuit īfinitū sunt in sensibilibꝰ ⁊ intelligibilibꝰ tanq̄ ꝯtinentia pp hoc ꝙ continere attribuit īfinito.seq̄tur ꝙ īfinitū ꝯtineat intelligibilia. Sed hoc videt esse incōueniēs ⁊ īpossibile ꝙ infinitum cum sit ignotū ⁊ indeterminatū cōtineat ⁊ determinet intelligibilia.non enim determināt nota per ignota:sed magis econuerso.

Lectio. XL.

Ecūdū rōnē aūt accidit:⁊ ꝙ fm appositionē nō eē videri infinitū sic vt oēm excellat magnitudinē īdiuisiōe āt eē:cōtinet enim sicut materia intꝰ ⁊ infinitum:continet autez species. T.c.67

¶ Posita diffōne īfiniti:hic ex diffōne assignata assignat rōnē eoꝝ q̄ de īfinito dicunt.⁊ pͦ eiꝰ qd̄ dr̄ de appositōe ⁊ diuisione īfiniti.2ͦ eius qd̄ īfinitū in diuersis fm ordinē inuenitur ibi. Infinitū aūt nō idem est.3ͦ eius ꝙ mathematici vtunt infinito ibi. Non remouet aūt ratio.4ͦ eiꝰ ꝙ infinitum ponit p̄ncipium ibi. Qm̄ aūt cāe. Circa pͫ duo fac̄.pmo assignat rōnē eiꝰ ꝙ dr̄ de īfinito circa diuisionē ⁊ appositionē in magnitudinibꝰ.scd̄o eius ꝙ dicit in numeris per cōparationē ad magnitudines ibi. Rōnabiliter autem est. Dictū est aūt supra ꝙ appositio in īfinitū sic inuenit in magnitudinibꝰ:ꝙ tñ nō excedit p.h quecū

q; determinata magnitudo. Sed diuisio in infinitū sic in uenitur in magnitudinibꝰ:ꝙ diuidendo trāsitur quecū Lec.9. t.c.59.

q; quantitas in minus:vt supra expositū est h aūt fm rationem dicit accidere:q̄ cū infinitū habeat rationē materie continet intus sicut materia.illud aūt qd̄ continet est spēs ⁊ forma. Manifestū est aūt ex his que dcā sunt in scd̄o ꝙ totū hz rōnē forme.partes aūt rōnem materie. Cum ergo in magnitudinibꝰ a toto itur ad partes p diuisionē.rationabile est ꝙ ibi nullus terminus inueniatur qui nō trāscendat per infinitā diuisionē. Sed in additiōe itur a ptibꝰ ad totū qd̄ hz rōnē forme ꝯtinētis ⁊ terminātis.vnde rōnabile est ꝙ sit aliq̄ determinata q̄titas quaz infinita appositio nō transcendat. ¶ Scd̄o ibi. L.r.t.c. soloc. dubꝫ.

¶ Rationabiliter aūt est ⁊ in numero quidez ad numerum esse terminum:ad plus aūt semp oēm excellere multitudinem. In magnitudinibus āt ecōtrario. In minus quidem excellere oēm magnitudinem:sed in maius nō esse magnitudinez infinitam. Causa autē est:q̄ vnum est indiuisibile qd̄cunq; vnum sit:vt homo vnus homo: ⁊ non multi. Numerus autem est vno plura ⁊ q̄libet q̄dā. Quare necesse ē stare ad indiuisibile. Duo namq; ⁊ tria denominatiua nomina sunt: T.c.

similiter ꝛ alioꝝ numeroꝝ vnusquisq̄ꝫ.

❡ Assignat rōnem de infinito in numeris per cōparatio
nem ad magnitudines. dicitur enim ꝙ in numero inueni-
tur aliquis terminus in minus quem non est diuidendo
transcendere: sed non inuenit aliquis terminus in plus:
qꝛ quolibet numero est inuenire alium maiorem per ad-
ditionē. In magnitudinibus autē est econuerso: vt dcm̄
est. ꝛ hꝰ rōnem assignat. ꝛ primo quidem q̄re in numeris
aliquis terminus inuenitur qui in minus non transcendi
tur diuidendo. huiꝰ rō est: qꝛ omne vnum inq̄tum vnum
est indiuisibile: sicut homo indiuisibilis est vnus homo: ꝛ
nō multi. quēlibꝫ aūt numerum opꝫ resoluere in vnū: qd̄
patet ex ipsa rōne numeri. Numerus enim hoc significat
ꝙ sicut aliqua plura vno quelibet. aut plura excedentia
vnum siue plus vel minus sunt determinate spēs nume-
roꝝ. vnde cū vnum sit de rōne numeri: ꝛ de rōne vnius
sit indiuisibilitas: sequitur ꝙ diuisio numeri fiet in termi-
no indiuisibili. Qꝫ autem dixerat ꝙ de ratione numeri sit
ꝙ sint plura vno manifestat per spēs: qꝛ duo ꝛ tria ꝛ qui
libꝫ alius numerus denominatur ab vno. vnde dr̄ in 5°
meta. substantia senarij est in hoc ꝙ sit sexies vnū. nō aūt
in hꝫ ꝙ sit bis tria vel ter duo: qꝛ seq̄ret ꝙ vnius rei essent
plures diffōnes ꝛ plures subē: qꝛ ex diuersis partibus di
uersimode ɔsurgit vnus numerus. ❡ Secundo ibi.

❡ In plus autem sp̄ est intelligere: infinite autem
sunt decisiones magnitudinis. Quare poten-
tia quidē est. Actu vero non: sed semper ex-
cellit acceptū omnē multitudinē determina-
tā. Sed non separabilis est hic nūerus a decisio
ne neq̄ꝫ manet infinitas: sed fit semper sicut ꝛ tē-
pus ꝛ numerus temporis.

❡ Assignat cām quare in numeris additio excedit oēm
determinatam multitudinem. ꝛ dicit ꝙ possumus semp
intelligere quolibet numero dato alium maiorem: p hoc
ꝙ magnitudo diuiditur in infinitum. Manifestum est. n.
ꝙ diuisio causat multitudinem: vnde quanto plus diuidi
tur magnitudo: tanto maior multitudo cōsurgit: ꝛ ideo
ad infinitam diuisionem magnitudinum: sequitur īfinita
additio numeroꝝ: ideo sicut infinita diuisio magnitudi-
nis non est in actu: sed in potentia: ꝛ excedit omne deter
minatū in minus: vt dcm̄ ē: ita additio numeroꝝ infini-
ta non est in actu: sed in potentia: ꝛ excedit oēm determi
natam multitudinem: sed hic numerus qui sic in infinitū
multiplicatur non est numerus separatus a decisione ma
gnitudinum. ❡ Circa qd̄ sciēdum est: ꝙ diuisio: vt dcm̄
est multitudinē causat. Est aūt diuisio duplex: vna for-
malis que est per opposita: ꝛ alia sm̄ q̄titatem. Prima
aūt diuisio causat multitudinē que est de transcendenti-
bus: sm̄ ꝙ ens diuiditur per vnū ꝛ multa; sed diuisio cō-
tinue quantitatis causat numerū: qui est spēs quātitatis:
inq̄tum hꝫ rōnem mensure. ꝛ hic numerus multiplicabi
lis est in infinitum: sicut ꝛ magnitudo diuisibilis est in infi
nitum: sed multitudo que sequit diuisionem formalem re
rum; non multiplicat in īfinitū. sunt eni determinate spe
cies rerū: sicut ꝛ determinata quantitas vniuersi. ꝛ iō di-
cit ꝙ hic numerus qui multiplicat in infinitū nō separa
tur a diuisione continui: neq̄ꝫ tamen hic numerus sic est
infinitus sicut aliquid permanens: sed sicut: semper in fie
ri existens: inq̄tum successiue additur supra. quelibet nu
merum datū: sicuti ēt est de tpe ꝛ de numero tēporis nu-
merus eni tpis crescit successiue per additionē diei ad di
em; nō ꝙ oēs dies sint simul. ❡ Deinde cum dicit.

T.c.69. ❡ In magnitudinibus aūt contrarium est. Diui-
ditur aūt in infinita continuū. In maius autē
non est in infinitū. Quantū enī cōtingit po
tentia esse: ꝛ actu cōtigit tm̄ esse. Quare quoniā
infinita est nulla magnitudo sensibilis: nō conti-
git ois excellentiā esse magnitudinis determina
te. Esset enim vtiq̄ꝫ aliquid celo maius.

❡ Ostendit ꝙ econtrario est in magnitudinibus. Diuidi-
tur. n. continuū in infinitū: vt dictū est: sed in maius non
ꝑcedit in infinitū etiam sm̄ potentiā: qꝛ quantum vnum
quodq̄ꝫ est in potentia: tm̄ pōt eē in actu. Si igitur eēt i T.c.67
potentia nature ꝙ cresceret magnitudo in infinitum: se- 7.60.
queretur ꝙ esset aliqua magnitudo sensibilis infinita: qd̄
est falsū. vt supra dictum est. Relinquit igitur ꝙ non est
in potentia additio magnitudinū in infinitum: sic ꝙ ex-
cedatur omnis determinata quantitas: qꝛ sequeretur ꝙ 1 ce.8.
esset aliquid maius celo. Ex quo patet falsum esse qd̄ q̄ p totū.
dam dicunt ꝙ materia p̄ma est in potentia ad omnē q̄ti
tatem: non enim est materia p̄ma in potentia nisi ad ter ꝑm cor
minatā quātitatem. patet etiam ex premissis ratio: qua- ??.
re non oportet numerum tantum esse in actu: quātū est 65.7. Al
in potentia; sicuti hic dicitur de magnitudine: quia addi- bertum
tio numeri sequitur diuisionem continui per quā itur ad tract.2.
id quod est in potentia: ad numerum: vnde non oportet c.i3.
deuenire ad aliquem actum finientem potentiam: sed ad
ditio magnitudinis ducit in actum: vt dictum est. ❡ Cō T.c.67
mentator autē assignat aliam rationem: qꝛ potentia ad
additionem magnitudinis est in vna ꝛ eadem magnitu-
dine: sed potentia ad additionem numerorum est in di-
uersis numeris: inquantū cuilibet numero potest aliquid
addi: sed hec ratio parum valꝫ: qꝛ sicut per additionē est
alia ꝛ alia spēs numeri: ita alia ꝛ alia spēs mensure: sꝫ ꝙ
bicubitū: ꝛ tricubitū dicunt. spēs quantitatis: ꝛ ēt quic-
quid additur superiori numero: additur inferiori: ꝛ sm̄
hoc in vno ꝛ eodē numero. s. binario vel trinario est po
tentia ad infinitā additionē. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Infinitum autē non idē est in motu ꝛ magni- T.c.70
tudine ꝛ tempore tanquam vna quadam natu-
ra: sed posterius dicitur ꝛ secūdū prius. Ut mo-
tus quidē quia prior est magnitudo in qua mo
uetur: aut alteratur: aut augmentatur. Tempus
autem propter motum. Nunc quidem enim
vtimur his. posterius autem tentabimus dicere
ꝛ quid est vnumquodq̄ꝫ: ꝛ quia omnis magnitu
do sit in magnitudines diuisibilis.

❡ Ostendit quomodo infinitū inueniatur diuersimode
in diuersis. ꝛ dicit ꝙ infinitum non est sm̄ eandem rōnē
in motu. ꝛ in magnitudine ꝛ tempore: ac si eēt vna natu
ra vniuoce predicata de eis. Sed dicit de posteriori co-
rum sm̄ prius sicut de motu ꝑpter magnitudinem in qua
est motus vel localis: vel alterationis: vel augmenti de
tempore autem ꝑpter motū: ꝛ hoc ideo qꝛ infinitū com
petit quantitati. motus autem est quantus sm̄ magnitu
dinē: ꝛ tempus ꝑpter motum: vt infra patebit. ꝛ ideo di
cit ꝙ nunc vtimur his: sed posterius manifestabitur de
vnoquoq̄ꝫ eorum quid sit: ꝛ ꝙ omnis magnitudo sit diui li° 4°. te.
sibilis in magnitudines. ❡ Deinde cum dicit. 19. s. c. li3

❡ Non remouet autem ratio neq̄ꝫ mathemati-
cos a consideratione auferens sic esse aliquid T.c.71.
infinitum. vt actu sit in augmentū intransibile.
Neque enim sic indigent infinito neque enim

vtuntur:sed solum esse quantumcunque velint finita. Maxime autem magnitudini secundum eandem inest secari rationem quantumcunque magnitudo sit altera. Quare ad demonstrandum quidem illo modo nihil differt. Esse autez in existentibus erit magnitudinibus.

℄ Ostendit quō mathematici vtūtur infinito: ⁊ dicit ꝙ ratio predicta qua ponimus nō eē magnitudinē īfinitaz in actu:nō remouet cōsideratonē mathematicorum qui vtunt̄ infinito:puta cum geometra dicit ꝙ sit talis linea infinita:nō enim indigent ad suam demonstrationē infinito in actu:neqꝫ eo vtuntur:sed solum indigent ꝙ sit aliqua linea finita:tanta quanta est eis necessaria:vt ex ea possint subtrahere quod volunt.⁊ ad hoc sufficit ꝙ aliq̄ maxima magnitudo sit: qꝛ alicui maxime magnitudini competit ꝙ possit diuidi secundum q̄tācūqꝫ ꝓportionē respectu alterius magnitudinis date.vnde ad demonstrandum non differt vtrum sit hoc modo vel illo.s.vel infinita vel finita maxie q̄ntitatis:sed q̄tum ad esse rei multuz differt:vtrum sit vel nō sit. ℄ Deinde cum dicit.

T.c.72. ℄ Quoniam autem cause diuise sunt quadrifariam:manifestum ꝙ sicut materia infinitum causa est:⁊ quod esse quidem ipsi priuatio est. Per se autem subiectum continuū ⁊ sensibile est. Videntur autem ⁊ omnes alij sicut materia vtentes infinito. Unde inconueniens est cōtinens ipsuz facere:sed non contentuz.

Lec.5.c. com.18. ℄ Ostendit quō infinitū sit principiuz: ⁊ dicit ꝙ cum sint quatuor genera causarum.vt supra dictū est:pꝫ ex ꝑmissis ꝙ infinitū est cā sicut mā.infinitū enim hꝫ eē in potentia qd̄ est propriū materie. Sed materia quidez qnqꝫ est sub forma:qnqꝫ aūt sub priuatione. Infinito aūt non competit ratio materie:s̄m ꝙ est sub forma:sed s̄m ꝙ est sub priuatione:qꝛ.s.infinitū dr̄ per remotionem perfectionis ⁊ termini.⁊ propter hoc subiungit ꝙ ipsi infinito esse est priuatio.i.ratio infiniti in priuatione consistit.⁊ ne aliqs intelligat:ꝙ infinitum est materia sicut materia prima. subiungit ꝙ per se subiectum priuationis que constituit ratonē infiniti est continuum sensibile.⁊ hoc apparet qꝛ infinitum quod est in numeris causat̄ ex infinita diuisione magnitudinis:⁊ similiter infinitum in tempore ⁊ motu causatur ex magnitudine.vñ relinquit̄ ꝙ primū subiectum infiniti sit ꝯtinuū.⁊ qꝛ magnitudo s̄m esse nō est separata a sensibilibus:sequitur ꝙ subiectuz infiniti sit sensibile.⁊ in hoc etiam concordant omnes antiqui q̄ vtunt̄ infinito sicut ꝑncipio mali.vñ inconueniens fuit ꝙ attribuerunt infinito continere.cum materie non sit continere:sed magis contineri. Lectio. XII.

T.c.71.

Eliquum autem est aggredi. secundum quas rationes infinitum eē videtur:non solum potentia: sed sicut determinatuz est. Alia quidez ipsoꝝ non necessaria sunt. Alia vero habent quasdam veras contrarietates.

Lec.6.c. com.31. ℄ Postq̄ ph̄s per diffinitionē infiniti rationes eorum que de infinito dicūtur assignauit.hic soluit rationes que supra posite sunt ad ostendendū infinitū esse:⁊ primo dicit de quo est intentio.s̄cdo exequit̄ ꝓpositū.ibi. Neqꝫ.n. vt generatio. Dicit ergo primo.postea que dicta sunt de infinito:reliquum est soluere rationes secūduz q̄s videbatur ostēdi ꝙ infinitū sit nō solū in potētia:sicut supra determinauimus:sed ꝙ sit in actu:sicut ea que sunt finita ⁊ determinata:alique enim illarum rationum non cōcludunt ex necessitate:sed sunt totaliter false: alique aūt earum ex aliqua parte veꝝ cōcludūt. S̄cdo ibi.

℄ Neqꝫ enim vt generatio non deficiat necessarium est infinituz esse actu sensibile corpus. Cōtingit enim alterius corruptionem alterius generationem esse:cuz oē finitum sit.

℄ Soluit quinqꝫ rōnes que supra posite sunt ad ostendēdum infinitū esse: ⁊ prio soluit eā que sumebatur ex parte generationis. Cōcludebatur enim ꝙ si generatio non deficit ꝙ oporteat esse infinitū:sed hec ratio q̄tum ad h̄ veruz ꝯcludit:ꝙ infinitum sit in potētia que successiue in actum reducat̄:sicut supra dictū est:sed nō est necessariū ꝙ sit aliqd̄ corpus sensibile infinituz in actu:ad hoc ꝙ generatio nō deficiat:sicut antiqui estimauerunt ponentes in infinitū cōseruari generationē:ac si semper generatio fieret per extractionē ex aliquo corpore quod in īfinitū fieri nō posset:nisi illud corpus esset infinitū. Sꝫ h̄ nō est necessariū:cū toto corpore sensibili existente finito:generatio in infinitū durare possit:per hoc ꝙ corruptio vnius est generatio alterius. S̄cdo ibi. solo.3. rationis

℄ Amplius tangi ⁊ includi alterum est. Hoc quidem enim ad aliquid ⁊ cuiusdam. Tangit eniz aliquid omne:⁊ finitorum alicui accidit. Finitum autem non ad aliquid est:neque tangere cōtingenti:contingens.est. T.c.74

℄ Soluit rōnē que ex parte sumebat̄ contactus ac si necessarium sit omne corpus finitū tangere quoddā aliud: ⁊ sic oporteat ꝓcedere in infinitū.sed ipse soluit:ꝙ alteꝝ est tāgi ⁊ finiri.qꝛ tāgi ⁊ includi dr̄ respectu alterius:oē enim tāgens tāgit aliqd:sed finitū dr̄ absolute:⁊ non ad aliud:inquantum per proprios terminos aliquid finitū est in se ipso.accidit enim alicui finito quod tangat: non tamen oportet ꝙ omne tactum ab vno tangat aliud:vt sic in infinitū ꝓcedat̄.vñ manifestum est ꝙ hec ratio oīo nihil ex necessitate concludit. ℄ Tertio ibi.

℄ Intelligentie autem credere inconueniens est. Non enim in re abundantia ⁊ defectus est: sed intelligentia. Unumquenque enim nostrum intelliget vtique aliquis multiplicem seipso augmentans in infinitum. Sed non propter hoc extra aliquid est aut extra tantam magnitudinē: quam habemus:quamuis intelligit aliquis:sed quoniam est hoc accidit. T.c.75

℄ Soluit rationez que sumitur ex pte intellectus ⁊ imaginationis:quam antiqui non distinguebant ab intellectu.per hanc autem rationem supra ostendebatur ꝙ eēt spacium infinitum extra celum.⁊ per consequens locus ⁊ corpus. Sed ipse dicit.incōueniens est credere intelligētiā:ita scilicet ꝙ q̄cquid apprehenditur intellectu vel imaginatione sit verum: vt quidam antiquorum putauerunt:quorum opinio reprobatur in quarto meta. Nō enim sequitur si apprehendo aliquam rem minorem vel maiorem q̄ sit ꝙ sit aliqua abundantia vel defectus in re illa. Sed solum in apprehensione intellectus vel imaginationis:potest enim aliquis intelligere quēcunque hominem esse multiplicem eius quod est vel duplum vel triplum vel qualitercunque augmentans in infinitū:non tamen propter hoc erit aliquid huius quātitas multipli

cata extra intellectum: aut extra determinatam quantitatem: aut magnitudinem. Sed contingit q re sic existẽte aliquis ita intelligat. ¶ Quarto ibi.

¶ Tempus autem ⁊ motus infinita sunt ⁊ intelligentia non permanente accepto.

Solo õ p' ¶ Soluit rationẽ acceptã ex tpe ⁊ motu: ⁊ dicit q tps ⁊ motus sunt infinita nõ i actu: qz nihil est tpis in actu nisi nunc: neqꝫ aliquid motus est in actu nisi quoddaꝫ indiuisibile. Sed intellectus apprehẽdit ꝯtinuitatẽ tẽporis ⁊ motus: accipiendo ordinẽ prioris ⁊ posterioris: ita tñ q id quod primo fuit acceptũ de tpe vel motu: nõ pmanet sic: vñ nõ oꝫ dicere q totus motus infinit⁹ sit i actu: vel totum tempus infinitum. ¶ Quinto ibi.

¶ Magnitudo autem neque diuisione: neque intelligibili augmentatione infinitum. Sed de infinito quidem quomodo est: ⁊ quomodo non est: ⁊ quid est: dictum est.

Solo 6.2. ¶ Soluit rationem sumptã ex pte magnitudinis: ⁊ dicit q magnitudo non est infinita in actu: neqꝫ per diuisiõem neqꝫ per augmentationem intelligibilem: sicut ex supradictis pꝫ. Ultimo autem epilogat qđ dictũ est de ifinito.

¶ Arist. stagirite tex. lib. q̃rti.

Similiter autem necesse est physicuꝫ ⁊ de loco sicut ⁊ de infinito considerare si est: aut non: quomodo est: ⁊ quid est.

¶ Diui Thome aquinatis in quartum libꝛuꝫ physicoꝝ preclarissima cõmentaria. Lectio prima.

T.c.1. Ostquã phs determiauit in tertio de motu ⁊ infinito qđ ꝯpetit motui intrĩsece fm q est de gñe ꝯtinuorum. Nũc in q̃rto li. intendit determinare de his q̃ adueniũt motui extrĩsece. ⁊ pmo de his q̃ adueniũt motui extrĩsece: q̃si mensure mobilis: scđo de tpe q̃ est mẽsura ipsi⁹ mot⁹ ibi. (Cõsequens aũt dicens.) Circa primũ duo facit. Primo determinat de loco: scđo de vacuo ibi.) Eodeꝫ aũt mõ accipiendũ.) Circa pmũ duo facit: primo oñdit q determinandũ est a naturali de loco: scđo ꝓsequitur propositũ ibi. (Quod quidem igitur locus sit.) Circa primũ duo facit. Primo proponit qđ intendit. ⁊ dicit q sicut ad nalẽ ptinet determinare de infinito si est vel non est: ⁊ quõ sit ⁊ qd sit. similiter ẽt ⁊ de loco. ¶ Scđo ibi.

¶ Et ea nãqꝫ que sunt: omnes opinantur alicubi esse. Quod enim non est: nusquam est. Ubi enim est tragelaphus aut sphinx.

¶ Probat quod dixerat: ⁊ primo ex parte ipsius loci: secũdo ex pte nostra ibi. Habet aũt multas dubitationes. Circa primũ ponit duas rõnes: quarum prima talis est: ea que sunt cõia oĩbus naturalibus pertinent maxĩe ad ꝯsiderationẽ naturalis. Sed locus est hmõi: oẽs n. cõiter opinant: oĩa ea que sunt in aliq loco eẽ: ⁊ ad hoc probandum vtuntur sophistico argumẽto a põne ꝯñtis. argumentantur. n. sic. Quod non est. nusq̃ est. i. in nullo loco est: non enim est dare vbi sit: tragelaphus aut sphinx: que sunt quedaꝫ ficticia: sicut chimera: argumentant ergo sic: q si id quod in nullo loco est nõ sit: ergo oẽ qđ est: est in loco. Sed si esse in loco ꝯuenit oĩbus entibus: vr q locus magis ptinent ad cõsiderationẽ methaphisici. q physici: ⁊ dõm est: q hic argumẽtat ab opione ponentiũ oĩa entia eẽ sensibilia pp hoc q imaginationẽ corporum transcendere non possunt: ⁊ fm hoc naturalis sciẽtia est philosophia prima: cõis oĩbus entibus. vt dicitur in quarto meta. ¶ Secundam rationem ponit ibi

¶ Et de motu qui cõmunis maxĩe ẽ: ⁊ magis ꝓprius scđꝫ locũ est: quẽ vocam⁹ loci mutationem. T.cõ.1.

¶ Que talis est. Ad phm nãleꝫ pertinet ꝯsiderare ð motu: sed motus qui est fm locũ: quem dicimus loci mutationem: est maxime cõis inter oẽs motus: q̃dã. n. s. corpa celestia mouentur hoc motu tñ: cum tñ nihil moueatur alijs motibus: qn moueaẽ hoc motu. Silr ẽt hic motus est magis ꝓprius: qz hic solus motus est vere ꝯtinuus ⁊ pfectus. vt in. viij. probabitur. Motus auteꝫ fm locũ nõ potest cognosci: nisi cognoscatur: locus naturalis igitur debet considerare de loco. ¶ Deinde cum dicit. Lec.14. p totuꝫ

¶ Habet autem multas dubitationes: quid forte sit locus. Non enim eadem videtur considerantibus ex omnibus que insunt. Amplius aũt neqꝫ habemus nihil ab alijs: neqꝫ predubitatũ: neqꝫ bene exquisitum de hoc. T.c.2.

¶ Inducit ad idem rõnẽ ex parte nostra: de illis. n. a. sapientib⁹ determinãdum est: de q̃bus dubitatio est: multe autem dubitationes sunt de loco qd sit: q̃rum q̃dem dubitationũ duplex est cã. vna est ex parte ipsius loci. quia non omnes proprietates loci ducunt eandem sniam de loco: sed ex q̃busdã proprietatibus loci: videtur q locus sit hoc: ex q̃busdam autem videẽ q locus sit aliud. Alia vero cã ex parte hominuꝫ: qz antiqui nec bene mouerũt dubitationeꝫ circa locum: neqꝫ etiam bene exquisierunt veritatem. ¶ Deinde cuꝫ dicit.

Uod quidem igitur locus sit: videẽ ex transmutatione manifestum esse. Ubi namqꝫ nunc est aqua hinc exeunte sicut ex vase: iterũ aer inest. Qñ aũt eundẽ locũ hũc aliud aliquod corporuꝫ detinet: hoc ab his que insunt ⁊ cõmutantur: alterum omnibus esse videtur. In quo enim aer est nunc: aqua in hoc prius erat. Quare manifestum est q erat locus aliquis ⁊ receptaculum alterum ab vtrisque in quod ⁊ ex quo mutatum est. T.c.3.

¶ Incipit determinare de loco: ⁊ primo p modũ disputatiuũ: scđo determinãdo veritatẽ ibi.) Post hoc aũt accipiẽdũ.) Circa primũ duo facit. primo inq̃rit disputatiue an sit locus: scđo qd sit ibi. [Qm aũt aliq.] Circa pmũ duo facit: pmo põit rões ad oñdẽdũ locuꝫ esse: scđo ad oñdẽdũ q locus nõ sit: ibi. At vero sꝫ hꝫ defectũ. Circa primũ duo facit: pmo oñdit locũ esse rõnibus acceptis a rei veritate: secundo ab opinionibus alioꝝ: ibi. Ampli⁹ vacuũ. ¶ Circa primũ ponit duas rõnes: in q̃rũ prima sic ꝓcedit. Dicit. n. q ex ipsa trãsmutatiõe corpoꝝ: q̃ mouentur fm locũ: manifestũ est q locus aliqd sit: sicut eniꝫ trãsmutatio q̃ est fm formas hoĩes inducit ad cognitionẽ mãe: qz. s. opꝫ esse aliqđ subiectũ in quo sibi forme succedant: ita trãsmutatio fm locũ induxit homines ad cognitionẽ loci: opꝫ. n. esse aliqd vbi sibi corpora succedãt: ⁊ hoc est quod subdit q exeunte aq̃ inde: vbi nunc est: sicut ex quodam vase: iterũ subintrat aer: cũ igitur eundẽ locũ qñqꝫ aliud corpus detineat: ex hoc manifestũ vr eẽ q locus sit aliud ab his q̃ sunt in loco ⁊ transmutanẽ fꝫ locũ: qz vbi nunc est aer. prius aq̃ ibi erat qđ non esset si p°

locus non esset aliud ab aere ⁊ aq̄. Relinquitur igitur ꝙ locus est aliqd:⁊ est quoddam receptaculum alteruz ab vtroq; locatorum.⁊ est terminus motus localis a quo.⁊ in quem. ℭ Secundam rationem ponit ibi.

T.c.4. ℭ Amplius autem loci mutationis physicorum corporum ⁊ simplicium vt ignis ⁊ terre ⁊ taliuz non solum ostendunt ꝙ aliquis est locus:sed q2 ⁊ habet quandam potentiam locus. Fertur eni vnumquodque in sui locum non prohibitum. Hoc quidem sursum:illud autem deorsuz. Hec autem sunt loci partes ⁊ species sursum ⁊ deor-
T.c.5. sum:⁊ relique sex distantiarum. ℭ Sunt autem huiusmodi non solum ad nos dextrorsum: sinistrorsum:sursum:⁊ deorsum. Nobis quidem enim non semper idem:sed secundum positionem quomodocunque vertamur fit: propter quod idem multotiens dextrum ⁊ sinistrum est ⁊ sursum:⁊ deorsum:⁊ ante:⁊ retro In natura autem determinatum est seorsuz vnumquodq;. Non enim quoniam contingit sursum est : sed vbi fertur ignis ⁊ leue. Similiter autem ⁊ deorsum:nō quia contingit:sed vbi habentia grauitatem ⁊ terrena:tanq; nō positione: solum differentia:sed potentia. Ostendunt autez ⁊ mathematica. Cum enim non sint in loco:tamen scdz
T.c. positionē ad nos habent dextra ⁊ sinistra. Quare solum est intelligere ipsoꝝ positionem nō habentia natura horum vnumquodq;.

ℭ Et dicit ꝙ quorūcūq; corpoꝝ motus ostēdat locū eē: vt dictū est motus localis corpoꝝ nāliuz simplicium.vt ignis ⁊ terre ⁊ alioꝝ hmōi grauiū ⁊ leuiū:non solū ostēdit ꝙ locus sit aliquid:sed ēt ꝙ locus habeat quādā potentiam ⁊ virtutē:videmus.n.ꝙ vnūqdq; hoꝝ fertur in suū locū:qñ non impeditur:graue quidem deorsum:leue aūt sursum:ex quo p3 ꝙ locus h3 quādam virtutem conseruandi locata:⁊ pp hoc locatū tendit in suū locū desiderio sue ꝯseruationis:nō aūt ex hoc ostenditur ꝙ locus habeat v̄tutez attractiuā nisi sicut finis dr̄ attrahere:sursum aūt ⁊ deorsum ⁊ alia de numero sex distantiaꝝ.s.añ ⁊ retro:dextrorsum ⁊ sinistrorsum sunt partes ⁊ species loci.hmōi aūt distātie determinant̄ in vniuerso sm naturā:⁊ nō solū quo ad nos.⁊ hoc p3:q2 in his in qbus .ista dicunt̄ quo ad nos non semper idem est sursum vel deorsum:vel dextrorsum:vel sinistrorsum.sed variatur secundum ꝙ diuersimode nos conuertimur ad ipsum vñ multotiens aliquod imobile manens qd̄ prius erat dextrum fit sinistrum.⁊ simil' ē aliis prout diuersimode nos ordi-
Le.s.1. namur ad illud.S3 in nā aliqd determinatū est sursum
c.4. ⁊ deorsum sm motū grauiū ⁊ leuiū.⁊ alie pōnes sm motū celi vt in tertio dictū est.Nō.n.indifferenter quecunq; ps mundi est sursum vel deorsum.sed semp sursum ē vbi feruntur leuia.Deorsum aūt quo feruntur grauia: quecūq; aūt sm se hñt determinatas pōnes:necesse est ꝙ habeant potentias quibus terminentur:alia.n.est in animali potētia dextri.⁊ alia sinistri.vñ relinquit ꝙ locus sit:⁊ habeat aliquā potētiā.Quod aūt in aliquibus dicat̄ positio solu3 quo ad nos ondit p mathematica:q quidē l3 non sint in loco:tñ attribuit eis pō solum p respectuz ad nos:vnde in eis non est positio sm nāā:sed solum sm ꝙ intelligunt̄ in aliquo ordine ad nos vel supra.vel subtus vel sinistrorsum:vel dextrorsum. ℭ Deinde cu3 dicit.

ℭ Amplius vacuum affirmantes locum dicunt T.cō.6.
esse. Vacuum enim erit vtique locus priuatus corpore. Quod quidem igitur sit aliquis locus preter corpora:⁊ omne corpus sensibile in loco esse:per hoc aliquis concipiet.

ℭ Ostendit locū esse ex opinionibus alioꝝ. Et primo ex opinione ponentiū vacuum.q2 qcunq; affirmant vacuū esse:necesse est ꝙ dicant esse locū.cu3 vacuū nihil aliud sit q̄ locus priuatus corpore:⁊ sic ex hoc:⁊ ex premissis rōnibus pōt aliqs ꝯcipere ꝙ locus sit aliqd preter corpa:⁊ ꝙ oia corpa sensibilia sint in loco. ℭ Secundo ibi.

ℭ Videtur autem vtiq; ⁊ Hesiodus recte dicere faciens primum chaos. Dicit quidem igitur omnium primum chaos factuz:postea vero terram latam tanquā indigeret primuz esse receptaculuz his que sunt:propter id quod opinati sūt quemadmodum multi omnia alicubi ⁊ in loco
T.c.7. esse. ℭ Si autē huiusmodi est,mirabilis quedā vtique erit potentia loci ⁊ prima omnium ⁊ prima omnibus. Sine quo nāque aliorum nulluz est:illud autez sine aliis:necesse est primum esse. nō.n.pditur locus his que sunt in eo corruptis.

ℭ Inducit ad idē opinionē hesiodi:q fuit vn⁹ de antiqs poetis theologis:qui posuit primo factū esse chaos. Dixit enim ꝙ primo inter oia factum est chaos quasi qdaz confusio ⁊ receptaculū corpoꝝ:⁊ postea facta ē terra lata ad recipiendū diuersa corpora.ac si primo necesse eēt receptaculū reꝝ:q̄ ipsas res:⁊ hoc ideo posuerūt q2 crediderunt sicut ⁊ multi alij ꝙ oia q̄ sunt sint in loco.Qd̄ si verū est.seqt̄ ꝙ locus non solū sit:s3 ꝙ habeat mirabilē potētiaz:que sit prima oium entium:illud.n.qd̄ potest esse sine aliis:⁊ alia non pñt esse sine eo vr̄ esse primū:locus autem sm eos pōt esse sine corporibus qd̄ ex inde ꝯueniebant:q2 videmus locuz remanere destructis locatis: res aūt nō pñt eē sine loco. Relinquitur igitur ꝙ s3 eos locus sit primū inter omnia entia. Lec. ij.

T vero hab3 defectū:si est:quid est. T.cō.8.
Vtruz enim moles quedā corporis aut quedā altera natura. Querēduz est.n.genus ipsius primū distantias qd̄ igitur hab3 tres longitudinis.latitudinis.⁊ profunditatis.quibus determinatur corpus omne. Impossibile est autē corpus esse locum. In eodem nāq; essent duo corpora.

ℭ Postq̄ phs posuit rationes ad ostendendum ꝙ locus sit:hic ponit sex rationes ad ostendendum ꝙ locus non Sex rō
sit.principium aūt ad inuestigandū de aliquo an sit:op3 nes
accipe qd sit:saltem qd significetur per nomen:⁊ ideo di Prima3
cit ꝙ quāuis ostensum sit ꝙ locus sit:tñ h3 defectū i.dubitationem qd est si est.vtrū.s.sit qdam moles corporea:aut aliqua nā alterius generis.⁊ ex hoc sic argumentat̄.si locus est aliqd:op3 ꝙ sit corpus.q2 locus h3 tres dimensiones.s.longitudinis.latitudinis.⁊ profunditatis. His aūt determinatur corpus:q2 oē qd̄ h3 tres dimensiones est corpus:sed impossibile est locum esse corpus:q2 cum locus ⁊ locatum sint simul.sequeretur duo corpora esse simul.qd̄ est inconueniens:ergo impossibile est locuz aliqd

esse. ¶ Secundam ratione͂ ponit ibi.

T.cō.9. ¶ Amplius si vere corporis locus est receptaculum. manifestum q̄ & superficiei erit. & reliquorum terminorum. Eadem enim consonat ratio. vbi namque prius erant aque planicies. erūt iterum que sunt aeris. At vero differentiam neque vnam habemus puncti & loci puncti. Quare si neque ab hoc est locus alterum. neque ab aliorum nullus. neque est aliquid preter vnumquodque istorum locus.

¶ Que talis est. Si locus corporis vere est quodda͂ receptaculū corporis aliud a corpore: oportet q̄ ēt superficiei sit aliqd receptaculū aliud ab ipsa. & silr est de alijs terminis q̄titatis: que sunt linea & pūctus: & hanc cōditionalē sic pbat: pp hoc. n. ondebat locus esse alius a corporibus q2 vbi nunc est corpus aeris: ibi prius erat corpus aque. Sed silr vbi prius erat supficies aque: nunc est supficies aeris: ergo locus superficiei est aliud a supficie: & silis rō est de linea & puncto: argumentantur ergo a destructiōe ꝯñtis: p hoc q̄ non pōt esse aliqua dria loci pūcti a puncto: q2 cū locus non excedat locatū: locus pūcti nō pōt esse nisi aliqd indiuisibile: duo aūt indiuisibilia quantitatis: vt duo puncta simul ꝯiuncta: nō sunt nisi vnū: ergo eadē rōne neq3 locus supficiei erit aliud a supficie neq3 locus corpis erit aliō a corpe. ¶ Tertiā rōnem ponit ibi.

T.c.10. ¶ Quid enim forte & ponemus esse locum. Neque elemētuz eniz neque ex elementis possunt esse huiusmodi habentia naturaz: neque corporeoruz neque incorporeoꝝ. Magnitudinez quidez eniz habet locus: corpus autem nulluz. Adhuc autez sensibilium quidem corporuz elemēta corporea. Ex intelligibilibus autez elementis nulla magnitudo fit.

¶ Que talis est. Oē qd est vel est elemētum vel est ex elementis: sed locus neutrū hoꝝ est. ergo locus nō est. mediam pbat sic. Oē qd est elemētū. vel ex elemētis est de numero corporeoꝝ: vel incorporeoꝝ: sed locus non est de nūero incorporeoꝝ: q2 hz magnitudinē: nec de numero corporeoꝝ: q2 nō est corp9 vt probatum est: ergo neq3 ē elemētū neq3 ex elemētis. Et q2 posset aliqs dicere: q̄ lz non sit corpus: est tamen elementum corporeum. Ad h̄ excludendum subiungit q̄ sensibilium corporum sunt elementa corporea: q2 elementa nō sunt extra genus elemētorum. nā ex intelligibilibus principijs que sunt incorporea nō ꝯstituit aliqua magnitudo: vnde si loc9 nō sit corpus: nō pōt eē elemētū corporeū. ¶ 4.am rōnē ponit ibi.

¶ Amplius & cuius vtique quis ponet his que sunt causam esse locum. Neque vna causa inest ipsi de quatuor. ¶ Neque eniz sicut materia

T.c.11. coruz que sunt. Neq3 ex ipso cōstituta sunt. Neq3 sicut species & ratio eoruz que sunt. Neque sicut finis. Neq3 sicut mouens ea que sunt.

¶ Que talis est. Oē qd est aliquo mō ē cā respectu alicuius: sed locus nō pōt eē cā sm aliquē quatuor modoꝝ: neq3. n. est cā sicut mā: q2 ea que sunt: nō constituuntur ex loco qd est de rōe māe: neq3 sicut cā formalis: q2 tūc oia que habent vnū locū essent vnius speciei cum principiū spēi sit forma. neq3 itez sit cā finalis reꝝ: q2 magis videntur esse loca pp locata: q̄ locata pp loca: neq3 iterum est cā efficiens vel motiua. cuz sit terminus motus: vr igitur q̄ locus nihil sit. ¶ Quintam rōnem ponit ibi.

¶ Amplius & ipse si est aliquid coꝝ. que sunt alicubi erit zenonis eniz opinio quereret quandaz rōnē. Si nāq3 oē quod est in loco est manifestum: qm̄ & loci locus erit: & hoc in infinitum pcedet. T.c.12.

¶ Que est rō zenonis: & est talis. oē qd est: est in loco. Si igitur locus est aliquid: sequitur q̄ sit in loco: & ille locus in alio loco: & sic in infinitū: qd est impossibile: ergo loc9 non est aliquid. Sextam rōnē ponit ibi.

¶ Amplius sicut omne corpus in loco est: sic & in omni loco corpus. Quomodo igitur dicemus de his que augmentantur. Necesse est enim ex his simul augmentari locum cuz ipsis. Neque eniz minor: neque maior locus est vnicuiq3. Per hoc quidem igitur nō solum qd est: sed etiam si est dubitare necesse est. T.c.13. T.c.14.

¶ Oē corpus est in loco: & in oi loco est corpus vt a multis probabiliter existimat: ex quo accipit q̄ locus nō sit minor neq3 maior q̄ locatum. cum ergo locatuz crescat: oportet q̄ crescat & locus: sz hoc videtur impossibile: cū locus sit quoddaz immobile: non ergo locus aliquid est. Et vltimo epilogat q̄ per huiusmodi rationes non solū dubitatur quid sit locus: sed ēt an sit: hmōi autem rōnes soluentur per ea que sequentur. Lec. iij.

Uoniam autē aliud quidē sm se: aliud vero sm aliud dicitur: similiter & locus: alius quidem communis: in quo omnia corpora sunt: alius vero proprius in quo primo. Dico autez communis: quoniaz quasi tu nunc in celo es q2 in aere. Hic autē in celo & in aere: q2 in terra. Similiter autē & in hac: quia & in loco: qui continet nihil plus q3 te. Si igitur est locus primum cōtinens vnumquodq3 corpus terminus quidam vtiq3 erit. Quare videt species & forma vniuscuiusq3 loc9 eē: q̄ dterminat magnitudo: & mā magnitudis. hoc. n. ē vniuscuiusq3 termin9. ¶ Sic quidem igitur considerantibus locus vniuscuiusque species est. T.c.15.

¶ Postq̄ pha inquisiuit disputatiue an locus sit: hic inqrit qd sit: & primo ponit rōnes disputatiuas ad ondēdū locū esse formam vel māz: scdo ponit rōnes in ꝯriū ibi. (At vero q̄ impossibile sit.) Circa primū duo facit: pmū ponit rōnem ad ondendū locū esse formā: scdo ad ondēdum locū esse mām ibi. (Scdz aūt q̄ vr locus eē.) Tertio inducit correlariuz ex his ibi. (Merito aūt ex his.) Dicit g primo q̄ sicuti in entibus quoddā est per se ens: & aliqd dr ens p accñs. Silr ꝯsiderandū est circa locū q̄ quidā locus est cōis: in quo oia corpa sunt: & alius est locus proprius: q primo & p se dr locus: locus autē cōis nō dr locus nisi p accñs: & p posterius: qd sic manifestat: possum. n. dicere q̄ tu es in celo. q2 es in aere q est in celo & q̄ tu es in aere & in celo: q2 es in terra: & in terra diceris eē: q2 es in loco: q nihil ꝯtinet plus q̄ te. Si g illd qd p9 & p se ꝯtinet vnūqdq3 ē p se locus ei9: huius aūt ē terminus ad quez res terminat: sequr q̄ locus ppie & per se sit terminus rei. forma autem est terminus vniuscuiusq3:

q per formã terminat mã vniuscuiusq; ad ꝓpriũ esse: ꝛ magnitudo ad terminatã mensurã. quantitates.n. rerũ cõsequunt formas earꝝ. vr igit fm hac cõsiderationẽ q loc⁹ sit for⁹. Sz sciẽdũ q i hac rõne ẽ sophisma ↄ̃tis syllogizat.n.i scõa figura ex duob⁹ affirmatiuis. ¶ 2⁹ ibi.

¶ Scõm aũt q videt eẽ locus distantia magnitudinis: sic materia. Hec nãq; altera est a magnitudine. Hec aũt est cõtenta sub spẽ ꝛ diffinita: sicut sub plano ꝛ termino. Est autem huiusmodi materia ꝛ infinitum. Cum enim remoueantur termini ꝛ passiones spere: relinquitur nihil preter materiam. Unde plato materiam ꝛ locũ dicit esse idẽ in timeo: receptiuũ.n. ꝛ locũ vnũ ꝛ idẽ dicit: alio vero mõ ibi dicens receptiuũ ꝛ in dictis nõ scriptis dogmatib⁹: tñ locũ ꝛ
T.c.16. receptiuũ idẽ retulit. ¶ Dicũt quidẽ.n. oẽs esse aliqd locũ. qd aũt est hic solus conat⁹ ẽ dicere.

¶ Ponit rõnem plõnis per quã sibi videbat q loc⁹ eẽt mã. Ad cuius euidẽtiã sciẽdũ est q antiqui putauerunt locũ eẽ spaciũ: qḋ est inter terminos rei continentis: qḋ quidẽ hz dimẽsiões lõgitudinis latitudinis: ꝛ ꝓfunditatis. nõ tñ hui⁹ spaciũ videbat eẽ idẽ cũ aliquo corpore sensibiliũ. q: recedẽtibus ꝛ aduenientib⁹ diuersis corporibus sensibilibus: remanet idẽ spaciũ. secũdũ hoc ergo sequitur q locus sit dimensiones sepate. ꝛ ex hoc volebat syllogizare plõ q locus eẽt mã. ꝛ hoc est qḋ dicit q fm q locus videt aliquibus esse distãtia magnitudinis spacij: separata a quolibet corpore sensibili: videbat q locus sit materia ipsa nãq; distãtia vel dimensio magnitudinis altera est a magnitudine. nã magnitudo significat aliquid terminatũ aliqua spẽ. sicut linea terminatur punctis ꝛ supficies linea: ꝛ corpus supficie: que sũt spẽs magnitudinis. sed dimẽsio spacij est cõt.nta sub forma ꝛ determinata: sicut corpus determinat planitie ꝛ supficie: vt quodã termino. id aũt quod ↄ̃tinet sub terminis vr eẽ in se nõ determinatũ. quod aũt est in se nõ determinatũ sz determinatũ per formã ꝛ terminum: est mã que hz rõne infiniti: q: si ab aliq̃ corpore sperico remoueant passiones sensibiles ꝛ termini: quibus figuratur dimensio magnitudinis: nihil relinquit nisi mã. vñ relinquitur q ipse dimensiones ex se indeterminate q̃ per aliud determinant sint ipa mã. ꝛ hoc ꝑcipue seq̃bat fm radices platonis qui ponebat nũeros ꝛ q̃titates eẽ sbas rerꝝ: q: igit locus est dimensiones: ꝛ dimensiones sunt mã. dicebat plato in timeo: q idem est locus ꝛ mã. omne eniz receptiuũ alicuius dicebat eẽ locũ: non distinguens inter receptibilitatẽ loci ꝛ materie. vñ cũ mã sit receptiuũ formarꝝ sequit q mã sit locus. tñ sciẽdũ q de receptiuo diuersimode plõ loq̃bat. q: in timeo dixit receptiuũ eẽ mãm in dogmatib⁹ aũt dictis ꝛ nõ scriptis. i. cũ verbo-
Lec.8.2. com.32. tenus docebat in scholis: dicebat receptiuũ eẽ magnuz ꝛ paruũ: q̃ ẽt ex parte mãe ponebat: vt supra dictuz est. tñ cuicũq; attribueret esse receptiuũ sp dicebat q receptiuũ ꝛ loc⁹ sint idẽ. Sic igr cũ multi dicerẽt locũ eẽ aliqd: solus plõ conat⁹ est assignare qd sit locus. ¶ 3⁹ ibi.

¶ Merito aũt ex his intẽdẽtib⁹ videt vtiq; difficile cognoscere quid est locus: siquidem horũ quodcũq; est: siue materia siue spẽs. Hec.n. altissimã habent speculationem: ꝛ sine inuicem non facile est cognoscere ipsa.

¶ Cõcludit ex ꝓdictis q si locus est vel mã vel for⁹: rõnabile vr q sit difficile cognoscere qd sit locus: q: tã mã q̃ forma hñt altissimã speculationẽ: ꝛ difficilẽ: ꝛ nõ ẽ facile ẽt cognoscere vnũ eorꝝ sine altero. ¶ Deide cũ dic.

¶ At ṽo q ipossibile sit q̃libet horꝝ esse locũ: nõ difficile videre. Spẽs qdẽ.n. ꝛ mã nõ separant a re: locũ aũt ↄ̃tingit. In quo nãq; aq̃ erat: in hoc iterꝝ aer: sicut diximus prius: sit transmutantis adinuicẽ aereq; ꝛ aq̃ ꝛ alijs corpib⁹ silr: q̃re neq; ps neq; habit⁹ sz sepabilis est loc⁹ ab vno quoq;. Et vr.n. hui⁹ aliqd eẽ locus vt vas. Et eniz vas locus trãsmutabilis: vas aũt nihil rei: T.c.17.

¶ Scõm qdẽ igit q sepabilis ẽ a re: sic qdẽ nõ est spẽs: scõz aũt q ↄ̃tinet: sic quidẽ alterꝝ a mã. T.c.18.

¶ Ponit q̃nq; rõnes in ↄ̃riũ. circa quarꝝ primã dicit: q nõ est difficile videre locũ nõ eẽ mãz vel formã: q: forma ꝛ mã nõ sepant a re cui⁹ sunt: sz locũ contingit separari: q: in loco in quo erat aer postea sit aq̃: ꝛ ẽt alia corpora adinuicẽ trãsmutãt locũ. vñ manifestũ est q locus nõ est pars rei: vt mã vel forma. neq; est etiã habit⁹ seu quodcũq; accidẽs: q: partes ꝛ accñtia nõ sunt sepabilia a re: sed locus est sepabilis. ꝛ hoc manifestat p exemplũ. q: locus vr cõparari ad locatũ sicut quoddã vas. Sz in h tñ differt: q: loc⁹ est imobilis: vas aũt mobile: Lec.6.
vt infra exponet. Sic igr p h q loc⁹ est sepabilis: oñdit q locus nõ sit forma: sz q loc⁹ nõ sit mã oñdit: nõ solũ per h q est sepabilis: sz etiaz per h q ↄ̃tinet: mã aũt nõ ↄ̃tinet. sed ↄ̃tinetur. ¶ Secundam rationem ponit ibi. t.c.41.

¶ Uidetur autẽ semper quod est alicubi ipsum esse aliquid: ꝛ alterum aliquid extra ipsum.

¶ Quia enim ostenderat q locus nõ est mã nec forma per hoc q locus separat a locato: vult oñdere q etiam si locus nunq̃ separat a locato: ex hoc ipso q dicimus aliquid est in loco apparet q locus non est forma neq; mã. q: oẽ quod dicitur esse alicubi: videtur ꝛ ipsum esse aliquid: ꝛ alterꝝ aliquid eẽ ab eo in quo est. vñ cũ aliqd dicit esse in loco sequit q locus sit extra locatũ. mã aũt ꝛ forma nõ sunt extra rem: ergo neq; materia neq; forma est locus. ¶ Tertiam rationem ponit ibi.

¶ Plõni igit dicẽdũ est: si oz transgrediẽtes dicere: quare non in loco species ꝛ numeri sunt: ꝛ hoc si vere participatiuum est locus: siue magnitudinis ꝛ paruitatis existente participatiuũ siue materie: vt in timeo scripsit.

¶ Spãliter ↄ̃tra positionẽ plõnis disgrediẽdo. dcm̃ est .n. supra in tertio q plõ posuit: ideas ꝛ nũeros nõ eẽ in loco. seq̃bat aũt fz ei⁹ sniaz de loco q eẽnt i loco: q: oẽ participatũ est in participante: spẽs aũt ꝛ nũeros ponebat participari siue a mã: siue a magno ꝛ paruo. sequitur ergo q species ꝛ numeri sint in mã: siue in magno ꝛ paruo. Si igit mã vel magnũ ꝛ paruũ est loc⁹: sequit q numeri ꝛ spẽs sint in loco. ¶ Quartaz rõnẽ ponit ibi. L.5.t.c. 25.26.

¶ Ampli⁹ qũo ferent in sui locũ: si locus eẽt mã aut spẽs. Impossibile est.n. cuius non est mot⁹ neq; sursum aut deorsum locũ eẽ. Quare q̃rendus in huiuscemodi loc⁹ ẽ. Si aũt in ipo loc⁹ ẽ. opz enim siquidem aut forma aut mã est: erit locus in loco. Transmutant.n. simul cum re: ꝛ mouentur: ꝛ species ꝛ infinitum non semper in eodez sed vbi vtiq; res. Quare loci erit locus:

¶ Circa quem dicit ꝙ non poterit conuenienter assignari quomodo aliqd moueat̃ scd̃m locũ: si mã ⁊ forma sint locus. impossibile est enim assignare locũ in his que nõ mouent̃ sursum vel deorsum vel quocũq; aliter secũdũ locũ. vñ in illis querendus est locus que scd̃m locũ mouent̃. Sed si in ipso qd̃ mouet̃ est locus quasi aliqd ei intrinsecũ: qd̃ oportet dicere: si mã vel forma sit locus sequitur ꝙ locus erit in loco: qꝛ omne qd̃ trãsmutat̃ scd̃m locũ est in loco: sed ea que sunt in re vt spẽs ⁊ infinitũ. i. mã mouent̃ simul cũ re: qꝛ nõ semp sunt in eodẽ loco: sꝫ sunt vbi est res: ergo opꝫ ꝙ mã ⁊ forma sint in loco. Si igit̃ alterum eorum sit locus: sequitur ꝙ locus sit in loco qd̃ inconueniens est. ¶ Quintam rationẽ ponit ibi.

T.c.21. ¶ Amplius cũ ex aere fit aq̃: perditus est locus. Nõ. n. in eodẽ loco fit corpus. Que igitur corruptio. ¶ Ex qb⁹ igit̃ necẽariũ ẽ locũ eẽ aliqd:

T.c.22. ⁊ iterum ex quibus vtiq; dubitabit aliquis de substantia ipsius dictum est.

¶ Que talis est. qñcũq; aliqd corrumpit̃: corrumpitur aliquo modo partes spẽi ipsius: mã autẽ ⁊ forma sunt partes spẽi: ergo corrupta re ad minus per accidẽs forma ⁊ materia corrumpuntur. Si igit̃ materia ⁊ forma sit locus: sequit̃ ꝙ locus corrumpatur: si locus pertinet ad spẽm: qꝛ corpus quod generat̃ nõ esset in eodẽ loco si locus aeris pertineret ad spẽm eius: sed nõ est assignare q̃liter locus corrumpatur. ergo nõ põt dici ꝙ mã vel forma sit locus. Ultimo autem epilogat quod dcm̃ est per que videtur necessarium esse ꝙ sit locus: ⁊ per que aliquis põt dubitare de substantia eius. Lec. IIII.

T.c.23. Post hẽ aũt accipiẽdũ ẽ quot modis aliud in alio dicit̃. ¶ Uno qdẽ igit̃ mõ sic digit⁹ in manu: ⁊ oĩno pars in toto ẽ. Alio v̾o sic totũ in ptib⁹. Nõ. n. p̃ter ptes ẽ totũ. Alio mõ sic hõ in aĩali: ⁊ oĩno spẽs in gñe. Alio v̾o sic gen⁹ in spẽ: ⁊ omnino ps spẽi in spẽi rõne. Adhuc sicut sanitas in calidis ⁊ frigidis: ⁊ omnino spẽs in mã. Adhuc sic in rege q̃ sunt grecoꝝ: ⁊ omnino motũ in p̃io motiuo: ampli⁹ sic in optimo: ⁊ omnino in fine: hoc autẽ est: cuius causa fit. Omnium autem maxime proprium est sicut in vase: ⁊ omnino in loco.

¶ Postq̃ phs inq̃siuit disputatiue an locus sit: ⁊ qd sit: hic accedit ad determinãdũ v̾itatẽ. ⁊ p̃mo p̃mittit q̃dã q̃ sunt necẽia ad cõsiderationẽ v̾itatis. scd̃o determinat veritatẽ ibi. [Quid aũt forte.] Circa p̃mũ tria facit. p̃mo oñdit quot modis dr̃ aliqd eẽ in aliquo. scd̃o inquirit vtrũ aliqd possit eẽ in seipso ibi. [Dubitabit aũt aliquis.] Tertio soluit q̃dã prius dubitata ibi. [Qd̃ aũt zeno opposuit.] Ponit ḡ octo modos quib⁹ aliqd in aliquo dr̃ eẽ: quoꝝ p̃mus est sicut digit⁹ dr̃ eẽ in manu: ⁊ vniuersaliter q̃cũq; alia ps in suo toto. Scd̃s modus est ꝓut totũ dr̃ eẽ in partib⁹: ⁊ qꝛ iste modus nõ ẽ adeo cõsuetus sicut p̃mus: ad eius manifestationẽ subiungit ꝙ totum nõ est preter partes: ⁊ sic oꝫ vt intelligat̃ eẽ in partibus. Tertius modus est sicut homo dr̃ eẽ in aiali vel q̃cũq; alia spẽs in suo genere. Quart⁹ modus est sicut genus dicit̃ eẽ in spẽbus. ⁊ ne iste modus extrane⁹ videat̃ rõnem innuit quare hoc dicit. nã genus est pars diffinitionis speciei: ⁊ etiaꝫ differentie. vñ quodãmodo ⁊ genus ⁊ differentie dñr esse in spẽ sicut partes in toto. Quintus modus est sicut sanitas dicitur esse in calidis ⁊ in frigidis: quorum cõtemperantia ꝯstituit sanitatem: ⁊ vniuersaliter quecũq; alia forma in mã vel subiecto: siue sit accidentalis siue substantialis. Sexto mõ sicut res grecoꝝ dicunt̃ esse in rege grecie: ⁊ vniuersaliter. oẽ qd̃ mouet̃ est in primo motiuo. per hũc etiã modum dicere possum aliquid eẽ in me: qꝛ est in potestate mea vt faciã illud. Septimo mõ dicit̃ aliquid eẽ in aliq̃ sicut in quodã optimo diligibili: ⁊ vniuersaliter sic in fine: ⁊ per hũc modũ dicit̃ eẽ cor alicui⁹ in aliqua re quã desiderat ⁊ amat. Octauo mõ dicit̃ eẽ aliquid in aliquo sicut in vase ⁊ vniuersaliter sicut locatũ in loco. Uidetur autem pretermittere modum quo aliquid est in aliquo sicut in tempore: sed hic reducitur in hunc octauũ modum. naꝫ sicut locus est mensura mobilis: ita tps est mensura motus. Dicit autem ꝙ secundum hunc octauũ modũ maxime proprie dicitur aliquid in aliquo. vnde opꝫ scd̃m regulã quã tradidit in. 4. ⁊ 5. meta. ꝙ omnes alij modi reducãtur aliquo modo ad hunc modũ quo aliquid est in aliquo sicut in loco: quod sic pꝫ: locatũ. n. ꝯtinet̃ siue includit̃ in loco: ⁊ in eo hꝫ quietem ⁊ fixionẽ propinquissime igitur per hunc modum pars dicit̃ esse in toto integrali in quo includitur. vnde etiaꝫ infra dicetur ꝙ locatum est in loco sicut pars separata: ⁊ pars est sicut quoddã locatuꝫ coniunctum. totum autem qd̃ est secundum rõnem ad similitudinem huius totius sumitur. vnde consequenter dicit̃ id qd̃ est in rõne alicui⁹ esse in eo: vt aial in hoie. Cõtingit aũt sicut partẽ toti⁹ integralis includi in toto scd̃m actũ ita partẽ toti⁹ vniuersalis includi in toto scd̃m potẽtiã. Nã gen⁹ ad plã se extendit in potẽtia q̃ spẽs: lꝫ spẽs habeat plã in actu. vñ ꝯsequẽter dr̃ eẽ ẽt spẽs in genere: qꝛ ⁊ sicut spẽs ꝯtinet̃ in potẽtia generis: ita forma in potẽtia materie. vlteri⁹ dicit̃ forma esse in mã: ⁊ qꝛ totũ hꝫ rõnem forme respectu partiũ: vt dcm̃ est in scd̃o: ꝯsequẽter ẽt totũ dr̃ eẽ in partib⁹. sicut aũt forma ĩcludit̃ sub potẽtia passiua materie: ita effectus includit̃ sub potẽtia actiua agẽtis: vñ ⁊ dr̃ aliqd eẽ in p̃mo motiuo. deinde aũt manifestũ est ꝙ appetit⁹ quiescit in bono desiderio ⁊ amato. ⁊ in eo figit̃ sicut ⁊ locatũ in loco. vñ etiam dicit̃ affectus amãtis inesse amato. ⁊ sic patet ꝙ omnes alij modi deriuantur ab vltimo qui est maxime ꝓprius. ¶ Secũdo ibi.

Nobile 4. lec. 1. t. c. 2. 5. l. 4. s. rõe analogie Ad 8m primus te. c. 34. 4° 3° 5° Lec. 5. & c. 31. solone primi dubij 2° 6° 7°

¶ Dubitabit autem aliquis: vtrum vnum ⁊ idẽ aliquid esse in seipso contingit aut nihil: sed omnia: aut nusq̃: aut in alio esse. T.c.24

¶ Inq̃rit vtrũ aliqd possit eẽ in seipso. nã anax. supra dixit infinitũ eẽ in seipso. Primo ergo mouet dubitatiõeꝫ vtrũ. s. aliqd vnũ ⁊ idẽ possit eẽ in seipso: vl̃ nihil: sꝫ oĩa vel nusq̃ sint: vel sint in aliquo alio. ¶ Secundo ibi. 3. le. 8. t. com. 50.

¶ Dupl'r aũt hẽ ẽ: aut scd̃m se: aut scd̃m alteꝝ. Cũ . n. sint q̃dã ptes toti⁹ ⁊ hẽ in illa: ⁊ illa in hẽ: dicet̃ totũ in seipso esse. Dicit̃ aũt ⁊ fm̃ partes: vt albũ: qꝛ superficies. ⁊ sciẽs. qꝛ rõcinatiuũ. amphora qdẽ igit̃ non erit in seipsa. neq; vinũ. vini aũt amphora erit. Qd̃ nãq; ẽ. ⁊ in quo est. vtraq; T.c.25. eiusdem partes sunt. sic quidem igitur contingit idem aliquid esse in seipso.

¶ Soluit ⁊ p̃mo oñdit q̃ño possit eẽ aliqd in seipso: secũdo q̃ño nõ possit ibi. [Primũ aũt nõ ꝯuenit.] Dicit ergo primo ꝙ dupliciter potest intelligi aliquid esse in seipso. vno modo primo ⁊ per se: alio modo fm̃ alterũ . i. fm̃ partem. ⁊ isto secundo modo potest dici aliquid esse in seipso. cũ. n. alicui⁹ totius due ptes ita se habeant

q vna sit in quo est aliqd: ⁊ alia sit qd ē in illa: sequit q totū dicat ⁊ in quo est: rōne vni⁹ ptis: ⁊ qd est in hoc rōne alteri⁹: ⁊ sic totū dicet eē in seipso. Inuenimus eniz q aliqd dr de aliquo fz ptē: sicut aliqs dr albus qz supficies eius est alba: ⁊ hō dr sciens: qz scia est in parte rōcinatiua. Si igit accipiat amphora plena vino: sicut qddā totū. cui⁹ ptes sunt amphora ⁊ vinū. neutra ptiū ei⁹ erit in seipsa. s. neqz amphora neqz vinū. sz h totū. s. amphora vini erit in seipsa. inq̄tū vtrūqz est pars ei⁹. s. ⁊ vinū qd est in amphora. ⁊ amphora in qua est vinū. p hūc igit modū ꝯtingit aliqd idē esse in seipso. ℭ Scdo ibi.

ℭ Primum aūt non contingit: vt albuz in corpore: superficies enim in corpore: scientia autez in aīa. Scdm hec aūt sunt appellationes: cum sicut partes sint in hoīe: amphora aūt ⁊ vinum cū seorsum sint nō partes sunt. Simul autē cuz sint partes: erit idem in seipso: vt albū in homine: qm̄ in corpore: ⁊ in hoc qm̄ in superficie. In hoc autez non amplius qm̄ scdm aliud est. Et altera spē hec sunt: ⁊ alteram naturaz hz vnumquodqz ⁊ potentiam: vt superficies ⁊ album.

ℭ Ondit q nō ꝯtigit aliqd eē p⁹ i seipo. ⁊ p⁹ ꝑponit qd intēdit. distinguēs vtrūqz modū quo aliqd est in seipso. ⁊ quo nō ē. Scdo ꝓbat ꝓpositū ibi. [Neqz. n. iductiue ꝯsiderātib⁹.] Dicit ḡ q nō ꝯtingit aliqd eē p⁹ in seipo. ⁊ manifestat qd sit aliqd eē p⁹ i seipo p oppositū. albū. n. dr eē in corpore: qz supficies est in corpore. vn̄ nō ē p⁹ i corpore. sz in supficie: ⁊ silr scia p⁹ dr eē in aīa. nō aūt in hoīe in quo est p aīaz ⁊ scdm hec. s. scdm aīaz ⁊ supficiē sūt appellationes quib⁹ noiat hō alb⁹ vel sciēs: cū aīa ⁊ supficies sint sicut ptes in hoīe. nō q supficies sit pars: sz qz se hz ad modū partis. inquātū est aliquid hois. vt terminus corporis. Si aūt accipiat vinū ⁊ amphora seorsuz abinuicem: nō sunt partes. vn̄ neutri cōpetit esse in seipso. sed cū simul sunt: vtpote cū amphora est plena vino. pp hoc q ⁊ amphora ⁊ vinū sunt partes. idē erit in seipso vt ex positū est non primo. sed per partes. sicut album non primo est in hoīe. sed per corpus. ⁊ in corpore per superficiem: in superficie aūt non est per aliquid aliud. vnde primo dicit esse in superficie nec est idē id in quo est aliquid primo ⁊ qd est in eo: sicut albuz ⁊ superficies: qz altera sunt scdm speciem superficies ⁊ album ⁊ alia est natura ⁊ potentia vtriusqz. ℭ Secundo ibi.

T.c.26. ℭ Neqz igitur inductiue considerantibus nihil in seipso videmus secundum nullum determinatorum modorum.

ℭ Ostensa differentia inter hoc q est eē primo in aliquo ⁊ nō primo: ostēdit iā q nihil est primo in seipso ⁊ pmo ostendit q nō sit aliquid primo in seipso p se. secundo q nō sit aliquid primo in seipso p accns ibi. [At vero neqz scdm accidens ⁊c̄.] Primū ostendit dupliciter. s. inductiue ⁊ rōne. Dicit ergo primo q ꝯsiderando per inductionē in singulis modis supra determinatis quib⁹ dicit aliquid eē in aliquo: apparet q nihil est in seipso pmo ⁊ p se. neqz. n. aliqd est totū sui ipsi⁹. neqz pars: neqz gen⁹. ⁊ sic de aliis. Ponit aūt hoc cōcludendo ex premissis. qz sicut manifestū est in albo ⁊ in supficie. que se habēt vt forma ⁊ materia. q sunt aliud scdm spēm ⁊ virtutē. ita etiam pōt oībus aliis modis considerari. ℭ Secūdo ibi.

ℭ Et ratione manifestum est: quia impossibile est. Oportet enim vtraqz vtrumqz esse: vt amphoram vas ⁊ vinum esse: vinum autem vinum ⁊ amphoram: si vere primuz contingit: ⁊ ipsum in seipso esse. Quare si quidem maxime in alterutris essent: amphora quidem acciperet vinum: non secundum q vinum: sed inquantum illa. Et vinum inerit in amphora: nō inquantum amphora ipsa: sed secundum q illud amphora. Secundum esse quidem igitur q alterum sit: manifestum est. Alia nāqz est rō eius quod in quo: ⁊ alia illius quod in hoc.

ℭ Probat idē ratione. ⁊ dicit manifestū eē per rōnez q impossibile est aliqd eē pmo: ⁊ per se in seipso. si eniz aliquid pmo ⁊ per se sit in seipso: oz q eidē ⁊ scdm idē cōueniat rō eiusdē in quo est aliqd. ⁊ rō eius quod est in eo. vn̄ opz q vtrūqz. s. tā cōtinēs q̄ cōtētū sit vtrūqz: vtputa q amphora sit vas ⁊ vinū. ⁊ vinū sit vinū ⁊ amphora: si primo ⁊ per se ꝯuenit aliquid esse in seipso. vn̄ hoc posito. s. q vinū sit amphora ⁊ vinū ⁊ amphora sit vinū ⁊ amphora: siquis dicat q alteruz eoꝝ sit in altero: vtputa vinum in amphora sequitur q vinū recipiat in amphora: nō inquātum vinū est: sed inquātum vinū est illa. s. amphora: quare si esse in amphora pmo ⁊ per se ꝯuenit amphore: ex eo q ponit aliquod primo ⁊ per se in seipso esse: sequit q nihil possit dici esse in amphora: nisi inquantū ipsum est amphora. ⁊ sic si vinuz dicat esse in amphora. sequitur q esse in amphora cōpetit vino. non scdm q vinū est vinū. sed scdm q vinum est amphora. ⁊ eadē rōne si amphora recipiat vinū recipiet ipm: nō inquantū amphora est amphora: sed inquantū amphora est vinum. hoc autem est inconueniens. vnde manifestum est q scdm alteram rationez est id in quo. ⁊ quod in hoc. Alia est enim ratio eius quod est in aliquo: ⁊ eius in quo est aliquid. Nō pōt ergo per se ⁊ primo aliquid esse in seipso. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ At vero neqz secundum accidens contingit: simul enim duo corpora in eodem erūt. Ipsaqz amphora in seipsa erit: si cuius natura receptiua est: hoc contingit in seipso esse. Et adhuc illud cuius receptiuuz est. vt si vini vinū. T.c.27.

ℭ Qd quidem igitur impossibile sit aliquid in seipso esse primo manifestum est. T.c.28.

ℭ Ostendit q nō sit aliquid pmo in seipso ēt scdm accns. Dicitur enim aliquid esse in aliquo scdm accidens: qn̄ est in eo ꝓpter aliquid aliud in eo exn̄s: vt si dicamus hominē eē in mari. qz est in naui que est in mari: ⁊ hoc tamen pmo dicit. i. nō pp partem. Si igit ꝯtingat aliquid eē in seipso pmo nō per se quidē. sed per accidēs: sequit q sit in seipso ꝓpter hoc q aliquid aliō sit in ipso: ⁊ sic sequit q duo corpora sint in eodē: scz illud corpus qd est in eo: ⁊ ipsummet quod est in seipso. sic eniz amphora erit in seipsa per accidēs: si ipsa amphora: cui⁹ nā est vt recipiat aliqd: sit in seipsa: ⁊ iterꝫ illud cuius est receptiuum s. vinū. ergo in amphora erit amphora ⁊ vinū: si ꝓpter hoc q vinum est in amphora: sequit amphorā eē in seipsa: ⁊ sic duo corpora eēnt in eodē. Sic igit patet q impossibile est aliqd eē pmo in seipso. ℭ Sciēdū tn̄ q aliqn̄ dicit aliqd esse in seipso nō scdm itellectū affirmatiuum. sicut hic reprobat philosophus. sed scdm itellectum negatiuum prout esse in seipso non significat nisi non esse in alio. ℭ Deinde cum dicit. Notabile aureū remouens multas cauillatiōes ac fundam̄

ℭ Qd aūt zeno opposuit. qz si locus est aliqd in aliquo erit. soluere non est difficile. Nihil. n. antiqu

pꝛohibet in alio esse pꝛimo locum: non tñ in illo sicut in loco: ſe sicut sanitas quidē in calidis vt habitus: caloꝛ aũt in coꝛpoꝛe sicut passio ē. Quare non necesse est in infinitum abire.

Lec.2.c. com.12. ¶ Soluit quedam pꝛius oppositoꝝ: ⁊ pꝛimo remouet rationem ʒenonis que inducebatur ad pꝛobandum ꝙ locus nō sit: per hoc quia si est: opoꝛtet ꝙ sit in alio: ⁊ sic itur in infinitum. sed hoc vt dicit non est difficile soluere postꝙ iam sunt distincti modi quibus aliquid dicitur esse in aliquo. nihil enim pꝛohibet dicere ꝙ locus est in aliquo: non tamen est in illo sicut in loco: sed per quēdā alium modum: sicut foꝛma est in materia: vel accidens in subiecto: inquantum. s. locus est terminus continentis. ⁊ hoc est ꝙ subdit: ⌊ sic sanitas est in calidis: vt habitus: ⁊ caloꝛ in coꝛpoꝛe: vt passio: ⌋ vel accidēs: vnde

T.c.29. nō necesse est ꝙ pcedat in infinitum. ¶ Secundo ibi.

¶ Illud autē manifestum: qm̃ nihil est vas eius qd̄ est in ipso. Alterum enim pꝛimo: ⁊ qd̄ est: ⁊ in quo est: pp quod nō erit vtiqꝫ neqꝫ mā neqꝫ

T.c.30. spēs locus: sed alterū: illi⁹ vero entis aliqd hec

L.3.s.c. ⁊ mā ⁊ foꝛma. ¶ Hec quidē igit sunt opposita.

14.⁊.15. ¶ Soluit etiam dubitationes supꝛa positas de quiditate loci. an. s. sit foꝛma vel materia ex hoc ꝙ ostensum est ꝙ nihil pꝛimo ⁊ per se est in seipso: ex hoc enim manifestum est ꝙ nihil potest esse sicut vas vel locus eius qd̄ continetur in ipso: sicut pars que sit materia vel foꝛma. Opoꝛtet enim pꝛimo ⁊ per se alterum eē quod est in aliquo: ⁊ in quo est aliquid. vt ostensum est. vnde sequit ꝙ neqꝫ foꝛma neqꝫ materia sit locus: sed aliquid alterum a locato sit locus. materia eniꝫ ⁊ foꝛma sunt aliquid locati: sicut partes intrinsece eius. Ultimo autem concludit ꝙ supꝛadicta per modū oppositionis dicta sunt de loco: quarum quidē oppositionū alique iā solute sunt: alique vero soluent post manifestatā nāꝫ loci. Lec. v.

Uid aũt foꝛte sit locus: sic fiet vtiqꝫ manifestū. Accipiamus aũt de ipo quecūqꝫ videntur vere sm ipm inesse ipsi. Dignū est igit locū esse pꝛimū qd̄ ꝯtinet illud cuius locus est: ⁊ nihil eē rei. Ampli⁹ pꝛimū neqꝫ maioꝛē neqꝫ minoꝛē eē: Adhuc aũt neqꝫ deficere vnicuiqꝫ ⁊ separabilem eē. Adhuc autem omneꝫ locū habere sursum ⁊ deoꝛsum. ⁊ ferri natura: ⁊ manere vnumquodqꝫ coꝛpoꝛum in pꝛopꝛijs locis.

T.c.31. hoc aũt facere aut sursuꝫ aut deoꝛsum. ¶ Suppositis autem his reliqua consideranda.

¶ Pꝛemissa disputatione de loco an sit ⁊ quid sit: ⁊ solutis quibusdā dubitationibus: hic accedit ad determinādum veritatem de loco. ⁊ pꝛimo pꝛemittit quasdaꝫ suppositiones de loco quibus vtetur determinando de loco. secundo ostendit qualis debeat esse diffinitio danda de loco ibi. ⌊ Opoꝛtet autē tentare ⁊c̄. ⌋ Tertio incipit determinare de loco ibi. ⌊ Pꝛimū quidē igit. ⌋ Dicit ergo pꝛimo ꝙ manifestū fiet ex sequētib⁹: quid sit locus.

4ʳ suppositio de loco. pᵃ sꝫ opꝫ pꝛius accipere. q. quasdā suppositiōes ⁊ pncipia per se nota: illa que videnť p se ineē loco: que qdē sunt quatuoꝛ. oēs enim reputāt hoc eē dignū. Pꝛimo quidē ꝙ locus ꝯtineat id cui⁹ est locus. ita tñ ꝙ loc⁹ nō sit aliquid locati. qd̄ quidē dic̄ ad excludēdū ꝯtinētiā foꝛme:

2ᵃ que est aliqd rei: ⁊ alio mō cōtinet ꝙ loc⁹. ¶ Scda suppositio est ꝙ pꝛimus locus. i. in quo aliqd pꝛimo est: est equalis locato nō maioꝛ neqꝫ minoꝛ. ¶ Tertia suppo- 3ᵃ

sitio est ꝙ locus nō deficit vnicuiqꝫ locato: qꝛ oē locatū habeat locū: nō tñ ita ꝙ vn⁹ ⁊ idē loc⁹ nūꝙ deficiat eidē locato: qꝛ locus est separabilis a locato. Sꝫ qñ locus vn⁹ deficit alicui locato. tūc locatū sit in alio loco.

¶ Quarta suppositio est: ꝙ in omni loco inuenit qdā 4ᵃ

dria loci sursum ⁊ deoꝛsum: ⁊ ꝙ nāliter vnūquodqꝫ coꝛ Alij ve

pus cū est extra ppꝛiū locū. fert ad ipsum: ⁊ cū est in eo ro dnqꝫ

manet in ipso. Pꝛopꝛia aũt loca nāliā sunt sursuꝫ ⁊ de- ⁊ hoc so

oꝛsum: ad que nāliter mouenť ⁊ in quib⁹ manēt. ¶ Sꝫ qꝛ qrtaꝫ

h dicit sm eoꝝ opinionē qui nō ponebāt aliqd coꝛp⁹. in duas

pter nām qtuoꝛ elemētoꝝ. Nōdū. n. pbauerat coꝛpus partiūť

celeste esse. neqꝫ graue neqꝫ leue. sed postea pꝛobabit in solo du

libꝛo pꝛimo de celo. Ex his autem nunc suppositis pꝛo bi. tacite

cedet ad considerationem alioꝛum. ¶ Secundo ibi. p Arist.

¶ Opꝫ aũt tentare intentionē sic fieri: vt quid sit Contra

reddatur: ⁊ queqꝫ opposita soluantur: ⁊ que vi alb. ⁊ ꝯ

dentur loco inesse insint: ⁊ amplius difcolie cā diminu-

⁊ oppositoꝝ circa locuꝫ manifesta erit. Sic. n. tionē cō

vtiqꝫ pulcherrime demōstratur vnumquodqꝫ. mēta.

¶ Ostendit qlis debeat esse diffinitio danda de loco. ⁊ 7.topi.

dicit ꝙ in diffiniēdo locū intentio nrā dꝫ ad hoc intēde c.4.

re ꝙ qtuoꝛ sunt q̄ requirunť ad diffōnē pfectā. Pꝛimo quidē vt oñdať quid sit locus: nā diffō est oſo indicans quid est res. Scdo vt soluanť quecūqꝫ opposita sūt circa locū. nā cognitio veritatis est solutio dubitatoꝛum.

Tertiuꝫ est ꝙ ex diffinitione data manifestanť pꝛopꝛie 3.meth.

tates loci q̄ insunt ei: qꝛ diffinitio est mediū in demōstra Lec.1.t.

tione qua ppꝛia accñtia demōstrāť de subiectis. Quar cō.1.⁊.7

tum est ꝙ ex diffinitione loci erit manifesta causa quare ethico.

aliqui antiqui discoꝛdauerunt circa locuꝫ. ⁊ omniū que Le.2.s.

sunt opposita circa ipsum. ⁊ sic pulcherrime diffinitur vnumquodqꝫ. ¶ Tertio ibi. T.c.32.

¶ Pꝛimum quidem igitur opoꝛtet intelligere ꝙ non quereretur locus: nisi motus aliquis eēt secundū locum. pꝛopter hoc enim ⁊ celum maxime in loco esse opinantur: qd̄ semper in motu est. Huiusmodi aũt aliud quidem est loci mutatio. Aliud vero augmentum ⁊ decrementuꝫ. Et nāqꝫ in augmento ⁊ decremento transmutatur: ⁊ quod pꝛius erat. hic iterum transmutatum est in maius aut minus.

¶ Determinat de loco. ⁊ pꝛimo ostendit quid sit locus. scdo soluit dubitationes pus positas ibi. ⌊ Manifestū aũt ex his ⁊c̄. ⌋ Tertio assignat cām nāliū ppꝛietatū loci ibi. ⌊ Et ferť igit in suꝑpꝛius. ⌋ Circa pmū duo facit. pmo oñdit quid sit loc⁹. scdo quō aliquid sit i loco ibi. ⌊ Cui quidē igit. ⌋ Circa pmū duo facit. pmo pmittit qdā q̄ sunt necessaria ad inuestigandū diffōneꝫ loci. scdo incipit determinare loci diffōnē ibi. ⌊ Iā igit manifestū est. ⌋ Circa pmū qtuoꝛ pmittit: quoꝝ pmū est ꝙ nunꝙ fuisset inquisitū de loco nisi eēt aliquis motus sm locū. ex hoc eniꝫ necesse fuit ponere locū aliō a locato: qꝛ inueniunť in eodē loco successiue duo coꝛpoꝛa: ⁊ silr vnū 3.co.⁊.l.

coꝛpus in duob⁹ locis: sic etiā trāsmutatio foꝛmaꝝ cir- c.3.⁊ 2ᵒ

ca vnā materiā induxit in cognitionē materie. ⁊ ppter ideꝫ hic

hoc maxime opinantur aliqui ꝙ celum sit in loco: quia ꝯ tñ alb.

semper mouetur. Sed motus aliquis est sm locuꝫ per alia assi-

se. s. loci mutatio: alius aũt ex ꝯsequēti. s. augmētū ⁊ de- gnat ra-

cremētū: qꝛ augmētata qtitate vel diminuta: coꝛp⁹ ac tionem.

cipit maioꝛē vel minoꝛē locū. ¶ Secunduꝫ ponit ibi.

¶ Est autem quod mouetur: aliud quidem per

seipsum actu: aliud vero secundum accidens. Ipsius autem quod secundum accidens est: alia quidem contingentia moueri per se: vt partes corporis: ⁊ in naui clauus. Alia vero non contingentia: sed semper secundum accidens: vt albedo ⁊ scientia. Hec enim sicut transmutant locuz quod in quo sunt transmutatur.

¶ Et dicit q aliquid mouetur per se in actu: sicut quodcunque corpus: aliud vero secundum accidens. Quod quidem contingit dupliciter quedam enim mouentur secundum accidens que tamen sunt possibilia moueri per se: sicut partes alicuius corporis: dum sunt in toto: mouentur per accidens: sed quando separantur mouentur per se vt clauus quando est in ipsa naui mouetur per accidens: sed quando extrahitur mouetur per se: quedam vero nō possunt moueri per se: sed semper mouentur per accidens: sicut albedo ⁊ scientia que mutant locum inquantum mutatur illud in quo sunt: hoc autez induxit: qz hoc modo per se: vel per accidens actu vel potentia natum est esse in loco: sicut ⁊ moueri. ¶ Tertium ponit ibi.

T.c.33. ¶ Quoniam autem dicimus esse sicut in loco in celo: qz in aere; hic autem in celo: ⁊ in aere autem non omni: sed propter vltimum ipsius ⁊ continens in aere esse dicimus. Si eniz omnis aer locus. non equalis erit vniuscuiusqz locus ⁊ vnumquodqz locatum. Videtur autem huiusmodi primum in quo est.

¶ Et dicit q aliquis dicitur esse in celo sicut in loco propter hoc q est in aere qui quidem est in celo: nec tamen dicimus q in toto aere sit aliquis primo ⁊ per se: sed propter vltimam extremitatem aeris que continet aliquem: dicitur aliquis esse in aere: qz si totus aer eēt locus alicuius puta hominis nō esset equalis locus ⁊ locatuz: quod est contra sui positionem prius positam. Sed in quo est aliquid primo videtur esse extremum corporis continētis: ⁊ sic est huius scilicet equale. ¶ Quartum ponit ibi.

T.c.34. ¶ Cum quidem igitur non diuisum sit continēs sed continuum: non dicimus esse in illo sicut in loco. sed sicut pars in toto. Cum vero diuisum sit ⁊ contactum: in primo quodam est vltimo continentis quod neqz pars est ipsius quod est in ipso: neqz maius distantia sed equale. In eodem enim vltima contingentium.

¶ Et primo ponit: secūdo probat ibi. Et cū cōtinuū. Dicit ergo primo q cū continens non est diuisum a corpore contento: sed est ei continuū: non dicitur esse in illo sicut est in loco: sed sicut pars in toto: vtpote si dicamus vnaz partē aeris ɔtineri a toto aere: ⁊ hoc ɔcludit ex premissis: qz vbi est continuū ibi non est accipere vltimum in actu: qd supra dixit requiri ad locū: sed cuz continens est diuisum ⁊ contiguum contento: tunc. s. est in loco existens in vltimo continentis: primo ⁊ per se: illud magis qd non est pars eius: neqz est maius: neqz minus secundum diuisionem: sed equale: ⁊ quomodo possunt esse continēs ⁊ cōtentum equalia: ostendit per hoc q vltima contingētiū sunt sl: vn opz eorū vltima esse equalia. ¶ Secūdo ibi.

¶ Et cum continuum quidem sit: non in illo mouetur: sed cum illo: diuisum autem in illo ⁊ siue moueatur continens: siue non: nihil minus.

¶ Probat illud quartū duabus rōnibus: quaruz prima est q ɔtentum continuū continenti: non mouetur in continente: sed simul cum illo: sicut pars simul cum toto: sed quando est diuisum contentuz a continente: tunc potest moueri in illo siue continens moueatur. siue non: homo enim mouetur in naui vel quiescente vel mota. Cum ergo aliquid mouetur in loco: sequitur q locus sit ɔtinēs diuisum. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Amplius cum non diuisum sit: sicut pars in toto dicitur: vt sicut in oculo visus: ⁊ in corpore manus. Cum autem diuisum est: vt in cado aqua: ⁊ in scypho vinum. Manus quidem enim cuz corpore mouetur: aqua autem in cado.

¶ Et dicit q cū ɔtentū non sit diuisum a continente: sed continuum ei: tunc dicitur esse in eo sicut pars in toto: vt visus est sicut pars formalis in oculo ⁊ manus sicut pars organica in corpore: sed cum diuisum est contentuz a continente: tunc dicitur esse in eo: vt in vase: sicut aqua in cado: ⁊ vinum in scypho: quorum hec est differentia: q manus mouetur cum corpore: sed nō in corpore: sed aqua mouetur in cado. Cum igitur supra dictuz sit q esse in loco est sicut esse in vase: non autem sicut pars in toto: sequitur q locus sit continens diuisum. Lectio sexta.

Iam igitur manifestū ex his qd est locus. Vere. n. quattuor sunt: quorum necesse est locuz vnū aliqd eē. Aut. n. forma: aut materia est: aut spaciū aliqd in medio extremorum: aut extrema si nō est spaciū vllū preter impositi corporis magnitudinez. T.c.23. ft. L.c.35.

¶ Premissis his que sunt necessaria ad inuestigādū diffinitionem loci: hic inuestigat loci diffinitionem: ⁊ circa hoc tria facit. Primo inuestigat particulas diffinitiōis. Secundo cōcludit diffinitionē ibi. Quare termin⁹. Tertio ostendit eā bene assignatā ibi. Et propter medium. Circa primum duo facit: primo inuestigat genus loci. secundo differentiam completiue diffinitionis eius ibi. Videtur autem magnum aliquid. Ad inuestigandum autem genus loci vtitur diuisione quadā: vnde circa hoc tria facit. primo proponit diuisionē. secundo excludit tria membra diuisionis ibi. Horum autem quod non contingat. Tertio cōcludit: quartum ibi. Si igitur nihil horum. Dicit ergo primo q iā ex premissis potest esse manifestum quid sit locus: videtur enim secundum ea que consueuerunt de loco dici: q locus sit vnum de quattuor scilicet vel materia: vel forma: vel aliquod spacium inter extrema continentis: vel si nullum spacium est inter extrema cōtinentis: quod habeat aliquas dimensiones preter magnitudinem corporis qd ponitur infra corpus cōtinens oportebit dicere quartuz: q extrema corporis continentis sint locus. ¶ Secundo ibi.

¶ Horum autem q nō ɔtingat tria esse: manifestū est.

¶ Excludit tria membra predicte diuisionis: ⁊ primo proponit quod intendit dicens: manifestum est per sequentia: q non contingit locum esse aliquod horum trium. ¶ Secundo prosequitur ibi.

¶ Sed propter id qd ɔtinet: videtur forma esse. In eodem. n. sunt extrema continentis ⁊ contenti.

¶ Et primo de forma: secundo de spacio ibi. Sz ex eo q mutatur. Tertio de materia ibi. (Et materia autez videtur.) Circa primū duo facit: primo ponit quare locus videatur esse forma: qz. s. forma continet qd vr esse proprium loci: extrema vero corporis cōtinentis ⁊ cōtenti sunt sl

cū continens ⁊ contentū sint contigua adinuicē: ⁊ sic terminus ꝯtinens qui est locus: non videtur separatus esse a termino corporis contenti: ⁊ sic videtur locus nō differre a forma. ¶ Secundo ibi.

T.c.36. ¶ Sunt quidem igitur vtraqꝫ termini: sed non eiusdem: sed species quidem rei. Locus autem continentis corporis.

¶ Ostendit ꝙ forma non sit locus: qꝛ quāuis locus ⁊ forma in hoc conueniant: ꝙ vterqꝫ coꝝ est qdā termin⁹: nō tñ vnius ⁊ eiusdeꝫ sed forma est terminus corpis: cuius est forma: locus aūt nō est termin⁹ corpis cuius est locus sed corpis ꝯtinentis ipm: ⁊ lꝫ sint sil' termini ꝯtinentis ⁊ contenti non tamen sunt idem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed ex eo ꝙ mutatur multotiens manente cōtinente contentum ⁊ diuisum: vt ex vase aqua: ipsum medium esse aliquid videtur spaciuꝫ tāqꝫ aliquid sit preter corpus: quod transfertur.

¶ Prosequit de spacio. ⁊ pmo ponit q̄re spaciū vr̄ eē locus: scdo ondit ꝙ nō sit loc⁹: ibi. [Hoc aūt nō est.] Dicit ḡ pmo ꝙ qꝛ multotiēs mutat corpus ꝯtentū a loco ⁊ diuisum ab eo de loco in locū: ⁊ succedūt sibi corpa inuicē in eodē loco: ita ꝙ ꝯtinēs remanet imobile: eo mō quo aq̄ exit a vase: pp hoc vr̄ ꝙ locus sit aliqd spaciū mediū inter extremitates corpis ꝯtinētis: ac si aliquid esset ibi pter corpus: qd mouet de vno loco ad aliū: qꝛ si nō esset aliud ibi pter illud corpus: sequeret ꝙ vel locus nō esset aliud a locato: vel ꝙ id qd est mediū inter extremitates ꝯtinentis nō posset eē locus: sicut aūt opꝫ locū eē aliqd pter corpus ꝯtentū: ita vr̄ ꝙ oporteat locū esse aliquid pter corpus ꝯtinēs: ex eo ꝙ loc⁹ manet imobilis: corp⁹ aūt ꝯtinēs ⁊ oē qd est in eo ꝯtingit trāsmutari: nihil aūt aliud pōt intelligi esse pter corpus continēs ⁊ ꝯtentū: nisi dimensiones spacij in nullo corpore existentes. Sic igitur ex hoc ꝙ locus est imobilis: videtur ꝙ spaciuꝫ sit locus. ¶ Secundo ibi.

T.c.37. ¶ Hoc autēꝫ non est: sed contingens incidit corpus eorum que transferuntur: ⁊ que se apta nata sunt contingere. ¶ Si autē aliquid esset spacium aptum natum ⁊ manēs in eodeꝫ loco: infiniti vtiqꝫ essent loci. Distante enim aere ⁊ aqua idem facient omnes partes in toto: quod quidem omnis aqua in vase.

¶ Ondit ꝙ spaciū nō sit locus duab⁹ rōnib⁹. Circa q̄rū pmā dicit ꝙ h̄ nō est veꝝ ꝙ aliqd sit ibi infra extremitates corpis ꝯtinentis: pter corpus ꝯtentū qd trāsfertur de loco in locū. Sed infra illas extremitates corpis ꝯtinentis incidit aliqd corpus: qdcūqꝫ illud esse ꝯtingat: ita tñ ꝙ sit de numero corpoꝝ mobiliū: ⁊ iterū de numero coꝝ q̄ sunt apta nata tangere corpus ꝯtinens: sꝫ si possꝫ esse aliqd spaciū mediū pter dimensiones corpis ꝯtenti: qd semp maneret in eodē loco: sequeret h̄ incōueniens: ꝙ infinita loca sil' essent: ⁊ hoc ideo qꝛ cū aqua ⁊ aer habeant ꝓprias distantias: ⁊ qdlibet corpus ⁊ q̄libet pars corpis ⁊ oēs ptes idē faciēt in toto ꝙ tota aq̄ faē in vase: sm vero coꝝ pōneꝫ qui tenēt sniaꝫ de spacio: cū tota aq̄ est in vase: sūt ibi alie dimēsiōes spacij pter dimēsiōes aq̄: oēs aūt ps ꝯtinet a toto: sic locatū a vase: nec differt nisi solū q̄tū ad h̄ ꝙ ps nō est diuisa: locatū aūt est diuisum. Si ḡ ps diuidat in actu seq̄tur ꝙ sint ibi alie dimēsiōes toti⁹ ꝯtinētis: pter dimēsiōes ptis: nō pōt aūt dici ꝙ diuisio faceret ibi esse de nouo aliqs dimēsiōes: nō. n. diuisio cāt dimēsionē: sꝫ pexñtē diuidit: ḡ anq̄ ps esset diuisa a toto erāt alie ꝓpe dimēsiones ptis pter dimēsiones totius penetrātes eē ptē: quot ḡ ptes est accipe p diuisionē in aliq̄ toto: ita ꝙ vna ꝯtineat aliā: tot dimēsiōes ab inuicē distincte erūt ibi: q̄rū q̄dā alias penetrabūt: ē aūt accipe in īfinitū in aliq̄ toto ꝯtinuo ptes q̄ alias ꝯtinēt: pp h̄ ꝙ ꝯtinuū in infi^m diuidit. Relinquit igit ꝙ sint infinite dimēsiones seinuicē penetrātes. Si igit dimensiones corporis continentis penetrantes locatuꝫ sit locus: sequitur ꝙ sint infinita loca simul: quod est impossibile. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Simul autem erit ⁊ locus transmutans quare erit loci alius locus. Et multi loci simul erūt. Nō est autem alius locus partis in quo mouetur: cum totum vas transmutatur: sed idem: in quo enim est commutatur aer ⁊ aqua: aut partes aque. Sed non in quo fiunt loco: qui pars est loci: qui est locus totius celi.

¶ Ponit secundaꝫ rōnem que talis est. Si dimensiones spacij quod est infra extremitates corporis continentis sit locus: sequitur ꝙ locus transmutetur. Manifestū est enim ꝙ trāsmutato aliq̄ corpore: vtputa amphora trāsmutatur illud spaciū qd est infra extremitates amphore cum nūq̄ sit nisi vbi est amphora. Omne autē qd trāsmutatur in aliquem locum: penetratur sm eorum pōnē a dimensionibus spacij in quod trāsmutatur. Sequitur ergo ꝙ aliqꝫ alie dimensiones subintrant dimēsiones illius spacij amphore: ⁊ sic loci erit ali⁹ locus ⁊ multa loca erunt simul: hoc ergo inconueniēs accidit: qꝛ ponitur alius esse locus corporis contēti: vt aque ⁊ vasis vt amphore. Nam sm illoꝝ opinionē locus aque est spacium quod est infra extremitates amphore. Locus aūt totius amphore est spacium quod est infra extremitates corporis cōtinentis amphoram: sed nos non dicimus ꝙ alius sit locus partis ⁊ in quo mouetur pars: cū totū vas trāsmutatur secundum idem. ¶ Dicit autem hic partē corpus cōtentum in vase vt aquā contentam in amphora: qꝛ sm Ari. aqua mouetur per accidens vase transmutato: ⁊ non mutat locum nisi inquantū amphora locū mutat: vnde nō oportet ꝙ locus in quem vadit: sit loc⁹ partis per se: sed solum inquantum est locus amphore. Sꝫ sm tenentes opinionem de spacio: sequitur ꝙ ille locus per se respondeat aque: sicut ⁊ amphore: ⁊ ꝙ per se etiaꝫ respondeat spacio: ⁊ per se loquendo spaciū illud mouebitur ⁊ habebit locum: ⁊ nō solum per accidēs. Sꝫ lꝫ corpus continens quandoqꝫ moueatur. non tamē sequitur sm opi. Ari. ꝙ locus moueatur aut ꝙ loci sit locus: cōtingit quidē enim aliquod corpus continens in q̄ est aliquid ꝯtentū moueri: sic aer vel aq̄: aut alique partes aq̄: vtputa si nauis est in fluuio: partes aq̄ q̄ inferius ꝯtinēt nauem mouentur: sed tamē locus nō mouetur: ⁊ hoc est quod subdit: sed non est in quo fiunt loco. i. sed non illud in quo aliqua fiunt: sicut in loco mouetur: ⁊ quomodo hoc sit verum: ostendit per hoc quod subdit: qui est pars loci qui est locus toti⁹ celi: licet eniꝫ hoc continens moueatur prout est hoc corpus: tamen prout considerat sꝫ ordinem quē habet ad totum corpus celi nō mouetur: nam aliquod corpus quod succedit eundem ordineꝫ vel situm habet per cōparationem ad totum celum: quē habuit corpus quod pus effluxerat hoc est ergo qd dicit ꝙ licet aq̄ vel aer moueatur: non tamē mouetur locus, put ꝯsiderat vt pars quedam loci totius celi: habens determinatum situm in vniuerso. ¶ Deinde cum dicit.

Expō ceteris an⁊ quoruꝫ melior precipue alberto.

Contra quē hoc opte p cedit: et idē vr̄ ꝯ alios cōcludere

Scꝫ locus formalis p distantis vl ordis a q̄ expdy cōces ci⁹ bons hic.

Et hoc ꝯ antiqs militat.

T.c.38. ¶ Et materia autem videtur vtiqꝫ esse locus: si in quiescente aliquis consideret ꝛ non in separato sed continuo. Sicut enim si alteratur est hoc quidem nunc vtiqꝫ album: nunc autem nigrum: ꝛ nunc quidem durum: olim autem molle: vnde dicimus aliquid esse materiam: sic ꝛ locus per talem quandam videtur esse fantasiam. Verūtamen illud quidem quoniaꝫ quod nunc est aqua: prius erat aer: locus autem quia vbi nunc est aqua ibi erat aer.

¶ Prosequitur de mā: ꝛ p̄mo ostēdit quare materia dicitur eē locus. Secundo oñdit q̄ nō sit locus. ibi. ⌊ Sꝫ materia quidem. ⌋ Dicit ergo primo q̄ mā videt eē locus: si aliquis cōsideret transmutatione corporum succedentiū sibi in codē loco in aliquo vno subō quiescente fm locū: ꝛ nō habeat respectus ad hoc q̄ loc⁹ est separatus: sed attendat solūmō trāsmutatio in aliq̄ vno continuo: aliqḋ.n. corpus continuum ꝛ quietē fm locū cum alteratur: vnū ꝛ idem nunc quidē est album. nunc autem nigrum: ꝛ nunc est durū: ꝛ prius molle: ꝛ pp̄ istā transmutationē formaꝝ circa subiectū dicimus q̄ materia est aliquid: que manet vna facta trāsmutatiōe fm formam: ꝛ p̄ talem ēt apparentiaꝫ vr̄ locus eē aliquid: q̄ in eo permanente succedunt sibi diuersa corpora: sed tamen alio mō loquendi vtimur in vtroqꝫ. Nā ad designandum materiam vel subiectum: dicimus q̄ id quod nunc est aqua prius erat aer: ad designandum autē vnitatem loci: dicimus q̄ vbi nunc est aqua prius erat aer. ¶ Secundo ibi.

¶ Sed materia quidem sicut dictum est in prioribus neqꝫ diuisa est a re: neqꝫ continet rem: locus autem vtraqꝫ.

Lect.3. t.c.17. t.8. ¶ Ostendit q̄ mā non sit locus: q̄ sicut supra dictuꝫ est materia nō est diuisa a re cuius est materia: neq̄ ꝯtinet eam quorum vtrumq̄ competit loco: locus igitur non est materia. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.39. ¶ Si igitur nihil horum trium locus est: neqꝫ species: neqꝫ materia: neqꝫ spacium aliquid: sed semper est alterum preter id quod est rei distantia: necesse est locum esse reliquum de quatuor continentis terminum corporis. Dico autem contentum corpus quod mouetur secundum loci mutationem.

¶ Remotis tribus membris ꝯcludit quartuꝫ: ꝛ dicit q̄ q̄ locus non est aliquod triuꝫ. i. neq̄ forma: neq̄ materia: neq̄ aliqḋ spacium qḋ sit alterū preter distātias rei locate: necesse est q̄ locus sit reliquū de quatuor supra nominatis. s. q̄ sit terminus corporis ꝯtinentis: ꝛ ne aliquis intelligat contentum vel locatuꝫ esse aliqḋ spaciū mediū subiūgit q̄ corpus ꝯtentū dr̄ illud qḋ est natum

T.c.40 moueri fm loci mutationem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Videtur autem magnum aliquid ꝛ difficile accipi quid est locus: ꝛ propter hoc q̄ apparet esse materia ꝛ forma: ꝛ propter hoc quidem q̄ in quiescente ꝛ continente fit transmutatio eius quod fertur: contingere autem videtur esse spacium mediuꝫ aliud aliquid a motis magnitudinibus: proficit autem aliquid ꝛ aer: ꝛ apparens incorporeus esse. Videtur enim nō solum terminus vasis esse locus: sed ꝛ qd est medium tanq̄ꝫ vacuum.

¶ Inuestigat diffiniam loci. s. q̄ sit imobilis. Circa hoc duo facit. Primo oñdit q̄ ex hac diffinitionā nō debite considerata insurrexit quidaꝫ error circa loci. Scḋo oñdit quō sit intelligēda imobilitas loci. ibi. ⌊ Est aūt sicut vas. ⌋ Dicit ergo p̄mo q̄ videtur magnū aliquid ꝛ difficile accipere quid sit locus. tū pp̄ hoc q̄ quibusdā vr̄ q̄ locus sit mā vel forma que hn̄t altissimam considerationē: vt supra dcm̄ est: tum pp̄ hoc q̄ mutatio eius quod fert fꝫ locum: fit in quodam quiescente ꝛ ꝯtinente cū igit nihil videatur esse ꝯtinens ꝛ imobile nisi spaciū: vr̄ ꝯtingere q̄ locus sit quoddam mediū: quod est aliud a magnitudinibus que mouentur fm locū: ꝛ ad credulitatē huius opinionis multū ꝓficit q̄ aer vr̄ eē incorporeus: q̄ vbi est aer vr̄ q̄ nō sit corpus: sꝫ qḋdam spaciū vacuū: ꝛ sic vr̄ locus non solum esse terminus vasis: sed quoddam medium tanq̄ vacuum. ¶ Secundo ibi.

¶ Est autem sicut vas locus transmutabilis sic locus vas imobile: vnde cum quidem in eo qḋ mouetur moueatur ꝛ mutetur quod intus: vt in flumine nauis: tanquaꝫ vase vtitur magis q̄ꝫ loco continenti: vult autem immobilis locus esse. Vnde omnis fluuius magis locus est: q̄ immobilis omnis. T.c.41.

¶ Oñdit quō intelligēda ē imobilitas loci vt excludat opinio p̄dicta: ꝛ dicit q̄ vas ꝛ loc⁹ in h̄ differre vr̄: q̄ vas trāsmutat: locus aūt nō: vn̄ sicut vas pōt dici loc⁹ trāsmutabilis: ita loc⁹ pōt dici vas imobile. ꝛ iō cū aliquid mouet in aliq̄ corpe qḋ mouet: sicut nauis in flumine vtit isto in quo mouet: magis sicut vase: q̄ sicut loco ꝯtinente: q̄ locus ⌊ vult esse imobilis ⌋. i. de aptitudine ꝛ nā loci est q̄ sit imobilis: ꝛ pp̄ h̄ magis pōt dici q̄ tot⁹ fluuius sit locus nauis: q̄ tot⁹ fluuius est imobilis. Sic igit fluuius totus inquantū est imobilis est locus cōis. Cū aūt locus ꝓprius sit ps loci cōis: opꝫ accipe ꝓpriū locum nauis in aqua fluminis: inquātū hꝫ ordinē ad totū fluuiū vt est imobilis. Est igit accipere locū nauis in aqua fluente non fm hāc aquā q̄ fluit: sꝫ fm ordinē vel situ quē hꝫ hec aq̄ fluēs ad totū fluuiū qui quidē ordo vel situs idē remanet in aq̄ succedēte: ꝛ iō lꝫ aq̄ mālr p̄terfluat: tn̄ fꝫ q̄ hꝫ rōnē loci: ꝓut. s. ꝯsiderat in tali ordine ꝛ situ ad totū fluuium: non mutat: ꝛ p̄ hoc sltr accipere debemus quō inter extremitates corporuꝫ mobilium naturalium sit locus per respectū ad totū corpus spericum celi: quod habet fixionem: ꝛ imobilitatem pp̄ imobilitatem centri ꝛ poloꝝ. Sic igitur licet hec pars aeris que cōtinebat vel hec pars aque effluat ꝛ moueatur inquantū est hec aqua: tamē fm q̄ habet hec aqua rōnem loci semper manet. s. situs: ꝛ ordo ad totū spericum celi: sicut etiam dr̄ idem ignis manere quantuꝫ ad formaꝫ: lꝫ fm materiam varietur cōsumptis ꝛ additis quibusdā lignis: ꝛ p̄ hoc cessat obiectio q̄ pōt fieri contra hoc q̄ ponimus locuꝫ esse terminum cōtinentis: q̄ cū continens sit mobile ꝛ terminus continētis erit mobilis: ꝛ sic aliquod quietuꝫ existens habebit diuersa loca: sed hoc nō sequitur: q̄ termin⁹ ꝯtinentis nō erat locus inquātū est hec supficies isti⁹ corpis mobil: sꝫ fꝫ ordinem vel sitū queꝫ hꝫ in toto imobili: ex quo pꝫ q̄ to- 2° meteo. Lectio.2.

Ut.5.t. c.37. ta rō loci in oībus continentibus est ex primo contineᷓte ꝛ locante scilicet celo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare terminus continens immobilis primum hic est locus.

¶ Concludit ex premissis diffinitionē loci.s. ꝙ locus est terminus imobilis ꝯtinentis pᵐ. dicit aūt [pmū] vt designet locum proprium ꝛ vt excludat locum cōmunez. ¶ Deinde cum dicit.

t.c.42. ¶ Et propter hoc medium celi ꝛ vltimum ad nos circularis loci mutationis videtur eē hoc quidem sursum: illud vero deorsum: maxime omnibus proprie: qꝛ hoc quidem semper manet circulorum autem vltimum similiter se habens manet. Quare quoniam quod leue quidem sursum fertur natura. Quod vero graue deorsum: quod quidem est ad medium continens deorsum est: ꝛ ipsum medium. Quod vero ad vltimum sursum est. ꝛ ipsum vltimum.

¶ Ostendit diffinitionē bene assignatam: per hoc ꝙ ea que dicunẗ de loco ꝯgruunt ſm hanc diffinitionē: ꝛ ponit tria: quoꝝ pᵐ est: ꝙ pp hoc ꝙ locꝰ est ꝯtinēs imobile [mediū celi] .i. centrū [ꝛ vltimū circularis loci mutationis] .i. corpoꝝ circulariter motoꝝ: vltimum dico [v̄sus nos] .s. sup̄ficies orbis lune [vr̄ hoc qdē eē sursū] .i. vltimū predictū [illud vero esse deorsum] .s. mediū: ꝛ hoc maxime proprie vr̄ dici inter oīa: qꝛ centruz semp manet: illud aūt qd̄ est vltimū in corporibꝰ circulariter motis versus nos: lꝫ moueaẗ circulariter: tn̄ manet: inquantum silr̄ se hꝫ. i. in eadē elōgatione ad nos: ꝛ qꝛ ad ꝓpria loca mouentur corpa nālia: inde est ꝙ leuia nālr mouentur sursum: ꝛ grauia deorsum: qꝛ ipsum mediū ꝛ terminus ꝯtinens versus mediū vocaẗ deorsuꝫ: ꝛ similr ipsum vltimū ꝛ qd̄ est versus vltimū dr̄ esse sursuꝫ. Utiẗ aūt tali modo loquendi: qꝛ terre que est simpliciter grauis locus est mediū: aque aūt locus est versus medium: ꝛ similiter locus ignis qui est simplr̄ leuis est vltimum: locus aūt aeris est versus vltimū. ¶ Scōm ponit ibi.

¶ Et propter hoc planum videtur esse quoddam. ꝛ sicut vas locus ꝛ continens.

¶ Et dicit ꝙ qꝛ locus est terminus: pp hoc locus vr̄ eē sicut quedam superficies: ꝛ sicut quoddā vas continēs: non autem sicut spaciū vasis ꝯtinentis. ¶ 3ᵐ ponit ibi.

¶ Amplius simul cum re quodāmodo locus est. Simul enim finis est ꝛ locus.

¶ Et dicit ꝙ qꝛ locus est terminus: pp hoc simul est locus ꝛ locatum: qꝛ simul est finis locati: ꝛ terminus continentis qui est locus: quia tangentiū vltima simul sunt: ꝛ ſm hoc etiam intelligitur ꝙ locus equatur locato: qꝛ.s. equantur ſm extrema.

¶ Lectio septima.

t.c.43. Cui quidem igitur corpori inest aliquid extra corpus ꝯtinēs ipm. hoc in loco est. Cui vero non minime.

¶ Postꝙ phs diffinivit locū: hic ōndit qualiter aliquid sit in loco. Et circa hoc duo faẗ. Primo ōndit q̄liter aliquid simplr̄ sit in loco: ꝛ q̄liter non. Scd̄o ōndit quō illud qd̄ nō est simplr̄ in loco ſꝫ quid in loco sit ibi. [Un̄ ꝛ si aqua fiat.] Cōcludit ergo primo ex premissis: ꝙ cū locus sit terminus ꝯtinētis: cuicūqꝫ corpori adiacet aliquod corpus ꝯtinens ipsum exteriꝰ: hoc est in loco simpliciter ꝛ ꝑ se. cui v̓o corpori non adiacet aliqd̄ corpus exterius ꝯtinens ipsum: minime est in loco: tale aūt corpus in mūdo nō est nisi vnū.s. vltima spera: quecūqꝫ sit illa: vn̄ ſm hanc determinationē: sequitur ꝙ vltima spera nō sit in loco. ¶ Sꝫ hoc vr̄ impoſſe: qꝛ vltima spera mouetur in loco: nihil aūt mouetur in loco: qd̄ non sit in loco. ¶ Huiusmodi igitur dubitatiōis difficultas nō accidit his qui tenēt sniaꝫ de spacio: nō est.n. eis necesse dicere: ꝙ ad hoc ꝙ spera vltima sit in loco: ꝙ habeat corpus ꝯtinēs: sed spaciū qd̄ intelligitur penetrare totū mundū ꝛ oēs ptes eius: est locus totius mundi ꝛ cuiuslibet partium eiꝰ: ſm eos. ¶ Sed hec positio est ipoſſis qꝛ vel opꝫ dicere ꝙ locus nō sit aliquid ꝑter locatū: vel ꝙ alique dimensiones spacij sint ꝑ se existentes: ꝛ tn̄ subintrātes dimēsiones corpoꝝ sensibiliū: q̄ sunt impoſſia. ¶ Un̄ Alexāder dicit ꝙ vltima sphera nullo mō est in loco: nō.n. oē corpus de necessitate est in loco: cū locus nō cadat in diffōne corpis: ꝛ pp hoc dixit ꝙ vltima sphera nō mouetur in loco: neqꝫ ſm totum: neqꝫ ſm partes. ¶ Sed qꝛ opꝫ oēm motuꝫ in aliquo genere motus poni. Aui. cum secutus: dixit ꝙ motus vltime spere nō est motus in loco: sed motus in situ. ꝯ Ari. qui dicit in quinto huiꝰ ꝙ motꝰ est tm̄ in tribus generibus.s. in quātitate qualitate ꝛ vbi. ¶ Sꝫ hoc non potest stare: impoſſe est.n. ꝙ motus sit per se loquēdo in aliquo genere: cuiꝰ specieꝝ rō in indiuisibili ꝯsistit: pp hoc.n. in subā nō est motus: qꝛ rō cuiuslibet speciei sub̄e consistit in indiuisibili: eo ꝙ species sub̄e non dicunẗ ſm magis ꝛ minus ꝛ pp hoc cū motus habeat successionē: nō producitur in eē forma substantialis ꝑ motum: sed per generationē que est terminus motꝰ: secus aūt est de albedine ꝛ similibꝰ: que participātur ſm magis ꝛ minus: quelibet aūt spēs situs hꝫ rōnem in indiuisibili consistentē: ita ꝙ si aliqd additur vel minuitur: nō est eadē spēs situs: vnde ipossibile est ꝙ in gn̄e situs sit motꝰ. Et ꝓpterea remanet eadē difficultas: nam situs ſm ꝙ ponitur predicamentum importat ordinationē partiū in loco: lꝫ ſm ꝙ ponitur dr̄ia quantitatis: nō importat nisi ordinēꝫ ptium in toto: oē igitur ꝙ moueẗ ſꝫ sitū: opꝫ ꝙ moueatur ſꝫ locū. ¶ Quidam aūt alij dixerunt.s. auempace ꝙ aliter assignandus ē locꝰ corpori ꝙ moueẗ circulariter ꝛ aliter corpori qd̄ mouetur motu recto: qꝛ.n. linea recta est imꝑfecta additionē recipiēs corpus: qd̄ mouetur motu recto requirit locuꝫ exterius ꝯtinentem. qꝛ vero linea circularis in seipsa ꝑficiẗ: corpus qd̄ circulariter moueẗ non requirit locum exterius ꝯtinentē: sed locū circa quē reuoluatur: vn̄ ꝛ motꝰ circularis dr̄ eē motus circa mediū. Sic igitur dicunt: ꝙ sup̄ficies cōuexa spere contente est locus prime spere. ¶ Sed hoc est ꝯ suppositiōes cōes phi de loco positas.s. ꝙ locus sit continēs: ꝛ ꝙ locus sit equalis locato. ¶ Et iō Auer. dixit ꝙ vltima spera est in loco ꝑ accn̄s. ¶ Ad cuiꝰ euidentiā ꝯsiderandū est ꝙ oē illud quod habet fixionē per alteꝝ: dr̄ esse per accn̄s in loco ex hoc ꝙ id ꝑ quod figitur in loco est: vt patet de clauo infixo naui: ꝛ de hoīe quiescente in naui: manifestum est autē ꝙ corpora circulariter mota hn̄t fixionem ꝑ imobilitateꝫ centri: vnde vltima spera dicitur esse in loco ꝑ accn̄s. inquantum centrum circa quod reuoluiẗ habet esse in loco. ¶ Quod autē alie spere inferiores habēt per se locuꝫ in quo continentur: hoc accidit: ꝛ nō est de necessitate corporis circulariter moti. ¶ Sed cōtra hoc obijcitur: qꝛ si vltima spera sit in loco ꝑ accn̄s: sequiẗ ꝙ moueatur in loco per accn̄s: ꝛ sic motꝰ ꝑ accn̄s est prior motu per se. ¶ Sed ad hoc rn̄detur ꝙ ad motū circularem nō requirit: ꝙ id qd̄ mouetur per se circulariter

Right margin notes: Quō qr vltᵒ spa sit i loco / Opinio pᵒ coruꝫ q̄ tenēt opioneꝫ ð spacio / Impro. / Opinio Alexan. / Opinio Auicen. / Lec.4. t.cō.18. / Impro. opionis Aui. / Opinio auēpace / Impro. auēpace lec.5.t.c.34. / Opinio Auer. / Solutō obiectōnis tacite. / S.tho. ꝯ cōme.

fit per se in loco:requirit aūt ad motū rectuȝ. Sed hoc
T.c.32. vr̄ esse ꝯ diffinitionē Arist. quā supra posuit de eo quod
33. est in loco p accn̄s:dixit.n.aliqua esse vel moueri in loco
per accidens:ex hoc ꝙ mouet id in quo sunt: non aūt dr̄
aliquid esse in loco per accidens:ex hoc ꝙ aliquid qd̄ est
oino extrinsecum ab ipso:est in loco. Cum igitur cētruȝ
sit oino extrinsecum a spera vltima:ridiculum vr̄ dicere
ꝙ spera vltima sit in loco per accidens:ex hoc ꝙ centruȝ
Opinio est in loco. Et ideo magis approbo sniaȝ Themistij qui
Themi- dixit ꝙ vltima spera est in loco p suas ptes. ℭ Ad cuius
stij probo euidentiā ꝯsiderandū est:ꝙ sicut Ari. supra dixit nō q̄re-
rata p.s. tur locus:nisi pp motum qui demonstrat locum ex hoc
Tho. ꝙ corpora succedunt sibi in vno loco. Unde licet locus
Le.5 c. nō sit de necessitate corporis:est tn̄ de necessitate corpis
32. quod mouetur fm locū. Sic igitur alicui corpi moto lo
Sol. ad caliter:necesse est assignare locū fm ꝙ in illo motu consi
positi- derat successio diuersoꝝ corpoꝝ in eodem loco. In his
mi ale- igit que mouent motu recto manifestum est ꝙ duo cor-
xandri pora succedunt sibi in loco fm totū:qꝛ totum vnum cor-
sm. pus dimittit totū locum:ꝛ in ipsum totū subintrat aliud
corpus:vn̄ necesse est ꝙ corpus qd̄ mouetur motu recto
sit in loco fm se totum:in motu aūt circulari:lȝ totū fiat
in diuersis locis rōne non:tn̄ totū mutat locuȝ subiecto:
semp.n.remanet idē locus subiecto:sed diuersificat rōne
Lec.il.c. tm̄:vt in.vi. huius dicet. Sed ptes mutant locū:nō solū
84. rōne:sed subiecto. Attēdit ergo in motu circulari succes
sio in codē loco non totoꝝ corpoꝝ:sed ptiū eiusdē cor-
poris:nō igit corpori qd̄ circulariter mouetur debet ex
necessitate locus fm totū:sed fm ptes. Sed contra hoc
esse vr̄ ꝙ ptes corporis cōtinui nō sunt in loco.neqȝ mo
uent fm locū:sed totū mouet:ꝛ totum est in loco. Ma-
nifestū est aūt ꝙ vltima spera est corpus ꝯtinuū:ptes igi
tur eius nec sunt in loco.nec mouētur fȝ locū:ꝛ sic nō vr̄
veꝝ ꝙ vltime spere debeatur locus rōne ptiuȝ. Sed ad
hoc dicēdū est ꝙ ptes totius ꝯtinui:lȝ non sint in loco in
actu:sunt tn̄ in loco in potentia:fm ꝙ ꝯtinuū est diuisibi
le.ps.n.si sit diuisa erit in toto sicut in loco:vnde p hunc
modū ptes continue mouent in loco:ꝛ hoc maxie ap-
paret in cōtinuis humidis q̄ sunt facilis diuisionis: sicut
in aq̄:cuius ptes inueniunt moueri infra totā aquam: sic
igitur qꝛ aliqd dr̄ de toto rōne ptiū:inquantū ptes vlti-
me spere sunt in loco in potētia:tota vltima spera est in
loco p accn̄s rōe partiū:ꝛ sic esse in loco sufficit ad mo-
tū circularē. ℭ Siqs aūt obijciat ꝙ id qd̄ est in actu est
prius eo qd̄ est in potentia:ꝛ sic vr̄ inconueniens:ꝙ pm̄ᵘ
morᵘ localis sit corporis existentis in loco p ptes q̄ sunt
in potentia in loco. ℭ Dicēdū est ergo ꝙ hoc optime con-
gruit motui:necesse est.n. ꝙ gradatim ab vno imobili:d
scendat ad diuersitatē que est in mobilibᵘ.minor aūt est
variatio q̄ est fm partes exn̄tes in loco in potentia:q̄ q̄
est fm tota existentia in loco in actu:vn̄ primus motus
q̄ est circularis minus hȝ de difformitate:ꝛ plus retinet
de vniformitate:propinquior existens substantijs imobi
libus.multo aūt conuenientius est dicere ꝙ vltima spe-
ra sit in loco propter ptes suas intrinsecas:q̄ pp centrū
qd̄ ē oino extra subam eius:ꝛ magis consonat opinioni
Arist. vt pȝ in inspicienti sequentia:in qbus phs manifestat
quomodo celum sit in loco ibi.

ℭ Unde ꝛ si aqua fiat huiusmodi:partes quideȝ
mouentur ipsius: continentur enim subinuiceȝ.
Omnis autem est tanquam quod mouebitur: ꝛ
tanquam non:sic quidem enim tota simul locuȝ
non mutat. Circulariter autem mouebitur:par
tium enim hic locus est:ꝛ sursuȝ quidem ꝛ deor-
sum non:circulo autem:quedam vero alia ꝛ de-
orsum ꝛ sursum quecunque habent densitatem
ꝛ raritatem.

ℭ Circa hoc.n.duo facit.pmo.n.manifestat quō spera vl
tima est in loco.scd̄o infert ꝯclusionē ex dictis ibi. (Un̄
mouet circulariter.) Circa primū tria facit.primo mani
festat ꝙ vltima spera est in loco p partes. Secundo quō
partes eius sint in loco ibi.(Sicut aūt dcm̄ est alia:qui-
dē.(Tertio quō ex ptibus compleat totū ē in loco ibi.
(Et alia qdem per se:)qꝛ ergo dixerat ꝙ cui nō est aliqd
extra continēs non est in loco per se:cōcludit ꝙ si aliqd
hmōi corpus qd̄ nō ꝯtinet ab alio:sicut est vltima spera:
sit aq̄:in qua magis apparet quod dr̄ pp facilē diuisionē
partiū:partes eius mouebunt inquātum continent sub
inuicē sic quodāmō in loco existentes:sed tota aq̄ quo-
dāmō mouebit:ꝛ quodāmodo n̄:nō.n.sic mouebitur ꝙ
tota simul mutet locum:quasi translata alium locū sub-
iecto diuersum:sed mouebitur circulariter. qui quidem
morᵘ q̄rit locū ptiū:ꝛ nō totus:ꝛ nō mouebit sursum ꝛ
deorsum:sed circulariter. q̄dā aūt mouebunt sursuȝ ꝛ de
orsum mutantia locū fm totū.s.corpora rara ꝛ dēsa vel
grauia ꝛ leuia. ℭ Secundo ponit ibi.

ℭ Sicut autem dictum est:alia quidem sunt in lo
co secundum potentiam:alia vero scd̄m actum.
Unde cum quideȝ continuū sit quod est similis
partis:fm potentiam in loco partes sunt. Cum
aūt separata quidem sunt:tangant auteȝ se: sicut
collectio.secundum actum sunt. T.c.44

ℭ Ondit quō partes vltime spere sunt in loco:ꝛ dicit ꝙ
sic supra dcm̄ est.quedā sunt in loco in actu:q̄dam fȝ po
tentiā:vnde cū aliqd sit ꝯtinuū similiū ptiū:ptes eius sūt
in loco fm potētiam.sicuti est in vltia spera. Sȝ qn̄ ptes
sunt sepate ꝛ solū ꝯtigue sicut accidit in collectione lapi-
dū:tūc partes sunt in loco fm actū. ℭ Tertio ibi. T.c.45.

ℭ Et alia quidem per se sunt:vt omne corpᵘ aut
secundum loci mutationem:aut augmentuȝ mo
bile alicubi per se. Celum autem sicut dictuȝ est
non est alicubi totum.neque in aliquo est. Si
quidem nullum continet ipsum corpus: secun-
dum quod autem mouetur sic ꝛ locus est parti-
bus. Altera enim ab altera habita partiuȝ est.
Alia vero secundum accidens vt anima ꝛ ce-
lum:partes eniȝ in loco quodammodo omnes
sunt. In eo enim quod circulariter sunt conti-
net alia aliam.

ℭ Ondit quō ex hoc sequet totam speram esse in loco.ꝛ
dicit ꝙ quedā sunt per se in loco:sicut oē corpus qd̄ per
se mouetur in loco.vel fm loci mutationem vel fm aug
mētū vt supra dcm̄ est:ſȝ celū.s.vltima spera.nō ē h̄ mō
in loco sicut dcm̄ ē.cū nullū corpus ꝯtineat ipm̄:sed fȝ ꝙ
mouet circulariter partibᵘ sibiīuicē succedētibᵘ.sic ꝛ locᵘ
debet partibus eius in potētia.vt dcm̄ est:inquantum.s.
vna pars eius est habita.i.ꝯn̄r se habens ad aliam.q̄dā
vō fm accidēs sit in loco.sicut aīa ꝛ oēs forme.ꝛ h̄ etiaȝ
modo celū.s.vltima spera est in loco:inquātum oēs eius
partes sunt in loco.ex eo ꝙ vnaqueqȝ pars eiᵘ ꝯtinet sub
alia fm circulationē:in corpore.n.non circulari pars ex
trema remanet nō cōtenta:sed continēs tm̄.sed in corpo

re circulari quelz pars est cōtinēs ꝛ ↄtenta in potētia tā tum: vnde in rōne oīum partium suaꝝ corpus circulare est in loco. ꝛ hoc accidit esse per accidens. s. per partes: sicut supra cum dixit ꝙ partes corporis mouentur ꝑ accidens in loco. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unde mouetur circulariter solū quod sursum est. Omne autez non alicubi est. Quod enī alicubi: ipsum aliquid est. ꝛ adhuc aliquid oportet esse extra hoc in quo quidem continetur. Extra autem omne ꝛ totum nihil est. ¶ Et ꝓpter

T.c.46 hoc omnia in celo sunt. Celuz enim quidem oē fortassis est. Est autem locus non celum: sed celi quiddam vltimum: ꝛ tangens mobilis corporis terminus quiescens Et propter hoc quidez terra in aq̄: hec vero in in aere: hic aūt in ethere. Ether vero in celo: celū aūt nō amplius in alio.

¶ Inducit quādā ↄclusionē ex predictis: qꝛ. n. dixerat ꝙ corpus qḋ circulariter mouet̄ nō opꝫ esse in loco fm totū: sed solū ꝑ accn̄s rōne ptium: ↄcludit ꝙ corpus supremū mouet̄ solū circulariter pp̄ h̄ ꝙ ipsum totū nō est alicubi: qꝛ qḋ est alicubi ipsum est aliqd: ꝛ hꝫ aliqd extra se a quo ↄtinet̄. sed extra totum nihil est: ꝛ pp̄ h̄ oia oꝫ eē in celo: sicut in vltimo ↄtinente: qꝛ celū fortassis est qḋ ē totū ↄtinens. Dicit aūt fortassis qꝛ nondum ꝓbatuz ē ꝙ extra celū nihil sit. Nō est aūt sic intelligendum ꝙ ipsum corpus celi sit locus. sed quedaz superficies vltima eius versus nos: ꝛ est sicut terminus tangens corpora mobilia q̄ in ipso sunt: ꝛ pp̄ h̄ dicim⁹ ꝙ terra ē in aq̄ q̄ ē i aere: qui est in ethere. i. igne: q̄ est in celo: qḋ nō est vlterius in alio. Scḋm v̄o intentionē Auer. littera ista aliter exponēda est. Nā exēplū de aqua qḋ primo inducit nō ē referendum fm ipsum ad vltimā sperā: sed ad totū vniuersū: quod quidem mouet̄ inquantū partes eius mouent̄: q̄dā q̄dē circulariter vt corpora celestia: q̄dā v̄o motu sursuz vel deorsum vt inferiora corpora. Qḋ v̄o postmodū inducit̄ ꝙ q̄dā sunt in loco actu: q̄dā potentia nō est referēdū ad prius dicta: sed oꝫ vt ꝓpter se dcm̄ accipere: qꝛ. n. dixerat ꝙ q̄dā sūt i loco fꝫ partes: q̄dā fꝫ totū. Cōsequēter adiūgit ꝙ q̄dā sūt in loco fꝫ actū: q̄dā fm potentiaꝫ: ꝛ vlterius ꝙ q̄dā sunt in loco per se: q̄dā per accn̄s. Ubi notandū est ꝙ celuz fm ipsum dupl'r accipit̄ h̄: naꝫ ꝑmo celū accipit̄ pro vniuersitate corpoꝝ. ꝛ maxime celestiū: scḋo pro vltia spera: dicit ḡ ꝙ per se sunt in loco q̄ mouent̄ fm locū: siue fꝫ totū: siue fm ptes: vt celū ꝛ vniuersum: ꝑ accn̄s aūt sunt in loco: vt aīa ꝛ celū. i. vltia spera qꝛ oꝫ dicere ꝙ oēs ptes vniuersi aliq̄ mō sint in loco. vltima q̄dem spera ꝑ accn̄s: alia vero corpora per se: inquantum ab exteriori corpore continentur: ꝛ hoc manifestat vsq̄ in finem. Lectio. VIII.

T.c.47 Manifestū aūt ex his quoniā ꝛ dubitationes oēs soluunt̄ sic vtiq̄ dicto loco. Neq̄ vtiq̄ simul augmentari necesse est locuꝫ: neq̄ puncti esse locum: neq̄ duo corpora in codeꝫ loco: neq̄ spaciū aliqḋ eē corporeū: corpus autez medium loci cōtingēs est: sed nō spaciū corp̄is: ꝛ est locus. est alicubi. nō sicut in loco. sed sicut terminus in finito. Non enim omne quod est in loco est. sed mobile corpus.

¶ Postq̄ phs oñdit qd sit locus: hic ex diffinitiōe data soluit dubitationes supra positas de loco. Fuerunt autē suprapositē sex rōnes ad oñdēdū locū nō esse: q̄ꝝ duas pretermittit: illā. s. in qua inq̄rebat̄: vtrum locus esset elementum vel ex elementis: ꝛ iteꝝ illā in qua oñdebat̄ ꝙ ad nullū genus cāe locus reducatur. Nō. n. a ponētibus locū. sic ponit̄ quasi elementū vel cā reꝝ: vnde facit mentionē solū de quatuor residuis: quaꝝ vna erat ꝙ cum locus non deesset corpori nec corpus loco. videbat̄ seq̄ ꝙ augmētato corpe augmētet̄ locus. Sꝫ h̄ seq̄t̄ si supponatur ꝙ locus sit spaciū quoddam coextensum dimensionibus corporis: vt intelligat̄ illḋ spaciū crescere crescente corpore: sed h̄ nō est necesse fm diffōnem ꝑdictā de loco ꝙ sit termin⁹ ↄtinentis. Alia rō fuit ꝙ si locus corporis aliud est a corpore: ꝙ ēt locus puncti aliud sit a puncto q̄re non videbat̄ possibile ꝙ locus sit aliud a corpore: cū locus puncti nō sit aliḋ a pūcto: Sed hec ēt rō procedit fm imaginationē coꝝ q̄ opinabantur locū esse spacium coequatum dimensionib⁹ corporis: vnde oportebat ꝙ cuilꝫ dimēsiōi corpis rn̄deret dimensio spacij: ꝛ sil'r cuilꝫ puncto corpis: sed hoc nō oꝫ dicere si ponam⁹ locū esse terminū ↄtinētis. Alia rō fuit ꝙ si locus est aliqd: opꝫ ꝙ sit corpus: cū habeat tres dimēsiones: ꝛ sic sequetur duo corpora eē in codē loco. Sꝫ fm eos qui ponebant locū eē terminū corporis ↄtinētis: non oꝫ dicere neq̄ ꝙ duo corpora sint in codē loco: neq̄ ꝙ sit aliqḋ spaciū corporeū mediū inter extremitates corpis ↄtinentis: sed ꝙ sit ibi quoddā corp⁹. Itē alia rō fuit ꝙ si oē qḋ est: est in loco sequet̄ ꝙ ēt locus sit in loco: que quidē rō de facili soluit̄: supposito ꝙ locus sit terminus ↄtinētis. Manifestū est. n. fm h̄ ꝙ locus est in aliq̄ s. in corpe ↄtinente. non tn̄ sicut in loco: sed sicut terminus in aliqua re finita. vt pūctū in linea: ꝛ supficies in corpe. Nō. n. necessariū ē ꝙ oē qḋ est sit in aliq̄ sicut in loco: sed hoc nec̄e est solū de corpore mobili. motus. n. induxit ad distinguenduꝫ inter locatum ꝛ locum. Deinde cum dicit.

Lec.2.p totum

9.ra.

4ª

5ª

¶ Et fertur igitur in suūpsius locuꝫ vnūquodq̄ rationabiliter. Cui eniꝫ consequenter ꝛ qḋ tangitur non vi proximuꝫ est. Et simul apta nata. impossibilia sunt. Que vero tanguntur ꝛ actiua ꝛ passiua sunt adinuicem. T.c.48

¶ Assignat ex predicta diffōne rōnem ꝓprietatū loci: ꝛ primo quantū ad hoc ꝙ corp⁹ nāl'r fert̄ ad propriū locū: scḋo quantū ad hoc ꝙ corpus nāl'r quiescit in suo loco. ibi. Et manet igitur nā. Dicit ergo primo ꝙ si ponat̄ locus esse terminus ↄtinentis. rōnabiliter assignari pōt cā. quare vnūqḋq̄ corpus ferat̄ ad proprium locū. quia illḋ corpus ↄtinēs ad qḋ ↄn̄r se hꝫ corpus cōtentū ꝛ locatū. ꝛ qḋ ab eo tāgit̄ terminis sil' existentibus. ꝛ hoc nō ꝑ violentiā est ꝓximū fm nām. Ordo. n. situs in partib⁹ vniuersi attendit̄ fm ordineꝫ nature. Nam corpus celeste qḋ est supremū est nobilissimū: post qḋ inter alia corpora fꝫ ignobilitatē nāe est ignis. ꝛ sic deinceps vsq̄ ad terrā. vn̄ manifestū est ꝙ corpus inferius qḋ se hꝫ ↄn̄ter fm sitū ad corpus superius: est ꝓximū sibi in ordine nature. ꝛ ideo addit non vi vt oñdat nālē ordinē situs. cui rn̄det ordo situs nālis: ꝛ excludat ordinem situs violentum sicut aliqñ ꝑ violentiaꝫ corpus terrestre est sup aerē vel aquā. ꝛ hmōi duo corpa se ↄtītia in nāli ordine situs: ꝛ in ordine nāꝫ simul apta nata esse sunt impassibilia. i. cū continuant̄ ad inuicē. ꝛ fiunt vnū ad quod aptitudinē hn̄t pp̄ ꝓpinq̄tatē nāe tunc sunt ipassibilia. sed dū tāgantur distincta existentia propter ↄrietatē qualitatum actiuaꝝ ꝛ passiuaꝝ sunt actiua ꝛ passiua ad inuicē. Sic igitur proximitas nature que est inter corpus continens

ꝯ ꝯtentũ: est cã q̃re corpus nālr mouet ad suũ locũ: q2 oꝫ ꝙ gradus nāliũ locoꝝ rñdeāt gradui nāliũ locatoꝝ. vt dcm̃ est. Sꝫ hec rō nō pōt assignari si ponatur locus: eē spaciuꝫ: q2 in dimensionib⁹ spacij separatis: nullus ordo nature considerari potest. ℂ Secundo ibi.

ℂ Et manet igitur natura in proprio loco vnum quodqꝫ rationabiliter. Et nāqꝫ hoc pars in toto loco: sicut diuisibilis pars ad totum est vt cuꝫ aque aliquis moueat partem: aut aeris: ℂ Sic autē ꝛ aer se habet ad aquaꝫ: vt materia: hic autem species. Aqua quidem materia aeris. aer autem sicut actus quidam ipsius. Aqua eniꝫ potentia aer est: aer vero potētia est aqua alio modo. Determinandum autem de his posterius est. Sed propter tempus necesse quidem dicere. Incerte autem nunc dictum: tunc erit certius. Si igitur idem materia ꝛ actus: aqua enim vtraqꝫ: sed hoc quidē potentia illud vero actu. Habebit vtique. sicut pars quodāmodo ad totum. Unde ꝛ his tactus inest. Copulatio aūt cum vtraqꝫ actu vnum fiant. Et de loco quidēꝫ ꝛ quoniam est: ꝛ quid est. dictuꝫ est. T.c.49

ℂ Assignat cāꝫ q̃re corpora nālir q̄escant in suis locis: ꝛ dicit ꝙ hoc accidit rōnabiliter si ponamus locũ eē terminũ corporis cōtinentis: q2 fm hoc corpus locatum se hꝫ ad corpus cōtinens sicut quedam pars ad totũ diuisa: tamen ꝛ hoc manifestius apparet in corporibus que sunt facilis diuisionis: sicut est aer vel aqua: horum enim partes pñt moueri ab aliq̄ in toto sicut locatum mouet in loco: ꝛ h̄ ēt nō solũ veꝝ est fm figurā ꝯtinēdi vnũ sub alio: sed ēt fm ꝓprietatē nāe: aer. n. se hꝫ ad aquā vt totũ: q2 aq̄ est vt mā: aer āt vt forma. Nā aq̄ ē q̄si mā aeris. ꝛ aer est sicut forma eius. Qḋ ex hoc appet: q2 aq̄ est in potētia ad aerē simplr. Sed veꝝ ē ꝙ ēt aer est quodam alio mō in pō ad aquā: vt determinabit posterius in li° de generatiōe. Sed ad pñs tps necesse est hoc accipe ad ostēsionē ꝓpositi: sed hic non declarat p certitudinē: sꝫ in lib. de gñatione declarabit certius. Ibi. n. dicet ꝙ cuꝫ ex aq̄ gñat aer est corruptio fꝫ qd: ꝛ gñatio simplr. pp hoc ꝙ pfectior forma introducit: ꝛ iperfectior abĳcit: cũ āt ex aere gñat aq̄ est corruptio simplr ꝛ gñatio fm qd: q2 pfectior forma abĳcit ꝛ ipfectior itroducit: sic igit aqua simplr est in potētia ad aerem sicut impfectũ ad pfectuꝫ aer aūt est in potētia ad aquā sicut pfectũ ad impfectuꝫ vñ aer se hꝫ vt forma ꝛ vt totũ qḋ hꝫ rōnē forme: aq̄ vero se hꝫ vt mā ꝛ vt ps que ptinet ad rōnē māe. Quāuis igitur idem sit ꝛ mā ꝛ actus: q2 aqua in se ꝯtinet vtrũqꝫ. Sed tñ hoc qdē est in potētia proprie loquēdo. s. aqua sicut impfectum: illud vō. s. aer in actu vt perfectũ: vnde habebit se aq̄ ad aerē quodāmō sicut pars ad totũ: ꝛ iō his. aeri ꝛ aque cũ sint duo distincta inest tactus: sed cuꝫ ex vtrisqꝫ fit vnũ: vno transeunte in nām alterius: tũc fit copulatio. i. ꝯtinuatio. sicut igit pars nālr quiescit i toto: ita ꝛ nālr corpus q̄escit in suo loco nāli. Considerandũ tñ est ꝙ phs hic loq̄t de corporib⁹ fm formas subāles: q̄s hñt ex influentia corpis celestis: qḋ est pm⁹ locus ꝛ dans virtutē locatiuā oīb⁹ alĳs corporibus: fꝫ aūt qualitates actiuas ꝛ passiuas est ꝯrietas inter elemēta: ꝛ vnũ ē corruptiuũ alterius. Ultimo aūt epilogando ꝯcludit qḋ dictũ est de loco: ꝛ qḋ est: ꝛ qd est. ℂ Lectio. IX.

4. te. t. c. 35.

p° lec. 8. t. cõ. 18.

p° lec. 8. t. c. 18.

Odeꝫ āt modo accipiendum physici esse ꝯsiderare de vacuo. ꝛ si est: aut nō: ꝛ quō est: ꝛ qd ē. sicut ꝛ de loco. Et nāqꝫ similēꝫ hꝫ credulitatem ꝛ fideꝫ per ea que opinantur. Ut. n. locuꝫ quendaꝫ ꝛ vas vacuum ponunt dicentes. Uidetur aūt esse plenuꝫ qdēꝫ cũ hꝫ graue: cuius susceptiuuꝫ est. Cum vero priuatuꝫ est vacuuꝫ: tanq̄ꝫ idē quid sit vacuuꝫ ꝛ plenum: ꝛ locus esse autem ipsis non idem. T.c.50

ℂ Postq̄ phs determinauit de loco: hic terminat de vacuo: ꝛ circa hoc duo facit. pmo manifestat suaꝫ intētioēꝫ. scḋo ꝓsequit ꝓpositũ: ibi. Alĳ qdē igit. Circa primuꝫ duo facit. primo ostendit ꝙ ad phm nālem ptinet determinare de vacuo. scḋo ostendit quo ordine de vacuo determinandũ sit. ibi. Incipere aūt. Dicit ergo ꝙ sicut ad phm nālem ptinet determinare de loco an sit. ꝛ qd sit: ita ꝛ de vacuo: q2 p fālsas rōnes aliq̄ crediderunt esse locũ ꝛ vacuuꝫ. Illi. n. q̄ dicūt esse vacuũ ponũt ipsum vt quendā locũ ꝛ quoddā vas: qḋ qdē vas vel locus vr̄ esse plenũ: cũ habꝫ intra se aliquā molē alicui⁹ corporis: sꝫ qñ nō hꝫ dr̄ esse vacuũ: ac si idē subiecto sit locus vacuũ: ꝛ plenũ: sed differant solum fm rōnem. ℂ Secũdo ibi.

ℂ Incipere aūt oportet considerationē accipientes que dicunt affirmantes non esse: ꝛ iterum cōmunes opiniones de ipsis. T.cõ.51

ℂ Oñdit quo ordine determinanduꝫ sit de vacuo: ꝛ dicit ꝙ oꝫ incipere ab hoc ꝙ ponamus rōnes coꝝ qui dicunt vacuuꝫ esse: ꝛ iteꝝ eorum qui dicunt vacuum non esse: ꝛ iterum cōes opiniones de vacuo: que. s. ad rationem vacui pertineant. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Alĳ quidēꝫ igitur tentantes monstrare: q2 nō est: non quod hoīes volunt dicere vacuũ hoc arguunt. sed peccantes dicunt sicut anaxagoras ꝛ qui eodēꝫ modo argumentantes. Demōstrant enim ꝙ aliquid est aer litigantes per vtres: ꝛ demonstrātes ꝙ aer est fortis: ꝛ accipiētes in clepsydrĳs. Alĳ autem homines volunt vacuum eē spaciũ: in quo nulluꝫ corpus sensibile. T.c.lĳ. ℂ Opinātes aūt omne quod est esse corpus dicunt oīno in quo nihil est hoc esse vacuum. Uñ plenum aere vacuum est. Igitur hoc non oꝫ mōstrare: q2 est aliquid aer: sed q2 non est alterum spaciũ a corporibus neqꝫ separabile qḋ sit actũ. quod distinguat omne corp⁹: vł sit ꝯtinuũ: sicut dicunt Democritus ꝛ Leucippus: ꝛ alĳ multi physiologorum. Aut ꝛ si aliquod extra omne corpus est: cum sit cōtinuum. ℂ Hi quidem igit nō secundum posita ad problema cōtradicunt. T.?.53.

ℂ Prosequit quod dictum est: ꝛ primo premittit ea que sunt necessaria ad inquirendum veritatē de vacuo. Secundo incipit inquirere veritatem ibi. Qm̃ aūt non est. Circa pmũ duo facit. Primo ponit rōnes ponētium ꝛ negantiũ esse vacuũ. Scḋo ponit cōes opiniones de vacuo: ostendens quid sit de rōne vacui. ibi. Ad qualem āt rē. Circa primũ duo facit. Primo ponit rōnem negantiũ esse vacuũ. Scḋo rōnes affirmantiuꝫ. ibi. Sed affir-

mantes. Dicit ergo primo q̃ aliq̃ antiquorum pħoꝝ vo
lentes monstrare non esse vacuū: in hoc peccauerunt: q̃
non arguebant contra rōnē ponētium esse vacuū. Non
enim ostendebant q̃ non sit vacuum. sed īducebāt rōnes
suas ad oñdēdū q̃ plenum aere non est vacuū: vt pꝫ de
Anax. ⁊ aliĳs sīr argumentātibus: qui ad destruendū va
cuū volebant demonstrare q̃ aer sit aliquid: ⁊ ita cū va-
cuū sit in quo nihil est: sequetur q̃ plenū aere non sit va-
cuū: q̃ aūt aer sit aliqd demonstrabāt litigantes cuꝫ suis
aduersarĳs p vtres: q̃ cum sint inflati pn̄t aliqḋ pondus
sustinere: qḋ non esset nisi aer esset aliqd: ⁊ sic demōstrāt
q̃ aer est fortis: ⁊ ēt p hoc q̃ accipiūt aerē in clepsydrĳs
idest in vasis furantib⁹ aquā: in qb⁹ cum attractiōe aeris
attrahit aqua: vel ēt impedit introitus aque nisi exeat
aer. Pꝫ igitur q̃ isti nō obĳciūt ad positioneꝫ: q̄ omnes
ponentes esse vacuū: volūt esse vacuū spaciū in quo nul
lū corpus sensibile est ꝑpter h̄ q̃ oē qḋ est opinant̄ esse
corp⁹ sensibile: ⁊ sic vbi non est corp⁹ sensibile dicunt ni-
hil esse: vn̄ cū aer sit corpus modicū sensibile: opinant̄ q̃
vbi non est nisi aer sit vacuū. Ad destruendū igitur eorū
pōnem non sufficit oñdere q̃ aer sit aliquid: sed opꝫ ostē
dere q̃ non sit aliqḋ corpus vel aliqḋ spaciū sine corpo-
re sensibili: ſm q̃ dupliciter aliq̃ ponebant esse vacuum
vno mō sicut sepatū a corporibus vt si diceremus spaciū
qḋ est infra extremitates alicuius domus esse vacuum:
alio modo sicut actu existēs inter corpa qḋ distiguit cor
pora ab inuicē: vt non sint ꝯtinua: vt dixerunt Democri
tus ⁊ Leucippus: ⁊ multi aliorū naltū pħorum: imagina
bant̄. n. q̃ si totum ens eēt cōtinuū: oīa essent vnum: non
enim eēt assignare q̄re magis distinguerent̄ corpa plus
hic q̄ ibi. vn̄ inter oīa corpa distincta ponebāt interesse
aliqḋ spaciū vacuū: in quo nullū ens esset: ⁊ q̄ democri-
tus ponebat corpora cōponi ex multis corporibus indi
uisibilibus: ponebat intermedia illoꝝ corpoꝝ indiuisibi
liū esse quaidā vacuitates q̄s dicebat poros: ⁊ sic omnia
corpora dicebat cōponi ex pleno ⁊ vacuo: vel si etiaꝫ to
tum corpus mundi sit continuum: ⁊ non sit inter partes
vniuersi aliqua vacuitas: ponebat tn̄ vacuum extra to-
tū mundū. Manifestū est igitur q̃ predicti pħi volentes
destruere vacuum non inducebant rōnem ad qōnem ſꝫ
pōnem alioꝝ: debuissent. n. ostendere q̃ nullo illoꝝ mo
dorum sit vacuum. ❡ Secundo ibi.

❡ Sed affirmantes esse magis dicunt vtium qui-
dem q̄ motus ſm locum nō erit: hic aūt est loci
mutatio ⁊ augmētum. Non enim videbit̄ vtiq̄
motus eē. nisi sit vacuum. Plenum enim impos
sibile est recipere. Si vero recipiat: ⁊ sunt duo in
eodem: continget vtiq̄ ⁊ quelibet simul esse cor
pora. Differentiam. n. ꝑpter quam nō erit vtiq̄
quod dictum est non erit dicere. Si autem hoc
cōtinget: ⁊ paruissimū accipiet maximuꝫ. Mul
ta nāq̄ pua magnum sūt. Quare si multa equa-
lia cōtinget in eodem eē. ⁊ multa inequalia.

❡ Ponit rōnes ponētiū esse vacuū: ⁊ primo eoꝝ qui lo
cuti sunt de vacuo naīr. Scḋo eoꝝ qui locuti sunt nō na
turaliter. ibi. Esse aūt affir. ⁊c̄. Circa pmuꝫ duo facit. p⁹
ponit rationem eoꝝ q̃ ponebant vacuum esse qḋdā spa
ciū a corpib⁹ sepatū. scḋo eoꝝ qui ponebāt vacuū in cor
poribus. ibi. Alio vō modo ⁊c̄. Circa primū duo facit.
Primo ponit rōnem ponentiū esse vacuum. Scḋo pōit
qm̄o melissus econuerso illa rōne vtebat̄. ibi. Melissus q̄
dem igitur. Dicit ergo primo q̃ illi qui affirmabant va-
cuū esse magis inducebant rōnes ad propositum: quaꝝ
vna erat q̃ motus ſm locuꝫ q̃ est loci mutatio ⁊ augmē
tatio: vt supradictū est: nō esset si vacuū nō eēt: quod sic
oñdebant: si. n. aliqd mouet̄ ſm locum nō pōt moueri in
plenū: q̄ locus plenus vno corpore nō pōt recipere aliḋ:
q̄ si reciperet: sequeret̄ duo corpora esse in eodem loco:
⁊ eadē rōne sequeret̄ de quocūq̄: nō. n. pōt assignari dif
ferentia: quare duo corpa sint in eodem loco: ⁊ non plu
ra: ⁊ si h̄ ꝯtingit. s. q̃ quotcūq̄ corpora sint ī eodē loco
sequet̄ q̃ paruissimus locus possit recipere maximū cor
pus: q̄ multa pua ꝯstituunt vnuꝫ magnū: vnde si multa
parua equalia sint in vno loco: ⁊ multa inequalia: sic er-
go probata hac conditionali. q̃ si motus est: vacuuꝫ est:
arguebant a positione antecedentis: motus est: ergo va T.c.54
cuū est. ❡ Secundo ibi.

❡ Melissus quidem igitur demonstrat q̃ omne T.c.55.
immobile ex his. Si eni mouebit̄ aliquid: neces
se esse vacuū dicit: vacuū aūt non est eorū q̄ sūt.
❡ Uno quideꝫ igitur modo ex his demonstrāt
q̃ aliqd est vacuum.

❡ Oñdit q̃ melissus supposita eadē cōditionali argumē
tabatur econuerso a destructione ꝯn̄tis: q̄ si motus ē va
cuū est: sed vacuū non est: ḡ motus non est: ḡ totū ens est
imobile. Iste est igitur vnus modus. quo aliq̃ probabāt
vacuum esse quasi sepatum. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Alio vero modo: q̄ vident̄ quedam coeuntia
⁊ calcantia: vt ⁊ vinum dicunt cum vtribus reci-
pere dolia: tanquā in ea que sunt vacua coeunte
densato corpore.

❡ Ponit tres rōnes ponentiū vacuū esse in corporibus:
q̄ꝝ prima est ex his que cōdensantur: videntur. n. coꝝ q̄
inspissantur ptes coire vel cōuenire in inicē: ⁊ seinuicem
calcare ⁊ cōprimere: ita q̃. sicut fert̄. dolia tm̄ de vino re
cipiunt cum vtrib⁹: quātum ēt sine vtribus. ⁊ precipue si
vtres sint subtiles propter qḋ vinum in vtribus conden-
sari videtur. hanc autem condensationem fieri existima-
bant. ac si densato corpore partes subintrarent in q̄sdaꝫ
vacuitates. ❡ Scḋam rationem ponit ibi.

❡ Amplius aūt ⁊ augmentuꝫ videtur omnibus
fieri per vacuū. alimentū qdeꝫ corpus esse. Duo
aūt corpora ipossibile simul esse.

❡ Que sumitur ex augmēto: augētur. n. corpora per ali
mētū quod corpus qḋdam est: duo aūt corpora nō pn̄t
eē in eodē loco. ergo opꝫ esse aliquas vacuitates in cor-
pore augmentato in q̄bus recipiat̄ alimētū. ⁊ sic necesse
est esse vacuū. ad hoc q̃ recipiatur alimentum. ❡ Ter- T.c.56
tiam rationem ponit ibi.

❡ Testimoniū aūt ⁊ qḋ ē de cinere faciūt: qḋ re-
cipit tantū aq̄. quantū si vas vacuū esset.

❡ Que sumitur ex vase pleno cinere qḋ tm̄ recipit de aq̄
quantū si eēt vacuum. qḋ nō esset nisi essent alique vacui
tates inter ptes cineris. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Esse aūt affirmant ⁊ pithagorici vacuū ⁊ igre
di ipsū in celo ex infinito spiritu tanq̄ respirāti:
⁊ hoc esse vacuū: qḋ determinat naturas. tanq̄
sit vacuū separatio quedaꝫ eorū q̄ sunt conseq̄n
ter ⁊ determinatio: ⁊ hoc esse primum in nume-
ris. Uacuum. n. determinare numerum ipsoruꝫ T.c.57
❡ Ex quibus quidem aliĳ dicuntur esse: aliĳ ve-
ro non dicunt fere tot ⁊ huius sunt.

¶ Ponit opiniones non nullorum de vacuo: et dicit quod etiam pythagorici affirmauerunt esse vacuum: quod quidem ingrediebatur intra partes mundi a celo propter vacuum infinitum quod ponebant esse extra celum: quasi quendam aerem vel spiritum infinitum: vt sicut ille qui respirat diuidit suo flatu aliqua faciliter diuisibilia: vt aquam aut huiusmodi: ita ex aliquo quasi respirante ingrederetur distinctio in res: quod non intelligebant fieri nisi per vacuum: sicut de democrito dictum est: ac si vacuum nihil esset aliud quam distinctio rerum: et quia prima distinctio et pluralitas inuenitur in numeris: ideo vacuum primo ponebant in numeris vt per naturam vacui vna vnitas distingueretur ab alia: ne numerus sit continuus: sed habeant naturam discretam: sed quia isti quasi equiuoce loquebantur de vacuo appellantes rerum distinctionem vacuum: propter hoc infra de hac opinione non prosequitur. Ultimo autem quasi epilogando concludit: dictum esse: propter quid quidam dicunt esse vacuum: et quidam non dicunt. ¶ Lectio. X.

D quale autem se habeat oportet accipere quid significet nomen.

¶ Dixerat supius philosophus a tribus esse incipiendum. Postquam autem prosecutus est duo eorum. scilicet opiniones negantium et affirmantium vacuum esse. Hic prosequitur tertium: scilicet communes opiniones hominum de vacuo demonstrans. Circa hoc igitur tria facit. Primo ostendit quid significetur nomine vacui. Secundo ostendit quare vacuum aliqui esse posuerunt. ibi: Quoniam autem de loco. Tertio excludit rationes ponentium vacuum esse. ibi. Neque vna autem. Circa primum duo facit: primo ostendit de quo est intentio: secundo exequitur propositum. ibi. Uidetur autem etc. Dicit ergo primo quod cum dictum sit quod quidam posuerunt vacuum esse: quidam vero negauerunt: ad cognoscendum qualiter se habet veritas: oportet accipere tanquam principium quid significet nomen vacui: sicut enim cum dubitatur an aliqua passio insit alicui subiecto: oportet accipere pro principio quid sit res: ita cum dubitatur de aliquo an sit: oportet accipere pro medio quid significet nomen: questio enim quid est: sequitur questionem an esse. ¶ Secundo ibi.

¶ Uidetur autem vacuum locus esse: in quo nihil est. Huius autem causa est: quia omne quod est corpus opinantur esse. Omne autem corpus in loco est: vacuum autem in quo nullum corpus est. Quare sicubi non est corpus nihil est hic. Corpus autem iterum omne opinantur esse tangibile: huiusmodi autem est quod habet grauitatem aut leuitatem. Accidit igitur ex sillogismo hoc esse vacuum: in quo nullum est graue: aut leue: hec quidem igitur ex sillogismo sicut prius diximus accidunt.

¶ Ostendit quid significet nomen vacui. Et primo ponit significationem communiorem: secundo significationem secundum vsum platonicorum. ibi Alio autem modo. Circa primum tria facit: primo ostendit quid significet hoc nomen vacuum: secundo quid oportet addere ad illam significationem. ibi. Sed inconueniens est. tertio remouet quandam dubitationem. ibi. Unde et si etc. Dicit ergo quod secundum opinionem hominum videtur vacuum nihil aliud significare quam locum in quo nihil sit: et huius causa est: quia proprie vacuum dicitur esse in quo non est aliquod corpus: quia solum in corpori conuenit quod sit in loco: et vacuum nihil aliud potest significare: quam locum absque locato. sed quia homines opinantur quod omne ens sit corpus: sequitur secundum eorum opinionem: quod vbi non est corpus nihil sit. et vlterius opinantur quod omne corpus sit tangibile. i. habens tangibiles qualitates: et huiusmodi corpus est quod est graue vel leue. Nondum enim erat notum quod corpus celeste esset preter naturam 4^{or} elementorum. vnde cum proprie de ratione vacui sit quod sit locus in quo non est aliquod corpus. sequitur quod vacuum sit in quo non est corpus graue vel leue non quidem quod hoc sit de ratione vacui secundum primam impositionem nominis: sed secundum quandam sillogisticam deductionem: ex communi opinione hominum opinantium omne corpus esse graue vel leue: sicut etiam secundum opinionem communem hominum existimantium omne ens esse corpus: sequitur vacuum esse in quo nihil est. Sic igitur tribus modis potest accipi huius nominis significatio. vna est propria. scilicet vacuum est hoc in quo non est corpus: alie due secundum opinionem hominum: quarum vna est communior. scilicet vacuum est locus in quo nihil est: alia vero est magis coartata. scilicet vacuum est locus in quo non est corpus graue vel leue. ¶ Secundo ibi.

¶ Sed inconueniens est: si punctum vacuum sit. Oportet enim locum esse in quo loco corporis sit spacium tangibilis. ¶ Sic igitur videtur dici vacuum vno quidem modo non plenum sensibili corpore secundum tactum. Sensibile autem secundum tactum est grauitatem habens aut leuitatem. T.c.58.

¶ Ostendit quid addendum sit ad hanc diffinitionem. dicit enim quod inconueniens est si dicatur quod punctum sit vacuum: cum tamen de puncto dici possit quod in puncto non sit corpus tangibile. Oportet ergo addere quod vacuum sit locus in quo non sit corpus tangibile: sed sit ibi spacium susceptiuum corporis tangibilis: sicut cecum dicitur quod caret visu: natum autem habere. et sic concludit quod vno modo dicitur vacuum spacium quod non est plenum corpore sensibili secundum tactum: quod. scilicet est graue vel leue. ¶ Tertio ibi.

¶ Unde si dubitabit aliquis quid vtique dicat si habeat hoc spacium colorem: aut sonum: vtrum vacuum an non. Aut manifestum est si quidem accipiat corpus quod tangitur vacuum esse: si vero non: minime.

¶ Remouet quandam dubitationem. Que est: vtrum si in aliquo spacio sit color vel sonus dicendum sit vacuum vel non: et hoc propter diffinitionem primo datam. scilicet vacuum est in quo est nihil: et soluit quod si spacium in quo est tantum sonus vel color est susceptiuum corporis tangibilis: vacuum est: si vero non vacuum non est: et hoc ideo quia hec non est propria diffinitio vacui: vacuum est in quo nihil est: nisi secundum opinionem credentium vbi non est corpus nihil esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Alio autem modo in quo non est hoc aliquid. neque substantia aliqua corporea. Unde quidam dicunt vacuum esse corporis materiam quam quidem et locum dicentes idem hoc: non bene: materia quidem enim non separabilis est a rebus. Uacuum autem querunt sicut separabile. T.c.59

¶ Ponit aliam significationem vacui secundum vsum platonicorum et dicit quod alio modo dicitur esse vacuum in quo non est hoc aliquid: neque aliqua substantia corporea: fit autem hoc aliquid per formam: vnde aliqui dicunt materiam corporis secundum quod est absque forma esse vacuum: quam etiam materiam dicunt esse locum vt supra dictum est. Sed non bene dicunt: quia materia non est separabilis a rebus quarum est materia: sed homines querunt locum et vacuum tanquam aliquid separabile a corporibus locatis. ¶ Deinde cum dicit. Lec. 3. t. co. 15.

Uoniam autem de loco determinatum est et vacuum locum necesse est esse si est priuatum corpore. Locus autem quomodo est et quomodo non est dictum est: manifestum est quoniam sic quidem vacuum non est: neque separatum: neque inse- T.c.60.

parabile. Vacuū enīz nō corp⁹:sed corpis spa
T.c.61. cium volunt esse. ℭ Unde ꝛ vacuum videtur
aliquid esse.qꝛ ꝛ locus.

ℭ Ondit quō aliq̄ ponebant vacuū esse:ꝛ pmo q̄d dice-
bant esse vacuū. Scdō pp q̄d vacuum ponebant.ibi. Et
pp hoc acceptū. Dicit ḡ primo.ꝙ qꝛ vacuū est locus pri-
Lec.6.t.57. uat⁹ corpore:ꝛ determinatū est de loco quō sit:ꝛ quō nō
sit:dctm̄ est.n.ꝙ locus non est aliqd̄ spaciū:sed terminus
ꝯtinentis:manifestū est ēt:ꝙ neq̄ vacuū est spaciū sepa-
tū a corporibus:neq̄ intrinsecū corporib⁹:sicut pōebat
Democritus:ꝛ hoc ideo qꝛ ponētes vacuū quocūq̄ isto
rū modoꝝ volunt ꝙ vacuū non sit corpus:sed spacium
corpis:ideo.n.videbaꝛ aliqd̄ eē vacuū:qꝛ locus aliq̄d ē:
ꝛ sicut locus videbaꝛ eē spaciū:ita ꝛ vacuū. Si ergo lo-
cus non est aliqd̄ spaciū preter corp⁹ neq̄ vacuū pōt eē
spaciū preter corpora:ꝛ cū de rōne vacui sit ꝙ sit spaciū
Lec.9.t. corporis preter corpora:vt supra dictū est:sequiꝛ ꝙ vacuū
om.51. non sit. ℭ Secundo ibi.

ℭ Et propter hoc acceptum est. Prouenit enīz
motus qui est s̄m locum:ꝛ locum dicētib⁹ esse
aliquid preter corpa incidentia:ꝛ in his qui q̄dē
dicūt ꝙ vacuum est. Cām aūt motus opinātur
esse vacuum sic:sicut in quo mouet̄:hoc autem
erit quare locum quidem dicunt esse.

ℭ Ostendit q̄re posuerunt vacuū:ꝛ dicit ꝙ pp idem acce
peruntvacuū esse propter qd̄ acceperūt locū eē.s.pp mo
tū:vt supra dictū est.qꝛ prouenit vt saluet̄ motus s̄m lo
cum tam̄ s̄m illos q̄ dicunt locum aliq̄d esse preter cor-
Lec.5.t. pora q̄ sunt in loco:q̄ s̄m illos qui ponunt vacuū esse.
5.32. Negātib⁹ aūt locū ꝛ vacuū nō ꝓuenit motuz s̄z locū eē:
ꝛ sic vacuū qōdāmō opinantur cāz esse mot⁹:eo mō q̄ ꝛ
locū:vt in q̄.s.est motus. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Neq̄z vna autē necessitas est si motus est esse
T.c.62. vacuū. Omnino quidē igitur omnis motionis
nequaquaz. Unde ꝛ melissum latuit:alterari nā
q̄z contingit plenum. Sed neq̄z s̄z locū motū:
Sil' enīz subingredi adinuicē contingit:si nullū
spaciū separabile sit preter corpora mota:ꝛ hoc
manifestum est etiam in continuorū reuolutioni
bus:sicut in his que sūt humidoꝝ.

ℭ Excludit rōnes ponētium vacuū esse:ꝛ nō intēdit hic
rōnes premissas vera solōne soluere:sed instantiaz dare
In lc.9. ex q̄ ex ipō aspectu apparet ꝙ rōnes nō ex necessitate cō
ꝛ totum cludūt:pmo ḡ excludit rōnes ponentiū vacuū separatū.
secūdo ponentiū vacuū in corporib⁹.ibi. Cōtingit autez
densari. Primā aūt rōnem excludit dupliciter.primo q̄-
dem:qꝛ non est necessarium si motus sit:ꝙ vacuū sit:ꝛ si
loq̄mur vniuersaliter de qualibz specie motus:manifeste
apparet ꝙ nequaquā est necessariū. Nihil.n.prohibet id
qd̄ est plenū alterari:solus.n.motus localis excludit vr̄:
si vacuū nō ponaꝛ:ꝛ hoc latuit melissum dū credidit re
moto vacuo oēz spēm motus auferri. Scdō excludit eā
rōnem per h̄ ꝙ neq̄ motus localis tollitur:si vacuū non
sit:dato.n.ꝙ nullū spaciū separabile sit preter corpora q̄
mouētur:pōt motus localis esse per h̄ ꝙ corpora subin
trent seinuicem per modum inspissationis:ꝛ sic aliq̄d in
plenū mouetur ꝛ nō in vacuū:ꝛ h̄ apparet manifeste in
ḡnationibus corpoꝝ ꝯtinuoꝝ:ꝛ precipue in humidis si
cut vr̄ in aq̄:si.n. proiciaꝛ lapis in aliquā magnā latitu-
dinem aq̄:manifeste apparet fieri q̄sdam circulationes
circa locum percussionis:quousq̄ pars aque depulse cō
moueat aliā ꝛ subintret ipsam:vn̄ qꝛ modica pars aque
subintrat per quandam diffusionē in maiorē aquā circu
lationis predicte a paruo in maius ꝓcedunt quousq̄ to
taliter deficiant. ℭ Secundo ibi.

ℭ Contingit aūt densari non in vacuū:sed pro- T.c.63.
pter id quod ea que insunt elabuntur:vt aq̄ colli
sa aerem qui inest.

ℭ Excludit rōes ponentiū vacuū in corporib⁹:ꝛ primo
rōnē q̄ ꝓcedebat ex cōdensatione.ꝛ dicit ꝙ cōtingit cor
pora cōdensari:ꝛ partes corporis subintrare sibi inuicē
nō propter hoc ꝙ pars subintrās vadat in locū vacuū:
sed ideo qꝛ erant aliqua foramina plena aliquo corpore
subtiliori:quod facta condensatione elabitur:sicut q̄do
aq̄ colliditꝛ ꝛ inspissatur:aer q̄ intus erat excludiꝛ.ꝛ hec
maxime apparent in spongia:ꝛ in hmōi corporibus po-
rosis. Hec igitur solō nō ondit cāz ꝯdensationis quā iſe-
rius ponit:sed ondit ꝙ ēt per hunc modū manifeste ex Lec.14.
cludi pōt necessitas vacui. ℭ Secundo ibi. t.c.84.

ℭ Et augmentari non solum ingrediēte aliquo: ꝛ.85.
sed ꝛ alteratione:vt si ex aq̄ fiat aer.

ℭ Excludit rōnem q̄ ꝓcedit ex augmento:ꝛ dicit ꝙ aug
mentū ꝯtingit esse nō solū per additionē alicuius corpo
ris ingredientis in corpus augmentatuz:vt sic necesse sit
esse vacuū. Sed etiaz per alterationem:sicut cū ex aqua
fit aer:maior fit quantitas aeris:q̄ erat aque:ꝛ hec etiā
nō est vera solutio rōnis inducte:sed solum instantia q̄-
dam ne sit necesse ponere vacuū. Uera aūt solutio poni
tur in libro de generatione.vbi ostenditur ꝙ alimentum
non sic trāsit in id quod augeꝛ:q̄si sit aliō corpus ab ipō. Lec.14.
sed qꝛ ꝯuertitur in subam eius:sicut ligna apposita igni t.c.34.
ꝯuertuntur in ignem. Tertio ibi.

ℭ Omnino autem ꝛ que est de augmento ratio:
ꝛ in cinerem diffuse aque:ipsa seipsam impedit.
Aut enim non augetur quodlibet.aut non cor-
pore:aut cōtingit duo corpora in eodē esse. Du
bitationem igitur volunt communem soluere:
sed non demonstrant vacuū quomodo est. Aut
omne esse corpus necesse est vacuum:si penitus
augetur:ꝛ augetur per vacuum. Eadem autem
ꝛ in cinere ratio est. ℭ Quod quidem igitur T.c.64
ꝛ ex quibus demonstrant vacuum soluere facile
sit.manifestum est.

ℭ Excludit simul ꝛ rōnem de augmēto:ꝛ rōem de aqua
effusa in cinerē.ꝛ dicit ꝙ vtraq̄ impedit seipsam: qd̄ sic
p̄z.est.n.circa augmentū hec dubitatio.vr̄ enim vel ꝙ nō
totū augeaꝛ.vel ꝙ augmentū nō fiat p additionē corpo
ris:sed p additionem alicuius incorporei.aut ꝙ ꝯtingat
duo corpora eē in eodē loco. Hanc igitur dubitationē q̄
cōiter vr̄ esse tam cōtra ponētes vacuū.q̄ ꝯ non ponen
tes.volunt soluere:sed tm̄ nō demonstrāt ꝙ vacuum sit.
sed oz eos dicere si augmētū sit pp vacuū ꝙ totū corp⁹
sit vacuū.cū totū corp⁹ augeaꝛ.ꝛ silr dōm ē de cinere.qꝛ
si vas plenū cinere recipit tm̄ de aq̄.q̄tū vacuū.oz dicere
ꝙ totū sit vacuū:nō est igiꝛ h̄ pp vacuitatē.sed pp cōmi
xtionem in q̄ aq̄ cōmixta cineri ꝛ condensatur.ꝛ aliqua
pars eius exalat.ꝛ iterum partes cineris magis inspissan-
tur humefactione.cuius est signum:qꝛ non potest extra-
hi tantum de aqua quantū prius fuit. Ultimo aūt cōclu
dit ꝙ manifestum est.ꝙ facile est soluere ea ex q̄bus de-
monstrant vacuum esse. ℭ Lectio. XI.

Q[Uoniam] aūt non est vacuum sic diuisum: sicut qdā dicūt dicem⁹ iterū: si eni vniuscuiusqꝫ loci mutatio aliqua simpliciū corpoꝝ nā ē: vt ignis qdē sursuꝫ: terre aūt deorsuꝫ τ ad mediū manifestū est φ non vacuū erit cā loci mutationis. Cuius igr̄ cā erit vacuum: vr̄ autē cā eē motus fm locum. Huius autē cā non est.

C Positis opinionibus alioꝝ de vacuo: τ quid significetur noīe vacui: hic incipit inquirere veritatē: τ primo oñdit vacuū nō esse sepatū: scdō oñdit vacuū non esse corporibus inditū. ibi. Sunt aūt quidam τc. Circa primuꝫ duo facit. pmo oñdit vacuū nō esse ex parte mot⁹. Scdō ex consideratione qua ipsum vacuū consideratur fm se. ibi. Et per se aūt. Circa primū duo facit. pmo oñdit vacuū non esse ex parte motus: scdō ex parte velocitatis τ tarditatis in motu: ibi. Amplius aūt ex his τc. Circa primum ponit sex rōnes: circa quaꝝ primā dicit φ oꝫ iterū
Sex rōnes. dicere φ nō est vacuuꝫ sepatum sicut quidam dicunt. Jō
p^a aūt ponit. Jterum. qꝛ hoc ē aliqualiter ostēsuꝫ est ex pte loci: si enim locus non sit spaciū: sequitur φ vacuū nihil sit vt supra dictū est. Sꝫ nunc iteꝝ idem oñdit ex pte
Tex.co.62. motus: pōebāt. n. vacuū: vt dictū est: pp motū: sed ꝓpter motū non est necessarium ponere vacuū. Maxime. n. vr̄ φ esset cā motus localis: sed ꝓpter motū localem nō oꝫ ponere vacuū: qꝛ oīa corpora simplicia habent mot⁹ locales nāles: sicut motus naturalis ignis est sursum: τ motus terre est deorsum τ ad medium: τ sic manifestū est φ nā vniuscuiusqꝫ corpīs est cā motus localis: τ nō vacuū: qđ qdem eēt: si pp necessitatē vacui aliq̄ corpa nālia mouerentur. Si aūt nō ponit cā mot⁹ localis: nullius alterius mot⁹ cā poni pōt: neqꝫ alteri⁹ rei. Frustra igitur vacuum est. C Scdām rōnem ponit ibi.

T.c.65. C Amplius si est vacuuꝫ aliqd velut locus priuatus corpore: cum sit vacuum quo mouebit̄ positum in ipō corp⁹. Non. n. iam in omne. Eadeꝫ autē ratio τ ad locuꝫ esse aliquid opinātes sepatum in quem fert̄ qđ fert̄. Quomodo eni mouebit̄ positum: aut manebit: τ de sursum τ deorsum: τ de vacuo: conuenit eadem ratio merito. Uacuuꝫ enim locuꝫ faciunt cā. dicētes. Et quo modo iam inerit: aut in loco aut in vacuo. Non enim accidit cum totum positum sit sicut in sepato loco τ sufferente corpore. Pars enim nisi seorsum ponatur: nō erit in loco: sed in toto. Amplius si non est locus. vacuum non erit.

C Que talis est. Si ponat̄ vacuū eē: nō pōt assignari cā mot⁹ nālis: τ q̄etis nālis. Manifestū est. n. φ corpus nāle mouet̄ ad locū suū nālē: τ q̄escit in eo nālr̄: pp cōueniētiā quā hꝫ cū ipso: τ qꝛ nō cōuenit cuꝫ loco a quo recedit: sed vacuū nō hꝫ aliquā nām p quā possit cōuenire aut dis cōuenire a corpe nāli. Si ergo ponat̄ aliqđ vacuū quasi qdā locus priuat⁹ corpe: nō poterit assignari ad quā ptē illđ corp⁹ naturalr̄ moueat̄. Nō n. pōt dici φ ferat̄ ad q̄libꝫ partē: qꝛ hoc videmus ad sensum esse falsū: qꝛ ab vna pte nālr̄ recedit: τ nālr̄ accedit ad aliā: τ hec⁹ eadem rō valet ꝯ eos q ponūt locū esse quoddā spaciū sepatuꝫ in qđ corp⁹ mobile fert̄. Nō. n. erit assignare q̄uo corp⁹ positū in tali loco vel moueat̄ vel q̄escat: qꝛ dimēsiones spacij nullā hn̄t nām p quā possit attēdi silitudo vel dissimilitudo ad corpus nale: τ merito ꝯgruit eadem rō de vacuo: τ de sursum τ deorsum. i. de loco: cuius ptes sunt sursum τ deorsuꝫ: qꝛ illi q ponūt vacuū dicunt ipsum esse locū: τ nō solū ponētes vacuū: τ ponentes locū esse spaciū: nō pn̄t assignare q̄uo aliqđ moueat̄ τ q̄escat fm locū. sed ēt non pn̄t ꝯuenienter assignare q̄uo aliqđ sit i loco vel in vacuo: si. n. locus ponat̄ esse spaciū: opꝫ φ totū corpus inserat̄ in illud spaciū: τ nō sicut accidit apđ ponentes locum eē terminū corporis ꝯtinentis. φ locatum est i loco sicut in aliquo sepato: τ sicut in quodā corpore ꝯtinente τ sustentante: τ h̄ vr̄ esse de rōne loci φ aliquid sit in loco sicut in sepato τ seorsum existente: qꝛ si ps alicuius corporis nō ponatur seorsuꝫ ab ipso corpe: nō erit in eo sicut in loco: sed sicut in toto. Est igit̄ de ratione loci τ locati φ locus seorsum sit a locato: τ hoc nō accidit si spaciū sit locus in qđ totū mergitur totum corpus. Nō igit̄ spaciū est locus: τ si spaciū non est locus: manifestuꝫ est φ vacuum non est. C Tertiam rōnem ponit ibi.

C Accidit autem dicentib⁹ esse vacuū tāq̄ȝ necessarium si qdem erit motus: cōtrarium magis eē si aliquis intendat non contingere moueri nihil: si sit vacuum. Sicut. n. pp simile dicentes terram q̄escere. sic τ in vacuo necesse est q̄escere. Non enim est quo magis τ min⁹ mouebitur: fm. n. φ vacuum est: non habet differentiam. T.c.66.

C Et dicit φ cū antiq̄ phi ponerent φ necesse est vacuuꝫ eē si est motus: ecōuerso accidit: qꝛ si est vacuum non est motus: τ hoc ꝓbat p qđdam simile. Quidam. n. dixerūt φ terra quiescit in medio pp silitudinē ptium circūferentie vndiqꝫ: τ sic terra cū non habeat q̄re moueat̄ magis versus vnā ptē circūferentie: q̄ȝ versus aliam quiescit: τ eadē rōne necesse est in vacuo q̄escere. Non. n. ē assignare quare magis moueatur ad vnā ptem q̄ȝ ad aliā: qꝛ vacuū inq̄ȝtum huius non hꝫ drias in suis partib⁹: non entis. n. non sunt differentie. C Quartam ponit ibi. 2. de. ce. lec. 25. &. cō. 90. ac per totū

C Deinde quoniam omnis motus aut violent⁹ aut fm naturam est. Necesse est autem: siquidem sit violentus esse τ eum q fm nām. Uiolentus quidem enim est extra nām: qui autem extra nām posterior est eo. qui est fm naturam. Quare si nō fm nām est vnicuiqꝫ physicoꝝ corporuꝫ motus: neqꝫ aliorum erit motuum neqꝫ vnus. At vero motus natura quomō erit in vacuo: cū nec vna sit differentia fm vacuum τ infinitum. fm quidem enim φ infinitum est: nihil erit sursū neqꝫ deorsum: neqꝫ mediū. fm aūt φ vacuū est nihil differens sursum a deorsum. Sicut. n. nullius neqꝫ vna est differentia. sicut τ non entis. vacuum autē cum non sit aliqd priuatio videt̄ esse. Natura autem loci mutatio differēs est. Quare erunt que sunt nā differentia. Si igit̄ non est natura. nusquaꝫ τ nulla loci mutatio. aut si hoc est. non est vacuum. T.c.67

C Que talis est. Motus nālis est prior violento: cū motus violētus nō fit nisi q̄dā declinatio a motu nāli remoto ergo motu nāli remouet̄ oīs mot⁹: cū remoto priori remoueat̄ posterius. sed posito vacuo remouet̄: motus na

turalis: qꝛ tollit dr̄ia partium loci ad quas est mot⁹: sicut
Lc.8 &. ꝯ posito infinito: vt supra dictū est. Sed h̄ interest inter va
õ.48.& cuū ꝯ infinitū: qꝛ posito infinito nullo mõ põt poni neqꝫ
.49. vbi sursum: neqꝫ deorsum: neqꝫ medium: vt in tertio dcm̄ est:
supra. posito aūt vacuo põnt hec qdem poni: sed non ꝙ adinuicē differāt: qꝛ nullius ꝯ nõ entis: ꝯ ꝓ ꝯñō vacui: cū sit non ens ꝯ priuatio: non est aliqua differentia. Sed loci mutatio nālis reqrit dr̄iam: qꝛ diuersa corpora ad diuersa loca mouentur. Vñ oꝫ loca nālia differre ad inuicē. Si igitur ponatur vacuū: nullius erit naturalis loci mutatio: ꝯ si nõ est loci mutatio naturalis: nulla loci mutatio erit. Unde si est aliqua loci mutatio oportet ꝙ vacuum non sit. ¶ Quintam ponit ibi.

T.cõ.68 ¶ Amplius nūc qdē ꝓiecta mouētur ꝓiectore nõ tāgente: aut ꝓꝑ ātipistasiꝫ: sicut qdaꝫ dīnt: aut ex eo qd̄ pellit pulsus aer velociore motu q̄ꝫ latio pulsi: sm̄ quā fert in ꝓpriū locuꝫ. In vacuo āt nihil hoꝝ ꝯtingit eē: neqꝫ erit fieri: sꝫ aut sic qd̄ vehit.

¶ Circa quā considerandum est ꝙ solet esse quedam dubitatio circa ea q̄ ꝓijciuntur: oꝫ.n. mouens ꝯ motū sil' eē vt infra in.7. ꝓbat. ꝯ tñ illud qd̄ proijcitur inuenit moueri ēt postq̄ sepatum est a ꝓijciente. sicut appet in lapide ꝓiecto: ꝯ sagitta emissa p arcū. Nūc igit supposito ꝙ
Lec.3. in fin. vacuū non sit: soluit ista dubitatio ex pte aeris quo medium repletur: ꝯ hoc dupl'r. Dicūt.n. quidā ꝙ ea que ꝓijciūtur mouentur postq̄ non tangunt a ꝓijciente ꝓꝑ antiperistasiꝫ. i. repcussionem: vel ꝯ resistētiā: aer.n. motus repcutit ad aliū aerē: ꝯ ille ad aliū: ꝯ sic deinceps: ꝯ p talē repcussionē aeris ad aerē mouet lapis. Alij vero dicunt ꝙ hoc ideo est: qꝛ aer q̄ ꝯtinue ext̄ra a ꝓijciente impellitur velocius impellit corpus proiectuꝫ q̄ sit motus quo corpus proiectum fertur nāl'r in propriū locū. Vñ ꝓꝑ velocitatē motus aeris non pmittit corpus ꝓiectū. vt puta lapis vel aliõ hmõi: cadere deorsuꝫ: sed fert sm̄ ipulsionem aeris. Nulla aūt istaꝝ cāꝝ posset poni si esset vacuum: ꝯ ita corp⁹ ꝓiectū nullo mõ ferret nisi q̄diu veheret puta a manu ꝓijcientis: sed statim emissus caderet: cuius cõtrarium videmus: non ergo ē vacuū. ¶ Sextam ponit ibi.

¶ Amplius nullus hēbit dicere ꝓꝑ qd qd̄ mouet stabit alicubi: quid.n. magis hic q̄ꝫ ibi. Quare
T.c.69. aut qescet: aut in infinituꝫ necesse est ferri: nisi aliquod impedierit maius. ¶ Amplius āt nūc qdē
T.c.70 in vacuū ob id qd̄ cedit ferri vr̄. In vacuo autem vbiqꝫ sil'r est huiusmodi. Quare vbiqꝫ fertur.

¶ Que talis ē. si mot⁹ sit in vacuo nullus poterit assignare cām ꝓꝑ qd illud qd̄ mouet: alicubi stat. Non.n. est rõ q̄re magis qescat in vna pte vacui q̄ in alia: neqꝫ in his q̄ mouent nāl'r: cū non sit dr̄ia in ptib⁹ vacui: vt supra dictū est: neqꝫ in his q̄ mouentur motu violēto: sicut.n. dicim⁹ ꝙ cessat motus violentus: vbi deficit repcussio vel impulsio aeris: sꝫ duas cās assignatas: oportebit ḡ ꝙ vel quiescat oē corpus ꝯ nihil moueat. aut si aliqd moueat ꝙ moueat in infinitū: nisi occurrat ei aliqd̄ corpus mai⁹ qd̄ violentū motū eius impediat: ad ꝯfirmationē aūt h⁹ rõnis subiungit cāꝫ q̄re ponūt aliq motū fieri i vacuo: qꝛ .s. vacuū cedit ꝯ ñ resistit mobili: vñ cū vacuū sil'r cedit ex oi pte fert i infinitū ex q̄lꝫ pte. ¶ Lec. XII.

Amplius āt ꝯ ex his māifestuꝫ ē qd̄ dr̄. Videm⁹.n. idē ꝯ graue ꝯ leue corpus velocius ferri ꝓꝑ duas cās aut in
T.c.71. differēdo qd: vt p aquā: aut p terram aut per aerem: aut in differendo quod fertur. si alia sit eadē ꝓꝑ excellētiā grauitatis aut leuitatis.

¶ Hic ostēdit vacuū nõ eē ex pte velocitatis ꝯ tarditatis in motu. Et circa h̄ duo fac: pmo assignat cās ꝓꝑ q̄s velocitas ꝯ tarditas ē in motu. scd̄o ex illis cõis argumētatur ad ꝓpositū. ibi. Hoc igit per qd̄ fert: qd̄ fit ꝯc. Dicit ḡ pmo. ꝙ vnū ꝯ idē corpus graue: ꝯ qd̄cūqꝫ aliud vt pote lapis vel aliqd hmõi ꝓꝑ duas cās velocius fert. aut ꝓꝑ dr̄iam medij p qd̄ fert. vt p aerē vel terram: vel aquam: aut ꝓꝑ dr̄iam ipsius mobilis: qꝛ est vel grauius vel leuius ceteris partibus. ¶ Secundo ibi.

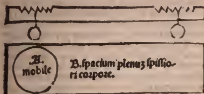
¶ Hoc igit p qd̄ fert cā est. qꝛ ipedit maxie qdem qd̄ ꝯtra fert: postea aūt ꝯ manēs. Magis āt qd̄ nõ facile diuiditur: hmõi autem grossius est. Id igit in quo est a. mouebit p b. qd̄ autem in quo ē c. tp̄s p ipꝫ āt d. cuꝫ sit subtilius: sed equalis longitudo est ipsius b. que est ipsius d. sꝫ analogiā ipedientis corpis: sit enim b. qdem aqua. d. vero aer. Quanto igitur subtilius aer aqua ꝯ icorporalius. tanto citius a. p d. mouebit q̄ꝫ per b. Habet igitur eādē rõnē: qua qdē distat aer ab aqua: velocitas ad velocitatem. Quare si dupl'r subtile est. in duplici tp̄e qd̄ est ipsuꝫ b. transibit q̄ꝫ d. Et erit in quo est c. tēpus duplex eo in quo est e. Et semper iam quātūcūqꝫ [illegible] incorporali⁹ ꝯ minus impeditum ꝯ bene diuisibilius per quod fertur. citius mouebitur.

¶ Ex premissis causis argumētat ad ꝓpositū: ꝯ pmo ex dr̄ia medij. scd̄o ex dr̄ia mobilis. ibi. Scd̄o autem horū. Circa primū duo facit: pmo ponit rõnē: scd̄o eā recapitulando recolligit: ibi. Sed sicut in caplõ. Circa primum duo facit: pmo ponit rõnem: scd̄o ostēdit ꝯclusionē seq ex premissis. ibi. Sit enim. z. vacuuꝫ. Ponit ergo pmo talē rationem: ꝓportio motus ad motū in velocitate est sicut ꝓportio medij ad mediū in subtilitate: sꝫ spacij vacui ad spaciū plenū nulla est ꝓportio: ḡ motus p vacuū non habet ꝓportionē ad motū qui fit p plenū. Primo ḡ manifestat primā ꝓpõnē huius rõnis: ꝯ dicit ꝙ mediū p quod aliqd fert est cā velocitatis ꝯ tarditatis. qꝛ ipedit corp⁹ qd̄ mouet: ꝯ maxime quidē ipedit qn̄ mediū fert in ꝯtriū. vt pꝫ in naui cuius motus impedit a vēto. Scd̄ario aūt ipedit si ēt qescat: qꝛ si sil' moueret cū mobili non impediret: sed magis iuuaret. sicut fluuius q̄ defert nauim inferius. sed inter ea q̄ impediunt magis ipedit illud qd̄ non facile diuidit. ꝯ tale est corpus magis grossum. ꝯ h̄ manifestat per exēplū. Sit.n. corp⁹ qd̄ mouet a. spaciū p qd̄ mouet sit b. ꝯ tp̄s in quo a. mouet p b. sit c. Ponamus autem aliud spaciū qd̄ sit d. eq̄lis longitudinis cum b. sed tamen d. sit plenum subtiliori corpore q̄ b. sm̄ aliquā analogiā idest ꝓportionē corporis medij. qd̄ ipedit motuꝫ corporis vt puta ꝙ spaciū b. sit plenū aq̄ spaciū v̄o d. sit plenum aere. q̄to ḡ aer est subtilior aq̄ ꝯ minus spissus. tāto mobile quod est a. citius mouebit p spaciuꝫ d. q̄ p spaciū b. que est ḡ ꝓportio aeris ad aquā in subtilitate. eadem est ꝓportio velocitatis ad velocitatē. ꝯ quāto est maior velocitas. tāto est minus tp̄s. qꝛ velocior motus dr̄ q̄ est in minori tp̄e p equale spacium vt in sexto dicetur. vnde si Lec.3.8.
aer est in duplo subtilior q̄ aqua. sequetur ꝙ tempus in cõ.lj.
quo mouetur per b. quod est plenū aqua. sit duplū tp̄e in quod pertransit d. qd̄ est plenum aere: ꝯ ita tempus c. in

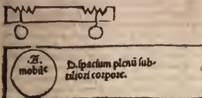
quo pertrāsit spaciū.b.erit duplū tēpore qd̄ est.e.in quo ptrāsit spaciū.d.τ sic poterimus vniuersaliter accipe:ꝙ in quacūq; ꝓportiōe mediū p qd̄ aliq̄d fert̄ est subtilius: τ minus impeditiuū τ facilius diuisibile:in eadem proportione erit motus velocior. ℭ Secundo ibi.

ℭ Demonstratio exemplaris ostendens ꝙ talis est proportio motus ad motū in velocitate qualis est proportio medij ad medium in subtilitate.

C. Tempus.

E. Tempus

ℭ Vacuū autē nullā habet ratiōnē qua excellatur sub pleno. sicut neq; nihil ad numerum. Si enim quatuor tria excellunt vno: pluribus autem vno: τ adhuc vnū pluribus q̄ duobus. Nihil autē non amplius habent ratiōnē qua excellāt. Necesse est enim diuidi excellens in excellentiam: τ in id qd̄ excellitur. Quare τ quatuor in quantūcūq; excellūt τ nihil. Unde neq; linea pūctū excellit: nisi cōponat̄ ex punctis. Silr̄ aūt vacuum ad plenū nullā possibile est habere rōnē.

ℭ Manifestat scd̄m ꝓportionē τ dicit ꝙ vacuū nō excedit a pleno fm̄ aliquā ꝓportionē. τ h̄ ꝓbat p hoc ꝙ numerus nō excedit nihil fm̄ ꝓportionē aliquā: sʒ solū attendit ꝓportio aliqua numeri ad numeꝝ vel ad vnitatē sic q̄tuor excellūt tria in vno: τ adhuc in pluri excellunt duo: adhuc in pluri vnū. vn̄ dr̄ maior ꝓportio q̄tuor ad vnū: q̄ ad duo vel tria: sʒ q̄tuor nō excellūt nihil fm̄ aliquā ꝓportionē: τ h̄ idō: q2 necesse ē ꝙ oē excellēs diuidatur in id qd̄ excellit: τ in excellentiā: idest in id in quo excellit: sicut quatuor diuidit̄ in tria τ in vnū in quo excellit tria. Si ergo quatuor excellunt nihil: sequet̄ ꝙ quatuor diuidant̄ in aliquot τ nihil: qd̄ est inconueniens. vnde etiā non pōt dici ꝙ linea excellat punctū: nisi cōponeret̄ ex punctis: τ diuideret̄ in ea. τ similiter nō pōt dici ꝙ vacuū habeat aliquā ꝓportionē ad plenum: q2 vacuū non cadit in compositionem pleni. ℭ Tertio ibi.

ℭ Ergo neq; ad motū. Sʒ si p subtilissimum in
T.c.72. tāto taliq; fert̄ per vacuū oēm exuperat rōnē.

ℭ Ponit conclusionē ꝯcludens ꝙ nō est possibile eē proportionē iter motū: qui fit per vacuū: τ motū qui fit per plenum. sed si aliqd̄ corpus fert̄ p qd̄cūq; subtilissimum in tanto spacio taliq; tēpore motus qui est p vacuū trāscēdet omnem ꝓportionē datam. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sit enim. z. vacuū: equale autē magnitudine his que sunt. b. τ. d. a. ergo si transibit τ mouebitur per. z. in quodam quidem tempore qd̄ est. i. Sed in minori q̄ in quo est. e. τ hanc habebit rōnem vacuum ad plenum. Sed in tanto tempore quantum est in quo est. i. ipsius. d. a. transibit subtilius. Transibit autē si sit aliqd subtilitate differens ab aere in quo est. z. fm̄ hanc proportionem quā tēpus habet in quo est. e. ad tēpus in quo est. i. Si enim in tanto subtilius est corpus in quo est. z. ipso. d. quantum exuperat. e. ipsum. i. transibunt econtrario velocitate in tanto quantum. i. ipsum. z. quod est in quo est. a. si feratur. Si igitur nullum sit corpus in quo est. z. adhuc velocius pertransibit quoniam τ sicut prius: sed erat in quo est. i. Quare in equali tempore transibit quod est plenum τ vacuum. Sed impossibile est. ℭ Manifestum
est igitur ꝙ si fuerit aliquod tempus in quo per T.c.73.
vacuum quodlibet fertur: accidet hoc impossibile. In equali enim accipietur: τ quod plenum est transire aliquod τ vacuum. Erit enim aliquod analogum corpus alterum ad alterum: vt tempus ad tempus.

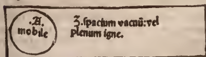
ℭ Quia predictā ꝯclusionē ostensiue ex principijs suppositis deduxerat: ne qua dubitatio oriat̄ de principijs premissis: vt certior sit ꝓcessus: ꝓbat eandē ꝯclusionē deducendo ad impole. Si eniʒ dicat̄ ꝙ motus qui est p vacuū hʒ aliquā ꝓportionem velocitatis ad motū qui est per plenū. Ponat̄ ergo ꝙ spaciū vacuū sit. z. qd̄ quidē sit eq̄le secundū magnitudinē spacio. b. qd̄ est plenum aqua: τ spacio. d. qd̄ est plenum aere. Si aūt dr̄ ꝙ motus qui est per. z habeat aliquā ꝓportionē secundum velocitatem ad motū qui est per. b. τ. d. opʒ dicere ꝙ motus qui est per z. qd̄ est vacuū: fit in aliquo determinato tēpore: q2 velocitates distinguunt̄ secundū quantitates temporꝫ. vt supra dictū est. Si ergo dicat̄ ꝙ mobile qd̄ est. a. trāseat p spaciū vacuū qd̄ est. z. in aliquo tēpore sit illud tēpus. i. qd̄ opʒ eē minus q̄ tēpus. e. in quo pertransit spaciū. d. qd̄ est plenum aere. τ sic hec erit ꝓportio motus per vacuum ad motum per plenū: que est ꝓportio temporis. e. ad tempus. i. sed necesse erit ponere ꝙ in tanto tempore quantum est. i. mobile qd̄ est. a. pertranseat quoddā spacium plenum subtiliori corpore [ipsius. d.] idest ipso. d. τ hoc quidem ꝯtinget si inueniatur aliqd̄ corpus qd̄ differat in subtilitate ab aere: quo ponebat̄ spacium plenū d. secundum illam ꝓportionem quā habet tempus. e. ad tempus. i. vtputa si dicat̄ illd̄ corpus eē ignis quo ponatur plenū spaciū. z. scd̄m ꝙ prius ponebat̄ vacuū. quia si corpus quo ponit̄ plenū spaciū. z. est tāto subtilius corpore quo ponit̄ plenū spaciū. d. q̄tū tēpus. e. excedat. i. sequitur ꝙ mobile qd̄ est. a. si ferat̄ per. z. qd̄ est spaciū plenū subtilissimo corpore τ p. d. qd̄ est spaciū plenū aere: transibit per. z. econuerso in maiori velocitate in tāto tēpore in quāto est minus. e. Si ergo nullū corpus sit in quo est. z. sʒ ponat̄ hoc spaciū vacuū: sicut τ primo: adhuc debebit velocius moueri. sʒ hoc est contra id qd̄ fuit positū.

Positū enim erat ꝙ mot⁹ fieret per spaciū.Z.qđ est vacuum in tempore I.ꝛ sic cū in tempore I.transeat idem spaciū:cū est plenū subtilissimo corpore:sequit ꝙ in eodem tempore transit idem mobile vnū ꝛ idē spaciū:cū est vacuū:ꝛ cū est plenū.manifestū est ergo ꝙ si fuerit aliquod tempus in quo mobile feraẗ per quodcūqꝫ spaciū vacuum sequetur hoc impossibile ꝙ in eq̄li tempore transibit plenū ꝛ vacuū:qꝛ erit accipere aliqđ corpus qđ habebit proportionem ad aliud corpus:sic habet proportionē tempus ad tempus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Demonstratio ducens ad impossibile probans nō eē possibile proportionem esse inter motū:qui fit per vacuum:ꝛ qui fit per plenum.

.I. Tēpus.

.E. Tēpus

.A. mobile — D.spaciū plenū aqua:vel B.spacium plenum aere.

¶ Sꝫ sic in caplo ē dicere:palā accidētis cā ē:qꝛ motus qdeꝫ ad motū ois ꝓportio est:in tēpore enim est. Temporis aūt ois est ad tempus finitis vtrisqꝫ. Uacui autem ad plenum non est.

¶ Sūmatim colligit ea in quib⁹ virt⁹ consistit ꝑmisse rationis:ꝛ dicit ꝙ sic contigit recapitulando dicere:manifesta est cā q̄re predictū inconueniens accidat:qꝛ scilicet quilibet mot⁹ est ꝓportionat⁹ cuilibet motui secūdū velocitatem:qꝛ omnis mot⁹ est in tempore:ꝛ quelibet duo tempora si sint finita habent proportionem adinuicem: sꝫ vacui ad plenū nō est ꝓportio.vt ꝓbatū est.vñ si ponaẗ mot⁹ fieri p vacuū necesse est ꝙ sequaẗ incōueniens.

¶ Secundum quideꝫ igitur ꝙ differunt per que feruntur:hec contingunt.

¶ Ultimo autem epilogans concludit ꝙ predicta incōuenientia accidunt:si accipianẗ diuerse velocitates motuū secūdū dīam medioꝝ. ¶ Sꝫ contra hāc rationem Aristo.insurgūt plures difficultates. Quaꝝ quidē ꝑma est ꝙ non videẗ sequi ꝙ si fiat mot⁹ per vacuū:ꝙ nō ha-
Que.i. bet ꝓportionem in velocitate ad motū qui fit p plenuꝫ. quilibet eniꝫ mot⁹ hꝫ determinatam velocitatē ex proportione potentie motoris ad mobile:etiā si nullū sit impedimentū.ꝛ hoc patet per exempluꝫ:ꝛ per rōnem.per exemplū quidē in corporibus celestibus: quoꝝ mot⁹ a nullo impeditur:ꝛ tñ coꝝ est determinata velocitas fm determinatū tempus. Per rōnē aūt:qꝛ ex hoc ipso ꝙ in magnitudine per quā fit mot⁹ est accipe ꝑus ꝛ posteri⁹: ꝑus ꝛ posteri⁹ est in motu:ex quo sequiẗ motū esse in determinato tempore:sed veꝝ est ꝙ huic velocitati potest aliquid subtrahi ex aliquo impediente.nō igiẗ opꝫ ꝙ ꝓportio motus ad motum in velocitate:sit sicut ꝓportio impedimenti ad impedimentum:ita ꝙ si non sit aliquod impedimentum:ꝙ motus fiat in nō tēpore. Sed oportet ꝙ secundum proportionem impedimenti ad impedimentum sit proportio retardationis ad retardationeꝫ. vnde posito ꝙ motus sit per vacuum: sequitur ꝙ nulla retardatio accidat supra velocitatem naturalem:ꝛ non sequitur ꝙ motus qui est per vacuum non habeat proportionem ad motum qui fit per plenum. Huic autem Sol.i.
obiectioni auerois in cōmēto suo resistere conatur.ꝛ ꝑ- auerois
mo quidem conatur ostendere hanc obiectionem ex fal cō.71.
sa imaginatione procedere.dicit enim ꝙ ponentes predictam obiectionem imaginantur additionem in tarditate motus fieri:sicut fit additio in magnitudine linee: ꝙ pars addita sit alia a parte cui additur.ita enim videtur ꝑdicta obiectio ꝓcedere:ac si tardatio fiat per hoc ꝙ aliquis motus addatur alteri motui:ita ꝙ subtracto illo motu addito per impedimentum retardans:remaneat quantitas motus naturalis. Sed hoc dicit non eē simile:quia cum retardatur motus:quelibet pars motus sit tardior non autem quelibet pars linee sit maior. Deinde ostendere nititur quomodo ratio Arist.necessitatem habeat.ꝛ dicit ꝙ velocitas vel tarditas mot⁹ cōsurgit quidem ex proportione motoris ad mobile. Sed oportet mobile esse aliquo modo resistens motori:sicut patiens quodammodo est cōtrarium agenti:que quidē resistentia potest esse ex tribus.primo quidem ex ipso situ mobilis.ex hoc enim ipso ꝙ mouēs intendit trāsferre mobile ad aliquod vbi:ipsum mobile in alio vbi existens repugnat intentioni motoris. Secundo ex natura mobilis sicut apparet in motibus violentis:vt cum graue proĳcitur sursum. Tertio ex parte medĳ.omnia autꝫ hec tria accipienda sunt simul vt vnum resistens:ad hoc ꝙ causetur vna causa tarditatis in motu.qm̄ igitur mobile seorsum consideratum fm ꝙ differt a mouente: est aliquid ens actu:potest inueniri resistentia mobilis ad motorem:vel ex parte mobilis tantum: sicut accidit in corporibus celestibus.vel ex parte mobilis ꝛ medĳ simul:sicut accidit in corporibus animatis:que sunt hic. sed in grauibus ꝛ leuib⁹ subtracto eo quod mobile habet a mouente:scilicet forma que est principium motus: quam dat generans quod est mouens:non remanet nisi materia:ex cuius parte nulla resistentia potest cōsiderari ad mouens.vnde relinquitur in talibus sola resistentia ex parte medĳ. Sic igitur in corporibus celestibus est differentia velocitatis solum fm proportionem motoris ad mobile.In corporibus vero animatis fꝫ ꝓportionem motoris ad mobile:ꝛ ad mediū resistens simul ꝛ in talib⁹ ꝓcederet obiectio predicta:ꝙ remota retardatione que est ex parte medĳ impedientis:adhuc remanet determinata quantitas temporis in motu fm ꝓportionem motoris ad mobile. Sed in grauibus ꝛ leuibus non potest esse retardatio velocitatis nisi fm resistenti- Impro.
am medĳ.ꝛ in talib⁹ ꝓcedit ratio Arist. ¶ Sꝫ hec om- sol.auero.
nino videnẗ eē friuola:primo quidem:qꝛ licet quantitas tarditatis non sit fm modum quantitatis continue: vt addatur motus motui:sed fm modum quantitatis intensiue.sicut cum aliquid est altero albius:tamen quantitas tēporis ex qua Arist.argumentatur:est fm modū quātitatis ꝯtinue:ꝛ sic tēpus maius per additionē tēporis ad tēpus.vnde subtracto tēpore qđ additẗ ex īpediēte:remanet tēpus naturalis velocitatis.deīde qꝛ in grauibus ꝛ leuibus remota forma quā dat generās:rema-

act per intellectū corpus quantū:ꝛ ex hoc ipso ꝙ quātū est in opposito situ existens:habet resistentiā ad motorē: nō enim pōt intelligi alia resistentia in corporibus celestibus ad suos motores.vnde nec etiā in grauib° ꝛ leuibus sequeť rō Arist.fm ꝙ ipse dicit. Et ideo meli° ꝛ breuius dicendū est:ꝙ rō Arist.inducta:est ratio ad ꝯtradicendū pōni:ꝛ nō ratio demonstratiua simplr. ponentes aūt vacuū hac de cā ipsum ponebāt:vt nō impediretur motus.ꝛ sic fm eos cā motus erat ex parte medij:qd nō impedit motū.ꝛ ideo cōtra eos Arist. argumentať:ac si tota cā velocitatis ꝛ tarditatis eēt ex parte medij:sicut etiā ꝛ supra euidenter hoc ostendit dicēs:ꝙ si natura est causa mot° simplicium corpoꝝ:nō oportet ponere vacuū: vt cā motus coꝝ.per qd dat intelligere ꝙ totā cām motus ponebāt ex parte medij:ꝛ nō ex nā mobilis. Secūda aūt dubitatio contra rōnē predictā est:q: si mediū qd est plenū impedit vt ipse dicit:sequiť ꝙ nō sit in medio inferiori aliquis motus purus non impeditus:quod videť inconueniēs. Et ad hoc cōmētator predictus respōdet:ꝙ hoc impedimentū qd est ex medio:requirit mot° naturalis grauiū ꝛ leuiū:vt possit eē resistentia mobilis ad motorē:saltē ex parte medij. Sed melius dicendum est ꝙ oīa mot° natur..lis incipit a loco nō naturali:ꝛ tēdit in locū naturalē.vnde ꝙdiu ad locū naturalē peruniat nō est inconueniēs si aliqd nō naturale ei cōiungatur. paulatim enim recedit ab eo qd est ꝯtra naturā:ꝛ tēdit in id qd est fm naturā.ꝛ ꝑpter hoc motus naturalis in fine itēdiť. ¶ Tertia obiectio est:q: cū in corporib° naturalibus sit determinatus terminus raritatis:nō videť ꝙ semp sit accipe corpus rarius:ꝛ rarius:scōm quālibet ꝑportionē tēporis ad tps. Sꝫ dicēdū est ꝙ lꝫ sit determinata raritas in rebus naturalib°:nō est ex nā corporis mobilis inquātū est mobile:sed ex natura determinatarū formarū que requirunt determinatas raritates vel dēsitates.in hoc aūt libro agiť de corpore mobili in cōmuni.ꝛ ideo frequenter vtitur Arist in hoc libro in suis rōnibus quibusdā que sunt falsa si ꝯsiderenť nāe determinate corpoꝝ possibilia aūt:si ꝯsidereť natura corporis in cōmuni.vel pōt dici ꝙ hic etiā ꝑcedit scōm opinionē antiquoꝝ phoꝝ:qui ponebāt raꝝ ꝛ dēsum prima principia formalia:scōm quos raritas ꝛ dēsitas in infinitum augeri poterāt:cū nō sequerenť alias formas scōꝫ quaꝝ exigētiā determinarenť. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Secundū aūt hoꝝ que ferunť excellentiā hec sunt. Uidemus enim maiorem inclinationē habentia aut grauitatis aut leuitatis: si alia similiter se habent figuris:citius lata per equale spacium finitū:ꝛ secundū rōnē quam habent magnitudines adinuicem. Quare ꝛ per vacuum. Sed impossibile est:propter quam enim causaꝫ ferť velocius. In plenis quidem enim ex necessitate. Uelocius enim diuidit ex fortitudine maius. Aut enim figura diuidit aut inclinatione quam habet quod fertur aut proiectum. Eque velocia ergo omnia erūt. Sed impossibile est.

¶ Ondit nō esse vacuū separatū ex velocitate ꝛ tarditate mot°:scōꝫ ꝙ oīno cā sumiť ex parte mobilis.ꝛ dicit ꝙ hec q̄ dicenť ꝯsequentur si ꝯsidereť differentia velocitatis ꝛ tarditatis:scōm ꝙ mobilia q̄ ferunť seinuicē excellunt:q: videmus ꝙ per equale spaciū finitū citius ferun tur ea q̄ habēt maiorē inclinationē: aut secūdū grauitatē:aut secūdū leuitatē:sic sint maiora in quātitate:ꝙ liter grauia vel leuia existētia:sic sint equalia in quantitate:ꝛ sint magis grauia vel leuia.hoc dico si similiter se habet secūdū figuras:nā corpus latū tardius mouet si deficiat in grauitate vel magnitudine ꝙ corpus acute figure.ꝛ secūdū ꝑportionē quā habēt magnitudines mote ad inuicē:vel in grauitate:vel in magnitudine:est proportio velocitatis.vñ ꝛ oportebit ita eē:etiā si sit mot° p vacuū fm ꝙ corpus grauius seu leuius aut magis acutū veloci° ferať p mediū:ꝫ hoc nō pōt eē:q: nō est assignare aliquā cām ꝑpter quā vnū corpus alio velocius ferať.si enim motus fiat p spaciū plenū aliquo corpore: pōt assignari cā maioris vel minoris velocitatis:secūdū aliquā pdictaꝝ cāꝝ.hoc enim est:q: illud quod mouet maius eēxñs:ex sua fortitudine velocius diuidit mediū: vel ꝑpter aptitudinē figure.q: acutū est penetrabilius: aut ꝑpter inclinationē maiorē quā hꝫ.vel ex grauitate: vel ex leuitate:vel etiā ꝑpter violētiā ꝓhibētis.vacuū autē diuidi non potest cititus vel tardius.vnde sequitur ꝙ omnia equali velocitate mouebuntur per vacuum:ꝫ hoc manifeste apparet impossibile. Patet igitur ex velocitate motus ꝙ vacuum non eē. Attendendū est etiā ꝙ in processu huius rationis est similis difficultas sicut in prima.videtur enim supponere ꝙ differentia velocitatis in motibus non sit nisi propter differentiam diuisionis medij cum tamen in corporibus celestibus sint diuerse velocitates in quib° non est aliquod plenū mediū resistens ꝙ diuidi oporteat per motū corporis celestis. Sed soluenda est hec dubitatio sicut ꝛ prius.

¶ Quod quidem igitur si vacuum sit: accidat contrarium.ꝗ propter quod probant esse vacuum: manifestum ex dictis est. Hi quidem igitur opinantur vacuum esse. Si quid erit secundum locum motus: discretum secundum se. Hoc autem idem est ei quod est dicere locum esse aliqd separatum. Sed hoc qd sit impossibile esse: dictum est prius. T.c.75

¶ Ultimo aūt ibi epilogando cōcludit manifestū esse ex dictis ꝙ si ponať vacuū esse accidit contrariū ei° ꝙ supponebāt probantes esse vacuū:illi enim procedebāt ac si mot° esse non possit si vacuū non sit. Sed ostensum est contrariū scilicet si vacuū sit:ꝙ motus non est. Si igitur premissi philosophi opinant vacuū esse quoddaꝫ discretū ꝛ separatū fm se.i.quoddam spaciū habens dimēsiones separatas:ꝛ hmōi vacuū opinant necesse eē si sit motus fm locū ponere aut sic vacuū separatū idē est ꝙ dicere locum esse quoddam spacium distinctum a corporibus:quod est impossibile:vt supra ostensum est in tractatu de loco. Lectio. XIIII. Lec.6.

Et per se aūt considerantib° videbitur vtiqꝫ dictum vacuum:sicut vere vacuū.sicut eniꝫ in aqua si ponat aliquis cubū: distabit tāta aq̄ quātus est cubus sic est etiā in aere:sed sensui immanifestū est. Et semper igiť in omni corpore habenti transmutationē:ad qd est aptū natū mutari:necesse est nisi cogat transmutari aut deorsum semper: si deorsum est motus: sicut est terre: aut sursum: sicut ignis. Aut in vtraqꝫ aut quale aliquid sit impe situm. In vacuo autem hoc quidem impossibile est: nullum enim t.c.37. T.c.76.

corpus est. Sed per vacuũ equale spaciũ transire videtur: quod quidem erat prius in vacuo: tanq̃ si aqua nõ cederet ligneo cubo neq; aer: sed omnia transirent per ipsum. At vero cubus habet tantã magnitudinẽ quantam continet vacuũ. Quod si calidũ est: aut frigidũ: aut graue aut leue: nihil minus alterũ inesse ab oibus passionibus est: & si non diuisibile sit ab illis. Dico aũt corp⁹ lignei cubi. Q̃d ẽtsi separet ab omnibus alijs: & neq; graue. neq; leue sit: continebit equale vacuũ: & in eadem erit que est loci & vacui parte equali sibi ipsi. Quid igit distabit cubi corpus ab equali vacuo & loco. Et si duo huiusmodi sunt propter qd non quelibet in eodem erunt. Unum quidem igitur hoc inconueniens & impossibile est.

¶ Hic ostendit vacuũ nõ esse rõnibus acceptis ex parte ipsius vacui absq; õsideratione mot⁹: & hoc õndit trib⁹ rõnibus. Dicit ergo primo. q etiã õsiderãtib⁹ vacuũ per se absq; motu videbit q ita sit dictũ ab aliquib⁹ vacuũ eẽ sicut vere sonat nomẽ vacui. Nã vacuũ sonat aliquid inane & qd nõ est. & inaniter: & absq; rõne & veritate dcm̃ est q vacuũ sit. & hoc qdẽ sic õndit: q: si aliqs ponat in aqua aliqd corpus cubũ s. qd habet sex superficies quadratas: oportet q tanta quantitas aque recedat a loco suo: quãta est q̃titas cubi. & sicut est de aq̃ ita est de aere: lz nõ sit ita manifestũ: eo q aqua est magis sensibilis q̃ aer. Eadẽ igit rõne qñcũq; aliqd imittit in aliqd corpus qd natũ est transmutari in aliquam partem: necesse est: nisi partes coherant per õdensationẽ aut subintrationẽ partiũ in inuicẽ: q transmutet vel secundum õditionẽ corporis cedẽtis: qñ habet exitũ liberũ: vtpote q corpus graue vt terra cedat deorsuz: & corpus leue vt ignis cedat sursuz: & corpus qd est respectu alicuius graue: & respectu alicuius leue: cedat in vtrãq; partẽ: sicut aer & aqua. vel q corpus cedat sm õditionẽ corporis interpositi: qñ. s. corpus cedẽs coartat a corpore interposito. vt nõ possit moueri sm suã exigentiã. sz sm exigentiam corporis impositi: vniuersaliter tamen hoc verũ est q oz corpus cedere corpori in qd alterũ corp⁹ imittit: ne sint duo corpora simul: sz hoc nõ põt dici de vacuo q cedat corpori imisso: q: vacuũ nõ est aliqd corpus. omne autẽ qd mouet quocũq; mõ est corpus. sed si sit aliqd spaciũ vacuũ: & aliqd corpus imittat in illud spaciũ: oportet q corpus impositum transeat per illud spacium qd prius erat vacuum. s. simul cum eo existens: sicut si aqua nõ cederet ligneo cubo: neq; aer: sed ista corpora transirẽt p ipsum corpus ligneum cubicum: ita q aer & aqua subintrarent ipsum corpus cubicum: & essent simul cum eo. sz hoc est impossibile. i. q corpus cubicum ligneum sit simul cum spacio vacuo: quia corpus ligneum cubicũ habet tantam magnitudinem. quantam habet vacuum: qd ponitur quoddam spacium dimensionatum sine corpore sensibili. & q̃uis corpus ligneum cubicum sit calidum vel frigidum: aut graue vel leue: nihilominus tamen ipsum corpus cubicum alterum est sm rationem ab omnibus passionibus sensibilibus sibi accidentibus: q̃uis nõ sit separabile ab eis secundum rem. hoc autem quod est sm rationem alterum a passionibus est ipsuz corpus lignei cubi. i. quod pertinet ad corporeitatem eius. si ergo separetur hoc corpus ab omnib⁹ que sũt alia ab ipso secundum rationem: ita q non sit graue neq; leue sequitur q contineat vel occupet de spacio vacuo aliqd equale sibi: & sic in eadem parte sibi equali que est pars loci & vacui: erit simul corpus lignei cubi quo supposito nõ videtur q sit assignare differentiam inter corpus cubi & dimensiones loci vel vacui. nam sicut dimensiones sunt sine qualitatibus sensibilibus: ita & dimensiones corporis cubici. & ad minus sm rationem sunt alie ab huiusmodi passionibus. due autẽ magnitudines equalis quãtitatis non possunt differre nisi sm situm. non enim põt imaginari q hec linea sit alia ab illa sibi equali. nisi inquantum imaginamur vtrãq; in alio & alio situ. vnde si ponantur due magnitudines simul: non videtur q possint differre. & sic si duo corpa equalia dimensionata sint simul: siue sint cũ passionib⁹ sensibilib⁹: siue non: sequitur q duo corpora sint vnũ. vnde si adhuc corp⁹ cubi & spacium qd est locus vel vacuum remaneant duo: & simul sint: nõ põt assignari rõ quare nõ quecũq; alia corpora simul esse possunt in eodem. & ita sicut corpus cubicũ simul est cũ spacio loci aut vacuitate & siml' cũ vtroq; poterit esse adhuc aliquod tertium vel quartũ corpus: qd impossibile est. nõ enim põt dici q simul cũ corpore cubico ligneo nõ possit esse simul aliqd sensibile corpus propter materiam: q: corpori nõ debet locus rõne materie: nisi sm q materia õtinetur sub dimensionibus. vnde q duo corpora non possint esse simul non est ex parte materie vel passionum sensibilium: sed solum ex rõne dimẽsionum in quibus non potest esse diuersitas: si sint equales: nisi sm situm. vt dictum est. vnde cum dimensiones sint in spacio vacuo. sicut in corpore sensibili. sicut duo corpora sensibilia nõ pñt eẽ simul: ita nec corpus sensibile simul cũ spacio vacuo. Hoc igit videt vnũ inconueniens & ipossibile qd sequitur ex premissa positione q duo corpora sint simul. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Amplius aũt manifestũ est: q: hic cubus habet transmutatus qd & oia alia corpora habẽt. Quare si a loco nihil differt quid oportet locũ facere corporibus extra vniuscuiusq; corpus: si impassibile est corpus. Nihil eniz õferet: si alterum circa ipsum equale spaciũ huiusmodi sit. T.c.77

¶ Et dicit manifestum esse q cubus qui transmutatur & ponitur in spacium vacuum habet hoc quod habẽt oia alia corpora. s. dimensiones. Si ergo dimẽsiones corporis cubici non differunt a dimensionibus loci sm rationem: quare oportet facere aliquem locum corporibus extra proprium corpus vniuscuiusq;. si locus nihil aliud est q̃ corpus impassibile. i. absq; passionibus sensibilibus: ex quo enim corpus habet proprias dimensiones: ad nihil videtur esse necessarium q ponantur circa ipm alique alie dimensiones spacij equalis suis dimensionibus. accidit igitur si ponatur vacuum vel locus eẽ quoddam spaciũ separatũ: vel q nõ est necessariũ corpora eẽ in loco. ¶ Tertiam rationem ponit ibi.

¶ Amplius oportet manifestũ esse quale vacuum sit in his que mouent. Nũc aũt nusq̃ infra mundum. aer. n. aliqd est: non videt aũt. Neq; aqua: si essent pisces ferrei. Tactu. n. est discretio illius qd tangit. ¶ Qd qdẽ igit non separatum sit vacuum ex his manifestum est. T.c.78. T.c.79.

¶ Et dicit q si aliquid esset vacuum oporteret q manifestaretur in istis mobilibus. sed nunq̃ apparet aliquod vacuum infra mundũ: q: plenũ aere quod videt vacuuz

nō eſt vacuū. aer.n.eſt aliqd: lȝ viſu nō pcipiaṫ. qꝛ ſi etiaȝ piſces eēnt ferrei ⁊ haberēt ſimilē apparētiā cū aqua nō poſſet aqua diſcerni ab eis p viſuȝ: nec tn̄ ſequereṫ ꝙ aq̄ nō eēt vel etiā piſces: qꝛ nō ſolum viſu: ſed etiā tactu diſcerniṫ illud qđ tāgiṫ. ⁊ ſic pȝ aerē aliqd eē: qꝛ tactu pcipit calidus vel frigidus. Ex his igiṫ apparet ꝙ vacuum non ſit aliqđ ſpaciū ſeparatū: neqꝫ infra mundum: neqꝫ extra mundum. Lectio. XIIII.

Unt autem quidam qui per raruȝ ⁊ denſuȝ opinantur manifeſtuȝ eſſe ꝙ ſit vacuum. Si quideȝ enim non eſt raruȝ ⁊ denſum. neqꝫ coire ⁊ calcari poſſibile eſt. Si vero hoc: aut oino motus non erit: aut moueṫ totum: ſicut dixit Xuthus: aut in equale ſemper eſt mutare aquam ⁊ aerem. Dico autem ſic: vt ſi ex aqua cyathi factus ſit aer: ſimul ex equali aere tantūdem aquaȝ fieri: aut vacuum erit ex neceſſitate. Concalcari enim vel extendi non contingit aliter.

¶ Poſtq̄ phs oſtendit nō eē vacuū: hic oſtendit nō eſſe vacuū corporib⁹ inditū. Et circa hoc tria facit. Primo ponit rōnē ponētiū ſic vacuū. Scđo iprobat poſitionem eoꝝ. ibi. [Si qdē igiṫ raꝝ dīc ⁊c.] Tertio ſoluit rōnes ipſoꝝ ibi. [Qm̄ aūt vacuū qdē ⁊c.] Dicit ergo ꝙ quidā philoſophi fuerūt qui opinati ſūt: ꝙ vacuū ſit in corporib⁹. accipiētes rōnē ex raro ⁊ dēſo. videbaṫ.n. eis ꝙ rarefactio ⁊ ꝯdēſatio fieret ꝓpter vacuū intrinſecū corporib⁹. ſi vero nō eēt ſic raꝝ ⁊ dēſum: dicebāt ꝙ nō erat poſſibile vt partes alicuius corporis coirent. i. ſubintrarent adinuicē: ⁊ ꝙ aliqđ corpus calcareṫ. i. comprimereṫ per ꝯdenſationē. Si aūt hoc nō ſit: ducebāt ad inconueniens ⁊ ex parte motus localis ⁊ ex parte mot⁹ generationis ⁊ corruptionis ſiue mot⁹ alterationis. ex parte quidem motus localis. qꝛ oportebit dicere vel ꝙ oino mot⁹ nō ſit. vel ꝙ vno moto moueaṫ totū vniuerſum. ſicut dixit Xuthus philoſophus. ⁊ hoc ideo: qꝛ ſi aliqđ corpus moueṫ localiter: cū accedit ad locū plenū alio corpore: oportet ꝙ illud corpus inde expellaṫ: ⁊ tendat in alium locū: ⁊ iteꝝ illud aliud corpus ibi inuentū in aliuȝ: ⁊ niſi fiat cōdenſatio corpoꝝ oportebit ſic ꝙ oia corpora moueanṫ: ex parte vero gn̄ationis ſiue alterationis ſequiṫ hoc inconueniens: ꝙ ſemper fiat equalis mutatio ex aere in aquā ⁊ ex aqua in aerē: vtputa ſi ex aqua vni⁹ cyathi

2.de generatione lec.6. t.c.37. generatus eſt aer: oportet ꝙ ex tāto aere quātus eſt aer generat⁹ alibi generareṫ aqua. ⁊ hoc ideo: ꝙ maior quātitas eſt aeris: q̄ aque ex qua generatur. Occupat igitur aer generatus maiorē locū: q̄ aqua ex qua generaṫ. ⁊ ſic oportet ꝙ vel totū corpus vniuerſi occuparet maiorem locū: vel ꝙ alibi tātūdē de aere ꝯuertaṫ in aquā: vel opȝ dicere ꝙ ſit aliqd vacuū intra corpa: ad hoc ꝙ fiat ꝯdēſatio corpoꝝ: qꝛ nō opinabanṫ ꝙ aliter ꝯtingeret ꝯdēſari

T.c.80. ⁊ rarefieri corpa: niſi vacuo in eis exiſtēte. ¶ Scđo ibi.

¶ Si quidem igitur rarum dicunt multa vacua ſeparata habens manifeſtum eſt ꝙ ſi neqꝫ vacuum contingit eſſe ſeparabile: ſicut neqꝫ locum habentem aliquod vacuum ſui ipſius nec rarum ſic.

¶ Deſtruit poſitionem predictam. ⁊ primo ſm̄ vnum intellectū. ſcđo ſȝ aliū. ibi. [Si aūt nō eſt ſeparabile.] Dicit ergo primo ꝙ illi qui dicunt vacuum eſſe in corporibus. dupliciter poſſunt hoc intelligere: vno modo ꝙ in quolibet corpore ſint multa quaſi foramina vacua: que ſint ſeparata ſm̄ ſitū ab alijs partib⁹ plenis: ſicut eſt videre in ſpongia vel in pumice vel in aliquo alio huiuſmodi. alio modo ꝙ vacuū nō ſit ſeparatū ſm̄ ſitū ab alijs partibus corporis: vtpote ſi dicamus ꝙ dimēſiones quas dicebāt eē vacuū: ſubintrēt oēs partes corporis. Si aūt primo mō dicant vacuum eē in corporibus: patet reprobatio huiuſmodi ex pmiſſis: per quā.n. rōnē oſtenditur ꝙ nō eſt aliqđ vacuum ſeparatuȝ extra corpa: nec aliqs locus habens tale ſpacium ꝓprium preter dimenſiones corporum: per eandem rōnem ꝓbari pōt ꝙ nō eſt aliqđ corpus hoc mō rarū ꝙ habeat intra ſe aliqua ſpacia vacua diſtincta ab alijs ptibus corporis. ¶ Secundo ibi.

¶ Si autem non eſt ſeparabile: ſed tamen ineſt T.c.81.
aliquod vacuum. minus quidem impoſſibile. Contingit autem primum: ꝙ non omnis motus eſt cauſa vacuum: ſed qui ſurſum eſt. Raruȝ enim leue. Unde ignem rarum eſſe dicunt.

¶ Improbat predictam poſitionem quantum ad ſecundum intellectum quatuor rōnibus. Dicit ergo ꝙ ſi vacuum non ſit in corpibus ſicut ſeparabile ⁊ diſtinctum ab alijs partib⁹: ſed tn̄ ineſt aliqđ vacuū in corporib⁹: min⁹ quidē eſt ipoſſe: qꝛ nō ꝯſequunṫ inconuenientia ſupra poſita ꝯtra vacuū ſeparatū. Sed tamen ad hoc etiā ſequūtur quedam inconuenientia. Primo quidem ꝙ vacuum nō erit cauſa omnis motus localis: vt ipſi intendebant: ſed ſoluȝ motus qui eſt in ſurſum. qꝛ vacuum ſm̄ eos eſt cā raritatis. rarū aūt inueniṫ eē leue. vt patet in igne. Leue aūt eſt qđ moueṫ ſurſum. vn̄ vacuū erit cā ſolum motus ſurſum. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Poſtea motus cauſa non ſic vacuum: ſicut in quo eſt: ſed ſicut vtres in eo quod feruntur ipſi: ſurſum ferunt continuum: ſic vacuum fert ſurſum. ⁊ etiam qualiter poteſt motus eſſe vacui: etiam locus vacui. Uacui enim fit vacuuȝ: in quod fertur.

¶ Et dicit ꝙ ſm̄ iſtos qui ponunt vacuum in corporib⁹ vacuum eſt cā motus: non ſicut in quo aliquid moueṫ vt ponebāt cām motus vacuum qui dicebāt vacuum ſpacium ſeparatum: ſed eo modo ponunt vacuum cām mot⁹ inquātum ipſum vacuum intrinſecum defert corpora: ſicut ſi dicamus ꝙ vtres inflati in eo ꝙ feruntur ipſi ſurſum ꝓpter leuitatem: deferunt ſurſum quicquid eis continuaṫ. ⁊ ſic vacuūindituȝ corporib⁹ fert ſecū corpus in quo eſt. Sed hoc videṫ ipoſſibile. qꝛ tūc oporteret ꝙ vacuū moueretur. ⁊ ꝙ eēt aliqs locus vacui. ⁊ cū locus ⁊ vacuū ſint idē: ſequereṫ ꝙ vacui iterioris eēt vacuū exterius in qđ ferṫ: qđ eſt ipoſſibile. ¶ Tertiā rōnē ponit ibi.

¶ Amplius quomodo aſſignant in graui ferri T.c.82.
deorſum. Et manifeſtum eſt: quoniam quanto vtiqꝫ rarius: ⁊ magis vacuum ſit. magis ſurſum fertur. ⁊ ſi ſit omnino vacuum velociſſime vtiqꝫ fertur. Fortaſſis autem hoc impoſſibile eſt moueri. Ratio autem eadem: ſicut quia in vacuo ſine motu omnia ſunt: ſic ⁊ vacuum quidem eſt quod eſt ſine motu. Incomparabiles enim ſunt velocitates.

¶ Et dicit ꝙ ſi motus ſurſum cā eſt vacuū deferens corpus ſurſuȝ cū nihil ſit aſſignare qđ deferṫ corpus deorſuȝ nō erit aſſignare q̄re grauia deorſuȝ feranṫ. Quartā

rōnem ponit ibi.⌊ Et manifestū est. ⌋Et dicit ꝙ si raruꝫ
causat motū sursum ꝑpter vacuitatē: oportebit ꝙ quā-
to aliqd est rarius ⁊ magis vacuū: tanto velociꝰ feratur
sursum. ⁊ si sit oīno vacuū velocissime feret. Sed hoc est
Lec.12. ipossibile: qꝛ qđ est oīno vacuū nō pōt moueri: eadē rō-
t.c.71. ne qua supra ostēsum est ꝙ in spacio vacuo non pōt esse
ac ꝑ totū motꝰ qꝛ nō cēt cōparare velocitates vacui ⁊ pleni: neqꝫ
ex parte spacij: neqꝫ ex pte mobilis ſ꜒ aliquā determina
tā: ꝑportionē: eo ꝙ pleni ad vacuū nulla est ꝑportio. nō
ergo vacuū pōt eē cū motꝰ sursum. ℭ Deinde cum dicit.

T.c.83. ℭ Quoniam autem vacuum quidem non dici-
mus esse: alia vero vere dubitata. Aut motꝰ nō
erit: nisi erit densitas ⁊ raritas: aut turbatur celū:
aut semper equalis aqua ex aere: ⁊ ex aqua erit
⁊ aer. Manifestum enim quia plus aer ex aqua
fit. Necesse igitur nisi sit aut depulsum quod ha-
betur vltimum tumultuari facere: aut alibi alicu
bi equaliter mutare ex aere in aquam: vt omne
corpus totius equale sit: aut nihil moueri. Sem
per enim transmutato hoc accidet: nisi circulari
ter circumstet. Non semper autem in circulum
loci mutatio: sed aliquando ⁊ in rectum est. Hi
quidem igitur propter hoc vacuum aliquid di-
cunt esse.

ℭ Soluit ꝑmissam rōnē. ⁊ ꝑmo repetit eā magis ipsam
explanās. Scđo soluit eā ibi.⌊ Nos aūt dicimꝰ. ⌋ Dicit
ergo ꝑmo ꝙ qꝛ nō dicimus eē vacuū neqꝫ in corporibus
neqꝫ extra: opꝫ soluere que ab aliqs inducunt: qꝛ vere in
gerunt dubitationē. ⁊ ꝑmo ex parte motꝰ localis: qꝛ aut
nō erit oīno motꝰ: nisi sit raritas ⁊ dēsitas quā nō intel-
ligebāt fieri nisi ꝑ vacuū: aut oportebit dicere ꝙ ad mo-
tū cuiuslibet corporis etiā ipsum celū in sursum inferat:
vel aliqua pars eius: qđ vocat turbationē celi: aut iterū
ex parte gñationis ⁊ corruptionis oportebit ꝙ semp eq̄
lis aqua fiat ex aere: ⁊ alibi aer ex aqua: qꝛ cū plus ex ae
re generet q̄ ex aqua: necesse est vt fiat cōdensatio. quaꝫ
nō credebant posse fieri sine vacuo: aut ꝙ corpus quod
habetur vltimum ſm cōmunē opinionē scilicet corpus
celeste: depellatur per exuberantiā inferiorum corporū:
aut ꝙ alibi in quocūqꝫ loco tātūdem de aere conuerta-
tur in aquam: ad hoc ꝙ totum corpus vniuersi inuenia-
tur semper equale. Sed quia ad hoc quod dixerat de
motu locali possit quodāmodo obuiari: iterum repetit:
vt excludat illud: ⁊ dicit ꝙ aut sequitur ꝙ nihil mouea-
tur: qꝛ scđm predicta: tumultuatio celi accedet quocūqꝫ
transmutato. Sed hoc est verum: nisi intelligatur motus
fieri circulariter: vtputa ꝙ a. moueatur ad locum b. ⁊ b.
ad locum c. ⁊ c. ad locum d. ⁊ iterum d. ad locum a. sic
enim non oportebit posita circulari latione ꝙ vno mo-
to totum vniuersum turbetur. sed nos non videmus ꝙ
omnis locꝰ mutatio corporꝫ naturalium sit in circulum:
sed multe sunt in rectū. vñ adhuc sequet tumultuatio ce-
li nisi ponat condensatio ⁊ vacuuꝫ. hec igit est rō ꝑpter
quam aliqui ponebāt esse vacuū. ℭ Secundo ibi.

T.c.84 ℭ Nos aūt dicimus ex subiectis: qm̄ est materia
vna cōtrariorꝫ ⁊ calidi ⁊ frigidi ⁊ aliarum physi
carū cōtrarietatū. Et ex eo qđ potentia est: actu
ens fit. Et nō separabilis quidē materia est: esse
aūt alterū est. Et vna quideꝫ numero: ⁊ si cōtin-
gat coloris: calidi ⁊ frigidi.

ℭ Soluit premissam rōnem tota aūt vis premisse rōnis
in hoc ꝯsistit ꝙ rarefactio ⁊ ꝯdēsatio fiat per vacuū. vn-
de obuiat Arist. ostendens ꝙ contingit rarefieri ⁊ ꝯden
sari sine vacuo. ⁊ primo ostēdit propositū. scđo iducit cō
clusionē ꝑncipaliter intentā. ibi.⌊ Ex dictis igit manife-
stū est. ⌋Circa primū tria facit. ꝑmo manifestat ꝑpositū
per rōnem. scđo per exēpla. ibi.⌊ Sicut igit ex frigido ⁊
calido. ⌋ Tertio per effectus rari ⁊ dēsi. ibi.⌊ Est aūt dē
sum quidem. ⌋Circa primum duo facit. primo premittit
quedam necessaria ad ꝑpositū. scđo ꝓbat ꝑpositū. ibi.
⌊ Est igit ⁊ corporis. ⌋Premittit aūt quatuor que acci
pit ex subiectis. i. ex his que supponunt in scia naturali. Lec.13.
⁊ supra etiā manifestata sunt in primo huius libri. Pri- t.c.67.
mum est ꝙ vna est materia ꝯtrariorꝫ vt calidi ⁊ frigidi: 70. ac ꝑ
vel cuiuscūqꝫ alterius ꝯtrarietatis. contraria enim nata totum
sunt fieri circa idem. secunduꝫ est ꝙ omne quod est in ac- Lec.14.
tu necessario fit ex eo quod est in potentia. Tertium est t.c.78.
ꝙ materia nō est separabilis a contrarijs: ita vt sit absqꝫ Lec.12.
eis. sed tamen ſm rōnem materia est aliud a contrarijs. t.c.62.
Quartum est ꝙ materia per hoc quod nunc est sub vno Lec.12.
contrario ⁊ postea sub alio: nō est alia ⁊ alia sed eadem t.c.60.
numero. ℭ Secundo ibi.

ℭ Est igitur ⁊ corporis materia ⁊ magni ⁊ par-
ui eadem: manifestum est autem hoc. Cum eniꝫ
ex aqua aer fiat: eadem materia non accipiens
aliud aliquid facta est. Sed quod erat poten-
tia: actu facta est: ⁊ iterum aqua ex aere simili-
ter: aliquando quidem in magnitudinem ex
paruitate. aliquando in paruitatem ex magni-
tudine. Similiter autem ⁊ cum multus aer exi-
stens in minori fit molle: ⁊ ex minori maior po-
tentia cum sit: fit materia vtraqꝫ.

ℭ Ex premissis oñdit ꝑpositū in hūc modū: eadē nume
ro est materia ꝯtrariorꝫ: magnū aūt ⁊ paruum sunt ꝯtra
ria circa quantitatem: ergo eadem numero est materia
magni ⁊ parui. ⁊ hoc manifestum est in transmutatione
subali. cum enim generatur aer ex aqua: eadem materia
que prius erat sub aqua: facta est sub aere: nō accipiēdo
aliquid quod prius non haberet: ſꝫ illud quod ꝑus erat
in potentia ⁊ in materia reductum est in actum: ⁊ simili-
ter est cum econuerso ex aere generatur aqua: sed hoc in
terest ꝙ cum ex aqua generatur aer: fit mutatio ex par-
uo in magnum: qꝛ maior est quantitas aeris generati q̄
aque ex qua generatur: cuꝫ autē ex aere fit aqua: fit ecō
uerso transmutatio a magnitudine in paruitatem ergo
⁊ cū aer multus existens reducitur ad minorem quanti-
tatem per condensationem vel ex minori in maiorē per
rarefactionem: eadem materia est que fit vtrūqꝫ in actu
scilicet magnum ⁊ paruum: prius existens ad hec in po-
tentia. Non ergo condensatio fit per hoc ꝙ alique alie
partes subintrando adueniāt. vel rarefactio per hoc ꝙ
partes inherentes extrahantur: vt existimabāt ponen-
tes vacuū inter corpora: sed per hoc ꝙ materia earūdē
partium accipit nunc maiorem nunc minorem quanti-
tatem vt sic rarefieri nihil aliud sit q̄ materiam recipere
maiores dimensiones ꝑ reductioneꝫ de potētia in actū:
cōdensari aūt ecōuerso. sicut aūt materia est in potentia
ad determinatas formas: ita etiā est in potētia ad deter
minatā quātitatē. vñ rarefactio ⁊ ꝯdēsatio nō ꝓcedit in
rebus naturalibus in infinitum. ℭ Secundo ibi.

ℭ Sicut enim ex frigido fit calidum: ⁊ ex cali
do frigidum: qꝛ eadem est que erat potentia.

sic ex calido magis calidum nullo facto in materia calido quod non esset calidum: quando erat minus calidum. Sicut quidem nec maioris circuli circulatio ⁊ conuexitas: si fiat minoris circuli eadem cum sit aut alia: in nullo alio factus est ambitus: quod non esset ambitus: sed rectum. Non enim deficiendo minus aut maius est. Neqꝫ enim scintille accipere aliquā magnitudinem in qua non ⁊ caliditas ⁊ albedo inest. Sic igitur ⁊ prior calor posteriori. Quare ⁊ magnitudo ⁊ paruitas sensibilis corporis non accipiente aliquid materia extenditur: sed quia potentia est materia vtriusqꝫ. Itaqꝫ idem est densum ⁊ rarum: ⁊ vna materia ipsorum.

℃ Manifestat idē p exempla: ⁊ qꝛ rarefactio ⁊ ꝯdēsatio ptinet ad motū alterationis: ponit exēplū de aliis alterationibus: ⁊ dicit: ꝙ sicut eadē mā mutat ex frigido in calidū: ⁊ ex calido in frigidū pp h ꝙ vtrūqꝫ coꝝ erat in po in mā: sic etiā ⁊ aliqd fit magis calidū nō pp h ꝙ aliqua pars mā fiat calida: q̄ prius nō erat calida cū eēt minus calidū. Sz qꝛ tota mā reducit in actu magis vel minus calidi. Aliud exēplū ponit de q̄litate circa q̄titatē: ⁊ dicit ꝙ si circūferentia ⁊ ꝯuexitas maioris circuli restringat ad minorē circulū: manifestū est ꝙ fit magis curuum nō tñ ista rōne: ꝙ ambitus .i. circularitas facta sit in aliqua parte que primo nō fuisset curuata sed recta: sz per hoc ꝙ idē ipsum qd prius erat minus curuatum: magis curuat: nō .n. in huiusmodi alterationibus fit aliqd magis vel minus deficiēdo .i. p subtractionē: neqꝫ ēt p additionē: sed p vnius ⁊ eiusdē trāsmutationē de pfecto ad imperfectū aut ecōuerso: ⁊ hoc patet p hoc ꝙ in eo qd est simplr ⁊ vniformiter aliquale nō est inuenire aliquā partē que sit sine tali qualitate: sicut nō est accipere in scintilla ignis aliquā partē: in qua nō sit caliditas: ⁊ albedo .i. claritas. Sic igit ⁊ prior calor aduenit posteriori non p hoc ꝙ aliqua pars que non erat calida sit facta calida: sed per hoc ꝙ illud qd erat minus calidū: fit magis calidū. vnde ⁊ magnitudo ⁊ paruitas sensibilis corporis nō extēdit vel ampliat in rarefactione ⁊ ꝯdēsatione per h ꝙ mā aliqd supadditū accipiat: sz qꝛ mā q̄ prius inerat in potētia ad magnū ⁊ paruū trāsmutat de vno in alteꝝ. ⁊ ideo rarū ⁊ densum nō fit p additionē partiū subintrātium vel per subtractionem earūdem: sed per hoc ꝙ vna est materia rari ⁊ densi. ℃ Tertio ibi.

Lc.85. ℃ Est autem densum quidem graue: rarum autē leue. Amplius sicut circuli circulatio conducta in minus non aliud accipit concauum: sed quod erat conductum est. Sic ⁊ ignis: ꝙ cum aliquis accipiat omne calidum est. Sic ⁊ omne conductione ⁊ distensione eiusdem materie. Duo enim sunt ab vtroqꝫ denso ⁊ raro. Graue enim ⁊ durum densa videntur esse: ⁊ contraria rara leue ⁊ molle. Dissonat autem graue ⁊ durum in plumbo ⁊ ferro.

℃ Manifestat ꝓpositū per effectus rari ⁊ dēsi. ex differētia .n. raritatis ⁊ dēsitatis: sequit differētia aliaꝝ qualitatum .s. grauis ⁊ leuis: duri ⁊ mollis. ⁊ sic patet ꝙ rarum ⁊ dēsum diuersificāt q̄litates ⁊ nō q̄titates. Dicit ergo ꝙ: ad raritatē sequit leuitas: ⁊ ad densitatē sequit grauitas ⁊ hoc rōnabiliter. qꝛ raꝝ est ex hoc ꝙ mā recipit minores dimēsiones. ⁊ sic si accipiant diuersa corpora equalis q̄titatis vnū raꝝ: ⁊ aliud dēsum: dēsum hꝫ plus de mā. dictū est aūt supra in tractatu de loco: ꝙ corpus cōtentū comparatur ad continens sicut mā ad formam: ⁊ sic graue quod tendit versus mediū contentum: rōnabiliter est magis densum habens plus de mā. sicut ergo circūferentia circuli maioris reducta ad minorē circulum nō recipit cōcauitatē in aliq̄ sui parte in qua nō erat prius: sz qd prius erat cōcauum reducitur ad minorem cōcauitatē. ⁊ sicut quācūqꝫ partem ignis aliquis receperit est calida: ita ⁊ totū corpus fit raꝝ ⁊ densum conductione .i. cōtractione ⁊ distensione vnius ⁊ eiusdem mae: sm ꝙ mouet ad maiorē vel minorē dimensionem. ⁊ hoc patet per hec que sequuntur ex raro ⁊ denso que sunt qualitates: nam ad densum sequitur graue ⁊ durum: ⁊ de graui quidem ratio assignata est: de duro autem ratio manifesta est: qꝛ durum dicitur quod magis resistit pulsui vel diuisioni. qd autem habet plus de materia minus est diuisibile. quia minus obedit agenti: propter hoc ꝙ est magis remotum ab actu. E conuerso autem ad rarū sequitur leue ⁊ molle: sed graue ⁊ durum in aliquibus dissonant: sicut in ferro ⁊ plumbo. nam plumbum est grauius: sed ferrum est durius. ⁊ huius ratio est: quia plumbum habet plus de terrestri: sed id quod est aque in eo est imperfectius congelatum ⁊ digestum. ℃ Deinde cum dicit.

Lec.8. t.c.48.

℃ Ex dictis igitur manifestum est: ꝙ nec discretum est vacuum: nec simpliciter: nec in raro: nec potentia: nisi aliquis velit penitus vocare vacuum causam illius quod fertur. Sic autē qua grauis est aut leuis materia que huiusmodi erit vacuum. Densum enim ⁊ rarū secundū hanc contrarietatem motus actiua sunt. Secundum autem durum ⁊ molle passionis ⁊ non passionis receptiua ⁊ non loci mutationis sed alterationis magis ⁊ de vacuo quidem quomodo est: ⁊ quomodo non est determinatū sit hoc modo. T.c.86.

℃ Cōcludit pricipale ꝓpositū: ⁊ dicit manifestū eē ex dictis ꝙ nō est vacuū aliqd spaciū sepatū: neqꝫ simplr est extra corpus exñs: neqꝫ exñs in raro: sm aliq̄ foramina vacua: neqꝫ etiā exñs est in po in corpore raro: sm illos qui nō ponebāt vacuū: qd est in corporibus sepatū a pleno. ⁊ sic nullo mō est vacuū: nisi aliqs velit penitus vocare vacuū mām: q̄ quodāmō est cā grauitatis ⁊ leuitatis: ⁊ sic est cā motus. est dēsum .n. ⁊ raꝝ sunt cā motus sm ꝯrietatē grauis ⁊ leuis: sed sm ꝯtrarietatē duri ⁊ mollis sunt cā passibile ⁊ ipassibile. vt dictū est. sed hoc nō ptinet ad loci mutationē: sed magis ad alterationē. ⁊ sic cōcludit determinatū eē de vacuo quō sit: ⁊ quō non sit. Lc. XV.

Onsequēs aūt dictis est aggredi de tempore: primū aūt bene se hꝫ opponere de ipo ⁊ per extraneas rationes vtrū sit eoꝝ q̄ sunt: aut nō entiū: postea que natura ipsius. T.c.87

℃ Postq̄ determinauit de loco ⁊ vacuo nūc determinat de tēpore. ⁊ primo dicit de quo est intentio: ⁊ quo ordine procedendū sit. scdo prosequitur ꝓpositū ibi. Qd quidē igit. Dicit ergo primo: ꝙ ꝯñs est ad predicta aggredi de tēpore. in quo designat difficultatē ꝯsiderationis. ⁊ sicut de premissis ita ⁊ de tpe: primo oꝫ opponēdo pcedere p rōnes extraneas .i. ab aliis positas vl sophisticas. vtrum

.i.sit tempus vel nõ: ⁊ si est que est nã eius. ℂ Scḋo ibi.

T.c.88. ℂ Quod quidẽ igit̃ oĩno non sit: aut vix aut obscure: ex his aliquis vtiq̧ concipiet. Hoc qdez enim prius factum est: ⁊ non est: illud vero futurum: ⁊ nõdũ est. Ex his aũt ⁊ infinitum ⁊ semp acceptũ tẽpus cõponit̃. Ex his aũt que nõ sunt compositum: impossibile esse videtur participare aliquam substantiam.

2ᵉⁱ rõne p̃ᵃ ℂ Prosequitur de tẽpore: ⁊ primo opponendo: scḋo determinando v̾itatẽ. ibi. ⌊ Accipiẽdũ aũt. ⌋ Circa p̃mum duo facit. p̃mo opponendo inquirit an tp̃s sit: scḋo quid sit ibi. ⌊ Quid aũt sit tp̃s. ⌋ Circa p̃mũ duo facit. Primo ponit duas rõnes ad oñdendũ tp̃s nõ esse. Scḋo inquirit de nunc vtrũ sit vnũ nũc in toto tẽpore vel plura ibi. ⌊ Amplius aũt ipsius nũc. ⌋ Dicit ergo primo ꝙ ex istis duabus rõnibus põt aliquis ꝯcipere vel ꝙ tẽpus oĩno nõ sit vel ꝙ sit aliquid ꝙ vix ⁊ obscure percipi possit. p̃ma ergo rõ est talis. Omne cõpositũ ex his que non sunt impossibile est eẽ vel habere aliquã substantiã. Sed tẽpus cõponit̃ ex his que nõ sunt: qꝛ tẽporis est aliquid p̃teritũ ⁊ iã nõ est aliud est futuꝝ ⁊ nõdũ est ⁊ ex his duobus cõponit̃ totũ tp̃s infinitũ ⁊ ꝑpetuũ positũ ergo impossibile est tp̃s aliquid esse. ℂ Scḋam rõnẽ ponit ibi.

T.c.89. ℂ Adhuc aũt oĩs diuisibilis si qdẽ est necesse est cũ est: aut oẽs aut quasdã ꝑtes esse. Tẽporis aũt alie facte: alie vero future sunt. Est autem nihil cũ sit diuisibile. Ipsuz aũt nũc nõ est pars. Mẽsurat.n. pars: ⁊ cõponi oportet totum ex partibus. Tempus aũt non videt̃ componi ex nunc.

ℂ Que talis est. cuiuslibet diuisibilis existẽtis necesse est dũ est aliquã partẽ eẽ vel aliquas: sed tẽpus non est huiusmodi. quia quedã tẽporis partes sunt p̃terite: alie v̾o sunt future: ⁊ nihil tẽporis qḋ sit diuisibile est in actu. ipsum vero nũc qḋ est in actu nõ est pars tẽporis: qꝛ pars est que mensurat totũ: vt binariꝰ senariũ. vel saltẽ ex qua cõponit̃ totũ sicut quaternariꝰ est pars senarij nõ mensurans ipsum: sed qꝛ ex ipso ⁊ binario cõponit̃ senariꝰ: tẽ-

J.ec.18. t.c.107. pus aũt nõ cõponit̃ ex ipsis nũc vt infra ꝓbabit̃. tẽpus igitur non est aliquid. ℂ Deinde cum dicit.

T.c.90. ℂ Amplius autez ipsum nunc qḋ videt̃ determinare p̃teritũ ⁊ futuꝝ vtrũ vnuz ⁊ idem semper permanet: aut aliud ⁊ aliud non facile est scire.

ℂ Inquirit vtrũ sit idẽ nũc in toto tempore. ⁊ circa hoc tria facit. primo mouet questionem. secundo obijcit ad vnã partem ibi. ⌊ Si quidẽ eniz semp. ⌋ Tertio ad alterã ibi. ⌊ At vero neq̧ nunc. ⌋ Dicit ergo primo ꝙ nõ est facile scire vtrũ nunc qḋ videt̃ distinguere inter p̃teritũ ⁊ futuꝝ semper maneat idem in toto tempore: an sit aliud ⁊ aliud. ℂ Secundo ibi.

ℂ Si quidem enim nunc semper alteruz ⁊ alteꝝ: nulla autem eoꝝ que sunt in tempore alia ⁊ alia pars simul est que non ꝯtineat: alia vero contineat: sicut minus tempus subest sub pluri: ipsum nunc qḋ mõ est: prius aũt fuit necesse est corrũpi aliqñ: qꝛ ipsa qdem nũc simul adinuicem nõ erũt. Corruptuz aũt esse necesse est prius. In eodem qdem igit̃ corruptũ esse impossibile est: ꝓpter hoc quod tunc est. In alio autem nũc corrumpi prius nunc non contingit. Sic enim impossibile est habita esse inuicez ipsa nũc: vt punctum cum puncto. Si quidez igitur in eo quod consequenter est non corrumpitur: sed in alio. In medijs nunc que sunt infinita: simul erit: hoc autem impossibile est.

ℂ Ostendit ꝙ non sit aliud ⁊ aliud nunc tali ratione: due partes temporis que sunt alie adinuicem non possunt simul esse: nisi vna contineat aliam: sicut maius tempus cõtinet minus: vt annus mensem: mensis diem. simul eniz est ⁊ dies ⁊ mensis ⁊ annus: sed vnum nunc cum indiuisibile sit nõ continet alterũ. Si ergo est accipere in tempore duo nũc necesse est ꝙ illud nũc qḋ mõ est ⁊ priꝰ nõ fuit aliquãdo corrumpat̃: ⁊ ꝙ nunq̃ duo nũc sint simul. Omne aũt corruptũ necesse est in aliquo nũc corrũpi. nõ aũt põt dici ꝙ prius nũc sit corruptũ in ipso nunc priori: qꝛ tũc erat ipsum nũc ⁊ nihil corrũpit̃ dũ est. Silr̃ ẽt nõ põt dici ꝙ p̃us nũc corrũpat̃ in posteriori: qꝛ impossibile est sic se habere duo nũc adinuicẽ ꝙ sint habita. i. immediate consequentia se: sicut etiam impossibile est de duobus punctis. ⁊ hoc nũc supponat̃: qꝛ in sexto probabit̃. L.vi.t.c.i. Sic igit̃ inter quelibet duo nũc sunt infinita nũc. Si ergo prius nũc corrũpat̃ in aliquo posteriori nũc: sequitur ꝙ ante sit illud nũc cũ oĩbus alijs nũc intermedijs: quod est impossibile. vt dictum est. Impossibile est igitur esse aliud ⁊ aliud nunc. ℂ Tertio ibi.

ℂ At vero neq̧ nunc semper manere idem possibile est. Nullius eniz diuisibilis finiti vnus terminus est. nec si in vno sit continuũ. nec si in plura. Ipsum autem nunc terminus est. ⁊ tempus est accipere finitum. T.c.91.

ℂ Ostẽdit ꝙ nõ possit eẽ vnũ ⁊ idẽ nũc duabus rõnibꝰ. Quarũ prima talis est. Nullius diuisibilis finiti põt esse vnus terminus tantũ: neq̧ si sit cõtinuũ fm̃ vnã dimensionẽ vt linea neq̧ si fm̃ plures vt superficies ⁊ corpus. nã vnius linee finite termini sunt duo puncta: ⁊ superficiei plures linee: ⁊ corporis plures superficies: s; ipsuz nũc est terminus tẽporis. Cũ igit̃ sit accipe aliqḋ tẽpus finitum necesse est ponere plura nunc. ℂ Scḋam rõnez ponit ibi.

T.c.92. ℂ Amplius si simul esse secunduz tempus ⁊ nec prius nec posterius in eodem esse. ⁊ in ipso nũc est. simul sunt que in annum sunt millesimum: his que sunt hodie. nec prius nec posterius nihil aliud alio. ℂ De his quidem igitur que insunt ipsi tot opposita sint. T.c.93.

ℂ Illa dicũtur esse simul fm̃ tp̃s ⁊ nec prius nec posteriꝰ q̃ sunt in eodẽ nũc. Si ergo est idez nũc ꝑmanẽs in toto tẽpore sequit̃ ꝙ illa que fuerunt ante mille annos sint simul cũ his q̃ sunt hodie. Ultimo aũt epilogãdo ꝯcludit tot eẽ opposita de ipsis nunc q̃ sunt in tp̃e. Le. XVI.

Quid autem est tempus: ⁊ que ipsiꝰ natura simil'r ⁊ ex traditis immanifestũ est: ⁊ de quibꝰ attingimus aduenientes prius. Quidã eniz totiꝰ qdẽ motũ dicũt. Alij aũt ipsaz speram.

ℂ Postq̃ inquisiuit an tempus sit. hic disputatiue inquirit quid sit. ⁊ primo improbat positiones alioꝝ: secundo inquirit quõ se habet ad motũ qui tẽpori propinquissimus videt̃. ibi. ⌊ Quoniã aũt videt̃ maxie. ⌋ Circa p̃mũ

duo facit. Primo ponit opiniones. Scdo improbat eas ibi. Quāuis circulationis. Dicit ergo pmo. q quid sit tē pus τ qd sit natura eius nō pōt esse māifestū ex his que tradita erant de tēpore ab antiquiorib⁹ neqз per aliqua quibus attingi possit qd ipsi circa hoc determinauerit. Quidam.n. dixerūt q tempus est motus celi. Quidam vero q est ipsa spera celestis. ¶ Secundo ibi.

¶ Quāuis circulationis τ pars tempus quodam est: circulatio autem non est: pars enim circulationis est que accipitur: sed nō circulatio.

¶ Improbat positas opiones. τ pmo pmā. 2° scdaз. ibi. Toti⁹ aūt spera. Circa pmū ponit duas rōnes. Quaꝝ pma talis est. Si circulatio est tps oз q ps circulatiōis sit circulatio: qr ps tpis tempus est: sз pars circulatiōis non est circulatio. ergo tempus non est circulatio.

¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Amplius autem si plures essent celi: similiter esset tempus cuiuslibet ipsorum motus. Quare multa tempora simul.

¶ Que talis est. motus multiplicat̄ fm multitudinē mobiliū. Si ergo plures eēnt celi: plures eēnt circulatiōes coꝝ. τ sic si circulatio sit tps sequeret̄ q essent multa tēpora simul: qd est impossibile. nō.n. est accipere duas ptes
Lec.15. tpis sil nisi vna ptineat aliā: vt supra dictuз est. Moue-
T.c.90 bant tn̄ hi ad ponēdū tps esse circulatiōem: qr videbāt tps circulo quodam reiterari. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.94 ¶ Totius autem spera visa est quidem dicentibus esse tempus. quia in tempore omnia sunt: τ in totius spera. Est autem stultius quod dicitur qз τ quod est de hoc impossibilia considerare.

¶ Excludit scdam opionē: τ dicit. qbusdam visum est q spera celi eēt tps: p hoc q oia sunt in tpe: τ etiā oia sunt in spera totius: qr celum ptinet oia. vnde pcludere volebant q spera celi esset tempus: i qua qdem rōne duplex erat defectus: qr nō vniuoce dr̄ esse aliqd in tpe τ in loco. Scdo qr argumentabat̄ in scda figura ex duab⁹ affirmatiuis. τ id dicit q ista positio est magis stulta q̄ q oporteat considerare impossibilia que ad ipsam consequent̄. Manifestuз est.n. q omnes partes spere sunt simul: non autem temporis. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.95. ¶ Quoniam autem videtur maxime motus esse τ mutatio quedam tempus hoc considerandū est. Uniuscuiusqз quidem igitur mutatio τ motus in ipso propter alterationem τ augmentum mutatio est solum: aut vbi fortasse est ipsum qd mouetur: τ transmutatur. Tempus autem similiter τ vbiqз τ apud omnia est.

¶ Inquirit qūo se hз tps ad motuз. τ pmo ondit q tps nō est motus. 2° q nō est sine motu. ibi. At vo neqз sine motu τc. Circa pmū ponit duas rōnes ad ostendendū q tps nō sit motus aut mutatio q posset maxime videri: pmo qr ois mot⁹ τ mutatio vel est solū in ipso transmutato: vel etiā in loco vbi est trāsmutatū τ trāsmutās: quoꝝ pmū dr̄ pp motum in substantia τ q̄litate τ q̄titate. Scdm autem dicitur ppter motū in vbi: qui dr̄ mot⁹ in loco: sed tempus est vbiqз τ apud oia. ergo temp⁹ nō est motus. ¶ Scdam rōnem ponit ibi.

T.c.96. ¶ Amplius autem mutatio quidem omnis velocior aut tardior est. Tempus autem non est Tardum autem τ velox tempore determinantur: velox quidem quod in pauco multum mouetur. Tardum autem quod in multo paucuз. Tempus autem non determinat̄ tempore: neqз quo quantum aliquid est: neqз quo quale. T.c.97

¶ Quod quidem igitur non est motus: manifestum est. Nihil autem differat nobis dicere in presenti motum aut mutationem.

¶ Que talis est. ois mutatio τ mot⁹ ē velox aut tardus: sed tempus nō est hmōi. ergo tps nō est motus vel mutatio. Mediā sic pbat. tarduз τ velox determinant̄ ex tpe: qr velox dr̄ qd mouet̄ per multū spacium in pauco tpe: tardum aūt qd ecōuerso per paucū spaciū in multo tempore: sed tempus nō determinat̄ tempore: neqз fm suam quātitatē: neqз fm qualitatē: qr idem nō est mēsura suipsius. ergo tps nō est velox neqз tardus: τ qr ppo fuerat q mutatio est velox aut tarda nō facta mentione de motu: subiungit q quātum ad presens non differt dicere motum aut mutationem. In quinto enim osten- Lec. 2.
detur eorum differentia. ¶ Deinde cum dicit. T.c.7.

¶ At vero neqз sine motu tempus est. Cū enim nihil ipsi mutamur secundum intelligentiaз aut latet transmutantes: non videtur nobis fieri tēpus: sicut neque qui in sardo fabulantur dormire apud heroes: cum expergiscuntur. Copulāt enim nunc primum posteriori nunc: τ vnum faciunt remouentes propter insensibilitatem medium. Tanquam igitur si non esset medium nunc: sed idem τ vnum: non esset tempus. Sic τ quando latet alterum esse: non videtur medium esse tempus. Si igitur non opinari esse tempus tunc accidit nobis cum non diffinimus nec vnam mutationem sed in vno indiuisibili videtur anima manere. Cum autem sentimus τ determinamus: tunc dicimus fieri tempus: manifestum est q non est sine motu neque mutatione tempus. ¶ Quot igitur ne- T.c.9
que motus neque sine motu tempus est manifestum est.

¶ Ostendit q tempus nō est sine motu: quia quādo homines nō mutantur fm suam apprehēsionem: aut si mutantur tamē latet eos: tunc non videtur eis q pertranseat aliquod tempus: sicut patet in his qui in sardo: que est ciuitas asie: dicuntur fabulose dormire apud heroes idest apud deos. animas enim bonorum τ magnoꝝ heroes vocabāt: τ quasi deos vocabāt: vt herculis bacci τ similium. per incantationes enim aliquas aliqui insensibiles reddebantur: quos dicebāt dormire apud heroes: quia excitati quedam miracula se vidisse dicebant: τ futura quedam prenunciabant. tales autem redeuntes non percipiebant tempus quod preterierat: dum ipsi sic absorpti erāt: quia illud instās primum in quo dormire ceperant copulabant posteriori nunc in quo excitabantur: ac si essent vnum. medium enim tempus non percipiebant. Sicut igitur nō esset aliud τ aliud nūc sз ideз: τ vnum nō esset tempus medium: sic τ quando latet diuersitas duorum nūc: non videtur tempus esse mediuз. Si ergo tūc accidit non opinari tempus cum nō perci-

primus aliquam mutationem: sed homini videtur q fit in vno indiuisibili nunc: tunc aut percipimus fieri tempus quando sentimus ⁊ determinamus .i. numeramus motum aut mutationem: manifeste sequitur q tempus non fit sine motu: neqz sine mutatione. Ultimo ergo concludit q tpe non fit mot⁹: nec fit sine motu. Lec. XVII.

Accipiendum autem quoniaz querimus quid sit tempus: hinc incipientibus quid motus est. Simul enim motū sentimus ⁊ tempus. Et nāqz si sint tenebre ⁊ nihil per corpus patiamur motus autez aliquis in anima fit: subito simul videtur fieri quodāmodo tempus. At vero ⁊ cum tempus videtur fieri aliquod simul ⁊ motus aliquis fieri videtur. Quare aut motus: aut motus aliquid est tempus. Quoniam autem non est motus: necesse est motus aliquid esse ipsum.

¶ Postq philosophus disputatiue inquisiuit de tempore: hic incipit determinare veritatem. ⁊ primo determinat veritatem de tempore. scdo mouet quasdam dubitationes circa vitate determinatā: ⁊ soluit eas. ibi. Dignuz aūt. Circa primum duo facit. primo determinat de tempore fm se: scdo per comparationē ad ea que tempore mensurantur. ibi. Quoniaz aūt est tempus ⁊c. Circa primum tria facit. Primo manifestat quid sit tempus. scdo quid sit nunc temporis. ibi. Et sicut motus semper ⁊c. Tertio ex diffinitione motus assignata assignat rōnes eoꝝ que dicuntur de tempore. ibi. Qd quidem igit tempus ⁊c. Circa pmum duo facit. Primo ponit temporis diffinitionem. scdo manifestat eam. ibi. Signum autez. Prima pars diuiditur in tres particulas: fm tres partes diffinitionis temporis quas inuestigat. Secūda pars incipit ibi. Quoniaz aūt qd mouetur ⁊c. Tertia ibi. Determinamus aūt ⁊c. Primo ergo inuestigat hanc particulam q tempus est aliquid motus. Unde dicit: q qn inquirimus quid sit tempus: hinc accipiendum est: vt accipiamus quid motus sit tempus: ⁊ q tempus sit aliqd motus: per hoc manifestum est q simul sentimus motū ⁊ tempus. Cōtingit enim quādoqz q percipimus fluxū temporis: quāuis nullum motum particularem sensibilem sentiamus: vtpote si simus in tenebris: ⁊ sic visu nō sentimus motum alicuius corporis exterioris. ⁊ si nos nō patiamur aliquam alteratione in corporibus nostris ab aliquo exteriori agente: nullum motum corporis sentiemus: ⁊ tñ si fiet aliquis motus in anima nostra: puta fz successionem cogitationum ⁊ imaginationum subito videtur nobis q fiat aliqd tempus. ⁊ sic percipiendo quēcūqz motum percipimus tempus. ⁊ similiter econuerso cum percipimus tempus: simul percipimus motuz. Unde cum non sit ipse motus: vt probatum est: relinquit q
.16.t.c. sit aliquid motus. Habet aūt dubitationez qd hic dicit
s.t.90 de perceptione temporis ⁊ motus. Si enim consequat aliquem motum sensibilem extra animam existentē: sequitur q qui non sentit illuz motū: non sentiat tempus: cuius contrarium hic dicitur. Si aūt tempus consequatur motū anime: sequit q res non comparentur ad tempus nisi mediante anima. ⁊ sic tempus erit non res nature: sed intentio anime: ad modum intentionis generis ⁊ speciei. Si aūt sequatur vniuersaliter omnem motū: sequitur quotquot sunt motus: tot sint tempora: qd est impossibile: qz duo tempora non sunt simul: vt supra habitum est. ¶ Ad huius igitur euidentiam sciendū est q ē vnus primus motus qui est causa omnis alterius mot⁹. vñ qcunqz sunt in esse transmutabili habent hoc ex illo primo motu: qui est motus primi mobilis. Quicūqz aūt percipit quēcūqz motum: siue in rebus sensibilibus existentem: siue in anima: percipit esse transmutabile: ⁊ per ɔñs percipit primū motum quem sequit tempus. vnde quicunqz percipit quemcūqz motū percipit tempus: licz tempus non consequatur nisi vnum primum motum: a quo omnes alij causantur ⁊ mensurantur: ⁊ sic remanet tantum vnum tempus. ¶ Secūdo ibi.

¶ Quoniaz autez quod mouetur: mouetur ex quodaz in quiddaz: ⁊ omnis magnitudo continua est sequitur magnitudinez motus: propter id enim q magnitudo continua est: ⁊ motus cōtinuus erit. Quantum enim motus est: tantum ⁊ tempus videtur fieri. T.c.99.

¶ Inuestigat scdam particulā positā in diffinitione temporis. Supposito .n. q tempus sit aliquid motus consequens .s. ipm: restat inuestigandū fm quid temp⁹ ɔsequatur motū: qz fm prius ⁊ posterius. Circa hoc ergo tria facit. Primo ondit quō in motu inueniat prius ⁊ posterius. Scdo quō prius ⁊ posterius se habeat ad motū. ibi. Est aūt prius ⁊ posterius. Tertio q tempus sequit motum fm prius ⁊ posterius. ibi. At vero ⁊ temp⁹. Circa pmū duo facit. Primo ostēdit q ɔtinuitas est in tpe ex motu ⁊ magnitudine. Scdo q etiā prius ⁊ posteri⁹. ibi. Pri⁹ aūt ⁊ posteri⁹. Dicit ergo pmo. q omne qd mouet mouet ex quodam in quiddam: sed inter alios motus pmus est motus localis: qui est a loco in locū fz aliquam magnitudinē. Primū aūt motū ɔsequit tempus. ⁊ ideo ad inuestigandū de tempore opz accipere motū fm locū: qa ergo motus fm locū est fm magnitudinem ex quodam in qddam: ⁊ omnis magnitudo est ɔtinua: oz q motus consequat magnitudinē in ɔtinuitate: vt qz magnitudo continua est ⁊ motus continu⁹ est: ⁊ per cōsequens tps etiam ɔtinuū est: qz qntus est motus prim⁹: tantū fieri tempus videt. non aūt tempus mēsurat fm qntitatem cuiuscūqz motus: qz tardus mouet fz paucuz spaciū in multo tempore: velox aūt econuerso: sed solū qntitatem primi motus sequet tempus. ¶ Secūdo ibi.

¶ Prius autem ⁊ posterius in loco primum sunt. Hec autem positione sunt determinata. Quoniam autem in magnitudine primum ⁊ vltimum est: necesse est in motu prius ⁊ posterius esse proportionaliter his que sunt ibi. At vero ⁊ in tempore est prius ⁊ posterius propter id quia sequitur semper alterum alterum ipsorum.

¶ Ostēdit etiam q idem ordo cōsiderat in priori ⁊ posteriori. ⁊ dicit. q pri⁹ ⁊ posteri⁹ sūt prius in loco siue in magnitudie. ⁊ hoc ideo qz magnitudo est qntitas positionē habēs. de rōne aūt positionis est prius ⁊ posteri⁹. vnde ex ipsa positione locus habet pus ⁊ posteri⁹: ⁊ qz in magnitudine est prius ⁊ posterius: necesse est q in motu sit prius ⁊ posteri⁹ proportionaliter his: que sunt ibi .s. in magnitudine ⁊ in loco. ⁊ per consequens etiam in tēpore est prius ⁊ posterius: quia motus ⁊ tempus ita se habent: q semper alterum eorum sequitur ad alterum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Est autem prius ⁊ posterius ipsorum in mo-

tu quod equidem ens motus est: tamen esse ipsi us alterum est: ⁊ non est motus.

¶ Ostendit quomodo prius ⁊ posterius se habẽt ad motum: ⁊ dicit q̃ prius ⁊ posterius ipsoꝝ .s. temporis ⁊ motus quantum ad id quod est motus est: tamẽ sm rõnem est alterum a motu ⁊ non est motus. de ratiõe enim motus est q̃ sit actus existentis in potentia: sed q̃ in motu sit prius ⁊ posterius: hoc contingit motui ex ordine partiũ magnitudinis. Sic igitur prius ⁊ posteri⁹ sunt idem subiecto cũ motu: sed differunt ratione. Unde restat inquirẽdũ: cũ tempus sequat motũ: sicut supra ostensum est: vtꝝ sequatur ipsum inquantũ est motus an inquãtũ habet prius ⁊ posterius. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.100 ¶ At vero ⁊ tempus cognoscimus: cum diffinimus motum prius ⁊ posterius determinantes: ⁊ tunc dicimus fieri tempus: quando prioris ⁊ posterioris in motu sensum percipimus.

¶ Ostendit q̃ tempus sequatur motũ rõne prioris ⁊ posterioris. propter hoc enim est ostensũ q̃ tempus sequitur motum: q̃ simul cognoscimus tempus ⁊ motũ: sm illud ergo tempus sequitur motũ: quo cognito in motu cognoscitur tempus. sed tũc cognoscimus tempus cum distinguimus determinando prius ⁊ posteri⁹: ⁊ tũc dicimus fieri tempus qñ accipimus sensum prioris ⁊ posterioris in motu. Relinquit ergo q̃ tempus sequit motũ sm prius ⁊ posterius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Determinamus autem in accipiendo aliud: ⁊ aliud ipsum: ⁊ medium ipsorũ alterũ. Cũ enim altera extrema medij intelligimus: ⁊ duo dicat anima ipsa nunc: hoc quidem prius: illud vero posterius: tunc ⁊ hoc dicimus esse tempus: determinatũ enim ipso nunc tempus esse videtur

T.c.101. ⁊ supponat. ¶ Quando qdem igit tanq̃ vnũ ipsum nunc sentimus: ⁊ non sit sicut prius ⁊ posterius in motu: aut vt idem quidem prioris ⁊ posterioris alicuius: non videtur tempus fieri nullumq̃ neq̃ motus. Cum autẽ prius ⁊ posterius est: tunc dicimus tempus. Hoc enim est tempus. Numerus motus sm prius ⁊ posterius. Non ergo motus tempus est: sed sm quod numerum habet motus.

¶ Ostendit quid motus tẽpus sit: quia numerus motus: ⁊ hoc etiam ostendit eodem medio .s. per cognitionẽ temporis ⁊ motus. Manifestũ est enim q̃ tũc esse tempus determinamus: cum accipimus in motu aliud ⁊ aliud: ⁊ accipimus aliquid mediũ inter ea. Cũ enim intelligimus extrema diuersa alicui⁹ medij: ⁊ anima dicat illa eẽ duo: hoc pri⁹: illud posteri⁹ quasi numerando prius ⁊ posterius in motu: tũc hoc dicim⁹ esse tempus. Tempus enim determinari videt ipso nũc. ⁊ hoc supponat ad presens: q̃ postea erit magis manifestũ. Qñ igit sentimus vnum

Lec.18. nũc ⁊ non discernimus in motu prius ⁊ posteri⁹: vel qñ

T.c.105 discernimus in motu prius ⁊ posteri⁹: sed accipimus idẽ nũc vt finem prioris ⁊ principium posterioris: non fieri videtur tempus: q̃ neq̃ est motus: sed cũ accipimus prius ⁊ posteri⁹ ⁊ numeramus ea: tũc dicimus fieri tẽpus. ⁊ hoc ideo quia tempus nihil aliud est q̃ numerus mot⁹ sm prius ⁊ posterius. tps .n. percipimus: vt dictũ est: cũ numeramus prius ⁊ posterius in motu. Manifestũ est ergo q̃ tempus non est motus: sed sequit motum sm q̃ numerat. vnde est numerus motus. ¶ Siquis aũt obijciat contra predictam diffõnem q̃ prius ⁊ posteri⁹ tpe determinant: ⁊ sic diffinitio est circularis. Dicendũ ẽ: q̃ prius ⁊ posteri⁹ ponunt in diffõne temporis sm q̃ cãnt in motu ex magnitudine: ⁊ nõ sz q̃ mensurat ex tempore. ⁊ ideo supra Aristo. ostendit q̃ prius ⁊ posterius: prius sũt in magnitudine q̃ in motu: ⁊ in motu q̃ in tpe: vt hec obiectio excludat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Signum est autem: plus quidem enim ⁊ minus iudicamus numero. Motum autẽ in plurem ⁊ minorem tempore. Numerus itaq̃ quidem tempus est. T.c.10?

¶ Manifestat predictã diffõnem dupl'r. Primo qdem quodam signo. Id .n. quo aliqd iudicamus plus ⁊ min⁹ est numerus eius: sed motũ iudicamus plurẽ ⁊ minorẽ tpe. tps igitur est numerus. ¶ Secundo ibi.

¶ Quoniam autem numerus est dupliciter: ⁊ namque quod numeratur ⁊ numerabilem numerum dicimus: ⁊ quo numeramus: tempus autem est quod numeratur: ⁊ non quo numeramus. Est autem alterum quo numeramus. ⁊ quod numeratur.

¶ Manifestat qd̃ dictũ est per distinctionẽ numeri. ⁊ dicit q̃ numer⁹ dr̃ dupl'r. Uno modo id qd̃ numerat actu: vel qd̃ est numerabile: vt pote cũ dicimus decem homines vel decem equos: qui dr̃ numerus numeratus: q̃ est numerus applicatus rebus numeratis. Alio modo dicitur numerus quo numeramus .i. ipse numerus absolute acceptus: vt duo tria quatuor. Tps aũt non est numerus quo numeramus: q̃ sic sequeret q̃ numerus cuiuslibet rei esset tps: sed est qd̃ numerat: q̃ ipse numer⁹ prioris ⁊ posterioris in motu tempus dicitur: vel etiam ipsa que sunt prius ⁊ posterius numerata. ⁊ ideo lz numerus sit quantitas discreta: tempus tamen est quantitas continua: propter rem numeratam: sicut decem mẽsure panni quoddam continuum est: quãuis denarius numerus sit quãtitas discreta. Lectio. XVIII.

T sicut motus semper aliud. sic ⁊ tẽpus. Quot autem simul omne tempus idem est. Ipsum enim nunc idem est quod quidem erat. Esse autem ipsi alterum est. T.c.103

¶ Postq̃ phs ostendit quid est tempus: hic determinat de nunc. ⁊ primo ostendit vtrum sit idem nũc in toto tẽpore: vel aliud ⁊ aliud: quod supra in dubitatione positum fuit. Secũdo ex hoc vlterius assignat rationem eorum que dicuntur de nũc. ibi. Manifestum autem ẽ ⁊c. Tria facit circa primum. Primo proponit q̃ nũc quodammodo est idem ⁊ quodammodo non est idem. Secũdo exponit quod dixerat. ibi. Ipsum autem nũc. Tertio probat ibi. Sequit enim sicut dictũ est. Dicit ergo. q̃ cum tempus sit numerus motus: sicut partes motus sunt semper alie ⁊ alie: ita ⁊ partes temporis: sed illud qd̃ simul existit de toto tempore est idem .s. ipsum nunc. Qd̃ quidem sm id qd̃ est: idẽ est: sed ratione est alteꝝ: sm qd̃ est prius ⁊ posterius. ⁊ sic nunc mẽsurat tps non sm q̃ est idem subiecto: sed sm q̃ rõne est alterum ⁊ alteꝝ: ⁊ prius ⁊ posterius. ¶ Secũdo ibi. Lec.15. T.c.90.

¶ Ipsum autẽ nunc tẽpus mensurat. sm quod prius ⁊ posterius est. Ipsum aũt nunc est qui/ t.c.104.

dez sicut idem: est vero sicut non idem: sm quidem enim q in alio & alio alterum est. Hoc vero erat ipsi nūc: inquantum autez quodcunqz ens est: ipsuz nunc quidez est.

¶ Exponit quod dixerat: & dicit q ipsum nūc quodam modo semper est idem & quodāmodo non idez. Inquātum.n. semper consideratur vt aliud & aliud sm successionē temporis & motus: sic est alterz & alterum: sed sm q consideratur in se: sic est idem: & hoc est qd supra diximus: q ipsi est esse alterū. Nam hoc est esse ipsi nunc.s. sm hoc accipit ratio ipsius: vt consideratur in decursu tēporis & motus: sed inquantū ipsum nunc est quoddam ens sic est idem subiecto. ¶ Tertio ibi.

¶ Sequitur eniz sicut dictuz est magnitudinem motus. Hunc autem tēpus: sicut diximus. Et similiter igitur puncto quod fertur: quo motuz cognoscimus & prius in ipso & posterius. Hoc qua quidez quodcunqz ens est idez est: aut eniz punctuz: aut lapis: aut aliquid aliud hmōi est. Ratione autez aliud est: sicut sophiste accipiūt alterum coriscum in theatro esse & coriscum in foro. Et hoc igitur in eo quod alibi & alibi est alterum. Id autem quod fertur sequitur ipsum nunc: sicut tempus motum. Eo enim quod fertur cognoscimus prius & posterius in motu. Secundum autem q numerabile prius & posterius ipsum nunc est: quare & in his quod quidem ens nunc est: idem est: prius enim & posterius est quod in motu: esse autez alterum: scdm enim q numerabile prius & posterius ipsum nunc est.

¶ Probat quod dixerat: & primo probat q nūc est idez subiecto: sed alterū & alterū ratione. secūdo q ipm nūc mensuret tempus. ibi. Et notū autem maxime. Dicit ergo primo. q sicut supra dictum est: motus quantum ad

Lec.17. T.c.99. continuitatem: & pri⁹ & posterius: sequit magnitudinem & tempus motū. Imaginem⁹ igit sm geometras q pūctus motus faciat lineam: similiter oportebit aliqd esse idem in tempore: sicut est aliquid in motu. Si autem pūctum motum suo motu faciat lineam ipsum pūctum qd fertur est quo cognoscimus motū & prius & posterius in ipso. non enim motus percipitur nisi ex hoc q mobile aliter & aliter se habet. & sm id quod pertinet ad precedentem dispositionem mobilis: iudicamus prius in motu: sm autem id quod pertinet ad sequentem dispositionem mobilis: iudicamus posteri⁹ in motu. hoc ergo qd mouetur quo motū cognoscimus & discernimus prius & posterius in ipso: siue sit punctū: siue sit lapis: siue qdcūqz aliud: ex parte qua est quoddam ens: quodcūqz sit est idem scz subiecto. sed ratione est alterz. & hoc modo sophiste vtuntur altero: cum dicūt coriscum alterū esse in theatro & in foro: sic arguentes sm sophisma accidētis: esse in foro est aliud ab eo qd est in theatro: sed coriscus est nūc in foro: nūc in theatro. ergo est ali⁹ a se. Sic igit patet q id quod mouet est alterum sm rationem i eo qd est alibi & alibi: licz sit idem subiecto: sed sicut tempus sequit ad motum: ita ipsum nūc sequit ad id quod fertur. & hoc probat: quia per mobile cognoscimus pri⁹ & posterius in motu. Cū enim inuenimus mobile in alia parte magnitudinis per quam mouetur: iudicamus q motus q fuit per vnam partem magnitudinis prius preterijt: & per aliam partem magnitudinis posteri⁹ sequit: & similiter in numeratione motus q̄ fit per tps: id qd distinguit prius & posteri⁹ temporis: est ipm nūc qd est termin⁹ preteriti. & pncipiū futuri. Sic igit nūc se habet ad tps sicut mobile ad motū. ergo sm commutatā proportionem: sicut tps ad motū: ita & nūc ad mobile. Unde si mobile in toto motu est idem subiecto: sed differat ratione: oportebit ita esse & in nūc: q sit idem subiecto: & aliud & aliud ratione: qz illud quo discernit in motu prius & posterius est idem subiecto: sed alterz ratiōe .s. mobile. & id sz qd numerat prius & posteri⁹ in tempore: est ipm nūc. Ex hac aūt consideratione de facili potest accipi intellectus eternitatis. Ipsuz enim nūc inquātum respondet mobili se habēti aliter & aliter discernit prius & posterius in tempore & suo fluxu tps facit: sicut pūctus lineam. Sublata igit alia & alia dispositione a mobili remanet substantia semper eodem modo se habens. Unde intelligit nūc vt semper stans: & non vt fluens: nec habens prius & posteri⁹. Sicut igitur nūc temporis intelligitur vt numerus mobilis: ita nūc eternitatis intelligitur vt numer⁹: vel potius vt vnitas rei semp eodem modo se habentis. ¶ Secundo ibi.

¶ Et notum autem maxime hoc est. Et motus enim propter id quod mouetur: & loci mutatio propter id quod fertur: hoc aliquid eniz quod fertur. Motus autez non. Est quidez igitur sicut idem ipsum quod nunc dicitur semper. Est autem sicut non idem. Et nanqz est similiter quod fertur.

¶ Ostendit vnde habeat mensurare nūc tps: & dicit q hoc ideo est: qz id qd est maxime notū in tempre nūc ē: & vnumqdqz mensurat per id qd est maxime notum sui generis: vt dicit in .10. metaphy. & hoc etiam ostēdit ex Lec.2. in p°.
habitudine motus ad mobile: qz motus cognoscit per id qd mouet: & loci mutatio per id quod localiter fert: quasi minus notum per magis notum: quod ideo est qz id quod mouet: est hoc aliquid. i. res q̄dam per se stans: quod non conuenit motui. vnde mobile est notius motu: & per mobile cognoscitur motus: & similiter tempus per ipsum nūc. & sic concludit conclusionem principaliter intentam: q id quod dicitur nūc semper est idez quodammodo & quodammodo non: qz similiter est de mobili: vt dictum est. ¶ Deinde cum dicit. T.c.105

¶ Manifestuz est autez q nisi tempus sit: ipsuz nunc non erit: & si quidez ipsuz nunc non erit tempus non erit: simul enim sunt: sicut quod fertur & loci mutatio: sic & nūerus qui est eius quod fertur: & qui est loci mutationis. Tempus quidem eniz est loci mutationis numerus. Ipsum autem nunc vt quod fertur: vt vnitas numeri.

¶ Assignat rationem eorum que dicuntur de nūc. & primo eius qd dicit q nihil est temporis nisi nūc. secundo eius quod dicitur q nunc diuidit & continuat temporis partes. ibi. Et continuum autem. Tertio eius quod dicitur q nunc non sit pars temporis. ibi. Et adhuc manifestum. Dicit ergo primo. manifestum esse q si non sit tempus non erit nūc: & si non erit nunc: non erit temp⁹: & hoc ex habitudine motus ad mobile: sicut eni loci mu

tatio ⁊ id qđ fert sunt simul: sic ⁊ numerus eius qđ fert: simul est cum numero localis motus: sz tps est numer⁹ loci mutationis. ipm aūt nūc comparat ad id qđ fert: non qdem sicut numerus: qz nūc est indiuisibile est: sed sicut vnitas numeri. Relinquitur igit ꝙ tps: ⁊ nūc non sūt sine inuicem. Attēdēdū est aūt ꝙ tempus semper comparat loci mutationi: q est primus motuū: tempus enim est numerus primi motus: vt dictum est. ¶ Scđo ibi.

¶ Et continuum autem tempus est ipsi nunc: ⁊ diuiditur sm ipsum nunc. Sequitur enim hoc ad loci mutationem: ⁊ ad id quod fertur: ⁊ motus enim ⁊ loci mutatio vna est ab eo quod fertur: qa vnum ⁊ non quodcūqz ens. Et nanqz defici est: sed non ratione: ⁊ nanqz determinat priorez ⁊ posteriorez motum hoc.

¶ Assignat rationem eius qđ dr ꝙ tempus continuat: ⁊ diuidit sm nunc: ⁊ primo ex parte motus ⁊ mobilis. scđo ex parte lineę ⁊ pūcti. ibi. Sequitur aūt ⁊ hoc. Dicit ergo primo. ꝙ iaz ex dictis pz ꝙ tps est ꝯtinuū ipsi nūc .i. continuat per ipm: ⁊ diuidit per ipm. ⁊ hoc ēt ꝯñs est ad id qđ inuenit in loci mutatione: cui⁹ numerus est tps: ⁊ in eo ꝙ fert sm locū cui respondet ipm nunc. Manifestum est enim ꝙ omnis motus habet vnitatē ab eo qđ mouet: quia .s. id qđ mouet est vnum ⁊ idem manens in toto motu: ⁊ non est indifferenter id qđ mouetur: vno motu manente qđcūqz ens: sed illud idem ens qđ prius incepit moueri: quia si esset aliud ens qđ postea moueret: deficeret primus motus ⁊ esset alius motus alteri⁹ mobilis. ⁊ sic patet ꝙ mobile dat vnitatem motui. que est eius continuitas: sed verum est ꝙ mobile est aliud ⁊ aliud sm rationem. ⁊ per hūc modum distinguit priorem ⁊ posteriorem partem motus: qz sm ꝙ consideratur in vna ratione vel dispositione: cognoscit ꝙ quecūqz dispositio fuit in mobili ante illam assignatam pertinebat ad priorem partem motus. Quecūqz autem post hanc erit: pertinebit ad posteriorem. sic ergo mobile ⁊ continuat motū ⁊ distinguit ipsum. ⁊ eodem modo se habet nunc ad tempus. ¶ Scđo ibi.

¶ Sequit autem ⁊ hoc quodammodo ad pun-
T.c.106 ctū. Et punctū enim continuat longitudinem ⁊ determinat. ¶ Est enim hui⁹ qdem principiū illius autem finis. Sed cū sic quidez accipiat aliquis tanquam duobus vtensvno: necesse est stare si principiū ⁊ finis idez punctū erit. Ipsuz aūt nūc propter id quod mouetur quod fertur semper alterum est. Quare tempus numerus non sicut eiusdem puncti quia est ⁊ principium ⁊ finis: sed sicut vltima eiusdem magis ⁊ non sicut partes. ⁊ propter quod dictum est. Medio enim puncto tanquam duobus vtetur: ergo quiescere accidet.

¶ Assignat eiusdem rōnez ex parte lineę ⁊ pūcti. ⁊ dicit ꝙ hoc qđ dcm̄ est de tempore ⁊ nūc consequit quodam modo ad id qđ inuenit in linea ⁊ pūcto: qz pūctū continuat lineam ⁊ distinguit ipsam inqtum est principiū vnius partis ⁊ finis alteri⁹: sed tamen differenter se habet in linea ⁊ pūcto ⁊ tempore ⁊ nūc: qz pūctum est qđdam stans ⁊ linea similiter: vnde potest homo accipere idem pūctum bis ⁊ vti eo vt duob⁹: vt .s. principio ⁊ fine: ⁊ cū sic vtimur pūcto vt duob⁹ accidit qes: sicut patet in motu reflexo in quo id qđ erat finis primi motus: est principium scđi motus reflexi. Et propter hoc probat infra in .8. ꝙ mot⁹ reflexus non est ꝯtinuus: sed intercidit qes media: sed ipm nūc nō est stās ꝑpter id qđ respōdet mobili qđ semper fert durante motu: ⁊ ꝑpter hoc oz nūc esse semper alterū ⁊ alterū sm ratiōem: vt supra dictū est. ⁊ ideo cū tempus sit numerus motus nō hoc modo numerat motū: qđ aliqd idem temporis accipiat vt principiū vni⁹ ⁊ finis alteri⁹: sz magis numerat motū accipiēdo duo vltima temporis .s. duo nūc: que tamē nō sūt partes eius. ⁊ quare competat iste modus numerandi in tēpore magis ꝙ alius: quo per pūctum numerant partes quantū est principiū ⁊ finis: ratio est: que dicta est: qz sz hūc modū vtit aliquis pūcto vt duob⁹: ⁊ sic accidit qes media: q nō potest esse in tempore ⁊ motu. nō tamen intelligēdum est per id qđ dicitur: ꝙ idem nūc non sit principium futuri ⁊ finis preteriti: sed ꝙ nō percipimus tempus numerādo motū per vnum nūc: sed magis per duo: vt dictum est: qz sequeret ꝙ in numeratiōe motus idem nūc sumeretur bis. ¶ Deinde cum dicit. lec.17. in pn° ac solutōe pe dubitationis.

¶ Et adhuc manifestū ꝙ nulla pars ipsum nūc temporis est: neque diuisio motus: sicut neqz puncta lineę: lineę enim duę partes vnius sunt: Secundum quidem igitur ꝙ est terminus: ipsum nunc non est tempus: sed accidit: sm vero ꝙ numerat numerus. Termini quidem enim illius solum sunt: cuius sunt termini. Numerus autem qui est horum equorum decem alibi ⁊ alibi est. t.c.107.

¶ Assignat ratiōem eius qđ dicit: ꝙ nūc nō est pars tēporis. ⁊ dicit manifestū esse ꝙ nūc nō est pars temporis: sicut neqz id per quod distinguit motus nō est pars motus .s. aliqua diuisio signata in mobili: sicut etiam nec pūcta sūt partes lineę. Duę enim lineę sūt partes vnius lineę. Manifestat aūt ꝓprietates ipsius temporis ex motu ⁊ linea: qz sicut dictum est supra motus est ꝯtinuus propter magnitudinem: ⁊ tempus propter motū. Cōcludit ergo finaliter ꝙ ipm nūc: sm ꝙ est terminus qdam nō est tempus: sed accidit ipsi vt terminus terminato: sz sz ꝙ tempus numerat alia: sic etiam nūc est numerus aliorū ꝙ temporis. ⁊ hui⁹ ratio est: qz terminus nō est tātuz eius cuius est numerus: sz nūerus potest esse diuersorum: sicut nūerus decē equorum nūerus est ⁊ aliarum rerum. sic igitur nūc est terminus soli⁹ tēporis: sz est nūerus omniū mobilium que mouent in tempore. Lec.17. T.c.99.

Lectio. XIX.

Quod quidē igitur tempus numer⁹ motus sz prius ⁊ posteri⁹ sit ⁊ continuū: continui nanqz manifestum est. Minim⁹ aūt numerus qui simpliciter quidez dualitas est. Quidā aūt numerus est: qui est quidez sic est aūt tanqz non est. Ut lineę minima multitudine qdez est duę aut vna. Magnitudine aūt non est minia. Semper eniz diuiditur omnis linea. Quare similiter ⁊ tempus. Minimuz enim quidem est secundum numerum vnum aut duo: sm vero magnitudinez non est. T.c.108

¶ Postqz philosophus diffiniuit tēpus: hic ex diffinitiõe

ne data reddit rationem corum que dicunt de tempore. Et circa hoc quatuor facit. primo ostendit quomodo in tempore invenitur minimum ⁊ quomodo non. secundo quare tempus dicitur multum ⁊ paucum: breue ⁊ longum: non autem velox ⁊ tardum. ibi. Manifestum autem propter quid. Tertio ostendit quomodo tempus sit idem: ⁊ quomodo non. ibi. Et idem autem vbique. Quarto quomodo tempus cognoscitur motu: ⁊ econuerso. ibi. Non solum autem motu. Dicit ergo primo. quod manifestum est ex diffinitione temporis prius data: quod tempus est numerus motus secundum prius ⁊ posterius: vt supra expositum est. ⁊ iterum manifestum est ex premissis quod tempus est quoddam continuum: licet autem non habeat continuitatem ex eo quod est numerus. habet tamen continuitatem ex eo cuius est numerus: quia est numerus continui. s. motus vt supra dictum est. non est autem tempus numerus simpliciter: sed numerus numeratus. In numero autem simpliciter est inuenire aliquem minimum numerum. s. dualitatem: sed si accipiamus numerum quendam. s. numerum alicuius rei continue: quodammodo est inuenire minimum: ⁊ quodammodo non: quia secundum multitudine est inuenire minimum: non autem secundum magnitudinem sicut in multis lineis: secundum multitudinem quidem est minimum ⁊ vna linea vel due. vna quidem si accipiatur id quod est minimum simpliciter in numero. due autem si accipiatur id quod est minimum in genere numeri: habens rationem numeri: sed in lineis non est inuenire minimum secundum magnitudinem: vt sit. s. aliqua linea minima: quia semper est diuidere quamcunque lineam. ⁊ similiter dicendum est de tempore: quia est inuenire in eo minimum secundum multitudinem. s. vnum vel duo: vtputa aut vnum annum: aut duos annos: aut duos dies: aut horas: sed minimum secundum magnitudinem non est inuenire in tempore: quia cuiuslibet temporis dati est accipere partes in quas diuiditur. ¶ Secundo ibi.

T.c.109 ¶ Manifestum est autem propter quod tardum ⁊ velox non dicitur: multum autem: ⁊ paucum: ⁊ breue ⁊ longum. Secundum quidem enim quod continuum est ⁊ longum ⁊ breue: secundum autem quod numerus multum ⁊ paucum: velox autem ⁊ tardum non est. Neque enim numerus quo numeramus velox ⁊ tardus nullus est.

¶ Assignat rationem quare tempus non dicitur tardum aut velox: sed dicitur multum ⁊ paucum: breue ⁊ longum. Jam enim ostensum est quod tempus ⁊ numerus est: ⁊ continuum est. Inquantum ergo est continuum dicitur tempus ⁊ longum ⁊ breue: sicut ⁊ linea. Inquantum autem numerus est dicitur ⁊ multum ⁊ paucum. Esse autem ⁊ velox ⁊ tardum nullo modo competit numero: neque numero simpliciter: vt manifestum est: neque etiam potest conuenire numero alicuius rei. nam esse velox vel tardum dicitur de aliquo: secundum quod est numeratum. Dicitur enim velox motus eo quod paruo tempore numeratur: tardum autem econuerso. Unde manifestum est quod tempus nullo modo potest dici velox vel tardum. ¶ Tertio ibi.

T.c.110. ¶ Et idem autem vbique simul ⁊ prius ⁊ posterius non idem: quia ⁊ mutatio presens quidem vna: facta autem ⁊ futura altera est. Tempus autem numerus est: non quo numeramus sed quod numeratur vel numeratus. Huic autem accidit prius ⁊ posterius semper esse altera. Ipsa enim nunc semper altera. Est autem numerus vnus quidem ⁊ idem qui est centum equorum: ⁊ qui est centum hominum. Quorum autem numerus altera sunt: vt equi ab hominibus.

¶ Ostendit quomodo tempus sit idem: ⁊ quomodo non idem. Et primo quomodo sit idem vel non idem simpliciter. secundo quomodo sit idem secundum quid. ibi. Amplius sicut contingit. Dicit ergo primo. quod tempus simul existens est idem vbique. i. respectu omnium que mouentur vbique: non. n. diuersificatur secundum diuersa mobilia: sed diuersificatur secundum diuersas partes eiusdem motus. ⁊ ideo tempus prius ⁊ tempus posterius non est idem. Et hoc ideo: quia prima mutatio presens. cuius primo ⁊ principaliter numerus tempus est: vna est: sed huius mutationis altera pars est que iam facta est: ⁊ pertransijt: ⁊ altera que futura est. vnde ⁊ tempus alterum est quod prius fuit ⁊ alterum quod futurum est. ⁊ hoc ideo quia tempus non est numerus simpliciter: sed numerus alicuius rei numerate. s. prioris ⁊ posterioris in motu. ⁊ huic numero semper accidit esse alterum: ⁊ prius ⁊ posterius: propter hoc quod ipsa nunc secundum quod se habent prius ⁊ posterius semper sunt altera. Si autem esset numerus simpliciter tunc esset idem tempus ⁊ mutationis que preterijt ⁊ eius que futura est: quia numerus simpliciter est vnus ⁊ idem diuersorum numeratorum: vt centum equorum ⁊ centum hominum: sed numerus numeratus est alius diuersorum. centum enim equi sunt aliud quid a centum hominibus: ⁊ quia tempus est numerus prioris ⁊ posterioris in motu: quia alia sunt que in motu se habent prius ⁊ posterius secundum illud quod preterijt de motu: ⁊ alia secundum id quod sequitur: propter hoc est aliud tempus preteritum: ⁊ aliud futurum. ¶ Secundo ibi.

¶ Amplius sicut contingit motum esse eundem ⁊ vnum iterum ⁊ iterum: sic ⁊ tempus contingit: vt hyemem aut ver aut autumnum. T.c.111.

¶ Ostendit quomodo tempus reiteratur idem secundum quid. Et dicit quod sicut reiterari vnum ⁊ eundem motum contingit: sic contingit reiterari vnum ⁊ idem tempus. Reiteratur enim idem motus specie: sed non numero: quia ab eodem signo arietis a quo primo mouebatur sol: ⁊ postea mouebitur. ⁊ ideo sicut prius fuit hyems aut ver aut estas aut autumnus: ita erit: non quidem vnum numero: sed specie. ¶ Deinde cum dicit. T.c.112.

¶ Non solum autem motum tempore metimur sed motu tempus propter diffiniri adinuicem. Tempus quidem enim determinat motum: cum sit numerus ipsius. motus autem tempus. Et dicimus multum aut paucum esse tempus motu mensurantes sicut ⁊ numerabilibus numerum. Numero quidem equorum multitudinem cognoscimus. Iterum autem vno equo equorum numerum ipsum: similiter autem ⁊ in tempore ⁊ motu est. Tempore quidem enim motum: motu autem tempus mensuramus.

¶ Ostendit quod sicut motum cognoscimus tempore: ita ⁊ tempus motu. ⁊ hoc primo ex ratione numeri ⁊ numerati. secundo ex similitudine magnitudinis motus. ibi. Et hoc rationabiliter ⁊c. Dicit ergo primo. quod non solum mensuramus motum per tempus. Sed etiam mensuramus tempus per motum: propter hoc quod inuicem diffiniuntur. oportet enim accipere quantitatem vnius: secundum quantitatem alterius. Quod enim tempus determinet motum ex hoc contingit: quia est numerus ipsius. Sed econuerso motus determinat tempus quo ad nos. percipimus. n. iterdum quantitatem temporis ex motu: vtpote dicimus tempus esse multum vel paucum secundum men-

surã motus nobis certã: qr ꝛ ipsum numeꝝ aliquando p numerabilia cognoscimus: ꝛ ecõuerso. cognoscimus eni numero equoꝝ multitudinẽ: ꝛ iterũ vno equo cognoscimus numeꝝ equoꝝ. non eniꝫ sciremus quot sunt miliaria. nisi sciremus quid est miliare: ꝛ similiter est in tempore ꝛ motu: qr cum est nobis certa q̄titas temporis: quãtitas autem motus ignota: tunc tempore mensuram⁹ motum. econuerso quando motus est notus ꝛ tempus ignotum. ℂ Secundo ibi.

ℂ Et hoc rationabiliter accidit. Imitatur enim magnitudinẽ quidneꝫ motus: hunc aũt tẽp⁹: eo ꝙ quanta ꝛ continua sint ꝛ diuisibilia: ꝑpter magnitudnẽ. n. esse hmõi: motus hec sustiet: ꝑpter autẽ motũ tẽpus: ꝛ mensuramus magnitudineꝫ motu ꝛ motum magnitudine. Multam enim dicimus esse viam: si processus multus. Et hunc multum: si via multa. Sic igitur ꝛ tempus. si mo-

T.c.113. tus: ꝛ motum si tempus.

ℂ Ostendit idem ex comparatione motus ad magnitudinem: ꝛ dicit. ꝙ rõnabiliter accidit qḋ dictũ est de tempore ꝛ motu: qr sicut mot⁹ magnitudinẽ imitatur in q̄titate continuitate ꝛ diuisibilitate: ita ꝛ tempus imitatur motum: hec enim in motu inueniunt propter magnitudinem: ꝛ in tempore ꝑpter motum. Mensuramus aũt magnitudinem per motum: ꝛ motum per magnitudinẽ. Dicimus enim multã esse viã: quando percipimus motum nostrum fuisse multum: ꝛ econuerso quãdo consideram⁹ magnitudinem: vie dicim⁹ motũ nostrũ fuisse multum: ꝛ ita ẽ de tpe ꝛ motu est: vt supra dictũ est. Lec. XX.

t.c.114. Quoniã aũt est tp̄s metrũ mot⁹: ꝛ ei⁹ qḋ est moueri. Mẽsurat aũt sic motũ in dterminãdo quẽdã motũ: quo mensurabit totũ: sicut lõgitudinẽ cubit⁹ in determinãdo aliquã magnitudinẽ q̄ mensꝰ totũ. Et est motui in tpe esse: mẽsurari tempore ꝛ ipsum ꝛ esse eius. Simul enim ꝛ motum ꝛ esse motus mensurat: ꝛ hoc est ipsi in tempore esse: mensurari ipsius esse.

ℂ Postq̄ philosophus determinauit de tempore ſm se: hic determinat de tempore per comparationẽ ad ea que sũt in tempore. Et circa hoc duo facit primo comparat tempus ad ea que sunt in tempore. secundo ad ea q̄ sunt in nunc. ibi. Ipsum aũt nunc. Circa primũ duo facit. primo comparat tempus ad motum. secundo ad alia que sunt in tempore. ibi. Manifestum aũt qr. Circa ꝑmũ considerandum est ꝙ alio modo comparatur motus ad tẽpus ꝛ alio mõ res alie. motus eni mensurat tẽpore: ꝛ ſꝫ illḋ qḋ est: ꝛ ſm suã durationẽ: siue ſꝫ esse suuꝫ. Res aũt alie: vtpote homo aut lapis: mensurat tẽpore ſm suũ eẽ siue ſm durationẽ: ꝑut habẽt esse transmutabile. Sed̄ꝫ aũt id qḋ sunt nõ mensurant tẽpore: sed magis eis respõdet nũc tẽporis: vt supra dictũ est. Dicit ergo. ꝙ tẽpus est mẽsura ipsius motus: ꝛ eius qḋ est moueri: per qḋ dat intelligere durationẽ motus. Mensurat aũt tempus motũ per hoc ꝙ tẽpore mensurat aliqua pars motus que mẽsurat totũ. ꝛ hoc necẽium est: qr vnũqḋqꝫ mensurat per aliquid sui generis: vt dicit in. 10. metaph. ꝛ hoc apparet in magnitudinũ mensuris. Cubitus eni mensurat totã longitudinẽ alicuius panni: vel alicuius vie: per hoc ꝙ determinat aliquã partẽ illius longitudinis que metitur totũ: ꝛ sic per partẽ motus tẽpus mensurat totũ motũ. per motũ enim vnius hore mensurat motus totius diei: ꝛ p motum diurnum mensuratur mot⁹ annuus. Quia igit motus mensuratur tempore: nihil est aliud motum esse in tẽpore: q̄ mẽsurari a tempore: ꝛ ſm id quod est ꝛ ſm suam durationem: qr ſm vtrũqꝫ mensuratur a tempore: vt dictum est. ℂ Secundo ibi.

Lec.8. in fine.

Lec.2. in pri°.

ℂ Manifestum aũt ꝙ ꝛ alijs hoc ẽ in tpe eẽ mẽsurari eẽ ipsoꝝ sub tpe. In tpe. n. esse duoꝝ est alterum: vnũ q̄dem esse tunc qñ tẽpus est: vnũ aũt sicut quedã dicimus: qr in numero sunt. Hoc aũt significat: aut sicut partẽ numeri ꝛ passionẽ: ꝛ oĩno ꝙ numeri est aliq̄d: aut ꝙ est ipsi⁹ numerus: Qm̄ aũt numerus tempus est: ipsum quidẽ nũc ꝛ prius: ꝛ q̄cũqꝫ sunt hmõi: sic in tẽpore sunt: sicut in numero vnitas ꝛ superfluus ꝛ par. Hec quidẽ numeri aliquid: illa vero temporis aliquid sunt. Res aũt sicut in numero in tẽpore sunt. Si autẽ hoc est: cõtinent sub numero: sicut que sunt in loco: sub loco. Manifestum aũt est qm̄ non est in tempore esse: qñ tempus est: sicut neqꝫ in motu esse: neqꝫ in loco: qñ locus est ꝛ motus. Si eniꝫ erit quod est in aliquo: sic oẽs res erunt in quolibet: ꝛ celũ in milio. Qñ enim milium est. est ꝛ celum. Sed hoc quidem accidit. illud aũt necesse est consequi. ꝛ ei qḋ est in tpe esse qḋdam tp̄s qñ ꝛ illud est. ꝛ ei qḋ est in motu esse tunc motum. T.c.115. T.c.116.

ℂ Ostendit quomõ se hꝫ ad alia. Et ꝑmo ostẽdit quomodo alie res sunt in tẽpore. 2° q̄bus reb⁹ conueniat in tempore esse. ibi. Quoniã aũt est sic ꝛc̃. Dic̃ ergo ꝑmo. ꝙ qr motũ esse in tẽpore est tẽpore mensurari: ꝛ ip̄ꝫ ꝛ eẽ eius manifestũ est ꝙ etiã idẽ est alia in tẽpore esse ꝛ mensurari a tempore nõ ipsa: sed esse eoꝝ. motus eni per se mẽsuratur a tẽpore: sed alia ſm ꝙ habẽt motũ. ꝛ ꝙ hoc sit rẽ esse in tẽpore qḋ mensurari esse eius a tẽpore: sic ostẽdit qr esse in tpe dupl'r potest intelligi. vno modo vt dicatur aliquid esse in tpe: qr est simul cũ tempore. alio modo vt dicant aliqua eẽ in tẽpore sicut dicunt esse in numero: qḋ etiã dicit dupl'r. In numero eni est aliq̄d sicut pars: sicut binarius est in quaternario: ꝛ aliq̄d est sicut ꝑpria passio eius: vt par ꝛ impar: vel q̄cq̄d aliud ẽ ipsius nũeri. Alio vͦ modo dicit aliquid esse in numero: nõ qr ipsum est aliquid numeri: sed qr numerus est ei⁹: vt numerati: sicut homines dicunt esse in tali vel tali numero: sed qr tẽpus est numerus: vtroqꝫ mõ contingit aliq̄d esse in tẽpore. Nã nũc ꝛ prius ꝛ posterius ꝛ q̄cũqꝫ sunt hmõi hoc mõ sunt in tẽpore sicut sunt in numero vnitas que est pars: ꝛ par ꝛ impar que sunt numeri passiões: ꝛ superfluũ ꝛ ꝑfectũ. dicit aũt numerus perfect⁹ qui cõstat ex partib⁹ mensurantib⁹ ipsuꝫ: sicut nũerus senarius quẽ mensurant vnitas: binarius ꝛ ternarius q̄ simul iuncta cõstituunt senarium: numerus aũt superfluus dicit cuius partes mẽsurantes ipsum excedũt totũ: sicut duodenarius qui mẽsurat vnitate binario ternario ꝛ quaternario: ꝛ senario: que simul iuncta cõsurgunt in sedecim. ꝛ per hunc modũ sunt aliq̃ in tempore inq̄tũ sunt aliq̄d temporis: sed res que non sunt aliquid tẽporis dicunt esse in tẽpore: sicut numerata in numero. Unde opꝫ ꝙ ea q̄ sunt in tẽpore contineãtur sub tẽpore: sicut sub numero: sicut ea que sunt in loco continent sub loco: sicut sub mensura. Exponit etiã con-

sequenter pmū modū eēndi aliquid in tēpore: ⁊ dicit manifestū esse ꝙ nō est idez esse in tempore: ⁊ eē quādo tempus est: sicut ēt nō ē idem esse in motu ⁊ in loco ⁊ eē quādo est locus ⁊ motus Alioquin sequeret ꝙ oēs res eēnt in quolibet: vtputa ꝙ celum esset in grano milij. qꝛ quando est miliū. est celuz. Est aūt inter hec duo differētia: qꝛ quādo dicit aliquid esse quādo alteruz est: accidit vni quod sit cum altero simul: sed illud in quo aliqd est sicut in mensura ex necessitate consequitur sicut tempus ex necessitate consequitur ei qđ est in tēpore: ⁊ motus ei qđ est in motu vt simul sint. ¶ Secundo ibi.

T.c.117. ¶ Qm̄ aūt est sicut est in nūero sic in tēpore: accipitur ad plus tempus omni eo quod est in tempore. Unde necesse est omnia que sunt in tempore contineri sub tēpore: sicut alia quecūqꝫ in alio sunt vt que sunt in loco sub loco.

¶ Ostēdit quib⁹ cōueniat eē in tpe: ⁊ pͦ ꝙ non oīa entia sunt in tpe. 2ͦ ꝙ non oīa nō entia. ibi. Manifestum igit. Circa pmuz duo facit. pmo oñdit ꝙ ea que sunt semper non sunt in tempore. 2ͦ ꝙ nihilominus ea que qescunt in quātū hmōi sunt in tpe. ibi. Qm̄ aūt est tēpus. Circa primū duo facit. pmo ꝓponit ea ex qb⁹ ꝓcedit ad ꝓpositū oñdēdū. 2ͦ cōcludit ꝓpositū. ibi. Quare manifestum est ⁊c̄. Proponit autem duo: quoꝝ pmū est ꝙ cum aliqd sit in tempore sicut numeratū in numero: necesse est ꝙ accipi possit aliqđ maius tempus omni eo qđ est in tēpore sicut pōt accipi aliqs nūerus maior omni eo qđ est nūeratū: ⁊ pp hoc necesse est oīa que sunt in tempore totalr cōtineri a tpe ⁊ concludi sub ipso: sicut ea que sunt in loco concluduntur sub loco. ¶ Secundo ibi.

¶ Et patitiam aliquid sub tempore: sicut ⁊ consueuimus dicere. quia tabefacit tempus ⁊ senescunt omnia in tempore: ⁊ obliuiscitur propter tempus. sed non didicit. neque nouum factum est. neqꝫ bonum. Corruptionis enim causa per se est tempus. Numerus ⁊ enīz motus est. Motus autem distare facit quod est.

¶ Et est. ꝙ omne qđ est in tēpore aliqd patit sub tēpore: ſm ꝙ passio ptinet ad defectū. ⁊ h̄ ꝓbat ex cōsueto mō locutionis. consueuimus enim dicere ꝙ longitudo tpis tabefacit. i. putrefacit ⁊ corrūpit: ⁊ iterū ꝙ ꝓpter tēpus oīa senescunt que sunt in tpe. ⁊ ꝙ ꝓpter tēpus obliuio accidit: que. n. de recenti cognouimus in memoria manent: sed p diuturnitatē tpis elabunt. Et ne aliqs dicat ꝙ etiā pfectiōes attribuuntur tpi: sicut ⁊ passiones h̄ ꝯīr excludit. Et pōit tria ꝯ tria pmissa. Cōtra id. n. qđ dixit ꝙ obliuiscit pp tps. subdit ꝙ aliqs nō addiscit pp tps. Si. n. aliqs diu viuat ociosus a studio addiscēdi non ꝓpter h̄ addiscit: sicut ꝓpter tēpus obliuiscit. Cōtra hoc aūt qđ dixit ꝙ oīa senescunt sub tpe: subdit ꝙ non est aliquid factum nouum ꝓpter tps. Nō. n. solum per hoc aliqd inouat qꝛ longo tpe durat: sed magis antiquatur. Cōtra illud vero qđ dixerat ꝙ tps tabefacit: subdit ꝙ tēpus non facit. bonum. idest integrū ⁊ pfectum: sed magis tabidum ⁊ corruptum. Et huius causa est qꝛ ex tpe aliq̄ corrūpunt etiā si nō appareat aliquid aliud manifeste corrumpēs quod ex ipsa rōne tpis apparet. Est enim tempus numer⁹ motus. De rōne aūt motus est ꝙ faciat distare id qđ est a dispositione in qua prius erat: vnde cuz tempus sit nūerus primi motus ex quo in oībus causatur mutabilitas: sequitur ꝙ per diuturnitatem temporis omnia que sunt in tpe remoueantur a sua dispositione. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare manifestum est: quoniam que semper sunt secunduz ꝙ semper sunt: non sunt in tempore. Neqꝫ eniz continentur sub tēpore: neqꝫ mensuratur esse eoꝝ sub tpe.

¶ Concludit propositūz ex premissis. ⁊ primo ex eo pͦus ꝓposito. Ostensum est. n. ꝙ quecunqꝫ sunt in tēpore continentur sub tempore: que aūt sunt semp non continent sub tpe quasi excedente: neqꝫ esse. i. duratio eoꝝ mensuratur sub tpe cum in infinitum durent. Infinitum autem non contingit mensurari: ergo illa que sunt semper non sunt in tpe: sed hoc veꝝ est ſm ꝙ sunt semper. Corpora enim celestia sunt semper ſm esse substātie eoꝝ: nō autez ſm vbi: ⁊ ideo duratio eoꝝ non mēsuratur tpe: sed motus localis ipsorum tpe mensuratur. ¶ Scđo ibi.

¶ Signuz aūt huius: quoniam neqꝫ patiūtur nihil a tempore tanqꝫ non entia in tempore.

¶ Probat idem ex secundo prius positorum: ⁊ dicit ꝙ signum huius. ꝙ ea que sunt semper non sunt in tempore: est ꝙ non patiuntur a tēpore: quasi non existentia in tempore. Non enim tabescunt neqꝫ senescunt: sicut dictuz est de illis que sunt in tempore. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniam aūt est tempus mensuratio motus: erit ⁊ quietis metrum ſm accidens. Omnis eniz quies in tempore est. T.c.118.

¶ Quia oñderat ꝙ ea que sunt semper nō sunt in tpe: ea aūt q̄ qescunt eodē mō se hñt: possz aliqs credere: ꝙ qescentia inquantum hmōi nō mensurarentur tpe: ⁊ iđ ad h̄ excludendū oñdit ꝙ tps est etiaz qetis mēsura. Et circa h̄ duo facit: primo. n. ꝓponit qđ intēdit: ⁊ dicit ꝙ qꝛ tps est mēsura motus p se: erit ēt ⁊ p accñs ⁊ mēsura qetis: qꝛ ⁊ oīs qes est in tpe: sicut ⁊ oīs mot⁹. ¶ Scđo ibi.

¶ Non enim sicut qđ in motu est necesse moueri sic ⁊ quod in tempore est. Non enim motus tempus est. sed numerus motus. In numero autem motus contingit esse ⁊ quiescens.

¶ Excludit quoddam per quod videri posset ꝙ qes non mensuratur tpe: qꝛ enim tempus est mensura motus posset aliqs credere ꝙ quiescens qꝛ non est in motu nō sit in tempore Et ideo ad hoc excludendū dicit: ꝙ non est necesse moueri omne quod est in tpe: sicut necesse est moueri omne quod est in motu: qꝛ tempus nō est motus: sꝫ numerus motus. Contingit aūt esse in numero motus: non solum qđ mouetur: sed etiā qđ quiescit. ¶ Tertio ibi.

¶ Non enim omne imobile quiescit. sed priuatū motu. aptū aūt natuz moueri. sicut dictuz est in prioribus. Esse autez in numero. est esse quēdaz nūeruz rei. ⁊ mensurari esse ipsius nūero in quo est. Quare si in tēpore. ⁊ sub tēpore est.

¶ Probat ꝓpositū. s. ꝙ qescens sit in numero motus ita ꝙ tpe mēsuretur: ⁊ ad hoc ꝓbandū inducit qꝛ: nō oē imobile: idest non oē qđ non mouet quiescit: sed qescens est priuatū motu. Qđ eñ aptum natum est moueri: sicut supra dictū est in tertio: ꝙ mouet illud cui⁹ imobilitas qes est. Quies. n. nō est negatio motus: sed priuatio ipsius: ⁊ sic pꝫ ꝙ esse qescētis est esse rei mobilis: vnde cū esse rei mobilis sit in tpe ⁊ mensuret tempore: esse etiā rei quiescentis tēpore mensurat. Hic aūt dicimus esse in tēpore aliquid sicut in numero: qꝛ est aliquis numerus ipsius rei: ⁊ qꝛ esse ipsius mensurat numero temporis. Unde manifestum est ꝙ quiescens est in tempore ⁊ mensurat tēpore I.4.t.c.10.

non inquantum est quiescens: sed inquantum est mobile. & propter hoc premisit q tempus est mensura mot' per se: quietis per accidens. ¶ Quarto ibi.

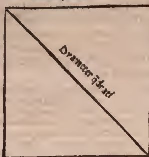
¶ Mensurabit autem tempus: quod mouebit & quiescens: scdm q hoc quidē motū: illud autez quiescens: Motuz enim ipso & quietē mensu-
T.c.119. rabit: scdm q quanta quedaz. ¶ Quare qd mouetur. non simpliciter erit mensurabile sub tēpore: scdm q qtum aliquid est: sed secundum q motus ipsius quantus.

¶ Ostendit scdm q mobile & quiescēs mēsurant a tempore. & dicit q tpe mēsurat illd quod mouet & quiescit: nō inquantū est lapis vel homo: sed inquātū est motū & quiescens. mēsuratio eniz pprie debetur qtitati. Cuius ergo qtitas tempore mensuratur: illud tempore pprie mensuratur. Ex mensuratione aūt temporis cognoscit quantus sit motus: & quanta sit quies: nō autē qtum sit illud quod mouetur. Unde qd mouetur simpliciter non mensuratur tempore scdm propriam quantitatē: sz fm quantitatem sui motus. Ex quo patet q proprie tēpus sit mensura motus & quietis: sed per se motus: quietis autem per accidens. ¶ Quinto ibi.

¶ Quare qcūqz neqz mouent: neqz qescūt: non sunt in tempore. In tēpore enim esse est mensurari tēpore. Tps aūt mot' & qetis mēsuratio est.

¶ Inducit quoddā correlariū ex premissis. Si eniz nihil mensuratur tempore: nisi fm q mouet & quiescit: sequit q qcūqz nō mouent neqz quiescunt: vt substantie separate: nō sunt in tēpore: qz hoc est esse in tēpore mēsurari a tempore. Tēpus autē est mensura motus & quietis: vt ex dictis patet. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.120. ¶ Manifestū igitur quoniam neqz quod nō est omne in tempore erit: vt quecūqz non contingit aliter: sicut dyametron lateri symetrō. Omnino enim si mensura est tempus motus per se: aliorū autē scdm accidens: manifestū est q quo esse mensurat: his omnibus inerit esse in moueri & quiescere. Quecūqz quidem igitur generabilia & corruptibilia sunt: & omnino que aliquando quidem sunt: aliquando aūt non sunt necesse est in tempore esse. Est enim quoddam tempus plus: quod excellit esse ipsorum: & mensurat substantiam. Ipsorum autem que non sunt: quecūqz continet tempus. Alia quidem erant: vt homerus aliquando erat. Alia vero erunt: vt futurorum aliquod: & tempus vtraqz continet. Et si ad ambo vtraqz: & erant & erunt. Quorum autez non continet: neqz erit: neqz est: neqz erat. Sunt aūt huiusmodi eorum que non sunt: quorūcūqz opposita semper sunt: vt asymetron esse dyametron semper est. & non erit hoc in tempore: ergo neqz symetron. Unde semper non est. quia contrarium est ei quod semper est. Quorumcunqz autem non semper est contrarium. Hec & possunt esse & non esse. & est generatio & corruptio ipsorum.

¶ Ostēdit q non oia nō entia sūt in tempore. & dicē manifestū esse ex pmissis: q neqz etiaz omne non ens est in tempore: sicut ea que non cōtingūt alr eē: vt dyametruz esse cōmensurabilem lateri quadrati. hoc enim est īpossibile: qz nunq cōtingit esse verum. Huiusmodi aūt nō mēsurātur tempore. & hoc sic pbat. tēpus pmo & per se est mēsura motus. Alia aūt nō mēsurantur nisi per accidēs. Quecūqz g mēsurantur tēpore eis cōtingit moueri & quiescere: qr quoddā maius eis excellit durationē eo. Unde & generabilia & corruptibilia: & oia que quādoqz sunt: & quandoqz nō sunt: qz sunt in moueri & quiescere sunt in tēpore: qz quoddam tēpus est maius eis: qd excellit durationem ipso. & ppter hoc mēsurat substantias earum: nō fm id qd est: sed fm esse vel durationē ipsorum. Sed inter ea que nō sunt: & tamē cōtinētur a tempore: qdā aliquādo erāt: vt Homerus. Quedā aliquādo erūt: vt aliquod futurū: vel si cōtinētur a tempore preterito & futuro erūt & erāt. Ea vo que nullo mō cōtinētur a tēpore: neqz sunt: neqz fuerunt: neqz erunt. & talia sunt ea q semper nō sunt: & co opposita semper sunt: sicut dyametrū esse icōmensurabilē lateri semp est. vnde nō mēsurat tēpore. & pter hoc neqz cōtrariū eius: qd est dyametr cē symetrū i. cōmēsurabilē lateri mensurat temp[o]re. ideo enim semper nō est: qz est contrariū ei qd semp est. Quorūcūqz autem contrarium nō semper est hec possunt eē & nō eē: & habēt generationem & corruptionem: & talia mensurantur tēpore.

Lectio. XXI.

T.c.121. Ipsum autez nūc est continuatio tēporis. vt dictū est prius. Continuat enī tēpus preteritū & futu. & omnino termin' temporis est. Est enī huius qdē principiū. illi' aūt finis. Sz hoc non sicut & in puncto manente manifestuz.

¶ Postq phs ostendit quomodo se habeat tempus ad ea que sunt in tempore. Hic ostendit quomodo per cōparationē ad nunc aliqua diuersimode fm tempus nominant. Et circa hoc duo facit. pmo ponit significationez ipsius nūc. secundo quorūdam aliorum que determinātur fm nunc. ibi. [Ipsum aūt nunc.] Circa primū duo facit. primo proponit ppriam & principalez significationē ipsius nunc. secundo ponit secundariā significationē. ibi. [Aliud aūt.] Circa primū tria dicit de nunc. quorū primum est. q nūc continuat tēpus preteritū futuro inquātum est terminus temporis: pncipiū quidem futuri: finis autem preteriti: sz hoc nō fit sic manifestū in nunc: sicut in pūcto. Nam punctū stans est. & ideo pōt bis accipi: semel vt principiū: & semel vt terminus: qd non accidit in nunc: vt supra dictum est. ¶ Secundo ibi.

¶ Diuidit aūt potentia. & inquantū quidem huiusmodi est: semper alterum est ipsuz nunc. In Lec.13. t.c.106.

quantū autem copulat:semper idem est: sicut ⁊ in mathematicis lineis. Non enim semper idez punctū intellectu est. Diuidentium enim semper aliud est. Secundū autem ꝙ copulat vnū idēqz penitus est. sic ⁊ ipsuz nunc. Aliud quidem temporis diuisio secundū potentiā est. Aliud autez terminus vtrorūqz ⁊ vnitio.

¶ Dicit ꝙ tēpus etiam diuiditur sm nūc: sicut ⁊ linea diuiditur sm punctū. sed tamen nūc diuidit tēpus inquantum consideratur: vt multa in potētia: prout. s. accipit seorsum vt principiū huius temporis: ⁊ seorsuz vt finis alterius: ⁊ inq̄tū sic accipitur: accipit vt alterꝫ ⁊ alterꝫ nūc: sed sm ꝙ accipitur: vt copulās tempus ⁊ cōtinuās: accipitur vt idē. ⁊ hoc manifestat per simile in lineis mathematicis in quib⁹ magis est manifestum: nō enim in lineis mathematicis punctū qd̄ signatur in medio: semper intelligitur idē: q2 sm ꝙ diuiditur linea intelligit aliud punctum qd̄ est vltimū vnius linee: ⁊ aliud sm ꝙ est vltimuz alterius: q2 linee sm ꝙ sunt diuise actu itelligūtur vt cōtigue. Contigua aūt sunt: quoꝝ vltima sunt simul: sz sm ꝙ punctū continuat partes linee: sic est vnū ⁊ idē: q2 cōtinua sunt: quoꝝ terminus est idem. ⁊ sic est etiā de nunc respectu tēporis: q2 vno mō pōt accipi vt diuisio temporis sm potentiā. alio mō sm ꝙ est terminus cōis duoꝝ temporum vniens ⁊ continuans ea. ¶ Tertio ibi.

T.c.122. ¶ Est aūt idem ⁊ secundum idem diuisio ⁊ vnitio: esse autem non idez est. Hoc quidē igitur sic dicitur ipsorum nunc.

¶ Dicit ꝙ nūc diuidēs ⁊ cōtinuans tēpus est vnū ⁊ idez
lo4. subiecto: sz differt rōne: vt ex p̄dictis pz. vno igit mō sic dicitur nunc. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aliud autez cū tēpus qd̄ est huius prope sit vt veniet nunc. q2 hodie veniet: venit nūc: quia hodie venit. Sed in Ilion facta nō sunt nunc: neqz diluuium factum est nunc: tamen tempus continuum est: sed q2 non est prope.

¶ Ponit secundariā significationē ipsius nunc. ⁊ dicit ꝙ alio mō dicitur nūc: nō vt terminus tēporis cōtinuās p̄teritum futuro: sed ipm tēpus ꝓpinquū presenti nūc: siue sit preterituz: siue sit futurum: sicut dicimus: veniet nunc q2 veniet hodie: ⁊ venit nūc: q2 venit hodie. sed nō dicimus: ꝙ bellum troianū factum est nūc: neqꝫ ꝙ diluuium factū sit nūc: q2 lz totū tempus sic cōtinuū: nō tamē est ꝓpinquum presenti nunc. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.123. ¶ Ipsum aūt tunc tēpus determinatū per prius nunc est: vt tūc destructa est troia: ⁊ tūc erat diluuium. Oportet eniz includi ad ipsuz nunc. Erit ergo quantum aliqd̄ ab hoc tempore in illō qd̄ erat ad preteritum.

¶ Exponit q̄daz que determinātur per tūc. ⁊ p̄mo qd̄ significet ipz. Circa qd̄ duo facit. primo ponit significationem eius. secūdo mouet questionē ibi. [Si vero neqꝫ tēpus.] Ostēdit ergo primo ꝙ hoc ꝙ dico tūc significat tēpus determinatū per aliqd̄ p̄us nūc: siue ꝓpinquum siue remotū. Possumus. n. dicere ꝙ tunc destructa est troia: ⁊ tūc factū est diluuium. oportet enim ꝙ id qd̄ dicitur factum tūc icludatur ad aliqd̄ nunc: vel istans precedens. Oportebit eniz dicere ꝙ sit aliquod tēpus determinate q̄titatis ab hoc tēpore presenti in illud nūc qd̄ erat in p̄terito. Et sic pz ꝙ hoc ꝙ dico tūc differt a secūda significatione nunc in duobus: q2 tunc semp est ad preteritū ⁊ idifferēter se hz ad ꝓpinquū ⁊ remotum: sed nūc se habet ad propinquum: sed indifferenter ad preterituz ⁊ futurum. ¶ Secundo ibi.

¶ Si vero neqz tēpus est qd̄ non sit tunc omne erit tempus finitum. Aut ergo deficiet: aut non. Si quidem semper est mot⁹. Aliud igit: aut idē multotiens. Manifestum quoniā vt vtiqꝫ motus: sic ⁊ tempus est. Si qdē enim vn⁹ ⁊ idem sit motus: aliquando erit ⁊ tēpus vnuz ⁊ idem. Si autez non: non erit. ¶ Quoniā autē ipsuz nunc principiuz ⁊ finis est: sed non eiusdē. sed preteriti quidē finis. principiuz autez futuri habebit sicut circulus quodā modo. ⁊ in eodez ambitum ⁊ planum. sic ⁊ tēpus semper in principio ⁊ fine. Et propter hoc videtur semper alterꝫ. Non eniz semper eiusdez principiuz ⁊ finalitas ipsuz nunc. Simul enim ⁊ secundum idem opposita essent. ⁊ non deficiet itaqꝫ tempus. semper eni in principio est. t.c.124. du^m ? se R° eiusdē Ap. T.c.125.

¶ Mouet quādā dubitationē ex p̄missis: ⁊ soluit eā. Dixerat enim ꝙ tēpus qd̄ dicit tunc icluditur intra: preteritum nūc: ⁊ p̄sens. vnde omne tēpus qd̄ dicitur tūc: oportet esse finitū: sed nō est aliquod tēpus qd̄ nō possit dici tūc. ergo omne tēpus erit finitū: sed omne tēpus finituz deficit. videt ergo dicendū ꝙ tēpus deficiat. Sz si semp est motus: ⁊ tēpus est numerus mot⁹: videt ꝙ temp⁹ nō deficiat. oportebit ergo dicere. ꝙ si omne tēpus est finitum: ꝙ vel sit aliud ⁊ aliud tēpus: vel ꝙ idē tempus multotiens reiteret. ⁊ hoc opz esse in tempore: sicut ⁊ in motu. Si eni sit semp vnus ⁊ idē motus: oportebit eē vnuz ⁊ idē tempus. Scđꝫ igitur opinionē eius mot⁹ nūq̄ incipit neqꝫ deficiet: vt in octauo parebit. ⁊ ita reiterat vn⁹ quidē motus specie nō numero. Nō enim eadē est circulatio que nūc est: cum illa que fuit heri numero: sz spē: ⁊ tamē totus motus est vnus ꝯtinuitate: q2 vna circulatio continuatur alteri. vt in octauo ꝓbabitur. ⁊ silr oportet esse de tempore: sicut de motu. Unde consequēter ostendit ꝙ tēpus nūq̄ deficiet. pz eniz ex premissis: ꝙ nūc est p̄ncipiū ⁊ finis: sed nō respectu eiusdē: sed finis respectu preteriti: ⁊ p̄ncipiū respectu futuri. vnde sic se hz de nūc sicut se habet de circulo: in quo concauū ⁊ conuexū sunt idē subiecto: sz differūt ratione per respectū ad diuersa. Nā conuexū circuli attēditur sm comparationē ad exteriora: concauū aūt per respectū ad iteriora: ⁊ q2 nihil est accipe de tēpore nisi nunc: vt supra dictū est: sequit ꝙ tēpus semp sit in p̄ncipio. ⁊ in fine. ⁊ ꝓpter hoc tpꝰ vult esse alteruz ⁊ alterꝫ: q2 nunc nō est p̄ncipiū ⁊ finis eiusdē tēporis: sed diuersoꝝ tempoꝝ. aliodn opposita inessent eidem sm idē. p̄ncipiū enim ⁊ finis habēt oppositas rōnes. Si ergo idē esset p̄ncipium ⁊ finis respectu eiusdez: opposita iessent eidē sm idē. Ulterius concludit ex premissis: ꝙ quia nunc est p̄ncipiū ⁊ finis temporis: tempus nūq̄ deficiet: q2 tempus non potest accipi sine nūc: vt supra dcm̄ est: ⁊ nunc est principiū temporis. vnde tpꝰ semper est in sui p̄ncipio. qd̄ aūt est in sui p̄ncipio nō deficit. vn̄ tpꝰ nō deficiet: ⁊ eadē rōne p̄t ꝓbari ꝙ tpꝰ nō icepit sz ꝙ nūc est finis tēporis. ¶ Sz hec ratio procedit: supposito ꝙ motus semp sit: vt ipse dicit. Hoc eni supposito necesse est dicere ꝙ qdlibz nūc tēporis sit p̄ncipium ⁊ fi- l.x.p.10. l.10.phi pue.t.c. 74. Lec.8. t.c.105. l.8.vbi supra. Rn° ad rōnē ep p fide.

nis. Si autem dicat q motus icipit aut terminet: sequitur q aliqd nūc tēporis est pncipium τ nō finis: τ aliqd ē finis τ nō pncipiū: sicut τ in linea accidit. Si.n. esset linea īfinita: quodlibet pūctū signatū in ea esset principium τ finis. in linea aūt finita est accipere aliquod pūctum qd est principium tm̄: vel finis tm̄. sed de hoc magis inquiretur in octauo. ℭ Deinde cū dicit.

T.c.116 ℭ Ipsum aūt iaz prope est presenti athomo nūc pars futuri temporis. Quando vadet. iaz. quia prope est tempus in quo futurū est: τ preteriti tēporis: qd non procul est ab ipso nūc. Quando vadis: iam iui. Ilion autez destrui iam non dicimus: quia procul multuz est ab ipso nunc.

ℭ Ostēdit qd significet hoc q dico iam. τ hz eādē significationē quā hz nūc scdo mō acceptū. Illo eni dr iā qd est ppinquū presenti idiuisibili nūc: siue sit pars futuri: siue sit pars preteriti. pars qdem futuri: sicut cuz dico. qn̄ ibit: iā. qz. s. tps in quo est hoc futuꝝ: ppinquū est. pars aūt preteriti: sicut cū querit. qn̄ vadis: τ rñdetur. iaz iui. sed de his que sunt procul nō dicimus iam: sicut nō dicimus q troia iam sit destructa: qz hoc est multū remotū a presenti nunc. Deinde cum dicit.

T.c.117. ℭ Ipsuz aūt modo prope presenti nunc est pars preteriti. Quando venit: modo: si sit temp' proximuz presenti nūc. Olim autem quod procul. Repente autem qd in sensibili tempore est propter paruitatem.

ℭ Exponit qdā alia ad tēpus ptinētia. τ dicit q hoc qd dico mō significat q pteritū est ppinquū pñti nūc: sicut si querat quādo fcm̄ est hoc: respōdet mō: si tps pteritū sit pximū pñti nūc. sed olim dicimus qn̄ est remotum a pñti nūc in pterito. repēte aūt aliqd fieri dr qn̄ tempus in quo fit est isensibile pter paruitatē. Lec. XXII.

T.c.118. Mutatio aūt omnis a natura remota est. In tēpore aūt omnia fiūt: τ corrūpunt. Unde τ alij qdez sapientissimū dicebant. Pythagoric' autez Paron penit' indisciplinabile: qa obliuiscunt: in hoc rectu' dicens. Manifestum igit quoniaz corruptionis magis erit per se causa q̄z generationis: sicut dictuz est prius. Destructiuuz autez mutatio per se est. Generationis autem τ ipsius esse est secundū accidens.

ℭ Postq̄ phs cōparauit tps ad nūc τ ad ea q̄ sūt in tēpore. Hic māifestat qdam que superi' tacta sūt: τ primo qūo corruptio attribuit tēpori. scdo qūo ois motus τ mutatio fit in tēpore. ibi. His aūt nobis. Circa primum duo facit. Primo māifestat ppositum per rōnem. Secūdo per signū. ibi. Signum sufficiēs. Dicit ergo primo q ois mutatio de sui rōne remouet rē que mutat a nāli dispositiōe sua: sed tam gñatio q̄ corruptio fit in tēpore. τ ideo qdā attribuebāt generationes reꝝ tēpori: vt discipliñā: τ hmōi: dicētes tps esse sapiētissimuz: pter h̄ q gñatio sciētie fit in tēpore. Sed qdā phs paron noie de secta pythagoricoꝝ posuit ecōuerso. vz. q penit' tēpus est idisciplinabile: qz. s. p lōgitudinē tēporis accidit obliuio. τ in hoc rectius dixit: qz vt supra dcm̄ est. tēp' per se

Lec. 20. T.c.17 magis est cā corruptiōis q̄ gñatiōis. τ hoc ideo. qz tps est nūerus mot'. mutatio aūt per se est destructiua τ corruptiua: sed cā gñatiōis τ ipsi' esse: nō est nisi per accñs. Ex hoc eniz ipso q aliqd mouet recedit a dispōne quā pus habebat: sed q pueniat ad aliquā dispōnē: hoc nō importat in rōne mot' inq̄tū est mot': sed inq̄tū est finitus τ pfectus: quā qdem pfectionē hz motus ex intentiōe agētis qd mouet ad determinatū finem. τ iō corruptio magis pōt attribui mutatōi q̄ tēpori. sz generatio τ esse agēti τ generāti. ℭ Secūdo ibi.

ℭ Signum autē sufficiens: qz fit qdem nihil nisi moueat ipm quodāmodo: τ agat. Corrūpitur autē: τ cū nihil moueat. Et hanc maxime solemus dicere sub tempore corruptionem. At vero neqz hanc temp' facit: sed accidit in tempore fieri: τ hanc mutationem.

ℭ Manifestat idē p signū. τ dicit signū esse sufficiēs eius qd dcm̄ est: q nihil iuenit fieri nisi appareat aliqd agēs τ mouēs ipsum: sed cū aliqd corrūpit: cū non appareat manifeste aliqd qd moueat ipm ad corruptionē. τ talē corruptionē solemus attribuere tēpori: sicut cū aliqs senis deficit ex causa intrinseca corrumpēte: nō mäifesta. Cū aūt aliqs occidit gladio: corruptio ei' nō attribuit tempori. In gñatione aūt semper est generās manifestū qz nihil a seipso gñat. τ ideo generatio nō attribuit tēpori sicut corruptio: nō tamē corruptio sic attribuit tēpori q tempus faciat ipsam: sed qz fit in tēpore. τ corrūpens latet. ℭ Ultimo ibi.

ℭ Qd qdez igit tempus est: τ qdez. τ quot modis dicim' ipz nunc. τ qd ipz tunc. τ qd modo: τ qd iaz. τ qd oliz. τ qd repente: dcm̄ est.

ℭ Epilogat dictū esse q tempus est. τ qd sit: τ quot modis dicitur nūc. τ qd significet tūc: τ modo: τ olim: τ iaz τ repente. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ His autē nobis sic determinatis manifestuz ē q oēz mutationez. τ omne quod mouetur necesse est moueri in tēpore. Uelocius eniz τ tardius dicimus scdz omnez mutationez. In omnibus enim sic videt. Dico autez velocius moueri prius transmutans in subiectū scdm idez spaciū: τ quod scdz regularez motū mouet: vt in loci mutatione: si vtraqz fz circulationez mouentur: aut vtraqz fm rectuz: silr autez τ in alijs. T.c.119

ℭ Ostēdit q omnis mutatio fit in tēpore duab' rationibus. Quaꝝ prima talis est. In omni mutatione inuenit veloci' τ tardi'. Hec aūt determinant tempore: qz velocius dicit mutari qd transmutat prius ad determinatū terminū fm idem spacium: ita tamē q eadem sit regula vtriusqz motus: vt in loci mutatione sit vtraqz mutatio circularis: aut vtraqz recta. Si aūt vna esset circularis τ alia recta: nō pter hoc velocius moueretur qd prius veniret ad terminū. τ similiter intelligendū de alijs generibus mutationum. Sequitur igitur q omnis mutatio fit in tempore. ℭ Scdam rōnem ponit ibi.

ℭ At vero prius in tempore est. Prius enim τ posterius dicimus secundū ad ipsuz nūc distantiam. Ipsum autez nunc terminus preteriti τ futuri est. Quare quoniaz ipsa nunc in tempore sunt: τ prius τ posterius in tempore erūt. In quo enim est ipsuz: τ ipsius nūc distantia econ-

trario aūt prius dicitur ⁊ scḋm preteritum tempus ⁊ futurū. In preterito quidem enim prius dicimus: qḋ longius est ab ipso nūc. Posterius autem ⁊ quod prope est. In futuro autē prius qdem qḋ propinquius est ipsi nūc. Posterius autem quod procul est. Quare quoniā prius in tempore est: ⁊ omnē autē motum sequitur prius: manifestum est ꝙ omnis mutatio ⁊ motus omnis in tempore est.

¶ Et ad hoc ꝓbandū vtit tali ꝑpositione. ꝑus ⁊ posterius sunt in tpe. qḋ qdem manifestat hoc mō. ꝑus ⁊ posterius dicit aliqd per distantiā ad ipsum nūc: qḋ est terminus preteriti ⁊ futuri. sꝫ ipsa nūc sūt in tpe: qꝛ in eodē oꝫ ꝙ sit nūc ⁊ distantia ipsi⁹ nūc: sicut in eodē est pūct⁹ ⁊ distātia q̄ accipit ꝑ respectū ad pūctū. vtrūqꝫ n. est in linea. ⁊ qꝛ dixerat ꝙ ꝑus ⁊ posteri⁹ determinant ꝑ distātiā ad ipm nūc: ostendit qūo hoc sit ecōuerso in preteritis ⁊ futuris: qꝛ in ꝑterito dr̄ prius qḋ est remoti⁹ ab ipso nūc: posterius aūt qḋ est ꝑpinquius. In futuro aūt est ecōuerso. Si ergo pri⁹ ⁊ posteri⁹ sūt in tpe. ad omnem aūt motum sequitur prius ⁊ posterius: necesse est ꝙ omnis motus sit in tempore. Lectio. XXIII.

T.c.130

Dignum autē consideratione est: ⁊ quomodo igitur se habet tempus ad animam: ⁊ propter quid in omni videtur esse tempus: ⁊ in terra ⁊ in mari ⁊ in celo.

¶ Postq̄ phs determinauit de tpe. hic remouet q̄sdam dubitationes circa tēpus. ⁊ ꝑmo circa existentiam temporis. secundo circa temporis vnitatem. ibi. Dubitabit aūt aliqs. Circa ꝑmum duo facit. ꝑmo mouet duas dubitationes. scḋo soluit eas. ibi. Aut qꝛ mot⁹. Dicit ergo primo: ꝙ he dubitatiōes idigent diligenti consideratione. s. qūo tps se hꝫ ad aiam. ⁊ iterū quare tps videat esse vbiqꝫ. s. in terra: in mari: ⁊ in celo. ¶ Secundo ibi.

¶ Aut quia motus est passio quedam vel habitus numerus existens. Hec autem mobilia omnia. In loco enim sunt omnia. Tempus autem ⁊ motus simul sunt ⁊ scḋm potentiā ⁊ actū.

¶ Soluit ꝑmissas qōnes. ⁊ ꝑmo scḋam que facilior est. scḋo ꝑmā. ibi. Utrum aūt cū sit. Dicit ergo ꝙ tps est qḋdā acciñs mot⁹: qꝛ est numer⁹ ei⁹. accidens aūt consueuit nomine habitus ⁊ passionis nominari. vnde vbicūqꝫ ē mot⁹: oꝫ ꝙ sit tps: omnia aūt corpora sūt mobilia: ⁊ si non aliqs motibus: saltem motu locali: qꝛ oīa sunt in loco. ⁊ qꝛ posset aliqs dicere: ꝙ lꝫ sint mobilia: non tamen omnia mouent: sed quedā quiescunt. ⁊ sic tps non videt esse in oībus. Ad hoc excludēdum subiungit ꝙ tempus est simul cū motu: siue motus accipiat scḋm actū: siue scḋm potentiā. Quecūqꝫ. n. sunt possibilia moueri ⁊ non mouent actu: quiescūt. tēpus aūt non solū mensurat motū: sed et quietē: vt supra dcm̄ est. Un̄ relinqt̄ur ꝙ vbicūqꝫ ē mot⁹ vel actu vl po⁹: ꝙ ibi sit tps. ¶ Secūdo ibi.

Lec. 20. T.c.118.

T.c.131. ¶ Utrū autem cū non sit anima: erit tūc temp⁹: an non: dubitabit vtiqꝫ aliqs.

¶ Soluit ꝑmā qōnē. Et circa hoc tria facit. Primo mouet dubitationē. Scḋo obijcit ad qōnē. ibi. Impole. n. Tertio soluit ibi. Si aūt hoc. Est ergo dubitatio vtrū nō existē aīa esset tempus aut non. ¶ Secundo ibi.

¶ Impossibile enim cū sit numerantem esse aliquem: impossibile est numerabile esse aliquod. Quare manifestū est: qꝛ neqꝫ numerus. Numerus enim aut qḋ numerat̄ est: aut numerabile. Si autē nihil aliud aptū natū est q̄ꝫ anima numerare: ⁊ anime intellectus: impossibile est tempus esse: anima si non sit.

¶ Obijcit ad oñdendū ꝙ non: qꝛ si impossibile esset esse aliqḋ potens nūerare: impossibile eēt eē aliqḋ numerabile potens. s. numerari: sed si nō est numerabile non est numerus: qꝛ nūerus nō est nisi in eo qḋ numeratur actu: vel qḋ est nūerabile in potētia. Relinqt̄ur ergo ꝙ si non est aliqḋ potens numerare ꝙ non sit numerus: sed nihil aliud natū est numerare q̄ anima: ⁊ inter partes anime nō alia q̄ itellectus: qꝛ numerus fit per collationē numeratorū ad vnā primā mensurā. conferre autem rationis est. Si ergo nō est anima itellectiua: nō est numer⁹: tps aūt est numerus: vt dictum est. Si ergo non sit anima intellectiua: non est tempus. ¶ Tertio ibi. Lec. 17. T.c.101.

¶ Sed autem hoc quod vtcūqꝫ ens est temp⁹: vt si contingit motū esse sine anima: prius autē ⁊ posterius in motu sūt: tempus autem hec sūt: scḋm quod numerabilia sunt.

¶ Soluit dubitationem. ⁊ dicit ꝙ aut oꝫ dicere ꝙ tempus non sit si nō est anima: aut oportet hoc dicere veri⁹: ꝙ tps est vtcūqꝫ ens sine anima. vtputa si contingit motū esse sine anima: sicut eniꝫ ponit motus: ita necesse est poni tempus: qꝛ prius ⁊ posterius in motu sunt. ⁊ hec. s. prius ⁊ posteri⁹ motus inquantū sunt numerabilia: sunt ipsum tēpus. ¶ Ad euidentiam aūt huius solutiōis cōsiderandū est: ꝙ positis reb⁹ numeratis necesse est poni numerū. vnde sicut res numerate depēdent a numerāte: ita ⁊ numerus earū. esse aūt rerum numeratarū non dependet ab intellectu: nisi sit aliqs intellect⁹ q̄ sit causa rerū: sicut est itellectus diuinus. non aūt dependet ab itellectu anime. vnde nec numerus rerū ab itellectu anime depēdet: sed solū ipa numeratio que est actus anime ab itellectu anime depēdet. Sicuti ergo possūt esse sensibilia sensu non existente: ita pñt esse nūerabilia ⁊ numer⁹ non existente numerante: sed forte condition alis quam primo posuit est vera. s. ꝙ si est impossibile eē aliquē numerantē: impossibile est eē aliqḋ nūerabile. sic hec ē vera. si ipossibile est eē aliquē sentientē: impole est esse aliqd sensibile. si. n. est sensibile pōt sentiri. ⁊ si pōt sentiri ꝑt esse aliqḋ sentiens: licet non sequat ꝙ si est sensibile: ꝙ sit sentiens. Et similr sequit: ꝙ si est aliqd nūerabile ꝙ possit esse aliqd numerans. vnde si impossibile est esse aliqḋ numerans: impole est esse aliqd nūerabile: nō tn̄ sequitur ꝙ si nō est numerans: ꝙ non sit numerabile. vt obiectio phi ꝓcedebat. Si ergo mot⁹ haberet esse fixū in rebus: sicut lapis vel equ⁹: posset absolute dici: ꝙ sicut etiam anima nō existēte est numer⁹ lapidis: ita etiam aīa non existēte eēt numer⁹ motus q̄ est temp⁹: sꝫ motus non hꝫ eē fixū in rebus: nec aliqd actu inuenitur in rebus de motu: nisi quoddā idiuisibile motus: qḋ est motus diuisio. sꝫ totalitas mot⁹ accipit per ꝯsiderationē aīe cōparantis priorē dispōnē mobilis ad posteriorē. Sic igit ⁊ tps non habꝫ esse extra aīam: nisi ꝑm suū idiuisibile. Ipsa tn̄ totalitas temporis accipit per ordinationem anime numerantis ꝑus ⁊ posterius in motu: vt supra dictum est. Et ideo significanter dicit phs ꝙ tempus non existēte aīa est vtcūqꝫ ens. i. imperfecte: sicut ⁊ si dicatur ꝙ motū contingit esse Nōbile

Lec.15. i fi°. sunt ais imꝑfecte. ꝛ per hoc soluuntur rōnes supraposite ad ostēdendū ꝙ tps nō sit: q꞉ cōponit ex partib⁹ nō existentibus: pꝫ.n. ex predictis ꝙ non habet esse ꝑfectū extra animam: sicut nec motus. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.132. ¶ Dubitabit autē aliquis: ꝛ qualis motus tempus numerus sit.

¶ Mouet questionem de vnitate temporis: siue de comparatione temporis ad motum. Et circa hoc tria facit. primo mouet dubitationem. Secūdo soluit ibi. Aut cuiuslibet. Tertio manifestat quoddā quod supposuerat. ibi. Dicitur autem recte. Dicit ergo primo ꝙ dubitatio est cum tempus sit numerus motus: cuiusvel qualis motus sit numerus. ¶ Secundo ibi.

¶ Aut cuiuslibet: ꝛ nāqꝫ sit in tempore: ꝛ augmētatur ꝛ alteratur in tempore: ꝛ fertur. Secundū igitur ꝙ motus est: sic est vniuscuiusqꝫ motus nūerus. vnde motus simpliciter numerus est continui: sed non cuiusdā.

Lec. T.c. ¶ Soluit dubitationē. ꝛ pmo excludit falsā solutionē. Scdo ponit verā. ibi. Qm aūt loci mutatio. Circa primū tria facit. pmo ponit solonē falsam. scdo improbat eam ducēdo ad inconueniens. ibi. Sed est nūc moueri. Tertio ondit illd inconueniens esse ipossibile. ibi. Ad nō esse nāqꝫ. Est ergo pma solo ꝙ sit tps numer⁹ cuiuslibet motus. ꝛ ad hoc ꝓbandū inducit ꝙ ois mot⁹ est in tpe .s. ꝛ gnatio: ꝛ augmētū: ꝛ alteratio ꝛ loci mutatio. Qd aūt ꝯuenit oi motui: ꝯuenit motui fm ꝙ ipm: esse aūt in tpe est numerari tpe. Sic igit videt ꝙ qlꝫ motus inquātum hmōi hꝫ numerū. vnde cū tpus sit numerus motus videt sequi ꝙ tps sit numerus motus ꝯtinui vtr: ꝛ nō alicuius determinati motus. ¶ Secundo ibi.

¶ Sed est nūc moueri vnū ꝛ aliud: quoꝝ vtriusqꝫ motus erit nūerus. Alterꝝ ꝛ alterꝝ igitur tēpus ꝛ simul duo tēpora eq̄lia erunt.

¶ Improbat pdictā solonem. ꝯtingit.n. aliqua duo simul moueri. si ergo cuiuslibet motus tps sit numer⁹: seq̄tur ꝙ duoꝝ motuū simul existētiū sit alterꝝ ꝛ alterꝝ tps. ꝛ sic vlterius sequit ꝙ duo tpa equalia sint simul: vt pote duo dies: vel due hore. duo aūt tpa inequalia simul esse non est ammirabile: vt diem ꝛ horam. ¶ Tertio ibi.

¶ Aut non. omne nāqꝫ tempus vnū similiter ꝛ simul est. Specie autē ꝛ que non simul. Si enī ꝛ hi sunt canes. illi vero equi: vtriqꝫ autē septē: idem numerus est. Sic enī ꝛ motuū simul terminorū idē tempus est. Sed hic velox fortassis: aliusvero non: ꝛ alius quidem loci mutatio est: hic autē alteratio. Tempus tamen idē est: siquidem ꝛ numerus equalis sit ꝛ simul alterationis ꝛ loci mutationis: ꝛ propter hoc motus quidem alteri sunt: ꝛ seorsum sunt: tempus autē vbiqꝫ idem: quia ꝛ numerus vnus ꝛ idē vbiqꝫ est: qui est equaliū ꝛ simul.

¶ Ostēdit hoc esse impossibile. s. duo tpa eq̄lia simul eē: q꞉ omne tps qd est simul ꝛ similiter. i. eq̄liter est vnū tm: sed tempus qd nō est simul nō est vnū numero: sed spēcie est vna: sicut dies cū die: ꝛ ānus cū anno. ꝛ hoc manifestat per simile in aliqs numeratis. Si.n. sint septē eq̄: ꝛ septem canes: nō differūt fm numerū: sed differūt fm spēm reꝝ numerataꝝ. ꝛ similiter omniū motuū q̄ simul terminant fm principiū ꝛ fm finē est idē tempus: sꝫ motus differūt fm ꝓprias rōnes: inquantū forte vn⁹ est velox: ꝛ alius tardus: ꝛ vnus est loci mutatio: ꝛ ali⁹ alteratio. sed tps est idem si alterationis ꝛ loci mutationis sit eq̄lis numerus tpis: supposito ꝙ sit simul. ꝛ pp hoc oꝫ ꝙ motus sint alteri ꝛ diuisi abinuicem. sed tps in oibus est idem: q꞉ vnus ꝛ idem numerus est coꝝ que sunt eq̄lia: ꝛ simul vbicūqꝫ sint. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniā autē loci mutatio: ꝛ huiusmodi circularis: numeratur autē vnūquodqꝫ vno quodā proximo vnitates vnitate: equi vero equo: sic ꝛ tempus tempore quodā finito. Mensurat aūt sicut diximus tēpus motu: ꝛ mot⁹ tēpore. Hoc aūt est: q꞉ determinato motu: ꝛ tēpore mensurat motus q̄titas ꝛ tēporis. T.c.133.

¶ Ponit verā solutionē. Et circa hoc tria facit. pmo pmittit quedā que sunt necessaria ad solutionem. Scdo ex premissis solutionem concludit. ibi. Si igit qd pmū. Tertio manifestat solutionē predictā per dicta alioꝝ. ibi. Unde videtur. Circa primū premittit tria. quorum primū est: ꝙ inter alios motus: pm⁹ ꝛ magis simplex ꝛ regularis est motus localis: ꝛ inter alios motus locales motus circularis: vt in octauo probabitur. Scdm est ꝙ vnūquodqꝫ numerat vno quodā proximo sui generis: sicut vnitas vnitate: ꝛ equus equo: vt pꝫ in .10. metaphy. vnde opꝫ ꝙ tps quodam terminato tempore mēsuret sicut videmus ꝙ tempora mensurant per diem. Tertiū qd premittit est: ꝙ tps mensurat motū: ꝛ motus tempore: sicut supra dictū est. ꝛ hoc ideo est: q꞉ aliquo terminato motu: ꝛ aliquo terminato tempore mensurat q̄titas cuiuslibet motus ꝛ temporis. ¶ Scdo ibi. Lec.16. a pn° i fi. l.2. a pn° Lec.19. T.c.132.

¶ Si igit qd primū mensura omniū proximorū circulatio que regularis mensura maxie: q꞉ nūerus huiusmodi notissimus est: alteratio quidē igitur neqꝫ augmentatio non sunt regulares. loci autē mutatio est.

¶ Concludit ex premissis: ꝙ si aliqd qd est primū est mēsura: omniū proximoꝝ. i. omnium que sunt sui generis: necesse est ꝙ circulatio que est maxime regularis sit mēsura omniū motuum. dicit aūt mot⁹ regularis q̄ est vn⁹ ꝛ vniformis. hec aūt regularitas non pōt inueniri in alteratione ꝛ augmento: q꞉ nō sunt vsqꝫquaqꝫ cōtinui: nec equalis velocitatis: sed in loci mutatione iueniri potest regularitas: q꞉ pōt esse aliqs motus localis continu⁹ ꝛ vniformis: ꝛ talis est solus mot⁹ circularis. vt in octauo ꝓbabitur. ꝛ inter alios mot⁹ circularis maxime vniformis ꝛ regularis est primus mot⁹: q̄ reuoluit totū firmamentū motu diurno. vnde illa circulatio tanꝙ prima ꝛ simplicior ꝛ regularior est mensura omniū motuū. opꝫ aūt motū regularem esse mensurā seu numeꝝ alioꝝ: q꞉ omnis mensura debet esse certissima: ꝛ talis sunt q̄ vniformiter se hñt. ¶ Ex hoc ergo colligere possum⁹: ꝙ si prima circulatio mensurat omnem motū: ꝛ mot⁹ mēsurat a tempore inq̄tū mensurat quodam motu: necesse est dicere ꝙ tpus sit numerus prime circulationis: scdm quā mensurat tps: ꝛ ad quem mēsurant omnes alij motus temporis mensuratione. ¶ Tertio ibi. Lec.16. a pn° i fi. ꝯ incēta ab Ar.

¶ Unde ꝛ videtur tēpus esse spere mot⁹. q꞉ hoc mensurantur alij motus. ꝛ tēpus hoc motu.

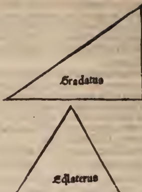
¶ Approbat pdictā solonē per opiones alioꝝ. ꝛ pmo per opinionē errantiū: q̄ moti fuerūt ad dicēdū ꝙ mot⁹

spere celestis sit tps: ꝓpter hoc ꝙ hoc motu mensurant oes aliq̄ motus: ⁊ tpus mensurat hoc motu. manifestū ē .n. ꝙ dicim⁹ diē vel annū cōpletū attēdētes ad motū celi. ℭ Secūdo ex vsu cōiter loquentiū. ibi.

ℭ Propter hoc autem ⁊ consuetū dici accidit. Dicunt enim circulū esse humanas res: ⁊ alioꝝ motum habentium naturalem: ⁊ generationē ⁊ corruptionem. Hoc autem est: q2 omnia hec tempore iudicantur. ⁊ accipiunt finem ⁊ principium: sicut si secundum quandam circulationem sit. Et tempus enim ipsum videtur circulus quidam. Hoc autem iterū videtur ob hoc ꝙ huius loco mutationis mensura est: ⁊ mensuratur ipsum ab huiusmodi. Quare dicere esse rerum que fiunt circulum: dicere est temporis esse quendam circulum. Hoc autem est: q2 mensurant circulatione. Extra enim metrum nihil videtur esse q̄3 quod mensuratur. Sed aut multa metra totum.

ℭ Et dicit pp h. s. ꝙ tps ē nūer⁹ circulatōis pme: accidit ꝙ ꝯsueuit dici. s. ꝙ qdā circulus sit i reb⁹ hūanis. ⁊ i aliis q mouent nālr ⁊ gnant ⁊ corrūpunt. qd ideo est: q2 oia hmōi mēsurant tpe ⁊ accipiūt pncipiū ⁊ finē in tpe: ac si tps fm quādā circulationē sit: q2 ⁊ ip3 tps vr̄ esse qdaȝ circulus. ⁊ iteꝝ hoc vr̄ pp hoc ꝙ est mēsura circulationis: ⁊ ēt a tali circulatiōe mēsurat: ⁊ iō dicere ꝙ coꝝ q̄ fiunt in tpe est quidam circulus: nihil aliud est q̄ dicere tpis esse quēdā circulū. qd accidit pp h ꝙ tps mēsurat circulatiōe. id .n. qd mēsurat nō vr̄ esse aliud q̄ mēsura: s3 multe mensure vident facere vnū totū: sicut multe vnitates vnū numeꝝ: ⁊ multe mēsure pāni vnā q̄titatē pāni. ⁊ h veꝝ est cū accipit mēsura vni⁹ gnīs. ℭ Sic igit p3 ꝙ tps pmo mēsurat ⁊ nūerat pmū motū circularē: ⁊ p eū mensurat oēs alios motus. vnde est vnū tps tm̄ pp vnitatē pmi motus: ⁊ tm̄ q̄cūq3 sentit quēcūq3 motū: sentit tps: eo ꝙ ex pmo motu causat mutabilitas in oibus mobilibus: vt supra dcm̄ est. ℭ Deinde cum dicit. [margin: ūma de ... nitate ... pis.]

Lec. 17. T. c. 98. ℭ Dicit autem recte ꝙ nūerus qdem idem est: ⁊ ouiū ⁊ canū: si eq̄lis vtriq3 sit. Decem aūt non idem: neq3 decē3 eade3 sūt: sicut neq3 trianguli idem q est eqlaterus ⁊ gradat⁹: ⁊ tamen eadem figura est: q2 vtraq3 trianguli sūt. Ide3 enim dicit a quo non differt differentia: sed non a quo differt: vt triangulus a triangulo differentia differt. Alteri qde3 enim trianguli sūt: a figura aūt non: sed in eadem diuisione ⁊ vna. Figura eni3 hec qdem talis circulus: alia vero huiusmodi triangulus: huiusmodi aūt alia qdem eqlaterū. Alia vero huius gradatum. Figura qdem igit eade3: ⁊ hec triangulus enim est. Triāgulus autem non idem est. Et numerus iam similiter. Non enim differt a nūero differentia nūer⁹ horum. Decem autem non idem est. In qbus eni3 dicitur differūt. Hec qdem enim canes. Alio vero eq. Et de tempore qdem ipso: ⁊ de circa ipm proprietatib⁹ hac intentione dictum est. [margin: n. fi. c. 134.]

ℭ Manifestat qddā qd supra dixerat q̄lr sit intelligēdū. dixerat .n. ꝙ idē ē nūer⁹ septē canū ⁊ septē eq̄ꝝ. quō igit h sit veꝝ ondit. ⁊ dicit ꝙ recte pōt dici si eq̄lis est nūer⁹ aliq̄ꝝ reꝝ diuersaꝝ. puta ouiū ⁊ canū: ⁊ ꝙ idē sit nūer⁹ vtroꝝūq3: vt puta si tot canes q̄ oues sint decē: s3 nō pt dici ꝙ h ip3 qd est dcē eē sit idē canū ⁊ ouiū. nō .n. eadē decē sūt decē canes ⁊ decē oues. Et h iō q2 gen⁹ pōt cū additiōe vnitatis vl idētitatis pdicare de plurib⁹ idiuiduis existētib⁹ i vna spē. ⁊ silr gen⁹ remotū d plurib⁹ spēb⁹ existētib⁹ sub vno gn̄e ppinq: neq3 tm̄ spēs de idiuiduis: neq3 genus ppiquū de spēb⁹ diuersis pdicari pt cū additiōe vnitatis vl idētitatis. ⁊ hmōi ꝯnter ponit exēplū. sūt .n. due spēs triāguli. s. eqlater⁹. i. hn̄s tria latera eq̄lia: ⁊ gradat⁹. i. hn̄s tria latera ieq̄lia. figura aūt est gen⁹ triāguli. nō q̄ possum⁹ dicere ꝙ eqlater⁹ ⁊ gradat⁹ sit idē triāgulus: s3 possum⁹ dicere ꝙ sūt eadē figura: q2 vtrūq3 continet sub triāgulo q est vna spēs figure. ⁊ h⁹ assignat rōnē: q2 cu3 idē ⁊ diuersu3 seu differēs opponant: ibi possum⁹ dicere identitatē vbi nō est dr̄ia: s3 non possumus dicere identitatē vbi est dr̄ia. Manifestū est .n. ꝙ eqlater⁹ ⁊ gradatus dr̄nt adinuicem dr̄ia triāguli. i. q̄ est ppria diuisiua trianguli. ⁊ h iō: q2 sūt diuerse triāguli spēs: s3 eqlaterus: ⁊ gradat⁹ nō dr̄nt fm dr̄iam figure: s3 sub vna ⁊ eadē dr̄ia cōtinent. ⁊ h sic p3. si .n. diuidam⁹ figuras in suas spēs q̄ p dr̄ias ꝯstituunt: inuenit ꝙ ali⁹ est circulus ⁊ ali⁹ triangulus. ⁊ sic de aliis spēb⁹ figure: s3 si diuidam⁹ triangulū: inueniem⁹ ꝙ alia spēs ei⁹ ē eqlater⁹: ⁊ alia gradat⁹. Manifestū est igit ꝙ eqlater⁹ ⁊ gradat⁹ sūt vna figura: q2 ꝯtinent sub vna spē figure q̄ est triāgulus: s3 nō sūt vn⁹ triāgulus: q2 sūt diuerse triāguli spēs. ⁊ silr ē in pposito. nūerus .n. diuidit in diuersas spēs. q̄ꝝ vna ē dece3. oia ergo q̄ sūt decē dr̄r hr̄e vnū nūeꝝ: q2 non dr̄nt adinuicē fm spēm nūeri: cū ꝯtineant sub vna nūeri spē: s3 non pōt dici ꝙ sint eadē decem: q2 ea qb⁹ applicat nūerus denari⁹ dr̄nt. cū qdā hoꝝ sint canes: ⁊ qdā eq: videt aūt h Ari. introduxisse ne aliqs ad sumēdā tpis vnitatem sit ꝯtent⁹: eo ꝙ dr̄ vnū numeꝝ esse eq̄liū nūero: s3 diuersoꝝ: q2 l3 sit idē denari⁹ vel ternari⁹ pp vnitatē spēi: nō tm̄ est ide3 denari⁹ vel ternari⁹ pp diuersitatē q̄ est fm nūeꝝ ex parte materie. Unde fm istam rationem seq̄ret ꝙ tps esset vnū specie: s3 non numero. ⁊ ideo ad accipiendū veram temporis vnitatem o3 recurrere ad vnitatē primi mot⁹ qui pmo mēsurat tpe: ⁊ quo ēt mēsurat tps. Ultio aūt epilogādo ꝯcludit dcm̄ esse de tpe. ⁊ de his que sunt ppria ad considerationem temporis. [margin: ca. le. fi. T. c. 132.] [margin: vnū tps nūo tm̄. s3 ꝯm h⁹ vt. fi. Lib. 1. c. 3 so'o m p3 ibidē.]

Lectio. I.

T.c.1. ℭ Aristotelis stragyrite textus libri quinti.

Transmutat aūt transmutās omne. Aliud quidez scd̄z accidens. vt cuz dicimus musicum ambulare: quoniam cui accidit musicum esse. hoc ambulat. Hoc autez in huiusmodi aliquid mutari ⁊ simpliciter dicitur mutari: vt quecunq; dicuntur secunduz partes. Sanatur enim corpus: quia oculus aut thorax. he autez parte totius corporis sunt. Est autem etiam aliquid quodq; secundū accidens mouetur: neq; in eo quod aliquid ipsius: sed in eo quod ipsum mouetur primo. Et hoc est secundum seipsum mobile. Secundum autem alium motum ⁊ alium alterum est: vt alterabile ⁊ alterationis sanabile: ⁊ calefactibile alterum.

ℭ Diui Thome Aquinatis in quintum librum physicorum preclarissima commentaria.

Postquā phs determinauit de motu ⁊ de his q̄ ꝯsequunt motū i cōi. hic iā accedit ad diuidendū motū. ⁊ diuidit i ptes duas. In pma agit de diuisione mot⁹ s̄z q̄ diuidit i spēs. In scd̄a de diuisiōe mot⁹ in ptes q̄titatiuas. ⁊ h̄ in. vj. lib. ibi. Si āt ē ꝯtinuū. Pria in duas. in pma agit de diuisiōe mot⁹ i suas spēs. In scd̄a agit de vnitate ⁊ oppōne mot⁹ ibi. Post hoc aūt dicam⁹ qd est sil. Prima in duas. in pma distiguit motū p se a motu p accn̄s. In scd̄a diuidit motū p se i suas spēs. ibi. Qm̄ aūt ois mutatio. Pria in duas. In pria distiguit motū p se a motu p accn̄s. In scd̄a pretermittēdū docet motū p accn̄s: ⁊ determinādū eē de motu p se. ibi. Scd̄z qdē igit accn̄s. Circa p̄m duo facit. pmo distiguit motū p se a motu p accn̄s. scd̄o epilogat pdicta. ibi. Qn̄o qdē. Distiguit āt in pma pte motū p se a motu p accn̄s tripl'r: pmo qdē ex pte mobilis. scd̄o ex pte mouētis. ibi. Est āt ⁊ in mouēte. Tertio ex pte termini. ibi. Qm̄ āt ē aliqd. Dicit ḡ pmo q̄ oē trāsmutans. i. trāsmutatū trib⁹ modis dr̄ trāsmutari. Uno mō dr̄ aliqd trāsmutari p accn̄s: sic cū dicim⁹ musicū ambulare: qm̄ hic hō cui accidit esse musicū ambulat. Alio mō dr̄ aliqd trāsmutari simpl'r: q2 aliq̄ pars ei⁹ mutat: sic oia q̄ dn̄r mutari s̄z ptes. ⁊ ponit exēplū in motu alterationis. dr̄ n. sanari corp⁹ aialis: q2 sanat vel oculus vl' thorax. i. pect⁹ q̄ st̄ partes toti⁹ corporis. Tertio mō dr̄ aliqd moueri qd neq; s̄m accn̄s mouet: neq; s̄z partē: s̄z ex eo q̄ ipm̄ mouet primo ⁊ per se: vt p hoc q̄ dicit. pmo: excludat mot⁹ s̄m partez: per id qd dr̄ s̄z se: excludat mot⁹ p accn̄s. hoc aūt per se mobile variat s̄z diuersas spēs motus: sic alterabile est mobile s̄m alteratione: ⁊ augmentabile scd̄m augmentū. ⁊ iterū in specie alterationis differt sanabile qd mouet s̄m sanationem: ⁊ calefactibile qd mouet s̄m calefactionem. ℭ Secundo ibi.

Lc.2. ℭ Est autem ⁊ in mouente similiter. Aliud quidem enim secunduz accidens mouet: aliud secūdum partem: in eo quod huiusmodi aliqua. Aliud vero per seipsum primo: vt medicus quidem sanat. Manus autem percutit.

ℭ Distinguit motū per se a motu p accn̄s ex parte mouētis. ⁊ dicit q̄ sil'r pdicta distictio q̄ posita est ex pte mobilis attēdi pt ex ipo mouēte. Tripl'r. n. dr̄ aliqd mouere. Uno mō p accn̄s: sic music⁹ edificat. Alio mō s̄m partem inq̄tū aliq̄ pars ei⁹ mouet: sic homo dr̄ percutere: q2 manus ei⁹ percutit. Tertio modo dr̄ aliqd mouere primo ⁊ per se: sicut medicus sanat. ℭ Tertio ibi.

ℭ Quoniam autem est aliquid mouens primū: est autem ⁊ aliud quod mouetur: adhuc in quo tempus: ⁊ preter hec ex quo ⁊ in quid. Omnes enim motus a quodam ⁊ in quiddaz. T.c.3.

ℭ Procedit ad ondendū motū eodē mō ex parte termini. ⁊ pmo pmittit q̄dā preambula. scd̄o ponit diuisionē: ibi. Est aūt ⁊ in illis. Circa pmū tria facit. primo ponit quot reqrant ad motū. scd̄o comparat ea adinuicē. ibi. Alterū enim est qd. Tertio soluit q̄dam dubitationem ibi. Qd qdem igit. Dicit ergo pmo. q̄ ad motū reqrunt qnq;. primo reqrit primū mouēs: a quo. s. est pncipium mot⁹. scd̄o reqrit mobile qd mouet. Tertio tps in quo est mot⁹: ⁊ preter ista tria reqrunt duo termini. vn⁹. s. ex quo incipit mot⁹: ⁊ ali⁹ in quem mot⁹ pcedit. ois. n. motus est a quodam in qddam. ℭ Secundo ibi.

ℭ Alterum enim est quod primum mouetur. ⁊ in quod mouetur. ⁊ ex quo: vt lignum ⁊ calidūz ⁊ frigidum. Horum autem aliud quidem mobile est: aliud vero in quod. Aliud ex quo. Motus autem manifestum q̄ in ligno non in specie est. Neq; enim mouet: neq; mouetur species: aut locus: aut quantum hoc. ℭ Sed est mouēs quod mouetur in quod mouetur. T.c.4.

ℭ Cōparat pmissa adinuicē. ⁊ pmo mobile ad duos terminos mot⁹. scd̄o duos terios mot⁹ adinuicē. ibi. Magis āt in qd. Dicit ḡ pmo q̄ id qd pmo ⁊ p se mouet alterū ē a termino in quē tēdit mot⁹: ⁊ a termino a quo mot⁹ incipit: sic p3 in istis trib⁹: lignū: calidū: ⁊ frigidū. in motu. n. calefactiōis lignū qdē est subm̄ mobile. aliō v̄o. s. calidū est termin⁹ ad quez: aliō aūt. s. frigidū est termin⁹ a quo. Dicit aūt id qd mouet primū esse alterū ab vtroq; termino: q2 nihil phibet illō qd mouet per accn̄s esse alterū terminoꝝ. subm̄. n. vt lignū est qd calefit p se. priuatio vero ⁊ ꝯtrariū vt frigidū est qd calefit per accn̄s: vt in primo dcm̄ est. q̄ aūt mobile sit alterū ab vtroq; termino: ꝯn̄ter pbat per hoc q̄ mot⁹ est in subo sicut in ligno. nō aūt est in altero termioꝝ: neq; in spē albi: neq; in spē nigri. ⁊ hoc p3 p hoc: q̄ illō in quo est mot⁹ mouet. terius āt mot⁹ neq; mouet neq; mouet: siue termin⁹ mot⁹ sit species. i. q̄litas: vt in alteratiōe. siue sit loc⁹ vt in motu locali: siue q̄tū: vt in motu augmēti ⁊ decremēti: s̄z mouens mouet subm̄: qd mouet in qd mouet. i. i terminū ad quē. q2 ḡ mot⁹ est in subo qd mouet: nō aūt in termio: manifestū ē q̄ subz mobile ē aliō a terio mot⁹. ℭ Tertio ibi. Lec.12. T.c.61.

ℭ Magis autem in quod q̄z ex quo mouet denominabit mutatio. Unde corruptio in non esse mutatio est: q̄uis ex esse mutetur quod corrumpit: ⁊ generatio in esse. q̄uis ex non esse.

ℭ Comparat vtrūq; terminorū adinuicez. ⁊ dicit q̄ mutatio magis denominat a termino ad quez: q̄ a termio a quo: sicut corruptio dicitur mutatio in nō esse: q̄uis id quod corrumpit mutet ex esse. econtrario generatio est mutatio in esse: q̄uis icipiat a nō esse. nomē aūt generationis ad esse ptinet: corruptionis v̄o ad nō eē. hmōi āt rō ē: q2 p mutatōez aufert termin⁹ a q̄: ⁊ acqrit termin⁹ ad quē. vn̄ mot⁹ vr̄ repugnare terio a q̄: ⁊ ꝯueniētiā hre cū terio ad quē: ⁊ pp̄ h̄ ab eo denolat. ℭ Deīde cū dic.

T.c.5. ¶ Quid quidē igitur motus sit: dictū est prius. Species aūt ⁊ loc⁹ ⁊ passiones in q̄ mouent̃: q̄ mouent̃ immobilia sunt: vt scientia ⁊ calor.

¶ Soluit quādā dubitationē. Et circa hoc tria facit. p̄mo p̄mittit duo que ex p̄missis sunt manifesta. quoꝝ pri mū est: ꝙ in tertio dcm̄ est qd sit motus. Scdm̄ est ꝙ in p̄cedētibus imediate dcm̄ est: ꝙ spēs. i. q̄litas ⁊ locus ⁊
l.2.t.c.6. quecūqꝫ passiones. i. passibiles qualitates que sunt termini motus: non mouentur: cū in eis nō sit motus: vt dictum est. vt pꝫ in scia que est q̄dam spēs: ⁊ calore: qui est q̄dam passio: vel passibilis qualitas. ¶ Scdo ibi.

¶ Et dubitabit aliqs si passiones motus sunt. Albedo aūt passio est.

¶ Ponit tertiū de quo est dubitatio. ⁊ dicit ꝙ aliqs dubitare pōt vtꝝ passiones. i. passibiles qualitates: vt calor ⁊ frigus: ⁊ albedo ⁊ nigredo: ex quo non mouentur sint quidam motus. ¶ Tertio ibi.

¶ Erit enim in motu mutatio. Et fortassis non est albedo motus. sed albatio.

¶ Ducit ad icōueniēs si hoc ponat̃. Cū. n. albedo sit terminus in quē est motus: si albedo sit mot⁹: sequit̃ ꝙ motus sit termin⁹ mot⁹: qd̄ nō pōt esse: vt ifra ꝓbabit̃. ⁊ ex hoc determinat veritatē. ⁊ dicit ꝙ albedo nō est motus:
Lec.3. sꝫ albatio. addit aūt fortassis: q2 nōdū ꝓbauit ꝙ motus
T.c.12. nō terminetur in motu. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Est aūt ⁊ in illis ⁊ qd̄ est secūdū accidens. ⁊ qd̄ est secunduꝫ partem: ⁊ scdm̄ aliud: ⁊ qd̄ primo est: ⁊ non secundū aliud: vt qd̄ fit album in id qd̄ intelligit̃. mutatur scdm̄ accidens. Colori enim accidit intelligi: in colorem aūt q2 pars albū coloris est. ⁊ in europaꝫ: q2 pars europe athene sunt. In albū auteꝫ colorem per se.

¶ Ex quo termini mot⁹ sūt aliō a mobili ⁊ a mouēte: vt ōnsum est: ōndit ꝙ p̄ter diuisionē motus que accipit̃ ex parte mobilis ⁊ mouētis. diuidit tertio motus ex parte
Terminus ad quē triplr. termini: ⁊ q2 terminus ad quē magis denoīat motum q̄ terminus a quo: vt dcm̄ est: accipit diuisionē mot⁹ a termino ad quē: sed nō a termino a quo. ⁊ dicit ꝙ ex pte illoꝝ. s. terminoꝝ pōt accipi i motu aliqd qd̄ est ꝑ accn̄s:
p° ⁊ aliqd qd̄ est f̄m partē: ⁊ f̄m aliud ⁊ aliud qd̄ est p̄mo: ⁊ nō f̄m aliō. per accn̄s qdē: sicut si dicam de eo qd̄ fit al
2°. bum: qd̄ mutat̃ in id qd̄ intelligit̃ vel cognoscit̃ ab aliq: erit hoc per accn̄s. accidit. n. colori albo ꝙ itelligat̃. Si aūt dicat̃ de eo qd̄ fit albū: ꝙ mutet̃ in coloreꝫ: hoc erit f̄m partē. dr̄. n. mutari in colorē: q2 mutat̃ in albedineꝫ que est pars coloris: ⁊ sic est si dicā de aliquo qui vadit athenas: ꝙ vadit in europā: q2 athene sūt pars europe. Si aūt dicat̃ de eo qd̄ fit albū: ꝙ mutat̃ in album colo-
3° reꝫ. hoc erit p̄mo ⁊ per se: nō aūt diuidit motū ex parte
solo dubitatōis tacite temporis qd̄ videbat̃ residuū: q2 tempus comparat̃ ad motum: vt mensura extrinseca. Deinde cum dicit.

¶ Quō quideꝫ igitur per se mouetur: ⁊ quomodo secūduꝫ accidens: ⁊ quomodo scdm̄ aliud aliquid. ⁊ quomodo ipsum primum in mouente ⁊ in eo qd̄ mouetur manifestum est: ⁊ ꝙ motus non in specie: sed in eo quod mouetur ⁊ mobili secundum actum sit.

¶ Epilogat qd̄ dixerat: ⁊ dicit: ꝙ māifestū est quō aliqd per se mouet̃: ⁊ quō f̄m accidens: ⁊ quō f̄m aliqd aliud. i. f̄m partem. ⁊ iterum quō hoc quod dico primo ⁊ per se iuenit̃ tam in mouēte q̄ in mobili. dcm̄ est. n. qd ē mouens primo ⁊ per se: ⁊ qd est qd̄ mouet̃ primo ⁊ per se. ⁊ iterū dictū est ꝙ motus nō est in specie. i. in q̄litate que est terminus mot⁹: sed est in eo qd̄ mouet̃: siue in mobili f̄m actum qd̄ idem est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Secunduꝫ quideꝫ igitur accidens mutatio dimittat̃. In omnibus eniꝫ est ⁊ semper ⁊ omniū. Quodvero non scdꝫ accidens est: non est in oi b⁹: sed in contrarijs ⁊ medijs ⁊ in contradictione. Huius auteꝫ fides ex inductione est. T.c.6.

¶ Ōndit de q̄ motu sit agendū. Et p̄mo ōndit ꝓpositū. Scdo manifestat qdd̄ā qd̄ dixerat. ibi. Ex medio aūt. Dicit ergo primo ꝙ mutatio q̄ est per accn̄s: dimittēda est: siue per accidens accipiat̃ ex parte mouentis: siue ex parte mobilis: siue ex parte termini. ⁊ hoc iō q2 mot⁹ ꝑ accn̄s est idterminatus. est. n. in omnib⁹ sicut in terminis: ⁊ in omni tempore ⁊ omniū suboꝝ vel mouētiū: q2 vni ifinita p̄nt accidere: sed mutatio que nō est f̄m accidens nō est in oibus: sed ē tm̄ in ꝯtrarijs ⁊ medijs q̄tuꝫ ad motum q est in qualitate: q̄titate: ⁊ vbi ⁊ in cōtradictiōe q̄tum ad generatiōem ⁊ corruptiōem: quoꝝ termini sunt esse ⁊ nō esse. Et hoc patet per iductiōem. sub arte autem nō cadunt nisi ea que sunt determinata: naꝫ infinitorum non est ars. ¶ Secūdo ibi.

¶ Ex medio autē mutat̃. vtit̃ eniꝫ ipso: sicut qd̄ est contrariuꝫ ad vtrunqꝫ. Eteniꝫ quodāmodo mediuꝫ vltima. vnde ⁊ hoc ad illam: ⁊ illa ad hoc quodāmodo dicūtur contraria. vt vox media grauis ad vltimaꝫ: subtilis ad extremaꝫ: ⁊ fuscū albū ad nigrū: ⁊ nigrū ad albū.

¶ Manifestat qddā qd̄ dixerat. s. ꝙ motus fit in medijs ⁊ dicit ꝙ ꝯtingit mutari ex medio ad vtrūqꝫ extremoꝝ ⁊ ecōuerso: inq̄tum. s. possumus vti medio vt cōtrario respectu vtriusqꝫ extremi. mediū enim inq̄tū habꝫ ꝯuenientiaꝫ cum vtroqꝫ extremoꝝ est quodāmodo vtrūqꝫ coꝝ. ⁊ ideo pōt dici hoc ad illō: ⁊ illō ad hoc: sicut si dicā ꝙ media vox iter grauē ⁊ acutā est grauis ad vltimā. i. ꝑ cōparatiōeꝫ ad acutā est subtilis. i. acuta ꝑ cōparatiōeꝫ: ad extremā. i. ad grauē: ⁊ fuscū est nigrū ꝑ ꝯparatiōeꝫ ad albū. ⁊ ecōuerso. Lectio. II.

Vonia3 autez omnis mutatio est a quodaꝫ: ⁊ in qddaꝫ. manifestat etiā vtiqꝫ nomen. post aliō eniꝫ aliqd: ⁊ aliō qdē pri⁹: aliō aūt monstrat posterius: ⁊ mutabit mutans quadrifarie. Aut eniꝫ ex subiecto in subiectū: aut ex subiecto in non subiectū: aut ex non subiecto in subiectuꝫ: aut ex non subiecto in non subiectū. Dico autem subiectum affirmatione monstratuꝫ. T.c.7.

¶ Postq̄ phs distinxit motū per se a motu per accidēs. Hic diuidit mutatōeꝫ ⁊ motum per se in suas spēs. Ubi ꝯsiderādū est ꝙ Arꝫ. supra in tertio. vbi motū diffiniuit accepit nomē motus f̄m ꝙ est cōmune oībus spēb⁹ mutatōis. ⁊ hoc mō accipit hic nomē mutatōis: motū aūt accipit magis stricte ꝓ q̄dam mutatiōis specie. Diuidit ergo pars ista in partes duas. q2 primo diuidit mutationem in suas spēs. quaꝝ vna est motus. In secūda subdiuidit motū in suas spēs. ibi. Si igitur p̄dicamenta. Circa p̄mū duo facit. primo ponit diuisionē mutatiōis. Secūdo manifestat partes diuisionis. ibi. Ex non subiecto l.2.t.c.6.

quidem. Circa primũ tria facit. primo premittit quedaȝ necessaria ad diuisionem mutationis. scd̓o concludit ex premissis mutationis diuisionem ibi. Quare necesse est. Tertio excludit quandam obiectionem ibi. Que.n.est ex non subiecto. Dicit ergo primo ꝙ cum omnis mutatio fit a quodã in quiddam: vt manifestat ex ipso mutationis noĩe qd̓ denotat aliqd esse post aliud: ⁊ aliud esse prius ⁊ aliud posteri⁹: necesse est his suppositis ꝙ oẽ qd̓ mutatur quatuor modis mutet. aut enim vterq̧ terminus est affirmatus: ⁊ sic dicitur aliquid mutari ex subiecto in subiectum: aut terminus a quo est affirmat⁹ ⁊ terminus ad quem est negatus ⁊ sic dicitur aliquid moueri ex subiecto in non subiectum: aut econuerso terminus a quo est negatus ⁊ termin⁹ ad quẽ affirmatus: ⁊ sic dicit aliquid moueri ex nõ subiecto in subiectum: aut vterq̧ terminus est negatus: ⁊ sic dr̃ aliquid mutari ex nõ subiecto in non subiectũ. nõ enim accipitur hic subiectum eo modo quo sustinet formã: sed omne id qd̓ affirmatiue significatur dicitur hic subiectum. ¶ Secundo ibi.

¶ Quare necesse est ex his que dicta sunt tres esse mutationes. s. ex subiecto in subiectum: ⁊ ex subto in non subȝ: ⁊ ex non subto in subiectũ.

¶ Concludit ex p̃missis diuisionem mutationis. ⁊ dicit ꝙ necessario ex premissis sequitur ꝙ tres sint mutationis spẽs: quaꝝ vna est ex subiecto in subiectum: sicut cũ aliquid mutat de albo in nigrũ. Alia aũt est ex subto in nõ subiectũ: sicut cũ aliquid mutat de esse in nõ eẽ. Tertia est econuerso ex non subiecto in subiectum: sicut cuȝ aliquid mutatur de non esse in esse. ¶ Tertio ibi.

¶ Que.n. est ex non subiecto in non subiectum non est mutatio: propter hoc ꝙ non est secũdũ contra positionem. Neq̧ enim contraria neq̧ contradictio est.

¶ Excludit quandam obiectionẽ. posset enim aliquis obijcere ꝙ cum premiserit quatuor modis aliquid mutari debuisset ꝯcludere quatuor esse species mutatiõis: ⁊ non tres tantum. sed hanc obiectionẽ excludit dicens ꝙ nõ potest esse aliqua mutationis species de non subiecto in non subiectuȝ: quia omnis mutatio est inter opposita: due autẽ negatiões nõ sunt opposite: neq̧.n. dici põt ꝙ sint ꝯ̃ria neq̧ ꝙ sint ꝯdictoria. ⁊ hmõi ẽt signũ ẽ: qꝛ q̃scũq̧ negatiões ꝯtingit sil̓ esse veras de aliquo vno ⁊ eodẽ sicut lapis nec est san⁹ nec eger. vñ cũ mutatio per se fit solũ in cõtrarijs ⁊ contradictione: vt supra dictum est: sequitur ꝙ ex negatione in negationem nõ fit mutatio per se: sed solum sic mutatur aliquid per accidẽs. cuȝ enim aliquid fit de albo nigrum: fit etiam per accidens de nõ nigro non album. ⁊ per hunc modum dixit aliqd mutari ex nõ subiecto in non subiectũ. qd̓ aũt est per accidens in aliquo genere: nõ põt esse spẽs illius generis: ⁊ ideo ex nõ subiecto in non subiectum nõ potest eẽ aliqua mutationis species. ¶ Deinde cum dicit.

Tex.1. T.cõ.6.

¶ Ex non subiecto qdẽ igit̃ in subiectũ mutatio scd̓m contradictionẽ generatio est. Alia quidẽ simpliciter simplex. Alia vero quedaȝ cuiusdã: vt ex non albo in albuȝ: generatio quidẽ hmõi est. Que vero ex non esse simplr̃ in substantiam est generatio simpliciter est: secunduȝ quaȝ fieri ⁊ non fieri simpliciter dicimus.

Libr.3. ponẽtes plẽs formas cõposito

¶ Manifestat partem posite diuisionis. ⁊ circa hoc tria facit. p̃mo manifestat duas partes diuisiõis. Scd̓o ostẽdit ꝙ neutra eaꝝ est motus. ibi. Si igitur quod non est. Tertio concludit ꝙ residua pars diuisionis est mot⁹ ibi. Quoniam aũt motus. Circa p̃mũ duo facit. p̃mo manifestat vnam partem diuisionis: scd̓o scd̓am. ibi. Que vo ex subiecto in non. Dicit ergo primo ꝙ illa mutatio q̃ ẽ ex nõ subiecto in subiectũ est inter opposita fm cõtradictionẽ: ⁊ vocat generatio que est mutatio de nõ eẽ in esse. sed hec est duplex. quedam.n. est simplex generatio: qua aliquid simplr̃ generat. Alia vo est generatio quedam qua aliquid fm quid generatur ⁊ ponit exemplum de vtraq̧ generatione: ⁊ p̃mo de scd̓a: dicens ꝙ cuȝ aliquid mutat de nõ albo in albũ: est generatio hmõi: ⁊ nõ simpliciter. ⁊ scd̓o de prima ⁊ dicit ꝙ illa generatio que est ex nõ esse simplr̃ in ens qd̓ est sub̃a est generatio simpliciter: fm quã simplr̃ dicim⁹ aliquid fieri ⁊ nõ fieri. cũ enim generatio sit mutatio de non esse in esse fm illum modum dicitur aliquid generari qd̓ ex non esse in eẽ mutatur. cum aũt ex non albo fit album nõ mutat aliqd ex non esse simpliciter in esse simpliciter. qd̓ enim mutatur proprie subiectũ est. Subiectum aũt albi est aliquid ens actu. vnde cũ subiectuȝ maneat in tota mutatione: etiã in p̃ncipio mutatiõis erat ens actu simplr̃ loquẽdo: nõ tñ erat ens actu hoc. s. albũ. ⁊ ideo non dicit fieri simpliciter: sed fieri hoc. s. album. Subiectum vero forme substantialis: nõ est aliquid ens actu: sed ens in potẽtia tñ: scȝ mã prima: que in p̃ncipio generationis est sub priuatione: in fine vero sub forma. ⁊ ideo fȝ generationẽ substãtie fit aliquid simpliciter. ¶ Et ex hoc haberi potest ꝙ fm nullam formã que presupponit aliã formã in mã: attenditur generatio simpliciter: sed solum fm quid: qꝛ quelibet forma facit ens actu. ¶ Secundo ibi.

ꝯ ponẽtes plẽs formas subales i composito

¶ Que vero ex subiecto in non subiectum corruptio est. Simpliciter quidem que ex substantia in non esse est. Quedam autez est. que est in oppositam negationem: sicut dictum est in generatione.

¶ Manifestat aliam partez diuisionis: ⁊ dicit ꝙ illa mutatio que est ex subiecto in non subiectum vocat corruptio sed quedã est corruptio simpliciter: que. s. est ex esse substantiali in nõ esse: quedam vo est in oppositã negationem cuiuscũq̧ affirmationis. sicut de albo in non album que est corruptio huiusmodi. sicut etiam ⁊ de generatione dictum est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si igitur qd̓ non est: dr̃ multipliciter: ⁊ neq̧ est secundũ compositionem aut diuisionẽ contingit moueri: neq̧ quod est secundum potentiã: ꝙ ei quod est simpliciter secundũ actuȝ oppositum est. Hoc quidẽ eniȝ non albũ aut non bonũ tñ contingit moueri secundũ accñs. Erit eniȝ homo nõ albus. Quot aũt simplr̃ nõ hoc aliquid est: hoc nullo modo contingit moueri. Impossibile est.n. qd̓ non est moueri. Si autez hoc: ⁊ generationẽ esse motũ ĩpossibile erit. Fit eniȝ qd̓ non est. Si eniȝ ⁊ qd̓ ex non ente maxime scd̓m accidens fit. Sed tñ verũ est dr̃e: ꝙ est qd̓ non est: de eo quod fit simpliciter. Similiter aũt ⁊ quiescere. Hec igit̃ accidunt incõuenientia: si moueatur quod non est. T.cõ.8.

¶ Ostendit ꝙ neutra predictaꝝ partiũ est mot⁹ ⁊ primo ꝙ generatio nõ sit mot⁹: scd̓o ꝙ neq̧ corruptio. ibi. duplici ratione

(Neqʒ iam corruptio.) Primũ ꝓbat duabus rõnibus.
prima Quarũ prima talis est. qḋ simpliciter nõ est hoc aliquid
non potest moueri: qꝛ qḋ no est nõ mouet̃: sʒ qḋ genera-
tur simpliciter: nõ est hoc aliq̄d: est. n. nõ ens simpliciter:
Nõ ens ẽ qḋ generat simplr non mouet̃: ergo generatio simplex
tripliciter non est motus. Ad manifestationeʒ aũt prime ꝓpositio
primo nis: dicit ꝙ non ens dr̃ tripliciter: ꝛ duob⁹ modis dictũ
non ens non mouet̃: tertio modo dictum mouet̃ per ac-
cidens. vno modo dr̃ ens ꝛ non ens ſm diuisionem ꝛ cõ
positionẽ propositionis: put sunt ideʒ cũ vero ꝛ falso. ꝛ
sic ens ꝛ nõ ens sunt in mẽte tantũ: siue in rõne tñr vt di
Lec. 4. T. cõ. 3. citur in. vi. meta. vnde nõ ẽ cõpetit eis motus. Alio modo
scḋo dicitur non ens qḋ est in potẽtia: ſm ꝙ esse in potentia:
tertio opponitur ei qḋ est esse in actu simplr. ꝛ hoc etiam non
mouetur. Tertio modo dicitur non ens qḋ est in poten
tia que nõ excludit esse in actu simpliciter: sed esse actu
hoc: sicut nõ albũ dicitur nõ ens ꝛ nõ bonũ. ꝛ hmõi nõ
ens contingit moueri: sed per accñs: ſm ꝙ hmõi nõ ens
accidit alicui exñti in actu: cui cõpetit moueri: sicut cum
homo est non albus. ꝙ aũt id qḋ simpliciter nõ est hoc
aliquid nullo modo moueat̃. nec per se neqʒ per accñs
patet ex hoc ꝙ impossibile est qḋ nõ est moueri. vñ impos
sibile est generationẽ esse motum. Illud. n. qḋ non est fit
Lec. 14. siue generat̃. Et quãuis vt in primo huius dictum est ex
T. c. 75. non ente fiat aliquid per accidens: ex ente aũt in poten
T. c. 78. tia per se. nihilomin⁹ tñ veruʒ est dicere de eo qḋ fit sim-
pliciter ꝙ simpliciter nõ est: vnde moueri non põt: ꝛ ea-
dem rõne nec quiescere: vnde generatio nec motus est:
nec quies. Hec igitur inconuenientia sequunt̃ siquis po-
nat generationem esse motum. s. ꝙ non ens moueatur ꝛ
quiescat. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Et si omne qḋ mouet̃ in loco est: qḋ aũt non
est nõ est in loco: esset. n. alicubi.

scḋa ¶ Que talis est. omne qḋ mouet̃ est in loco: sʒ qḋ nõ est
non est in loco: qꝛ posset de eo dici ꝙ alicubi esset. ergo
qḋ non est nõ mouet̃. ꝛ sic idem qḋ supra. Ueritas auteʒ
prime ꝓpositionis apparet ex hoc: ꝙ cũ motus localis
sit primus motuũ: opʒ ꝙ oẽ qḋ mouet̃ moueat̃ ſʒ locũ:
ꝛ ita sit in loco. Remoto. n. priori remouent̃ que conse-
quenter sunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neqʒ iam corruptio motus est. Contrarium
quidem. n. motui motus aut quies. Corruptio
autem generationi cõtrariũ est.

¶ Probat ꝙ corruptio nõ sit motus: qꝛ motui nihil cõ-
trariat̃ nisi motus vel quies: sed corruptioni contrariat̃
generatio: que neqʒ est motus neqʒ quies: vt ostẽsuʒ est.
ergo corruptio non est motus. ¶ Deinde cum dicit.

T. cõ. 5. ¶ Qm̃ autẽ motus mutatio q̄dam est: mutatio-
nes aũt tres sunt dicte. Harum autem que sunt
scḋm generationem ꝛ corruptionem: non sunt
motus. He aũt sunt scḋm contradictionem: ne-
cesse est ex subiecto in subiectũ mutationeʒ mo
tum esse solũ. Subiecta autem aut cõtraria aut
media. Et priuatio. n. ponit̃ cõtrarium ꝛ mon-
stratur affirmatione nudũ: ꝛ albũ: ꝛ nigrum.

¶ Concludit ex p̃missis ꝙ residua pars supra posite di-
uisionis sit motus. cuʒ. n. motus sit quedam mutationis
spẽs: qꝛ in eo est aliq̄d post aliud: qḋ supra dixit ad rõnẽ
mutationis pertinere: mot⁹ aũt neqʒ est generatio neqʒ
corruptio q̄ sunt mutationes ſm ꝯtradictionẽ: relinqui
tur ex necessitate cũ nõ sint nisi tres species mutationis
ꝙ motus sit mutatio de subiecto in subiectum. ita tñ ꝙ
per duo subiecta. i. per duo affirmata intelligim⁹ cõ-
traria aut media: qꝛ etiam priuatio quodãmodo est cõ-
trarium. ꝛ qñqʒ significat̃ affirmatiue: vt nudum qḋ est
ꝓuatio: ꝛ albũ ꝛ nigrũ. que sunt ꝯria. Lectio. III.

Si igit̃ predicamenta diuisa sunt sub
stantia ꝛ qualitate ꝛ vbi: ꝛ quando:
ꝛ ad aliq̄d: ꝛ q̄ntitate: ꝛ facere ꝛ pa-
ti: necesse ẽ tres esse mot⁹: q̄ntitatis:
ꝛ qualitatis: ꝛ secundum locum.

¶ Postq̄ phs diuisit mutationẽ in generationẽ ꝛ corru
ptionẽ ꝛ motũ: hic subdiuidit motũ in suas partes. ꝛ qꝛ
oppositoꝝ est eadẽ sciẽtia: p̃mo assignat species mot⁹:
scḋo ostendit quot modis imobile dicat̃ ibi. (Immobi-
le aũt.) Circa primũ duo facit. p̃mo ponit quãdam cõ-
ditionalem per quã accipitur diuisio motus in suas par
tes. scḋo manifestat conditionaleʒ premissam ibi. (Se-
cundum substantiam aũt.) Concludit ergo ex premissis
ꝙ cum motus sit de subiecto in subiectum: substãtia aũt
est in aliquo genere p̃dicamẽtoꝝ: necesse est ꝙ spẽs mo-
tus distinguant̃ ſm genus predicamentoꝝ: cum motus
denominationem ꝛ speciem a termino trahat: vt supra
dictum est. Si ergo predicamenta sunt diuisa in decem
reꝝ genera. s. substantiam ꝛ qualitatem ꝛc. vt dictuʒ est Lec. 1.
in libro predicamẽtoꝝ: ꝛ in quinto metha. ꝛ in trib⁹ il- T. c. 4.
lorum inuenitur motus: necesse est eẽ tres spẽs mot⁹. s. Lec. 7.
motus qui est in genere quãtitatis: ꝛ mot⁹ qui est in ge- T. c. 14.
nere q̄litatis: ꝛ mot⁹ qui est in genere vbi: qui dicit̃ scḋm
locũ. q̄liter aũt mot⁹ sit in istis generib⁹: ꝛ q̄liter pertine-
at motus ad predicamẽtũ actionis ꝛ passionis in tertio
dictũ est. Unde nunc breuiter dicere sufficiat ꝙ quilibet
mot⁹ est in eodẽ genere cũ suo termino: non quidẽ ita ꝙ Lec. 4.
motus qui est ad qualitatem sit species qualitatis: sed T. c. 10.
per reductionem. Sicut enim potentia reducitur ad ge vsqʒ ad
nus actus: propter hoc ꝙ omne gen⁹ diuiditur per po- 22
tentiam ꝛ actum: ita oportet ꝙ motus qui est actus im-
perfectus reducat̃ ad genus act⁹ perfecti ſʒ aũt ꝙ mo-
tus ꝯsiderat̃ vt est in hoc ab alio vel ab hoc in aliud: sic
ptinet ad predicamẽtũ actiõis ꝛ passiõis. ¶ Scḋo ibi.

¶ Secundum subam autem nõ est motus: pro T. c. 10.
pter nullum entium substantie contrarium esse.

¶ Manifestat ꝯditionalem premissam. ꝛ primo osten-
dit ꝙ in aliis generib⁹ a trib⁹ predictis: nõ põt eẽ motus
scḋo ostẽdit quõ in istis tribus generibus motus sit ibi.
(Qm̃ aũt neqʒ substantie.) Circa p̃mũ tria facit: qꝛ p̃mo
ostendit ꝙ in genere substantie nõ est motus. scḋo ꝙ nec
in genere ad aliq̄d ibi. (Neqʒ est in ad aliquid.) Tertio
ꝙ nec in genere actionis ꝛ passionis ibi. Neqʒ agentis
neqʒ patientis. Pretermittit aũt tria predicamẽta. s. qñ solodum
ꝛ situ: ꝛ habere. qñ enim significat in tempore esse. tẽpus tacite.
aũt mẽsura motus est. vnde per quã rõne non est mot⁹
in actione ꝛ passione que pertinent ad motum: eadeʒ ra
tione nec in qñ. Situs aũt ordinem quẽdam partiũ de-
monstrat: ordo vero relatio est: ꝛ similiter habere dicit̃
ſm quãdam habitudinem corporis ad id qḋ ei adiacet.
vñ in his non potest esse motus: sicut nec in relatione. ꝙ
ergo motus nõ sit in genere substantie sic probat. omnis
mot⁹ est inter contraria sicut supra dictũ est: sed substan- Lec. 1.
tie nihil est ꝯriũ: ergo ſm subam non est motus. ¶ Ha- T. cõ. 6.
bet aũt dubitationẽ quod hic dicit̃: ꝓpter hoc ꝙ idem Lec. 4.
phs dicit in libro secũdo de generatione. ꝙ ignis est cõ- T. c. 24.
trarius aque. ꝛ in primo libro de celo dicitur ꝙ celũ nõ Lec. 6.
est generabile nec corruptibile: qꝛ nõ hʒ contrarium. vñ T. c. 20.

videt relinquere q̄ ea que corrūpunt vel sunt cōtraria:
solo ale- vel ex contrarijs cōposita. ¶ Dicunt autem quidā ad h
xandri. q̄ vna substantia potest esse alteri contraria vt ignis aq̄
scōm suā formam: non scōm suum subm. Sed scōm hoc
improba°. probatio Arist. nō valeret. Sufficeret eniz ad hoc q̄ mo
eiusdem tus sit in substantia: q̄ forme substātiales sint contrarie.
Est enim motus de forma in formam: q̄ꝛ ꝛ in alteratiōe
sol. hoc. subiectū nō est ꝯrarium subiecto: sed forma forme. ¶ Et
alb. sim- iō aliter dōm q̄ ignis est contrarius aque sm qualitates
plici. in activas ꝛ passivas: que sunt calidum: frigidum: humidū
q̄ta pro ꝛ siccū: non autem sm formas substantiales. non enim
prietate potest dici q̄ calor sit forma substantialis ignis: cum in
hoc eius alijs corporibus sit accidens de genere qualitatis. quod
dez prici. enim est de genere substantie: non potest esse alicui acci-
ꝛ ꝑti b. dens. Sed hec etiā responsio difficultatez patitur. Ma
improba°. nifestum est enim q̄ proprie passiones causantur ex prin
eiusdem. cipijs subiecti que sunt materia ꝛ forma. Si igitur pro-
ꝛ° ō gňa. prie passiones ignis ꝛ aque sunt contrarie: cum contra-
T.c.24. riorum sint cōtrarie cause: videtur q̄ forme substātiales
Lec.9. sint contrarie. ¶ Item in decimo meta. probat q̄ oē ge
T.c.13. nus dividitur per cōtrarias differentias: differentie aūt
sumuntur a formis: vt in octavo eiusdem libri habetur.
Videtur ergo q̄ sit ꝯtrarietas in formis substantialib°.
h.libe. ¶ Dicendum est igitur q̄ contrarietas differentiaꝝ q̄ ē
in omnibus generibus attenditur sm cōem radicem cō
trarietatis. que quidē est excellentia ꝛ defectus: ad quaz
Lec.ii. oppositionem omnia contraria reducunt vt in ꝑmo hu
t.14. ius habitum est. Omnes enim differentie dividentes ali-
qđ genus hoc mō se habent q̄ vna eaꝝ est vt abundās:
Lec.3. ꝛ alia vt deficiens respectu alteri°: ꝓpter qđ Aristo. di-
T.c.10. cit in octavo meta. q̄ diffinitiōes reruz sunt sicut numeri
quoꝝ species variant per additionem ꝛ subtractionem
vnitatis. nō aūt oz q̄ in quolibet genere sit contrarietas
scōm propriā rōnem huius ꝛ illius speciei: sed solum sm
cōem rōnē excellētie ꝛ defectus. q̄ꝛ.n. contraria sunt que
maxime distant: oz q̄ in quocunq̄ genere invenitur cō-
trarietas: q̄ inveniant duo termini maxīe distantes: iter
quos cadūt oīa que sunt illius generis: nec hoc sufficeret
ad hoc q̄ in illo genere esset mot°: nisi de vno extremo
in aliud cōtingeret cōtinue pervenire. In quibusdam er-
go generibus he due conditiones desunt: vt pz in nume
ris. Quāvis enim omnes species numerorum differant
scōm excellentiam ꝛ defectum: tñ nō est accipere duo ex
trema maxime distantia in illo genere. est enim accipere
minimum numerum. s. dualitatem: non tamē maximum.
similiter inter species numeroꝝ nō est continuitas: quia
quelibet species numerorum formaliter perficit per vni
tatem que indivisibilis est: ꝛ alterius ītati non continua.
ꝛ similiter etiam est in genere substantie: sunt enim for-
me diversarum specierum abinuicem differentes sm ex-
cellentiam ꝛ defectum. inquantū vna forma est nobilior
alia. ꝛ propter hoc ex diversis formis possunt causari di
verse passiōes: vt obiectum est: tñ vna forma speciei sm
propriam suam rationē nō hz cōtrarietatem ad aliam:
primo q̄ꝛ in formis substantialibus non attenditur ma-
xima distantia inter aliquas duas formas: ita q̄ ab vna
eaꝝ non veniatur ordinatim nisi per media. sed materia
Lec.4. dum exuitur vna forma potest indifferenter recipere di
T.c.4. versas formas absq̄ ordine. Unde Aristoteles dicit in
secūdo de generatione q̄ cum ex terra fit ignis non opz
q̄ sit transitus per media elementa. Secūdo q̄ꝛ cū esse
substantiale cuiuslibz rei sit in aliquo indivisibili. nō pōt
aliqua continuitas attendi in formis substantialibus: vt
i mat. motus continuus possit esse de vna forma in aliā sm re
missionem vni° forme ꝛ intensionem alterius. ¶ Unde

probatio Aristotelis qua probat in substantia nō eē mo
tum: q̄ꝛ non est ibi cōtrarietas: est demonstrativa. ꝛ non
probabilis tantū vt Cōmētator innuere videtur: lz pos Com.io.
sit ꝛ alia ratione probari q̄ motus non est in substantia.
quā supra posuit: q̄ꝛ scilicet subiectum forme substantia- Lec.2.
lis est ens in potentia tantū. In qualitatibus aūt tertie T.cō.7
speciei manifeste apparet cōtrarietas sm vtrāq̄ rōnez. circa si.
ꝛ q̄ꝛ qualitates possunt intendi ꝛ remitti vt sic possit esse
cōtinuus motus de qualitate in qualitatē: ꝛ q̄ꝛ invenitur
maxima distantia in vno genere inter duo determinata
extrema: sicut in coloribus iter albū ꝛ nigrū. in saporib°
inter dulce ꝛ amarū. in quātitate aūt ꝛ loco alteruz isto
rum manifeste invenitur. s. cōtinuitas: sed aliud. s. maxima
distantia determinatorum extremorum non invenitur
in eis: si sm cōmunem rationem quantitatis ꝛ loci acci-
piantur: sed solum scōm q̄ accipiuntur in aliqua re de-
terminata: sicut in aliqua specie animalis vel plante est
aliqua minima quātitas: a qua incipit motus augmenti:
ꝛ aliqua maxima ad quam terminatur. Similiter etiam
in loco inveniuntur duo termini maxime distātes per cō
parationē ad motū aliquem in quorum vno incipit mo
tus ꝛ in aliud terminatur: sive sit motus naturalis: sive
violentus. ¶ Secundo ibi.

¶ Neq̄ est in ad aliquid: contingit enim altero mutante veruz esse alteruz nihil mutans. Quare secundum accidens motus horum est.

¶ Ostendit q̄ non est motus in genere ad aliqd. i q̄cunq̄
enim genere est per se motus nihil illius generis de no-
vo invenit in aliquo absq̄ eius mutatione. sicut novus co
lor non invenitur in aliquo colorato absq̄ eius altera-
tione. ¶ Sed contingit de novo verū esse aliqd relati-
ve dici ad alteꝝ altero mutato: ipso nō tñ mutato. ḡ mo
tus non est per se in ad aliquid: sed solū per accidens: in
quātū. s. ad aliquā mutationē ꝯsequit nova relatio: sicut
ad mutationem sm quātitatē sequit equalitas vel ineq̄-
litas: ꝛ ex mutationē sm qualitatem similitudo ꝛ dissi-
militudo. Hoc aūt qđ hic dicit in quibusdam non videt
habere difficultatē. Sunt enim quedam relationes que
non sunt aliquid realiter in eo de quo predicant. qđ qui-
dem qñq̄ contingit ex pte vtriusq̄ extremi: sicut cū dici-
tur idem eidem idez. hec enim identitatis relatio in īfini
tum multiplicaret: si quelibet res esset sibi eadem per re
lationem additam. Manifestum est.n. q̄ qđlibet sibiipsi
est idem. est ḡ hec relatio sm rōnē tm̄: inq̄tum. s. vnam ꝛ
eandē rem rō accipit vt duo extrema relationis: ꝛ simil̄r
est in multis alijs. Quedam vō relationes sunt quarum
vna realiter est in vno extremo: ꝛ alia sm rōnem tm̄ in
altero: sicut scientia ꝛ scibile. Scibile.n. relative dicitur
nō q̄ꝛ ipsum refertur per aliquam relationē in ipo existē
tem: sed q̄ꝛ aliud referē ad ipsuz: vt pz p ꝑhm in 5° meta. Lec.16.
¶ Et similiter ē cū colūna dicitur dextra animali. dex- T.c.20
trum enim ꝛ sinistrum sunt relationes reales in aīali: q̄ꝛ circa si.
in eis inveniuntur determinate virtutes in quibus hmōi
relationes fundant. In columna aūt nō sunt sm reꝫ: sed
sm rationem tm̄: q̄ꝛ nō hz ꝑdictas virtutes que sunt fun
damenta haꝝ relationū. Quedā vō relativa sunt in qui
bus ex parte vtriusq̄ extremi invenitur relatio realiter
exñs: sicut in equalitate ꝛ similitudine. in vtraq̄.n. inve-
nitur q̄titas vel qualitas: q̄ est huius relationis radix. ꝛ
sic ēt apparet in multis alijs relationibus. in illis igit
relationib° q̄ nō ponūt reꝫ aliquā nisi in vno extremoꝝ:
nō vr̄ difficile q̄ mutato illo extremo in quo relatio rea dubium.
liter existit de novo dicat aliquid relative de altero abs
q̄ sui mutatione: cum nihil ei realiter adveniat. sed in il-

lis in quibus relatio inuenit realr in vtroq3 extremo2ū: videtur difficile q aliqd relatiue dicatur de vno per mutationem alterius absq3 mutatione sui: cū nihil de nouo (olutio) adueniat alicui absq3 mutatione eius cui aduenit. vnde dicendum est q si aliquis per suam mutationem efficiat mihi equalis me non mutato: ista equalitas pmo erat in me quodā mō sic in sua radice ex q̄ h3 cē reale. ex h enī3 q habeo talē quātitatē: ɔpetit mihi q sim equalis oib9 illis qui eandē q̄titatem habent. cū ergo aliqs de nouo accipit illā q̄titatē ista cōis radix eq̄litatis determinat ad istum. ⁊ ideo nihil aduenit mihi de nouo p h q icipio esse alteri equalis per eius mutationē. ¶ Tertio ibi.

¶ Neq3 agentis neq3 patientis neq3 omnis qui mouetur aut mouentis: quia non est motus motus: neq3 generationis generatio. neq3 omnino mutationis mutatio.

(lobile) ¶ Probat q nō sit motus in genere actionis ⁊ passiōis. actio enim ⁊ passio nō differūt subo a motu: sed addūt (tc.4. t.c.20. 22.) aliquā rōnē: vt in tertio dictum est. vñ idem est dicere q motus sit in agere ⁊ pati: ⁊ q motus sit in motu. ¶ Circa h̄ ḡ tria facit. primo ꝓponit qd intendit. secūdo ꝓbat ꝓpositū3. ibi. [Primū quidē cū contingit.] Tertio ponit q̄dam distinctionē ad propositi manifestationē. ibi. [Omnino aūt q̄n mouet.] Dicit ergo pmo q sicut motus non est eius quod est ad aliqd ita ēt nō est agentis ⁊ patiētis: neq3 etiā: vt absolutius loquamur: ē mouētis aut moti: q2 nō pōt cē q aliqs motus sit alicuius motus neq3 q generatio sit generationis: que sunt species mutationis neq3 ēt q mutationis sit mutatio: que est gen9 eo2: ⁊ ēt corruptionis. ¶ Secundo ibi.

(t.c.11.) ¶ Primum quidem enim contingit dupliciter motus esse motum. Aut sicut subiecti: vt homo mouetur: quia ex albo in nigrum mutatur. sic ⁊ motus: aut calescit aut frigescit: aut locum mu(t.c.12.)tat aut augmētatur: aut diminuitur. ¶ Hoc aūt īpossibile est. Non enī3 subiecto2um aliquod ē mutatio aut in mutādo alterū aliquod subiectū ex mutatione in alterā specie3: vt hō ex egritudine in sanitatem. Sed neq3 hoc possibile est: nisi secundum accidens. Hic enī3 motus ex alia spē in aliam mutatio est. Et generatio ⁊ corruptio similiter: preter q he sunt in hoc opposita sic. Motus autē non similiter. Similiter igitur mutabitur ex sanitate in egritudine3 ex ipsa hac mutatione in aliā. Manifestu3 aute3 q cu3 infirmetur mutatus erit in quālibet. Contingit enī quiescere. Et amplius non in contingente3 semper. Et illa ex quodam in qd̄dam alteru3 ē. Quare ⁊ opposita erit sanatio: sed secūdum qd accidit: vt si ex recordatione in obliuionem mutat: quoniam cui iest illud mutat aliquando in scientiam aliquando vero in sanationem.

(ex. nibus ims) ¶ Probat q mutationis non possit esse mutatio. ⁊ hoc p vi. rōnes. Qua2 prima est: q2 si mutatiōis sit mutatio hoc pōt itelligi duplr. vno mō vt mutatio sit mutatiōis sicut subri qd mouet: sicut aliqua mutatio ē hois: q2 hō mouet: puta de albedine in nigredine3. Sic ergo potest intelligi q motus aut mutatio sit mutationis aut mot9 vt subiecti. ita. s. q motus aut mutatio moueatur. puta q calescat aut infrigidet vel moueat sm locū: aut sm augmentum ⁊ diminutionē. sed hoc est impossibile: q2 mutatio non est de numero subiecto2: cū non sit substātia per se subsistēs. non ergo potest esse mutatio mutationis vt subiecti. Alio9 pōt intelligi vt sit minus mutatiōis vt termini: ita. s. q aliqd subiectū moueat ex vna specie mutationis in alteram: sicut ex calefactione in frigidatione3: aut sanationē: vt due mutationes intelligant duo termini vni9 mutatiōis: sic egritudo ⁊ sāitas itelligūt duo termini mutatōis: cū hō mutat a sanitate i egritudinē. s3 nō ē possibile q aliqd subu3 moueat p se de mutatiōe i mutationē: sed solum per accidens. ⁊ q hoc nō sit possibile per se: ꝓbatur dupliciter. primo quidē sic. oīs enim mot9 ē mutatio ab vna spē determīata i aliā spē3 determiatā ⁊ similiter generatio ⁊ corruptio que cōdiuidunt motū habent determinatos: sed est differētia inter q generatio ⁊ corruptio sunt in terminū oppositū: sic. s. s3 contradictionem: sed motus est in terminū oppositum nō similiter sed sm contrarietatem. si igit aliqd subiectum mutetur de mutatione in mutationem: puta de egritudine in dealbationem: sil dum mutatur subiectum de sanitate in egritudinē mutabitur etiam ex hac mutatione in aliam. Dum enim est subiectū adhuc in termino a quo partim mouetur in terminū ad quē. sicut dum aliquis h3 aliqd de sanitate mouetur ad egritudinem. Si ergo motus de sanitate in egritudinem sit terminus a quo alicuius motus: dū. adhuc durat ista mutatio: qua. s. aliqs mutat de sanitate in egritudinē: simul mutabit subiectū de hac mutatiōe in aliā: q̄ succedit in subiecto huic mutatiōi. Manifestū est aūt q quādo prima mutatio fuerit terminata: scilicet cū ia3 qs ex sanitate mutatus est in egritudinē poterit deinceps succedere sibi quecunq3 alia mutatio: nec hoc est mi2: q2 cōtingit terminata prima mutatiōe subiectū quiescere ⁊ nulla mutatione mutari. ⁊ eadē ratione cōtingit q mutet alia quacūq3 mutatēe. Si igitur est aliqs motus de prima mutatione in scdam mutationē q̄ succedit in subiecto: sequet q mot9 sit de prima mutatione in quācūq3 aliā īdeterminate: ⁊ hoc est cōtra rationē mot9 p se: q2 oīs motus est de determinato ad determinatū terminū. nō enim corp9 mouet per se de albo in quodcūq3: sed in nigrū aut mediū. patet ḡ q due mutatiōes non sunt per se termini mutationis alicui9. Secundo aūt probat idem per aliā rationem. q2 si mutatio quedam per se est de mutatione precedente in mutationem subsequēte3 non o3 q semp sit mutatio in mutationē [contingentē]. i. quam cōtingat simul esse cum mutatione precedēte: sicut dealbatio simul potest esse cū egrotatione: sed sanatio non potest simul esse cu3 egrotatōe: q2 sunt contrarie mutationes. contingit tñ q egrotatio succedit in eode3 subiecto. sicut dealbatio ita ⁊ sanatio: ⁊ hoc est qd dicit q mutatio que ponit esse de vna mutatiōe in aliā nō semp est in mutationem cōtingētem: cum qñq3 succedat non cōtingēs: ⁊ illa etiam mutatio nō cōtingēs est [ex quodam in qdā alte2] idest inter duos alios terminos. q̄re ista mutatio nō cōtingens in quā aliquis mutat de egrotatione erit sanatio opposita egrotationi. Q2 aūt hoc sequat incōueniēs p3 ex propositione supra inducta. s. q sil dum est prima mutatio mutabit in secūda3. Simul ḡ dum aliquis mouetur ad egritudinem mutabit ad sanationē. sanationis. aūt terminus est sanitas. Est enim de quodam in quoddā aliud vt dicit. vnde relinquit q simul dum aliquid mouetur ad egritudinem moueat ēt ad sanitatē: qd ē moueri ad duo ɔ̄ria sil: ⁊ itē. dere ea sil: qd est ipossibile. Sic igit manifestū est q nul-

la mutatio est per se de vna mutatione in aliã. sed q̄ hoc contingat esse per accidens vt premisit manifestat subdens q̄ per accidens hoc contingit: sicut qñ subiectũ nũc mutatur vna mutatione ꝛ postmoduꝫ alia: puta si aliq̄d dicit mutari per accidens de recordatione in obliuionẽ: vel in quãcũqꝫ aliã mutationẽ: qꝛ subiectum mutationis quandoqꝫ mutatur in sciam: quandoqꝫ in aliquid aliud: puta in sanitatem. ¶ Secundam rõnem ponit ibi.

T.c.13. ¶ Amplius autem in infinitum vadit si erit mutationis mutatio: ꝛ generationis generatio. Necesse est igitur esse primã si vltima erit vt si simpliciter generatio fiebat aliquando: ꝛ q̄ fit fiebat. Quare nonduꝫ erat quod fit simpliciter: sed aliquid cum fit ꝛ factum est iam ꝛ iterũ fiebat hoc aliquando. Quare nondum erat tunc quod fit. Quoniam autem infinitorum non est primum: non erit quid vltimum. Quare neqꝫ habitum. neque fieri igitur: neque moueri possibile est neque mutari nihil.

¶ Premittit duas conditionales. Quaruꝫ p̃ma est: q̄ si mutatio est mutationis vel generationis generatio quocũqꝫ modo necesse est ꝓcedere in infinitũ: qꝛ eadeꝫ rõne generatio scd̃a habebit aliam generationẽ: ꝛ sic in infinitum. Scd̃a cõditionalis est: q̄ si ordinent hoc modo generationes. ꝛ mutationes: q̄ mutatio sit mutatiõis ꝛ generatio generatiõis: si vltima mutatio vel generatio erit necesse est q̄ prima sit. Hanc autẽ secundam conditionalem sic ꝓbat. Sit. n. aliquid qd̃ generet simpliciter puta ignis: si generationis est generatio: opꝫ dicere q̄ etiã ista simplr generatio aliqñ generabatur. ꝛ hoc ipsum fieri fiebat: cũ ẽt fiebat ipsa generatio: nõdũ erat illud qd̃ generatur simplr. s. ignis: qꝛ aliquid non est duꝫ fit: sed qñ iam factũ ẽ tunc primo est. q̃diu ergo fiebat generatio ignis: ignis nõdũ erat factus: nõdũ ĝ erat. ꝛ iteruꝫ ipsa generatio sue generationis eadem rõne aliqñ fiebat. ꝛ sicut qñ fiebat generatio ignis nõdũ erat ignis: ita sequitur q̄ quãdiu fiebat generatio generationis ignis: nondũ esset generatio ignis. ex quo manifestũ est q̄ generatio ignis esse nõ põt nisi completa sua generatione: ꝛ eadeꝫ rõne nec illa nisi fuerit precedens: ꝛ sic vsqꝫ ad primam. Si ergo non fuerit prima generatio nõ erit vltima que est generatio ignis. sed si procedatur in generationibus in infinitum nõ est accipere primã mutationẽ vel generationẽ qꝛ in infinitis nõ est primũ: vnde sequit q̄ neqꝫ sit habitum). i. ꝯñr se habens in generationib⁹. si aũt nõ sit aliq̃ generatio nec mutatio nihil fit neqꝫ mouet. Si ergo generationis sit generatio ꝛ mutationis sit mutatio nihil fit neqꝫ mouetur. Est autem attendendum q̄ hec rõ nõ excludit quin mutatio possit scd̃ mutationẽ per accidẽs in infinitũ: qd̃ oꝫ dicere ſm opinionẽ Ari. qui posuit motũ eternũ: sed intẽdit ostendere sicut pri⁹ dictũ ẽ q̄ mutatio nõ sit mutationis ꝑ se in infinitũ. sic. n. postrema depẽderent ex infinitis precedentibus ꝛ nunquaꝫ finirentur. ¶ Tertiam rationem ponit ibi.

T.c.14. ¶ Amplius eiusdeꝫ motus contrarius est: ꝛ adhuc quies: ꝛ generatio ꝛ corruptio. Quarẽ ꝛ qd̃ fit cum fiat quod fit tunc corrumpitur. Neque enim cum mox fit: neque posterius. Esse enim oportet quod corrumpitur.

¶ Que talis est. eidem motui ꝯriat ꝛ mot⁹ ꝛ q̃es: sic ascẽsioni ꝯriatur descensus ꝛ quies in loco inferiori. ꝛ similr generatio ꝛ corruptio contrariant. ꝯria aũt nata sũt fieri circa idẽ. ergo q̃cquid generat põt corrũpi. Sed si generationis ẽ generatio: oꝫ q̄ generatio generet. ergo generatio corrumpit: sed qd̃ corrũpit oꝫ eẽ. sicut eniꝫ generatur qd̃ nõ est: ita corrũpit qd̃ est. ergo opꝫ q̄ (cum fiat qd̃ fit) idest cũ generatur aliq̄d generatione existente tũc ipsa generatio corrũpat: non quidẽ statim cum generatio desierit neqꝫ iterũ in posteriori t̃pe: sed sil: qd̃ vr̃ incõueniẽs. ¶ Est aũt cõsiderãdũ q̄ generatio est vt terminus ei⁹ qd̃ generat sicut suba qꝛ gñatio est transmutatio ad subam: qd̃ aũt est generationis subiectũ non est id qd̃ generat sed mã eius. vnde Ari. non recedit a suo ꝓposito quo intendebat ostendere q̄ mutatio nõ est mutationis vt termini. ¶ Quartã rationem ponit ibi.

¶ Amplius opꝫ materiam subesse: ꝛ ei quod fit ꝛ mutanti. Que igitur erit materia sicut alterabile: vt corpus; aut anima: sic aliquid quod fit motus; aut generatio. T.c.15. ¶ Et iterum aliquid in quod mouetur. Oportet enĩ aliquid esse hmõi ex hoc in hoc motum non motum aut generationem. T.c.16.

¶ Que talis est. in omni generatione opꝫ eẽ aliquã mãm ex qua fiat illud qd̃ generat: sic̃ in oĩ mutatione oꝫ eẽ aliquã materiã vel subiectũ. vt in alteratõe subm est corp⁹. q̃tũ ad corporales alterationes ꝛ aĩa q̃tũ ad aĩales. Si ergo generatio generet opꝫ q̄ sit aliqua mã ipsius generationis: q̃. s. in speciẽ generationis transeat. sicut materia ignis generati transit in speciẽ ignis. ꝛ talẽ materiam nõ est assignare. Ponit ẽt sub eadẽ rõne aliud medium qꝛ scilicet in q̃libet generatione vel mutatione opꝫ esse: aliquẽ terminũ in queꝫ aliquid mouet. ꝛ hmõi terminũ: oꝫ esse hoc aliq̄d demõstratũ vel determinatũ: hmõi aũt nõ est nec mot⁹ neqꝫ generatio. nõ ẽ ĝ poẽ q̄ generationis aut mot⁹ sit aliq̃ generatio. ¶ Scd̃aꝫ rõnẽ põit ibi.

¶ Similiter autem ꝛ quomodo erit: non enim erit doctrina: que doctrine generatio. Quare neqꝫ generatiõis generatio; neqꝫ quedã cuiusdaꝫ.

¶ Que talis ẽ. sicut se hꝫ gen⁹ ad gen⁹: sic ꝛ spẽs ad spẽꝫ. Si igit generatiõis sit generatio oportebit q̄ ẽt doctrine generatio sit doctrina: sed hoc apparet manifeste falsuꝫ. doctrina. n. est generatio scientie: ꝛ nõ generatio doctrine: ĝ nec gñationis põt eẽ gñatio. ¶ 6ᵃᵐ rõnẽ ponit ibi.

¶ Amplius si tres species sunt motus; haꝝ aliq̃ necesse est esse subiectam naturam ꝛ in quã mouetur. loci ergo mutationem alterari aut ferri. T.c.17.

¶ Que talis est. si mutationis sit mutatio vel sicut subiecti vel sicut termini: cum tres sint species motus scilicet motus in vbi: ꝛ mot⁹ in quãtitate ꝛ qualitate: sequetur q̄ vna harũ specierũ possit esse subiectũ alterius. ꝛ terminus: ꝛ etiam sui ipsius: sequeret ergo q̄ loci mutatio alteret: vel ẽt feratur ſm locũ. que quidem euidentius apparent inconuenientia in speciali q̃ in cõmuni. non ergo dicendum est q̄ mutationis sit mutatio. aut generationis generatio. ¶ Tertio ibi.

¶ Omnino auteꝫ qñ mouetur omne quod mouetur tripliciter: aut in eo quod est scd̃ꝫ accidẽs; aut quia pars aliqua; aut quia per se secundũ accidens solum contingit mutare mutationem: vt si qui sanus sit currat; aut discat. Hanc autem secundum accidens dimisimus olim.

¶ Ostendit q̃o possit esse mutationis mutatio. ꝛ dicit q̄

cū tripliciter aliquid moueat: vt supra dcm̄ ē: vel ƒʒ accidens: vel ƒm parte: vel per se: solūmō per accidens cōtingit mutari mutationē: inq̄tum. s. subiectum mutationis mutatur: puta si aliquis dum fit sanus currat aut discat. tunc enim sanatio curret aut discet per accidēs: sicut musicus edificat. sed de eo qd̄ mouet per accidens nō intēdimus nūc tractare: hoc. n. supra iā p̄termisim⁹. Lec.IIII.

Lec.i. T.cō.6.

Quoniā āt neqʒ substātie: neqʒ ad aliqd: neqʒ ipsi⁹ facere: aut pati: relinqtur secūdū quale aut quantū ꝛ vbi motū esse solum: in vnoquoqʒ enim horū est cōtrarietas.

¶ Ostenso ꝙ nō est mot⁹ in substantia: neqʒ in ad aliquid neqʒ in actione ꝛ passione. Concludit in quibus gn̄ibus fit motus. Et circa hoc tria facit. primo inducit cōclusionem intentam. secundo ostendit qualiter fit mot⁹ in vnoquoqʒ triū generū ibi. (Motus quidem igit.) Tertio remouet quādam dubitationē ibi.) Que aūt est in eadem specie.) Dicit ergo primo. ꝙ cū motus non fit nec in substantia: nec in ad aliquid: nec in facere ꝛ pati: vt ōnsuʒ ē. Relinquitur ꝙ motus fit soluʒ in istis tribus generibus: scilicet qualitate: ꝛ quātitate: ꝛ vbi; qꝛ in vnoquoqʒ hoꝝ generū contingit esse contrarietatē: quā requirit motus. quare aūt pretermittat tria genera. s. qn̄: situ: ꝛ habere: ꝛ q̄uo in istis trib⁹ generib⁹: in quib⁹ est motus: sit ꝯtrarietas supra ostensuʒ est. ¶ Secundo ibi.

¶ Motus quidem igit secūdum quale: alteratio sit: huic enim alludit cōmune nomen dico auteʒ quale non in substantia: ꝛ nanqʒ differentia quale est: sed quod passiuū secundum quod dicitur pati aut impassibile esse.

¶ Ostendit qualiter fit motus in predictis generib⁹: ꝛ primo qualiter fit in qualitate: secundo qualiter in quātitate ibi. (Qui vero scdʒ.) Tertio qualiter in vbi. ibi. (Qui aūt scd̄m locum.) Dicit ergo primo ꝙ motus qui est in q̄litate vocatur alteratio. huic enim generi alludit h̄ cōe nomen qd̄ est alteratio. naʒ alterū solet dici ꝙ differt ƒʒ qualitatem. loquimur aūt nūc de qualitate nō ƒm ꝙ q̄le inuenitur in genere substantie: ƒm ꝙ differentia substantialis dicit predicari in eo ꝙ quale: sed de quali passiuo qd̄ cōtinetur in tertia spē qualitatis: ƒm ꝙ quale dicitur aliqd pati aut nō pati: vt calidū ꝛ frigidum: album ꝛ nigrum ꝛ hmōi. In his eni contingit esse alterationē: vt in septimo probabitur. ¶ Secundo ibi.

¶ Qui vero secundum quantū: secūdū cōmune quidem innominatus est: sed secundum vtrunqʒ aut augmentū aut decrementū. Qui quideʒ est. in perfectam magnitudinem augmentum est: Qui vero ex hac decrementū.

¶ Ostendit q̄uo fit motus in quātitate: ꝛ dicit ꝙ mot⁹ q est in quātitate non est nominatus ƒm suū gen⁹ sicut alteratio: sed nominat ƒʒ suas spēs: que sunt augmētū ꝛ decrementū. motus enim qui est ab iperfecta magnitudine ad pfectā vocat augmētū. Qui vero est a pfecta magnitudie in iperfectū vocat decremētū. ¶ Tertio ibi.

¶ Qui aūt est scd̄m locū ꝛ scdʒ propriū ꝛ cōe innominat⁹ est. Sit aūt latio vocata: quod cōmune e't. Quāuis dicant ferri hec sola proprie: cuʒ non in seipsis sit stare mutātib⁹ locū. Et quecūqʒ non ipsa seipsa mouent secunduʒ locū.

¶ Ostendit qualiter fit mot⁹ in vbi: ꝛ dicit ꝙ mot⁹ ƒm locū nō habet nomē cōe generis. neqʒ nomina ꝓpria specierum: sed impositū est ei nomē cōmune vt vocet latio: q̄uis hoc nomē nō sit ꝓpriū omnino motus localis in cōi. Illa enim sola dicunt proprie ferri que sic mouent ƒm locū: ꝙ nō est in potestate eoꝝ ꝙ stent. ꝛ hmōi sunt illa q̄ nō mouent a seipsis ƒm locū: sʒ ab aliqꝫ: ideo autē imponi potuit nomen cōmune motui in q̄litate: qꝛ qualitates sunt contrarie ƒm propriā rationē suaꝝ spēruꝫ: ƒm quas cōtinentur sub genere qualitatis. contrarietas aūt in quantitate nō est ƒm rōnem suaꝝ specieꝝ. sed ƒm perfectū ꝛ diminutū. vt supra dictuʒ est. ꝛ ƒm hoc denominat species. sed in loco est contrarietas solū per cōparationem ad motū: respectu cuius duo termini maxime distant. ꝛ ideo qꝛ ista contrarietas est ƒm id qd̄ oino extraneū est ab hoc genere: non potuit motus qui est in hoc genere habere nomē neqʒ in generali neqʒ ƒm partes. ¶ Deinde cum dicit. Lec.3. T.c.10. in.4.

¶ Que aūt est in eadem specie mutatio in magis ꝛ minus alteratio est. Aut enim ex cōtrario aut in contrarium motus est: aut simpliciter aut sic. In minus quidem enim vadens in contrarium dicetur mutare. In magis autem tāquaʒ ex contrario in ipsum. Differt eniʒ nihil sic mutare aut simpliciter: nisi ꝙ sic indigebit ꝯtraria esse. Magis autem ꝛ minus est quo plus aut minus contrarij insunt aut non. T.c.19.

¶ Manifestat qdā qd̄ poterat esse dubiū: ōndēs ad quā spēm motus reducat mutatio que est ƒm magis ꝛ minus. puta cū aliqd de magis albo fit min⁹ albū: ꝛ ecōuerso. posset enim alicui videri ꝙ reduceref ad motum augmenti ꝛ decrementi. Sed ipse ostendit ꝙ reducitur ad motū alterationis. ꝛ dicit ꝙ mutatio que est in eadē specie qualitatis: puta in albedie vel in magis vel in minus est alteratio. ꝛ hoc ꝓbat ꝑ hoc ꝙ alteratio est mutatio de contrario in cōtrariū ƒʒ qualitatem: qd̄ cōtingit dupliciter. [Aut simpliciter.] Cū aliquis mutatur de albo in nigrū: vel ecōuerso. (aut sic). s. qn̄ aliquid mutaf de magis albo in min⁹ albū: ꝛ ecōuerso. ꝛ ꝙ sic mutari sit mutari de cōtrario in cōtrariū probat per hoc ꝙ cū aliqd mutatur de magis albo in minus albū: pōt dici mutari de cōtrario in ꝯtrariū: qꝛ appropinquat ad cōtrarium scil' ect ad nigꝝ. cū aūt mutaf aliqd de minus albo in magis albū: idem est ac si mutaref de cōtrario in contrariū: scilicet de nigro in ipsum album. ex hoc enim fit magis albū: qꝛ magis recedit a nigro: ꝛ perfectius pticipat albedinē: ꝛ nihil differūt quātū ad hoc ꝙ sit alteratio: ꝙ mutef aliquid de contrario in cōtrarium. (vel simpliciter vel sic.] scilicet ƒʒ magis ꝛ minus: nisi ꝙ quādo mutaf aliqd simpliciter de cōtrario in ꝯtrariū necesse est ꝙ sint duo cōtraria in actu termini alterationis vt albuʒ ꝛ nigrū: sed mutatio ƒm magis ꝛ min⁹ est inq̄tū est plus ꝛ minus de altero cōtrarioꝝ vel nō est. ¶ Ulterius ibi.

¶ Quot quidem igitur hi tres soli motus sūt. ex his manifestum est.

¶ Concludit ex dictis tres solum predictas species motus esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Immobile aūt est qd̄ omnino impossibile est moueri. sicut sonus inuisibilis. Et quod multo tēpore vix mouetur. aut quod tarde incipit. qd̄ dicit grauiter mobile. Et qd̄ aptum natū ē mo- T.c.20

ueri ꝛ possibile: non mouetur autem tunc cum aptum natum est: ꝛ vbi: ꝛ sic quod quidem quiescere voco immobilium solum. Contrariū enī3 ges motui est. Quare priuatio erit susceptiui.

¶ Ostēdit quot modis dicitur imobile: ꝛ ponit tres modos: primo eni3 dicitur imobile illud qḋ nullo modo est aptum natum moueri vt deus: sicut dicit inuisibile quod non est natū videri: vt sonus. Scḋo modo dicit imobile qḋ difficile ē moueri. ꝛ hoc dupl'r vel q2 postq̄ incepit moueri mouetur tarde ꝛ cum magna difficultate: sicut si quis dicat claudum immobilem: vel quia difficile est q incipiat moueri: ꝛ per multum tempus oportet ad h' laborare: sicut si dicamus q aliq̄s mons vel aliqḋ magnu3 saxum est immobile. Tertio mō dicitur aliquid imobile qḋ natum est moueri: ꝛ potest de facili moueri non tñ mouetur quādo natū est moueri: ꝛ eo modo quo natū ē moueri. ꝛ hoc solum ꝓprie dicitur quiescere: q2 quies est contraria motui. ꝛ accipit hic contrarietatem large ſm q etiā includit priuationē. vnde cōcludit q o3 q quies sit priuatio in susceptiuo mot'. cōtrariū enim ꝛ priuatio nō est nisi i susceptiuo sui oppositi. ¶ Ultimo ibi.

Te.c. ¶ Quid quidem igitur est motus: ꝛ quid quies: ꝛ quot mutationes ꝛ quales motus: manifestum ex dictis.

¶ Epylogat que dicta sunt dicens manifestum esse ex dictis quid sit motus: ꝛ quid quies: ꝛ quot sint mutatiōes: ꝛ quales mutationes pñt dici motus. Lectio. V.

Post hec aūt dicamus quid est simul ꝛ extraneum quid est: ꝛ quid est tangere ꝛ quid est medium: ꝛ consequēter ꝛ qd habitū ꝛ qd cōtinuū: ꝛ i q̄l3 re vnūmqḋq3 hoꝝ eē aptū natu3 sit.

¶ Postq̄ phs diuisit mutationē ꝛ motum in suas species: hic procedit ad determinādū de vnitate ꝛ cōtrarietate motus in suas species. Et circa hoc duo facit. primo premittit queda3 necessaria ad sequentia. scḋo prosequitur de principali proposito. ibi. (Unus aūt motus.) Circa primū tria facit. ṗmo dicit de quo est intentio. scḋo exequitur ꝓpositū ibi. (Simul quidem igitur.) Tertio recapitulat ibi. (Quid quidem igitur.) Dicit ergo primo q dicendum est post predicta quid est simul: ꝛ quid est extrectum: vel sep̄atum. ꝛ quid est tāgere: ꝛ qd ē mediū: ꝛ qd est ꝯsequēter: ꝛ qd habitū ꝛ qd cōtinuū: ꝛ in qb' hec nata sunt esse. premittit aūt hec q2 hoꝝ diffinitionibus vtitur in demonstrationibus ꝯsequētibus per totū libꝝ. sicut ꝛ in ṗncipio euclidis ponunt diffinitiones que sunt sequentium demonstrationum ṗncipia. ¶ Secūdo ibi.

Te.c.22. ¶ Simul quidem igitur dicuntur hec esse secundum locum: quecunq3 in vno loco sunt primo. Separatim autem quecunq3 sunt in altero. Tāgere autem quorum vltima simul.

¶ Exequit propositū. ꝛ primo diffinit que premissa sunt scḋo cōparat ea adinuicem. ibi. (Manifestū aūt q primum.) Circa primum tria facit. primo diffinit ea que ptinent ad tangere. secundo ea que pertinent ad hoc qḋ est consequenter ibi. (Medium vero.) Tertio ea que pertinet ad cōtinuū. ibi. (Continuum autem.) Et q2 in diffinitione eius qḋ est tangere ponitur simul: ideo ṗmo diffinit ipsum: ꝛ dicit q illa dicunt esse simul scḋm locum que sunt in vno loco primo: ꝛ dicitur primus locus vniuscuiusq3 qui est proprius locus eius. ex hoc enim aliqua dicunt esse simul q sunt in vno loco ꝓprio: nō aūt ex h' q sunt in vno loco cōmuni: q2 ſm hoc posset dici q oīa corpora essent simul. q2 oīa cōtinent sub celo. dicit aute3 q simul dicunt hec esse ſm locum ad differentiā eorum que dicunt esse simul tpe. hoc enim nō est nunc ad ꝓpositum. per oppositū aūt dicunt esse separatim vel seorsum quecūq3 sunt in alio ꝛ alio loco. Tangere aūt se dicunt quoꝝ sunt vltima simul: vltima autem corporum sūt superficies: ꝛ vltima lineaꝝ sunt puncta. Si ergo ponat q due linee se tangant in suis vltimis: duo puncta duaꝝ lineaꝝ se tangentium cōtinebunt sub vno puncto loci cōtinentis nec propter hoc sequitur q locatum sit maius loco q2 punctū additū puncto nihil maius efficit. ꝛ eadē ratione se habet in alijs. ¶ Secundo ibi.

¶ Medium vero in quod aptum natum est primum pertingere mutans. quam in quod vltimū mutat scḋm naturam continue mutans. in min' aute3 est medium in tribus: vltimum quidem. n. mutationis contrarium est. Continue aute3 mouetur: qḋ nihil aut paucissimu3 deficit rei non tēporis. Nihil enim prohibet deficientem rei nō temporis: ꝛ statim autem post hypate3 sonare vltimam: sed rei in quam mouetur. Hoc autem ꝛ in his que sunt secundum locum: ꝛ in alijs mutationibus manifestum est. Contrarium autem secundum locum est: secundum rectitudinem distans plurimum. Minima autem finita. Metrum autem finitum est. T.c.23. p^a corda grauis fuit corda inferior. T.c.24.

¶ Diffinit ea q̄ ptinēt ad h' q ꝯñr se h3: ꝛ circa h' tria facit ṗmo diffinit mediū q ponit in diffōne eius qḋ est consequenter. scḋo diffinit hoc qḋ est consequenter. ibi. (Consequenter aūt.) Tertio infert qḋdam corrolariū ex dictis. ibi. Quoniam autem omnis mutatio. Dicit ergo ṗmo q medium est in qḋ primo aptū natum est peruenire id qḋ continue mutatur ſm naturā: q̄ in vltimum terminum motus in quē mutat. sicut si aliquid mutat de a. in c. per b. dūmodo sit continuus motus. primo peruenit ad b. q̄ ad c. mediū aūt potest q̄dem esse in pluribus q2 inter duo extrema possunt esse multa media: sicut inter albu3 ꝛ nigrum sunt multi colores medij: sed ad minus op3 q sit in tribus: quorum duo sunt extrema: ꝛ vnum medium sic vt igitur mediu3 est per qḋ in mutatione peruenit ad vltimū: sed vltimū mutationis est cōtrariū. dictū est eni3 supra q motus est de cōtrario in cōtrariū: ꝛ q2 in diffinitione medij posuerat cōtinuationē mot' ꝯñter ostēdit qd dicat cōtinue moueri: ꝯt aūt ꝯtinuatio mot' ex duob' attēdi: ꝛ ex tpe in q̄ mouet ꝛ ex re p quā trāsit: sic ē magnitudo in motu locali. Ad hoc igit q sit motus ꝯtinu' requirit q nulla interpolatio sit in tempore: q2 quantūcūq3 modicū interpolaret motus ſm tpa non esset cōtinuus sed ex parte magnitudinis per quā transit mot' ꝑt esse aliq̄ media interpolatio sine ṗiudicio cōtinuationis motus: sicut p3 in transitib' viarum in quibus ponuntur lapides abinuicē modicū distantes: per quos transit hō de vna parte vie ad alia3 motu cōtinuo. hoc est ergo qḋ dicit q cōtinue mouet illud qḋ nihil deficit rei: idest qḋ non habet interpolationē ex parte rei per qua3 transit: aut si deficit paucissime deficit: sed tempus non pōt nec paucissimū deficere si sit motus cōtinu'. qūo aūt res possit deficere in motu cōtinuo manifestat subdens q nihil prohibet aliqd moueri cōtinue cū defectu rei: sed nō tē-

mensura

poris sicut si aliqs citharizans statī post hypatem idest primā chordā graue: sonet vltimā acutā. intermissis quibusdam chordis in medio. Sed iste defectus est rei in q̄ est motus nō aūt temporis. hoc aūt qd̄ dictum est de ꝯtinuitate motus intelligendū est tam in motu locali: quāz in aliis motibus: sed q2 non est manifestum qūo vltimū in motu locali sit cōtrariū: q2 locus non videt esse cōtrarius loco. ideo hoc manifestat ꝛ dicit ꝙ contrarium ꝑm locum est qd̄ plurimū distat ꝑm lineam rectam. ꝛ intelligendum est plurimāz distantiam esse ꝑm cōparationem ad motū ꝛ mobilia ꝛ mouentia. sicut maxime distant ꝑz locū per cōparationē ad motū grauiū ꝛ leuiū: centrum ꝛ extremitas celi q̄ ad nos. ꝑm aūt motū meū vel tuūz maxime distat id quo intendim' ire ab eo a quo incepimus moueri. Quid aūt sibi velit ꝙ dixit: ꝑm rectitudinem: exponit subdens: minima autez finita. Ad cuius intellectū considerandūz est ꝙ minima distantia que est inter quecunqꝫ duo puncta signata est linea recta quam contingit vnam tantūz esse inter duo puncta. sed lineas curuas cōtingit in infinitūz multiplicari inter duo puncta: scd̄m ꝙ due linee curue accipiuntur vt arcus maiorū vel minorū circulorum. ꝛ q2 omnis mensura debet eē finita: alias non posset certificare quātitatem qd̄ est propriū mensure: ideo distantia que est inter duo nō pōt distantia maxima mensurari ꝑm lineam curuam: sed solum ꝑm lineā rectam que est finita ꝛ determinata. ℭ Secundo ibi.

T.c.25. ℭ Consequenter autez ꝙ cū post primum solūz sit aut positione aut specie. aut aliquo sic determinatorum. nullum mediūz est eorū que sunt in eodem genere: ꝛ cuius consequenter est. Dico autem vt linea linee: secundum ꝙ sunt linee: aut vnitati vnitas. secundūz ꝙ sunt vnitates: aut domus domus. Aliud autem nihil prohibet esse medium. consequenter enim alicui consequenter ac posterius aliquid. Non enim vnum consequenter est duob': neqꝫ noua luna secūde consequenter. sed hec illis. ℭ Habitū aūt est: qd̄ consequenter est: cum tangat.

T.c.26.

ℭ Diffinit hoc qd̄ cōsequenter se hꝫ ꝛ quādam spēm eius scilicet habitū. ꝛ dicit ꝙ ad hoc ꝙ aliquid dicatur eē cōsequēter ad alterū duo requirunt: quorūz vnum est ꝙ sit post aliqd̄ primū quodā ordine: vel ꝑm positionem: sicut in his que sunt ꝑm ordinem in loco vel ꝑm speciez: sicut dualitas est post vnitatez: vel quocunqꝫ alio modo aliq̄ determinate ordinentur sicut: ꝑm virtutē: ꝑm dignitatez: ꝑm cognitionē ꝛ hmōi. aliud ꝙ requirit ē ꝙ īter id qd̄ ē ꝯsequēter: ꝛ id cui est ꝯsequenter nō sit aliqd̄ medium de numero eorū: que sunt in eorū genere: sicut linea cōsequēter se habeat ad lineā: si nulla linea sit in medio: ꝛ similr̄ est de vnitate ad vnitatez: ꝛ de domo ad domū. sed nihil prohibet. ad hoc ꝙ aliquid sit ꝯñter alteri cum aliquid sit mediū inter ea alterius generis sicut si aliqd̄ animal sit medium inter duas domus: quare aūt dixerit: ꝛ cuius ē ꝯñter: ꝛ quod est post principium manifestat subdens: ꝙ oē qd̄ dr̄ cōsequenter est respectu alicuius: ꝛ nō tāq̄ ꝑus sed tāq̄ posterius. Non enim dicit ꝙ vnū sit consequenter duob': neqꝫ noua luna secunde: sed ecōuerso. Deinde diffinit quādā spēm eius qd̄ est consequenter: habitū. s. ꝛ dicit ꝙ non omne qd̄ est cōsequenter ē habitū: sed qn̄ sic est cōsequenter qd̄ tāgit: ita ꝙ nihil sit medium non solū eiusdem generis: sed nec alterius. ℭ Tertio ibi.

ℭ Quoniaz autē omnis mutatio in oppositis ē: opposita aūt contraria: ꝛ q̄ secundum contradictionez sunt: contradictionis autez nihil mediūz manifestū est ꝙ in contrariis erit mediū.

ℭ Concludit ex premissis ꝙ cū mediū sit per qd̄ aliquid mutatur in vltimū: ꝛ omnis mutatio sit inter opposita q̄ vel sunt contraria vel cōtradictoria: in contradictoriis autem nihil est medium: relinquit ꝙ omne mediūz sit inter cōtraria aliquo modo. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Continuūz autem est quod quidem habitum aliquid. Dico autez eē continuū cum idem fiat ꝛ vnus vtriusqꝫ terminus eorum que tangūtur: ꝛ sic significat nomē continui. ℭ Hoc autē esse non potest: cum duo sint vltima. Sed hoc determinato manifestūz est ꝙ in his est continuū: ex quibus vnum aliquod aptū natū est fieri secūdū contactum. Et sicut aliquando fit continuum vnum: sic ꝛ totum erit vnum: vt aut penetratione aut conclauatione: aut colla: aut tactu: aut adnascentia. T.c.27.

ℭ Manifestat qd̄ sit ꝯtinuū: ꝛ dicit ꝙ ꝯtinuū ē aliq̄ species habiti: cū enim vn' ꝛ idez fiat termin' duorū: q̄ se tāgūt dr̄ eē cōtinuū ꝛ h̄ ēt signat nomē. nā ꝯtinuū a ꝯtinuādo dr̄. qn̄ igr̄ multe partes cōtinent in vno: idest q̄si sil̄ se tenent tunc est cōtinuū. sed hoc nō pōt esse cū sint duo vltima: sꝫ solum cū est vnū. Ex hoc aūt vlteri' cōcludit ꝙ ꝯtinuatio esse non potest nisi in illis ex qb' natū est vnū fieri ꝑꝫ cōtactū. Ex eadē eni rōne aliquod totū est ꝑm se vnūz ꝛ cōtinuū: ex q̄ ex multis fit vnum continuūz: vel per aliq̄ conclauationem: vel per aliquāz incollationem: vel per quēcunqꝫ modū ꝯiungendi: ita ꝙ fiat vnus termin' vtriusqꝫ vel etiam per hoc ꝙ aliqd̄ iuxta aliud naturaliter nascitur sicut fructus adnascitur arbori ꝛ continuat quodam modo ei. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Manifestū aūt ꝛ quod primūz consequenter. Contactūz quidem enim est necesse consequenter esse. Quod consequenter autem non omne tangere: vnde in prioribus ratione cōsequenter est. vt in numeris. Tact' aūt non est. T.c.28.

ℭ Cōparat tria ꝑmissorū adiuicē de qb' ꝑncipalr̄ intendit. s. ꝯñter se hn̄s ad ꝯtactū ꝛ ꝯtinuū: ꝛ circa h̄ tria fac. ꝑmo cōpat ꝯñr se hn̄s ad ꝯtactū: scd̄o ꝯtactū ꝛ ꝯtinuū ibi. (Et si qdē cōtinuū.) Tertio infert qd̄dā correlariū ex dictis ibi. (Quare est si vnitas.) Dicit ergo ꝑmo manifestū eē ꝙ ꝯñr se hn̄s ē ꝑmū inter cetera ꝑmissa ordine nature: ꝑm ꝙ dicitur esse prius a quo nō cōuertit ꝯña essendi. q2 oē cōtactū necesse est esse ꝯñter. opꝫ eni inter ea q̄ se cōtingūt ēe aliquē ordinē ad minus positiōē. sed nō opꝫ esse qd̄ ꝯñr se hꝫ esse tangens: q2 ordo pōt eē in qb' nō est tact': sicut in separatis a mā: vñ hoc qd̄ ē ꝯñr inuenitur in his que sunt ꝑora ꝑm rationem. Inuenitur enim in nūeris in qb' nō inuenit tact': qui iuenit solum in cōtinuis numeri aūt ꝑm rōnē sunt ꝑores ꝯtinuis q̄titatib': sic magis simplices ꝛ magis abstracti. ℭ Scd̄o ibi. ꝑ' mem.

ℭ Et si quidem continuum etiam necesse est tangere. Si vero tangit: nondum continuum est. Non enim necesse est vnum esse ipsorum vltima: si simul sunt: sed si vnum sunt necesse est ꝛ simul. Quare insertus vltimus est secundū generationem. necesse est enim ꝑm tangere. si adnata erunt

vltima. Contacta autez nõ omnia adnata sunt. In quibus autem non est tactus: manifestũ est q non est consertus in his.

C Cõparat cõtactũ ad ↄtinuũ ⁊ dicit q eadẽ rõne ↄtactũ est prius q̃ cõtinuũ: q si aliqd est ↄtinuũ: necesse ẽ q sit tangens: sed non est necessariũ si tãgit q sit ↄtinuũ: ⁊ hoc probat p rõnẽ vtriusq. nõ eniz necessariũ est q vltima aliquoꝝ sint vnum. qđ est de rõne cõtinui. si sunt simul: qđ est de ratione cõtacti: sed necesse est ecõuerso si vltima sunt vnũ q sint sil rõne qua põt dici q vnũ sit sil sibiipsi. Si aũt hoc q dico sil iportat habitudinẽ distinctoꝝ nõ põt esse vnũ q̃ sunt sil: ⁊ fm hoc nec cõtacta cẽ possunt que sunt cõtinua. Sz cõmuniter accipiẽdo. Vñ cõcludit q ⌊ insertus ⌋ idest ↄtinuatio fm quã vna pars inseritur alteri in vno termino est vltimus in ordine generationis: put specialia sunt posteriora cõib⁹: sic prius generatur aial q̃ hõ. ⁊ iõ dico esse vltimũ insertuz: q necesse est aliq se tãgere adiuicẽ si vltimo coꝝ ⌊ sunt adnata ⌋ idest nãlr vnita: sed nõ est necessariũ q oia que se tangũt q sint nãlr adnata adinuicẽ: sed in quib⁹ nõ põt esse cõtact⁹: manifestum est q in his nõ potest esse ⌊ cõsertus ⌋ .i. continuatio. C Tertio ibi.

T.c.29. C Quare si est vnitas ⁊ punctum qualia dicunt separata. Non possibile est vnitatez ⁊ punctuz idem. His quidem inest tangere: vnitatib⁹ autem consequenter. Et horum quidem contingit esse medium. Omnis enim linea mediũ pũctorũ est.

T.c.30. Harũ aũt non est necesse. Nullũ eniz mediũ est dualitatis ⁊ vnitatis.

C Cõcludit qđdã correlariũ ex dictis. i. q si vnitas ⁊ pũctus sunt separata sicut quidã dicũt ponẽtes mathematica separari fm esse: sequit q vnitas ⁊ pũctuz non sunt idem. ⁊ hoc manifestũ fit duabus rationib⁹: primo qđẽ quia puncta sunt in his que nata sunt se tãgere: ⁊ fz pũcta aliqua se tangunt adinuicem. In vnitatibus aũt nõ inuenitur contactus. sed solum hoc q est ↄñr. scđo vero q inter duo puncta contingit esse aliquid mediũ omnis enim linea est mediũ inter duo puncta sed iter duas vnitates non necesse est aliqđ mediũ. pz enim q inter duas vnitates que constituunt dualitatem ⁊ ipsam primã vnitatem nihil est medium. C Ultimo ibi.

C Quot quidez igitur est simul ⁊ extra. Et quid tangere: ⁊ quid medium: ⁊ quid consequenter: ⁊ quid habitum: ⁊ quid continuum: ⁊ in quolibet vnũqđqz eorũ inest: dictum est.

T.c.31. C Epylogat q̃ dicta sunt: ⁊ est planuz in lrã. Lec. VI.

Nus aũt motus dicit multipliciter: vnũ quidez enim multipliciter dicimus. Genere quidẽ igitur vnus est fm figuras pdicamẽti. Loci mutatio quidẽ eniz omni loci mutationi genere vna est. Alteratio autem a loci mutatione altera genere est.

C Postq̃ philosophus posuit quasdã diffinitiones necessarias ad sequẽtia: procedit ad tractandum de vnitate ⁊ diuersitate motus. ⁊ primo determinat de vnitate ⁊ diuersitate mot⁹. scđo de ↄtrarietate q̃ est q̃dã diuersitas spẽrũ. ibi. ⌊ Amplius aũt determinãdũ. ⌋ Circa pm̃ duo facit. pmo distinguit vnitatẽ mot⁹ fz tres cõmunes modos. scđo alteꝝ coꝝ subdiuidit. ibi. ⌊ Qm̃ aũt cõtinuũ est. ⌋ Circa pm̃ tria facit. pmo oñdit qũo mot⁹ dicat vn⁹ genere. scđo qũo dicat vn⁹ spẽ. ibi. ⌊ Spẽ aũt vnus est ⁊c. ⌋ Tertio qũo dicat vn⁹ nũo. ibi. ⌊ Simplr autez vn⁹. ⌋ Dicit ergo pmo q mot⁹ dr vn⁹ multipliciter fz q ipz vnũ in cõi acceptũ multiplr dr. s. genere: ⁊ spẽ: ⁊ numero: dr aũt mot⁹ vnus genere fm figuras pdicamẽti. oẽs. n. qui sunt in vna coordinatione predicamenti pñt dici vn⁹ motus genere: sicut ois loci mutatio est vn⁹ motus genere: que est in vno pdicamẽto vbi. Differre autẽ genere ab alteratione que est in predicamento qualitatis. vt supra dictum est. C Secundo ibi.

C Specie autez vnus est: cũ genere vnus ⁊ indiuidua specie sit vt coloris quidem sunt dñie iam igitur alius specie denigratio ⁊ dealbatio. Ois aũt dealbatio omni dealbationi idem secũdum speciem erit: ⁊ omnis denigratio denigrationi. Albedini autem non amplius. vnde specie vna dealbatio albationi omni. Si aũt sunt quedam que ⁊ genera simul ⁊ species sunt: manifestum est q vt specie vnuz erit: simpliciter vnus specie non: vt doctrinatio: sed scientia quidem species existimationis: genus autez scientiam aliarum.

C Oñdit qũo mot⁹ sit vnus spẽ. ⁊ pmo oñdit ppositũ: scđo mouet quãdã dubitationẽ. ibi. ⌊ Dubitabit aũt aliquis. ⌋ Dicit g pmo q mot⁹ dr vn⁹ spẽ cũ non solum est vn⁹ fm gen⁹: sed ẽt scđm spẽm induiduam. i. specialissimam q̃ nõ diuidit in alias spẽs. Sunt. n. quedaz spẽs q̃ diuidunt: sicut color spẽs est q̃litatis: sed tñ hz differentias quib⁹ in spẽs diuersas diuidit. vñ mot⁹ qui sunt fm colores: pñt cẽ diuersi spẽ: sicut dealbatio ⁊ denigratio: sed ois dealbatio ẽ eadẽ fz spẽz: silr ⁊ ois denigratio: q albedini nõ sunt amplius spẽs in quas diuidat: sz si sunt q̃dã que sunt sil genera ⁊ spẽs: manifestũ est q mot⁹ qui cõueniunt in spẽ subalterna ⌊ sunt vt vnũ spẽ ⌋ .i. fm qđ vn⁹: sz simlr nõ sunt vn⁹ spẽ: sicut scia quedã est spẽs existimatiõis: ⁊ gen⁹ diuersaꝝ sciaꝝ. vñ ois doctrinatio q̃ est mot⁹ ad sciam: est quodãmõ vna spẽ nõ tñ simplr: q doctrinatio q̃ docet grãmatica est simplr alia spẽ ab ea qua docet geometria. C Attendenduz est aũt q in premissis vnitatez ⁊ diuersitatem motus determinauit fm genera ⁊ spẽs i quib⁹ ↄtingit motũ cẽ: q mot⁹ quodãmõ reducit ad genus reꝝ in quib⁹ est motus. C Scđo ibi. Nobile

C Dubitabit autẽ aliquis: si specie vnus motus sit cum ex eodem idẽ in idem mutetur: vt vnum punctum ex hoc loco in hunc locum iterum ⁊ iterum. Si autem hoc est. erit circulatio rectitudini eadem: ⁊ volutatio ambulationi. C Aut determinatum est id in quo est si alterum est specie: quoniam alter motus est. Circulare autem a recto alteruz specie est. Genere quidem igitur ⁊ specie motus vnus sic est. T.c.32. T.c.33

C Mouet quandam dubitationem circa premissa. vtꝝ scilicet ex necessitate sit vnus specie motus cum aliquid idem mutatur multotiens de eodem in idez: sicut si vnũ punctũ secundum geometras: qui imaginantur punctũ moueri: moueatur ex hoc loco in hunc locum multotiens. ⁊ hoc quidem videtur scđm premissa. Si enim motus qui sunt in eadem specie vt in albedine sunt idem specie: multo magis duo motus qui sunt in eundez locũ

numero. Si aūt hoc concedatur sequit̄ incōueniēs.s. q motus rect⁹ sit vnus specie motui circulari: ɔtingit enim ab hoc loco in hunc locuȝ. primo quidē moueri circulariter quasi per arcū quendam: postmodum de motu recto quasi per lineā rectam. ⁊ similiter sequitur in motib⁹ animalium q ambulatio que est per lineā rectam sit eadem scdm spēm volutationi qua animal per lineaȝ circularem voluendo se mouetur. Hanc autem dubitationem soluit fm premissa. determinatuȝ est enim q si id in quo est mot⁹ est alterū spē: ⁊ mot⁹ ē alter spē. vt sic ad h q motus sit idem spē: non solū requiritur identitas fm speciē: sed etiā identitas eius per qd trāsit mot⁹. Manifestum est autem q linea recta ⁊ circularis sunt diuerse secundum speciem. vnde motus circularis: ⁊ rect⁹ ⁊ volutarius ⁊ ambulatio non sunt idem secūdum speciem: quāuis sint circa eosdem terminos: q: via nō est eadem fm spēm. sed si sint idem termini ⁊ eadem via fm spēm sunt idem motus fm speciē ⁊ multomagis ⁊ si termini ⁊ via sunt eadem numero: motus iterati erunt idem secūdum speciem. ℭ Deinde cum dicit.

T.c.34 ℭ Simpliciter autem vnus motus est: qui substantia quidem vnus ⁊ numero est. Quis autem huiusmodi sit manifestuȝ est diuidentibus. Tria enim sunt fm numeruȝ: circa que dicimus motum vnum: quod: ⁊ in quo: ⁊ quando. Dico autem quod: quoniaȝ necesse est aliquid esse quod mouetur: vt hominem aut aurum. Et in aliquo hoc moueri: vt in loco aut in passione. Et quando. In tempore enim omne mouetur.

T.c.35. Horum autem trium genere quidem aut specie esse vnum est in re in qua mouetur. Habitum autem erat in tempore. Simpliciter autem vnū in omnibus his est. Et nanq in quo est vnum: oportet esse ⁊ indiuisibile vt speciem. Et ipsum quando vnū tempus ⁊ nō deficiens. Et quod mouetur vnum esse: non secundum accidens vt album nigrum fieri: ⁊ coryscum ambulare: vnum autem est coryscus ⁊ album: sed secundum accidens. Neq commune. Esset enim duos homines simul sanari secundum eandem sanitatem: vt opthalmie. sed non vnus hic est: sed specie vnus est.

ℭ Ponit tertium modum quo motus dicit̄ vnus numero. ⁊ circa hoc duo facit. primo manifestat quis mot⁹ sit vnus numero secūdo circa hoc mouet quasdam dubitationes ibi. [Socratem autem.] Dicit ergo pͥmo. q fm predictos modos nō dicit̄ motus vnus simpliciter: sed fm quid: scilicet genere ⁊ specie. Tertio aūt modo dicit̄ motus simpliciter vnus qui est vnus numero fm essentiam: quis aūt motus sit hoc modo vnus manifestū erit distinguendo ea que requirunt̄ ad motū. sunt enim numero tria circa q̄ consistit vnitas motus. s. subiectuȝ qd mouetur: ⁊ genus vel species in qua est mot⁹. ⁊ tempus qn̄ mouetur. ⁊ manifestat singula: qd mouet̄ quidē dictum est: q: necesse est aliquid esse in quocūq motu qd mouetur: sicut homines: aut aurū vel qdcūq corpus. ⁊ similiter necesse est hoc: vel quecūq alia mobilia moueri in aliquo genere vel specie: puta in loco. (aut in passiōe). i. in passibili q̄litate. ⁊ similiter necesse est ɔsiderare qn̄ mouetur: q: omne qd mouet̄ mouet̄ in tēpore. cōtingit aūt de numero hoꝝ trium inueniri vnum genere aut specie in re in qua est motus: sicut loco vel qualitate. sed in tpe non est attendenda quātū ad vnitatē motus vnitas generis vel speciei: cū nō sit nisi vnū tps fȝ spēm: sed q sit habitū idest cōtinuo ɔño absq interpolatione. vnitas aūt motus fm quā dicitur simplr̄ vnus cōsistit in vnitate omniū hoꝝ: opȝ enim id in quo est motus esse vnū ⁊ indiuisibile eo modo quo species specialissima idiuisibilis dicitur. ⁊ iterū oȝ ipsum tempus qn̄ sit motus eē vnū cōtinuū [⁊ non deficiens] idest absq interpolatione. ⁊ tertio oportet id qd mouet̄ esse vnum sed excludit duos modos vnitatis subiecti qui nō sufficiunt ad hoc q motus sit vnus simpliciter. Primus modus est fm accn̄s: sicut coryscus ⁊ albus sunt vnū fm accidens: nō tn̄ mot⁹ ꝓprius corysci ⁊ motus proprius albi est vnus mot⁹. n. proprius albi est nigꝝ fieri. ⁊ mot⁹ ꝓprius corysci ē ambulare: qui quidē mot⁹ differunt. Scd̄s modus est vnitas generis vel spēi. nō enim ad hoc q sit vnus mot⁹ numero sufficit q subiectū sit vnū: sicut aliqd cōe vel gen⁹ vel spēs. contingit enim duos homines in eodē tpe sanari: ⁊ fm eādē spēm sanatiōis. puta q: sanant̄ de opthalmia que est infirmitas oculoꝝ. ⁊ sic cōcurrit vnitas ipsius quādo: ⁊ eius in quo. ⁊ vnitas subiecti secunduȝ speciem: non tamē he due sanationes sunt vnus motus numero: sed vnus specie. ℭ Secundo ibi.

ℭ Socratem autem secundum alterationem eādem alterari specie in alio autem tempore: ⁊ iterum in alio: siquidem contingit corruptum iterum vnum fieri numero: erit ⁊ hic vnus: si vero non: idem quidem secundum speciem vnus autem numero non. T.c.36.

ℭ Introducit quādā dubitationē. ⁊ circa hoc tria facit. primo ponit id qd vr̄ in pͥmo aspectu de vnitate motus fȝ numerū. scd̄o mouet dubitationē circa hoc. ibi. [Habet aūt dubitationē.] Tertio determinat veritatē ibi. [Eadē rō est.] Dicit ergo primo q cōtingit aliqd vnū mobile: vt socratē: fm alterationē eādē specie alterari in vno tēpore: ⁊ iterū in alio: sicut si sanet̄ bis de opthalmia. Hec aūt iterata alteratio erit vn⁹ motus nūero vt videtur in primo aspectu: si sanitas que acquirit̄ sit eadē numero: ⁊ hoc erit si contingat id qd est corruptū: iterū fieri vnū numero: qd videtur impossibile. Sanitas eniȝ que in prima alteratione fuit acquisita postmoduȝ fuit corrupta: ⁊ non potest recuperari eadem numero. sȝ videtur q si recuperetur eadē numero q alteratio sequēs esset vnus numero motus cum prima. si vero nō recuperetur eadem sanitas numero: erit quidem motus idem specie: sed non vnus numero. ℭ Secundo ibi.

ℭ Habet autem dubitationem huic similem ⁊ vtrum vna sanitas ⁊ omnino habitus ⁊ passiones substantie sint in corporibus. Moueri nāq videntur habentia ⁊ fluentia. Si igitur eadem ⁊ vna que diluculo ⁊ nunc sanitas: quare non ⁊ cum deficiens accipiat iterum sanitatē: ⁊ hec ⁊ illa vno nūero erit. T.c.37.

ℭ Mouet quādā aliā dubitationē circa h: ⁊ dubitatio talis est. si aliqs ɔtinue pseueret in sanitate vel in qcūq alio accidēte: vtꝝ vna sanitas vel quecūq alius habit⁹ aut passio possit eē in corporib⁹. ⁊ vr̄ q nō: q: quibusdā physicis visuȝ fuit q omnia subiecta que habēt aliquas

·qualitates: aut habitus sint in continuo motu ⁊ fluxu. Si
ergo in aliquo qui sanus pseuerat vna ⁊ eadē sanitas est
que fuit in mane: ⁊ que est nūc in meridie vel sero: nō vi-
detur ratio posse reddi quare etiā si deficit aliqs a sani-
tate: ⁊ iterꝫ accipiat sanitatē: secūda sanitas recuperata
nō sit vna numero cum sanitate prius habita. Hanc aūt
dubitationē Aristo. non soluit: qꝛ nō est ad propositū: sꝫ
magis ad cōsiderationē metaphisici: ad quem pertinet
cōsiderare de vno ⁊ multo ⁊ eodē ⁊ diuerso. ⁊ iterꝫ qꝛ il
la dubitatio super falso fundat: scilicet ꝙ oia sint in cōti
Lec.6. nuo motu ⁊ fluxu: qd̄ Heraclit⁹ opinatus est. ⁊ hoc Arꝫ.
T.c.22. improbat in quarto meta. nec tamen est similis ratio: qꝛ
quādiu sanitas manet licet varietur homo secūdū sani-
tatē: vtputa si fiat homo magis vel min⁹ sanus. non in-
tercipitur esse sanitatis: sicut intercipitur quando tota-
liter corrumpitur sanitas. ¶ Tertio ibi.

T.c.38. ¶ Eadem enim ratio est: nisi ꝙ in tantum diffe-
runt. Quia si quidē duo idem: sicut nūero vnus
⁊ habitus esse necesse est. vnus enim numero
actus vnius numero: si vero habitus vnus est:
fortassis nō alicui videbitur vnus ⁊ actus esse.
Cum enim pauset ambulans: non amplius est
hec ambulatio. Iterū aūt ambulante erit. si igi-
tur vnus ⁊ idem est: contingit vnū ⁊ idē corrū-
pi: ⁊ esse multotiens. He quidē igitur sunt dubi-
tationes extra que nūc est intentionē.

¶ Determinat veritatē circa id qd̄ supra predixerat: dixerat enim supra. ꝙ si sit eadē qualitas que recuperatur: erit idem motus numero secunda alteratio cum prima. Si vero non redit eadē numero qualitas: sequit ꝙ non sit vnus actus numero. ⁊ interposita quadā dubitatiōe quasi assignans rationē premissoꝝ: subdit ꝙ ideo pmissa dicta sunt: qꝛ eadēꝫ ratio videtur in primo aspectu de vnitate qualitatis ⁊ motus sed in tantū differunt. qꝛ bene sequitur si duo motus sint idem eo modo sicut aliqs motus dicitur vnus numero: necesse est ꝙ habitus idest qualitas acquisita per motū sit vna: qꝛ vnus nūero act⁹ est vnius numero qualitatis acquisite per actū illum. sꝫ si qualitas sit vna que redit: potest alicui videri ꝙ non propter hoc sit vnus actus. non enim si terminus mot⁹ sit vnus numero: oportet ꝙ motus sit vnus numero: qd̄ patet in motu locali. cum enim ambulans pausat: cessat illa ambulatio: sed quando iterū ambulare incipit iterꝫ ambulatio erit. Si ergo dicat ꝙ sit vna ⁊ eadē ambulatio: contingit ꝙ vnū ⁊ idem sit ⁊ corrūpatur multotiēs: qd̄ est impossibile. sic igitur ⁊ si contingeret ꝙ eadēꝫ numero sanitas repararet nō sequeret ꝙ secūda sanatio eēt idem numero motus cum prima. Sicut nec secūda ambulatio cū prima quāuis vtraqꝫ sit ad eundē locuꝫ nūero. Ulterius concludit ꝙ ille dubitatiōes sunt extra pn
T.c.39. cipalē itentionē: ⁊ iō sunt ꝑtermittēde. Lec. VII.

Quoniā aūt cōtinu⁹ est ois mot⁹ sim
pliciter quidē vnū necesse est conti-
nuū esse: si quidē omnis diuisibilis
est: ⁊ si continuus vnus. Non enim
omnis fiet cōtinu⁹ omni: sicut neqꝫ
aliud nullū cōtingenti cōtingens: sed quoꝝ vnū
sunt extrema. vltima autem alioꝝ non sunt qui-
dē: alioꝝ aūt sunt: sed specie differentia ⁊ equi-
uoca sunt. Quomodo autē tanget: aut vnū fiet
vltimū linee ⁊ ambulationis. ¶ Habiti qdē igi- T.c.40.
tur sunt: ⁊ qui neqꝫ idem specie neqꝫ idem ge-
nere sunt. Currens enim aliquis statim febrici
tabit: ⁊ vt lampas ex diffusione loci mutatio est
habita. Continua aūt non. Ponitur enim con
tinuū quorū vltima vnum sunt. Quare habiti
⁊ consequenter sunt: quo tempus continuū est.
Continuum aūt est quo motus. Hoc aūt est cū
vnū vltimū fiat ambob⁹. ¶ Un̄ necesse est eun T.c.41.
dem secundum speciem esse ⁊ vnius: ⁊ in vno
tempore simpliciter continuū motum ⁊ vnum.
Tempore quidem vt non immobilitas intersit
Indeficienti enim quiescere necesse est. Mul
ti igitur ⁊ non vnus motus est: quorum quies
in medio est. Quare si aliquis motus statu oc-
cupetur: neqꝫ vnus est: neqꝫ continuus. Inter-
cipitur autem: si in medio tempus est. Qui aūt
specie non vnitur: non vnus motus est: ⁊ si non
deficiat tempus. Temp⁹ quidem enim vnuꝫ est
specie autem alius vnum quidem enim necesse
est: specie vnū esse. Hunc autēꝫ simpliciter vnū
esse non est necesse. Quis igitur motus quidēꝫ
simpliciter vnus: dictum est.

¶ Postq̄ phs posuit ꝙ tria requirunt ad hoc ꝙ sit vn⁹ mot⁹ simpliciter: scilicet vnitas tpis: ⁊ rei in qua est motus: ⁊ subiecti: hic ꝓbare intendit hoc. cum enim multipliciter dicatur vnū simpliciter. vno mō sicut aliqd̄ indiuisibile est vnū: alio modo sicut continuū est vnū: mot⁹ non potest dici vn⁹ simpliciter sicut indiuisibile. qꝛ nullus motus idiuisibilis est. Unde relinquit ꝙ hoc modo dicatur vnus sicut continuus: ⁊ ꝙ hoc sit motui eē vnuꝫ simpliciter: qd̄ est ei esse continuū: ⁊ ipsa cōtinuitas motus sufficiat ad eius vnitatē. sequitur enim ꝙ si est continuus ꝙ sit vnus. Quecūqꝫ igit requirūtur ad cōtinuitatem mot⁹: requirunt ad ei⁹ vnitatē. Ad cōtinuationē aūt mot⁹ requirunt tria: quoꝝ pmū est vnitas spēi. Nō enim omnis mot⁹ potest continuari omni motui: sicut ēt in aliis continuis non indifferenter qualecūqꝫ esse ptingat aliquid cōtinuari potest cuicūqꝫ qualecūqꝫ illud eē contingat. sed illa cōtinuari possunt quoꝝ vltima cōtin
git esse vnū: qd̄ est de ratione continui. sed quedaꝫ sunt:
que nulla vltima habent vt forme ⁊ indiuisibilia oia. ⁊ T.c.17.
ideo eoꝝ non pōt esse continuatio. quorūdā vero sunt aliqua vltima que sunt diuisibilia ⁊ quātitatē habentia que sunt equiuoca idest non cōuenientia in nomine ⁊ rōne: ⁊ illa etiam non possunt cōtinuari: nec etiā potest esse cōtact⁹ in quibusdā eoꝝ. nō. n. pōt dici ꝙ linea ⁊ ambulatio se cōtingant: vel ꝙ vnū sit eoꝝ vltimū: qd̄ est cōtinuari adinuicem. Ex quo pꝫ ꝙ ea que sunt diuersoruꝫ generum vel specierū nō possunt continuari adinuiceꝫ. ergo motus qui differūt genere vel specie possunt eē habiti: idest cōsequenter adinuicem se habere: sicut aliquis post cursum potest statim febricitare. cursus autem ⁊ febricitatio sunt in diuersis generibus. ⁊ in eodeꝫ genere: scilicet loci mutationis vna mutatio est que consequenter se habet ad aliam: cum tamen non sit continua: sicut patet in diffusione lampadis: vtputa cū candela de manu in manum transfertur: sunt enim ibi diuersi motus non continui. vel potest intelligi ꝙ motum localem lꝫ

quotis quo flamma sustentatur: quem appellat diffusionem: consequitur motus localis flamme que nomine lampadis significatur. predicte igitur mutationes quia differunt genere vel specie non sunt continue cum nō possint habere vnū vltimū: qd ponitur esse de ratione cōtinui. Unde possunt quidē esse motus specie vel genere differētes eē cōsequēter se habentes ꝛ habiti: idest quodāmodo se tangētes absq; alia interpositione temporis: inquātū tempus est cōtinuū qd quidē eadē ratione haberet cōtinuitatez qua ꝛ motus: scilicet inquātū est ei vnū vltimū. nihil autē prohibet in vno istanti temporis ad qd cōtinuant ptes eius terminari vnū motū: ꝛ incipere aliū alterius generis: vel etiā spēi. ꝛ sic motus illi erūt habiti: sed nō cōtinui. ꝛ ideo secūdum premissa sequitur q ad hoc q motus sit cōtinuus: q sit vnus secūdū spēm. que quidē vnitas spēi est in motu ex re in qua est motus inquatum est indiuisibilis sm speciem. Secūdo requiritur ad ꝯtinuitatē motus q sit vni⁹ subiecti: quia diuersoꝝ subiectoꝝ mot⁹ pnt esse habiti: sed nō cōtinui. sicut dictū est de mutatiōe cādele per motum diuersaꝝ manuuz. Tertio requiritur ad ꝯtinuitatem mot⁹ ꝛ vnitatē: q sit vnus tempore ad hoc q nō interueniat aliqua imobilitas vel quies: quia si deficeret aliqd temp⁹ motui in quo. s. nō moueret: sequeretur q in illo quiesceret. si aūt quies interponitur erūt multi motus ꝛ non vnus. multi enim mot⁹ ꝛ nō vnus sunt quorū quies in medio est. vnde si aliquis mot⁹ sit qui intercipiat quiete non erit neq; vn⁹ neq; cōtinuus. Intercipitur aūt quiete si tēpus sit in medio: vt ostensum est. Unde requiritur ad continuitatē motus q sit vnū tempus cōtinuuz sed tn̄ hoc nō sufficit: quia motus qui nō est vni⁹ spēi non est cōtinu⁹: etiam si tēpus nō deficiat. quia ꝛ si sit vnū sm tempus: erit alius sz spēz: quia necesse est ad hoc q sit motus vnus cōtinuus: q sit vnus sm spēm: sz nō sequitur q motus qui est vnus sm speciem: sit vn⁹ simplr. Sic ergo pz q tria predicta requirunt ad hoc q sit vn⁹ mot⁹ simpliciter. Et hoc est qd concludit q dictū est quis motus sit simpliciter vnus. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.42 ¶ Amplius autem dicitur vnus ꝛ perfectus: siue secundum genus siue secundum speciem: siue secundum substantiam sit: sicut ꝛ in alijs perfectum ꝛ totum vnius est. Est autem aliquando ꝛ si imperfectus sit vnum dicitur: si solum sit continuus.

¶ Positis tribus modis pncipalib⁹ vnitatis motus: hic ponit duos alios modos secūdarios qui magis ptinēt ad quādam formā vnitatis q ad ipsam vnitatē. scdō ponit ibi. [Ampli⁹ aūt aliter.] Dicit ergo pmo q siue motus dicatur vnus scdm gen⁹: siue sm spēm siue scdm substātiam sicut qui est numero vn⁹. dicitur vnus mot⁹ ex hoc q est perfect⁹. sicut in alijs rebus perfectum ꝛ totū ad vnitatis rōnē pertinēt. non enim dicim⁹ vnū hominem vel vnū calceū nisi de toto. quādoq; aūt dicitur vnū etiā de imperfecto: dūmodo sit continuum ꝛ ratio huius est: quia vnum potest attendi vel secundum quantitatem: ꝛ sic sola continuitas sufficit ad vnitatem rei: vel scdm formaz substantialem que est perfectio totius. ꝛ sic perfectum ꝛ totum dicitur vnum. ¶ Secundo ibi.

T.c.43 ¶ Amplius autem aliter preter predictos dicitur motus vnus regularis: irregularis enim non videtur vnus: sed magis regularis sicut rectus. Irregularis enim diuisibilis est: videtur autem differre sicut magis ꝛ minus.

¶ Ponit aliū modū secūdariū prout dicitur motus vn⁹ qui est regularis idest vniformis: sicut etiam in alijs rebus dicitur vnū qd est simile in partib⁹. ꝛ circa hoc tria facit. pmo ponit hunc modū vnitatis: scdm q regularis motus dicitur vn⁹. secundo ostendit in quibus inueniatur regularitas ꝛ irregularitas ibi. [Est aūt ꝛ in oi motu.] Tertio ostendit modos irregularitatis. ibi. [Irregularitas aūt.] Dicit ergo pmo q pter pdictos modos vnitatis dr mot⁹ vn⁹ qui est [regularis] .i. vniformis. [irregularis enim mot⁹] idest deformis non videtur esse vnus: [sed magis mot⁹ regularis] idest vniformis sicut mot⁹ qui est totus in directū est vniformis. Ideo aūt mot⁹ irregularis non videtur vnus quia est diuisibilis in partes diuisibiles. indiuisibilitas aūt pertinet ad rōnem vnius: quia vnū est ens indiuisum. sed tn̄ motus irregularis est quodāmodo vnus. sed vnitas mot⁹ irregularis ꝛ regularis videtur differre scdm magis ꝛ minus: quia mot⁹ regularis est magis vnus q mot⁹ irregularis: sicut ꝛ corpus similium partiū est magis vnū q corpus dissimiliū. ¶ Scdo ibi.

¶ Est aūt ꝛ in omni motu quod regulariter est: aut non. Et nāq; alterabitur regulariter: ꝛ feratur in regulari vt circulo aut rectitudine. Et circa augmentum similiter ꝛ decrementum.

¶ Ostendit in quib⁹ motib⁹ inueniatur regularitas ꝛ irregularitas. ꝛ dicit q in omni genere vel specie motus inuenitur regulare vel irregulare: quia pōt aliquid alterari regulariter: sicut qn̄ tota alteratio ē vniformis: ꝛ pōt aliqd ferri. i. sm locū moueri in magnitudie regulari. i. vniformi: sicut si feratur aut p baculū aut per lineā rectaz: ꝛ similr est in augmento ꝛ decremento. ¶ Tertio ibi.

¶ Irregularitatis autem differentia est aliquando quidem in quo mouetur. Impossibile enim est regularem esse motum non in regulari magnitudine: vt reflexi motus aut obliqui aut alius: magnitudines quarum non conuenit contingens in contingentem partem. Aliquando autez neq; in vbi. neq; in quādo: neq; in quod sed in eo quod vt velocitate enim ꝛ tarditate aliquando determinatur. Cuius quidem enim velocitas est eadem: regularis est: cuius autez nō: irregularis est. T.c.44

¶ Accidit ad determinandū de motu irregulari. ꝛ pmo assignat modos irregularitatis. secūdo ostendit quomō motus irregularis sit vn⁹ qd supra dixerat. ibi. [Unus quidem igitur.] Circa pmū duo facit. pmo assignat duos modos irregularitatis in motu. secūdo infert quasdam conclusiones ex dictis. ibi. [Unde neq; species.] Dicit ergo pmo q differentia que facit irregularitatē motui. aliquādo est ex parte rei in qua mouetur: vt pz precipue in motu locali: quia impossibile est q motus sit regularis vel vniformis qui nō transit per magnitudinē regularem. i. vniformē. dicitur aūt magnitudo regularis vel vniformis: cuius quelibet pars vniformiter sequitur ad aliam partez. ꝛ sic quelibet pars potest supponi alteri parti: vt patet in linea circulari: ꝛ etiam in linea recta. magnitudo aūt irregularis est cuius non quelibet pars sequitur ad aliaz partē vniformiter: sicut patet in duabus lineis facientib⁹ angulum: quarum vna applicatur alij non in directuz: sicut partes vnius linee sibiinuicē in directū applicant. ꝛ ideo mot⁹ circularis est regularis. ꝛ similr mot⁹ rectus. Sed mot⁹ reflexi ꝛ obliqui qui faciunt angulos

non sunt regulares nec in magnitudine regulari: vel qui cuiusque alius motus sit per quācūque magnitudinē: cuius quecūque pars nō conueniat cuicūque parti per vniformitatē applicationis: vel cuius vna pars nō conuenienter possit contingere aliam partem. si. n. illa pars que continet angulum superponat illi parti que angulum nō continet: nō erit conueniens cōtactus. Secūda oñs irregularitatē faciēs est nō ex parte loci vel tēporis [neque in quo] .i. neque ex parte eius qd dicit quo. i. ex parte cuiuscūque rei in qua fit motus. nō enim est solum motus in vbi: sed in qualitate & quātitate: vel potest hoc referri ad subiectū in quo est motus. sz ille secundus modus irregularitatis accipit (in eo qd vt). i. ex diuersitate modi motus: determinat enim iste secūdus modus irregularitatis ex velocitate & tarditate: quia iste motus dicitur regularis cuius est eadem velocitas per totum. Irregularis autem cuius vna pars est velocior altera. ¶ Secundo ibi.

¶ Unde neque species motus neque differentie sunt velocitas & tarditas: quia omnes sequuntur differentes secundum speciem. Quare neque leuitas neque grauitas que in idem est: vt terre ad ipsam: aut ignis ad ipsum.

¶ Concludit duo correlaria ex pmissis: quorum pmū ē: q velocitas & tarditas non sunt spēs neque differentie motus. qz velocitate & tarditate terminat irregularitas q sequit qualisliba species motus: vt supra dictū est. nulla āt species vel differentia consequit oēm spēm sui generis. Secūduz correlariū est q velocitas & tarditas nō sunt idē qd grauitas & leuitas: qz vtrūque istorum hz motū semper ad idem sicut motus terre qui est grauis semper est [ad ipsaz] .i. ad locū ipsius qui est deorsuz. & motus ignis semper est: ad ipsum. i. ad locum propriū qui est sursum. velocitas autē & tarditas se habent ad diuersos motus vt dictum est. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.45. ¶ Unus quidem igitur irregularis est: quo est continuus. Minus autem quod quidē reflexiuo accidit motui. Quod autem minus: & commixtio semper contrarii.

¶ Ostendit quō motus irregularis sit vnus. scdo īfert qddam correlariū ex dictis ibi. Si aūt oēm vnū. Dicit ergo primo q motus irregularis pōt dici vnus inqtum est continuus. sed minus dicit vnus q regularis sicut et linea habens angulum minus ōr vna q linea recta: & hoc maxime apparet in motu reflexiuo: qz quasi vident duo motus. Ex hoc aūt q est vnus minus vr q aliquid habeat de multitudine: qz ex hoc aliqd est minus qd hz mixtionē cōtrarii: sicut minus album hz aliquid admixtum de nigro ad minus fm quādaz appropinquationē. & sic pz q motus irregularis & est vnus inquātum est continuus: & est quodāmodo multiplex inquantuz est minus vnus. ¶ Secundo ibi.

¶ Si autem omnem vnum contingit & regularem esse: & non: non erunt qui non fm speciez habiti ipsi. vnus & continuus. Quomodo enim erit regularis ex alteratione cōpositus: & loci mutatione. Indiget. n. conuenire.

¶ Concludit ex īmediate dictis qd supra pposuerat. s. q motus qui sunt diuersi fm spēz nō pnt pcinuari: oēz. n. vnū motū contingit esse vnū regularē. & iterum nō regularē. sz motus qui est cōpositus ex diuersis motib fm spēm nō pōt eē regularis. quō enim esset regularis motus cōpositus ex alteratione & loci mutatiōe: necesse est enim ad hoc q motus sit regularis q partes conueniāt adinuicē. ḡ relinquit q motus diuersi qui nō psequunt se adinuicē eiusdem spēi existentes nō sunt vnus motus & pcinuus: qd supra positū est & p exempla manifestatū. Lec. VIII.

Amplius autem determinandum est: qualis motus cōtrarius motui: & de mansione eodem modo. Sed primo determinandum est: vtrū cōtrarius motus sit: qui est ex eodē: ei qui est in idē: vt qui est ex sanitate ei qui est in sanitatē: vt generatio & corruptio videntur. Aut qui est ex contrariis: vt qui est ex sanitate ei qui est ex egritudine. Aut qui in contraria. vt qui ē in sanitatez: ei qui est in egritudinē. Aut qui est ex contrario: ei qui est in cōtrariū: vt qui est ex sanitate: ei qui est in egritudinē. Aut qui ē ex cōtrario in pcrariū: ei qui est ex cōtrario in cōtrariū: vt qui est ex sanitate in egritudinez: ei qui est ex egritudine in sanitatez. Necesse est enim aut vnū quēdā horuz esse modoruz aut plures: nō enim est aliter contraponere. T.c.46

¶ Postq phs determinauit de vnitate & diuersitate motus. hic determiat de pcrietate motuū: q ē qdā diuersitatis spēs: vt pz i. 10. meta. & diuidit i ptes duas. pmo ondit qlr accipiēda ē pcrietas in motu: & ēt in qete. In scda mouet qsdam qōnes circa pcrietatē pdictā ibi. Dubitabit aūt aliqs. Circa pm duo facit. pmo determinat de cōtrarietate motus. scdo de pcrietate qetis. ibi. Qm aūt motui. Circa pm tria facit. Primo distinguit diuersos modos fm qs videri posset q acciperet pcrietas in motu: scdo remouet quosdā illorum ibi. Est aūt qui qdē. Tertio assignat verum modum pcrietatis in motu & mutatiōe ibi. Qm aūt differt. Dicit ḡ pmo q post pdicta determinādū est qlis sit motus contrarius alicui motui. & eodē modo determinandū est: de mansione. i. de pcrietate quietis ad motū: & qetis ad qetē. Sz in hoc tractatu hoc pmo faciendū ē: q debem distinguere modos fz quos vlr accipi pōt rō pcrietatis in motib. & distinguit qnque modos. quorum pmus modus ē vt rō pcrietatis motuū accipiat fm accessuz ad aliquē terminū & recessuz ab eodē. & hoc est qd dicit. Utrum pcrius motus sit qui ē ex eodē ei qui ē in idē: vt qui ē ex sanitate ei qui ē i sanitatē: fz quā rōnē generatio & corruptio vident esse pcria: qz gñatio est motus ad eē: corruptio aūt ē motus ab esse. Scdo modus est vt rō pcrietatis motuū accipiat fz pcrietatē terminorum a quibus icipit motus. & hoc est qd dicit. Aut qui ē ex pcriis vt qui est ex sanitate ei qui est ex egritudine. Tertius modus est vt pcrarietas motuū accipiat fz pcrietatē terminorum ad quos terminat motus. & hoc est qd dic. Aut qui est i pcria: vt qui ē in sanitatē: ei q ē in egritudinē. Quartus modus est vt accipiat motuū pcrietas fm pcrietatem termini a quo ad terminū ad quē. & hō ē qd dic. vt qui ē ex pcrio ei qui ē in pcriū: vt qui ex sanitate ei qui ē in egritudinē. Quintus modus est fm pcrietatē ex pte vtrorumque terminorum: & hoc est qd dicit. Aut qui ē ex pcrario in cōtrariū ei qui ē ex pcrio i pcriū: vt qui ē ex sanitate i egritudinē ei qui est ex egritudine in sanitatem: necesse est enim q contrarietas motuū accipiat fm vnū horum motuum: aut fm plures: qz non contingit fm aliquam aliaz rationem contraponere motum motui. ¶ Secundo ibi.

T.c.47 ¶ Est autem qui quidē ex contrario: ei qui est in contrariū nō contrarius: vt qui est ex sanitate: ei qui est in egritudinem. Idem enim ꝛ vnus est. Esse quidē igitur nō idez est ipsius: sicut nō idem est ex sanitate mutare ꝛ in egritudinem.

¶ Excludit duos p̄dictoꝝ modoꝝ. ꝛ p̄mo q̄rtū qui accipiebat fm cōtrarietatem termini a quo ad terminū ad quē: scd̄o scd̄m modū qui est fm cōtrarietatem terminorū ex quib' incipit motus ibi. (Neq3 qui est ex ꝯtrario.) Tertio ostendit q̄ño se habent duo modi reliqui adinuicem. ibi. [Relinquit aūt.] Dicit ergo p̄mo ꝙ motus qui est ex vno cōtrario nō pōt dici contrarius ei qui est in aliud ꝯtrum: vt si diceret ꝙ mot' qui est ex sanitate: sit cōtrarius motui qui est in egritudinem. Idē enim nō est sibipsi ꝯriuz. sed motus qui est ex sanitate motui qui est in egritudinē est vn' ꝛ idē subo: s3 nō est idē esse ipsis .i. differūt rōne: eo mō quo nō est idē fm rōnē moueri a sanitate in egritudinē: q2 vnū ipoꝛtat habitudinē mot' ad terminū a quo: alius aūt habitudinē eiusdē mot' ad terminum ad quē. nō est igit accipiēda ꝯrietas mot' fm ꝯrietatē vnius termini ad alium. ¶ Secundo ibi.

T.c.48 ¶ Neq3 qui est ex cōtrario: ei qui est ex contrario. Simul quidem enim accidit mutari ex cōtrario in contrarium aut in medium. Sed de hoc quidem posterius dicemus.

¶ Ondit ꝙ ꝯtrarietas motuū nō est accipienda fm cōtrarietatē terminoꝝ: ex quib' incipit mot': ꝛ hoc trib' rōnib': quarū prima talis est. duo motus qui in idem tēdunt nō sunt contrarij: sed duo mot' ex ꝯrijs recedētes: possunt in vnū ꝛ idē tendere (simul. n. accidit mutari) .i. eq̄liter (ex ꝯrio in ꝯriū aut in mediū) vt postea dicetur:
T.c.52. ꝛ sic ex vtroq3 contrario contingit in vnum mediū mutari. non ergo motus propter hoc sunt cōtrarij: q2 a cōtrarijs incipiunt moueri. ¶ Secūdam rōnez ponit ibi.

¶ Sed magis in contrarium mutare videbitur vtiq3 causa esse contrarietatis q̄3 ex contrario. Hic quidem enim mutatio contrarietatis: ille vero acceptio.

¶ Que talis est. ex illo accipienda est rō ꝯtrarietatis in motu: qd̄ magis facit motū eē ꝯtrariū: s3 ꝯtrarietas terminoꝝ ad quos mot' terminat magis vr̄ eē causa ꝯtrarietatis motuū: q̄ ꝯtrarietas terminoꝝ: a quib' incipit motus. q2 cū dico motus incipere a ꝯtrarijs terminis dico remotionē cōtrarietatis: cū vero dico motus accidere ad ꝯtraria: dico acceptionē ꝯtrarietatis. ḡ nō attēdit ꝯrietas motuū fm terminū a quo tm̄. ¶ 3m̄ ponit ibi.

¶ Et dicitur autem vnusquisq3 in qd̄ mutat magis: q̄3 ex quo: vt sanatio in sanitatem: egrotatio autem in egritudinem.

¶ Que talis ē. ab eo a quo aliqd̄ recipit nomē ꝛ spēm: recipit etiā ꝯtrarietatem: cū contrarietas sit differentia fm formā: vt p3 in. 10. meta. sed vnusquisq3 mot' magis
Lec.6. dicitur .i. denomiat ꝛ spēm recipit a termino in quē: q̄ a
T.c.13. termino ex quo: sicut sanatio dr̄ mot' in sanitatē ꝛ egri-
ꝛ.14. tudo mot' in egritudinē. ꝛ hoc etiā supra dcm̄ est. magis
Lec.1. ḡ accipiēda est ꝯrietas motuū s3 terminū in quē: q̄ fm
T.c.4. terminū a quo. ꝛ sic idē qd̄ prius. ¶ Tertio ibi.

¶ Relinquitur autem qui est in contraria: ꝛ qui est in cōtraria ex contrarijs. Forassis quidem igitur accidit hos qui in cōtraria ex contrarijs esse: sed esse forsitan non idem. Dico autem qui in sanitatem: ei qui ex egritudine: ꝛ qui ex sanitate: ei qui in egritudinem.

¶ Cōcludit ꝙ remotis duob' modis fm ꝯtrarietatē terminoꝝ acceptis: relinquūt duo alij .s. terti' ꝛ quint' quorū vn' est fm solā ꝯtrarietatē terminoꝝ ad quos. quem tangit cū dicit. [Qui est in cōtraria] alr' qui est fm cōtrarietatē vtroꝛūq3 terminoꝝ: quē tangit cum dicit. Et qui in contraria ex cōtrarijs. Primus aūt modus non accipiebat fm cōtrarietatē aliquē terminoꝝ: s3 fm accessum ꝛ recessum ab eodē termino. cōcludit aūt vlterius ꝙ forte hi duo modi residui sunt idē subo: q2 illi motus qui sunt in cōtraria: sunt etiam ex contrarijs: s3 forte fm rōnē nō sunt idē ꝑpter diuersas habitudines motus ad terminos: vt supra dcm̄ est. ꝛ exemplificat ꝙ mo- T.c.47
tus qui est in sanitatē ei qui est ex egritudine est idē subo sed non rōne. ꝛ similiter qui est ex sanitate ei qui est in egritudinem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniam autem differt mutatio a motu: ex T.c.49
quodam enim subiecto in quoddam subiectuz mutatio est motus. qui est ex contrario in contrarium, ei qui est ex contrario in contrarium motus cōtrarius est. vt qui est ex sanitate in egritudinē, ei qui est ex egritudine in sanitatē.

¶ Ondit q̄ño accipiat ꝯrietas in motu. ꝛ p̄mo s3 ꝙ motus ē ad ꝯtrm̄: scd̄o put mot' ē ad mediū. ibi. Q ē aūt ad mediū. Circa p̄m̄ duo facit. p̄mo ondit quid facit ꝯrietatē in motib'. scd̄o qd̄ in mutationib'. ibi. Qui aūt est in ꝯriū. Circa p̄m̄ duo fac. p̄mo ondit ꝑpositū syllogismo. 2° iductiōe. ibi. Manifestū aūt est. Ponit aūt p̄mo talē rōnē: ꝯtrarietas aliquoꝝ accipit fm ꝑpriā spēz ꝛ rōnē ipsoꝝ: s3 propria rō specifica motus est ꝙ si quedā mutatio a quodā subo affirmato: in quoddā sub3 affirmatū: hñs duos terminos: in quo differt a mutatione q̄ nō sp h3 duos termios affirmatos. ḡ relinquit ꝙ ad ꝯrietatem mot' requirit ꝯrietas ex pte vtroꝛūq3 terminoꝝ: vt .s. ꝑpter dicat mot' ꝯrius qui est ex ꝯtrario in ꝯtrariū ei qui est ex ꝯrio in ꝯriū: vt qui ē ex sanitate in egritudinē ei qui est ex egritudine in sanitatem. ¶ Scd̄o ibi.

¶ Manifestum est aūt ex inductione qualia vi- T.c.50.
dentur contraria esse. Egrotari enim ipsi sanari. ꝛ ipsi adiscere decipi non per ipsum. In contraria enim. sicut enim in scientia est. sic ꝛ in deceptione ꝛ per ipsum habere ꝛ per alium. Et sursum motus. ei qui est deoꝛsum. Contraria enim hec sunt in longitudinem. Et qui est ad dextram. ei qui est ad sinistram. contraria enim hec sunt in latitudine. Et qui est ante. ei qui est retro: contraria enim hec sunt in latitudine.

¶ Manifestat idē p iductionē. ꝛ p̄° in alteratiōe corporali: q2 egrotare ē ꝯtriū ei qd̄ ē sanari. q2 p̄m' ē mot' a sanitate i egritudinē. Alr' vo ab egritudie in sanitatē. Sic ēt p3 i alteratiōib' aie: q2 ei qd̄ ē adiscere ꝯtriū ē decipi nō ab ipso s3 ab alio: hi. n. mot' sunt in ꝯria ex ꝯrijs: q2 adiscere est motus ab ignorātia ad sciam: decipi aūt a scia ad ignorantiā. quare aūt addit: non per ipsum: ostendit subdens ꝙ sicut in scia contingit ꝙ aliquis per seipsum acquirat eam: ꝛ hoc vocat inuenire: qñq3 vero nō p seipsum: sed ab alio: ꝛ hoc vocatur adiscere: ita contingit ꝙ aliqñ aliquis decipit a seipso: aliqñ ab alio: ꝛ hoc ꝯ-

prie opponitur ei qđ est adiscere. ⁊ hoc etiā apparet in motu locali: qꝛ motus sursum est cōtrarius ei qui est deorsum: que sunt cōtraria ſm longitudinem: ⁊ motus qui est ad dextrum est contrarius ei qui est ad sinistrum: qui sunt contrarij sc̄dm latitudinē. ⁊ motus qui est ante est contrarius ei qui est retro: que sunt cōtraria sc̄dm altitudinem. Sed cōsiderandū est ꝙ hic loquitur de istis differentijs positionū vt de lōgitudine: latitudine: ⁊ altitudine sc̄dm ꝙ sunt in homine: qꝛ sursum ⁊ deorsum considerantur secundum longitudinem hoīs. dextrum aūt ⁊ sinistrum sc̄dm latitudinem eius: ante ⁊ retro sc̄dm grossitiem eius: que dicitur altitudo vel profunditas. Iterū considerandum est ꝙ sc̄dm sursum ⁊ deorsum iuenit̄ cōtrarietas in motibus etiā naturalibus: sed sc̄dm dextrū ⁊ sinistrum: ante ⁊ retro inuenit̄ cōtrarietas in motibus nō sc̄dm naturam: sed sc̄dm motum qui est ab aīa q̄ mouet in has cōtrarias partes. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.51. ¶ Qui aūt est in contrarium soluꝫ nō est motus: sed mutatio. vt fieri album non ex quodam est.

¶ Ostendit qualiter sit cōtrarietas in mutationib⁹. ⁊ p̄mo ostendit quō accipiat̄ ꝯtrietas mutationū in reb⁹ in quib⁹ inuenit̄ ꝯtrietas. sc̄do quō accipiat in reb⁹ in quib⁹ non est contrarietas ibi. Quibus aūt non est cōtrariuꝫ. Dicit ergo primo ꝙ si accipiat̄ contrarietas solū ex parte termini ad quem vt dicat̄ contrarius qui est in cōtrarium hoc non facit cōtrarietatē motus. sed mutationis que est generatio ⁊ corruptio: sicut fieri album ⁊ fieri nigrum contraria sunt nec oꝫ ꝙ ꝯtrarietas harū mutationum attendatur sc̄dm cōtrarietateꝫ termini a quo quia in generatione terminus a quo non est aliq̄d affirmatū: sed aliquid negatū. fit enim album ex non albo. non aūt ex aliquo affirmato. nō enim mutatio de subiecto in subiectum est mutatio: sed motus. ¶ Secundo ibi.

¶ Quibus autem non est contrarium: qui est ex ipso: ei qui est in ipsum mutatio cōtraria est. Unde generatio corruptioni contraria est: ⁊ remotio acceptioni. Hec autem mutatiōes quidē: motus autem non sunt.

¶ Ostendit ꝙ in illis in quibus non est cōtrarietas: sicut in substantijs ⁊ alijs hmōi attēditur cōtrarietas mutationum sc̄dm accessum ⁊ recessum ab eodē termino. ⁊ hoc est qđ dicit ꝙ in illis in quibus non est cōtrariū: accipit̄ contrarietas mutationis ex eo ꝙ est recessus ab eo: ⁊ ꝙ est accessus in ipsum idem: sicut accessus ad formā ignis qđ pertinet ad generationem ei⁹: ⁊ recessus ab eadē forma: qđ pertinet ad eius corruptionem sunt cōtraria. vn̄ generatio est contraria corruptioni: ⁊ quecūq; remotio cuicūq; acceptioni. sed hmōi nō sunt mot⁹ sed mutationes. ¶ Patet ḡ ꝙ ex quinq; modis supra positis duo. s. secundus ⁊ quartus ad nihil vtiles sunt: vnus autem conuenit ad contrarietateꝫ motuū: duo aūt cōgruūt ad contrarietatem mutationum. ¶ Deinde cum dicit.

Sūma totius lectionis T.c.52. ¶ Qui autem in medium motus sunt: quibuscūq; contrariorum est medium tanquam in contraria quodammodo ponendi sunt: sicut enim contrario vtitur medio motus in vtraque vtiq; mutatur: vt ex fusco quidem in album tanquam ex nigro: ⁊ ex albo in fuscum tanquaꝫ in nigrū: ex nigro autem in fuscum tanquam in album: fuscum autem medium ad vtrunq; dicitur quodā modo vtrumq; vltimorum: sicut dictum est prius. Motus quidem igitur motui cōtrarius est: sic qui est ex contrario in contrarium: ei qui ex contrario in contrarium.

¶ Determinat de contrarietate motus ex parte medij. ⁊ dicit. ꝙ in quibuscūq; ꝯtrarijs inuenit̄ mediū: mot⁹ qui terminant̄ ad mediū hoc mō ponēdi sunt eē ꝯtrarij sicut illi qui terminant̄ ad ꝯtria: qꝛ mot⁹ vtit̄ medio sicut ꝯtrio: ita ꝙ ex medio ꝯtingit mutari vtrūq; terminoꝝ: sicut ex fusco qđ est mediū inter albū ⁊ nigꝝ: hoc mō mutat̄ in albū: ac si mutaret ex nigro in albū ⁊ ecōuerso: ex albo sic mutat̄ aliquid in fuscū: ac si mutaret̄ in nigꝝ. ⁊ ex nigro mutat̄ in fuscū: ac si mutaret̄ in albū: qꝛ fuscuꝫ cū sit mediū ad vtrūq; extremoꝝ: dr̄ vtrūq; in cōparatione albi: qꝛ est nigꝝ: ⁊ in cōparatiōe nigri est albū: vt supra dictū est. ¶ Ultimo aūt ꝯcludit qđ p̄ncipalr̄ intēdit. s. ꝙ mot⁹ sit ꝯtrari⁹ motui sc̄dm contrarietatem vtrorūq; extremorum. Lec. i. t.c.d.i.fi.

Lectio. IX.

Quoniā auteꝫ motui nō solum vr̄ eē motus contrarius: sed ⁊ quies: hoc determinandū est simplr̄ quidē ꝯtrarius est motus motui. Opponitur autem ⁊ quies. Priuatio enim est. Est autem sic ꝙ priuatio contraria dicitur. T.c.53.

¶ Postq̄ determinauit phs de ꝯtrietate motuū hic determinat de ꝯtrietate quietū. ⁊ p̄mo in motibus: sc̄do in mutationib⁹ ibi. Quib⁹ aūt nō sunt ꝯtria. Circa p̄m duo facit. p̄mo ōndit ꝙ quies sit ꝯtria motui. sc̄do que cui ibi. Qualis aūt. Dicit ergo p̄mo ꝙ qꝛ motui nō solū vr̄ cōtrariari mot⁹ sed etiā quies:: determinandum est qualr̄ hec. s. quies ꝯtriat̄ motui. qꝛ simplr̄ quidē ⁊ proprie ⁊ pfecte ꝯtriat̄ mot⁹ motui. sꝫ etiā quies opponit̄ motui: cuꝫ sit p̄uatio mot⁹: ⁊ ꝙ p̄uatio quodāmō sit ꝯtriū pꝫ. est. n. p̄uatio ⁊ habit⁹ p̄ma ꝯtrietas vt dr̄ in. io. meta. qꝛ. s. in oībus ꝯtrijs saluat̄ p̄uationis rō ⁊ habitus. cū semp alterū sit q̄si priuatio respectu alteri⁹: vt albū respectu nigri ⁊ amarum respectu dulcis. ¶ Secundo ibi. Lec. 5. T.cō.9.

¶ Qualis autem quali: vt ei qui est secundum locum: que sc̄dꝫ locū. Sed hoc non dicit̄ simplr̄. vtrum. n. ei que est hic mansioni qui est ex hoc: aut q est in hoc motus opponitur.

¶ Ōndit que q̄es cui motui ꝯtriet̄. ⁊ circa h̄ tria facit. p̄mo mouet q̄ōnē. sc̄do determinat v̄itatē ibi. Manifestū igr̄ est. Tertio pbat ibi. Motui aūt ei ⁊c̄. In q̄ōne aūt quā ponit vnū supponit̄. s. ꝙ nō oīs quies oī motui opponat̄: sꝫ aliq̄is q̄es aliq̄li motui sicut motui qui est ſm locū quies sc̄dꝫ locū. sed qꝛ hoc nō simplr̄. i. vlr dr̄: restat scꝫ q̄rendū vlteri⁹ vtrū mansioni. i. quieti q̄ est in aliquo termino: puta in albo: opponat̄ mot⁹ aut ille qui est in albo. s. dealbatio aut ille q ex albo. s. denigratio. ¶ 2⁹ ibi.

¶ Manifestū igitur est: quoniam qꝛ in duob⁹ motus subiectis est: huic quidem qui ex hoc in contrariū: que est in hoc quies: huic aūt qui ex cōtrario in hoc: que in contrario quies. T.c.54.

¶ Determīat v̄itatē. ⁊ p̄mo q̄tū ad ꝯtrietatē mot⁹ ad q̄etē: sc̄do q̄tū ad cōtrarietatē quietū adinuicem ibi. Simul aūt. Dicit ḡ p̄mo ꝙ cū motus sit īter duo subiecta. i. īter duos termios affirmatos: motui qui ē ex hoc termino in suum contrarium: contrariatur quies que est in cōtrario: sicut motui qui est ex albo in nigrū contrariatur quies que est in albo: ⁊ motui qui est ex ꝯtrio in hoc cō-

trariatur quies que est in cõtrario: sicut motui qui est ex nigro in album: ꝯriat quies q̄ est in nigro. ℭ Scdo ibi.

ℭ Simul autem ⁊ adinuicem contrarie he sunt. Et nāqꝫ inconueniens est: si motus quidem contrarij sunt: quietes autē opposite non sunt. Sunt autē in oppositis he: vt que est in sanitate quies: ei que est in egritudine.

ℭ Agit de ꝯtrarietate quietū adinuicē. ⁊ dicit ꝙ he q̄etes sunt contrarie adinuicem: que sunt in contrarijs terminis. Inconueniens enim est si motus sunt ꝯrīj adinuicem ⁊ quietes adinuicem nō opponantur: ⁊ quomodo sunt opposite quietes que sunt in oppositis exemplificat subdēs ꝙ quies que est in sanitate opponitur quieti que est in egritudine. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Motui autem ei qui est ex sanitate in egritudinem: ei enim qui est ex egritudine in sanitatē irrationabile. Quies enī in ipso mot⁹ est. in quo stetit: quietatio magis est: secundū ꝙ accidit simul fieri motui. Necesse autē est aut hanc aut illā esse. Non enī que est in albedine quies: cōtraria est ei que est in sanitate.

ℭ Probat qđ dixerat de cōtrarietate quietis ad motū: ⁊ dicit ꝙ motui qui est ex sanitate in egritudinē: opponitur quies que est in sanitate: q: irrationabile esset ꝙ quies que est in sanitate opponeret motui qui est ex egritudine in sanitatem. ⁊ hoc sic probat: q: eius mot⁹ [qui est in ipso] idest ad aliquē terminū: status in eodē termino [est magis quietatio] idest eius conseruatio vel perfectio q̄ ꝙ ei opponat. ⁊ ꝙ quies in termino ad quē sit mot⁹ perfectio: patet per hoc ꝙ simul fit ipsa quies cū motu: q: ipm̄ moueri ad terminū est fieri quietē: vñ cum motus sit causa ipsi⁹ quietis: nō pōt ei oppont: q: oppositum non est causa sui oppositi. sed necesse est ꝙ motui contrarietur vel hec quies que est in termino ad quem: aut quies que est in termino a quo. non enim potest dici ꝙ quies q̄ est in aliq̄ alia spē ꝯriet motui vel quieti: sicut ꝙ quies q̄ est in albedine contrariet quieti que est in sanitate: aut motui qui est in sanitate. cum ergo quies que est in termino ad quē nō ꝯtrariet motui: relinquit ꝙ cōtrariet ei quies que est in termīo a quo. ℭ Deiñ cū dic̄.

T.c.55. ℭ Quibus autē non sunt contraria: horū mutatio quidē est opposita: que est ex ipso ei que est in ipsum: motus autē non est: vt que ex esse: ei que est in esse.

ℭ Determinat de contrarietate quietis in mutationib⁹. ⁊ circa hoc tria facit. p̄mo resumit qđ dictū est de cōtrarietate mutationum. Secūdo ostendit ꝙ mutationi nō opponit quies: sed non mutatio ibi. (Quies q̄dē hoꝝ.) Tertio ostendit quō nō mutatio contrariet mutationi ibi. [Simile aūt aliquid est.] Resumit ergo p̄mo qđ supra dictū est. s. ꝙ in mutationibus in quibus non est cōtrarietas in terminis: sicut in generatione ⁊ corruptiōe substantie: oppositio accipitur scđm accessum ⁊ recessū ex eodem termino: est enim mutatio que est ex. ipso aliquo termino: opposita mutationi que est in ipsum: sicut mutatio [que est ex eē] s. corruptio: opponit ei [q̄ est in esse] s. generationi: cum tamen neutra earum sit motus. ℭ Secundo ibi.

Lec.8. T.cō.5i. ℭ Quies quidē hoꝝ non est: imutatio autē est.

ℭ Ostendit ꝙ his mutatiōib⁹ nō opponit quies. ⁊ circa hoc tria facit. p̄mo proponit qđ intēdit. secūdo interserit quādam dubitationem ibi. [Et si q̄dē aliquid erit.] Tertio probat propositū ibi. [Si autem hoc.] Dicit ergo primo ꝙ in his mutationibus que nō sunt inter cōtraria non inuenitur quies opposita: sed illud qđ opponitur eis sicut quies motui: potest vocari: immutatio. i. non mutatio. ℭ Secundo ibi.

ℭ Et si quidem aliquid erit subiectū: que est in esse non mutatio ei que est in non esse contraria erit. ℭ Si vero non est aliquid ei quod nō est: dubitabit aliquis cui sit contraria que est in esse non mutatio vel quies est. T.c.24.

ℭ Interserit quādam dubitationē circa premissa. Dictū est enim ꝙ mutatio que est ad esse contrariat mutationi que est ex eē: q̄ quidē est in nō esse. hoc aūt ꝙ dico nō eē potest dupliciter accipi: vno modo qđ habet aliqđ subiectum vel ens actu: sicut non albū in corpore: vel in potentia tantū ens: sicut priuatio forme substantialis est in materia prima. aut intelligitur tale nō esse qđ nō hꝫ aliqđ subiectum sed est oīno non ens. si primo mō accipiat nō esse: ꝙ habeat aliqđ subiectum. tunc inueniri poterit quō vna nō mutatio sit cōtraria alij nō mutationi: quia poterit dici ꝙ non mutatio que est in esse: opponit non mutationi que est in non esse. ex quo. n. non esse hꝫ subiectum: nihil prohibet dicere ꝙ illud subiectū permaneat in illo non esse: qđ est ipsū non mutari. Si vero non est aliquid: ei qđ non est: idest si ipsū nō esse nō est aliquod subiectū: tunc dubitatio remanet cui non mutationi sit cōtraria illa nō mutatio vel quies que est in esse. qđ enī omnino nō est non pōt dici quiescere. aut imutabiliter ꝑmanere. ⁊ q: necesse est ꝙ nō mutationi vel quieti q̄ est in non esse sit aliqua non mutatio contraria. manifestū ex hoc sit ꝙ illud nō esse a quo est gñatio ⁊ in qđ tēdit corruptio est non esse hñs subiectum. ℭ Tertio ibi.

ℭ Si autem hoc est: aut non omnis quies motui contraria est: aut generatio ⁊ corruptio motus sunt. Manifestum igitur ꝙ quies non dicēda est: si non ⁊ he motus.

ℭ Ostendit qđ supposuerat. s. ꝙ id qđ opponitur generationi ⁊ corruptioni non sit quies. si. n. hoc daret. s. ꝙ eēt quies: sequeret alteꝝ duoꝝ. s. ꝙ aut nō oīs quies eēt cōtraria motui: aut ꝙ generatio ⁊ corruptio sit mot⁹. Vñ manifestū est ꝙ id qđ opponit generationi ⁊ corruptioni non dicitur quies nisi generatio ⁊ corruptio eēt mot⁹ qđ supra improbatum est. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Simile autem aliquid est ⁊ immutatio. Contraria autem est: aut nulli: aut ei que est in non esse: aut corruptioni. Hec enim ex ipsa: generatio autem in ipsam. Lec.9. T.cō.8.

ℭ Ostendit quō nō mutatio sit ꝯtraria mutationi. ⁊ dic̄ sile esse de ꝯrietate imutationis ad mutationem sicut de cōtrarietate quietis ad motū: q: imutatio que est in eē cōtraria est vel nulli imutationi: qđ eēt si non esse nō haberet subiectū: aut ei nō mutationi que est in nō eē: si nō esse hꝫ subiectum. ⁊ hec cōtrarietas est per modū quo quies opponit quieti. aut etiā nō mutatio que est in eē opponit corruptioni vt quies motui: nō aūt opponit generationi: q: corruptio recedit ab imutatione vel quiete que est in esse: generatio vero tendit in illam. motui autem ⁊ mutationi non opponitur quies in termino ad quem, sed in termino a quo. Lectio x.

T.c.56. Dubitabit autem aliquis: quare in mutatione quidem secundum locum sunt z secundum naturam z extra naturam z quietes z motus: in alijs autem non: vt alteratio hec quidem secundum naturam: illa autē extra naturā: nihil.n. magis sanatio aut egrotatio fm naturam aut extra naturam: neq3 dealbatio: aut denigratio: similiter aūt est z in augmento z decremento. Neq3 adinuicem hi contrarij: vt secundum naturam aut extra naturam. Neq3 augmentum augmēto. Et in generatione autem z corruptione eadem ratio est. Neque generatio quidē secundū nāz: corruptio autē extra naturam. Senescere enim secundum naturam est. Neque generationem videmus aliam quidem secundum naturā: aliaz vero extra naturam.

¶ Postq̄ phs determinauit de ȝrietate motuū z quietū: hic mouet quasdam dubitationes circa premissa: z circa hoc duo facit: primo ponit dubitationes z soluit eas: secundo manifestat quedam que in illis dubitationib⁹ possent esse dubia. ibi. Dubitabit autem aliquis. Prima pars diuiditur in tres partes fm tres dubitationes quas mouet z patēt partes in littera. Circa primum duo facit: primo mouet dubitationem: secūdo soluit. ibi. Aut si est qd̄ violentia fit. Mouet ergo primo dubitationem quare in gn̄e mot⁹ localis inueniāt qdā mot⁹: z qdā qes fm nām: z quedam extra naturam. z in alijs generibus non inuenitur hoc: puta q̄ vna alteratio fit fm naturaz z alia extra naturam: q2 non videtur magis esse sanatio secūdum naturam vel extra naturam q̄ egrotatio: cum vtraq3 procedat a principio naturali intrinseco: z similiter est in dealbatione z denigratione z augmento z decremento: q2 neq3 isti duo motus sic contrariantur adinuicē vt vn⁹ sit secundum naturam z alter extra naturam: cū vtrūq3 naturaliter ꝓueniat: neq3 augmētū sic ȝriat augmēto: vt qddā fit fm nām: z qddā extra nām: z eadē rō est de generatiōe z corruptione. Non.n. pōt dici q̄ generatio fit fm nām: z corruptio extra nām: q2 senescere qd̄ est via in
Lec.9. corruptionem accidit fm naturā: neq3 ēt videm⁹ q̄ vna
T.c.57. generatio fit fm naturā: z alia extra nām. Ur̄ aūt qd̄ hic dr̄ ȝrium ei qd̄ dr̄ in scd̄o de celo q̄ senium z oīs defect⁹ z corruptio est ȝ naturam. Sed dōm est q̄ seniū z corruptio z decrementum est quodāmō ȝ naturam: z quodāmō fm naturam: si.n. ȝsideret propria nā alicui⁹ rei q̄ dr̄ nā particularis manifestum est q̄ oīs corruptio z defectus z decrementū est ȝ nām: q2 vniuscuiusq3 nā intendit conseruationem proprij subiecti: ȝriuz aūt accidit ex defectu seu debilitate nāe: si aūt ȝsideret nā in vli: tunc oīs huiusmodi ꝓueniunt ex aliquo principio nāli intrinseco: sicut corruptio aīalis ex contrarietate calidi z frigidi: z eadem rō est in alijs. ¶ Secundo ibi.

T.c.57 ¶ Aut si est q̄ violentia fit extra naturam: tunc z corruptio erit corruptioni contraria que violentia: vt que extra naturam: ei que secundum naturam. Ergo nature z generationes quedā sunt violente: z fatate: quibus contrarie sunt secūdū naturam. Et augmenta sunt violenta z decremēta. vt augmenta que velociter propter alimentum pubescentium sunt. z tritica cito z adaucta z non constricta. In alteratione autem qualiter aut similiter. erunt enim alie quidez violente. alie vero naturales. vt dimissi nō in creticis diebus. alij autem in creticis. Alij quidem extra naturaz alterantur: alij vero secundum naturam. T.c.58.

¶ Soluit propositam questionem per interēptionem. z circa hoc duo facit. primo ostendit q̄ in quolibet genere motus inuenitur secundum naturaz z extra naturam: secūdo ōndit quomodo hec duo in motibus z quietib⁹ ȝtrarientur. ibi. Omnino quidem. Circa primum duo facit: primo determinat veritatem: secundo mouet obiectionem. ibi. Erunt igitur corruptiōes. Dicit ergo primo q̄ cum illud quod fit ex violentia fit extra naturā: quia violentum est: cuius principium est extra nil conferente vim passo: naturale autez est: cuius principium est intra: sequitur q̄ corruptio violenta sit corruptioni naturali contraria: sicut corruptio extra naturam est contraria corruptioni que est secundum naturam: z per eandem rationem concludit q̄ quedam generationes sunt violēte. z non fatate. i. non procedentes secundum ordinem causarum naturalium: q2 ipse ordo causaruz naturaliuz fatū dici pōt: sicut aliquis facit nasci rosas aut aliqs fruct⁹ per aliqua artificia temporibus non suis: z similiter etiā aliquo artificio procreatur generatio ranarum aut aliquorum huiusmodi naturalium: vnde cum he due generationes sint violente: per consequens sunt extra naturam: quibus contrariantur generationes que sunt secundum naturam. Idem etiam concludit consequenter in augmento z decremento. Sunt enim quedam augmēta violenta z extra naturam: sicut patet in his que velocius debito ad pubertatez proueniunt propter teneritudinē vel propter alimentum. i. propter hoc q̄ deliciose z abundanti alimento nutriūtur. quod apparet in augmēto tritici. quandoq3 enim frumenta augentur innaturalr ꝓpter abundantiam humoꝝ: z non cōstringuntur vt sint spissa z solida per debitam digōnē: z silr apparet in alterationibus. Sunt enim quedā alterationes violente z qdaz nāles. vt pz maxime in sanatione. qdaz.n. dimittunt a febribus non in creticis diebus z isti alterantur extra naturam: alij vero in creticis diebus. z isti alterantur secundum naturam. ¶ Secundo ibi.

¶ Erunt igitur corruptiones contrarie adinuicē non generationi: z quid prohibet: est enim sic. Et nanq3 si hec quidem dulcis: illa vero tristis ē: quare enim simpliciter corruptioni corruptio contraria est: sed hec quidem huiusmodi: alia vero huiusmodi harum est.

¶ Obijcit contra predicta: cū id.n. quod est extra naturā contrarietur ei quod est fm nām: si inuenitur qdam generatio fm naturam z quedam ȝ naturam z corruptio similiter: sequitur q̄ corruptiones sunt contrarie adinuicē z non generationi: q2 vnum non pōt duobus esse ȝrium. Et hoc soluit dicens q̄ nihil prohibet generationi generationem esse contrariam: z corruptionem corruptioni. Sic enim verum est hoc etiam remota contrarietate ei⁹ quod ē secundum naturaz: z eius quod est extra naturā: q2 si est qdam generatio z corruptio dulcis z alia tristis: oz gn̄ationē generatiōi eē ȝriā: z corruptiōez corruptioni. Dicitur autem generatio z corruptio dulcis. quia ex minus nobili corrupto: generatur magis nobile: sicut ex Aliter expo³. a ȝ¹ᵉ z egidio.

aere corrupto generatur ignis. Generatio autem ꝛ corruptio tristis quando ex magis nobili corrupto generatur minus nobile: vt si ex igne generetur aer: non tamen sequitur si corruptio opponitur corruptioni: ꝙ non opponatur generationi: quia corruptio opponitur gñationi sm rõnem sui generis: corruptio aũt corruptioni sm rõnem proprie speciei: sicut auaritia contrariatur largitati sm cõtrarietatẽ vicꝫ ad virtutẽ: ꝓdigalitati vero sm ꝓprie speciei rõnem: ꝛ hoc est qđ cõcludit ꝙ corruptio nõ est ꝯria corruptioni simpliciter. i. in vĩi: sed corruptionũ: hec quidem est talis: illa vero talis. i. violenta ꝛ extra naturam: vel dulcis ꝛ tristis. ¶ Deinde cum dicit.

t.c.59. ¶ Omnino quidem igitur contrarij motus ꝛ quietes dicto modo sunt: vt q est sursum: ei qui est deorsum. Loci enim contrarietates he sunt. Fertur autem sursum quidem motu natura ignis. deorsum vero terra. Et contrarie ipsorum loci mutationes sunt. Ignis autem sursum quidez natura: deorsum autem extra naturam. Et cõtrarius est qui secundum est naturam ipsius ei q est extra naturam. Et quietes autem similiter.

t.c.60. Que namque est sursum quies. qui est de super deorsum motui contraria est. Fit autem terre illa quidem qui es extra naturam: motus autẽ hic secundum naturam. quare motui quies contraria est que est extra naturam: ei qui secundũ naturam eiusdem. Et motus enim eiusdem cõtrarius sic est. Alia quidem secundum naturaꝫ ipsorum erit sursum aut deorsum: alia autem extra naturam.

¶ Ostendit quomodo fit contrarietas in motu ꝛ quiete: per id quod est extra naturam ꝛ sm naturam: ꝛ dicit ꝙ non solum gñatio est contraria generationi ꝛ corruptioni per id quod est sm naturam ꝛ extra naturam: sed etiã vniuersaliter motus ꝛ quietes sunt hoc modo contrarij: sicut motus qui est sursuꝫ est contrarius motui qui est deorsum: quia sursum ꝛ deorsum sunt contrarietates loci: ꝛ vterqꝫ illorum motuũ est naturalis alicui corpori. Ignis enim naturaliter fertur sursum: terra vero deorsum: ꝛ iterum vtriusqꝫ horum motuum est accipere contrarias differentias. s. ꝙ est sm naturam ꝛ extra naturam: ꝛ hoc est quod dicit. ꝛ cõtrarie ipsoruꝫ. s. motuum drie sunt: vel pt intelligi ꝙ ipsoruꝫ corporum q̃ mouent̃ sunt ꝯrie motuũ drie. i. sm naturam ꝛ extra naturã: motus eniꝫ sursum est q̃dem naturalis igniꝫ: sed moueri deorsum est ei extra naturã: ꝛ sic pꝫ ꝙ mot⁹ q̃ est sm naturã est ꝯrius ei q̃ est extra naturaꝫ: ꝛ silr est de q̃etibus. quia q̃es que est sursum est contraria motui qui est de sursum in deorsuꝫ. Sed illa q̃es est terre innaturalis. sed motus qui est deorsuꝫ est ei secundum naturam. vnde patet secundum premissa ꝙ q̃es que est extra naturam est contraria motui naturali eiusdem corporis: quia etiã in eodẽ corpe mot⁹ sic ꝯriant̃ adinuicẽ ꝙ. s. motus naturalis vnius corporis est contrarius motui innaturali eiusdem corporis: ꝛ sic est ẽt de q̃ete: quia alia quietum contrariaruꝫ erit sm naturã vt sursum igni ꝛ deorsum terre: alia vero extra naturã. vt deorsum igni sursum terre. ¶ Deinde cum dicit.

t.c.61. ¶ Habet autem dubitationem: si est omnis quietis que non semper est generatio: ꝛ hoc ipsum stare. Manentis igitur extra naturam: vt terre sursum erit generatio. Cum ergo ferebatur sursum violenta stetit. Sed quod semper stat: videtur ferri velocius. Quod autem violenta est: contrarium est. Non factum ergo quiescens erit quiescens.

¶ Mouet secundã dubitationẽ: vtrum. s. ois quietis que non semper fuit sit aliqua generatio: ꝛ generatio quietis vocatur stare vt per stare non intelligamus idem quod quiescere: sed stare sit ideꝫ qđ peruenire ad quietẽ: quia forte in greco magis proprie sonat: ꝛ videt̃ determinare in partem negatiuam per duas rationeſ. Quaꝝ prima ẽ ꝙ si ois quietis que non semper fuit est generatio: sequitur ꝙ quietis que est extra naturam: sicut quando terra q̃escit sursum: sit aliq̃ generatio: quies aũt generari nõ potest nisi per motum ꝓcedentem: motus aũt precedens q̃etem innaturalem est violentus. Sic ergo sequitur ꝙ cuꝫ terra per violentiaꝫ ferebatur sursum: quod tunc. stetit. idest quod tunc generabitur eius quies. Sed hoc non potest esse: quia quod semper stat videtur ferri velocius. i. dum generatur quies per motum: semper quanto magis appropinquat ad quietem: tanto est velocior. cum enim res generata sit ꝑfectio generationis: vnũqđqꝫ aũt quanto est propinquius sue perfectioni tanto est virtuosius ꝛ intensius: sequitur ꝙ motus per quem generatur q̃es: tãto sit velocior quanto magis appropinquat ad quieteꝫ: vt apparet maxime in motib⁹ naturalib⁹. Sed in his q̃ mouent̃ ꝑ violentiam accidit contrarium: quia semper inuenitur remissior quanto magis appropinquat ad quietem: non ergo quies violenta habet generationem: ꝛ hoc est quod dicit ꝙ. erit aliquid quiescens violente: sed non factum quiescens. idest absqꝫ hoc ꝙ sua quieſ generetur. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Amplius videtur stare: aut omnino esse in ipsius locum ferri: aut accidere simul.

¶ Que talis est: quia stare. i. generari quietem aut oino est idem cum motu naturali quo aliquid fertur in propriuꝫ locum: aut simul cum eo accidit: ꝛ manifestum est ꝙ sunt idem subiecto: sed differunt ratione: terminus enim motus naturalis est esse in loco naturali: esse autem in loco naturali ꝛ quiescere in eo sunt idem subiecto: vnde ꝛ motus naturalis ꝛ generatio quietis sunt idem subiecto: sed differunt ratione tantum. Manifestum est autem ꝙ quies violenta non generatur per motum naturalem. ergo quies violenta non habet stationem seu generationem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Habet autem dubitationem: si contraria est quies que est hic: qui hinc est motui. cum enim moueatur ex hoc. aut reijciatur. adhuc videtur habere quod obiectuꝫ est: quare si hec quies cõtraria est ei qui hinc est in contrarium motui: simul erunt contraria.

¶ Mouet tertiam questionem de hoc quod supra dictum est ꝙ quies que est in aliquo termino contrariatur. motui quo receditur ab illo termino. sed hoc videtur falsum: quia cum aliquis moueatur ex hoc termino sicut ex loco. aut abijciatur ille terminus sicut qualitas vel quantitas. adhuc dum mouetur videtur habere illud quod abiectum est vel derelictum. non enim subito deserit aliquid totum locum sed successiue: ꝛ similiter successiue amittit albedinem: ergo dum Lect.9.

mouetur adhuc remanet in termino a quo: si igitur quies qua aliquid manet in termino a quo contrariatur motui quo inde recedit: sequitur q duo contraria sint simul: quod est impossibile. Soluit autem hanc dubitationem cum dicit.

℄ Aut sic quiescit secundum q adhuc manet. Omnino autem eius quod mouetur: aliud quidem ibi: aliud autem
T.c.63. est in quod mutat: vnde et magis motus motui contrarius est quam quies. ℄ Et de motu quidem et quiete: quomodo vtercz vnum sunt: et que contrarie quibusdam dictum est.

℄ Et dicit q illud quod mouetur recedendo a termino a quo recedit non simpliciter: sed secundum quid. scilicet secundum q adhuc manet in illo non totaliter: sed partem. quia hoc est vniuersaliter verum q semper eius quod mouetur vna pars est ibi. scilicet in termino a quo et alia in termino ad quem: nec est inconueniens q vnum contrariorum secundum quid permisceatur alteri: sed quanto est magis impermixtum tanto est magis contrarium: et ideo motus est magis contrarius motui: cum nunquam ei permisceatur quam quies que quodammodo permiscetur. Et vltimo epilogat quod dictum est de motu et quiete: quomodo in eis sit vnitas et contrarietas. ℄ Deinde cum dicit.

T.c.64 ℄ Dubitabit autem quis et de stare. si et quicunqz preter naturam motus: his est quies opposita. si quidem igitur non: erit inconueniens: manet enim violentia: quare quiescens aliquid erit non semper sine fieri. Sed palam q erit: sicut enim mouetur preter naturam et quiescet vtiqz aliquid preter naturam.

℄ Ponit quedam ad manifestationem premissorum que tamen in exemplaribus grecis dicuntur non haberi: et commentator etiam dicit q in quibusdam exemplaribus arabicis non habentur: vnde magis videntur esse assumpta de dictis theophrasti vel alicuius alterius expositoris Arist. tria tamen ponuntur hic ad manifestationem precedentium: quorum primum pertinet ad questionem quam supra posuit de generatione quietis non naturalis: vnde dicit q dubitabit de ipso stare: quod est generari quietem: quia si omnes motus qui sunt preter naturam habent quietem oppositam scilicet non naturalem: vtrum et illa quies habeat stare. i. generari: quia si dicatur q non sit aliqua statio quietis violente: sequitur inconueniens. Manifestum est enim q id quod per violentiam mouetur quandoque manebit idest quiescet: et hoc per violentiam: quare sequitur q aliquid erit quiescens non semper sine hoc q fiat quiescens: quod videtur impossibile: sed palam est q erit quandoqz quies violenta: sicut enim mouetur aliquid preter naturam: ita et quiescit aliquid preter naturam. ℄ Est autem hic attendendum q hoc quod hic dicitur videtur esse contrarium ei quod su-
Dubium. T.c.64. Responsio. pra dictum est. ℄ Unde Auer. dicit q dubitatio superius mota hic soluitur: sed melius est vt dicatur q id quod supra positum est: est magis verum: licet et quod hic dicitur quodammodo sit verum: quies. n. violenta non habet generationem proprie: sicut procedentem ab aliqua causa per se factiua eius: sicut quies naturalis generatur: sed habet generationem per accidens per et effectum virtutis factiue: quia quando cessat violentia mouentis vel impeditur: tunc fit quies violenta: et propter hoc motus violentus in fine remittitur: naturalis autem in fine intenditur. Sciendum tamen est q alia littera inuenitur in hoc loco: quam oportet ad aliam intentionem referre. Dicit. n. sic. q queret aliquis vtrum motui extra naturam contrarietur aliqua quies non secundum naturam: non q quies que est contra naturam opponatur motui qui est contra naturam proprie vt supra Aristo. docuit. sed hic dicitur large et improprie secundum communem oppositionem quietis ad motum: et dicit q irrationabile videtur si non inueniatur quedam quies non naturalis. Manifestum est enim q violentia mouentis remanebit. idest cessabit quandoque: et nisi quies aliqua fiat consequenter motus non perueniet ad statum. Unde manifestum est q motibus violentis opponitur quies violenta: quia quod extra naturam mouetur: habet etiam extra naturam quiescere. ℄ Secundo ibi.

℄ Quoniam autem est quibusdam motus secundum naturam et preter naturam. Puta ignis qui sursum secundum naturam: qui autem deorsum preter naturam: vtrum hic contrarius: aut qui terre: hec enim fertur secundum naturam deorsum. aut palam. quia ambo: sed non eodem modo. sed qui quidem secundum naturam. secundum naturam existenti: eius autem qui ipsius qui sursum ignis ei qui deorsum. vt secundum naturam existens preter naturam existenti. similiter autem et in mansionibus. T.c.65.

℄ Ponit secundam explanationem eius quod dictum est de contrarietate motus naturalis et violenti: et dicit q cum in quibusdam sit motus secundum naturam et preter naturam: sicut ignis qui mouetur sursum secundum naturam et deorsum preter naturam: queritur vtrum motui naturali ignis sit contrarius motus violentus ignis deorsum. vel motus terre que naturaliter mouetur deorsum. et soluit q ambo ei contrariantur: sed non eodem modo. sed motus terre deorsum contrariatur motui ignis sursum: sicut naturalis naturali: motus autem ignis deorsum contrariatur motui ignis sursum: sicut violentus naturali. et eadem ratio est de contrarietate quietum. ℄ Tertio ibi.

℄ Forte autem quieti motus aliquatenus opponitur. Cum enim moueatur ex hoc. et abijciat. adhuc videtur habere quod abijcitur. quare si ipsa quies contraria ei qui hinc est in contrarium motui simul existunt contraria. si aliquatenus quiescat. aut adhuc manet. Totaliter autem eius quod mouetur. hoc quidem ibi: hoc autem in quod mutatur. propter quod magis motus motui contrarium quam quies. Quis quidem igitur motus simpliciter vnus: dictum est: et de motu quidem et quiete quomodo vtercz vnum: et qui contrarij quibusdam dictum est.

℄ Ponit tertium ad manifestandum id quod dictum est: de contrarietate quietis ad motum: et dicit q forte quieti motus aliquatenus opponitur et non simpliciter: cum enim aliquis mouetur ex hoc in quo quieuerat et abijciat illud. videtur adhuc habere illud quod abijcitur. vnde si quies que est hic sit contraria motui qui est hinc in contrarium: sequitur q simul sint contraria: sed adhuc aliquatenus quiescit dum manet in termino a quo: et vltra eius quod mouetur aliquid est in termino a quo: et aliquid in termino ad quem vnde quies minus opponitur motui quam motus contrarius sicut supra expositum est. Et vltimo recapitulat vt per se manifestum est. ex hoc autem ipso q eadem verba repetuntur que supra dicta sunt manifestum esse potest q non sunt verba Aristo. sed alicuius expositoris. T.c.63. Lec. I.

℄ Aristotelis stragyrite textus libri sexti.

T.cõ.1.
SI autem est continuum: ⁊ quod tãgit: ⁊ consequenter sicut diffinitum est prius: continua quidem quorum vltima vnum: que vero tangũtur quorum simul: consequenter autem quorum nihil est medium proximi generis: impossibile ex indiuisibilibus esse aliquid continuum: vt lineam esse ex punctis: si vere linea quidem continuum est: punctum autem indiuisibile.

¶ Diui Thome aquinatis in sextum librum physicorum preclarissima commentaria.

POstquã pħs determinauit de diuisiõe mot⁹ in suas spẽs. ⁊ de vnitate ⁊ ɔ̃rietate motuũ ⁊ qetũ: in h sexto lib. itẽdit determiare ea q̃ ptinẽt ad diuisionẽ mot⁹ fꝫ ꝙ diuidit in ptes q̃titatiuas: ⁊ diuidit in ptes duas. In pma oñdit motũ hẽ ⁊ oẽ ɔ̃tinuũ eẽ diuisibile. In 2° oñdit q̃lr motus diuidat. ibi. Necesse aũt ⁊ ipꝫ nũc. Pria aũt ps diuidit i duas. In prima oñdit nullũ ɔ̃tinuũ ex indiuisibilib⁹ componi. In scda oñdit nullũ ɔ̃tinuũ idiuisibile esse. ibi. Manifestum igitur ex dictis ꝙ neqꝫ linea. Prima autꝫ pars diuidit in duas. In prima ostendit nullũ ɔ̃tinuum ex indiuisibilibus cõponi. in secũda pte: q2 pbationes pmisse magis ad magnitudinẽ pertinere vident: oñdit ꝙ eadꝫ rõ est de magnitudine motu ⁊ tpe. ibi. Eiusdem aũt rõnis est. Circa primum duo facit: pmo resumit q̃dã diffĩones supra positas qb⁹ nũc vtit ad ppositũ demõstrandũ: secũdo probat propositũ. ibi. Neqꝫ enim vnũ sunt. Dicit ḡ primo ꝙ si diffinitiones prius posite continui: ⁊ eius qḋ tangit: ⁊ eius quod est ɔ̃nr: sunt cõuenientes. s. ꝙ ɔ̃tinua sunt quoꝝ vltima sũt vnũ: contacta: quoꝝ vltima sũt sl̃: ɔ̃nr aũt sunt: quoꝝ nihil medium sui gñis. ex his seq̃t ꝙ impõle sit aliqḋ continuũ componi ex indiuisibilibus: vt lineã ex punctis: si tñ linea dicat aliqḋ continuũ ⁊ pũctũ aliqḋ indiuisibile: addit aũt hoc ne aliqs nõie linee ⁊ pũcti aliter vteret. ¶ Secundo ibi.

1.5.le. T.c.22. T.c.26.

¶ Neqꝫ enim vnum sunt vltima punctoꝝ. Nõ est enim hoc quod vltimum punctorum aliud aliquid: illud autem aliqua pars indiuisibilis. Neqꝫ simul sunt vltima: non enim est vltimum nihil impartibilis: alterum enim est vltimum: ⁊ cuius est vltimum.

¶ Probat propositũ: ⁊ pmo inducit rõẽs duas ad pbãdũ ppositum: secũdo manifestat q̃dam q̃ poterant eẽ dubia in suis probationib⁹ ibi. Aliud aũt genus. Circa primam rationem: duo facit: pmo ostendit ꝙ ex indiuisibilib⁹ nõ cõponit aliqḋ cõtinuũ p modũ cõtinuationis neqꝫ per modũ contactus: scḋo ꝙ neqꝫ per moduꝫ ɔ̃sequẽter se hñtiũ: ibi. At vero neqꝫ ɔ̃sequẽter. Circa pmũ ponit duas rõnes: q̃ꝝ prima talis est. ex q̃buscũqꝫ componitur aliqḋ vnũ vel per modũ continuationis: vel per moduꝫ ɔ̃tactus: oꝫ ꝙ habeãt vltĩa q̃ sint vnũ: vel q̃ sint sl̃: sꝫ vltima pũctoꝝ nõ pñt esse vnũ: q2 vltimũ dicitur respcũ alicuius partis: in indiuisibili aũt non est accipere aliqḋ qḋ sit vltimũ. ⁊ aliḋ qḋ sit aliq̃ alia pars. similiter nõ potest dici ꝙ vltima punctoꝝ sũt sl̃: q2 nihil potest esse vltimũ rei impartibilis: cũ semper alterũ sit vltimũ: ⁊ illḋ cuius est vltimũ. in impartibili aũt non est accipere aliḋ ⁊ aliḋ. Relinq̃tur ergo ꝙ linea ñ potest cõponi ex punctis: neqꝫ per modum continuationis: neqꝫ per modum cõtactus. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

uplici tione ... Du- plici rõ- ... pª

¶ Amplius necesse est aut continua esse puncta: aut tangentia se adinuicem: ex quibus est continuum. Eadem autem ratio est ⁊ in omnibus indiuisibilibus. Continua quidem igitur non erunt propter predictam rationem. Tangit autem omne: aut totum: totũ aut pars partem. aut totum pars. Quoniam autem impartibile est indiuisibile: necesse est totum tangere totuꝫ. Totum autem totum tangens non est continuum. Continuum enim habet hoc quidem aliaꝫ: illḋ vero aliam partem. ⁊ diuiditur in sic diuisibilia ⁊ loco discreta. T.cõ.2.

¶ Que talis est. Si ex pũctis constituitur aliquod cõtinuũ necesse est ꝙ aut sint continua adinuicem: vel se tangant: ⁊ eadem ratio est de omnibus aliis indiuisibilibus ꝙ ex eis non componatur continuum. Ad probandũ aũt ꝙ indiuisibilia non possunt sibi inuicem esse cõtinua: sufficiat ratio prima: sed ad probanduꝫ ꝙ nõ possunt se tãgere: inducitur alia ratio que talis est: omne quod tangit alteꝝ: aut totũ vnũ tãgit totũ aliḋ: aut p vni⁹ ptẽ alteri⁹: aut p vni⁹ totũ alteri⁹. Sꝫ cũ indiuisibile non hẽat partem non potest dici ꝙ pars vnius tangat partem alterius: aut pars totũ: ⁊ sic necesse est si duo puncta se tangunt: ꝙ totum tangat totuꝫ. Sed ex duobus: quoꝝ vnũ totuꝫ tangat aliud totũ: non potest componi continuũ: q2 omne continuuꝫ habet partes seiunctas: ita ꝙ hec sit vna pars: ⁊ hec alia: ⁊ diuiditur in partes diuersas ⁊ distinctas loco. i. põne in his que positionem habent: que aũt ꝫm se tota tangũt non distinguuntur loco vel positione. Relinq̃tur ergo ꝙ ex punctis non possit cõponi linea per modum contact⁹. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vero neque consequenter inerit punctum puncto: aut ipsum nunc ipsi nunc: vt ex his sit longitudo: aut tempus. consequenter enim est quorum nullum est medium proximum. Punctorum autem semper est medium linea: ⁊ ipsorum nunc tempus.

¶ Probat ꝙ continuum non componatur ex indiuisibilibus per modum eius quod est consequenter: non enim pũctum se habebit consequenter ad aliud punctum: ita ꝙ ex eis constitui possit longitudo idest linea: aut vnum nũc alteri nũc: ita ꝙ ex eis possit componi tempus: q2 cõsequenter est vnuꝫ alteri quoꝝ non est aliquod medium eiusdem generis: vt supra expositũ est: sed inter duo puncta semper est linea media. ⁊ sic si linea composita est ex punctis vt tu das: sequitur ꝙ semper inter duo puncta sit aliud punctũ mediũ: ⁊ similiter inter duo nũc est tps mediũ. nõ ergo linea componitur ex pũctis. aut tps ex nũc sicut ɔ̃nter se habentibus. ¶ Scḋam rõnem ibi. Jn.5.le. 5. T.c.25. T.c.3.

¶ Amplius diuidentur in indiuisibilia: si quidem ex quibus est vtrunque in ipsa diuiditur: sed nullum est continuorum in impartibilia diuisibile. 2ª rõ principalis. Lec.1.t. cõ.1.

¶ Que sumitur ex alia diffinitione continui quam supra posuit in principio tertij. s. ꝙ continuum sit quod est in infinitum diuisibile. ⁊ est ratio talis. ex quibuscũqꝫ componitur vel linea vel tẽpus: in ipsa diuiditur: si ergo vtrũqꝫ

itio; ū componit ex indiuisibilib⁹: sequitur q indiuisibilia diuidant. sed hoc e est falsum: cū nullū continuorum sit diuisibile in impartibilia. sic enim non esset diuisibile in infinitum. nullum igitur continuum componitur ex indiuisibilibus. ¶ Deinde cuz dicit.

¶ Aliud autem genus non potest esse mediū pū ctorum: 7 ipsorum nunc nullum: si namq3 erit: manifestum q aut etiam diuisibile aut indiuisibile erit. 7 si diuisibile: aut in indiuisibilia: aut in semper diuisibilia: hoc autem est continuum.

¶ Manifestat duo que supra dixerat. quorū primū fuit q inter duo puncta sit linea media: 7 inter duo nunc tēpus. 7 hoc manifestat sic. si sūt duo puncta oʒ q differāt fm situ: alias non essent duo: sed vnū: non. n. pnt se cōtingere: vt supra ōnsū est. Qū relinquit q distet 7 sit aliqd

T.c.2. medium inter ea: sed nullū aliud mediū pōt esse inter ea q linea inter pūcta: 7 sic inter nunc: quod sic probat: qr si inter puncta esset aliud medium q linea: illud medium esset indiuisibile: aut diuisibile: si autem sit indiuisibile: oʒ q sit distinctum ab vtroq3 in situ: 7 cum nō tangat: oportet iterum q sit aliqd alterum medium inter indiuisibile quod ponitur medium 7 extrema: 7 sic in infinitū: quod est inconueniens nisi ponatur medium diuisibile. Si aūt medium duoꝝ punctorum fuerit diuisibile aut erit diuisibile in indiuisibilia: aut in semper diuisibilia: sed non pōt dici q diuidatur in indiuisibilia: qr tunc redibit eadem difficultas quomodo ex indiuisibilibus possit componi diuisibile. Relinquitur igitur q illud medium sit diuisibile in semper indiuisibilia: sed hec est ratio continui ergo illud medium erit quoddam continuū: nullum autem aliud continuum potest esse medium inter duo pūcta q linea: ergo inter quelibet duo puncta est linea media 7 eadem ratione inter quelibet duo nune tempus: 7 similiter in aliis continuis. ¶ Secundo ibi.

Vide p⁹ b⁹.t.c.39 a gratia. deo in.4 in deus possit cō tinuū dividere in infinitū quod i.6. ¶ Manifestum autem 7 quod omne continuū diuisibile in semper diuisibilia. si enim in indiuisibilia diuideretur continuum. esset indiuisibile in diuisibili contactum: vnum enim vltimuʒ 7 que tanguntur continuorum est.

¶ Manifestat secundum qd supposuerat. s. q omne cōtinuū sit diuisibile in diuisibilia: qr si diceretur q continuum diuisibile esset in indiuisibilia sequeretur q duo indiuisibilia se contingerent ad hoc q possint constituere continuum opʒ enim q cōtinuoꝝ sit vnū vltimum: vt ex diffōne eius apparet: 7 q partes continui se tangāt: qr si vltima

Lect. 5. T.c.22. sunt vnū sequitur q sint simul. vt in.5. dictū est. Cū igitur sit impossibile duo indiuisibilia se contingere: impossibile q continuū in indiuisibilia diuidatur. Lec. II.

T.c.4. Eiusdeʒ aūt rationis est 7 magnitudineʒ 7 tempus 7 motum ex indiuisibilibus componi 7 diuidi in indiuisibilia: aut nihil.

¶ Qr rōes supra posite manifestiores sūt in linea 7 aliis cōtinuis q̄titatib⁹ pōnēs hntibus: in qb⁹ proprie inuenitur contactus. vult hic ostendere q eadeʒ ratio est de magnitudine tempore 7 motu. 7 diuiditur in partes duas: primo proponit intentū. scđo probat ppositū: ibi. Manifestum aūt ex his. Dicit ergo primo q eiusdem rationis est q magnitudo 7 tempus 7 mot⁹ cōponant ex indiuisibilibus 7 diuidant in indiuisibilia: vel nihil horū: qr qcqd dabitur de vno ex necessitate sequet de alio. Secundo ibi.

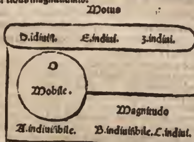
¶ Manifestum est autem ex his. Si enim magnitudo ex indiuisibilibus componitur 7 motus qui huius ex equalibus erit motibus indiuisibilibus.

¶ Probat propositum. 7 primo quantum ad magnitudineʒ 7 motum: scđo q̄tum ad tempus. 7 magnitudinē. ibi. Similiter aūt necesse. Circa pmū tria facit. pmo ponit ppositū: scđo exēplificat. ibi. Ut si ipsa. a. b. c. 7c. Tertio probat. ibi. Si igitur presentis motus. Propositum est illud. si magnitudo ex indiuisibilibus componitur 7 motus qui transit per magnitudinem componetur ex in diuisibilibus motibus equalibus numero idiuisibilibus ex quibus componitur magnitudo. ¶ Scđo ibi.

¶ Ut si ipsa. a. b. c. ex. a. b. c. est indiuisibilibus: motus in quo. d. e. ʒ. secundum quem motuʒ est ipsum. o. in spacio quod est. a. b. c. vnamquāq3 partem habet indiuisibilem.

¶ Exemplificat autem sic: sit linea. a. b. c. que componatur ex tribus indiuisibilibus: que sunt. a. 7. b. 7. c. 7. sit. o. mobile qd mouet in spacio linee. a. b. c. 7 motus eius sit. d. e. ʒ. oportebit q si partes spacij vel linee sint indiuisibiles: q et ptes predicti mot⁹ sint idiuisibiles. ¶ ʒ⁹ ibi.

¶ Demonstratio probans q partes motus correspōdeāt partibus magnitudinis.

¶ Si igitur presentis motus necesse moueri per aliquam partem. 7 si moueatur aliquid adesse motum. 7 mouere erit ex indiuisibilibus: secūdum quidem igitur. a. motum esse ipsum. o. motu quo. d. mouetur: secundum vero. b. quo ipsuʒ e. Et secundum. c. quo ipsum. ʒ. T.c.6.

¶ Probat propositum. 7 circa hoc tria facit. pmo pmittit quedam necessaria ad propositi probationeʒ: scđo probat q si magnitudo componitur ex punctis q mot⁹ componitur non ex motibus: sed ex momentis. ibi. Secundum igitur. Tertio ostendit esse impossibile q motus componatur ex momentis: ibi. Et motū esse aliqd. Premittit ergo primo duo. primum est q fm quācunq3 partem presentis motus necesse est aliquid moueri: 7 econuerso: si aliquid mouetur necesse est q assit sibi aliquis motus. 7 si hoc est verum opʒ q mobile. o. moueatur p. a quod est pars totius magnitudinis scđm partem motus que est d. 7 scđm. b. aliam partem magnitudinis moueatur alia pte mot⁹ que est. e. 7 fm. c. tertia pteʒ magnitudinis moueat tertia pte mot⁹ que est. ʒ. 7 ita q singule partes motus respondeant singulis partibus magnitudinis. ¶ Secundo3 proponit ibi.

¶ Si igitur necesse est quod mouet vnde ⁊ vbi
T.c.7. non simul moueri ⁊ motum esse quo mouit: quādo mouit: vt si thebas aliquis it: impossibile est simul ire thebas: ⁊ itum esse thebas.

¶ Et dicit ꝙ necesse est id quod mouetur ab vno termino in alium non simul moueri ⁊ motum esse inquantum mouetur ⁊ quādo mouetur: sicut si aliquis vadit thebas impossibile est hec duo simul esse. s. ire thebas: ⁊ itum eē thebas. Hec autem duo supponit quasi per se manifesta. nam quod necesse sit moueri ad pñtiam motus: apparet etiam in omnibus accidentibus ⁊ formis: qꝛ ad hoc ꝙ aliquid sit album: necesse est habere albedinem: ⁊ econuerso: si albedo assit necesse est ꝙ sit albū. Qꝫ vero nō simul sit moueri ⁊ motum esse apparet ex ipsa motus successione: qꝛ impossibile est aliqua duo tempora simul esse: vt in
Lec. 5.t. com.88. quarto habitum est: vnde impossibile est ꝙ simul sit motū esse qđ est terminꝰ motꝰ: cū ipso moueri. ¶ Scđo ibi.

¶ Secundum. a. quidem igitur impartibilem motum est ipsum. o. secundum quod ipsum. d. motus aderat. Quare si quidem posterius deuenerit: qꝫ venit: diuisibilis vtiqꝫ erit. Cum. a. enim veniret: neqꝫ quiescebat: neqꝫ transierat: sed medium erat: si autem simul venerit ⁊ venit: veniens cum venit: ventum ibi erit: ⁊ motum esse
T.c.8. vbi mouetur. ¶ Si vero secundum totum a. b. c. moueatur aliquid: ⁊ motus quo mouetur. d. e. z. est: secundum autem impartibile a. nihil mouetur: sed motum est: erit vtiqꝫ motus non ex motibus: sed ex momentis.

¶ Probat propositū ex premissis. Si. n. presente aliqua pte motus necesse est aliquid moueri: ⁊ si mouetur necesse est adesse motum: si mobile qđ est. o, mouetur sm ipartibilem partem magnitudinis que est. a opꝫ ꝙ assit ei aliquis motus qui est. d. aut ergo. o. simul mouetur per. a. ⁊ motum est: aut non simul: si aūt non sit: sed posterius deuenerit q̄ venit. i. sed posterius motum est q̄ moueretur: sequitur ꝙ. a. sit diuisibilis: qꝛ cum veniret. i. dum erat in ipso moueri: neqꝫ quiescebat in. a. quiete. s. precedēte motum: neqꝫ transierat totū ipsum. a. qꝛ iam non moueretur per. a. nihil. n. mouetur p spacium per quod iam pertransiuit: sed opꝫ ꝙ medio mō se habeat: ergo cum mouetur per. a. partem eius trāsiuit iam ⁊ in parte eius adhuc manet: ⁊ ita sequitur ꝙ. a. sit diuisibilis quod est contra positum. Si vero simul venerit ⁊ venit. i. si simul motum est ⁊ mouetur per. a. sequitur ꝙ cum veniens venit erit ibi ventum: ⁊ erit motuꝫ vbi mouetur: quod est contra secūdam suppositionem. Sic igitur pꝫ ꝙ sm impartibilem magnitudinem non potest aliquid moueri: qꝛ vel opꝫ ꝙ simul esset moueri ⁊ motum esse: vel ꝙ magnitudo diuideretur. Supposito ergo ꝙ p. a. ipartibile nihil moueri possit: si aliquis dicat ꝙ mobile mouetur per totam magnitudinem que est. a. b. c. ⁊ motus totus quo per eā mouetur est. d. e. z. ita ꝙ sꝫ. a. impartibile nihil moueatur: sꝫ tantum motum sit: sequitur ꝙ motus non sit ex motibꝰ: sed ex momentis: ideo autem sequitur ꝙ non sit ex motibus: quia cum pars motus qui est. d. respōdeat parti magnitudinis que est. a. si. d. esset motus oporteret ꝙ per. a. moueretur: qꝛ presente motu mobile mouetur. Sꝫ pbatum est ꝙ sm. a. impartibile non mouetur: sed solum motum est: quando. s. pertransitum est hoc indiuisibile: ergo relinquetur ꝙ. d. non sit motus sed sit momentum a quo denominatur motum esse: sicut a motu denominat̄ moueri: ⁊ quod ita se habet ad motum sicut punctum indiuisibile ad lineam: ⁊ eadeꝫ ratio est de aliis partibus motus ⁊ magnitudinis. Ex necessitate ergo sequit̄ si magnitudo componitur ex indiuisibilibus: ꝙ motus ex indiuisibilibus componatur: idest ex momentis: ⁊ hoc est quod demonstrare intendebat: sed qꝛ hoc est impossibile: ꝙ motus componatur ex momentis: sicut impossibile est ꝙ linea componatur ex punctis: ideo consequenter: cū dicit.

¶ Et motuꝫ esse aliqđ non motū. secūdū eniꝫ. a. transiuit non transiens. Quare erit aliquid transitum esse non aliquando iens vel transiens: hāc enim transiuit non transiens hanc.

¶ Ostendit huiusmodi impossibilitatem ducendo ad inconuenientia tria: quorum primum est ꝙ si motus componatur ex momentis: ⁊ magnitudo ex indiuisibilibꝰ: ita ꝙ per indiuisibilem partem magnitudinis non moueatur: sed motum sit: sequetur ꝙ aliquid sit motum non motū. idest quod prius non mouebatur: qꝛ ponitur ꝙ sm indiuisibile: transibit: idest motum est non transiens: quia in eo moueri non poterat: vnde sequitur aliquid esse transitum absqꝫ hoc ꝙ aliquādo iret: quod est impossibile: sicut impossibile est ꝙ aliquid sit preteritum quod nunq̄ fuerit presens. Sed quia hoc inconueniens posset concedere ille qui diceret motum componi ex momentis ducit ad secundum inconueniens. ibi.

¶ Si igitur necesse est aut quiescere aut moueri T.c.9.
omne. quiescit autem per vnum quodqꝫ eorum que sunt. a. b. c. ergo est aliquid cōtinue quiescēs simul ⁊ qđ mouet̄ per totam. n. a. b. c. mouebatur. o. ⁊ quiescebat secundū quālibet partē: quare ⁊ per omnem.

¶ Tali ratione omne quod natum est moueri ⁊ quiescere necesse est ꝙ quiescat vel moueatur: sed duꝫ mobile est in. a. non mouetur: ⁊ similiter dum est in. b. ⁊ similiter dū est in. c. ergo duꝫ est i. a. ⁊ dum est in. b. ⁊ dum est in. c. quiescit: ergo sequitur ꝙ aliquid simul cōtinue quiescat ⁊ moueatur: ⁊ ꝙ hoc sequatur sic probat: positum est enim ꝙ moueatur per totam longitudinem que est. a. b. c. ⁊ iterū positum est ꝙ quiescat secundum quamlibet partem: sed qđ quiescit p q̄libet prē: q̄escit per totū: ergo sequitur ꝙ q̄escat p totā magnitudinē: ⁊ ita sequit̄ ꝙ p totā magnitudinem. continue moueat̄ ⁊ quiescat: qđ est oīno impossibile. ¶ Tertium inconueniens ponit ibi.

¶ Et si quidem indiuisibilia que sunt. d. e. z. motꝰ sunt: motu presente continget vtiqꝫ non moueri sed quiescere. Si autem non sunt motus: motum non ex motibus esse.

¶ Tali rōne. ostēsuꝫ ē ꝙ si magnitudo cōponit̄ ex indiuisibilibꝰ ꝙ ēt motꝰ: aut ḡ illa idiuisibilia motꝰ q̄ sunt. d. ⁊. e. ⁊. z. ita se hñt ꝙ quodlibet eoꝝ est motus aut nō: si qđlꝫ eoꝝ ē motꝰ: cū qđlibet eoꝝ rñdeat idiuisibili pti magnitudis in q̄ nō mouet̄: sed motum est: sequet̄ ꝙ pñte motu mobile nō moueat̄: qđ est ꝯ primā suppōnem: sed q̄escat. si v̊o nō sunt motꝰ: sequit̄ ꝙ motꝰ cōponat̄ nō ex motibus: qđ v̄r ipole: sic̄ ⁊ ꝙ linea ꝯponat̄ ex nō lineis. Lec III.

Similiter autem necesse longitudini ⁊
motui indiuisibile esse tempus ⁊ com- T.c.10.
poni ex ipsis nunc existentibus indiuisibilibus.

¶ Postq̄ ph̄s ostēdit eiusdem rōnis esse ꝙ magnitudo ⁊ motus per eam trāsiēs ex indiuisibilibus componant: ostēdit etiam idem de tempore ⁊ magnitudine: ⁊ diuiditur in partes duas. In prima ostēdit ꝙ ad diuisiōem magnitudinis sequit diuisio temporis ⁊ econuerso. In scd̄a ōndit ꝙ ex infinitate vnius sequit infinitas alterius. ibi. Et si quodcūq3 īfinitum est. Circa p̄mum duo facit. Primo ponit propositum. scd̄o demōstrat. ibi. Si enim ois. Dicit ergo primo. ꝙ ēt tp̄s necesse est similiter esse diuisibile ⁊ indiuisibile: ⁊ componi ex indiuisibilibus sicut longitudo ⁊ motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si eni3 omnis diuisibilis est: in minore aute3 equaliter velox transibit minore3 diuisibile erit ⁊ tempus. Si autem tempus diuisibile erit: in quo fertur aliquid per ipsum. a. ⁊ que est ipsum a. erit diuisibile.

Duplici ratione, primo ¶ Probat propositu3 tribus rōnibus: quaz p̄ma sumitur per eque velocia: scd̄a p velocius ⁊ tardius. ibi. Qm̄ aūt ois. Tertia per idem mobile. ibi. Amplius aūt ⁊ ex consuetis. Dicit ergo primo. ꝙ de rōne eque velocis est ꝙ minorem magnitudinem transeat in minori tempore: detur ergo aliqua magnitudo diuisibilis quam pertransit aliquod mobile in aliquo tempore dato: sequitur ergo ꝙ mobile eque velox transeat partem magnitudinis in minori tempore: ⁊ sic oportuit tempus datum esse diuisibile: si aūt ecōuerso detur ꝙ tempus sit diuisibile in quo mobile datum mouetur per magnitudinem aliquā datam: sequitur ꝙ eque velox mobile in minori tempore quod est pars totius temporis moueatur per minorem magnitudine3: ⁊ ita sequitur ꝙ magnitudo que est. a. sit diuisibilis. ¶ Secundo ibi.

Tex. ¶ Quoniam autem omnis magnitudo in magnitudines diuisibilis: ostensum est enim quoniā impossibile est ex athomis continuu3 esse aliquod: magnitudo autem omnis continua: necesse est velocius in equali tempore maius ⁊ in minori plus moueri: sicut diffiniunt quidam ipsu3 velocius.

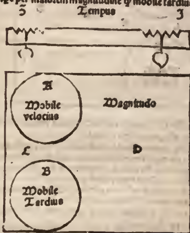
¶ Ōndit idem per duo mobilia: quorum vnum est velocius: ⁊ aliud tardius: ⁊ primo premittit quedam necessaria ad propositum ostēdēdum: secūdo probat propositum. ibi. Quoniam aūt omnis motus. Circa primum duo facit: primo ostēdit quomodo velocius se habet ad tardius in hoc ꝙ moueat p maiore3 magnitudinē: scd̄o q̄o se habeat ad ipsum q̄tum ad hoc qd̄ est moueri p equalem magnitudinem: ibi. Manifestum aute3 ex his. Circa primum duo facit. primo ꝓponit ꝓpositum resumēs qd̄dam ex superioribus qd̄ est necessarium ad demonstratiōes sequētes: secūdo demonstrat ꝓpositū. ibi. Sit. n. ipsu3. Resumit ergo hoc ꝙ omnis magnitudo sit diuisibilis in magnitudines: ⁊ hoc p3 per hoc qd̄ ostensum est supra ꝙ impossibile est aliquod cōtinuum componi ex atomis. i. ex indiuisibilibus: ⁊ manifestum est ꝙ magnitudo ōis est de genere cōtinuorum: ex his sequit ꝙ necesse sit aliquod corpus velocius in equali tempore p maiorē magnitudinē moueri: ⁊ etiam in minori tēpore per maiore3 magnitudinem moueri: ⁊ hoc modo qd̄a3 diffinierūt velocius: quod plus mouetur in equali tempore: ⁊ etiam in minori. ¶ Secundo ibi

Tex. i. Lcō. 3.

¶ Sit enim ipsum in quo. a. eo in quo. b. velocius. Quoniam igitur velocius quod primum mutat in quo tempore ipsum. a. mutatum est ab ipso. c. in ipsum. d. f. in tēpore. 3. i. in hoc ipsum b. non erit iuxta ipsum. d. sed deficiet. Quare in equali tēpore abibit velocius.

¶ Probat duo premissa. Et primo ꝙ velocius in equali tempore ⁊ per maius spacium moueatur: secūdo ꝙ etiā in minori tempore per maius spacium mouetur. ibi. At vero ⁊ in minori. Dicit ergo primo: sint duo mobilia. a. ⁊. b. quoz. a. velocius sit. q̄. b. ⁊ sit magnitudo. c. d quaz pertransit. a. in tempore. 3. i. moueatur aute3. b. quod est tardius: ⁊. a quod est velocius per eandem magnitudinem ⁊ incipiat simul moueri. his ergo positis sic argumētatur. velocius est quod in equali tempore plus mouetur: sed. a. est velocius q̄. b. ergo cum. a. peruenerit ad. d. b. nōdum perueniet ad. d. quod est terminus magnitudinis: s3 adhuc deficiet idest distabit ab eo: motus tn̄ erit in hoc tempore per aliquam partem magnitudinis: cum ergo omnis pars sit minor toto: relinquitur ꝙ. a. in tempore. 3. i. mouetur per maiorem magnitudine3 q̄. b. qd̄ in eodem tempore mouetur per partem magnitudinis: vnde sequitur ꝙ velocius ī equali tempore plus de spacio pertransit. ¶ Scd̄o ibi.

¶ Demonstratio ꝙ mobile velocius moueatur in equali tp̄e per maiorem magnitudinē q̄ mobile tardius.

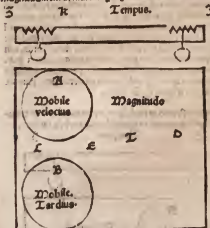

¶ At vero ⁊ in minori plus. In quo enim. a. factum est iuxta ipsum. d. ipsum. b. erit iuxta. e. cum tardius est. Ergo quoniam ipsum. a. ad ipsum. d. factum est in omni in quo est. 3. i. tempore. ad ipsu3. t. erit in minori hoc. ⁊ erit in quo 3. k. Ipsum quidem igitur. c. t. quod transierit ipsum. a. maius est ipso. c. e. Tempus autem quod est. 3. k. minus est omni eo quod est. 3. i. Quare in minori abibit maius. T. c. b.

¶ Ōndit ꝙ velocius in minori tempore plus de spacio pertransit. dictum est enim ꝙ in tempore in quo. a. iam peruenit ad. d. b. quod ē tardius adhuc distat a. d. detur ergo ꝙ in eodem tempore perueniat vsq3 ad. e. quia igitur omnis magnitudo diuisibilis est vt supra positū est: Lec. i. in fi. tc.

diuidatur residuū magnitudinis.f.e.d.in quo velocius excedit tardius in duas partes in puncto.t.manifestum est ergo q̄ magnitudo.c t.est minor q̄ magnitudo.c.d.sȝ idem mobile per minorem magnitudinem mouetur in minori tempore: quia ergo ipsum.a.peruenit ad.d.in toto tempore.ȝ.i.ad punctum.t.perueniet in minori tē pore:⁊ sit illud tempus ȝ.k.inde sic arguit.magnitudo. c.t.quā pertrāsit.a.maior est magnitudine.c.e.quā ptrā- sit.b.sed tps.ȝ.k.in quo ptransit a.magnitudinem.c.t.est minus toto.ȝ.i.in quo.b.tardius pertransit magnitudi- nem.c.e.sequitur ergo q̄ velocius in minori tempore p- transeat maius spacium. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Demōstratio q̄ mobile velocius ptranseat maiorem magnitud.nem in minori tpe: q̄ tardius mobile.

ℭ Deinde cum dicit.

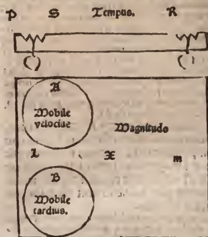
t.c.13. ℭ Manifestuȝ autem ex his:⁊ quod velocius in minori tēpore abibit equale.

ℭ Ostēdit quomodo velocius se habeat ad tardius in moueri per equalem magnitudinem:⁊ primo proponit intentum:secundo probat propositum.ibi. Quoniam quidem enim.Dicit ergo primo.q̄ ex premissis manifestum esse potest q̄ velocius pertransit equale spaciuȝ in minori tempore. ℭ Secundo ibi.

ℭ Quoniaȝ quidem enim maiorem in minori transit tardiori:ipsum autem secundum seipsuȝ acceptum in pluri tempore maiorem minori:vt que est.l.m. ea que est.l.x.plus vtique erit tempus: quod.p.r.in quo ipsum.a.transit.l.m.q̄ȝ quod est.p.s.in quo transit ipsum.l.x.Quare si quidem est.p.r.tempus:minus est eo in quo est. p.b.in quo quod est tardius transit ipsum.l.x. ⁊ quod est.p.s.tempus minus est eo in quo est. p.b.ipso enim.p.r.minus est:minore autem minus:⁊ ipsum minus est.Quare in minori mouebitur equale.

ℭ Probat ppositum duabus rōnibus:ad quaȝ pmam duo pmittit:quoȝ vnum iam pbatū est.s.q̄ velocius ptranseat maiorem magnitudinem in minori tpe q̄ tardius: scdm vero est per se manifestum.s.q̄ ipsum mobile sm seipsum consideratum in maiori tempore pertranseat maiorem magnitudinem q̄ in minori: pertranseat enim hoc mobile.a.quod est velocius:hanc magnitudinem que est.l.m.in.p.r.tempore:⁊ partem magnitudinis.s.l.x.pertransibit in minori tempore:quod est.p.s. quod est minus q̄.p.r.in quo pertransit.l.m.sicut.⁊.l.x. est minor q̄ l.m.ex prima autem suppositione accipit q̄ ipsum tempus.p.r.in quo.a.pertransit totam magnitudinem.l.m.sit minus tempore.p.b.in quo.b.quod ē tardius pertransit minorem magnitudinem.s.l.x.dictuȝ est enim q̄ velocius in minore tpe ptransit maioreȝ magnitudinem.ex his pcedit sic.tps.p.r.est minus tpe.p.b.in quo.b.quod est tardius ptransit magnitudinem.l.x.⁊ tēpus.p.s.est minus q̄ tps.p.r.ergo sequitur q̄ tpȝ.p.s.sit minus q̄ tps.p.b.q2 si aliquid est minus minore: etiam ipsum erit minus maiore:cuȝ ergo datū sit q̄ in tpe.p.s. velocius mouet p.l.x.magnitudinem:⁊ tardius mouet p eandem tpe.p.b.sequit q̄ velocius mouetur in minori tpe p equale spacium. ℭ Scdam rōnem ponit ibi.

ℭ Demonstratio q̄ mobile velocius moueatur per equalem magnitudinē in minori tpe q̄ mobile tardius.

ℭ Amplius autem si omne necesse quidem: aut in equali:aut in minori : aut in pluri moueri:⁊ quod quidem in pluri:tardius est. Quod autem in equali eque velox. Velocius autem non est equaliter velox:neqȝ tardius:neque vtiqȝ in pluri aut equali mouetur ipsum velocius: relinquitur igitur in minori. Quare necesse ⁊ equalem magnitudinem minori tempore transire velocius. T.c.14.

ℭ Que talis est.quod mouetur per equalem magnitudinem cum aliquo alio mobili:aut mouetur p eaȝ in equali tpe:aut in minori aut in maiori.Quod autem mouet p equalem magnitudinem in maiori tpe est tardius: vt supra pbatum est:quod autem mouetur in equali tpe p equalem magnitudinem est eque velox.vt per se manifestum est.cuȝ igitur id quod velocius est:neqȝ sit eque velox:neqȝ tardius.sequitur q̄ neqȝ in pluri tpe moueatur per equalem magnitudinem neqȝ in equali.Reline

quitur ergo ꝙ in minori:sic ergo probatuꝫ est ꝙ necesse
est velocius pertransire equalē magnitudinem in mino
ri tempore ⁊c. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.15. ¶ Quoniam autem omnis motus in tempore
est:⁊ in omni tempore possibile est moueri:om/
ne autem quod mouetur: contingit ⁊ velocius
moueri ⁊ tardius in omni tēpore erit velocius
⁊ tardius moueri.

¶ Probat propositum.s.ꝙ eiusdem rationis sit:tempus
⁊ magnitudinem semper diuidi in diuisibilia:aut etiā ex
indiuisibilibus componi:⁊ circa hoc tria facit:primo pre
mittit quedam que sunt necessaria ad sequentem proba
tionem:secundo ponit propositum:ibi.Hec autem cum
sint.Tertio probat.ibi.Quoniam enim ostensum est.
Lec.22. Premittit ergo primo ꝙ omnis motus est in tpe:⁊ hoc
T.c.129 probatum est in quarto:item ꝙ in omni tempore possi-
6.lect.8. bile sit moueri:quod ex diffinitione temporis apparet
t.cō.50. que in quarto data est.scdm est:ꝙ omne qd mouetur cō
Lec.17. tingit mouere velocius ⁊ tardi⁹.i.ꝙ quolibet mobili est
t.cō.101. inueniri aliquid quod velocius mouetur ⁊ aliquid quod
Dubium tardius. ¶ Sed hec ppositio videtur esse falsa:determi
nate enim sunt velocitates motuum in natura: est enim
aliquis motus ita velox ꝙ nullus potest esse eo veloci-
Rndeo or.s.motus primi mobilis. ¶ Ad hoc dicēduꝫ ꝙ de na
i.4.lec. tura alicu⁹ rei possumus loqui dupliciter:vel scdm rōnē
11. cōmunem:vel scdm ꝙ ad ppriam materiam applicatur:
t.cō.74 ⁊ nihil phibet aliquid quod non impeditur ex ratione
cōmuni rei impediri ex applicatiōe ad aliquam materi
am determinatam:sicut non impeditur ex ratiōe forme
solis esse plures soles:sed ex hoc ꝙ tota materia speciei
sub vno sole cōtinetur:⁊ similiter ex cōmuni natura mo
tus nō prohibetur quin qualibet velocitate data possit
alia maior velocitas inueniri:sed impeditur ex determi
natis virtutibus mobilium ⁊ mouentiuꝫ. Hic autē Ari
stote.determinat de motu scdm cōmunem rationem mo-
tus:nonduꝫ applicando motū ad determinata mouen
tia ⁊ mobilia.⁊ ideo frequenter talibus propositionib⁹
vtitur in hoc.6.libro:que sunt vere scdm considerationeꝫ
cōmuneꝫ motus:non autem scdm applicationē ad deter
minata mobilia:⁊ similiter non est contra rationem ma
gnitudinis ꝙ quelibet magnitudo diuidatur in miores:
⁊ ideo vtitur in hoc libro:vt accipiat qualibet magnitu
dine data aliaꝫ minorē:licet applicando magnitudineꝫ
ad determinatam naturam sit aliqua minima magnitu
do:qꝛ quelibet natura requirit determinatā magnitudi
nem ⁊ paruitatem.vt etiam in primo dictuꝫ est.Ex duo
Lec.9. bus autem premissis concludit tertiuꝫ.s.ꝙ in omni tem-
T.c.36. pore dato contingit velocius ⁊ tardius moueri ꝙ̄ sit mo
tus datus in tali tempore. ¶ Secundo ibi.

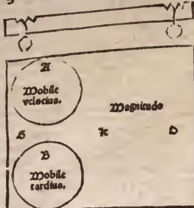
T.c.16. ¶ Hec autem cum sint:necesse est ⁊ tempus con
tinuum esse. Dico autem continuum esse di/
uisibile in semper diuisibilia. Huiusmodi enim
supposito continuo:necesse est ⁊ tempus con/
tinuum esse.

¶ Ex premissis cōcludit propositum ⁊ dicit ꝙ cum pre-
missa sint vera necesse est ꝙ tempus sit continuū i.diuisi
bile in semper diuisibilia:supposito eniꝫ ꝙ hec sit diffini-
tio continui:necesse est ꝙ tempus sit continuū:si magni-
tudo est continua:qꝛ ad diuisionem magnitudinis sequi
tur diuisio temporis:⁊ econuerso. ¶ Tertio ibi.

¶ Quoniam enim ostensum est: ꝙ velocius in
minori transibit equale sit quod quidem in quo
est.a.velocius.Quod auteꝫ est in quo est.b.tar
dius:⁊ sit motum tardius que est.c.d.per ma/
gnitudinem:in quo est.z.i.tempore. Manife-
stum igitur est ꝙ velocius in minori q̄ꝫ hoc mo
uebitur per eandem magnitudinem.Et sit mo
tum.a.in quo est.z.t. Iterum autem quoniam
a.quod est velocius in eo quod est.z.t.transi/
uit totam que est.c.d.ipsum tardius in eodem
tempore minorem transit. Si igitur in qua c.
k.Quoniam autem tardius quod est ipsuꝫ.b.
in eo quod est.z.t.tempore ipsam que est.c.k.
transiuit: velocius in minori transibit. Qua-
re iterum diuiditur quod est.z.t.tempus:hoc au
tem diuiso ⁊.c.k. magnitudo diuidetur secun/
dum eandem rationem: si vero magnitudo ⁊
tempus: ⁊ hoc semper erit accipientibus a ve
lociori tardius: ⁊ a tardiori velocius: ⁊ eo de
monstratum est vtentibus. Diuidet autem
quod est velocius tempus: tardius auteꝫ lon/
gitudinem. Si igitur semper in natura est con
uerti: conuerso autem semper fit diuisio: ma/
nifestum quoniam omne tempus continuum
est. ¶ Similiter autem manifestum ⁊ ꝙ ma/ T.c.17.
gnitudo omnis continua est: per easdem eniꝫ
⁊ equales diuisiones tempusque ⁊ magnitu/
do diuiditur.

¶ Ondit propositū:scilicꝫ ꝙ similiter diuidatur tempus 2⁹ rō pn-
⁊ magnitudo:quia enim ostensuꝫ est ꝙ velocius pertrā- cipal re-
sit equale spaciuꝫ in minori tempore:ponatur ꝙ.a.sit ve spectu p-
locius ⁊.b.tardius ⁊ moueatur.b.tardius per magnitu me in pn
dineꝫ que est.c.d.in tēpore.z.i.Manifestū est ergo ꝙ.a. cipio le-
quod est velocius mouetur per eandē magnitudineꝫ in ctionis.
minori tēpore:⁊ sit tēpus illud.z.t.Iterū autē quoniam
.a.quod est velocius in tēpore.z t.pertransiuit totaꝫ ma
gnitudinem que est.c.d.b.quod est tardius in eodē tem-
pore pertransit minorem magnitudineꝫ que sit.c.k.⁊ qꝛ
.b.quod est tardius pertransit magnitudinē in tēpore.z.
t.a.quod est velocius pertransibit eandē magnitudineꝫ
adhuc in minori tempore:⁊ sic tempus.z.t.iterum diui-
detur:⁊ eo diuiso scdm eandē rationē diuidetur magni
tudo.c.k.quia tardius in parte illius tēporis mouetur
per minorem magnitudinem:⁊ si diuiditur magnitudo
iterꝫ diuidetur ⁊ tempus:quia illam partem magnitudi
nis velocius transibit in minori tempore:⁊ sic semper p
cedet accipiēdo post motū velocioris aliud mobile tar
dius:⁊ post tardius iterū velocius:⁊ vtēdo eo quod de-
monstratum est scilicet ꝙ velocius pertranseat equale in
minori tēpore:⁊ tardius in equali tempore minoreꝫ ma
gnitudinem:sic.n.accipiendo id quod est velocius diui-
demus tēpus ⁊ accipiendo id quod est tardius diuide-
mus magnitudinē.Si ergo hoc verꝫ est ꝙ semper possit
talis ꝯuersio fieri,pcedendo a velociori in tardius:a tar
diori in velocius:⁊ facta tali cōuersione semper fit diui-
sio magnitudinis ⁊ temporis:manifestum erit ꝙ omne
tempus est continuum:idest diuisibile in semper diuisibi
lia:⁊ similiter ois magnitudo:qꝛ per easdem ⁊ equales
diuisiones diuiditur tēpus ⁊ magnitudo vt ostensuꝫ est. T.c.22.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Demonstratio q similiter diuiditur tps ⁊ magnitudo.

¶ Amplius autez ex consuetis rationibus dici manifestuz est: ac si tempus quidez continuuz: quia ⁊ magnitudo. Si quidem in medio tempore medium transit: ⁊ simpliciter in minori minus: eedem namqz diuisiones temporis ⁊ magnitudinis sunt.

¶ Ponit tertiam rationem ad ostendēdum q magnitudo ⁊ tempus similiter diuidunt: ex cōsideratione vnius ⁊ eiusdem mobilis: ⁊ dicit: q manifestum est etiaz per rationes que consueuerūt dici q si tempus est continuū. i. diuisibile in semper diuisibilia: q ⁊ magnitudo eodē modo continua est: qz vnum ⁊ idem mobile regulariter motuz: sicut in toto tempore pertransit totā magnitudinē: ita in medio tempore mediū magnitudinis: ⁊ vniuersaliter in minori tempore minorem magnitudinem: ⁊ hoc tō ↄcludit qz silr diuidit tps sicut ⁊ magnitudo. Lec. IIII.

T.c.18. Et si quodcūqz infinituz est ⁊ alteruz: ⁊ sicut alteruz ⁊ alteruz est: vt si quidez vltimis infinituz est tempus ⁊ longitudo vltimis: si vero diuisione: diuisione ⁊ longitudo: si autē in vtrisqz tēpus: in vtrisqz ⁊ longitudo.

¶ Postquā ostendit q magnitudo ⁊ tempus similr diuiduntur. hic ostendit q etiā infinitum ⁊ finitum: similiter inueniunt in magnitudine ⁊ tempore: ⁊ circa hoc tria facit: primo ponit ꝓpositū: scdo ex hoc soluit dubitatiōez. ibi. Unde ⁊ zenonis ratio. Tertio probat propositum. ibi. Neqz iam infinitum ⁊c. Dicit ergo primo q si quodcūqz hoꝝ duoꝝ. s. tpis ⁊ magnitudinis sit infinituz: ⁊ alterum est infinitū: ⁊ eo modo quo vnū est infinitum ⁊ alterum: ⁊ hoc exponit distinguēdo duos modos infiniti: dicens: q si tps est infinituz in vltimis: ⁊ magnitudo est infinita in vltimis: dr aūt tēpus ⁊ magnitudo esse infinita in vltimis: qz. s. vltimis caret: sicut si imaginaremur lineam non terminari ad aliqua pūcta: vel tps nō terminari ad aliquod pmū aut vltimū instans: ⁊ si tps sit infinitum diuisione: ⁊ longitudo erit diuisione infinita: ⁊ est hic scd's modus infiniti: dr. n. diuisione infinituz quod in infinitum diuidi potest: qd est de rōne continui vt dictuz est: ⁊ si tps esset vtroqz modo infinituz: ⁊ lōgitudo esset vtroqz modo infinita: ⁊ conuenienter isti duo modi infiniti cotra ponuntur: qz primus modus īfiniti accipit ex pte vltimoꝝ indiuisibilium q pūant. Scd's aūt modus accipit fm indiuisibilia que signant in medio: diuidit. n. linea fm pūcta infra lineam. Secundo ibi.

¶ Unde ⁊ zenonis ratio falsuz opinatur q non est possibile infinita pertransire: aut tangere infinita fz vnūquodqz infinito tempore. Dupliciter enim dicitur ⁊ longitudo ⁊ tempus infinitum: ⁊ omnino omne continuuz: aut fm diuisionez aut in vltimis: infinitis quidez igitur fm quantitatez non contingit sese tangere infinito tēpore: eis autez que sunt secunduz diuisionez contingit: ⁊ nāqz ipsuz sic infinituz. Quare ⁊ infinito tempore ⁊ non finito accidit transire infinituz: ⁊ tangere infinita in ipsis infinitis ⁊ non finitis. T.c.19.

¶ Ex premissis remouet dubitatiōez zenonis q volebat ꝓbare q nihil mouet de vno loco ad aliuz: puta de. a. in. b. manifestuz est. n. q inter. a. ⁊. b. sunt infinita puncta media cum cōtinuum sit diuisibile in infinitum. Si ergo moueatur aliquid de. a. in. b. oportet q pertranseat infinita: ⁊ q tangat vnumqdqz infinitorū: quod non est possibile fieri in tempore finito: ergo in nullo tempore quantūcūqz magno: dūmodo sit finituz: aliquid potest moueri per quātūcūqz paruū spaciū. Dicit ergo philosophus q ista ratio procedit ex falsa existimatione: qz lōgitudo ⁊ tps ⁊ qdcūqz ↄtinuum dupli dicitur esse infinitum vt dictum est. s. fm diuisionē ⁊ in vltimis. Si igit essent aliqua. s. mobile ⁊ spacium īfinita fm q̄titatem: qd est esse infinitū in vltimis: non contingeret q seinuicem tangerent in tpe finito. Si vo sit infinita fm diuisionem: hoc ↄtingit: qz etiam tempus qd est finitum fm q̄titatem est sic infinitum. s. fm diuisionem: vnde sequit q infinitum transeat: non quidem in tpe finito: sed in tpe infinito: ⁊ q infinita puncta magnitudinis transeantur in infinitis Lib.8. nūc temporis: nō autem in nunc finitis. Est autem sciendum q hec solutio est ad hominem ⁊ non ad veritatem sicut infra. Aristo. manifestabit in. 8. ¶ Tertio ibi. Lec.17. Cō.68.⁊ Lec.11.

¶ Neque iam infinituz potest in finito tempore transire: neque in infinito finituz: sed si quidez tempus infinituz sit: ⁊ magnitudo erit infinita: ⁊ si magnitudo ⁊ temporis. hu⁹ tex. Cō.77.

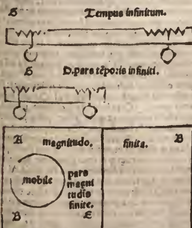
¶ Probat quod supra posuit: ⁊ primo resumit ꝓpositū: scdo probat: ibi. Sit enim magnitudo. Dicit ergo primo q nulluz mobile potest transire infinitum spacium in tempore finito: neqz finitum spacium in tempore infinito. Sed oportet si tempus est īfinitum q magnitudo sit infinita: ⁊ econuerso. ¶ Secundo ibi.

¶ Sit enim magnitudo finita in qua est. a. b. Tempus autem infinitum: in quo est. g. Accipiatur igitur temporis aliquid finitum in quo sit. g. d. in hoc igitur transibit aliquid magnitudinis. Et sit quod transitum est: in quo est. b. e. Hoc autem aut mensurabit in quo est. a. b. aut deficiet: aut excellet. Differt enim nihil: si enim semper equalem que est in. b. e. magnitudinem in equali tempore transibit. Hoc T.c.20.

autem mensurat totum. Finitum erit omne tempus in quo transibit: in equalia enim diuidetur sicut ⁊ magnitudo.

¶ Probat ꝓpositum: ⁊ primo ꝙ tp̄s nō potest esse infinitum si magnitudo sit finita. scd̄o ꝙ econuerso si longitudo sit infinita tp̄s nō pōt esse finitum. ibi. (Eadem autē demonstratio est.) Primū aūt ostendit duabus rōnibus quarꝫ prima talis est: sit magnitudo finita que est. a. b. ⁊ sit tempus infinitū quod est. g. accipiatur aūt huius tp̄is infiniti aliqua pars finita que sit. g. d. q̄r igit mobile p totū tp̄s. g. pertrāsit totā magnitudinē. a. b. opꝫ ꝙ in hac parte tp̄is que est. g. d. pertranseat aliquā partē illi⁹ magnitudinis que quidē sit. b. e. cum aūt. a. b. magnitudo sit finita ⁊ maior. b. e. g. d. aūt finitū ⁊ minus ipso. g. necesse est ꝙ. b. e. aut mensuret totū. a. b. aut deficiet aut excellet in mensurando. si multotiens sumatur. b. e. sic enīꝫ omne finitū minus se hꝫ ad finitum maius: vt pꝫ in numeris. Ternarius enim qui est minor senario bis acceptus mēsurat ipsū: quinariū vero qui etiā est maior nō mēsurat: bis acceptus sed excedit: plus enīꝫ est bis tria ꝙ̄ quinqꝫ similiter etiā ⁊ septenariū bis acceptus nō mēsurat. Sꝫ deficit ab eo: minus. n. est bis tria ꝙ septem: sed tn̄ si trinarius ter accipiat excedet etiā septenariū. Nihil auteꝫ differt quocūqꝫ modo horꝫ triuꝫ. b. e. se habeat ad. a. b. q̄r idē mobile sēp ptrāsibit magnitudinē equalē ei qđ est. b. e. in tp̄e equali ei: qđ est. g. d. sed. b. e. mensurat totū a. b. vel excedit ipsuꝫ: si multotiēs sumat: ergo ⁊. g. d. mēsurabit totū tp̄s. g. vel excedit ipsuꝫ si multotiēs sumat: ⁊ sic oꝫ ꝙ totū tp̄s. g. sit finitū in quo ptrāsit totā magnitudinē finitā: q̄r oꝫ ꝙ in eq̄lia ſm numerꝫ diuidat tp̄s sicut ⁊ magnitudo. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Demonstratio prima per quam probatur ꝙ si magnitudo est finita quod tempus est finitū: ⁊ sumitur hec demonstratio ex proportione partis ad totum.

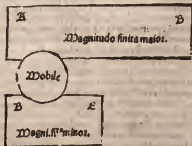
T. c. 21. ¶ Amplius autem si non oēm magnitudineꝫ in infinito tempore transibit: sed ꝯtingit aliquaꝫ ⁊ infinito tēpore transire: vt que est. b. e. hec auteꝫ mensurabit totam: ⁊ equalem in equali transibit. Quare ⁊ finitum erit tempus.

¶ Que talis est q̄uis enim detur ꝙ magnitudinē finitā que est. a. b. pertrāseat aliquod mobile in tp̄e īfinito: nō tamen potest dari ꝙ oēm magnitudinem ptrāseat in tēpore infinito q̄r videmus ꝙ multe magnitudines finite temporibus finitis pertranseuntur. Sit igit magnitudo finita que est. b. e. que pertrāseatur tp̄e finito. Sed. b. e. cum sit finita mensurat. a. b. que est etiāꝫ finita: sed idem mobile ptransibit equalē magnitudineꝫ ei que est. b. e. in equali tp̄e finito in quo ipsaꝫ pertransibat: ⁊ ita quot accipiebantur magnitudines equales. b. e. ad cōstituendā totā. a. b. tot tempora finita equalia accipientur ad mēsurationē vel constitutionē totius temporis: vnde sequitur ꝙ totum sit finitum: differt aūt hec rō a prima: q̄r in p̄ma rōne. b. e. ponebat pars magnitudinis. a. b. hic aūt b. e. ponit quedā alia magnitudo separata. Necessitatē autem huius secunde rationis posite ostēdit cū subdit.

¶ Quot autem nō in infinito tp̄e trāsit quod est b. e. manifestum est si accipiatur in altera finituꝫ tp̄s: si enim in minori parte transit hanc necesse est finitam esse altero termino existente.

¶ Posset enim aliquis contra primam rationē cauillādo dicere ꝙ sicut totam magnitudinē. a. b. pertransibit in tempore infinito ita ⁊ qualibet partem eius: ⁊ sic partes. b. e. nō pertrāsibit tempore finito. Sed q̄r nō potest dari ꝙ qualibet magnitudinem pertranseat tempore infinito: oportuit inducere scd̄ā rationem ꝙ. b. e. sit quedam alia magnitudo quā tēpore finito pertranseat: ⁊ hoc est quod subdit ꝙ manifestum est ꝙ mobile non pertrāsit magnitudinem que est. b. e. in infinito tempore si accipiatur in altera finituꝫ tempus idest si accipiatur aliqua alia magnitudo a prima que dicatur. b. e. quā pertransibit tempore finito. Si enim in minori tempore pertrāsit partem magnitudinis ꝙ̄ totum necesse est hanc magnitudinem que est. b. e. finitā esse altero termino existēte finito scilicet. a. b. quasi dicat: si tempus in quo pertrāsibit. b. e. est finitum: ⁊ minus tp̄e infinito in quo pertrāsibit. a. b. necesse est. ꝙ. b. e. sit minor ꝙ̄. a. b. ⁊ ita ꝙ. b. e. sit finita cum. a. b. finita sit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Demonstratio secunda per quā probatur idem quod supra: ⁊ sumitur ex proportione cuiuslibet finiti ad quodlibet finitum.

¶ Eadem aūt demonstratio est: ⁊ si longitudo quedam infinita sit: tempus autem finitum. T. c. 22.

¶ Ponit ꝙ eadem demōstratio est ducens ad impossibile si dicatur ꝙ longitudo vt infinita ⁊ tempus finitū: q̄r accipietur aliq̄d lōgitudinis infinite quod erit finitum:

sicut accipiebatur aliquid temporis infiniti q̃ est finitum. ℭ Vel inde cum dicit.

ℭ Manifestuȝ igitur ex dictis est: q̃ neq; linea: neq; planū: neq; omnino nullum continuoruȝ erit atomus: non solum propter id quod nunc dictum est: sed q̄ accidit diuidi atomum.

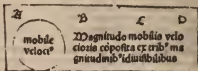
ℭ Probat q̃ nullū ꝯtinuum est indiuisibile: ⁊ p̄mo ostēdit q̃ incōueniens sequit̄ si hoc ponat̄. scḋo ponit demōstrationeȝ ad illud incōueniens ducentē: ibi. ⌊ Qm̄ eniȝ in omni tp̄e. ⌋ Dicit ergo primo manifestū esse ex dictis q̃ neq; linea neq; planū. i. supficies: neq; oīno aliqḋ cōtinuum est atomus. i. indiuisibile: tum pp̄ter predicta: q̄ vȝ. impossibile est aliqḋ ꝯtinuū ex indiuisibilibus componi: cū tn̄ ex continuis possit cōponi ꝯtinuū: tū etiā q̄ sequeretur q̃ indiuisibile diuideretur. ℭ Secundo ibi.

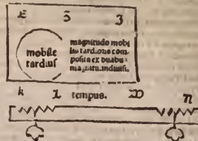
T.c.23. ℭ Quoniā enim in omni tp̄e velocius ⁊ tardius est. Velocius aūt plus transit in equali tp̄e: ꝯtingit aūt ⁊ duplicē ⁊ hemioliā transire longitudinē. Sit enim hec rō velocis. Adducat̄ igit̄ velocius f̄m hemioliū in eodem tp̄e: ⁊ diuidant̄ magnitudines: que qdē velocioris sunt. a. b. c. d. in tres atomos: que vero sunt tardioris in duos: in quibus sunt. e. ȝ. i. Itaq; ⁊ tp̄s diuidet̄ in tria atoma. Equale enim inequali tp̄e trāsibit. Diuidatur igit̄ tp̄s in ea que sunt. k. l. m. n. Iterū autem qm̄ deductum est tardius per. e. ȝ. i. ⁊ tp̄s secabitur in gemina. Diuidet̄ ergo atomum ⁊ impartibile: nō enim in atomo trāsit: sȝ in pluri. Manifestuȝ ergo est q̃ nihil ꝯtinuoꝝ impartibile est.

hemiolia dicit̄ sexqualtera proportio.

ℭ Ponit demōstrationē ad hoc inconueniens ducentē: in qua primo presupponit quedā superius manifestata: quoꝝ vnū est q̃ in omni tp̄e cōtingat velocius ⁊ tardi⁹ moueri: scḋȝ est q̃ velocius plus ptransit de magnitudine in equali tp̄e. Tertiū est q̃ ꝯtingit esse excessuȝ velocitatis ad velocitatē: ⁊ longitudinis ptransire ad lōgitudinē f̄m diuersas ꝓportiones puta f̄m duplicem que est ꝓportio duoꝝ ad vnū: ⁊ f̄m hemioliā que hȝ totū ⁊ dimidium: que alio modo dr̄ sexquialtera: vt proportio trium ad duo vel f̄m q̄tācūq; aliā ꝓportionem: ex his aūt suppositis sic ꝓcedit. Sit hec ꝓportio velocis ad velox vt inueniat̄ aliqḋ veloci⁹ altero f̄m hemioliū. i. sexquialterā ꝓportionē: ⁊ sit ita q̃ veloci⁹ ptrāseat vnā magnitudinē q̄ sit. a. b. c. d. cōpositā ex trib⁹ magnitudinib⁹ indiuisibilib⁹: q̄rū vna sit. a. b. alia. b. c. tertia. c. d. in eodē aūt tp̄e opȝ q̃ tardi⁹ f̄m p̄dictā ꝓportionē ptrāseat magnitudinē cōpositā ex duab⁹ indiuisibilib⁹ magnitudinibus q̄ sit magnitudo. ȝ. e. i. ⁊ q̄ tp̄s diuidi pōt sicut etiaȝ magnitudo necesse est q̃ tp̄s in quo veloci⁹ pertrāsit tres magnitudines diuidat̄ in tria idiuisibilia: q̄ opȝ q̃ eq̄le in eq̄li tp̄e pertranseat. Sit ḡ tp̄s. k. l. m. n. diuisum in tria indiuisibilia. Sȝ q̄ tardius in eodē tp̄e mouet̄ p. e. ȝ. i q̄ sunt due magnitudines indiuisibiles necē est q̃ tp̄s diuidat̄ i duo media: ⁊ sic sequet̄ q̃ idiuisibile diuidat̄: oportebit. n. q̃ tardius vnā magnitudinē indiuisibilē pertranseat in vno indiuisibili tp̄e ⁊ dimidio. Nō. n. pōt dici q̃ vnā idiuisibilē magnitudinē trāseat in vno tp̄e indiuisibili: q̄ sic nō pl⁹ moueret̄ velocius q̄ tardius: ḡ relinquitur q̃ tardius ptrāseat indiuisibilē magnitudinē in pluri q̄ in vno idiuisibili tp̄e: ⁊ i minori q̄ duob⁹: ⁊ sic oportebit vnū indiuisibile tp̄s diuidi: ⁊ eodē modo sequit̄ q̃ indiuisibilis magnitudo diuidat̄ si ponatur q̃ tardius moueat̄ per tres indiuisibiles magnitudines in trib⁹ indiuisibilibus tp̄ibus: velocius eniȝ in vno indiuisibili tēpore mouebit per plures q̄ per vnam indiuisibilem magnitudinem: ⁊ per minus q̄ duas. Unde manifestum fit q̃ nullum continuū pōt esse indiuisibile. Lectio. V.

ℭ Demonstratio q̃ nullum continuum est compositum ex indiuisibilibus.

Necesse est autem ⁊ ipsuȝ nūc quod non secundum alterum: sed per se ⁊ primum dictuȝ indiuisibile ⁊ in omni tempore huiusmodi esse. T.c.24

Lec.3. t.co.16. ⁊.17.

ℭ Postq̄ ondit p̄hs q̃ nullū ꝯtinuū ex indiuisibilib⁹ cōponit̄ neq; indiuisibile ēē: ex quib⁹ apparet motum esse diuisibilem. Hic determinat de diuisione motus: ⁊ primo premittit quedā necessaria ad mot⁹ diuisionē: secūdo de ipsa motus diuisione determinat: ibi. ⌊ Motus aūt est diuisibilis dupliciter. ⌋ Circa p̄m̄ duo facit: primo ostendit q̃ in indiuisibili tp̄is non cōtingit esse motū neq; quietē: scḋo ondit q̃ indiuisibile nō pōt moueri: ibi. ⌊ Qḋ mutat̄ aūt omne. ⌋ Circa p̄m̄ duo facit: p̄mo ostēdit q̃ indiuisibile tp̄is est ipsum nunc: scḋo q̃ in nūc nihil mouet̄ aut quiescit: ibi. ⌊ Qḋ aūt nihil in ipso nūc mouet̄. ⌋ Circa hoc tria facit: p̄mo ꝓponit qḋ intendit: scḋo ponit ea ex quib⁹ ꝓbari pōt ꝓpositū: ibi. ⌊ Est enim aliqḋ vltimū eius. ⌋ Tertio proponit qḋ ad hec cōsequit̄: ibi. ⌊ Necesse igit̄. ⌋ Circa primū considerandū est q̃ aliqḋ dr̄ nunc f̄m alterū ⁊ non f̄m seipsum: sicut dicimus nunc agi q̃ in toto p̄senti die agit̄: tn̄ tot⁹ dies p̄ns nō dicit̄ p̄ns f̄m seipsuȝ: sed f̄m aliqḋ sui. Manifestum est. n. q̃ totius diei aliqua pars preterijt: ⁊ aliq̄ futura est. Qḋ aūt preterijt vel futurū est nō est nūc: sic ergo pȝ q̃ totus dies p̄ns non est nunc primo ⁊ p se. sed per aliqḋ sui: ⁊ sl̄r nec hora nec quodcūq; aliud tp̄s: dicē ergo q̃ id quod dicitur nūc primo ⁊ per se ⁊ nō f̄m alterum ex necessitate est indiuisibile: ⁊ iteruȝ ex necessitate est in omni tempore. ℭ Secundo ibi.

ℭ Est enim aliquid vltimum eius quod factum est: cuius super hoc nihil futuri est: ⁊ iterum futuri est cuius super hoc nihil est illius quod factum est: quod vtiq; diximus vtrisq; esse terminum. Hoc autem si demonstretur: quoniaȝ hoc T.c.25.

huiusmodi est per se: ipsum simul manifestum erit q indiuisibile est.

¶ Probat propositum: manifestū est enim q cuiuslibet ɔtinui finiti est accipe aliqḋ vltimū extra quod nihil est eius cuius est vltimū: sicut nihil linee est extra pūctū qḋ terminat lineā: tps aūt preteritū est qḋdā ɔtinuū finituz ad presens. Est ergo accipere aliqḋ vltimū ei⁹ qḋ factū est. i. preteriti extra qḋ nihil est preteriti: infra qḋ nihil est futuri: similiter erit accipere aliqḋ vltimū futuri infra qḋ nihil preteriti: illud vltimū est termin⁹ vtriusq .s. preteriti futuri: qꝛ cum totum tempus sit continuuz opz q preteritū futurū ad vnum terminū copulentur. Si igit de aliquo demōstret q ipsuz sit tale per seipsuz: qḋ est eē nūc per seipsuz nō per aliqḋ sui simul cū hoc manifestum erit q sit indiuisibile. ¶ Tertio ibi.

T.c.26. ¶ Necesse est igitur ipsum idem esse ipsum nūc: quod vtrisqꝫ temporibus vltimum est.

¶ Ondit quoddā ɔñs ad ꝑmissa: circa hoc duo facit: primo ondit: supposito q nūc sit indiuisibile: q oporteat idem nūc esse qḋ est terminus preteriti terminus futuri: scḋo ondit q ecōuerso si est idē vtrūqꝫ nūc opz q nūc sit indiuisibile. ibi. [At vero si idē est.] Circa pmū duo facit: pmo ɔcludit ex dictis q necesse est esse idē nūc qḋ est vltimū vtriusq tpis. s. pteriti futuri. ¶ Scḋo ibi.

¶ Si enim alteruz est: consequenter non erit alterum alteri propter id quod non est continuuz ex impartibilibus. Si autem seorsuz est vtrūqꝫ inter est tps. Omne eniz continuuz huiusmodi est. Quare erit vniuocum medium terminoruz. At vero si tempus medium est: diuisibile erit. Omne enim tempus ostensum est quod diuisibile sit. Quare diuisibile est ipsum nunc.

¶ Probat tali rōne si est alteꝝ nunc qḋ est ꝑncipiū futuri: alteꝝ qḋ est finis preteriti: opz q hec duo nunc vel sint ɔñr adinuicē: ita q imediate sibi succedāt: vel opz q vnū sit seorsuz ab altero distās ab eo: sed nō pōt dici q vnū ɔñter se habeat ad alterū: qꝛ si sequeret tps cōponi

Lec.1. T.co.1. ex nūc aggregatis: qḋ nō pōt esse: ꝓp id qḋ nullū ɔtinuū componit ex ipartibilibus: vt supra ostēsum est: nec etiā dici pōt q vnū nunc sit seorsuz ab altero distās ab eo: qꝛ tunc oporteret q inter illa duo nūc esset tps mediū: hec

Supra Lec.1. T.co.3. Primo est enim natura ois ɔtinui: q inter quelibet duo indiuisibilia sit ɔtinuū mediū: sicut inter quelibet duo puncta linea. Qꝫ aūt hoc sit impossibile ondit dupli. qꝛ si aliqḋ esset tps mediū inter predicta duo nunc: sequeret q aliquod vniuocū eiusdē generis esset mediū inter duos terminos: qḋ est impossibile: nō eniz est possibile q inter extrema duaꝝ linearū se tangentiū: vel ɔñter se habentiū

Lec.5. T.c.35. sit aliqua linea media: hoc enim esset ɔtra rōnem ei⁹ qḋ est ɔñter: qꝛ ɔsequenter sunt: vt supra dictū est: quoꝝ nihil est mediū proximi generis: sic cum tps futurū cōsequēter se habeat ad preteritū: impossibile est q īter terminū futuri terminū preteriti cadat aliqḋ tempus mediū. Alio mō ondit idē sic. qcqḋ est mediū inter preteritum futurū dr nūc. Si igit tēpus aliqḋ sit mediū inter extrema tpis preteriti futuri: sequit q totū illud dicat nunc: sed omne tps est diuisibile: vt ostensum est: ergo sequetur q ipsum nunc sit diuisibile. Et q̄uis supra posuerit principia ex quib⁹ ꝓbari pōt q nunc sit indiuisibile: qꝛ tamen conclusionem non deduxerat ex ꝑncipijs: hic consequenter ostendit q nunc sit indiuisibile ibi.

¶ Si autē diuisibile est ipsum nunc: erit aliquid quod factum est in futuro: futuri in eo quod factum est. Secundum quod enim diuidetur hoc: determinat preteritū futurum tempus.

¶ Et hoc triplici rōne: quaꝝ prima est qꝛ si nunc sit diuisibile sequetur q aliqḋ de preterito sit in futuro: aliqḋ futuri sit in preterito: cū. n. nunc sit extremuz preteriti: extremū futuri: omne aūt extremū est in eo cuius est extremum sicut punctū in linea: necesse est q totuz nunc sit in tpe preterito vt finis: in tpe futuro vt principiū: sed si nūc diuidatur: opz q illa diuisio determinet preteritū futurū: omnis enim diuisio in tpe facta distinguit preteritū futurū: cum omniū partiū temporis vna cōparetur ad aliā vt preteritū ad futuꝝ: sequet ergo q ipsius nūc aliqḋ sit preteritū aliqḋ futuꝝ: ita cū nūc sit in pterito in futuro sequet q aliqḋ futuri sit in pterito aliqḋ preteriti sit in futuro. ¶ Scḋam rōnem po. ibi. triplici ratione. Prima

¶ Simul aūt non per se erit hoc nunc: sed ꝓm alterum. Diuisio enim non secunduz ipsum est. T.c.27.

¶ Quia si nunc sit diuisibile nō erit nūc ꝓm seipsum: sed ꝓm alterū: nullū. n. diuisibile est sua diuisio qua diuidit. Ipsa aūt diuisio tpis est nunc: nihil. n. aliud est diuisio cōtinui q̄ terminus cōis duabus partibus: hoc autem intelligimus per nunc qḋ est terminus cōis pteriti futuri. Sic ergo manifestum est q id quod est diuisibile non potest esse nunc ꝓm seipsum. ¶ Tertiā rōnem ponit ibi.

¶ Adhuc aūt ipsius nunc hoc qdem factū erit: illud aūt futurū: non semper idez factū est futurum. Neqꝫ itaqꝫ ipsum nūc idem est simul. Multipliciter enim diuisibile est tēpus. Quare si hoc impossibile est inesse ipsi nunc necesse est idem esse ei quod in vtroqꝫ nunc est. T.c.28.

¶ Que talis est. semp facta diuisione tpis vna ps est pterita alia futura. Si igit nūc diuidat opz q aliqḋ ei⁹ sit pteritū aliqḋ futuꝝ. Sꝫ nō idē est pteritū: futuꝝ: sequit ḡ q ipm nūc nō sit idē sibi ipsi q̄si totū sit exñs: qḋ est ɔtra rōnē ei⁹ qḋ dr nūc: cū. n. dicim⁹ nūc: intelligimus simul in ꝑsenti eē. Sed oportebit multā diuersitatē esse in nunc successionem sicut in tempore qḋ multipliciter est indiuisibile. Sic ergo ostenso q nūc nō sit diuisibile qḋ erat consequens ad hoc q dicebat non esse idez nunc qḋ est extremū preteriti futuri: destructo ɔsequēte concludit destructionē antecedētis: hoc est qḋ dicit q si hoc est impossibile inesse ipsi nunc. s. q sit diuisibile: necesse est dicere q idem sit nunc quod est extremū vtriusq temporis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vero si idem est: manifestum q indiuisibile. Si enim diuisibile est: iterum contingent eadem que prius. Quot quidem igitur sit aliquid in tempore indiuisibile: quod dicimus esse ipsum nūc: manifestuz est ex his que dicta sunt. T.c.29.

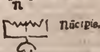
¶ Ostendit q ecōtrario si idem est nūc preteriti futuri necesse est q nunc sit indiuisibile: qꝛ si esset diuisibile sequerent oia predicta incōuenientia: sic ex quo nō pōt dici q nūc sit diuisibile q̄si existente altero nunc pteriti: altero nunc futuri. nec etiā est diuisibile si ponatur idez. Cōcludit manifestū esse ex dictis q necesse est in tpe esse aliquid indiuisibile qḋ dr nunc. ¶ Deinde cum dicit.

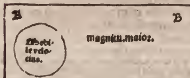
¶ Quot autem nihil in ipso nunc mouetur ex his manifestum est. Si nanqꝫ est contingit velocius moueri in ipso nunc tardius. sit ip-

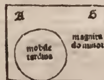
sum nunc in quo.n. moueatur autem velocius
in ipso per a.b. Ergo tardius in ipso per mino/
rem q̃z sit.a.b.mouebitur vt per.a.g. Quoniaz
autez tardius in toto ipso nunc mouebatur per
a.g.velociꝰ in minori q̃z hoc mouebitur. Qua
re diuidetur ipsum nunc sed erat indiuisibile.
Non ergo est moueri in ipso nunc.

¶ Ostendit ꝙ in nūc nō pōt esse nec motus nec quies:ꝛ
ꝑmo oñdit de motu:scdo de quiete:ibi.⌊At vero neqꝫ
quies eē.⌋Dicit ḡ ꝑmo manifestū esse ex his que sequū
tur ꝙ in nūc nihil possit moueri:qꝛ si aliqd potest moue
ri in nūc ꝯtinget in nūc moueri duo mobilia:quoꝝ vnū
sit velocius:ꝛ aliō tardiꝰ. Sit ḡ ipsuz nūc n.ꝛ aliqō cor
pus velocius moueaꝛ in n.per a.b.magnitudinē:sꝫ tar-
dius in equali minus moueꝛ:ergo tardius in hoc instāti
moueꝛ per minorē magnitudinē q̄ est.a.g.sꝫ velociꝰ idē
spaciū pertransit in minori q̄ tardius:qꝛ ergo corpus tar-
dius mouebaꝛ per.a.g.magnitudinē in toto ipso nūc:se
quitur ꝙ velocius moueatur per eandē magnitudinem
in minori q̄ nunc.ḡ nūc diuidiꝛ:sed oñsuz est ꝙ nunc est
īdiuisibile:ḡ nō pōt aliqd moueri in nunc. ¶ Scdo ibi.

¶ Demōstratio oñdens ꝙ in ipso nūc motꝰ esse nō pōt.

¶ At vero neqꝫ quiescere. Quiescere enim dixi
T.c.30. mus aptum natum moueri: quod non moue
tur:quando aptum natum est:ꝛ quo:ꝛ sic. Qua
re quoniam in ipso nunc nihil aptum natum est
moueri:manifestum qꝛ neqꝫ quiescere.

¶ Oñdit idē de quiete tribꝰ rōnibus:quaꝝ prima talis
est:dictū est.n.in quinto ꝙ illō quiescit qō est aptū natuz
Lec. 4. moueri:ꝛ nō moueꝛ qñ aptum natum est moueri:ꝛ sm
T.c.20. illam partē qua natū est moueri:vel eo modo quo natū
est moueri. Si.n.aliqd caret eo qō nō est natū hr̃e:vt la
pis visu:aut eo tpe qñ nō est natū hr̃e:vt canis ante no-
num diem:aut in ea pte qua nō natū est habere sicut in
pede vel in manu:aut eo modo quo nō natū est hr̃e:vt
si hō nō videat ita acute:vt aquila:nō ꝓpter hoc dr̃ eē
priuatū visu:quies aūt est priuatio motꝰ:vñ nihil quie-
scit nisi qō est aptū natū moueri:ꝛ qñ natum est moueri.
Sꝫ oñsuz est ꝙ nihil aptū natū est moueri in ipso nūc:ḡ

manifestū ē ꝙ nihil q̇escit i nūc. ¶ Scdaꝫ rōnē po.ibi.

¶ Amplius si idem quidem nunc in vtrisqꝫ tē T.c.31.
poribus est:contingit autem hoc quidem mo/
ueri:illud autem quiescere per totum. ¶ Quod
autē mouetur in tempore toto:in quolibet mo/
uebitur hoc:secundum quod aptu natū est mo/
ueri:ꝛ quiescens similiter quiescet. contingit idē
simul quiescere ꝛ moueri. idem enim vltimum
temporum vtrorūqꝫ ipsum nunc.

¶ Que talis est.illō qō mouetur in toto aliquo tpe mo
uetur in quolibet illiꝰ tpis in quo natū est moueri:ꝛ sir
qō quiescit in aliquo toto tpe quiescit in quolibꝫ illiꝰ tē
poris in quo natū est quiescere:sꝫ idē nunc est in duobꝰ
tēporibus:in quoꝝ vno toto quiescit: ꝛ in altero toto
moueꝛ:sic̄ appet in eo qō post quietē moueꝛ:ꝛ post mo
tū quiescit. Si igiꝛ in nūc aliqd natū est quiescere ꝛ mo-
ueri:sequereꝛ ꝙ aliquid simul quiesceret ꝛ moueret: qō
est impossibile. ¶ Tertiam rationem po.ibi.

¶ Amplius autem quiescere quidē dicimus:qō T.c.32.
similiter se habet ꝛ ipsum ꝛ partes ꝛ nunc ꝛ pri/
us:in ipso autem non est prius:quare neqꝫ quie
scere. Necesse est ergo ꝛ moueri: quod moue-
tur in tempore:ꝛ quiescere quiescens.

¶ Que talis est:illud dicimus quiescere qō se hꝫ simili-
ter ꝛ nūc ꝛ prius ꝛ sm se totū ꝛ sm partes suas:ex hoc
enim diciꝛ aliqd moueri qō nunc ꝛ prius dissimiliter se
hꝫ:vel sm locū:vel sm q̄titatē:vel sm qualitatem:sꝫ in
ipso nunc nō est aliqd prius:qꝛ sic nunc esset diuisibile:sꝫ
li prius pertinet ad preteritum:ergo non ꝯtingit in nūc
quiescere. Ex hoc aūt vlterius ꝯcludit ꝙ necesse est om
ne quod mouetur ꝛ omne quod quiescit moueri ꝛ quie-
scere in tempore. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod mutatur autem omne:necesse est diui
sibile esse. Quoniam enim ex quodā in quiddā
oīs mutatio:ꝛ cum quidem fit in hoc in qō mu
tatū est:non amplius mutaꝛ. Cum aūt est in eo
ex quo mutatum est:ꝛ ipsum ꝛ partes oēs non
mutanꝛ. Qō enim similiter se hꝫ ꝛ ipsum ꝛ par-
tes oēs non mutatur. Necesse igitur hoc qdem
aliqui in hoc esse:aliud vero in altero mutātis.
Nō enim in vtrisqꝫ neqꝫ in neutro possibile est
esse:dico autem in quod mutaꝛ primū sm muta
tionez:vt ex albo in fuscum non in nigrum:non
enim necesse est quod mutatur in quocūqꝫ esse
vltimorum. Manifestuz igitur est:ꝙ omne qō
mutatur erit diuisibile.

¶ Ostēdit ꝙ omne qō mouetur est diuisibile tali ratione
oīs mutatio est ex quodam in quiddā:sed qñ aliquid est
in termino ad quē mutatur:vlterius nō mutaꝛ:sed iam
mutatū est:nō.n.simul aliqd moueꝛ:ꝛ mutatū est vt su- Lec.1.
pra dictū est:qñ vero aliqd est in termino ex quo mutaꝛ t.co.7.
sm se totum ꝛ sm oēs partes suas tunc nō mutaꝛ:dictū
est enim ꝙ illud quod similiter se habꝫ ꝛ ipsuz ꝛ omnes
partes eius nō mutatur:sed magis quiescit. Addit autē
⌊ꝛ omnes partes⌋quia cum aliquid incipit mutari nō
simul totum egreditur de loco quē prius occupabat:sed
pars post partē:neqꝫ iterum pōt dici ꝙ sit in vtroqꝫ ter
mino sm se totū ꝛ sm ptes suas dum moueꝛ. Sic.n.ali-

quid esset simul in duobus locis:neqꝫ iterum pōt dici ꝙ in neutro termino ꝑ sit:loquimur.n.nūc de ꝓximo termino in quē mutatur:ꝛ nō de vltimo extremo sicut si ex albo aliquid mutet in nigrum:nigrū est vltimū extremū: fuscū vero est proximum.ꝛ similiter si sit vna linea diuisa inter ptes equales.s.linea.a.b.c.d manifestū est ꝙ mobile in principio motus est in pte.a.b.sicut in loco sibi eq̄li: contingit tñ in aliqua pte sui motus nō esse neqꝫ in.a.b. neqꝫ in.c.d qm̄qꝫ totum est totū in.b.c.Cū ergo dr̄ ꝙ illud qd̄ mutat̄ qn̄ mutatur non pōt in neutro esse: accipit̄ nō extremus terminus sed ꝓximus.Relinquit̄ ḡ ꝙ oē qd̄ mutat̄ dū mutat̄ fm̄ aliquid sui est in vno:ꝛ fꝫ aliqd̄ sui est in altero:sicut cū aliquid mutat̄ de.a.b.in.b.c.in ipso moueri ps egredit̄ de loco.a.b.ingredit̄ locum.b.c.ꝛ qd̄ mouet̄ de albo in nigrū ps que desinit esse alba fit fusca vel pallida.Sic igit̄ manifestū est ꝙ oē qd̄ mutat̄ cuꝫ sit ptim in vno ꝛ ptim in altero est diuisibile. ¶ Sciendū

primum dubium est aūt ꝙ Cōmentator:in hoc loco mouet dubitationē de hoc ꝙ si Aristo.nō intēdit hic demōstrare ꝙ mobile sit diuisibile nisi de mobili qd̄ mouet̄ motu quē dixit esse in solis trib⁹ generibus.s.q̄titate q̄litate ꝛ vbi:demōstratio sua nō erit vniuersalis sed pticularis:qꝛ etiā ꝙ mutatur fm̄ substantiā diuisibile inuenit̄:vnde vr̄ ꝙ intelligat de eo qd̄ transmutat̄ fm̄ quācūqꝫ transmutationem: vt includat̄ generatio ꝛ corruptio in substantia.ꝛ hoc etiā ex ipsis verbis eius appet.Non.n.dicit qd̄ mouet̄:sꝫ qd̄ mutatur:sꝫ tunc vr̄ sua demōstratio nō valere:qꝛ alique trāsmutatiōes sunt indiuisibiles:sicut ipsa generatio substantialis:ꝛ corruptio q̄ nō sunt in tpe:ꝛ in hmōi trāsmutationibus non est verū ꝙ illud qd̄ mutat̄ sit partim in

Solutio Alexan. vno ptim in alio.Nō.n.cū ignis gn̄at̄ ptiꝫ est ignis ptim

Improbatio. non ignis.ꝛ inducit ad hꝰ plures solōnes: quaꝝ vna est Alex.dicētis ꝙ nulla trāsmutatio est indiuisibilis aut in nō tpe. ¶ Sꝫ hoc reprobat:qꝛ p hoc destruit̄ quoddā ꝓbabile ꝛ famosū apud Ari.ꝛ oēs pipateticos.s.ꝙ alique transmutationes sint in nō tpe vt illuminatio ꝛ alia

Solutio Themistij. hmōi.Inducit ēt solutionē Themistij dicentis:ꝙ ꝛ si sit aliq̄ transmutatio in nō tēpore:tñ hoc latet.ꝛ Arist. vtitur eo qd̄ est manifestū.s.ꝙ transmutatio sit in tēpore:ꝛ

Improbatio. hoc reprobat:qꝛ eodē modo se hꝫ de diuisione mutationis ꝛ mutabilis:ꝛ adhuc vr̄ latenti⁹ diuisibilitas mobilis q̄ꝫ mutationis:vnde demōstratio.Aristo.nō esset efficax:qꝛ posset aliquis dicere:ꝙ lꝫ ea que mutantur mutationibus maxime diuisibilib⁹ sint diuisibilia:sunt tñ ali-

Solutio auēpace qua mutabilia latētia que sunt indiuisibilia. Ponit etiā solutionem.Auēpace dicentis ꝙ hic non agitur de diuisione mutabilis fm̄ quātitatē:sed de diuisione mutabilis fm̄ ꝙ subiectū diuiditur per accidentia contraria de

Solutio Auerro. quoꝝ vno mutat̄ in alterū:ꝛ addit postea suā solutionē ꝙ ille mutationes q̄ dicunt̄ in non tpe sunt termini quorundā motuū indiuisibilium:accidit ergo aliquid transmutari in non tempore inq̄tum.s.quilibet motus terminatur in instanti:ꝛ qꝛ illud qd̄ est per accidēs pretermittitur in demōstrationibus:ideo illo Aristo.in hac demō-

Solutio vera.s. Thome ꝯtra Cōmētatorē ꝛ oēs expositores idē dubium mouentes. stratione vtitur ac si ois mutatio sit diuisibilis ꝛ in tempore.Sꝫ si quis recte consideret hec obiectio non est ad propositū.Non enim Aristo.in sua demōstratione vtit̄ quasi principio ꝙ omnis sit mutatio diuisibilis:cum magis econuerso ex diuisione mobilis ꝓcedat ad diuisionē mutationis:vt infra patebit:ꝛ sicut ipse post dicet:diuisibilitas per prius est in mobili q̄ꝫ in motu vel mutatione:sed vtitur principijs per se notis que necesse est cōcedere in quacūqꝫ mutatione.s.ꝙ illud ꝙ mutatur quādo est fm̄ totum ꝛ ptes in termino a quo mutat̄ nōduꝫ mutatur fm̄ illam mutationē:ꝛ quod qn̄ est in termino ad

quē non mutatur:sed mutatū est:ꝛ quod non pōt eē nec in vtroqꝫ totū nec in neutro sicut expositū est vn̄ ex necessitate sequit̄ ꝙ in qualibet mutatione illud quod mutatur dum mutat̄ sit partim in vno termino:ꝛ partim in alio.Sꝫ hoc diuersimode inuenit̄ in diuersis mutationibus.Nam in illis mutationibus inter quaꝝ extrema est aliquod mediū ꝯtingit ꝙ id quod mutat̄ dum mutatur partim sit in vno extremo ꝛ ptiꝫ in alio fꝫ ipsa extrema. In illis vero inter quaꝝ terminos non est aliud mediū: id qd̄ mutat̄ non est fꝫ diuersas ptes suas in diuersis extremis fm̄ ipsa extrema:sꝫ fm̄ aliqd̄ ei adiūctū:sicut cū materia mutat̄ de priuatione ad formā ignis dum est in ipso mutari est quidē sub ꝑuatione fm̄ seipsam:sed partim est sub forma ignis nō fm̄ seipsam:sed fm̄ aliquid ei adiunctū.s.fm̄ dispōnē ꝓpriā ignis quā partim recipit anteq̄ꝫ formā ignis habeat.Unde infra ꝓbabit Aristo.ꝙ etiā generatio ꝛ corruptio sunt diuisibiles:qꝛ qd̄ generat̄ ꝑus gn̄abat̄.ꝛ qd̄ corrūpit̄ ꝑus corrūpebat̄. ¶ Et forte hoc modo intellexit Alex.ꝙ ois trāsmutatio est diuisibilis.s.vel fm̄ seipsaꝫ vel fm̄ motū ei adiunctū. ¶ Sic etiā intellexit Themistius ꝙ Aristo.assumpsit id quod erat manifestū:ꝛ ꝑtermisit id qd̄ est latens:qꝛ nōdū erat locus tractandi de diuisibilitate vel indiuisibilitate mutationū:sꝫ hoc reseruat̄ in posterū:in oibus tñ vel diuisibilibus vel indiuisibilibus saluat̄ qd̄ Aristo.hic dicit:qꝛ etiam que dicunt̄ indiuisibiles mutationes sunt quodāmodo diuisibiles nō fm̄ ꝓpriā sua extrema:sꝫ per ea que eis adiūgunt̄. ¶ Et hoc est qd̄ Auer.dicere voluit ꝙ hꝰ est per accn̄s aliq̄s mutationes eē in nō tpe. ¶ Est etiā hic alia dubitatio:nō.n.vr̄ hoc verū in motu alteratiōis ꝙ id qd̄ alterat̄ ptim sit in vno termino:ꝛ partiꝫ in altero dum alterat̄.nō.n.sic ꝓcedit motus alteratiōis ꝙ pri⁹ vna pars alteret̄:ꝛ postea altera:sed totū ꝑus est minus calidū:ꝛ postea magis calidū:vnde etiā Ari.in lib. de sensu ꝛ sensato:dicit ꝙ nō sil'r se hꝫ in alteratiōe sicut in latione:lationes nāqꝫ rōnabiliter in medio ꝑus attingunt:quecūqꝫ v̾o alterant̄ non adhuc. Sil'r ꝯtingit enꝫ simul alterari ꝛ nō dimidiū ꝑus velut aquam oēm simul coagulari. ¶ Est aūt ad hoc dicendū ꝙ Ari.in hoc.6. libro agit de motu fm̄ ꝙ est ꝯtinuus:cōtinuitas aūt primo ꝛ per se ꝛ ꝓprie inuenitur in motu locali tm̄ qui solū pōt eē ꝯtinuus ꝛ regularis:vt ostendet̄ in.8.ꝛ iō demōstrationes in hoc libro posite ptinēt quidē ad motū localem ꝑfecte:ad alios aūt motus nō totaliter:sed fm̄ ꝙ aliqd̄ ꝯtinuitatis ꝛ regularitatis pticipāt. Sic ergo dicendū est ꝙ mobile fm̄ locū semꝑ pri⁹ subintrat locuꝫ in quē tendit fm̄ partē q̄ꝫ fm̄ totū. In alteratione autē est quidē vt sic:est aūt vt nō:manifestū est enim ꝙ ois alteratio sit per virtutē agentis qd̄ alterat: cuius virt⁹ q̄to fuerit maior tāto maius corpus alterare pōt:qꝛ igit̄ alterans est finite virtutis:vsqꝫ ad determinatā q̄titatem corpus alterabile subdit̄ eius virtuti:ꝛ simul recepit impressionē agentis:vnde sil'r alterat̄ totū:nō ps post pteꝫ: sꝫ illud alteratū iteꝝ alterat⁹ aliqd̄ aliud sibi ꝯiunctū:est tñ minoris efficacie in agēdo:ꝛ sic inde quousqꝫ deficiat v̾tus alteratiua:sicut ignis calefacit vnā ptē aeris statiꝫ: ꝛ illa calefacta calefac aliā:ꝛ sic ps post ptē alterat̄:vn̄ ꝛ Arist.in lib.de sensu ꝛ sen. post v̾ba ꝑmissa subiungit. Attamen si multū fuerit qd̄ calefit aut coagulat̄ habitū ab habito patit̄:ꝑm̄ aūt ab ipso faciēte trāsmutari necesse:ꝛ simul alterari ꝛ subito. Uerūtñ ꝛ in hoc ipso qd̄ sil'r alterat̄ est quādā successionē ꝯsiderare:qꝛ cum alteratio fiat per ꝯtactum alterationis:ptes alterati quanto magis appropinquāt ad corpus alterās ꝑfectius a ꝑncipio recipiunt impressionē alterantis:ꝛ sic successiue fm̄ or-

Margin notes (right): Lect.6. T.c.33. — defensio pro Ale. — pro themi. — p Auer. 2m dubm — Lec.16. col.4. — Solutio propria. — Lec.14. ꝛ.15.p totum.

dinē partium ad perfectā alterationē peruenit. ⁊ maxime qn̄ in corpore alterabili est aliquid cōtra resistens alteranti. Sic ergo ꝯcludit ꝙ id qđ mutat dū mutat partiz est in termino a quo ⁊ partim in termino ad quem: quasi vna pars ꝑus perueniat ad terminū ad quē ꝙ alia: simpliciter ⁊ absolute veꝝ est in motu locali: in motu autez

Auēpace alterationis aliqualiter. vt dictū est. Quidam vero ecōuerso dixerunt ꝙ hoc qđ hic dicit magis habet veritatē in motu alterationis ꝙ in motu locali. Dicūt enim ꝙ hoc qđ dicit ꝙ id qđ mutatur partim est in termino a quo ⁊ partim in termino ad quem nō sic est intelligēdū ꝙ vna pars ei᷒ qđ mouet sit in vno termino ⁊ alia in alio. Sz est referendū ad partes terminoꝝ. qꝛ scilicet id qđ mouetur partē habet de termino a quo ⁊ partē de termio ad quē: sicut illud qđ mouet de albedine in nigredinē ꝑmo nō habet ꝑfecte albedinē nec perfecte nigredinē: sed aliquid participat imperfecte de vtroqꝫ: in motu autē locali hoc nō videtur veꝝ. nisi fm id qđ mouetur dum est in medio duoꝝ terminorum quodāmodo aliquid participat de vtroqꝫ extremo. sicut si terra moueatur ad locuz ignis dum est in loco aeris in suo moueri partem habet vtriusqꝫ termini: inquātū scilicet locus aeris ⁊ est sursum respectu loci terre: ⁊ deorsuz respectu loci ignis. Hec aūt expositio erronea est ⁊ cōtra opinionem Arist. in primo quidē appet hoc ex ipsis verbis Arist. Cōcludit eniz necesse igit quidē aliquid in hoc eē. aliđ v̄o in altero mutantis. i. eius qđ mutatur. loquit ergo de partibus mobilis nō de partib᷒ terminoꝝ. secundo ex eius intentione: inducit. n. ad ꝓbandū id qđ mutat esse diuisibile: qđ non posset ꝯcludi ex premissis. vñ ⁊ Auēpace dixit ꝙ nō intendit hic ꝓbare ꝙ mobile sit diuisibile in partes quātitatiuas: sz fm formas: inquātū. s. id qđ mutat de ꝯtrario in cōtrariū dum est in ipso mutari hz aliquid de vtroqꝫ ꝯtrario: sz intentio Arist. est expresse ostendere ꝙ mobile est diuisibile in suas partes q̄titatiuas: sicut ⁊ alia cōtinua. ⁊ sic vtit in sequētib᷒ demōstratiōib᷒. ¶ Nec hoc

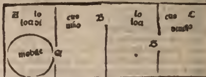
Alber. videt eē ꝯueniens qđ dicunt quidā: ꝙ per hoc ꝓbat etiā diuisibilitas mobilis fm cōtinuitatē: qꝛ per hoc ꝙ mobile dū mouet participat vtrūqꝫ terminū ⁊ nō statiz habet perfecte terminū ad quem manifestū est mutationez eē diuisibilē fm cōtinuitatem. ⁊ ita cū diuisibile nō possit eē in indiuisibili: sequit ꝙ etiaz mobile sit diuisibile: vt cōtinuū. ¶ Manifeste. n. Arist. in subsequētibus osten-

ꝑproba᷒ dit diuisionē motus ex diuisione mobilis. vñ si intēderet ꝯcludere diuisionē mobilis ꝑ diuisionē motus eēt demōstratio circularis. Tertio apparet hāc expositionē eē inꝯuenientē ex ipsa expositiōe Arist. cū dicit. ⌊dico aūt in qđ mutat primū fm mutationē.⌋ ex quo apparet ꝙ nō intēdit dicere ꝙ partim sit in termino a quo: ⁊ partim in termino ad quē: ꝓp hoc ꝙ sit in medio qđ ꝑticipat vtrūqꝫ extremū. sz qꝛ fm vnā partē sui est in vno extremo: ⁊ fz aliā in medio. ¶ Sz circa hāc expositionē Arist. dubiū

3m dubm eē videt qđ dicit⌊ in qđ ꝑmū mutat ⌋nō enim videt posse accipi in qđ ꝑmū mutat ꝓp diuisibilitatē magnitudinis in infinitū. ⁊ iđ dicēdū est ꝙ in id qđ ꝑm mutat in mo-

R° tu locali dr̄ loc᷒ qui ꝯtāgit locū a quo mutat: ita ꝙ nihil est ei᷒. si. n. accipet scđs loc᷒ qui haberet aliqđ ꝑmi nō eēt accipe ꝑmū locū in quem mutat: qđ sic pꝫ. Sit locus vñ mutat aliqđ mobile. a. b. ⁊ locus ei ꝯtact᷒ equalis sit. b. c. qꝛ enī. a. b. diuisibile est diuidat in pūcto. d. ⁊ sumat de loco. b. c. v̄sus. e. qđ sit eq̄le ei qđ est. b. d. ⁊ sit illđ. g. e. Manifestum est igitur ꝙ mobile prius mutatur ad locuz. d. g. ꝙ ad locum. b. c. ⁊ iterum cum. a. d. sit diuisibile erit accipere alium locum priorem. ⁊ sic in infinitum ⁊ similiter in motu alterationis accipiendum est primum in quod mutat medium alterius specie: sicut cuz mutatur de albo in nigrū accipi dz fuscū. no aūt min᷒ albū. Lec. VI.

¶ Ostensio ꝙ si accipiatur aliquis secūdus locus qui habeat aliquid primi loci: non est accipere primum locum in quem mobile mutatur.

Otus autē est diuisibilis dupliciter: vno quidē mō tēpore. Alio v̄o fm partiū illi᷒ qđ mouet: vt si ipm. a. c. mouet totū: ⁊. a. b. mouebit: ⁊. b. c. T.c.33.

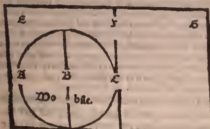
¶ Premissis quibusdā q̄ sunt necessaria ad diuisionez mot᷒: hic incipit agere de diuisione mot᷒ ⁊ diuidit in partes duas. In ꝑma agit de diuisione motus. In scđa ex determinatis excludit quosdā errores circa motū ibi. ⌊Zeno aūt deratiocinat.⌋ Prima aūt pars diuidit in partes duas. in ꝑma determinat de diuisiōe motus: in scđa de diuisione quietis ibi. ⌊Quoniā aūt omne qđ mouet.⌋ Prima diuidit in duas. in prima agit de diuisione motus: in secunda de finito ⁊ infinito circa motum: vtrūqꝫ enim videtur ad rationez continui pertinere. s. diuisibile ⁊ īfinitū ibi. ⌊Quoniā aūt omne qđ mouetur in tempore mouetur.⌋ Prima pars diuidit in duas. in prima ostendit quomodo motus diuiditur. in secūda agit de ordine partiū motus ibi. ⌊Quoniam aūt omne qđ mutatur ex quodam.⌋ Circa primū duo facit. primo ponit duos modos quib᷒ motus diuiditur. secundo ostēdit q̄ sunt illa q̄ simul diuidunt cū motu ibi. ⌊Quoniaz aūt omne qđ mouetur in aliquo.⌋ Circa ꝑmū duo facit primo ponit modos quib᷒ mot᷒ diuiditur. secundo exponit eos ibi. ⌊Sit igitur ipsius. a. b.⌋ Dicit ergo primo Lec.5.

ꝙ duob᷒ modis diuiditur motus. vno mō fm tēpus: qꝛ t.c.19.

ostensum est ꝙ motus nō est in nunc: sed in tēpore. Alio vero mō diuiditur fm motus partiū mobilis. Sit enim a. c. mobile ⁊ diuidatur. Ostensum est enim oē qđ mouetur diuisibile esse. si ergo ipsum. a. c. totū mouetur: necesse est ꝙ moueatur vtraqꝫ pars eius. s. a. b. ⁊. b. c. Est aūt cōsiderandum ꝙ diuisio motus fm partes mobilis pōt itelligi dupliciter: vno modo vt pars post partē moueatur: qđ quidē nō est possibile in eo quod secundū se totū mouetur: quia eius ꝙ fm se totū mouetur oēs partes simul mouentur: nō quidē seorsuz a toto: sed in ipso toto. Alio mō pōt intelligi ista diuisio motus fm partes mobilis. sicut ⁊ diuisio cuiuslibet accidentis cuius subiectū est diuisibile: attenditur fm diuisionez sui subiecti: sicut si totū hoc corpus est albū: fm diuisionē corporis diuidet per accidens albedo. ⁊ sic accipitur hic diuisio mot᷒ secūdū partes mobilis: vt sicut vtraqꝫ pars mobilis simul mouetur in toto: ita motus vtrarūqꝫ partiū sint simul. ⁊ per hoc iste diuisio motus q̄ est secundū partes mobilis est alia ab illa q̄ est fz tēpus in qua due partes mot᷒ nō sunt simul. Si tñ motus partis vnius cōparetur ad motū partis alterius: nō simpliciter: sed fm aliquod signuz determinatū: sic motus vnius partis etiā tēpore precedit motū alterius partis. Si. n. mobile. a. b. c. moueatur in magnitudie. e. f. g. ita ꝙ. e. f. sit equale toti. a. c. manife-

stum est q̄ hoc signum.f.ſm prius pertransibit.b.c.q̄.a.b.ꝛ ſm hoc simul curret diuisio motus ſm partes temporis:ꝛ ſm partes mobilis. ¶ Secundo ibi.

¶ Diuiſio q̄ motus vnius partis cōparatus ad motum alterius partis non fit ſed ſm aliquod signum determinatum:tempore precedit motum alterius partis.

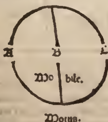

¶ Si igitur ipsius quidem.a.b.qui eſt.d.e.ipsius.b.c.qui eſt.e.ȝ.motus partium. Neceſſe eſt igitur totum in quo eſt.d.ȝ.ipsius.a.c.eſſe motū. Mouebitur enim ſȝ hunc:quoniā quidem vtraqȝ partiuȝ mouebitur ſm vtrunqȝ. Nulla eniȝ mouebitur ſcd̄m alterius motum. Quare totus motus totius eſt magnitudinis motus.

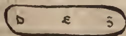
¶ Manifeſtat poſitos modos:ꝛ primo oñdit q̄ modus diuidatur ſm partes mobilis:ſecūdo q̄ diuidatur ſcd̄ȝ partes temporis:ibi.Alius autem ſm tempus eſt.Primuȝ oſtendit tribus rationibus:quaruȝ prima talis eſt: exquo moto toto mouentur partes:motus illius partis que eſt.a.b.ſit.d.e.ꝛ motus alteri⁹ partis que eſt.b.c.ſit e.ȝ.ſicut ergo totū mobile.a.c.componitur ex.a.b.ꝛ.b.c ita totus motus.d.ȝ.componitur ex.d.e.ꝛ.e.ȝ.cuȝ ergo vtraqȝ partiuȝ mobilis moueatur ſm vtranqȝ partiuȝ motus:ita tamen q̄ neutra pars mobilis mouet ſȝ motum alterius partis:qꝛ ſm hoc totus motus eſſet vnius partis que moueretur motu ſuo ꝛ motu alterius partis:opoꝛtet dicere q̄ totus motus.d.ȝ.ſit totius mobilis.a.c.ꝛ ſic motus totius diuiditur p motum partium. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

Tripliciter ratione prima

¶ Prima demonſtratio oſtendens q̄ motus diuiditur ſm diuiſionem mobilis.

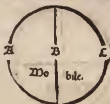
Motus.

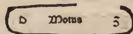

¶ Amplius autē ſi omnis motus alicuius eſt: totus autem motus qui eſt in quo eſt.d.ȝ.neqȝ partium eſt neutre.partis eniȝ vtraqȝ eſt:neque alterius nullius:cuius enim totus totius ꝛ partes partium ſunt: partes autem ipsius.d.ȝ.ſunt ipsarum que ſunt.a.b.c.ꝛ nullaꝝ aliaruȝ. Plurium enim non erat vnus motus: ꝛ vtiqȝ totus motus erit ipsius.a.b.c.magnitudinis. T.c 34

¶ Que talis.omnis motus eſt alicuius mobilis:tot⁹ aūt motus.d.ȝ.neqȝ eſt alterius partiuȝ:qꝛ neutra mouetur ſm totum motū:ſed vtraqȝ mouetur ſm partes motus: vt dictū eſt:neqȝ iterū poteſt dici q̄ ſit motus cuiuſcūqȝ alterius mobilis ſeparati ab.a.c.quia ſi totus ille mot⁹ eſſet totius alterius mobilis:ſequeretur q̄ partes hui⁹ motus eſſent partiū illius mobilis:ſed partes hui⁹ motus qui dicitur.d.ȝ.ſunt partiū huius mobilis que ſunt a.b.c.ꝛ nullaꝝ aliarum:quia ſi eſſent ꝛ harum ꝛ aliaꝝ: ſequeretur q̄ vnus motus eſſet plurium:quod eſt impoſſibile. Relinquit ergo q̄ totus motus ſit totius magnitudinis:ſicut ꝛ partes partiū:ꝛ ita motus totius diuiditur ſm pꝛtes mobilis. ¶ Tertiā rōneȝ ponit ibi.

¶ Demonſtratio ſecunda oſtendens idem quod ſupra.

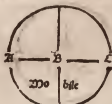
¶ Amplius autem ſi quideȝ eſt totius alius motus:vt in quo.t.i.remouebitur ab eo qui ſit vtrarūqȝ partiuȝ motus.Hi autē equales erant his que ſunt.d.e.ȝ.vnius enim vnus motus.Quare ſi totus quidem diuidetur : qui eſt.t.i.in partium motus: equalis erit qui eſt.t.i.ei qui eſt. d.ȝ. Si vero deficit aliquid:vt quod eſt.k.i. Hic nullius erit motus:neqȝ enim totius : neqȝ partium:propter id quod vnus vnius eſt: neqȝ alterius nullius eſt.Continuus enim motus eſt continuoꝝ quorundaȝ.Similiter aūt eſt:ꝛ ſi excellat ſcd̄m diuiſionem. Quare ſi hoc impoſſibile eſt:neceſſe eundem eſſe ꝛ equaleȝ.Hec quidem igitur diuiſio ſecūduȝ partiuȝ motus eſt:ꝛ neceſſe omnis eſſe partibilis ipſam. T.c. 35.

¶ Que talis eſt:omne qḋ mouet̄ hȝ aliquem motū.Si igitur totus motus qui eſt.d.ȝ.nō ſit totus totius mobilis qḋ eſt.a.c.oȝ q̄ aliquis alius motus ſit eius:ꝛ ſit ille motus.t.i.ab hoc ergo motu qui eſt.t.i.auferat̄ per diui

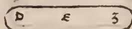
sionem motus vtrarūq; partiū quos oportet eē equa les his que sunt d.e.z. hac rōne: qz vnius mobilis nō est nisi vnus motus: vnde non pōt dici q motus partiuz q auferunt a motu.t.i.q ponit esse totius sint maiores aut minores q̄.d.e.⁊.e.z. qui ponebant motus earūdē ptiū: aut ergo motus ptiū ꝯsumunt p diuisionē totuz.t.i. aut deficiunt ab eo: aut superexcedūt: si ꝯsumūt totū.t.i. ⁊ nō excedūt nec deficiunt: sequit q motus.t.i. sit eq̄lis.d.z. q est motus ptiū ⁊ nō differat ab eo. Si aūt motus ptiuz deficiunt a t.i. ita q.t.i. excedat.d.z. in.k.i. ista ps motus que est.k.i. nullius mobilis erit: non.n. est motus totius a.c. neq; ptiū eius: qz vnius nō est nisi vnus motus: ⁊ tō toti q̄ ptibus assignatus est iam alius motus: neq; iterū pōt dici q sit alicuius alterius mobilis: qz tot⁹.t.i. est q̄daz motus ꝯtinuus: ⁊ motus ꝯtinuus oz q sit ꝯtinuorū: vt in q̄nto ōnsuz est: vnde nō pōt esse q ps hui⁹ motus ꝯtinui qui est.t.i. sit alicuius mobilis qd nō ꝯtinuet cum a.b.c. Silr ēt sequit incōueniens si dicat q motus par-

Lec.7. T.c.4. tium excellat sm diuisionē: qz sequet q partes excedāt totū: qd est ipossibile. Si ergo hoc est ipossibile q excedat vel deficiat: necesse est q motus ptiū sit eq̄lis ⁊ idez motui totius. Deīde ꝯcludit. Hec igit diuisio est sm motus ptiū: ⁊ necesse est q talis ptitio inueniat in motu pp hoc q omne qd mouet est partibile. ℭ Secundo ibi.

ℭ Demonstratio tertia ostendens idem quod supra.

Motus

Motus

T.c.36. ℭ Alius autez sm tēpus. Quoniaz enim omnis motus in tempore. Tempus autem omne diuisibile est: in minori autez minor motus necesse est omnem diuidi motū secundū tempus.

Lec.3. T.c.16. T.c.37 ℭ Concludit q mot⁹ diuidat sz diuisionē tpis tali rōne: ois motus est in tpe: ⁊ omne tps est diuisibile vt ꝓbatū est: cum ergo in minori tpe sit minor motus: necesse ē q ois motus diuidat sm tempus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quoniaz aūt omne quod mouetur in aliquo mouetur: ⁊ quodā tēpore: ⁊ omnis moti est motus: necesse est easdez diuisiones esse temporis ⁊ motus: ⁊ ipsius moueri ⁊ quod mouetur: ⁊ in quo motus est. Sed non omniū similiter est: in quibus motus est: sed quanti quidez secunduz seipsuz: quales autez secundū accidens.

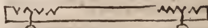
ℭ Ondit que sil diuidant cū motu. ⁊ circa hoc tria fac: primo ponit q̄nq; que simul diuidunt: scd̄o ōndit q in oibus predictis simul inuenit finitū ⁊ infinitū: ibi. Et in ipso finita esse. Tertio ostendit in quo hoꝝ inuenit diuisio ⁊ infinitū: ibi. Secutum aūt maxime est. Circa primum duo facit: primo proponit qd intēdit: scd̄o manifestat propositū: ibi. Accipiat enim tps. Dicit ergo q qz omne qd mouet: mouet in aliquo.i. sm aliqd genus vel spēm: ⁊ iterū in aliquo tpe: ⁊ iterū cuiuslibet mobilis est aliqs motus: necesse est q ista quinq; sil̄r diuidant.s. tps ⁊ motus: ⁊ ipsum moueri: ⁊ mobile qd mouet: ⁊ id in q ē motus vel locus vel qualitas vel q̄ntitas. Sed tamen non est eodem modo diuisio oium eoꝝ in quibus ē motus: sed quorūdā quidē per se: quorūdam vero per accidens: per se quidez oium eoꝝ que ptinent ad gen⁹ q̄ntitatis: vt est in motu locali: ⁊ etiā in augmēto ⁊ decremēto: per accidens vero in his que pertinēt ad qualitatez vt in motu alterationis. ℭ Secundo ibi.

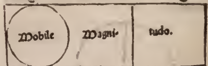
ℭ Accipiatur enim tempus in quo mouetur in quo sit.a. ⁊ motus in quo.b. Si igitur per totuz in omni motuz est tempore: in medio per minorem: ⁊ iterum hoc diuiso per minorem huius: ⁊ sic semper.

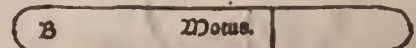
ℭ Manifestat qd dixerat: ⁊ primo q̄tum ad hoc q tps ⁊ mot⁹ simul diuidunt: scd̄o q motus ⁊ ipsuz moueri sil diuidunt: ibi. Eodem aūt modo. Tertio ostēdit idem de motu ⁊ eo in quo est motus: ibi. Similiter aūt demōstrabitur. Circa primū duo facit: primo ostēdit q ad diuisionem tpis diuidit motus: scd̄o q ecōuerso ad diuisionem motus diuidit tempus: ibi. Similiter autem ⁊ si motus. Dicit ergo primo. ponatur q tps in quo aliquid mouet sit.a. ⁊ motus qui est in hoc tpe sit.b. Manifestū est aūt q si aliquid mouetur per totā magnitudinem in toto tpe: qd i medietate tēporis mouet per minorē magnitudinē: idem est aūt moueri toto motu ⁊ p totā magnitudinē: ⁊ per ptez motus ⁊ per partē magnitudinis: vnde manifestū est q si in toto tpe mouet toto motu: q in parte tpis mouebitur minori motu: ⁊ iterū diuiso tpe inuenietur minor mot⁹: ⁊ sic semp: ex quo pz q sm diuisionem temporis diuiditur motus. ℭ Secundo ibi.

ℭ Demonstratio ostendens q motus diuiditur sm diuisionem temporis.

A Tempus.

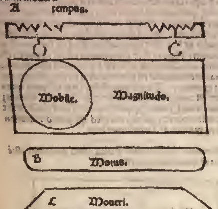
ℭ Similiter aūt ⁊ si motus diuisibilis sit: ⁊ tēp⁹ diuisibile. Si eniz per totuz in oi: per mediuz in medio: ⁊ iteruz per minorez in minori.

ℭ Dicit q ecōuerso si motus diuidit ⁊ tps diuidit: si per totū motū mouet in oi tpe: per mediū motus mouebit in medio tpe: ⁊ semp minor erit motus in minori tpe: si sit mobile idem: vel eque velox. ℭ Deinde cum dicit.

T.c.38. ¶ Eodez autē modo ꝛ ipsuz moueri diuidetur. Sit eniz in quo est.c.ipsum moueri. Secundū igitur medium motum minoꝛ erit toto: ꝛ iteruz secunduz medietatis mediuz: ꝛ sic semper.

¶ Ostendit ꝙ motus ꝛ moueri simul diuidunt: ꝛ circa h̄ duo facit: primo oñdit ꝙ ipsum moueri diuidit ſ3 diuisionem motus: scd̄o ꝙ motus diuidit ſm diuisionē eius qd̄ est moueri: ibi. Est aūt ꝛ ponentē. Dicit ergo primo ꝙ eodē modo pꝛobat ꝙ ipsum moueri diuidit ſm diuisionez tp̄is ꝛ motus: ꝛ ip̄m moueri. Sic manifestum est aūt ꝙ nō tm̄ mouet aliqd ſm ptem motus ꝙuis ſm totum motū. Manifestū est ergo ꝙ ſm mediuz motū ꝑs eius qd̄ est moueri erit minoꝛ toto ip̄o moueri: ꝛ adhuc minoꝛ ſ3 medietatis mediū: ꝛ sic semꝑ ꝓcedet: ꝙ sicut tp̄s ꝛ motus semꝑ diuidunt: ita ꝛ ip̄3 moueri. ¶ Scd̄o ibi.

¶ Demonstratio ostendens ꝙ motus diuiditur ſm diuisionem moueri.

¶ Est autē ꝛ ponentē secundū vtrūq3 motuum ipsuz moueri: vt scd̄m.d.c.ꝛ.c.e.dr̄e ꝙ totū erit secunduz totuz. Si nāq3 aliud plus erit ipsum moueri ſ3 eundez motuz: sicut determinauim⁹: ꝛ motū diuisibilez in partiuz motus esse. Accepto.n.ipso moueri ſm vtrūq3 ꝯtinuū erit totū.

¶ Pꝛobat ꝙ econuerso motus diuidit ſ3 diuisionē eius quod est moueri: sint enim due partes motus d.c.ꝛ.c.e. ſm quaꝝ vtrāq3 aliquid mouetur: ꝛ sic si partibus eius quod est moueri respondent partes motus: opoꝛtet di-
Lec.6. cere ꝙ toti rñdeat totum: qꝛ si aliquid plus esset in vno
T.c.33. ꝙ in altero: erit hic argumentari de moueri ad motum:
T.34. sicut supꝛa argumentati sumus quādo ostēdimus ꝙ motus totius est diuisibilis in motus partiuz. ita ꝙ nō potest deficere nec excellere: similiter etiā ꝛ partes eius qd̄ est moueri nō possunt excedere partes motus nec deficere: qꝛ.n.necesse est accipere ſm vtranq3 partez mot⁹: hoc quod est moueri: necesse est ꝙ totum moueri sit cōtinuuz: coꝛrespondens toti motui: ꝛ ita semper partes eius quod est moueri rñdent ptibus motus ꝛ totū toti: ꝛ sic vnum diuiditur ſm alterum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Demonstratio ostendens ꝙ moueri diuiditur ſm diuisionem motus.

D. Pars motus C. Pars motus E.

mobile.

pars moueri | pars moueri.

¶ Similiter autem demonstrabitur ꝛ longitu- T.c.39.
do diuisibilis: ꝛ omnino illud omne in quo est mutatio preter quedam: que secunduz accidēs. Quod enim mutatur est diuisibile: vno enim diuiso omnia diuidentur.

¶ Oñdit idē de eo in quo est motus: ꝛ dicit ꝙ eodē modo demōstrari pōt ꝙ lōgitudo in qua mouet aliqd ſm locū sit diuisibilis ſ3 diuisionē tp̄is ꝛ motus ꝛ ipsius moueri: ꝛ qd̄ dicimus de lōgitudine in motu locali: est etiā intelligēdum de omni eo in quo est mot⁹: nisi ꝙ q̄dā sūt diuisibilia p acciñs: sicut qualitates in motu alteratiōis: vt dcm̄ est. ꝛ inde est ꝙ oīa ista sic diuidunt: qꝛ illud qd̄
mutat est diuisibile. vt oñsum est supꝛa. Unde vno hoꝝ Lec. 5.
diuiso: oꝫ ꝙ oīa diuidantur. ¶ Deinde cum dicit. T.c. 32.

¶ Et in ipso finita esse aut infinita similiter se habebit de omnibus.

¶ Oñdit ꝙ sicut ꝯsequuntur premissa idiuisibilitate: ita ꝯsequunt se in hoc qd̄ est esse finita vel infinita: ita ꝙ si vnum istoꝛum fuerit finitū oīa erunt finita: ꝛ sic infinitū similiter. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Secutum autem maxime est diuidi omnia. ꝛ infinita esse ab ipso mutante. Hoc eniz inest mutanti diuisibile ꝛ infinitum. Diuisibile quidem igitur ostensuz est pꝛius. Infinituz autē in sequentibus erit manifestuz.

¶ Oñdit in quo premissoꝝ: p̄mo inueniat diuisibilitas ꝛ finitū seu īfinitū: ꝛ dicit ꝙ maxime ab ipso qd̄ mutat ꝯsequit de oībus aliꝗs ꝙ diuidant: ꝛ ꝙ sint finita vel infinita: qꝛ illud qd̄ est p̄mū nālr in motu est ip̄3 mobile: ꝛ statim ipsi ex sua nā inest esse diuisibile ꝛ esse finitū vel īfinitū: ꝛ sic ex ipso ad alia deriuat diuisibilitas vel finitum:
qūo aūt ip̄m mobile sit diuisibile: ꝛ p ip̄3 alia diuidant: Lec.5.
oñsuz est pꝛius. S3 qūo ēt hoc sic se h3 de īfinito oñdet T.c.3
inferius in hoc eodem.6.libꝛo. Lec. VIII. Lec.9.

Q Uoniam autem omne quod muta- T.c.6.
tur ex quodam in aliquid mutatur: ne- T.c.4.
cesse est quod mutatur: cum mutatum est: esse in quo mutatuz est.

¶ Postq̄ phs oñdit q̄liter diuidat motus h̄ determinat de oꝛdine ptiū mot⁹: ꝛ p̄mo inq̄rit an sit p̄mū in motu: scd̄o oñdit qūo ea q̄ sūt i motu ꝓcedūt seriatim: ibi. Om̄ aūt oē qd̄ mutat in tp̄e mutat. Circa p̄mū duo facit. pꝛimo oñdit ꝙ id in quo p̄mū mutatū ē: ē idiuisibile: scd̄o oñdit qūo in motu possit inueniri p̄mū: ꝛ qūo nō possit. ibi. Dr̄ aūt in quo p̄mū mutatū ē. Circa p̄mū duo facit: p̄mo p̄mittit qd̄dā qd̄ ē necessariū ad ꝓpositi oñsionez: scd̄o oñdit ꝓpositū: ibi. In quo aūt p̄mo mutatū ē. Circa p̄mū duo fac̄: p̄mo ꝓponit qd̄ intēdit: scd̄o ꝓbat ꝓpositū: ibi. Qd̄ mutat.n. Dicit ergo pꝛio ꝙ qꝛ oē qd̄ mutat mutat de vno termino in aliū: necesse est oē qd̄ mutat:

qñ iā mutatū est esse in termino ad quē. ℭ Secūdo ibi.

ℭ Quod mutatur enim ex quo mutatur distat: aut deficit ipsum: ꝛ aut idem est mutari ꝛ deficere: aut sequitur ad mutari ipsum deficere. Nam quod est mutatū esse defecisse: similiter

T.c.41. enim vtrunqꝫ se hꝫ ad vtrūqꝫ. Quoniā ergo vna mutatio est scdm contradictionē: quando mutatuꝫ est ab eo quod non est inesse: deficit non ens: erit igitur inesse. Omne.n. necesse est esse: aut non esse. Manifestum igitur ꝙ in mutatione scdm contradictionē quod mutatum est: erit in quo mutatuꝫ est: si autē in hac ꝛ in alijs est: similiter enim in vna ꝛ in alijs est.

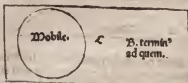
ℭ Probat ꝓpositū duabus rōnibus: quaꝝ prima est ꝑticularis: scda vlis. Prima rō talis est. oē qd mutatur oꝫ ꝙ distet a termino a quo mutat: sic pꝫ ī motu locali in q̄ locus a quo mutat remanet: ꝛ mobile p motū fit distās ab eo: aut oꝫ ꝙ ipse terminꝰ a quo deficiat: sicut ē in motu alterationis: cū.n. ex albo fit nigrum ipsa albedo deficit. Et ad huius ꝓpositiōis manifestationē subiūgit: ꝙ vel mutari est idem qd est deficere: vel ad hoc qd est mutari seqtur ipsum deficere: ꝛ ad hoc qd est mutatum esse seqtur defecisse. s. a termino a quo. vnde manifestū est ꝙ sunt idē subiecto: sed differunt rōne. Nam deficere dr̄ p respectū ad terminū a quo: mutatio aūt magis denominatur a termino ad quē: ꝛ ad manifestationē eius quod dixerat subdit ꝙ similiter vtrūqꝫ se hꝫ ad vtrūqꝫ. s. sicut se habꝫ deficere ad mutari: ita defecisse ad mutatū esse. Ex p̄missis aūt argumentat ad ꝓpositū ondendū in vna spē mutationis: q̄. s. est inter ꝯdictorie opposita. s. inter esse ꝛ non eē: vt pꝫ in gñatione ꝛ corruptione: pꝫ.n. ex p̄missis: ꝙ omne qd mutatur deficit a termino a quo: ꝛ qd mutatū est iam deficit: qñ igit mutatū est aliqd a nō esse in esse: iam deficit a non esse: sꝫ de quolꝫ veꝝ est dicere: ꝙ aut est: aut nō est: qd ergo mutatū est de non esse in esse: mutatū est in esse: ꝛ silr qd mutatum est de esse in non esse: oꝫ ꝙ sit in non esse. Manifestum ergo est ꝙ in mutatione que est scdm ꝯdictionem qd mutatū est: est in eo ad qd mutatū est: ꝛ si est veꝝ in ista mutatione: pari rōne est veꝝ in alijs mutationibus: ex quo pꝫ id qd primo ꝓpositū est. ℭ Scdam rationem ponit ibi.

T.c.42 ℭ Amplius autē ꝛ scdm vnāquāqꝫ accipientibus manifestū est siquidē necesse est quod mutatū est alicubi: aut ex quo mutatū est: aut in aliquo. Quoniaꝫ autē ex quo mutatuꝫ est deficit: necesse est autē esse alicubi. aut in hoc. aut in alio erit: si quidē igitur in alio vt in ipso. c. quod in ipsuꝫ. b. mutatū est: iterū ex. c. mutat in. b. Non enim erat habitū ipsi. b. Mutatio enim continua est. Quare quod mutatū est. qñ mutatuꝫ: mutatur in qd mutatū est. hoc autē est impossibile. Necesse ergo quod mutatū est esse in hoc ī qd

T.c.43 mutatū est. ℭ Manifestū igit est: ꝛ qd factum cū factuꝫ est: erit. ꝛ quod corruptuꝫ est: nō erit. vniuersaliter enim dictuꝫ est ꝛ de oī mutatione. ꝛ maxime est manifestuꝫ in ea que est scdm ꝯtradictionem. Qd quidē igitur qd mutatū est. cum mutatuꝫ est. primo in illo est. manifestum est.

ℭ Et dicit. ꝙ hoc idē pōt esse manifestū ꝯsiderando scdm vnāquāqꝫ mutationē: ꝛ manifestat in mutatione locali: omne.n. qd mutatū est: necesse est esse alicubi: vel in termino a quo: vel in aliquo alio: sꝫ qꝛ illud qd mutatū est iam defecit ab eo ex quo mutatū est: necesse est ꝙ sit alibi: aut igitur necesse ē ꝙ sit in hoc de quo intēdimus. s. in termino ad quē: aut in alio: ꝛ si est in hoc habet ꝓpositum. Si aūt in alio: ponamus ꝙ aliqd moueat in. b. ꝛ qñ mutatū est non sit in. b. sed in. c. tūc oportebit dicere ꝙ ēt de. c. mutetur in. b. qꝛ. c. ꝛ. b. non sunt habita. i. ꝯsequenter se habētia: oꝫ.n. ꝙ tota huius mutatio sit ꝯtinua: ꝛ in ꝯtinuis vnū signum nō est ꝯsñter se hñs ad alterum: qꝛ necesse ē ꝙ cadat in medio aliqd sui generis: vt supra ꝓbatum est: qꝛ sequet si illud qd mutatū est qñ mutatū est sit in. c. ꝛ de. c. mutatur in. b. qd est terminus ad quē: ꝙ qñ mutatum est tūc mutatur in qd mutatum est: qd est impossibile: non.n. simul est mutari ꝛ mutatū eē: vt supra dcm̄ est: nihil aūt differt si hmōi termini. c. ꝛ. b. accipiant in motu locali vel in quacūqꝫ alia mutatiōe: necesse est ergo vlr veꝝ eē: ꝙ id qd mutatū est qñ mutatum est: est in hoc ad quod mutatum est. i. in termio ad quē: ꝛ ex hoc vlterius ꝯcludit ꝙ illud qd factum est qñ factum est habꝫ esse: ꝛ qd corruptū est qñ corruptū est: est nō ens. Ostensum est.n. vlr hic de omni mutatione: ꝛ maxime manifestū est in mutatiōe q̄ est scdm ꝯdictionem: vt ex dictis pꝫ. Sic igit manifestuꝫ est ꝙ id quod mutatum est cum primo mutatū est: est in illo ad qd mutatuꝫ ē: addit aūt [primo] qꝛ postq̄ mutatū ē ad aliqd posset ex inde moueri: ꝛ ibi non esset: sed qñ primo mutatum est oꝫ ꝙ sit ibi. ℭ Deinde cum dicit. Lec. 1. T. cō. 1. Lec. 5. T. c. 32.

ℭ Demonstratio probans ꝙ illud quod mutatum est: ē in eo in quod mutatum est.

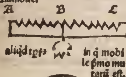

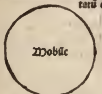
ℭ In quo autem primo mutatuꝫ est. quod mutatum est. necesse atbomum esse. Dico autē primo quod non est per alterum. aliquid ipsius esse huiusmodi sit. Sit igitur diuisibile quod est. t.c.44. a. c. ꝛ diuidatur scdm. b. siquidē igitur in. a. b. mutatum est. aut iterum in. b. c. non vtiqꝫ in primo quod est. a. c. quod mutatum est erit. si autem transmutabat in vtroqꝫ. necesse est.n. in vtroqꝫ transmutatum esse. aut transmutari. ꝛ vtiqꝫ in toto transmutabatur. sed erat mutatum. Eadem autem ratio ꝛ si in hoc quidem mutatur. in hoc autem mutatum est. Erit enim aliquid primo prius. Quare non erit vtiqꝫ diuisibile in quo T.c.45 mutatum est. ℭ Manifestum est igitur. quia ꝛ quod corruptū est. ꝛ quod factū est in atbomo hoc quidem corruptum. hoc autem factuꝫ est.

ℭ Ondit ꝙ mutatū esse primo ꝛ p se: ē in indiuisibili ꝛ dicit ꝙ illud tps in quo primo mutatū est qd mutatuꝫ est:

necesse est ꝙ sit atomū.i.indiuisibile:quare aūt addit:pri mo:exponit subdens ꝙ in illo primo dr̄ aliqd mutatum esse:in quo non dicitur mutatū esse rōne alicuius sue par tis:sicut si dicatur aliquod mobile mutatū esse in die:qr mutatū est in aliqua parte illius diei:nō enim primo mu tatur in die. Quod aūt illud temporis in quo primo mu tatum est sit indiuisibile:sic probat:si enim sit diuisibile sit a c.r diuidatur scdm b.necesse est dicere q̄ aut in vtroqꝫ mutatum sit:aut in vtraqꝫ parte mutetur:aut in vna par te mutatur:r in alia sit mutatum. Sed si in vtraqꝫ parte mutatū est:non primo mutatū est in toto:sed in parte:si vō dr̄ ꝙ trāsmutet̄ in vtraqꝫ parte oportebit dicere ꝙ transmutet̄ in toto:sic eni dr̄ aliqd in toto tēpore mu tari:qr mutatur in qualibet eius pte:hoc aūt est ꝯtra po situm.positum enim erat:qd̄ in toto a.c.erat mutatū. Si aūt dr̄ ꝙ in vna pte mutatur:r in alia sit mutatum:se quitur idem inconueniens.s.ꝙ non sit primo mutatū in toto:qr cuꝫ pars sit prior toto:r prius mutetur aliqd in parte tpis:ꝙ in toto:sequet̄ ꝙ sit aliqd ꝑus ꝑmo:qd̄ est īpossibile:ergo opꝫ dicere ꝙ id tp̄s in quo aliquid muta tū est:sit indiuisibile. Ex hoc aūt vlterius cōcludit:ꝙ oē quod corruptum est r omne quod factum est:est in idiui sibili tpis factū r corruptū:qr generatio r corruptio sūt termini alterationis.vnde si qualibet motus terminat̄ in instanti:ideꝫ est enim primo mutatum esse qd̄ terminari motum:sequitur ꝙ generatio.r corruptio sint in instāti. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Demonstratio ostendens ꝙ id in quo aliquid primo mutatum est non est tempus neqꝫ aliquid diuisibile:sed instans r indiuisibile.

¶ Dicitur autem in quo primo mutatū est dupli citer. Aliud quidem in quo primo perfecta est T.c.46 mutatio. Tunc enim verum est dicere ꝙ mutatū est. Aliud vero in quo primo cepit mutari. Se cundum quidem igitur finem mutationis ꝙ pri mum dicitur existit r est:contingit enim perfici mutationē:r ē mutationis finis:qd̄ ostēsuꝫ ē indi uisibile esse:pp id ꝙ finis est. Qd̄ aūt scdm princi pium oīno nō est:non eni principium est muta tionis:neqꝫ in quo prius quis mutabitur.

¶ Ostendit quō in motu possit accipi primū:r circa hoc duo facit:primo ꝓponit veritatē:scdo probat:ibi. Sit enim primum. Dicit ergo primo ꝙ hoc quod dicitur:in q̄ primo mutatū est aliquid:potest intelligi dupliciter:vno modo in quo primo mutatio est perfecta vel termi nata:tunc enim verum est dicere ꝙ mutatum est quando iam mutatio est facta. Alio modo potest itelligi:in quo primum mutatum est:idest in quo primo incepit muta ri:non in quo primo fuit verum dicere ꝙ iam mutatum esset:primo igitur modo accipiendo scilicet secundū ter minationeꝫ mutationis:dicitur in motu r est in eo quod primo mutatum est:contingit enim aliquādo primo ter minari mutationem:quia cuiuslibet mutationis est ali quis terminus:r hoc modo intelleximus quod primo mutatum est esse indiuisibile:r ostensum est hoc hac ra tione:quia est finis.i.terminus motus. Omnis autem ter minus continui indiuisibilis est:sed si accipiatur quod pri mo mutatum est:secundo modo dicendi scilicet secundū principium idest secundum primam partē motus.sic non est in quo primo mutatum est:non enim est accipere ali quod principium mutationis idest aliquam primam par tem mutationis quam non precedat alia pars:similiter etiam non est accipere aliquid primum in tēpore in quo primo mutetur. ¶ Secundo ibi.

¶ Sit enim primum in quo sit a.d.hoc igitur in diuisibile quidem non est:accidit enim habita esse ipsa nunc. Amplius autem si in c.a.tempo re oīno quiescit:ponatur enim quiescens:r in.a. quiescit. Quare si impartibile est a.d.simul quie scet r mutatum erit. In.a.quidem enim quie scit. In.d autem mutatum est:quoniam autem T.c.47 non est impartibile:necesse est diuisibile esse:r in quolibet huiusmodi mutatum esse:diuiso enim ipso a.d.siquidem in neutro mutatum est:neque in toto est a.d.si autem in ambobus mutatur in omni:si vero in altero tantum mutatum est non in toto primo. Quare necesse est in quolibet mu tatum eē:manifestum igitur est:ꝙ nō est in quo primo mutatū est:infinite enim diuisiones sunt.

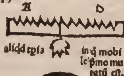
¶ Probat ꝙ nō est accipere primū in quo mutatū est ex parte principij:r primo rōe accepta ex pte tpis scdo ex parte mobilis:ibi. Neqꝫ itaqꝫ in eo quod mutatum est. Tertio ex pte rei in qua motus est:ibi. Ipsuꝫ aūt qd̄ mu tatur. Circa primū ponit talem rōem.si est aliqd tēporis in quo primo mutatū est:sit illud a.d.hoc igitur aut ē di uisibile aut indiuisibile:si est indiuisibile sequent̄ duo in conuenientia:quoꝝ primum est ꝙ ipsa nūc in tpe sint ha bita.i ꝯsequētia:qd̄ qdem incōueniens hac ratione seqꝛ tur:ꝙ tp̄s diuiditur sicut r motus:vt supra ostēsum est:si autem aliqua pars motus fuerit in a.d.necesse est dicere ꝙ a.d.sit aliq̄ pars tēporis:r ita tp̄s erit ꝯpositū ex idi uisibilibus. Indiuisibile aūt temporis est ipsum nunc.se quetur ergo ꝙ ipsa nūc ꝯsequēter se habeant in tempo re. Scdm inconueniens est:ponamus enim ꝙ in tēpore quod precedit ipsuꝫ a.d.quod est.c.a.ideꝫ mobile qd̄ po nebatur moueri in a.d.totalr̄ quiescat.si ergo i toto c.a. quiescit:seqtur ꝙ quiescat in a.quod est aliqd eius.si er go a.d.est indiuisibile:vt dictum est:sequit̄ ꝙ simul aliqd quiescat r moueatur:cōclusum est eni ꝙ quiescat in c.a. r positū erat ꝙ in a.d.moueretur.idem aūt est a.r a.d.si a.d.sit indiuisibile.sequetur ergo ꝙ in eodem quiescat r moueatur. ¶ Sed aduertendū est ꝙ nō seqtur si aliqd quiescit in toto tēpore ꝙ q̄escat in vltimo eius indiuisi bili:qr ostensum est supra ꝙ in nunc neqꝫ mouet̄ aliquid neqꝫ quiescit.sed Arist.hoc ꝯcludit hic ex hoc qd̄ poni tur ab aduersario:qr id tēporis in quo primo mouetur est indiuisibile.r si contingit moueri in indiuisibili tēpo-

Lect. 6. T.c.36. & 37.

Lect.5. T.c.29. & 30.

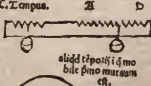
rie:contingit eadem rõne in diuisibili tempore deficere. Remoto ergo q a.d. in quo dicitur primo moueri sit impartibile: relinquitur q necesse sit illud esse diuisibile: ꝛ ex quo in a.d. ponitur primo moueri: sequitur q in quolibꝫ eius moueatur. quod sic probat: diuidatur eniꝫ ipm a.d. in duas partes: aut igitur i neutra parte mutatur: aut in ambabus. aut in altera parte tantũ. si in neutra mutatur sequitur q neqꝫ in toto: sed si mutetur in ambabus ptibus tunc poterit poni q mutatur in toto: sed si in altero tãtũ moueatur sequetur q moueatur in toto: sed non primo: sed rõne partis: qꝛ igitur pmo ponitur moueri in toto: oꝫ hoc accipere q in qualibꝫ parte eius moueatur. sꝫ tẽpus diuiditur in infinitũ: sicut ꝛ quodlibet continuum: ꝛ ita semper est accipere parteꝫ minorem ante partẽ maiorem: sicut si acciperẽ diem ante mensem ꝛ horã ante diẽ. Manifestum est ergo q non est accipere aliqd temporis in quo primo moueat ita. s. q nõ sit accipere aliquã partem eius in qua primo moueatur: sicut si dareť in q dies est in quo primo aliqd mouetur: hoc nõ potest esse qꝛ in parte eius. s. in prima hora diei primo mouetur q̃ in toto die. ℭ Secundo ibi.

ℭ Demonstratio prima sumpta ex parte temporis ostendens q non est accipere primum in quo mutatum est ex parte principij.

Mobile

ℭ Demonstratio secunda ostendens idem quod supra ex parte eiusdem.

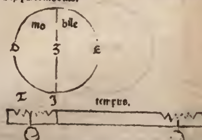

Mobile

T.c.48 ℭ Neqꝫ itaqꝫ in eo quod mutatum est: aliquid ipsius prius est: quod mutatum est: sit enim. d.ꝫ. quod primo mutatum est ipsius. d.e. omne eniꝫ diuisibile esse demonstratum est quod mutatur. Tempus autem in quo d.ꝫ. mutatum est t.i. si ergo in omni d.ꝫ. mutatum est: in medio minus est quod mutatum est: ꝛ prius est ipso d.ꝫ. ꝛ iterum hoc aliud: ꝛ illo alterum: ꝛ sic semper: quare nihil erit primum mutantis quod mutatum est. Quod igitur neqꝫ in eo quod mutatur: neqꝫ T.c.49
in quo mutatur tempore: nihil prius sit: manifestum ex his que dicta sunt.

ℭ Ostendit idem ex parte mobilis cõcludens ex pmissis q neqꝫ in ipso quod mutatur est accipere aliquid quod primo mutet. quod quidẽ intelligẽdum est sm q per motum totius vel partis aliqd determinatũ signum pertransitur. Manifestum est eniꝫ q primo ptransit aliqd determinatuꝫ prima pars mobilis ꝛ 2o 2a ꝛ sic deinceps: alioquin si intelligeretur de motu absolute haberet locũ qd hic dicitur: manifestuꝫ est eniꝫ q simul mouetur totuꝫ ꝛ oẽs partes ei⁹: sed nõ simul pertrãsit aliquid determinatum: sed semper pars ante partem. vnde sicut nõ est accipere primã partẽ mobilis anteq̃ nõ sit alia minor prior ita non est accipere aliquã partem mobilis que pmo moueatur: ꝛ quia tẽpus ꝛ mobile similiter diuiduntur: vt supra ostensum est: conuenienter ex eo qd demonstratum Lect. 6.
est de tempore concludit idem de mobili ꝛ probat sic: sit T.c.31.
mobile ipsum d.e. ꝛ qꝛ omne mobile diuisibile est: vt supra probatuꝫ est: sic pars eius que primo mouetur d.ꝫ. ꝛ Lect. 5.
moueatur d.ꝫ. pertransceũdo aliquod determinatũ signũ T.c.32.
in tẽpore qd sit t.i igitur d.ꝫ. mutatũ est in toto hoc tpe: sequitur q illud quod mutatũ est in medio tẽporis sit minus ꝛ prius motum q̃ d.ꝫ. ꝛ eadẽ ratione erit aliud prius isto: ꝛ iterum aliud prius illo: ꝛ sic semper qꝛ tempus in infinitũ diuiditur: manifestũ est ergo q in mobili non est accipere aliqd qd primo mutatum est: ꝛ sic pꝫ q primuꝫ in motu non potest accipi: neqꝫ ex parte temporis: neqꝫ ex parte mobilis. ℭ Tertio ibi.

ℭ Demonstratio tertia ostendens idem quod supra sumpta ex parte mobilis.

ℭ Ipsum autem quod mutatur: aut secundũ qd mutatur: non etiaꝫ similiter se habebit: tria nãqꝫ sunt que dicuntur secundum mutationem: quod mutatur: ꝛ in quo: ꝛ in quod mutatur: vt homo: tempus: ꝛ album: homo quidem igitur ꝛ tempus diuisibilia sunt. De albo auteꝫ alia ratio est: propter id quod sm accidens omnia diuisibilia sunt cui enim accidit album aut quale: illud diuisibile est. Quoniam quecũqꝫ diuiduntur sm seipsa diuisibilia: ꝛ nõ sm accidẽs: neqꝫ in his erit primũ: vt in magnitudinibus: sit eniꝫ in quo est a.b. magnitudo: motum aũt sit ex. b. in. c. pri·

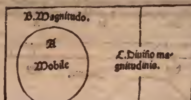
mum igitur si quidem indiuisibile erit b.c.im partibile impartibili erit coniunctum: si vero di uisibile erit aliquid ipso.c.prius in quod muta tum est: et in illo iterum aliud: et sic semper pro pter id quod nullo modo deficit diuisio. Qua re non erit primum in quod mutatum est: simili ter autem et in quantitatis mutatione: et hec qui dem enim continuo est: manifestum igitur quod in so la mutatione que est secundum qualitatem contingit indi uisibile per se esse.

¶ Ondit idem ex parte rei in qua est motus: premittit ta men quod non similiter se habet de eo quod mutatur vel vt melius dicatur secundum quod mutatur: sicut de tempore et mobili. Cum.n.sit tria accipere in mutatione.s.mobile quod mutatur vt homo: et in quo mutatur vt tempus: et in quod mutatur vt album: horum duo .s.tempus et mobile sunt semper diuisibilia: sed de albo est alia ratio: quia album non est diuisibile per se: sed tamen ipsum quod omnia alia huiusmodi sunt diuisibilia per accidens: inquantum.s.illud cui accidit album vel quecunque alia qualitas est diuisibile: diuisio autem albi per accidens potest esse dupliciter: vno modo secundum partes quantitatiuas sicut si superficies alba diuidatur in duas partes album per accidens diuisum erit: alio mo do secundum intensionem et remissionem: quod.n.vna et eadem pars sit magis vel minus alba non est ex ipsa ratione albedinis: quia si esset separata non diceretur secundum magis et minus: sicut neque substantia suscipit magis neque minus: sed est ex diuer so modo participandi albedinem ex parte subiecti diuisi bilis: pretermisso igitur hoc quod diuiditur per accidens: si acci pimus ea secundum que est motus que diuiduntur per se et non per accidens: neque etiam in his erit primum: et manifeste mus hoc: primo in magnitudinibus in quibus est motus localis: sit.n.magnitudo spacij in quo est a.b.et diuidatur in c.detur ergo quod ex.b.in.c.aliquid primo moueatur: aut igitur b.c.est diuisibile aut indiuisibile: si indiuisibile sequitur quod impartibile erit coniunctum impartibili: quia eadem ratione

Lec.6. secundo pars motus erit in impartibili: sic enim oportet diuide

T.c.37. re magnitudinem sicut et motum: vt supra de tempore dictum est: si autem b.c.sit diuisibile erit accipere aliquod signum prius .i.propinquius ipsi b.quam.c.et sic prius mutatur ex b.in illud quam in.c.et iterum illo erit accipere aliud prius: et sic semper: quia di uisio magnitudinis non deficit: patet ergo quod non est accipere aliquod primum in quod mutatum sit in motu locali: et similiter ma nifestum est in mutatione quantitatis que est augmentum et decrementum: quia hec etiam mutatio est secundum aliquod continuum .s.secundum quantitatem accrescentem vel subtractam: que cum sit in infinitum diuisibilis non est in ea accipere primum: et sic manifestum est quod in sola mutatione que est secundum qualitatem contingit aliquid esse indiuisibile per se: inquantum tamen est diuisibi le per accidens: similiter non est accipere primum in mutatione tali: siue accipiatur successio mutationis inquantum pars post partem alteratur: manifestum est.n.quod non erit accipere primam partem albi sicut nec primam partem magnitu dinis: siue accipiatur successio alterationis secundum quod aliquid idem est albius vel minus album: quia subiectum infini tis modis potest variari secundum magis album et minus al bum: et sic motus alterationis potest esse continuus: et non habens aliquid primum. Lectio. VIII.

¶ Demonstratio quarta ondens idem quod supra sum pta ex parte magnitudinis.

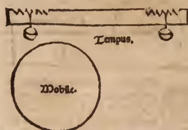

Uoniam autem omne quod mutatur T.c.50.
in tempore mutatur. Dicitur autem in tempore mutari: et sicut primo: et sicut secundum alterum: vt in anno: quia in die mutatur in quo primo tempore mutatur quod mutatur et in quolibet huiusmo di necesse mutari: manifestum igitur et ex diffini tione: primum enim sic diximus. ¶ Sed et ex his T.c.51.
manifestum est: sit enim in quo primo mouetur: quod mouetur.x.r.et diuidatur secundum.k. Omne enim tempus diuisibile est in.x.k.tempore aut mo uetur aut non mouetur: et iterum in.k.r.similiter: si quidem igitur in neutro mouetur quiescet itaque in omni: moueri enim in nullo huiusmodi quod mo uetur impossibile: si vero in altero solum mo uetur: non vtique in primo mouetur quod est.x. r.secundum enim vtrunque motus est: necesse est igitur in quolibet ipsius.x.k.motum ipsum esse.

¶ Postquam phs ondit qualiter sit accipere primum in muta tione et qualiter non. Hic ostendit ordinem eorum que in mo tu inueniuntur adinuicem: et primo premittit quedam necessa ria ad propositum ostendendum: secundo ostendit propositum.ibi. Ostenso autem hoc. Dicit ergo primo quod omne quod mu- Lec.5.
tatur mutatur in tempore: vt supra ostensum est: sed in tem T.c.32.
pore aliquo dicitur aliquid mutari dupliciter: vno mo do primo et per se. Alio modo secundum alterum.i.ratione partis: sicut dicitur aliquid mutari in anno quod mutatur in die: hac ergo distinctione premissa proponit quod intendit pro bare.s.si aliquid mutatur primo in aliquo tempore neces se quod mutetur in qualibet parte illius temporis: et hoc probat dupliciter: primo quidem ex diffinitione eius quod dicitur primum. hoc enim dicitur primo alicui conueni- Lec.1.
re quod conuenit ei secundum quamlibet suam partem: vt in prin- T.c.6.1.
cipio quinti dictum est: secundo probat idem per rationem: sit enim tempus in quo primo aliquid mouetur.x.r.et quia om ne tempus est diuisibile: diuidatur secundum k.necesse est ergo dicere quod in parte temporis que est.x.k.aut moueatur aut non moueatur: et similiter de parte que est k.r.si ergo de tur quod in neutra harum partium mouetur: sequitur quod neque in toto.x.r.moueatur: sed quiescat in eo: quia impossibile est quod aliquid moueatur in tempore in cuius nulla parte moue tur. Si autem detur quod in vna parte temporis moueatur et non in alia: sequetur quod non primo moueatur in.x.r.tem pore: quia oportet quod secundum vtranque partem moueretur: et non secundum alteram tantum. Necesse est ergo dicere quod moueatur in qualibet parte temporis quod est.x.r.et hoc est quod demon strare volumus.s.quod in quo primo tempore aliquid mo

uetur: in qualibet parte eius mouetur. ¶ Secūdo ibi.

¶ Demonstratio probationis q id quod mouetur pmo in aliquo tpe: mouetur in qualibet parte illius tēporis.

T.c.52. ¶ Ostenso autē hoc manifestuz est q omne qd̄ mouetur, necesse est motū esse prius: si enim .x.r. primo tpe per .k.l. motum est magnitudinez: in medietate qd̄ eque velociter mouet : et simul inceptū est: mediū erit motū: si autez eque velox in eodem tempore motū est aliquid : et alterum necesse est per eandem motū esse magnitudinē: quare erit motū prius quod mouetur.

¶ Procedit ad pricipale ppositū ōndēduz: et circa hoc duo facit. primo inducit demōstrationes ad ppositū ōndēdū: scdo ɔcludit veritatē determinatā: ibi. Quare necesse est. Circa primum duo facit. primo ostēdit q ante omne moueri precedit mutatū esse: scdo q ecōuerso ante quodlibet mutatū esse precedit moueri: ibi. Nō soluz aūt qd̄ mutatur. Primuz ostēdit tribus rōnibus: quaꝝ pma talis est: detur q in .x.r. pmo tpe aliqd̄ mobile motum sit per .k.l. magnitudinem: manifestum est q si accipiatur aliud mobile eque velox qd̄ simul inceptum est moueri cū ipso in medietate tpis motuz erit per mediū magnitudinis: cū g sit eque velox illud qd̄ mobile ponit moueri per totā magnitudinē: seqtur q etiā ipsum in eodem tempore .s. in medietate temporis .x.r. motū est iam per cādē magnitudinē: que .s. est pars totius magnitudinis .k.l. sequet ergo q illud qd̄ mouet prius est mutatuz. vt aūt illud qd̄ hic dr̄ manifestius intelligat. Cōsiderandum est q sicut pūctus nominat terminū linee: ita mutatum esse nominat terminū motus: quācūq; autē lineam vel partē linee accipias. semp est dicere q ante cōsumatiōem linee totius sit accipere aliqd̄ pūctum fz qd̄ linea diuidat: et silr añ quemlibet motū et ante quācūq; ptem motus est ac. ipere aliqd̄ mutatū eē: qz dū mobile est in moueri ad aliquē terminū iaz pertransiuit aliqd̄ signū: respectu cuius iam dr̄ mutatū esse: sed sicut pūctū infra lineā est in potētia ante linee diuisionē. In actu aūt qñ iā linea est diuisa: cū pūctum sit ipsa linee diuisio similiter hoc q dico mutatum esse infra motū est in potētia quādo motus nō ibi terminatur: sed si ibi terminetur erit in actu: et quia quod est in actu notius est eo quod est i potētia: ideo Aristo. probauit q illud quod ɔtinue mouetur iam mutatum est aliquid p aliud mobile eque velox cuius motus iaz terminatus est: sicut si quis probaret q in aliqua linea esset pūctum in potentia per hoc q alia linea eiusdem rationis esset diuisa in actu. ¶ Secūdaz rationem ponit ibi.

iplici
tione,
ma

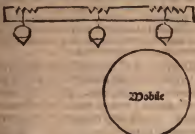
¶ Demonstratio prima probans q omne moueri precedit mutatum esse.

¶ Amplius autez et si in omni tpe qd̄ est .x.r. motum esse dicimus: aut omnino in quolibet tempore: in accipiendo vltimū ipsius tēporis nūc: hoc enim determinans est: et mediū ipsoꝝ nunc tempus est: et in aliis similiter dicetur motū esse: medietatis autez vltimū diuisio est : quare et in medio motū erit: et omnino in qualibet partiū: semper eniz similis diuisionis tēpus est determinatū ab ipsis nunc: si igit omne tēpus diuisibile est: mediū autē ipsoꝝ nūc tempus est: omne qd̄ mutatur infinite mutatū erit. T.c.53.

¶ Que talis est: i toto tpe .x.r. vl' i quocūq; alio dr̄ aliqd̄ mutatū eē p hoc q accipit vltimū nūc ipsius tpis nō q in nūc moueat aliqd̄: sz qz in nūc terminat motus: vnde hic nō accipit mutatū esse pro eo qd̄ est aliqn̄ moueri: sz pro eo q est terminari motū: iō aūt necesse est terminari motū in vltimo nūc tpis mēsurātis motū: qz ipsum nūc determinat tps .s. est terminus ipsius: sicut pūctū linee: et opz oē tps esse medium iter duo nūc: sicut linea est iter duo pūcta: qz ergo moueri est in tpe sequit q motū esse sit in nūc qd̄ est terminus tpis: et si ita est de motu q est i toto tpe: oz etiam q silr dicat de ptibus motus q sūt in ptibus tpis: iam eniz ostēsuz est q si aliqd̄ mouet pmo in toto tpe: qd̄ mouet in qualibz pte tpis: qlibz aūt pe tpis accepta teriat ad aliqd̄ nūc. Oz .n. q vltimū medietatis tpis sit diuisio .s. ipz nūc qd̄ diuidit iter duas ptes tpis: q̄re seqtur q illd̄ qd̄ mouet p totū sit pus motū in medio pp nūc qd̄ determinat mediū: et eadē rō est de q̄libz alia pte tpis: qualitercūq; .n. diuidat tps semp iueniet q̄lz ps tpis determinari a duob' nūc. et post primū nunc tpis mēsurātis motū qdcūq; aliō nūc accipiat i eo iam motū ē: qz illud nūc qdcūq; accipiat ē terius tpis mēsurātis motū: qz igit oē tps diuisibile est in tpa: et oē tps ē mediū iter duo nūc: et in oi nūc qd̄ est vltimū tpis mēsurātis motū: aliqd̄ motū ē: sic pbatū ē: seqt q oē qd̄ mutat sit ifinities mutatū: qz mutatū eē ē terius mot' sic pūctū linee: et nūc tpis. Sic g in q̄lz linea ē signare ifinitios pūctū añ pūctū: et in quolz tpe ifinitios nūc añ nūc pp h q vtrūq; est diuisibile in ifinitū: ita in quolz moueri ē signare ifinities mutatū eē: qz mot' ē in ifinitū diuisibil: sic linea et tps: vt .s. pbatū ē. ¶ Tertiam rōnem ponit ibi. Lec.6. T.c.39.

¶ Demonstratio secunda probans idem quod supra.
X. Tempus nunc. Tempus. R.

T.c.54 ¶ Amplius autē si continue quod mutatur. & non corrumpitur: neq; pausat a mutatione: aut mutari: aut mutatū esse: necesse est in quolibet: in ipso aūt nunc non est mutari necesse mutatuz esse sm vnumquodq; ipsoruz nūc: quare si ipsa nūc infinita sunt: necesse est omne quod mutat̄ infinite mutatum esse.

¶ Que talis est. oē qd̄ mutat̄: si nō corrumpit̄: neq; pausat a mutatione. i. neq; desinit moueri quasi ꝯtinue mutatum: necesse est ꝙ in quolibet nūc tpis in quo mouet̄ vel mutat̄ vel sit mutatū. Sz in nūc non mutat̄: vt ondsuz ē: ergo necesse est ꝙ in quolibet nūc tpis mēsurantis motū
Lec.5. ꝯtinuū sit mutatū: sz in quolibet tpe sunt infinita nūc. qꝛ
T.c.29. nūc est diuisio tpis & tps est in infinitū diuisibile: ergo oē qd̄ mutat̄ est infinities mutatū: & ita sequit̄ ꝙ ante oē moueri sit mutatū esse: non q̄si extra ipm moueri existens: sed in ipso: vt terminans aliquā ptem eius. ¶ Secundo ibi.

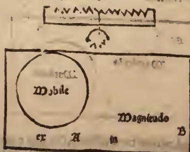
T.c.55 ¶ Non solū autem quod mutat̄: necesse est mutatū esse: sed etiaz mutatū necesse prius mutari.

¶ Probat e ꝙ econuerso ante oē mutatū eē precedat mutari: & pmo ex pte tpis: scdo ex pte rei sm quā est mot⁹. ibi. Ampli⁹ aūt in magnitudine. Circa primū duo facit. pmo ꝓponit ꝓpositū. scdo demonstrat qddam necessarium ad ꝓbandum ꝓpositum. ibi. Oē. n. qd̄ ex quodam: Tertio inducit ꝓbationez principalis ꝓpositi. ibi. Qm̄ igitur. Dicit ergo primo. ꝙ non solum oē qd̄ mutat̄ necesse est mutatum esse iam: sed etiam oē qd̄ mutatuz est: necesse est prius mutari: qꝛ mutatū esse est terminus ei⁹ quod est moueri. Unde oportet ꝙ ante mutatū esse precedat moueri. ¶ Secundo ibi.

¶ Omne enim quod ex quodam in quiddam: mutatum est: & in tempore mutatum est. Sit enim in ipso nūc. ex. a. in. b. mutatur ergo in codez quidem nunc: in quo est in ipso. a. non mutatum est: similiter enim esset in ipso. a. & in. b. Quod enim mutatum est: quando mutatū est: quod non est in hoc: ostensum est prius: si vero in alio est: in medio erit tempus. Non enim coniuncta erat ipsa nunc.

¶ Ponit quoddā necessariū ad ꝓpositi ꝓbationem. s. ꝙ omne quod mutatur ex quodā in quoddā: sit mutatū in tpe. Sed aduertendū ꝙ hic mutatum esse non est idem quod terminari motū. Supra. n. ostensum est ꝙ id tēporis in quo pmo dicitur mutatū esse est indiuisibile: sz accipitur hic mutatum esse sm ꝙ significat ꝙ aliquid prius mouebatur. q. d. omne quod mouebatur: mouebatur in tempore: & hoc probat sic: si hoc non est verū: sit aliqd mutatuz ex. a. in. b. idest ex vno termino in alterū in ipso nūc. hoc posito sequitur ꝙ quando est in ipso. a. idest in termino a quo. in eodē nunc nondū est mutatū: qꝛ iam supra ostensum est: ꝙ illud qd̄ mutatum est quādo mu- Lec.7.
tatum est non est in termino a quo: sed magis in termino a pri°
ad quem. sequeretur ergo ꝙ simul esset in. a. & in. b. oz ergo dicere ꝙ in alio nunc sit in. a. & in alio nūc mutatum sit. Sed inter quelibet duo nunc est tpus mediū: qꝛ duo nūc non possunt esse sibi ꝯiūcta imediate: vt supra osten-
suz est. Relinquitur ergo ꝙ omne qd̄ mutatur: mutatur Lec.1.
in tpe. Uidetur aūt qd̄ hic ꝯcluditur habere instantiaz T.c.3.
in generatione & corruptione inter quorū terminos non est aliquod mediū. Si. n. inter nunc in quo est in termino a quo: & inter nunc in quo est in termino ad quez sit tps mediū: sequetur ꝙ aliquid sit mediū inter esse & non esse: qꝛ in illo medio tempore id qd̄ mutatur neq; esset ens neq; non ens. Sed qꝛ ratio que hic ponitur demonstratiua est: oportet ꝙ hic dicitur aliquo modo etiaz in generatione & corruptione saluari: ita tamen ꝙ aliquo modo etiā hmōi mutationes sint momentanee: cuz non possit esse aliquod mediū inter extrema earū. Est igitur dicēdum ꝙ illud quod mutatur de non esse in esse vel econ-
uerso non est simul in non esse: ꝙ esse: sed sicut in. 8. dicet Lec.17.
non est dare vltimum instans in quo id quod generatur T.c.69.
sit non ens: sed est dare primū instans in quo est: ita ꝙ in tempore precedenti illud instans est non ens: inter tempus autem & instans quod terminat motū non est aliqd medium: & sic non oportet ꝙ sit mediuz inter esse & non esse: sed qꝛ tempus quod precedit instans quo primo ē quod generatur mensurat aliquem motū. sequitur ꝙ sicut illud instans in quo primo est quod generatur est terminus precedentis temporis mensurantis motū: ita incipere esse est termin⁹ precedentis motus. Si ergo generatio dicatur ipsa inceptio essendi sic est terminus motus: & sic est in instanti: qꝛ terminari motū quod est mutatū esse est in indiuisibili temporis. vt supra ondsum est. Si aūt generatio accipiatur ipsa inceptio essendi cū toto motu precedente: cuius ē terminus: sic non est in instā-
ti: sed in tempore: ita ꝙ in toto tēpore pcedenti est non T.c.44.
ens illud quod gn̄atur & in vltimo instanti est ens: & similr dicendum est de corruptione. ¶ Tertio ibi.

¶ Demōstratio ꝓbās ꝙ oz ꝙ oē qd̄ mouet̄ moueat̄ i tpe
In nunc tpis.

¶ Quoniam igitur in tempore mutatuz est: tē-
pus autez omne diuisibile: in medio aliud erit T.c.56.
mutatū: & iterū in illi⁹ medio: aliud: & sic semper. Quare mutabitur prius.

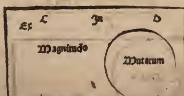
¶ Probat pncipale ꝓpositū tali rōne: oē qd̄ mutatū est

in tempore mutabatur: vt probatū est: omne autem tps est diuisibile: qd autem in aliquo tpe mutatur in qualibet parte illius tpis mutatur: ergo oportet dicere q illud quod mutatum est in toto aliquo tpe mutabat prius in medietate temporis: et iterum in medietate medietatis. et sic semp procedetur. pp hoc q tempus est in infinitum diuisibile: ergo sequit q omne quod mutatum est prius mutabatur: et ita ante omne mutatum esse pcedit mutari. ℭ Deinde cum dicit.

T.c.57. ℭ Amplius autez in magnitudine manifestius est quod dicitur propter id quod continua est magnitudo in qua mutatur quod mutatur. Sit eniz mutatuz ex.c.in.d. Ergo si indiuisibile est ipsuz.c.d. impartibile erit ipartibili coniunctū. Quoniaz autez hoc impossibile est. necesse est magnitudinez esse: quod inter est et in infinita diuisibile: quare si in illa mutatur prius: necesse ergo oē quod mutatuz est mutari prius.

ℭ Ondit idem ratiōe accepta ex parte eius fm qd mutabat: et primo qtum ad motus q sunt in qtitate: scdo qtum ad alias mutatiōes. ibi. Eadem.n. demonstratio est. Dicit ergo primum q hoc qd dictū est ex parte tpis cōiter ad omnē mutationem manifestius pōt accipi ex parte magnitudinis: qz magnitudo est manifestior q tēpus: et magnitudo continua est sicut et tps: et in ea aliqd mutatur. s. illud qd mouetur fm locum vel qd mouetur fm augmentū et decrementū: sit ergo aliquid mutatum ex.c.in.d. nō autem potest dici q totum quod est.c.d. sit indiuisibile: qz oportet q.c.d. sit ps alicuius magnitudinis: sicut motus q est ex.c.in.d. est pars motus totius.
Lec.6. Silr.n. diuiditur magnitudo et motus vt supra ostēsum
T.c.37. est. Si aūt aliquod indiuisibile sit pars magnitudinis. se-
Lec.1. quit q duo impartibilia erunt imediate ɔiuncta. qd est
pn° fe impossibile: vt supra ostēsum est. Non ergo pōt dici q
per to totū.c.d. sit indiuisibile: ergo necesse est q id qd est inter
3 c.et.d. sit quedam magnitudo: et p ɔñs q in infinitū diuidi possit: sed semp prius mutat in parte magnitudinis: q sit mutatū p totā magnitudinez: ergo necesse ē oē qd mutatū est: prius mutari: sicut necesse est q añ qualibet magnitudinem totam sit ps eius. ℭ Secundo ibi.

ℭ Demonstratio probans q ante omne mutatum esse precedit mutari.

ℭ Eadem enim demonstratio est in non conti-
T.c.28. nuis: vt in contrarijs et contradictione. Accipimus eniz in tempus in quo mutatuz est: et iteruz eadez dicemus.

ℭ Ostendit q idē necesse est esse in illis mutationibus q non sunt fm aliqua ɔtinua: sicut de alteratiōe que ē inter ɔrias qlitates: et de gñatione et corruptione q sunt inter ɔtradictorie opposita: lz.n. in his non possit hoc demōstrari ex parte rei fm quā est motus: accipietur tñ tps in quo sunt hmōi mutatiōes: et eodē modo pcedet. Sic igit in trib⁹ mutatioibus. s. alteratione et corruptione et gñatione hz locū sola prima ratio: in alijs aūt tribus. i. augmento et decremento et loci mutatione hz locum vtraqz. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quare necesse est mutatuz omne mutari prius: et quod mutatur mutatuz esse. et est in ipso mutari mutatuz esse prius. Ipso autez mutatuz esse mutari: et nullo modo cōprehenditur primuz. Causa autez huiusmodi est: non esse impartibile impartibili coniunctuz. In infinituz eniz diuisio est sicut in his que augmentantur et minuuntur lineis.

ℭ Cōcludit pncipale ppositum: et pmo in cōi. scdo spālr qtū ad gñatione et corruptiōez. ibi. Manifestū igit. Cōcludit ergo pmo ex pmissis q necesse ē oē mutatū prius mutari: et qd mutat prius esse mutatū: et sic verū est dicere q in ipso qd est mutari prius est mutatū eē: et iterū in ipso qd est mutatū eē est prius mutari: et ita manifestuz fit q nllo mō ɔprehēdit aliqd pmū: et hmōi cā est: qz i motu nō ɔiungit ipartibile ipartibili. ita q totus motus ɔponat ex impartibilib⁹: qz si h esset: esset accipere aliquod pmum: h aūt nō est verū: qz motus est diuisibilis in infinitū: sicut ēt et linee q in infinitū diminuunt p diuisionez et in infinitū augmentant p additionē oppositā diminutioni: dū. s. qd subtrahit ab vno alteri addit: vt in tertio est ostensum. Manifestū est.n. in linea q ante qlibet ptem
Lec.9. linee est accipe punctū in medio illius ptis: et añ illō pū
T.c.59. ctū mediū est accipere aliquam ptem linee: et sic in infini
t.60. tū: nō tñ linea est infinita: qz añ pmū pūctū linee non est aliqua ps linee: et silr ɔsiderandum est in motu: qz cū qlibet ps motus sit diuisibilis: ante qlibet ptem motus est accipe indiuisibile aliqd in medio illius ptis qd est mutatum eē: et añ illō idiuisibile est accipe ptē motus et sic in īfinitū: nō tñ sequit q motus sit īfinitus: qz ante pmum idiuisibile motus nō est aliqua ps motus: illud tñ pmuz indiuisibile non dr mutatum esse sicut nec primum punctum linee dicitur diuisio. ℭ Secundo ibi.

ℭ Manifestuz igitur quoniaz quod factuz est: T.c.59.
necesse est fieri prius: et quod fit factuz esse: quecunque diuisibilia et continua sunt. Non tamen semper quod fit: sed aliud aliquando. vt illius aliquid sicut domus fundamentuz. Similiter autez et in eo quod corrūpitur. et quod corruptuz est: mox enim inest ei quod fit: et quod corrūpitur infinituz quiddaz. cuz sit continuuz: sed non est fieri: nisi aliquid factuz sit prius. Neque factuz esse. nisi fiat aliquid: similiter autez et in corrumpi. et in corruptuz esse. Semper eniz erit ipso corrumpi corruptum esse prius. Corrupto autez esse corrumpi. Manifestuz igitur quia quod factuz est: necesse est fieri prius: et quod fit factuz esse. Omnis eniz magnitudo et omne tēpus semper diuisibilia sunt. Quare i quocūqz fit aliqd: nō erit vtiqz sicut in prio.

Notabi le. ¶ Ondit idem specialiter in generatione ꝛ corruptione:
ꝛ hoc ideo qꝛ aliter se hꝫ mutatū esse ad mutari in gene
ratione ꝛ corruptione: ꝛ aliter in alijs. In alijs.n.muta-
tū eē ꝛ mutari est fm idē.sicut alteratū eē: ꝛ alterari est
fm albū. Nā alterari est mutari fm albedinē: alteratuꝫ
aūt esse: est mutatū esse fm albedineꝫ: ꝛ idem dōm est in
motu locali ꝛ augmento ꝛ decremento: sed in generatio
ne fm aliud est mutatū esse: ꝛ fm aliud mutari. Nā mu
tatum esse est fm formā: mutari vero nō est fm negatio
nem forme q̄ nō suscipit magis ꝛ minus fm se: sed mu-
tari est fm aliquid adiunctū negationi qḋ suscipit magiſ
ꝛ minus: qḋ est qualitas: ꝛ ideo generatū esse est termin⁹
eius qḋ est alterari: ꝛ similiter corruptū esse: ꝛ qꝛ motus
Lec. 1. s. cō. 4. denominaꝛ a termino ad quē: vt in pncipio quinti dcm̄
est: ipsum alterari: qꝛ habet duos terminos.s.formā sub
stātialem ꝛ qualitatē: dupliciter noiatur: qꝛ pōt dici ꝛ al
terari ꝛ fieri ꝛ corrūpi: ꝛ hoc mō accipit hic fieri ꝛ cor-
rūpi pro ipso alterari fm ꝙ terminaꝛ ad eē vel nō esse.
Unde dicit ꝙ illud⌊ qḋ factū est: necesse est pri⁹ fieri: ꝛ il
lud qḋ fit necesse est factuꝫ esse: quecūqꝫ tn̄ sunt diuisibi-
Exposi- lis ꝛ continua.⌋ Qḋ quideꝫ poniꝛ vt cōmentator dicit
tio cō. ad excludendū q̄dā que indiuisibiliter fiunt absqꝫ motu
Lec. 12. ꝯtinuo: sicut intelligere ꝛ sentire: que ēt nō dicunꝛ mot⁹
t. c. 28. nisi equiuoce: vt in. 3. de aia. dr̄. ¶ Uel potest dici aliter
Expō. s. ꝙ hoc phs addidit vt accipiatur generatio cū toto mo
thome. tu continuo precedente: sed id qḋ fit prius factū esse di-
uersimode inuenitur in diuersis: quedaꝫ.n.sunt simplicia
que hn̄t simplicem generationē: sicut aer aut ignis ꝛ in
istis nō generaꝛ pars añ ptem: sed simul generaꝛ ꝛ alte-
raꝛ totū ꝛ ptes: ꝛ in talib⁹ id qḋ fcm̄ est ipsūmet pus fie-
bat: ꝛ qḋ fit ipsūmet pus fcm̄ est pp ꝯtinuitatē alteratio
nis pcedētis: quedā vo sunt cōposita ex dissimilib⁹ pti-
bus: quoꝝ pars generaꝛ post partē: sicut in aiali pus ge
neratur cor ꝛ in domo fundamētū. ꝛ in istis qḋ fit. pus
factū est: nō ipsūmet. sed aliq̄d eius: ꝛ hoc est qḋ subdit
ꝙ⌊ nō semper id qḋ fit pus ipsūmet factuꝫ est. sed aliqn̄
aliq̄d eius factum est. sicut fundamentum domus.⌋ sed
qꝛ opꝫ deuenire ad aliquaꝫ partē que tota simul fit. opꝫ
ꝙ in aliqua parte id qḋ fit factū sit fm aliquē terminum
acceptū in alteratione precedenti. sicut dū generaꝛ aial
iam factū est cor. ꝛ dū generaꝛ cor iam factum est aliq̄d
nō quidē aliqua pars cordis. sed aliqua alteratio facta
est ordinata ad generatione cordis. ꝛ sicut dcm̄ est de ge
neratione. ita intelligendū est de corruptione. statiꝫ.n.ei
qḋ fit ꝛ corrūpitur inest qḋdam infinitū cū sit cōtinuum
qꝛ ipsum fieri ꝛ ipsum corrūpi continuū est. ꝛ ideo nō est
fieri nisi vbi aliq̄d factum sit pus. nec est aliq̄d factū eē:
nisi fiat pus. ꝛ silr dōm est de corrūpi ꝛ de corruptū esse:
semp.n.corruptū esse est pus ipso corrūpi. ꝛ corrūpi est
pus hoc qḋ est corruptū eē. vnde manifestū est ꝙ oē qḋ
factū est nec̄e est pri⁹ fieri. ꝛ oē qḋ fit necesse est prius fa-
ctū eē aliquo mō. ꝛ hoc ideo qꝛ ois magnitudo ꝛ oē tē-
pus sunt in infinitū diuisibilia. ꝛ iō in quocūqꝫ tpe fit ali
quid hoc non erit sicut in pmo. qꝛ erit accipere partē po
rem. ꝛ hoc qḋ dictū est de generatione ꝛ corruptione in
telligendū est ēt de illuminatione q̄ est terminus motus
localis corporis illumināntis. sicut generatio ꝛ corruptio
est terminus alterationis. Lectio. IX.

T. c. 60. Q Uoniā autē omne quod mouetur:
in tēpore mouetur: ꝛ in pluri maior
magnitudo: in ifinito tēpore ipossi-
bile est moueri per magnitudinē fi-
nitā nō eādē semper: ꝛ nō illius ali-
quid quod mouetur: sed in omni per omnem.

¶ Postꝙ phs determinauit de diuisiōe mot⁹. hic deter-
minat de finito ꝛ ifinito in motu. sic̄.n. diuisio ptinet ad
rōnem continui. ita finitum ꝛ infinitum. sicut autem su-
pra oñdit ꝙ diuisio simul inuenitur in motu magnitudi Lec. 9.
ne tpe ꝛ mobili. ita oñdit nunc idem de infinito. Uñ cir- t. c. 37.
ca hoc tria facit. Primo oñdit ꝙ ifinitum silr inuenitur
in magnitudine ꝛ tpe. Scōo ꝙ sil' cum his inuenit ēt in
mobili. ibi.⌊ Demōstratio aūt his ꝛc̄.⌋ Tertio ꝙ sil' inue
nit i motu. ibi.⌊ Qm̄ aūt neqꝫ finitū ꝛc̄.⌋ Circa pm̄ duo
facit. pmo oñdit ꝙ si magnitudo est finita tps nō pōt eē
ifim̄. scōo ꝙ eꝯ: si tps est finitū ꝙ magnitudo nō pōt esse
infinita. ibi. (Eadē aūt rō ꝛc̄.) Circa pm̄ duo facit pmo
ꝓponit qḋ intēdit: scōo ꝓbat ꝓpositū ibi. (Qḋ q̄dē igiꝛ
si aliquid moueaꝛ.) Primo ḡ repetit duo q̄ sunt necessa
ria ad ꝓpositū oñdendū: quoꝝ vnū est. ꝙ oē qḋ moueꝛ 4. L. 22.
in tpe moueꝛ. Scōm est ꝙ in pluri tpe ab eodeꝫ mobili t. c. 1: 9.
ptrāsitur maior magnitudo: ꝛ ex his duobus suppositis Lec. 8. s.
intēdit probare tertium. s. ꝙ impossibile sit in tpe infini com. 55.
to ptrāsire magnitudinē finitā: qḋ tn̄ sic intelligendū est in h 6°.
ꝙ nō reitereꝛ illud qḋ moueꝛ p eandem magnitudinem Lec. 3. s.
aut p aliquā ptē eius multotiēs: sꝫ ita ꝙ in toto tpe mo c. 17.
ueatur p totā magnitudinē. ꝛ addidit hoc vt pseruaret Lec. 6. s.
se a motu circulari qui est sup magnitudine finita: ꝛ ta- c. 37.
mē pōt eē in tpe infinito: vt ipse dicet in. 8. ¶ Scōo ibi.

¶ Quodē quid igitur si aliquid moueatur eque Le. 10. ꝛ
velociter: necesse est finitum in infinito moue- 20. p to-
ri: manifestum est. Accepta enim parte que mē- tum.
surabit totum in equalibus temporibus tantis
quot partes sunt per totam motum est. Quare
quoniam he finite sunt ꝛ quantitate vnaqueqꝫ
ꝛ tot modis omnes: ꝛ tempus vtiqꝫ erit finituꝫ.
Totiēs.n.erit tantū quātū tēpus quod est pris
multiplicatiuum fm multitudinem partium.

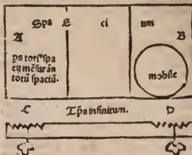
¶ Probat ꝓpositū: ꝛ pmo si detur mobile ꝙ eque velo
citer mouetur p totaꝫ magnitudinē. Scōo si nō vnifor
miter ꝛ regulariter moueaꝛ. ibi. (Sed si non sit ꝛc̄.) Di-
cit ḡ pmo. ꝙ si sit aliqḋ mobile qḋ eq̄ velociter moueaꝛ
p totū. necesse est ꝙ si ptrāsit finitā magnitudinē: ꝙ hoc
sit in tpe finito. Accipiatur.n. vna ps magnitudinis que
mēsurat totū. puta sit tertia vel quarta pars magnitudi
nis. Si ergo mobile eque velociter mouetur per totuꝫ:
ꝛ eque velox est quod equale spaciū in eq̄li tpe ptransit:
sequiꝛ ꝙ in equalibus temporibus: ꝛ tot quot sunt ptes
magnitudiniſ ptranseat mobile totā magnitudinē. puta
si accepta sit quarta pars magnitudinis eā pertransibit
in aliquo tpe: ꝛ aliam quartaꝫ in alio tpe equali. ꝛ sic to
tā magnitudinē ptrāsit in quatuor equalibus tēporib⁹:
qꝛ ergo ptes magnitudinis sunt finite nūo ꝛ vnaqueqꝫ
etiam est finita fm quantitatem: ꝛ tot modis pertransit
oēs partes. i. in totidē temporibus equalibus: sequiꝛ ꝙ
totum tempus in quo pertransit totam magnitudinem
sit finitum: mensurabitur.n.a tempore finito. qꝛ erit to-
tiens tantum quantū est tempus in quo pertrāsit partē
quotiens magnitudo tota est tanta quāta est pars: ꝛ sic
totum tempus erit multiplicatum fm multiplicationeꝫ
partium: omne autem multiplicatū mensuraꝛ a submul
tiplici. sicut duplum a dimidio: ꝛ triplū a triplo. ꝛ sic de
alijs. Tempus autem quo pertransit partem est finitū:
qꝛ si detur ꝙ sit infinitū: sequeꝛ ꝙ in equali tpe ptrāseat
totum ꝛ partē: qḋ est cōtra id qḋ suppositū est. ꝛ sic opꝫ
ꝙ totū tps sit finitū: qꝛ nullū infinitū mensuraꝛ a finito.

Sed qꝛ posset aliquis dicere ꝙ licet ptes magnitudinis sint equales ꝛ mensurent totā magnitudinē: tamen pōt contingere ꝙ partes tpis non sunt equales: sicut quādo nō est equalis velocitas in toto motu: ꝛ sic tempus quo mouetur p partem magnitudinis non mēsurabit tēpus quo mouetur per totam. Ideo consequenter ibi.

T.c.61. ¶ Sed si non sit eque velociter differt nihil. Sit enim in quo .a.ꝛ.b. spacium finitum: qđ motuꝫ sit in infinito tpe: ꝛ tps infinituꝫ in quo .c.d. Si igitur necesse est prius alteruꝫ altero motū esse. Hoc aūt manifestū ꝙ tpis in priori ꝛ priori alterꝫ motū est. Semp.n. in pluri alteruꝫ erit motū esse: siue eque velociter mutet: siue non eque velociter mutet: ꝛ siue intendatur motus: siue remittatur: siue maneat nihil minus. Accipiatur igitur aliquid .a.b. spacij. quod sit .a.e. qđ mensurat .a.b. Hoc itaqꝫ infiniti in quodā factuꝫ est tpe. In infinito.n. nō pōt esse. Oē.n. in infinito est: ꝛ iterꝫ alterꝫ iam si accipiamus quantū est .a.e. necesse in infinito tpe esse. Oē.n. in infinito: ꝛ sic accipiens qm̄ infiniti qdē nulla ps que mēsuret. Impossibile.n. infinitū esse ex finitis ꝛ equalibus ꝛ inequalibus: pp id qđ mensurantur finita multitudine ꝛ magnitudine a quodaꝫ vno siue equalia siue inequalia: finita aūt magnitudine nihil minꝰ. Spaciū aūt finitū tātis q̄ sunt .a.e. mēsuratur: ergo in infinito tpe .a.b. mouetur. Silr aūt ꝛ in quiete. Quare neqꝫ fieri: neqꝫ corrūpi possibile est semper aliquid vnū ꝛ idem.

¶ Ostendit ꝙ hoc nihil differt q̄tū ad propositum. Sit enim .a.b. spacium finitū qđ ptransitū sit in tpe infinito qđ est .c.d. Necesse est aūt in oī motu ꝙ prius ptranseat vna ps q̄ altera: ꝛ h̄ et manifestū est ꝙ in priori pte tēporis ꝛ posteriori altera ꝛ altera pars magnitudinis ptrāsit: ꝛ ita opꝫ ꝙ neqꝫ due ptes magnitudinis ptranseant in vna ꝛ eadē pte tpis: neqꝫ ꝙ in duabꝰ ptibus tpis ptrāseat vna ꝛ eadē ps magnitudinis: ꝛ sic opꝫ ꝙ si in aliquo tpe ptrāsita est aliq̄ ps magnitudis: qđ in pluri tpe ptrāseat: nō solū illa ps magnitudinis: sꝫ et cū hac ꝛ altera: ꝛ h̄ īdifferēter siue eq̄ velociter moueat mobili siue nō: vel p h̄ ꝙ velocitas semp magis ac magis intēdit sicut in motibꝰ nālibꝰ: vel p h̄ ꝙ magis ꝛ magis remittitur: sicut in motibꝰ violentis. His igit suppositis accipiatur aliq̄ ps spacij .a.b. q̄ q̄dē ps sit .a.e. ꝛ mēsuret totū .a.b. ita .s. ꝙ sit aliquota ps eius vel tertia vel quarta. Hec igitur ps spacij ptrāsita est in aliquo tpe finito. Non.n. pōt dari ꝙ sit ptransita in tpe īfinito: qꝛ totū spaciū pertransitū est in tpe infinito: ꝛ in minori ptransitur ps q̄ totū. Iteꝫ accipiamus aliā ptē spacij q̄ sit eq̄lis pti .a.e. ꝛ eadē rōne necesse est ꝙ hec ps ptrāseat in tpe finito: qꝛ totū spaciū ptrāsit in tpe infinito: ꝛ sic semp accipiendo accipiā tot tpa finita quot sunt ptes spacij: ex quibꝰ cōstituet totū tps in quo mouet p totū spaciū: impossibile est aūt ꝙ aliq̄ ps infiniti mensuret totū: neqꝫ ꝼm magnitudinē: neqꝫ ꝼm multitudinē: qꝛ impossibile est ꝙ infinitū ꝯstet ex ptibꝰ finitis numero: q̄z et vnaqueqꝫ sit finita quantitate siue dicas ꝙ ille ptes sint eq̄les: siue ꝙ sint inequales: qꝛ quecūqꝫ mensurant a quodaꝫ vno siue ꝼꝫ multitudinē siue ꝼꝫ magnitudinē: opꝫ eas eē finita. Ideo aūt dico multitudinē ꝛ magnitudinē: qꝛ nihil minus mēsurat aliqđ p hoc ꝙ hꝫ finitā magnitudinē siue ptes mēsurantes sint eq̄les siue ineq̄les: qm̄.n. sunt eq̄les tunc ps mēsurat totū ꝛ multitudine ꝛ magnitudine: qm̄ vō sunt inequales mēsurat multitudine: sed non magnitudine. Sic ḡ pꝫ ꝙ oē tps quod hꝫ ptes finitas numero ꝛ quātitate: siue sint eq̄les siue ineq̄les est finitum: sed spacium finitum mensuratur aliquibus finitis ex quantis contingit componi .a.b. ꝛ opꝫ eē equales numero partes tēporis ꝛ partes magnitudinis: ꝛ quaslibet esse finitas quātitate: ergo relinquitur ꝙ per totum spacium moueatur in tempore finito. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Demōstratio probans ꝙ si magnitudo est finita ꝙ tps infinitum esse non potest.

¶ Eadem autem ratio: ꝛ ꝙ neqꝫ infinito tēpore infinitum possibile est moueri: neqꝫ quiescere: neqꝫ quod regulariter mouetur: neqꝫ quod irregulariter. Accepta enim quadam parte que metietur totum tempus: in hac aliquid tantum transibit magnitudinis ꝛ non totam: in omni enim totam: ꝛ iterum in equali aliam: ꝛ in vnoquoqꝫ similiter: siue equalis erit: siue inequalis ei que est a principio. Differret auteꝫ nihil: si solum sit finita vnaqueqꝫ. Manifestum enim ꝙ diuiso tempore infinitum non auferetur finita diuisione facta ꝛ quanto tot modis. Quare non transibit infinito tēpore infinituꝫ. Nihil autē differt magnitudinē in altera: aut in vtraqꝫ esse infinitā. Erit eniꝫ eadeꝫ ratio. T.c.61.

¶ Ondit ꝙ eē si tps est finitum ꝛ magnitudo est finita: ꝛ dicit ꝙ per eandem rōnem pōt ostēdi: qꝛ infinitū spaciū non potest pertransiri in tempore finito: neqꝫ iteruꝫ pōt quies esse infinita tempore finito: ꝛ h̄ indifferenter siue moueatur aliquid regulariter .i. eque velociter: siue non regulariter: qꝛ ex quo tps ponit finituꝫ: accipiat aliqua ps tpis q̄ mēsuret totū tps in quo mobile ptrāsit aliquā ptē magnitudis: nō aūt totā: qꝛ totā ptrāsit in toto tpe: ꝛ iterꝫ in eq̄li tpe ptransit aliā ptem magnitudinis: ꝛ silr pro vnaquaqꝫ pte tpis accipiet aliq̄ ps magnitudis: ꝛ hoc īdifferēter siue pars magnitudinis: scđo accepta sit eq̄lis pᵉ pti: qđ ꝯtingit qm̄ eq̄ velociter mouet: siue sit inequalis: qđ ꝯtingit qm̄ nō eq̄ velociter mouetur: hoc.n. nihil differt: dūmodo ponatur ꝙ q̄.bꝫ ꝯāl a magnitudi

nis sit accepta sit finita: qd oz dicere: aliqn tm moueretur in parte tpis q̄tū in toto. Sic.n. manifestū est q per diuisionem tpis auferet totū spaciū infinitū p aliquā finitam ablationē: q2 cū tps diuidat in ptes finitas eq̄les: z tot oporteat esse ptes magnitudinis quot tpis: sequet q spacium infinitū ɔsumet facta finita ablatione: eo q tot modis oz diuidi magnitudinē: sicut z tps: hoc autez est impossibile: ergo manifestū est q infinitū spaciū non ptransit in tpe finito: z hoc indifferenter siue magnitudo spacij sit infinita ex vna parte: siue ex vtraq3: q2 eadem ratio est de vtroq3. ℭ Deinde cum dicit.

T.c.63. ℭ Demonstratis enim his manifestum est q neq3 finitam magnitudinem infinitum contingit transire infinito tempore propter eandem causam. In parte enim temporis finitum transibit. z in vnoquoq3 similiter. Quare in omni finitum.

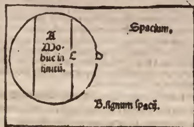
ℭ Ondit q infinitū z finitū silr inuenit in mobili sicut in magnitudie z tpe. z circa hoc tria facit. primo ondit q mobile nō est infinitū si tps z magnitudo sint finita: secūdo q mobile nō est infinitū: si magnitudo sit infinita: z tps finitū ibi. At vo neq3 infinitū. Tertio q mobile non pōt esse infinitū si magnitudo sit finita z tps infinitū. ibi. Amplius aūt z tpe. Primū ondit duabus rōnibus: circa q̄p pmā dicit q demonstrato q magnitudo finita non ptransit tpe infinito neq3 infinita finito: manifestū est ex eadē cā q neq3 ifinitū mobile pōt ptransire finitā magnitudinē in tpe finito: accipiat.n. aliq̄ pars tpis finiti: in illa pte spaciū finitū ptransibit non totum mobile: s3 ps mobilis. z in alia pte tpis silr: z sic de aliis: z sic oportebit accipe tot ptes mobilis quot accipiunt ptes tpis: ifinitū aūt nō componit ex ptib9 finitis: vt osūm est: ergo sequet q mobile qd mouet in toto tpe finito sit finitum. ℭ Secūdam rōnem ponit ibi.

Duplici ratione, prima

T.c.64 ℭ Quoniam autem finitum non transibit infinitum infinito tempore manifestum est. sicut neq3 infinitum finitum. Si enim infinitum finitum. necesse est z finitum infinitum transire. Nihil enim differt quodlibet esse quod mouetur. vtrobique enim finitum pertransibit infinitum. Cum enim moueatur infinitum in quo est. a. erit aliquid ipsius fm. b. finitum. vt. c. d. z iterum aliud. z aliud. z semper sic. Quare simul accidit infinitum motum esse per finitum. z finitum transire infinitum. Neq3 enim fortassis possibile est aliter infinitum mutare finitum q̄3 q finitum transeat infinituz. aut ita q feratur. aut metiatur. Quare quoniā hoc impossibile est. non transibit infinituz finitum.

ℭ Et differt hec scda rō a priori: q2 in priori assumebat p pn° idē mediū: ex quo supius demonstrabat: h aūt accipit p pn° ipsa ɔclusio supius demonstrata. Osūm est .n. q mobile finitum non pōt ptransire spaciū infinituz in tpe finito: vn̄ manifestū est q eadem rōne nec mobile ifinitū pōt ptransire spaciū finitū in tpe finito: q2 si ifinitū mobile ptransit spaciū finitū: seqt q ēt finitum mobile ptrāseat spaciū ifinitū: q2 cū tā mobile q̄ spacium sit q̄tū: datis duob9 q̄tis nihil differt qd eoꝝ moueat z qd qescat: hoc.n. hēbit ꝓ spacio qd qescit: z illud ꝓ mobili qd mouet: manifestum est.n. q qdcunq3 ponat mouerisequit q finitum ptranseat infinitum: moueat.n. infinitum quod est. a. z sit aliqua pars eius finita que est. c. d. quando totū mouet: hec pars finita erit fm aliquod signū spacij: qd sit. b. z continuato motu iterum alia pars infiniti mobilis fiet iuxta illud spaciū: z sic semp: vn̄ sic mobile ptrāsit spaciū: ita spaciū qdā ptransit mobile: inq̄tum successiue alternant diuerse ptes mobilis iuxta spaciuz: vn̄ p3 q simul accidit infinitum mobile moueri p finitū spaciū: z finitū transire infinitū: non.n. aliter est possibile q infinitū moueat p spaciuz finitum: q̄ q finitum ptranseat infinitum: aut ita q finituz feratur per infinitum: sicut qn̄ mobile est finitum: z spaciū infinituz: aut ita q saltem finitum metiatur infinitū: sicut cuz spacium est finitum z mobile infinitum: tunc.n. licz finitum non ferat p infinitū: tn̄ finitū mensurat infinitū inq̄tum spaciū sit iuxta singulas ptes mobilis ifiniti: q2 ergo hoc est impossibile. sequit q ifinitum mobile nō ptrāsit spacium finitum in tpe finito. ℭ ℭ Secundo ibi.

ℭ Demonstratio ꝓbans q mobile infinitū nō pōt ptrāsire magnitudinem finitam in tpe finito.

ℭ At vero neque infinituz infinito tēpore transibit infinituz. Si eniz infinitum z finitum: inest enim in infinito finitum. T.c.65.

ℭ Ondit q nō potest esse mobile ifinitum spacio existente ifinito z tpe finito: z hoc est qd dicit: q ifinitum mobile nō ptrāsit ifinitū spaciū in tpe finito: in oi.n. ifinito ē aliquid finitū. Si ergo mobile ifinitum ptrāseat spacium ifinitum in tpe finito: sequit q ptranseat spaciū ifinitum in tpe finito: qd est ɔtra pbostensa. ℭ Tertio ibi.

ℭ Amplius autem z tempore accepto eadem erit demonstratio.

ℭ Dicit q eadē demōstratio erit si accipiat tps infinituz z spaciū finitū: q2 si ptrāsit ifinitū mobile finitū spaciū i tpe ifinito: seqt q i aliq̄ pte tpis finiti ptranseat aliquaz partem spacij: z ita ifinitum ptransibit finitū in tpe finito: qd est contra pbostensa. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quoniam autem neq3 finitum transibit infinitum. neq3 infinitum finitum. neque infinituz in finito tempore mouetur. Manifestum est q neque motus erit infinitus in finito tempore. Quid enim differt motum aut magnitudinem infinitum facere. Necesse enim siquidem infinitum alterum z alteruz infinitum esse. Omnis enim loci mutatio in loco est.

ℭ Ondit q finitum z infinitum similiter inenitur in motu sicut in pmissis dicit: z q q2 finitū mobile nō ptransit spaciū ifin^m. nec ifini^m mobile finitū spaciū. neq3 ifinitū

mobile infinitũ spaciũ in tpe finito: sequitur ex his q non possit esse motus infinitus in tpe finito: q̃titas.n.motus accipitur fm quãtitatẽ spacij: vnde nõ differt motum dicere infinitũ aut magnitudinẽ: necesse ẽ.n.si vnũ eoꝝ fuerit infinitũ: ꝛ alterũ infinitũ esse: q2 nõ põt esse aliq̃ pars loci mutationis extra locum. Lectio. X.

T.c.67 Quoniã autẽ omne aut mouetur aut quiescit: quod aptum natũ est: quando aptũ est ꝛ quo ꝛ sic: necesse omne quod stat cum stat moueri: si enim non mouetur quiescit: sed non contingit quiescere quiescens.

¶ Postq̃ phs determinauit de his que pertinent ad diuisionem motus: hic determinat de his que pertinẽt ad diuisionẽ quietis. Et q2 statio est generatio quietis: vt in quinto dcm̃ est: primo determinat ea que pertinẽt ad stationem. Scdo ea que pertinet ad quietem. ibi. Neq3 igitur quiescẽs ꝛc. Circa primũ tria facit: primo dicit q oẽ qd̃ stat mouetur: scd̃o q oẽ quod stat ĩ tempore. ibi. Hoc aũt demonstrato. Tertio ostendit quo primum dicatur in statione. ibi. In quo aũt tpe. Primum ostendit sic: oẽ quod natum est moueri eo tempore quãdo natũ est moueri ꝛ fm illud: ꝛ eo modo prout natũ est: oꝫ q moueatur vel quiescat. Sed illud quod stat. i. tendit ad quietem nondum quiescit: q2 ptingeret q aliquid similiter quiescens. i. in quietem tendens quiesceret. i. in quiete esset ergo omne quod stat. i. in quietem tendit mouetur quando stat. ¶ Secundo ibi.

Lec. 10. T.c.61.

T.c.68. ¶ Hoc autẽ demonstrato manifestum q in tempore necesse est stare. Quod enim mouetur. in tẽpore mouetur. Quod autem stat ostensum est

T.c.69. esse quod mouetur. Quare necesse est in tpe stare. ¶ Amplius autẽ si velocius ꝛ tardius in tẽpore dicimus. stare aũt est velocius ꝛ tardius.

¶ Probat q oẽ qd̃ stat: stat in tpe: duabus rõnibus: q̃rum prima est talis: oẽ qd̃ mouetur: mouet in tpe: vt supra probatum est: sed oẽ qd̃ stat mouetur: vt nũc probatũ est: g̃ omne quod stat: stat in tpe. Scd̃a ratio est: q2 velocitas ꝛ tarditas determinatur fm tp̃s. Sed cõtingit aliquid velocius ꝛ tardius stare. i. in quietem tendere. ergo omne quod stat: stat in tempore. ¶ Tertio ibi.

Lec. 8. s phãc. T.c.55.

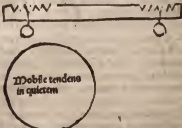
T.c.70 ¶ In quo autem tẽpore primo quod stat statur in quodlibet huiusmodi necesse est stari. Diuiso.n.tempore si quidem in neutra partiũ statur, neq3 in toto. Quare neq3 vtiq3 stat quod stat. Si vero in altera non in primo toto statum est. Secundum enim vtrunq3 in hoc statur: sicut dictum est: ꝛ in eo quod mouetur prius.

¶ Ondit qualr dicaẽ primũ in statione. ꝛ circa hoc duo facit. primo õndit qualr dicaẽ aliq̃d stare in aliquo tpe primo. fm q primũ opponitur ei qd̃ dr̃ fm partem. secundo ostendit q in statione non est accipere aliquam primam partem ibi. Sicut aũt qd̃ mouetur. Dicit ergo primo. q si in aliquo tempore dicatur aliq̃d stare primo ꝛ per se ꝛ nõ ratiõe partis: necesse est q statur in q̃libet parte illius temporis. Diuidatur enim tempus in duas partes: ꝛ si dicaẽ q ĩ neutra parte stet sequet q ĩ toto non stet: in quo tñ ponebatur stare. ergo stãs nõ stat: neq3 etiam potest dici q in altera tm̃ parte stet. q2 sic nõ primo staretur in toto tempore. sed solũ ratione partis. vnde relinquitur q stet in vtroq3. sic.n.dicitur primo stare in toto. q2 stat in vtraq3 parte. sicut dictum est supra de eo quod mouetur. ¶ Secundo ibi. Lec.8.c. 56.x lib. 5.c.4.

¶ Sicut autẽ qd̃ mouet non est in quo primo mouet: sic vtiq3 neq3 in quo statur qd̃ stat. ¶ Non T.c.71 enim in ipso moueri neq3 stari aliq̃d est primum. Sit.n.in quo primo statur in quo est. a.b. Hoc qdẽ ĩpartibile nõ ptingit esse. Motus.n.nõ est in ĩpartibili: pp id qd̃ moueri est aliquid ipsius. Qd̃ autẽ stat demonstratũ est esse qd̃ mouetur. At vero si diuisibile in qualibet ipsius partium stat. Hoc.n.ostẽsum prius q in quo primũ statur: in quolibet illius statur. Qm̃ ergo tp̃us est in quo primo statur: ꝛ nõ athomũ est: oẽ autem tp̃s in ĩfinitũ ptibile: nõ erit in quo prĩo statur.

¶ Ondit q non est accipe aliquam primã partem in statiõe. ꝛ dicit q sicut nõ est accipere aliquam primam partẽ temporis in q̃ aliquod mobile mouetur. ita etiam est in statione: q2 neq3 in ipso moueri: neq3 in ipso stare potest esse aliq̃ prima pars: q si non concedatur: sit prima pars temporis in q̃ statur. a.b. q̃ qdem non potest esse impartibile: q2 õnsum est supra q motus non est in impartibili temporis eo q semper quod mouetur iam per aliq̃ motum est: vt supra õnsum est: demonstratum est etiam nunc q omne qd̃ stat mouetur. Unde relinquit q. a.b. sit diuisibile: ergo in q̃libet parte eius statur. iam enim ostensum est: q quando in aliquo tempore dicitur stari primo ꝛ per se ꝛ non ratione partis. in q̃libet parte illius statur. ergo cum sit pars prior toto non erat. a.b. primũ in quo statur. ꝛ q2 omne illud in quo statur est tempus. ꝛ non est aliq̃d indiuisibile temporis. omne autem tempus est diuisibile in infinitũ. sequitur q non erit accipere primum in quo statur. Secundo ibi. Lec.8. T.c.55. x li.

¶ Demonstratio ostendens q non est accipere primam partem temporis in statione mobilis.

¶ Neq3 igitur quiescens cuĩ primo quieuit est. T.c.72. In impartibili enim nõ quieuit: propter id quod nõ est motus in athomo. In quo aũt est quiescere: ꝛ moueri. Tunc enim dicimus quiescere: quando ꝛ in quo aptum natũ est moueri: non mouet T.c.73 qd̃ aptum natũ est. ¶ Amplius aũt id dicimus quiescere cum similiter se habeat nunc vt prius: tanquam non vno quodã iudicantes: sed duobus minimis. Quare non erit in quo quiescit impar

tibile. Si vero partibile tempus vtiq; erit: ⁊ in qualibet partiuʒ istaruʒ quiescit. Eodeʒ eniʒ modo demonstrabitur quo ⁊ in prioribus. Quare nullū erit primū. Hec auteʒ causa est. quia quiescit quideʒ ⁊ mouetur omne in tēpore. Tēpus auteʒ non est primū: neq; magnitudo neq; omnino nullū continuū. Omne eniʒ continuū in infinita diuisibile.

¶ Ondit ideʒ de quiete: ⁊ circa hoc duo facit: primo ondit ꝙ nō est accipe primū in quiete: scdo ponit quādam cōsiderationem ꝑ quam motus a quiete distinguit. ibi. Qm aūt oē qd mouetur. Et qz eadem rō est. quare nō sit primū in motu statiōe ⁊ quiete: ideo ex his que supra dicta sunt de motu ⁊ statione: ꝯcludit idem in qete: ⁊ dicit ꝙ non est accipere aliquod primuʒ in quo quiescens quieuerit: ⁊ ad hoc probādū resumit quoddā qd supra probatū est. s. ꝙ nihil quiescat in impartibili tpis: ⁊ resumit ēt duas rōnes qbus hoc ꝓbatū est: qꝝ prima est: ꝙ motus nō est in idiuisibili tpis. in eodē aūt est quiescere ⁊ moueri: qz nō dicimus qescere nisi quando id qd aptū natum est moueri: nō mouetur tunc quando aptum natum est moueri: ⁊ fm id scdm qd natum est moueri: puta qlitatē aut locuʒ: aut aliqd hmōi. Unde relinquit ꝙ nihil qescat in impartibili tpis. Scda rō est: qz tūc dicimus aliquid qescere: quādo similiter se habet nūc sicut prius: acsi non diiudicemus qetem per aliqd vnū tantū: sed ꝑ cōparationē duoꝝ adinuiceʒ: ex eo. s. qd similiter se hʒ in duob⁹: sed in impartibili non est accipere nūc ⁊ prius: neq; aliqua duo: ergo illd tpis in quo quiescit aliqd non est impartibile. Isto aūt probato procedit vlterius ad principale ꝓpositum ondendū. Si. n. illd in quo aliqd qescit est partibile habēs in se prius ⁊ posteri⁹: sequit ꝙ sit tps. Hec. n. est ratio temporis: ⁊ si est tempus oportet ꝙ i qlibet partium eius quiescat: ⁊ hoc demonstrabit eodem modo sicut ⁊ supra mōstratū est in motu ⁊ statione: qz. s. si non qescit in qualibet parte: aut ergo in nulla: aut in vna tm: si in nulla: ergo neq; in toto: si in vna tm: ergo in illa primo ⁊ non in toto. Si vero in qlibet parte temporis qescit non erit aliqd accipere pmuʒ in qete: sicut neq; in motu: ⁊ hui⁹ causa est: qz vnumqdq; qescit ⁊ mouet in tempore. Sed in tempore non est accipere aliqd primū: sicut neq; in magnitudie: neq; in aliquo continuo: propter hoc ꝙ omne continuū diuisibile est in infinitū: ⁊ sic semper est accipere partem minorem parte. ⁊ inde est ꝙ neq; in motu neq; in statione: neq; in quiete est aliquid primum. ¶ Secundo ibi.

Te.c.74 ¶ Quoniam auteʒ omne quod mouetur in tēpore mouetur: ⁊ ex quodam in quiddam mutatur in quo tēpore mouetur fʒ se ⁊ non quo in illius aliquo impossibile est. tunc secundū aliquid esse primuʒ quod mouetur.

¶ Ponit quandam ꝯsiderationem per quam distinguit id qd mouetur ab eo qd qescit. ⁊ primo ponit cā. scdo ꝓbat. ibi. Quiescere enim est. Circa primū premittit duas suppositiones. Quaꝝ vna est ꝙ omne quod mouet: mouetur in tempore. secunda est ꝙ omne quod mutat: mutatur ex vno termino in alium. Ex his duobus intēdit concludere tertium. s. ꝙ si accipiatur aliquod mobile quod primo ⁊ per se moueatur ⁊ non solū ratiōe sue partis impossibile est ꝙ sit fm aliquid vnum ⁊ idem illi⁹ rei in qua est motus: vtputa in vno ⁊ eodem loco: vel in vna ⁊ eadē dispōne albedinis in aliquo tpe: ita ꝙ accipiamus in tpe esse fm se: ⁊ non ratione alicui⁹ qd in tēpore sit: ideo aūt oportet ꝙ accipiatur mobile: qd pmū mouet. qz nihil prohibet aliquid moueri fm partem: ⁊ tamen ipsum manet per totū tempus in vno ⁊ eodeʒ loco: sicut cum homo sedens mouet pedem: ideo aūt dixit ex parte temporis: in vno tempore mouetur fm se ⁊ non quo in illius aliquo. qz aliqd duʒ mouetur potest dici ꝙ est in aliquo vno ⁊ eodeʒ loco in tali die: sed hoc dicitur: qz fuit in illo loco non in toto die: sed in aliquo nūc illius diei. ¶ Secundo ibi.

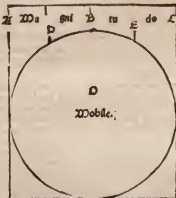
¶ Quiescere enim est eo ꝙ in eodeʒ sit tempore quodam ⁊ ipsum ⁊ partiuʒ vnaqueq;. Sic eniʒ dicimus quiescere: cum in alio ⁊ in alio ipsoruʒ nunc veruʒ sit dicere ꝙ in eodeʒ ⁊ ipsuʒ ⁊ partes. Si auteʒ hoc quiescere non contingit quod mutatur fʒ aliquid esse totuʒ secundū primū tempus. Tēpus eniʒ diuisibile omne. Quare in alia ⁊ alia ipsius parte verum erit dicere ꝙ in eodem sit ipsum ⁊ partes. Si enim non sic est: sed in vno solo nunc: non erit tempus nulluʒ fm aliquid. sed secundū terminū temporis. in ipso autem nunc est terminus quod semper secunduʒ aliquid manens: non tamen quiescit. Neq; enim moueri: neq; quiescere est in ipso nunc. Sed non moueri quideʒ est veruʒ in ipso nunc: ⁊ esse fm aliquid: in tēpore auteʒ non contingit esse fm aliquid quiescens: accidit eniʒ qd fertur quiescere.

¶ Probat ꝓpositū: ⁊ dicit ꝙ si id qd mutat sit ꝑ totū aliqd tps in aliquo vno ⁊ eodem: puta in vno loco: sequit ꝙ quiescat propter hoc ꝙ in quodaʒ tempore est in vno ⁊ eodē loco: ⁊ ipsum ⁊ qlibet ps eius: ⁊ iam supra dcm est ꝙ hoc est quiescere: cum veruʒ sit dicere de aliquo ꝙ ipsum ⁊ partes eius sunt in vno ⁊ eodeʒ in diuersis nūc. Lec. 5. t. cō. 32. Si ergo hec est diffinitio eius quod est quiescere: ⁊ non contingit aliquid simul quiescere ⁊ moueri: sequitur ꝙ non contingat id quod mouetur esse totum: fm aliqd: idest in aliquo: puta in vno ⁊ eodem loco: fm primum tempus. s. fm aliquod totum tempus. ⁊ nō tantum fm aliquid eius: ⁊ quare hoc sequitur: ostendit qz omne tēpus est diuisibile in diuersas partes: quarum vna est prior altera: vnde si per totuʒ tempus sit in aliquo vno: verū erit dicere ꝙ in alia ⁊ in alia parte tēporis: ipsuʒ mobile ⁊ partes eius sint in vno ⁊ eodem: puta loco: qd est quiescere: qz si dicat ꝙ nō est in diuersis partibus temporis in vno ⁊ eodem: sed solum in vno ⁊ eodeʒ est per vnū nunc: non sequitur ꝙ sit tempus in quo est: fm aliqd: idest in aliquo vno ⁊ eodē: sed ꝙ sit in vno ⁊ eodem fm terminū temporis: idest fm nunc: licet auteʒ ex hoc ꝙ est aliquid esse in tempore in vno ⁊ eodem: sequat ꝙ quiescat: hoc tamen non sequit de nunc si sit ibi in vno solo nunc: quia omne quod mouetur in quolibet nunc temporis in quo mouetur semper est manens idest existens scdm aliquid rei in qua est motus puta scdm locū aut qualitatem aut quantitatem: non tamen quiescit: qz iam ostensum est ꝙ neq; quiescere neq; moueri contingit in ipso nunc: sed verum est dicere ꝙ in ipso nunc aliquid non mouetur: ⁊ quod in ipso nūc est alicubi vel fʒ aliquid vel etiam illd quod mouetur. Sed non contin-

git illud qd mouetur esse descens in tpe s3 aliquid: accideret.n.q aliqd du fert descereret: qd est impossibile. Relinquitur ergo q oe qd mouetur qdiu mouetur nunq e in vno z codez per duo nunc: sed p vnu solu: z hoc p3 in motu locali. Sit.n. magnitudo. a.c. z diuidat in duo media in puncto.b. z accipiatur aliqd corpus qd sit.o.equale vtriqz.s.a.b.z.b.c.z moueatur de.a.b.i.b.c. Si aut accipiantur loca totaliter ab inuicez distincta: non est hic accipere nisi duo loca. Sed manifestu est q mobile non simul sed successiue deserit primu locu z subintrat scdz. Unde sm q locus est diuisibilis in infinitu: sm hoc multiplicantur loca in infinitum: qz si diuidatur.a.b.in duo media in puncto.d.z.b.c.in duo media in puncto.e.manifestum est q.d.e.erit alius locus ab vtroqz: z similiter semp diuisione facta fiet alius locus: z idez et manifestu est in alteratioe: qz qd de albo trasit in nigru p infinitos gradus albedinis z nigredis z medioz coloz ptrasit: non tn sequitur q cum sint infinita media: q nullo modo possit perueniri ad vltimu: qz huiusmodi media loca non sunt infinita in actu: sed in potentia tantuz: sicut z magnitudo non est diuisa actu in infinitum: sed in potentia diuisibilis.

Lectio. XI.

¶ Ostensio q id quod mouetur qdiu mouetur nunquaz est in vno z eodem per duo nunc: sed per vnum solum.

T.c.75 xi. Cō. 3. Eno autez deratiocinatur z paralogizat. Si enim semper dicit quiescit
T.c.76 3 omne aut mouetur cum sit sm equale. Est autem semper quod fertur in ipso nunc imobilem esse sagitta que fertur. Hoc autez falsuz est. Non eniz componitur tempus ex ipis nuc indiuisibilibus sicut nec alia magnitudo vlla.

¶ Postq phs determinauit de diuisione motus z qetis: hic excludit quedam ex qbus errabant aliqui circa motum. Et circa hoc tria facit. Primo soluit rones zenois negantis totaliter motu esse. Secudo ondit q indiuisibile non mouet 3 Democritum qui ponebat indiuisibilia moueri semp.ibi. Ostensis aut ex his. Tertio ostendit mutationem oem esse finitam: 3 Heraclitum q ponebat ois moueri semp.ibi. Mutatio autez omnis. Circa pmu duo facit. pmo ponit quadam ratioem zenonis z soluit eam: que ptinet ad id qd imediate de motu pmiserat: scdo explicat oes rones eius p ordinez.ibi. Quatuor aut sunt rones. Dicit g primo q zeno male ratiocinabatur z apparenti syllogismo vtebatur ad ondedu3 q nihil mouetur: et id qd vr velocissime moueri: sicut sagitta que fert: z erat ro sua talis. Oe qd est in loco sibi eqli aut mouet: aut qescit. S3 oe qd fert in quolib3 nuc est in aliquo loco sibi equali: ergo z in quolibet nuc: aut mouet: aut qescit: sed non mouet: ergo quiescit: si aut in nullo nuc mouet: sed magis vr qescere: sequitur q in toto tpe non moueat: sed magis quiescat. Posset aut hec ro
solui p id qd supra ondsum est: q in nuc neqz mouet: neqz Lec.5.
qescit: sed hec solo intentioem zenonis non excluderet: T.c.29.
sufficit enim zenoni si ostendere possit q in toto tpe no 30.
mouetur: qd videtur sequi ex hoc q in nullo nunc eius mouet. z ideo Aristo. aliter soluit: z dicit falsum esse qd ratio concludit z non sequi ex premissis: ad hoc eniz q aliquid moueat in tempore aliquo: oportet q moueat in qualibet parte illius temporis: ipsa autem nunc non sunt partes temporis: non enim componitur tempus ex
nunc indiuisibilibus: sicut neqz aliqua magnitudo com- Lec.i. &
ponitur ex indiuisibilibus: vt supra probatum est. vnde pn° isi.
non sequitur q in tempore non moueat aliquid ex hoc q in nullo nunc mouetur. ¶ Secundo ibi.

¶ Quatuor autem sunt rationes de motu zenonis habentes difficultatem soluentibus. Prima quidem de eo quod non mouetur: propter hoc q prius in mediuz oportet accedere quod fertur: qz ad finem: de qua diuisimus in prioribus rationibus. T.c.77

¶ Ponit seriatiz omnes rationes zenonis quibus vtebat ad destruedum motum: z circa hoc tria facit. Primo manifestat quomodo destruebat per suas rationes motum localem: Secundo quomodo destruebat alias species mutationum.ibi. Neqz igitur sm mutationem. Tertio quomodo destruebat specialiter motu circularem.ibi. Iterum autem in circulo. Circa primum quatuor rones ponit: z hoc est qd dicit q zeno vtebat quatuor ronibus 3 motum que ingerebant difficultatem multis eas soluere volentibus: quaz prima talis est. Si aliquid mouetur p totum aliqd spaciu: oz q prius pertranseat medium q perueniat ad finem: sed cu illud mediuz sit diuisibile: oportebit q etiam prius pertrascat mediu
illius medij: z sic in infinitu: cu magnitudo sit in ifinituz Lec.4.
diuisibilis: infinita aut no est transire in aliquo tpe fini- Co.19.
to: ergo nihil pot moueri. Dicit ergo Ari. q superius circa principiu hui° sexti libri soluit ista rone: p hoc q sit tps in ifinita diuidatur sicut z magnitudo: que quidem solutio est magis ad interrogantez si infinita contingat
trasire in tpe finito: q ad iterrogatione vt dicet l.8.vbi Lec.17.
soluit hac rone p h q mobile no vtit infinitis q sunt in Cō.68.
magnitudine quasi in actu existentibus: sed vt in potentia existib°: tuc aut aliq puncto spacij vtit q mouet: vt i actu exnti: qn vtit eo vt pn° z vt fine. z tuc nece e q ibi stet: vt ibi ondet: z si sic oporteret trasir ifinita qsi i actu existetia: nuq veniret ad fine. ¶ Scdam rone ponit ibi.

¶ Secunda autem vocata Achilles. Est autem hoc q tardius nequaquam iungetur currens a velocissimo. Ante autem necesse persequens ire: vnde mouit fugiens. Quare semper aliquid habere necesse est tardius. ¶ Est autem hec eadem ratio in decidendo in duo. T.c.78.

Differt autem in diuidendo non in duo acceptā magnitudinem. Non quidē igitur cōiungi tardius accidit ex ratione. Fit aūt ad idem in duo decisio. In vtrisqꝫ enim accidit nō attingere ad terminum diuisa quodāmodo magnitudine. Sed apponitur in hoc: qꝛ neqꝫ velocissimū quod cū tragedia dictū est: in persequēdo tardius. Quare necesse est eandem esse solutionem. Velle aūt q precedens non iungatur: falsum est. Cum eni precedit: non coniungetur: sed tñ cōiungetur: siquidem dabitur transire finitam. He quidem igitur rationes sunt due.

Et dicit q hanc scđam rōnē vocabāt Achillē quasi inuincibilē ꝛ insolubilē. ꝛ erat rō talis. qꝛ si aliqđ moueť sequitur q id qđ currit tardius si incepit pmo moueri: nunq̄ iungeť vel attingeť a quocūqꝫ velocissimo: qđ sic pbabat: si tardū incepit moueri ante velocissimuꝫ p aliqđ tps: in illo tpe ptransiuit aliqđ spaciū. Ante igiť q velocissimū qđ psequiť possit attingere tardissimum qđ fugit necesse est q vadat ab illo loco vnde mouit fugiens: vsqꝫ ad illū locū quo puenit fugiens tpe illo quo psequens nō mouebať: ꝛ opꝫ q adhuc velocissimū illud spaciū ptranseat in aliquo tpe: in quo tpe iterū tardius aliqđ spaciū modicū ptransit: ꝛ sic sp. ergo semp tardius hꝫ aliqđ ante. i. aliqđ spaciū in quo pcedit velocissimū qđ ipsum psequtur. ꝛ ita velocius nūq̄ attingeret tardius: hoc aūt est icōueniēs: ergo magis dicendum est q nihil mouetur. Ad soluendum aūt hāc rōnē dicit q hec rō est eadem cū prima que procedebat ex decisione spacij in duo media q̄tū ad virtutē medij: sed differt ab ea in hoc q aliq̄ accepta magnitudo spacij nō diuidiť in duo media: sed diuidit fꝫ pporcionē excessus velocioris ad tardius in motu: naꝫ in primo tpe quo mouebať solū tardius accipiť maior magnitudo: in scđo aūt tpe in quo velocius ptrāsit pdictū spacium cū sit minus accipitur minor magnitudo ptrāsita a tardiori: ꝛ sic semp. vnde qꝛ tps ꝛ magnitudo semp diuidunť: vr̄ accidere ex hac rōne: q tardius nunq̄ iungať a velociori. Sed hoc in idē rēdit cū eo qđ in pma rōne dicebať de diuisione magnitudis in duo media: qꝛ in vtraqꝫ rōne vr̄ accidere q mobile non possit adiungere vsqꝫ ad terminū quendā pp diuisionē magnitudinis in infinitum quocūqꝫ modo diuidať. s. vel in duo media: sicut pma rō procedebat: vel fm excessuꝫ velocioris ad tardius: sicut procedit scđa rō: sꝫ in hac scđa rōne apponiť q velocissimum nō pōt attingere ad tardius dum psēqť ipm: vt dictū est cū q̄daꝫ tragedia. i. cū q̄dam magnificatione vborū ad admirationē mouendā: sed non facit aliqđ ad virtutē rōnis. vñ pꝫ q necesse est eē eādē solonē hꝰ scđe rōnis ꝛ pme. sicut. n. in pma rōe falsuꝫ cōcludebať: q. s. mobile nunq̄ perueniret ad terminū magnitudis pp infinitam magnitudis diuisionē: ita falsum est qđ vult scđa rō cōcludere: q tardius p̄cedēs nūq̄ vincať a velociori sequente q nihil est aliud q̄ mobile non peruenire ad aliquē terminū. verum est enim q quādiu precedit tardiꝰ ñ coniungitur sibi velocius: sed tamē quandoqꝫ coniungiť sibi si hoc detur q mobile possit pertransire finitam magnitudinē in tempore finito: pertransibit enim velocius persequens totā illam magnitudinē qua precedebat ipꝫ tardius fugiens: ꝛ adhuc maiorez in minori tempore: q̄ tardius mouetur vltra per aliquam determinatā quātitatem: ꝛ ita non solum attinget ipsum sed etiā vltra trāsibit. He igiť sunt due rōnes zenonis sic solute. Tertiam rationem ponit ibi.

Tertia autem que nunc dicta est: quoniam sagitta que fertur stetit. Accipit autem secundū q accipit tempus componi ex ipsis nunc: non dato enim hoc non erit sillogismus. T.c.80.

Et dicit q tertia rō zenonis erat illa quā supra posuit anteq̄ inciperet rōes enūerare. s. q sagitta q̄ feruť q̄escit: ꝛ sicut supra dcm̄ ē: h̄ accidere vr̄ ex eo q ipse supponit q tēpus cōponať ex ipsis nūc: nisi eni hoc concedať non poterit sillogizare ad ppoᵐ. Quartā rōnē ponit ibi. T.c.81.

Quarta autem est ex his que mouētur stadio ex contrarietate equalium magnitudinum iuxta equalia. Horum quidem a fine stadij: illorū aūt a medio equali velocitate. In quo accidere opinatur equale tempus duplici medium.

Circa quā tria fac. pmo ponit rōnē. 2° solonē. ibi. Est aūt deceptio. 3° manifestat p exēpla. ibi. Ut sint stantes eq̄les magnitudines. Dicit ergo primo. q quarta ratio zenonis procedebat ex aliquibus que mouētur in aliquo stadio: ita q sint due magnitudines equales que mouentur: iuxta equalia. i. per aliquod spacium stadij eq̄le vtrisqꝫ in quantitate: ꝛ sit iste motus. Ex contrarietate. s. ita q vna magnitudinum equalium moueatur per illud spacium stadij versus vnam partem: ꝛ alia versus aliam partem: ita tamen q vna magnitudinum mobilium incipiat moueri a fine stadij ei equalis: alia vero incipiat moueri a medietate stadij siue spacij in stadio dato: ꝛ vtrūqꝫ moueatur eque velociter: hac positione facta opinabať zeno q accideret q tēpus dimidiuꝫ esset equale duplo: qđ cū sit ipossibile: volebat ex hoc vlterius inferre q impossibile est aliqđ moueri. Secundo ibi.

Est autem deceptio in eo q hoc quideꝫ secus motum: illud aūt secus qescens equalem magnitudinem velle equali velocitate fm equale fieri tempus. Hoc autem falsum est. T.c.82.

Ponit solutionē: ꝛ dicit q zeno in hoc dcipiebatur q accipiebat ex vna pte mobile moueri iuxta magnitudinem motaꝫ: ꝛ ex alia parte accipiebat q moueret iuxta magnitudinem quiescentē equalem magnitudini mote. ꝛ qꝛ supponitur equalis velocitas mobilium: volebat q fm equale tēpus esset equalitas eque velocium circa eq̄les magnitudines. q̄rum vna mouetur ꝛ alia quiescit. qđ patet esse falsum: qꝛ cuꝫ aliquid mouetur iuxta magnitudinem quiescenteꝫ: non est ibi nisi vnus motus: sed quando aliquid mouetur iuxta magnitudinē motam: sunt ibi duo motus. ꝛ si sint in eandem partem addetur de tēpore. si aūt sint in oppositas partes diminuetur de tempore fm quantitatē alterius motus: qꝛ si magnitudo iuxta quam aliquod mobile mouetur in eandem partem moueatur eq̄li velocitate vel etiam maiori nunq̄ mobile poterit eam pertransire. Si vero minori velocitate magnitudo moueatur: pertransibit eam quandoqꝫ: sed in maiori tempore q̄ si quiesceret. e contrario aūt est si magnitudo moueatur in oppositum mobilis: qꝛ quantum magnitudo velocius mouetur: tanto mobile in minori tempore eam pertransit: qꝛ vtrisqꝫ motus comparatur ad hoc q inuicem se pertranseant. Tertio ibi.

Ut sint stantes equales magnitudines: in quibus sunt a. a. a. alie autem in quibus ipsa b. b. b. incipientes a medio ipsorum a. que equales fm numerum his entes ꝛ magnitudinem. Alie autē

in quibus ipsa c.c.c.ab vltimo equales numero bis ꝛ magnitudine eque ꝛ veloces ipsis b. Cõtingit igitur primum b.simul cum vltimo a.esse: ꝛ primum c. secus inuicem motorum. Accidit autem ipsum c.iuxta omnia a.a.a.transire ipsum b.secus media a. Quare mediuȝ esse tempus: equale enim vtrunque est:secus vnũquodque. Simul autem accidit ipsuȝ b. secus omnia c. transactum esse. Simul enim erit primuȝ b. ꝛ primum c.in contrarijs vltimis in equali tempore ad vnumquodque factum ipsorum b.b.b. quantuȝ quideȝ ipsoruȝ a. vt ait propter ambo equali tẽpore secus ipsa a.fieri. Ratio quidẽ igit̃ hec est.incidit aũt in dictaȝ falsitatẽ.

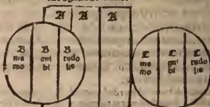
¶ Manifestat qd̾ dixerat in terminis. ponatur.n.ꝙ sint tres magnitudines eq̃les sibiinuicẽ in quarꝫ q̃libȝ ponat̃ a.ꝛ sint iste magnitudines stãtes.i.nõ mote: vt si intelligat̃ ꝙ sit aliqd̾ spaciũ triũ cubitorꝫ in quorꝫ quolȝ describat̃ a.ꝛ sint alie tres magnitudines eq̃les sibiinuicẽ:i q̃rꝫ q̃libȝ describat̃ b.vtputa si intelligam⁹ ꝙ sit vnũ mobile triuȝ cubitorꝫ:icipiat ãt he magnitudines moueri a medio spacij.sint ẽt tres magnitudines alie equales nũero ꝛ magnitudine ꝛ velocitate ipsis b.ꝛ scribat̃ in istis c.ꝛ incipiant moueri ab vltio spacij.s.a.pmo a.hec g̃ suppositione facta ꝯtiget ꝙ pmũ b.p suũ motũ pueniet ad b̃ ꝙ sit simul cũ vltio a.ꝛ iterꝫ pmũ c.p suũ motũ pueniet vt sit cuȝ p⁹ a.opposito vltio:ꝛ sil̃ ẽt cũ hoc erit cũ vltio b.q̃si transiens:secus inuicẽ motorꝫ.i.iuxta oia b.q̃ iuicẽ ei ꝯ mouẽtur.cũ aũt hoc factũ fuerit cõstat illud pmuȝ c.transiuit oia a.sed ipsum b.nõ transiuit nisi media. cũ g̃ b. ꝛ c.sint eq̃lis velocitatis.ꝛ eq̃ velox minorẽ magnitudinẽ in minori tẽpore pertranseat:seq̃tur ꝙ tempus in quo b.peruenit ad vltimũ a.sit dimidiuȝ temporis in quo c. puenit

T.c.28. ad primũ a.oppositũ.in equali eni tẽpore vtrunq̃ȝ:scȝ b. ꝛ c.est iuxta vnũqdq̃ȝ.i.in equali tempore c.ꝛ b.pertranseunt quodcũq̃ȝ a. Hoc igitur supposito ꝛ tẽp⁹ in quo b. peruenit ad vltimũ a.sit dimidiũ temporis in quo c.peruenit ad pmũ a.oppositum:vlterius considerandum est quomõ zeno volebat concludere ꝙ hoc dimidium temporis sit equale illi duplo.ex quo eniȝ ponitur temp⁹ motus ipsius c.duplũ temporis motus ipsius b.ponatur ꝙ in prima medieta e temporis b.quiescebat ꝛ c.mouebatur:ꝛ sic c.in illa medietate tẽporis peruenit vsq̃ȝ ad medietatem spacij vbi est b.ꝛ tunc b.incipiat moueri ad vnã ptẽ:ꝛ c.ad aliam:quãdo aũt b.peruenit ad vltimuȝ a.oportet ꝙ pertransierit oia c.quia simul primum b.ꝛ pmum c.sunt in contrarijs vltimis.s.vnum in primo a.ꝛ aliud in vltimo.ꝛ sicut ipse dicebat c.in equali tẽpore fit iuxta vnumquodq̃ȝ b.in quanto tempore pertransit vnũquodq̃ȝ ipsorꝫ a.ꝛ hoc ideo:q2 ambo scȝ b.ꝛ c. in equali tpe pertranseunt vnum a.ꝛ sic videt̃ ꝙ si b.in equali tem

T.c.29. pore pertransit in quanto pertransit ipsum c. quod c. in equali tpe pertransit ipsum b.ꝛ ipsum a ergo tempus in quo c.pertransit omnia b.est equale tẽpori in quo ptransiuit omnia a. Tempus autem in quo c.pertransit omnia b.est equale tẽpori in quo c.vel b.pertrãsit medietatẽ ipsorꝫ a.vt dictum est. Probatum est autem ꝙ tempus in quo ipsum b.pertransit medietatem ipsorum a.est dimidium tẽporis in quo c.pertransit omnia a.ergo sequitur ꝙ dimidium sit eq̃le duplo:quod est impossibile. hec igit̃ est ratio zenonis.sed incidit in falsitatem predictam: q2 scilicet accipit ꝙ c.in eodem tempore pertranseat b.contra motum ꝛ a.quiescens:quod est falsum:vt supra dictũ est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Demonstratio ꝙ si magnitudo moueatur in oppositũ mobilis:mobile in minori tempore eam pertransibit.

Magnitudo stans.

Tem pus

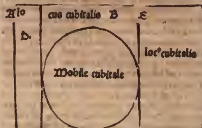

¶ Neq̃ȝ igitur secundũ mutationẽ contradictionẽ nulluȝ erit impossibile:vt si ex non albo in albuȝ mutetur:ꝛ in neutro est. Tanquaȝ ergo neque album erit:neque non album. Non eniȝ si non totum in quolibet est:non dicetur album: T.c.83.
aut non album. Album eniȝ dicitur aut non albũ nõ ꝙ totũ sit hmõi:sed ꝙ plures aut magis ꝓprie partes. Nõ idem autem est non esse in hoc: ꝛ non esse in hoc totum. Similiter autem est ꝛ in esse ꝛ in non esse ꝛ in alijs que secundum contradictionem sunt. Erit quidem enim ex necessitate in altero oppositorum:in neutro auteȝ non semper totum.

¶ Ponit rõnem qua zeno excludebat mutationẽ que est inter contradictoria. Dicebat eniȝ sic.omne qd̾ mutatur dum mutatur in neutrum terminorum est.q2 dum est in termino a quo nondum mutatur:dum auteȝ est in termino ad quem iam mutatũ est.si ergo aliquid mutet̃ de vno contradictorio in aliud:sicut de non albo in album:seq̃tur ꝙ dum mutatur:neq̃ȝ sit album:neq̃ȝ non album:qd̾ est impossibile.lȝ autem hoc inconueniens sequatur aliquibus qui ponunt impartibile moueri:tamẽ nobis qui ponimus ꝙ omne qd̾ mouetur est partibile:nullum accidit impossibile Non enim oportet si non est totum in altero extremorꝫ:ꝙ pp hoc non possit dici aut album:aut nõ albũ. Contingit eni ꝙ vna pars eius sit alba:ꝛ alia ñ alba. Nõ aũt dicit̃ aliqd̾ albũ vel nõ albũ:ex eo ꝙ totũ sit huius. Sed q2 plures ꝛ pncipaliores partes sunt tales:q̃ magis ꝓprie sunt nate tales esse:q2 nõ idem est nõ esse in hoc ꝛ non esse totũ in hoc.s.in albo vel non albo: ꝛ qd̾ dictum est.ꝛ de albo vel non albo intelligendum est de esse vel non esse simpliciter:ꝛ in omnibus que opponũtur ſm ꝯtradictionẽ:sicut calidũ ꝛ nõ calidũ ꝛ hmõi. semp enim oportebit ꝙ sit in altero contra oppositorꝫ illud qd̾ mutatur:q2 denominabitur ab eo qd̾ pncipalius inest:sed non seq̃tur ꝙ semper sit totum in neutro extremorum:vt zeno putabat Sciendaȝ est autem ꝙ hec re-

sponsio sufficit ad repellenduz rõnez zenonis: quod hic principaliter intenditur. quomodo aũt circa hoc se hẽat
l.7.t.c. veritas in.8. plenius ostẽdetur. Non enĩz in quolib z ve-
67.i fol. rũ est φ pars ante partẽ alteretur vel generet: sed aliqua
1ᵉ dubl. do totum simul. vt supra dictũ ẽ. z tunc non habz locum
k.8.t.c. hec responsio: sed illa q̃ ponit in.8. ¶ Deinde cum dicit.
59. ¶ Iterum aũt est in circulo z in spera z omnino
T.c.84 que in ipsis mouentur: quia accidet ipsa quiesce re. In eodem enim loco secundum tempus quo dam sunt z ipsa z partes. Quare quiescunt si
T.c.85. mul z mouebuntur. ¶ Primum quidem enim partes non sunt in eodem nullo tempore. Postea z totum mutatur semper in alterum. Non enim eadem est ab ipso a. accepta circulatio: z q̃ est ab ipso b. z c. z aliorum vnoquoqz signorũ: nisi sicut musicus homo z homo: quia accidit. Quare mutatur semper altera in alteram: z nequaq̃z quiescet. Eodem autez modo est z in spera: z in alijs que in seipsis mouentur.

¶ Soluit rõnem zenonis q̃ destruebat motum spericũ. Dicebat enim φ non est possibile aliq̃d circulariter vel sperice moueri: vel q̃cũqz alio modo: ita φ aliq̃ mouean tur in seipsis. i. non progrediendo a loco in quo sunt: sed in ipsomet loco. z hoc ꝓbabat tali ratione: omne illõ qõ per aliquod tempus ſm totũ z partes est in vno z in eo dẽ loco quiescit: sed oĩa hmõi sunt in eodẽ loco z ipsa z partes eorum ſm aliquod tempus: etiam dum ponunt
Arist. 3. moueri: ergo seq̃tur φ simul moueantur z q̃escant: qõ est
zno. impossibile. ¶ Huic aũt rõni obuiat philosophus dupli
pᵒ citer. Primo q̃ntum ad hoc φ dixerat partes spere mote esse in eodem loco per aliquod tempus contra: qõ Arist. dicit φ partes spere mote in nullo tempore sunt in eodẽ loco. zeno enim accipiebat locum totius. z verum est φ dum spera mouetur nulla pars exit extra locũz totꝰ spe re. Sed Aristo. loq̃tur de proprio loco partis ſm φ pars
Lect.7. potest habere locum. Dictum est enim. i 5ᵒ φ partes con
t.c.44. tinui sunt in loco in potentia. manifestum est autẽ in motu sperico φ pars mutat proprium locum: sed non locũz totius: q2 vbi fuit vna pars succedit alia pars. Secũdo obuiat ad predictam zenonis rõnem q̃ntum ad hoc qõ dixit φ totum manet in eodem loco per tempus: contra qõ Ari. dicit. φ etiam totum semper mutatur in aliũz locum: quod sic patet. Ad hoc .n. φ sint duo loca diuersa: non oportet φ vnus illorũ locorũ sit totaliter extra aliũ: sed quandoqz q̃dem secũdus locus est partim coniunctꝰ primo loco: z partim ab eo diuisus. vt potest in his cõsiderari q̃ mouentur motu recto. si enim aliquod cubitale corpus moueatur de a.b. loco in b.c. locum: quorũz vterqz locus sit cubitalis dum mouetur ab vno loco in aliũz oportet φ partim deserat vnum z subintret alium. sicut si deserat de loco a.b. q̃ntum est a.d. subintrabit in locum b.e. quãtum est b.e. Manifestum est ergo φ locus d.e. est alius a loco a.b. non tamen totaliter ab eo seiunctus: sed partim. Si autẽ daretur φ illa pars mobilis que subintrat in 2ᵐ locum regrederetur in partez loci quã mobile deserit: essent duo loca. z tamẽ in nullo abinuicem separata: sed solum differrent ſm rõnem: sc̃dm φ pricipium loci in diuersis signis acciperetur: vbi. s. est principiũ mobilis idest aliquod signum quod in mobili accipitur: vt principium. z sic erunt duo loca ſm rõnem: sed vnus locus ſm subiectum. z sic intelligendum est qõ hic dicit: φ nõ est eadem circulatio ſm φ accipitur incipiens ab a. z vt incipiens a.b. z vt incipiens a c. vel a quocunqz alio signo: nisi forte dicat eadem circulatio subiecto sicut musicus homo z homo: q2 vnum accidit alteri. vnde manifestum est φ semper de vno circulari loco mouetur in alterum: z non quiescit: vt zeno probare nitebat. z eodem modo se habz z in spera z in omnibus alijs q̃ infra locũ proprium mouentur: sicut rota z columna vel quicquid aliud huiusmodi. Lectio. XII.

Ostensis autem his dicimus φ im- T.c.86.
partibile non contingit moueri nisi ſm accidẽs: vt in corpore moto aut magnitudine in qua: sicut vtiqz erit qõ in naui mouet a nauis motu: aut pars totius motu. Impartibile aũt dico: quod ẽ secundũ quantitatem indiuisibile. Et nãqz partium motus alij sunt ſm φ partiũ z ſm φ totius motus. Videbit autem in spera aliquis maxime differentiam. Non enim eadem erit velocitas eorum que iuxta centrum sunt z que extra: z que totius: sicut non vnius existẽte motu. Sicut igitur dicebam sic: quidem contingit moueri impartibile: sicut in naui sedens naue eunte: per se autez non contingit.

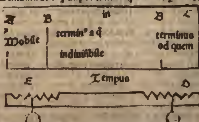
¶ Postq̃ philosophus soluit rõnes zenonis improbantis motum: hic intendit ostẽdere φ impartibile nõ mouetur per qõ destruitur opinio democriti ponentis athomos per se mobiles. Et circa hoc duo facit. pmo proponit intẽtionem. sc̃do probat propositũz. ibi. Mutetur .n. ex a.b. in b.c. Dicit ergo primo φ suppositis his que supra ostensa sunt. Dicendum est φ impartibile non potest moueri: nisi forte per accidens: sicut punctum mouet in toto corpore vel q̃cũqz alia magnitudine in qua est punctum. s. linea vel superficie. moueri aũt ad motum alterius contingit dupliciter. Uno modo quãdo id quod mouet ad motum alterius non est aliqua pars eius sicut illõ qõ est in naui mouetur ad motum nauis: z albedo etiã mo- pᵒ distĩ.
uetur ad motum corporis cum nõ sit pars eius. Alio modo sicut pars mouetur ad motum totius. Et q2 impartibile dicit multipliciter: sicut z partibile. ostendit quomodo accipiat hic impartibile: z dicit. φ impartibile hic dicitur illud quod est indiuisibile ſm quantitatem. dicitur 2ᵒ
enim z aliquid impartibile ſm spẽm sicut si dicamꝰ ignez impartibilem: aut aerem: q2 non potest resolui in plura corpora spẽ diuersa. Sed tale impartibile nihil prohibet moueri. Intendit ergo excludere motum ab impartibili ſm quantitatem. z quia dixerat φ pars mouetur ad motum totius. z aliquis posset dicere φ pars nullo modo mouetur subiungit φ sunt aliqui motus partium in-

quantum sunt partes que sunt diversi a motu totius inq̄
tum est motus totius. ꝛ hanc diffiaz aliqs maxime potest
considerare in motu sperico: qꝛ non est eadem velocitas
partium q̄ mouentur circa centrū: ꝛ partiū: que sunt ex-
tra. i. versus superficiem exteriorem spere: ꝛ q̄ est etiam
velocitas totius. ac si motus iste non sit vnius sed diuer-
soꝝ: manifestum est eniz ꝙ velocius est qd̓ in equali tēpo
re pertransit maiorem magnitudinē. dum aūt spera mo
uetur manifestum est ꝙ maiorem circulū pertransit pars
exterior spere q̄ꝫ pars interior. vnde maior est velocitas
partis exterioris q̄ꝫ interioris: tamē velocitas totius est
eadem cuz velocitate interioris ꝛ exterioris partis. Ista
aūt diuersitas motuuz intelligenda est fm ꝙ partib⁹ cō-
tinui conuenit moueri. s. in potentia. vnde actu est vnus
motus totius ꝛ partiuz: sed potentia sunt diuersi motus
partium ꝛ ad inuicem ꝛ a motu totius. ꝛ sic cum dicitur
pars moueri per accidens ad motum totius: est tale per
accidens qd̓ est in potentia per se: qd̓ nō est de motu per
accidens: fm ꝙ dicuntur accidentia vel forme per acci-
dens moueri. Posita igitur distinctione eius qd̓ mouet
explicat suam intentionem: ꝛ dicit. ꝙ id qd̓ est impartibi
le fm quantitatem pōt moueri quidem ad motuz corpo
a pñ° fi. ris per accidens: nō tanq̄ꝫ pars: qꝛ nulla magnitudo cō-
ponitur ex indiuisibilibus: vt ostensum est: sed sicut mo-
uetur aliqd ad motum alterius qd̓ non est pars ei⁹ sicut
sedens in naui mouetur ad motum nauis: sed per se non
5.t c. cōtingit ipartibile moueri. hoc aūt idem supra probauit
nō ex pncipali intētione: sed incidenter. vnde pter rōem
suprapositam hic magis explicat veritatē ꝛ rōnes addit
t.c.87 efficaces ad propositum ostendendum. ❡ Scđo ibi.

❡ Mutetur enim ex a.b. in b.c. siue ex magnitu
dine in magnitudinem: siue ex specie in speciem:
siue secundum contradictionem. Tempus autē
sit in quo primo mutatur e.d. Ergo necesse ē ip
sum secundum ꝙ mutaī tempus: aut in a.b. esse.
aut in b.c. aut aliqd qdem huius in hoc. aliud ve
ro in altero. Omne eni qd̓ mutatur: sic se habuit.
In vtroqꝫ quidem igitur non erit aliquid ipsi⁹:
partibile enim vtiqꝫ esset. At vero neque in b.c.
mutatum enim erit. Concessum est autem muta
ri. Relinquitur igitur ipsuz in a.b. esse fm ꝙ mu
tatur tempus: quiescet ergo. In eodem enim esse
t.c.88. per tempus quoddam quiescere est. ❡ Quare
nō contingit impartibile moueri neque omnino
mutari. Solum eniz sic esset ipsius motus: si tem
pus esset ex ipsis nunc. Semper enim in ipso
nunc est motum esse ꝛ mutatum. Quare mo
ueri quidem nequaquam est: motum autem esse
semper. Hoc autem ꝙ impossibile sit: ostensum
est. Neque enim ex ipsis nunc tempus: neque
linea ex ipsis punctis: neque motus ex momen
tis est. Nihil eniz aliud facit hoc dicens: aut mo
tuz ex indiuisibilibus: sicut si tēpus ex ipsis nūc:
aut magnitudinem ex punctis.

❡ Probat ꝓpositū tribus rationibus. ❡ Quaꝝ prima
rōne talis est. si ponatur ꝙ impartibile mouetur: moueaī ex
a.b. in b.c. nec differt quantum ad hanc rōnem vtrū ista
duo. s. a.b. ꝛ b.c. sint due magnitudines siue duo loca: vt
in motu locali ꝛ augmēti ꝛ decrementi: vel due species. i.
due qualitates: sicut in motu alterationis: vel sicut duo
contradictorie opposita: vt in generatione ꝛ corruptōe.
ꝛ sit temp⁹ e.d. in quo aliqd mutatur de vno termino in
alterum primo. i. non rōe partis. In hoc ergo tempore
necesse est ꝙ id qd̓ mutatur aut sit in a.b. s. in termino a
quo: aut in b.c. i. in termino ad queꝫ: aut aliquid ei⁹ ē in
vno termino: alia vo pars ei⁹ est in altero. omne eni qd̓
mutatur oportet ꝙ aliquo hoꝝ trium modoꝝ se hēat:
sicut supra dictum est. Non aūt potest dari tertium mem Lect. II.
brum. s. ꝙ sit in vtroqꝫ fm diuersas partes sui: quia sic se t.c.83.
queret ꝙ eēt partibile. ꝛ positum erat ꝙ esset impartibi
le: sed similiter non potest dari scđm membrum. s. ꝙ sit in
b.c. i. in termino ad quem: qꝛ quando est in termino ad
quem: tunc iam est mutatuz: vt ex superioribus pꝫ. pone Lect. 7.
batur tamen ꝙ in hoc tempore mutaretur. Relinquitur t.c.40.
ergo ꝙ in hoc toto tempore in quo mutatur indiuisibile
sit in a.b. ꝛ in termino a quo: ex quo sequitur ꝙ quiescat.
nihil enim est aliud quiescere q̄ꝫ ꝙ aliqd sit in vno ꝛ eo-
dem per totum aliquod tempus. cum enim in quolibꝫ tē
pore sit prius ꝛ posterius: si tempus est diuisibile qcqd p
aliquod tempus est in vno ꝛ eodem: similiter se hꝫ nunc
ꝛ prius: quod est quiescere: sed hoc est impossibile ꝙ ali-
quid dum mutatur quiescat. Relinquitur ergo ꝙ non cō
tingit ipartibile moueri neqꝫ aliquo mō mutari. hoc eni
solo modo posset motus aliquis esse rei indiuisibilis. si tē
pus componeretur ex ipsis nunc: qꝛ in nunc est semꝑ mo
tū esse vel mutatū. ꝛ qꝛ qd̓ motū est inq̄ꝫtū hmōi nō mo-
uetur: sequitur ꝙ in nunc nihil mouetur sed sit motum. sic
igitur posset poni indiuisibile moueri in aliquo tempore
si tempus ex ipsis nunc componeretur. quia posset da-
ri ꝙ in quolibet ipsorum nunc ex quibus componitur tē
pus esset in vno ꝛ in toto tempore. i. in omnibus nunc es
set in multis. ꝛ sic in toto tempore moueretur: non autēꝫ
in aliquo nunc: sed ꝙ hoc sit impossibile: scꝫ tempus com
poni ex ipsis nunc ostensum est prius. Ostensum est enim l.i.a pñ°
supra ꝙ neqꝫ tempus componitur ex ipsis nunc: neqꝫ li- in fi.
nea ex ipsis punctis: neqꝫ motus componitur ex momē
tis: vt per momentum intelligamus hoc quod est muta-
tum esse. qui enim hoc dicit. ꝙ indiuisibile mouetur: aut
ꝙ motus componatur ex indiuisibilibus. nihil aliud fa-
cit q̄ꝫ ꝙ tempus componatur ex nunc: aut magnitudo ex
punctis: qd̓ est impossibile. ergo ꝛ impossibile est impar
tibile moueri. ❡ Scđam rōnem ponit ibi.

Demonstratio ꝙ impossibile est ipartibile ꝑ se moueri.

❡ Amplius autem ex his manifestum: ꝙ neque T.c.89
punctum: neque aliud indiuisibile nullum con
tingit moueri. Omne enim quod mouetur: im-
possibile est prius maius moueri ipsius q̄ꝫ aut
equale aut minus. Si igitur hoc manifestum
quia ꝛ punctum minus aut equale mouebitur
primum. Quoniam autem indiuisibile est: im-

possibile est minus moueri prius. Equale ergo ipsi. Quare erit linea ex punctis: semper eni per equalez motum omnem lineam punctum mensurabit. Si autem hoc impossibile est: ⁊ moueri indiuisibile ipossibile est.

¶ Et dicit ꝙ ex his q̄ sequunt̄ potest eē manifestū ꝙ neq̄ pūctū neq̧ aliud qd̄cūq̧ indiuisibile potest moueri. Et ista rō specialis est de motu locali. omne eniz qd̄ mouet̄ fm̄ locū impossibile est ꝙ prius pertranseat maiorē magnitudinem ipso mobili: ꝙ eq̄lem vel minorem: sed semper mobile pri⁹ pertransit magnitudinem eq̄lem sibi aut minorem q̄ maiorem. Si ergo hoc ita se habet manifestū est: q̄ ⁊ pūctū si mouet̄ pri⁹ pertransibit aliq̄d min⁹ se aut eq̄le sibi: q̄ longitudinem maiorem se. sed impossibile est ꝙ pertranseat aliq̄d min⁹ se: q̄ est indiuisibile. Relinquit ergo ꝙ pertransibit eq̄le sibi. ⁊ ita oporteret ꝙ nūeret omnia pūcta que sūt in linea: q̄ semper pūctū cū moueat̄ motu eq̄li linee propter hoc ꝙ mouet̄ per totam lineam: seq̄t ꝙ totam lineam mensuret. hoc aūt facit numerādo omnia pūcta. sequit̄ ergo ꝙ linea sit ex pūctis. Si ergo hoc est impossibile: impossibile est ꝙ indiuisibile moueat̄. ¶ Tertiam rationem ponit ibi.

T.c.90. ¶ Amplius autez si oē in tēpore mouetur in ipo nunc nihil: oē autē tēpus diuisibile: erit vtiq̧ aliquod tēpus min⁹ quolibet coruz que mouent̄: in quo mouetur: quantū ipsuz motū est. hoc q̄dē eniz erit tēpus in quo mouetur propter id ꝙ mouetur omne in tēpore. Tēpus autez omne diuisibile ostensuz est prius. Si igitur punctū mouetur: erit aliquod tempus minus in quo ipsuz motū est: sed impossibile est. In minori enim necesse minus moueri. Quare erit diuisibile indiuisibile i minus: sicut ⁊ tēpus in tēpore. Solū modo eniz mouebitur impartibile ⁊ indiuisibile: si erit in ipso nunc possibile moueri atomo. Eiusdem enim rationis est in ipso nunc moueri: ⁊ indiuiduū aliquod moueri.

Lec.5. ¶ Que talis ē. omne qd̄ mouet̄ mouet̄ in tp̄e: ⁊ nihil mo
T.c.29. uet̄ in ipso nūc: vt supra probatū est. Ostēsum est aūt su
Lec.3. pra ꝙ oē tp̄s est diuisibile. ergo in q̄libet tp̄e i quo aliq̄d
T.c.16. mouet̄: erit accipe min⁹ tp̄s i quo mouet̄ aliqd̄ min⁹ mobile. q̄ manifestū est ꝙ supposita eadez velocitate: in minori tp̄e ptrāsiet min⁹ mobile aliqd̄ signū datū: q̄ mobile mai⁹: sic in minori tp̄e ps q̄ totū: vt ex superioribus p3. Si ergo pūctū mouet̄ erit accipere aliqd̄ tp̄s min⁹ tempore in quo ip̄m mouet̄. Sed hoc est impossibile: q̄ sequeret̄ ꝙ in illo minori tp̄e moueret̄ aliq̄d min⁹ q̄ pūctū ⁊ sic indiuisibile esset diuisibile in aliqd̄ min⁹: sic̄ tp̄s diuidit̄ in tp̄a. hoc enim solo modo posset moueri indiuisibile si eēt possibile aliq̄d moueri in nūc idiuisibili. q̄ sic̄ nō esset accipere aliqd̄ min⁹ ipso nūc in quo mouet̄: ita non oporteret accipere aliqd̄ min⁹ mobili. Et sic p3 ꝙ eiusdē rōnis est ꝙ fiat mot⁹ i nūc: ⁊ ꝙ idiuisibile aliqd̄ moueat̄. hoc aūt est impossibile: ꝙ in nūc fiat mot⁹. ergo impossibile est ꝙ indiuisibile moueat̄. Lectio. XIII.

T.c.91. Mutatio autem non est: neq̧ vna infinita. Omnis enim erat ex quodaz in quiddam: ⁊ que est in contradictione ⁊ in contrarijs. Quare coruz que sunt secundu3 contradictionez affirmatio ⁊ negatio terminus est: vt generationis quidez esse corruptionis autez non esse. Coruz autem que sunt in contrarijs contraria: hec eniz vltia sunt mutationis: quare ⁊ alterationis omnis. Ex contrarijs eni3 quibusdaz est alteratio. Similiter autez augmenti ⁊ decrementi. Augmenti quidez terminus est: qui est secundu3 propriaz naturaz perfecte magnitudinis. Decrementi qui est ab hac remotio.

¶ Postq̄ ph̄s ostēdit ꝙ impartibile non mouet̄: hic intendit ostendere ꝙ nulla mutatio est finita: qd̄ est contra heraclitū: q̄ posuit omnia moueri semp. ⁊ circa hoc duo facit. primo ostendit ꝙ nulla mutatio est infinita secūdū ꝓpriam speciem. scd̄o ostendit q̄uo possit esse infinita tp̄e ibi. Sed si contingit. Circa primū duo facit. p̄mo ostendit ꝙ mutatio nō est infinita scd̄m spēz in alijs mutationib⁹ preter motū localem. scd̄o ostendit idē in motu locali. ibi. Loci aūt mutatio. Prima ratio talis ē: supra dictū est ꝙ omnia mutatio est ex quodā in qd̄daz. ⁊ in quibusdam q̄dem mutationibus q̄. s. sūt inter contradictorie opposita: vt generatio ⁊ corruptio: vel inter cōtraria vt alteratio ⁊ augmentū ⁊ decrementū: māifestū est ꝙ habent prefixos terminos. Unde in his mutatiōibus que sunt inter contradictorie opposita: termin⁹ est vel affirmatio vel negatio. sicut terminus generationis est esse: corruptionis vero non esse. Similiter illaꝝ mutationū que sunt inter contraria: ipsa contraria sunt termini ad quos: sicut ad quedam vltima mutatiōes hm̄ōi terminant̄. Unde sequit̄ ꝙ cum omnis alteratio sit de contrario in ꝯtrariū: ꝙ omnis alteratio habeat aliquē terminū. ⁊ similiter dicendū est in augmento ⁊ decremēto: q̄ termin⁹ augmenti est pfecta magnitudo. ⁊ dico pfectam scd̄m conditionē proprie nature. Alia enim perfectio magnitudinis cōpetit homini ⁊ equo. termin⁹ aūt decrementi est id qd̄ contingit esse in tali natura maxie remotū a perfecta magnitudine. ⁊ sic p3 ꝙ quelibet predictaꝝ mutationū habet aliq̄d vltimū in qd̄ terminat̄. Nihil aūt tale est infinitū. ergo nulla predictaꝝ mutationū potest esse infinita. ¶ Secundo ibi. 5.lect.2. T.c.7. p̄ma rō

¶ Loci autez mutatio sic quidez non erit finita. Non eniz omnis in contrarijs est. ¶ Sed quoniaz impossibile est decisuz esse: eo ꝙ non contingit decidi. Multipliciter enim dicitur impossibile: non contingit sic impossibile decidi: neq̧ omnino impossibile factum esse fieri neq̧ mutari: ipossibile contingit vtiq̧ mutari: in quod ipossibile est mutari. ¶ Si ergo quod fert̄ mutatur in aliquid: ⁊ possibile est mutari: quare nō erit infinitus motus. Neq̧ fertur in infinito. Impossibile est enim transire ipsum. Quod quidez igitur sic non sit infinita mutatio: vt nō finiatur terminis: manifestum est. T.c.92. scd̄a rō T.c.29.

¶ Procedit ad loci mutationez. ⁊ primo ostendit ꝙ nō est similis ratio de loci mutatione ⁊ alijs mutationib⁹. Non enim potest sic probari ꝙ loci mutatio sit finita: sicut probatū est de alijs mutationib⁹ per hoc ꝙ determinant̄ ad aliqua contraria vel contradictorie opposita: q̄ non omnis loci mutatio est inter contraria simplici-

ter. Dicuntur enim contraria que maxime distāt. maxima autem distantia simpliciter accipitur quidem in motibus naturalibus grauiū ⁊ leuium. locus enim ignis a centro terre habet maximam distantiam secūdum distātias determinatas talibus corporibus in natura. vnde tales mutationes sūt inter cōtraria simpliciter. vnde de hmōi mutationib' posset ostendi q non sunt infinite: sicut ⁊ de aliis. sed maxima distātia in motibus violentis: aut voluntariis non accipitur simpliciter secūdum aliquos terminos certos: sed secūdum propositum aut violentiam mouentis. qui aut non vult: aut non potest ad maiorem distātiam mouere. vnde est ibi secundum quid maxima distantia: ⁊ per cōsequens contrarietas: nō autem simpliciter: ⁊ ideo non poterat ostendi per terminos q nulla mutatio localis esset infinita. Unde consequenter hoc ostendit alia ratione. Que talis est illud qd̄ impossibile est esse decisum non contingit decidi: ⁊ quia multipliciter dicitur aliquid impossibile. s. qd̄ omnio nō contingit esse: ⁊ qd̄ nō de facili potest esse: ideo interponit de quo impossibili hic intelligat. intelligit enim de eo quod sic est impossibile q nullo modo ꝯtingit esse. ⁊ eadem ratione id qd̄ est impossibile factum esse impossibile est fieri. sicut si impossibile est ꝯtradictoria esse simul: impossibile est hoc fieri. ⁊ pari ratione illud qd̄ impossibile est immutatum esse in aliquid impossibile est q mutetur in illud: quia nihil tendit ad impossibile. sz omne qd̄ mutatur secūdum locum mutat in aliquid. ergo impossibile est per motum peruenire in illud. sed infinitum nō potest pertransiri. Non ergo fertur aliquid localiter p infinitum. sic ergo nullus motus localis est infinitus. ⁊ ita vniuersaliter pz q nulla mutatio potest esse sic infinita vt non terminetur certis terminis a quibus speciem habet. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.94 ¶ Sed si sic contingit vt tempore sit infinitus idem existens ⁊ vnus considerandum est. Non vno quidem enim facto nihil forte prohibet: vt si post loci mutationem alteratio sit: ⁊ postea alterationem augmentum ⁊ iterum generatio. Sic enim semper quidem erit in tempore motus. sed non vnus: propter id q non est vnus ex omnibus: vt autem fiat vnus: non contingit infinitum esse tempore preter vnum: hic autem est circulatio.

¶ Ostendit quō motus possit esse infinitus tpe ⁊ dicit q considerandū est vtꝝ contingat motum sic esse motum infinitum tempore vt semper maneat vnus ⁊ idem numero. Qꝫ enim motus duret per infinitum tempus non existente vno ipso motu: nihil prohibet: qd̄ sub dubitatione dicit addens: forte. Quia posterius de hoc inquiret: ⁊ ponit exemplum. sicut si dicamus q post loci mutationem est alteratio: ⁊ post alteratione est augmentū: ⁊ post augmentum iterum generatio. ⁊ sic in infinitū. Sic enim semper posset motus durare tempore infinito: sed
T.c.6. r6 / pcesse nō esset vn' secūdum numerum: quia ex huiusmodi motibus non fit vnum numero: vt in quinto ostensum est. sed q motus duret tempore infinito: ita q semper vnus
ec. 19. / totum maneat numero: hoc non contingit nisi in vno spē mot'. motus enim circularis potest durare vnus ⁊ ꝯtinu' tpe infinito: vt in. 8. ostendetur. Lectio. I.

¶ Textus libri septimi physicorum Aristotelis stragyrite.

Omne autez quod mouetur: T.co.s. necesse ē ab aliquo moueri. Si quidem igit in seipso nō habet principium mot' manifestum q ab altero moueatur: aliud enim erit mouens. Si autem in seipso: accipiatur. a. b. quod moueatur secundum se: sed non eo q eorum que huius aliquid mouetur: primum quidem igitur opinari. a. b. a seipso moueri propter id quod totum mouetur: ⁊ a nullo exteriorum: simile est: sicut si quis ipso. d. e. mouente. e. z. ⁊ ipso moto opinetur. d. e. z. a seipso moueri propter id q non videtur vtrum ab vtro moueatur: ⁊ vtrum. d. e. ab. e. z. aut. e. z. a. d. e.

¶ Diui Thome Aquinatis in septimum librū physicorum preclarissima commentaria.

Ostquā phs i pcedētib' libris determinauit de motu scd̄m se ⁊ de ꝯñtib' ad ipm: ⁊ de partib' ei': hic icipit determinare de motu p ꝯparatiōez ad motores ⁊ mobilia. Et diuidit in ptes duas. In pma ōndit eē pmū motū ⁊ pmū motorē. In scd̄a inqrit qlis sit motus prim' ⁊ pmus motor. ⁊ hoc in. 8. lib. ibi. Utꝝ aūt motus aliqñ ⁊c̄. Prima aūt ps diuidit in ptes duas. In pma pte ōndit esse pmū motū ⁊ pmū motorem. ⁊ qz ea que sunt vni' ordinis habent aliq̄ cōparationem adinuicem. Ideo in scd̄a parte determinat de ꝯparatiōe motuū adiuicē ibi. Dubitabit aūt aliquis ⁊c̄. Circa pmū tria facit. pmo pmittit qdda quo indiget ad propositū ostēdendū. scd̄o ostendit ppositū ibi. Quoniā aūt omne qd̄ mouetur. Tertio manifestat qddaz qd̄ supposuerat ibi. Primū aūt mouens ⁊c̄. Proponit ergo primo q necesse ē omne qd̄ mouet ab aliquo alio moueri. Qd̄ quidem in aliquibus est manifestum. Sūt enim quedā que non habent in seipsis pncipium sui motus: sed principium motus ipsorum est ab extrinseco: sicut in his que per violentiam mouent. Si g̃ aliquid sit qd̄ nō habeat in seipso pncipium sui mot': sed pncipium sui mot' est ab extrinseco: manifestū est q ab alio mouetur. Si vero sit aliqd̄ mobile qd̄ habeat i seipso pncipium sui motus. Circa hoc potest esse dubiū an ab alio moueatur. Et ideo circa hoc instat ad ōndēduz q ab alio mouet. Si ergo aliqd̄ tale ponat nō moueri ab alio: accipiat mobile a. b. cui quidē moueri ꝯueniat scd̄m se ⁊ primo: non aūt ex eo q aliqua pars eius mouet: sic enim nō mouet scd̄m se. sed scd̄m partem. oz autem si aliqd̄ mouet seipsuz non motum ab altero: qd̄ sit primo ⁊ per se motuz. sicut si aliqd̄ est calidum nō ab alio: oportet q sit primo ⁊ per se calidūz. ¶ Hoc ergo dato procedit ad propositum ōndēduz dupliciter. Primo quidem excludēdo illud vnde maxime videri possz q aliqd̄ non ab alio moueatur: secūdo directe ōndēdo quod nihil potest a seipso moueri ibi. Amplius aūt qd̄ a seipso mouet ⁊c̄. Id autem ex quo maxime videtur q aliqd̄ nō moueat ab alio est: qz nō mouet ab aliquo exteriori: sed ab ipso interiori pncipio. dicit ergo primo q opinari q. a. b. moueat a seipso pp h̄ q totū mouet ⁊ nō mouetur ab aliquo exteriori: simile est ac si aliquis diceret q mobile cuius vna pars mouet ⁊ alia mouet: mo-

neat seipsum propter hoc q non discernitur que pars sit mouēs: ꝛ que sit mota. sicut si hmōi mobil' qd̄ ē d.c.z.ps quē est d.c. moueat partem que est c.z. ꝛ non videatur q̄ pars earum sit mouens ꝛ que sit mota. vult autem p̄mū mobile. a.b. quod totum mouetur. ꝛ a principio interiori mouēte: intelligi aliqd̄ corpus animatum quod totuz mouetur ab anima. per mobile autem. d.c.z. vult intelligi corpus aliqd̄ qd̄ nō totū mouetur: sed vna pars eius corporis est mouēs ꝛ alia mota. in quo quidem mobili manim est q id qd̄ mouet ab alio mouet ꝛ ex hoc vult sic mile ōndere de corpe animato qd̄ videt mouere seipsuz. hoc. n. ei cōuenit inq̄tum vna pars aliā mouet. s. aīa corpus: vt in. 8. plenius ostende t. ℂ Secundo ibi.

Lect. 10. in pn°. ac p totū T. cō. 2.

ℂ Amplius qd̄ a seipso mouetur: nullo modo pausabit cum mouetur; in stando aliquid alterum quod mouetur. Necesse est ergo si aliquid pausat quod mouetur in stando aliquid alterum: hoc ab altero moueri. Hoc autem manifesto facto necesse est omne quod mouetur cum diuisibile sit moueri ab aliquo. Quoniam enim acceptum est. a.b. quod mouetur: diuisibile erit. Diuidatur igitur in. c. Necesse igitur. b.c. quiescente quiescere: ꝛ. a.b. Si enim non; accipiatur moueri. b.c. igitur quiescente mouebitur vtiqz. a.c. Non ergo mouetur per se. a.b. sed concessū est per seipsum moueri primum. Manifestum igitur q. b.c. quiescēte quiescet: ꝛ. a.b. ꝛ tūc pausabit quod mouetur. Sed si aliquid in quiescendo aliud stat ꝛ pausat moueri: hoc ab altero mouetur. Manifestum est igitur omne quod mouetur ab aliquo mouetur ꝛ non a se. Diuisibile enim est omne, quod mouetur: ꝛ parte quiescente quiescet totum.

ℂ Ostēdit: directe q omne qd̄ mouetur ab alio mouetur tali ratione. oē qd̄ mouet a seipso nō quiescit a suo motu per quietem cuiuscūqz alterius mobilis: ꝛ hoc accipit quasi per se notum. Ex hoc autem vlterius concludit q si aliqd̄ mobile quiescit ad quietem alterius q hoc mouetur ab altero. hoc aūt supposito cōcludit q necesse est omne qd̄ mouet ab aliquo alio moueri. ꝛ q hoc sequat ex premissis: sic probat. illud mobile qd̄ supposuimus a seipso moueri. scilicet. a.b. oportet diuisibile eē: q2 omne qd̄ mouet est diuisibile: vt supra probatum est. ꝛ q2 diuisibile est nullum inconueniens sequitur si diuidatur. Diuidat g i pūcto. c. ita q vna ps ei9 sit. b.c. ꝛ alia. a.c. si g. b.c. ē ps ei9 quod est.. a.b. necesse est q q̄scēte. b.c. pte q̄scat totū a.b. si ergo nō q̄scat totū q̄scēte parte: accipiatur q totum moueatur: ꝛ vna pars quiescat: sed quia pars ponitur quiescere non poterit poni totuz moueri nisi ratione alterius partis. Sic ergo. b.c. quiescente qd̄ est vna pars. mouetur. a.c. qd̄ est alia pars. sed nullum totum cuius vna sola pars mouetur: mouetur primo ꝛ per se. Nō ergo mouebitur. a.b. primo ꝛ per se: qd̄ erat suppositum. ergo oportet q. b.c. quiescente quiescat totū. a.b. ꝛ sic illud qd̄ mouetur pausabit. idest desinet moueri ad q̄etem alteri9. Sed supra habitum est q si aliquid quiescit ꝛ desinit moueri ad q̄etem alterius: hoc ab altero mouet. ergo. a b. ab altero mouet. ꝛ eadē ratio est de quolibz alio mobili: quia omne qd̄ mouetur est diuisibile. ꝛ eadez ratione opz q quiescente parte q̄scat totum. manifestū est

6 lec. 5. T. c. 32.

ergo q omne qd̄ mouetur ab aliquo alio mouet. ℂ Cōtra istam aūt Aristote. probationez multipliciter obijcitur. Obijcit enim Galienus contra hoc qd̄ dicit Arist. q si vna tantum pars eius mobilis moueatur ꝛ reliqua q̄scat: q totum non per se mouetur dicens hoc eē falsum: quia ea que mouentur secundum partem per se mouent. (obiectio Galieni)
ℂ Sed deceptus est Galienus ex equiuocatione ei9 qd̄ est per se. per se enim quādoqz sumitur secundū q opponitur ei tantum qd̄ est per accidens. ꝛ sic quod mouet secundum partem: mouet p se: vt Gal. itellexit. Qñqz vo sumit scdm̄ q opponit: simul ei qd̄ est per accidēs ꝛ ei qd̄ est secundum partem. ꝛ hoc dicitur non solum per se sed etiam primo. ꝛ sic accipit per se Aristote. hic: qd̄ pz q2 cū conclusisset: non ergo mouet per se. a b. subiungit. Sed concessum est q per seipsuz moueri p̄mū. Sed magis vrget obiecto Auicēne qui obijcit contra hanc rationē dicens eam procedere ex suppositiōe impossibilis: ex quo sequitur ipossibile: ꝛ nō ex eo q ponitur aliquid a seipso moueri. Si enim ponamus aliqd̄ mobile a seipso moueri primo ꝛ per se: nāle est ei q moueatur ꝛ secundum totum ꝛ secunduz partes. Si ergo ponatur q aliqua pars eius quiescat: erit positio impossibilis. ꝛ ex hac positiōe sequitur impossibile: ad quod Aristote. inducit. s. q totū moueatur non primo ꝛ per se vt positū est. Huic autem obiectioni posset aliqs obuiare dicendo q licet impossible sit partem quiescere secundum determinatam naturaz inq̄tum est corpus talis speciei: vtputa celum vel ignis: nō est tamen impossibile si ratio cōmunis corporis consideretur: q2 corpus inquantum corpus non prohibetur quiescere vel moueri. Sed hanc responsionem excludit. Auicēna dupli'r. primo quidem q2 pari ratione posset dici de toto corpe quod nō prohibetur quiescere ex hoc q corpus est: sicut dicitur de parte. ꝛ ita superfluum fuit assumere ad probationem propositi diuisionem mobilis ꝛ quietem partis. secundo q2 aliqua ꝑpositio simpliciter redditur impossibilis: si predicatum repugnet subiecto ratione differentie specifice: quāuis nō repugnet ei rōne generis. est enim ipossibile q homo sit irrationalis: quāuis non impediatur irrationalem esse ex hoc q est aial. Sic igitur simpl'r ipossibile ē q ps corpis mouētis seipz quiescat: q2 hoc est ꝯ rōnē talis corpis lz nō sit ꝯ rōnez. cōmunē corporis. ℂ Hac igitur respōsiōe remota Auerrois aliter soluit: ꝛ dicit q aliqua cōditionalis pōt esse vera cuius antecedens est impossibile ꝛ cōsequens ipossibile: sicut ista: si homo est asinus est animal irrationale concedendum est ergo q ipossibile est q si aliquod mobile ponitur mouere seipsum: q vel totum vel pars eius quiescat. sicut impossibile est ignem non esse calidu; propter hoc qd̄ ē sibi ipsi cā caloris: vñ hec cōditionalis est vera. si mobilis mouentis seip̄m ps q̄scit totuz quiescit Aristoteles autez si verba eius diligenter considerentur nūquam vtitur quiete partis nisi per locutionem habentem vim conditionalis propositionis. Non eniz dicit q quiescat. b.c. Sed necesse est. b.c. quiescente: quiescere ꝛ a.b. Et iterum: quiescente parte quiescit totum. Et ex hac conditionali vera aristote. propositum demonstrat. Sed dicit Auerroys q ista demonstratio non est de genere demonstrationum simpliciter: sed de genere demonstrationum. que dicuntur demonstrationes signi vel demonstrationes quia: in quibus est visus talium ꝯditionalium. ℂ Est autem hec solutio conueniens quantum ad hoc q dicit de veritate conditionalis. ℂ Sed videtur dicendum. q non sit demonstratio quia: sed propter qd. Continet enim causam: quare impossibile est aliqd̄ mobile mouere seipsum. ℂ Ad cuius euidentiam sciendu;.

Margin: obiectio Auicēne — 6 t. ꝯ. 15. — alia solo ꝯmento — iprob a opiōni Auerr. — sol. s. h

iproba°

est.q aliquid mouere seipsum nihil aliud est q̄ esse sibi causa motus: quod autem est sibi causa alicuius oportet q primo ei conueniat: quia quod est primum in quolibȝ genere est causa eoruȝ que sunt post. Unde ignis qui sibi ⁊ aliis est causa caloris est primum calidum. Ostendit
Lect.7. autem Aristote. in sexto q in motu nō inuenitur primū:
T.c.39. neque ex parte temporis: neque ex parte magnitudinis: neque etiam ex parte mobilis propter horum diuisibilitatem. Non ergo potest inueniri primum cuius motus non dependeat ab aliquo priori. Motus enim totius dependet a motibus partium: ⁊ diuiditur in eos vt in sexto probatum est. Sic ergo ostendit Aristote causam quare nullum mobile mouet seipsum: quia non po-
Lect. 6. test esse primum mobile cuius motus non dependeat a
T.c.33. partibus: sicut si ostenderem q nulluȝ diuisibile potest esse primum ens: quia esse cuiuslibet diuisibilis dependet a partibus: vt sic hec conditionalis sit vera. si pars non mouetur: totum non mouetur: sicut hec conditionalis ē vera: si pars nō est: totum non est. Unde ⁊ platonici q posuerunt aliqua mouere seipsa: dixerunt q nullum corporum aut diuisibile mouet seipsum. sed mouere seipsuȝ est tantummodo substantie spiritualis: que intelligit seipsam ⁊ amat seipsam. Uniuersaliter omnes operationes motus appellando: quia ⁊ huiusmodi operationes. scilicet sentire ⁊ intelligere: etiam Aristoteles. in tertio de
Lect.12. licet sentire ⁊ intelligere: etiam Aristoteles. in tertio de
T.c.28. anima nominat motum: secundum q motus est actus perfecti. Sed hic loquitur de motu secundum q est actus imperfecti. idest existentis in potentia: secundum quem
Lect.5. motum indiuisibile non mouetur: vt in.6. probatum est:
T.c.32. ⁊ hic assumitur. ⁊ sic patet q Aristote. ponens omne qȝ mouetur ab alio moueri. a Platone qui posuit aliquid mouere seipm: nō dissentit in re: sȝ solū in vbis. Lec.11.

T.c.3. Quoniam autem omne quod mouetur: ab aliquo mouetur: necesse est ⁊ quod mouetur omne in loco moueri ab altero. Et mouens igitur ab altero quoniam ⁊ ipsum mouetur: ⁊ iterum hoc ab altero. Non autem in infinituȝ abibit: sed stabit alicubi: ⁊ erit aliquid quod primo causa erit motus.

¶ Postquam ostendit philosophus q omne quod mouetur. mouetur ab alio. Hic accedit ad principale propositum ostendendum. scilicet q sit primus motus ⁊ prim⁹ motor. ⁊ circa hoc duo facit. Primo proponit quod intendit. Secundo probat propositum ibi. Si enim nō est sed in infinitum procederet ⁊c. Dicit ergo primo q cum ostensum sit vniuersaliter q omne quod mouetur ab aliquo alio mouetur: necesse est hoc etiam verum esse in motu locali. scilicet vt omne quod mouetur in loco ab altero moueatur. Applicat autē specialiter ad motum localem quod supra vniuersaliter demonstratū est: qȝ motus localis est primus motuum. vt in.8. ostendetur: ⁊ ideo secundum hunc motum procedit hic ad de-
Lect.14 monstrandum primum motorem. accipiatur igitur ali-
T.c.5. quid quod mouetur secundum locum: hoc mouetur ab altero: aut ergo illud alterum mouetur aut non. si non mouetur habetur propositū. scilicet q aliqd sit mouēs immobile: qȝ est proprietas primi mouentis: si autem ⁊ ipsum mouens mouetur: oportet q moueatur ab altero mouente: ⁊ hoc iterum mouens si ⁊ ipsum mouetur: mouetur ab altero. sed hoc non potest procedere in infinitum. sed oportet in aliquo stare. erit ergo aliquod primū mouens qȝ erit prima causa motus: ita. s. q ipsuȝ nō mouetur: sed mouet alia. ¶ Secundo ibi.

¶ Si enim non est: sed in infinitum procedet: sit. T.c.4.
a. quidem quod ab ipso .b. moueatur. b. vero ab ipso. c. c. autem ab ipso. d. ⁊ hoc igitur modo in infinitum ascendat. Quoniam ergo simul mouens ⁊ ipsum quod mouetur: manifestuȝ est quoniam simul mouetur ⁊. a. ⁊. b. quoniam autem omne quod mouetur: ab alio mouetur: necesse est. a. ⁊. b. Cum enim mouetur .b. mouebitur. a. ⁊ cum mouetur. a. ⁊ ipsum. c. ⁊ cum. c. ipsum. d. Erit igitur simul motus qui est. a. ⁊. b. ⁊ reliquorum vniuscuiusqȝ. Et accipere igitur vnumquodque istorum poterimus. Et nanque si vnumquodque ab vnoquoque mouetur: nihil minus vnus numero vniuscuiusqȝ motus ⁊ non infiniti in vltimis. ¶ Quoniam quidem T.c.5.
quod mouetur omne ex quodam in quiddam mouetur. Aut enim numero accidit eundem esse motum aut genere aut specie. Numero quidem igitur dico eundem motum: qui ex eodem in idem numero: ⁊ in tempore eodem fit: vt ex hoc albo quod est vnum numero in hoc nigrum secundum hoc tempus quod est vnum numero. Si enim secundum aliud non adhuc vnus erit numero sed specie. Genere autem motus vnus est: qui in eodem predicamento substantie vel alterius generis est. Specie autem qui ex eadem specie in idem specie: vt ex albo in nigrum: aut ex bono in malum. Hec autem dicta sunt ⁊ in prioribus. Accipiatur igitur q est mot⁹ ipsius. a. ⁊ sit in quo est. e. ⁊ qui est ipsius. b. sit in quo. ȝ. ⁊ qui est. c. d. in quo. i. t. Et tempus in quo moueatur. a. sit. R. Determinato autem motu ipsius. a. determinatum erit ⁊ tempus ⁊ non infinituȝ quod est. R. Sed in eodem tempore motum est. a. b. ⁊ reliquorum vnumquodque. Accidit ergo motum qui T.c.6.
est. e. ȝ. i. t. cum sit infinitus in tempore finito moueri. quod est. R. In quo enim. a. motuȝ est: ⁊ que sunt ipsius consequenter omnia mota sunt infinita. Quare in eodem mouetur. Et nanque aut equalis motus erit qui est ipsius. a. ipsi qui b. aut maior. Differt autem nihil: penitus enim infinitum motum in finito tempore accidit moueri. Hoc autem impossibile est.

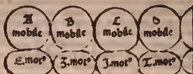
¶ Probat qȝ supposuerat. ⁊ circa hoc tria facit. primo inducit probationē. secūdo ostendit probationem esse insufficientem ibi. Sic quidem igitur videtur ⁊c. Tertio supplet quoddā per qȝ ratio fortificat ibi. Sed si qȝ mouetur. Dicit ergo primo q si hoc non concedatur q sit aliqua prima causa motus: cum omne qȝ mouetur ab alio moueatur. sequitur q procedatur in infinitum in mouen

tibus τ motis.τ hoc ostendit esse impossibile. Sit enim a.quoddã qd mouetur secũdum locũ:τ moueat ab ipso b.b.vero a c.c.vero a d.τ sic ꝓcedatur in infinitum ascẽdendo. Manifestum est autem ꝙ cum aliquid mouet ex eo quod mouetur:simul mouetur mouens τ ipsuꝫ mobile:sicut si manus suo motu mouet baculum.simul mouetur manus τ baculus.sic ergo simul mouet b.quãdo mouetur a.τ eadem ratione quando mouetur.b.simul mouetur c.τ cuꝫ mouetur.c.simul mouetur.d.sic ergo simul τ in eodem tempore est motus ipsius.a.τ omnium aliorum:τ poterit seorsum accipi motus vniuscuiusqꝫ horuꝫ infinitorum.τ quãuis vnũqdqꝫ horum mobiliuꝫ moueatur ab vnoquoqꝫ mouentium non ita ꝙ vnum ab omnibus:sed singula a singulis:nihilominus tamen licet sint infinita mouentia τ mobilia:tamen vniuscuiusqꝫ mobilium motus est vnus numero.τ licet omnes motus sint infiniti numero:non tamen sunt infiniti in vltimis. idest per priuationem vltimorum:sed vniuscuiusqꝫ motus est finitus habens determinata vltima.τ ꝙ vniuscuiusqꝫ infinitorum mobilium motus sit vnus numero τ finitus probat:quia cum omne quod mouetur moueatur inter duos terminos ex quodam scilicet in quiddam: necesse est ꝙ secundum diuersum modum identitatis terminorum:etiam ipse motus sit diuersimode vnus: scilicet aut numero aut specie aut genere. Numero quidem est ideꝫ motus qui est ex eodem termino a quo in idem numero sicut in terminum ad quem:ita tamen ꝙ sit etiam in eodẽ numero tempore:τ cũ hoc opꝫ ꝙ sit eiusdeꝫ mobilis numero.τ ad exponenduꝫ qd dixerat.subiungit ꝙ mot° numero vnus est ex eodem in ideꝫ:sicut ex hoc albo qd significat vnũ numero:in hoc nigrũ qd etiã nominat aliquid idem numero:τ secundum hoc tempus determinatum:qd etiam est vnũ numero:qꝛ si esset motus secũduꝫ aliud tempus licet equale non esset numero vnus:sꝫ spẽ tantum:sed motus est vnus genere qui est in eodẽ predicamẽto vel subiecti vel cuiuscũqꝫ alterius generis:sicut omnis generatio subiecti est eadẽ genere:τ oĩs alteratio similr. Sed motus est spẽ vnus qui est ex eodẽ secunduꝫ speciem:in idem secũdũ specieꝫ:sicut oĩs denigratio que est ex albo in nigꝝ est eadẽ spẽ:τ oĩs deprauatio q̃ est ex bono in malũ.τ hec ẽt in quinto dicta sunt. ℂ His igit

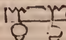
Lec.6. T.cõ.3. duob° suppositis:scilicet ꝙ simul mouet τ mouẽs τ motum:τ ꝙ põt accipi motus vniuscuiusqꝫ mobiliuꝫ tanq̃ finit° τ vn°:accipiatur motus huius mobilis qd est.a.τ sit.e.τ motus ipsius.b.sit.ꝫ.τ mot°.c.d.τ omniũ cõsequẽtiũ sit.i.t.tempus aũt in quo mouet.a.sit.r. Sed qꝛ mot° ipsius.a.est determinatus.idest finitus:etiam tempus in quo est iste motus scilicet.r.est determinatũ τ non infinitum:quia sicut in.6.ostensum est:finitũ τ infinitum simul

Lec.9. T.cõ.6. inuenitur in tempore τ motu. Ex dictis autẽ patet ꝙ in eodeꝫ tempore in quo mouetur.a.moueat τ.b.τ omnia alia:ergo mot° omnium qui est.e.ꝫ.i.t.est in tempore finito.sed iste motus est infinitus:cum sit infinitoꝝ. ergo sequetur ꝙ motus infinitus sit in tempore finito:qd est impossibile.hoc autem ideo sequitur quia in quo tempore mouetur.a.mouentur omnia alia que sunt ĩfinita numero:nec differt quantum ad propositum pertinet vtrum motus omnium mobilium sit equalis velocitatis: aut inferiora mobilia tardius moueatur τ in maiori tẽpore: quia omnino sequet ꝙ mot° infinitus sit in tempore finito:quia vnũquodqꝫ mobiliuꝫ necesse est ꝙ habeat velocitatem τ tarditatem finitam.hoc autem est impossibile.s.motum infinitum esse in tempore finito:ergo τ primum est impossibile.s.ꝙ procedatur in mobilibus τ mouentibus in infinitum. ℂ Secundo ibi.

ℂ Demonstratio ostendens ꝙ non proceditur in infinitum in mouentibus τ motis.

R.tempus

ℂ Sic quideꝫ igitur videtur demonstrari: quod est a principio:non tamen demonstratur: propter hoc ꝙ nullum inconueniens accidit. Contingit enim infinito tempore infinitum motum esse:non eundem autem:sed alterum τ alterum multis τ infinitis motis: quod quidem accidit τ in his que nunc. T.c.7.

ℂ Ostendit ꝙ precedens ratio non efficaciter ꝯcludit τ dicit ꝙ predicto modo videtur demonstrari principale propositum scilicet ꝙ non in infinitũ procedatur in mouentibus τ motis. Non tamen efficaciter demonstratur:qꝛ nullum inconueniens accidit ex premissis. contingens est enim τ possibile:ꝙ in tempore finito sit motus infinitus:ita tamen ꝙ non sit vnus τ idem sed alius τ alius:inquantum scilicet infinita sunt que mouent. Nihil enim prohibet infinita in tempore finito moueri sić.τ hoc concludebat ratio predicta.erant enim mobilia infinita diuersa:τ sic motus eoꝝ erant diuersi qꝛ ad vnitatem motus non solum requirit vnitas tpis τ termini: sꝫ etiam vnitas mobilis.vt in.5.dictum est. ℂ Tertio ibi. Lec.6. T.c.35.

ℂ Sed si quod mouetur primo secundum locum τ corporalem motum: necesse est tangi: aut continuum esse mouenti: sicut videtur hoc in omnibus contingere. erit enim ex omnibus vnum ipsum totum aut continuum : hoc igitur contingens accipiatur:τ sit magnitudo quidem:aut continuum in quo sunt.a.b.c.d. Huius autem motus est.e.ꝫ.i.t. Differt autem nihil magnitudinem finitam aut infinitam esse: similiter enim infinito tempore quod est.R.mouebitur aut finita aut infinita. Horum autem secundum vtrũqꝫ impossibile est. ℂ Manifestum igitur quia stabit aliquando:τ non in infinitum abibit:quod semper ab altero: sed erit aliquid quod primum mouebitur. Nihil autem differat concesso quodam hoc demonstrari. Contingenti enim concesso nullum incõueniens poterit accidere. T.cõ.8. T.cõ.9. 8.t.c.31

¶ Ostendit quomodo predicta ratio efficaciam habere
possit. ꝛ primo quomodo habeat efficaciam ex suppositione
facta. scḋo quomodo habeat efficaciā simpliciter
ibi. [Nihil autem differt ꝛc.] Dicit ergo p̄mo ꝙ id qḋ
localiter ꝛ corporaliter mouet̄ p̄mo ꝛ imediate ab aliquo
mobili mouente: necesse est ꝙ tangatur ab eo: sicut
baculus tangitur a manu: vel ꝙ continuet̄ ei: sicut cōtinuat̄
vna pars aeris alteri: ꝛ sicut pars continuat̄ aiali:
ꝛ hoc videtur contingere in omnibus: ꝙ mouens semp
coniungitur mobili altero istorum modoꝝ. Accipiatur
ergo alter istoꝝ modoꝝ: scilicet ꝙ ex omnibus infinitis
mobilibus ꝛ mouentibus efficiatur vnum scilicet ipsuȝ
totum vniuersum per continuationem quādam. hoc ergo
quia contingens est: supponat̄: ꝛ istud totuȝ quod est
quedā magnitudo ꝛ continuuȝ vocetur. a.b.c.d. ꝛ mot⁹
eius vocetur. e.ȝ.i.t. ꝛ qꝛ posset aliquis dicere ꝙ. e.ȝ.i.t.
erat motus finitorum mobiliū: ꝛ ita non potest esse motus
totius infiniti: subiungit ꝙ nihil differt quantum ad
propositum pertinet: vtrum accipiatur finita magnitudo
que mouet̄: aut infinita: sicut enim simul quando mouebatur.
a. in tempore scilicet finito qḋ est. r. mouet̄ qḋlibet
finitorum mobilium que sunt numero infinita: ita
etiam simul in eodem tempore mouetur tota magnitudo
infinita: sequitur ergo impossibile qḋcūqꝫ horuȝ dicatur
siue ꝙ sit magnitudo finita constans ex magnitudinibus
numero infinitis: siue ꝙ sit magnitudo infinita ꝛ
motus eius in tempore finito: cū sit ostēsuȝ supra ꝙ mo
l.9. bile infinitum non potest moueri tempore finito. ergo
t.c.65. impossibile est hoc ex quo sequebatur: scilicet ꝙ ꝓcedatur
in infinitum in mouentibus ꝛ motis. manifestum est
ergo ꝙ hoc ꝙ vnū moueatur ab altero: non procedit in
infinitum: sed stabit alicubi: ꝛ erit aliquod primum mobile
qḋ scilicet moueatur ab altero imobili. Et quia predicta
probatio procedit supposito quodā: scilicet ꝙ oia
infinita mouentia ꝛ mota continuent̄ adinuiceȝ: ꝛ cōstituāt
vnā magnitudinē: ꝛ sic posset alicui videri ꝙ nō simplr̄
ꝯcludat. Jḋ subiūgit ꝙ nō differt hāc demōstrationē
ꝓcessisse quodā supposito: qꝛ ex ꝯtingēti supposito ēt si
sit falsum non pōt sequi aliqḋ ipossibile. Cū ergo predicta
ratio ducat ad impossibile: illud ipossibile nō sequitur
ex isto contingenti supposito: sed ex alio qḋ oportet
esse impossibile. cum ex eo impossibile sequat̄. ꝛ sic pȝ ꝙ
in demonstrationibus ad impossibile ducentibus nil refert
vtrum accipiatur falsum contingens adiunctū ipossibili
vel verum. ostenditur enim ipossibile illud ex quo
cum adiunctione contingentis falsi sequit̄ impossibile:
sicut ex eo impossibile sequeret̄ adiūcto quodam vero:
quia sicut ex vero nō potest sequi impossibile. ita nec ex
contingenti. ¶ Sed potest aliquis dicere ꝙ nō est contingens
omnia mobilia cōtinuari: sed impossibile est cōtinuari
elementa adinuicem ꝛ etiam celestibus corporibus.
¶ Sed dicendum ꝙ alio modo accipitur cōtingēs
ꝛ impossibile cum demonstratur aliquid de genere ꝛ cū
demonstratur aliquid de specie: quia cum agitur de specie
oportet accipi vt impossibile esse illud cui repugnat
vel genus vel differentia speciei: ex quibus ratio speciei
constituitur. Cum vero agitur de genere accipitur vt cōtingens
omne illud cui non repugnat ratio generis: lȝ ei
repugnet constituens speciem. sicut si loquerer de aiali
possem accipere vt contingens ꝙ omne animal eēt alatum:
sed si descenderem ad considerationem hominis:
impossibile esset hoc animal esse alatum: qꝛ igit̄ Aristo.
hic loquitur de mobilibus ꝛ mouentibus in communi:
nondum applicando ad determinata mobilia: esse autē
contiguum vel continuuȝ indifferenter se hȝ ad rationē
mouentis ꝛ mobilis: ideo accepit vt ꝯtingens ꝙ omnia
mobilia sint continua adinuicem. quod tamen est impossibile
si mobilia considerentur secundum suas naturas
determinatas. Lectio. III.

Rimum autē mouens non sicut cuius
causa sed vnde est principiū motus
est simul cuȝ eo quod mouetur.
Simul autem dico: quia nihil ipsorum
medium est. Hoc enim cōmune
in omni quod mouetur ꝛ mouente est.

¶ Quia philosophus in demōstratione p̄cedēte supposuerat
ꝙ mouens est contiguū vel continuū mobili hoc
intendit nunc ꝓbare. ꝛ primo ostendit propositum. scḋo
ꝓbat qḋdam qḋ in hac probatione supponit ibi. [Quō
aūt q̄ alterant̄ ꝛc.] Circa p̄ᵐ duo facit. p̄mo ꝓponit intentū.
scḋo ꝓbat ꝓpositū ibi. [Quō aūt tres sūt mot⁹.] Dicit
ḡ p̄mo ꝙ mouens ꝛ motū sunt simul. Sȝ aliqḋ dicit̄
mouere dupl'r: vno mō sicut finis mouet agenteȝ: ꝛ tale
mouens aliqn̄ distans est ab agēte quē mouet. Alio⁹ sic
mouet id qḋ est p̄nᵐ mot⁹: ꝛ de tali mouēte hic ītelligit.
ꝛ pp̄ hoc addidit [nō sic cui⁹ cā: sȝ vn̄ ē p̄nᵐ mot⁹.] Jtē
mouens sicut p̄ncipiū motus: qḋdaȝ est imediatū ꝛ qḋdam
remotum. Jntelligit aūt hic de imediate mouente. Lec.5.
ꝛ ideo dixit [Primū mouens.] Ut per p̄mū significet t.c.22.
imediatū mobili: nō aūt id qḋ est p̄mū in ordine mouentium.
ꝛ qꝛ in quinto dixerat eē sil' que sunt in eodeȝ loco:
posset aliqs credere ex hꝫ ꝙ dic̄ ꝙ mouēs ꝛ motū sil' sūt:
ꝙ qn̄ vnū corp⁹ mouet̄ ab altero ꝙ oporteat ambo esse
in eodē loco. ꝛ iḋ ad hoc excludēdū subiungit ꝙ sil' dicit
hic nō quidem esse in eodē loco. sed qꝛ nihil est medium
inter mouens ꝛ motū: scḋȝ ꝙ contacta vel cōtinua sunt
sil': qꝛ termini coꝝ sunt sil': vl' qꝛ sunt vnū: ꝛ qꝛ in p̄cedēti
demōstratione ꝓcesserat solū de motu locali: posset aliquis
credere ꝙ hoc haberet v̄itatē solū in hmōi motu.
ꝛ iḋ ad hoc remouēdū subiungit: ꝙ hoc dictū est cōiter
ꝙ mouens ꝛ motū sunt simul: ꝛ non spāliter de motu locali:
qꝛ hoc est cōe in oī spē motus ꝙ mouens ꝛ motum
sunt simul modo exposito. ¶ Secundo ibi.

¶ Quoniam autem tres sunt motus: qui secundum T.c.10.
locum: ꝛ qui secundum qualitatem: ꝛ qui
sm̄ q̄ntitatē: necesse est ꝛ ea que mouent̄ tria esse.
Qui quidē igit̄ secunduȝ locū loci mutatio: qui
vero secundum qualitatem: alteratio: qui vero
scḋm quantitatē: augmentum vel decrementuȝ.
Primum quidem igitur de loci mutatione dicamus.
Hic enim primus motuum est.

¶ Probat propositū. ꝛ circa hoc duo facit. p̄mo enumerat
spēs motus. scḋo in singulis ꝓbat ꝓpositūȝ ibi. [De
igitur qḋ fert.] Ostēdit ergo p̄mo ꝙ tres sunt mot⁹: vn⁹
scḋm locū qui dicit̄ loci mutatio: alius scḋm qualitatem
qui dr̄ alteratio: alius secūdū quātitatē qui dicitur augmentum
ꝛ decrementum. Non facit aūt mentionem de Lec.2.
generatione ꝛ corruptione: qꝛ nō sunt motus: vt in.5. ꝓ T.cō.9.
batū est. sed cū sint termini motus scilicet alterationis: Lec.8.
vt habitum est in.6. per hoc ꝙ ꝓbatur ꝓpositum in alte T.c.51.
ratione: sequit̄ ēt idē de generatiōe ꝛ corruptione. Sic
igitur tres sunt species mot⁹: ita tres sunt spēs mobiliū:
ꝛ etiā mouētium. ꝛ in omnibus est veꝝ qḋ dictū est. s. ꝙ
mouens ꝛ motū sint sil': vt ostendet̄ in singulis. sed p̄mo
hoc est ostendendum in motu locali: qui est primus mo- Lec.14.
tuum. vt in.8. probabitur. ¶ Secundo ibi. T.cō.55.

¶ Omne igitur quod fertur: aut ipsum a seipso mouetur: aut ab altero. Siquidem igitur a se ipso: manifestum ꝙ in ipso mouente existente simul mouens: ⁊ quod mouetur erit: ⁊ nullum illius medium.

¶ Ostēdit propositum in singulis triū predictorum motuum: ⁊ primo in motu locali: secūdo in motu alteratiuo ibi. At vero neqꝫ alterati ⁊ cetera. Tertio in motu augmenti ⁊ decrementi ibi. Et quod augetur ⁊ augēs ⁊c. Circa primum duo facit. primo ostendit propositum in quibus magis est manifestum: secundo in quibus magis latet ibi. Q autē ab alio mouetur. Dicit ergo primo ꝙ necesse est dicere ꝙ omne quod mouetur secundum locū: aut mouetur a seipso: aut ab altero. Q autem dicit a se ipso aliquid moueri potest intelligi dupliciter. vno mō

Lec.io. in fin°. Lec.i. p totum

rōne partium: sicut ostendet in. 8. ꝙ mouentium seipsa vna pars mouet. ⁊ alia mouetur. Alio mō primo ⁊ per se: vt. s. aliquid scdm se totum moueat se totum: sicut supra pbauit ꝙ hoc modo nihil mouet seipsum. Si autē cōcedatur vtroqꝫ modo aliqd moueri a seipso: manifestum erit ꝙ mouēs erit in ipso quod mouetur. vel sicut idem est in seipso quod mouet: vel sicut pars est in toto: vt anima in aiali. ⁊ sic sequet ꝙ sil sit mouens: ⁊ qd mouet: ita ꝙ nihil erit ipsoꝝ medium. ¶ Scdo ibi.

¶ Quod autem ab alio mouetur: quadrifarie mouetur. Qui enim sunt ab altero motus quatuor sūt: pulsio: tractio: vectio: vertigo. Et nāqꝫ omnes alios in hos reduci accidit.

¶ Ostendit idem in his que mouentur secundum locum ab alio: de quibus minus est manifestum. Et circa hoc tria facit. primo distinguit modos quibus aliquid contingit ab altero moueri. secundo reducit eos ad duos ibi. Manifestum est igitur. Tertio in illis duobus probat propositū ibi. Hoc autem manifestū est. Circa pmum duo facit. primo diuidit modos quibus aliqd mouetur ab altero. ⁊ dicit ꝙ sunt quatuor. s. pulsio: tractio. vectio: ⁊ vertigo. omnes enī motus qui sunt ab alio reducuntur in istos. ¶ Secundo ibi.

¶ Pulsionis quidem igitur alia impulsio alia expulsio. Impulsio quidem est: cum mouens ei quod mouetur non deficit: expulsio cum expellens deficit.

¶ Manifestat premissos quatuor modos. ⁊ primo manifestat pulsionem: que est cum mouens facit aliquod mobile a se distare mouendo. Diuidit autem pulsionem in duo scilicet in impulsionem ⁊ expulsionem. dicitur autem impulsio quando mouens sic pellit aliquod mobile: quod non deficit ipsi deferendo ipsū: sed simul cum eo tendit quo ducit. Expulsio autem est quādo mouens sic mouet mobile: quod tamen deficit deferendo ipm: nec comitat ipm vsqꝫ ad finē mot⁹. ¶ Scdo ibi.

¶ Vectio autem in tribus erit motibus. Quod quidem vehitur: non secundum se mouetur: sed secundum accidens. In eo enim quod est: in eo quod mouetur: aut super id quod mouetur: mouetur ipsum. Vehens autem mouetur: aut pulsum aut tractum: aut vertigine ductum. Manifestum igitur quoniam vectio in tribus motibus erit.

¶ Manifestat de vectione: ⁊ dicit ꝙ vectio fundatur in tribus aliis motibus scilicet pulsione tractione ⁊ vertigine: sicut quod est per accidēs fundatur in eo quod est per se. illud autem quod vehitur non mouetur per se: sꝫ per accidens inquantum scilicet aliquid alterum mouetur in quo ipsum est: sicut cum aliquis vehitur a naui in qua est: vel super quod est sicut cū aliquis vehitur equo. illud autem quod vehit mouetur per se: eo ꝙ non est pcedere in his que mouentur per accidens in infinitum. ⁊ sic oportet ꝙ primum vehens moueatur aliquo motu per se: vel pulsu vel tractu vel vertigine. ex quo manifestum est ꝙ vectio in tribus aliis motibus continetur. ¶ Tertio ibi.

¶ Tractio autem est: cum etiam ad ipsum vel ad alterum velocior sit motus trahentis non separatus ab eo qui trahitur. Et namque ad ipsum est tractio ⁊ ad alterum ⁊ reliqui tractus idem specie in hos reducuntur vt inspiratio: ⁊ expiratio: ⁊ sputio: ⁊ quicunque corporum emissiui aut receptiui sunt: ⁊ spathesis ⁊ cercisis. Aliud est quidem ipsorum congregatio: aliud disgregatio. Et omnis igitur motus qui est secundum locum: aggregatio ⁊ disgregatio est.

¶ Manifestat tertium motum scilicet tractum. ⁊ sciendum est ꝙ tractio a pulsione differt: quia in pulsiōe mouens se habet ad mobile: vt terminus a quo est motus eius: in tractu vero se habet vt terminus ad quem. illud ergo trahere dicitur quod mouet alterum ad seipsū. mouere autem aliquid scdm locum ad seipsum conuenit tripliciter: vno modo sicut finis mouet. vnde ⁊ finis dicitur trahere: secūdum illud poete. Trahit sua quemqꝫ voluptas. ⁊ hoc modo potest dici ꝙ locus trahit id quod naturaliter mouetur ad locum. alio modo potest dici aliquid trahere: quia mouet id ad seipsum alterando aliqualiter: ex qua alteratione contingit ꝙ alteratum moueatur secundum locum. ⁊ hoc modo magnes dicitur trahere ferrum. sicut enim generans mouet grauia ⁊ leuia inquantum dat eis formam per quam mouentur ad locum: ita ⁊ magnes dat aliquam qualitatem ferro per quam mouetur ad ipsum. Et ꝙ hoc sit verum patet ex tribus. Primo quidem quia magnes non trahit ferrum ex quacunqꝫ distantia: sed ex propinquo. Si autem ferrum moueretur ad magnetem solum sicut ad finem, sicut graue ad suum locum: ex qualibet distantia tenderet ad ipsum. Secundo quia si magnes alleis perūgat ferrum attrahere non potest: quasi alleis vim alteratiuam ipsius impedientibus: aut etiam in contrarium alterantibus. Tertio qr ad hoc ꝙ magnes attrahat ferrum oportet prius ferrū liniri cū magnete maxime si magnes sit paruus: quasi ex magnete aliquam virtutem ferrū accipiat: vt ad eum moueatur. Sic igitur magnes attrahit ferrum non solū sicut finis: sed etiam sicut mouens ⁊ alterās. Tertio modo dicitur aliquid attrahere: quia hoc mouet ad seipsum motu locali tantum. ⁊ sic diffinitur hic tractio prout vnum corp⁹ trahit alterum: ita ꝙ trahens simul moueatur cum eo quod trahitur. hoc est ergo quod dicit ꝙ tractio est cum motus trahentis ad seipsum vel ad alterum sit velocior non separatus ab eo ꝙ trahitur. dicit autem: ad ipsum vel ad alterū: qr mouens volunta-

rium pōt vel altero vt seipso. Unde pōt ab alio pellere sicut a seipso: ⁊ ad aliud trahere sicut ad seipsum. sꝫ hoc in motu naturali nō ꝯtingit. Immo semper pulsio naturalis est a pellente: ⁊ tractio naturalis ad trahētem. addit aūt cū velocior fit motus: qꝛ cōtingit quādoqꝫ ꝙ id qd trahit etiam per se mouetur illuc quo trahitur: sed a trahente velociori motu compellitur moueri. ⁊ qꝛ trahēs mouet suo motu: oportet ꝙ mot⁹ trahētis sit velocior: ꝙ̄ mot⁹ naturalis eius qd trahitur. adiūgit aūt nō separatus ab eo qd trahit: ad differētiam pulsionis: nā in pulsione pellens quandoqꝫ separatur ab eo qd pellit qñqꝫ vero non. sꝫ trahens nūꝙ̄ separat ab eo qd trahitur: quinimmo simul mouet trahens cum eo quod trahitur. exponit autem quod dixerat: ad ipsum vel ad alterum. quia contingit esse tractionem ad ipsum trahentem ⁊ ad alterum in motibus volūtarijs: vt dictum est. Et quia sunt quidam motus in quibus non ita manifeste saluat ratio tractionis: consequenter ostendit eos etiam reduci ad hos modos tractionis quos posuerat scilicet ad seipsum ⁊ ad alteꝝ. ⁊ hoc est quod dicit ꝙ omnes alij tractus qui non nominant tractus: reducuntur in hos duos modos tractionis: quia sunt idem specie cum eis: quantum ad hoc ꝙ motus accipiunt speciem a terminis. quia ⁊ illi tractus sunt ad seipsum vel ad alterum: sicut patet in inspiratione ⁊ expiratione. Inspiratio enim est attractio aeris: expiratio vero est aeris expulsio. ⁊ similiter sputio est expulsio sputi. ⁊ similiter dicendum est de omnibus alijs motibus per quoscūqꝫ aliqua corpora extra mittuntur vel intra recipiuntur: quia emissio reducitur ad pulsionem: receptio autem ad tractionem. ⁊ similiter spathesis est pulsio: ⁊ cercisis est attractio. spathi enim in greco dicitur ensis: vel spatha. vnde spathesis idem est quod spathatio. idest percussio per ensem: que fit pellendo. ⁊ ideo alia littera que dicit speculatio: videtur esse vicio scriptoris corrupta: quia pro spathatione posuit speculationem. cercisis autem est attractio. Est autem cercis in greco quoddam instrumentum quo vtuntur textores: quod ad se trahunt texendo: quod latine dicitur radius. vnde alia littera habet radiatio. Horum enim duorum ⁊ quorumcunqꝫ motuum emissiuorum ⁊ receptiuorum: aliud est congregatio quod pertinet ad attractionem: quia congregans mouet aliquid ad alterum: aliud est disgregatio que pertinet ad pulsionem: quia pulsio est motus alicuius ab alio. Sic ergo patet ꝙ omnis motus localis est aggregatio vel disgregatio: quia omnis motus localis est ab aliquo vel ad aliquid: ⁊ per consequens patet ꝙ omnis motus localis est pulsio: vel tractio.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Uertigo autem componitur quidem ex tractu ⁊ pulsione. Hoc quidem pellit mouens: illud autem trahit.

¶ Manifestat quid sit vertigo ⁊ dicit ꝙ vertigo est quidam motus compositus ex tractu ⁊ pulsu: cū enim aliquid vertitur ex vna parte pellitur: ex alia trahitur.

¶ Deinde cum dicit.

T. cō. li. ¶ Manifestum igitur est ꝙ siquidem simul pellens ⁊ trahens cum eo quod pellitur ⁊ trahitur nullum medium eius quod mouetur ⁊ mouentis est.

¶ Ostendit ꝙ omnes quattuor motus predicti ad pulsum ⁊ tractum reducuntur. ⁊ ꝙ idem est iudiciū de omnibus ⁊ de istis duobus: quia enim vectio consistit in tribus alijs: ⁊ vertigo componitur ex pulsu ⁊ tractu: relinquitur ꝙ omnis motus localis qui est ab alio: reducitur ad pulsum ⁊ tractum. Unde manifestum est ꝙ in pulsu ⁊ tractu mouens ⁊ motum sunt simul. idest ita ꝙ pellens sit simul cum eo quod pellitur: ⁊ trahens cū eo quod trahitur: consequens erit vniuersaliter verum esse ꝙ nullum sit medium inter mouens secundum locum ⁊ motum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Hoc autem manifestum ex dictis. Pulsio quidem aut a seipso aut ab alio ad aliud motus est. Tractus autem ab alio ad ipsum: ad aliud est: adhuc autem synosis ⁊ diosis.

¶ Probat propositum in his duobus motibus. ⁊ primo ponit duas rationes ad propositum ostendenduꝫ. secūdo excludit obiectionem ibi. Proiectio autem ⁊c. Prima autem ratio sumitur ex diffinitione vtriusqꝫ motus: quia pulsio est motus ab ipso mouente vel ab aliquo alio in aliquid aliud: ⁊ sic oportet ꝙ saltem in principio mot⁹ pellens sit simul cum eo quod pellitur: dum pellens id quod pellit remouet a se vel ab alio: sed tractus est motus ad ipsum vel ad alterum: vt dictum est: ⁊ ꝙ non separatur trahens ab eo quod trahit. ex quo manifestum est in his duobus motibus ꝙ mouens ⁊ motum sint simul. ¶ Secunda ratio sumitur ex congregatione ⁊ disgregatione. dictum est enim ꝙ pulsio est disgregatio ⁊ tractio est congregatio. ⁊ hoc est quod dicit. Adhuc autem synosis: idest congregatio: ⁊ diosis: idest diuisio. non autem posset aliquid congregare vel disgregare nisi adesset his que congregantur ⁊ disgregantur. ⁊ sic patet ꝙ in pulsione ⁊ tractu mouens ⁊ motum sunt simul. ¶ Secundo ibi.

¶ Proiectio autem quando velocior motus fiat: ꝙ̄ qui secundum naturam lati fortiori facta pulsione: hoc facto tandiu accidit ferri: quousque fortior sit motus eius quod fert. Manifestum igitur quoniam quod mouetur ⁊ mouens simul sunt: ⁊ nullum medium est ipsorum.

¶ Excludit quandam obiectionem que accidere potest circa pulsionem. de tractione enim dictum est ꝙ motus trahentis non separatur ab eo quod trahit: sed in pulsione dictum est ꝙ aliquando deficit pellēs ab eo quod pellitur: ⁊ talis pulsio vocatur expulsio: cuius species est proiectio. que est quando pellitur cum quadam violentia in remotum. ⁊ sic in proiectione videt ꝙ id quod proijcitur non sit simul cum proijciente: ⁊ ideo ad hoc excludendum dicit ꝙ proiectio est quando motus eius quod fertur sit velocior ꝙ̄ motus naturalis: ⁊ hoc propter aliquam fortem impulsionem factam: cum enim aliquid proijcitur ex forti impulsione mouetur aer velociori motu ꝙ̄ sit motus eius naturalis. ⁊ ad motum aeris defertur corpus proiectum: ⁊ quandiu durat aer impulsus tandiu proiectum mouetur. ⁊ hoc est quod dicit ꝙ facta tali impulsione tandiu accidit aliquid ferri proiectum: quandiu in aere sit fortior motus: ꝙ̄ eius motus naturalis. Sic ergo remota hac dubitatione concludit ꝙ mouens ⁊ motum sint simul: ⁊ ꝙ inter ea nihil est medium.

Lectio. IIII.

T vero neqꝫ alterati neqꝫ alterātis nullum medium. Hoc autē manifestum ex inductione. In omnibus enim simul esse accidit alterans vltimum: ꝛ primum quod alteratur.

¶ Postq̄ ostendit in motu locali: q̄ mouēs ꝛ motū sunt simul: ostendit idem in alteratione: q̄. s. nihil est medium alterantis ꝛ alterati. ꝛ hoc ꝓbat p̄mo per inductionē. in omnibus enīz que alterantur manifestū est q̄ simul sunt vltimū alterans ꝛ primū alteratū. ¶ Uidetur aūt hoc habere instantiā in quibusdā alterationib⁹: sicut cum sol calefacit aerē sine hoc q̄ calefaciat orbes medios planetarū. ꝛ piscis quidā in rhete detētus stupefacit man⁹ trahentis rhete: absqꝫ hoc q̄ stupefaciat rhete. Sꝫ dicēdū est q̄ passiua recipiunt actionem actiuoꝝ s̄m ꝓpriū modū. ꝛ ideo media que sunt inter p̄mū alterans ꝛ vltimū alteratum aliquid patiunt̄ a primo alterāte: sed forte nō eodē modo sicut vltimū alteratum: aliquid igit̄ patitur rhete a pisce stupefaciente: sed non stupefactionem: quia eius nō est capax. ꝛ orbes medij planetaꝝ aliquid recipiunt a sole. s. lumen: non aūt calorē. Secundo ibi. (Dubium)

¶ Quale enim alteratur in eo quod sensibile est. Sensibilia autem sunt q̄bus differunt corpora ad seinuicem: vt grauitas: leuitas: duritiēs: mollities: sonus: non sonus: albedo: nigredo: dulcedo. amaritudo: humiditas: siccitas: densitas. raritas. ꝛ hoꝝ media. Similiter autē ꝛ alia que sub sensu sunt: quorum est ꝛ calor ꝛ frigus: ꝛ lenitas ꝛ asperitas. Hec enim sunt passiones subiecte qualitatis. His enīz differunt sensibilia corporū. aut scd̄m aliqđ horum maius ꝛ minus: ꝛ in patiendo aliquid horū. calefacta enim aut frigefacta. aut dulcefacta. aut amaricata. aut s̄m aliquid aliud predictorum. Similiter ꝛ animata corporum. ꝛ inanimata. ꝛ animatorum quecūqꝫ partiū sunt inanimate: ꝛ ipsi sensus alterantur: patiuntur enim. Actio enim ipsorūz motus est per corpus patiente sensu aliquid. Secundū quecūqꝫ quidem igitur inanimata alterantur: ꝛ animata secundum omnia hec alterantur. Secundum autem quecūqꝫ animata alterant̄: non secundum hoc alterant̄ inanimata. Secundum enim sensus non alterant̄. Et latet cum alterant̄ inanimata. Nihil autēz prohibet ꝛ animata latere cum alterantur: cū non secundū sensus accidit qđ alterationis ipsis. si quidem igitur sensibiles passiones: omnis autem per hec alteratio: ex hoc ergo manifestum est. q̄ passio ꝛ patiēs simul: ꝛ horum nullum medium est. (T.c.6.)

¶ Probat idem per rationē: que talis est. Omnis alteratio est similis alterationi que fit s̄m sensum: sed in alteratione que est s̄m sensum: alterans ꝛ alteratuꝫ sunt simul. ergo ꝛ in q̄libet alteratione. prima sic probat. Omnis alteratio fit s̄m q̄litatem sensibilē que est tertia species q̄litatis. s̄m illa enim alterant̄ corpora: quib⁹ corpora ab inuicem differunt: que sunt sensibiles q̄litates: vt grauitas ꝛ leuitas: duritiēs ꝛ mollicies que ꝑcipiuntur tactu: sonus ꝛ non sonus qui ꝑcipiuntur auditu: sed tamē si sonus in actu accipiatur est q̄litas in aere ꝯsequēs aliquem motū localem. vnde non videtur s̄m huiusmodi q̄litatē esse primo ꝛ per se alteratio. Si v̄o sonus in aptitudine accipiat̄: sic per aliquam alterationē fit aliquid sonabile vel nō sonabile. albedo ꝛ nigredo que ꝑtinent ad visuꝫ: dulcedo ꝛ amaritudo que ꝑtinent ad gustuꝫ: humiditas ꝛ siccitas: densitas ꝛ raritas que pertinēt ad tactū. ꝛ eadeꝫ ratio est de his contrarijs ꝛ de medijs horum. ꝛ sīr etiā sunt alia que sub sensu cadunt: sicut calor ꝛ frigus: ꝛ lenitas ꝛ asperitas: que etiā tactu comprehēduntur huiusmodi enīz sunt quedā passiones sub genere qualitatis contente: ꝛ dicuntur passiones: q̄ꝛ passionem ingerūt sensibus: vel quia ab aliquib⁹ passionib⁹ causant̄: vt in predicamentis dicit̄. Dicuntur autem passiones sensibilium corpoꝝ: quia sensibilia corpora s̄m huiusmodi differūt: inq̄tum. s. vnum est calidū ꝛ aliud frigidum: vnuꝫ graue ꝛ aliud leue. ꝛ sic de alijs: aut inq̄tum aliquod vnum de premissis inest duob⁹ s̄m magis ꝛ minus. Ignis enīz differt ab aqua s̄m d̄riam calidi ꝛ frigidi ab aere v̄o scd̄m magis ꝛ minus calidū. ꝛ etiā s̄m hoc attēditur sensibiliū corpoꝝ differentia: inquātum patiūtur aliquod horuꝫ: lꝫ non sic in eis naturaliter: sicut dicimus differre calefacta ab īfrigidatis. ꝛ ea que fiūt dulcia ab his q̄ fiūt amara per aliquā passionē: ꝛ nō ex natura. alterari autē s̄m huiusmodi q̄litates est omniū corporum sensibilium: tā animatoꝝ q̄ inanimatorum: ꝛ quia in corporib⁹ animatis q̄dā partes sunt animate. idest sensitiue: vt oculus ꝛ manus: q̄dam autē inanimate. idest nō sensitiue: vt capilli ꝛ ossa. vtreqꝫ partes s̄m huiusmodi q̄litates alterātur: quia sensus sentiendo patiūtur. Actiones enim sensuuꝫ: vt auditio visio sunt quidā motus per corp⁹: cuꝫ aliqua sensus passione. non enim sensus habēt aliquā actioneꝫ: nisi per organū corporeum. corpori autem conuenit moueri ꝛ alterari. vnde passio ꝛ alteratio magis ꝓprie dicitur in sensu q̄ in intellectu. cuius operatio nō est per aliqđ organū corporeū. Sic igitur pꝫ q̄ s̄ꝫ quascūqꝫ q̄litates ꝛ s̄m quoscūqꝫ motus alterant̄ corpora inanimata: scd̄m eosdē mot⁹ ꝛ easdē qualitates alterātur corpora aīata: sed non conuertitur: quia in corporibus animatis inuenitur alteratio s̄m sensuꝫ: que non inuenitur in corporib⁹ inanimatis. nō enim corpora inanimata cognoscūt suaꝫ alterationē: sed latet ea. qđ nō accideret si s̄m sensuꝫ alterarētur. Et ne aliquis hoc reputaret impossibile: q̄ aliquid alterarent̄ s̄m sensibilē qualitatē absqꝫ sensu alterationis: subiungit q̄ nō solū hoc est veꝝ in reb⁹ inanimatis: q̄ꝛ hoc contingit etiaꝫ in rebus animatis. nihil enim ꝓhibet q̄ etiā animata corpora latea͛t cū alterātur: sicut cū aliqua alteratio accidit in ipsis absqꝫ alteratione sensus: sicut cum alterantur scd̄m partes non sensitiuas. Ex hoc igitur pꝫ: q̄ si passiones sensus sunt tales: q̄ nihil est mediū īter agens ꝛ patiens: ꝛ omnis alteratio est ꝑ huiusmodi passiones quib⁹ alterātur sensus: sequit̄ q̄ alterans inferens passiones: ꝛ alteratū patiens sint simul: ꝛ nullum sit ipsorum medium. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Huic quidē igit̄ aer est cōtinuus. Aeri autē cōtinuat̄ corpus. Et superficies quidē terminatur ad lumen. Lumen aūt ad visum. similiter ꝛ auditus ꝛ odoratus. ꝛ mouēs ipsa primū. Eodeꝫ autēz modo simul ꝛ gustus ꝛ sapor est. ¶ Silr autem ꝛ in inanimatis ꝛ in insensibilibus. (T.c.7.)

¶ Probat secūdā: q̄ in alteratione sensus alterās ꝛ al

teratū sint simul:q2 huic scilicet sensui:puta visui aer cōtinuus est idest absq3 medio ꝯiunctus:aeri vero corp9 visibile.τ superficies quidē visibilis corporis q̄ est subiectum coloris terminatur ad lumē idest ad aerē illuminatum.qui terminat ad visum.τ sic patet ꝙ aer alterat9 τ alterans ipsuz sunt simul.τ similiter visus alterat9 cuz aere alterante.τ similiter est in auditu τ in odoratu si cōparentur ad id qđ primū mouet:sc3 ad sensibile corpus: quia hi sensus sunt per mediū extrinsecū.gustus autez τ sapor sunt simul.nō enim coniunguntur per aliquod medium extrinsecū.τ simile est de tactu:τ eodē modo se habet in rebus inanimatis τ insensibilibus.s.ꝙ alterās τ alteratum sunt simul. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et quod augetur τ augens. Appositio enim quedam est augmentuz. Quare simul sunt.τ qđ augetur τ augens:τ decrementum. Decrementi enim causa est ablatio quedaz. Manifestū igit̄ ꝙ mouētis vltimi τ moti primi nullū est mediū.

¶ Probat idē in motu augmēti τ decremēti.τ primo in motu augmenti.op3 eniz qđ augeť τ auget esse simul:q2 augmentatio est quedā appositio.per appositionē.n.alicuius quanti aliqđ augetur.τ similiter est in decremento quia causa decremēti est quedā subtractio alicui9 quāti.τ pōt itelligi hec ꝓbatio dupl'r.vno mō fm ꝙ ipsum q̄ntum appositū vel subtractū est ꝓximū mouens illis
Lec. 9. t.c. 47. modibus:nā τ Ar.dicit in scđo de anima.ꝙ caro auget,put est quāta.τ sic manifeste simul cum mouēte motum est. nō enim pōt aliqđ apponi vel subtrahi alicui si nō sit simul cū eo. Procedit etiā hec ratio de principali agente;
3.t.c.11. appositio eniz ōis cōgregatio qđā est.subtractio vero disgregatio quedā.supra aūt ostēsum est:ꝙ in motu cōgregationis τ disgregatiōis mouēs τ motū sunt simul. Unde relinquiť ꝙ etiā in motu augmenti τ decremēti.τ sic vlterius ꝯcludit vniuersal'r ꝙ iter vltimuz mouēs τ primum motū nihil est mediū. Lectio. VI

t.c.14.

Quoniam autem que alterantur:alterantur omnia a sensibilibus:τ soluz horum alteratio est quecūq3 secundum se dicuntur pati ab his:ex his considerabimus.

¶ Quia in ꝑcedēti rōne pħs supposuerat ꝙ omnis alteratio sit fm sensibilia.hoc intēdit hic ꝓbare.τ pmo ꝓponit qđ itendit.scđo ꝓbat ꝓpositū.ibi.Alior2 enim maxime. Dicit ergo pmo ꝙ ex sequētibus cōsideradū est: ꝙ omnia que alterātur:alterantur scđm qualitates sensibiles.τ per consequens illis solū competit alterari que per se patiuntur ab hmōi qualitatibus. ¶ Scđo ibi.

t.c.15. ¶ Alior2 eniz maxime vtiq3 quis existimabit in figuris τ formis τ habitudinibus:τ horum remotionibus τ acceptionibus:videtur enim esse ꝙ alterationis. Non est autem neq3 in his: sed fiunt hec:cum quedaz alterantur. Densata eniz aut rarefacta:aut cum fiat calida:aut frigida materia.alteratio autem non est.

¶ Probat ꝓpositū arguēdo a maiori.qđ quidē pmo ponit.secūdo qđā que supponit ꝓbat.ibi.(Ex quo quidem enim τc̃.)Dicit ergo primo ꝙ preter q̄litates sensibiles maxime videtur eē alteratio in q̄rta specie q̄litatis:que est q̄litas circa q̄titatē:sc3 forma τ figura.τ in pma specie q̄litatis que continet sub se habit9 τ dispositiōes,videtur enim ꝙ alteratio qđdā sit per hoc ꝙ huiusmodi q̄litates de nouo remouētur:aut de nouo acquiruntur.non eniz vr̄ hoc sine mutatione posse cōtingere.mutatio aūt
5.lec. 4. t.c.18. f3 q̄litatē alteratio est:vt supra dictū est:sed in predictis q̄litatibus prime τ q̄rte speciei nō est alteratio primo τ principaliter:sed secūdario:q2 huiusmodi q̄litates cōsequuntur quasdam alterationes primar2 q̄litatū:sicut patet ꝙ cū materia subiecta densatur:aut rarescit.sequitur mutatio scđm figurā.τ sil'r cū calefiat:aut infrigidetur.sequitur mutatio fm sanitatē τ egritudinē que ptinēt ad primā speciem q̄litatis.rarum aūt τ densum:calidum τ frigidū sunt sensibiles q̄litates.τ sic patet ꝙ nō est alteratio in prima τ q̄rta specie q̄litatis pmo τ per se.S3 remotio τ acceptatio huiusmodi qualitatū cōsequunť ad aliquā alterationez que est fm sensibiles qualitates.Ex quo ēt p3 quare nō facit mentionē de scđa specie qualitatis que est potētia:vel in impotētia nālis.manifestum est enim ꝙ potentia vel impotentia nālis nō accipiť:aut remoueť:nisi trāsmutata nā:qđ fit p alterationē.τ ideo hoc quasi manifestum pretermisit. ¶ Secundo ibi.

¶ Ex quo quidem enim est forma statue:nō dicimus formā:neq3 ex quo figura pyramidis est: aut lecti:sed denominatione sunt hoc qđē eneū: illud vero cereum:aliud autē ligneū. Quod aūt alteratur es dicimus. Es quidē enim humidum esse dicimus:aut forte:aut calidū. Et non soluz sic:sed humidū τ calidū es equoce dicentes passioni materiā. Quoniā igitur ex quo quidez forma τ figura:τ qđ factum est equoce nō dicūtur cum figuris:q̄ ex illo sunt:que autem alterantur cuz passionibus equiuoce dicuntur: manifestuz ꝙ in solum sensibilibus alteratio est.

¶ Probat qđ supposuerat.τ primo ꝙ nō fit alteratio in q̄rta spē qualitatis.secundo ꝙ non fit in pma.ibi.(Neq3 enim in habitib9 τc̃.)Circa pmuz ponit duas rationes. Duplici rōne. p[a] quar2 prima sumitur ex modo loquēdi.vbi considerandū est ꝙ forma τ figura in hoc adinuicē differunt:ꝙ figura iportat terminationē q̄titatis.est enim figura que termino vel terminis comprehenditur.forma vero dicitur que dat esse specificū artificiato.forme eni3 artificiatorum sunt accidentia.Dicit ergo ꝙ illud ex quo fit forma statue:nō dicimus formā.idest materia statue nō predicatur de statua in ꝑncipali τ recto.τ similiter est in figura pyramidis vel lecti:sed in talibus materia predicatur denominatiue.Dicimus enim triāgulū eneuz:aut cereum:aut ligneū.τ simile est in alijs:sed in his que alterantur τ passionem predicamus de subiecto:q2 dicimus es esse humidū:aut forte:aut calidū:τ econuerso humidum:vel calidū dicimus esse es qualiter ꝑdicātes mām de passione τ econuerso:τ dicimus hominē esse album: τ albū eē hominē.Quia ergo in formis τ figuris materia nō equaliter dicit cum ipsa figura:ita ꝙ alterum de altero dicatur in ꝑncipali τ recto:sed soluz denominatiue materia predicatur de figura τ forma. In his autem que alterantur subiectum τ passio equaliter de inuicem predicantur.sequitur ergo ꝙ in formis τ figuris non fit alteratio:sed solum in sensibilibus qualitatibus. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

2[a] T.c.16. ¶ Amplius τ aliter dicere inconueniens est. Dicere enim hominē alteratū eē.aut domum accipientē finē ridiculum est:si perfectionē domus

tectionē: aut laterationez dicimus alterationem esse: domo autem laterata aut cooperta alterari T.c.17. domum. ¶ Manifestum autez est: q̄ quod est alterationis non est in his que fiunt.

¶ Et sumitur a ꝓprietate rei. Ridiculum enim est dicere ꝙ hō vel domꝰ vel quicquid aliud alteret ex hoc ipso ꝙ accipit finē sue ꝑfectionis: puta si domꝰ ꝑficit̄ ꝑ hoc ꝙ te gitur: vel ꝑ hoc ꝙ laterībꝰ ornat̄: aut cooperit: q̄ ridiculum est dicere ꝙ domꝰ alteret̄ qñ cooperitur aut lateratur. Est ēt manifestū ꝙ alteratio nō est eoꝝ que fiūt inq̄tum fiunt. sed vnūqḋq; ꝑficit̄ ꝛ fit inq̄tū accipit formam ꝓpriā ꝛ figurā. nō est ergo alteratio in acceptione figure ꝛ forme. ¶ Ad euidētiā aūt haꝝ rationū cōsiderādū est: ꝙ inter oēs q̄litates figure maxime ꝯsequuntur ꝛ demonstrant speciē rerum: qḋ maxime in plātis ꝛ aīalibus pꝫ: in quibꝰ nullo certiori iudicio diuersitas specierū diiudicari pōt q̄ diuersitate figurarū. ꝛ hoc iō: q̄ sicut q̄titas ꝓpinquissime se hꝫ ad subām īter alia accidentia: ita figura q̄ est q̄litas circa q̄titatem. ꝓpinquissime se hꝫ ad formā substātie. Unde sicut posuerūt aliqui dimēsiones esse substantiā rerū. ita posuerunt aliqui figuras eē substātiales formas. ꝛ ex hoc ꝯtingit ꝙ ymago q̄ est expssa rei repñtatio ſm figurā potissime attēdatur: magis q̄ ſm colorem: vel aliquid aliud: ꝛ q̄ ars est imitatrix nāe. ꝛ artificiatum est q̄dā rei naturalis ymago: forme artificialiū sunt figure. vel aliqd ꝓpinquū. ꝛ ideo ꝓpter similitudinē hmōi formaꝝ ꝛ figuraꝝ ad formas subāles: dicit phūs: ꝙ ſm acceptionē forme ꝛ figure non est alteratio: sꝫ ꝑfectio: ꝛ exinde etiā est ꝙ materia de hmōi nō ꝑdicatur nisi denominatiue: sicut etiam est in substantijs naturalibus. non enim dicimus hominē terram. sed terrenum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neq; enim in habitibus: habitꝰ eniꝫ virtutes ꝛ malitie sunt. Uirtꝰ aūt omnis ꝛ malitia ad aliqd sunt: sicut sanitas qdem calidorū ꝛ frigidoꝝ mensuratio quedam est: aut eoꝝ que sunt infra: ꝛ ad continens. Similiter autem ꝛ pulchritudo ꝛ macies ad aliquid sunt. Dispositiones enim quedam perfecti ad optimum sunt. Dico autez perfecti. qḋ sanat ꝛ dispositū est circa naturam. Quoniā ergo virtutes ꝛ malitie sunt ad aliqd. Hec aūt neq; generationes sunt: neq; gn̄atiōes ipsoꝝ: neq; alteratio oīno: manifestum est ꝙ nō est omnino: qḋ est alterationis circa habitus.

¶ Ostēdit ꝙ non est alteratio in prima specie q̄litatis. ꝛ primo q̄tum ad habitus ꝛ dispositiones corporis. scḋo q̄tū ad habitus ꝛ dispositiones anime. ibi. ⌊ Neq; itaq; circa anime virtutes ꝛc̄. ⌋ Circa ꝑmum ponit talē rationem habitꝰ qui sunt in prima specie q̄litatis. etiā corporei: sunt q̄dā virtutes ꝛ malitie. Uirtus enim vniuersaliter cuiuslibꝫ rei est que bonū facit habentē: ꝛ opus eiꝰ bonuꝫ reddit. Unde virtus corporis dr̄ ſm quā bene se habꝫ. ꝛ bene operat̄: vt sanitas. ecōtrario aūt est de malitia: vt de egritudine. oīs aūt virtus ꝛ malitia dr̄ ad aliquid. ꝛ hoc manifestat ꝑ exēpla. Sanitas eniꝫ que est q̄dam virtus corporis est quedā cōmensuratio calidoruꝫ ꝛ frigidoꝝ. ꝛ dico hanc cōmensurationē fieri ſm debitā Expō līe hōc ꝓportionē ⌊ eoꝝ que sunt īfra ⌋ idest humoꝝ ex quibus cōponit̄ corpus adinuicē ⌊ ꝛ ad cōtinēs ⌋ .i. ad totū corpus. aliqua eniꝫ ꝯtemperatio humoꝝ est sanitas in leone que nō esset sanitas in homine: sed eiꝰ extinctio: q̄ eā humana natura ferre nō posset. Cōmentator autē expo Cōmen. nit ⌊ ad cōtinens ⌋ .i. ad aerē cōtinentem. sꝫ primum meliꝰ est: q̄ sanitas animalis nō attēdit̄ per cōparationem ad aerē: sed potius econuerso. dispō aeris dr̄ sana ꝑ cōparationē ad animal. Simil̄r pulchritudo ꝛ macies dicūtur ad aliqd. ꝛ sumit̄ macies pro dispositione qua aliqs est expeditꝰ ad motū ꝛ actionē. huiusmodi .n. sunt q̄daꝫ dispōnes eiꝰ qḋ est perfectū in sua natura per cōparationem ad optimū .i. ad finē qui est operatio: sicut .n. dictuꝫ Expō līe hōc est: ex hoc hmōi dispōnes v̇tutes dicunt̄ ꝙ bonū faciūt habentē: ꝛ opus eius bonū reddunt. Dicūtur eniꝫ huiusmodi dispōnes per relationē ad debitū opus: qḋ est optimū rei. nec oportet exponere ⌊ optimū ⌋ aliquid extrinsecum: sicut qḋ est pulcherrimū aut sanissimū: vt Cōmentator exponit. Accidit eni pulchritudini ꝛ sanitati relatio Expō ꝯ mētato. iprobaᵗ que est ad extrinsecū optime dispositū: sed per se cōpetit eis relatio que est ad bonū opus. Et ne aliqs accipiat ꝑfectū qḋ iam adeptū est finē. dicit ꝙ ꝑfectū hic accipitur hoc qḋ est sanatiuū ꝛ dispositū ſm naturā. ¶ Non aūt solō dubitatiōis tacite. est hic intelligēdū ꝙ huiusmodi habitꝰ ꝛ dispositiones hoc ipm ꝙ sunt ad aliqd sint: q̄ sic nō eēnt in genere q̄litatis: sed relationis. Sꝫ q̄ eoꝝ ratio ex aliq̄ relatione dependet. q̄ ergo huiusmodi habitus ad aliqd sunt: ꝛ in ad aliqd nō est motus: neq; generatio neq; alteratio: vt in quinto ꝓbatū est. manifestū est ꝙ in hmōi habitꝰ non L.3.c.c.10 est alteratio ꝑmo ꝛ ꝑ se: sꝫ eoꝝ transmutatio ꝯsequit̄ aliquā ꝑorē alterationē calidi ꝛ frigidi: aut alicuiꝰ hmōi: sicut etiam relationes esse incipiunt per consequentiā ad aliquos motus.

Lectio. VI.

NEq; itaq; circa anime v̇tutes ꝛ ma T.c.18. litias. Uirtus eniꝫ q̄dā ꝑfectio est. vnūqḋq; eniꝫ tūc maxime ꝑfectum est: cū attingit ꝓprie v̇tuti: ꝛ tunc est maxie scḋm nāᵐ: vt circulus tūc maxime scḋm naturā est: cum maxime circulus sit. Malitia aūt corruptio hoꝝ ꝛ remotio est.

¶ Postq̄ phūs ostendit ꝙ nō est alteratio in ꝑma specie q̄litatis q̄tū ad dispositiones corporis. Hic ostēdit idez de habitibus anime. ꝛ ꝑmo q̄tum ad partē appetitiuā. scḋo q̄tum ad partē itellectiuā. ibi. ⌊ At vo neq; in itellectiua parte. ⌋ Circa ꝑmū duo facit. ꝑmo ostēdit ꝙ nō est alteratio ꝑmo ꝛ ꝑ se in trāsmutatione v̇tutis ꝛ malitie. scḋo ꝙ trāsmutatio virtutis ꝛ malitie cōsequitur ad quandā alterationē. ibi. ⌊ Fit quidē igitur. ⌋ Cōcludit ergo ex premissis ꝑmo: ꝙ circa anime virtutes ꝛ malitias que pertinēt ad partē appetitiuā nō est ꝑmo ꝛ per se alteratio. Ideo aūt hoc cōcludēdo iducit q̄ eisdē rōnibꝰ ꝓcedit ad ꝓbādū sequētia: quibꝰ ꝛ ꝑora. ad hoc aūt ꝓbandū assumit quandā ꝓpositionē. s. ꝙ virtus sit ꝑfectio quedā: qḋ quidē sic ꝓbat: q̄ vnūquodq; tūc est ꝑfectum quando pertingere pōt ad ꝓpriam virtutē: sicut naturale corpus perfectū est: quādo pōt aliḋ sibi simile facere: qḋ est virtus nature: qḋ etiam probat per hoc: q̄ tūc est aliquid maxime ſm naturā: quando nature virtutē hꝫ. virtus eniꝫ nature est signū cōplectionis nature: cū autē aliquid hꝫ complete suā naturā: tunc dicit̄ esse ꝑfectum: qḋ non solū in rebus naturalibus verum est: sed etiaꝫ in mathematicis: vt eorum forma accipiatur pro eoꝝ natura tunc enim maxime circulus est: idest perfectus circulus quando maxime est secundū naturam. i. quādo habet perfectionem sue forme. Sic ergo patet ꝙ ad ꝑfectionez forme cuiuslibet rei ꝯsequatur virtus eius: quia

tunc vnūquodq̧ perfectū est quando hȝ suā formā.idest
Expō suā virtutē.ꝛ ita sequit̄ ꝙ sit virtus ꝑfectio q̄dā. Ex hac
Auerro. aūt ꝓpōne sic ꝓbata Comētator sic argumētandū dicit.
oīs ꝑfectio est simplex ꝛ indiuisibilis.sed nihil simplex ꝛ
idiuisibile est alteratio:neq̧ aliquis mot⁹:vt supra ꝓba
ïꝓba° tū est.ergo fm̄ v̄tutē nō est alteratio. ℭ Sȝ iste ꝓcessus
nō cōpetit in eo qḋ subdit̄ de malitia: ꝙ.s.est corruptio
ꝛ remotio ꝑfectionis.ꝛsi eniȝ ꝑfectio sit simplex ꝛ idiui-
sibilis:recedere tamē a ꝑfectione nō est simplex ꝛ idiui-
sibile:sed multipl̄r cōtingens. Neq̧ est etiam ꝯsuetudo
Ar.vt ꝑtermittat illud ex quo p̄ncipal̄r ꝯclusio depen-
Expō sē det:nisi ex iuxtapositis itelligi possit. ℭ Et ideo melius
cti thōe dicendū est:ꝙ arguendū est hic de virtute:sicut supra ar
T.c.16. gumentatū est de forma ꝛ figura. Nihil enim dicit̄ alte-
rari quādo perficit:ꝛ eadē rōne neq̧ quando corrūpit̄.
Si igitur virtus est perfectio quedā:malitia vero corru
ptio.fm̄ virtutem ꝛ malitiā non est alteratio:sicut neq̧
T.c.19. fm̄ formas ꝛ figuras. ℭ Secundo ibi.

ℭ Fit quidem igitur cum quoddam alteratur: ꝛ
acceptio virtutis:ꝛ remotio malitie:alteratio ta-
men horum neutrum est.

ℭ Ostēdit ꝙ trāsmutatio virtutis ꝛ malitie cōsequit̄ ali-
quā alterationē:ꝛ primo ꝓponit qḋ intēdit.ꝛ dicit ꝙ ac
ceptio v̄tutis:ꝛ remotio malitie:aut ecōtrario fit cū ali
quid alterat̄:ad cuius alterationem consequit̄ acceptio
ꝛ remotio virtutis ꝛ malitie:sed tamen neutrum horuȝ
est alteratio primo ꝛ per se. ℭ Secundo ibi.

ℭ Quoi autē alteret̄ aliquid:manifestū est. Vir-
tus quidē enim:aut impassibilitas quedam est:
aut passibile est sic. Malitia autē passibilis: aut
contraria passio virtuti est.

ℭ Probat ꝓpositū.ꝛ dicit manifestū eē ex sequētib⁹ ꝙ
oportear aliqd alterari ad hoc ꝙ accipiat̄ ꝛ remoueat̄
virtus vel malitia.ꝛ hoc videt̄ ꝓbare dupl̄r.p̄mo quidē
Opinio fm̄ duas opiniones hominū de virtute ꝛ malitia. Stoy
stoycoꝝ ci.n.dixerunt virtutes eē ipassibilitates quasdā:nec pos
se esse virtutē in anima:nisi remotis omnib⁹ passionib⁹
anime:que sunt timor:spes:ꝛ hmōi. Huiusmodi.n.pas-
siones dicebāt eē quasdā anime perturbationes siue egri-
tudines. Virtutē aūt esse dicebāt quādā quasi trāquilli-
tatē anime ꝛ sanitatē.vnde ecōtrario malitiā dicebant
ꝑipathe esse omnē anime passibilitatē. Opinio v̄o ꝑipathetico-
ticoꝝ. rum ab Ar.deriuata est ꝙ v̄tus cōsistat in aliqua deter
minata moderatione passionū. Constituit eniȝ virt⁹mo
l.6.circa ralis mediū in passionibus:vt dicit̄ in scḋo ethico.ꝛ fm̄
fi. lc. 7. hoc etiā malitia virtuti opposita nō erit q̄liscūq̧ passibi
circa me- litas. Sed quedā habilitas ad passiones ꝯtrarias v̄tu-
diū.ꝛ.c° ti:que.s.sunt scḋm superabūdantiā ꝛ defectū. Cū vtrūli-
5° circa bet aūt veꝝ sit:oportet ad acceptionē v̄tutis:ꝙ fiat ali-
fi.ꝑ totū qua trāsmutatio fm̄ passiones.s.vel ꝙ passiones total̄r
remoueantur:vel ꝙ modificentur.passiones autem cuȝ
sint in appetitu sensitiuo:fm̄ eas cōtingit alteratio. Re-
linquitur ergo ꝙ acceptio ꝛ remotio v̄tutis ꝛ malitie fit
fm̄ aliquam alterationem. ℭ Secundo ibi.

ℭ Et totam moralem virtutē in voluptatibus ꝛ
tristitiis accidit esse. Aut enim scḋm actū ꝙ vo-
luptatis:aut per memoriam:aut spem. Si qui-
dem igit̄ scḋm actum sensus est cā. Si vero per
memoriam:aut per spem ab ipso est.aut eniȝ in-
sunt qualia passi sumus reminiscentibus volu-
ptatis:aut qualia patiemur sperantibus.

ℭ Probat idē sic. Omnis virtus moralis cōsistit in aliq̄
delectatione ꝛ tristitia.nō enim est iustus qui nō gaudet
iustis opationib⁹:ꝛ tristatur de cōtrariis.ꝛ simile est in
aliis virtutibus moralib⁹.ꝛ hoc ideo:q2 omnis appeti-
tiue v̄tutis in qua est v̄tus moralis operatio: terminat̄
ad delectationē ꝛ tristitiā:cum delectatio consequat̄ ex
adeptione eius in qḋ appetitus fert̄.tristitia v̄o ex sup-
uentione ei⁹ qḋ appetit⁹ refugit.vnde concupiscens vel
sperans delectatur quādo consequit̄ qḋ concupiscit vel
sperat.ꝛ simil̄r iratus quādo punit:timēs v̄o ꝛ odiēs tri
stat̄ qñ superuenit malum qḋ refugit.omnis aūt tristitia ꝛ
delectatio:vel est fm̄ actū de re p̄senti:vel per memoriā
de re p̄terita:vel per spem de futuro. Si ergo sit delecta
tio fm̄ actū huiusmodi delectationis cā est sensus. Non
enim ꝯueniēs ꝯiunctū delectationē faceret si nō sentire-
tur.simil̄r aūt si sit delectatio per memoriā vel ꝑ spem.ħ
sensu ꝓcedit:dū vel reminiscimur q̄les voluptates passi
sumus fm̄ sensuȝ in p̄terito. Vel dū speramus q̄les patie
mur in futuro. Ex quo pȝ ꝙ delectatio ꝛ tristitia fȝ par
tem sensitiuā est in qua alteratio accidit.vt supra dictum
est.si ergo virt⁹moralis ꝛ malitia opposita in delectatio
ne ꝛ tristitia est:fm̄ delectationē aūt ꝛ tristitiaȝ alterari
cōtingit:sequit̄ ꝙ acceptio ꝛ remotio virtutis ꝛ malitie
fit cōsequenter ad aliquā alterationē. Sed notanduȝ ꝙ
signāter dicit [totā] virtutē moralē in delectationibus
ꝛ tristitiis esse.ad differentiā intellectualis virtutis:q̄ ēt
suā delectationē hȝ:sed illa delectatio nō est fm̄ sensuȝ.
Unde nec contrarium habet.nec scḋm eam alterari cō-
tingit:nisi metaphorice. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ At vero neq̧ in intellectiua parte anime est al- T.c.20.
teratio. Sciens enim ad aliquid maxime dici-
tur.hoc aūt manifestuȝ. Scḋm enim nullā po-
tentiam motus:factū est qḋ est sciente:sed cum
extiterit quiddam. Ex ea enim que est scḋm par
tem experientia accipimus vl̄em scientiam.

ℭ Ostendit ꝙ alteratio nō est in parte anime itellectiue.
ꝛ p̄mo ꝓbat hoc in generali.scḋo in speciali.ibi. [Neq̧
igit̄ actus.] Circa p̄mū inducit talem rationem. Sciēs
maxime dicit̄ ad aliqd.s.ad scibile:cui⁹assimilatio in sci-
ente sciētia est.hoc aūt sic ꝓbat.in nullo alio genere cō-
tingit ꝙ aliqd de nouo adueniat alicui: absq̧ ei⁹ muta-
tione nisi in ad aliqd.fit.n.aliqd eq̄le alicui:ipso nō mu-
tato sed altero. Videmus aūt ꝙ nulla mutatiōe facta in
potētia itellectiua fit sciētia:sed solū existente quodā in
sensitiua parte:q2.s.ex experiētia particulariū que perti l.1.lc.2.
nēt ad sensitiuā partē:accipimus scientiā vl̄is in intelle- cō.2.
ctu.vt probat in primo metaphy.ꝛ in secundo posterio l.2o.c.5.
rum. Cū igit̄ in ad aliqd nō sit mot⁹:vt supra ꝓbatū est. 3.l.3.c.c.
seqt̄ ꝙ nō sit alteratio in acceptiōe sciētie. ℭ Scḋo ibi. 10.

ℭ Neq̧ igitur actus generatio est:nisi aliquis
respectionem ꝛ tactum generationes dicat. Hu
iusmodi enim actus.

ℭ Ondit ꝙ nō sit in parte itellectiua alteratio in specia-
li.ꝛ p̄mo q̄tum ad cōsiderationē iā habentis sciētiā que
est sciētie vsus.scḋo q̄tū ad p̄mā scientie acceptionē.ibi.
[Que aūt ex p̄ncipio ꝛc.] Dicit ḡ p̄mo ꝙ ex quo i par
te itellectiua nō est alteratio:nō pōt dici ꝙ ipse act⁹sciē-
tie qui est ꝯsideratio sit ḡnatio.nisi etiaȝ aliquis dicat:ꝙ
exterior inspectio oculi:ꝛ ipm̄ tāgere sint ḡnationes q̄-
dam:sicut eniȝ visio est act⁹ visiue potentie:ꝛ tangere est
act⁹ tactiue potētie:ita ꝛ ꝯsideratio est act⁹potētie itel-
lectiue.actus aūt nō dicit̄ generationē alicui⁹ p̄ncipii:ħ

magis processum a principio actiuo. Unde ipsum intelligere non est generatio vel alteratio: tñ nihil prohibet aliquẽ actuz consequi gñationẽ vel alterationẽ sicut ad generationẽ ignis sequitur q̃ calefaciat: ꝛ similiter ad immutationem sensus a sensibili sequit ipsum videre vel tangere. ¶ Secundo ibi.

¶ Que autem ex principio acceptio scientie nõ est generatio neqꝫ alteratio. In quietari eniz ꝛ residere anima sciens fit ꝛ prudens. Sicut igitur neqꝫ cũ dormiens excitetur aliquis: aut ebrius pausct: aut infirmans ordinetur factus sciens quamuis prius non poterat vti: ꝛ secundum scientiaz agere: sed mutata perturbatiõe: ꝛ in statũ reueniente mente inerat potentia ad scientie congruitatem. Hoc igitur aliquid fit ex principio in scientia existentia. Turbationis enim quies quedam ꝛ residentia. Neqꝫ igitur infantes possunt adiscere: neqꝫ iudicare sensib' similiter presbyteris. Multa enĩ perturbatio circa ipsos: ꝛ motus. Statur autem ꝛ pulsatur turbatio. aliquando quidem a natura: aliquando autem ab alijs. In vtrisqꝫ autem his alterari aliquid accidit: sicut cum surgat ꝛ fiat vigilans ad actuz. Manifestum igitur q̃ huius ipsuz alterationis in sensibilibus est ꝛ in sensibili parte anime. In alio aũt nullo nisi ſm accidens.

¶ Oñdit q̃ in acceptione scie nõ est generatio vel alteratio: q̃cq̃d.n. aduenit alicui p solã q̃etationẽ ꝛ residentiaz aliquaꝝ ꝑturbationũ vel motionũ nõ aduenit p gñationẽ ꝛ alterationẽ: sed scia q̃ ẽ cognitio speculatiua: ꝛ prudentia q̃ est rõ practica: aduenĩunt aĩe p q̃etationez ꝛ residentiã corporaliũ motionũ ꝛ sensibiliũ passionũ. Non ergo scia ꝛ prudentia adueniunt in aĩa p gñationẽ vel alterationẽ. Ad huius aũt rõnis manifestationẽ subiungit exemplum. ponat q̃ aliquis hñs sciam dormiat vel inebrietur: aut infirmetur: manifestum est q̃ non potest vti scientia: ꝛ operari ſm eam. Sed manifestum est q̃ qñ ꝑturbatio predicta quiescit ꝛ mens redit ad statũ suũ. tũc potest vti scia: ꝛ ſm eã agere: ꝛ tamen non dicimus q̃ cũ dormiens excitatur: aut ebrius quiescit: aut animus ĩfirmantis ad debitum ordinẽ p sanitatem reducitur: q̃ tũc factus fit sciens: quasi sciẽtia de nouo generata sit in ipso: q̃ inerat ei potentia habitualis ad ꝯgruitatẽ scie. i. vt reduceret ad ꝯgruũ statũ: quo vti scia posset: dicit aũt q̃ tale aliq̃d contingit cũ aliquis a pñ° acq̃rit sciam. Uĩ.n. hꝫ fieri p hoc q̃ fit quedam quietatio ꝛ residentia turbationis. i. inordinataꝝ motionũ que pueris insunt: tũ ſm corpus: q̃ nã tota est in mutatione ꝑꝑ augmẽtũ: tũ etiã ſm partem sensitiuam: q̃ in eis passiones dñantur. Uñ hoc q̃ dicit q̃es potest referri ad turbationez corporalis motus que quiescit: nã veniente ad statum. Qd̃ aũt dicit residentia potest referri ad passiones partis sensitiue: que non totaliter quiescunt: sed resident ex hoc. i. q̃ deprimũtur ex rõne: non aũt vsqꝫ ad perturbandam rõnem ascẽdunt sicut dicimus residentiã in liquoribus: qñ id qd̃ est feculentum descendit ĩferius id qd̃ est superius remanet pur. Hec est igit cã quare iuuenes non possunt adiscere capiẽdo ea q̃ ab alijs dñr: neqꝫ p ĩteriores sẽsus pñt iudicare de auditis: aut de quibuscũqꝫ coꝝ cognitioni occurrentibus: ita bene sicut seniores vel presbyteri: qd̃ idẽ est nam presbyter in greco est idẽ qd̃ senior in latino: ꝛ hoc ideo q̃ multa perturbatio ꝛ multus motus ẽ circa ipos iuuenes: vt dictũ est: sed hmõi turbatio totaliter tollitur vel etiaz mitigatur: aliqñ quidẽ a natura: sicut qñ peruenitur ad statum senectutis. in q̃ hmõi motus quiescũt: aliquando aũt ab aliquibus aliqs causis: sicut ab exercitio ꝛ consuetudine: ꝛ tũc pñt bene adiscere ꝛ iudicare: ꝛ ide est q̃ exercitiũ ṽtutũ moraliũ p q̃s hmõi passiones refrenant multũ valet ad sciam acquirendam: siue ergo p naturã: siue p exercitiũ ṽtutis: turbatio passionũ q̃escat: attenditur in hoc q̃dam alteratio: cũ passiones hmõi sint ſm partẽ sensitiuã: sicut etiam est aliqua alteratio corporalis: cum dormiens surgit ꝛ fit vigilans procedens ad actũ: ex quo pꝫ q̃ acceptio scie nõ est alteratio: sed sequitur alterationem. Ex hoc autem vlterius vniuersaliter cõcludit q̃ alteratio est in sensibus exterioribus ꝛ in sensibilibus ꝛ in tota parte anime sensitiua: quod dĩc ꝑpter passiones interiores. Sed in nulla alia parte anime ẽ alteratio: nisi per accidens. Quod autem Arist. hic de acceptione scientie dicit: videtur esse ſm platonicã opinionem: posuit enim Plato q̃ sicut forme separate sunt cause generationis ꝛ existentie reruz naturaliuz: per hoc q̃ materia corporalis ꝑticipat aliqualiter hmõi formas separatas: ita sunt etiaz causa scientie in nobis: per hoc q̃ anima nostra eas aliqualiter participat: ita q̃ ipsa participatio formaꝝ separataꝝ in anima nostra est scientia. Sic.n. verum erit q̃ accipitur scientia a principio non p generationem alicuius scientie in anima: sed solũm p q̃etationem corporalium ꝛ sensibilium passionũ q̃b' impediebatur anima scientia vti: sic etiam verum erit q̃ nulla mutatione facta in intellectu ad solam presentiam sensibiliũ: quorum experientiam accepimus. fit homo sciẽs: sicut de relatiuis accidit: q̃ sensibilia ſm hoc nõ sunt necessaria ad scientiam: nisi vt ab eis quodãmodo aĩa excitetur. Ari. autem opinio est q̃ scientia fit in anima p hoc
q̃ species intelligibiles abstracte per intellectum agẽtez Lec.10. pñ°.
recipiuntur in intellectu possibili. vt dicitur in tertio de
anima. Unde ꝛ ibidem dicitur q̃ intelligere est qd̃dam Lect.7.
pati: lꝫ alia sit passibilitas sensus ꝛ intellectus: nec est in- t.c.2.
conueniens q̃ Ari hac opinione Platonis vtatur. Est Lec.7.t.
enim sue consuetudinis q̃ anteq̃ probet suam sententiaz cõ.45.
vtatur sententia aliorum: sicut in tertio visus est q̃ omne Lec.5.in
corpus sensibile habet grauitatem vel leuitatem ſm opi prin.
nionem Platonis. cuius contrariuz ipse ostendet ĩ pmo de celo. Saluantur tñ ꝛ he rationes ſm opinionẽ Ari. Ad cuius euidentiam considerandum est q̃ susceptiuuz aliquod tripliciter potest se habere ad formam suscipiẽdam. Quandoqꝫ enim est in vltima dispositione ad susceptionem forme nullo impedimento existente: nec in ipso nec in alio: ꝛ tunc statim ad presentiam actiui susceptiuũ recipit formã absqꝫ aliqua alteratiõe: sicut patet in aere illuminato ad presentiam solis. Aliquando aũt susceptiuum non est in vltima dispõne ad susceptionem forme ꝛ tunc per se requiritur alteratio ſm quam materia dispositionem acquirat vt sit propria huic forme: sicut cum de aere fit ignis. Aliquando vero susceptiuũ ẽ in vltima dispositione ad formam: sed adest aliquod impedimẽtum: sicut cum aer impeditur ad susceptionem luminis: vel p clausionem fenestre vel per nebulas: ꝛ tunc requiritur alteratio vel mutatio per accidẽs que remoueat ꝓhibẽs: intellectus ergo possibilis ſm se consideratus: semper est in vltima dispositione ad recipiendam spẽm intelligibilem. si ergo non sit impedimentum statim ad presentiam obiectorum per experimentum acceptorum aduenit eis spẽs intelligibilis. sicut speculo forma specularis ad pre

sentiaꝫ corporis: ⁊ fm̄ hoc procedit p̄mā eius ratio qua dixit sciam esse ad aliquid: si vero sit ipedimētum sic īuuenibus accidit: opꝫ hmōi impedimenta auferri ad hoc ꝙ spēs intelligibilis in ītellectu recipiatur: ⁊ sic p̄ accn̄s necessaria est alteratio. ℭ Lec. VII.

T.c.21. ubitabit autem vtiqꝫ aliquis: vtrū omnis motus omni comparabilis sit aut non. Si igit̄ oīs cōparabilis est: ⁊ equaliter velox est: qḋ in equali tp̄e equale mouetur: erit circularis aliqͣs equalis recto. ⁊ maior etiam ⁊ minor. Amplius alteratio ⁊ loci mutatio quedam equalis: cum in equali tempore aliquid quidem alteretur: aliud vero ducatur. Erit ergo passio eq̄lis longitudini. Sed ipossibile est.

ℭ Postq̄ p̄hs ostendit ꝙ in mobilibus ⁊ motoribus necesse est ponere aliquod primū. quia ea que sūt vnius ordinis videntur cōparabilia esse: ⁊ hoc ipsum qḋ est prius ⁊ posterius comparationem importat: vult ex ꝯsequēti inquirere de motuū comparatione. Et circa hoc duo facit. Primo enī ostendit qui motus sint cōparabiles adinuicem: secundo qualiter motus adinuicem comparent. ibi. Qm̄ aūt mouens mouet ⁊c̄. Circa primuꝫ tria facit. p̄mo mouet dubitationem: scd̄o obijcit ad ptēs dubitatiōis. ibi. Si ergo cū ī equali ⁊c̄. Tertio dubitationē soluit. ibi. Sed quecūqꝫ non equiuoca ⁊c̄. Mouet autem dubitationē p̄mo quidem in cōi querens: vtrum oīs motus sit cōparabilis cuilibet motui vel non. Deinde vero in speciali dubitationem inferens: primo quidem de motibus vnius generis: qꝛ si oīs motus cuiꝫ motui sit comparabilis fm̄ velocitatem ⁊ tarditatem: dictum est autē in. vi. ꝙ equaliter velox est qḋ mouetur in equali tp̄e per equale spacium: sequetur ꝙ motus circularis sit equalis

ecc.3. recto: ⁊ maior ⁊ minor in velocitate: ⁊ vlterius ꝙ linea

T.c.14. circularis sit equalis linee recte in quantitate: aut maior ⁊ minor: ex quo eque velox est quod per equale mouet in equali tp̄e. Deinde infert dubitationem de motibus diuersorꝫ generum. Si enim omnes motus comparabiles sunt in velocitate: sequetur ꝙ si in equali tempore hoc qdē alteretur: illud vero moueatur scd̄m locum: ꝙ sit equalis in velocitate alteratio loci mutationi: ⁊ vlterius p̄ diffinitionem eque velocis: sequetur ꝙ passio idest passibilis qualitas: fm̄ quam est alteratio: sit equalis longitudini spacij que pertransitur per motum localem: quod est impossibile manifeste: qꝛ non conueniunt in eadem rōne quantitatis. ℭ Secundo ibi.

ℭ Si ergo in equali tempore secundum equale moueatur: tunc equaliter velox est. equalis autē non est passio omnis longitudini. quare nō erit alteratio loci mutationi eq̄lis neqꝫ minor. Quare non omnis cōparabilis.

ℭ Obijcit ad ꝓpositā dubitationē: ⁊ p̄mo quantū ad cōparationē alterationis ⁊ loci mutationis. Secūdo quātum ad comparationeꝫ motus circularis ⁊ recti. ibi. In circulo autem ⁊ recto ⁊c̄. Concludit ergo primo ex premissa ratione ad impossibile ducente contrariuꝫ posito. quasi dicat. dictū est ꝙ inconueniens est passionem eē eq̄lem longitudini: sed tunc aliquid est equaliter velox: cum in equali tempore mouetur per equale ergo cū nulla passio sit equalis lōgitudini: sequitur ꝙ loci mutatio non est eq̄lis in velocitate alterationi neqꝫ maior aut minor: ex quo vlterius concludi poterit ꝙ non omnes motus sint cōparabiles. ℭ Secundo ibi.

ℭ In circulo autem recto ⁊ quomodo contin- T.c.22. get. Inconueniens quidem enim est. nisi sit in circulo similiter hoc aliquid moueri. ⁊ hoc in recto. Sed mox necesse est aut velocius aut tardius. sicut hoc deorsum. hoc aūt sursum.

ℭ Prosequitur quantū ad aliam partem dubitationis. s. de motu circulari ⁊ recto: ⁊ p̄mo obijcit ad hoc ꝙ mot⁹ circularis sit eque velox motui recto. Scd̄o obijcit in cōtrarium. ibi. At vero si sunt comparabilia ⁊c̄. Circa p̄m duo facit: p̄mo obijcit ad ꝓpositū. Scd̄o excludit cauillosam rōnē. ibi. Amplius nihil differt ⁊c̄. Obijcit aūt p̄mo sic. Motus circularis ⁊ rectus sunt differentie motus localis. sicut ⁊ motus sursum ⁊ deorsum: sed statim necesse est ꝙ aliqd velocius aut tardius moueat siuē mouetur sursum aliō deorsum. Vel ēt si idē qn̄qꝫ mouet sursuꝫ. qn̄qꝫ deorsum. Vn̄ ꝙ sīr oporteat dicere ꝙ motus rectus sit velocior aut tardior circulari: siue idē sit quod mouet circulariter ⁊ recte: siue aliud ⁊ aliud. Est aūt ꝯsiderādū ꝙ in hac rōne nō facit mētionē de graui ⁊ leui: sed de velociori ⁊ tardiori: qꝛ hec rō sumit ex similitudine motus qui est sursum: cuius p̄n^m est leuitas: ⁊ motus qui est deorsum: cuius p̄n^m est grauitas. Quidam aūt existimauerūt grauitatē ⁊ leuitatē idē eē velocitati ⁊ tarditati: qḋ i dicto remouit. ℭ Secundo ibi. Lec.72.

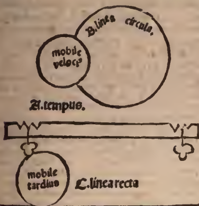
ℭ Amplius nihil differt in ratione. si aliqͣs dicat c.44.

necessarium esse velocius mox aut tardius mo- T.c.23.

ueri. Erit autem maior ⁊ minor circularis recto. quare ⁊ equalis. Si enim in. a. tēpore ipsuꝫ . b. transit: aliud autem ipsum. c. maius erit. b. ipso. c. sic enim velocius esse dictum est. Ergo si ⁊ in minori equale velocius est. Quare erit aliqua pars ipsius. a. in quo ipsius. b. circuli transibit: cum in toto . a. ipsum. c.

ℭ Excludit quandam cauillosam obuiationē: posset. n. aliquis ꝓpter ratiōem premissam cōcedere ꝙ motus circularis eēt aut velocior: aut tardior q̄ rectus: non auteꝫ eque velox: ⁊ hoc excludit dicens ꝙ nihil differt quantū ad presentem rōnem si aliquis dicat ꝙ necessarium ē ꝙ id quod mouetur circulariter moueatur veloci⁹ aut tardius q̄ id quod mouetur recte: quia fm̄ hoc motus circularis erit maior vel minor in velocitate q̄ rectus. Unde sequitur ꝙ etiaꝫ esse possit equalis: ⁊ ꝙ hoc sequatur manifestat sic. Sit. a. tēpus in quo aliquid velocius motum pertranseat ipsum. b. qui est circulus: aliud autē tardius in eodem tempore pertranseat ipsum. c. quod est recta linea: qꝛ ergo velocius in eodem tempore pertransit maius sequetur ꝙ. b. circulus sit aliquid maius q̄. c. linea recta: sic enim supra in. vi. diffiniuimus velocius. Sed ibidem etiam diximus ꝙ velocius in minori tempore pertransit equale: ergo erit accipere aliquam partem huius temporis quod est. a. in qua corp⁹ quod circulariter mouetur pertransibit aliquam partē huius circuli quod est b. ⁊ in eadem parte temporis pertransibit ipsum. c. cū tamen corpus tardius in toto. a. tempore pertransiret totū. c. sequetur ergo ꝙ illa pars circuli sit equalis toti. c. quia idem pertrāsit equale in equali tempore: ⁊ sic linea circularis erit equalis recte: ⁊ motus circularis per consequens velox recto. ℭ Deinde cum dicit. Lec.3.t. c.11.

¶ Ostensio q si motus circularis sit maior vel minor in velocitate q̄ rectus: q possit etiam equalis esse.

¶ At vero si sunt cōpara…a. accidit modo dictū3 equale esse rectū circulo. sed non comparabilia sunt neq3 ergo motus.

¶ Obijcit in 9triu3: q2 si motus circularis ⁊ rect9 sunt cōparabiles in velocitate: sequitur qd modo dictu3 est. s. q linea recta sit equalis circulo: pp hoc q eque velox ē qd per equale mouetur: sed linea circularis ⁊ linea recta nō sunt cōparabiles vt possint dici equales: ergo neq3 motus circularis ⁊ rectus possunt dici eque veloces. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed quecunq3 non equiuoca omnia comparabilia sunt qualiter autem ipsum non comparabile: vtrum acutius stilus: aut vinum: aut vltima. Quia eni3 equiuoca non cōparantur. Sed vltima ei que iuxta vltimā cōparabilis est: quonia3 ide3 accidit acutu3 in vtrisq3: ergo non idē velox: ⁊ hic: ⁊ ibi. Multo autē adhuc minus in alteratione ⁊ loci mutatione.

¶ Soluit propositam dubitationē: ⁊ primo inquirit in cōi quid ⁊ cui sit cōparabile. Scdo adaptat ad propositum. ibi. Sic ⁊ circa motum ⁊c. Circa primu3 tria facit. Primo ponit vnū quod reqrit ad cōparationē: secūdo scōm. ibi. Aut q2 sunt in alio ⁊c. Tertio cōcludit tertiū ibi. Si ergo non solum op3 ⁊c. Circa primum tria facit. primo ponit quid requiratur ad comparationem: secundo obijcit in contrarium. ibi. Aut primum quidem ⁊c. Tertio soluit. ibi. Aut ⁊ in his eadem ratio. Dicit ergo primo. q quecūq3 non sunt equiuoca vident esse cōparabilia: ita. s. q sm ea que non equiuoce predicant possint ea de quibus predicantur adinuicem cōparari sicut acutum equiuoce sumitur. Uno. n. modo dr in magnitudinibus sm quē modum angulus dr acutus: ⁊ stilus acutus. Alio mō dicitur in saporibus sm quem modū vinū dicitur acutū. Tertio mō dicit in vocibus sm quem modu3 vox vltia. i. suprema in melodijs vel chorda in cithara. Ideo ḡ non pōt fieri cōparatio vt dicatur quid sit acutius: vtrū stilus aut vinū: aut vox vltia: q2 acutū de eis eq̄uoce predicatur: sed vox vltima pōt comparari sm acutatem ei que est iuxta ipsa3 in ordine melodie: pp hoc q acutum non equiuoce: sed sm eandem rōnem predicat de vtraq3: sm hoc ergo poterit dici ad propositā qōne3 q ideo motus rectus ⁊ circularis nō cōparent in velocitate: q2 velox eq̄uoce dr hic ⁊ ibi: ⁊ multo minus ē eadē ratio velocis in alteratione ⁊ loci mutatione. vnde etiā hec multo minus comparabilia sunt. ¶ Scdo ibi. T.c.25

¶ Aut primū quidem hoc non veru3 est. q si nō sint equiuoca comparabilia sunt. Multum enī ide3 significat in aqua ⁊ in aere. ⁊ non sunt comparabilia. Si aute3 non duplu3 quidē idē. Duo eni ad vnū. ⁊ non cōparabilia sunt.

¶ Obijcit cōtra id qd dictum est: ⁊ dicit q quātu3 ad primum aspectum. hoc non vr esse veru: q2 si aliqua nō sunt eq̄uoca q sint comparabilia. Inueniuntur. n. aliqua non equiuoca que tamen nō sunt comparabilia sicut hoc ipsum quod est multum sm eandē rōnem dr de aqua ⁊ de aere: ⁊ tū non sunt cōparabilia aer ⁊ aqua s3 multitudinem. Si aūt non velit aliquis hoc concedere q multum idem significet pp eius cōmunitatē: saltem 9cedet q duplum qd est species multiplicis idem significat in aere ⁊ aqua: vtrobiq3. n. significat proportione3 duoꝝ ad vnū: ⁊ tamen non sunt comparabilia aer ⁊ aqua sm duplum ⁊ dimidium: vt dicatur q aqua est duplum aeris aut ecōuerso. ¶ Tertio ibi.

¶ Aut ⁊ in his eadem ratio. Et namq3 multum
equiuocum. Sed quorundam ⁊ rationes equi T.c.26.
uoce sunt. vt si dicat aliquis q multum est tan
tum. ⁊ adhuc. ⁊ si aliud aliquid tantundem ⁊
equale equiuocum esset. Et vnum autem si con
tingit statim equiuocu3. ¶ Si aūt ⁊ hec ⁊ duo.
Si enim vniuoca multū ⁊ paucū cur non com T.c.27
parabilia ipsa. quorum predicatur duplum.

¶ Soluit ppositā obiectionē: ⁊ circa h duo facit: primo ponit solutionem: scdo cōfirmat eam quandam qōnem mouendo: ibi. Quonia propter quid. Dicit ergo primo. q potest dici q in multo ⁊ duplo est eadem ratio: quare non sunt comparabilia sm q dicuntur de aqua ⁊ aere: q̄ dicta est de acuto sm q dicitur de stilo vino ⁊ voce: q2 ēt hoc ipsum qd est multum eq̄uocū est: ⁊ q2 posset aliquis 9 hoc obijcere ex hoc q est eadē rō multi sm q dicit de vtroq3. Ad hoc excludēdū subiungit q etiā: rationes. s. diffinitiones quorūdam sunt equiuoce: sicut si dicat aliquis q diffinitio multi est quod est tantum ⁊ adhuc āplius hoc ipsum est tantūdem ⁊ equale: quod ide3 est: equiuocum est: q2 equale est quod habet vnam quantitatē. Nō est autem eadem rō vnius ⁊ quantitatis in omnibus: ponitur autem hic ratio multi sm q multum importat cōparatione3 put opponitur pauco: ⁊ non sm q accipitur absolute prout opponitur vni: ⁊ quod dixerat de multo dicit 9rr de duplo: quamuis n. rō dupli sit q est proportio duoꝝ ad vnum: tū ista etiam ratio continet equiuocationē: q2 forte potest dici q ipsum vnū est equiuocū: ⁊ si vnū equiuoce dicitur sequit q duo. q2 duo nihil aliō
est q̄ bis vnum. ¶ Est aūt cōsiderandum q multa q̄dē Nobile.
sm abstractam considerationem vel logici vel mathematici non sunt equiuoca que tamen s3 concretam rationē naturalis ad materiam applicantis equiuoce quodammodo dicūtur. q2 non sm eandem rōnem in q̄libet materia recipiunt: sicut quantitatē: ⁊ vnitatem que est principium numeri non sm eandem rationem contingit inue

nire in corporibus:celestibus: z in igne z aere z aqua. ℭ Secundo ibi.

ℭ Quoniam propter quid comparabilia alia q dem sunt:alia vero non:siquidem erat vna nã.

ℭ Confirmat qd dictũ est mouẽdo quandã qõnẽ. Si.n. dicatur q sit vna natura multi z dupli z aliorũ hmõi q̃ non sunt comparabilia:sicut eorum q̃ vniuoce predicantur:remanet qd quare quedam que habent vnã naturã sunt cõparabilia:quedã vero non sunt cõparabilia: vĩ.n. q de silibus debeat esse idem iudiciũ. ℭ Deĩde cũ dicit.

ℭ Aut quia sunt in alio primo susceptiuo. Equus quidem igitur z canis comparabilia sunt. vtrũ albius. In quo enim primo idem est superficies z magnitudo similiter: aqua autem z vox non in alio nãq3 subiecto sunt.

ℭ Rñdet ad qõnem motam ponendo 2m qd ad cõparationẽ requiritur: z circa hoc duo facit:pmo ponit 2m qd requiritur ad cõparationẽ:scdo ostendit q nec illud sufficit.ibi.Aut manifestum est.Dicit ergo primo q ista põt esse rõ quare quedam quorũ est vna natura sunt comparabilia:quedam vero non:qz si vna natura recipiatur in diuersis fm vnum primũ subiectũ erunt illa ad inuicẽ cõparabilia:sicut equus z canis cõparari põt fm albedinẽ:vt dicaĩ qd corp sit albius:qz non solum est eadem nã albedinis in vtroq3.sed ẽt est vnum primum subiectũ: in quo recipitur albedo.s.superficies:z similiter magnitudo est cõparabilis in vtroq3:vt dicatur qd corp sit maius:qz idem est subiectum magnitudis in vtroq3.s.substãtia corporis mixti:sed aqua z vox non sunt cõparabilia fm magnitudinẽ:vt dicatur q vox est maior q aq̃: aut econuerso:qz lz magnitudo fm se sit eadem: non tamen est idem receptiuum:qz fm q dicitur de aqua subiectum eius est substantia:fm aũt qd dicitur de voce subiectum eius est sonus qui est qualitas. ℭ Scdo ibi.

T.c.28. ℭ Aut manifestum est q erit omnia sic vnum facere. In alio autem vnumquodq3 est dicere eẽ: q erit idem equale z dulce z album:sz in alio.

ℭ Ostendit q nec hoc sufficit duabus rationibꝰ.Quarũ prima est:si pp h solum aliqua essent nõ cõparabilia: qz est subiectũ indifferẽs:sequereĩ q oia haberent vnam naturam: qz de quibuscũq3 diuersis posset dici q non differunt:nisi quia sunt in alio subiecto primo:z fz hoc sequeretur q hoc ipsũ qd est equale:z quod est dulce:z quod est album:eẽt vna z eadem nã:sed differret solum per h qd est in alio z alio receptiuo:z hoc vĩ icõueniẽs q oia habeãt vnã nãm. Est aũt 9sideradũ q ponere diuersitatem rerũ pp diuersitatem susceptiui tm est opinio Platonica q̃ posuit vnũ ex parte forme z dualitatẽ ex pte mãe vt tota diuersitatis rõ ex mãli principio prouenirẽt:vñ z vnum z ens posuit vniuoce dici z vnam significare naturam:sed fm diuersitatem susceptiuorum rerum species diuersificari. ℭ Scdam rõnem ponit ibi.

T.c.29. ℭ Amplꝰ susceptiuũ cuiuslibet accidentis non contingens est. Sed vnum vnius est primum.

ℭ Et est.q non quodlibet est susceptiuum cuiuslibet:sed vnum est primo susceptiuum vnius:z sic forma z susceptiuũ ad inuicem dicuntur:si ergo sunt plura prima susceptiua necesse est q sint plures nãe suscepte:aut si est vna natura suscepta necesse est q sit vnum primum susceptiuum. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sic ergo non solũ oportet comparabilia nõ equiuoca esse:sed non habere differentiam neq3 quod:neque in quo. Dico autem sicut color habet diuisionem:non ergo comparabile secundũ hoc:vt vtrũ coloratũ magis sit album q̃3 nigrũ. Hec enim comparanĩ non scdm aliquem colorem:sed inquantum color:sed scdm album.

ℭ Concludit q requiriĩ tertiũ ad hoc q aliq̃ sint cõparabilia z dicit q o3 ea que sunt comparabilia non solũ nõ esse equiuoca:qd erat primũ:sed ẽt nõ habere dñam:neq3 ex parte subiecti pmi in quo aliquid recipitur: qd erat scdm:neq3 ex parte eius quod recipit: qd est formalis natura:z hoc est tertiũ:z exẽplificaĩ de hoc tertio:qz color diuiditur in diuersas species coloris:vñ non est cõparabile fm q de eis predicatur:licet non dicatur equiuoce: z lz etiam habeat vnũ primũ subiectum:qd est supficies: qd est pmũ subiectum generis:non aũt alicuius spẽi coloris. Non enim possumus dicere quid sit magis coloratum:virum album vel nigrum. Hec.n.cõparatio non eẽt fm aliquã determinatam spẽm coloris:sed fm ipsum colorẽ cõem.fm vero albũ qd nõ diuiditur in diuersas species:potest fieri cõparatio oium alborum:vt dicatur qd sit albius. ℭ Lectio. VIII.

Sic z circa motum eque velox quod in equali tempore mouetur p equale tantum longitudinis in hac.

ℭ Postq̃ phs ondit i cõi qd requiraĩ ad h q aliqua sint 9parabilia: applicat inuentã veritatẽ ad cõparationẽ motuũ de qua hic intẽdit:z pmo in cõi:scdo cõparando motus diuersorũ generũ.ibi.Si aũt aliud. Tertio cõparando motus vnius generis adinuicem.ibi.Quare si qua in equali.Dicit g pmo q sicut in aliis requiritur ad hoc q sint cõparabilia:q non sint equiuoca:z q sit idẽ primum susceptiuũ.z q sit eadẽ species: sic z circa motũ eque velox dicitur illud qd mouetur in eq̃li tempore per tantum z eq̃le alterius longitudinis in hac.i.fm mutationẽ eiusdẽ spẽi. ℭ Scdo ibi.

ℭ Si autem aliud qdem alteratum est:aliud vo ductum. Equalis ergo hec alteratio: z similiter velox loci mutatio:sed inconueniens. Causa aũt qz motus habet species. T.c.30.

ℭ Agit de cõparatione motuũ diuersorũ generũ:z dic fz pmissa q si vnũ mobile altereĩ:aliud vero ducaĩ.i. fz locũ moueaĩ:nunq̃ põt dici q alteratio sit eque velox loci mutationi. Sz h dicere est icõueniẽs:cuius cã est.qz motus hz diuersas spẽs:z iã dictũ est q ea q̃ non sunt vnius spẽi nõ sunt cõparabilia:qz g loci mutatio nõ ẽ eiusdem spẽi cũ alteratiõe nõ sũt cõparabiles velocitates alterationis z loci mutationis. ℭ Tertio ibi.

ℭ Quare si que in equali tempore ducta equali longitudine eque velocia erit equalis rectus z circularis.

ℭ Agit de 9paratiõe motuũ vnꝰ generis in eodẽ gñe:z pmo q̃tũ ad loci mutationẽ:scdo q̃tũ ad alterationem ibi.De alteratione aũt q̃uo. Tertio q̃tũ ad generationẽ z corruptionem.ibi.Et in generatione aũt. ℭ De augmẽto aũt z diminutiõe mẽtionẽ nõ facĩ.qz eadẽ rõ est in his z loci mutatiõe:cũ sint z ipsi fz aliq̃ magnitudinẽ. Circa pmũ tria facĩ.pmo ondit qd requiriĩ ad hoc q duo motꝰ locales sint adinuicẽ cõparabiles:scdo excludit qddã qd videbaĩ ad h requiri.ibi.Aliqñ aũt in quo. Tertio

So. dubitatio
nis tacite

ꝯcludit pͥcipalē intētū.ibi. Quare q̄ in eq̄li tpe ⁊c. Circa primū duo facit: pͥmo ꝯcludit incōueniēs qd̓ sequeret̄ si oēs loci mutatiōes eēnt cōparabiles: 2° assignat cāz q̄re nō sint cōparabiles.ibi. Utrū ḡ eā. Dic̄ ḡ pͥmo. ꝙ si eq̄ velocia sunt q̄ mouentur localr̄.p eq̄lē magnitudinem in equali tpe: ⁊ oēs loci mutatiōes ꝯtingit eē eq̄ veloces: sequit̄ ꝙ sit eq̄lis rectus ⁊ circularis: qd̓ pōt intelligi dupliciter: vno modo de motu recto ⁊ circulari. Alio mō de linea recta ⁊ circulari: ⁊ h̄ meli° ē. h̄.n. seq̄t ex eo qd̓ pͥmi sit: si.n. ois motus rectus ⁊ circularis sunt eq̄ veloces: sūt aūt eq̄ veloces mot° qn̄ eq̄les magnitudines ptrāseūt in eq̄li tpe: seq̄t ꝙ magnitudo recta ⁊ circularis sint eq̄les: qd̓ relinquitur pro inconuenienti. ¶ Scḋo ibi.

¶ Utrū ergo causa quia loci mutatio genus: aut q: linea genus. Tempus quidem enim semper idez atomon specie. Aut quia simul illa specie differunt: ⁊ loci mutatio spēs hʒ: siquidē species habet illud super quod mouetur.

¶ Inq̄rit de cā icōparabilitatis motus recti ⁊ circularis: q:.n.ꝯcluserat ꝙ si sunt eque veloces: seq̄t ēt magnitudines esse eq̄les: qd̓ inconueniēs vr̄. Posset aliq̄s dubitare: vtr̄ cā hmōi icōparabilitatis sit ex pte mot° vel ex parte magnitudinū: ⁊ hoc est qd̓ q̄rit: vtrū cā q̄re motus rectus nō sit eq̄ velox motui circulari sit: q: loci mutatio ē genus continens sub se diuersas spēs: dictū ē aūt supra. ꝙ ea q̄ sunt diuersa s̄m spēz nō cōparant̄: aut cā ei° ē: q: linea est genus ꝯtinēs sub se rectū ⁊ circulare sicut diuersas spēs: ex pte aūt tpis nō pōt eē cā huiꝰ incōparabilitatis: q: oē tps est atomon.i.indiuisibile s̄m spēm. Huic aūt qōni rn̄det ꝙ vtrūq̄ sil̓ ꝯiungit̄: q: ex vtraq̄ pte inuenitur dr̄ia spēi: ita tn̄ ꝙ diuersitas speciei in loci mutatione cāatur ex diuersitate speciei in magnitudine: super quā est motus: ⁊ hoc est qd̓ dicit. ꝙ si illud sup qd̓ mouet̄ hʒ spēs: seq̄t ꝙ loci mutatio spēs hēat. ¶ Deīde cū dic̄.

¶ Aliquando aūt in quo vt si p pedes ābulatio: si ale volatio: aut nō: sʒ figuris loci mutatio alia.

¶ Excludit qoḋā qd̓ posset videri eē redq̄rēdū ad idētitatē spēi: ⁊ cōparabilitatē in motib° localibus: ⁊ dic̄ ꝙ aliquando loci mutationes diuersificant̄ s̄m illud in quo.i. p qd̓ fiunt.sic̄ p instr̄m est loci mutatio: sicut si pedes sint

Expō cō mutatio nis. qb° aliq̄d mouet̄ dr̄ ambulatio: si aūt sint ale dr̄ volatio. sed hoc nō facit diuersitatē spēi in motib° localib° sed figuris loci mutatio alia.i.ista diuersitas mutationuʒ non est s̄m spēm: sed solū s̄ʒ quandaʒ figuraʒ motus: vt ꝯmētatoꝛ exponit. ¶ Sed melius pōt dici ꝙ hic itēdit dicere

Impro° cuidēʒ. ꝙ loci mutatio spē nō diuersificat̄ p instr̄a motus: sʒ p figuras magnitudis sup quā trāsit mot°: sic.n. rectū ⁊ circulare differt: ⁊ rō huius est: q: motus nō recipiūt spēm

Expō s. Tho. a mobilib°: sʒ potius a rebus s̄m q̄s mobilia mouent̄: instrumenta autem se tenēt ex pte mobilium: figure aūt ex parte rei in qua est motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare que in equali tpe mouent̄ secūdū eādē magnitudinez eque velocia: sed idez indifferens spē. ⁊ moueri indifferens specie. Quare hic cō-

Te.c.31. siderandū que differentia motus.

¶ Cōcludit ꝓpositū: ⁊ circa h̄ tria fac̄. pͥmo ꝯcludit pͥncipale ꝓpositū: scḋo elicit qoḋā ꝯsideratiōe dignū ex ꝯclone pͥmissa ibi. Et si significat rō hec. Tertio inq̄rit de diuersitate spēi.ibi. Qn̄ igit̄ altera ē spēs. Cōcludit ḡ pͥmo ꝙ ex q̄ motus non sunt cōparabiles nisi sint vnius spēi: ⁊ motus locales nō sint vnius spēi nisi sit eadē magnitudo s̄ʒ spēz: seq̄t ꝙ illa sint eq̄ velocia q̄ mouent̄ i eq̄li tpe s̄ʒ magnitudinē eādē. Sʒ ita tn̄. ꝙ idē accipiat̄ qd̓ ē indifferens spē. sic.n. ⁊ motui cōuenit ꝙ sit indifferens spē: ⁊ iō h̄ ꝯsiderādū est pͥcipue incōparatiōe motuū q̄ sit differētia motus. q: si est dr̄ia gn̄e vel spē nō sunt cōparabiles: si aūt est dr̄ia s̄m accn̄s cōparabiles sunt. ¶ Scḋo ibi.

¶ Et si significat ratio hec: ꝙ genus non vnum aliquid est: sed iuxta hoc latēt multa: suntq̄ equocationum alie quidez multum distantes: alie vero habentes quandam similitudinē. Alie vero proxie: aut genere. aut similitudine. Unde nō videntur equiuocationes cū sint.

¶ Elicit ex pͥmissis ꝙ genus nō est aliq̄d vnū simplr̄: spēs aūt est aliq̄d vnū simplr̄: ⁊ hoc significat ex rōne pͥcedenti q̄ ostensum est ꝙ ea q̄ sunt vnius generis nō sūt cōparabilia. q̄ v̇o sūt vnius spēi cōparabilia sunt: cū tn̄ supra ostēsum sit ꝙ eadē nā cōparabiliū est: ex quo vr̄ ꝙ genus non sit vna nā: sed spēs sit vna nā: ⁊ huius rō est: q: spēs sumit̄ a forma vltima q̄ simplr̄ vna est in reꝝ nā. genus aūt nō sumitur a forma aliq̄ q̄ sit vna in reꝝ nā: sʒ s̄m rōnē tm̄. nō est.n. aliq̄ forma ex q̄ hō sit aīal pͥter illā ex q̄ hō ē homo. Oēs igit̄ hoīes q̄ sunt vnius spēi ꝯueniūt in forma q̄ cōstituit spēz: q: q̄libet hʒ aīam rōnalem. Sed non est i homine equo aut asino aliqua aīa cōis q̄ cōstituat aīal preter illā aīam que cōstituit hoīem vel equū aut asinū: q: si eēt tūc genus eēt vnū ⁊ cōparabile sicut ⁊ spēs. Sʒ in sola ꝯsideratōe accipit̄ forma gn̄is p abstractionē intellect° a dr̄ijs. Sic igit̄ spēs est vnū q̄d a forma vna in reruʒ nā existēte genus aūt nō est vnū: q: s̄m diuersas formas in reꝝ nā existentes diuerse spēs generis pͥdicationē suscipiunt: ⁊ sic genus est vnū logice: sed nō physice. q: ḡ genus quodāmō ē vnū: ⁊ nō simplr̄ iuxta gn̄a latent multa.i.p similitudinē ⁊ ꝓpinq̄tatē ad vnitatē gn̄is multoꝝ equocatio latet. ¶ Sūt āt q̄dā equocationū multum distantes in q̄b° sola cōitas noium attendit̄. sicut si canis dicat̄ celeste sydus ⁊ aīal latrabile. Quedā v̇o sūt q̄ hn̄t quādaʒ similitudinē: sic̄ si h̄ nomē hō dicat̄ de v̇o hoīe: ⁊ de homine picto inquātū hʒ similitudinē q̄dā veri hoīs. Quedam v̇o equocatiōes sunt ꝓxime. Aut pp ꝯueniētiā in gn̄e. sicut si corpus dicat̄ d̓ corpe celesti. ⁊ de corpe corruptibili eq̄uoce dr̄ natr̄ loquēdo. q: coꝝ nō est mā vna ꝯueniunt tn̄ in gn̄e logico. ⁊ pp hāc gn̄is ꝯuenienciā vr̄ oīo nō equoca eē. Aut ēt sunt ꝓpinqua s̄m aliquā similitudinē: sicut ille qui docet in scholis dicitur magister. ⁊ similiter ille qui q̄ precest domui dicitur magister domus equiuoce. ⁊ tamen ꝓpinqua equiuocatione propter similitudinez. vterq̄.n. est rectoꝛ: hic q̄dē scholaꝝ ille v̇o dom°. Un̄ pp hāc ꝓpinq̄tatē vel gn̄is vel similitudinis nō vr̄ eē equocationes cuʒ tamen sint. ¶ Deinde cum dicit.

Le.7. in fine.

Diuersitas equiuocationis.

¶ Quando igitur altera est species: si idē in alio aut aliud in alio: aut aliud in eodem. Aut quis terminus: aut quo discernimus quod idez est album ⁊ dulce: aut aliud: q: in alio videtur alterum aut q: omnino non idem.

¶ Quia dixerat ꝙ ꝯsiderādū ē q̄ sit dr̄ia mot°: vtꝝ.s. motus differāt spē. hic inq̄rit q̄ō dr̄ia spēi accipi possit tam in motib° q̄ in alijs. ⁊ q: eēntiā spēi significat diffinitio: q̄rit duas q̄ones: vnā de spē: ⁊ aliā de diffinitione. Querit ḡ p° d̓ spē qn̄ sit iudicāda altera spēs. vtꝝ ex h̄ solo ꝙ eadē nā sit in alio ⁊ alio susceptibili. sic̄ platonici posuerūt. Sed hoc s̄m premissa non pōt eē veꝝ: dictū est enim ꝙ genus non est simplr̄ vnū. ⁊ ideo dr̄ia spēi nō attēdit̄ per hoc q̄ aliq̄d idē sit in alio ⁊ alio. s̄ʒ platonicos q̄ posue-

runt genus esse simpliciter vnum: et pp hoc qñ qõnẽ soluẽs subiūgit. Aut si aliud in alio. qñ dicat nõ pp hoc ẽ alia spẽs q2 ẽ idẽ in alio: sz quia ẽ alia nã i alio susceptibili. Scdo3 qõnẽ mouet de diffõne: et est qõ qd sit termin⁹. i. q̃ sit diffinitio declarãs spẽm: et q2 ea q̃ sunt idez diffinitione: sunt idẽ simplr: ideo qñ soluẽs subiungit q illud est ppria diffinitio rei quo possumus discernere: vtrū sit idẽ aut aliō: puta albū vel dulce: et hoc q dico aliud põt duob⁹ modis accipi sicut et prius: vno. s. mõ vt albū dicatur aliud a dulci: q2 in albo inuenit alia nã subiecta q̃ i dulci. Alio mõ q2 nõ solū sm nãm subiectã differunt. Sz oio nõ sūt idẽ. q̃ qdẽ duo sunt eadẽ cū his q̃ supra posuit: si idem in alio: aut si aliud in alio. Manifestū est. n. q eadem est ratio identitatis et diuersitatis et in specie et in diffinitione.
ℭ Deinde cum dicit.

T.c.32. ℭ De alteratione autem quomodo est equaliter velox altera alteri: si itaque ẽ sanari alterari. ẽ autem hunc quidem velociter. alium tarde sanatū esse: et simul quosdam: quare erit alteratio equaliter velox. in equali enim tempore alteratū est.

ℭ Agit de cõparatiõe alterationū. et circa hoc duo fac. pmo ondit q vna alteratio est eque velox alteri: scdo inquirit sm qd equalitas velocitatis attendat in alteratone: ibi. Sz qd alteratū est et c. Querit g pmo de alteratione quomodo sit vna alteratio equaliter velox alteri alteratõi: et q due alterationes sint eque veloces probat. Sanari enim est alterari: ptingit aut vnū3 cito sanari et aliud tarde: et cõtingit ẽt quosdã sil sanari: g vna alteratio ẽ eque velox alteri: illud. n. dr eq̃ velociter moueri quod in eq̃li tempore mouetur. ℭ Scdo ibi

ℭ Sed quid alteratum est: equale enim hic nõ dicitur: sed sicut in quantitate equalitas. ita hic similitudo.

ℭ Quia in motu locali ad hoc q sit eq̃lis velocitas reqrit nõ solū eq̃litas tpis: sz ẽt eq̃litas magnitudĩs q̃ ptrãsitur: supposito q in alteratõe eq̃litas tpis reqrat ad eq̃lem velocitatẽ: inqrit qd aliud reqrat: et hoc ẽ qõ dicit. Sed qd alteratū est. i. qd est illud ad qõ cum peruenerit alteratio i equali tpe possit dici eq̃ velox: et rõ dubitationis est: q2 in equalitate circa quã est alteratio nõ inuenit equale: vt possumus dicere q qñ puenit ad equalẽ quantitatẽ in eq̃li tpe sit eq̃ velox alteratio: sicut dicebatur in motu locali: et ẽt dici põt in augmẽto et diminutione: sed sicut in quantitate inuenit equalitas: ita et in q̃litate inuenitur similitudo. Huic g qõni rñdet cū subdit.

ℭ Sed sit idem quod mutatum est in equali tempore eque velox

ℭ Et primo ponit rñsionẽ ad qõnẽ: et dicit q alteratio: o3 dici eq̃ velox si in eq̃li tpe mutatū sit idẽ. i. illud qõ est alteratum. ℭ Scdo ibi.

T.c.34. ℭ Utrum ergo in quo passio aut passionẽ oportet comparare.

ℭ Mouet qõnẽ circa positã solonẽ: et ẽ qõ quã pmo mouet talis. Cū. n. dictū sit q eq̃ velox alteratio est si sit idẽ quod alteratum est in equali tpe. In eo autem quod ẽ alteratum duo est considerare. s. passionem sm quam sit alteratio: et subiectū in quo est passio. Est g questio: vtru3 hmõi cõparationẽ oporteat accipere sm identitatẽ passionis. an secundū identitatem subiecti in quo est passio.
ℭ Secundo ibi.

ℭ Hic quidem igitur q sanitas eadem sit est ac cipere aut neque magis neque minus: sed similiter existit. Si autem altera passio sit qua alteratur quod sit album et quod sanatur. His nihil idem neque equale neque simile. aut iam hec species faciunt alterationis: et non est vna: sicut neque loci mutatio. Quare considerandum quot sint species alterationis. et quot loci mutationis. Si quidem igitur que mouentur: specie differunt: quorum sunt motus secundum ipsa et non secundum accidens: et motus specie differunt. Si vero genere genere. Si autem numero numero.

ℭ Soluit qõnẽ quantū ad vnam partẽ: et dicit q in alteratione ex parte passionis duplex identitas attendi o3 ad hoc q sit eque velox alteratio: primo quidem q sit eadem qualitas sm speciem. puta vt accipiatur eadem sanitas vt oculi: aut alicuius huiusmodi. scdm est q vt eadem qualitas accepta similiter insit neq3 magis neq3 minus: sed si passio. i. passibilis qualitas est altera sm spẽ3. puta si vnum alteratum fiat album et aliud sanetur. In his duabus passionibus nihil est idem neq3 equale neq3 simile. Unde scdm diuersitatem harum passionum fiunt diuerse species alterationis: et non est vna alteratio: sicut etiam supra dictum est q motus rectus et circularis non sunt vna loci mutatio. et ideo ad comparandum tam loci mutationes q̃ alterationes considerandū est quot sint species alterationis vel loci mutationis. vtrum. s. eedem vel plures. et hoc quidem potest considerari ex rebus in quibus est motus. q2 si illa que mouentur. i. sm q̃ est motus per se et non sm accidens differunt specie. et mot⁹ specie differunt. si vero differunt genere et motus. si numero et motus differunt numero. vt in quinto dictum est. T.c.7.s.
ℭ Tertio ibi. cõ.4 l.g

ℭ Si igitur vtrum oporteat ad passionem respicere: si idem sit: aut similes: aut equaliter veloces alterationes: aut in id quod alteratur. vt si huius quidez hoc ablatum sit: huius autem tantū: aut in vtraque: et eadem quidem aut alia passio ne secundum q eadem. Equalis autez aut inequalis: secundu3 q illa inequalis. torum. T.c.33

ℭ Determinata vna parte qõnis: quã mouerat querit de alia. et est qõ. vtrum ad hoc q iudicentur alteratiões eẽ similes vel eque veloces oporteat respicere solu3 ad passionẽ si sit eadem. aut etiam oporteat respicere ad subiectum quod alteratur. ita. s. q si huius corporis tanta ps sit ablata in hoc tpe: et alterius corporis equalis pars sit ablata i eodẽ vel eq̃li tpe: dicat alteratio eq̃ velox. et soluit q o3 ad vtrūq3 respicere ad passiões et subiectū. di uersimode tñ: q2 iudicam⁹ alteratione3 esse eandem vel aliã ex pte passiõis sz q est eadẽ vel alia. Sed iudicam⁹ alterationẽ eq̃lẽ vel ineq̃lẽ sm q ps subiecti alterati est equalis vel inequalis. Si. n. hui⁹ corporis albet magna ps. alterius aũt parua erit: qdẽ alteratio eadẽ spẽ. sz nõ equalis. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et in generatione autem et corruptione idem considerandum est: quomodo eque velox generatio est: si in equali tempore idem indiuisibile. vt homo: sed non animal. Uelocior autez est: si in equali tempore alterum est. Nõ enĩ

habemus aliqua duo: in quibus alteritas sicut dissimilitudo.

℄ Ondit quõ debeat fieri cõparatio in gñatiõe ⁊ corruptione: ⁊ pmo fm opionẽ ꝓpriã: scõo fm opi. plato. ibi. Et si nũerus subã. Dic ꝗ pmo ꝙ in gñatiõe ⁊ corruptiõe ad h ꝙ gñatio dicaꝭ eq̃ velox ꝯsiderãdũ ẽ si in eq̃li tpe fit idẽ qȝ gñaꝭ ⁊ idiuisibile ſ3 spẽz: puta si in vtraq; gñatiõe gñeꝭ hõ in equali tpe est eq̃ velox gñio: sed ñ ẽ eq̃ velox gño: ex h solo ꝙ i eq̃li tpe gñaꝭ aial: q2 q̃dã aialia pp sui pfectionẽ idigẽt maiori tpe ad gñationẽ. S3 velocior dicẽ gño si i eq̃li tpe gñeꝭ alteꝝ: puta si tãto tpe i q̃ ex vna parte gñaꝭ canis: ex alia pte equus gñeꝭ: ect eq̃ velocior gño: ⁊ q2 i alteratiõe ex pte passiõis dixerat duo ꝯsiderãda. s. si ẽ eadẽ sanitas: ⁊ iteꝝ si similr existit ⁊ neq; magis neq; minus: hic aũt in gñatione vnũ tm̃ dixit ꝯsiderãdũ scz si fit idẽ qȝ gñaꝭ h mõ cãz assignat dicẽs: nõ. n. hẽmus aliq̃ duo: i q̃bus alteritas sic dissimilitudo. q̃si dicat. iõ in gñatiõe h solũ ꝯsiderãdũ: vtrũ fit idẽ qȝ gñaꝭ: q2 in gñatione nõ hẽm⁹ aliq̃d qȝ possit variari p duo scdm q̃ attẽdaꝭ aliqua alteritas: sicut in alteratione accidit dissimilitudo per hoc ꝙ vna ⁊ eadem qualitas variatur fm magis ⁊ minus: substantia enim cuius est generatio nõ recipit magis ⁊ minus. ℄ Secundo ibi.

℄ Et si numerus substantia maior ⁊ minor numerus similis speciei. Sed equiuocum est quod commune: ⁊ vtrũq; sicut que plus: passio autem excellens magis: quantum autem maius.

℄ Agit de cõparatione generationis fm opinionẽ Platonis q̃ ponebat numeꝝ esse subãm rei pp h ꝙ vnũ qȝ ẽ pncipium numeri putabat esse idem cũ vno qȝ conuertitur cum ente ⁊ rei subãm significat: ipsum aũt qȝ est vnũ est oĩo vnius nãe ⁊ spẽi: si ergo numerus q̃ nihil est aliõ q̃ aggregatio vnitatũ: sit subã reꝝ ſ3 platonicos: sequitur ꝙ dicetur q̃dam maior ⁊ minor numerus fm diuersam spẽz quantitatis: sed tñ quantũ ad subãm erit silis spẽi. ⁊ inde est ꝙ Plato posuit spẽm vnum ꝯtraria vero per q̃ diuersificantur res magnum ⁊ paruum que sunt ex parte materie: ⁊ sic sequetur ꝙ sicut vna ⁊ eadez sanitas habz duo inquantũ recipit magis ⁊ minus: sic etiam: ⁊ subã q̃ ẽ numerus cũ sit vnius spẽi ex parte vnitatis habebit aliqua duo inquãtum est maior ⁊ minor numerus. Sed in subã non est cõe nomen positũ qȝ significet vtrũq;. i. diuersitatẽ que accidit ex maioritate ⁊ minoritate numeri sicut in passionib⁹ cũ passio plus inest: aut qualitercũq; est excellens dicitur maius: vtputa magis albũ: vel magis sanum: in quantitate autem cum fuerit excellens dicitur maius vel minus corpus: aut maior superficies: sic ẽt ñ hẽm⁹ nomẽ positũ q̃ coĩter significeꝭ excellẽtiã subẽ q̃ est ex maioritate numeri ſ3 platonicos. Lec. IX.

T.c.35. Uoniam autez mouens mouet sem per aliquid ⁊ in aliquo: ⁊ vsq; ad aliquid. Dico autem in aliquo. q2 in tẽpore. Usq; autem ad aliquid: q2 ad quantam aliquam longitudine: semper enim simul mouet ⁊ mouit: quare quantum aliquid erit quod motum est: ⁊ in quanto.

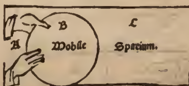
℄ Postq̃ phs ostendit ꝙ motus sint comparabiles adinuicez: hic docet quõ comparentur: ⁊ primo in motu locali. Secundo in aliis motibus. ibi. Si igitur in alteratione. Circa primum duo facit. Primo ponit ea fm que oportet comparari motus locales adinuicez. Secundo accipit regulas cõparationis ſ3 predicta. ibi. Sit igitur a. quod est mouens. Dicit ergo primo. ꝙ mouens localiter semper mouet aliquod mobile. Et iteꝝ in aliquo tpe ⁊ vsq; ad aliquam quantitatem spacij per aliquam ptem temporis: qȝ ideo oz esse. q2 sicut in. 6. probatum ẽ semp simul aliq̃d mouet ⁊ mouit: probatũ ẽ. n. ibi ꝙ omne qȝ mouetur iam est motum per aliquam partẽ spacij: ⁊ per aliquã partẽ tpis. Unde sequitur ꝙ ⁊ illud qȝ mouetur est aliquod quantũ ⁊ diuisibile: ⁊ ẽt illud per quod mouetur: ⁊ tps in quo mouetur: mouens autem non omne est quantũ: vt in. 8. ꝓbabitur: sed tamẽ manifestũ ẽ aliquod quãtũ eẽ mouẽs: ⁊ de hoc mouẽte hic proponit regulas comparationis. ℄ Secundo ibi. Lect. 8. T.c.52. Lect. vi. T.c.86

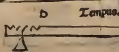
℄ Sit igitur. a. quod est mouens. b. autem quod mouetur. Quantacũq; autem longitudo mota c. In quantocunq; est tempore in quo est. d. In equali igitur tempore equalis potẽtia ei in quo est. a. medietatem ipsius. b. duplicem ipsius. c. transibit: ipsum autem. c. in medietate ipsius. d. sic enim erit analogia.

℄ Ponit regulas cõparatiõis: ⁊ pmo ſ3 diuisionẽ mobilis. Scõo qñ mouẽs diuidiꝭ. ibi. Et si eadẽ potẽtia ⁊c. Dicit ꝗ pmo. accipiaꝭ aliq̃d mouẽs qȝ sit. a. ⁊ aliq̃d mobile qȝ sit. b. ⁊ lõgitudo spacij ptransiti q̃ sit. c. ⁊ tẽpus in quo a. mouet. b. p. c. sit. d. Si ꝗ accipiaꝭ aliq̃ alia potẽtia mouens equalis potẽtie ipsi. a. sequeꝭ ꝙ illa potẽtia mouebit medietatẽ mobilis qȝ est. b. in eodẽ tpe p lõgitudinẽ q̃ sit dupla q̃. c. sed medietatem mobilis mouebit p totã lõgitudinẽ. c. in medietate tpis quod est. d. Ex his igitur vbis phi due regule gñales accipi pñt: quaꝝ prima est ꝙ si aliq̃ potentia mouet aliq̃d mobile p aliq̃d spaciuz in aliq̃ tpe: medietatẽ illi⁹ mobilis p duplũ spaciũ mouebit vel eq̃lis potẽtia in eodẽ tpe: vel eadẽ in alio eq̃li. Alia regula est ꝙ medietatẽ mobilis mouebit p idẽ spaciũ equalis potentia in medietate tpis: ⁊ hoꝝ rõ est: q2 sic ꝯseruabiꝭ eadẽ analogia. i. eadẽ proportio. manifestũ est. n. ꝙ velocitas motus est ex victoria potentie mouentis sup mobile. quãto aũt mobile fuerit minus: tanto potentia mouẽtis magis excedit ipsum. Unde velocius mouebit. velocitas aũt mot⁹ diminuit tps ⁊ auget longitudinẽ spacij: q2 velocius est qȝ in equali tpe ptrãsit maiorez magnitudinẽ: ⁊ eq̃lẽ magnitudinẽ in minori tpe: vt in. 6. probatũ est: ergo fm ꝓportionẽ q̃ subtrahiꝭ a mobili oz subtrahi de tpe. vel addi ad longitudinẽ spacij. dũmõ mouens sit idem vel equale. ℄ Deinde cum dicit.

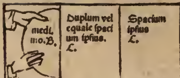
℄ Demõstratio oñdẽs ꝙ si aliq̃ potẽtia mouet aliq̃d mobile p aliq̃d spaciũ in aliq̃ tpe medietatem illius mobilis mouebit eodẽ vel eq̃lis potentia p duplũ spaciũ in eodẽ tpe: vel p idẽ spaciũ in medietate temporis.

Potentia mouens.

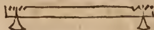

po' eq̄l
po' A.

Medietas temporis ipsius. D.

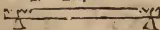

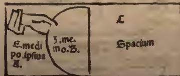
T.c.36. ¶ Et si eadem potentia idem in hoc tantundem mouet: et medietatem in medietate mouebit: et media virtus medium mouebit in equali tempore. Ut ipsius.a.potentie sit et medietas q̄ est ipsum .c.et ipsius.b.z.sit medium. Similiter igitur se habent et secundum analogiam virtus ad graue. Quare equale et in equali tēpore mouebit.

¶ Docet cōparare motus ex pte mouentis: et primo fz diuisionē mouētis. Scdo fz oppositā ꝯgregationē.ibi.Si vero duo et vtrūq; etc̄. Circa primuz tria facit: primo ponit comparationem verā: scdo remouet cōparatiōes falsas.ibi.Et si.e.ipsum etiam: tertio ex hoc soluit rationez zenonis.ibi. Propter hoc zenonis ratio etc̄. Dicit ergo primo.ꝙ si aliqua potentia idem mobile mouet in eodē tpe per tantum spacium: ipsamet mouet medietatem mobilis in medietate temporis per idem spacium: vel in eodē tempore mouet medium mobilis per duplum spacium: sicut et de equali potentia dictuz est: et vlterius si diuidat potentia: media potentia mouebit medietatem mobilis per idem spacium in equali tempore: sed hoc intelligēdum est quando potentia est talis ꝙ per diuisionem non corrumpitur: loquitur enim secundum considerationem cōmunem: nōdum applicando ad aliquam spalem nām: sicut et in omnibus que premisit: et ponit exemplum.s.n. accipiatur medietas huius potentie que est.a.et dicat.e. et accipiat medietas mobilis qd̄ ē.b. et dica ur.z.sicut.a. mouebat.b.p.c.in tpe.d.ita.e.mouebit.z.p idem spaciuz in equali tpe: qꝛ et hic ēt seruatur eadē proportio virtutis motiue ad corpus ponderosuz quod mouetur. Unde sequitur ꝙ in equali tempore fiat motus per equale spacium sicut dictum est. ¶ Secundo ibi.

¶ Demōstratio ondens ꝙ si aliqua potētia mouet aliqd̄ mobile p aliqd̄ spaciū in aliquo tpe: dimidiata potentia medietatē mobilis mouebit p idē spaciū in eodē tpe.

D. Tempus.

¶ Et si.e.ipsum.z.mouet in ipso.d. secundum.c. non necessariū est in equali tēpore.e.duplū ipso .z.mouere secundū medietatez ipsius.c.

¶ Excludit duas falsas comparationes: quaruz prima ē: ꝙ addatur ad mobile et non addatur ad potentiam mouentem. Unde dicit ꝙ si.e: quod est medietas motiue potentie moueat.z.quod est medietas mobilis tempore.d. fm spacium.c.non est necessarium ꝙ ipsa potentia dimidiata que est.e.moueat mobile qd̄ sit in duplo maius q̄ z.in equali tempore fm medietatem spacij qd̄ est.c.quia poterit esse ꝙ dimidia potentia duplū mobile nullo modo mouere poterit: sed si posset mouere teneret hec comparatio. Secūda falsa comparatio est quādo diuiditur mouens: et non diuiditur mobile: et hanc excludit ibi.

¶ Si vero.a.b.mouebit in ipso.d. quantum est ipsum.c.medietas ipsius.a que est in quo est.e. ipsum .b. non mouebit in tempore in quo est.d. neq; in aliquo ipsius.d.ipsius.c.secundū quod est analogia ad totuz.c.sicut est.a.ad.e.omnino enim si contingit non mouebit nihil. Si enim tota virtus tantum mouit: medietas non mouebit: neq; quantam: neq; in quocunq;. Unus enim moueret nauem: siquidem nauem trahentium deciditur potentia in numerum et longitudinez: quaz omnes mouerunt.

¶ Dicens ꝙ si potentia mouens que est.a.moueat mobile quod est.b.in tempore.d.per spacium quod est.c.non oportet ꝙ medietas mouentis moueat totū mobile qd̄ est.b.in tempore.d.neq; etiam per quācūq; partem spacij c.cuius partis sit proportio ad totum spacium.c.sicut econuerso erat quando comparabamus.a.ad.z.i.totaz potentiam motiuam ad partem mobilis: illa enim erat conueniens comparatio: sed hic non: qꝛ potest contingere ꝙ medietas mouentis non mouebit totuz mobile per nullum spacium: si enim aliqua tota virtus mouet totum mobile.non sequitur ꝙ medietas illius virtutis moueat totum mobile neq; per qd̄cunq; spacium neq; in quocunq; tempore: quia sequeretur ꝙ solus vnus homo posset mouere nauem per aliquod spaciuz: si potentia trahētium diuidatur fm numerum trahentium et fm longitudinem spacij: per quod omnes simul trahunt nauem.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Propter hoc zenonis ratio non est vera ꝙ sonet milij quelibet pars. Nihil enim prohibet non mouere aerem in nullo tempore tantuz quātum moueret cadens totus modius. Neq; itaq; tanta pars quantacunq; mouebit cum toto si sit per se hoc non mouet: neq; enim nihil est. sed potentia in toto.

¶ Secundum premissa soluit rationem zenonis qui volebat probare ꝙ quodlibet granum milij faciat aliquem sonum proiectum in terra: quia totus modius milij quādo in terram effunditur facit aliquem sonum: sed Arist. dicit ꝙ hec zenonis ratio non est vera: scilicet ꝙ quelibet pars milij sonet.idest quodlibet granuz milij sonum faciat cum cadat in terrā: qꝛ nihil prohibet dicere ꝙ granuz milij in nullo tpe mouet aerem in tm̄ vt faciat sonū: quē aerē mouet ad sonū faciēdū tot' modi' cadens: et ex h possum' ꝯcludere ꝙ nō est necēariū ꝙ si aliq̄ q̄ntacūq; ps existēs in toto mouet ꝙ separata per se existens mouē-

re possit: qz pars in toto nõ est in actu sed in potẽtia maxime in continuis. Sic.n. aliqd est ens sicut & vnũ: vnũ aũt est qd est in se indiuisum & ab alijs diuisum: pars aũt prout est in toto nõ est diuisa in actu: sz in potẽtia tm̃. Unde non est actu ens neqz vna: sed in potẽtia tm̃: & ppter hoc nõ agit pars sed totum. ℭ Deinde cum dicit.

T.c.38. ℭ Si vero duo & vtrũqz: hoꝝ autem vtrũqz mouet tantũ in tanto: & cõposite potentie compositum ex grauibus equali mouebunt longitudine & in equali tempore. analogum nãqz.

ℭ Ponit cõparationẽ sm cõgregationẽ mouentiũ: & dicit q si sint duo & vtrũqz eoꝝ moueat: quoꝝ vtrũqz p se moueat tantũ mobile in tanto tpe p tantum spaciũ: qñ coniunguntur iste due potẽtie mouentiũ: mouebunt illud qd est coniunctum ex ponderibus motis p equale spacium in equali tempore: quia in hoc etiã seruatur eadem analogia. ℭ Deinde cum dicit.

T.c.39. ℭ Sic igitur in alteratione & in augmento aliquid quidem enim est augens: aliquid autem & quod augetur. In quanto autem tempore: & quantum aliquid quidem auget. aliud autez augetur. Et alterans quidem & quod alteratur similiter aliquid & quantum: sm maius & minus alterata sunt & in quanto tempore.

ℭ Ponit easdem cõparationis regulas in alijs motib⁹. & circa hec tria facit. Primo ondit diuisibilitatẽ eoꝝ sz que attenduntur cõparationes motuũ. Scdo ponit cõparationes veras: ibi. In duplo duplum &c. Tertio remouet cõparationes falsas: ibi. Sic autẽ alterans. Dicit ergo primo q̃tum ad augmentũ q sunt tria. s. augẽs: & id qd augetur: & tempus: & hec tria hñt aliquã q̃titatẽ sm quã augens auget & auctũ augef: & hec etiã quattuor est accipere in alteratione. s. alterans & qd alteraf: & q̃titas passionis sz quã fit alteratio q̃ inest sm magis & minus: & iterũ q̃titas tpis in quo fit alteratio: sicut & hec quattuor in motu locali inueniebantur. ℭ Secũdo ibi.

ℭ In duplo duplum & duplum in duplo. Medium autem in medio tempore: aut in medio medium: aut in equali duplum.

ℭ Ponit cõparatiões veras: & dicit q si aliqua potẽtia sm hos mot⁹ moueat tm̃ in tanto tpe in duplo tpe mouebit duplũ: & si moueat duplũ h erit in duplo tpe: & similr mouebit eadẽ potẽtia mediũ i medio tpe: aut si moueat in medio tpe erit dimidiũ qd est motũ: aut si sit dupla potentia in equali tpe mouebit duplum. ℭ Tertio ibi.

ℭ Si autem alterans aut augens tantũ in tanto tpe augeat: aut alteret: non necesse est & medium: in medio & in medio medium. Sed nihil: si ptingit: augmentabit aut alterabit: sicut & in graui.

ℭ Excludit falsam comparationẽ & dicit q si aliq̃ potẽtia moueat in motu alterationis & augmẽti tm̃ in tanto tpe: nõ necesse est q medietas potentie moueat medietatem in eodem tpe: aut in medio tpe tantũdẽ: sed forte ptingit q nihil augmentabit vel alterabit: sicut & in graui: idest sicut dictũ est q dimidiata potentia non potest mouere totũ põdus: neqz per totũ spaciũ: neqz p aliquã eius partez. Est eniz intelligendũ q hoc quod dicit. In medio medium: aut in equali duplum: li duplũ & mediũ quod in accusatiuo ponitur nõ accipit pro dimidio vel duplo ipsius mobilis: sz pro dimidio & duplo ex pte rei in qua est mot⁹. i. qualitatis aut q̃titatis: que ita se habent in istis duobus motib⁹: sicut lõgitudo spacij in motu locali: alioqn nõ similr esset in his motib⁹ & in motu locali: in motu.n. locali dictũ est q si tanta potẽtia mouet tantũ mobile medietas mouebit medietatẽ mobilis: hic aũt dicitur q medietas forte nihil mouebit. Sed itelligendũ est de toto mobili integro: qz virtus motiua dimidiata nõ mouebit ipsuz neqz per tantã q̃titatẽ: aut qualitatem neqz per eius medium. Lectio. I.

ℭ Aristotelis stragyrite textus libri octaui. T.co.1.

Utrum autem factus sit aliquando motus: cum non esset prius: & corrumpitur iterum: sic q moueri nihil sit: aut neqz factus est: neqz corrumpitur: sed erat semper & erit: & hoc immortale: & sine quiete existit in his que sunt: vt vita quedam ens nã oibus subsistentibus.

ℭ Diui Thome aquinatis in octauum librũ physicoꝝ preclarissima commentaria.

Postq̃ phs in precedenti libro ondit q necesse est ponere primum mobile & pmum motum & pmũ motorẽ. In hoc libro intẽdit inquirere qualis sit primus motor & pmus mot⁹ & primum mobile: & diuidit in partes duas. In prima pmittit qddam qd est necessariũ ad sequentẽ inuestigationem. s. motum esse sempiternum. In secunda pcedit ad inuestigationem ppositi: ibi. (Principium autem considerationis &c.) Circa pmum tria facit. Primo mouet dubitationez. Scdo ondit veritatem sm suam opinionem: ibi. (Incipiemus autem primum &c.) Tertio soluit ea que in contrarium obijci possunt: ibi. (Contraria autem his &c.) Circa primum tria facit. Primo pponit dubitationem. Secũdo ponit opiniones ad vtrãqz partem: ibi. Sed quanti quidez. Tertio ostendit vtilitatem huius considerationis: ibi. Considerandum igitur de hoc &c. Circa primuz duo facit: primo proponit dubitationẽ de qua inuestigare intendit: secundo respondet tacite questioni: ibi. Esse quidem igitur &c. Circa primum sciendum est q Auerrois dicit q Aristoteles in hoc capitulo nõ intendit inquirere in vniuersali de motu vtrũ sit sempiternus: sed de primo motu. Sed si quis consideret & verba & processum philosophi hoc est omnino falsum: verba eniz philosophi vniuersaliter de motu loquũtur: quia dicit. Utrum factus sit aliquãdo motus: cum non esset prius: & corrũpitur iterũ: sic q moueri nihil sit. Ex quo manifeste apparet q nõ de aliquo motu determinato querit. sed vniuersaliter: vtrum aliquãdo nihil fuerit motum. Ex ipso etiã Arist. processu apparet hoc esse falsum. Primo quidem quia consuetudo sua est semper ad propositũ ex ppriis argumẽtari: si quis autez sequentes rationes consideret quas inducit: in nulla earuz sumitur aliquid pro medio quod proprie ad primũ motuz pertineat: sed ad motũ in cõi. Unde ex hoc satis apparet q intendit hic inquirere de sempiternitate motus in cõi. Scdo qz si iaz probatũ esset q est aliquis motus vnus vel plures sempiterni: frustra inquireret inferius vtrũ aliqua mouent semp: cũ hoc iam esset pbatũ: ridiculũ est etiã dicere q Arist. inferius reiteret suam pfiderationem a principio quasi aliqd omisisset: vt cõmentator fingit: erat.n. copia Arist. corrigendi librũ suum: & supplendi in loco debito

Opinio Auerro.

Improbatio opinionis Auerro.

Prio ex verbis.

2. ex processu 6ª.

Prio ex medio.

2. superfluitate. Lec. 2. T.c.9.

3. diminutione

4. cōfu/ione. ꝙ fuerat omissum: vt nō inordinate ꝑcederet. ℭ Si .n.
boc capitulū exponat̄ fm̄ predicti cōmētatoris intētio
r. supra nem: oia sequētia ꝯfusa ꝛ inordinata apparebūt: nec est
t.co.10. mirū. q2 vno incōuenienti posito alia sequuntur.]Adbuc
Lec. 13. aūt manifestius hoc appet per hoc ꝙ Arist. inferius in-
T.c.53. quirere intendens de sempiternitate ꝑmi motus: vtitur
Rō fri- eo ꝙ hic demōstrat̄ quasi ꝑncipio: qḋ nullo mō faceret:
uola cō- si hic ꝓbasset primū motū esse eternū: ratio aūt ex qua
mētato- Auer. mot⁹ fuit oino friuola est: dicit .n. ꝙ si dicat̄ quod
ris. Arist. hic intendit inquirere de sempiternitate motus in
5. suffici- cōi: sequit̄ ꝙ ꝯsideratio Arist. hic sit diminuta: q2 nō ap-
ētia. paret per id qḋ hic determinat̄ quō mot⁹ semp pos-
sint ꝯtinuari adinuicē. ℭ Sed hoc nihil est: q2 Ari. suf-
ficit in hoc caplō ꝓbare ꝙ mot⁹ semp fuerit: qualr̄ aūt
Lec. 5. sempiternitas motus ꝯtinuet̄: vtrū per hoc ꝙ oia semp
1 pn° moueant̄: vel nūq̄ quiescāt: vel per hoc ꝙ quedā semp
mouent̄: queda vero nūq̄ mouent̄ ꝛ nūq̄ quiescūt: sta-
ff° tim imediate inquirit. Sic igit̄ fm̄ hāc intentionē expo-
nēdū est p̄ns caplm̄ qḋ intēdit hic inquirere de motu in
cōi. Querit̄ ḡ fm̄ hoc vtrū mot⁹ in cōi aliqñ eē incepe-
rit: ita ꝙ prius nihil vnq̄ motū fuerit: ꝛ nūq̄ sic deficiat
ꝙ nihil postmodū moueat̄: aut ecōtrario: neq̄ vnq̄ ice
perit neq̄ vnq̄ deficiet: sed semp erat ꝛ semp erit: ꝛ po-
nit exēplum in animalib⁹: ꝓpter hoc ꝙ quidam dixerūt
mūdū esse quoddā animal magnū: videmus .n. ꝙ aialia
viuunt q̄diu appet in eis aliquis motus: cessante aūt oi
motu dicunt̄ aialia mori: sic igit̄ in tota vniuersitate nā-
lium corpoꝝ mot⁹ ꝯsiderat̄ vt vita quedā. Si ergo mo
tus semp fuit ꝛ semp erit: ista quasi vita nāliū corporum
erit imortalis sine cessatione. ℭ Secundo ibi.

ℭ Esse quidem igitur motum omnes affirmant
de natura aliquid dicentes: propter hoc ꝙ mun
dum faciunt: ꝛ de generatione ꝛ corruptione eē
considerationem omnibus his ipsis: quam im-
possibile est esse: nisi sit motus.

ℭ Rñdet tacite qōni: in ꝑcedētibus .n. libris Aristo. lo-
cutus fuerat de motu in cōi nō applicādo ad res. Nunc
aūt inquirēs an mot⁹ semp fuerit applicat cōē ꝯsidera
tionem mot⁹ ad eē qḋ hȝ in rebus: posset ergo aliquis di
cere ꝙ in hac ꝯsideratione prius erat querēdū de motu
an habeat eē in rebus q̄ querat̄ an sit sempiternus: ꝛ ꝑ-
cipue cū quidā negauerint eē motū. Ad hoc rñdet dicēs
ꝙ oēs qui locuti sunt de nā reꝝ affirmāt ꝙ motus sit: ꝛ
hoc pȝ per hoc ꝙ dicūt mūdū esse factū: ꝛ ꝙ oēs ꝯside-
Nobile rant de generatione ꝛ corruptione rerum que nō pōt eē
sine motu. Est igit̄ cōis suppositio in scientia nāli ꝙ mo-
tus habeat esse in rebus. Unde de hoc nō est querendū
in scientia nāli: sicut nec in aliqua sciētia mouetur qḋ de
suppositionibus illius scientie. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sed quanti quidem infinitos mundos dicūt
esse: ꝛ quosdam quidem fieri: quosdam autem
corrumpi: sed mundorum semper dicūt esse mo
tum. Necessarium enim generationes ꝛ corru-
ptiones cum motu esse ipsorum.

ℭ Ponit opiniones ad vtrāq̄ partē qōnis mote: ꝛ ꝑmo
ponit opiniones dicētiū motū semper eē. Scḋo opinio
Nobile nes ponētiū motū nō semp eē: ibi. [Quicūq̄ aūt.] Ad
euidentiā ergo ꝑme ptis sciendū est ꝙ Democritus po-
suit plurima rerū principia corpa indiuisibilia: ꝛ semp mo
bilia: ex quaꝝ cōgregatione dicebat mūdū casualiter fa
ctum: ꝛ nō solū istū in q̄ nos sumus: sed infinitos alios:
fm̄ ꝙ accidit in diuersis ptibus infiniti vacui ꝑdicta cor
pora ꝯgregata mūdos fecisse: nec tñ hos mūdos pone
bat in ꝑpetuum duraturos: sed quosdā eoꝝ fieri per ag
gregationē atomoꝝ: quosdā v̇o corrūpi per eoꝝ segre
gationem: quotcūq̄ igit̄ philosophi hoc ponunt cū De
mocrito: dicunt semp esse motū: q2 semp dicunt eē gene-
rationes ꝛ corruptiones aliquoꝝ mūdoꝝ: quas necessa
rium est esse cum motu. ℭ Secundo ibi.

ℭ Quicūq̄ autem vnum ꝛ non esse semper ꝛ T.co.2.
de motu apponunt fm̄ rationem. Si igitur cō-
tingit aliquando nihil moueri dupliciter neces-
se est hoc accidere. Aut enim sicut Anaxago-
ras dicit. Inquit enim ille simul omnibus exi-
stentibus ꝛ quiescentibus in infinito tempore
motum facere intellectum ꝛ disgregare. Aut
sicut Empedocles in parte moueri: ꝛ iterum
quiescere. Moueri quidem cū amicitia ex mul-
tis faciat vnum: aut discordia multa ex vno.
Quiescere autem in medijs temporibus dicens
sic: inquantum quidem ex pluribus vnum di-
cit nasci: inquantum iterum ex vno gemina-
to plurima perficiuntur. Sic fiunt res: ꝛ nul-
lo modo ipsius est seculum vnum: sic autem
permutantur. nec q̄ simul perficiuntur. Sic au-
tem semper sunt immobiles scḋm circulum.
Hoc enim quod sic permutantur ab hincinde
dicere ipsum opinandum est.

ℭ Ponit opiniōes ad ptē ꝯtrariā: ꝛ dicit ꝙ quicūq̄ po
nunt vnū solum mundū: ꝛ nō esse eum sempiternū: etiā
de motu ponunt: q2 ꝯsequit̄ fm̄ rōnem: vt. s. nō semp sit:
si ergo ponatur ꝙ sit aliqḋ temp⁹ in quo nihil moueba-
tur: opȝ ꝙ hoc accidat duob⁹ modis: ponit̄ .n. duob⁹ mo
dis hic mundus nō semp fuisse. Uno modo ꝙ mundus
iste sic incepit ꝙ nunq̄ antea fuerat: sicut posuit Anaxa-
goras. Alio modo ꝙ mūdus sic incepit ꝙ aliquo tēpo-
re nō fuit: sed ante illud tempus iterum fuerit: vt posuit
Empedo. ꝛ similiter circa motū. Anax. aūt dixit ꝙ quo
dam tpe oia simul erāt vnū cum alio cōmixtum: ꝛ nihil
erat ab alio segregatū: in qua quidē rerum mixtura ne-
cesse fuit ponere ꝙ oia quiescerēt: motus .n. nō est absq̄
disgregatione: omne eniȝ qḋ mouetur ab aliquo recedit
vt in aliud tendat: hanc ergo rerum mixturam ꝛ quietē
posuit ꝑextitisse in tempore infinito: infra qḋ nunq̄ an-
tea fuerat aliq̄s motus: ꝛ ꝙ itellectus qui solus nō erat
ꝑmixtus incepit de nouo facere motū ꝛ disgregare res
abinuicē. Empedo. vero dixit ꝙ in aliqua parte tempo
ris est aliquid moueri: ꝛ iterū in alia parte temporis est
omnia quiescere: ponebat eniȝ Empe. ꝙ amicitia ꝛ dis-
cordia sunt ꝑma rerū mouentia: amicitie aūt ꝓpriū est
ꝙ ex multis faciat vnū: discordie v̇o ex vno faciat mul-
ta: q2 vero ad esse corporis mixti requiritur ꝙ elemēta
sint in vnū cōmixta: ad esse vero mundi requirit̄ ꝙ ele-
menta sint in locis suis per ordineȝ distributa: ponebat
ꝙ amicitia est causa generationis corpoꝝ mixtoꝝ: dis-
cordia v̇o causa corruptionis: sȝ ecōtrario in toto mun
do amicitia eē corruptionis: ꝛ discordia generatiōis: sic
ergo ponebat moueri totū mūdū: cū vl̄ amicitia ex mul
tis facit vnū: vel discordia mlta fac̄ ex vno: sȝ qetē pone
bat eē i medijs tpib⁹: nō qdē ita ꝙ nil mouet: sȝ q̄ tū ad
gñalē mūdi mutationeȝ: ꝛ q2 posuit initiū Empe. pōit ēt
ei⁹ v̄ba q̄ difficultatē hñt: q2 metrice scripsit: sic ḡ lrā (se)

tentiā expressit Empedo. his verbis que sic construēda sunt. ⌊ Didicit nasci ⌋ .i. sic psuetum est aliqd generari ⌊ in qntū ex pluribꝰ fit vnū ⌋ ⌊ ⁊ iterꝝ ⌋ idest alio modo. ⌊ Ex vno geminato ⌋ .i. cōposito. ⌊ Perficiūt plurima ⌋ .i. multa fiunt p disgregationē: queda.n. sunt que generant per cōpositionē: qdā vo per disgregationē: ⁊ sicut hoc videmus in pticularibus generationibus. ⌊ Sic fiunt res ⌋ .i. sic est intelligendū in vli rerꝝ generatione qntum ad totū mūdū. ⌊ Et nullo mō est ipsius seculū vnū ⌋ .i. nō est vnꝰ status durationis rerꝝ: sz qnqꝫ generat mūdus: qnqꝫ corrumpit: qnqꝫ medio mō se hz: seculū.n. dr mensura durationis alicuius rei: distinctionē aūt horꝝ seculorꝝ exprimit subdens. ⌊ Sic aūt pmutant ⌋ quasi dicat vnū seculū est in quo res pmutant per ꝯgregationē vl segregationē: ⁊ ne aliqs opinaret q ad generationē mūdi nō reqrit seculum .i. tps aliqd: sed mūdus fit in instāti: ad hoc excludendū subiūgit. ⌊ Neqꝫ simul pficiunt ⌋ sed per multam morā tpis: deinde de alio seculo subdens dicit. ⌊ Si aūt semp sunt imobiles ⌋ qz .s. in medio tpe gñationis ⁊ corruptionis posuit res qescere: ⁊ ne aliqs crederet q semp ante ea fuerit pmutatio: ⁊ postea sp futura sit qes: ad h excludēdū dicit. ⌊ Scdm circulū ⌋ .q.d. circulariter h cōtingit q permutant res ⁊ postea qescunt: ⁊ iterꝝ pmutātur: ⁊ sic in infinitū. Deinde subdunt verba Aristo. exponentis pdicta verba Emped. maxime qntū ad hoc qd dixit. ⌊ Sic aūt pmutat. ⌋ Dicit ergo q opinādū est in hoc q dixit ⌊ sic pmutant ⌋ intellexit ⌊ ab hincinde ⌋ .i. a quodam principio vsqꝫ nūc nō q semper fuerit motus vel q postq incepit sit interruptus. ¶ Deinde cum dicit.

T.cō.3. ¶ Considerandum igitur de hoc quomodo se habet: pre o pere enim non solum ad nature considerationem scire veritatem: sed ad scientiam de principio primo.

¶ Ostendit vltimā huius ꝯsiderationis: ⁊ dicit q ꝯsiderandū est quō se habeat veritas circa hāc qōnē: qz scire veritatē huius qōnis est preope .i. prenecessariū nō solū
Lec. vl. ad ꝯsiderationē scientie nālis: sed etiā ad scientiā de pri-
tia 8 phꝰ mo principio: qz in hoc. 8. ⁊. 12. metha. ad pbādū vnū pn-
metha. cipium vtit eternitate motus: hec.n. via pbandi primuz
1e.5. in principiū esse est efficacissima cui resisti non pōt: si enim
pncipio. mūdo ⁊ motu exñte sempiterno necesse est ponere vnuz primū principiū: multo magis sempiternitate eorꝝ sublata: qz manifestū est q oē nouū indiget aliquo pncipio innouāte: hoc ergo solo mō poterat videri q nō est necessariū ponere primū principiū si res sunt ab eterno: vñ et si hoc posito sequit pmū pncipiū esse: oñdit oino neces-
T.c.4. sarium primū principiū esse. Lectio. II.

INcipiemus aūt primū ex diffinitis a nobis in physicis pri⁹. Dicimus autem motū esse endelechiaz mobilis fm q est mobile. Necesse ergo existere res possibiles moueri: fm vnūquēqꝫ motū. Et sine motꝰ diffinitione omnis vtiqꝫ confitebitur necessarium esse motum possibile moueri fm vnūquēqꝫ motū: vt alterari alterabile: ferri autez fm locū mutabile. Quare prius oportet esse combustibile qz comburatur ⁊ combustiuum qz comburere.

¶ Postq mouit dubitationē de sempiternitate motꝰ. h ostendit motū esse sempiternū: ⁊ diuidit in ptes duas in prima ostēdit ppositū. in scda soluit ea que in ꝯtrariū obijci possent: ibi. ⌊ Contraria aūt his ⁊c. ⌋ Circa pmū duo facit: pmo ponit rōnes ad oñdendū sempiternitatē motus: scdo ponit rōnes ꝯtra opiniones phorꝝ ꝯtrariū opinantium: ibi. ⌊ Sz nō aliqn ⁊c. ⌋ Circa pmū duo facit: pmo ostendit q motꝰ semp fuit: scdo q semp erit. ibi. ⌊ Eadē aūt rō est ⁊c. ⌋ Circa primū duo facit: pmo ostēdit ppositū rōne accepta ex pte motus: scdo rōne accepta ex parte tpis: ibi. ⌊ Adhuc aūt prius ⁊ posteriꝰ ⁊c. ⌋ Circa pmū tria facit: pmo pmittit quoddā qd est necessariū ad probationē sequētē: scdo inducit pbationē ad ppositū ostēdendū: ibi. (Ergo ⁊ hoc necessariū est ⁊c.) Tertio ostēdit necessitatē rōnis inducte: ibi. (Alia quidē mouēt singulariter.) Dicit ergo primo q ad ppositū ostendenduz debemus incipe ab his q pmo determinata sunt in physicis: vt eis quasi pncipijs vtamur: per qd dat intelligere pcedentes libros in quibꝰ de motu in cōi determinauit: ⁊ pp hoc appellant vlr de nālibus: hñt.n. qndā distinctionem ad hunc librū octauū in quo iam incipit motuz ad
res applicare: assumit ergo id qd dictū est in. 3. physi. s. q T.cō.6.
motꝰ est actꝰ mobilis in qntū hmōi. ex quo apparet q ad 7.16.
hoc q sit motꝰ necesse est existere res que possint moueri quocūqꝫ motu: qz non potest esse actus sine eo cuiꝰ est actus: sic ergo ex diffinitione motꝰ apparet q necesse est esse subiectū mobile ad hoc q sit motꝰ: sz etiā absqꝫ diffinitione motꝰ per se manifestū est hoc: vt pz ex cōi snia oīum: quilibet.n. ꝯfitet hoc eē necessarium q nō mouet nisi q est possibile moueri: ⁊ hoc fm vnūquēqꝫ motū: sicut q nō ꝯtingit alterari nisi qd est alterabile: neqꝫ mutari fm locū nisi qd est fm locū mutabile: ⁊ qz subiectuz nāliter prius est eo qd est in subiecto: possumus ꝯcludere in singulis mutationibꝰ ⁊ ex pte mobilis ⁊ ex pte mouentis: q prius est ipsuz subiectū cōbustibile q cōburat ⌊ ⁊ cōbustiuū ⌋ .i. subiectū pōt cōburere q cōburat: prius
inquā non semp tpe sed nā. Ex hoc aūt Aristo. pbatiōe Opinio
Auer. occasionem sumpsit loquendi ꝯtra id qd fm fidez Comen-
de creatione tenemus: si enim fieri quoddam mutari est: tatoris.
omnis autem mutatio requirit subm: vt hic Aristo. probat. necesse est q omne qd fit fiat ex aliquo subiecto: nō ergo possibile est q fiat aliqd ex nihilo. Adducit etiā ad hoc scdaz rōnē: qz cum dr nigrū fieri ex albo: hoc nō dr per se: ita q ipsuz albū ꝯuertatur in nigrū: sz hoc dr per accidens: qz .s. recedente nigro succedit albuz: omne aūt qd est per accidens reducit ad id qd est per se: hoc autez ex quo aliqd fit per se: est subiectū qd intrat substantiaz rei facte: omne ergo qd dr fieri ex opposito fit quidē ex opposito p accidēs: per se autem ex subiecto. Non ergo est possibile q ens fiat ex non ente simpliciter. Adducit autem ad hoc tertio cōem opinionem oīum antiquorū phorum ponentium nihil ex nihilo fieri. Assignat autez duas cās ex quibꝰ reputat hanc positionē exortā q aliquid ex nihilo fiat. Quarum prima est q vulgus nō reputat existentia: nisi ea que sunt comprehēsibilia visu: qz ergo vulgus videt aliqd factum visibile qd prius visibile non erat: reputat possibile aliqd ex nihilo fieri. Secūda causa est: qz apud vulgus reputat esse ex diminutiōe virtutis agētis q indigeat materia ad agendū: qd tñ nō est ex īpotentia agentis: sed ex ipsa rōne motus: qz ergo primū agens nō hz potentiā aliquo modo defectiuā: sequit q nō agat absqꝫ subiecto. Sed si quis recte cōside-
ret ex simili cā ipse deceptꝰ fuit ex qua cā nos deceptos Impro-
arbitratur. s. ex consideratione particulariū entiuz: ma- batio o-
nifestū est enim q potentia actiua particularis: presup- pinionis
ponit materiā quā agens vniuersalius operat: sicut arti Auerro.
fex vtitur mā quā natura facit: ex hoc ergo q omne particulare agens psupponit materiā quā nō agit: non opz

opinari q primum agens vniuersale quod est actiuū totius entis aliquid psupponat: q̄si nō creatū ab ipso nec
Lect.2. T.c.4. hoc etiā est fʒ intentionē Aristo. pbat.n.i.2.meta. q id qd est maxime verū: ꝛ maxime ens est cā essendi oībus exñtibus: vnde hoc ipsuʒ esse in potentia qd bʒ mā pma sequit deriuatū esse a primo essendi principio qd est maxime ens: nō igit necesse est psupponi aliqd eius actioni qd non sit ab eo pductū: ꝛ qꝛ oīs mot⁹ indiget subiecto: vt hic Ari. pbat ꝛ rei veritas hʒ: sequit q pductio vlis entis a deo nō sit motus nec mutatio: sed sit quedā simplex emanatio: ꝛ sic fieri ꝛ facere equiuoce dicunt in vli rex pductione ꝛ in alijs pductionibus. Sicut ḡ si intelligamus rex pductionē esse a deo ab eterno: sicut Ari. posuit ꝛ plures platonicox: nō est necessariū: imo ipossibile q huic vli pductioni aliqd subiectū non pductuʒ preintelligat. Ita etiā si ponamus fm nostre fidei sniam q nō ab eterno pduxerit res: sʒ pduxerit eas postq̄ nō fuerant: nō est necessariū q ponatur aliqd subiectū huic vli pductioni. Patet ergo q h qd Arist. hic pbat q oīs motus indiget subiecto mobili nō est ꝯtra sniam nostre fidei: qꝛ iam dictū est qd vlis rerum pductio siue ponat ab eterno siue nō ab eterno: nō est motus nec mutatio: ad hoc.n. q sit motus vel mutatio reqrit q aliter se habeat nunc ꝛ prius: ꝛ sic aliquid esset prius exñs: ꝛ p ꝯñs hec non esset vlis rerum pductio de qua nūc loquimur. Similiter q dicit qd aliquid dr̄ fieri ex opposito p accidēs ex subiecto per se: veritatē hʒ in pticularib⁹ factionibus fm q̄s fit hoc aut illud ens vt hō aut canis: nō.n. hʒ veritateʒ in vniuersali entis pductione: qd pʒ ex hoc q phs dixit in primo physicox: dixit.n. ibi q si fiat hoc
Lect.14. animal inq̄tū est hoc animal non opʒ q fiat ex nō aiali:
T.c.78. sed ex nō hoc an mali: puta si fiat homo ex nō hoīe: aut equus ex nō equo: si aūt fiat animal inq̄tum est aial opʒ q fiat ex nō aiali: sic ergo si fiat aliqd pticulare ens non fit ex oīno non ente: sʒ si fit totū ens qd est fieri ens: inq̄tuʒ est ens: opʒ q fiat ex penitus non ente: si tn̄ ꝛ hoc debeat dici fieri: equiuoce.n. dicit: vt dictū est. Qd ēt introducit de antiquis phox opinionibus efficaciā nō hʒ: qꝛ antiqui nāles nō potuerūt puenire ad cām primā totius esse: sed ꝯsiderabāt cās pticulariū mutationū: quox pmi ꝯsiderauerunt cās solax mutationū accidentaliū ponentes fieri esse alterari: sequētes vero puenerūt ad cognitionem mutationū substantialium: postremi vero vt Plato ꝛ Aristo. puenerūt ad cognoscendū principiū totius esse. sic igit pʒ q nō mouemur ad ponendū aliquid fieri ex nihilo: qꝛ reputemus ea eē solū entia que sunt visibilia: sed magis ecōtrario: qꝛ non ꝯsideramus solas pductiones pticulares a causis pticularibus: sed pductionē vniuersalem totius esse a pmo essendi pncipio. Nec etiā ponimus q indigere mā ad agendū sit potentie diminute: quasi deficientis a virtute nāli: sed dicimus hoc esse potentie pticularis que nō pōt super totū ens: sʒ facit aliqd ens: ꝛ potest sic dici esse potentie diminute facere aliqd ex aliquo: sicut si dicamus potentiam pticularē esse minorem potentia vniuersali. ℂ Secundo ibi.

T.cō.5. ℂ Ergo ꝛ hoc necessarium est aut facta aliquan
T.cō.6. do esse cum non essent: aut perpetua esse. ℂ Si quidem igitur factum est mobiliū vnūquodqꝫ: necessarium est prius accepta aliam mutationem factam esse: ꝛ motum fm quem factum est possibile motum esse: aut moueri. ℂ Si autem
T.cō.7. que sunt preerant semper motu non existente irrationabile quidem videtur ꝛ ab inscientibus. At vero magis ingredientibus hoc necessariuʒ est accidere. Si enim alijs quidem mobilibus existentibus: alijs autē motiuis: aliquando quidem erit aliquod primum mouens: hoc autem quod mouetur: aliquando quidē nihil sed quiescit: oportet hoc mutari prius. Erat enim aliqd causa quietis. Quies enim priuatio motus est. Quare ante primam mutationem erit mutatio prior.

ℂ Supposito q ad hoc q sit motus requirat mobile ꝛ motiuū: sic argumentat: si motus nō semper fuit: necesse est dicere aut q mouentia ꝛ motiua sint aliqñ facta cum prius nō essent: aut q sit perpetua. Si ergo dicat q vnūqdqꝫ mobile est factū necesse est dicere q ante mutationē que accipit vt prima sit alia mutatio: ꝛ mot⁹ fm quē factū est ipsum mobile qd pōt moueri ꝛ motū esse: q̄ quidem illatio dependet ex precedentibus: si enim detur q motus nō semp fuerit: sed aliqua mutatio sit anteq̄ nulla fuerit: sequet q illa mutatio habeat aliquod mobile: ꝛ q illud mobile sit factum cū prius nō fuerit: cum ponantur omnia mobilia esse facta: omne aūt quod fit cuʒ prius non fuerit fit per aliquē motū vel mutationē: motus aūt vel mutatio per quā fit mobile est prior q̄ mutatio qua mobile mouebat. ergo ante mutationē que dicebatur esse prima est alia mutatio: ꝛ sic in infinitū. Si aūt dicatur q ea que sunt mobilia semp preexistebant etiaʒ motu nullo existente: hoc videt irrationabile ꝛ dictuʒ a nescientibus: statim enim apparet q si mobilia sunt: opʒ esse motum: mobilia enim naturalia simul etiā sunt mouentia: vt ex tertio pʒ. Mouentibus aūt ꝛ mobilib⁹ nā libus existentibus necesse est esse motū. Sed vt profun- Lect.2. T.cō.8.
dius ingrediamur ad veritatis inquisitionē necessarium est hoc ideʒ accidere si ponant mobilia ꝛ mouētia preexistentia semp ante motuʒ: qd sequebat si ponant hec esse facta. s. q ante mutationē que ponit prima sit alia mutatio in infinitū. qd sic pʒ: qꝛ si ponatur q sint aliqua mobilia ꝛ aliq motiua: ꝛ tn̄ aliqñ primū mouens incipiat mouere ꝛ aliqd moueri ab ipso: ꝛ ante hoc nihil moueat. sʒ quiescat oportebit dicere q sit alia mutatio prius facta in mouente vel mobili: q̄ id qd ponebat primo mouēs incipiat mouere: qd sic pʒ: quies.n. est priuatio mot⁹ priuatio aūt non inest susceptiuo habitus ꝛ forme nisi pꝑter aliquā causam: erat ergo aliqua causa vel ex parte motiui vel ex parte mobilis: quare qcs erat: ḡ ea durāte semper quies remanebat: si ergo aliqñ mouens incipiat mouere: oportet q illa causa quietis remoueatur: sʒ nō potest remoueri nisi per aliquem motum vel mutationem: ergo sequitur q ante illam mutationem que dicebatur esse prima sit alia mutatio prior qua remouetur causa quietis. ℂ Secundo ibi.

ℂ Alia quidem enim mouent singulariter: alia T.cō.8.
autem ꝛ fm contrarios motus vt ignis quideʒ calefacit: frigefacit autem non. Scientia autem videtur ꝯtrariorū esse vna. Videtur igitur ꝛ ibi esse aliquid simili modo: frigidū enim calefacit conuersuʒ quodāmodo ꝛ abscēdēs sicut ꝛ peccat volūtarius sciēs: qm̄ ecōtrario vtit scientia.

ℂ Probat necessitatē premisse rationis: posset eniʒ aliquis dicere q contingit quandoqꝫ quiescere: ꝛ quādoqꝫ moueri absqꝫ hoc q p̄exstiterit aliqua causa quietis que remoueatur. Unde hoc vult excludere: ꝛ circa hoc duo

facit: pmo premittit quoddā quod est necessariū ad ppositum: secūdo inducit propositam pbationē. ibi. [Si igitur quecūq; possibilia sunt 7c.] Dicit ergo primo q eoꝝ que mouent quedā mouent singulariter. i. vno modo tantū: quedā vero mouent fm ꝯtrarios mot⁹. q̄ mouent tm̄ vno modo sunt nālia sicut ignis semp calefacit 7 nunq̄ frigefacit: sed agentia per intellectū mouent fm ꝯtrarios motus: q2 vna sciētia vr̄ eē ꝯtrarioꝝ: sicut medicina est scientia sani 7 egri. Unde vr̄ q medicus p suā scientiā possit mouere fm ꝯtrarios motus. Posuit autē hanc distinctionē mouētium: q2 in his que agunt per intellectum vr̄ nō esse veꝝ: qd̄ ipse dixerat. s. q si aliqd mouet cū prius quieuerit: oportet prius remoueri causam quietis: agētia. n. per intellectū videntur se ad opposita habere absq; aliq̄ sui mutatiōe. Unde vr̄ q possint mouere 7 nō mouere absq; aliqua mutatiōe: ne ergo per h̄ sua ratio impediat̄ subiūgit q ratio sua silr tenet in his que agunt per intellectū: 7 in his que agunt per naturā: q2 ea que agunt per nām per se quidē semper mouēt ad vnū: sed per accidens qn̄q; mouent ad ꝯriū: 7 ad hoc q illud accidēs eueniat: necesse est esse aliquā mutationē: sicut frigidū per se semp frigefacit: sed p accidēs calefacit: sed q per accidens calefaciat hoc est per aliquā eius mutationē: vel inq̄tum vertitur ad aliū situ: vt alio modo respiciat id qd̄ nūc calefit ab eo qd̄ prius frigefiebat vel inq̄tum totaliter abscedit: dicimus. n. frigus esse cāz caloris abscendo: sicut gubernator p sui absentiā est causa submersionis nauis: silr etiā frigus per accidēs fit cā caloris vel per maiorē elongationē vel etiā per maiorē appropinquationē: sicut in hyeme interiora aīaliū sunt calidiora calore ad interius recurrente pp frigus circūstans: sic etiā est in agente fm intellectū: scientia. n. lʒ sit vna contrarioꝝ: tn̄ nō equaliter vtroꝝq;: sʒ vnius pncipaliter: sic medicina ad hoc est p se ordinata q faciat sanitatē. Si ergo ꝯtingat q medicus vtat̄ sua scientia in contrariū ad inducēdū egritudinē peccat: 7 hoc nō erit ex sciētia per se sʒ per accn̄s: propter aliquid aliud: 7 ad hoc q illud aliud adueniat cū prius non esset: necesse est esse aliquam mutationem. ¶ Secundo ibi.

¶ Si igitur quecunq; possibilia sunt facere: aut pati: aut mouere: aut moueri. Hec autem moueri non penitus possibilia sunt. Sed sic se habentia 7 proxima alterutris sunt. Quare cum proximantur: aliud mouet: aliud autem mouetur:
T.c.9. cum sint vt sit hoc quidem motiuum: illud vero mobile. ¶ Si igitur non semper mouebatur: manifestum est q non se habebant sicut nunc possibilia: hoc quidem mouere: illud autē moueri: sed oportuit mutari alterum illorum. Necesse enim in his que sunt ad aliquid hoc accidere: vt si non est duplum: nunc autem est: duplum mutari: sed non vtrūq; alterum. Erit ergo quedam prior mutatio prima.

¶ Inducit probationē ad ppositū ostēdendū: dicit ergo q ex quo ita est q simili modo se hʒ in his que agunt fm nām 7 fm intellectū: possumus vl'r de oībus loquētes dicere: q quecūq; sunt possibilia facere aut pati aut mouere vel moueri [nō penitus possibilia sunt] idest nō possunt mouere aut moueri in quacūq; dispōne se habeāt: sed put se habent in aliq̄ determinata habitudine 7 ppinquitate adinuicē: 7 hoc ꝯcludit ex premissis: q2 iā dictum est q tam in agentibus fm naturā q̄ in agentibus fm volūtatē: non est aliqd causa diuersoꝝ nisi in aliqua alia habitudine se hn̄s: 7 sic opʒ q qn̄ appropinquāt ad inuicē mouens 7 motū ꝯuenienti ppinquitate: 7 silr cum sunt in quacūq; dispōne que requirit̄ ad hoc q vnū moueat 7 aliud moueat̄: necesse sit hoc moueri 7 aliud mouere. si ergo non semp erat motus manifestū est q nō se habebāt in ista habitudine: vt tunc vnū moueret: 7 aliō moueretur: sed se habeant sicut non possibilia tūc mouere 7 moueri: postmodū aūt se habent in ista habitudine: vt vnū moueat: 7 aliud moueatur. Ergo necesse est q alterum eoꝝ mutetur: hoc. n. videmus accidere in oīb' q̄ dicūtur ad aliquid: q nūq̄ aduenit noua habitudo nisi per mutationē vtriusq; vel alterius: sicut si aliquid cū prius nō esset duplū nunc factū est duplū: 7 si non mutetur vtrūq; extremoꝝ saltē opʒ q alterū mutet̄: 7 sic si de nouo adueniat habitudo per quā aliud moueat 7 aliō moueatur opʒ vel vtrūq; vel alterum moueri prius: 7 sic sequitur q sit mutatio quedam prior mutatione que dicebatur esse prima. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Adhuc autem prius 7 posterius quomō erūt T.c.10.
tpe non existente. Aut tempus nisi sit motus.

¶ Ostēdit ppositū rōne sumpta ex pte tpis: 7 pmo premittit duo que sunt necessaria ad sequētē probationem: quoꝝ pmū q pus 7 posterius eē nō possunt nisi tpe sit: cū tps nil sit aliud q̄ prius 7 posterius fm q sunt numerata. Scōm est q tps nō pōt esse nisi sit mot⁹: 7 h̄ ēt pʒ ex diffinitione tpis quā supra in. 4. posuit dicens: q tps
est numerus motus fm prius 7 posterius. ¶ Scdo ibi. Lec.17.

¶ Si igitur tempus numerus motus: aut mo- T.c.101.
tus quidam: si quidem tempus semper est: 7 motum necesse est perpetuum esse.

¶ Concludit q̄dā ꝯditionalē ex his que in quarto dicta
sunt: posuit. n. ibi fm suā sniaʒ q tps est numerus mot⁹: Lec.17.
fm vero alioꝝ philosophoꝝ sentētiā tempus est motus T.c.101.
quidā: vt ibi dixit. Quodcūq; aūt hoꝝ sit verū sequitur Lec.16.
hanc ꝯditionalē esse verā si tps semper est necesse est mo T.c.95.
tum semper esse perpetuum. ¶ Tertio ibi.

¶ At vero de tempore extra vnum concorditer intelligi videntur omnes. Ingenitum enim esse dicunt 7 propter hoc Democritus demonstrat tanq; impossibilia omnia esse facta: impossibile enim est tempus factum esse: Plato autem tempus generat solus. Simile enim cum celo factum esse: celum autem factum esse dicit.

¶ Probat añs predicte cōditionalis dupliciter. Primo quidē fm opiniones alioꝝ: 7 dicit q oēs philosophi pter vnum. i. Platonē ꝯcorditer videntur sentire de tempore q sit [ingenitum] idest q non inceperit esse postq̄ prius nō fuit. Unde 7 Democritus pbat impossibile eē q omnia sint facta: quasi de nouo inceperint: q2 impossibile est sic tempus esse factum q de nouo inceperit. Sʒ solus Plato [generat tempus] idest dicit tēpus de nouo factū: dicit enim Plato q tempus est simul factum cum celo: ponebat autē celum esse factum: idest habere durationis principiū vt hic Aristo. ei imponit fm q ei' verba superficietenus sonare videtur: quāuis Platonici dicant Platonem sic dixisse celum esse factum inq̄tum hʒ principium actiuū sui esse: nō aūt ita q habeat durationis principiū: sic igitur solus Plato intellexisse videt̄ q tempus non potest esse sine motu: q2 non posuit tempus esse ante motum celi. ¶ Secundo ibi.

T.c.li. ¶ Si igitur impossibile est esse ⁊ intelligere tempus sine ipso nunc: nunc autem est medietas quedam ⁊ principium ⁊ finem habens simul: principium autem futuri temporis: finem vero preteriti: necesse semper esse tempus: vltimum enim finiti accepti temporis in aliquo ipsorum nunc erit. Nihil enim est accipere in tempore preter nunc. Quare quoniam est finis ⁊ principium ipsum nunc necesse est ipsius in vtraqȝ parte semper esse tempus. At vero si tempus: manifestum est: quia necesse est ⁊ motum esse. Si quidem tempus est passio quedam motus.

¶ Probat idem per rōnē: qȝ impossibile est φ dicat. aut intelligat tēpus esse absqȝ ipso nunc sicut impossibile est φ sit linea sine puncto. Nunc aūt est quoddam medium hñs de sui rōne φ sit simul ⁊ principiū ⁊ finis: principiū quidez futuri tpis: finis aūt preteriti: ex quo appet φ necesse est semp esse tempus. Quodcūqȝ. n. tēpus accipiatur eius extremū est aliqd nūc ex vtraqȝ parte: ⁊ hoc pȝ per hoc φ nihil est accipere in actu de tpe nisi nūc: qȝ qd preteritū est iam abijt: qd aūt futurū est nondū est. Nūc aūt qd accipitur in extremo tpis est principiū ⁊ finis vt dictum est. Ergo necesse est φ ex vtraqȝ parte cuiuscūqȝ tpis accepti semp sit tempus. Alioquin pmū nūc nō eēt finis: ⁊ vltimū nunc nō esset principiū: ex hoc aūt φ tempus est sempiternū ꝯcludit φ necesse est motum semper esse ⁊ rōnē ꝯsequentie assignant: qȝ tempus est quedam proprietas motus: est. n. numerus ei9 vt dictū est. Uidetur aūt φ Aristo. ratio non sit efficax: sic. n. se hȝ nūc ad

Lect.i. l.c.2.si. tempus sicut punctū ad lineā: vt in. 6. habitū est: non est autem de rōne puncti φ sit mediū: sed aliquod punctum est qd est tm̄ pncipium linee: aliquod aūt qd est tm̄ finis. accideret aūt omne punctū esse principiū ⁊ finem inquātū est linee infinite: nō ergo posset probari φ linea sit infinita ex hoc φ omne punctū sit principiū ⁊ finis: sed potius econuerso ex hoc φ linea est infinita probandū eēt φ omne punctū esset pncipiū ⁊ finis: sic ergo vr̄ φ omne nunc esse principiū ⁊ finē non sic sit verū nisi ex eo φ tēpus ponit sempiternū: vr̄ ergo Arist. in assumptione huius medij supponere sempiternitatem tpis quā dȝ pbare. Auer. aūt volēs saluare Aristo. rōnē dicit φ nūc semper sit principiū ⁊ finis. Conuenit. n. inqȝtū tempus non est stans sicut linea: sed fluens φ manifestum est nihil ad

Improbatio. propositū ptinere: ex hoc. n. φ tēpus est fluens ⁊ nō stās sequit φ vnū nūc nō possit bis sumi sicut bis sumit vnū punctū: sed fluxus tpis nihil facit ad hoc φ sit principiū ⁊ finis simul: eiusdē. n. rōnis est inceptio ⁊ terminatio in oībus continuis siue sit pmanentia siue fluētia vt ex sexto pȝ.

Solu.s.tho. ¶ Et ideo aliter dicendū est fm intētionē Arist. φ hoc φ omne nūc sit principiū ⁊ finis vult accipere ex eo qd primo supposuit. s. φ prius ⁊ posteri9 nō sit tpe nō existente: h. n. pncipio supposito ad nihil aliud vsus est. Sed ex hoc ꝯcluditur φ omne nūc sit principiū ⁊ finis: detur. n. φ aliqd nunc sit principiū alicuius tpis. Manifestum est aūt ex diffinitione principij φ principiū tpis est ante qd nihil ei9 existit. Est ergo accipere aliquid ante vel prius φ ipsuȝ nūc qd ponitur principiū tpis: prius aūt non est sine tpe: ergo nunc qd ponit pncipiū tpis est etiam tpis finis: ⁊ eodē modo si ponatur nunc esse finis tpis: sequit φ sit etiaȝ principium: qȝ de rōne finis est φ post ipsum nihil sit eius posterius aut nō est sine tempore: sequitur ergo φ nunc quod ponitur finis sit etiam pncipium temporis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Eadem autem ratio est: ⁊ de eo φ incorruptibilis sit motus: sicut de fieri motum accidit priorem quandam esse mutationem prima: sic hic posterior est posteriori. Non enim simul quiescit quod mouetur: ⁊ quod mobile est: ⁊ quod comburitur: ⁊ quod combustibile. Contingit enim combustibile esse: quod non comburitur. Neqȝ motum ⁊ mouens. Et corruptibile igitur indigebit corrumpi: cum corrumpatur: ⁊ huiusmodi corruptiuum iteruȝ posterius. Corruptio enim mutatio quedam est. Si igitur hoc impossibile: manifestum est φ est perpetuus motus. T.c.lii. T.co.lij.

¶ Ostendit φ mot9 semp sit futurus: ⁊ ōndit hoc ex pte motus. qȝ ratio supra ex pte motus accepta nō ꝯcludebat nisi φ motus nūqȝ icipiat: rō vero sumpta ex pte tēporis ꝯcludebat vtrūqȝ: ⁊ φ nunqȝ incepit: ⁊ φ nūqȝ deficiat. Dicit ergo φ eadem rōne pōt probari φ mot9 sit incorruptibilis. i. φ nūqȝ deficiat: per quā probat φ motus nunqȝ incepit: sicut. n. ex hoc φ est motū incipere: sequitur φ sit quedā mutatio prior mutatione que ponit prima: sic si ponatur φ motus qñqȝ deficiat sequit φ sit aliqua mutatio posterior ea que ponit postrema: ⁊ quō hoc sequat manifestat abbreuiādo qd supra diffusius dixerat circa inceptionē mot9: posuerat. n. φ si mot9 incepit aut mobilia aut mouentia inceperunt: aut semp fuerunt: ⁊ similis diuisio posset hic fieri: qȝ si motus deficiat aut mobilia: ⁊ mouētia remanebunt aut nō. Sȝ qȝ similiter ostēderat φ idem sequit fȝ vtrūqȝ. Ideo hic nō vtitur nisi altera via. s. φ ponatur sic motus deficere φ mobilia ⁊ mouētia deficiāt. Hoc ergo supposito dicit φ nō simul quiescit. i. deficit mot9 in actu: ⁊ ipsuȝ mobile: sed sicut prior est generatio mobilis φ motus eius: ita posterior est corruptio mobilis φ cessatio motus: quod sic pȝ qȝ ꝯtingit φ remaneat aliquid cōbustibile postqȝ desinit cōburi: ⁊ sic dictū est de mobili: ita dōm est de motiuo: qȝ nō simul desinit esse mouēs in actu: ⁊ esse motiuum in potentia. Sic igit pȝ φ si etiā ipm mobile corrūpit post cessationē mot9: necessariū erit eē qȝdā corruptione ipsius mobilis: ⁊ iterū qȝ oīa mouētia ⁊ mota desinūt: necessariū erit posterius φ etiaȝ ipsum corruptiuū corrūpat. Cum ergo corruptio sit mutatio qdā: sequet φ post vltimā mutationē sint alique mutationes: cū ergo hoc sit impossibile sequit φ motus in ppetuuȝ duret. De igitur rōnes sunt ex quib9 Aristo. probare intēdit motū semp fuisse ⁊ nūqȝ deficere: qd quidē qȝtum ad vnā ptem fidei nostre repugnat. s. φ ponat motus semp fuisse: nihil eniȝ fm fidem nostram ponitur semper fuisse nisi solus deus qui est oīno imobilis: nisi forte quis ipsuȝ diuinū itelligere velit nominare motū φ equiuoce intelligeretur. Non enim de tali motu Aristo. hic intelligit: sed de motu proprie dicto: qȝtum vero ad aliam ptem non oīno est ꝯriū fidei: qȝ vt supra dictū est non agit Arist. de motu celi sȝ vr̄ de motu: ponimus aūt fm fidem nostrā substantiaȝ mundi sic quandoqȝ incepisse φ tm̄ nūqȝ desinat esse: ponimus etiam φ aliqui motus semper erunt: presertim in hoībus qui semp remanebunt incorruptibilē vitā agentes vel miserā vel beatam. Quidā vero frustra conātes Lec.i.s.tho.ꝯ cōmētatorē circa t.cō.l.

Aristo. oñdere nō ꝯtra fidē locutū eē dixerūt ꝙ Arist. nō intendit hic ꝓbare quasi verū ꝙ motus sit ꝑpetuus: ſ3 inducere rōnē ad vtraqꝫ ꝑtē ꝗſi ad rē dubiā: ꝙ ex ipſo mō ꝓcedendi friuolū appet: ⁊ ꝑterea ꝑpetuitate tꝑis ⁊ mot⁹ ꝗſi pncipio vtit ad ꝓbandū primū principiū eſſe: ⁊ in h. 8. ⁊. ii. meta. Vñ manifeſtū eſt ꝙ ſupponit h taqꝫ ꝓbatū. ¶ S3 ſi q̄s recte rōnes hic poſitas ꝯſideret hmōi rōnibus veritas fidei efficaciter īpugnari nō pōt: ſunt. n. hmōi rōnes efficaces ad ꝓbandū ꝙ mot⁹ nō inceperit ꝑ viā nāe: ſicut ab aliquib⁹ ponebat: ſ3 ꝙ nō inceperit quaſi reb⁹ de nouo ꝓductis a pmo rerū pncipio: vt fides nrā ponit: hoc his rōnibus ꝓbari nō pōt: qḋ p3 ſingulas ꝯlationes hic poſitas cōſideranti. Cum. n. querit ſi motus nō fuit virū mouentia ⁊ mobilia ſemꝑ fuerunt vel non. Rñdendū eſt ꝙ primū mouens ſemꝑ fuit: oia vo alia ſiue ſint mouētia ſiue mobilia nō ſemꝑ fuerunt: ſ3 inceperunt eſſe a cā vli totius eſſe. Oſtenſu3 eſt aūt ſupra ꝙ ꝓductio totius eſſe a cā prima eſſendi nō eſt motus: ſiue ponat ꝙ hec rerū emanatio ſit ab eterno: ſiue non: ſic ḡ nō ſequit ꝙ ante pmā mutationē ſit aliq̄ mutatio: ſequeretur aūt ſi mouētia ⁊ mobilia eēnt de nouo ꝓducta in eſſe ab aliquo agēte ꝑticulari qḋ ageret aliquo ſubiecto pſuppoſito qḋ trāſmutaret de nō eſſe ſiue de priuatione ad formā: de hoc. n. modo incipiēdi ꝓcedit rō Arist. S3 ꝗ ponimus ſaltē primū motorē ſemꝑ fuiſſe. Rñdendu3 reſtat ſequēti eius deductioni qua ꝯcludit ꝙ ſi ꝑexiſtētibus mouētibus ⁊ mobilibus incipiat de nouo eē motus opꝫ ꝙ mouētia vel mobilia prius nō eſſent in hac diſpōne in qua ſunt qñ eſt mot⁹: ⁊ ſic op3 ꝙ primā mutationē ꝑcedat aliq̄ mutatio: etſi quidē de ipſo motu loq̄mur facilis eſt rñſio. Nō. n. mobilia pus erāt in hac diſpōne in qua nūc ſunt: ꝗ prius nō erāt: vñ moueri nō poterāt: ſ3 ſicut dictū eſt ipſu3 eē nō acquiſiuerunt ꝑ mutationē vel motū: ſed per emanationē a primo rerū pncipio: ⁊ ſic nō ſequit ꝙ ante pmā mutationē ſit aliq̄ mutatio. ¶ Sed vlterius remanet qḋ de pma rerū ꝓductione. Si. n. pmū principiū qḋ eſt deus nō aliter ſe h3 nūc ꝙ prius: nō magis nūc res ꝓducit ꝙ prius. Si vo aliter ſe h3: ſaltē mutatio que eſt ex ꝑte eius erit prior mutatione q̄ ponit pma. Et quidē ſi eēt agēs per nāꝫ tm̄ ⁊ nō per volūtatē ⁊ intellectū ex neceſſitate cōcluderet rō. Sed ꝗ agit ꝑ voluntatē: pōt ꝑ voluntatē eternā ꝓducere effectū nō eternū: ſicut intellectu eterno pōt intelligere re3 nō eternā: res. n. intellecta eſt quodāmō principiū actionis in agētibus ꝑ volūtatē: ſicut forma nālis in agentibus per nām. ¶ S3 adhuc magis inſtat: non. n. videmus ꝙ volūtas poſtponat facere: qḋ vult niſi ꝑꝑ hoc ꝙ aliqḋ expectat in futurū qḋ nōdū eſt in pñti: ſicut ſi volo facere ignē nō nunc: ſed poſtea expectat in futurū frigus cuius cā facio ignē: vel adminus expectat pſentia tꝑis. Qḋ aūt tꝑs ſuccedat poſt tꝑs hoc nō eſt abſqꝫ motu: nō ergo pōt eē ꝙ volūtas etiā ſi ponat īmutabilis poſtponat facere id qḋ vult niſi aliquo motu interueniēte: ⁊ ſic nō pōt eē ꝙ noua ꝓductio rerū ꝓueniat a volūtate eterna: niſi mediātibus motibus ſuccedētibus ſibi in infinitū. Latet aūt ſic obijciētes ꝙ hec obiectio ꝓcedit de agente in tꝑe: qḋ. ſ. agit tꝑe pſuppoſito. In hui⁹. n. actione q̄ ſit in tꝑe: op3 ꝯſiderare aliquā determiatā hitudinē ad hoc tꝑs: vl ad aliquid corū q̄ ſūt in hoc tꝑe: vt ſiat magis in hoc tꝑe ꝙ in alio. S3 hec rō locū nō h3 in agēte vli qḋ ⁊ ipſu3 tꝑs ſimul cū ceteris ꝓducit: cū. n. dicimus res nō ſemꝑ fuiſſe a deo ꝓductas: nō intelligimus ꝙ infinitū tꝑs ꝑceſſerit in quo deus ab agēdo ceſſauerit: ⁊ poſtmodū tꝑe determinato agere ceperit: ſ3 ꝙ deus tꝑs ⁊ res ſil in eē ꝓduxerit poſtq̄ nō fuerant: ⁊ ſic nō reſtat in diuina volūtate ꝯſiderandū ꝙ voluerit facere res non tunc: ſ3 poſtea q̄ſi tꝑe iam exiſtente: ſed ꝯſiderandū ſolū eſt h ꝙ voluit qḋ res ⁊ tꝑs durationē carū inceperint eſſe poſtq̄ non fuerant. Si aūt querat quare hoc voluit: ſine dubio dicendum ꝙ ꝑꝑ ſeipſum: ſicut. n. propter ſeipſu3 res fecit vt in eis ſue bonitatis ſimilitudo manifeſtaret: ita voluit eas nō ſemꝑ eſſe: vt ſua ſufficientia manifeſtaret in hoc ꝙ oībus alijs nō exñtibus ipſe in ſeipſo oēm ſufficientiā beatitudinis habuit ⁊ virtutis ad rerū ꝓductionē: ⁊ hoc quidem dici pōt q̄tu3 humana rō capere pōt de diuinis: ſaluo tñ ſecreto diuine ſapientie qḋ a nobis cōprehendi nō pōt. Quia igit huius rōnis ſolutio procedit ſupponēdo ꝙ tꝑs nō fuerit ſemꝑ: reſtat ſoluere rōnē per quā oſtēdi vr̄ tꝑs ſemꝑ fuiſſe: ⁊ ideo forte Ari. poſt rōnē de motu poſuit rōnem de tꝑe: ꝗ ꝯſiderauit ꝙ pmiſſa ratio de motu efficaciā non haberet niſi poneret tꝑs eternū: ꝙ ergo ponit ꝙ q̄ñcūqꝫ eſt tꝑs neceſſe eſt ponere aliqḋ nūc eſſe: indubitanter ꝯcedendū eſt. Nunc aūt oē eſſe pncipiu3 ⁊ finē tꝑis ꝯcedi non op3 niſi ponatur etiā motū ſemꝑ eē. vt. ſ. ſic ꝙ quodlibet indiuiſibile in motu acceptū qḋ momentū dr̄ ſit principium ⁊ finis motus. Sic. n. h3 ſe nunc ad momentū: ſicut tēpus ad motū: ſi ergo ponim⁹ motū non ſemꝑ fuiſſe: ſed eſt accipere aliqḋ primū indiuiſibile in motu ante qḋ nihil fuit motus: erit etia3 accipere aliqḋ nunc in tꝑe ante qḋ non fuit aliqḋ tempus. Iam aūt oſtendimus exponendo litteram: ꝙ id qḋ Auer. dicit ad hanc rōnē ꝯfirmandā efficaciā non h3: ſed nec illud qḋ Ariſto. ad hoc ponit. ſ. ꝙ prius ⁊ poſterius nō ſunt ſine tꝑe efficax eſſe pōt: cum. n. dicimus ꝙ principiū tēporis eſt ante qḋ nihil eius eſt: nō ꝑꝑ hoc op3 ꝙ ipſum nūc qḋ eſt principiū tꝑis precedat tꝑs: qḋ ſignificatur cu3 dr̄ ante: ſicut ſi in magnitudine dicā ꝙ principiū magnitudinis eſt extra qḋ nihil eſt eius: nō o3 ꝙ extra illud principiu3 ſignificet aliquē locū in rerū nā exiſtentē: ſ3 imaginabilē tm̄: alioq̄n eſſet ponere locū extra celum cui⁹ eſt magnitudo finita hñs principiū ⁊ finē. Similiter etiā ⁊ pmum nunc qḋ eſt principiū tꝑis non precedit tꝑs in rerū nā exiſtens: ſ3 ſm̄ imaginationē noſtrā tm̄: ⁊ hoc tꝑs deſignat cum dr̄ ꝙ primū nunc eſt principiū tꝑis ante qḋ nihil eſt tꝑis. Vel pōt dici ꝙ cū dr̄ pncipiū tꝑis eſt ante qḋ nihil eſt tꝑis: li ante nō remanet affirmatū: ſ3 negat: ⁊ ſic non o3 ponere tꝑs ante principiū tꝑis: in his. n. que ſunt in tēpore accidit ꝙ corū principio tēpus aliqḋ preexiſtat: ſicut cū dicit ꝙ principium iuuentutis eſt ante qḋ nihil eſt de iuuentute: poteſt intelligi ante etiā affirmatiue: ꝗ iuuentus tꝑe menſuratur: tempus aūt non menſurat tempore. Unde eius principio tēpus nō preexiſtit: ⁊ ſic li ante quod ponitur in diffinitione principij tēporis: nō op3 ꝙ remaneat affirmatum ſed negatur. Eſt aūt ante tempus aliqua duratio. ſ. eternitas dei que nō h3 extenſionē aut prius ⁊ poſterius ſicut tēpus: ſed eſt tota ſimul: ⁊ nō eſt eiuſdē rōnis cum tꝑe: ſicut nec magnitudo diuina cu3 magnitudine corporali: ſicut ergo cū dicimus extra mūdum non eſſe niſi deū: non ponimus aliquā dimenſione3 extra mundū: ita cum dicimus ante mundū nihil fuiſſe: non ponimus aliquam ſucceſſiuam durationē ante mūdum.

pōr lec. 3 s vltime ſu° te lec. 5.

Alia sol. sup: a. 4. t. cō. l: 5.

Lectio. III.

SEd nō aliquando quide3 erat: aliquando autē non. Et nāqꝫ aſſimilatur ſic dicere figmento magis.

¶ Poſtq̄ phs poſuit rōnes ad oñdēdū motū ſemꝑ eſſe: hic ponit rationes cōtra Anaxa. ⁊ Empedo. qui cōtrariū ponebant: ⁊ circa hoc duo facit: primo ponit rationem contra corū poſitionē

in quadam parte temporis illa disgreget: est ulteri⁹ manifestandum in aliquibus particularibus in quibus hoc contingat. sicut q amicitia cogreget. et inimicitia disgreget: manifestatur in hominibus: qz amicitia hoies adunantur adinuicem inimicitia vero fugiunt abinuicem. et ideo hoc ab Emped. supponitur eē in toto vniuerso: qz videtur esse in aliquibus sic. Sed q fm equalia tempora moueant successiue amicitia et inimicitia: hoc idiget aliqua ratione manifestante: non enim videtur hoc in hominibus contingere. ¶ Secundo ibi.

Idē. Le. lib. 6 ge. nial um. ¶ Omnino. n. existimare principium hoc eē sufficiens quod semp aut est sic: aut fit: non recte se habet opinari. In quo democritus reducit de natura causas q sic et quod pri⁹ factum est: ipsius autem semper noluit principium querere: in quibusdam dicēs recte. Quot autem in omnibus non recte. Et enim trigonum semper habz duobus rectis equales angulos: sed tamen est perpetuitatis huiusmodi altera causa: pricipiorum igitur non est altera causa: sz perpetua sūt.

T.c.16. ¶ Quod quidem igitur nullum tempus erit: neqz erat: quando motus nō erit: siue non erat: tanta dicta sunt.

¶ Excludit quādam falsam existimationē. posset. n. aliquis credere q quicqd semper est non hz cām propter hoc q videm⁹ ea que apud nos causant de nouo incipere: et ideo videbatur aliquibus q quando reducebat aliqua questio i aliquid qd est semper: nō oporteret vlterius cām seu rōnem querere. Sic ergo posset Emp. dicere q amicitia et lis semper fm equalia tempora mouerūt: et ideo nō est querēda huius alia ratio. Hoc ergo Ar. remouet dicēs q non recte se habet opinari q aliquid existimet esse principiū pter hoc q semper aut sic est: aut sic fit. Ad hoc enim Democritus reducebat omnes causas naturales assignans principiū his que de nouo fiunt. sed eius qd ē semper nolebat aliqd principiū querere: qd quidem in aliquibus recte dicitur: sed nō in omnibus. Manifestum est enim q triangulus semper habet tres angulos equales duob⁹ rectis. Sz tñ hmōi ppetue passiōis est altera cā. sed aliqua perpetua sunt sicut principia quoz non est alia causa. ¶ Est aūt valde notādū

Lec. 2. T.c.4. q hic dicitur: qz vt in secūdo meta. habet: eadem est dispositio rez in esse et in veritate. sicut igitur aliqua sunt semp vera et tñ hñt cām sue vitatis. Ita Aristoteles intellexit q essent aliqua semper essentia. s. corpora celestia et substātie separate: et tñ haberent causam sui esse. Ex quo patet q quāuis Aristote. poneret mūdum eternum: non tamen credidit q deus nō sit causa essendi ipsi mundo: sed causa motus eius tantum: vt quidam dixerunt. Vltimo autem concludit principale propositū epylogando. et dicit tanta dicta esse de hoc q nullū tēpus erit in futuro: neque erat in preterito: in quo aliqs motus non sit.

Lectio. IIII.

Contraria autez his non difficile est soluere. Videbit aūt ex hmōi considerantibus contingere maxime motum esse aliquando: cuz non est omnino. Primum quidē: qz neqz vna ppetua mutatio est. Mutatio eniz omnis apta nata est ex quodam in quiddam. Quare necesse est omnis mutationis terminum esse contraria in quibus fit. Infinitum autē moueri nullū.

¶ Postq phs posuit rōnes ad probandum motū semp esse: hic intendit soluere ea que in contrariū obÿci possunt: et circa hoc duo facit. primo ponit rationes. scdo soluit eas ibi. Horum aūt pmū. Circa primū ponit tres Lec. vltima T.c.91. rationes premittens suam intentionez: et dicit q ea que in contrariū obÿci possūt nō est difficile soluere. Ex tribus. n. rationib⁹ videtur maxime seq q motus aliquādo incipiat esse cum prius oino non fuerit: quarum prima est qua supra pbauit in. 6. q nulla mutatio est infinita. eadē. n. rōne pbari pōt q nulla mutatio sit ppetua: nulla. n. mutatio terminata est ppetua sicut nec ifinita: sz ois mutatio est terminata. ois. n. mutatio naturalr est ex quodā in quiddā. et ista duo sunt contraria. vñ necesse est q terminus cuiuslibet mutationis sint ipsa contraria in quib⁹ fit transmutatio: sz qz non in oi motu locali manifesta est contrarietas terminoz. subiūgit q est cōe omni motui q nihil mouet in infinitum: qz nihil mouet Lec. vltima T.c.92. ad id ad qd ptingere nō potest: vt in. 6. dictū est. Sic ergo pz q nulla mutatio est perpetua. videtur etiam possibile dare tempus in quo nulla mutatio fit: et hec prima ratio accepta est ex parte motus. ¶ Secunda ratio accipitur ex parte mobilis quam ponit ibi.

¶ Amplius videmus quoniam possibile ē moueri: neqz quod mouetur: neqz habens in seipso: neqz vnum motum: vt in inanimatis quoruz neqz pars vlla: neque totum mouetur: sed quiescēs mouetur quandoqz. Conuenit autem aut semper moueri: aut nequaquam: si quidem nō fit: cum non sit existens. T.c.17.

¶ Que talis est. si motus non potest fieri de nouo cum prius non esset: videt esse conueniēs dicere de vnoquoqz qd vel semp mouetur vel nequaquā moueat: qz si in vno mobili potest qñqz motus esse et quandoqz nō esse pari ratione in toto vniuerso. Sed videm⁹ q possibile est aliquid moueri qd prius non mouebat fm totuz: neqz aliquem motuz in seipso habebat fm aliquā sui partem: sicut apparet in rebus inanimatis in quibus aliqd mobile quandoqz moueri incipit cū antea nulla pars ei⁹ moueret neqz ipsum totum: sed omnino quiesceret. Relinquit ergo q in toto vniuerso potest esse motus cū prius non fuerit. Sed quia in reb⁹ ianimatis lz appareat motus in aliquo de nouo incipere nullo motu pexñte in illo codē: apparet tñ motus pexistens in aliquo exteriori a quo mouetur. Jō tertiā rationez ponit ex parte aialiū que non mouentur ab extrinseco: sz a seipsis. et hoc ibi.

¶ Multo autem magis huiusmodi eē in animatis manifestum est. Neque vnus quidem in nobis cum sit motus aliquando. sed quiescentes tamen mouemur aliquando. et si nihil extra moueat. Hoc enim in animatis esse non videmus similiter: sed semper mouet ipsa aliquid exteriorum alterum. Aliquando autem animal dicimus ipsum se mouere. Quare siquidem quiescit aliquando penitus: in imobile motus vtiqz fiet ex ipso et non ab extra. Si autem in animali hoc possibile fieri. quid prohibet idem accidere et secundum omne. Si nāqz in paruo mū

transmutatõẽs a ɔtinenti.s.aere ⁊ corpore celesti:quaꝝ
quedã mouent intellectũ aut appetitũ ex quo vlteriꝰ iã
totum animal mouet. Est aũt considerandũ ꝙ hic de-
clarat modũ quo corpora celestia in nos agũt:nõ enim
agũt directe in animas nostras ſʒ in corpora : motis ãt
corporibus p accidens fit motus in viribus anime:que
sunt actꝰ corporaliũ organoꝝ. Nõ aũt ex necessitate in
intellectu ⁊ in intellectiuo appetitu q̃ non vtunt organis
corporeis.aliqñ tñ itellectꝰ ⁊ volũtas sequunt aliq̃s pre
dictaꝝ mutationũ:sicut cũ aliq̃s per rationez eligit vel
sequi vel repellere vel aliquid agere ꝑpter passionẽ vel
in corpore vel in parte sensitiua exortam. ⁊ ideo nõ dic̃
ꝙ oẽs motus qui fiunt a ɔtinente moueant intellectum
aut appetitũ⌊ sed quidam ⌋vt oĩno necessitatẽ ab itelle
ctiua parte excludat.ponit aũt exemplũ eoꝝ qui dixe
rat in dormientibꝰ in quibꝰ maxima quies esse videtur
quãtũ ad aĩales motus:cũ tñ in eis nullus motꝰ fit sensi
bilis.i.a sensibili apprehensione ꝓcedens : iteꝝ surgunt
aĩalia euigilata ꝑ aliquẽ motũ interiꝰ existẽtẽ:vl' ex ope
re aĩe nutritiue:sicut cum digesto cibo deficiũt euapora
tiones que somnũ causabant:⁊ animal excitat: siue cuʒ
alterat corpus a ɔtinẽte per calorẽ aut frigus. ⁊ sic dili
genter ɔsideranti apparet ꝙ nũq̃ in nobis aliq̃s motus
apparet de nouo nisi ꝓcedente aliquo alio motu: ⁊ hoc
ꝓmittit se in seq̃ntibꝰ magis manifestaturũ. Lectio. V.

T.c.21. PRincipium autem considerationis
ẽ quod quidẽ ⁊ dicte dubitationis.
quare q̃dam eorum q̃ sunt:aliquan
do quidẽ mouẽtur : aliquando autẽ
quiescunt iterum. Necesse autẽ aut
omnia quiescere semp:aut omnia semp moue-
ri:aut alia quidem moueri:alia autem quiescer̃.
Et iterum hoꝝ aut que mouentur moueri sem-
per:que vero quiescunt quiescere semp:aut om
nia apta nata sunt similiter moueri ⁊ quiescere
aut reliquum amplius:⁊ tertium est. Contingit
enim alia quidem semper immobilia esse eoruʒ
que sunt:alia vero semper moueri:alia autẽ cuʒ
vtrisq̃ʒ accipere:quod quidem nobis dicenduʒ
est. Hoc enim habet solutiones omnium dubi-
tatorum:⁊ finis nobis est huius negocij.

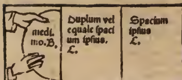
Lec.2. ¶ Postq̃ phs in.7.ostenderat ꝙ in mouentibꝰ ⁊ in mo
bilibus non est ꝓcedere in infinitum sed est deuenire ad
aliq̃d primũ:⁊ ẽt iã ostẽdit ꝙ motus semper fuit ⁊ sem-
per erit:vlterius procedit ad inquirendũ cõditionẽ pri
mi motus ⁊ primi motoris. ⁊ diuidit in partes duas.in
prima ostendit ꝙ motus primus est sempiternꝰ:⁊ ꝙ pri
mum mouẽs est omnino imobile.scd̃o ex hoc ꝓcedit ad
ostendendũ qualis sit ꝑmus motꝰ:⁊ qualis sit primꝰ mo
tor ibi.⌊ At vo aliud facit ꝑn.⁊c̃. ⌋Prima aũt ps diui
dit in tres partes.in prima ponit sub questiõe quãdam
diuisionẽ quinq̃membrem. In scd̃a excludit tres partes
proposite diuisiõis ibi.⌊ Omnia igit quiescere ⁊c̃. ⌋Ter
tio inquirit de duobꝰ residuis mẽbris qd̃ eoꝝ sit verius:
qꝛ ex hoc dependet veritas quam inquirere intẽdit ibi.
⌊ Oĩa aũt velle aliqñ q̃dẽ ⁊c̃. ⌋Dicit ergo ꝑmo ꝙ ꝑnci
pium sequentis considerationis qua inquirere intendi-
mus de primo motu ⁊ ꝑmo motore est qd̃ ꝑtinet ad du
bitationẽ ꝑdictã quã.s.mouit soluendo scd̃aʒ rõnẽ. Vñ
concludit ꝙ quedã aliquando mouent ⁊ aliquãdo q̃e-
scant iterum ⁊ nõ semp vel mouent vel quiescũt.ex quo

ponitur motus sempiternꝰ in cõi, ⁊ dicit ꝙ necesse est di
spositionẽ reꝝ q̃tum ad motum vel quietẽ tripliciter se
hre.quoꝝ vnꝰ modus ẽ:vt omnia semper quiescãt ⁊ ni
hil aliquando moueat.secũdus modus est:vt omnia sp
moueant nihil quiescat.tertius modus est ꝙ quedã mo
ueantur ⁊ quedam quiescant.sed iste tertiꝰ modus iterũ
diuidit in tres modos:quoꝝ ꝑmus est ꝙ quedã mouen
tur ⁊ quedam quiescunt:ita tñ ꝙ ea que mouent semper
moueant; ⁊ ea que quiescũt semper quiescant:⁊ nihil sit
qd̃ quandoq̃ʒ moueat ⁊ qñq̃ʒ quiescat.secũdus modus
est econtrario:ꝙ oĩa sunt nata ⁊ moueri ⁊ q̃escere:⁊ ni-
hil est qd̃ semp moueat vel sp q̃escat.tertiꝰ modus huiꝰ
secũde diuisionis est:ꝙ alia semp sint imobilia ⁊ nunq̃
moueant:alia semp mobilia ⁊ nũq̃ q̃escant:alia vo pñe
accipi cũ vtroq̃ʒ.s.cũ motu ⁊ q̃ete:ita ꝙ qñq̃ʒ moueant
qñq̃ʒ quiescant. ⁊ istud vltimũ mẽbꝝ est nobis determi
nandũ pro veritate:qꝛ in hoc habentur solutiões oĩuʒ
obiectoꝝ. ⁊ qñ hoc ostenderimus habebimus finẽ quẽ
intendimꝰ in isto opere.s.peruenire ad primũ motũ sem
piternũ ⁊ ad ꝑmũ mouẽs imobile.sic ğ tertiũ mẽbꝝ pri
me diuisiõis diuidit i tria mẽbra:⁊ siũt in vniuerso q̃nq̃ʒ
mẽbra huiꝰ diuisionis. ¶ Est aũt considerandũ ꝙ in tri
bus horum mẽbroꝝ omnia entia ponunt vnius dispo
sitionis:sicut pʒ in primo mẽbro quo dicitur omnia quie
scere:⁊ in secũdo quo dicitur omnia semper moueri:⁊ i
q̃rto quo dicit oĩa qñq̃ʒ q̃escere ⁊ qñq̃ʒ moueri. In vno
aũt mẽbro.s.in tertio:diuidunt entia i duas dispõnes.s.
ꝙ quedam semp moueant ⁊ quedam semper quiescant.
in vno etiaʒ mẽbro.s.in quinto diuiduntur entia in tres
dispositiones:scilicet ꝙ quedam semp moueantur:que-
dã nũq̃ moueant:quedã moueant ⁊ qñq̃ʒ nõ moueant.
¶ Et considerandũ est ꝙ in hoc vltimo mẽbro nõ fa-
cit mentionẽ de quiete sed de imobilitate.qꝛ ꝑmus mo-
tor qui nunq̃ mouet non põt dici ꝓprie q̃escere:qꝛ vt in
quinto dictum est:illud proprie quiescit quod natuʒ est
moueri ⁊ non mouetur. ¶ Secundo ibi.

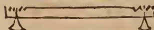
¶ Omnia igitur quiescere ⁊ huiusmodi rationẽ Lec.4.
querere:dimittẽtes sensum:infirmitas quedam T.c.20.
est intellectus. Et de toto aliquo ſʒ non de par- T.c.22.
te ambiguitas est. Neq̃ʒ solum ad physicum:
ſʒ ad omnes sciẽtias:vt est dicere ⁊ omnes opi-
niões:propter id ꝙ motu vtuntur omnes. Am
plius autem de principijs importunitates sicut
in rationibus circa doctrinas nihil sunt ad ma-
thematicum:similiter autem in alijs:sic neq̃ʒ de
eo quod nunc dicitur ad physicuʒ. Suppono
enim ꝙ natura principiuʒ motus sit.

¶ Excludit tria mẽbra predicte diuisiõis. ⁊ primo ponit
ꝙ nõ oĩa quiescũt semper. Scd̃o ꝙ non oĩa mouentur
semper ibi.⌊ Fere ãt adhuc ⁊c̃. ⌋Tertio excludit tertiũ
mẽbꝝ quo dicebat ꝙ que mouent mouent semp:⁊ que
quiescũt quiescũt semp ibi.⌊ At vero neq̃ʒ alia quidẽ. ⌋
Circa ꝑmũ tria ponit quoꝝ ꝑmũ est ꝙ ex quadã intel-
lectus infirmitate procedit ꝙ aliqui dicant omnia quie
scere:⁊ ꝙ inquirant ad hoc aliquã sophisticaʒ rõnem di
misso sensu.procedit enim ex hoc ꝙ intellectus nõ ẽ suf
ficiens ad dissoluendũ sophisticas rões que repugnãt
his que sunt manifesta ſm sensum. Dictum est aũt in pri
mo topicoꝝ:ꝙ non est curandũ disputare contra q̃scũ- Caplo.9
q̃ʒ positiones vel ꝓblemata de quibꝰ aliq̃s dubitat indi-
gens sensu vel pena. Vñ contra istam positionem nõ oʒ
dubitare ꝑpter stultitiam dicentis. Secũdum quod di-

po° eq̃l po° A.

Medietas temporis ipsius.D.

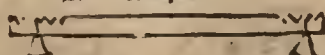

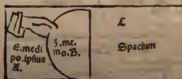
C Et si eadem potentia idem in hoc tantundem
T.c.36. mouet: et medietatem in medietate mouebit: et media virtus medium mouebit in equali tempore. Ut ipsius.a.potentie sit et medietas q̃ e ipsum .c. et ipsius.b.z.sit medium. Similiter igitur se habent et secundum analogiam virtus ad graue. Quare equale et in equali tẽpore mouebit.

C Docet cõparare motus ex pte mouentis: et pmo s3 diuisionẽ mouẽtis. Scdo s3 oppositã ɔgregationẽ.ibi.Si vero duo et vtrũqȝ etc̃. Circa primum tria facit: primo ponit comparationem verã: scdo remouet cõparatiões falsas.ibi. Et si.c.ipsum etiam: tertio ex hoc soluit rationem zenonis.ibi. Propter hoc zenonis ratio etc̃. Dicit ergo pmo. q si aliqua potentia idem mobile mouet in eodẽ tpe per tantum spacium: ipsamet mouet medietatem mobilis in medietate temporis per idem spacium: vel in eodẽ tempore mouet medium mobilis per duplum spacium: sicut et de equali potentia dictum est: et vlterius si diuidat potentia: media potentia mouebit medietatem mobilis per idem spacium in equali tempore: sed hoc intelligẽdum est quando potentia est talis q per diuisionem non corrumpitur: loquitur enim secundum considerationem cõmunem: nõdum applicando ad aliquam spalem nãm: sicut et in omnibus que premisit: et ponit exemplum.s.n. accipiatur medietas huius potentie que est.a. et dicat.c. et accipiat medietas mobilis qd ẽ.b. et dica tur.z.sicut.a. mouebat.b.p.c.in tpe.d.ita.c.mouebit.z.p idem spacium in equali tpe: qz et hic ẽt seruatur eadẽ proportio virtutis motiue ad corpus ponderosum quod mouetur. Unde sequitur q in equali tempore fiat motus per equale spacium sicut dictum est. C Secundo ibi.

C Demõstratio oñdens q si aliqua potẽtia mouet aliqd mobile p aliqd spaciũ in aliquo tpe: dimidiata potentia medietatẽ mobilis mouebit p idẽ spaciũ in eodẽ tpe.

D. Tempus.

C Et si.c.ipsum.z.mouet in ipso.d. secundum.c. non necessariũ est in equali tẽpore.e.duplũ ipso .z.mouere secundũ medietatem ipsius.c.

C Excludit duas falsas comparationes: quarum pma ẽ: q addatur ad mobile et non addatur ad potentiam mouentem. Unde dicit q si.c: quod est medietas motiue potentie moueat.z.quod est medietas mobilis tempore.d. sm spacium.c.non est necessarium q ipsa potentia dimidiata que est.c.moueat mobile qd sit in duplo maius q̃ z.in equali tempore sm medietatem spacij qd est.c.quia poterit esse q dimidia potentia duplũ mobile nullo modo mouere poterit: sed si posset mouere teneret hec comparatio. Secũda falsa comparatio est quãdo diuiditur mouens: et non diuiditur mobile: et hanc excludit ibi.

C Si vero.a.b.mouebit in ipso.d. quantum est ipsum.c.medietas ipsius.a que est in quo est.c. ipsum .b. non mouebit in tempore in quo est.d. neqȝ in aliquo ipsius.d.ipsius.c.secundũ quod est analogia ad totum.c.sicut est.a.ad.e.omnino enim si contingit non mouebit nihil. Si enim tota virtus totum mouit: medietas non mouebit: neqȝ quantam: neqȝ in quocunqȝ. Unus enim moueret nauem: siquidem nauem trahentium deciditur potentia in numerum et longitudinem: quam omnes mouerunt.

C Dicens q si potentia mouens que est.a.moueat mobile quod est.b.in tempore.d.per spacium quod est.c. non oportet q medietas mouentis moueat totũ mobile qd est.b.in tempore.d.neqȝ etiam per quãcũqȝ partem spacij c.cuius partis sit proportio ad totum spacium.c.sicut econuerso erat quando comparabamus.a.ad.z.i.totam potentiam motiuam ad partem mobilis: illa enim erat conueniens comparatio: sed hic non: qz potest contingere q medietas mouentis non mouebit totum mobile per nullum spacium: si enim aliqua tota virtus mouet totum mobile.non sequitur q medietas illius virtutis moueat totum mobile neqȝ per qdcunqȝ spacium neqȝ in quocunqȝ tempore: quia sequeretur q solus vnus homo posset mouere nauem per aliquod spacium: si potentia trahẽtium diuidatur sm numerum trahentium et sm longitudinem spacij: per quod omnes simul trahunt nauem.
C Deinde cum dicit.

C Propter hoc zenonis ratio non est vera q sonet milij quelibet pars. Nihil enim prohibet non mouere aerem in nullo tempore tantum quãtum moueret cadens totus modius. Neqȝ itaqȝ tanta pars quantacunqȝ mouebit cum toto si sit per se hoc non mouet: neqȝ enim nihil est. sed potentia in toto.

C Secundum premissa soluit rationem zenonis qui volebat probare q quodlibet granum milij faciat aliquem sonum proiectum in terra: quia totus modius milij quãdo in terram effunditur facit aliquem sonum: sed Arist. dicit q hec zenonis ratio non est vera: scilicet q quelibet pars milij sonet.idest quodlibet granum milij sonum faciat cum cadat in terrã: qz nihil prohibet dicere q granum milij in nullo tpe mouet aerem in tãtum vt faciat sonũ: quẽ aerẽ mouet ad sonũ faciẽdũ tot9 modi9 cadens: et ex hoc possum9 ɔcludere q nõ est necẽsariũ q si aliq̃ ɔtractiqȝ pars existẽs in toto mouet q separatim per se existens moue-

re possit: qr pars in toto nõ est in actu sed in potẽtia maxime in priuatis. Sic.n.aliqd est ens sicut τ vnũ: vnũ aũt est qd est in se indiuisum τ ab alijs diuisum: ps aũt prout est in toto nõ est diuisa in actu: sz in potẽtia tm̃. Un̄ non est actu ens neq; vna: sed in potẽtia tm̃: τ ꝓpter hoc nõ agit pars sed totum. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.38. ¶ Si vero duo τ vtrũqz: hoꝝ autem vtrũqz mouet tantũ in tanto: τ cõposite potentie composi- tum ex grauibus equali mouebunt longitudine τ in equali tempore. analogum nãqz.

¶ Ponit cõparationẽ s̄m cõgregationẽ mouentiũ: τ dicit q̄ si sint duo τ vtrũqz coꝝ moueat: quoꝝ vtrũqz p se moueat tantũ mobile in tanto tpe p tantum spaciũ: qñ coniunguntur iste due potẽtie mouentiũ: mouebunt illud qd est coniunctum ex ponderibus motis p equale spacium in equali tempore: quia in hoc etiã seruatur eadem analogia. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.39. ¶ Sic igitur in alteratione τ in augmento ali- quid quidem enim est augens: aliquid autem τ quod augetur. In quanto autem tempore: τ quantum aliquid quidem auget. aliud autez au getur. Et alterans quidem τ quod alteratur si- militer aliquid τ quantum: s̄m maius τ minus alterata sunt τ in quanto tempore.

¶ Ponit easdem cõparationis regulas in alijs motib᷒. τ circa hec tria facit. Primo oñdit diuisibilitatẽ coꝝ s̄z que attenduntur cõparationes motuũ. Scḋo ponit cõparationes veras: ibi. In duplo duplum τc̃. Tertio remouet cõparationes falsas: ibi. Sic autẽ alterans. Dicit ergo primo q̄tum ad augmentũ q̄ sunt tria.s. augẽs: τ id qd augetur: τ tempus: τ hec tria hñt aliquã q̄titatẽ s̄m quã augens auget τ auctũ augef: τ hec etiã quatuor est accipere in alteratione.s. alterans τ qd alteraf: τ q̄titas passionis s̄z quã fit alteratio q̄ inest s̄m magis τ minus: τ iterũ q̄titas tpis in quo fit alteratio: sicut τ hec quatuor in motu locali inueniebantur. ¶ Secũdo ibi.

¶ In duplo duplum τ duplum in duplo. Medium autem in medio tempore: aut in medio medium: aut in equali duplum.

¶ Ponit cõparatiões veras: τ dicit q̄ si aliqua potẽtia s̄m hos mot᷒ moueat tm̃ in tanto tpe in duplo tpe mouebit duplũ: τ si moueat duplũ h̄ erit in duplo tpe: τ silr mouebit eadẽ potẽtia mediũ ĩ medio tpe: aut si moueat in medio tpe erit dimidiũ qd est motũ: aut si sit dupla potentia in equali tpe mouebit duplum. ¶ Tertio ibi.

¶ Si autem alterans aut augens tantũ in tanto tpe auget: aut alteret: non necesse est τ medium: in medio τ in medio medium. Sed nihil: si ꝯtingit: augmentabit aut alterabit: sicut τ in graui.

¶ Excludit falsam comparationẽ τ dicit q̄ si aliq̄ potẽtia moueat in motu alterationis τ augmẽti tm̃ in tanto tpe: nõ necesse est q̄ medietas potentie moueat medietatem in eodem tpe: aut in medio tpe tantũdẽ: sed forte ꝯtingit q̄ nihil augmentabit vel alterabit: sicut τ in graui: idest sicut dictũ est q̄ dimidiata potentia non potest mouere totũ põdus: neqz per totũ spaciũ: neqz p aliquã eius partez. Est eniz intelligendũ q̄ hoc quod dicit. In medio medium: aut in equali duplum: li duplũ τ mediũ quod in accusatiuo ponitur nõ accipit pro dimidio vel duplo ipsius mobilis: sz pro dimidio τ duplo ex pte rei

in qua est mot᷒.i. qualitatis aut quãtitatis: que ita se habent in istis duobus motib᷒: sicut lõgitudo spacij in motu locali: alioqn nõ silr esset in his motib᷒ τ in motu locali: in motu.n. locali dictũ est q̄ si tanta potẽtia mouet tantũ mobile medietas mouebit medietatẽ mobilis: hic aũt dicitur q̄ medietas forte nihil mouebit. Sed itelligendũ est de toto mobili integro: qr virtus motiua dimidiata nõ mouebit ipsuz neqz per tantã q̄titatẽ: aut qualitatem neqz per eius medium. Lectio. I.

¶ Aristotelis stragyrite textus libri octaui. T.co.I.

Utrum autem factus sit aliquando motus: cum non esset prius: τ corrumpitur iterum: sic q̄ moueri nihil sit: aut neqz factus est: neqz corrumpitur: sed erat semper τ erit: τ hoc immortale: τ sine quiete existit in his que sunt: vt vita quedam ens nã oĩbus subsistentibus.

¶ Diui Thome aquinatis in octauum libruz physicoꝝ predarissima commentaria.

Postq̄ pħs in precedenti libro oñdit q̄ necesse est ponere primum mobile τ p̄mum motum τ p̄mũ motorẽ. In hoc libro intẽdit inquirere qualis sit primus motor τ p̄mus mot᷒ τ primum mobile: τ diuidit in partes duas. In prima p̄mittit qddam qd est necessariũ ad sequentẽ inuestigationem.s. motum esse sempiternum. In secunda ꝓcedit ad inuestigationem ꝓpositi: ibi. (Principium autem considerationis τc̃.) Circa p̄mum tria facit. Primo mouet dubitationez. Scḋo oñdit veritatem s̄m suam opinionem: ibi. (Incipiemus autem primum τc̃.) Tertio soluit ea que in contrarium obijci possunt: ibi. (Contraria autem his τc̃.) Circa primum tria facit. Primo ꝓponit dubitationem. Secũdo ponit opiniones ad vtrãqz partem: ibi. Sed quanti quidez. Tertio ostendit vtilitatem huius considerationis: ibi. Considerandum igitur de hoc τc̃. Circa primuz duo facit: primo proponit dubitationẽ de qua inuestigare intendit: secundo respondet tacite questioni: ibi. Esse quidem igitur τc̃. Circa primum sciendum est q̄ Auerrois Opinio
dicit q̄ Aristoteles in hoc capitulo nõ intendit inquire Auerro
re in vniuersali de motu vtrũ sit sempiternus: sed de pri-
mo motu. Sed si quis consideraret τ verba τ processum Impro-
philosophi hoc est omnino falsum: verba eniz philoso batio o-
phi vniuersaliter de motu loquũtur: quia dicit. Utrum pinionis
factus sit aliquãdo motus: cum non esset prius: τ corrũ Auerro
pitur iterũ: sic q̄ moueri nihil sit. Ex quo manifeste ap- Pmo ex
paret q̄ nõ de aliquo motu determinato querit. sed vni verbis.
uersaliter: vtrum aliquãdo nihil fuerit motum. Ex ipso 2. ex pro
etiã Arist. processu apparet hoc esse falsum. Primo qui cessu 6[a].
dem quia consuetudo sua est semper ad propositũ ex ꝓ Pmo q
prijs argumẽtari: si quis autez sequentes rationes con- medio.
sideraret quas inducit: in nulla earuz sumitur aliquid pro
medio quod proprie ad primũ motuz pertineat: sed ad
motũ in cõi. Unde ex hoc satis apparet q̄ intendit hic
inquirere de sempiternitate motus in cõi. Scḋo qr si iaz 2. super-
probatũ esset q̄ est aliquis motus vnus vel plures sem- fluitate.
piterni: frustra inquireret infer ipso vtrũ aliqua mouent Lec. 2.
semp: cũ hoc iam esset ꝓbatũ: ridiculũ est etiã dicere q̄ T.co.9.
Arist. infermus reiteraret suam ꝯsiderationem a principio 3. dimi-
quasi aliqd omisisset: vt cõmentator fingit: erat.n. copia nutione
Arist. corrigendi librũ suum: τ supplendi in loco debito

4. cõfusione. 5. supra 3.co.10. Lec. 13. T.c.53. Nõ frivola cõmẽtatoris. 5. sufficientia.

ꝙ fuerat omissum: vt nõ inordinate ꝓcederet. ¶ Si.n. hoc capitulũ exponat̃ ſm predicti cõmẽtatoris intẽtionem: oĩa sequẽtia ꝯfusa ꝛ inordinata apparebũt: nec est mirũ. q2 vno incõuenienti posito alia sequuntur. Adhuc aũt manifestius hoc appet per hoc ꝙ Arist. inferius inquirere intendens de sempiternitate ꝑmi motus: vtitur eo ꝙ hic demõstrat̃ quasi ꝑncipio: qd nullo mõ faceret: si hic ꝓbasset primũ motũ esse eternũ: ratio aũt ex qua Auer. mot⁹ fuit oĩno friuola est: dicit.n. ꝙ si dicat̃ quod Arist. hic intendit inquirere de sempiternitate motus in cõi: sequit̃ ꝙ ꝯsideratio Arist. hic sit diminuta: q2 nõ apparet per id qd hic determinat̃ quo mõ mot⁹ semp possint ꝯtinuari adinuicẽ. ¶ Sed hoc nihil est: q2 Ari. sufficit in hoc caplõ ꝓbare ꝙ mot⁹ semp fuerit: qualr aũt sempiternitas motus ꝯtinuet̃: vtrũ per hoc ꝙ oĩa semp moueant̃: vel qñq3 quiescãt: vel per hoc ꝙ quedã semp mouent̃: quedã vero qñq3 mouent̃ ꝛ qñq3 quiescũt: statim imediate inquirit. Sic igit̃ ſm hãc intentionẽ exponẽdũ est p̃ns caplm qd intẽdit hic inquirere de motu in cõi. Querit̃ ǵ ſm hoc vtrũ mot⁹ in cõi aliqñ cẽ inceperit: ita ꝙ prius nihil vnq̃ motũ fuerit: ꝛ qñq3 sic deficiat ꝙ nihil postmodũ moueat̃: aut ecõtrario: neq3 vnq̃ inceperit neq3 vnq̃ deficiet: sed semp erat ꝛ semp erit: ꝛ ponit exẽplum in animalib⁹: ꝓpter hoc ꝙ quidam dixerũt mũdũ esse quoddã animal magnũ: videmus.n. ꝙ aĩalia viuunt q̃diu appet in eis aliquis motus: cessante aũt oĩ motu dicunt̃ aĩalia mori: sic igit̃ in tota vniuersitate nãlium corpoꝝ mot⁹ ꝯsiderat̃ vt vita quedã. Si ergo motus semp fuit ꝛ semp erit: ista quasi vita nãliũ corporum erit imortalis sine cessatione. ¶ Secundo ibi.

Lec. 5. 1 pri°

¶ Esse quidem igitur motum omnes affirmant de natura aliquid dicentes: propter hoc ꝙ mundum faciunt: ꝛ de generatione ꝛ corruptione cẽ considerationem omnibus his ipsis: quam impossibile est esse: nisi sit motus.

¶ Rñdet tacite qõni: in ꝑcedẽtibus n. libris Aristo. locutus fuerat de motu in cõi nõ applicãdo ad res. Nunc aũt inquirẽs an mot⁹ semp fuerit applicat cõez ꝯsiderationem mot⁹ ad cẽ qd h3 in rebus: posset ergo aliquis dicere ꝙ in hac ꝯsideratione prius erat querẽdũ de motu an habeat cẽ in rebus q̃ querat̃ an sit sempiternus: ꝛ ꝑcipue cũ quidã negauerint cẽ motũ. Ad hoc rñdet dicẽs ꝙ oẽs qui locuti sunt de nã reꝝ affirmãt ꝙ motus sit: ꝛ hoc p3 per hoc ꝙ dicũt mũdũ esse factũ: ꝛ ꝙ oẽs ꝯsiderant de generatione ꝛ corruptione rerum que nõ põt cẽ sine motu. Est igit̃ cõis suppositio in scientia nãli ꝙ motus habeat esse in rebus. Unde de hoc nõ est querendũ in scientia nãli: sicut nec in aliqua sciẽtia mouetur qõ de suppositionibus illius scientie. ¶ Deinde cum dicit.

Nõbile

¶ Sed quanti quidem infinitos mundos dicũt esse: ꝛ quosdam quidem fieri: quosdam autem corrumpi: sed mundorum semper dicũt esse motum. Necessarium enim generationes ꝛ corruptiones cum motu esse ipsorum.

¶ Ponit opiniones ad vtrãq3 partẽ qõnis mote: ꝛ ꝑmo ponit opiniones dicẽtiũ motũ semper cẽ. Scdõ opiniones ponẽtiũ motũ nõ semp cẽ: ibi. Quicũq3 aũt. Ad euidentiã ergo ꝑme ptis sciendũ est ꝙ Democritus posuit prima rerũ principia corpa indiuisibilia: ꝛ semp mobilia: ex quaꝝ cõgregatione dicebat mũdũ casualiter factum: ꝛ nõ solũ istũ in q̃ nos sumus: sed infinitos alios: ſm ꝙ accidit in diuersis ptibus infiniti vacui ꝑdicta corpora ꝯgregata mũdos fecisse: nec tñ hos mũdos ponebat in ꝑpetuum duraturos: sed quosdã coꝝ fieri per aggregationẽ atomoꝝ: quosdã võ corrũpi per coꝝ segregationem: quotcũq3 igit̃ philosophi hoc ponunt cũ Democrito: dicunt semp esse motũ: q2 semp dicunt cẽ generationes ꝛ corruptiones aliquoꝝ mũdoꝝ: quas necessarium est esse cum motu. ¶ Secundo ibi.

Nõbile

¶ Quicũq3 autem vnum ꝛ non esse semper ꝛ de motu apponunt ſm rationem. Si igitur cõtingit aliquando nihil moueri dupliciter necesse est hoc accidere. Aut enim sicut Anaxagoras dicit. Inquit enim ille simul omnibus existentibus ꝛ quiescentibus in infinito tempore motum facere intellectum ꝛ disgregare. Aut sicut Empedocles in parte moueri: ꝛ iterum quiescere. Moueri quidem cũ amicitia ex multis faciat vnum: aut discordia multa ex vno. Quiescere autem in medijs temporibus dicens sic: inquantum quidem ex pluribus vnum dicit nasci: inquantum iterum ex vno geminato plurima perficiuntur. Sic fiunt res; ꝛ nullo modo ipsius est seculum vnum: sic autem permutantur. nec q3 simul perficiuntur. Sic autem semper sunt immobiles scdõm circulum. Hoc enim quod sic permutantur ab hincinde dicere ipsum opinandum est. T.co.1.

¶ Ponit opiniões ad ptẽ ꝯtrariã: ꝛ dicit ꝙ quicũq3 ponunt vnũ solum mundũ: ꝛ nõ esse eum sempiternũ: etiã de motu ponunt: q2 ꝯsequit̃ ſm rõnem: vt. s. nõ semp sit: si ergo ponatur ꝙ sit aliqd temp⁹ in quo nihil mouebatur: op3 ꝙ hoc accidat duob⁹ modis: ponit.n. duob⁹ modis hic mundus nõ semp fuisse. Uno modo ꝙ mundus iste sic incepit ꝙ nunq̃ antea fuerat: sicut posuit Anaxagoras. Alio modo ꝙ mũdus sic incepit ꝙ aliquo tẽpore nõ fuit: sed ante illud tempus iterum fuerit: vt posuit Empedo. ꝛ similiter circa motũ. Anax. aũt dixit ꝙ quodam tpe oĩa simul erãt vnũ cum alio cõmixtum: ꝛ nihil erat ab alio segregatũ: in qua quidẽ rerum mixtura necesse fuit ponere ꝙ oĩa quiescerẽt: motus.n. nõ est absq3 disgregatione: omne eñ qd mouetur ab aliquo recedit vt in aliud tendat: hanc ergo rerum mixturam ꝛ quietẽ posuit ꝑextitisse in tempore infinito: infra qd nunq̃ antea fuerat aliqs motus: ꝛ ꝙ itellectus qui solus nõ erat ꝯmixtus incepit de nouo facere motũ ꝛ disgregare res abinuicẽ. Empedo. vero dixit ꝙ in aliqua parte temporis est aliquid moueri: ꝛ iterũ in alia parte temporis est omnis quiescere: ponebat eñ Empe. ꝙ amicitia ꝛ discordia sunt ꝑma rerũ mouentia: amicitie aũt ꝓpriũ est ꝙ ex multis faciat vnũ: discordie võ ex vno faciat multa: q2 vero ad esse corporis mixti requiritur ꝙ elemẽta sint in vnũ cõmixta: ad esse vero mundi requirit̃ ꝙ elementa sint in locis suis per ordinez distributa: ponebat ꝙ amicitia est causa generationis corpoꝝ mixtoꝝ: discordia võ causa corruptionis: s3 ecõtrario in toto mundo amicitia cã corruptionis: ꝛ discordia generatiõis: sic ergo ponebat moueri totũ mũdũ: cũ vl̃ amicitia ex multis facit vnũ: vel discordia mlta fac̃ ex vno: s3 q̃etẽ ponebat cẽ i medijs tpib⁹: nõ q̃dẽ ita ꝙ nil mouet̃: s3 q̃tũ ad g̃nalẽ mũdi mutationez: ꝛ q2 posuit hñiã Empe. põit et ei⁹ vba q̃ difficultatẽ hñt: q2 metrice scripsit: sic ǵ suã sña

tentiā expressit Empedo. his verbis que sic construēda sunt. Didicit nasci .i. sic psuetum est aliqd generari in qtū ex plurib⁹ fit vnū ꝛ iteꝝ idest alio modo. Ex vno geminato .i. cōposito. Perficiūt plurima .i. multa fiunt p disgregationē: queda.n. sunt que generant per cōpositionē: qdā vo per disgregationē: ꝛ sicut hoc videmus in pticularibus generationibus. Sic fiunt res .i. sic est intelligendū in vlī reꝝ generatione qtum ad totū mūdū. Et nullo mō est ipsius seculū vnū .i. nō est vn⁹ status durationis reꝝ: sz qñq; generat mūdus: qñq; corrumpit: qñq; medio mō se hz: seculū.n. dr mensura durationis alicuius rei: distinctionē aūt hoꝝ seculoꝝ exprimit subdens. Sic aūt pmutant quasi dicat vnū seculū est in quo res pmutant per pgregationē vł segregationē: ꝛ ne aliqs opinaret q ad generationē mūdi nō reqrit seculum .i. tps aliqd: sed mūdus fit in instāti: ad hoc excludendū subiūgit. Neq; simul pficiunt sed per multam morā tpis: deinde de alio seculo subdens dicit. Si aūt semp sunt imobiles qz .s. in medio tpe gñationis ꝛ corruptionis posuit res qescere: ꝛ ne aliqs crederet q semp ante ea fuerit pmutatio: ꝛ postea sp futura sit qes: ad h excludēdū dicit. Scdm circulū .q.d. circulariter h cōtingit q permutant res ꝛ postea qescunt: ꝛ iteꝝ pmutātur: ꝛ sic in infinitū. Deinde subdunt verba Aristo. exponentis pdicta verba Emped. maxime qtū ad hoc qd dixit. Sic aūt pmutat. Dicit ergo q opinādū est in hoc q dixit sic pmutant intellexit ab hincinde .i. a quodam principio vsq; nūc nō q semper fuerit motus vel q postq incepit sit interruptus. ¶ Deinde cum dicit.

T.cō.3. ¶ Considerandum igitur de hoc quomodo se habet: pre opere enim non solum ad nature considerationem scire veritatem: sed ad scientiam de principio primo.

¶ Ostendit vtilitā huius psiderationis: ꝛ dicit q psiderandū est quō se habeat veritas circa hāc qōnē: qz scire veritatē huius qōnis est preope .i. prenecessariū nō solū ad psideratione scientie nālis: sed etiā ad scientiā de primo principio: qz in hoc .8. ꝛ .12. metha. ad pbādū vnū pncipium vtit eternitate motus: hec.n. via pbandi primuz principiū esse est efficacissima cui resisti non pōt: si enim mūdo ꝛ motu existēte sempiterno necesse est ponere vnuz primū principiū: multo magis sempiternitate eoꝝ sublata: qz manifestū est q oē nouū indiget aliquo pncipio innouāte: hoc ergo solo mō poterat videri q nō est necessariū ponere primū principiū si res sunt ab eterno: vñ ēt si hoc posito sequit pmū pncipiū esse: ondit oino necessarium primū principiū esse.

Lec. vltia a pn° metha. Le.5. in pncipio.

T.c.4. Lectio. II.

Incipiemus aūt primū ex diffinitis a nobis in physicis pri⁹. Dicimus autem motū esse endelechiaz mobilis fm q est mobile. Necesse ergo existere res possibiles moueri: fm vnūquēq; motū. Et sine mot⁹ diffinitione omnis vtiq; confitebitur necessarium esse motum possibile moueri fm vnūquēq; motū: vt alterari alterabile: ferri autez fm locū mutabile. Quare prius oportet esse combustibile q̄z comburatur ꝛ combustiuum q̄z comburere.

¶ Postq mouit dubitationē de sempiternitate mot⁹. h ostendit motū esse sempiternū: ꝛ diuidit in ptes duas in prima ostēdit ppositū. in scda soluit ea que in priū obiici possent: ibi. Contraria aūt his ꝛc. Circa pmū duo facit: pmo ponit rōnes ad ondendū sempiternitatē motus: scdo ponit rōnes ptra opiniones phoꝝ priū opinantium: ibi. Sz nō aliqñ ꝛc. Circa pmū duo facit: pmo ostendit q mot⁹ semp fuit: scdo q semp erit. ibi. Eadē aūt rō est ꝛc. Circa primū duo facit: pmo ostēdit ppositū rōne accepta ex pte motus: scdo rōne accepta ex parte tpis: ibi. Adhuc aūt pus ꝛ posteri⁹ ꝛc. Circa pmū tria facit: pmo pmittit quoddā qd est necessariū ad probationē sequētē: scdo inducit pbationē ad ppositū ostēdendū: ibi. (Ergo ꝛ hoc necessariū est ꝛc.) Tertio ostēdit necessitatē rōnis inducte: ibi. (Alia quidē mouēt singulariter.) Dicit ergo primo q ad ppositū ostendenduz debemus incipe ab his q pmo determinata sunt in physicis: vt eis quasi pncipijs vtamur: per qd dat intelligere pcedentes libros in quib⁹ de motu in cōi determinauit: ꝛ pp hoc appellant vlr de nālibus: hit.n. qdā distinctionem ad hunc librū octauū in quo iam incipit motuz ad res applicare: assumit ergo id qd dictū est in .3. physi. s. q mot⁹ est act⁹ mobilis in qtū hmōi. ex quo apparet q ad hoc q sit mot⁹ necesse est existere res que possint moueri quocūq; motu: qz non potest esse actus sine eo cui⁹ est actus: sic ergo ex diffinitione mot⁹ apparet q necesse est esse subiectū mobile ad hoc q sit mot⁹: sz etiā absq; diffinitione mot⁹ per se manifestū est hoc: vt pz ex cōi snia oium: quilibet.n. pfitet hoc eē necessarium q nō mouet nisi q est possibile moueri: ꝛ hoc fm vnūquēq; motū: sicut q nō ptingit alterari nisi qd est alterabile: neq; mutari fm locū nisi qd est fm locū mutabile: ꝛ qz subiectuz nāliter prius est eo qd est in subiecto: possumus pcludere in singulis mutationib⁹ ꝛ ex pte mobilis ꝛ ex pte mouentis: q prius est ipsuz subiectū cōbustibile q̄ cōburat ꝛ cōbustiuū .i. subiectū pōt cōburere q̄ cōburat: prius inquā non semp tpe sed nā. Ex hoc aūt Aristo. pbatiōe Auer. occasionem sumpsit loquendi ptra id qd fm fidez de creatione tenemus: si enim fieri quoddam mutari est: omnis autem mutatio requirit subm: vt hic Aristo. probat. necesse est q omne qd fit fiat ex aliquo subiecto: nō ergo possibile est q fiat aliqd ex nihilo. Adducit etiā ad hoc scdaz rōnē: qz cum dr nigrū fieri ex albo: hoc nō dr per se: ita q ipsuz albū pertatur in nigrū: sz hoc dr per accidens: qz .s. recedente nigro succedit albuz: omne aūt qd est per accidens reducit ad id qd est per se: hoc autez ex quo aliqd fit per se: est subiectū qd intrat substantiaz rei facte: omne ergo qd dr fieri ex opposito fit quidē ex opposito p accidēs: per se autem ex subiecto. Non ergo est possibile q ens fiat ex non ente simpliciter. Adducit autem ad hoc tertio cōem opinionem oium antiquoꝝ phorum ponentium nihil ex nihilo fieri. Assignat autez duas cās ex quib⁹ reputat hanc positionē exortā q aliquid ex nihilo fiat. Quarum prima est q vulgus nō reputat existentia: nisi ea que sunt comprehēsibilia visu: qz ergo vulgus videt aliqd factum visibile qd prius visibile non erat: reputat possibile aliqd ex nihilo fieri. Secūda causa est: qz apud vulgus reputat esse ex diminutiōe virtutis agētis q indigeat materia ad agendū: qd tñ nō est ex īpotentia agentis: sed ex ipsa rōne motus: qz ergo primū agens nō hz potentiā aliquo modo defectiuā: sequit q nō agat absq; subiecto. Sed si quis recte cōsideret ex simili cā ipse decept⁹ fuit ex qua cā nos deceptos arbitratur. s. ex consideratione particulariū entiuz: manifestū est enim q potentia actiua particularis: presupponit materiā quā agens vniuersalius operat: sicut artifex vtitur mā quā natura facit: ex hoc ergo q omne particulare agens psupponit materiā quā nō agit: non opz

T.cō.6. ꝛ.16.

Opinio Comentatoris.

Improbatio opinionis Auerro.

opinari q̃ primum agens vniuersale quod est actiuū totius entis aliquid presupponat: q̄si nō creatū ab ipso nec
Lect.2. T.c.4. hoc etiā est f3 intentionē Aristo. pbat.n.i.2.meta. q̃ id qđ est maxime verū: ⁊ maxime ens est cā essendi oibus existētibus: vnde hoc ipsu3 esse in potentia qđ h3 mā pma sequit deriuatū esse a primo essendi principio qđ est maxime ens: nō igit necesse est presupponi aliqđ eius actioni qđ non sit ab eo pductū: ⁊ q2 ois mot⁹ indiget subiecto: vt hic Ari. pbat ⁊ rei veritas h3: sequit q̃ pductio vlis entis a deo nō sit motus nec mutatio: sed sit quedā simplex emanatio: ⁊ sic fieri ⁊ facere equiuoce dicunt in vli rerū pductione ⁊ in alijs pductionibus. Sicut ḡ si intelligamus rerū pductionē esse a deo ab eterno: sicut Ari. posuit ⁊ plures platonicorū: nō est necessariū: imo ipossibile q̃ huic vli pductioni aliqđ subiectū non pductu3 preintelligat. Ita etiā si ponamus f̄m nostre fidei sniam q̃ nō ab eterno pduxerit res: s3 pduxerit eas postq̄ nō fuerant: nō est necessariū q̃ ponatur aliqđ subiectū huic vli pductioni. Patet ergo q̃ h̄ qđ Arist. hic pbat q̃ ois motus indiget subiecto mobili nō est ɔtra sniam nostre fidei: q2 iam dictū est qđ vlis rerum pductio siue ponat ab eterno siue nō ab eterno: nō est motus nec mutatio: ad hoc.n. q̃ sit motus vel mutatio reqrit q̃ aliter se habeat nunc ⁊ prius: ⁊ sic aliquid esset prius existēs: ⁊ p ɔñs hec non esset vlis rerum pductio de qua nūc loquimur. Similiter q̃ dicit qđ aliquid dr̄ fieri ex opposito p accidēs ex subiecto per se: veritatē h3 in pticularib⁹ factionibus f̄m q̄s fit hoc aut illud ens vt hō aut canis: nō.n. h3 veritate3 in vniuersali entis pductione: qđ p3 ex hoc q̃ phs dixit in primo physicorū: dixit.n. ibi q̃ si fiat hoc
Lect.14. animal inq̄tū est hoc animal non op3 q̃ fiat ex nō aiali:
T.c.78. sed ex nō hoc animali: puta si fiat homo ex nō hoie: aut equus ex nō equo: si aūt fiat animal inq̄tum est aial op3 q̃ fiat ex nō aiali: sic ergo si fiat aliqđ pticulare ens non fit ex oīno non ente: s3 si fit totū ens qđ est fieri ens: inq̄tu3 est ens: op3 q̃ fiat ex penitus non ente: si tm̄ ⁊ hoc debeat dici fieri: equiuoce.n. dicit: vt dictū est. Qđ ēt introducit de antiquis phorū opinionibus efficaciā nō h3: q2 antiqui nales nō potuerūt puenire ad cām primā totius esse: sed ɔsiderabāt cās pticulariū mutationū: quorū pmi ɔsiderauerunt cās solarū mutationū accidentaliū ponentes fieri esse alterari: sequētes vero puenerūt ad cognitionem mutationū substantialium: postremi vero vt Plato ⁊ Aristo. puenerūt ad cognoscendū principiū totius esse. sic igit p3 q̃ nō mouemur ad ponendū aliquid fieri ex nihilo: q2 reputemus ea eē solū entia que sunt visibilia: sed magis ecōtrario: q2 non ɔsideramus solas pductiones pticulares a causis pticularibus: sed pductionē vniuersalem totius esse a pmo essendi pncipio. Nec etiā ponimus q̃ indigere mā ad agendū sit potentie diminute: quasi deficientis a virtute nāli: sed dicimus hoc esse potentia pticularis que nō pōt super totū ens: s3 facit aliqđ ens: ⁊ potest sic dici esse potentie diminute facere aliqđ ex aliquo: sicut si dicamus potentiam pticularē esse minorem potentia vniuersali. ¶ Secundo ibi.

T.cō.5. ¶ Ergo ⁊ hoc necessarium est aut facta aliquan
T.cō.6. do esse cum non essent: aut perpetua esse. ¶ Si quidem igitur factum est mobiliū vnūquodq3: necessarium est prius accepta aliam mutationem factam esse: ⁊ motum f̄m quem factum est possibile motum esse: aut moueri. ¶ Si autem
T.cō.7. que sunt preerant semper motu non existente irrationabile quidem videtur ⁊ ab insciētibus. At vero magis ingredientibus hoc necessariu3 est accidere. Si enim alijs quidem mobilibus existentibus: alijs autē motiuis: aliquando quidem erit aliquod primum mouens: hoc autem quod mouetur: aliquando quidē nihil sed quiescit: oportet hoc mutari prius. Erat enim aliqđ causa quietis. Quies enim priuatio motus est. Quare ante primam mutationem erit mutatio prior.

¶ Supposito q̃ ad hoc q̃ sit motus requirat mobile ⁊ motiuū: sic argumentat: si motus nō semper fuit: necesse est dicere aut q̃ mouentia ⁊ motiua sint aliqñ facta cum prius nō essent: aut q̃ sit perpetua. Si ergo dicat q̃ vnūqđq3 mobile est factū necesse est dicere q̃ ante mutationē que accipit vt prima sit alia mutatio: ⁊ mot⁹ f̄m quē factū est ipsum mobile qđ pōt moueri ⁊ motū esse: q̄ quidem illatio dependet ex precedentibus: si enim detur q̃ motus nō semp fuerit: sed aliqua mutatio sit anteq̄ nulla fuerit: sequet q̃ illa mutatio habeat aliquod mobile: ⁊ q̃ illud mobile sit factum cū prius nō fuerit: cum ponantur omnia mobilia esse facta: omne aūt quod fit cu3 prius non fuerit fit per aliquē motū vel mutationē: motus aūt vel mutatio per quā fit mobile est prior q̄ mutatio qua mobile mouebat. ergo ante mutationē que dicebatur esse prima est alia mutatio: ⁊ sic in infinitū. Si aūt dicatur q̃ ea que sunt mobilia semp preexistebant etia3 motu nullo existente: hoc videt irrationabile ⁊ dictu3 a nescientibus: statim enim apparet q̃ si mobilia sunt: op3 esse motum: mobilia enim naturalia simul etiā sunt mouentia: vt ex tertio p3. Mouentibus aūt ⁊ mobilib⁹ nō
Lect.2. libus existentibus necesse est esse motū. Sed vt profun-
T.cō.8. dius ingrediamur ad veritatis inquisitionē necessarium est hoc ide3 accidere si ponant mobilia ⁊ mouētia preexistentia semp ante motu3: qđ sequebat si ponant hec esse facta. s. q̃ ante mutationē que ponit prima sit alia mutatio in infinitū. qđ sic p3: q2 si ponatur q̃ sint aliqua mobilia ⁊ aliq̄ motiua: ⁊ tm̄ aliqñ primū mouens incipiat mouere ⁊ aliqđ moueri ab ipso: ⁊ ante hoc nihil moueat. s3 quiescat oportebit dicere q̃ sit alia mutatio prius facta in mouente vel mobili: q̄ id qđ ponebat primo mouēs incipiat mouere: qđ sic p3: quies.n. est puatio mot⁹ priuatio aūt non inest susceptiuo habitus ⁊ forme nisi pter aliquā causam: erat ergo aliqua causa vel ex parte motiui vel ex parte mobilis: quare qes erat: ḡ ea durāte semper quies remanebat: si ergo aliqñ mouens incipiat mouere: oportet q̃ illa causa quietis remoueatur: s3 nō potest remoueri nisi per aliquem motum vel mutationem: ergo sequitur q̃ ante illam mutationem que dicebatur esse prima sit alia mutatio prior qua remouetur causa quietis. ¶ Secundo ibi.

¶ Alia quidem enim mouent singulariter: alia T.cō.8.
autem ⁊ f̄m contrarios motus vt ignis quide3 calefacit: frigefacit autem non. Scientia autem videtur ɔtrariorū esse vna. Videtur igitur ⁊ ibi esse aliquid simili modo: frigidū enim calefacit conuersu3 quodāmodo ⁊ abscēdēs sicut ⁊ peccat volūtarius sciēs: qm̄ ecōtrario vtit scientia.

¶ Probat necessitatē premisse rationis: posset eni3 aliquis dicere q̃ contingit quandoq3 quiescere: ⁊ quādoq3 moueri absq3 hoc q̃ pexiterit aliqua causa quietis que remoueatur. Unde hoc vult excludere: ⁊ circa hoc duo

factū:primo premittit quoddā quod est necessariū ad ꝓpositum: secūdo inducit propositam ꝓbationē. ibi. [Si igitur quecūq; possibilia sunt ꝛc.] Dicit ergo primo ꝙ eoꝝ que mouent quedaꝫ mouent singulariter. i. vno modo tantū: quedā vero mouent fm ꝯtrarios mot⁹. q̄ mouent tm̄ vno modo sunt nālia sicut ignis semꝑ calefacit ꝛ nunq̄ frigefacit: sed agentia per intellectū mouent fm ꝯtrarios motus: qꝛ vna sciētia vr̄ eē ꝯtrarioꝝ: sicut medicina est scientia sani ꝛ egri. Unde vr̄ ꝙ medicus ꝑ suā scientiā possit mouere fm ꝯtrarios motus. Posuit autē hanc distinctionē mouētium: qꝛ in his que agunt per intellectum vr̄ nō esse vex qḋ ipse dixerat. i. ꝙ si aliqd mouet cū prius quieuerit: oportet prius remoueri causam quietis: agētia. n. per intellectū videntur se ad opposita habere absq; aliq̄ sui mutatiōe. Unde vr̄ ꝙ possint mouere ꝛ nō mouere absq; aliqua mutatiōe: ne ergo per hoc sua ratio impediat subiūgit ꝙ ratio sua silr tenet in his que agunt per intellectū: ꝛ in his que agunt per naturā: qꝛ ea que agunt per nām per se quidē semper mouēt ad vnū: sed per accidens qñq; mouent ad ꝯriū: ꝛ ad hoc ꝙ illud accidēs eueniat: necesse est esse aliquā mutationē: sicut frigidū per se semꝑ frigefacit: sed ꝑ accidēs calefacit: sed ꝙ per accidens calefaciat hoc est per aliquā eius mutationē: vel inq̄tum vert.tur ad aliū situ: vt alio modo respiciat id qḋ nūc calefit ab eo qḋ prius frigefiebat vel inq̄tum totaliter abscedit: dicimus. n. frigus esse cāꝫ caloris abscendo: sicut gubernator ꝑ sui absentiā est causa submersionis nauis: silr etiā frigus per accidēs fit cā caloris vel per maiorē elongationē vel etiā per maiorē appropinquationē: sicut in hyeme interiora aialiuꝫ sunt calidiora calore ad interius recurrente ꝑꝑ frigus circūstans: sic etiā est in agente fm intellectuꝫ: scientia. n. lꝫ sit vna contrarioꝝ: tñ nō equaliter vtroꝝūq;: sꝫ vnius ꝑncipaliter: sicut medicina ad hoc est ꝑ se ordinata ꝙ faciat sanitatē. Si ergo ꝯtingat ꝙ medicus vtat sua scientia in contrariū ad inducēdū egritudinē peccat: ꝛ hoc nō erit ex sciētia per se sꝫ per accñs: propter aliquid aliud: ꝛ ad hoc ꝙ illud aliud adueniat cū prius non esset: necesse est esse aliquam mutationem. ¶ Secundo ibi.

¶ Si igitur quecunq; possibilia sunt facere: aut pati: aut mouere: aut moueri. Hec autem moueri non penitus possibilia sunt. Sed sic se habentia ꝛ proxima alterutris sunt. Quare cum proximantur: aliud mouet: aliud autem mouetur: cum sint vt sit hoc quidem motiuum: illud vero mobile. ¶ Si igitur non semper mouebatur: manifestum est ꝙ non se habebant sicut nunc possibilia: hoc quidem mouere: illud auteꝫ moueri: sed oportuit mutari alterum illorum. Necesse enim in his que sunt ad aliquid hoc accidere: vt si non est duplum: nunc autem est: duplum mutari: sed non vtrūq; alterum. Erit ergo quedam prior mutatio prima. T.c.9.

¶ Inducit probationē ad ꝓpositū ostēdendū: dicit ergo ꝙ ex quo ita est ꝙ simili modo se hꝫ in his que agunt fm nām ꝛ fm intellectū: possumus vlr de oībus loquētes dicere: ꝙ quecūq; sunt possibilia facere aut pati aut mouere vel moueri [nō penitus possibilia sunt] idest nō possunt mouere aut moueri in quacūq; dispōne se habeāt: sed ꝓut se habent in aliq̄ determinata habitudine ꝛ ꝓpinquitate adinuicē: ꝛ hoc ꝯcludit ex premissis: qꝛ iā dictum est ꝙ tam in agentibus fm naturā q̄ in agentibus fm volūtatē: non est aliqd causa diuersoꝝ nisi in aliqua alia habitudine se hñs: ꝛ sic opꝫ ꝙ qñ appropinquāt ad inuicē mouens ꝛ motū ꝯuenienti ꝓpinquitate: ꝛ silr cum sunt in quacūq; dispōne que requirit ad hoc ꝙ vnū moueat ꝛ aliud moueaf: necesse sit hoc moueri ꝛ aliud mouere. si ergo non semꝑ erat motus manifestū est ꝙ nō se habebāt in ista habitudine: vt tunc vnū moueret: ꝛ aliḋ moueretur: sed se habeant sicut non possibilia nūc moueve ꝛ moueri: postmodū aūt se habent in ista habitudine: vt vnū moueat: ꝛ aliud moueatur. Ergo necesse est ꝙ alterum coꝝ mutetur: hoc. n. videmus accidere in oīb⁹ q̄ dicūtur ad aliquid: ꝙ nūq̄ aduenit noua habitudo nisi per mutationē vtriusq; vel alteriuꝫ: sicut si aliquid cū ꝑus nō esset duplū nunc factū est duplū: ꝛ si non mutetur vtrūq; extremoꝝ saltē opꝫ ꝙ alterū mutet: ꝛ sic si de nouo adueniat habitudo per quā aliud moueat ꝛ aliḋ moueatur opꝫ vel vtrūq; vel alterum moueri prius: ꝛ sic sequitur ꝙ sit mutatio quedam prior mutatione que dicebatur esse prima. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Adhuc autem prius ꝛ posterius quomō erūt tpe non existente. Aut tempus nisi sit motus. T.c.10.

¶ Ostēdit ꝓpositū rōne sumpta ex pte tpis: ꝛ primo premittit duo que sunt necessaria ad sequētē probationem: quoꝝ primū ꝙ ꝑus ꝛ posterius eē nō possunt nisi tpe sit: cū tps nīl sit aliud q̄ prius ꝛ posterius fm ꝙ sunt numerata. Scḋm est ꝙ tps nō pōt esse nisi sit mot⁹: ꝛ hoc ēt pꝫ ex diffinitione tpis quā supra in. 4. posuit dicens: ꝙ tps est numerus motus fm prius ꝛ posterius. ¶ Scḋo ibi. Lec.17.

¶ Si igitur tempus numerus motus: aut motus quidam: si quidem tempus semper est: ꝛ motum necesse est perpetuum esse. T.c.101.

¶ Concludit q̄dā ꝯditionalē ex his que in quarto dicta sunt: posuit. n. ibi fm suā sniaꝫ ꝙ tps est numerus mot⁹: Lec.17. fm vero alioꝝ philosophoꝝ sentētiā tempus est motus T.c.101. quidā: vt ibi dixit. Quodcūq; aūt hoꝝ sit verū sequitur Lec.16. hanc ꝯditionalē esse verā si tps semper est necesse est mo T.c.95. tum semper esse perpetuum. ¶ Tertio ibi.

¶ At vero de tempore extra vnum concorditer intelligi videntur omnes. Ingenitum enim esse dicunt ꝛ propter hoc Democritus demonstrat tanq̄ impossibilia omnia esse facta: impossibile enim est tempus factum esse: Plato autem tempus generat solus. Simile enim cum celo factum esse: celum autem factum esse dicit.

¶ Probat añs predicte cōditionalis dupliciter. Primo quidē fm opiniones alioꝝ: ꝛ dicit ꝙ oēs philosophi ꝑter vnum. i. Platonē ꝯcorditer videntur sentire de tempore ꝙ sit [ingenitum] idest ꝙ non inceperit esse postq̄ prius nō fuit. Unde ꝛ Democritus ꝓbat impossibile eē ꝙ omnia sint facta: quasi de nouo inceperint: qꝛ impossibile est sic tempus esse factum ꝙ de nouo inceperit. Sꝫ solus Plato [generat tempus] idest dicit tēpus de nouo factū: dicit enim Plato ꝙ tempus est simul factum cum celo: ponebat autē celum esse factum: idest habere durationis principiū vt hic Aristo. ei imponit fm ꝙ ei⁹ verba superficietenus sonare vidētur: quāuis Platonici dicant Platonem sic dixisse celum esse factum inq̄tum hꝫ principium actiuū sui esse: nō aūt ita ꝙ habeat durationis principiū: sic igitur solus Plato intellexisse videt ꝙ tempus non potest esse sine motu: qꝛ non posuit tempus esse ante motum celi. ¶ Secundo ibi.

T.c.ii. ❡ Si igitur impossibile est esse ⁊ intelligere tempus sine ipso nunc: nunc autem est medietas quedam ⁊ principium ⁊ finem habens simul: principium autem futuri temporis: finem vero preteriti: necesse semper esse tempus: vltimum enim finiti accepti temporis in aliquo ipsorum nunc erit. Nihil enim est accipere in tempore preter nunc. Quare quoniam est finis ⁊ principium ipsum nunc necesse est ipsius in vtraqz parte semper esse tempus. At vero si tempus: manifestum est: quia necesse est ⁊ motum esse. Si quidem tempus est passio quedam motus.

❡ Probat idem per rõnē: qz impossibile est q dicat. aut intelligat tēpus esse absqz ipso nunc sicut impossibile est q sit linea sine puncto. Nunc aūt est quoddam medium hñs de sui rõne q sit simul ⁊ principiū ⁊ finis: principiū quidez futuri tpis: finis aūt preteriti: ex quo appet q necesse est semp esse tempus. Quodcūqz.n. tēpus accipiatur eius extremū est aliqd nūc ex vtraqz parte: ⁊ hoc pz per hoc q nihil est accipere in actu de tpe nisi nūc: qz qd preteritū est iam abijt: qd aūt futurū est nondū est. Nūc aūt qd accipitur in extremo tpis est principiū ⁊ finis vt dictum est. Ergo necesse est q ex vtraqz parte cuiuscūqz tpis accepti semp sit tempus. Alioquin pmū nūc nō eēt finis: ⁊ vltimū nunc nō esset principiū: ex hoc aūt q tempus est sempiternū ↄcludit q necesse est motum semper esse ⁊ rõnē ↄsequentie assignant: qz tempus est quedam proprietas motus: est.n. numerus ei⁹ vt dictū est. Videtur aūt q Aristo. ratio non sit efficax: sic.n. se hz nūc ad
Lect.i. t.c.2.s. tempus sicut punctū ad lineā: vt in.6. habitū est: non est autem de rõne puncti q sit mediū: sed aliquod punctum est qd est tm̄ pncipium linee: aliquod aūt qd est tm̄ finis. accideret aūt omne punctū esse principiū ⁊ finem inquātū est linee infinite: nō ergo posset probari q linea sit infinita ex hoc q omne punctū sit principiū ⁊ finis: sed potius econuerso ex hoc q linea est infinita probandū eēt q omne punctū esset pncipiū ⁊ finis: sic ergo vr̄ q omne nunc esse principiū ⁊ finē non sic sit verū nisi ex eo q tēpus ponit sempiternū: vr̄ ergo Arist. in assumptione huius medij supponere sempiternitatem tpis quā dz pbare. Auer. aūt volēs saluare Aristo. rõnē dicit q nūc semper sit principiū ⁊ finis. Conuenit.n. inqtū tempus non est stans sicut linea: sed fluens q manifestum est nihil ad
Improbatio. propositū ptinere: ex hoc.n. q tēpus est fluens ⁊ nō stās sequit q vnū nūc nō possit bis sumi sicut bis sumit vnū punctū: sed fluxus tpis nihil facit ad hoc q sit principiū ⁊ finis simul: eiusdē.n. rõnis est inceptio ⁊ terminatio in oībus continuis siue sit pmanentia siue fluētia vt ex sexto pz.
Solu.s. tho. ❡ Et ideo aliter dicendū est sm intētionē Arist. q hoc q omne nūc sit principiū ⁊ finis vult accipere ex eo qd primo supposuit. s. q prius ⁊ posteri⁹ nō sit tpe nō existente: h.n. pncipio supposito ad nihil aliud vsus est. Sed ex hoc ↄcluditur q omne nūc sit principiū ⁊ finis: detur.n. q aliqd nunc sit principiū alicuius tpis. Manifestum est aūt ex diffinitione principij q principiū tpis est ante qd nihil ei⁹ existit. Est ergo accipere aliquid ante vel prius q ipsuz nūc qd ponitur principiū tpis: prius aūt non est sine tpe: ergo nunc qd ponit pncipiū tpis est etiam tpis finis: ⁊ eodē modo si ponatur nunc esse finis tpis: sequit q sit etiaz principium: qz de rõne finis est q post ipsum nihil sit eius posterius aut nō est sine tempore: sequitur ergo q nunc quod ponitur finis sit etiam pncipium temporis. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Eadem autem ratio est: ⁊ de eo q incorruptibilis sit motus: sicut de fieri motum accidit priorem quandam esse mutationem prima: sic hic posterior est posteriori. Non enim simul quiescit quod mouetur: ⁊ quod mobile est: ⁊ quod comburitur: ⁊ quod combustibile. Contingit enim combustibile esse: quod non comburitur. Neqz motum ⁊ mouens. Et corruptibile igitur indigebit corrumpi: cum corrumpatur: ⁊ huiusmodi corruptiuum iteruz posterius. Corruptio enim mutatio quedam est. Si igitur hoc impossibile: manifestum est q est perpetuus motus. T.c.ii. T.co.lz.

❡ Ostendit q mot⁹ semp sit futurus: ⁊ ondit hoc ex pte motus. qz ratio supra ex pte motus accepta nō ↄcludebat nisi q motus nūq icipiat: rõ vero sumpta ex pte tēporis ↄcludebat vtrūqz: ⁊ q nunq incepit: ⁊ q nūq deficiat. Dicit ergo q eadem rõne pōt probari q mot⁹ sit incorruptibilis. i. q nūq deficiat: per quā probat q motus nunq incepit: sicut.n. ex hoc q est motū incipere; sequitur q sit quedā mutatio prior mutatione que ponit prima: sic si ponatur q motus qñqz deficiat sequit q sit aliqua mutatio posterior ea que ponit postrema: ⁊ quo hoc sequat manifestat abbreuiādo qd supra diffusius dixerat circa inceptionē mot⁹: posuerat.n. q si mot⁹ incepit aut mobilia aut mouentia inceperunt: aut semp fuerunt: ⁊ similis diuisio posset hic fieri: qz si motus deficiat aut mobilia: ⁊ mouētia remanebunt aut nō. Sz qz similiter ostēderat q idem sequit sm vtrūqz. Ideo hic nō vtitur nisi altera via. s. q ponatur sic motus deficere q mobilia ⁊ mouētia deficiāt. Hoc ergo supposito dicit q nō simul quiescit. i. deficit mot⁹ in actu: ⁊ ipsuz mobile: sed sicut prior est generatio mobilis q motus eius: ita posterior est corruptio mobilis q cessatio motus: quod sic pz qz ↄtingit q remaneat aliquid cōbustibile postq desinit cōburi: ⁊ sic dictū est de mobili: ita dōm est de motiuo: qz nō simul desinit esse mouēs in actu: ⁊ esse motiuum in potentia. Sic igit pz q si etiā ipm mobile corrūpit post cessationē mot⁹: necessariū erit eē qdā corruptionē ipsius mobilis: ⁊ itez qz oia mouētia ⁊ mota desinūt: necessariū erit posterius q etiaz ipsum corruptiuū corrūpat. Cum ergo corruptio sit mutatio qdā: sequet q post vltimā mutationē sint alique mutationes: cū ergo hoc sit impossibile sequit q motus in ppetuuz duret. De igitur rōnes sunt ex quib⁹ Aristo. probare intēdit motū semp fuisse ⁊ nūq deficere: qd quidē qtum ad vnā ptem fidei nostre repugnat. s. q ponat motus semp fuisse: nihil eniz sm fidem nostram ponitur semper fuisse nisi solus deus qui est oīno imobilis: nisi forte quis ipsuz diuinū itelligere velit nominare motū q equiuoce intelligeretur. Non enim de tali motu Aristo. hic intelligit: sed de motu proprie dicto: qtum vero ad aliam ptem non oino est ↄtriū fidei: qz vt supra dictū est non agit Arist. de motu celi sz
vlr de motu: ponimus aūt sm fidem nostrā substantiaz mundi sic quandoqz incepisse q tñ nūq desinat esse: ponimus etiam q aliqui motus semper erunt: presertim in hoībus qui semp remanebunt incorruptibilē vitā agentes vel miserā vel beatam. Quidā vero frustra conātes Lec.i.8. tho. ↄ cōmētatorez circa t.cō.i.

Aristo. ondere nō ɔtra fidē locutū eē dixerūt ꝙ Arist. nō intendit hic ꝓbare quasi verū ꝙ motus sit ꝑpetuus: sꝫ inducere rōnē ad vtrāqꝫ ꝑtē q̄si ad rē dubiā: ꝙ ex ipso mō ꝓcedendi friuolū appet: ꝛ ꝑterea ꝑpetuitate tpis ꝛ mot⁹ q̄si ꝑncipio vtit ad ꝓbandū primū principiū esse: ꝛ in .8. ꝛ .ii. meta. Un manifestū est ꝙ supponit h tāq̄ ꝓbatū. ¶ Sꝫ si qs recte rōnes hic positas ɔsideret hmōi rōnibus veritas fidei efficaciter ipugnari nō pōt: sunt.n. hmōi rōnes efficaces ad ꝓbandū ꝙ mot⁹ nō inceperit ꝑ viā nāe: sicut ab aliquib⁹ ponebat: sꝫ ꝙ nō inceperit quasi reb⁹ de nouo ꝓductis a ꝑmo reꝝ ꝑncipio: vt fides nr̄a ponit: hoc his rōnibus ꝓbari nō pōt: qd̄ pꝫ singulas illationes hic positas cōsideranti. Cum.n. querit si motus nō fuit verū mouentia ꝛ mobilia semꝑ fuerunt vel non. Rn̄dendū est ꝙ primū mouens semꝑ fuit: oia vo alia siue sint mouētia siue mobilia nō semꝑ fuerunt: sꝫ inceperunt esse a cā vli totius esse. Ostensuꝫ est aūt supra ꝙ ꝓductio totius esse a cā prima essendi nō est motus: siue ponat ꝙ hec reꝝ emanatio sit ab eterno: siue non: sic g̃ nō sequit ꝙ ante ꝑmā mutationē sit aliq̄ mutatio: sequeretur aūt si mouētia ꝛ mobilia eēnt de nouo ꝓducta in esse ab aliquo agēte ꝑticulari qd̄ ageret aliquo subiecto ꝑsupposito qd̄ trāsmutaret de nō esse siue de priuatione ad formā: de hoc.n. modo incipiēdi ꝓcedit rō Arist. Sꝫ qꝛ ponimus saltē primū motorē semꝑ fuisse. Rn̄denduꝫ restat sequēti eius deductioni qua ɔcludit ꝙ si ꝑexistētibus mouētibus ꝛ mobilibus incipiat de nouo eē motuꝫ opꝫ ꝙ mouētia vel mobilia prius nō essent in hac dispōne in qua sunt dū est mot⁹: ꝛ sic opꝫ ꝙ primā mutationē ꝑcedat aliq̄ mutatio: etsi quidē de ipso motu loq̄mur facilis est rn̄sio. Nō.n. mobilia ꝑus erāt in hac dispōne in qua nūc sunt: qꝛ prius nō erāt: vn̄ moueri nō poterāt: sꝫ sicut dictū est ipsuꝫ eē nō acquisiuerunt ꝑ mutationē vel motū: sed per emanationē a primo reꝝ ꝑncipio: ꝛ sic nō sequit ꝙ ante ꝑmā mutationē sit aliq̄ mutatio. ¶ Sed vlterius remanet qd̄ de ꝑma reꝝ ꝓductione. Si.n. ꝑmū principiū qd̄ est deus nō aliter se hꝫ nūc q̄ȝ prius: nō magis nūc res ꝓducit q̄ȝ prius. Si vo aliter se hꝫ: saltē mutatio que est ex ꝑte eius erit prior mutatione q̄ ponit ꝑma. Et quidē si eēt agēs per nāȝ tm̄ ꝛ nō per volūtatē ꝛ intellectū ex necessitate cōcluderet rō. Sed qꝛ agit ꝑ voluntatē: pōt ꝑ volūntatē eternā ꝓducere effectū nō eternū: sicut intellectu eterno pōt intelligere reꝫ nō eternaꝫ: res.n. intellecta est quodāmō principiū actionis in agētibus ꝑ volūtatē: sicut forma nālis in agentibus per nām. ¶ Sꝫ adhuc magis instat: non.n. videmus ꝙ volūtas postponat facere: qd̄ vult nisi ꝑꝑ hoc ꝙ aliqd̄ expectat in futurū qd̄ nōdū est in ꝑn̄ti: sicut si volo facere ignē nō nunc: sed postea expectat in futuꝝ frigus cuius cā facio ignē: vel adminus expectat ꝑsentia tpis. Qꝫ aūt tp̄s succedat post tp̄s hoc nō est absqꝫ motu: nō ergo pōt eē ꝙ volūtas etiā si ponat imutabilis postponat facere id qd̄ vult nisi aliquo motu interueniēte: ꝛ sic nō pōt eē ꝙ noua ꝓductio reꝝ ꝓueniat a volūtate eterna: nisi mediātibus motibus succedētibus sibi in infinitū. Latet aūt sic obijciētes ꝙ hec obiectio ꝓcedit de agente in tpe: qd̄.s. agit tpe ꝑsupposito. In hui⁹.n. actione q̄ fit in tpe: opꝫ ɔsiderare aliquā determinatā hitudinē ad hoc tp̄s: vl ad aliquid coꝝ q̄ sūt in hoc tpe: vt fiat magis in hoc tpe q̄ȝ in alio. Sꝫ hec rō locū nō hꝫ in agēte vli qd̄ ꝛ ipsuꝫ tp̄s simul cū ceteris ꝓducit: cū.n. dicimus res nō semꝑ fuisse a deo ꝓductas: nō intelligimus ꝙ infinitū tp̄s ꝑcesserit in quo deus ab agēdo cessauerit: ꝛ postmodū tpe determinato agere ceperit: sꝫ ꝙ deus tp̄s ꝛ res simul in eē ꝓduxerit postq̄ȝ nō fuerant: ꝛ sic nō restat in diuina volūtate ɔsiderandū q̄ȝ voluerit facere res non tunc: sꝫ postea q̄si tpe iam existente: sed ɔsiderandū solū est h ꝙ voluit qd̄ res ꝛ tp̄s durationis earū inceperint esse postq̄ȝ non fuerant. Si aūt querat quare hoc voluit: sine dubio dicendum ꝙ ꝑꝑ seipsum: sicut.n. propter seipsuꝫ res fecit vt in eis sue bonitatis similitudo manifestaret: ita voluit eas nō semꝑ esse: vt sua sufficientia manifestaret in hoc ꝙ oībus aliis nō existētibus ipse in seipso oēm sufficientiā beatitudinis habuit ꝛ virtutis ad reꝝ ꝓductionē: ꝛ hoc quidem dici pōt q̄ȝtuꝫ humana rō capere pōt de diuinis: saluo tn̄ secreto diuine sapientie qd̄ a nobis cōprehendi nō pōt. Quia igit huius rōnis solutio procedit supponēdo ꝙ tp̄s nō fuerit semꝑ: restat soluere rōnē per quā ostēdit vr̄ tp̄s semꝑ fuisse: ꝛ ideo forte Ari. post rōnē de motu posuit rōnem de tpe: qꝛ ɔsiderauit ꝙ ꝑmissa ratio de motu efficaciā non haberet nisi poneret tp̄s eternū: ꝙ ergo ponit ꝙ q̄ncūqꝫ est tp̄s necesse est ponere aliqd̄ nūc esse: indubitanter ɔcedendū est. Nunc aūt dē esse ꝑncipiuꝫ ꝛ finē tpis ɔcedi non opꝫ nisi ponatur etiā motū semꝑ eē. vt.s. sic ꝙ quodlibet indiuisibile in motu acceptū qd̄ momentū dr̄ sit principium ꝛ finis motus. Sic.n. hꝫ se nunc ad momentū: sicut tēpus ad motū: si ergo ponim⁹ motū non semꝑ fuisse: sed est accipere aliqd̄ primū indiuisibile in motu ante qd̄ nihil fuit motus: erit etiaꝫ accipere aliqd̄ nunc in tpe ante qd̄ non fuit aliqd̄ tempus. Jam aūt ostendimus exponendo litteram: ꝙ id qd̄ Auer. dicit ad hanc rōnē ɔfirmandā efficaciā non hꝫ: sed nec illud qd̄ Aristo. ad hoc ponit.s. ꝙ prius ꝛ posterius nō sunt sine tpe efficax esse pōt: cum.n. dicimus ꝙ principiū tēporis est ante qd̄ nihil eius est: nō ꝑꝑ hoc opꝫ ꝙ ipsum nūc qd̄ est principiū tpis precedat tp̄s: qd̄ significatur cuꝫ dr̄ ante: sicut si in magnitudine dicā ꝙ principiū magnitudinis est extra qd̄ nihil est eius: nō oꝫ ꝙ extra illud principiuꝫ significet aliquē locū in reꝝ nā existentē: sꝫ imaginabilē tm̄: alioqn̄ esset ponere locū extra celum cui⁹ est magnitudo finita hn̄s principiū ꝛ finē. Similiter etiā ꝛ ꝑmum nunc qd̄ est principiū tpis non precedit tp̄s in reꝝ nā existens: sꝫ s̄m imaginationē nostrā tm̄: ꝛ hoc tp̄s designat cum dr̄ ꝙ primū nunc est principiū tpis ante qd̄ nihil est tpis. Vel pōt dici ꝙ cū dr̄ ꝑncipiū tpis est ante qd̄ nihil est tpis: li ante nō remanet affirmatū: sꝫ negat: ꝛ sic non oꝫ ponere tp̄s ante principiū tpis: in his.n. que sunt in tēpore accidit ꝙ coꝝ principio tēpus aliqd̄ preexistat: sicut cū dicit ꝙ principium iuuentutis est ante qd̄ nihil est de iuuentute: potest intelligi ante etiā affirmatiue: qꝛ iuuentus tpe mensuratur: tempus aūt non mensurat tempore. Unde eius principio tēpus nō preexistit: ꝛ sic li ante quod ponitur in diffinitione principij tēporis: nō opꝫ ꝙ remaneat affirmatum sed negatur. Est aūt ante tempus aliqua duratio.s. eternitas dei que nō hꝫ extensionē aut prius ꝛ posterius sicut tēpus: sed est tota simul: ꝛ nō est eiusdē rōnis cum tpe: sicut nec magnitudo diuina cuꝫ magnitudine corporali: sicut ergo cū dicimus extra mūdum non esse nisi deū: non ponimus aliquā dimensioneꝫ extra mundū: ita cum dicimus ante mundū nihil fuisse: non ponimus aliquam successiuam durationē ante mūdum.

Lectio. III.

Sed nō aliquando quideꝫ erat: aliquando autē non. Et nāqꝫ assimilatur sic dicere figmento magis.

¶ Postq̄ȝ phs posuit rōnes ad ondēdū motū semꝑ esse: hic ponit rationes cōtra Anaxa. ꝛ Empedo. qui cōtrariū ponebant: ꝛ circa hoc duo facit: primo ponit rationem contra coꝝ positionē:

phy. lec. 3. et vlti. me pn̄. ulec. 5.

Alia sol. sup. a. 4. t. cō. 15.

secūdo ꝯtra rationē quaʒ supponebant. ibi. [Similiter aūt ⁊ dicere ⁊c.] Dicit ergo ꝑmo. ꝙ cū ostēsuʒ sit ꝙ motus semꝑ est: non erit dicendū ꝙ aliqñ sit motus ⁊ aliqñ non: sicut dixerunt Emped. ⁊ Anax. sic enim dicere sicut ipsi posuerunt assimilat cuidā figmento: q. s. absq̄ rōne hoc ponebāt: omne. n. qđ ponit absq̄ rōne vł auctoritate diuina fictitiū esse vr: auctoritas aūt diuina ꝑualet etiā rōni humane: multo magis ꝗ̄ auctoritas alicuius pħi ꝑualeret alicui debili rōni quā aliq̄s puer induceret: nō ḡ assimilant figmento q̄ p fidē tenent: sʒ absq̄ rōne credātur: credimus. n. diuine auctoritati miraculis approbate. i. illis operib⁹ que solus de⁹ facere pōt. ¶ Scđo ibi.

T.c.14. ¶ Similiter aūt ⁊ dicere: q2 aptuʒ natum sic est: ⁊ hoc opʒ opinari esse principium: sicut videtur vtiq̄ Empedo. dicere: ꝙ tenere ⁊ mouere in parte amicitiam ⁊ discordiam inest rebus ex ne-

T.c.15. cessitate: quiescere autem inter tempus. ¶ Fortassis autem ⁊ vnum principium facientes sicut Anaxagoras sic vtiq̄ dicerent.

¶ Obijcit ꝯtra rōnē cui innitebant: ⁊ circa hoc tria facit: primo ponit istā rōnē esse inconuenientē: scđo ondit ꝙ inconuenientior erat ſm positionē Anax. ꝗ̄ ſm positionē Emped. ibi. [At vero nihil inordinatū ⁊c.] Tertio ostendit ꝙ nec ſm opinionē Empedo. ꝯuenienter se hʒ. ibi. [Sed ⁊ opʒ hoc dicentē.] Dicit ergo ꝑmo ꝙ similiter etiā hoc vr esse fictitiuʒ ꝙ aliquis ponēs motū qñq̄ esse ⁊ qñq̄ nō esse: dicat hoc pro rōne: ꝙ hoc idō est q2 natum est sic esse: ⁊ hoc opʒ accipere tanq̄ principiuʒ sicut Empedo. vr dicere: ꝙ hoc qđ res in ꝑte tpis teneāt amicitiam: ⁊ in ꝑte tpis teneāt discordiam ⁊ moueant: ⁊ ꝙ in medio tpe quiescant: inest rebus ex necessitate: sicut si aliquis diceret. q̄re calidū calefacit: q2 sic necesse est eē: ⁊ hoc accipiat q̄si principiū: ꝙ calidū calefaciat. Siīr accipiebat Emped. q̄si principiū ꝙ necesse est sic esse: qñq̄ res moueri per amicitiā qñq̄ per discordiā ⁊ qñq̄ quiescere: ⁊ forte ēt eodē mō dicet Anax. ⁊ alij ponētes vnū principiū actiuū: q2 oʒ hoc accipe q̄si principiū ꝙ motus inceperit postq̄ in infinito tpe non fuit. ¶ Scđo ibi.

¶ At vero nihil inordinatuʒ coꝝ que nā ⁊ scđm nām sunt. Natura enim oibus cā ordinationis est: infinituʒ autē ad infinitū nullā rōnē hʒ. Ordinatio autē ois rō est. Infinito aūt tpe quiescere: postea motuʒ esse aliqñ: huius autē neq̄ vnā differentiam esse: quare nunc magis ꝗ̄ prius. Neq̄ iterum aliquā ordinationē habere nō iaʒ nature est opus. Aut enim simpliciter se hʒ: qđ est nature: ⁊ non aliqñ quidē sic: aliqñ vero aliter: vt ignis nā sursum fert: ⁊ non aliqñ quidem sic: aliqñ vero non: aut rōnem hʒ qđ non est simpliciter. Quare dignus est sicut Empedo. ⁊ si quis alter dixit sic habere in parte quiescere omne ⁊ moueri iterum. Ordinationem enim iam habet quandam huiusmodi.

¶ Ostendit ꝙ hac rōne incōuenientius vtebat Anax. ꝗ̄ Empedo. manifestū est. n. ꝙ cū ponitur aliqd esse q̄si ꝑncipium: opʒ accipere ꝙ hoc sit ſm rei nām: hoc est vt nā rei sit talis ꝙ hoc ei ꝯueniat: sic. n. accipimus. q. ꝑncipiuʒ ꝙ omne totuʒ maius est sua ꝑte: q2 hoc est de rōne ⁊ nā totius: qđ excedit ꝑtis q̄titatem. Unde Empedo. dicebat. [Sic aptū natū est esse] ꝓans intelligere ꝙ h esset accipiendū. q. ꝑncipiū ⁊ siīr Anax. diceret: sʒ nō exprimeret: sʒ manifestū est ꝙ nulla res nālis nec aliqd coꝝ que nāliter rebus cōueniunt pōt esse absq̄ ordine: q2 natura est causa ordinationis: videmus. n. nāʒ in suis operibus ordinate de vno in aliud ꝓcedere: qđ ergo nō hʒ aliquē ordinē non est ſm nām: nec pōe accipi vt principium: sʒ duo infinita non hñt ordinem adinuicē: q2 infiniti ad infinitum nulla est ꝓportio: ois aūt ordo ꝓportio quedā est. Sic ergo pʒ ꝙ quiescere res tpe īfinito ⁊ postea incipere moueri p infinitū tps: sine hoc ꝙ sit aliqua dr̄ia inter hoc tps ⁊ illud: quare nūc magis ꝗ̄ prius mot⁹ fiat: neq̄ iterum assignare aliquā aliam ordinationem inter aliqua duo: quoꝝ vno deficiēte alteꝝ incipiat ⁊ fiat motus: vt Anaxa. ponebat: hoc nō est opus nāe: q2 quicqđ est nā aut semꝑ [simpliciter] i. eodem modo se hʒ: ⁊ nō aliqñ sic: aliqñ aūt aliter: sicut ignis semper sursum fert. Aut aliqua rō est: quare non semper est eodeʒ modo sicut nō semper aīalia crescunt: sed qñq̄ diminuuntur: ⁊ hoc hʒ aliquā rōnem. Sic ergo non videntur ſm nāʒ procedere ꝙ infinito tpe res quieuerint ⁊ postmoduʒ moueri inceperint: vt Anax. posuit. Unde melius est ꝙ dicat sicut Empedo. dixit. vel quicūq̄ alius similiter opinatus est: ꝙ totū vniuersum in quadā ꝑte tpis quiescit: ⁊ iteruʒ mouet in alia ꝑte tpis: q2 iā h pōt habere aliquā ordinationem: finiti. n. ad finitū pōt esse ꝓportio. Est aūt cōsiderandū ꝙ sn̄ia fidei nostre nō est siīs positioni. Anax. Non. n. ponimus ante mundū infinita spacia tpis: cuius sit necesse accipe ꝓportionē ad tps sequēs: sʒ anteꝗ̄ mūdus inciperet sola dei simplex eternitas fuit: sicut dictum est: que est oino extra genus tpis. ¶ Tertio ibi.

¶ Sed ⁊ opʒ hoc dicentē non affirmare solum sed causam ipsius dicere: ⁊ non apponere nihil: neq̄ velle dignitatem irrationabilem: sed aut inductionem aut demonstrationē ferre. Hec quidem eniʒ non cause posite sunt: neq̄ in hoc erat amicitie vel inimicitie esse. Sed huiusmodi quidem congregare: illius vero disgregare. Si vero determinetur qđ est in parte: dicendum est in quibus sic sunt: sicut q2 est aliquid quod cōgregat homines amicitia: ⁊ fugiunt inimici abinuicem. Hoc enim supponitur ⁊ in toto esse: videtur enim ⁊ in quibusdam esse sic: ꝙ autem ⁊ ſm equalia tempora: indiget aliqua ratione.

¶ Ondit ꝙ nec etiā Emped. cōuenit predicta rō: ⁊ ꝑmo ondit ꝓpositū: scđo excludit quādaʒ falsam existimationē. ibi. [Omino. n. existimare ⁊c.] Dicit ḡ ꝑmo ꝙ etiā qui hoc dicit ꝙ Emped. dixit nō opʒ ꝙ soluʒ affirmet ꝙ dicit: sed etiā ꝙ assignēt cām sui dicti: ⁊ ꝙ nihil ex se apponat vltra id qđ cā assignata reqrit: neq̄ ēt aliqd velit accipere vt dignitatē. i. vt ꝑncipiū absq̄ rōne. Sʒ oʒ ꝙ adducat ad manifestationē ei⁹ qđ accepit q̄si ꝑncipiū: aut inductionē sicut in principijs nālibus que ex sensibilium experimento accipiunt: aut demonstrationē: sicut in principijs q̄ per ꝑncipia priora demōstrant. Sʒ hoc Empe. nō seruat: esto. n. ꝙ ipse ponat amicitiā ⁊ litē esse cās: tñ nō est de rōne amicitie vel inimicitie ꝙ vnū coꝝ post alterū moueat: nō est. n. de rōne amicitie ꝙ in inimicitiam ꝯuertatur: nec ecōuerso. sed de rōne amicitie est ꝙ cōgreget: de rōne vero inimicitie est ꝙ disgreget: sʒ si vlterius determinet ꝙ in quadā ꝑte tpis hec congreget: ⁊ iteruʒ

in quadam parte temporis illa disgreget: est vlteri⁹ manifestandum in aliquibus particularibus in quibus hoc contingat. sicut q amicitia cōgreget. et inimicitia disgreget: manifestatur in hominibus: qz amicitia homines adunantur adinuicem inimicitia vero fugiunt abinuicem. et ideo hoc ab Emped. supponitur eē in toto vniuerso: qz videtur esse in aliquibus sic. Sed q fm equalia tempora moueant successiue amicitia et inimicitia: hoc idiget aliqua ratione manifestante: non enim videtur hoc in hominibus contingere. ¶ Secundo ibi.

Te. i.2. li. 6 ge. aial um. ¶ Omnino. n. existimare principium hoc eē sufficiens quod semp aut est sic: aut fit: non recte se habet opinari. In quo democritus reducit de natura causas q sic et quod pri⁹ factum est: ipsius autem semper noluit principium querere: in quibusdam dicēs recte. Quot autem in omnibus non recte. Et enim trigonum semper habz duobus rectis equales angulos: sed tamen est perpetuitatis huiusmodi altera causa: principiorum igitur non est altera causa: sz perpetua sūt.

Te.c.16. ¶ Quod quidem igitur nullum tempus erit: neqz erat: quando motus nō erit: siue non erat: tanta dicta sunt.

¶ Excludit quādam falsam existimationē. posset. n. aliquis credere q quicqd semper est non hz cām propter hoc q videm⁹ ea que apud nos causant de nouo incipere: et ideo videbatur aliquibus q quando reducebat aliqua questio i aliquid qd est semper: nō oporteret vlterius cām seu rōnem querere. Sic ergo posset Emp. dicere q amicitia et lis semper fm equalia tempora mouerūt: et ideo nō est querēda huius alia ratio. Hoc ergo Ar. remouet dicēs q non recte se habet opinari q aliquid existimet esse principiū ppter hoc q semper aut sic est: aut sic fit. Ad hoc enim Democritus reducebat omnes causas naturales assignans principiū his que de nouo fiunt. sed eius qd ē semper nolebat aliqd principiū querere: qd quidem in aliquibus recte dicitur: sed nō in omnibus. Manifestum est enim q triangulus semper habet tres angulos equales duob⁹ rectis. Sz tn̄ hmōi ppetue passiōis est altera cā. sed aliqua perpetua sunt sicut principia quoz non est alia causa. ¶ Est aūt valde notādū

Lec.2. Te.c.4. q hic dicitur: qz vt in secūdo meta. habet: eadem est dispositio rez in esse et in veritate. sicut igitur aliqua sunt semp vera et tn̄ hn̄t cām sue vitatis. Ita Aristoteles intellexit q essent aliqua semper essentia. s. corpora celestia et substātie separate: et tn̄ haberent causam sui esse. Ex quo patet q quāuis Aristote. poneret mūdum eternum: non tamen credidit q deus nō sit causa essendi ipsi mundo: sed causa motus eius tantum: vt quidam dixerunt. Ultimo autem concludit principale propositū epylogando. et dicit tanta dicta esse de hoc q nullū tēpus erit in futuro: neque erat in preterito: in quo aliqs motus non sit. Lectio. IIII.

Contraria autez his non difficile est soluere. Videbit aūt ex hmōi considerantibus contingere maxime motum esse aliquando: cuz non est omnino. Primum quidē: qz neqz vna ppetua mutatio est. Mutatio eni3 omnis apta nata est ex quodam in quiddam. Quare necesse est omnis mutationis terminum esse contraria in quibus fit. Infinitum autē moueri nullū.

¶ Postq phs posuit rōnes ad probandum motū semp esse: hic intendit soluere ea que in contrariū obijci possunt: et circa hoc duo facit. primo ponit rationes. scdo soluit eas ibi. Horum aūt pmū. Circa pmū ponit tres rationes premittens suam intentionez: et dicit q ea que in contrariū obijci possūt nō est difficile soluere. Ex tribus. n. rationib⁹ videtur maxime sed q motus aliquādo incipiat esse cum prius oīno non fuerit: quarum prima est qua supra pbauit in. 6. q nulla mutatio est infinita. eadē. n. rōne pbari pōt q nulla mutatio sit ppetua: nulla. n. mutatio terminata est ppetua sicut nec ifinita: sz ois mutatio est terminata. ois. n. mutatio naturalr est ex quodā in quiddā. et ista duo sunt contraria. vn̄ necesse est q terminus cuiuslibet mutationis sint ipsa contraria in quib⁹ fit transmutatio: sz qz non in oī motu locali manifesta est contrarietas terminoz. subiūgit q est cōe omni motui q nihil moueť in infinitum: qz nihil moueť ad id ad qd ptingere nō potest: vt in. 6. dictū est. Sic ergo pz q nulla mutatio est perpetua. videtur etiam possibile dare tempus in quo nulla mutatio fit: et hec prima ratio accepta est ex parte motus. ¶ Secunda ratio accipitur ex parte mobilis quam ponit ibi. Lec. vltima Te.c. 91. Lec. vltima Te.c. 92.

¶ Amplius videmus quoniam possibile ē moueri: neqz quod mouetur: neqz habens in seipso: neqz vnum motum: vt in inanimatis quoruz neqz pars vlla: neque totum mouetur: sed quiescēs mouetur quandoqz. Conuenit autem aut semper moueri: aut nequaquam: si quidem nō fit: cum non sit existens. Te.c.17.

¶ Que talis est. si motus non potest fieri de nouo cum prius non esset: videt esse conueniēs dicere de vnoquoqz qd vel semp mouetur vel nequaquā moueať: qz si in vno mobili potest qnqz motus esse et quandoqz nō esse pari ratione in toto vniuerso. Sed videm⁹ q possibile est aliquid moueri qd prius non mouebat fm totuz: neqz aliquem motuz in seipso habebat fm aliquā sui partem: sicut apparet in rebus inanimatis in quibus aliqd mobile quandoqz moueri incipit cū antea nulla pars ei⁹ moueretur neqz ipsum totum: sed omnino quiesceret. Relinquit ergo q in toto vniuerso potest esse motus cū prius non fuerit. Sed quia in reb⁹ ianimatis lz appareat motus in aliquo de nouo incipere nullo motu pexite in illo codē: apparet tn̄ motus pexistens in aliquo exteriori a quo mouetur. Jō tertiā rationez ponit ex parte aialiū que non mouentur ab extrinseco: sz a seipsis. et hoc ibi.

¶ Multo autem magis huiusmodi eē in animatis manifestum est. Neque vnus quidem in nobis cum sit motus aliquando. sed quiescentes tamen mouemur aliquando. et si nihil extra moueat. Hoc enim in animatis esse non videmus similiter: sed semper mouet ipsa aliquid exteriorum alterum. Aliquando autem animal dicimus ipsum se mouere. Quare si quidem quiescit aliquando penitus: in imobile motus vtiqz fiet ex ipso et non ab extra. Si autem in animali hoc possibile fieri. quid prohibet idem accidere et secundum omne. Si nāqz in paruo mū-

transmutatiões a ꝯtinenti.s.aere ꝛ corpore celesti: quarum quedā mouent intellectū aut appetitū ex quo vlteri⁹ in totum animal mouet. Est aūt considerandū ꝙ hic declarat modū quo corpora celestia in nos agūt: nō enim agūt directe in animas nostras ſz in corpora: motis aūt corporibus p accidens fit motus in viribus anime: que sunt act⁹ corporaliū organorum. Nō aūt ex necessitate in intellectu ꝛ in intellectiuo appetitu q̄ non vtunt organis corporeis. aliqñ tñ itellect⁹ ꝛ volūtas sequunt aliq̄s predictarum mutationū: sicut cū aliqs per rationem eligit vel sequi vel repellere vel aliquid agere ꝑpter passionē vel in corpore vel in parte sensitiua exortam. ꝛ ideo nō dicit ꝙ oēs motus qui fiunt a ꝯtinente moueant intellectum aut appetitū ⌊ sed quidam ⌋ vt oīno necessitatē ab itellectiua parte excludat. ponit aūt exemplū eorum qui dixerat in dormientib⁹ in quib⁹ maxima quies esse videtur quātū ad aiales motus: cū tñ in eis nullus mot⁹ fit sensibilis. i. a sensibili apprehensione ꝓcedens: iterum surgunt aialia euigilata pp aliquē motū interi⁹ exñtē: vl ex opere aie nutritiue: sicut cum digesto cibo deficiūt euaporationes que somnū causabant: ꝛ animal excitat: siue cum alterat corpus a ꝯtinēte per calorē aut frigus. ꝛ sic diligenter ꝯsideranti apparet ꝙ nūq̄ in nobis aliqs motus apparet de nouo nisi ꝓcedente aliquo alio motu: ꝛ hoc ꝓmittit se in seq̄ntib⁹ magis manifestaturum. Lectio. V.

T.c.21. PRincipium autem considerationis ē quod quidē ꝛ dicte dubitationis. quare q̄dam eorum q̄ sunt: aliquando quidē mouētur: aliquando autē quiescunt iterum. Necesse autē aut omnia quiescere semp: aut omnia semp moueri: aut alia quidem moueri: alia autem quiescere. Et iterum horum aut que mouentur moueri semper: que vero quiescunt quiescere semp: aut omnia apta nata sunt similiter moueri ꝛ quiescere aut reliquum amplius: ꝛ tertium est. Contingit enim alia quidem semper immobilia esse eorum que sunt: alia vero semper moueri: alia autē cum vtrisq; accipere: quod quidem nobis dicendum est. Hoc enim habet solutiones omnium dubitatorum: ꝛ finis nobis est huius negocij.

Lec.2. i pn° i fi. ¶ Postq̄ ph̄s in. 7. ostenderat ꝙ in mouentib⁹ ꝛ in mobilibus non est ꝓcedere in infinitum sed est deuenire ad aliqđ primū: ꝛ ēt iā ostēdit ꝙ motus semper fuit ꝛ semper erit: vlterius procedit ad inquirendū cōditionē primi motus ꝛ primi motoris. ꝛ diuidit in partes duas. in prima ostendit ꝙ motus primus est sempitern⁹: ꝛ ꝙ primum mouēs est omnino imobile. scđo ex hoc ꝓcedit ad ostendendū qualis sit ꝑmus mot⁹: ꝛ qualis sit prim⁹ motor ibi. ⌊ At vo aliud facit ꝑn. ꝛc. ⌋ Prima aūt ps diuidit in tres partes. in prima ponit sub questiōe quādam diuisionē quinq̄membrem. In scđa excludit tres partes proposite diuisiōis ibi. ⌊ Omnia igit quiescere ꝛc. ⌋ Tertio inquirit de duob⁹ residuis mēbris qđ eorum sit verius: qz ex hoc dependet veritas quam inquirere intēdit ibi. ⌊ Oia aūt velle aliqñ q̄dē ꝛc. ⌋ Dicit ergo ꝑmo ꝙ ꝑncipium sequentis considerationis qua inquirere intendimus de primo motu ꝛ ꝑmo motore est qđ ꝑtinet ad dubitationē ꝑdictā quā. s. mouit soluendo scđaz rōnē. Vñ concludit ꝙ quedā aliquando mouent ꝛ aliquādo quiescunt iterum ꝛ nō semp vel mouent vel quiescūt. ex quo ponitur motus sempitern⁹ in cōi. ꝛ dicit ꝙ necesse est dispositionē rerum q̄tum ad motum vel quietē tripliciter se hr̄e. quorum vn⁹ modus ē: vt omnia semper quiescāt ꝛ nihil aliquando moueat. secūdus modus est: vt omnia sp moueant nihil quiescat. tertius modus est ꝙ quedā moueantur ꝛ quedam quiescant. sed iste terti⁹ modus iterū diuidit in tres modos: quorum ꝑmus est ꝙ quedā mouentur ꝛ quedam quiescunt: ita tñ ꝙ ea que mouent semper moueant: ꝛ ea que quiescūt semper quiescant: ꝛ nihil sit qđ quandoq; moueat ꝛ q̄nq; quiescat. secūdus modus est econtrario: ꝙ oia sunt nata ꝛ moueri ꝛ q̄escere: ꝛ nihil est qđ semp moueat vel sp q̄escat. terti⁹ modus hui⁹ secūde diuisionis est: ꝙ alia semp sint imobilia ꝛ nunq̄ moueant: alia semp mobilia ꝛ nūq̄ q̄escant: alia vo pñt accipi cū vtroq;. s. cū motu ꝛ q̄ete: ita ꝙ q̄nq; moueant q̄nq; quiescant. ꝛ istud vltimū mēbrum est nobis determinandū pro veritate: qz in hoc habentur solutiōes oium obiectorum. ꝛ qñ hoc ostenderimus habebimus finē quē intendim⁹ in isto opere. s. peruenire ad primū motū sempiternū ꝛ ad ꝑmū mouēs imobile. sic g̃ tertiū mēbrum prime diuisiōis diuidit i tria mēbra: ꝛ fiūt in vniuerso q̄nq; mēbra hui⁹ diuisionis. ¶ Est aūt considerandū ꝙ in tribus horum mēbrorum omnia entia ponunt vnius dispositionis: sicut pz in primo mēbro quo dicitur omnia quiescere: ꝛ in secūdo quo dicitur omnia semper moueri: ꝛ in q̄rto quo dicit oia q̄nq; q̄escere ꝛ q̄nq; moueri. In vno aūt mēbro. s. in tertio: diuidunt entia i duas dispōnes. s. ꝙ quedam semp moueant ꝛ quedam semper quiescant. in vno etiā mēbro. s. in quinto diuiduntur entia in tres dispositiones: scilicet ꝙ quedam semp mouentur: quedā nūq̄ moueant: quedā moueant ꝛ q̄nq; nō moueant. ¶ Et considerandū est ꝙ in hoc vltimo mēbro nō facit mentionē de quiete sed de imobilitate. qz ꝑmus motor qui nunq̄ mouet non pōt dici ꝓprie q̄escere: qz vt in quinto dictum est: illud proprie quiescit quod natum est moueri ꝛ non mouetur. ¶ Secundo ibi.

¶ Omnia igitur quiescere ꝛ huiusmodi rationē querere: dimittētes sensum: infirmitas quedam est intellectus. Et de toto aliquo ſz non de parte ambiguitas est. Neq; solum ad physicum: ſz ad omnes sciētias: vt est dicere ꝛ omnes opiniōes: propter id ꝙ motu vtuntur omnes. Amplius autem de principijs importunitates sicut in rationibus circa doctrinas nihil sunt ad mathematicum: similiter autem in alijs: sic neq; de eo quod nunc dicitur ad physicum. Suppono enim ꝙ natura principium motus sit. Lec.4. T.c.20. T.c.22.

¶ Excludit tria mēbra predicte diuisiōis. ꝛ primo ponit ꝙ nō oia quiescūt semper. Scđo ꝙ non oia mouentur semper ibi. ⌊ Fere āt adhuc ꝛc. ⌋ Tertio excludit tertiū mēbrum quo dicebat ꝙ que mouent mouent semp: ꝛ que quiescūt quiescūt semp ibi. ⌊ At vero neq; alia quidē. ⌋ Circa ꝑmū tria ponit quorum ꝑmū est ꝙ ex quadā intellectus infirmitate procedit ꝙ aliqui dicant omnia quiescere: ꝛ ꝙ inquirant ad hoc aliquā sophisticā rōnem dimisso sensu. procedit enim ex hoc ꝙ intellectus nō ē sufficiens ad dissoluendū sophisticas rōnes que repugnāt his que sunt manifesta ſm sensum. Dictum est aūt in primo topicorum: ꝙ non est curandū disputare contra q̄scūq; positiones vel ꝓblemata de quib⁹ aliqs dubitat indigens sensu vel pena. Vñ contra istam positionem nō oz dubitare ꝑpter stultitiam dicentis. Secūdum quod di- Caplo.9

tis est q ista dubitatio non est de aliquo particulari ente: sed vlr de toto ente: neqz ēt ptinet solū ad nālē phm: sed quodāmodo pertinet ad oēs scientias demonstratiuas: ⁊ ad omnes opiniones. i. ad oēs artes que vtuntur quibusdam opiniōibus: sicut rethorica ⁊ dialectica. qz omnes artes ⁊ scientie vtunt motu: practice quidem q̄si dirigētes aliquos mot⁹. Naturalis aūt philosophia speculando naturā motus ⁊ mobiliū. Mathematici etiaz vtuntur motu imaginato: dicentes q punctus mot⁹ facit lineā. Metaphysic⁹ aūt ꝯsiderat de primis pncipijs. Sic igit pz q destruere motū repugnat omnibus scientijs. error aūt qui ptinet ad omnia entia: ⁊ ad oēs scias: nō est reprobādus a nāli sz a methaphisico. nō ergo ptinet ad nālem ꝯ istum errorē disputare. Tertiū qd dicit est q irrationabiles ⁊ iportune dubitatōes de pncipijs in doctrinis mathematicis nō pertinent ad mathematicum vt eas remoueat. ⁊ similiter est in alijs sciētijs. ⁊ similiter nec ad physicū pertinet destruere hmōi positōez que repugnat suis principijs. In qualibet enim scientia supponitur pro pncipio diffinitio subiecti. Unde ⁊ i sciencia que est de natura: supponit quasi pncipiuz q natura sit pnm mot⁹. Sic ergo p tria media appet q ad nālez nō ptinet ꝯ hanc positionē disputare. ❡ Scdo ibi.

❡ Fere autem adhuc ⁊ omnia dicere moueri falsum quidem. Minus autem hoc preter artem.
T.c.23. positum quidem enim est: q natura in physicis principium sit motus ⁊ quietis. Similiter autez physicum est motus.

❡ Excludit secūdum mēbrū quo ponebat ab heraclito omnia semp moueri. ⁊ primo cōparat hanc opionē precedenti opinioni que ponebat omnia semp quiescere: ⁊ dicit q dicere oia moueri semp vt heraclitus dixit est quidem falsum: ⁊ contra principia scientie naturalis: sz tn̄ minus repugnat arti hec positio q̄ prima. ⁊ q qdē repugnet arti manifestum est: qz tollit suppositionez scientie naturalis in qua ponit q natura nō solum est pncipium motus: sed etiaz quietis: ⁊ sic patet q similiter naturale est quies sicut ⁊ motus. Unde sicut pma opinio que destruebat motū erat cōtra scientiam nālē: ita ⁊ hec positio que destruit quietē. Ideo aūt dixit hanc opinionem esse minus preter artem: qz quies nihil est aliud q̄ puatio mot⁹: q aūt nō sit priuatio motus: magis pōt latere q̄ q nō sit motus. Sūt. n. quidam motus parui ⁊ debiles: qui vix possunt sentiri: ⁊ sic potest videri q aliquid quiescat qd nō quiescit: sed motus magni ⁊ fortes latere nō pnt. Un̄ nō dici pōt q decipiat sensus in pceptiōe motus: sicut in pceptione qetis. ❡ Et ideo scdo ibi.

❡ Et dicunt quidam moueri eoꝝ que sunt nō alia quidez: alia vero non: sed omnia ⁊ semper: sed latere hoc nostrum sensum. ad quos etiam quidem non terminantes qualem motuz dicūt aut omnes: non difficile est contradicere.

❡ Ostēdit quō hanc scdam positionem aliqui posuerūt: ⁊ dicit q quidā. s. heraclitus ⁊ eius sequaces dixerūt q omnia que sunt semper mouent: nō solum quedam: aut aliquando: sed motus latet sensum nostruz. qui si loquerentur de aliquibus motib⁹: eorum dictum sustineri posset. Sunt enim aliqui motus qui nos latent: sz qz nō determināt de quali motu loquant sed dicūt de oibus motibus: ideo non est difficile contra illos obijcere: qz multi motus sunt de quibus manifestum est q non possunt semper esse. ❡ Tertio ibi.

❡ Neqz enim augeri neqz minui difficile est cō tinue: sed est ⁊ medium. Est autem similis ratio huic de eo quod est guttam conterere apta nata ⁊ lapides scindere. Non enim si tantum effodit: aut remouit gutta: ⁊ medium in medio tempore prius: sed sicut nauis tractus est: ⁊ gutte tot tm̄ mouent. Pars autem illorum in nullo tempore tantum. Diuiditur quidem enim quod remotum est in plura: sed nihil eorum motum est seorsum sed simul. Manifestum igitur q non est necessarium semper aliquid abire. quia diuiditur diminutio in infinita: sed totū aliqn̄ abire.

❡ Ponit rationes contra opinionem predictaz. ⁊ primo q̄tū ad motū augmenti. scdo q̄tum ad alterationis motum ibi. Similiter autez ⁊ in alteratione. Tertio q̄tum ad motum localem ibi. Et fm q fert ⁊c. Ideo autē ab augmento incipit quia heraclitus maxime inducebat ad suā positionē ex consideratione augmenti. Videbat enim aliquem augeri fm aliquā modicam q̄titatem in vno ano: ⁊ supponēs augmētū esse ꝯtinuū: credebat q in qualibet parte illius temporis fm aliquid illius q̄titatis augeret: ⁊ tn̄ nō sentit istud augmentū: qz fit in modica temporis parte: ⁊ sic arbitrabatur esse in alijs que vident quiescere. dicit ergo cōtra hoc Ari. q nō est possibile continue aliquid augeri vel minui: ita. s. q quantitas aucta diuidat fm tēpus: ita q in qualibet parte aliquid eius augeat. sed interponit mediū tps post augmētū vnius partis in quo nihil augetur: sed fit dispō ad augmentū sequētis partis. ⁊ hoc manifestat per similia. quorum primū est: quia videm⁹ q gutta pluuie multiplicata conterit lapidem. secūdū exemplum est: qz videmus q nascentia. i. plante in lapidib⁹ nascentes lapides diuidūt: sed non possumus dicere q si gutta multiplicata tm̄ fodit vel remouet de lapide in tanto tempore: q medietas guttarum pri⁹ in medio tempore remouerit medietatē illius quātitatis: sed ita ꝯtingit hic sicut in trahentibus nauem. Non. n. si centum homines trahunt nauē per tātum spacium in tāto tempore: sequit q media pars illorum moueat per medietatem spacij in eodem tpe: vel per idem spacium in duplo tempore: vt in. 7. dictuz est. ita etiam non sequitur si multe gutte effodiunt lapidē q aliqua pars illarum guttaꝝ prius remouerit medietatem in aliquo tempore. ⁊ huius rō est: qz illō qd remouetur a lapide per multas guttas est quoddam diuisibile in plura. sed tn̄ nō seorsuz aliqd illoꝝ pluriū a lapide remouet: sed simul omnes partes prout sūt in potentia in toto remoto. ⁊ loquitur hic de primo qd remouet. nihil. n. phibet per longinquū tempus aliquā tam magnā q̄titatem remoueri a lapide per guttas: q aliqua pars remota est prius per partem guttaꝝ: est tn̄ deuenire ad aliquod q̄tum remotū qd totum sil remouet ⁊ non post partem. In remotione ergo illi⁹ totius nulla guttarum precedentium aliquid remouebat: sed disponebat tantū ad remotionē: vltima aūt agit in virtute omniuz: remouendo id ad cuius dispositionē cetere disponebāt. ⁊ similr etiā est in motu diminutionis. nō est. n. necessarium q si aliqd decrescat tantum in tanto tempore: sz illa q̄titas in infinitum diuidatur q semper in qualibet parte temporis aliquid illius quantitatis subtractum habeat: sed totum simul aliquando abibit: ⁊ similiter etiaz est in augmento. ⁊ sic non oportet q continue aliquid augeatur vel minuatur. ❡ Deinde cum dicit. Lec.vi. T.c.36.

¶ Similiter autez ⁊ in alteratione qualibz. Nõ enim si partibile in infinitum est quod alteratur propter hoc ⁊ alteratio: sed velox fit multotiẽs sicut congelatio.

¶ Contradicit predicte positiõi quãtũ ad alterationẽ: ⁊ hoc tribus modis. Primo enim dicit ꝙ similiter dicẽdum est in qualibet alteratione: sicut dictũ est in augmẽto. Quis.n. corp⁹ qd̕ alterat̃ sit partibile in infinitũ: nõ tamen oportet ꝙ ꝓpter hoc alteratio in infinitũ diuidat̃: ita. ꝙ in qualibet parte temporis aliqd̕ alteratõis fiat. Sed multotiens fit velox alteratio: ita.s. ꝙ multe ptes corporis alterati simul alterant̃. Sicut accidit in desiccatione siue congelatione aque: tota enim aliq̃ aqua fit cõgelat̃: non pars post partẽ: si tamẽ accipiatur multũ de aq̃ nihil prohibet partem post partẽ ꝯgelari. ¶ Est autem considerandũ ꝙ hoc qd̕ hic dr̃ de alteratiõe ⁊ augmento videt̃ contrariari his que dicta sunt in.6. vbi oñsum est ꝙ mot⁹ diuidit̃ ſm diuisionẽ temporis ⁊ mobi-

Lec.6. lis ⁊ rei ſm quã est motus. ¶ Sed sciẽdum est ꝙ Ar.

apñ fi. in.6. determinabat de motu in cõi non applicãdo ad aliqua mobilia: ⁊ ideo ea q̃ ibi de motu tractauit accipiẽda sunt ſm exigentiã continuitatis motus. Hic autẽ loquitur de motu applicando ad determinata mobilia in quibus contingit aliquem motum corrumpi ⁊ non continuari: qui ſm rationem communem motus posset esse continuus. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Amplius cum infirmetur aliquis: necesse est tempus fieri in quo sanabitur: ⁊ non in termino temporis mutari. Necesse autem in sanitatem mutari ⁊ in aliud nullum. Quare dicere cõtinue alterari: multum in manifestis est ambigere. In contrarium enim alteratio.

¶ Et dicit ꝙ si aliquis qui ĩfirmat̃ debeat sanari: necesse est ꝙ sanetur in aliquo tempore ⁊ non in termino tpis: ⁊ necesse est vlterius ꝙ ipsa mutatio sanationis tendat in determinatum terminũ.s. in sanitatẽ ⁊ in nihil aliud. Sic ergo omnis alteratio requirit determinatũ tẽpus: ⁊ determinatũ terminũ: q2 omnis alteratio ẽ in ꝯtrium:

Lec.4. vt in.5. dcm̃ est nulla autem talis mutatio est semp con

T.c.19. tinua. dicere ergo ꝙ aliquid semp ⁊ continue alteret̃ est dubitare de manifestis. Tertiã rationem ponit ibi.

¶ Lapisq3 neq3 durior fit neq3 mollior.

¶ Dicit ꝙ lapis non fit neq3 durior neq3 mollior etiã p temporis longinquitatem: ⁊ sic stultum est dicere ꝙ omnia semper alterentur. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.24. ¶ Et secundum ꝙ fertur: mirabile est: si latuit lapis deorsum latus aut manens in terra.

¶ Contradicit predicte opinioni quãtum ad motum localem dupliciter. primo quidez q2 aliqui motus locales ⁊ quietes ita sunt manifesti: ꝙ latere non possunt. mirabile enim videtur si lateat quando lapis fertur sursum: aut quando quiescit in terra. ⁊ sic non potest dici ꝙ propter latentiam motus localis ponantur omnia semper moueri localiter. ¶ Secundo ibi.

¶ Amplius autem terra ⁊ aliorum vnumquodq3 ex necessitate permanent quidez in proprijs locis: mouentur autez violenter ex his. Si quidem igitur quedam ipsorum sunt in proprijs locis: necesse neq3 secundum locuz omnia moueri. quod quidẽ igitur impossibile sit aut semper omnia moueri aut semper omnia quiescere ex his ⁊ alijs huiusmodi sciet vtiq3 aliquis.

¶ Ratiocinatur sic. terra ⁊ quodlibz aliud corp⁹ naturale quando sunt in ꝓprijs locis ex necessitate nature q̇escũt ⁊ nõ mouent̃ ex proprijs locis: nisi per violentiaz. Sed manifestũ est quedã corpoꝝ naturaliũ esse in proprijs locis. necesse est ergo dicere ꝙ quedã quiescant ſ3 locũ: ⁊ ꝙ non omnia localiter mouent̃. ¶ Ultimo aũt epilogando concludit ꝙ ex premissis ⁊ alijs similib⁹ potest quis scire ꝙ impossibile est aut semp omnia moueri: sicut dixit heraclitus: aut semper omnia quiescere: sicẽ dixit zeno ⁊ parmenides ⁊ melissus. Lectio. VI.

At vero neq3 alia quidem semp continuit quiescer̃: alia vero semper moueri: aliquando autem quiescere: ⁊ aliquando moueri nullum. Dicendum autez ꝙ impossibile sit: sicut ⁊ in dictis prius: ⁊ in his. Uidemus eniz in eisdẽ fieri dictas mutationes.

¶ Reprobatis duobus membris premisse diuisiõis: hic reprobat tertiuz quo.s. poni posset: entia diuidi in duas dispositiones tantũ: ita ꝙ quedam semper quiescerent: alia semper mouerent̃: ⁊ ꝙ non sit tertiũ genus entiũ q̃ quãdoq3 moueantur quãdoq3 quiescant. hoc aũt reprobat dupliciter: primo quidez sicut ⁊ predictas duas positiones: ex eo ꝙ repugnat sensui. non solum.n. videmus ad sensum ꝙ quedaz mouentur per qd̕ destruitur pma positio ponentium omnia quiescere semper: ⁊ ꝙ q̃dam quiescũt: per qd̕ destruitur secũda positio ponentiũ oia moueri semper: sed etiam videm⁹ ꝙ in eisdem rebus fiunt predicte mutationes seu variatiões de motu in q̇etem: ⁊ de quiete in motũ: per quod apparet ꝙ aliq̃ sunt que qñq3 mouentur: ⁊ qñq3 q̇escunt. ¶ Secundo ibi.

¶ Et adhuc quia oppugnat mãifestis dubitãs. Neq3 enim augmẽtum neq3 violentus erit motus: nisi mouebitur extra naturam quiescẽs prius. Generationem igitur remouet ⁊ corruptionem hec ratio. Fere autem ⁊ moueri fieri quiddam ⁊ corrumpi videtur omnibus. In quod quidem enim mutatur fit hoc: aut in hoc. Ex quo autem mutatur corrumpitur hoc aut ab

hinc. ¶ Quare manifestum ꝙ alia quidem mouentur: alia vero quiescunt aliquando. T.c.25.

¶ Reprobat idẽ per hoc ꝙ qui hanc dubitationẽ induceret repugnaret his que sunt manifesta in natura. Primo enim tolleret̃ motus augmẽti. videmus enim motũ augmẽti eẽ in his que non semper augebantur: alioqñ si semper augerentur non esset augmentum ad determinatam quantitatem: sed in infinitum. ¶ Secundo tollitur motus localis violentus: non enim est motus violẽtus: nisi sit aliquid qd̕ extra naturam moueat̃ qd̕ pri⁹ quieuerit scd̕m naturam cum motus violẽtus non sit nisi recessus a q̇ete naturali. Si ergo nullum quiescẽs põt moueri: seq̃tur ꝙ id qd̕ q̇escit nãliter non possit postmodum p violẽtiam moueri. ¶ Tertio excludit ḡnatio ⁊ corruptio p hãc põnẽ. ḡnatio.n. ẽ mutatio de nõ eẽ i eẽ: corruptio vero de esse in non eẽ. ad hoc ergo ꝙ aliqd̕ corrumpatur o3 ꝙ prius fuerit ens per aliqd̕ tempus: ⁊ ad hoc ꝙ generet̃ oportet ꝙ prius fuerit non ens p tẽpus aliqd̕. Qd̕ autem per tempus aliquod ens ẽ vl nõ

ens quiescit: vt large de quiete loquamur. Si igitur nullum quiescens potest moueri: sequit q nihil qd non est per aliquod tempus possit generari: nihil quod non est in aliquo tempore possit corrumpi. Quarto autem vlterius hec positio destruit vniuersaliter omnem motu: qz in omni motu est quedaz generatio z corruptio vel simpliciter vel secundum quid: qd enim in alid mouetur sicut in terminu generat hoc. Quantum ad motum alterationis z augmenti. Aut in hoc. Quantum ad motuz localem: sicut qd mouet de nigro in albu aut de paruo in magnu fit albu aut magnu: quod autem mouetur ad aliquem locu fit existens in loco illo. Sed ex quo alid mutat sicut a termino a quo corrumpitur hoc. In motu alterationis z augmenti vt nigru aut paruu. Aut abhinc. Quantu ad motum localem. qz ergo in omni motu est generatio z corruptio: du pdicta positio tollit generationem z corruptionem: per consequens tollit omnem motum. qz ergo hec que dicta sunt: sunt impossibilia: manifestum fit q quedam mouent non quidem semper sed aliquando: z quedam quiescunt non semper sed aliquando. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Omnia autem velle aliquando quiescere: aliquando autem moueri: hoc iam copulandum ad antiquas rationes.

¶ Inquirit de alijs duobus mebris premisse diuisionis. z primo manifestat suam intentionem. secundo exequit ipsam ibi. Mouentiu igitur z coru que mouentur zc. Circa primu tria facit. Primo ostendit ad qua positionem pertineat qrtum membz. scdo ea que dicta sunt in isto capitulo recolit ibi. Principium autem iteru faciendu z cete. Tertio ostendit quid restat dicendu ibi. Reliquu autem considerandum z cete. Dicit ergo primo. q ponere q omnia quandoqz qescut z quandoqz mouentur: hoc iam pertinet ad antiqs rationes qs tetigimus disputantes de mot9 sempiternitate. hoc enim posuisse videtur precipue Emped. q omnia quandoqz mouent sub dominio amicitie z litis: z quandoqz qescant intermedijs temporibus. ¶ Secundo ibi.

¶ Principiuz autez iterum faciendum a nunc determinatis idez quod quidez incepimus pri-
T.c.26. us. ¶ Aut eni oia quiescunt aut omnia mouentur: aut hec quidez quiescunt: hec autez mouentur eorum que sunt. Et si alia quidez quiescunt. alia vero mouentur eorum que sunt: necesse est aut omnia aliquando quide quiescere: aut omnia aliquando moueri: aut quedam semper qescere: alia vero moueri ipsoru.

T.c. 5. pa°. ¶ Resumit ea que dicta sunt in isto capitulo. z primo resumit ea que dicta sunt in diuisione supraposita: secudo reprobationem prime partis qua ponit omnia qescere semper ibi. Quod quidem igit non possibile zc. Tertio reprobationem alioz duoz membroz ibi. Similiter autem impossibile zc. Dicit ergo primo q ad manifestandu magis intentionem sequentiu debemus incipere ab his q nuper determinauimus sumentes idem principiu qd pri9. scilicet q entia oportet primo q se habeant in aliqua haz triu dispositionu scilicet q vel omnia quiescant: vel omnia moueant: vel q quedaz qescant z quedam moueant. z hoc tertium iterum in tria diuidit: quia si eorum que sunt quedam quiescut z quedam mouent: necesse est q vel omnia sic se habeat: q quandoqz quiescant z quandoqz moueantur: vel q quedam semp qescant: qdam aut semp moueant: vel q cu his duob9 apponat tertiu mebz. s. q alia sint que qescant aliqn z no semp: alqs qnqz motis z no semp. ¶ Deinde cu dic.

¶ Quot quidem igitur non possibile sit omnia qescere: dictu est prius. Dicemus autem z nuc. Si enim secudum veritatem sic se habet: sicut quidam dicut esse q est infinituz z imobile: sed non qd videtur secudum sensuz: sed mouentur multa eorum que sunt. Si quidem igitur opinio est falsa: aut omnino opinio: z motus est: z vtiqz si phantasia: z si aliquando quidem sic videatur: aliquando autem aliter. Phantasia qdem z opinio motus quidaz esse videtur. Sed de hoc quidem intendere z querere rationem quorum dignius habemus qz ratione indigere male iudicare est melius z peius: z credibile z non credibile: z principium z non principium.

¶ Reprobat primum membrum z dicit q supra dictuz est q non sit possibile omnia quiescere semper: sed z nuc etiam aliquid est addendum. z duo dicit cotra hanc positionem. Primo quidem q necesse est ponere aliquem motum saltem in anima: qz si aliquis velit dicere q secudum veritatem sic se habet q nihil mouet: sicut dixerunt sequentes melissum qui posuit q ens est infinitum z immobile: sed tamen non videt ita secudum sensum: sed multa entiu mouent vt sensus iudicat. Si ergo aliquis dicat q ista opinio est falsa qua opinamur qdam moueri: adhuc seqt q motus sit: qz si opinio falsa e: motus est: z vniuersaliter si opinio est: mot9 est. z similiter si phantasia est: motus est. z hoc ideo: qz phantasia est qdam motus sensitiue partis fact9 a sensu scdm actu opinio etiam qdam mot9 est ronis ex aliquibus ratiocinationibus procedens. Sed adhuc manifestius sequit q motus sit in opinione vel phantasia: si aliquado videat nobis sic esse: aliquando aliter: qd cotingit cu quadoqz vident nobis aliqua quiescere: qnqz vero non quiescer. Sic ergo omnino sequitur q motus sit. ¶ Secudo contra hanc opinionem dicit q apponere intentionem ad destruendu hanc opinionem: z qrere rationem ad probandu illas res qs debemus habere in maiori dignitate q q ratione indigeant: quia. s. habent vt per se manifesta: hoc inq facere nihil est alid q male iudicando discernere inter melius z peius in moralib9: z inter credibile: z incredibile in logicis: z inter principiu z non principium in demonstratiuis. qui enim querit rationem ad probandum ea que per se sut manifesta: z sic habent vt principia: non cognoscit ea esse principia du ea per alia principia probare intendit. Similiter videt q non sciat cognoscere quid sit credibile z icredibile: qz id qd est p se credibile per alid pbare intendit: ac si non esset per se credibile. nec etiam inter melius z pei9 posse discernere videtur: q magis manifesta per min9 manifesta probat. est autem per se manifestum aliq moueri. non ergo ad hoc debet esse nostra intentio: vt hec probare rationibus nitamur. ¶ Tertio ibi.

¶ Similiter autem z impossibile est z omnia moueri: aut alia quidem semper moueri: alia vero semper quiescere. Ad omnia enim hec sufficiens est vna fides. Videmus enim quedaz aliquando quidem quiescere: aliquando qui-

dem moueri. Quare manifestuz est: ꝙ ipossibile sit similiter omnia quiescere: ⁊ omnia moueri continue: ex eo ꝙ alia quidē semper mouentur: alia vero quiescunt semper.

C Excludit alia duo mēbra premisse diuisiōis. ⁊ dicit ꝙ sicut impossibile est omnia quiescere semper: ita etiā impossibile est omnia moueri semper: aut etiaz ꝙ alia semper moueant ⁊ alia semper quiescant: ita ꝙ nihil sit qd quandoqꝫ moueat ⁊ qñqꝫ quiescat. cōtra omnia hec sufficit fidem facere per vnū mediū: quia. s. videm⁹ ꝙ quedā qñqꝫ mouent ⁊ qñqꝫ iterū q̄escūt. vñ manif^m ē ꝙ impossibile est dicere ꝙ oīa ꝯtinue q̄escāt qd erat p^m mēbruz: ⁊ ꝙ oīa ꝯtinue moueant. qd erat 2^m mēbꝝ: vel ꝙ quedam semper moueantur ⁊ quedam semper quiescant: ⁊ nihil sit medium. C Deinde cum dicit.

Tex. 17. C Reliquuz ergo considerandū est: vtruz oīa huiusmodi possibilia moueri ⁊ quiescere. Aut quedā quidez sic: aliqua vero semper quiescunt: aliqua vero semper mouentur. Hoc eniz demōstranduz est a nobis.

C Ostendit quid restat dicendum: ⁊ concludit ex premissis ꝙ cum tria membra premisse diuisiōis stare non possint: relinquitur cōsiderandum qd mēbrum aliorꝝ duorum sit verius: vtrum. s. ꝙ omnia sint possibilia moueri ⁊ quiescere: aut q̄dam sint possibilia moueri ⁊ quiescere: ita tñ ꝙ aliq̄ sint q̄ semꝑ q̄escāt: ⁊ aliq̄ q̄ semꝑ moueant: hoc. n. vltimū est qd demonstrare intendimus. Sic eniz ostendetur primum motum esse sempiternum ⁊ primū motorem esse immobilem. Lectio. VII.

Mouentiuz igitur ⁊ eorū que mouentur: alia quidē mouent ⁊ mouentur secunduz accidens: alia autez per se ipsa. Secunduz accidens quidē: vt quecunqꝫ in eo ꝙ sunt in mouentibus: aut in his que mouentur: ⁊ que sunt secunduz partes. alia autez per seipsa quecunqꝫ non in eo ꝙ sint in mouente. aut in his que mouentur in eo ꝙ pars aliquaz ipsoruz mouet aut mouetur. Eorꝝ autez que mouentur per se: alia quidez a seipso: alia vero ab alio. ⁊ alia quidez natura: alia vero violentia: ⁊ extra naturā.

C Postq̄ phs suam intentionem manifestauit: hic incipit prosequi suam intentionē. s. non omnia qñqꝫ moueri ⁊ quandoqꝫ quiescere: sed aliq̄d esse omnino immobile: aliquid aūt qd semper mouet. Diuidit autem ista pars in duas. In prima ostendit primū mouens esse imobile. In scd̄a ostendit primuz mobile semper moueri ibi. At vero si aliqd est. Prima pars diuidit in duas. In prima ostendit primū mouēs esse imobile ex ordine mouētiū ⁊ mobiliū. In secunda ex sempiternitate motus ibi. Et iterum considerans ⁊c̄. Prima pars diuiditur in partes duas. In prima ostendit primū mouēs esse imobile. In scd̄a ostendit ipsum esse perpetuū ibi. Quoniaz aūt oz.
lec. i. Circa primū duo facit. primo ostendit quoddam qd est
T. cō. 2. necessariū ad probationē sequētiū. s. ꝙ omne qd mouet ab alio moueat. secundo ostendit propositum ibi. Hoc aūt dupliciter. Ostenderat siquidem supra. in principio. 7. oē qd mouet ab alio moueri rōne cōi accepta ex parte ipsius motus: sed q2 incepit applicare motum ad res mobiles: illud ꝙ supra vniuersaliter est ostēsum hic ostēdit vniuersaliter verificari in omnibus mobilibus ⁊ mouentibus. Vñ p̄ma pars diuidit in partes duas. in p̄ma ponit diuisionē mouētiū ⁊ mobiliū. In scd̄a manifestat ꝓpositum in singulis ibi. Et maxime moueri. Circa primū duo facit. Primo diuidit mouentia ⁊ mobilia. scd̄o manifestat positā diuisionē ibi. Qz. n. ipz a seipso. Primo ḡ pōit tres diuisiōes mouētiū ⁊ mobiliū: qrū p^a ē ꝙ mouētiū ⁊ mobiliū q̄dā mouēt seu mouent̄ p accñs: q̄dam aūt per se. ⁊ accipit hic per accidens large scd̄m ꝙ comprehendit sub se etiam qd est scd̄m partem. Unde exponens q̄ dixerat. Per accidens. Subdit ꝙ per accidens moueri aut mouere dicitur duplr. Primo quidē dicunt̄ mouere per accidens quecunqꝫ mouere dicuntur ex eo ꝙ insunt aliquibus mouentibus: sicut cū dr̄ musicū sanare: q2 his cui inest musicū sanat: ⁊ similiter dicunt̄ moueri per accidens ex eo ꝙ insunt his que mouent̄ vel sicut locatū in loco: prout dicimus hominē moueri q2 nauis mouetur in qua est: vel sicut accñs in subiecto: prout dicimus album moueri: q2 corpus mouet̄. Alio modo dicunt̄ aliq̄ mouere vel moueri: q2 mouent aut mouentur scd̄m partem: sicut homo dicitur percutere aut percuti: q2 manus percutitur aut percutit: p se aūt dicunt̄ moueri aut mouere per remotionē duorꝝ predictorꝝ: q2. s. nec dicunt̄ mouere aut moueri ex eo ꝙ sint in alijs que mouent aut moueant: neqꝫ ex eo ꝙ aliqua pars ipsorꝝ moueat aut moueat̄. Omissis igitur his que mouent ⁊ mouent̄ per accidens: subdiuidit ea que mouent̄ per se primo quidē: q2 eorꝝ que mouent̄ per se. Alia mouent̄ a se ipsis: sicut animalia. Alia vero ab alijs sicut inaiata. Tertiam diuisionem ponit quia alia mouentur secūdum naturam: alia extra naturam. Secundo ibi.

C Quot eni ipsum a seipso natura mouetur: vt qdlibet animaliuz: mouetur enim animal a seipso. Quorūcūqꝫ autem principiū motus in seipsis est: hoc natura dicimus moueri. Unde animal quidez totū natura ipsum seipsum mouet. Corpus autem secundū ꝙ est corpus: contingit ⁊ natura ⁊ extra naturam moueri. Differunt enim secundum qualem motum quod mouetur eueniat: ⁊ ex quali elemento constet. Et eorum que mouentur ab alio: alia quidem mouentur natura: alia vero extra naturaz. Extra naturaz quidem vt terra sursuz. ⁊ ignis deorsum. Amplius autem partes animaliū multotiens mouentur extra naturam iuxta positionez ⁊ modos motus.

C Manifestat qualiter inueniat̄ secūdū nām ⁊ extra naturā in his que mouent̄ a seipsis ⁊ que mouent̄ ab alio. Et primo dicit de his que mouent̄ a seipsis: sicut sūt animalia que mouent seipsa: ꝙ mouentur secūdum nāz. qd probat per hoc ꝙ mouent̄ a p̄ncipio intrinseco. Illa aūt dicim⁹ a natura moueri quorꝝ p̄ncipiū motus in ipsis ē. Unde manifestum est ꝙ mot⁹ aialis quo mouet seipsuz: si cōparetur ad totuz animal ē naturalis: q2 est ab aīa q̄ est natura ⁊ forma animalis: sed si cōparet̄ ad corp⁹: cōtingit hmōi motū ⁊ eē nālem ⁊ extra naturā. hoc. n. considerandū erit scd̄m dr̄iaz mot⁹ ⁊ elementi ex quo ꝯstat animal. si enim animal constat ex elemēto graui predominanti. sicut corpus humanū: ⁊ moueat̄ sursum: erit motus violentus quantū ad corpus. si v̄o moueat̄ deorsuz

erit motus corporis naturalis. Si aūt essent aīalia aliq̄ corpore aerea: vt q̄dam Platonici posuerūt de illis esset ecōtrario dicendum. Scd̄o manifestat qualr̄ inueniat mot⁹ violentus ⁊ naturalis in his que mouent̄ ab alio. ⁊ dicit ꝙ hoꝝ q̄dam mouent̄ scd̄m nāz: vt ignis sursuz: terra deorsuz: q̄dā vero extra nām: vt terra sursū ignis deorsū: q̄ est mot⁹ violent⁹. Tertio ponit aliū modū innaturalis mot⁹ in aīalib⁹: scd̄z .s. ꝙ multotiēs ptes aīalium mouent̄ extra nāz si ꝯsiderent̄ rōnes ⁊ modi nālis mot⁹ i partib⁹ aīalium. sicut homo brachia flectit ad anteri⁹: tibias aūt ad posterius: canes vero ⁊ equi ⁊ hmōi aīalia anteriores pedes ad posteri⁹: posteriores v̇o ad anterius. Si aūt fiat motus in aīalibus per ꝯtrarium erit motus violentus: ⁊ extra naturā. ¶ Deinde cum dicit.

[.de hy-] [storijs] [animalium] [circa prin] [cipium.]

T.c.28. ¶ Et maxime moueri a quodaz quod mouetur in his que extra naturam mouentur est manifestum: propter id quod manifestum est ab alio moueri: postea autem que sunt extra naturam: eorum autem que sunt secundum naturam ipsa a seipsis: vt animalia: hoc enim non immanifestum est: si ab aliquo mouentur: sed quomodo oportet accipere ipsum mouens ⁊ quod mouetur: videtur enim ꝙ ibi sit accipiendum sicut in nauibus ⁊ non natura subsistētibus: sic ⁊ in animalibus esse diuisum mouens: ⁊ quod mouet: ⁊ sic omne ipsum seipsum mouet.

¶ Probat omne quod mouet̄ ab alio moueri. Et p̄mo ōndit in q̄b⁹ sit manifestū. Scd̄o ōndit de his in q̄b⁹ est dubiū ibi. Maxime aūt dubitat̄ ⁊c̄. Relictis aūt his q̄ mouent̄ p accñs: q: ipsa nō mouent̄: sed dicūr moueri: ex eo ꝙ q̄dam alia mouent̄. inter ea que per se mouent̄ maxime in his que mouent̄ per violētiam ⁊ extra nām: manifestū est ꝙ id qd̄ mouet̄ ab alio mouet̄. manifestū ē.n. ꝙ ea q̄ per violentiam mouent̄ ab alio mouent̄ ex ipsa violentiu diffinitione. est.n. violentū vt dr̄ in tertio. Ethi. cuius p̄ncipiū est extra nil ꝯferente vim passo. Post ista vero que mouent̄ per violentiam manifestū est ꝙ id qd̄ mouet̄ ab alio mouet̄. In his que mouent̄ scd̄m naturā a seipsis: sicut aīalia dicunt̄ seipsa mouere. In his enim manifestū est ꝙ aliquid ab alio mouet̄. Sed dubiū pōt esse quomodo oporteat accipere: in ipsis mouens ⁊ qd̄ mouetur. q̄tum enim ex primo aspectu apparet ⁊ scd̄m ꝙ multis videt̄: sicut in nauibus ⁊ in aliīs artificialibus que non scd̄m naturaz: diuersum est qd̄ mouet ab eo qd̄ mouetur: sic ⁊ in animalibus Videt̄.n. ꝙ hoc modo se habeat anima que mouet ad corpus quod mouetur: sicut nauta ad nauim: vt dicitur in secundo de anima. Et per hunc modum videtur ꝙ totum animal seipsum moueat inq̄tuz vna pars eius aliam mouet: vtrū aūt se habeat anima ad corpus sicut nauta ad nauim in libro de anima inquirendum relinquit. ꝙ aūt sic aliquid dicatur se ipsum mouere inquantū vna pars eius mouet ⁊ alia mouet̄ in sequentibus ostendetur. ¶ Secundo ibi.

[L]ec.1.
[T].cō.2.

[L]ec.9.

¶ Maxime autem dubitat̄ reliquum dicte vltime diuisionis. Eoꝝ enim que ab alio mouent̄: hec quidem extra naturam posuimus moueri: alia autez relinquunt̄ contraponi: quia natura. Hec autem sunt que dubitationem afferunt: a quo mouentur: vt leuia ⁊ grauia. Hec enim in oppositos locos violentia mouent̄. ¶ In prioꝛ autem leue quidem sursum. graue autem deorsum natura. a quo autem non adhuc manifestum: sicut cum moueant̄ extra naturam. T.c.29.

¶ Manifestat ꝓpositū in his in q̄bus est magis dubiuz. ⁊ circa hoc facit tria. Prio pōit in q̄b⁹ sit magis dubiuz oē qd̄ mouet̄ ab alio moueri. q: .s. in grauib⁹ ⁊ leuib⁹ cū s̄m nāz mouent̄. Scd̄o ōndit ꝙ hmōi nō mouēt seipsa ibi. Et nāq ipsa a seipsis ⁊c̄. Tertio ōndit a quo moueant̄ ibi. Sz accidit ⁊ hoc. Dicit ergo p̄mo: ꝙ ex quo maxime māifestū est qd̄ mouet̄ ab alio moueri in his q̄ mouent̄ p violētiā ⁊ post hec in his q̄ mouēt seipsa maxime vr̄ dubiū in residuo mēbro vltie diuisionis: siue in his q̄ nō mouēt seipsa ⁊ tñ mouent̄ naturalr̄. Ultimā aūt diuisionē dicit istam .s. ꝙ coꝝ q̄ mouent̄ nō a seipso sed ab alio: q̄dā mouent̄ extra nāz: q̄dā v̇o cōtrario mouent̄ s̄m nāz: ⁊ in istis du^m est a quo moueant̄: sic̄ sūt grauia ⁊ leuia: q̄ q̄dē in ꝯtria loca mouent̄ p violētiā: sz in ꝓpria s̄z nāz: leue .s. sursuz: graue v̇o deorsuz. Sz a quo moueant̄ nō est manifestū cum mouent̄ s̄m nām: sicut est manifestum cum mouentur extra naturam. ¶ Secundo ibi.

¶ Et nanq ipsa a seipsis dicere impossibile est. Uitale enim hoc ⁊ animatorum est proprium. Et facere stare posse ipsa s̄m seipsa. Dico autem velut si ambulandi causa inest ipsi. ⁊ non ambulandi.

¶ Probat ꝙ hmōi nō mouēt seipsa q̄tuor rōnib⁹. Quarum p̄ma est ꝙ mouere seip̄m ꝑtinet ad rōnē vite: ⁊ est ꝓprie animatoꝝ. motu.n. ⁊ sensu discernimus aīatū ab īnaīato: vt dr̄ in p̄mo de aīa. manifestuz est aūt hec non esse viua: seu aīata. non ergo mouēt seipsa. Scd̄a rō ponitur ibi. Et facere. Que talis est. quecūq mouēt seipsa possūt etiā sibi esse cā q̄etis: sic̄ videm⁹ ꝙ aīalia per suū appetitū mouent̄ ⁊ stant. si ḡ grauia ⁊ leuia mouerēt seipsa motu naturali: possent facere stare seipsa: sic̄ si aliquis est sibi causa ambulandi: est etiaz sibi cā non ambulandi. hoc aūt videmus esse falsum: q: hmōi non q̄escūt extra ꝓpria loca: nisi ꝓpter aliquā cāz extrinsecaz ꝓhibentez motum ipsoꝝ. ergo non mouent seipsa. ¶ Sed q: posset aliquis dicere ꝙ hmōi ⁊ si nō sint sibi cā standi extra ꝓpria loca: sūt tamen sibi causa standi in ꝓpriīs locis: subiungit tertiam rationem ibi. Lec.3. in p̄n°.

¶ Quare si in ipso est sursum ferri igni: manifestum est ꝙ in ipso ⁊ deorsum. Irrationabile autem est s̄m vnum motum moueri soluz hec a se ipsis: siquidem seipsa mouent ipsa.

¶ Que talis est. irrōnabile est dicere ꝙ illa q̄ mouent se ipsa moueant̄ solū a seipsis s̄z vnū motū: ⁊ nō pluribus motib⁹: q: qd̄ mouet seipsum nō hz motū determinatuz ab alio sz ipz sibi determinat motū: ⁊ q̄nq determinat sibi hūc motū: ⁊ q̄nq aliū. Unde est in potestate ei⁹ qd̄ mouet seipsum ꝙ determinet sibi hūc vel illum motum. Si ergo grauia ⁊ leuia mouerēt seipsa: sequeret̄ ꝙ si in potestate ignis eēt ꝙ moueret̄ sursuz: ꝙ in potestate ei⁹ eēt ꝙ moueret̄ deorsuz: qd̄ nunq̄ videmus accidere: nisi ex causa extrinseca. nō igit̄ mouēt seipsa. Est aūt sciēdū ꝙ iste due rationes sūt ꝓbabiles scd̄m ea que apparent de mouentib⁹ seipsa que sunt apud nos: que q̄nq inueniunt̄ moueri hoc motu: q̄nq alio: q̄nq ēt q̄escere. Unde nō dixit īpossibile est. sz irrōnabile: q̄ mō loquendi in ꝓbabilib⁹ vti ꝯsueuit. ōndet.n. īferi⁹ ꝙ si aliq̄d est mouens seipz in quo mouēs ē oīno imobile: q illud semp mouet ⁊ vno motu: sz tñ h nō possz dici i grauib⁹ ⁊ leuib⁹ i q̄b⁹

T.c.29. nō est aliqd qd nō moueat̄ p se vel p accidēs cū ēt generent̄ ꝛ corrūpant̄. ¶ Quartam ratonē ponit ibi.

¶ Amplius quomodo contingit continuū aliquod ꝛ ipsum seipsum mouere: sm enim vnū T.c.30.
ꝛ continuū non tactu sm hoc impossibile est.
Sed sm q diuiditur: si hoc quidem aptum natum facere: illud vero pati. Neqꝫ ergo nullum horum ipsum seipsum mouet: consita enim sunt neqꝫ aliud continuum nullum: sed necesse est diuidi mouens in vnoquoqꝫ ad id quod mouet: sicut in animatis videmus: cū moueat aliquod animatorum ipsa.

¶ Que talis ē. nullū ꝯtinuū mouet seipꝫ. grauia aūt ꝛ leuia sūt ꝯtinua: ḡ nihil hoꝝ mouet seipꝫ. Q aūt nullū ꝯtinuū seipꝫ moueat: sic pbat. qꝛ mouens ad motū se hꝫ sicut agēs ad patiēs. cū aūt agēs sit ꝯtriū patiēdi: necesse ē q diuidat̄ id qd ē aptū natū agere ab eo qd est aptū natū pati. sꝫ qd ḡ aliq̄ sunt nō ꝯtacta adinuicē: sꝫ sūt oīo vnū ꝛ ꝯtinuū ꝛ q̄ntitate ꝛ forma: scdꝫ hoc nō pnt pati abinuicē. Sic ḡ seq̄tur q nullū ꝯtinuū moueat seipꝫ. sꝫ necē est q mouēs diuidat̄ ab eo qd mouet̄: sicut apparet cū res inaīate mouent̄ ab aīatis: vt lapis a manu. Vñ ꝛ in aīalibꝫ q̄ mouēt seipa est magis q̄dā colligatio ptiū q pfecta continuatio: sic enim vna pars pōt moueri ab alia: qd non inuenit̄ in grauibꝫ ꝛ leuibꝫ. Lectio. VIII

T.c.31. SEd accidit ꝛ hec ab aliquo semper moueri: fiet autem vtiqꝫ manifestū diuidentibus causas. Est autē ꝛ in mouentibꝫ accipere que dicta sunt. Alia quidem enim extra naturam ipsorum motiua sūt: vt vectis non natura grauis motiuꝫ est. Alia vero natura: vt actu calidū motiuū est potentia calidi: similiter aūt ꝛ in alijs huiusmodi est. Et mobile autem similiter natura q potentia quale aut quantum: aut vbi est cum habeat principium huiusmodi in seipso.

¶ Postq̄ ostēdit q grauia ꝛ leuia nō mouēt seipa: hic ostēdit a q̄ moueant̄. ꝛ pmo ostēdit a q̄ moueant̄. scdo ꝯcludit pncipale itētū ibi. Si igit̄ oīa q̄ mouēt ꝛc̄. Circa pmū duo facit. pmo ōndit q nālr mouent̄ ab aliq̄. Scdo inq̄rit a quo moueant̄ ibi. Qm̄ aūt q poᵃ ꝛc̄. Dicit ergo pmo: q ꝛ si grauia ꝛ leuia nō moueāt seipsa. tn̄ mouent̄ ab aliq̄. ꝛ hoc pōt mānifestari si distinguant̄ cāe mouētis. sic. n. in his q̄ mouent̄ est accipe q̄dā sꝫ nāꝫ moueri: ꝛ q̄dā extra nāꝫ: ita ꝛ in mouētibꝫ q̄dā mouēt extra nāꝫ: vt vectis. i. baculus n̄ nālr motiuꝫ corpis grauis puta lapidis: q̄dā vō mouēt scdꝫ nām: sic qd est actu calidū nālr mouet id qd scdm suā nāꝫ est potentia calidū: ꝛ silr est in alijs talibꝫ. ꝛ sic qd est in actu nālr mouet: ita id qd est in Lect.1.
T.c.33. potētia nālr mouet̄: vel scdꝫ q̄litatē: vel sꝫ q̄ntitatē vl sꝫ vbi: ꝛ qꝛ in scdo dixerat q illa mouent̄ nālr quoꝝ pnᵐ motꝫ in ipsis ē p se ꝛ nō sꝫ accñs: ex quo possꝫ videri q id qd est in potētia tm̄ calidū cū sit calidū nō mouet̄ nālr: tāq̄ pncipio actiuo motꝫ exterꝫ existēte: quasi ad hāc obiectionē excludēdā subiūgit. Cū hēat pnᵐ hmōi i seipo ꝛ nō scdm accñs. Quasi dicat. q ad hoc q motꝫ sit nālis sufficit q hmōi pncipiū. s. potentia de q̄ fecerat mētionē: sit in eo qd mouetur p se ꝛ nō per accñs: sicut scānum est potētia combustibile: nō inq̄tū est scānum: sed inquantum est lignum. ¶ Unde hoc quod dixerat.

¶ Et non sm accidens. Erit enim idem ꝛ q̄ntū ꝛ quale: sed alteri alterꝫ accidit: ꝛ non sm se existit. Ignis itaqꝫ ꝛ terra mouent̄ ab alio violentia qdem: cū extra naturam: natura autem cum in ipsorum actus potentia entia.

¶ Exponēs hoc dicit q ꝯtigit idē subiectū eē ꝛ q̄ntū ꝛ q̄le: sꝫ vnū eoꝝ p accñs se hꝫ ad aliō ꝛ nō p se. qd ḡ ē potētia q̄le ē ēt potētia q̄ntū: sꝫ p accñs. qꝛ igit̄ qd est in potētia nālr mouet̄ ab alio qd ē in actu: nihil aūt scdꝫ idē est potentia ꝛ actu: seq̄tur q neqꝫ ignis neqꝫ terra neqꝫ aliqd aliō moueat̄ a se sꝫ ab alio. mouent̄ q̄dē ignis ꝛ terra ab alio: sed p violentiā: cū motꝫ eoꝝ est extra nālem ipsoꝝ potentiā: sed nālr mouent̄ cū mouent̄ in actꝫ pprios ad quos sunt in potētia scdm suā naturā. ¶ Scdo ibi.

¶ Quoniam aūt q potentia multipliciter dicit̄: hec cā est non esse manifestū a quo hmōi mouent̄ vt ignis sursū: terra vero deorsum. T.c.32.

¶ Ostendit a quo moueant̄: ꝛ qꝛ qd est in potētia moueatur ab eo qd est in actu. pmo distinguit potētiā: scdo ex hoc ostendit a quo hmōi moueant̄ ibi. Potentia aūt est leue. Circa pmū tria facit. pmo ōndit necessariū esse cognoscere quot modis aliqd dr̄ esse in potentia: scdo manifestat ibi. Est aūt potētia. Tertio soluit ex hoc quandam q̄ōnē ibi. Et tn̄ queritur. Dicit ergo primo: q ideo non est manifestū a quo grauia ꝛ leuia mouent̄ suis motibus naturalibus: vt puta ignis sursum ꝛ terra deorsū: qꝛ ens in potentia dr̄ multipliciter. ¶ Secundo ibi.

¶ Est autem potentia aliter addiscens sciens: ꝛ habens iam scientiā ꝛ non considerans. Semper aut cum simul actiuū ꝛ passiuū sunt: fit aliquando actu qd in potentia: vt addiscens ex potentia ente alterꝫ fit potentia. habens enim scientiā non considerans aūt: potentia est sciens quodāmodo. sed non sicut ꝛ ante addiscere. Cū aūt sic habeat: si aliqd non prohibeat operat̄ considerat: aut erit in contradictione ꝛ ignorantia.

¶ Distinguit esse in potētia. ꝛ primo in itellectu: scdo in qualitate ibi. Similiter aūt hic se habēt. Tertio in motu locali ibi. Similr autē se hñt. Dicit ergo pmo: q alr est in potētia ad sciam ille qui adiscit ꝛ nōdum hꝫ habitum scie: ꝛ ille qui iam hꝫ habitum scie: sed non considerat vtens habitu. ex prima aūt potentia in scdam reducit̄ aliqd: cū actiuū suo passiuo ꝯiungit̄. ꝛ tūc passiuū p pñtiā actiui fit in tali actu q̄ adhuc ē in poᵃ. sic addiscēs p actionē docētis reducit̄ de potētia in actum cui actuꝫ ꝯiūgit̄ altera potētia. ꝛ sic existēs in potētia pma fit i alia potētia. qꝛ iā hñs sciā ꝛ nō ꝯsiderās: quodammō est in potētia ad actū scie: sꝫ nō eodem mō sicut anteq̄ adisceret. ḡ de potētia pma reducit̄ i actū cui adiūgit̄. scda pō p aliqd agēs. s. p docētē. sꝫ qñ sic se hꝫ q hꝫ hitū scie nō oꝫ q reducat̄ i 2ᵐ actū p aliqd agēs: sꝫ stati p seipꝫ opat̄ ꝯsiderādo: nisi sit aliqd phibēs. puta occupatio vel ifirmitas aut volūtas. vl̄ si n̄ ipeditꝫ n̄ possꝫ ꝯsiderare: tunc n̄ eēt i hitu scie: sꝫ i eiꝫ ꝯtrio. s. in ignorātia. ¶ Scdo ibi.

¶ Similiter autem hec se habent ꝛ in physicis. Frigidum enim potentia est calidum. cum autē fuerit mutatum: iam ignis est. Ardet autem nisi aliquid prohibeat ꝛ impediat.

¶ Manifestat idē in q̄litatibꝫ. ꝛ dicit q sicut dcm̄ ē de poᵃ ad sciendū in aīa: ita est ēt in corporibus nālibus. corpꝫ

enim cum est actu frigidum est potentia calidum: sicut ignorans est potentia sciens: sed cum fuerit productum p trāsmutationē vt habeat formā ignis tūc iam ē ignis in actu habens virtutem opandi: ꝛ operat statim com burendo nisi aliquid prohibeat in contrarium agendo: vel qualitercunqꝫ aliter impediat: puta subtrahēdo cō bustibile: sicut dictum est ꝙ postq̄ aliqs adiscendo fact⁹ est sciēs statiꝫ ꝯsiderat nisi aliqd ipediat. ℭ Tertio ibi.

ℭ Similiter aūt se habet ꝛ circa graue ꝛ leue. Leue.n.fit ex graui. vt ex aq̄ aer. hic eniꝫ potentia primū. ꝛ iā leue operabit mox nisi aliqd prohibeat. Actus aūt leuis est alicubi esse ꝛ sursum. Prohibet aūt cū in contrario loco fit. similiter ꝛ hoc se habet in q̄ₜo ꝛ quali.

ℭ Manifestat idem in motu grauiū ꝛ leuiū: ꝛ dicit ꝙ similiter leue fit ex graui sicut ex frigido calidū: vtputa cum aer qui est leuis fit ex aqua que ē grauis: hec ergo. s. aqua primo est in potentia leuis. ꝛ postmodū fit leuis in actu: ꝛ tūc stati hꝫ operationē suā nisi aliqd ꝓhibeat. Sed iam leuis existens comparat ad aliqd sicut potentia ad actum: actus.n. leuis inq̄tum hmōi est esse in aliquo loco determinato. idest sursum. Sꝫ prohibetur ne fit sursum per hoc ꝙ est in contrario loco. s. deorsuꝫ. q2 non potest esse simul in duob⁹ locis. Unde illud qd̄ detinet leue deorsum ꝓhibet ipsum esse sursum. ꝛ sicut dictum est in motu locali: ita ēt dicendū est de motu scd̄m quantitatem vel qualitatem. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et tamen queritur hic quare in ipsorum locū mouentur grauia ꝛ leuia. Causa auteꝫ est. quia apta nata sūt ꝛ hoc est graui ꝛ leui esse hoc quidem eo ꝙ sursum illud autem eo ꝙ deorsum determinatum.

ℭ Soluit q̄dam qōnē scd̄m premissa. licet enim act⁹ leuis sit esse sursum: tn̄ a q̄busdam querit q̄re grauia ꝛ leuia mouent in propria loca. Sed cā hui⁹ est. q2 habent nālem aptitudinem ad talia loca: hoc enim est esse leui habere aptitudinem ad hoc ꝙ sit sursum: ꝛ hec est etiaꝫ ratio grauis habere aptitudinem ad hoc ꝙ sit deorsuꝫ. Unī nihil est aliō querere quare graui⁹ mouet deorsum: q̄ querere quare est graue: ꝛ sic illud idem qd̄ facit ipm graue facit ipꝫ moueri deorsuꝫ. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Potentia autē est leue ꝛ graue multipliciter: sicut dictum est. Cūqꝫ enim sit aqua: potentia quodāmodo est leue. Et cum aer est adhuc in potentia. Contingit eniꝫ impeditū non sursum esse. Sed si auferatur impedimentum agit ꝛ semper sursum fit. Similiter autem ꝛ quale ad actum esse immutat. Hoc enim considerat sciens: nisi aliquid prohibeat: sustinens autem ꝛ prohibens mouens est: sicut mouet: est autem sicut non: vt est columnas diuellens: aut lapidem remouens: aut a vase aquam. Secundum accidens enim mouet: sicut repercussa spera non a pariete mota est sed a proijciente. Quod quidem igitur nihil horum ipsum mouet seipsum: manifestum est: sed motus habens principium non mouendi neque faciendi sed patiendi.

ℭ Ex premissis ostēdit quid moueat grauia ꝛ leuia. ꝛ dicit ꝙ cū id qd̄ est in potētia moueat ab eo qd̄ est i actu: sicut dictuꝫ est: considerandū est ꝙ multipliciter dicitur aliqd esse in potentia leue vel graue. Uno enim modo cū adhuc est aqua est in potentia ad leue. Alio autē modo cū iam ex aqua factus est aer. est tn̄ adhuc in potentia ad actū leuis qd̄ est esse sursum: sicut habens habitū scientie ꝛ non considerans adhuc dr̄ esse in potentia cōtingit.n.ꝙ id qd̄ est leue ipediat ne sit sursū. si ergo auferatur illd̄ impedimentū statim agit ad hoc ꝙ sit sursum ascendendo. sicut ēt dictuꝫ est in qualitate: ꝙ qñ est quale in actu statim tendit in suam actionē sicut ille q̄ est sciens statim cōsiderat nisi aliqd prohibeat. ꝛ silr̄ in motu q̄titatis. q2 exquo facta est additio quanti ad quantum statim seq̄tur extēsio in corpore augmentabili nisi aliqd ꝓhibeat. sic ergo pꝫ ꝙ illd̄ qd̄ mouet. i. remouet hoc qd̄ ē ꝓhibens: ꝛ sustinēs. i. detinens quodāmodo mouet ꝛ quodāmō nō mouet. puta si colūna sustieat aliqd̄ graue ꝛ sic impediat ipm descendere ille q̄ diuellit colūnā quodāmodo dr̄ mouere graue colūne suppositū. ꝛ silr̄ ille qui remouet lapidem qui impedit aquā effluere a vase dr̄ quodammodo mouere aquā. dr̄.n. mouere per accidens ꝛ nō per se. sicut si spera. i. pila repcutiat a pariete p accn̄s q̄dē mota ē a pariete: nō aūt per se: sꝫ a ꝓmo ꝓijciente: paries.n. nō dedit ei aliquē ipetū ad motū sꝫ ꝓijciēs. per accn̄s aūt fuit ꝙ dum a pariete ipediret ne fm̄ impetū ferret eodē impetu manente in ꝯriū motum resiliuit: ꝛ silr̄ ille q̄ diuellit colūnā non dat graui supposito impetū vel inclinationē ad hoc ꝙ sit deorsū. hoc.n. hūit a primo generante qd̄ dedit ei formā quā sequit talis inclinatio. sic igit generās est per se mouēs grauia ꝛ leuia: remouens aūt ꝓhibens per accidēs. ℭ Cōcludit igit manifestū esse ex dictis ꝙ nihil hoꝝ. s. grauiū ꝛ leuium mouet seipsum: sed tn̄ motus eoꝝ est nālis. q2 hn̄t ꝓncipiū motus in seipsis: nō q̄dem ꝓncipiū motiuū aut actiuū. sꝫ ꝓn̄m passiuū: qd̄ ē potentia ad talem actū. Ex q̄ pꝫ ꝯtra intentionē phi esse ꝙ in mā sit ꝓncipiū actiuū. qd̄ q̄dā dicūt esse necessarium ad hoc ꝙ sit motus naturalis. sufficit.n. ad hoc passiuuꝫ principiū quod est potētia naturalis ad actum. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Si igitur omnia que mouentur a natura mouentur: aut extra naturam ꝛ violentia: ꝛ que vi ꝛ extra naturam omnia a quodaꝫ alio. Eoruꝫ auteꝫ que natura iterum quecunqꝫ a seipsis mouentur: ab aliquo mouentur. ꝛ que non a seipsis vt leuia ꝛ grauia: aut enim a generante ꝛ faciente leue ꝛ graue: aut ab impedientia ꝛ prohibentia soluente: omnia ergo que mouentur: ab aliquo mouebuntur. T.c.33.

ℭ Cōcludit ꝯclusionē ꝓncipalr̄ intentā in toto caplo. ꝛ dicit ꝙ si hoc veꝝ est ꝙ oia q̄ p se mouent aut mouent fm̄ nām aut extra nāꝫ ꝛ p violentiam ꝛ de illis que mouent p violentiā manifestū est ꝙ oia mouent nō solum a quodā mouēte. sed ēt a mouēte alio extrinseco. ꝛ iteꝝ inter ea q̄ mouent fm̄ nāꝫ q̄dā mouent a seipsis in q̄bus manifestū ē ꝙ mouent ab aliquo: nō q̄dē extrinseco sed intrinseco. q̄dā ēt sunt q̄ mouent fm̄ nāꝫ nō tn̄ a seipsis. sicut grauia ꝛ leuia. ꝛ hec ēt ab aliquo mouent. vt ostensum est. q2 aut mouent per se a generante qd̄ facit ea esse grauia ꝛ leuia. aut mouent p accn̄s ab eo. qd̄ soluit. i. remouet ea q̄ ipediūt vl̄ remouet nālē motū. sic pꝫ ꝙ oia que mouent: mouent ab aliquo vel intrinseco motore vel extrinseco: quod dicit ab alio moueri. Lectio. IX.

Hoc autez dupliciter: aut.n.non propter seipm est mouens: sed propter alterū qd mouet mouens: aut propter ipz. Et hoc aut mouēs ex se pri mū post vltimū: aut per plura media: vt baculus mouet lapidem: ꝛ mouetur a manu mota ab homine: hic autem non amplius eo ꝙ ab alio moueatur.

¶ Postq̄ phs ondit ꝙ omne qd mouet ab alio mouet: hic incipit ostendere ꝙ necesse est deuenire ad aliquod pmū mouens immobile. ꝛ diuiditur in partes duas. In prima ostendit ꝙ necesse est deuenire ad aliqd primum: qd vel sit immobile vel moueat seipsum. In scda ostēdit ꝙ etiam si deueniat ad aliqd primū qd moueat seipm: necesse est tñ vlterius deuenire ad aliqd primū mouens imobile ibi. Necesse igit oē qd mouet. Circa pmū duo facit. primo ostendit ꝙ non est possibile ꝙ in infinitū aliqd ab alio moueat. In scda ꝙ non est necessariuz ꝙ oē mouens moueat ibi. Ad dicta aūt. Circa primū duo facit. primo ostēdit propositū ascendēdo in ordine mobilium ꝛ mouentium scdo descendēdo ibi. Amplius autez ꝛ sic ipsam. Circa pmū duo facit. primo pmittit quedaz necessaria ad propositam ostēsionem. scdo inducit rōnē ad propositum ostēdēdum ibi. Si ergo necesse Premittit aūt duo: quoꝝ primū est diuisio mouentis. cū.n. dictum sit ꝙ omne motū ab aliquo mouet: cōtingit aliqd esse mouens dupl'r. Uno modo qn̄ non mouet propter seipz.i. ꝓpria virtute: sz qꝛ est motū ab aliquo alio mouente: ꝛ hoc est 2m mouens. Alio modo aliqd mouet propter seipsum. idest propria virtute: nō quia ē motuz ab alio. contingit aūt ꝙ tale mouēs moueat dupl'r. Uno modo ita ꝙ primū mouēs moueat proximū post vltimū. i. id qd est sibi ꝓximū post 2m mouēs: ꝛ hoc contigit qn̄ pmū mouēs mouet mobile per vnū tm̄ mediū: Alio vero modo mouēs mouet mobile p plura media: vt pz cū baculus mouet lapidem: ꝛ mouet a manu: que mouet ab homine: q nō mouet eo ꝙ ab aliquo alio moueat. sic ergo hō est pmū mouens ꝓpter seipsum: ꝛ mouet lapidem per plura media. si autez moueret lapidez manu moueret per vnum medium tantū. ¶ Scdo ibi.

¶ Utraqz igitur mouere dicimus: ꝛ primū ꝛ vltimuz mouentium: sed magis primuz: illd enim mouet vltimum: sed non hoc primum. E sine quidem primo vltimum non mouebit: illud autem si non hoc: vt baculus non mouebit: nisi moueatur ab homine.

¶ Ponit comparationē primi mouentis ꝛ scdi: cū.n. tā primū mouens q̄ vltimū mouere dicamus: dicimus ꝙ magis mouet primum mouens q̄ vltimum. ꝛ hoc pz ꝑ duas rationes. quaruz prīa est ꝙ primū mouēs mouet 2m mouēs. sed non econuerso. scda rō est qꝛ 2m mouens non potest mouere sine pmo: sed primū mouens potest mouere sine scdo: sicut baculus non potest mouere lapidē nisi moueatur ab homine. sed homo potest mouere etiam sine baculo. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.34. ¶ Si ergo necesse est omne qd mouetur ab aliquo moueri: ꝛ aut ab eo quod mouetur: aut ab alio aut non. Et siqdez ab alio quod mouetur: necesse aliquid esse mouens qd non ab alio primum. Si autez huiusmodi primuz: non necesse est esse alterū. Impossibile eniz est in infinitū abire mouens. ꝛ quod mouetur ab alio ipz. Infinitoꝝ.n. non est aliquid primū. Si ergo omne quod mouet: ab aliquo mouetur: primū autem mouens mouetur quidez: non ab alio autez: necesse est ipsuz a seipso moueri.

¶ Ostendit ꝓpositum sm premissa. ostensum est.n. ꝙ oē qd mouet ab aliquo mouet. id aūt a quo mouetur aut mouet aut nō mouet: ꝛ si mouet aut ab alio mouet aut non. hec aūt duo. s. qd mouet ab alio. ꝛ qd mouet nō ab alio: sic se hñt ꝙ posito vno ponit aliud: ꝛ non econuerso: qꝛ si sit aliqd qd mouet ab alio: necesse ē deuenire ad aliqd pmū qd nō mouet ab alio. Sed si ponat aliqd pmū hmōi. s. qd ñ moueat ab alio: nō ē necessariū vlteri⁹ ponere alteꝝ. s. qd mouet ab alio. ꝛ hoc qdē p se māifestū est. sz primū poterat esse dubiū. s. ꝙ si inuenit aliqd ꝙ mouet ab alio: ꝙ inueniat aliqd pmū qd nō mouet ab alio. ꝛ id ꝯñter hoc ꝓbat sic. qꝛ si aliqd mouet ab alio: ꝛ iteꝝ illd ab alio ꝛ nūq̄ est deuenire ad aliqd qd nō moueat ab alio: sequitur ꝙ sit ꝓcedere in infinitū in mouētib⁹ ꝛ motis. ꝛ hoc qdē eē impossibile supra ꝓbatū ē in. 7. sed hic ꝓbat certiori via: qꝛ in infinitis nō est aliqd pmū. Si ergo mouētia ꝛ mota ꝓcedebāt in infinitū nō erit aliqd pmū mouēs. iā aūt dcm ē ꝙ si pmū mouēs nō mouet nec vltimū mouet. nō erit g aliqd mouēs: qd ē māifeste falsuz. Nō est g ꝓcedere in infinitū in hīs ꝙ aliqd moueat ab alio. si ergo nō dētur ꝙ oē quod mouet ab aliq mouet vt ondsuz ē. ꝛ iteꝝ supponat ꝙ pmū mouēs mouet cum ꝓbatū sit ꝙ nō moueat ab alio: necesse est ꝙ moueat a seipo. ¶ Est āt i hac rōne attēdēdū. ꝙ pmū mouēs moueri nō ē hic ꝓbatū. supponit aūt hō sz cōez opionē Platonicoꝝ. q̄tū aūt ad vtutē rōnis nō magis cōcludit ꝙ primū mouens moueat seipz q̄ ꝙ sit imobile. vnde in sequentibus hanc eandem conclusionem sub disiunctiōe inducit. vt infra patebit. ¶ Deinde cum dicit. Lec.2. T.c.4.

T.c.35. ¶ Amplı⁹ aūt ꝛ sic ipsaz hanc eandē rationē est aggredi. Oē.n. mouens aliqd qdez mouet ꝛ aliquo. Aut eniz seipso mouens mouet. aut alio: vt homo ipse. aut baculo. aut vent⁹ proiecit aut ipse. aut lapis quez mouit. Impossibile aūt est mouere sine non ipso mouente ꝛ agente id quo mouet. Sed ꝛ siqdez ipz seipso mouet: non necesse est aliud ē quo mouet. Si vero sit alterū id quo mouet. est aliqd qd mouebit non quod az alio sed seipso. aut in infinituz abibit. Si ergo qd mouet aliqd mouet. necesse est stare ꝛ non in infinituz ire. Si enim baculus mouet. eo ꝙ mouet a manu. ꝛ manus mouet baculū. si aūt ꝛ hanc aliud mouet. ꝛ hanc alterū aliqd mouēs. Cū itaqz aliquo moueat semper alterū. necesse est prius ipsuz seipsuz mouens. Si igit mouet qdez hoc. non aliud aūt mouens ipz. necesse ipz seipz mouere. Quare ꝛ sz hanc rationez quod mouetur aut mox ab ipso mouente mouebit. aut venit aliquando in huiusmodi.

¶ Probat idē descēdēdo ꝛ ē eadē rō cū pmissa q̄tū ad vtutē iferēdi: differēs āt sz ordinē ꝓcessus. iterat āt eaz ad maiorē māifestatōēz. dic g ꝙ ꝑ hdc az rōnē ꝯtigit alio

prosequi. ꝛ premittit ꝓpositiones habentes eandem rationem veritatis cũ supra ꝓmissis: sed alio ordine. supra enim premisit q omne qd mouet ab alio mouet ꝛ q illud a quo mouetur mouet vel propter seipsum vel propter aliud ꝓus mouens: qd erat ꝓcedere ascendendo: hic aũt econuerso descendendo ꝓcedit: dicens q omne mouẽs mouet aliquid ꝛ mouet aliquo vel seipso vel alio inferiori mouente: sicut homo mouet lapidem vel ipse ꝑ seipsum; vel per baculum. ꝛ ventus ꝓicit ad terram aliq aut suo ipulsu: aut per lapidem quem mouet. iterum supra premiserat q vltimum mouens non mouet se sine primo; sed econuerso. loco eius hic dicit q id quo aliqd mouet sicut instrumento: ipossibile est q aliqd moueat sine ꝓncipali mouente quo mouebat ipsuꝫ sicut baculus sine manu. sed si aliquid mouet per seipsum sicut principale mouens: nõ est necesse esse aliud instrumẽtum quo moueat. ꝛ hoc magis manifestum est in instrumentis in quam immobilibus ordinatis: lꝫ habeat eãdem veritatem: q2 non quilibet consideraret 2^m mouens esse instrumentum primi. sicut etiam supra dixerat deducendo q si sit aliquid qd mouetur ab alio: necesse est eẽ aliqd qd non mouetur, sed non econuerso. ita hic dicit descendendo q si inueniatur q illud quo mouens mouet sit alteꝝ sicut instrumentum: necesse est esse aliquid qd mouebit non aliquo instrumento: sꝫ per seipsum: aut procedet in infinitum in instrumẽtis: qd est idem ac si procederet in infinitum in mouentib9: qd est impossibile: vt supra ostẽsum est. si est ergo aliqd mouẽs id qd mouet: necesse est stare: ꝛ non in infinitũ ire: q2 si baculus mouet eo q mouet a manu: sequit q manus moueat baculum. si aũt ꝛ manum aliqd aliud mouet: etiam sequitur econuerso q aliqd mouens moueat manum: ꝛ ita oꝫ q sicut procedit tur in instrumentis motis: ita ꝓcedat in mouentibus q mouent instrumenta. Non est aũt procedere in infinitũ in mouentib9: vt supra ostensum est: g neqꝫ in instrumẽtis. cũ ergo semper alterũ qd mouetur moueat alio mouente: ꝛ non sit ꝓcedere in infinitũ: necesse est esse aliqd primũ mouens qd moueat per seipꝫ: ꝛ non per aliqd instrumẽtũ. si ergo dicat q hoc primũ qd mouet per seipm mouet quidem: sed non est aliquid aliud mouens ipm q2 sic ꝛ ipsum esset instrumentũ: sequit ex necessitate q ipm seipsuꝫ moueat: supposito fꝫ Platonicos q oẽ mouens moueat. vnde ꝛ fm istam rationem illud quod mouetur aut statim mouebitur a mouente quod mouet seipsum: aut aliquando erit deuenire in aliquod tale mouens qd seipm moueat. ℂ Deinde cum dicit.

T. c. 36. ℂ Ad dicta autẽ ꝛ sic intendentibus contingent eadem hec. Si enim ab eo quod mouetur: mouetur omne quod mouetur: aut hoc rebus existit fm accidens: vt moueat quideꝫ quod mouetur: non tamen propter id q mouetur ipsum: aut non: sed per se.

ℂ Ostendit q non omne mouens mouetur vt in prioribus rationib9 supponebatur. ꝛ circa hoc duo facit primo probat q non omne mouens mouet. scdo tam ex hoc q ex superioribus rationibus concludit principale propositum ibi. Non ergo necesse semper moueri. Dicit ergo primo q supradicta possunt etiam addi hic ad nostrum propositum ostendendũ. ꝛ circa hoc tria facit. primo premittit quandam diuisionem. scdo destruit vnam partem ibi primũ quidem igitur. Tertio destruit aliaꝫ partem ibi. At vero si non fm accidens. Dicit ergo primo q si omne qd mouetur: mouetur ab eo qd mouet: qd est omne mouens moueri: hoc potest esse dupliciter. vno modo q hoc inueniatur ꝑ accidẽs in rebus vt mouens moueat: ita. s. q mouens non moueat propter id qd mouet: vt si dicam9 edificatorem esse musicũ: non q2 musicus est: sed per accidens: aut non est per accidẽs q mouens moueatur: sed per se. ℂ Secũdo ibi.

ℂ Primum quidẽ igitur si fm accidens non necesse est mouere quod mouetur. Si autez hoc est manifestũ q contingit aliquãdo moueri nihil eorum que sunt. Non enim necessariũ est accidens: sed contingit non esse. Si ergo ponamus possibile esse: nullũ impossibile accidit falsuꝫ autez fortassis. Motum autem impossibile est non necesse. Ostensum enim prius est hoc: quoniam necesse est motũ semper esse.

ℂ Destruit primum membrum tripliciter. ꝓmo quidem tali ratione: nihil qd est per accidẽs est necessariũ: qd. n. inest alicui per accidẽs non ex necessitate inest ei: sed cõtingit non inesse: sicut musicum edificatori. si ergo mouẽtia per accidens mouentur sequitur q contingat ea nõ moueri. Sed cum tu ponas q omne mouẽs mouet: cõsequens est q si non mouentur mouẽtia: q nõ moueãt. sequitur ergo q aliquando nihil moueat. hoc autez est impossibile: quia ostensum est supra q necesse est motuꝫ semper esse. istud autem impossibile non sequitur ex hoc q supposuimus mouentia non moueri: quia si hoc est ꝑ accidẽs q mouens moueatur: mouentia nõ moueri erit possibile. possibili autem posito nullum sequitur impossibile. Relinquitur ergo q aliud ex quo sequitur sit impossibile. s. q omne mouẽs moueat. ℂ Scdo ibi. Lec. 2. ꝑ totum

T. c. 37 ℂ Et rationabiliter hoc accidit. Tria eniꝫ necesse esse: quod mouetur: ꝛ mouens: ꝛ quod mouet. Quod quideꝫ igitur mouetur: necesse quidem moueri: mouere autem non necesse est: sed quo mouet: ꝛ mouere: ꝛ moueri. Cõmunicat enim simul hoc ꝛ fm ideꝫ existens ei quod mouetur. Manifestum autem est in mouentibus fm locum. Tangere enim necesse adinuicem sicut vsqꝫ ad aliquid. Mouens autez sic: vt sit: non quo mouet imobile. Quoniam autem videmus vltimuꝫ quod moueri quidẽ potest: motus aut principiuꝫ non habet: ꝛ mouetur quideꝫ: ab alio autez. sed non a seipso. rationabile est vt non necessariuꝫ dicamus. ꝛ tertiuꝫ esse qd mouet qdeꝫ cuꝫ sit immobile.

ℂ Probat idem alia probabili ratione: que talis est. in motu tria inueniuntur: quorum vnum est mobile quod mouetur: aliud autem est mouens. tertiũ ẽ instrumẽtum quo mouens mouet. In istis autem tribus manifestum est q id qd mouetur necesse est moueri. sed non est necesse q moueat: instrumentum autem quo mouens mouet necesse est ꝛ mouere ꝛ moueri. mouet autem a principali mouente. ꝛ mouet vltimuꝫ motũ. vnde ꝛ omne quod mouet ꝛ mouetur habet rationem instrumenti. ideo autem instrumentũ quo mouẽs mouet. ꝛ mouet ꝛ mouet q2 cõmunicat cũ vtroqꝫ existens in quadam identitate. ad id quod mouetur. ꝛ hoc maxime manifestum est in motu locali. Necesse est enim q mouentia a primo mouente vsqꝫ ad vltimuꝫ motũ omnia se tangãt adinuicẽ.

⁊ sic patet q instrumētū mediū est idem per cōtactum cū mobili. ⁊ sic simul mouet cum ipso inquantum cōicat ipsi. sed etiaȝ cōicat mouenti. q est mouens: hoc modo tn̄ vt instrumētū quo mouet non sit imobile. Sic igitur ex premissis apparet q vltimū motū mouetur quidem sed non hȝ in se pncipiū mouendi neqȝ seipsuȝ neqȝ aliū ⁊ mouetur quidē ab alio sed non a seipso. vnde videtur esse rationabile idest probabile: nec ad presens curam⁹ dicere q sit necessariū esse aliqđ tertiū qđ moueat cum sit imobile. pbabile. n. est q si aliqua duo coniungunt p accidens ⁊ vnū inuenit sine alio q etiaȝ aliud inueniat sine illo. sed q possit inueniri sine illo hoc est necessariū. quia q̄ p accidēs coniungantur contingit non coniungi. sicut si albū ⁊ dulce per accidens cōiungant in zuccaro: ⁊ album inuenitur sine dulci vt in niue: pbabile est q ⁊ dulce inueniat in aliqua re sine albo: vt in cassia. Si igitur mouēs moueri est per accidens ⁊ inuenitur moueri absqȝ mouere in aliquo sicut in vltimo motu pbabile ē q inueniat mouere absqȝ moueri: vt sit aliqđ mouēs qđ non mouet. ex quo pȝ q ista ratio non habet instantiaȝ in substantia ⁊ accidente ⁊ materia ⁊ forma ⁊ similib⁹: quoꝝ vnum inuenitur sine alio: sed non econuerso. accidens enim per se inest substātie: ⁊ materie per se cōuenit vt habeat esse per formam. ℭ Tertio ibi.

ℭ Unde anaxagoras dicit recte intellectum impassibilem inquiens ⁊ immixtum esse: quoniaȝ qdem motus principium ipsum facit esse: sic. n. vtiqȝ solum mouebit: cum sit immobilis: ⁊ imperabit: cum sit immixtus.

ℭ Probat idem testimonio Anaxa. q enim contingit inueniri aliquod mouens qđ nō mouetur: ideo Anaxa. recte dixit ponens intellectum impassibilem ⁊ imixtum ⁊ hoc ideo quia ipse ponebat intellectum primum principiū motus: sic aūt solūmodo poterit mouere ⁊ imperare. absqȝ hoc q moueat: si sit imixtus. Q.ō.n. cōmiscet alteri mouet quodāmō ad motū ipi⁹. ℭ Deide cū dic.

Te.c.38. ℭ At vero si nō secundum accidens sed ex necessitate mouetur mouēs: nisi autem moueatur nō vtiqȝ mouet: necesse est mouens si mouetur: aut moueri sic vt secundū eandem speciem motus: aut secundum alteram.

ℭ Prosequitur aliam partem diuisiōis scilicet q omne qđ mouet: mouetur ab aliquo quod mouetur per se nō secūdum accidens. ⁊ improbat hoc duab⁹ rationibus. quarum prima talis est. si hoc nō est secundum accidens sed ex necessitate vt mouens moueatur: ⁊ nūquā possit mouere nisi moueat: oportet hoc contingere duob⁹ modis. quoꝝ vnus est vt mouens moueatur scđm eandem speciem motus qua mouet: alius est: vt mouēs moueat scđm vnam spēm motus: scđm alteram moueat. ℭ Exponit aūt consequenter primum modū. cum dicit.

ℭ Dico autem quia aut calefaciens ⁊ ipsum calefieri: ⁊ sanans sanari: ⁊ ferens ferri: aut sanās ferri: ferens autem augeri.

ℭ Sic enim dicimus mouens moueri scđm eandem speciem motus: puta si calefaciens calefiat ⁊ sanans sanet: ⁊ ferens secundum locum feratur. ⁊ secundum modum exponit cum dicit. Uel sanans feratur vel ferēs augeatur. Hoc enim est vt secūdum aliam speciem motus moueat ⁊ moueatur. ℭ Deinde ostēdit impossibilitatem. primi modi cum dicit.

ℭ Sed manifestū quoniam impossibile. Oportet enim vsqȝ ad indiuidua diuidentem dicere. vt si aliquis docet geometrizar: hoc doceri geometrizare idem: aut si proijciat proijci secūdum eundem modum proiectionis: aut sic quidem nō: sed aliud ex alio genere: vt quod fert augeri: hoc autem augens alterari ab alio: hoc autē alterans secundum quendam moueri motum. Sed necesse est stare. Finiti enim sunt motus. Iterum autem reflectere ⁊ alterans dicere ferri: idem facere est. ⁊ si mox dicat ferens ferri: ⁊ docens doceri. Manifestuȝ enim quod mouetur ⁊ a superi⁹ mouēte quod mouetur omne: ⁊ magis a priori mouentium. At vero hoc impossibile est. Docens enim accidit adiscere: quorum hoc quidem habere. illud autem nō habere scientiam necessarium est.

ℭ Manifestū est enim impossibile esse q mouens secūdum eandem motus speciem moueatur: nō enim sufficiet stare in aliqua specie subalterna: sed oportebit peruenire per diuisionem vsqȝ ad indiuidua. idest vsqȝ ad species specialissimas. puta si aliquis doceat non solum doceatur: sed idem doceat ⁊ doceat: puta si doceat geometriam q hoc idē doceatur: aut si mouet specie motus localis que est proiectio: q secūdum eandem motum proiectionis moueatur: ⁊ hoc est manifeste falsum. Deinde destruit secundum modum: vt. s. nō moueat mouens secūdum eandem speciem motus. sed qđ mouet vno genere motus moueatur alio genere: puta quod mouet secūdum locū moueatur per augmentū: ⁊ qđ mouet p augmentum: moueatur ab aliquo alio per alterationē: ⁊ illud alterans moueatur secūdum aliquem aliū motū. manifestū est aūt q mot⁹ nō sunt infiniti neqȝ scđm genus neqȝ scđm speciem. est enim habitum in quinto q motus differunt genere ⁊ specie secundum differentias rerum in quibus sunt motus. genera autem reruȝ ⁊ species nō sunt īfinite: vt alibi pbauit. ⁊ sic neqȝ genera aut species motus: si ergo mouens necesse est moueri alio gn̄e aut alia specie motus: nō erit procedere in īfinitum: sed erit aliquod primum mouēs imobile. Sed quia posset aliquis dicere q quando deficiēt omnes species mot⁹: iterum redibitur ad primam: vt scilicet si primū motū acceptum mouebatur localiter distributis omnibus generibus: ⁊ spēbus motum per diuersos motores: motor qui residuus erat mouebitur motu locali: ad hoc excludēdum. consequenter dicit q tantuȝ valet sic reflectere vt dicatur q alterans feratur: qđ dicit: quia motū localem supra pri⁹ nominauerat: ⁊ alterationem vltimo: sic inquā reflectere idem ē ac si statim a principio dicat q mouēs secundum locum mouetur: ⁊ non solum in gn̄e. sed in specie q docens docetur: ⁊ q tantundem valeat probat consequēter. omne enim quod mouetur magis mouetur a superiori mouente q̄ ab inferiori: ⁊ per consequēs multo magis a primo mouēte. si ergo id qđ ponebat moueri localiter mouet a propinquo quidem mouēte quod augetur: vlterius aūt ab eo qđ alteratur: vltra autem ab eo qđ mouet scđȝ locū hoc qđ mouet scđȝ locū magis mouebit a pmo qđ mouet scđm locū q̄ a secūdo qđ alterat aut a tertio qđ augetur. ergo erit verū dicere q mouēs scđm locum mouet scđm locum ⁊ simi-

liter scd̄m vnāquāqꝫ spēm motus:hoc aūt non soluꝫ est
falsum:qꝛ videt̄ instantiam habere in multis:sed etiam
est impossibile.sequeretur enim ꝙ docens adiscat dum
docet:quod est ipossibile.Includit.n.hoc contradictio
nē,qꝛ de ratione docentis est ꝙ habeat scientiam:de ra
tione aūt adiscentis qd̄ nō habeat:sic ergo patet ꝙ nō
ē necessariū mouēs moueri. ¶ Scd̄aꝫ rōnē ponit ibi.

¶ Amplius autē his magis irrationabile quo
niam accidit esse omne motiuum mobile:si qui
dē ab eo quod mouetur:mouetur omne quod
mouetur. Erit eniꝫ mobile sicut aliquis dicat:
quoniaꝫ sanatiuuꝫ ⁊ sanans sanabile erit: ⁊ edi
ficatiuum edificabile:aut mox:aut per plura.
Dico auteꝫ sic:si mobile quideꝫ ab alio est om
ne motiuuꝫ:sed non secundū eundeꝫ motū mo
bile quo mouet proximuꝫ:sed secundum alte
rum:vt sanatiuū ⁊ disciplinatiuū:sed hoc ascen
dens perueniet aliquando ad eandem speciem:
sicut diximus prius.Hoc quidem igitur horuꝫ
impossibile:aliud autem figmentuꝫ est.Incon
ueniens enim est alteratiuum ex necessitate esse
augmentabile. ¶ Non ergo necesse est semper
T.c.39. moueri quod mouetur ab alio:⁊ ab hoc quod
mouetur.stabit ergo. Quare aut a quiescente
mouebitur quod mouetur primuꝫ: aut ipsum
seipsum mouebit.At vero si oportet considera
re:vtruꝫ causa motus sit ⁊ principiuꝫ ipsuꝫ seip
suꝫ mouēs:aut ꝙ ab alio:illud omnis vtiqꝫ po
net.Ipsuꝫ enim quidem quod per se est causa:
semper prior est eo quod secūdū alteꝝ:⁊ quod
T.c.40 ipsius est. ¶ Quare hoc consideranduꝫ est ac
cipientibus aliud principium:si aliquid mouet
ipsum seipsum quomodo mouet: ⁊ secundum
quem motum

¶ Que non differt a precedēti nisi in hoc ꝙ ꝓma dedu
cebat ad quedam incōueniētia ꝑticularia:puta ꝙ ꝓici
ens ꝓijceretur:aut docens adisceret:hic aūt ducit ad in
conueniens in cōi. Unde dicit ꝙ licet inconueniens sit
ꝙ docens adiscat:tñ adhuc magis est irrationabile:qꝛ
accidit ꝙ oē motiuū sit mobile:si nihil mouet̄ nisi ab eo
qd̄ mouet̄:sic.n.sequetur ꝙ oē mouens sit mobile.puta
si dicat̄ ꝙ oē qd̄ hꝫ virtuteꝫ sanandi:aut ꝙ sanet in actu
est sanabile.⁊ qd̄ hꝫ ṽtutē edificādi est edificabile.Qd̄
est magis irrationabile q̄ ꝙ docēs adiscat:qꝛ docēs po
tuit prius adiscere:sed edificans nūq̄ fuit edificat⁹.hoc
aūt dupliciter sequit̄:si enim dicatur ꝙ omne mouens mo
uetur secundum eandem spēm motus:sequit̄ ꝙ mox.i.
imediate edificans edificet̄:⁊ sanans sanet̄.si aūt dicat̄ ꝙ
non per eandem spēm motus mouens mouet̄:sequit̄ ꝙ
ꝑ plura media tandē in hoc veniat̄.⁊ hoc exponit:qꝛ si
oē qd̄ mouet mouet̄ ab alio.sꝫ tñ nō mouet̄ scd̄m eūdē
motum statim quo mouet sꝫ secūdum alteꝝ motū:puta
si aliqd sit sanatiuū non statim ipm sanet̄.Sed moueat̄
motu discipline adiscendo:tñ cum non sint infinite spēs
motus:sic ascendēdo de mobili ad mouens:ꝑueniet̄ qñ
qꝫ ad eandem speciem motus:sicut supra expositum est.
Horū ergo duoꝝ vnum apparet manifeste impossibile:
puta ꝙ edificās mox edificetur.aliud aūt videt̄ eē ficti
um.s.ꝙ multa media in hoc veniāt.Incōueniēs enim ē
ꝙ id qd̄ natū ē alterare ex necessitate sit natum augmē
tari.sic ergo cōsideratis premissis rōnib⁹ quaꝝ ꝓme cō
cludebant ꝙ non in infinitū hoc ꝓcedit:ꝙ oē qd̄ mouet̄
moueat̄ ab alio:⁊ secūde concludebāt ꝙ nō oē mouēs
moueatur:possum⁹ ex omnib⁹ ꝓdictis rationibus cō
cludere ꝙ nō est necesse in infinitū procedere qd̄ mouet̄
ab alio moueri:ita ꝙ semꝑ mouetur a mouente qd̄ mo
uet̄.ergo necesse est ꝙ stetur in aliquo ꝓmo.hoc aūt pri
mum oꝫ ꝙ vel sit imobile vel sit mouens seipsum.sed si
consideretur que sit prima causa motus in genere mobi
lium:vtrum illud qd̄ mouet seipsum:aut mobile qd̄ mo
uetur ab alio:probabile est apud omnes ꝙ ꝓmū mouēs
sit mouēs seipsum.semper.n.causa que ē per se:est prior
ea que est per alterum:⁊ propter hanc rōnem Platoni
ci posuerunt ante ea que mouentur ex alio esse aliquid
qd̄ mouet seipsum.⁊ ideo considerandū est de eo qd̄ mo
uet seipsum facientes ex hoc aliud principiū nostre cōsi
derationis.s.vt consideremus si aliquid mouet seipsum
quomodo hoc est possibile. Lectio. X.

Necesse igitur omne quod mouetur
esse diuisibile in semper diuisibilia.
Hoc.n.ostensuꝫ est prius in vniuer
salib⁹ de natura:ꝙ oē quod ꝑ se mo
uet̄:ꝯtinuū est.Impossibile ē igitur
ipsuꝫ mouens seipsuꝫ petit⁹ mouere ipꝫ seipꝫ.

¶ Postq̄ philosophus ostendit ꝙ in mobilib⁹ ⁊ in mo
uentibus non proceditur in infinitum : sed est deuenire
ad aliquod primum qd̄ vel est immobile:vel est seipsuꝫ
mouens:hic ostendit ꝙ etiam si perueniat̄ ad primum
qd̄ est seipsum mouēs:ꝙ nihilominus oportet deuenire
ad primum qd̄ est immobile.⁊ diuiditur in partes tres.
In prima ostendit ꝙ mouens seipsum diuiditur in duas
partes:quarum vna mouet ⁊ alia mouetur.In secunda
ostendit quomodo huiusmodi partes se habeāt adinui
cem ibi.[Quoniam autem mouet.] In tertia cōcludit
ex premissis ꝙ necesse est deuenire ad aliquod primum
immobile ibi.[Manifestū igitur ex his.] Circa primū
duo facit.primo ostendit ꝙ in eo qd̄ mouet seipsuꝫ vna
pars mouet ⁊ alia mouetur:ex hoc ꝙ totū nō potest se
totum mouere.In secūdo excludit alios modos quib⁹
aliquis opinari posset ꝙ cēt aliquid mouēs seipsuꝫ ibi.
[Qd̄ autē nō contingat.] Circa primum tria facit.pri
mo proponit ꝙ mouens seipsum nō totum mouet se to
tum.secūdo probat propositum ibi.[Totum enim fer
tur.] Tertio concludit principale intentū ibi.Hoc qui
dem igitur mouet.Quia vero totum ⁊ parꝭ locum non Lec.5.
habent nisi in rebus diuisibilibus.Ideo ex probatis in T.c.32.
sexto cōcludit primo ꝙ necesse est omne qd̄ mouet̄ esse
diuisibile in semper diuisibilia : hoc enim est de ratione
cōtinui.omne aūt qd̄ mouetur est continuū si per se mo
uetur:per accidens enim moueri aliqd̄ indiuisibile non Lec.7.
est impossibile:vt punctum aut albedinē:⁊ hoc ostēsuꝫ T.c.49
est prius in sexto huius.omnia eniꝫ que ante hunc octa ⁊ lec.12.
uuꝫ dixit vocat vniuersalia nature:quia in hoc octauo clari⁹ in
ea que supra de motu in communi dixerat incipit appli ꝑncipio.
care ad res.sic ergo cum id qd̄ mouetur sit diuisibile:po
test in omni qd̄ mouetur inueniri totū ⁊ pars.si ergo sit
aliquid qd̄ moueat seipꝫ erit in eo accipere totū ⁊ par
tē.sꝫ totū nō poterit mouere seipsum totum:qd̄ est pe
nitus mouere ipsum seipsum. ¶ Secundo ibi.

¶ Totum enim fertur vtiqꝫ:⁊ feret secundū eā
dem loci mutationeꝫ vnum cuꝫ sit:⁊ indiuiduū

specie: et alterabitur et alterabit. Quare docebit utrunque et docebitur simul: et sanabit et sanabitur secundum eandem sanitatem.

¶ Probat propositum duabus rationibus. quarum prima talis est. mouentis seipsum simul et semel est unus motus numero. si igitur hoc modo aliquid moueat seipsum quod totum moueat totum: sequitur quod unum et idem erit mouens et motum secundum unum et eundem motum: siue sit loci mutatio siue alteratio. et hoc videtur inconueniens: quia mouens et motum habent oppositionem adinuicem: opposita autem non possunt eidem inesse secundum idem. Non est ergo possibile quod secundum eundem motum sit aliquid idem mouens et motum. cum enim aliquid simul mouet et mouetur: alius est motus secundum quem mouet: et alius secundum quem mouetur: sicut cum baculus motus a manu mouet lapidem: alius numero est motus baculi et motus lapidis. sic ergo sequitur ulterius quod aliquis docebit et docebitur simul secundum unum et idem scibile: et similiter quod aliquis sanabit et sanabitur secundum unam et eandem numero sanitatem. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Amplius determinatum est: quia mouetur mobile. Hoc autem est quod potentia mouetur non actu. Quod autem est potentia: vadit in actum. Est autem motus actus mobilis imperfectus: mouens autem iam actu est: ut calefacit calidum: et omnino generat habens speciem. Quare simul idem et secundum idem calidum erit et non calidum. Similiter autem et aliorum unumquodque quorumcunque mouens necesse est habere uniuocum. Hoc quidem igitur mouet: illud autem mouetur ipsum seipsum mouens.

Lec. 2. t. c. 9 ¶ Que talis est. determinatum est in tertio: quod id quod mouetur est mobile. i. in potentia existens: quia quod mouetur inquantum est in potentia et non in actu mouetur. ex hoc non mouetur aliquid quod cum sit in potentia tendit in actum. nec tamen id quod mouetur est ita in potentia ut nullo modo sit in actu: quia ipse motus est quidam actus mobilis inquantum mouetur: sed est actus imperfectus: quia est actus eius inquantum est adhuc in potentia. sed illud quod mouet iam est in actu: non enim reducit quod est in potentia in actum: nisi per id quod est actu: hoc autem est mouens. sicut calefacit calidum: et generat illud quod habet speciem generatiuam: sicut homines generat quod habet speciem humanam: et sic de aliis. si ergo totum moueat se totum sequitur quod idem secundum idem simul est calidum et non calidum. quia inquantum est mouens erit actu calidum: inquantum est motum erit calidum in potentia: et similiter est in omnibus aliis in quibus mouens est uniuocum idest conueniens in nomine et ratione cum moto: sicut cum calidum facit calidum: et homo generat hominem. et hoc ideo dicitur: quia sunt quedam agentia non uniuoca q. s. non conueniunt in nomine et ratione cum suis effectibus: sicut sol generat hominem. in quibus tamen agentibus et si non sit species effectus secundum eandem rationem: est tamen quodam modo altiori et ulteriori et sic uniuersaliter verum est quod mouens est quodammodo in actu secundum id secundum quod mobile est in potentia. si igitur totum moueat se secundum totum sequitur quod idem sit simul actu et potentia: quod est impossibile. ex hoc ergo concludit principale intentum quod mouentis seipsum una pars mouet et alia mouetur. ¶ Deinde cum dicit.

T. c. 41. ¶ Quod autem non contingat ipsum seipsum mouere sic: ut utrunque ab utroque moueatur: ex his manifestum est.

¶ Excludit quosdam modos quos aliquis posset estimare in motu mouentis seipsum. et primo ostendit quod mouentis seipsum non mouetur utraque pars ab altera. secundo ostendit quod pars mouentis seipsum non mouet seipsam ibi. At vero neque primum seipsum. Circa primum duo facit. primo proponit quod intendit. secundo probat propositum ibi. Neque enim erit. Dicit ergo primo manifestum esse ex his que sequuntur: quod non contingit aliquid mouere seipsum hoc modo quod utraque pars eius moueatur a residua: sicut si a. b. moueat seipsum quod a. moueat b. et b. moueat a. ¶ Secundo ibi.

¶ Neque enim erit primum mouens nullum si utrunque: utrunque mouebit. Quod enim prius magis est causa mouendi quam sequens: et mouebit magis. Dupliciter enim mouere erat: aliud quidem quod ab alio mouetur ipsum: aliud autem ex seipso. Proximius autem est quod longius est ab eo quod mouetur principio quam medium.

¶ Probat propositum quatuor rationibus. et est attendendum quod ad hanc conclusionem resumit rationes suprapositas ad ostendendum quod non omne mouens mouetur ab alio. unde ex premissis abbreuiate hic colligit quatuor rationes. quarum prima sumitur ex primo quam supra posuit duplici ordine ad ostendendum quod non proceditur in infinitum in hoc quod semper aliquid ab alio moueatur: propter hoc quod non esset aliquod primum mouens: quo remoto remouerentur sequentia. unde et hic primo premittit idem inconueniens. dicit. n. quod si in primo moto quod ponitur mouens seipsum utraque pars ab altera reciproce moueatur: sequitur quod non sit aliquod primum mouens. et hoc ideo: quia sic supra positum est: mouens prius est magis causa mouendi et magis mouet quam posterius mouens: et hoc ideo supra probabatur quod dupliciter aliquid mouet: uno. n. modo motum aliquid ex eo quod mouetur ab alio. sicut baculus mouet lapidem eo quod mouetur a manu: et hoc est secundum mouens. alio modo mouet aliquid ex eo quod mouetur ex seipso: sic homo mouet. et hec est dispositio primi mouentis: illud autem quod mouet magis ab eo quod mouetur ab alio: magis est remotum ab ultimo quod mouetur: et magis primum primo mouenti quam medium. quod. s. mouet eo quod ab alio moueatur. oportet ergo rationem sic formari. si totius moti utraque pars seipsum utraque pars mouet aliam reciproce: non magis mouet una quam alia. sed primum mouens magis mouet quam secundum. ergo neutra earum erit primum mouens: quod est inconueniens: quia sic sequeretur quod illud quod mouetur ex seipso non esset propinquius primo principio motus quam quod nullum sequitur esse: hoc id quod mouetur ab alio. cum tamen supra sit ostensum quod mouens seipsum sit primum in genere mobilium. non ergo hoc est verum quod mouentis seipsum utraque pars per aliam moueatur. ¶ Deinde cum dicit. Lec. 9. T. c. 34. Lec. 9. T. c. 33. Lec. 9. ubi supra

¶ Amplius non necesse est mouens moueri nisi a seipso secundum accidens. Ergo contra mouet alterum: accipiebam igitur contingere non mouere. Ergo erit aliud quidem quod mouetur: aliud autem mouens immobile.

¶ Sumit duas rationes ad idem ex una ratione quam supra posuerat ad ostendendum quod non omne mouens mouetur: ita quod moueri conueniat mouenti per accidens: in qua quidem ratione supra duas conclusiones intulit: primam scilicet quod mouens contingit et non moueri. alteram quod motus non sit eternus. et secundum has duas conclusiones: duas hic rationes format. primo enim dicit quod non necessarium est mouens moueri nisi a seipso secundum accidens: et est sensus quod nisi accipiatur primum mouens moueri a seipso non erit etiam necesse quod mouens primum moueatur secundum accidens sicut quidam posuerunt quod omne mouens mouetur. et tamen hoc est ei per accidens. cum ergo ponitur quod mouen- Lec. 9. T. c. 39.

tis seipsũ pars que mouet et ẽtra equaliter mouetur ab altera: hoc non erit nisi per accidens: sed sicut supra accipiebamus qd est per accidens ꝯtingit non eẽ. ergo cõtingit illam partem que mouet non moueri. sic ergo
Lec.9. T.c.36. remanet ꝙ mouentis seipsum vna pars mouetur: ꝛ alia mouet ꝛ non mouetur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius non necesse est mouens cuz mouet contra moueri: sed aut immobile mouere necesse: aut ipsum a seipso moueri: siquidem necesse est semper motum esse.

¶ Ponit aliam rationem correspondentem scdẽ cõclusioni quã supra intulerat. s. ꝙ sequitur motũ nõ semper esse: hic aũt ecõuerso ordine sic arguit: si necesse est motũ semper esse: non necesse est mouens cũ mouet econtrario moueri: sed necesse est ꝙ vel mouens sit imobile vel ꝙ ipsum moueat a seipso. huiꝰ aũt ꝯditionalis ratio ex suprapositi ratione apparet. qꝛ si mouẽs nõ mouet nisi moueatur. ꝛ cum nõ inest ei moueri nisi per accidens: sequitur ꝙ cõtingat ipsum non moueri: ꝙ per consequẽs neqꝫ mouere. ꝛ sic non erit motus. Sed motum supra ostenderat sempiternũ. ergo non necesse est mouens cũ
Lec.2. ꝑ totum mouet ꝯ moueri. ꝛ ita non est verũ ꝙ vtraqꝫ ps mouẽtis seipsum moueat ab altera. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius si mouet motum: ꝛ mouebitur vtiqꝫ. Quare calefaciens calefit.

Lec.9. T.c.37. ¶ Ponit quartam rõnem que sumit ex rõne quã supra posuit ad ostendendũ ꝙ nõ inest mouenti per se ꝙ moueat: qꝛ sequeret ꝙ esset deuenire in hoc ꝙ mouens eodem motu moueret quo mouet: vt supra expositum est. ꝛ ideo hic abbreuiando hanc rationẽ dicit: ꝙ si vtraqꝫ pars ab altera moueatur sequetur ꝙ ſm eundem motum mouet ꝛ mouetur. Unde sequit ꝙ calefaciens calefit: qd est impossibile. ideo aũt sequit si mouẽtis seipm vtraqꝫ parꝫ ab alia moueat: ꝙ ſm eundẽ motum aliqd mouet ꝛ mouet: qꝛ mouentis seipsum ẽ vnus motꝰ: ꝛ ſꝫ
T.c.42 aliũ oportebit ꝙ ps q̃ mouet moueat. ¶ Deide cũ dic.

¶ At vero neqꝫ primum ipsum seipsuz mouẽs: neqꝫ vna pars: neque plures mouebunt ipsum seipsum vnumquodqꝫ.

¶ Excludit aliũ modũ. s. ꝙ mouentis seipm pars seipsaꝫ non mouet. ꝛ primo ꝓponit qd intendit. scdo probat ꝓpositũ ibi. [Totũ enim si mouet.] Dicit ergo primo ꝙ si accipiat aliquid qd est primo mouens seipsum: nõ potest dici neqꝫ ꝙ vna ps eiꝰ seipsam moueat: neqꝫ ꝙ plures: ita ꝙ quelibet eaꝝ seipsaꝫ moueat. ¶ Scdo ibi.

¶ Totum enim si mouetur ipsuz a seipso: aut ab aliquo que sunt ipsius mouebitur: aut totum a toto: si quidem igitur in mouendo aliquam partem ipsum a seipso. Hoc vtiqꝫ erit primuz ipm seipsum mouens: separatum quidem enim hoc quidem mouebit ipsum seipsum. Totum autez non iam. si autem totum a toto mouetur ſm accidens vtiqꝫ mouebunt hec ipsa seipsa. Quare si non sunt necessaria: accipiantur non mota seipsis. Totius igitur aliud mouebit cum immobile sit: aliud autem mouebitur: solum enim sic possibile est adhuc ipsum mobile esse.

¶ Probat ꝓpositũ duabus rationibꝰ. quaꝝ prima talis est. si totum mouetur ipsum a seipso: aut hoc cõueniet ei rõne sue partis que mouetur a seipsa: aut ratione totiꝰ. si cõueniat ei ratione sue partis: ergo illa pars erit ꝑmũ seipsum mouẽs: qꝛ illa pars separata a toto mouebit se ipsam: sed totum iam non erit mouens seipsum ꝑmũ: vt ponebatur. Si vero dicatur ꝙ totum mouet seipsuz ratiõe totius: ergo ꝙ alique partes mouẽt seipsas: hoc nõ erit nisi per accidens. qd aũt est per accidens nõ est necessariũ. ergo in primo mouente seipsum maxime oꝫ accipere ꝙ partes nõ moueant a seipsis. totius ergo ꝑmi mouẽtis seipsum vna pars mouebit cũ sit imobilis: alia mouebit. istis enim solum duobus modis possibile eẽt ꝙ pars mouẽs moueret. scilicet aut ꝙ moueret a parte altera quã mouet: aut ꝙ moueret seipaꝫ. Unde attẽdẽdum est ꝙ Aristoteles excludẽdo hos duos modos intendit ꝯcludere ꝙ pars mouẽs in mouente seipm sit immobilis: nõ aũt ꝙ mouens seipsum diuidat in duas partes: quaꝝ vna sit mouens ꝛ alia mota. hoc enim sufficienter conclusum est per id qd primo ostendit ꝙ totum non mouet seipsum totũ: ꝛ sic pꝫ ꝙ non fuit necessarium Arꝫ. inducere diuisionẽ. 5. mẽbroꝝ: vt quidam dixerũt: quoꝝ vnũ mẽbꝝ sit ꝙ totum moueat totum: 2^m ꝙ totũ moueat parteꝫ: tertiũ qd pars moueat totũ: quartũ ꝙ due partes vicissim se moueant: quintũ ꝙ vna pars sit mouens ꝛ alia mota. Si eniꝫ totũ non mouet totũ per eandem rationẽ sequit ꝙ totũ non moueat partem: nec pars totũ: qꝛ vtrobiqꝫ seq̃ret ꝙ aliqua pars mota moueret seipsam. Unde hoc ꝙ totũ nõ mouet totũ sufficit ad ꝯcludẽdũ ꝙ vna ps sit mota ꝛ alia mouẽs: sꝫ nõ sufficit: ad ꝯcludẽdũ ꝙ ps mouẽs nõ moueat a mota: ꝛ ꝙ n̄ moueat a seipsa ꝛ ad h̄ scdꝫ ꝓbãdũ iducẽ scdaꝫ rõneꝫ ibi.

¶ Amplius siquidem tota ipsa seipsam mouet hoc quidem mouebit ipsius: illud autem mouebitur. Ergo a.b. a seipsa qdeꝫ mouebit ꝛ ab. a.

¶ Que talis est. si det ꝙ pars mouens mouentis seipm ipsa tota seipsam moueat sequitur per supra probata ꝙ ipsius partis iteꝝ vna pars moueat ꝛ alia moueat. iam enim ostensum est supra ꝙ totũ non mouet seipsum aliter nisi per hoc ꝙ vna pars eius mouet ꝛ alia mouet. sit ergo pars mouens mouentis seipsum a.b. per rõnem ergo premissam sequit qd vna pars eius sit mouens. s. a. ꝛ alia mota. s. b. si ergo a.b. moueat tota se totã vt tu ponis sequit ꝙ idem moueat a duobus motoribꝰ. s. a toto quod est a.b. ꝛ a parte que est. a. quod est impossibile. Relinquitur ergo quod pars mouens in mouente seipsum est omnino immobilis. Lec. XI.

Quoniam autem mouet aliud quidẽ T.c.43. quod mouetur ab alio: aliud autem cum sit immobile: ꝛ mouetur aliud quidem mouens aliud autem nihil mouens: ipsum seipsum mouens necesse est ex immobili esse mouente autem: ꝛ adhuc ex eo quod mouetur non mouente autem ex necessitate: sed qualiter euenit.

¶ Postq̃ philosophus ostendit ꝙ mouens seipsuz diuiditur in duas partes: quarũ vna mouet ꝛ non mouetur alia autem mouet: hic ostendit quõ hmõi partes se habeãt adinuicẽ: ꝛ circa h̄ tria facit. Primo ꝓponit qd intendit. Scdo ondit ꝓpositũ ibi. Sit. n. a. mouẽs. [Tertio ꝯcludit ꝯclusionẽ ꝑncipalr intentam ex omnibꝰ premissis ibi. [Manifestũ igit ex his est.] Dicit ergo ꝑmo ꝙ cũ mouens diuidat in duo: quoꝝ vnum mouet etiam ab alio: aliud vero mouens est imobile: ꝛ iterum mobile

diuidat in duo: est.n. quoddam mobile qđ etiaʒ mouet. qđdam vero mobile qđ nihil mouet: oʒ dicere ꝙ mouēs seipsum componat ex duab⁹ partibus: quaꝝ vna sit sic mouens: ꝙ tñ sit imobilis: alia vero sic moueat: ꝙ tñ nō moueat. Qđ aūt subdit: ex necessitate: dupl'r potest itel ligi: qꝛ si intelligat ꝙ pars mota mouentis seipsum non moueat aliqđ qđ sit pars mouentis seipsuʒ: sic legēda ē lr̃a ꝙ necessitas remāeat affirmata: cadēs sup hoc ꝙ di cit: non mouente: probat.n. statim ipossibile esse ꝙ eius qđ primo mouet seipsum sit tertia pars que moueat a parte mota. Si v̄o intelligat ꝙ pars mota nō moueat aliqđ extrīsecū: sic hoc qđ dicit: ex necessitate cadit sub negatione: non.n. est de necessitate mouētis seipm ꝙ pa ei⁹ mota moueat aliqđ extrīsecū: nec tñ est impossibile: qualiter aūt hoc contingat ostendit ꝯñter cum dicit.

¶ Sit enim. a. mouens quidem imobile. b. autē quod mouet ab. a. ⁊ mouēs quod est in quo. c. Hoc autem motum quidem. a. b. non mouens autem nullū. Si quidem enim ⁊ per plura media venit aliquando in. c. sit per vnum solum. Omne ergo. a. b. c. ipsum seipsum mouet: sed si aufero. c. ab. a. b. ipsuʒ seipsum mouebit. a. quidem est mouens. b. vero quod mouetur. c. autem non mouebit ipsum seipsum: neqʒ penitus mouebit. At vero neqʒ. b. c. mouebit ipsa seipsam sine. a. b. enim mouet in eo quod mouetur ab alio: non qꝛ a suijpsius parte aliqua. a. b. igitur solum ipsum seipsum mouet. Necesse itaqʒ ipsum seipsum mouens habere mouens immobile ⁊ quod mouetur: nihil autem mouens ex necessitate.

¶ Et circa hoc duo facit: primo oñdit ꝓpositū: scđo sol uit q̄dam dubitationem: ibi. Dubitationē habēt. Circa primū duo facit. primo ostēdit qualiter ptes mouentis seipsum se habeāt adinuicem. scđo qualiter ſm eas totuʒ dr̄ seipsum mouere: ibi. Si quidem igitur cōtinuum est. Circa primū duo facit. primo oñdit ꝙ in mouēte seipm sūt sole due ptes: quaꝝ vna mouet ⁊ nō mouet: alia mouetur ⁊ nō mouet. scđo quo modo he due ptes adinuiceʒ ꝯiūgant: ibi. Contacta autē vtraqʒ. Primū ostēdit sic: si dicatur qđ pars mota mouētis seipm iteꝝ moueat aliquid aliud qđ sit pars eiusdem mouētis seipsuʒ: sit ergo prima ps mouētis seipsum a. qđ sit mouēs imobile: scđa vero ps sit. b. qđ moueat ab. a. ⁊ moueat tertiā ptē que est. c. que si moueat a b. qđ nihil aliđ moueat qđ sit pars mouētis seipm: nō.n. pōt dici ꝙ fiat descensus in īfinitū in ptib⁹ mouētis seipʒ. s. ꝙ ps mota iteꝝ moueat aliā: qꝛ sic mouens seipsum esset in īfinitū: qđ est impossibile: vt supra ostensum est: erit ergo aliq̄ pars mouentis seipm

Lec. 9. T. c. 60. que est mota nō mouēs quam dicimus. c. ⁊ lʒ cōtingat p multa media que sunt mouētia ⁊ mota peruenire īvltimū motū qđ dr̄. c. accipiat loco oīum medioꝝ etiā vnū mediū qđ sit. b. sic ergo hoc totū qđ est. a. b. c. mouet seipsum: a quo toto si auferat hec pars que est. c. adhuc ipm a. b. mouebit seipsum: qꝛ vna ps ei⁹ est mouēs. s. a. ⁊ alia mota. s. b. qđ reqrebatur ad hoc ꝙ aliqđ sit mouēs seipsum: vt supra ostensuʒ est: sed. c. nō mouebit seipsuʒ neqʒ aliquam aliam partem ſm supposita. Similiter etiā. b. c. nō mouet seipsum sine. a. qꝛ. b. nō mouet nisi inquātuʒ mouetur ab alio quod est. a. quod non est pars eius. Relinquitur ergo ꝙ solum. a. b. moueat seipsum primo ⁊ ꝑ se. Unde necesse est ꝙ mouēs seipsum habeat duas partes: quaꝝ vna sit mouēs immobilis: alia vero sit mota quā necesse est nihil mouere quod sit pars mouētis seipsum: hoc enim conclusum est per premissam rationem: vel nihil mouēs ex necessitate: qꝛ non est de necessitate mouētis seipsum ꝙ parʒ mota moueat aliquid aliud etiam extrinsecum. ¶ Secūdo ibi.

¶ Contacta autem vtraqʒ abinuicem: aut ab altero alterum.

¶ Ostēdit quō he due partes se habeāt adinuicem: vbi cōsiderandū est ꝙ Aristo. nōduʒ ꝓbauit primū mouenʒ nō habere aliquam magnitudinē: qđ infra probabit: qdam antiq philosophi posuerūt nullā substantiā absqʒ aliq̄ magnitudine esse. Unde Aristo. ante ꝓbatiōeʒ hoc sub dubio ſm suā ꝯsuetudinē derelinquēs: dicit ꝙ duas ptes mouētis seipm: quaꝝ vna est mouēs ⁊ alia mota: necesse est aliquo modo ꝯiūgi ad hoc ꝙ sint ptes vnius totius: nō aūt per ꝯtinuationē: qꝛ supra dixit ꝙ mouēs seipsuʒ ⁊ motū non possūt continuari: sed necesse est ea diuidi: vnde relinquit ꝙ oʒ has duas partes coniūgi ꝑ cōtactū aut ita vt ambe ptes contingant seinuicē si ambe partes habeant magnitudinem: aut ita ꝙ altera tm̄ pars contingat ab alia ⁊ non econuerso: qđ erit si mouēs nō habet magnitudinem. quod enim est i corporeū potest qdem tangere corpus sua virtute mouēte ipsuʒ: non autem cōtingit a corpore: duo autem corpora seinuicem tāgūt. ¶ Deinde cum dicit. Lect. vi. T. c. 86. ⁊ vltimi Lec. 7. T. c. 30.

¶ Si qdem igitur continuū est mouens. Qđ enim mouetur: continuū necessariū est esse. manifestū est ꝙ totum ipsum seipsum mouet: non eo ꝙ ipsius aliqđ huiusmodi sit: vt ipsum seipsum moueat: sed totū mouet ipsum seipsum. Motū autem ⁊ mouens eo ꝙ ipsius aliquid est mouens. ⁊ aliquid motum. Non enim totū mouet: neqʒ totum mouet: sed mouet quidem. a. b. autem mouet tantū. Sed. c. ab ipso. b. non iam. impossibile enim.

¶ Ostendit qua ratiōe totū dicatur mouēs seipsum vna parte mouēte ⁊ alia mota: ⁊ supponamus q̄tū ad presens ꝙ vtraqʒ pars sit ꝯtinua. s. magnitudinē hñs: qꝛ de eo qđ mouet in. 6. probatū est ꝙ sit aliqđ cōtinuū: ⁊ accipiat nūc idem de mouēte anq̄ veritas ꝓbet: hac igit suppositiōe facta ipsi toti cōpositio ex duob⁹ tria attribuunt. s. moueri: mouere: ⁊ mouere seipʒ: sed hoc qđ est mouere seipm non attribuit ei propter hoc ꝙ aliq̄ parʒ eius moueat seipsam: sed ipsum totū seipsum mouet sed hoc qđ est mouere ⁊ moueri attribuit toti ratione partis: non enim totū mouet: neqʒ totū mouet. Sed mouet vna pars ei⁹. scilicet a reliqua vero pars ei⁹ solū mouet. s. b. iam enim ostēsum est ꝙ non est aliq̄ tertia pars vt. c. que moueat ab ipso. b. impossibile est.n. hoc si accipiat id qđ primo mouet seipsum: sicut supra ostēsuʒ est. ¶ Deinde cum dicit. Lec. 5. T. c. 32.

¶ Dubitationeʒ autem habet si auferat aliquid quis ab ipso. a. si continuum mouens quidem: imobile auteʒ: aut ab ipso. b. qđ mouetur. Reliqua vero ipsius. a. mouebit. Reliqua autem ipsius. b. mouebitur. Si enim hoc: hoc vtique erit q̄ primo mouet seipsa que est. a. b. Remota eniʒ ab. a. b. adhuc mouebit seipsam reliq̄. a. b. T. c. 44

¶ Mouet quādā dubitatōez circa premissa: ꝛ pmo mo
uet eam: scdo soluit: ibi. Aut potentia quidē. Dz autem
hec dubitatio ortū ex hoc qd̄ supra ꝓbauerat ꝙ in pmo
mouente seipsum nō sūt nisi due ptes: quaꝝ vna mouet
ꝛ alia mouet: qꝛ si esset tertia etiā ea remota ꝯpositū ex
primis duabus mouet seipsum: ꝛ sic ipsum est primū mo
uens seipsum: ex hoc ergo seqꝛ dubitatio talis: ponam⁹
ꝙ pars mouentis seipsum que est mouens imobile vt. a.
sit quoddā ꝯtinuū: de pte aūt eius que mouet. s. b. mani-
festum est ꝙ est aliqd continuū ſm priꝰ probata: omne
aūt continuū est diuisibile: est ergo dubitatio si auferat
aliq̄ pars per diuisionem ab. a. aut a. b. vtꝝ reliqua pars
moueat: aut moueat: qꝛ si reliq̄ ps moueat aut moueat
adhuc residua pars de a. b. mouebit seipsū ꝛ sic a. b. nō
primo mouebat seipsū: ꝛ sic seqtur vlterius ꝙ nihil erit
primo mouens seipsum. ¶ Secundo ibi.

¶ Aut potentia quidez nihil prohibet vtrunqꝫ:
aut alterū quod mouetur diuisibile esse: actu au
tem indiuisibile. Si autez diuidatur non adhuc
esse habens eandem potentiam. Quare nihil
prohibet ꝛ indiuisibilibus potentia primum es-
se vnum.

Lec.7. ¶ Soluit positā dubitatōez vbi ꝯsiderandū est ꝙ Ari.
T.c.46 prius in sexto ꝓbauit ꝙ in motu nō est aliqd primū neqꝫ
ex parte tpis: neqꝫ ex pte rei in qua est mot⁹ precipue in
augmento ꝛ motu locali: ꝛ hoc ideo: qꝛ tunc loq̄bat de
motu in cōi ꝛ de mobili ſz ꝙ est quoddā ꝯtinuū nondū
applicando ad determinatas nāas: ꝛ ſz hoc sequeret ꝙ
non esset aliqd primo motū: ꝛ p ꝯñs nec aliqd pmo mo
uens: si mouens sit continuū: ꝛ ita etiā nō esset aliqd pri
mo mouens seipsum: sed nunc iam Ari. loquit de motu
applicando ad determinatas nāas: ꝛ ideo ponit aliqd eē
primo mouens seipsum: ꝛ soluit premissam dubitatiōez
sic: ꝙ nihil ꝓhibet esse diuisibile in potentia ex eo ꝙ sūt
continua. s. mouēs ꝛ motū: ꝛ si vtrūqꝫ sit ꝯtinuū aut ad
minus alterū tm̄. s. qd̄ mouetur ꝙ necesse est esse ꝯtinuū:
sed tm̄ possibile est ꝙ aliqd̄ continuū: siue sit mouēs: siue
motū habeat talē nām vt nō possit actu diuidi: sicut pz
de corpore solis: ꝛ si ꝯtingat ꝙ aliqd̄ ꝯtinuū diuidat nō
retinebit eādem potētiā ad hoc ꝙ moueat vel moueat
quā pus hēbat: qꝛ hmōi potētia seqꝛ aliquā formā: for
ma aūt nālis reqrit q̄titatē determinatā. vnde si sit cor-
pus incorruptibile diuidi nō pōt in actu: si aūt sit corru
ptibile si diuidat in actu non retinebit eādem potentiā:
sicut pz in corde: vnde nihil ꝓhibet in his que sūt diuisi
bilia in potentia esse vnū primuz. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestuz igitur ex his est quoniaz est pri-
muz mouens imobile. Siue eni mox stet quod
mouet. ab aliquo aūt motū ad imobile primū:
siue in quo mouetur quidez: ipsum autē seipsuz
mouens ꝛ stans: vtrobiqꝫ accidit primum mo-
uens in omnibus esse motis immobile.

¶ Infert conclusionē principaliter intentā ex oībus pre
missis: ꝛ dicit manifestū esse ex premissis ꝙ necesse ē po
nere primū mouens imobile: cū nō procedat in infinitū
in mouētibus ꝛ motis ab alio: sed necesse sit stare ad ali
quod primū qd̄ est imobile vel mouens seipsum: siue. n.
mouentia ꝛ mota stent ad aliqd̄ primū imobile siue ad
aliquod primū quod mouet seipsuz: vtrobiqꝫ accidit ꝙ
primum mouēs sit immobile: ꝛ per hoc ꝙ mouētis etiā
seipsum vna pars est mouens immobile: vt nunc osten-
sum est. Lectio. XII.

Uoniaz aūt oportet semper motuz T.c.45
esse ꝛ non deficere: necessariū est ali
quid eē quod primuz mouet. Siue
ergo vnū sit: siue plura: ꝛ primū mo
uens imobile est. ¶ Unūquodqꝫ T.c.46
quidē igit perpetuuz esse imobiliū mouentium
quidē nihil pertinet ad eā que nunc rationez.

¶ Postq̄ phs ostendit ꝙ in his que mouent ab alio nō Lec.9.
est ꝓcedere in infinitū: sed est deuenire ad aliqd̄ primū qd̄ T.c.34
vel est immobile vel mouet seipsum: ꝛ ondit vlterius ꝙ Lec.10.
mouētis seipsuz vna pars est mouēs imobile: ꝛ sic vtro T.c.41
biqꝫ accidit ꝙ primū mouēs sit imobile: qꝛ tm̄ in mouen
tibus se que sūt apud nos. s. aialibus corruptibilibus cō
tingit ꝙ ps mouēs in mouēte seipsuz est corruptibilis ꝛ
mouet per accidens. s. anima: vult hic ondere ꝙ primuz
mouēs est incorruptibile: ꝛ non mouet nec per se nec p
accidens: ꝛ circa hoc duo facit: primo proponit qd̄ inten
dit: ſo probat: ibi. Sic aūt si aliqd velit. Circa pmū tria
facit. primo resumit ea que supra ondsa sunt. scdo preter-
mittit qdam qd̄ videbat posse valere ad suū ꝓpositū:
ibi. Unumquodqꝫ quidem igitur. Tertio exponit suum Lec.2.
propositum: ibi. Quoniam autem necessarium est esse. p totum
Dicit ergo primo ꝙ supra ostensum est ꝙ motus semp
est ꝛ nunq̄ deficit: ꝛ qꝛ oīs motus est ab aliquo mouen- Lec.9.
te: in mouentibus aūt non est ꝓcedere in infinitū: necesse T.c.34
est esse aliqd̄ primū mouens: ꝛ qꝛ nondū ꝓbatum est ꝙ vsqꝫ ad
primū mouens sit vnū: ideo sub dubio derelinqt vtrum lec.
sit vnū vl plura: ꝛ vlterius ostensum est ꝙ primū mouēs
est imobile: siue statim ascendēdo de motis ad mouētia
perueniat ad pmū imobile: siue ꝑueniat ad principium
mouēs seipsum: cui⁹ vna ps est mouēs imobile: fuit aūt
quorūdā positio ꝙ oīa principia mouentia in his q̄ mo
uent seipsa sunt ꝑpetua: posuit. n. oēs animas aialiū ꝑpe
tuas. ꝛ si vera esset hec opinio iam statim Aristo. habe-
ret ꝓpositū q̄tum ad hoc ꝙ primū mouēs sit ꝑpetuū: ſz
opinio Ari. est ꝙ de ptibus anime solus intellectus est
incorruptibilis: cum tm̄ etiā alie partes anime sint mouē
tes: ꝛ ideo hoc ꝯñter pretermittit dicēs ꝙ ad rōnē que
pre manibus habetur nihil ptinet an vnūquodqꝫ princi
pioꝝ que mouent ꝛ sūt imobilia sit perpetuū: q̄uis hoc
aliqui posuerūt ponentes oēs aīas incorruptibiles: ꝛ di
cit hoc non esse ad presentem rōnem: qꝛ hoc non suppo
sito habebit propositum ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniaz autem necessarium est esse aliquid
imobile quidem ipsuz ab omni exterius muta-
tione ꝛ simpliciter ſz accidens: motiuuz āt alte-
rius: manifestū est considerantibus.

¶ Exponit qd intendit probare: ꝛ dicit ꝙ ꝯsiderādo ea
que sequunt manifestū potest esse ꝙ ꝛ si non oē mouens
imobile sit perpetuum: necesse est tamen eē aliquid im-
mobile: ita ꝙ nullo modo ab extrīseco moueat nec sim
plr nec per accidens: ꝛ tm̄ sit motiuū alteri⁹: dicit autem
ab omni exterius mutatōe: non intēdens excludere mo
tum. i. operationez que est in operante ꝑut itelligere dr̄ mo
tus: ꝛ ꝑut appetitus mouet ab appetibili: hmōi. n. mot⁹
nō excluditur a pmo mouente de quo intendit.

¶ Sit autez si aliquis velit in quibusdaz contin-
gens esse: vt ꝛ sit aliquando ꝛ non sit sine gene-
ratione ꝛ corruptione. Forsitan eni necessariū
est: si aliquod impartibile aliquando quidez est
aliquando aūt non: sine mutatione aliquādo q

dẽ eſſe: aliquando quidẽ non eſſe. Et principio
ruꝫ imobiliũ qdẽ: motiuoꝝ autẽ quedã aliquan
do quidẽ eſſe: aliquando auteꝫ non eſſe contin
gat ꝛ hoc. Sed nequaq̃ꝫ omnia poſſibile eſt.
¶ Probat qḋ dixerat. ſ. ꝙ ſit aliqḋ ꝓmũ mouẽs ꝑpetuũ
ꝛ penitꝰ imobile: ꝛ primo ꝓbat hoc per mouẽtia ſe q̃
qñqꝫ ſunt ꝛ qñqꝫ nõ ſunt: ſcḋo per principia mouẽtia q̃
qñqꝫ mouẽt ꝛ qñqꝫ nõ mouent: ibi. Et iterum conſide
rans. Circa primũ tria facit. primo oſtẽdit ꝙ oportet eſ
ſe aliqḋ ꝓmũ mouẽs ꝑpetuũ: ſcḋo ꝙ tale mouẽs magis
oꝫ eſſe vnũ q̃ꝫ plura: ibi. Unũ aũt magis. Tertio oñdit
vtrũqꝫ ſimul. ſ. ꝙ eſt vnũ primũ mouẽs ꝛ ꝑpetuum: ibi.
Manifeſtum eſt igit̃ ex his. Circa primũ duo facit: pri
mo excludit q̃dã rõnẽ ꝑ quã aliqs poſſet niti ad ꝓbãdũ
propoſitũ: ſcḋo ꝓcedit ad ꝓpoſitũ oſtẽdẽdum: ibi. Ma
nifeſtum eſt enim. Poſſet aũt aliquis ſic ꝓcedere: oẽ qḋ
nõ põt qñqꝫ eſſe ꝛ qñqꝫ nõ eſſe eſt perpetuũ. Sed ꝓmũ
mouẽs cum ſit imobile: vt oſtẽſum eſt nõ põt qñqꝫ eſſe
ꝛ qñqꝫ nõ eſſe: q2 qḋ qñqꝫ eſt ꝛ qñqꝫ nõ eſt generatur ꝛ
corrũpitur. qḋ aũt generatur ꝛ corrumpit̃ mouet̃. ergo
ꝓmum mouẽs eſt ꝑpetuũ. Ariſt. aũt de hac rõne nõ cu
rat: q2 põt aliqs dicere ſi vult ꝙ in quibuſdã cõtingit ꝙ
qñqꝫ ſint ꝛ qñqꝫ nõ ſint abſqꝫ hoc ꝙ generent̃ ꝛ corrum
pant̃ per ſe loquẽdo: ꝛ per ꝯñs abſqꝫ hoc ꝙ ꝑ ſe moueã
tur: neceſſe eſt. n. ſi aliqḋ ipartibile qḋ. ſ. nõ ſit cõpoſitũ
ex mã ꝛ forma: qñqꝫ ſic eſt ꝛ qñqꝫ nõ eſt: ꝙ omne tale ſi
ne mutatiõe ſui qñqꝫ ſit ꝛ qñqꝫ nõ ſit: ſicut põt dici ḋ pũ
Lec.5. cto ꝛ de albedie ꝛ de quolꝫ hmõi. oñſum. n. eſt i. 6. ꝙ oẽ
T.c.:8. qḋ mouet̃ eſt partibile ꝛ in. 7. metha. q̃ oẽ qḋ gñat̃ eſt
metha. ꝯpoſitũ ex mã ꝛ forma: hmõi quidẽ igit̃ impartibilia ꝑ
Lec.6. ſe quidẽ nõ gñant̃ neqꝫ mutant̃: ſed per accñs genera
T.c.22. tis ꝛ mutatis alioꝝ: ex quo etiã pꝫ ꝙ ſi aliqḋ neqꝫ per ſe
Lec.7. neqꝫ per accidẽs mouet̃ ꝙ illud eſt ꝑpetuum: ꝛ ſi eſt per
T.c.29. petuum neqꝫ per accidẽs neqꝫ per ſe mouet̃ ſm hoc qḋ
eſt perpetuũ. Si ergo ꝯcedit̃ eſſe ꝯtingẽs ꝙ aliqḋ qñqꝫ
ſit ꝛ quãdoqꝫ non ſit abſqꝫ eo qḋ gñetur ꝛ corrumpat:
etiam ꝛ hoc cõcedatur eſſe contingens ꝙ quedã prici
pia mouẽtia imobilia: ita tñ ꝙ poſſint moueri per acci
dens qñqꝫ ſint ꝛ qñqꝫ nõ ſint: nequaquam tamẽ poſſibi
le eſt omnia principia mouẽtia ꝛ imobilia talia eſſe: vt
qñqꝫ ſint ꝛ qñqꝫ nõ ſint. ¶ Secundo ibi.

¶ Manifeſtum eſt enim ꝙ cauſa quedam ipſa
ſeipſa mouentibus ineſt: ipſius quod eſt aliquã
do quidem eſſe: aliquando autem non eſſe. Ip
ſum quidem cum ſeipſum mouens neceſſe eſt
omne magnitudinem habere: ſi nihil mouetur
impartibile. Mouens autem neqꝫ vna neceſſi
tas eſt ex dictis. Ipſius igitur quod eſt alia qui
deꝫ fieri: alia vero corrũpi: ꝛ hoc continue: nul
la cauſa eſt imobilium quideꝫ: non ſemper autẽ
entium: neqꝫ ipſorum quidem ſemper hec mo
uentium. Hoꝝ autẽ altera. Ipſius enim ſemper
ꝛ continui neqꝫ vnũquodqꝫ ipſoꝝ cauſa: neqꝫ
omnia. Hec enim quidem ſic ſe habere ſemper
ꝛ ex neceſſitate eſt: omnia autem infinita ꝛ non
ſunt ſimul omnia entia. ¶ Manifeſtuꝫ igitur ẽ
T.c.47. ꝙ quamuis millies principia quedaꝫ imobiliũ
quidem: mouentiuꝫ autem: ꝛ multa ipſa ſeipſa
mouentium corrumpant̃: alia vero fiant: ꝛ hoc
quidem imobile ſit: aliud vero mouet: alterum
autẽ hoc. Sed nihilominus eſt aliquid qḋ con
tinet: ꝛ hoc extra vnumquodqꝫ quod eſt cã eiꝰ
quod eſt alia eſſe: alia vero non ꝛ continue mu
tationis: ꝛ hoc quidem his. hec autẽ alijs cauſa
motus ſunt. ¶ Si quideꝫ igitur perpetuus mo T.c.48
tus eſt perpetuũ erit ꝛ mouens primũ ſi vnum:
ſi vero plura: plura ꝛ perpetua.
¶ Oſtendit propoſituꝫ: ꝛ dicit ꝙ ſi quedã mouẽtia ſeipſa
qñqꝫ ſunt ꝛ qñqꝫ nõ ſunt: neceſſe eſt ꝙ ſit aliq̃ cã gñatio
nis ꝛ corruptiõis ipſoꝝ: qua qñqꝫ ſunt ꝛ qñqꝫ nõ ſunt:
q2 oẽ qḋ mouet̃ hꝫ cãm ſui motus: qḋ aũt qñqꝫ ẽ ꝛ qñqꝫ
nõ eſt: ſi ſit cõpoſitũ: generat̃ ꝛ corrũpit̃: mouens aũt ſe
ipſuꝫ neceſſe eſt ꝙ habeat magnitudinẽ q2 mouet: ꝛ oñ
ſum eſt i. 6. ꝙ nihil ipartibile mouet̃: ſed ex dictis nõ po
teſt haberi ꝙ ſit neceſſarium mouẽs habere magnitudi
Lec.5. nem: ꝛ ſic nõ mouet̃ per ſe: ſi qñqꝫ ſit ꝛ qñqꝫ nõ ſit: ſi aũt
T.c.29. generationis ꝛ corruptiõis eoꝝ que mouẽt ſeipſa eſt ali
qua cã: oꝫ ꝙ etiã hmõi ſit aliqua cã ꝙ eoꝝ generatio ꝛ
corruptio ꝑpetue ꝯtinuat̃. Nõ aũt põt dici ꝙ hmõi ꝯti
nuitatis cã ſit aliqḋ illoꝝ imobilium que nõ ſemꝑ ſunt:
neqꝫ ẽt poteſt dici ꝙ ſempiterne gñatiõis ꝛ corruptiõis
quorũdaꝫ mouẽtiũ ſeipſa ſint cã quedã mouẽtia immo
bilia que nõ ſemꝑ ſũt: ꝛ alioꝝ alia: ꝛ hoc expõit ſubdẽs
ꝙ huius ꝯtinue ꝛ ſempiterne gñatiõis nõ poteſt eſſe cã
neqꝫ vnum ipſoꝝ neqꝫ oia: ꝛ ꝙ vnũ poſſit eſſe cã ſic oñ
dit: q2 id qḋ nõ eſt ſemꝑ nõ põt eſſe cã eius qḋ eſt ſemꝑ
ꝑpetuũ ꝛ ex neceſſitate: ꝙ aũt oia nõ poſſint eſſe cã: oñ
dit per hoc ꝙ oia huius pricipia corruptibilia: ſi genera
tio eſt ꝑpetua: ſunt ifinita ꝛ non ſimul ſunt: impoſſibile
eſt aũt vnũ effectũ depẽdere ex ifinitis cauſis: ꝛ iteꝝ ea
que nõ ſimul ſunt nõ poſſũt eſſe cã alicuius: lꝫ poſſit eſſe
ꝙ eoꝝ que nõ ſimul ſũt quedã diſponãt ꝛ quedam cau
ſent: vt pꝫ in guttis ſucceſſiue cadẽtibus que cauſant la
pidis effuſiõeꝫ: ſꝫ ſi aliqua multa ſũt directe cã alicuius:
oꝫ ꝙ ſimul ſint. Sic ergo maĩfeſtuꝫ eſt ꝙ ſi ſint mille mil
lia principia mouẽtia ꝛ immobilia: ꝛ ſi ſint etiam multa
que moueãt ſeipſa: quoꝝ quedã corrũpant̃ ꝛ alia gñent̃
ꝛ inter iſta quedam ſint mobilia ꝛ quedam mouẽtia: ni
hilominus tñ oꝫ eẽ aliquid ſuꝑ oia qḋ ſua virtute cõti
neat oia que predicto modo gñantur ꝛ corrũpunt̃ qḋ
quidẽ ſit cã ꝯtinue mutatiõis ipſoꝝ per quã qñqꝫ ſũt: ꝛ
qñqꝫ nõ ſunt: ꝛ per quã hec ſũt cauſa gñatiõis ꝛ motus
his: ꝛ hec alijs: q2 oẽ gñans eſt cauſa gñationis gñato:
ſed tñ gñantia corruptibilia hñt ꝙ ſint cauſa generatio
nis ab aliquo primo icorruptibili: ſi ergo motus ꝑ queꝫ
Lec.2. quedam qñqꝫ ſunt ꝛ qñqꝫ nõ ſunt eſt perpetuus: vt ſu
T.cõ.5. pra oſtẽſum eſt: ꝛ effectus ꝑpetuus nõ põt eſſe niſi a cau
ſa perpetua neceſſe eſt ꝙ primum mouẽs ſit perpetuum
ſi eſt vnum: ꝛ ſi ſunt plura prima mouẽtia: ꝙ etiam illa
plura ſint perpetua. ¶ Deinde cum dicit.
¶ Unum autem magis q̃ꝫ multa ꝛ infinita q̃ꝫ in
finita oportet exiſtimare. Eiſdem auteꝫ accidẽ
tibus ſemper finita magis accipiendũ. In his
enim que ſunt natura: oportet finituꝫ ꝛ melius:
ſi contingat eſſe magis. Sufficiens autẽ ſi vnũ:
quod primum immobilium perpetuum cuꝫ ſit:
erit principium alijs motus.
¶ Oſtẽdit ꝙ magis debeat poni vnũ pricipiũ ꝑpetuum
q̃ꝫ multa: ꝛ dicit ꝙ ſicut oꝫ exiſtimare magis eẽ pricipia
finita q̃ꝫ infinita: ita opꝫ exiſtimare ꝙ ſit magis vnum

principium q̄ plura. Si.n.eadem accidant vel ꝯsequantur in effectibus ex pōne finitoꝝ pricipioꝝ: qua ex pōne īfinitoꝝ magis est accipiēdum ꝙ sint principia finita q̄ infinita: qꝛ in his q̄ sunt ſm nām semꝑ est magis accipiēdum illud qḋ est melius si sit possibile: qꝛ ea que sunt ſm nām sunt optime disposita: melius est aūt finitū ṗncipiū q̄ infinitū ꝛ vnū q̄ multa: sufficit aūt ad cāndū ꝑpetuitatem motus: ꝙ sit vnū ṗncipiū ṗmū imobile si sit ꝑpetuū: nō ḡ sunt ponēda plura ṗma ṗncipia. ¶ Deinde cū dic.

T.c.49 ¶ Manifestuꝫ igitur ex his est ꝙ necesse est esse aliqd vnuꝫ ꝛ perpetuū primū mouens. Ostensum est enim qm̄ necesse est semper motū esse: ꝛ continuū esse. Et nanqꝫ quod semper continuū. Quod auteꝫ consequenter non est continuum. At vero si continuus: vnus est. Unus autem si ab vno mouente: ꝛ vnius qḋ mouetur. Si enim quoddaꝫ aliud ꝛ aliud mouebit: non continuus totus motus: sed consequenter. Igit ex his sciet vtiqꝫ aliquis esse aliqḋ primuꝫ mouens immobile.

¶ Concludit ex predictis ꝙ necesse est eē aliqd vnū primū mouēs ꝛ ꝑpetuū: ꝛ q̄uis hoc ex superioribus sufficiēter ꝓbatū videat: possꝫ tñ aliquis calūniose dicere ꝙ cū ꝯtinuitatio gñationis est aliquod ṗmū mouēs seipsum ꝑpetuū: sed motor illius mouētis seipsuꝫ nō est ꝑpetuū ꝛ vnū: sed mouet a diuersis mouētibus quoꝝ quedā generant ꝛ quedā corrūpunt: sed hoc itēdit excludere: qꝛ si motus est ꝑpetuus: vt supra ꝓbauerat: necesse ē ꝙ motus primi mouētis seipsum qḋ ponit cā totius ꝑpetuitatis motus sit sempiternus ꝛ ꝯtinuus. Si.n.nō esset cōtinuus nō esꝫ sempiternus: sed qḋ ꝯsiter est nō est ꝯtinuū: ad hoc aūt ꝙ motus sit ꝯtinuus: necesse est ꝙ sit vnꝰ: ad hoc vō ꝙ sit vnus: necesse est ꝙ sit ab vno mouēte ꝛ vnius mobilis. Si vero sit aliud ꝛ aliud mouens: nō erit totus motus ꝯtinuus: sꝫ ꝯsiter se hñs: necesse est ergo oino ꝙ ṗmum mouēs sit vnū ꝛ ꝑpetuum: mouēs aūt imobile qḋ mouet per accidēs nō est perpetuū: vt supra dictum est. Relinquitur ergo ꝙ primū mouēs sit oino imobile: ꝛ per se ꝛ per accidens. Lectio. XIII.

T.c.50. Iteruꝫ considerans principia mouentiū. Esse quidem igitur quedaꝫ coꝝ que sūt que aliquando quideꝫ mouentur: aliquando aūt quiescūt manifestū est. Et propter hoc manifestū factū est: quoniaꝫ neqꝫ omnia mouent: neqꝫ omnia qescūt. Neqꝫ alia semper mouent ꝛ alia semper quiescūt. Que nāqꝫ sūt vtrobiqꝫ ꝛ potentiam sūt habentia huiusmodi quod est aliquando quidem moueri: aliquando vero qescere. Demonstrat de his.

¶ Postq̄ philosophus ostēdit ꝙ ṗmum mouēs est ꝑpetuū ꝛ oino imobile rōne sumpta ex ꝑpetuitate gñationis ꝛ corruptiōis aialium que mouēt seipsa: hic intēdit idē ostēdere rōne sumpta ex principijs mouētibus: ꝛ circa hoc tria facit: primo ꝯmemorat ea que dicta sunt a pricipio huius tractatus: ſo ex ṗmissis accipit rōnē ad ꝓpositū: ibi. Ex q̄bus est scire. Tertio ꝯcludit solutionē cuiusdā dubitatiōis supra mote: ibi. Manifestuꝫ igit factum est ex dictis. Circa primū tria resumit: primo destructiōem quarūdā iprobabiliū pōnū: ꝛ dicit ꝙ nō solū ex ṗmissis pōt aliqs scire ꝙ est aliqḋ primū mouēs imobile: sꝫ etiā per ꝯsideratiōeꝫ pricipioꝝ motus: ꝛ sicut supra dictum est: manifestū est ad sensum ꝙ i rebus nālibus inueniunt quedam q̄ aliqñ mouent ꝛ aliqñ qescūt: ꝛ ex hoc manifestatū est supra ꝙ nulla triū pōnuꝫ est vā: neqꝫ illa que dicit ꝙ oia mouent semꝑ: neqꝫ illa q̄ dicit ꝙ oia qescūt semꝑ: neqꝫ illa q̄ dicit ꝙ illa q qescūt qescūt semꝑ: ꝛ illa que mouent mouent semꝑ: huius.n.rei veritatē demonstrant illa q̄ sub vtroqꝫ iueniunt.s.motu ꝛ qete dum hñt potētiā: vt qñqꝫ moueant ꝛ qñqꝫ qescāt. ¶ Scdo ibi.

¶ Quoniaꝫ autem hmōi manifesta sunt: volumus aūt demonstrare ꝛ duoꝝ vtranqꝫ naturaꝫ: quoniam sunt alia quideꝫ semper imobilia: alia aūt que semper mouent. Procedentes autem in hoc ꝛ proponentes omne qḋ mouet ab aliquo moueri: ꝛ hoc esse aut immobile: aut quod mouet: ꝛ qḋ mouetur: aut a seipso: aut ab alio: semper deueniemus in hoc accipere: quoniam coꝝ que mouent: est principiū qḋ mouet quidē qḋ ipꝫ seipꝫ mouet. Omniū aūt imobile. Videmus enim ꝛ manifeste esse huiꝰ q̄ mouent ipsa seipsa: vt animatoꝝ ꝛ animaliū genus.

¶ Cōmemorat ꝓcessum supra habitū ad inuestigādū primū motorē imobilē: ꝛ dicit ꝙ qꝛ ista que qñqꝫ mouent ꝛ qñqꝫ qescūt sunt oibus manifesta: ne iteꝝ aliqs sequeret q̄rtā pōnē ponēs oia entia eē hmōi: vt qñqꝫ moueātur ꝛ qñqꝫ qescāt: volumus demōstrare duplicē nām diuersam ostēdēs.s.ꝙ quedā sunt que semꝑ sunt imobilia: ꝛ iteꝝ ꝙ quedā sunt que semꝑ mouent: ꝛ circa hoc ꝓcedētes ꝓposuimus: primo ꝙ oē qḋ mouet mouet ab aliquo: ꝛ ꝙ necesse est hoc a quo aliqd mouet aut esse imobile aut moueri: ꝛ si mouet aut a seipso aut ab alio: ꝛ cū nō sit ꝓcedere in īfinitum vt ab alio moueat: oꝫ deuenire ad hoc ꝙ sit qḋdam ṗmum ṗncipiū mouēs: ita qdeꝫ ꝙ in genere coꝝ que mouent est primū ṗncipiū qḋ mouet seipsum: sꝫ vlterius simplr inter oia primū principiū est qḋ est imobile: nec oꝫ reputari incōueniens: ꝙ aliqd moueat seipsum: qꝛ videmus manifeste esse multa talia in genere animatoꝝ ꝛ animalium. ¶ Tertio ibi. Lec.9. T.c.34

¶ Hec aūt ꝛ opinioneꝫ obtulerunt: ne forte contingat motū fieri: cū non sit oino: propter id qḋ in his videmus hoc contingere. Immobilia.n. cū sint aliquando mouent iterū sicut videtur.

¶ Hoc aūt oportet accipere quoniā ſm vnum motū ipsa mouent: ꝛ qḋ ſm hūc non proprie. T.c.51. Non eniꝫ ex seipso est cā: sed insunt aliꝫ motus natura ꝛ animalibus: ſꝫ quos non mouent per seipsa: vt augmentū ꝛ decrementum ꝛ respiratio: quibus mouet animaliū vnūquodqꝫ quiescens. Cum non mouet a seipso motū. Horū auteꝫ causa continens ꝛ multa intrantiū: vt quorūdam alimentū dum coquit: qdem enim dormiūt: disgregato autem surgūt: ꝛ mouent seipsa cuꝫ primū principiū extra sit. Unde non semper mouent continue a seipsis. Aliud enim est mouens ipm: qḋ mouetur: ꝛ mutans ad vnū.

quodqꝫ mouentium seipsum. In omnibus aūt his mouetur primuꝫ mouens: ⁊ causa ipsiuꝫ se ipsum mouendi a seipso ſm accidens tantum. Mutat eniꝫ locuꝫ corpus. Quare ⁊ qd̄ in corpore existens: ⁊ necessario mouens seipsuꝫ.

Lec.4. p totum ℂ Cōmemorat q̄dā obiectionē supra positaꝫ ⁊ solutā. Cū.n. pbasset mot⁹ ꝑpetuitatē posuit obiectōēꝫ in ꝯriū ex reb⁹ aiatis: que cū prius quieuerunt incipiūt qn̄qꝫ moueri: ⁊ hoc est qd hic dicit: q̄ ista aiata que mouēt seipā vi debant opionē iducere q̄ ꝯtingit in toto vniuerso motū fieri cū prius nō fuerit: pp hoc q̄ videm⁹ in eis hoc cōtingere: q̄ cū prius nō mouerent incipiūt qn̄qꝫ moueri: ⁊ ad hmōi solōnē dꝫ hic accipe q̄ aialia mouēt seipsa ſm vnū motū. s. ſꝫ motū localē: hic.n. solus mot⁹ inuenit in aialib⁹ appetitui subiectis: ⁊ tn̄ nec ſm huc motū ꝓprie aialia seipsa mouent: ita. s. q̄ hmōi mot⁹ alia cā nō ꝑexi stat: nō.n. aiali ex seipo est pma cā q̄ localr̄ moueat: sed ꝓcedit alq mot⁹ nō volūtariꝰ sꝫ nālis vel ab iteriori vel ab exteriori: ſꝫ quos aialia nō mouēt seipsa: sicut pꝫ de motu augmēti ⁊ decremēti ⁊ respiratōis ſꝫ quos mot⁹ aialia mouent q̄uis dsicāt ſꝫ motū localē quo mouent a seipsis. Hoꝝ aūt motuū nāliū cā est vel ꝯtinēs extrinsecū. s. celū ⁊ aer a quo imutant corpa aialiū exteri⁹ vel aliqd itrans corpa aialiū: sicut aer itrat p respiratiōeꝫ: ⁊ alimētū itrat p comestionē ⁊ potū: ⁊ ex hmōi trāsmutatiōib⁹ siue ab iteriori siue ab exteriori cātis ꝯtingit q̄ aialia qn̄qꝫ icipiūt moueri cū prius nō mouerent: sicut pꝫ ex trāsmutatiōe que est circa alimētū: qꝛ dum decoqtur alimētū pp vapores resolutos aialia dormiūt: sꝫ qn̄ alimentū est iam digestū ⁊ dissoluto vaporib⁹ residētibus euigilant aialia ⁊ surgūt ⁊ mouēt seipsa motu locali: cū tn̄ pmum pncipium motiōis sit aliqd extrinsecū a nā aialis qd mouet ipm: ⁊ inde est q̄ aialia nō semp mouent a seipsis: qꝛ respectu vniuscuiusqꝫ aialis mouētis seipm inuenit aliud aliqd prius mouēs qd mouet ⁊ mouet. Si.n. esset oino imobile sp eodē mō se hēret in mouēdo ⁊ ita motus aialis esset sempiternus. Sed qꝛ hoc mouēs extraneū qd mouet aialia etiaꝫ ipm mouet nō semp eodē mō mouet: vn̄ neqꝫ aialia eodē mō mouent seipsa: qꝛ in his oibus pmum mouens qd est cā aialis mouēdi seipm sicut aia sic mouet q̄ mouet: nō qdeꝫ per se sꝫ p accidēs: qꝛ corpus mutatur ſꝫ locū: mutato aūt corpore mutat ⁊ id quod in corpore existit per accn̄s. s. aia: ⁊ sic ex necessitate mutatur totum mouens seipsum vt non sit in eadem dispositiōe mouendi. ℂ Deinde cum dicit.

Te.c.52. ℂ Ex qbus est scire: qꝛ si aliqd est imobiliuꝫ quidem: mouentiū auteꝫ ⁊ ipsoꝝ que ſm accidens mouent: ipossibile est continuū motū mouere. Quare si necesse est quidē continue esse motū: esse oportet aliquid primum mouens imobile ⁊ non ſm accidens: si debet sicut diximus in his que sunt esse incessabilis quidā ⁊ imortalis motus: ⁊ manere ens in seipso ipsi: ⁊ in eodem principio enim manente necesse ⁊ omne manere: qd continuum est ad principium.

ℂ Ex pmissis ōndit ꝓpositū: ⁊ pmo q̄ pmū mouens sit imobile: ſo q̄ pmus motus sit sempitern⁹: ibi. At vo si aliqd ē. Circa pmū duo facit: pmo ōndit ꝓpositūꝫ: ſo excludit q̄dā obiectionē: ibi. Nō est idē moueri ſꝫ accidēs. Dicit ergo pmo: q̄ ex pmissis possum⁹ scire q̄ si aliqd pmū est mouēs imobile: qd tn̄ mouet ſꝫ accn̄s non pōt facere ꝯtinuū motū ⁊ sempiternū. Ista.n. cā est assignata: q̄re aialiū aie nō mouent sp: qꝛ mouent p accn̄s. Sꝫ ōnsum est supra q̄ necesse est motū vniuersi eē cōtinuū ⁊ sempiternū: ergo necesse est pmā cām moueteꝫ in Lec.10. toto vniuerso eē imobilē: ita q̄ nec ēt ſꝫ accn̄s moueat: T.c.42. sꝫ sic supra dcm̄ ē in reb⁹ nālib⁹ iueniri dꝫ qdā mot⁹ imortalis ⁊ icessabilis: ⁊ q̄ totū ens. i. dispō hui⁹ vniuersi ma Lec.2. neat in sua dispōne ⁊ i eodē statu. Ex imobilitate.n. pncipij qd ponit manere imobile: seqt q̄ totū vniuersū hēat q̄dā ꝑmanētiā sempiternā: ſꝫ qd ꝯtinuat pmo pncipio imobili recipiēdo influētiā ab ipso. ℂ Secundo ibi. p totum.

ℂ Non est autem idem moueri ſꝫ accidens a seipso ⁊ ab altero. Ab altero quidem enim inest ⁊ eorum que sunt in celo quibusdam principijs quecunque ſm plures feruntur motus: alterum autem corruptibilibus solum.

ℂ Excludit q̄dā obiectiōeꝫ: dixerat.n. q̄ si aliqd mouēs mouet p accn̄s nō mouet motu sempiterno: hoc aūt vr̄ hēre istantiā: qꝛ ſm ei⁹ pōnē mot⁹ iferior orbiū puta solis ⁊ lune ⁊ alioꝝ planetaꝝ sunt sempiterni: ⁊ tn̄ motores eoꝝ videntur moueri p accn̄s: si sequamur ea q̄ supius dixit: ea.n. rōne dixit aiaꝫ aial p accn̄s moueri: qꝛ corpus aialis mouet quodā alio motu ab exteriori pncipio qd nō est ab aia: sir aūt appet q̄ orbis solis mouet quodā alio motu: q̄si delat⁹ ex motu pmi orbis ſm q̄ reuoluit ab oriēte in occidētē: isto aūt motu non mouet a ꝓprio motore: sꝫ ecōuerso ab occidēte in oriētē. Hāc ergo obiectionē excludit dicēs q̄ moueri ſꝫ accn̄s pōt attribui alicui ſm seipꝫ vel ſm alterꝝ: ⁊ h̄ nō est idē: motoribus igit orbiū planetaꝝ attribui pōt moueri p accn̄s: nō ita q̄ p accn̄s moueant sꝫ ita q̄ orbes ab eis moti p accn̄s mouent delati ex motu supioris orbis: ⁊ h̄ ē qd dicit q̄ moueri p accn̄s: ab altero. i. rōne alteri⁹ inest qbusdā pncipijs celestiū motuū: q̄tū ad motores orbiū q̄ mouent plurib⁹ motib⁹. s. motu ꝓprio ⁊ motu supioris orbis sꝫ alterꝝ. s. moueri p accn̄s ſꝫ seipm inuenit solū i corruptibilib⁹: sicut in aiab⁹ aialiū: ⁊ hui⁹ diuersificatio rō ē: qꝛ motores supioꝝ orbiū nō ꝯstituunt in suo eē ex sua vniōe ad corpa: ⁊ eoꝝ ꝯnexio est iuariabil: ⁊ iō q̄uis corpa orbiū moueant ipsi nō mouent p accn̄s: sꝫ aie que mouēt aialia ꝯstituunt in suo esse ſm vnionē ad corpa ⁊ variabilr̄ eis ꝯnectunt: ⁊ iō ſm trāsmutationē corpoꝝ ipse ēt dicūtur per accn̄s mutari. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ At vero si aliquod est semper huiusmodi mouens quidem: immobile autem ipsum ⁊ perpetuum necesse est primuꝫ quod mouetur ab hoc perpetuum esse. T.c.53.

ℂ Probat q̄ pmus motus est sempitern⁹: ⁊ h̄ du ab⁹ rōnib⁹: q̄ꝝ pma depēdet ex pmissis: ⁊ talis ē: mot⁹ q̄ nō ē sp inuenit eē a motore q̄ mouet p se vel p accn̄s: vt ex pdictis pꝫ: cū ergo pmū mouēs sit imobile ⁊ ꝑpetuū: ita q̄ nec p se nec p accn̄s mouet: necesse ē q̄ pmū mobile qd mouet ab h̄ motore penit⁹ imobili ꝑpetuo moueat. Est āt attēdēdū q̄ supra ꝓbauit imobilitatē pmi motoris p ꝑpetuitatē mot⁹ supra ōnsaꝫ: hic aūt ecōuerso p imobilitatē pmi motoris ꝓbat ꝑpetuitatē mot⁹: cēt aūt ꝓbatio sua circularis: si de eodē motu itelligeret: vn̄ dicēdū ē q̄ supra ꝓbauit imobilitatē pmi motoris ex ꝑpetuitate pmi mot⁹ i cōi: vn̄ dixit q̄ i his q̄ sūt ēe icessabilis qdē ⁊ mortalis mot⁹. Ibi aūt p imobilitatē pmi motoris ꝓbat ꝑpetuitatē pmi mot⁹: ex quo manifestū ē falsuꝫ eē qd Cōmēta. d. cit q̄. ō. in pncipio hui⁹. 8. ꝓbauit Lec.1. 1.c.p.ni.

motum primū esse ꝑpetuū. ℭ Scđam rōnē ponit ibi.
ℭ Hoc aūt est manifestū qdem: ex eo ꝙ non est
possibile aliter generationem ⁊ corruptionē ⁊
mutationem alijs: nisi aliqd moueat qđ moueatur.
Immobile qdē enī eundē semper mouebit
eodem modo ⁊ vnū motū: velut nihil ipsum
mutans ad id qđ mouet. Qđ autem mouetur
ab eo qđ mouet qdē: moto aūt ab imobili: iam
ꝑꝑ id qđ aliter ⁊ aliter se hȝ ad res: non eiusdē
motus erit cā: sed ꝑꝑ id qđ in ꝯrijs locis aut spēbus
sunt ꝯrie exhibebit motū vnūqđq; aliorū:
⁊ aliqñ qdem quiescens: aliqñ autem motum.

ℭ Que sumit ex ꝑpetuitate gñatōis: ⁊ dicit ꝙ pmū motum
eē ꝑpetuū est manifestū ēt ex eo qđ nō est poē alr
eē gñatiōē ⁊ corruptiōē ⁊ hmōi mutatiōes nō tpales:
Lec.7. nisi sit aliqd qđ moueat ⁊ moueat. Cū.n. ōis mutatio fit
T.c.28. ab aliquo motore: vt supra ōnsum ē: oȝ ḡ gñatiōē ⁊ cor
in fine. ruptiōē ⁊ hmōi mutatiōes eē ab aliquo motore: nō āt
Lec.8. pnt eē imediate a motore imobili: q: imobile sp mouebit
per totum. eūdē motū: ⁊ eodē mō q: non mutabit eius dispō ⁊
habitudo ad mobile: manēte aūt eadē habitudie motoris
ad mobile sp manet idem motus: non aūt gñatio ⁊
corruptio semp eodē mō sūt: sed qñq; aliqd gñat qñq;
corrūpit: nō ḡ sūt imediate a motore imobili: sȝ a motore
mobili. Qđ āt mouet a motore moto. Qđ tñ mouet
a motore imobili in alteratiōe diuersoꝝ motuū pt hrē
ꝑpetuitatē: q: ꝑꝑ id qđ mouēs mobile alr ⁊ alr se hȝ ad
res motas nō cābit eūdē motū semp: sȝ magis diuersū
ꝑꝑ id qđ in diuersis locis mouet: si moueat motu locali:
vl diuersis spēbus: si moueat motu alteratiōis cābit ꝯrium
motū in alijs: ⁊ faciet qñq; qescere: qñq; aūt moueri:
dicit aūt ꝯrarijs locis aut spēbus. q: nōdum ē probatū
qua spē motus primū mobile moueat: sȝ hoc infra
inqret: sic igit inqtū mouet est cā diuersitatis motuum.
Inqtū vo mouet a motore imobili est cā ꝑpetuitatis i
hac mutationū diuersitate. Ipsa ḡ ꝑpetuitas gñationis
dicit pmū motū eē ꝑpetuū ⁊ a motore imobili moueri.
Est aūt sciēdū ꝙ he rōnes qbus Arist. ꝓbare nitit pmū
motū esse ꝑpetuū nō ex necessitate ꝯcludunt: pōt.n. contingere
absq; oi mutatōe pmi motoris ꝙ nō sp moueat
sicut supra ōnsum est in pn° huius.8. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Manifestū igit factū est ex dictis ⁊ quod sm
principia dubitauimus. Cur igitur non oīa aut
qescūt: aut mouent: aut alia sp qdē mouentur:
alia vero semper quiescunt: sed quedā aliqñ quidē:
aliqñ non: huius enī causa manifesta nunc
est: qm̄ alia qdē ab imobili mouent perpetuo:
vnde semper mutant. Alia vero ab eo qđ mouet
⁊ mutato. Quare ⁊ hoc necessariū est mutari.
Immobile autem sicut dictum est: sic simpliciter
⁊ similiter ⁊ in eodem permanens vnum ⁊
simplicem mouebit motū.

Lec.5. ⁊ ℭ Infert qndā ꝯclusionē quā supra dimiserat insolutā:
per totū scȝ q̄re qdam mouēt semp ⁊ qdam non mouēt semp. ⁊
dicit ꝙ cā hmōi māifesta ē ex pmissis: q.n. mouent a motore
imobili: ⁊ ꝑpetuo mouent ⁊ semp: q̄ aūt mouent a
motore mutato nō semp mouent: q: imobile: vt pus dictum
ē: cū simplr ⁊ silr ⁊ in eadē dispōne maneat mouebit
vnū motū ⁊ simplicē. Lectio. XIIII.

t vero aliđ facientibus principiū T.c.54
magis erit de his manifestū. Considerandū.n.
est vtrū aliquē motū cōtingit
esse continuū: aut non: ⁊ si cōtingit:
qs hic: ⁊ quis primus est motuū.
Manifestū āt ꝙ siqdē necessariū est semp
motū esse. Primus autē hic ⁊ continuus: qa
primū mouens mouet ipsū motū: necessariū
est vnū ⁊ eundē esse ⁊ continuū ⁊ primum.

ℭ Postq̄ phs ōndit ꝙ pmū mouēs est imobile: ⁊ pmus
motus ē ꝑpetuus: h incipit ōndere qs sit pmus motus.
⁊ qle sit primū mouēs: ⁊ diuidit in ptes duas. In prima
ōndit qs sit pmus mot°. In sa qle sit primū mouēs: ibi.
Qđ aūt hic nece ē. Circa pmū duo facit. pmo dic̄ de q
ē intētio: so exeqt ꝓpositū: ibi. Trib°.n. existibus. Dicit
ḡ pmo: ꝙ ad hoc ꝙ pmissa certius ꝯsiderent. oȝ ab aliq
pn° incipe: vt.s. ꝯsiderem°: vtrū sit aliqs mot° quē ꝯtingat
eē in ifinitū ꝯtinuū: ⁊ si ꝯtigat aliquē motū talē eē:
qs est hic: ⁊ qs est ēt pmus motuum: ⁊ ne aliqs putaret
aliū eē quē ꝯtigit eē ꝯtinuū: ⁊ q ē prim°. Ad h excludēdū
subiūgit: māifestū eē ꝙ cū necessariū sit motū sp esse:
⁊ ꝙ pm° ē in sempiternū cōtinuus: ꝑꝑ hoc ꝙ cāt a pmo
mouēte imobili necesse ē ꝙ sit vn° ⁊ idē mot° quē ꝯtigit
eē in sempiternū ꝯtinuū: ⁊ qui est primus. ℭ Scđo ibi.

ℭ Tribus autē existibus alio qdē sm magnitudinē: T.c.55.
⁊ alio sm passionē: ⁊ quodā sm locū: quē
vocamus loci mutationē: hunc necessariū ē primū
esse: īpossibile.n. est augmētū esse alteratione
non pexiste. Qđ.n. augmentat: est qdē tanq̄
simili augmentet: est aūt tāq̄ dissimili. Contrarium.n.
alimentū dr ꝯrio: adijcit aūt oē factū simile
simili. Necesse est igit alterationem in ꝯria
esse mutationē. At vo si alterabit: indigebit esse
alterās ⁊ agens ex potentia calido actu calidū.
Manifestum igitur: ꝙ mouens non similiter se
habȝ: sed aliqñ qdē propius: aliqñ aūt longi°
ei qđ alteratur. Hec aūt sine loci mutatione nō
contingit esse. si ergo necesse est semper motum
esse: necesse est ⁊ loci mutationem semper esse
primā motuū. Et in loci mutatione si est: alia
quidem prima: alia vero posterior prima.

ℭ Ōndit ꝓpositū: ⁊ pmo p rōnes: so p āntiquoꝝ dcā. ibi.
Qđ aūt sm locū mutatio. Circa pmū duo fac. pmo ōndit
ꝙ motus localis ē pmus: so quis mot° localis. ibi.
Que aūt loci mutatio. Primū ōndit triplr. pmo qdē p
ꝓprietates motuum. so p distōnē prioris ⁊ posterioris.
ibi. Amplius ⁊ hinc ꝯsiderantibus. Tertio p ordinem
mobiliū: ibi. Maxie aūt māifestū est. Circa pmū ponit
duas rōnes: circa quaꝝ primā sic ꝓcedit: pmo.n. ꝓponit
qđ intēdit: ⁊ dicit ꝙ cū sint tres spēs motus: vn° qdē q
est sm q̄titatē: qui vocat augmētū ⁊ diminutio: ali° aūt
qui ē sm passibilē q̄litatē: ⁊ vocat alteratio: terti° autē
qui est sm locū: ⁊ vocat loci mutatio: necesse ē ꝙ iste sit
primus inter oēs: ⁊ h ꝓbat sic: q: īpossibile est ꝙ augmētū
sit pmus motus: augmētū.n. eē nō pōt nisi alteratio
pexistat: q: illud quo aliqd augmētat est quodāmō dissimile
⁊ quodāmō sile: ꝙ.n. sit dissimile pȝ: q: illđ q aliqd
augmētat est alimētū: qđ est in pn° ꝯriū ei qđ nutritur

pp diuersitatē dispōnis. Sed qm̄ iam addit vt augmētū faciat: necesse est q sit sile: de dissimilitudine aūt nō trāsit tur ad similitudinē nisi p alterationē: necesse est ḡ q añ augmētum pcedat alteratio p quā alimentū de vna ꝯria dispōne mutet in aliā. Scdo vo ondit q añ oēm alterationē pcedat mot' localis: qr si aliqd alterat necē ē q sit aliqd alterās: qd potētia calidū faciat esse actu calidū: si aūt hoc alterās sp esset eodē mō ppinquū i eadē distātia ad alteratū: nō magis faceret calidū nūc q prius. Manifestū est ḡ q mouens in alteratione nō sp distat ab eo qd alterat: sz aliqn est ppinquus aliqn remotius: qd nō potest ꝯtingere sine loci mutatiōe. Si ḡ necesse est motū sp esse: necē ē loci mutatōez sp esse cū sit pma motuū: ⁊ si inter loci mutatiōes vna ē prior alia: necē est si pmissa sunt vera q prima sit sempiterna. ¶ Scdam rōnē ponit ibi.

¶ Amplius aūt oīuz passionū principiuz dēsitas ⁊ raritas. Et graue nāqz ⁊ leue: ⁊ molle ⁊ duruz: ⁊ calidū ⁊ frigiduz densitates videntur esse ⁊ raritates quedā. Densitas aūt ⁊ raritas congregatio ⁊ disgregatio sunt scdz q̄s generatio ⁊ corruptio dr substātiarum. Que aūt ꝯgregant ⁊ disgregant: necesse est secundum locū mutari. Atvero scdm eius quod augmentat ⁊ decrementum patientis mutatur scdm locum magnitudo.

Lect.5. in princ. ¶ Que talis ē: alteratio sic in .7. pbatū ē fit fz passiões vel passibiles q̄litates: inter q̄s fz āti quorum opionez principium esse vr dēsitas ⁊ raritas: q ⁊ graue ⁊ leue ⁊ molle ⁊ durū: ⁊ calidū ⁊ frigidū videnf ꝯseq̄ rarū ⁊ dēsū: ⁊ fz ea distingui. In elemētis.n. densa qdē iueniunt grauia ⁊ frigida. rara vo calida ⁊ leuia: ⁊ h qdē aliqn verū ē si in passibilibus ordo attendat fz ppinqtatē ad mãle principiuz. Nā rarū ⁊ densum videnf maxie ad mãz ptinere:
Lec.14. vt pz ex his q in .4. sunt dicta: densitas aūt ⁊ raritas vi-
tr.c.84 dēt eē q̄dā ꝯgregatio ⁊ disgregatio: fz q̄s .s. ꝯgregatiōez
in fine ⁊ disgregationē antiq phi ponebāt taz gñationē q̄ corruptionē subarum. q̄ qdē opione nūc vtit vt pbabili añq̄ vitatē generationis ⁊ corruptionis ondat in li. de gñatiōe. Illa aūt que ꝯgregant ⁊ disgregāt ex hoc ipo fm locum mutari vnr: loci ḡ mutatio principiū est alteratiōis. Sed attendendum q ꝯgregatio ⁊ disgregatio corporū exñtium in actu ad motū localē ptinēt: ꝯgregatio vo ⁊ disgregatio fm q eadem mã ꝯtinet sub magnis vel paruis dimēsionibus: nō ptinet ad motū localē: sz ad motū alterationis ⁊ fz hoc Arist.ē. in .4. assignauit rōnē rari ⁊ dēsi: sed hic loqt fm q erat pbabile ex opione aliorum phorum: sicut aūt motus localis reqrit ad alterationē: ita ēt reqrit ad augmētū necē ē.n. q eius qd auget ⁊ decrescit magnitudo mutet fz locū: qr qd auget excrescit i maiorē locū: qd aūt decrescit in minorē ꝯhit: sic ergo pz q mot' localis ē naliter prior ⁊ alteratiōe ⁊ augmēto. ¶ Scdo ibi.

T.c.56. ¶ Amplius ⁊ hinc considerantibus erit manifestum q loci mutatio prima. Primū eniz sicut ⁊ in alijs: sic ⁊ in motu dicetur vtiqz primuz multifarie. Dicit autē prius: quo non exñte non erunt alia. illud vero si e reliquis. Et quod secundum substantiam: ⁊ quod tempore.

¶ Probat idē distiguēdo modos prioris ⁊ posterioris: ⁊ dic q ex hac ꝯsideratione manifestuz erit q loci mutatio est prima inter motus: qr sicut in alijs rebus prius aliqd altero dr multipliciter: ita ⁊ i motu: dr.n. vno mō prius quo non exñte nō erūt alia: sed illō pōt eē sine alijs: sic vnum est prius duobus: qr duo nō pñt eē nisi sit vnū: vnū aūt pōt esse si nō sūt duo: scdo dr aliqd prius tpe: qd .s. ē remotius a pñti: sic in preterito: vel ppinquius sic i futuro: vt in .4. dcm̄ est. Lect.22. in fine
Tertio dr aliqd prius fz substaz .s. fz sube ꝯplemētū: sic actus est prior potētia: ⁊ pfectū impfecto. ¶ Scdo ibi.

¶ Quare qm̄ motuz quidem necesse est esse cōtinue: erit vtiqz continue: aut qui continuus: aut q ꝯsñter. Magis aūt q cōtinuus ⁊ dignius est ꝯtinuuz q̄z ꝯsñer esse. Dignius autez semper accipimus in natura esse: si possibile est: possibile aūt est cōtinuū esse mōstrabit aūt posterius. Nunc aūt hoc supponat: ⁊ hūc neqz vnuz aliud possibile est esse: sed aut loci mutationez. Necesse est igit loci mutationez esse primā. Neqz vna.n. necessitas est: neqz augmētari: neqz alterari qd fert nā neqz fieri aut corrūpi. Horum aūt neqz vnū ꝯtīgit: nisi cōtinuus sit qué mouet primū mouens.

¶ Probat motū localē esse primuz trib' modis pdictis: ⁊ pmo q̄tū ad pmū. scdo q̄tū ad scdz. ibi. Adhuc tēp'.
Tertio q̄tū ad tertiū: ibi. Dino āte. Dicit ergo q cū ne- Lect.2.
cesse sit semp motū esse. vt .ē. pbatum est: hoc pōt itelligi p totum
dupl'r vno mō q sit aliqs cōtinu' motus. Alio mō fz q sunt motus ꝯñr se hñtes: inter quos nihil sit medium magis aūt saluat sempiternitas motus si motus sit ꝯtinuus: ⁊ iterum dignius est esse ꝯtinuum q̄ ꝯñr: qr plus hz de rōne vnitatis ⁊ ppetuitatis: semp aūt in nā debemus accipere qd dignius est: si sit possibile. Est aūt possibile aliquē motum esse in infinitū ꝯtinuū: nō aūt aliquē aliū nisi loci mutatione: qd nūc qdē supponat posterius qdē pbabit: ex quo appet q necesse est ponere motū localez esse primū: alij.n. motus nō reqrunt ad hoc q sit motus localis: nulla.n. necītas ē vt id qd mouet fz locū augmētet vel alteretur. qr nō est necesse q corpus qd mouet fm locū generetur aut corrūpat: augmētum aūt ⁊ alteratio locū habent in his que generantur ⁊ corrūpunt. Sz nul'li horum motuū esse cōtingit: nisi sit ille motus sempiternus: quez mouet primū mouens: qué diximus nō esse nisi motū localē: sic igit motus localis pōt eē sine alijs. sz nō ecōuerso: est ergo primus primo mō prioritatis. ¶ Scdo ibi.

¶ Adhuc tēpore prior est: perpetuum enim cōtīgit solum mouere scdm hunc.

¶ Probat q sit prius tpe: ⁊ circa hoc duo fac: pmo ondit q simpl'r loqndo ē prius tpe: qr id qd ē ppetuū simpl'r loquendo est prius tpe q̄ nō ppetuū: solū autē motum localez ꝯtingit esse ppetuuz: vt dcm̄ est: ergo simpliciter loquendo est primus tempore. ¶ Secundo ibi. T.c.57

¶ Sz in vno quidē aliquo habentiū gñationē loci mutationē necesse est postremam motuū esse. Post enim ipsum fieri alteratio ⁊ augmētatuz. Sed loci mutatio iam pfectorum motus est. Sed alterū necesse motū esse fm loci mutationē prius qd ⁊ generationis causa erit his. que fiunt nō factuz: vt generans eius qd gñat. Quā videt vtiqz generatio esse prima motuū. pp id qd fieri oz rē primū: hoc in vno quidē quodlibet corum q sunt sic se habet: sed alterum necesse est prius aliqd moueri his que fiunt: cū ⁊ ipsum nō factū: ⁊ isto alterum prius. Quā igit generationē impossibile ē esse

primã: oia eni essent que mouenť corruptibilia. manifestũ est q̃ neque cõsequentiũ motuũ neq̃ vnus prior est. Dico aũt ꝯsequentes augmẽtũ postea alteratione ꝛ decrementũ ꝛ corruptionẽ. Oẽs eni posteriores generatione sunt. Quare si non est generatio prior loci mutatione neq̃ alia rũ: neq̃ vna permutationũ.

℄ Excludit quandã obiectionẽ per quã vr̃ hoc remoueri: q̃ si ꝯsiderem⁹ aliqđ vnũ corp⁹ qđ de nouo generetur loci mutatio est postrema tpe inter oẽs mot⁹: q̃ ṗmo generať: postea alteratur ꝛ augeť ꝛ demũ hꝫ motũ ſꝫ locũ qñ iam pfectũ est: vt pꝫ in hoie ꝛ in pluribus aialib⁹: sed per hoc ñ excludiť quin simplr̃ motus localis sit primus tpe: q̃ ante oẽs istos motus qui sunt in hoc generato: necesse est ṗcedere quẽdã motũ localẽ in aliq̃ priori mobili: qđ sit cã generationis his q̃ generãtur: sicut generãs est cã eius qđ generať: ita tñ q̃ ipsũ nõ est generatũ. Qđ aũt motus qui ṗcedit generationẽ sit motus localis: ꝛ q̃ sit simplr̃ primus motuũ oñdit subdens. qm̃ generatio vr̃ esse prima motuũ in his que generanť: q̃ primo oꝫ rẽ fieri q̃ moueať: ꝛ hoc veruꝫ est in quocũq̃ generato: sed tñ necesse est esse aliqđ prius motũ q̃ ea q̃ generanť: ꝛ q̃ ipsum non sit generatũ: vel si est generatũ: q̃ etiã illo ṗori sit aliud prius: ꝛ sic vel ṗcedeť in infinitũ: qđ est ĩpossibile: vt supra ostensum est. vel pueniet ad aliqđ primũ: sꝫ

T.c.9. a .c.34 ĩpossibile est generationẽ esse ṗmã: q̃ sic sequereť q̃ oia que mouenť essent corruptibilia: oẽ eniꝫ gñabile est corruptibile: si ergo primũ mobile generať: sequiť q̃ sit corruptibile: ꝛ p ꝯñs oia ꝯña mobilia: si ergo generatio nõ est prima simplr̃ manifestuꝫ est q̃ nullus ꝯñtiuꝫ motuum põt esse simplr̃ primus: ꝛ dico ꝯñtes motus augmẽtũ alterationẽ decrementũ ꝛ tandẽ corruptionẽ: q̃ oẽs mot⁹ tpe gñationẽ sequũť: si ḡ gñatio non est prior loci mutatione: seq̃tur q̃ nulla aliaꝝ mutationuꝫ possit esse prior simplr̃ q̃ loci mutatio: ꝛ ita cũ necesse sit esse aliquã ṗmã simplr̃: seq̃tur q̃ loci mutatio sit ṗma. ℄ Deinde cũ dicit.

℄ Sino aũt videtur q̃ sit iperfectũ ad principiũ,

.c.58. in ens. Quare quod generatione posterius: natura prius est. Ultimũ ãt loci mutatio oibus inest que sunt in generatione. Unde alia oio imobilia sunt viuentiuꝫ propter indigentiaꝫ organi: vt plante ꝛ multa genera aialiuꝫ: perfectis autẽ inest. Quare si magis inest loci mutatio magis cõprehendentibus naturaꝫ ꝛ motus hic prim⁹ alioꝝ vtiq̃ erit ſꝫ substantiã. ℄ Propter hoc.

℄ Probat q̃ motus localis sit primus pfectiõe: ꝛ hꝫ oñdit duplr̃: ṗmo sic Omne qđ fit dum fit est ipfectum ꝛ tẽdit ad principiũ. i. vt assimileť principio sue factionis: qđ est primũ naliter: ex quo pꝫ q̃ id qđ est posterius in generatione est prius ſm nãm: sed in ṗcessu gñatiõis in oib⁹ gñabilibus vltio inueniť loci mutatio nõ solũ in eodem: sed ẽt ꝯsiderãdo totũ pgressuꝫ nãe gñabiliũ inter q̃ q̃dã viuẽtia sunt penit⁹ imobilia ſm locũ pp indigẽtiã organi: sicut plãte q̃ nõ hñt organa motus ṗcessiui: ꝛ silr̃ multa gña aialium: sꝫ pfectis aialib⁹ inest mot⁹ localis: si igr̃ loci mutatio inest illis que magis cõprehendunt nãm. i. que magis pueniunt ad pfectionẽ nãe: seq̃ť q̃ motus localis sit ṗm⁹ ſꝫ subẽ pfectioẽꝫ iter oẽs mot⁹. ℄ Scđo ibi.

T.c.59. ℄ Et quã nequaq̃ substantiã mutat: quod mouetur motu in eo quod fertur. Secunduꝫ enim hunc soluꝫ nihil mutatur inesse: sicut eius quod alteratur qualẽ: eius aũt quod augetur ꝛ decrementũ patientis quantuꝫ.

℄ Ostendit idem sic: q̃to aliq̃s motus minus remouet a mobili: tanto subꝫ eius est pfectius: ꝛ sic ipse motus etiã est perfectior quodãmõ: ſm aũt motũ localẽ nihil remouetur q̃ insit subo mobili: ſm aũt alterationẽ fit trãsmutatio ſm qualitatẽ: in augmento ꝛ decremẽto ſm q̃titatẽ que insũt subo trãsmutatio vo gñationis ꝛ corruptionis attendiť ſꝫ formã q̃ ꝯstituit subaꝫ subi. motus autem localis est solũ ſm locũ qui extermo ꝯtinet: relinq̃tur ergo q̃ motus localis sit maxie pfectus. ℄ Deide cũ dicit. T.c.60

℄ Maxie autẽ manifestuꝫ est: quia mouẽs ipsuꝫ seipsuꝫ maxie mouet hunc proprie: q̃ secunduꝫ locũ ꝛ etiã dicimus hic esse eorũ que mouentur ꝛ mouentiũ principiũ ꝛ primũ in his que mouẽtur ipsuꝫ seipsuꝫ mouens. ℄ Quot quidẽ igitur loci mutatio pria sit manifestũ est ex his. T.c.61.

℄ Probat q̃ motus localis sit ṗmus ex pte mobilis: manifestũ est eni q̃ mouẽs seipꝫ ṗprijssime mouet se ſꝫ motum localem: cũ igr̃ mouẽs seipm sit principium aliorum mouẽtiũ ꝛ mobiliũ: ꝛ p ꝯñs sit primu inter oia que mouentur: seq̃tur q̃ motus localis qui est ei ṗprius sit ṗm⁹ inter oẽs motus: sic igiť concludiť ex ṗmissis q̃ loci mutatio sit prima inter oẽs motus. Lectio. XV.

Que autẽ loci mutatio prima sit: nũc monstrandum est. Simul autẽ ꝛ q̃ nunc ꝛ prius positũ est: q̃ contingit quẽdã motũ cõtinuũ esse ꝛ ṗpetuũ: manifestum erit eadem methodo. T.c.62.

℄ Quot qdẽ igitur alioꝝ motuũ cõtinuũ neq̃ vnũ contingit esse: ex his manifestũ est.

℄ Postq̃ phs ostendit q̃ motus localis sit primus inter oẽs motus: hic ostendit q̃s motus localis sit prim⁹: ꝛ q̃ sicut supra dixit necesse est eũdeꝫ esse motũ cõtinuũ ꝛ primum: diuidiť hec ps in duas: in prima oñdit quis motus possit esse sp̃ ꝯtinu⁹. In scđa oñdit q̃ ille motus est primus: ibi. Qđ aũt lationũ circularis. Prima aũt pars diuiditur in tres ptes. in prima oñdit q̃ nullus motus põt esse cõtinuus nisi localis: in scđa q̃ nullus motus localis põt esse ꝯtinuus preter circularẽ: ibi Qđ autẽ contingit esse quẽdã. in tertia ostendit q̃ motũ circularem contingit esse continuũ: ibi. Qđ aũt in circulari. Circa primum duo faĉ. ṗmo ṗponit qđ intẽdit: scđo ṗbat ṗpositũ: ibi. Oẽs eni ex oppositis. Dicit ergo primo q̃ cum ostensum sit q̃ loci mutatio est ṗma inter oẽs spẽs motus: nũc oñdendum est que loci mutatio sit prima: q̃ eius etiaꝫ sunt multe species: vt in. 7. ostensum est: ꝛ simul etiam ſm eãdem methodum. i. artem. i. ſm eandem artificialem considerationẽ erit manifestum id qđ nunc paulo supra diximus: ꝛ quod etiam prius suppositum est in ṗncipio hui⁹ 8. q̃ contingit aliquem motũ esse cõtinuũ ꝛ perpetuum: oportet enim q̃ idem sit primus ꝛ ꝯtinuus: vt supra ostẽsum est: ꝛ ideo sub eadem consideratione vtrunq̃ coruꝫ cadit: q̃ ergo nulla alia species motus ṗter loci mutationem possit esse continua ꝛ perpetua: manifestũ est ex his que dicentur. ℄ Secundo ibi. Lec.14 a ṗn. Lec.3 & c.10. Lec.14. in ṗn°.

℄ Omnes enim ex oppositis in contraria sunt motus ꝛ mutationes: vt generationi quidem ꝛ corruptioni ens ꝛ nõ ens termini sunt. Alteratio

sũt contrarie passiones: augmento ⁊ decremento: aut magnitudo: aut paruitas: aut perfectio magnitudinis: aut imperfectio. Contrarij autem sunt: qui sunt in contraria. Quod autẽ non semper mouetur secundũ hunc motum existens prius: necesse est prius quiescere. Manifestum igitur quoniã quiescet in contrario mutans.

¶ Ondit ꝓpositũ: ⁊ circa h̃ duo facit: p̃mo ondit ꝙ nulla alia spẽs mutatiõis p̃ter localẽ põt esse ꝯtinua ⁊ ꝑpetua vna ⁊ eadẽ existens: scd̃o ꝙ nec due mutationes aliẽ opposite pñt sibi succedere sine iterpositione quietis ibi. Q̃ aũt in gñatione. Circa p̃m duo facit: p̃mo ondit propositũ. scd̃o excludit q̃sdã obiectiones. ibi. Nihil.n.differt. Circa p̃m duo facit: p̃mo ondit ꝓpositũ in motib⁹: scd̃o mutationibus. ibi. Similiter aũt ⁊ in mutationib⁹. Proponit ergo primo: vnam propõnem que cõiter vera est tam in motibus q̃ in mutationibus: ꝙ.s. oẽs mot⁹ ⁊ mutationes sunt ex oppositis in opposita: a qua gñalitate excipit quodãmodo loci mutatio: vt in fine. 6. dictũ est: gñatio.n. ⁊ corruptio que sunt mutationes habent pro terminis esse ⁊ nõ esse: alterationis vero termini oppositi sunt cõtrarie passiones.i. passibiles qualitates: vt calidũ ⁊ frigidũ: albũ ⁊ nigrũ: augmẽti võ ⁊ diminut oĩs oppositi termini sunt magnũ ⁊ paruũ: siue ꝑfectũ ⁊ imperfectũ in magnitudine seu quantitate. Manifestum est aũt ex his que dicta sunt in.5. ꝙ mot⁹ qui sunt in ꝯ̃ria sunt ꝯ̃rij: mot⁹ igit̃ qui est in albũ ꝯ̃rius est motui qui est in nigrũ: sed ꝯ̃ria nõ pñt esse sĩl: ergo dum aliq̃d ad albũ mouetur nõ sĩl mouetur ad nigrũ. Q̃d ergo incipit moueri ab albo in nigrũ motu denigrationis: ẽt si moueret motu dealbationis dum fieret albũ: manifestũ est ꝙ non poterat sĩl moueri motu denigratiõis. Q̃d aũt p̃us existebat si non semꝑ mouebatur aliquo motu determinato: necesse est dicere ꝙ prius quiescebat quiete opposita huic motui: q̃ oẽ q̃d est natũ moueri vel desicit vl mouetur. manifestũ ẽ ergo ꝙ id q̃d mouet in aliq̃d ꝯ̃riũ aliq̃n quiescebat quiete opposita tali motui: nullus ḡ motus cui est aliq̃d ꝯ̃rium põt esse ꝯtinuus ⁊ perpetuus: si ergo huic ꝯclusioni addat q̃d p̃mo positũ est.s. ꝙ oĩs motus alterationis vel augmenti vel decrementi sit in aliquod contrarium: sequetur ꝙ nullus huiusmodi motus possit esse ꝯtinuus ⁊ perpetuus. ¶ Secundo ibi.

Lec.vi. t.cõ.92.

Lec.8.t. c.48.

¶ Similiter autem ⁊ in mutationibus. Opponuntur enim generatio ⁊ corruptio simpliciter: ⁊ singularis singulari. Quare si impossibile est simul mutari oppositas: non erit continua mutatio: sed mediũ erit ipsoꝝ tempus.

¶ Ostendit idẽ in mutationibus.s. in generatiõe ⁊ corruptione: q̃ gñatio ⁊ corruptio opponunt: ⁊ vĩr s̃z cõmunẽ oppone entis ⁊ nõ entis: ⁊ iteꝝ in singulari: sic generatio ignis opponit corruptioni ignis s̃m oppõnẽ esse ipsius ⁊ nõ esse: vnde si impossibile est sĩl esse oppositas mutatiões: sequet ꝙ nulla mutatio sit ꝯtinua ⁊ ꝑpetua: eodẽ modo sicut ⁊ p̃us de motib⁹: sed necesse erit inter duas generationes eiusdẽ interuenire mediũ t̃ps in quo erat corruptio: ⁊ similiter inter corruptiones temp⁹ generationis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nihil enim differt: contrarias aut non cõtrarias esse s̃m contradictionẽ mutationes: si solũ impossibile sit eidem simul inesse. Hoc enim rationi nihil vtile est.

¶ Excludit tres obiectiones: p̃mo q̃ posset aliq̃s dicere ꝙ cũ mutatiões opponant s̃z oppone terminoꝝ: termini aũt gñationis ⁊ corruptiõis nõ sũt ꝯ̃rij: s̃z oppositi s̃z cõtradictionẽ: vĩ sed ꝙ gñatio ⁊ corruptio nõ sũt ꝯ̃ria: ⁊ sic nõ erit eadẽ rõ de eis ⁊ de motib⁹ qui sunt ꝯ̃rij huic ḡ obiectiõi rñdet dicẽs ꝙ nihil differt mutatiões q̃ differũt s̃z ꝯ̃dictorios termios eẽ ꝯ̃rias vl nõ ꝯ̃rias: dũmõ h̃ solũ veꝝ sit: ꝙ impõle sit ambas eidẽ sĩl inesse: hoc.n. q̃d est esse ꝯ̃riũ vel non ꝯ̃riũ nihil est vtile ad rõnẽ premissam. ¶ Secundam obiectionem excludit ibi.

¶ Neq̃ si non necesse est quiescere in contradictione: neq̃ est mutatio quieti contrarium. Non enim fortassis quiescit. quod non est. Corruptio autem in non ens. Sed si solum medium sit tempus. sic enim non erit mutatio continua. Neq̃ enim in prioribus motibus ꝯtrarietas vtile fuit: sed non contingere simul esse.

¶ Posset.n. aliquis dicere ꝙ necesse est illud q̃d nõ semꝑ mouetur prius quiescere: q̃ motus opponitur quieti: s̃z hoc nõ habet locum in mutationib⁹ gñationis ⁊ corruptionis quibus nõ opponitur quies ꝓprie loquẽdo: vt in.5. dictum est. Huic ergo obiectioni rñdet dicens ꝙ nihil etiã differt quantũ ad propositam rõnem: si non est necesse quiescere in aliquo ꝯtradictorioꝝ terminoꝝ: neq̃ etiam si mutatio nõ contrariatur quieti: q̃ fortasse illud quod nõ est non potest quiescere. corruptio autem est in nõ esse. vnde videtur ꝙ in termino corruptionis nõ potest esse quies. sed hoc solum sufficit ad propositũ: si sit tẽpus medium inter duas gñationes aut corruptiones. sic enim ꝯ̃ñs erit ꝙ neutra istaꝝ mutationum sit continua. Post hoc aũt redit ad p̃ma. ⁊ dicit ꝙ ideo nõ differt cõtrarias aut nõ contrarias esse s̃m contradictionẽ mutationes. q̃ neq̃ in p̃oribus in quib⁹ agebatur de motib⁹. nõ erat vtile ad ꝓpositũ ꝙ in eis est contrarietas. sed ꝙ non contingit eas simul esse quod non est proprium cõtrariorum. sed cõmune omnibus oppositis. ¶ Tertiam obiectionem excludit ibi.

Lec.2. t.c.8.ff.

¶ Non oportet autem turbari. quod idem pluribus erit contrarium: vt motus ⁊ statui ⁊ motui qui est in contrarium: sed hoc solum est accipere quod opinatur quodammodo ⁊ motui ⁊ quieti motus contrarius: sicut equale ⁊ mensurabile excellenti ⁊ ei quod excellitur: ⁊ quod non ꝯtingit simul oppositos neq̃ motus: neq̃ mutationes esse.

¶ Dixerat.n. supra mot⁹ esse ꝯtrarios qui sunt in ꝯ̃ria cũ ḡ mot⁹ sit ꝯ̃rius quieti. vĩ sequi ꝙ vni sunt duo ꝯtraria. q̃d est impõle. vt probat in.10. meta. Ad hoc ergo excludendũ dicit ꝙ nõ opꝫ de hoc turbari q̃d vĩ sequi idẽ eẽ ꝯtrariũ plurib⁹.s. mot⁹ quieti ⁊ motui qui est in ꝯtrariũ. Sed hoc solũ debemus accipere ꝙ vnus mot⁹ ꝯtrarius opponit quodãmõ ⁊ motui ꝯtrario ⁊ quieti motui quidẽ ꝯtrario s̃z directã contrarietatẽ. quieti aũt magis s̃z oppõnẽ p̃uatiuã. que tñ h̃z aliq̃d de ꝯtrarietate inquãtũ quies opposita est finis ⁊ cõplementũ cõtrarij mot⁹. sicut etiã eq̃le ⁊ cõmensurabile opponit quodãmõ duobus.s. excellẽti. ⁊ ei q̃d excellit siue magno ⁊ p̃uo. quib⁹ opponit s̃z p̃uationẽ magis. vt pꝫ in.10. meta. ⁊ iteꝝ h̃ opꝫ accipe ꝙ nõ ꝯtingit simul esse neq̃ oppositos mot⁹. neq̃ oppositas mutationes. ¶ Deinde cum dicit.

Lec.8.t. c.19.

Lec.8.t. c.19.

¶ Amplius in gñatione ⁊ corruptione ⁊ penitus

inconueniens esse videbitur:si factum mox ne-
cesse est corrumpi:⁊ nullo tempore permanere.
Quare ex his vtiqꝫ fides alys fiet:physicū eniꝫ
est quod similiter se habet in omnibus.

¶ Ondit ꝙ nō solū inter duos mot⁹ vel mutatiōes eius-
dē speciei opꝫ esse mediū tēpus:⁊ ꝙ nulla mutatio vna
que est in aliquod oppositoꝝ pōt eē perpetua ⁊ ꝯtinua:
sed illud quod est impossibile est:ꝙ oppositi motus aut
mutationes sic succedūt sibiinuicē:ꝙ non intercidat tē-
pus mediū:h̄.n.vr̄ penitus inconueniens in generatione
⁊ corruptione:si aliqñ aliqd factū est generatione cōple
ta statim necesse sit ꝙ corruptio incipiat:⁊ ꝙ nullo tēpo
re pmaneat id qḋ gn̄atuꝫ est:frustra.n.aliqd gn̄aret nisi
gn̄atū in esse pmaneret. Uñ ex his mutationib⁹ pōt fie-
ri fides in alys:h̄.n.est nāle qḋ silr se hꝫ in oibus:qꝛ sem-
per nā eodē mō opaṫ:sicut ergo inconueniēs vr̄ ꝙ illud
qḋ fit ⁊ gn̄aṫ statim cū generatū est corrūpaṫ:ita incon-
ueniens vr̄ ꝙ id qḋ dealbatur statim ꝙ factum est albuꝫ
denigreṫ:⁊ ꝙ illud qḋ augeṫ statī decrescat:in oib⁹ eniꝫ
his nāe intentio frustrareṫ. Lectio. XVI.

c.64 Quoniam autem contingit esse mo-
tum infinitum vnum ⁊ continuum:
⁊ hic circularis:nunc dicemus.

¶ Postq̄ phs ostendit ꝙ nulla mutatio
pōt esse ꝯtinua ⁊ ꝑpetua nisi localis: hic
ondit ꝙ nulla loci mutatio pōt eē ꝯtinua ⁊ ꝑpetua nisi
circularis:⁊ circa h̄ duo facit:pmo ondit ꝓpositū demō
stratiue:scđo logice:ibi. Rōnabilr. Circa pm̄ duo facit:
primo ondit ꝓpositum:secūdo ex veritate determinata
soluit quasdam dubitationes.ibi. Uñ ⁊ ad dubitationē.
Circa primū tria facit:pmo dicit ꝙ principaliter inten-
dat:intendit.n.ondere ꝙ possibile est esse quendā motū
qui vnus existens in infinitum ꝯtinuetur:⁊ ꝙ talis mot⁹
est solū circularis:⁊ hoc primo ondet. ¶ Secundo ibi.

¶ Omne quidem enim mouetur: quod fertur
aut circulariter:aut secundum rectitudinem:aut
mixtim. Quare si neqꝫ illoꝝ alter ꝯtinuus est:
neqꝫ ex vtrisqꝫ possibile est continuum esse.

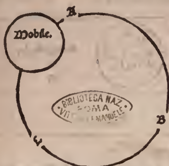
¶ Ostendit quō ꝓcedendum sit:qꝛ enim oē qḋ localiter
fertur mouetur:vel circulariter:vel motu recto:vel mo
tu cōposito ex vtroqꝫ:sicut si aliquis moueṫ p chordā ⁊
arcū:manifestū est ꝙ si quis duoꝝ simplicium motuū.s.vel
circularis vel rectus:non pōt esse in infinitum continu-
us:ꝙ multo minus ill: qui est compositus ex vtroqꝫ:vn
de oportet pretermittere motum compositum: ⁊ agere
de simplicibus. ¶ Tertio ibi.

¶ Quod autem quod fertur secundum rectum ⁊
finitum:non feratur continue: manifestum est.
Reflectitur enim. Reflexum autem secundum
rectum per contrarios mouetur motus. Con-
trarius enim secundum locum est qui est sursuꝫ:
ei qui est deorsum:⁊ qui est ante:ei qui est retro:
⁊ qui est ad sinistrum:ei qui est ad dextrum. Lo
ci enim contrarietates he sunt. Quis autem est
vnus ⁊ continuus motus: prius diffinitum est:
quia qui est vnius:⁊ in vno tempore:⁊ in indif-
ferenti secundum speciem. Tria enim erant.
Quod mouetur:vt homo aut deus: ⁊ quando:
vt tempus:⁊ tertium in quo. Hoc autem est lo-
cus:aut passio:aut species:aut magnitudo. Cō
traria enim differunt specie: ⁊ non vnum sunt:
loci autem dicte differentie. Signum autem ꝙ
motus contrarius est: qui est ab a.ad b.ei qui
est ab ipso b.ad a.⁊ quia stant ⁊ repausant adin
uicem: si simul fiant. Et in circulo similiter: vt
qui est ab a.in b.ei qui est ab a.in c. Sistunt eniꝫ
⁊ si continui sint. ⁊ si non fiat reflexio: propter
id quod contraria sese corrumpunt ⁊ prohibēt
ad inuicem: sed non qui est in latus: ei qui est
sursum.

¶ Ostendit ꝙ motus rectus qui est super magnitudinem
rectam ⁊ finitā non possit esse in infinitū cōtinuus:⁊ ita
nullus motus rectus ꝯtinuus pōt esse in infinitū:nisi po
neretur aliqua magnitudo īfinita in actu:qḋ supra ꝓ
batum est in.3.phy. Ostēdit aūt hoc duplici rōne.quaꝝ Le.9.c.
prima talis est:si aliqd super rectam magnitudinem ⁊ fi- c.56.
nitā mouetur in infinitū:opꝫ ꝙ hoc fiat per reflexioneꝫ:
ostensum est.n.in sexto ꝙ magnitudinem finitam ptran- Lec.9.in
sit aliquid tpe finito. Cū ergo puenitur ad terminū ma- prin.
gnitudinis finite cessabit motus:nisi mobile reuertatur
p reflexionē ad principiū magnitudinis:vnde cepit mo-
ueri:sed illud qḋ reflectitur fm motū rectū mouetur cō-
trarijs motib⁹:qḋ sic probat:ꝯrij motus sunt quoꝝ ter-
mini sunt ꝯtrarij:vt habitū est in.5.sꝫ contrarietates lo- Lec.8.c.
ci sunt sursuꝫ ⁊ deorsuꝫ:⁊ añ ⁊ retro:dextrū ⁊ sinistrū:oē c.48.
aūt qḋ reflectiṫ fm aliquā istaꝝ ꝯrietatum:necesse est ꝙ
reflectatur:omne ergo quod reflectitur mouetur cōtra-
rijs motibus. Ostensum est autem supra in quinto quis Lec.7.c.
mot⁹ sit cōtinuus ⁊ vnus.s.qui est vni⁹ subiecti:⁊ in vno c.41.
tempore:⁊ in eadem re non differenti fm specieꝫ:hec n.
tria considerantur in omni motu:primum est tempus:se
cundum est subiectū qḋ mouetur:vt hō aut deus fꝫ eos
qui corpa celestia deos dicebāt:tertiū aūt est in quo mo
uetur:qḋ quidē in motu locali est loc⁹:in alteratiōe pas-
sio.i.passibilis q̄litas. In gn̄atione ⁊ corruptione spēs:
in augmento ⁊ diminutione magnitudo. Manifestū est
aūt ꝙ contraria differunt fm spēm:vnde motus ꝯrij nō
pn̄t esse vnus ⁊ ꝯtinu⁹:predicta aūt sex sunt loci differē-
tie:⁊ sic oportet ꝙ sint contraria:quia cuiuslibet generis
differentie sunt contrarie. Relinquitur ergo ꝙ impossi-
bile sit id quod reflectitur moueri vno motu continuo.
Et qꝛ posset aliqs dubitare:an id qḋ reflectiṫ ꝯrijs moti
bus moueaṫ pp hoc qḋ non apparet manifesta ⁊ deter- Lec.8.c.
minata ꝯrietas in loco:sicut in alijs generib⁹ in quib⁹ est c.50.
motus:vt supra in.5.dictū est:ideo addit quoddā signuꝫ
ad hoc idem ondendū preter rōnē suprapositā ex ꝯtra-
rietate terminoꝝ:⁊ dic̄ ꝙ signū hmōi est ꝙ mot⁹ qui est
ab a.in b.sit ꝯrius ei qui est a.b.in a.sicut ꝯtingit in motu
reflexo:qꝛ hmōi mot⁹ si sil fiāt:stāt ⁊ repausant adinuicē
.i.vn⁹ ipedit aliū:⁊ faċ eū stare:⁊ nō solū h̄ ꝯtingit in re-
flexiōe mot⁹ recti:sꝫ ēt in reflexiōe mot⁹ circularis:signē
tur.n.in aliq̄ circulo tria signa.s.a.b.c.ꝯstat ꝙ si incipiat
moueri ab a.in b.⁊ postea moueaṫ ab a.in c.versus aliā
partē ꝙ erit reflexio:⁊ isti duo mot⁹ impediūt se ⁊ vnus
sistit idest facit stare aliū:sꝫ si ꝯtinue moueaṫ aliqd ab a.
in b.⁊ p b.iterum in c.nō erit reflexio:ideo aut mot⁹ re-
flexi impediunt seinuiceꝫ tā in recto q̄ in circulo:qꝛ hoc
est de natura contrarioꝝ ꝙ se impediant ⁊ corrūpāt.
motus autem qui sunt diuersi ⁊ non contrarij non se ipe
diunt:sic mot⁹ qui est sursuꝫ ⁊ qui est in lat⁹:puta in dex-
trum vel sinistrū non se impediunt:sed sil potest aliquid

mouerí ⁊ in sursum ⁊ in dextrum. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Signũ q̄ id qȯ reflectit moueat cõtrarijs motibus.

Tx.65. ¶ Maxime autem manifestũ q̄ impossibile est continuũ esse qui est in rectitudine motuũ: quia reflexuũ necesse est stare non solum in recta: sed ⁊ si sm̄ circulum feratur. Non eniũ idez est circulo ferri ⁊ circulum. Est enim aliquando quidez continuũ quod mouetur. Aliquando autẽ in idez veniens: vnde motuũ est reflecti iterum. ¶ Quod autem necesse est stare: fides est non solum in sensu: sed in ratione. Principiuũ autez hoc est. Tribus eniũ existentibus principio medio ⁊ fine medium ad vtrunqz est ⁊ vnum numero: ratione autez duo. Amplius aliud est qȯ est potentia: ⁊ quod est actu. Quare rectitudinis que infra sunt terminoruũ quodlibet signuũ potentia quidem est medium. Actu autem non est: nisi diuidat hanc. ⁊ stans iterum inceperit moueri. Sic autẽ mediuũ principiuũ fit ⁊ finis: principiuũ quidez posterioris. Finis autẽ principij. Dico autem vt si fertur. a. stet in. b. ⁊ iterum feratur in. c. Cuũ autem continue feratur neque factũ esse neqz abesse possibile est a. ⁊ b. signuũ: sed soluũ esse in ipso nunc: in tempore autem nullo preter cuius ipsuũ nunc est diuisio in toto a. b. c. Si autem adesse concedat aliqs ⁊ abesse semper stabit a. quod fertur. Impossibile enim est a. simul adesse in b. ⁊ abesse: in alio ergo ⁊ alio signo temporis est. Tempus itaqz erit quod in medio. Quare quiescet a. in b. Similiter autẽ ⁊ in alijs signis. Eadem enim ratio in omnibus. Cum autez vtatur a. quod fertur ipso b. medio ⁊ principio ⁊ fine. necesse ẽ stare. propter id quod duo facit. sicut vtiqz si ⁊ intelliget. Sed ab a. quidem signo abfuit principio. in c. autem affuit. cum perficiat ⁊ stet.

¶ Ponit scd̃am rõnem ad ostẽdẽdum q̄ motus reflexus nõ põt esse in infinitum ꝯtinuus: q̄ q̄dem rõ accipitur ex q̄ete: quã necesse est interuenire: dicit ergo q̄ maxime ex h̄ manifestũ est q̄ impõle est motũ rectũ eẽ ꝯtinuũ in infinitũ: q2 necesse ẽ id qȯ reflectit q̄escere inter duos mot9: ⁊ h̄ verũ est non solũ si moueat̃ p lineã rectã: sed ẽt si feraẗ sm̄ circulũ: ⁊ ne aliqs itelligat ferri sm̄ circulũ idez eẽ qȯ ferri circulariter: ad h̄ excludẽdũ subdit q̄ nõ est idem ferri circulo. i. circulariter sm̄ ꝓprietatez circuli: ⁊ ferri circulũ. i. ptransire suo motu circulũ: ꝯtingit. n. aliquãdo q̄ sm̄ q̄dã ꝯnexionez fit motus eius qȯ mouet̃ duũ. s. ptransit partem post ptem sm̄ ordinẽ partiũ circuli: ⁊ hoc est ferri circulariter: qñqz aũt ꝯtigit qȯ ptrãsit circulũ: qñ redierit ad p̃nm vnde incepit moueri: non ptransire vltra sm̄ ordinẽ ptiũ circuli: sed redire retro: ⁊ h̄ est reflecti: siue ergo fiat reflexio in linea recta siue i linea circulari: necesse est q̄ interueniat q̄es media: ⁊ h9 rei fides accipi põt nõ solũ ex sensu: q2 sensibiliter h̄ apparet: sz ẽt ex rõne: cuius q̄dẽ rõnis principiũ hoc sumẽdũ est q̄ cũ tria sint in magnitudine que pertransitur. s. p̃nm mediũ ⁊ finis: ⁊ mediũ vtrũqz est respectu vtriusqz: q2 respectu finis est p̃nm: ⁊ respectu pñcipij est finis: ⁊ sic cũ sit vnũ subiecto est duo rõne. Itez aliud prinm est sm̄ mẽdũ q̄ aliud est qȯ est in potẽtia: ⁊ qȯ est in actu. Dis. igitur visis ꝯsiderãdũ est ex dictis q̄ quodlibet signum: i. qȯlibet pũctũ signatum infra termios linee supra quã aliqd mouet̃ mediũ est in potẽtia: sz nõ est mediũ i actu nisi fiat diuisio sm̄ motũ: ita. s. q̄ in illo pũcto id qȯ mouet̃ stet: ⁊ itez ab illo pũcto icipiat moueri: q2 sic medium illud fiet actu p̃ncipiũ ⁊ finis: principiũ q̄dem posterioris ingr̃tum inde incipit rursus moueri. finis aũt primi ingr̃tum. s. ibi terminatus est primus motus p q̄etem: sit. n. vna linea in cuius principio sit a. in medio b. i fine c. moueat̃ ergo ab a. in b. ⁊ ibi stet: ⁊ itez icipiat moueri ab b. ⁊ referat̃ vsqz in c. sic. n. manifestũ erit q̄ b. est actu finis prioris motus ⁊ principium posterioris. Sed si aliqd ferat̃ ꝯtinue ab a. in. c. sine iterpositiõe alicuius q̄etis: nõ est possibile dicere mobile factuz eẽ. i. aduenire neqz abesse. i. abscedere neqz i h̄ signo qȯ ẽ a. neqz in h̄ signo qȯ ẽ b. sed solũ hoc põt dici q̄ in a. vel in b. fit in quodã nũc: nõ aũt in aliquo tpe erit nisi forte sm̄ h̄ q̄ aliqd dr̃ eẽ alicubi in tpe: q2 est ibi in nũc tpis: ⁊ ita qȯ mouetur ꝯtinue ab a. in c. in aliquo tpe erit in. b. s. in nũc qȯ est diuisio q̄dã illius tpis: ⁊ sic dicet̃ eẽ in b. in illo toto tpe eo modo loquẽdi quo dr̃ aliqd moueri in die: q2 mouet̃ in pte illius diei. Et q2 hoc videbat̃ dubiũ q̄ id qȯ fert̃ nõ adsit ⁊ absit cuicũqz signo in magnitudie signato q̄ motu ptrãsit ꝯtinuo. Ostẽdit hoc ꝯtr̃ dicẽs q̄ si aliqs ꝯcedat q̄ mobile adsit ⁊ absit alicui signo in magnitudie signato: seq̄t̃ q̄ ibi q̄escat. Impossibile est. n. q̄ i eodẽ istãti adsit ⁊ absit mobile ad hoc signo qȯ ẽ b. q2 adesse aliqd ⁊ abesse sũt ꝯtria q̄ ñ psũt eẽ in eodẽ instãti. Oz ergo q̄ in alio ⁊ i alio nũc tpis mobile adsit ⁊ absit alicui sig̃ magnitudis: inter q̄libet aũt duo nũc est tps mediũ. ergo seq̄t̃ q̄ mobile qȯ est a. q̄escit in b. oẽ. n. qȯ est alicubi p aliqȯ tps est in eodẽ prius ⁊ posterius: ⁊ sĩr est dicẽduz in oĩbus aliis signis vel pũctis: q2 de oĩbus est eadez rõ: vñ manifestũ est q̄ illud qȯ ꝯtinue fert̃ p magnitudinez aliquam in nullo intermedio signo magnitudis adest ⁊ abest. i. accedit ⁊ recedit. Cũ. n. dr̃ q̄ mobile adsit alicui sig̃: vl̃ fiat i eo: vel accedat ad ipz p oĩa hmõi significat̃: q̄ illud signũ sit terminus motus cuz aũt dr̃ q̄ absit vel abscedat significat̃ q̄ sit principiũ motus: nõ est. n. actu mediũ signũ magnitudinis nec principiũ nec finis mot9: q2 nec terminat̃ nec icipit mot9 ibi: sz i põ tm̃. Possz. n. ibi mot9 incipe vel terminari: vñ nec adest nec abest mo-

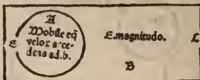
bile a signo medio:sed simpliciter of esse ibi in nūc:ē.n. mobile in aliquo signo magnitudinis cōparatū ad totū motū sicut nunc ad tps:sed cū mobile qȯ est a.vtat ipso b.vt medio principio 7 fine in actu:necesse est q ibi stet pp h q facit ipsum mouendo 7 stando vnū signū eē duo .s.pn^m 7 finē sicut ēt ꝯtingit in intelligendo. Possumus .n.sil' intelligere vnū pūctū esse in vno subiecto:sed si seorsum itelligamus ipȝ:vt pn^m:seo:suȝ aūt vt finē:nō sil' hoc ꝯtinget:ita 7 cū id qȯ mouet vtit aliq signo vt vno nō erit ibi nisi in vno nunc:si aūt vtit eo vt duobus.s.vt prin° 7 fine in actu:necesse erit q sit in duob° nūc:7 per ꝯñs in tpe medio:7 ita quiescet. Māifestū est ergo q illud qȯ mouet continue ab.a.in.c.i medio.b. neqȝ affuit neqȝ absfuit.i.neqȝ accessit neqȝ recessit:sed a pmo signo qȯ est a.abfuit vel abscessit quasi a principio in actu.i vltimo aūt signo qȯ est c.affuit vel accessit:qꝛ ibi perficit motus:7 mobile quiescit. Et est attēdēdū q in pmissis ponit a.qñqȝ qdē pro mobili.qñqȝ pro pricipio magnitudinis. Ex istis aūt pȝ q motus reflexus siue in circulari siue in recta magnitudine nō pōt esse ꝯtinuus:sȝ intercidit quies media:qꝛ idem signum est q actu sit finis primi motus 7 pn^m reflexionis: sȝ in motu circulari mobile nō vtit aliquo signo vt pn° vel fine in actu:sȝ quolibȝ signo magnitudinis vtit vt medio:7 ideo motus circularis pōt eē ꝯtinuus:nō aūt reflexus. Lec. XVII.

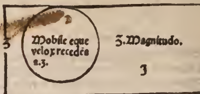
T.c.66. Ude 7 ad dubitationem hoc dicēdum:habet.n.dubitationeȝ hanc. Si eni sit quod est.e.ei quod est.3. equale:7.a.feratur continue ab extremo ad.c.Simul autē sit.a.in.b. signo:7.d.feratur continue a.3.extremo ad i.regulariter 7 velocitate simili ipsi.a.ipȝ d.ante veniet in i.qȝ.a.in.c.Prius.n.mouēs 7 discedēs primū venire necesse est.Non ergo simul affuit a.in.b.7 abfuit ab eodē.Unde posteri°. Si.n. sil:non posterius est:sed necessitas erit stare.

¶ Postq̄ phs ōndit q motus reflexus non potest eē cōtinuus 7 vnus.Hic sm premissa soluit quasdam dubitationes:7 diuidit in partes tres sm tres dubitatiōes q̄s ex premissis soluit.Scda pars icipit ibi.Eodem autem modo obuiādū est.Tertia ibi.Manifestat autem.Circa pmum duo facit.pmo ponit dubitationem: secundo soluit eā.ibi.Nō ergo ponēdū ē 7c.Dicit ergo pmo. q hoc quod dictum est ad probandū q motus reflexus non est ꝯtinuus:pōt ēt dici ad soluēdum quādam dubi- dubi° tac onē.Est.n.vna talis dubitatio.sint due magnitudies eq̄les:quaruȝ vna dicat c.alia 3.sint etiam duo mobilia equalr velocia:quoꝝ vnuȝ sit a.7 aliud sit d.7 moueat a.continue ab extremo i.principio magnitudinis ad c. d vero ad i.feratur:7 ponatur q in magnitudine que ē c.signetur quoddam signum medium qȯ est b.qȯ tantū distet a c.quantum in magnitudine que est.3.distat.3.ab i.7 ponamus q simul dum a.i suo motu ꝯtinuo accedit ad b.signum:q d.mobile i suo motu ꝯtinuo recedat a 3. 7 veniat ad i.Cū g motus sint regulares 7 eque veloces vtriusqȝ mobilis:sequitur q pus veniet d.in i.q̄ a.veniat in c.qꝛ quod prius recedit prius perueniet ad finē eq̄l magnitudinis:prius āt recessit d.a 3.q̄ recederet a.b.qꝛ d.recesserit a 3.qñ.a.ptigebat ad b.g sȝ h a.nō sil' aduenit i.b.7 recessit ab eo:7 ita seqt q posteri° recesser.t q̄ aduenerit:qꝛ si simul adueniret 7 recederet nō posteri° moueri iciperet:7 ita necessitas est q a.dū cōtinue fer-

tur quiescat in b.7 sic motus continuus erit compositus ex quietibus:sicut zeno ponebat: vt supra habitum est in sexto. Secundo ibi. Lec.1. T.c.6.9.

¶ Ratio qua dubitatur q id quod cōtinue mouetur in aliquo signo quiescat.

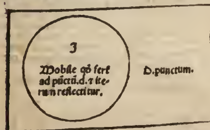

¶ Non ergo ponendum est cum.a.affuit secūdum b.ipsum.d.moueri a.3.vltimo. Si enim affuit a.in.b.erit 7 abesse 7 non simul:sed erat in decisione tēporis:7 non in tempore. Hoc quidem igitur est impossibile sic dicere 7 in continuo. Sed in reflectenti necesse est sic dicere.Si enim quod est.i.feratur ad ipsum.d. 7 iterum reflectens deorsum feratur vltimo.d. 7 fine vtetur 7 principio vno signo vt duobus.Unde stare necesse est.Neqȝ simul affuit in ipso.d.7 abijt ab ipso d.ibi enim simul esset:7 non esset in eodem nunc.At vero olim solutio non danda est:non enim contingit dicere q sm ipsum.d. sit ipsum i.in decisione:non affuit auteȝ.neqȝ defuit.Necesse enim est in fineȝ venire qui actu est non potentia:quod quidem igitur est in medio: potentia est. Hoc autem actu: 7 finis quidem deorsū principium autem sursum: 7 motuum ergo similiter. Necesse est ergo stare reflectens in recto.Non ergo contingit continuum motum in recto 7 perpetuum esse. T.c.67

¶ Soluit motā dubitatōeȝ sȝ pmissa.Supponebat.n. obiectio pdicta q.a.dū ꝯtinue mouet accedit ad aliqȯ signū i medio magnitudis positū.s.ad b.7 q sil' duȝ accedit a.ad.b.d.recedit a q̄dā alio sig.s.a 3.qȯ est ꝯ pmissa. dcm̄ ē.n.supra q cū aliqd ꝯtinue fert neqȝ pōt adesse neqȝ abesse.i.recedere 7 accedere a sig medio.g nō ē ponēdū h qȯ obō supponebat.q cū a.affuit.i.accessit ad b.ipȝ d.recessit sil' a 3.qꝛ si dcē q a.accessit ad b.erit pari rōne dar q recesserit.7 q n̄ fuerit sil':sȝ i duob° istātib°.ita q tpe itermedio qeuerit:sȝ sic dcm̄ ē pus cū aliqd ꝯtinue mouebat i aliq sig medio nō aberat 7 aderat:sȝ simplr erat n̄ q̄dē p aliqȯ tps:qꝛ sic qelceret:sȝ i dcisiōe tpis.i. Lec.16. T.c.65.

in aliquo nūc qd diuidit tp̄s: hoc ergo qd obiectio supponebat: q̄ s. a. adeēt: et q̄ ēt abeēt ab aliquo signo medio impole est dicere i motu ɔtinuo: sz in reflexo est necesse vt dicat ita. Si. n. aliqd mobile qd est i. ferat ad pūctū qd est d. et iterum reflectat. Manifestū ē q̄ mobile vtit vltimo qd est d. q̄si principio et quasi fine. s. vno signo vt duobus: vñ necesse est. q̄ ibi q̄escat: nec est dōm q̄ simul accesserit ad ipsum d. et recesserit ab eodē: qz sequeret q̄ sit in eodē instanti eēt ibi et non esset. Oē. n. qd motū est: est in termio ad quē mouebat: et oē qd icipit moueri nō est adhuc in termio ad quē: h aūt significat cū dicimus adesse vel accedere: qd est terminari motū ad punctū illud: cū aūt dicimus abesse vel recedere significam̄ motū icipere. Vñ nēce est oē qd accedit vel adest ad aliqd signū in eo: qd aūt abest vel abscedit nō est in eo: qz ergo impole est sil eē et non eē in aliquo signo: p ɔñs impossibile est q̄ simul adsit et absit eidem: vt superius pluries est suppositū. Est aūt attendēdū q̄ aliter vtitur hic litteris q̄ supra. Vtit. n. hic i. pro mobili. d. vo pro termino: supra aūt ecōuerso: nō ē autē in motu reflexo dāda solo que prius data est in motu ɔtinuo: nō. n. pōt dici q̄ mobile qd est i. sit in termino qd est d. a quo incipit reflecti solum in decisiōe tpis. i. in nūc: et qd mobile neq; defuerit neq; affuerit eidē: sicut dicebat i motu ɔtinuo: qz in motu reflexo necesse est vēire ad finē q̄ est actu finis et nō in potētia tm: sicut medium i motu ɔtinuo erat pn̄cipiū et finis solū in potētia. Illud ē qd est in medio motus ɔtinui est in potētia tantū principiū et finis: sed hoc a quo incipit reflexio est actu pn̄cipiū et finis: finis qdē motus q̄ erat deorsū puta lapidis: pn̄cipiū aūt ē i actu motus reflexi qui est sursum: dum lapis cadēs in terram resilit sursum. Sicut ergo in magnitudine in qua est motus signū a quo reflectitur est pn̄m et finis in actu: ita et i ipsis motibus ē accipe actu finē vni⁹ et pn̄m alterius qd non esset nisi quies interuenirct media. Necesse est ergo q̄ id qd reflectit in linea recta quiescat: et ita sequitur q̄ in recta magnitudine nō possit esse motus ɔtinuus et ppetuus: qz magnitudo recta non est infinita: et ita non posset esse in perpetuum motus rectus continuus nisi reflecteretur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ostensio q̄ necesse sit mobile quod reflectitur quiescere in illo signo a quo reflectitur.

¶ Eodem autem modo obuiandum est ad interrogantes zenonis rationē: et volentes si sem per mediū transiri oportet. Hec autem infinita sūt: infinita autem transire impossibile est. Aut sicut ipsam hanc eandem quidam rationem aliter interrogant: volentes simul cū mouere medietatē prius numerare sm vnūquodq; factum medium. Quare ab eunte totam infinitum accidit numerare numerum. Hoc autem confitentur impossibile esse.

¶ Ponit scdam dubitatiōem: et circa h tria facit. pmo mouet dubitatiōem. Scdo excludit quādam solonem in sexto positā. ibi. In primis igit. Tertio ponit verā solutionē. ibi. Sed vere dōm. Dicit ē pmo. q̄ eodē mō p ea q̄ supra ōnsa sunt possum⁹ obuiare ad eos q̄ ponūt obiectionē Zenōis: q̄ sic volebant argumētari. Oē qd mouet oz q̄ prius pertranseat mediū q̄ pueniat ad finē: sz inter quoslibet duos termios sunt ifinita media p hoc q̄ magnitudo est diuisibilis in ifinitū: et ita impole est transire media: qz infinita non ɔtingit trāsire: ē nihil pōt mouēdo ad aliquē terminū pueīre: vel pōt eadē dubitatio aliter formari sicut qdā i eā pponūt. Oē qd ptrāsit aliqd totū pri⁹ ptrāsit medietatē: et cū medietas iterum diuidat in medietatem: oz q̄ prius ptrāsierit medietatem medietatis: et ita oē qd mouet numerat quamlibet medietatē ptingēdo ad ipsam. sed medietates sic accepte possūt in ifinitū ire: ergo sequitur q̄ aliquid pertransit totam magnitudinem quod numerauit numerum ifinitum: quod est manifeste impossibile. ¶ Secundo ibi. Lec. 4. t. c. 8. et. ii T. c. 83.

¶ In primis igitur rationibus de motu soluim⁹ per id q̄ tēp⁹ infinita habet in seipso. Non enī inconueniēs est: si in infinito tēpore infinitū trāsit aliquis. Similiter autem infinitum vtiq; in longitudine est et tēpore. T. c. 68.

¶ Excludit solonem quā supra in sexto posuerat ad hāc obiectiōem: et primo recitat eam: scdo excludit. ibi. Sed hec solutio etc. Dicit ergo primo. q̄ predicta obiectio soluta est in sexto cum de motu in cōmuni agebatur p hoc q̄ sicut magnitudo diuiditur in infinita: ita et tempus: et sic eodem modo tempus habet in seipso infinita sicut et magnitudo diuiditur in ifinitum: et ita non est inconueniens si infinita que sunt in magnitudine transeat aliqs in ifinita que sunt in tempore: quia non est inconueniēs q̄ infinita magnitudo transeat tempore infinito: sz sicut in sexto ostēsum est ifinitum eodem modo inuenitur i magnitudine et tempore. ¶ Secundo ibi. Sol. habita l. 6. Lec. 4. Lec. 6. T. c. 39.

¶ Sed hec solutio ad interrogantem quidē se habet sufficienter. Interrogabat enim si in finito tēpore infinitum transire atq; numerare contingit ad rem autem et ad veritatem non sufficienter. Si enim aliquis dimittens magnitudinem et interrogauerit si infinito tempore contingit infinita transire. interroget in ipso tempore eadem: habet enim tempus infinitas diuisiones: nec adhuc sufficiens hec solutio.

¶ Excludit hāc solonē: et dicit q̄ hec solo sufficiēs ē ad obuiādū iterrogāti q̄ sic iterrogabat an ɔtingeret in tēpore finito trāsire et numerare infinita: q̄ qdē interrogatio repellebat p hoc q̄ subdit q̄ tps finitū hz finita i q̄bus pnt trāsiri ifinita q̄ sunt in magnitudie. ¶ Sz ista solo nō suffic ad rei veritatē: qz si aliqs pmittat q̄rere de magnitudine: et pmittit interrogare: an in tpe finito ɔtingat infinita transire et faciat hanc eādem interrogatiōem de ipso tpe: vtrum s. infinita que sunt in tempore possint transiri pp hoc q̄ tempus in ifinitum diuidit: non sufficit predicta solutio ad hanc interrogationem. Impro⁹ eiusdem.

¶ Deinde cum dicit.

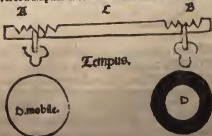
¶ Sed verũ dõm est. qđ qdem diximus in ratõnibus. Si eni aliquis continuũ quidem diuiseritin duo media: bicũo signo tanquã duobus vtitur. Facit enim ipsum principiũ ⁊ finẽ. Sic autem facit numerans ⁊ in media diuidens: sic autem diuidente non erit continua: neq; linea: neq; motus. ¶ Continuus.n. motus cõtinui est. In continuo autẽ sunt infinita media: sed non actu: sed potentia. Si vero facit actu: non faciet continuũ. sed stabit. Quod quidem in numerante media manifestũ est: q2 accidit. Unũ enim signum necesse est ipsum numerare duo. Alterius quidem eniz medij finis: alterius autẽ principium erit: si non vnũ numeret continuũ: sed duas medietates. Quare dicendum est ad interrogantem: si contingit infinita transire: aut in tempore: aut in longitudine: quia est quidem sic. Est autem non sic. Actu eni cum sint: non contingit: potentia autẽ contingit. Quod eniz continue mouetur fm accidens: infinita transiuit. Simpliciter autem non. Accidit autem line infinita media esse. Substantia autem altera est ⁊ esse.

Sol.ṽa. ¶ Ponit verã solõnẽ fm ea que supra premiserat: ⁊ dicit q fm veritatẽ h dõm est ad solõnẽ dubitatiõis mote illud qđ premisit rõnib9 suprapositis proxime. s. q si aliqs diuidat ɔtinuũ in duo media: tũc vtit vno signo. s. in quo diuidit ɔtinuũ tanq̃ duob9: q2 facit ipsum ⁊ principiũ vnius ptis ⁊ finẽ alteri9: facit aũt h numerãdo ⁊ in duo media diuidẽdo: cũ aũt sic diuisum fuerit ɔtinuum. iã nõ erit ɔtinuum siue diuidat magnitudo vt linea: siue diuidat motus: q2 nec motus põt esse ɔtinuus nisi sit cõtinui. s. subiecti ⁊ tpis ⁊ magnitudinis sup quã trãsit motus: si g diuidẽs numerat: ⁊ numerãdo ɔtinuitatẽ soluit: sed in ɔtinuo dũ ɔtinuitas durat sunt infinita media nõ in actu: sed i potẽtia: q2 si faciat aliqs aliqđ mediũ iesse in actu: h erit p diuisionẽ: vt dictũ est: inquantũ accipiet vt pnncipiũ vnius ⁊ finis alterius: ⁊ sic nõ remanebit ɔtinuũ: sed stabit. i. iã media in actu nõ erũt ifinita: sz in eis erit status. qđ maxime accidit in eo q vult numerare media: q2 necesse est ei q vnũ signũ numeret q̃si duo: inquãtum est vnius medietatis finis ⁊ alterius principium: ⁊ h dico qñ nõ numerat totũ ɔtinuũ vt vnũ. Sz numerat due medietates in ipso. Si.n. accipiet totũ ɔtinuum vt vnũ tũc iã dcm̃ ẽ q signũ mediũ nõ accipit vt finis ⁊ pncipiũ in actu. sed in potẽtia tm̃. His g visis rñdendum ẽ ad eũ q iterrogat an ɔtingat infinita trãsire siue in tẽpore: siue in magnitudĩe: q quodãmõ ɔtingit ⁊ quodãmõ nõ ɔtingit. Cũ.n. sint ifinita media in actu nõ ɔtingit ea trãsire: cũ aũt sint i potẽtia ɔtigit ifinita trãsire: ⁊ sic cuz in ɔtinuo nõ sint ifinita media nisi in potẽtia ɔtingit infinita trãsire: q2 illđ qđ ɔtinue mouet transiuit fm accñs ifinita. s. in potẽtia: p se.n. trãsit lineã finitã: cui accidit q sint ei ifinita media i potẽtia: sz ipsa linea fz subaz ⁊ rõnem est alia ab his medijs ifinitis: nõ.n. linea componitur ex pũctis: sed pũcta põt signari in linea inq̃tũ diuiditur. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.69. ¶ Manifestum autem. ⁊ quia nisi aliquis faciat temporis diuidens signum prius ⁊ posterius semper posterioris rei: erit simul idẽ ens ⁊ non ens: ⁊ quando fuit non est. Signum quidẽ igitur vtrisq; commune est ⁊ priori ⁊ posteriori ⁊ vnum ⁊ idem numero: ratione autem non idẽ est. huius quidem enim finis est: illius autem principium. Res autẽ semper posterioris passionis est. Sit tempus in quo est. a.c.b. res in quo. d. Hoc in. a. quidem tempore albũ. In. b. autẽ non album. In. c. ergo album ⁊ non albũ. in quolibet enim ipsius. a. verũ est dicere albũ: si omni tempore hoc erat album. ⁊. b. non albũ. c. autẽ in vtrisq;.

¶ Soluit tertiã dubitatõẽ: ⁊ circa h tria fac: pmo ppõnit dubitatõẽ ⁊ solõnẽ. 2° maĩfestat vtrũq; p exẽpla ibi. Sit tps. 3° ĩfert qđdã correlariũ ex dictis. ibi. Si aũt q̃cũq;. Põit g dubitatõẽ: pmo q i gñatõib9 ⁊ corruptiõib9 fieri solet: qđ.n. gñat desinit nõ eẽ ⁊ incipit eẽ: oz aliđ tps assignari ei qđ ẽ eẽ rei gñate vl corrupte: ⁊ aliđ ei qđ est nõ eẽ: puta si ex aere gñet ignis: i toto tpe. a.b. erat ñ ignis: sz aer: i toto aũt tpe. b.c. ẽ ignis. Cũ g h signũ tpis qđ ẽ. b. sit vtriq; tpi cõe vr q i illo istãti cõi sit sit esse ignis ⁊ nõ eẽ eiusdẽ. Hãc g dubitatiõẽ phs soluẽs dicit manifestũ eẽ q nisi aliqs h signũ tpis qđ diuidit tps priu a posteriori faciat semp eẽ posterioris rei. i. q in illo istãti h mõ se hẽat res sic i tpe sequẽti: seqt q idẽ sit ens ⁊ nõ ens sil: ⁊ seqt q qñ aliqđ fcm̃ est sit nõ ens: tũc aũt factũ ẽ qñ gñio terminat. s. i illo nũc qđ diuidit tps priuz ⁊ posterius. Si g i toto tpe priori nõ erat ens: i h aũt nũc qñ iã gñatũ ẽ ẽt nõ ens ẽ: q2 illđ nũc est finis priorĩs tpis: quo aũt ista icõueniẽtia nõ sequant ostẽdit subdẽs q vnũ ⁊ idẽ nũero signũ. s. nũc ẽ cõe vtriq; tpi. s. priori ⁊ posteriori: sz q̃uis sit vnũ: subo: ñ tñ ẽ vnũ rõne: sz duo: ẽ.n. finis prioris tpis ⁊ pn̄m posterioris. Sz si accipiat in ipso nũc [qđ res ẽ]. i. si accipiat fz q ẽ vtrũ re: semp ẽ se cũ posteriori passiõe: vl alr q̃uis ipm nũc finis sit tpis prioris pn̄m posterioris ⁊ sic sit cõis vtriq; tñ fm q ẽ rei. i. fz qđ ɔparat ad rẽ q mouet sp est posterioris passiõis: q2 res q mouet i illo istãti est subiecta passiõi posterioris tpis. Sic g obiectõe ⁊ solõne posita manifestat vtrũq; p exẽpla: ⁊ p° obõnẽ cũ dic. Sit.n. tps. Et dicit sit tps a.c.b. res aũt q mouet sit. d. qđ qdẽ. d. i. a. tpe sit albũ. i b. aũt ñ albũ: vr g seq q i. c. sit albũ ⁊ ñ albũ: ⁊ quõ h sequat õndit subdẽs: si.n. i toto tpe a. ẽ albũ: seqt q i qlibz accepto in ipso. a. sit albũ: ⁊ silr si i toto tpe b. est nõ albũ. seqt q in qlz ipsi9 accepto sit nõ albũ: cũ ergo. c. sit acceptũ i vtroq;: q2 est huius finis ⁊ illius pncipium: vr sequi q i. c. sit album ⁊ non album. ¶ Secunda ibi.

¶ Exemplaris oñsio qua dubitatur q id quod generatur vel corrumpitur in eodem instãti sit ⁊ non sit.

ℭ Non ergo dandu3 est in omni: sed preter vltimu3 nunc in quo est.c. Hoc autem iam postremu3 ⁊ si fiebat albu3: ⁊ si corrūpebatur albu3 in.a.oī factu3 est: ⁊ corruptu3 est in.c. Quare albū aut non albu3 primu3 in illo verū est dicere: aut cu3 est factu3: non erit: aut eū corruptum est: erit: aut simul albū: ⁊ non albu3: ⁊ oīno esse ⁊ non esse necesse est.

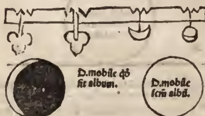
ℭ Manifestat solonem suprapositā ⁊ dicit q nō est concedēdū q in quolibet accepto in.a.fit albū: sed est excipiendū vltimū nūc qd est.c.qd qdē iā est postremū.i.vltimus terminus mutationis: puta si albū vel fiebat vel corrūpebat in toto.a.in.c.nō corrumpit nec fit albū: s3 iā fcm est ⁊ corruptū: qd aūt factū est: est: qd autem corruptū est non est. Vn̄ manifestū est q in.c.pmo verū est dicere hoc eē albū: si ibi terminet gnatio albi: aut eē nō albū: si ibi terminet corruptio albi: aut si h̄ non dicat sequent inconueniētia suprapposita.s.q cū aliqd est iā gnatū adhuc est non ens. ⁊ cum corruptum est adhuc ē ens: aut etiam sequitur q aliquid simul sit album ⁊ nō albū: ⁊ vlr ens ⁊ non ens. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Si autē quodcunq3 fuerit prius non ens necesse est fieri ens: ⁊ cum fit: non est: non possibile est in atoma tēpora diuidi tempus. Si enim in.a.tēpore.d.fiebat albū. factu3 est autē simul ⁊ est in altero indiuiduo tempore: habito autē in.b.si in.a.fiebat: non erat.in.b.autem: generationem oportet esse quanda3 mediam. Quare ⁊ tempus erat in quo fiebat. Non enim eadē erat ratio ⁊ non athoma diuidentibus: sed ipsius tēporis in quo fiebat factū est: ⁊ est in vltimo signo: cuius nihil est habitu3: neq3 consequenter: sed indiuisibilia tēpora consequenter sunt. Manifestum autē est: quia si in.a.toto tēpore fiebat: non est plus tēpus in quo factum est. ⁊ fiebat q3 in quo fiebat solum omni. Quibus quidē igitur aliquis tanquā proprijs credet rationib᷒: he ⁊ hmōi quedam sunt.

ℭ Infert qddam correlariū ex pmissis.s.q tps nō diuidat in indiuisibilia tpa: q2 hoc posito nō poterit solui p̄missa dubitatio. Dicit ergo q necesse est oē qd est prius non ens: ⁊ postea ens: aliqn̄ fieri ens: ⁊ itep necesse ē q cū aliqd fit non est: si aūt hec duo q̄ supponit sunt vera: impole est q tps diuidat in indiuisibilia tpa. Diuidatur .n.tps in indiuisibilia tpa: ⁊ sit primū tps indiuisibile.a. scdm aūt ↄ̄siter se hn̄s ad ipsum sit.b.d.aūt qd prius nō erat albū: ⁊ postmodū est albū fiebat albū i.a.⁊ tūc nō erat albū: o3 aūt dare quod sit factū in aliquo tpe indiuisibili ⁊ habito.i.ↄ̄siter se hn̄te.s.in.b.in quo ia3 est. Si aūt fiebat albū in.a.sequit q in.a.nō erat albū: in.b.aūt est albū: cū ergo inter non eē ⁊ esse sit gnatio media. q2 nihil trāsit de nō esse in esse nisi p gnationē: seqtur q inter.a.⁊.b.sit gnatio media: ꝙ erit aliqd tps mediū iter.a. ⁊.b.in quo fiebat albū: q2 h̄ ponit tps.b.d.gnationis.⁊ similiter cum in illo medio tempore indiuisibili fiat album est non album: vnde eadem ratione oportebit ponere aliud tempus adhuc medium: ⁊ sic in infinitum: ⁊ hoc ideo quia non potest poni q in eode3 tempore fiat ⁊ factum sit: sed non est eadem ratio si dicatur q nō sunt indiuisibilia tempora in que tempus diuiditur: dicem᷒.n. fm hoc q vnum ⁊ idem tempus est in quo fiebat ⁊ fcm est: sed fiebat ⁊ erat non ens in toto tempore precedēti: est autem factum ⁊ ens in vltimo nūc temporis qd qdē non se habet ad tempus precedēs sicut habitū aut consequēter: sed sicut terminus eius: sed si ponantur tempora indiuisibilia necesse est q ↄ̄sequenter se habeant: manifestum est aūt fm premissa q non suppositis temporibus indiuisibilibus si aliquid fiat album in toto tēpore.a.non est maius tempus in quo factum ē: ⁊ fiebat q̄ in quo fiebat solum: q2 in toto tēpore fit: in vltimo autē termino temporis ē factum: tempus autem ⁊ terminus temporis non sunt aliquid maius q̄ tēpus tantum: sicut etiam punctum nihil magnitudinis adijcit linee: s3 si ponantur tempora indiuisibilia: manifestum est ex premissis q oportet plus tpis eē in quo fit ⁊ factū ē q̄ i quo fit solū. Vltimo aūt epilogando ↄ̄cludit principale intētū dicēs q pmisse rationes sunt ⁊ similes eis quibus credēdum est tanquam proprijs q motus reflexu3 non est cōtinuus.　　Lectio.　　XVIII.

ℭ Ostēsio q tempus non diuidatur in indiuisibilia.

A.Tps indiuisibile.　　B.Tps indiuisibile.

Rationabiliter autem ⁊ ex his intendentibus videbitur alicui ⁊ idē hoc accidere. T.c.70.

ℭ Postq̄ phs ondit ratiōibus proprijs q motus reflexus non est ↄ̄tinuus: ostendit hic idē rationibus cōmunibus ⁊ logicis: ⁊ circa hoc duo facit: primo dicit de quo est intentio: secūdo probat propositum. ibi. Omne enim quod mouetur. Dicit ergo primo q si aliquis velit: rationabiliter. idest logice intēdere ad propositum ostendendum: videbitur hoc idem sequi.s.q motus reflexus non est continuus ex rationibus que ponentur. ℭ Secundo ibi.

ℭ Omne eni3 quod mouetur continue: si a nullo prohibeatur: in quod quidē venit h3 loci mutationē: in hoc ⁊ ferebatur prius. vt si in.b.venit. ⁊ ferebatur in.b.⁊ non cū proximū erat: sed mox sicut incepit moueri. Quid eni magis nūc q3 prius. Silr autē ⁊ in alijs. Qd aūt ab.a.fert in.c.itep veniet in.a.continue motum. Cū ergo ab.a.in.c.ferebat tunc ⁊ in.a.fertur fm motum qui est.a.c.⁊ econuerso: quare simul contrarijs. Contrarij enim qui fm rectitudinem.

¶ Ostēdit ppositum: ⁊ primo solū in motu reflexo locali: scđo cōiter in oībus motib⁹. ibi. Amplius ex his manifestū ⁊c̄. Prima rō talis est. omne qđ mouet cōtinue: a principio sui motus ferebat in finem ad quem peruenit fm̄ loci mutationem: nisi fuerit aliqđ prohibēs: q2 a phibente potuisset in aliā partez deflecti: exemplificat aūt hanc ppōnez dicēs q̄ si aliquid per motum localez puenit ad. b. nō solū qn̄ propinquū erat: sed statim qn̄ incepit moueri mouebat ad. b. nō est. n. aliqua ratio: quare magis moueatur ad. b. nunc q̄ prius. ⁊ simile est in aliīs motibus: si aūt ita sit q̄ motus reflexus sit cōtinuus: verū erit dicere q̄ id quod mouet ab. a. in. c. ⁊ iterum reflectitur in. a. continue mouetur: ergo in prima parte motus qui est ab. a. in. c. mouebat ad terminū vltime partis qui est. a. ⁊ sic dum mouet ab. a. mouet ad. a. sequit ergo q̄ simul moueatur contrariīs motibus: quia in motib⁹ rectis cōtrarium est moueri ab eodem ⁊ in idem: in motibus aūt circularib⁹ non est contrarium: hoc aūt est impossibile q̄ aliquid simul moueat contrariīs motibus: ergo impossibile est q̄ motus reflexus sit continuus.
¶ Deinde cum dicit.
¶ Ratio prima qua ostenditur q̄ motus reflexus non possit esse continuus.

mobile qđ mouet ab. a. i. c. ⁊ reflectit. a. c. in. a.
A
C

¶ Simul autem ⁊ ex hoc mutatur in quo non est. Si igitur hoc impossibile: necesse est stare in. c. non ergo vnus motus. Reditus enim statui non est vnus.

¶ Ex eodē medio ducit ad aliđ inconueniens: si. n. aliqđ dū mouet ab. a. mouet ad. a. nō aūt potest moueri ad. a. nisi ex aliquo contraposito qđ sit. c. in quo mobile nōdū fuit cum incipit moueri ab. a. sequit q̄ aliqđ mouet ex illo termino in quo non est: sic ergo impossibile est q̄ motus reflexus sit continu⁹: ⁊ si hoc est impossibile: necesse est q̄ in pūcto reflexiōis mobile q̄escat. s. in. c. ex quo p3 q̄ nō est vnus motus: q2 motus q̄ distinguit p interpositionem q̄etis non est vnus. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.71. ¶ Amplius ⁊ ex his manifestum vniuersaliter magis de omni motu. Si eni3 omne quod mouetur: mouet aliquo dictorum motuum: ⁊ quiescit aliqua dictarum oppositarum quietū: non erat enim alius preter istos: quod autem non semper mouetur fm̄ hunc motū. Dico autem quicūq3 sunt alteri specie: ⁊ non si aliqua pars est totius: necesse est quiescere fz oppositaz quietez. Quies eni3 priuatio est motus. Si igit contrarij quide3 motus sunt: qui fm̄ rectitudinem: simul autem non contingit moueri contrarios: quod ab. a. ad. c. fertur: non vtiq3 feretur simul ab ipso. c. ad. a. Quonia3 autez non simul fert: mouetur autem hunc motum: necesse est prius quiescere apud. c. Hec eni3 opposita qes ei qui est. c. motui. Manifestum igitur ex his que dicta sunt: quoniam non est continuus motus.

¶ Probat idē vlius in quolibet genere mot⁹ trib⁹ rōnibus. Quaꝝ prima talis est: oē qđ mouet mouet aliqua specieꝝ mot⁹ supra assignataꝝ: ⁊ similiter omne qđ desinit op3 q̄ quiescat aliqua quietum oppositaꝝ predictis motibus: ostensum est. n. supra in. 5. q̄ non potest eē ali⁹ motus preter assignatos. accipiamus ergo aliquē motū determinatū ab aliīs motibus. hoc modo q̄ sit differēs spē ab aliīs sicut dealbatio differt a denigratione: nō aūt sic q̄ motus qui accipit distinguatur ab aliīs: sicut vna pars motus ab aliīs ptibus eiusdē mot⁹: vt vna ps dealbationis distinguat ab aliīs partibus dealbationis eiusde3. accepto ergo vno tali motu sicut dictū est: veꝝ ē dicere q̄ illud qđ non semper mouet hoc motu ex necessitate pri⁹ q̄escebat opposita quiete: sicut quod nō semper dealbatur aliqn̄ quiescebat quiete opposita dealbatiōi: ⁊ hec propositio nō esset vera si aliqua pars determinata motus acciperet: non eni3 est necesse vt qđ nō semper mouebat hac parte dealbationis q̄ antea q̄esceret q̄ete opposita: q2 antea etiā dealbat aliā parte dealbationis: ⁊ pp hoc signanter dixit. Et non si aliq̄ ps est toti⁹. Hanc aūt ppōnem sic probat. duoꝝ priuatiue oppositorū necesse ē cū vnū nō inest alteri inesse susceptibili: q̄es aūt opponit motui priuatiue: g̃ si mobile erat qn̄ sibi motus nō inerat: ex necessitate seq̄t q̄ tūc quies sibi inesset. Hac igit ppōne pbata ex rōne suprapositā sumit minorem dicens q̄ si motus recti contrarij sunt q̄ est ab. a. ad. c. ⁊ qui est. a. c. ad. a. ⁊ non cōtingit sil esse motus ꝯtrios manifestū est q̄ qn̄ mouebat ab. a. ad. c. non mouebatur tūc. a. c. ad. a. ⁊ sic isto motu qui est. a. c. ad. a. non semper mouebat: vnde fm̄ ppōnē premissam necesse est q̄ mobile prius q̄esceret q̄ete opposita: ostēsum est aūt in. 5. q̄ motui q̄ est. a. c. opponit quies que est i. c. ergo q̄escebat in. c. nō g̃ motus reflexus erat vnus ⁊ ꝯtinuus: cū distinguat p interpositionē q̄etis. ¶ Scđam rōnē ponit ibi.

¶ Amplius autez ⁊ hec ratio magis propria est his que dicta sunt. Simul enim corruptum est quod non album: ⁊ quod factū est albū. Si igitur continua alteratio ad album ⁊ ex non albo: ⁊ non manet aliquo tempore: simul corruptum est non album: ⁊ factu3 est non albū. Triū eni3 erit idem tempus.

¶ Que talis est. simul corrūpit nō album ⁊ generat albū ⁊ ecōtrario simul corrumpit albū ⁊ fit nō albū. S3 si motus reflexus in quolibet genere sit ꝯtinuus: sequet q̄ ꝯtinue alteratio terminet ad albū: ⁊ incipiat ex albo recedere: q̄ non quiescet ibi aliquo tpe. Alioquin non esset continua alteratio si interponeretur q̄es. S3 sicut dictum est cum fit albū corrūpit nō albū: sequitur ergo q̄ sil corrūpat non albū: ⁊ fiat nō albū: q2 ista tria sūt in eodem tpe. s. fieri albū. ⁊ corrūpi nō albū. ⁊ iteꝝ fieri nō albū: si tn̄ ꝯtinuet reflexio absq3 interpositione q̄etis: h̄ autem est manifeste īpossibile q̄ sil fiat nō albū ⁊ corrūpatur non albū. Nō ergo est possibile q̄ motus reflex⁹ sit continu⁹. Hec aūt rō ad generationē ⁊ corruptione3 ptinere vr̄. ⁊ pp hoc hāc rōnem dicit eē magis ppriā q̄ pmissas: q2 in ꝯdictorijs magis appet q̄ non pnt esse sil natura: ⁊ tn̄ q̄ oī in gñatiōe ⁊ corruptione extendit ad oēs motus: q2 in quolib3 motu est q̄dā gñato ⁊ corru

l.3.a̅ḡa'
Lec.6.
T.c.54
T.c.72

ptio.ficut.n.in alteratōe gñat ⁊ corrūpit albū vel nō albū:ita ⁊ in quolibꝫ alio motu. ℭ Tertiā rōnē pōit ibi.

ℭ Amplius non si continuū est tps ⁊ mot⁹: sed consequenter. Quomō igit erit vltimū idē contrarioꝝ: vt albedinis ⁊ nigredinis.

ℭ Que talis est.ficut.s.i.5.dictū est:nō est necīū si ꝯtinuū ē tps ꝙ pp hoc mot⁹ sit ꝯtinu⁹.mot⁹.n.diuersaꝝ spēꝝ ⁊ si succedāt sibi i tpe ꝯtinuo:nō tñ sunt ꝯtinui:sꝫ ꝯiter se bñtes:eo ꝙ oꝫ ꝯtinuoꝝ eē vnū cōem terminū.ꝯrioꝝ āt in spē dīntiū vt albedis ⁊ nigredis.nō pt eē vn⁹ cōis termin⁹.cū igit mot⁹ q̄ est ab a.in.c.sit ꝯrius motui q̄ ē a.c. in a.in quocūqꝫ gñe motus: vt.s.in.5.ostēsum est:ipole ē

Lec.8. T.c.48 ꝙ isti duo mot⁹ sint ꝯtinui adinuicē:ēt si tps eoꝝ sit cōtinuū nulla interposita qete. Relinquit ergo ꝙ mot⁹ reflexus nullo mō pōt esse ꝯtinu⁹. Est aūt ꝯsiderandū ꝙ rōnes pmisse dñr logice: qꝛ pcedūt ex quibusdam cōibus .s.ex pprietate contrarioꝝ. Lectio. XIX.

T.c.73. Ui aūt in circulari erit vnus ⁊ cōtinuus:nullū enī impossibile ꝯtingit. Qd enīꝫ ex a.mouet:simul mouebitur in a.fm eādē positionē. In qd enīꝫ veniet:⁊ mouetur in hoc:sꝫ nō simul mouebit contrarijs neqꝫ oppositis. Nō enim omnis qui est in hoc ei q est ex hoc cōtrarius est neqꝫ oppositus:sed contrarius in recta qdeꝫ. Hic enīꝫ est contrarius fm locū:vt q fm diametrū. Distat enīꝫ plurimum. Opposit⁹ aūt qui est fm eandem longitudinem. Quare nihil prohibet moueri continue:⁊ nullo tempore deficere. Circularis qdeꝫ enim motus est ab eodem in idem. Rectus aūt ab eodem in aliud.

ℭ Postq̄ phs ōndit ꝙ nullus motus localis pōt eē ꝯtinuus pter circularē. Hic ōndit ꝙ motus circularis pōt esse ꝯtinu⁹ ⁊ pmus. ⁊ pmo ōndit hoc per pprias rōnes. scdo per rōnes logicas ⁊ cōes.ibi. Ronabiliter aūt accidit. Circa pmū duo facit.pmo ōndit ꝙ motus circularis sit ꝯtinu⁹.scdo ꝙ sit pmus.ibi. Qꝫ aūt lationū. Circa pmū duo facit.pmo ponit duas rōnes ad ōndēdū ꝙ mot⁹ circularis pōt eē ꝯtinu⁹.scdo ex eisdē rōnib⁹ ꝯcludit ꝙ nullus ali⁹ mot⁹ pōt eē ꝯtinu⁹.ibi. Manifestū aūt ex hac diuisiōe. Qꝫ aūt mot⁹ circularis possit esse vnus ꝯtinu⁹ pma rōne sic pbat. illud dꝫ eē possibile: ad qd nullū seqt ipossibile:nulluꝫ aūt sequitur ipole si dicamus ꝙ mot⁹ circularis sit i ppetuū ꝯtinu⁹: qd pꝫ ex hoc ꝙ i motu circulari illd qd mouet ex aliquo: puta a.sic mouet in idē signū fm eādē pōnē.i.fm eandeꝫ pcessum mobilis eodem ordine partiū suato: qd in motu reflexo nō ꝯtingit: qꝛ cū aliqd retrocedit disponit fm ꝯtriū ordinē ptiū in mouēdo: qꝛ vel oꝫ ꝙ ps mobilis q̄ in pmo motu erat prior ex reflexiōe fiat posterior: vl oꝫ ꝙ illa pars mobilis que in pmo motu aspiciebat ad vnā dr̄iam loci: puta dextrū vel sursū: in reflexiōe aspiciat ad ꝯriū: sꝫ in motu circulari seruat eadē positio: dū aliqd mouet ad id a quo recedit. sic ḡ poterit dici: ꝙ ēt a pn⁹ sui mot⁹ dū recedebat ab a.mouebat ad hoc ad qd tādē puēiet. s.ad ipꝫ a. nec pp hoc sequit hoc ipole: ꝙ sic moueat motib⁹ contrarijs aut oppositis: sicut sequebat in motu recto. Nō enim omnis motus qui est ad aliquē terminū est contrarius: aut oppositus motui qui est ex illo eodē termio: sꝫ ista contrarietas inuenit in linea recta: fm quā attendit contrarietas in loco. Non.n.attendit cōtrarietas inter duos terminos fm lineā circularē: quecūqꝫ pars sit circūferētie: sed fm diametꝝ. cōtraria.n.sunt que maxie distant: maxima aūt distātia inter duos termios nō mēsurat fm lineā circularē: sed fꝫ lineā rectā. pñt.n.iter duo pūcta infinite linee curue describi: sed nō nisi vna linea recta. id aūt qd est vnū est mensura in quolibet genere. Sic igit pꝫ ꝙ si sit aliqs circulus: ⁊ diuidat p medium: ⁊ sit diameter ei⁹ a.b. mot⁹ q̄ est per diametꝝ ab a.in.b. est ꝯtrarius motui q̄ est per eūdē diametrū a.b.in a. Sꝫ motus q̄ est per semicirculū ab a.in b.nō est ꝯtrari⁹ motui qui est per aliū semicirculū a.b.in a. ꝯtrarietas autē erat que impediebat ꝙ motus reflexus nō posset eē cōtinuus: vt ex superiorib⁹ rōnib⁹ apparet. nihil ergo phibet ꝯtrarietate sublata motū circularē esse ꝯtinuū: ⁊ tamen nullo tempore deficere. ⁊ hui⁹ ratio est: quia motus circularis hꝫ suū complementū per hoc ꝙ est ab eodē i idem. ⁊ sic per hoc nō impedit eius continuatio: sed motus rectus habet suum complemētum per hoc ꝙ est ab eodeꝫ in aliud. vnde si ab illo alio reuertatur in idem a quo inceperat moueri: non erit vnus motus continuus sed duo. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Ostensio ꝙ motus qui sunt per diametruꝫ circuli sunt contrarij: non autem qui sunt per semicirculos.

Semicirculus

A — B

Diameter circuli.

Semicirculus.

ℭ Et qui quideꝫ in circulo: nequaqꝫ in eisdē est. Qui vō fm rectitudinem: multotiens in eisdeꝫ est. Eū quidem igit qui semper in alio ⁊ alio fit: contingit moueri continue. Qui vō in eisdem multotiens non contingit: necesse est enīꝫ simul moueri cōtrarios. Quare neqꝫ in semicirculo: neqꝫ in alia circulatione: neqꝫ vna cōtingit moueri continue. Multotiens enīꝫ necesse eadem moueri: ⁊ contrarias mutationes mutari. Non enim copulat principio finem. Qui auteꝫ circuli copulat: ⁊ solus est perfectus.

ℭ Ponit scdam rōnem dicens: ꝙ motus circularis non est in eisdē: sed motus rectus multotiēs est in eisdem: qd sic intelligēdum est. si.n.aliquid moueatur ab a.in b.per diametrum: ⁊ iteꝝ a.b.in a.per eundē diametrū: necesse est ꝙ per eadē media redeat per que pri⁹ trāsierat: ⁊ sic pluries per eadē fert: sed si aliqd moueat ab a.in b.per semicirculū alium: qd est semicirculū: ⁊ iteꝝ a.b.in a.per semicirculū alium: manifestū est ꝙ nō redit ad idē per circulariter moueri: manifestū est ꝙ nō redit ad idē per eadem media. Est aūt de rōne oppositoꝝ qd circa ideꝫ cōsiderent: ⁊ sic manifestū est ꝙ moueri ab eodē in idem

sm motũ circularẽ est absq3 oppõne: s3 moueri ab eodẽ in idẽ sm motũ reflexũ ẽ cũ oppõne. sic igit p3 q motũ circularẽ qui nõ redit ad idẽ p eadẽ media: s3 sp ptrãsit aliud τ aliud. põt eẽ vnus τ ɔtinu°: q2 nõ h3 oppõnem: s3 ille motus reflexus. s. q dũ redit i idẽ pluries in eisdez medijs fit ptransceũdo. nõ põt eẽ in ppetuũ ɔtinuus: q2 necesse eẽt q aliqd sic moueret ɔrijs motib°: vt. s. ostẽsum est: τ ex eadẽ rõne ɔcludi põt: q neq3 motus qdem in semicirculo: neq3 in q̃cũq3 alia circuli portiõe põt esse in ppetuũ ɔtinuus: q2 in his motib° necesse est q multotiẽs ptrãseant eadẽ media: τ q moueant ɔrijs motibus q̃si debeat fieri redit° ad p̃n^m: τ hoc iõ: q2 neq3 i linea recta: neq3 in semicirculo: neq3 in q̃cũq3 circuli portiõe copulat finis p̃n°: sed distãt abinuicem pricipium τ finis: s3 in solo circulo finis copulat pricipio. τ iõ solus motus circularis est pfectus. vnũqdq3. n. perfectum est ex hoc q attingit suum pricipium. Secundo ibi.

Cõ.74. ¶ Manifestũ aũt τ ex hac diuisiõe: qm̃ non cõtingit alios mot° esse continuos. In oibus eniz accidit eadẽ moueri multotiẽs: vt in alteratione media: τ in eo qui est q̃ntitatis sm mediũ magnitudinis τ in gñatione τ corruptõe similr. Nihil. n. differt pauca aut multa facere: in qb° est mutatio: neq3 mediũ ponere aliquid: aut auferre. Utrobiq3 eniz accidit eadẽ moueri multotiẽs.

¶ Ostẽdit ex eadẽ rõne q in nullo alio gñe põt esse aliqs mot° ɔtinu°. τ p̃mo ondit ppositũ. scdo ifert qdam correlariũ ex dictis. ibi. Manifestũ igit ex his. Dicit ergo p̃mo q ẽt ex ista diuisiõne que ponit iter motũ circulare τ alios motus locales: mãifestũ est q nec i alijs generibus motus ɔtingit esse aliquos motus in ifinitũ ɔtinuos: q2 in oibus alijs gñibus mot° si debeat aliqd moueri ab eodẽ in idẽ. seqtur q multotiẽs pertrãseat eadẽ. sicut in alteratiõe: o3 q ptrãseat medias qualitates. ex calido. n. trãsit in frigidũ per tepidum: τ si debeat rediri ex frigido in calidũ: o3 q p tepidũ trãseat: τ idez appet in motu q ẽ sm q̃titatẽ: q2 si qd mouet de magno in paruum: τ itex redeat ad magnũ: o3 q bis sit in media q̃titate. τ simile est ẽt in gñatiõe τ corruptõe. Si. n. ex igne fiat aer: τ itex ex aere fiat ignis: o3 q medias dispõnes bis trãseat. sic. n. mediũ potest poni in gñatiõe τ corruptiõe sm q accipit cum trãsmutatiõe dispõnuz: τ q2 media trãsire ɔtingit in diuersis mutatiõibus diuersimode subiũgit q nihil differt vel pauca vel multa media facere: per que aliqd moueat de extremo in extremuz: neq3 accipere aliqd mediũ positiue: vt pallidũ iter albũ τ nigrũ: vel remotiue: vt iter bonũ τ malũ: qd neq3 bonum neq3 malũ est: q2 q̃litercũq3 media se hẽant: semper accidit q eadem multotiẽs ptrãseant. ¶ Secundo ibi.

¶ Manifestũ igit ex his: qm̃ neq3 physiologi bene dicunt omnia sensibilia moueri semp dicẽtes: moueri eniz necesse est aliquẽ hoꝝ motuũ: τ maxime sm illos est alterari. Fluere eniz dicunt τ semp corrũpi. Adhuc aũt τ gñationes τ corruptiones alteratiõnẽ dicũt. Ratio aũt nunc dixit vlr de omni motu: q sm nullũ motũ contingit moueri ɔtinue extra quez circulo. Quare neq3 sm alterationẽ: neq3 sm augmẽtũ: q qdez igit neq3 infinita sit mutatio neq3 vna: neq3 cõtinua extra circuli motuz. nobis dicta sint tanta.

¶ Cõcludit ex p̃missis q antiq̃ nãles nõ bñ dixerũt: põnẽtes oia sensibilia semper moueri: q2 oporteret q mouerent sm aliquem predictoꝝ motuũ: de quibus õndimus q nõ possũt esse in ppetuum cõtinui: τ maxime q2 sm q illi dicunt motus semper continuus est alteratio. dicunt. n. q oia semper defluunt τ corrũpunt: τ adhuc dicũt q gñatio τ corruptio nihil est aliud q̃ alteratio: τ sic dũ dicũt oia semp corrũpi: dicũt oia semp alterari. pbatũ est aũt p rõnẽ supra inductam q nullo motu ɔtingit semper moueri nisi circulari: τ sic relinquit q neq3 s3 alterationẽ: neq3 sm augmẽtum: possunt oia semp moueri vt illi dicebãt. Ultimo aũt principale intẽtum epilogando concludit. s. q nulla mutatio possit esse infinita τ continua nisi circularis. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Quod aũt lationũ circularis prima sit: manifestũ est. Omnis. n. s3 locũ motus: sicut τ prius diximus: aut in circulo: aut in recto: aut mixtus est. Hoc aũt necesse est priores esse illos. Ex illis. n. ɔstitut° est. Recto aũt circularis. simplex eniz τ perfectus magis est. In infinitũ. n. nõ est rectũ ferri. sic. n. infinitũ non est: sed neq3 si eẽt: moueret vtiq3 nihil. non. n. fit ipossibile. Transire autẽ infinitũ ipossibile est. infinito aũt recto reflectens qdẽ cõpositus est: τ duo sunt motus. Nõ reflexus aũt iperfectus τ corrupt°. Prius aũt τ natura τ rõne τ tpe est pfectuz qdez iperfecto. Corruptibili autez incorruptibile. Cõ.75.

¶ Probat q motus circularis sit p̃mus motuũ duabus rõnib°. q̃ꝝ p̃ma talis est: ois mot° localis: vt p̃us dcm̃ ẽ: aut est circularis: aut rectus: aut cõmixt°. circularis aũt τ rect° sunt p̃ores cõmixto: q2 ex illis constituit. Inter illos aũt duos circularis est p̃or recto. circularis. n. ẽ simplicior τ pfectior recto. qd sic pbat. motus. n. rectus nõ põt pcedere in infinitũ. hoc. n. esset dupl'r. vno mõ sic q esset magnitudo per quã trãsit motus rectus ifinita: qd est ipossibile. Sed ẽt si esset aliq̃ magnitudo ifinita nihil moueret ad ifinitũ. Qd. n. impossibile est eẽ nũq̃ fit: aut gñat. impossibile est aũt trãsire ifinitum. nihil ergo mouet ad hoc q infinita pertrãseat. nõ ergo põt esse mot° rectus infinitus super magnitudinẽ ifinitã. alio mõ posset itelligi motus rectus ifinitus super magnitudine finita per reflexionem: sed motus q est reflexus nõ est vn°: Lec.16. T.c.64 vt supra probatũ est: sed est cõpositũ ex duob° motib°. Lec.16. si aũt super linea recta finita nõ fiat reflexio: erit motus T.c 64 imperfectus τ corruptus. impfectus qdem: q2 possibile Lec.18. est ei fieri additiõem: corruptus aũt q2 cum peruenit ad a prin° terminũ magnitudinis cessabit mot°. sic ergo p3 q motus circularis q nõ est cõpositus ex duob°: τ q nõ corrũpit cũ venit ad terminũ: cũ sit idẽ ei° principiũ τ finis: est simplicior τ perfectior q̃ mot° rect°. pfectũ aũt est prius imperfecto: τ silr icorruptibile corruptibili τ natura τ Lec.14. rõne τ tpe. sicut supra osñsum est: cũ pbabat loci muta- T.c.55. tiõem esse p̃orem alijs motibus. Necesse est ergo motũ circularem esse priorem recto. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius prior est quez ɔtingit perpetuũ esse non contingenti. Circularẽ quidẽ igit cõtingit perpetuuz esse. alioꝝ aũt neq3 loci mutationez: neq3 aliuz: neq3 vnũ contingit esse perpetuuz. Statum eniz oportet fieri. Si autem status est: corruptus est motus prior.

¶ Ponit scḋaz rōnē que talis est mot⁹ qui pōt esse ppe-
tuus est ṗoꝛ eo ꝙ ppetuus esse nō pōt: qꝛ ppetuū est ṗus
nō ppetuo ⁊ tpe ⁊ nā. circularis aūt mot⁹ pōt eē ppetu⁹
⁊ nullus alioꝝ motuū: cū oporteat eis succedere qetez.
vbi aūt qes supuenerit corrūpit mot⁹. Relinquit ergo
ꝙ mot⁹ circularis sit ṗoꝛ oīb⁹ alijs motib⁹. hec aūt que
in hac rōne supponit ex suṗiorib⁹ patet. Lec. XX.

Cō. 76. Rationabiliter aūt accidit circularē
vnuz esse ⁊ continuū: ⁊ non rectuz.
Eius eniz qui in recto determinatū
est principiū ⁊ finis ⁊ mediū: ⁊ oīa
hec habet in seipso. Quare est. vn-
de icipiet quod mouetur ⁊ vbi finiet. Apud ter-
minos. n. qescit oē: aut vnde: aut vbi. Circularis
aut indeterminati sunt. Quid eniz magis qcūqꝫ
terminus eoꝝ qui sunt in linea. Silr eniz vnū-
quodqꝫ principiū ⁊ mediū est ⁊ finis: vt ⁊ semp
quedaz sint in principio ⁊ fine ⁊ nunqꝫ moueat:
⁊ quiescit quodāmodo spera. Eundez enim ob-
tinet locuz. Causa autez est: ꝙ omnia hec acci-
dunt centro. principium enim ⁊ mediuz magni-
tudinis ⁊ finis est. Quare propter id ꝙ extra cir-
cularem est: non est vbi quod fertur quiescat. sic
enim semper fertur circa medium: sed non ad vl-
timum: propter hoc autez manet: ⁊ semper quie-
scit quodāmodo totuz: ⁊ mouetur continue.

¶ Postq̄ phs oñdit p ṗprias rōnes: ꝙ motus circula-
ris est ꝯtinuus ⁊ ṗmus. hic oñdit idē p quasdā logicas ⁊
cōes rōes: ⁊ ponit tres rōnes. Circa quaꝝ ṗmā dicit ꝙ
rōnabilr accidit ꝙ mot⁹ circularis sit vnus ⁊ ꝯtinuus in
ppetuū: nō aūt motus rect⁹: qꝛ in recto determinat ṗn-
cipiū mediū ⁊ finis: ⁊ oīa hec tria est assignare in ipa li-
nea recta: ⁊ idē ē in ipsa linea. vñ icipit mot⁹ ⁊ vbi finiat:
qꝛ ois mot⁹ qescit apud termios. s. vel a quo vel ad quē.
has n. duas quietes. ñ. in. 5. distixerat: sꝫ in linea circula-
Lec. 2. ri termini nō sūt distincti. nulla. n. est rō. qre vnū pūctuz
T. c. 54 signatū in linea circulari sit magis terminus q̄ aliud: qꝛ
vnūqdqꝫ silr est ⁊ ṗn^m ⁊ medium ⁊ finis: ⁊ sic quodāmō
qd mouet circulr sp est in principio ⁊ in fine: inq̄tum. s.
qdlibet pūctuz signatū in circulo pōt accipi vt ṗncipiuz
vel finis: ⁊ quodāmō nunq̄ est in ṗncipio vel fine: inquā-
tū. s. nullū pūctuz circuli est ṗn^m vel finis in actu. vñ seq-
tur ꝙ spa quodāmodo mouet ⁊ quodāmō qescit: qꝛ sic
in. 6. dcm̄ est. spa dū mouet semp obtinet eundē locū sꝫ
Lec. 11. subꝫ: ⁊ q̄tū ad hoc qescit: aliū tn̄ ⁊ aliū sꝫ rōnez: ⁊ q̄tuz
T. c. 84 ad hoc mouet. idē aūt in ipsa linea circulari nō distinguit
ṗncipiū mediū ⁊ finis: qꝛ hec tria ptinēt ad cētꝝ a quo:
sicut a ṗncipio ṗcedunt linee ad circūferentiā: ⁊ ad ipm
terminant linee a circūferētia ptracte: ⁊ est ēt mediū to-
tius magnitudinis sꝫ eqdistantiā ad oīa signa circūferē-
tie: ⁊ ideo qꝛ ṗncipiū et finis circularis magnitudinis ē
extra circulatiōez. s. in centro: ad qd nō ptingit qd circu-
lariter mouet: nō est assignare in motu circulari vbi qe-
scat illud qd fert cū puenerit ad ipm: qꝛ qd circulariter
mouet semp fert circa mediū: sꝫ nō fert ad vltimū: qꝛ nō
fert ad mediū qd est ṗncipiū ⁊ vltimū: ⁊ pp hoc totū qd
spice mouet quodāmō semp qescit: ⁊ quodāmodo ꝯti-
nue mouetur. vt dictum est. Ex his ergo que dicta sunt
sic ratio extrahi potest. ois motus qui nunq̄ est in ṗnci-
pio ⁊ fine est continuus: sed motus circularis est huiuſ-
modi. ergo ⁊c. ⁊ p idem medium ṗbatur ꝙ motus rect⁹
non possit esse continuus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Accidit autez conuersiz: ⁊ nāqꝫ quoniaz men-
sura motuuz circulatio: primā necesse est ipsam
esse. Omnia enim mensurantur primo: ⁊ quia
primum mensura alioꝝ est.

¶ Ponit scḋaz rationez dicens: ꝙ hec duo ꝯuersim se se-
quentur. s. ꝙ motus circularis sit mēsura oīum motuuz:
⁊ ꝙ sit ṗmus motuū. oīa. n. mensurant ṗmo sui generis.
vt in. 10. metaph. oñdit: ⁊ sic ista ṗpō cōuertibilis est: oē Lec. 2.
qd est mēsura est ṗmū sui gnis: ⁊ oē qd est ṗmū est men-
sura: sꝫ motus circularis est mēsura oīum alioꝝ motuū.
vt pꝫ ex his que in fine q̄rti sūt dicta. ġ mot⁹ circularis ē Lec. ult.
ṗmus motuū: vel si supponat ꝙ mot⁹ circularis sit pri- T. c. 133.
mus motuū pp supra dictas rōnes ꝯcludet ꝙ sit mēsura
alioꝝ motuuz. ¶ Tertiam rōnem ponit ibi.

¶ Amplius aūt ⁊ regularez contingit circularez
esse soluz. Que enim in recto a principio irregu-
lariter feruntur: ad finez. Omnia eniz quanto di-
stant quidē plus a quiescente feruntur velocius.
Circularis autez solius: neqꝫ finis neqꝫ princi-
pium in ipso aptum natum est esse: sed extra.

¶ Dicens: ꝙ solus motus circularis pōt eē regularis: qꝛ Lec. 7.
que in linea recta mouent regulr ferant a principio vsqꝫ t. c. 44.
ad finē. est. n. motus irregularis. vt in. 5. dcm̄ est: qui nō
est equalr velox p totuz: qd necesse est accidere in omni
motu recto: qꝛ in motibus nālibus q̄to aliqua que mo-
uent plus distāt a ṗma qete a qua incipit motus veloci⁹
mouent: in motu aūt violēto q̄to plus distāt ab vltima
quiete ad quā terminat motus: tāto velocius mouent.
Nā motus nālis itendit in fine: violētus aūt in ṗncipio.
hoc aūt in motu circulari locū nō hꝫ: qꝛ in circulo ṗnci-
piū ⁊ finis nō est natū eē iter ipsaz circulationez que fit
p circūferētiā. Sed extra. i. in cētro. vt dictū est. vñ nul-
la est ratio. q̄re itendatur ⁊ remittat motus circularis
quasi per approximatiōez ad principiū vel finē: cū sem-
per equaliter appropinquat cētro qd est ṗncipiū ⁊ finis.
Manifestuz est autē ex his que in. 5. dicta sunt: ꝙ mot⁹ Lec. 7.
regularis est magis vnus q̄ irregularis: ⁊ sic motus cir- T. c. 43
cularis est prioꝛ nālr q̄ motus rectus: quāto. n. aliqd est
magis vnū: tāto nāliter ṗus est. ¶ Deinde cum dicit. Cō. 77.

¶ Quod autem scḋz locū mutatio primus mo-
tuū est: testantur oēs quicūqꝫ de motu fecerunt
memoriā. Principia eni tradunt ipsius mouen-
tibus scḋz hmōi motuz. Disgregatio aūt ⁊ con-
gregatio motus scḋz locū sunt. sic. n. mouent cō-
cordia ⁊ discordia. Hec quidez. n. disgregat. illa
autē congregat: ⁊ ipsuz autē intellectuz ait Ana-
xa. disgregare mouentez prius. Similiter autez
⁊ quicunqꝫ hmōi quidez neqꝫ vnā causaz dicūt.
propter vacuū aūt moueri dicunt. Et nāqꝫ hi
scḋz locuz motum natura moueri dicunt. Mo-
tus. n. propter vacuū loci mutatio est. ⁊ sicut in
loco. alioꝝ aūt neqꝫ vnū inesse primis corpori-
bus. sꝫ his q̄ sunt ex his opinat. Augmentari. n.
⁊ corrūpi ⁊ alterari ꝯgregatis ⁊ disgregatis ato-
mis corpib⁹ dicunt. Eodē aūt mō qcūqꝫ pp dē-
sitatē aut raritatē efficiūt gn̄ationē ⁊ corruptio-

nez. Cõgregatõe.n. ꝛ disgregatõe hec ꝯpenũt. Amplius autem ꝛ preter hos animam causam facientes motus: ipsum seipsum enim mouens principiũ esse dicunt eoꝝ que mouent. Mouebit autez animal ꝛ omne animatuz sm cam que est sm locũ cinesim. Et ꝓprie autez moueri dicimus solũ qđ mouetur sm locũ motuz. Si autẽ quiescat quidẽ in seipso: augmentet aũt: aut detrimentuz patiat aut alteret: ꝯtingit quodãmodo moueri. Simplr aũt moueri non dicimus.

¶ Oñdit per opiniones antiquoꝝ phoꝝ q motus localis sit pmus motuũ: ꝛ dicit q huic veritati attestant dicta oiuz phoꝝ antiquoꝝ qui d motu fecerũt memoriã: q: pncipijs attribuunt q moueãt motu locali: ꝛ hoc oñdit pmo p opinionẽ Empe. qui posuit amicitiaz ꝛ litem pma principia mouẽtia: quoꝝ amicitia ꝯgregat: lis vero disgregat. ꝯgregatio aũt ꝛ disgregatio sunt motus locales. Scđo ostendit idem per opinionẽ Anaxa. qui posuit intellectũ primã causam mouentem: cuius opus sm ipm est disgregare cõmixta. Tertio ostẽdit idẽ per opinionẽ Democ. qui nõ posuit causam mouẽtem: sed dixit q omnia mouent pp naturam vacui: motus aũt qui est pp vacuum est loci mutatio: vel similis loci mutationi:
Lec.9. in prin°. q: vacuũ ꝛ locus nõ differunt nisi rõne. vt in 4° dictum est: ꝛ sic dum ponũt res pmo moueri pp vacuũ: ponunt motũ localem naturalr pmum: ꝛ nullũ alioꝝ motuum. Sz alios motus opinant ꝯsequi ad motum localez: dicunt.n. sequentes democritũ q augmentari ꝛ corrumpi ꝛ alterari ꝯtingit p qdam ꝯgregationem ꝛ disgregationem indiuisibiliũ corpoꝝ. Quarto ostendit idem p opiniones antiquoꝝ naturaliũ qui ponebant vnam causaz materialem tm: vel aquã vel aerem vel ignẽ vel aliquid mediũ. ex illo.n. vno mali pncipio ꝯstituunt gñationem ꝛ corruptionem reꝝ p ꝯdensationem ꝛ rarefactionem: que per quãdam ꝯgregationem ꝛ disgregationem complent. Quinto ostendit idẽ p opinionem platõis qui posuit aiam esse primã cãm motus. posuit.n. plato q mouens seipm qđ est anima: est principiũ oiuz coꝝ que mouent: mouere aũt seipm ꝯuenit aiali ꝛ omni animato sz eum qui est sm locum cinesim. i. per transmutationez localem. Sexto aũt ostendit idem per ea que cõiter ꝛ vulgariter loquentes dicunt. illud.n. solum dicimus moueri qđ mouet sm motum localem. Si aũt aliquid quiescat in loco: sed moueat motu augmẽti: aut decrementi: aut alterationis: dicitur q mouetur quodammodo: sed nõ simpliciter. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod quidẽ igitur semper motus erat ꝛ erit omni tẽpore: ꝛ quod principiuz perpetui motus. Adhuc autez quis motus primus: ꝛ quem motum perpetuuz contingit esse solum: ꝛ primuz mouens quod imobile sit: dictuz est.

¶ Epilogat que dixerat. s. q mot° semper fuerit ꝛ semp erit: ꝛ q est aliqđ primũ principiũ motus ꝑpetuuz: ꝛ q̄s sit primus motus: ꝛ quẽ motũ ꝯtingat esse ꝑpetuũ: ꝛ q primum mouens sit imobile. Hec.n. oia in precedentib° declarata sunt. Lec. XXI.

T.c.78

Uod autez hoc necesse est impartibile esse ꝛ nullam habere magnitudinẽ nunc dicamus determinantes primuz de prioribus ipso.

¶ Postq̄ phs ostendit qualis sit pmus motus: hic ostẽdit quale sit primũ mouẽs: ꝛ diuidit in partes duas. primo dicit de quo est intẽtio. scđo exequitur ꝓpositũ. ibi. Horũ aũt quidem. Dicit aũt primo q cũ dcm sit supra q primum mouẽs est imobile: nunc dicendũ est q primuz mouens est indiuisibile ꝛ nullam habens magnitudinem: sed omnino incorporeum: sed antequam hoc oñdamus oportet predeterminare quedam que exiguntur ad huiusmodi probationem. ¶ Secundo ibi

¶ Horũ aũt vnũ qdez est: q impossibile est nullũ finitũ mouere sm infinitũ tẽpus. Tria eniz sunt qđ mouet: mouens: in quo tertiuz tempus: hec autez aut finita omnia: aut infinita sunt oia: aut quedã: aut duo: aut vnũ. Sit igitur a. mouens. Qđ autẽ mouet b. Tempus infinituz in quo c. Ipsuz d. igitur moueat aliquã partez ipsius b. que est in quo e. Non igit in equali ipsi c. in pluri enim maius. Quare non est infinitũ tempus qđ est ipsius z. Sic itaqz ipsi d. apponens auferaz ipsuz a. ꝛ ipsi e. ipm b. Tempus aũt non auferã semp remouens equale: ifinitũ.n. est. Quare oẽ a. totũ b. mouebit in finito tẽpore ipsius c. Non ergo possibile est a finito moueri nihil sz infinitũ motũ. Qđ quidẽ igit non ꝯtingit finitũ in infinito tempore mouere: manifestum est.

¶ Exequit ꝓpositum: ꝛ primo pmittit quedam que sunt necessaria ad pncipalis ꝓpositi ostensionẽ. scđo ostendit principale ꝓpositũ. ibi. Determinatis aũt his. Circa primum tria facit. pmo ostendit q ad motũ infinitũ requiritur potẽtia infinita. scđo q potentia infinita nõ potest esse in magnitudine finita. ibi. Qđ aũt oio in finita magnitudine. Tertio q primum motorem oz esse vnũ qui moueat motũ ꝯtinuum ꝛ sempiternũ. ibi. De his autem q̄ ferunt. Dicit g̃ primo q inter ea que pdeterminãda sũt ante pncipale ꝓpositũ. vnum est qđ est ipossibile aliqđ finitũ sm potẽtiaz mouere p tẽpus ifinitũ: qđ sic ostendit. Tria sũt in quolibz motu: quoꝝ vnũ est qđ mouet: aliud est ipm mouẽs. tertiũ aũt est tps in quo fit motus. oz aũt q: aut omnia ista sint infinita: aut oia sint finita: aut q quedã sint finita ꝛ quedã infinita: vel duo tm: vel vnũ. Ponat ergo pmo q a. sit mouẽs b. qđ mouet. tps vero in quo fit motus sit c. ꝛ ponat q aliqua pars ipsi° a. que est d. moueat aliq̄ ptem b. que est e. His ergo positionibus factis ꝯcludi pot q. d. mouet e. in tpe non equali ipsi c. in quo a. mouebat b. sed in tpe minori. probatum Lec.6. est.n. in 6° q totum mobile in maiori tpe pertransit aliquod signũ q̄ pars eius. Cum ergo tps qđ est c. sit infinitum relinquit q tempus in quo d. mouet e. non erit ifinitũ: sz finitũ. ꝛ sit illud tpus z. vt sicut a. mouet b. in tpe. c. ifinito: ita d. moueat e. i tpe z. finito: cũ ãt d. sit ps ipsi° a. si subtrahen° ab a. addat ipsi d. totalr ipz a. auferet vel ꝯsumet cũ sit finitũ. Oẽ.n. finitũ ꝯsumit p subtractiões si eadẽ q̄titas semp sumat. vt i 3° dcm ẽ. ꝛ silr ꝯsumet ipm b. si ꝯtinue subtrahat aliqđ ab ipso ꝛ apponat ipsi e. q: b. ẽt ponebat esse finitũ ꝛ q̄tũcũqz auferat a tpe quod est c. etiam sm eandẽ q̄titatem auferendo: nõ ꝯsumitur totũ c. q: ponit esse infinitũ. Et hoc ꝯcludit q totum a. mouet totũ b. in tpe aliquo finito qđ est pars ipsius c. qđ quidez sic sequitur ex premissis: q: sm ꝓportionẽ qua additur ad mobile ꝛ ad motorẽ: addit etiã ad tempus. cũ ergo subtrahẽdo a toto mobili ꝛ motore: ꝛ addẽdo ad

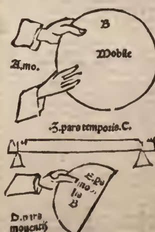
T.c.37.

Lec.6. T.c.59.

ptes ipsoꝝ ꝯ̄sumat̃ qn̄qꝫ totū mobile ⁊ totuꝫ mouēs: ita ꝙ totū qd̓ erat in toto addet̃ parti: seq̄t̃ q ꝓportiōabit̃r addēdo ad tp̄s: resultabit tp̄s finitū: in quo totū mouēs mouebit totū mobile. ⁊ sic opꝫ ꝙ si totū mouēs ē finituꝫ ⁊ mobile finitū: ꝙ tp̄s sit finitū. Sic ḡ nō ē pōle ꝙ a finito mouēte moueat̃ aliqd motu infinito. s. ƒꝫ tp̄s īfinitū: ⁊ sic pꝫ qd p̄mo ponebat̃ ꝙ nō ꝯtingit ꝙ finitū mouēs mo-
Qō aui. ueat in tp̄e īfinito. ℂ Mouet aūt Auicē. dubitatiōeꝫ circa hāc Ar. demr̄atiōem. videt̃. n. nō eē vlis. est. n. aliqd̓ finitū mouēs ⁊ mobile a quo nō pōt aliqd auferri vel subtrahi: sicut est corp᷒ celeste: qd̓ tñ in hac demr̄atōe nō excipit̃ vñ vr̄ ꝙ vel demr̄atio sit pticularis vel ꝓcedat ex
Rn̄sio Auerro. falsa suppōne. ℂ Huic aūt obiectōi rn̄det Auerro. in cōmēto: ꝙ quis a celo nihil posset subtrahi: hec tñ cōditionalis est vā: si a celo aliq̄ ps auferat̃: ps illa mouebit: aut mouebit̃ in minori tp̄e ꝙ̄ totū. nihil. n. ꝓhibet conditionalem eē verā cui᷒ añcedēs est ipōle: sicut pꝫ in hac ꝯditiōali: si hō volat hꝫ alas: qcq̄d aūt tollit veritatē ꝯditionalis vere falsum est: lꝫ añcedēs ꝯditionalis sit falsū. Ueritas aūt p̄dicte ꝯditionalis nō pōt stare cū hoc ꝙ finitū moueat tp̄e īfinito. vt pꝫ p deductionē Ar. sic igr̄ ex ve-
Alia rn̄᷒ ritate p̄misse ꝯditionalis cōcludit Ari. ipōle eē qd̓ finitū moueat in tp̄e infinito. ℂ Pōt aūt breui᷒ dici ꝙ Ari. qñ in demr̄atiōib᷒ suis vtit̃ ablatōe vel subtractōe: nō sp per ablationē itelligēda est solo ꝯtinuitatis: quā ipōle est eē in corpe celesti: sed ablatio itelligi pōt ƒꝫ q̄cūqꝫ designatione. sicut in ligno cōtinuo manēte possuꝫ designare vel tactu vel cogitatione aliqd̓ pūctū q̄si diuidēs totū: ⁊ per hūc modū auferre aliq̄ partē a toto ⁊ dicere ꝙ mior alhedo est in parte ꝙ̄ in toto: ⁊ per hūc ēt modū pōt dici ꝙ
Alia qō v̓tus ad mouēdū in pte corpis celestis per designationē ablata: minor est ꝙ̄ in toto. ℂ Alia aūt dubitatio est dif-
ficilior. Nō. n. vr̄ eē ꝯ̄ rōnē mouētis finiti: ꝙ moueat tp̄e
2° d̓ gnō᷒ ⁊ corru-ptione Lect. 9. T. c. 56. Rn̄sio īfinito: qꝛ si illud finitū sit incorruptibile vel ipassibile ƒꝫ suā nāꝫ: ⁊ nō recedēs a sua nā: semp eodē modo se hꝫ ad mouēdū: qꝛ idē semp eodē mō se hn̄s semp facit idē. vñ nō est magis rō. q̄re nō pōt mouere post ꝙ̄ an̄. ⁊ hoc sensibiliter appet. videm᷒. n. ꝙ sol pōt in īfinito tp̄e mouere corpora īferiora. ℂ Ad h᷒ aūt dubitationis solōnē inuestigādus est ꝓcessus demr̄atiōis iducte. certū. n eē dꝫ ꝙ sic itelligēda ē ꝯclō queadmodū seq̄t̃ ex p̄missis. Cōsiderādū est igit̃ ꝙ tp̄s mot᷒ pt accipi dupl'r p̄cipue in motu locali. vno᷒ ƒm ptes mobilis. Alio᷒ ƒꝫ ptes magnitudis supra quā transit mot᷒. Manifestū est. n. ꝙ p̄us vna pars mobilis ptrāsit aliqd̓ signū magnitudis ꝙ̄ totuꝫ mobile. silr̄ ēt totū mobile p̄us ptransit vnā partē magnitudis ꝙ̄ totā. Appet aūt manifeste ex ꝓcessu Ar. ꝙ hic loq̄t̃ de tp̄e mot᷒ ƒm ꝙ tp̄s mot᷒ accipit̃ ƒm partes mobilis: ⁊ ñ ƒm ꝙ accipit̃ ƒꝫ ptes magnitudis: accipit. n. in sua demōstratōe ꝙ ps mouētis moueat ptē mobilis in minori tp̄e ꝙ̄ to^m^ moueat to^m^: qd̓ nō eēt verū si accipem᷒ tp̄s mot᷒ scd̓m ptes magnitudis q̄ motu ptrāsit. Eadē. n. est ꝓportio ptis motoris ad ptes mobilis: que est ꝓportio toti᷒ motoris ad totuꝫ mobile. Un̄ eq̄li velocitate semp pars mouebit ptē q̄ totū mouet totū: ⁊ sic in equali tp̄e ptrāsibit ps mobilis aliq̄ magnitudinē mota a pte motoris: ⁊ totū mobile motū a toto motore: vel forte in miori tp̄e mouebit̃ totū ꝙ̄ pars: qꝛ potētia vnita maior est ꝙ̄ potētia diuisa: ⁊ q̄to maior est potentia mouētis: velocior est mot᷒ ⁊ tp̄s min᷒. dꝫ ḡ ꝙ hoc intelligat̃ ƒm qd̓ accipit̃ tp̄s mot᷒ ƒm ptes mobilis: qꝛ vna ps mobilis in minori tp̄e ptrāsit aliqd̓ signū: ꝙ̄ totū mobile: ⁊ ƒm hoc est ipōle ꝙ tp̄e īfinito moueat̃ nisi sit mobile īfinitū: ipōle est aūt ꝙ mobile infinitū moueat̃ a motore finito: qꝛ semp virtus motoris est maior ꝙ̄ v̓tus mobilis. vñ nece est ꝙ mobile īfinitū moueat̃ a motore infinito: ⁊ sic sicut ipōle seq̄tur ex h̓ ꝙ ponit̃ ꝙ motor finit᷒ moueat mobile finitum motu q̄ sit finit᷒ ƒꝫ ptes mobilis. Ita remoto h̓ icōueniēti: opꝫ vlteri᷒ h̓ cōcludere ꝙ mot᷒ īfinit᷒ sit mobilis infiniti a motore īfinito. ℂ Sꝫ ꝯ̄ hoc pōt aliq̄s obycere ꝙ Obi͡o
Ari. ḡ. nō ꝓbauit motū eē infinitū ƒꝫ ptes mobilis: sicut mot᷒ corpis īfiniti dr̄ īfinit᷒: qꝛ totū vniuersū corporeū finitū ē. vt ꝓbatū ē in. 3. h᷒: ⁊ ꝓbabit̃ in p̄mo de celo. vñ Phy. 3.
nō vr̄ eē demr̄atio Ar. sic verificata ad ꝓpo^m^ cōcludendū: vt. s. p̄mus motor q̄ mouet motū infinitū sit īfinitus. l. 8. p° ce. l. 9. 10. ⁊
ℂ Sꝫ dōꝫ ꝙ id qd̓ est cā p̄ma mot᷒ īfiniti: opꝫ ꝙ sit per Rn̄°. xi.
se cā īfinitatis mot᷒: qꝛ sp cā q̄ est p se est p̄or ea q̄ est p aliud: vt. ḡ. dcm̄ est. v̓tus aūt cause per se determinat̃ ad Lect. 9.
effectum per se: ⁊ nō ad effectū per accn̄s: sic. n. supra do- T. c. 33.
cuit Ar. in 2° ꝯparare cās effectib᷒: cū aūt cōtingat mo- Lect. 6.
tū eē īfinitū dupl'r. sic dcm̄ est. s. ƒm ptes mobilis ⁊ ƒꝫ p- in fine.
tes magnitudis: supra quā trāsit mot᷒: p se infinitū est in motu ex ptib᷒ mobilis: per accn̄s aūt ƒꝫ ptes lōgitudis: qꝛ q̄titas mot᷒ q̄ attēdit̃ ƒm ptes mobilis cōpetit ei ƒm ꝓpriū subm: ⁊ ita icst ei per se. Quātitas aūt mot᷒ ñ accipit̃ ƒm ptes lōgitudis: sꝫ ƒm reiteratōeꝫ mot᷒ ipsi᷒ mobilis: put. s. mobile totū qd̓ ꝯpleuit motū suū p vnā ptē lōgitudis iterato ptrāsit aliā. Id ḡ qd̓ ē cā p̄ma infinitatis mot᷒ hꝫ v̓tutē sup īfinitatē mot᷒ que est per se: vt. s. possit mouere mobile īfinitū si ꝯtingat. ⁊ iō nece est ꝙ sit infinitum: ⁊ q̄uis p̄mū mobile sit finitum: tñ hꝫ q̄dā silitudinē cū infinito vt dictū est in. 3. Ad hoc aūt ꝙ aliqd sit causa motus infiniti p reiteratōeꝫ mot᷒: q̄ est p accn̄s: nō dꝫ ꝙ
hēat v̓tutē īfinitā: sꝫ sufficit si hꝫ v̓tutē imobilē finitā: qꝛ Lect. 5.
semp manēte eadē v̓tute poterit reiterare eūdē effectuꝫ: sicut sol hꝫ v̓tutē finitā: ⁊ tñ posset mouere iferiora eīta tp̄e īfinito si mot᷒ eēt sempitern᷒ ƒm pōnem Ar. non. n. est p̄ma cā īfinitatis mot᷒: sed q̄si ab alio mota ad mouēdū tp̄e īfinito ƒm pōnem p̄dictam. ℂ Scd̓o ibi.

ℂ Demonstratio qua probatur ꝙ finitum mouens non potest mouere aliquid in tempore infinito.

.C. tempus infinitum.

Cõ.79. ¶ Quod aūt oīno in finita magnitudine non cō tingit infinitā esse potentiā: ex his manifestum ē: sit eniz plus potentia semper equale in minori fa ciens tempore vt calefaciens: aut dulce faciens: aut proyciens: ꝛ oīno mouens. Necesse ergo ꝛ a finito quidē ifinitā aūt hn̄te potētiā pati aliqd patiēs: ꝛ plus q̄z ab alio. Plus.n.est ifinita po tētia. At vo tp̄s nō ꝯtingit esse nullū. Si.n.est in quo.a.tp̄s in quo ifinita vis calefacit: aut depel lit: in quo autē a.b.finita quedam ad hanc maio rem semp accipiēs finitā: veniā. Aliqn̄ ad id qđ in a.tempore motū erat. Ad finitum.n.semp ad dens excellam omne determinatum: ꝛ auferens deficiens similiter. In equali ergo tempore mo uebit finita ipsi ifinite. Hoc aūt est impossibile.

¶ Ostēdit q̄ necē est v̓tutē que est in magnitudine ꝑpor tionari magnitudini in q̄ est: ꝛ p̄mo ōndit in magnitudi ne finita q̄ nō pōt esse potētia ifinita: qđ p̄ncipalr̄ itendit: scđo q̄ nec in magnitudine ifinita pōt esse potētia fi nita. ibi. Neq̧ igitur finitū. Q̧ aūt in magnitudine finita non cōtingat esse potentiā infinitā ꝓbat: duas suppōnes p̄mittēdo: q̄ꝝ prima est: q̄ maior potētia eq̄lē effectū p̄fi

Lect.8. in p̄n°. cit in minori tpe q̄ minor: sicut maior potentia calefacti ua ad eq̄lē caliditatē pducit id in quo agit in miori tpe: ꝛ sic est de potētia dulcorantis vel ꝓiciētis vel cuiuscū q̧ mouētis. Et ex hac suppōne cōcludit: q̄ cū potētia ifi nita sit maior q̄ potētia finita: necē est: q̄ si sit aliq̄ finita magnitudo hn̄s potētiā ifinitā: q̄ tali agēte siue vnū pa tiens siue plura patiant in eodē tpe maiorē mutatōez: q̄ ab alio hn̄te potētiā finitā: vel ecō: q̄ eq̄lē mutationē pa tiēs ab eo patiat in minori tpe: vtrūq̧.n.pōt itelligi i eo q̄ dicit: ꝛ plus q̄ ab alio. Scđa suppō est. cum oē qđ mo uet: moueat in tpe. vt in.6.ꝓbatū est: nō pōt eē q̄ patiēs imutet ab agente infinite potētie in nō tpe: imutat ergo in tpe. Ex hoc sic ꝓcedit. sit tp̄s in quo virtus infinita mo uet calefaciendo vel ipellēdo a. tp̄s aūt in quo aliq̄ v̓tus finita mouet sit a.b. qđ est maius q̄ a. q̄libet aūt potētia finita pōt accipi alia maior. Si ḡ accipiamus aliā maio rez potētiā finitā q̄ p̄mā: que mouebat in tpe a.b. seq̄t q̄ hec scđa potētia mouebit in tpe minori: ꝛ iterū tertia po tentia finita maior in tpe adhuc minori: ꝛ sic semper acci piēdo finitā potētiā: veniā aliqn̄ ad hoc q̄ aliq̄ potentia finita moueat in tpe. cū.n. semp fiat additio ad potētiaz finitā: excedet ois determinata ꝓportio. Siīr aūt addit ad potētiā motiuā: ꝛ subtrahit a tpe mot°: qz maior po tētia in minori tpe mouere pōt. sic ḡ seq̄tur q̄ finita potē tia p̄ficiat motū in eq̄li tpe cū potētia infinita que pone bat mouere in a. hoc aūt est ipoſe. ḡ nulla magnitudo fi

Q̄ō p° nita hȝ potētiā ifinitā. ¶ Dubitat aūt circa hāc rōnē ml tipliciter. p̄mo nāq̧ videt q̄ hec rō nullo mō concludat. qđ.n. cōuenit alicui p se p nullā potētiā p̄t ab eo remoue ri q̄tūcūq̧ sit magna. Nō.n. est ex defectu potētie vel infi nitati potentie repugnat: si dicat fieri nō posse q̄ hō non

Lect.17. sit aīal. Esse aūt in tpe per se cōuenit motui. ponit.n.mo

T.c.101. tus in diffōne tēporis. vt.ē.in 4.° habitū ē. ergo si ponat ēt potētia infinita mouēs nō sequit q̄ mot° sit in nō tpe. vt Ari. hic concludit. ¶ Itez si cōsideret ꝓcessus phi: ex

Q̄ō.2. hoc ꝯcludit q̄ mot° sit in nō tpe: qz potētia mouēs ē infi nita: sed potētia ifinita mouēs p̄t ēt esse in non tpe. ḡ ea dem rōne seq̄tur q̄ talis potētia si sit ifinita mouebit in nō tpe. nō ḡ per hoc q̄ est ipossibile moueri in nō tpe: p̄t concludi q̄ nulla virtus ifinita est in magnitudine: sed q̄ simplr̄ nulla virtus mouens sit infinita. ¶ Itē ad magni

tudinē potētie due pertinere videntur. s. velocitas motus Q̄ō.3. ꝛ diuturnitas temporis: ꝛ s̄m excessum potētie fieri vide mus excessum in vtroq̧ dictoꝝ: sed s̄m excessum poten tie ifinite supra ōndit q̄ mot° perpetuus est ab aliq̄ potē tia ifinita: nō āt q̄ aliq̄ potētia ifinita nō sit in magnitudi ne: ḡ siīr ꝛ hic s̄m excessū in velocitate nō dȝ concludere q̄ nulla virtus ifinita sit in magnitudie: sȝ q̄ v̓tus q̄ mo uet tēpore infinito ꝑpter sui ifinitatē moueat etiā in non

tpe. ¶ Itez videt ꝯclo esse falsa quanto.n.ē maior v̓tus Q̄ō.4. alicui° corporis: tanto diutius pōt ꝯseruari in esse. Si ḡ nullius corpis potētia esset infinita: nullū corpus posset in ifinitū durare: q̄ pȝ eē falsū tā s̄z opionē ipi°: q̄ s̄z sen tentiā fidei xp̄iane: que ponit statum mūdi in ifinitum du raturā. Posset ēt moueri obiectio de diuisiōe ꝛ additio ne qb° vtit: que nō ꝯueniūt reꝝ nature: sed qz superi° se

Ad p̄mā tis dcm̄ est p̄termittat ad p̄sens. ¶ His ergo dubitatio nibus per ordinē r̄ndētes dōm est ad p̄mā: q̄ phs nō in tendit hic facere demonstrationē ostēsiuā: sȝ demr̄ationez ad ipoſe ducentē: in q̄ qz ex aliquo dato aliqđ seq̄tur qđ est impossibile: cōcludit p̄mum datū impossibile esse: nō aūt est verū q̄ p̄mū datū simul: cum cōclusiōe esse sit pos sibile. sicut si daretur q̄ esset aliqua potentia que posset remouere genus a specie: sequeret q̄ illa potentia posset facere q̄ homo nō esset aīal. Sȝ qz hoc est impoſe: ipos sibile est ꝛ p̄m: nō aūt ex h̄ pōt ꝯcludi esse possibile q̄ sit aliq̄ potētia que faciat hominē nō esse aīal. ita ex hoc q̄ est aliquā potētiā infinitā eē in magnitudine: ex necessita te sequit motū eē in nō tēpore. sȝ qz hoc est impossibile: impossibile est infinitā potētiaz esse in magnitudine. nec pōt ex hoc ꝯcludi esse possibile q̄ pō infinita moueat in

Ad secūdam nō tpe. ¶ Ad scđaz āt dubitatiōez r̄ndet Auerro. in cō mento hui° loci dicēs: q̄ rō Aristo. hic ꝓcedit de pō rōe sue infinitatis. finitū aūt ꝛ infinitū cōuenit quantitati: vt supra habitū est. vn̄ potētie que nō est in magnitudine n̄ ꝓpē ꝯpetit q̄ sit finita vl̄ ifinita. ¶ Sȝ hec r̄nsio est ꝛ cō

In p̄mo Lect.3. tra Aristotelis intentionē ꝛ cōtra veritatē. Cōtra itētio nē qdē Aristotelis est: qz Aristoteles in p̄cedēti demon

Improbatio responsionis. Auerro. Lect.vi. t.c.viii. stratiōe ꝓbauit q̄ pō mouēs tpe ifinito sit ifinita: ꝛ ex h̄ ifra ꝯcludit q̄ pō mouens celū nō ē pō in magnitudine. Est ēt cōtra veritatē: qz cū ois pō actiua sit secūdū aliq̄ formā: eo mō cōuenit magnitudo potētie: ꝛ per ꝯn̄s fini tum ꝛ ifinitū: sicut ꝯuenit forme. forme aūt cōuenit ma gnitudo per se: ꝛ per accn̄s. p se quidē s̄z pfectionez ipi° forme: sicut dr̄ magna albedo etiā parue niuis s̄m perfe ctionē ꝓpē rōnis: p accn̄s aūt s̄m q̄ aliq̄ alia forma hȝ extēsionē in subro: sicut dr̄ magna albedo ꝑpter magni tudinē superficiei. hec aūt 2ª magnitudo non pōt cōpetere po° q̄ nō est in magnitudine: sȝ p̄ma magnitudo maxime ei ꝯpetit: qz potētie imāles quāto sunt minus ꝯtracte per applicationē ad māz: tāto sunt pfectiores ꝛ vliores. Ve locitas aūt mot° nō sequit magnitudinē v̓tutis q̄ est per accidēs per extēsionē ad magnitudinē subiecti: sed ma gis eā q̄ ē p se scđm ꝓpriā pfectionē: qz q̄to aliquod ens actu est pfectius: tāto est vehementius actiuum. vn̄ non pōt dici q̄ pō que non est in magnitudine qz nō est infini ta infinitate magnitudis q̄ est ex magnitudie subiecti: pp hoc nō causet augmētū velocitatis in ifinitū: qđ est moue ri in non tpe. Unde ꝛ idez cōmentator hanc dubitatōez

aliter soluit in. xi. meta. vbi dicit q̄ corpus celeste moue Vel 12. tur a duplici motore. s. a motore coniuncto: q̄ est aīa celi: Cō.41. ꝛ a motore separato qui nō mouet neq̧ p se neq̧ p acci dens. ꝛ qz ille motor separatus est infinite v̓tutis: motus celi acquirit ab eo ꝑpetuā durationē: qz vero motor ꝯiūc

ctus est finite virtutis:ideo motꝰ celi acquirit ab eo veloci
tatē determinatā. Sz nec ista responsio sufficiēs est.cū.n.
vtrūqz videat ꝯsequi poᵗᵉᵐ īfinitā.i.ꝙ moueat tēpore in-
finito:vt pcedēs demōstratio ꝯcludit:ꝛ ꝙ moueat in nō
tpe:vt vr̄ ꝯcludere hec demōstratio. Itez restat dubita-
tio:q̄re aīa celi que mouet in v̄tute motoris sepati infini
ti magis:ab eo sortiat vt possit mouere tēpore infinito:
q̄ꝫ vt moueat velocitate infinita.i.in nō tēpore. Ad hāc
igit̄ dubitationē dicēdū est ꝙ oīs poᵃ q̄ nō est in magnitu-
dine mouet p itellectū.sic.n.phs pbat celū moueri a suo
Uel.12. motore in vndecimo meta.nulla aūt potētia q̄ est in ma
Lec. 6. gnitudine mouet q̄si intelligens:pbatū est.n.in.3.de aīa
t.co. 38. ꝙ intellectꝰ nō est v̄tus alicuiꝰ corpis.hec aūt est dr̄ia in-
Lec.7. ter agens p intellectū ꝛ agens nāle:qꝛ actio agentis nā
t.c. 4.6. lis pportionat̄ nāe agētis:tanta eniz pcedit calefactio
Lec.10. quātus est calor:sz actio agētis p intellectū nō pportio
t.c.19. nat̄ nāe ipsius.sz forme appꝛehēse.nō.n.edificator tan-
tū edificat q̄tū pōt:sz q̄tu exigit ratio forme cōcepte.sic
igit̄ si aliq̄ esset v̄tus infinita in magnitudine:sequeret̄ ꝙ
motꝰ ab ipsa pcedēs esset f̄m pportionē eiꝰ:ꝛ ita pce-
dit demr̄atio p̄fena.si aūt sit v̄tus infinita nō in magnitu
dine:motꝰ ab ipsa nō pcedit f̄m pportionē v̄tutis:sed
f̄m rōnē forme apprehēse.i.f̄z ꝙ ꝯuenit fini ꝛ nāe subti.
Lec. 5. Est ēt aliud attendēdū:ꝙ sicut pbatū est in.6.huiꝰ:nihil
T.c.32. mouet̄ nisi magnitudinē hñs.vñ velocitas motꝰ est effe-
ctus receptꝰ a mouēte in aliquo hñte magnitudinē:ma-
nifestū est aūt ꝙ nihil hñs magnitudinē.pōt recipe equa
lē effectū pportionatū potētie que nō est in magnitudi-
ne:qꝛ oīs nā corporea cōparat̄ ad nāz incorporeā: sicut
q̄dā particulare ad absolutū ꝛ vle.vñ nō pōt ꝯcludi si
v̄tus īfinita nō sit in magnitudine:ꝙ ex ea ꝯsequat̄ infini
ta velocitas in aliquo corpore q̄ est effectꝰ pportionatꝰ
tali potētie.vt dem̄ est:sz nihil phibet in aliq̄ magnitudi
ne recipi effectū v̄tutis q̄ est in magnitudie:qꝛ causa po-
tior est effectu.vñ si poneret̄ ꝙ aliq̄ v̄tus infinita esset in
magnitudie:sequeret̄ ꝙ effectꝰ corr̄ndens eēt in magni-
tudine.s.velocitas infinita:ꝛ hoc est impōle.ergo ꝛ p̄ᵐ.
¶ Ex his aūt pz solo 3ᵉ dubitationis.nā moueri tpe in
Lec. 20. finito nō repugnat rōni magnitudis mote:cōuenit cum
a phi° magnitudini circulari.vt.ō.ōnsuz est.vñ a p̄mo mouēte
infinite v̄tutis causat̄ motꝰ diuturnitatis infinite:nō aūt
motꝰ velocitatis infinite. ¶ Quartā v̄o dubitationē so
luit Alex.vt Auer.dicit hic in cōmento ꝙ corpꝰ celeste
acquirit eternitatē a motore sepato qd̄ est īfinite v̄tutis
sicut ꝛ ppetuitatē motꝰ.vñ sic nō est ex īfinitate celestis
corporis ꝙ in ppetuū moueat̄:ita nō est ex īfinitate cor
poris celestis ꝙ in ppetuū duret:sz vtrūqz est ex īfinita-
vel.12. te motoris sepati. Hac aūt respōsionē. Auerroys impro
Co.41. bare nitit̄ in hoc cōmento:ꝛ in vndecimo meta.dicēs ꝙ
īpossibile est ꝙ aliq̄d acquirat ppetuitatē eēndi ab alio:
qꝛ sequeret̄ ꝙ id qd̄ in se est corruptibile:fieret eternū: sz
ppetuitatē motꝰ pōt aliq̄s acquirere ab altero:eo ꝙ mo
tus est actꝰ mobilis a mouēte.dicit ḡ ꝙ in corpore celesti
q̄tū est de se nō est aliq̄ poᵃ ad nō eē:qꝛ eiꝰ sube nō est ali
quid ꝯtrariū.sz in ipso est aliq̄ poᵃ ad quietem: qꝛ motui
eiꝰ cōtrariat̄ quies.ꝛ inde est ꝙ nō indiget acquirere p-
petuitatē eēndi ab alio:sz ppetuitatē motꝰ ab alio acq-
rere idiget.ꝙ aūt in corpore celesti nō sit aliq̄ poᵃ ad nō
eē:ex hoc ꝯtingere dicit:ꝙ corpus celeste dicit nō eē cō-
positū ex mā ꝛ forma q̄si ex poᵃ ꝛ actu:sz dicit ipsuz esse
mām actu exñtē.ꝛ formā eiꝰ dicit aīam ipsiꝰ:ita tñ ꝙ nō
cōstituat̄ in eē p formā:sz solū in moueri.ꝛ sic dicit in eo
eē nō potētiā ad eē:sed solū ad vbi sicut phs dicit in.xi.
Uel.12. meta. ¶ Sed hec solutio ꝛ veritati repugnat ꝛ inten-
Lec.2 tioni Aristotelis:veritati quidē repugnat multipliciter.

Et p̄mo:qꝛ dicit ꝙ corpus celeste non cōponit̄ ex mā ꝛ Impro°
forma:hoc.n.est oīno impōle. Manifestuz est.n.corpus ꝯmta'ᵉ
celeste eē aliquid actu:alioqn nō moueret̄.qd̄.n.est i po-
tentia tm̄:nō est subm motus:vt in vi habitū est. Opor-
tet eniz omne qd̄ est actu vel esse formā subsist ētem:sicut Simile
substātie separate:vel habere formā in alio:qd̄ quidē se .i.celi.
hz ad formā sicut mā ꝛ sicut potētia ad actū. Non autē Lec .6.
pōt dici ꝙ corpꝰ celeste sit forma subsistens:qꝛ sic esset in ab eo .f.
tellectū in actu nō cadens sub sensu neqz sub quātitate. thoma.
Relinquit̄ ergo ꝙ est cōpositū ex mā ꝛ forma ꝛ potētia cōtr ꝛ cō
ꝛ actu:ꝛ sic est in ipso potentia quodāmō ad nō eē. Sz menᵗᵉᵐ.
dato ꝙ corpus celeste nō sit cōpositum ex mā ꝛ forma:
adhuc opz ponere in ipso quodāmodo potentiā eēndi.
necesse est.n.ꝙ oīs substantia simplex subsistens vel ipsa
sit suū eē vel pticipet eē:suba aūt simplex que est ipsum
eē subsistēs nō pōt eē nisi vna:sic neqz albedo si esset sub
sistens nō posset esse nisi vna. Oīs ergo suba que est post
primā subam simplicē pticipat esse.oē aūt pticipans cō-
ponit̄ ex pticipante ꝛ pticipato:ꝛ pticipās est in poten-
tia ad pticipatū:ergo suba quātūcūqz simplex post p̄ᵐᵃᵐ
subaz simplicē est poᵃ eēndi. Deceptꝰ aūt fuit p equiuo-
cationē potētie.nā poᵃ q̄nqz se hz ad opposita:ꝛ hoc ex
cludit̄ a corpe celesti:ꝛ a substātijs simplicibꝰ separatis:
qꝛ nō est in eis potētia ad nō eē f̄m intētionē Aristote-
lis:eo ꝙ sube simplices sunt forme tm̄.forme aūt p se cō
uenit eē.mā aūt corporis celestis nō est in poᵃ ad aliā for
mā:sicut.n.corpus celeste cōparat̄ ad suā figurā cuiꝰ est
subm:vt potētia ad actū.ꝛ tñ nō pōt nō habere talē fi-
gurā:ita mā corporis celestis cōparat̄ ad talē formā vt
poᵃ ad actū:ꝛ nō est in potētia ad p̄uationē huiꝰ forme:
vel ad nō eē. Nō.n.oīs potētia est oppositoꝝ:alioquin
possibile non seq̄ret̄ ad neēe:sicut dr̄ in.2.perihermenias. Lec. 7.
Est ēt eiꝰ positio ꝯtra intētionē Aristotelis qui in p̄mo Lec.10.
de celo in q̄daz demr̄atione vtit̄ ꝙ corpꝰ celeste habeat T.c.20.
poᵗᵉᵐ vel v̄tutē ad hoc ꝙ sit semp.nō pōt ergo euadere
incōueniēs p h̄ ꝙ dicit in corpore celesti nō est ipotētia
eēndi:hoc.n.est manifeste falsum:ꝛ ꝯtra intētionē Ari-
stotelis. Videamꝰ ḡ vtrū cōuenictēr ipugnet solutionē
alexā.qui dic̄ ꝙ corpꝰ celeste acquirit eternitatē ab alio.
Esset si quidē ꝯueniēs eiꝰ iprobatio si alexāder posuisset
ꝙ corpus celeste de se haberet poᵗᵉᵐ ad eē ꝛ nō eē:ꝛ ab
alio acquireret eē semp.ꝛ hoc dico supposita intentione
ipsiꝰ:vt nō excludamus oīpotētiā dei p quā corruptibi-
le h̄ pōt iducere incorruptionē:qd̄ nūc discutere ad ppo
sitū nō ptinet.sz tñ Auerroys ēt sua itentione supposita
ꝯcludere nō pōt ꝯtra alex.qui nō posuit ꝙ corpꝰ celeste
acquirat eternitatē ab alio:q̄si de se habēs poᵗᵉᵐ ad eē ꝛ
nō eē:sz q̄si nō hñs ex se eē. Oē.n.qd̄ non est suū eē ptici-
pat eē a cā p̄ma q̄ est suū eē. vñ ꝛ ipse ꝯfitet̄ in libro de
suba orbis:ꝙ deꝰ est cā celi nō solū q̄tū ad motū eiꝰ:sed
ēt q̄tū ad subaz ipsiꝰ:qd̄ nō ē nisi:qꝛ ab eo hz eē:nō aūt
hz ab eo eē nisi ppetuū.hz ḡ ppetuitatē ab alio ꝛ in hoc
ēt ꝯsonāt v̄ba eiꝰ qui dicit in.5.meta.ꝛ supra in p̄ncipio metaᵉᵉ.
huiꝰ.8.ꝙ q̄dā sunt neēia q̄ hñt cām sue necessitatis.hoc Lec. 5.
ergo supposito plana est solutio f̄m intentionē alexā.ꝙ phys.
sic corpꝰ celeste hz moueri ab alio ita ꝛ eē.vñ sic motus Lec.3.
ppetuus demr̄at īfinitā v̄tutē motoris:nō aūt ipsiꝰ mo-
bilis:ita ꝛ ppetua eiꝰ duratio demr̄at īfinitā v̄tutē cāe a
qua hz esse:nō tñ oīno eodē mō se hz potētia corporis
celestis ad eē ꝛ ad moueri ppetuo:nō quidem f̄m dr̄iaz
quā ipse assignat ꝙ in corpore celesti sit quantū ad mo-
ueri potentia ad opposita:que sunt quies ꝛ motꝰ:sz ad
opposita que sunt diuersa vbi:sz differūt quātū ad aliud.
Na motus f̄m se cadit in tempore:eē v̄o nō cadit in tē-
pore:sz solū f̄z qd̄ subiacet motui. Si ḡ sit aliqd̄ esse qd̄

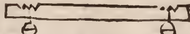
nō subiacet motui illud eē nullo mō cadit sub tpe. po^a q̄ q̄ est ad moueri in tpe ifinito respicit ifinitatē tēporis durare ⁊ p se: sʒ po^a q̄ est ad eē tpe ifinito: si q̄dē illō eē sit trāsmutabile respicit q̄titatē tēporis: ⁊ iō maior virtus requirit ad hoc q̄ aliqd duret in eē trāsmutabili maiori tpe. sʒ po^a que est re^{ti} esse intrāsmutabilis: nullo mō respicit quātitatē tēporis: vñ magnitudo vel infinitas tēporis nihil facit ad ifinitatē vel magnitudinē potētie respectu talis eē. dato ergo per ipossibile q̄ corpus celeste nō haberet eē ab alio: adhuc nō pōt ex ppetuitate ipsi^us cōcludi q̄ in eo esset virtus infinita. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Demonstratio quod nulla magnitudo finita habʒ potentiam infinitam.

A. tempus in quo finita potentia mouet.

B. tempus in quo finita po^a mouet.

Co. 80. ¶ Nullū itaqʒ finitū contingit infinitam potentiam habere: neqʒ in finitum infinitam.

¶ Probat q̄ in magnitudine ifinita nō pōt eē potentia finita: ⁊ hoc duab^us rōnib^us. circa quaꝝ p̄mā tria facit. p̄^o ponit ꝯclusionē p̄ncipalr itentā dicēs: q̄ sicut i magnitudine finita nō pōt eē po^a ifinita: ita nec in aliq̄ quāto ifinito pōt eē potētia finita sʒ totū. Nā ps ifiniti si accipiat finita habebit potētiā finitā. hoc aūt iducit nō quasi necessarium ad principale ꝓpositū ostendēduʒ: sʒ q̄si adherens ⁊ affine conclusioni prius demonstrate. ¶ 2° ibi.

¶ Et tamen contingit in minori magnitudine ampliorem potentiam esse. Sed adhuc magis in maiori plurima.

¶ Ponit q̄dā p qō alicui videri possʒ q̄ in magnitudie ifinita sit po^a finita. videm^us. n. q̄ aliq̄ minor magnitudo hʒ maiorē v̄tutē q̄ maior magnitudo: sic paru^us ignis hʒ maiorē v̄tutē actiuā q̄ multus aer. sʒ p hoc non pōt hri q̄ quātū ifinitū hēat potētiā finitā: q2 si accipiat aliqua adhuc magis excedēs magnitudo: habebit maiorē virtutē: sicut si aer maior s̄m aliquā quātitatē hʒ minus de v̄tute q̄ paruus ignis: si multum augeat aeris quātitas habebit maiorem virtutem q̄ paruus ignis. ¶ 3° ibi.

¶ Sit igitur in quo est. a. b. infinitum: sed. b. c. habet potentiam quandam que in aliquo tempore mouet ipsum. d. in tempore in quo est. e. ʒ. Si igitur ipsi. b. c. duplā accipio: in medio mouebit tempore ipsius. e. ʒ. Sit enim hec proportio. Quare in. ʒ. t. mouebit. ergo sic accipiens semper. a. b. quidem nequaquā transibo. Tempore autem dato semper minus accipiam. infinita ergo potentia erit. Omnem enim finitam potentiam excellit. Omnis autem finite potētie necesse est finitum esse. ⁊ tempus. Si enim in quodā tanta. maior in minori quidem determinato aūt mouebit tempore secundum cōuersionem ꝓportionis. Infinita. n. omnis potentia sicut multitudo ⁊ magnitudo excellēs oē finitū.

¶ Ponit demōstrationē intētā q̄ talis est. sit quātū infinitū. a. b. ⁊ sit. b. c. magnitudo finita alteri^us gñis q̄ hʒ quādam potentiā finitā. ⁊ sit quoddā mobile. d. qō moueat a magnitudine. b. c. in tpe qō est. e. ʒ. ⁊ q2. b. c. est magnitudo finita poterit accipi maior magnitudo. accipiat igit maior s̄m duplam proportionē. quāto aūt est maior potentia mouentis: tanto in minori tpe mouet: vt habituʒ est in. 7. ḡ duplum ipsius b. c. mouebit idē mobile. s. d. in medio tpe qō sit. ʒ. t. ita q̄ itelligat tēpus. e. ʒ. diuidi per mediū in puncto. t. semp aūt sic addendo ad. b. c. minuet tempus mot^us: sed q̄tūcūq3 addat ad. b. c. nunq̄ pōt trāsire. a b. qō improportionabilr excedit. b. c. sicut infinitū finitū. ⁊ cū. a. b. habeat potentiā finitā mouet in tpe finito. d. ⁊ sic diuidendo semp de tpe quo mouebat. b. c. puenimus ad aliqō tempus minus q̄ sit tēpus in quo mouebat. a b. q2 oē finitū trāscēdit p diuisionē. sequit ḡ q̄ minor potētia moueat in minori tpe: qō est impole. Relinquitur ergo q̄ in magnitudine ifinita erat potētia infinita: q2. s. potētia magnitudinis ifinite excedit oēm potētiam finitā. ⁊ hoc ꝓbatū est p subtractionē temporis: q2 ois potētie finite necesse est ponere q^{d}dā determinatuʒ tp̄s in quo mouet: q̄ ex h̄ appet: q2 si tāta po^a mouet in tāto tpe: minor mouebit in minori tpe: sʒ tñ determinato. i. finito s̄ʒ ꝯuersaʒ ꝓportionē: vt. s. quātū addit ad potentiā: tātū diminuat de tpe. ⁊ sic quantūcūq3 addas ad potētiā finitā: dūmō remaneat po^a finita: semp habebis tp̄s finitū: q2 erit accipere aliqō tp̄s qō erit tāto minus tpe p̄us dato: q̄to po^a supexcrescēs ex additione est maior po^a p̄ri^us data. sʒ po^a ifinita excellit in mouēdo oē determinatū tp̄s: sic in oīb^us aliis ifinitis ꝯtingit: q2 oē ifinitū sic mltitudo ⁊ magnitudo excedit oē determinatū sui gñis: ⁊ sic manifestū ē q̄ po^a ifinita excedit oēʒ po^{am} finitā ex q̄ excessus po^e sup po^{am} est sic minoratio tēporis a tpe: vt dcm̄ ē. vñ pʒ q̄ ꝯclō p̄dcā. s. q̄ magnitudis ifinite sit po^a ifinita: ex nece^{te} sequit ex p̄missis. ¶ Dein cū di. Lec. 9. T.c. 30.

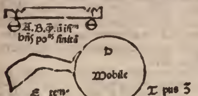
¶ Est autē hoc demonstrare ⁊ sic. accipiens. n. quandam potentiam eādem genere ei que est in infinita magnitudine infinita magnitudine existentem: que mēsurabit eā que est in infinita magnitudine finitā potentiā. Quod quidē igit non contingit infinitā esse potētiā infinita magnitudine: neqʒ finitam in infinita ex his palam est. Co. 81.

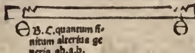
¶ Ponit ad idē aliā demōstrationē que nō dīt a prima nisi in hoc q̄ p̄ma cōcludebat accipiēdo potentiā finitā existentē in magnitudine finita alteri^us generis: hec auteʒ scd̄a demonstratio ꝓcedit accipiendo quādā aliā potentiā finitā existentem in aliqua magnitudine finita eiusdē generis: cui^us est magnitudo ifinita: puta si sit aer magnitudinis infinite hñs potētiā finitā: accipiemus quandā potētiā finitā existentē in aliqua magnitudine finita eiusdē generis. hac positione facta: manifestū est q̄ potētia finita magnitudinis finite aliquotiens multiplicata mēsurabit potētiā finitā que est in infinita magnitudine: q2 oē finitū mensurat ab aliquo finito minori aliquotiens sumpto: vel ēt excedit. Cū ergo in magnitudine eiusdeʒ generis oporteat q̄ maior magnitudo habeat maiorem potentiā: sicut maior aer hʒ maiorē potentiā q̄ mi-

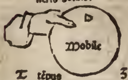
nor:necesse erit q̄ illa magnitudo finita q̄ habebit eādē ꝓportōēz ad magnitudinē finitā pri⁹ acceptā:quā hȝ pō finita ifinite magnitudis ad potentiā magnitudis finite ꝑus accepte hēat eq̄lē potētiā potētie magnitudis ifinite.sic̄ si potētia finita magnitudiſ ifinite sit cētupla potētie finite cuiuſdā magnitudinis finite date:oportebit q̄ magnitudo q̄ ē cētupla illi⁹ magnitudis potētie infinite hēat eq̄lē potētiā:magnitudis finite:ex quo ꝓportionabilr i re eiuſdē gn̄is augeſ magnitudo ⁊ potētia.hoc āt est impoīe qd̄ ꝯclusuȝ est:q2 oȝ vl q̄ magnitudo finita esset eq̄lis ifinite:vl q̄ mior magnitudo eiuſdē gn̄is hēat eq̄lē potētiā maiori.Est ergo ipoīe ⁊ ꝑm ex quo sequit.s. q̄ magnitudo ifinita hēat potētiā finitā.Sic g̃ epilogādo ꝯcludit duas ꝯclōnes demōstratas.s.q̄ in magnitudie finita nō possit eē potētia ifinita:⁊ q̄ in magnitudie ifinita nō possit eē potētia finita. Lec. XXII.

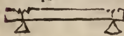
ℭ Demonstratio q̄ nulla magnitudo vel quantum infinitum habet potentiam finitam.

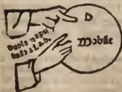
Tēps in quo q̄tum infinitum potentie finite mouet.d.

Lec.32. E his autem que ferunt:bene se habet dubitari quandā dubitationem primū.si eni omne quod mouetur. mouet ab aliquo:quecūq₃ non ipsa sesipsa mouent:quomodo mouentur aliqua cōtinue non tangente eo qd̄ mouet vt proiecta.

ℭ Postq̄ phs ondit duo q̄ sūt necīa ad ꝑncipale ꝓpositū ondēdū.s.q̄ pō finita nō possit mouere tpe infinito ⁊ q̄ pō ifinita nō possit eē in magnitudie finita.nūc accedit ad ꝓbādū 3ᵐ.i.vnitatē ꝑmi motoris.⁊ circa hoc duo facit.pᵒ.n.ondit q̄ pp diuersitatē motoꝝ oficit ꝯtinuitas vl vnitas mot⁹ i q̄buſdā mobilib⁹ q̄ vnr ꝯtinue moueri. scd̄o ondit ex hoc q̄ ꝑᵐ motorē necē est esse vnum ibi. Qm̄ āt in his.Circa ꝑmū tria facit.Prio.n.mouet dubitatōēz de his q̄ ꝓijciunt.Scd̄o soluit dubitatiōēz ibi. Nece est aūt.Tertio ondit ex hoc q̄ motus corpis ꝓiecti nō est ꝯtinuus ibi.Hoc qdē igit.Circa ꝑmū duo fac. prio ponit dubitatōēz.scd̄o excludit q̄dā solutiōēz ibi. Si aūt sil.Proponit g̃ dubitatiōēz prio de his q̄ ferunt ꝓiecta:q̄ talis est.Ondsuz est supra in principio huius.8. Lec.7.
q̄ oē qd̄ moueſ ab alio moueſ:dūmō nō sint de illis que T.c.26.
mouēt se ipsa:sicut sūt aialia:de quoꝝ nūero nō ē lapis ꝓiectus.mouet aūt corpale p ꝯtactū.Est g̃ dubitatio q̄ mō ꝓiecta ꝯtinue moueſ ēt postq̄ tāguntſ a mouēte.vr̄.n.q̄ moueanſ nullo mouēte ipsa.ℭ Secundo ibi.

ℭ Si autē simul mouet ⁊ aliud aliquid qui mouet.vt aerē qui motus mouet.Similiter impossibile primo non tangente neq₃ mouente moueri:sed simul omnia moueri ⁊ quiescere:cum primū mouens quiescet:⁊ si facit sicut lapis:vt mouere quod mouet aliud.

ℭ Excludit q̄dā solutōēz q̄ dr̄ fuisse platonis:q̄ dicebat q̄ ꝓijciēs q̄ prio mouit lapidē sil ēt mouet cū lapide aliqd.s.aerem:⁊ aer motus mouet lapidē ēt post ꝯtactum ꝓiectoris.Sȝ hāc solutōēz excludit:q2 sil vr̄ ipossibile q̄ moueaſ aer n̄ tāgēte neq₃ mouēte prio.s.ꝓiectore:sicut erat impoīe de lapide.sȝ vr̄ eē necessariū q̄ sil oīa ꝑmū mouēs mouet oīa moueanſ:⁊ dū primū moueſ deficit.i. cessat a mouēdo oīa q̄escāt:q̄uis ēt aliqd motū a prio mouente sicut lapis faciat aliqd moueri:sicut id qd̄ primo mouit mouebat.ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Necesse autē hoc quidem dicere q̄ primum mouens facit possibile ⁊ mouere:aut aerē huiusmodi:aut aquaȝ aut aliud aliquid tale:quod aptuȝ natū est mouere ⁊ moueri:sed non simul pausat mouens ⁊ quod mouetur.Sed quod mouetur quidē simul:cū mouens quieuit mouens:mouens autē adhuc est:vnde moueſ cum alio habituȝ:⁊ in hoc eadē ratio est:pausat autem cum minor virtus mouendi fit in habito. Tandem autē quiescit:cuȝ non amplius faciat quod prius mouens:sed motū solum.Hec autem necesse est simul pausare:hoc quidem mouens.Hoc autem motum:⁊ totum motum.

ℭ Ponit suā solutiōēz.⁊ dicit q̄ si scd̄m mouens mouet motū a prio mouēte:necesse est hoc dicere q̄ primū mouēs.s.ꝓijciēs det scd̄o mouēti.s.aeri vl aq̄ vel cuicūq₃ talī corpi qd̄ est natū mouere corp⁹ ꝓiectū vt possit mouere ⁊ vt possit moueri:vtrūq₃.n hȝ aer vel aq̄ a ꝓijciente ⁊ qd̄ moueat ⁊ qd̄ moueaſ.sȝ q2 moueſ ⁊ moueri nō de necītate sūt in eodē:cū inueniaſ aliqd̄ mouēs nō motuȝ: nō simul pausat mouēs ⁊ qd̄ mouet.Idest aer motus a ꝓijciēte nō simul cessauit mouere ⁊ moueri:sȝ statiȝ cuȝ ꝑmū mouēs.s.ꝓijciēs cessauerit moueri:⁊ aer cessat mo-

aeri:ʒ adhuc mouet. ꝛ hoc manifestū est ad sensū: qꝛ qñ aliqḋ mobile iā puenerit ad terminū motꝰ: ī ipo vltꝰ puē tiōis pōt mouere: ʒ tūc nō mouet: ʒ ē in motū eē. Dū āt 2m mouēs mouet mouet illud qḋ est hītum.i.ꝯñr se hñs ad ipʒ. ꝛ de hoc ēt 3ꝰ est eadē rō: qꝛ remāet mouēs ēt qñ nō mouet. ꝛ qꝛ 2m mouēs hʒ minꝰ de poᵃ mouēdi ꝙ pm: ꝛ 3m ꝙ scḋʒ: oʒ ꝙ cesset motꝰ ꝓiectiōis: ex hoc.s. ꝙ mioꝛ est v̄tus mouēdi in hito. Idest ꝯñti ꝙ in eo ī quo fuit pri mo. ꝛ sic tādē pp minoꝛatōēʒ v̄tutis mouēdi veniet ad hoc qḋ id qḋ est pm ꝛ pus reū sui ꝯñtis: nō faciet ipʒ ꝯñs hr̄e poᵃ mouēdi: ʒ faciet ipʒ tātūmō moueri: ꝛ tūc nccē est ꝙ sl' dū illō vltm mouēs pausat a mouēdo: ꝛ motuʒ ab ipso pauset a moueri: ꝛ p ꝯñs pausabit totꝰ motꝰ: qꝛ vltm motū nō pt mouere aliqd aliō. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Hic quidē igitur in contingentibus aliquando quidem moueri: aliquando quidē quiescere fit motus: ꝛ non continuus sed videtur. Aut eniʒ consequenter entiuʒ est: aut tangentiū: non enim vnum mouens sed habita adinuicē sunt. Unde ꝛ in aere ꝛ in aqua fit huiusmodi motus: queʒ dicunt quidaʒ antiperistasiʒ esse. Impossibile autē aliter opposita soluere nisi dicto modo: antiperistasis autē simul oia moueri facit ꝛ mouere. Quare ꝛ quiescunt. Nunc autē videtur vnū aliquid quod continue mouetur a quocunque: non eniʒ ab eodē.

¶ Cōcludit ex pmissis ꝙ iste motꝰ ꝓiectōis nō sit ꝯtinuꝰ dicit ḡ ꝙ hic motꝰ.s. ꝓiectiōis fit in corpibꝰ q̄ ꝯtingit ali qñ moueri ꝛ aliqñ deficere: si q̄ ve sūt qbꝰ ꝯueniat: qḋ pʒ ex dictis deficit.n. ꝓiectiōis motꝰ p defectū v̄tutis mouēdi. vt dcm̄ est. pʒ ēt ex pmissis ꝙ ille motꝰ nō est ꝯtinuus: ꝛ si ꝯtinuꝰ videat: vr.n. ꝯtinuus pp mobilis vnitatē: nō tñ ē ꝯtinuꝰ: qꝛ sūt diuersa mouētia: vt dcm̄ est. aut n. ille motꝰ est a pluribꝰ mouētibꝰ ꝯñr se hñtibꝰ: aut ēt a pluribꝰ mouētibꝰ se tāgētibꝰ. qd āt differāt ꝯñr se hr̄e ꝛ tāge- 5.lect.5.
re. ā. dcm̄ ē in.5. ꝛ in.6. ꝛ manifestū est ad sensū ꝙ vtroqꝫ T.c.22.
mō se hñtibꝰ mouētibꝰ diuersis: pñt mouere vnū mobile: 5.lect.4.
fm qḋ ipsa mouent ab aliq pꝰ mouēte. In his.n. q̄ mo- in pnᵒ.
uent motu ꝓiectiōis motꝰ fit p mediū facile diuisibile.s. p aerē ꝛ aquā: in qbꝰ pp diuisionē nō ē vnū mouēs tm̄: ʒ mlta hita adinuicē ꝛ ꝯñr se hñtia ꝛ ꝯtacta. ꝛ qꝛ diuersitas nō est absqꝫ diuisiōe: iō pdictus ꝓiectōis motꝰ fit p mediū facile diuisibile.i. p aerē ꝛ aquā: in qbꝰ pp diuisionē de facili ꝯtingit diuersitas mouētiū. quē qdē motū ꝓiectiōis aliq dñt eē antipistasim ꝛ ꝯ resistētia: ex eo.s. ꝙ aer circūstās motꝰ aliq mō mouet corpꝰ ꝓiectū. sicut. ā. dcm̄ est in.4. ʒ nō pōt pdicta dubitatio solū nisi eo mō
Lec.2. q̄ positꝰ ē: qꝛ si ponat cā ꝓiectiōis antipistasis aeris: seqt
T.c.68. ꝙ oia sl' moueant. i ꝙ totꝰ aer sl' moueat ꝛ moueat: ꝛ p ꝯñs ꝙ sl' deficiāt oia: qḋ pʒ eē falsū. videmꝰ.n. vnū aliqd eē qḋ ꝯtinue mouet a q̄cūqꝫ moueat. ꝙ iō dico: qꝛ nō hʒ vnū ꝛ idē dterius mouēs: ʒ motꝰ diuersa. Lec. XXIII.

T.c.83. Quoniaʒ autē in his que sunt necesse est semper esse motuʒ continuuʒ: hic autē vnus est. Necesse autem vnuʒ magnitudinis alicuius esse. Non eniʒ mouetur impartibile: ꝛ vnus ab vno. Non eniʒ erit continuus: sed habitus alter alteri: ꝛ diuisus. Mouēs igitur vnū: aut motuʒ mouet: aut imobile existens.

¶ Soluta dubitatōe quā mouerat de motu ꝓiectōis: ex cuius solōne accipit ꝙ nō est vnus motus ꝯtinuus q̄ est a pluribꝰ mouētibꝰ: h accedit ad pncipale ꝓpositū: vt.s. ondat vnitatē pmi motoꝛis. ꝛ circa h duo fac. pꝰ ondit ꝓpositū. scḋo mouet q̄dam dubitatiōēʒ ꝛ soluit ibi. Hʒ aūt dubitatiōēʒ. Circa pm tria fac. pmo ondit vnitatē pmi motoꝛis p ꝯtinuitatē motꝰ. scḋo q̄o ab vno motore ꝓcedit motus ꝯtinuus ibi. Si qdē igr motus. Tertio
vbi sit pncipiū motus ꝯtinui ibi. Necesse est aūt. Qꝫ aūt Lect.19.
nccē sit eē vnū motoꝛē ꝓbat p ꝯtinuitatē motus accipiēs ꝛ.10.per
qḋ supra ꝓbauerat ꝙ nccē ē aliquē motū ꝯtinuum semp totum
esse. motus aūt ꝯtinuus est vnꝰ: vt dcm̄ est in.5. ergo ne- Lec.7.
cesse est semp accidere aliquē motū eē vnū. Ad hoc aūt in pnᵒ.
ꝙ motꝰ si vnꝰ: nccē est ꝙ sit vnꝰ magnitudis motꝛ: qꝛ nō
pōt moueri aliqḋ ipartibile: vt ꝓbatū est in.6. ꝛ ēt oʒ ꝙ Lec.5.
sit ab vno motoꝛe. siue.n. sint diuersa mobilia siue diuersi T.c.29.
motoꝛis: nō erit vnꝰ motꝰ: ꝛ p ꝯñs nec ꝯtinuus: sed erit vnꝰ motꝰ diuisus ab alio diuisiōe mobilis vel motoꝛis: ꝛ ꝯñr se hñtes. nccē ē igr mouēs eē vnū qḋ vl' moueat motū: vel moueat imobile existens. ¶ Secundo ibi.

¶ Siquidē igitur motum consequi oportebit ꝛ mutari ipsum. Simul autem moueri ab aliquo. Quare stabit ꝛ veniet in ipsum moueri ab immobili. Hoc autem non necesse est simul mutare: sed semper poterit mouere: infatigabile enī est sic mouere.

¶ Ondit q̄o ab vno motoꝛe possit eē motꝰ ꝯtinuꝰ: ꝛ circa h duo fac. pꝰ ondit q̄o ab vno motoꝛe possit eē vnꝰ motꝰ ꝯtinuꝰ sp: scḋo q̄o sit regularis ibi. Et regularis. Dic ḡ pmo ꝙ motꝰ ē vnꝰ q̄ est ab vno motoꝛe: sic dcm̄ ē: aut ē a motoꝛe moto: aut a motoꝛe ñ moto. si qdē igit
sit mouēs motū seqt ꝙ mouet ab aliq fʒ ea q̄ supra ꝓba Lec.7.
ta sūt: ʒ h nō pt ꝓcedere i īfinitū: vt. ā. ꝓbatū est: qre sta T.c.27.
bit iste ꝓcessus motoꝝ ꝛ mobiliū: ꝛ pueniet ad aliqḋ pm 28.
mobile qḋ mouet ab imobili motoꝛe: qḋ qdē nō hʒ ne- Lec.9.
cessitatē vt moueat: qꝛ ñ mouet ab alio. qḋ.n. ab alio mo T.c.34
uet ex nccitate mouʒ scḋʒ qḋ ipōit ei nccitas a suo motore: ꝛ qꝛ mutat a sua dispōne ñ pt sp mouere vniformiter qꝛ variat dispō eiꝰ: ʒ mouēti nō moto nō iponit nccitas ab alio: nec mutat dispō eiꝰ. vñ nō ex nccitate mouet: ʒ pōt semp mouere.s. absqꝫ sui mutatiōe: qꝛ sic mouere.s. absqꝫ sui mutatiōe: ē ifatigabile. ex hoc.n. accidit fatigatio i mouēdo aliqbꝰ motoꝛibꝰ: qꝛ sl' ꝛ ipi mouet: ꝛ ex fatigatōe ꝯtigit ꝙ nō sp pñt mouere: vñ relinqt ꝙ mouēs nō motū pt mouere motu ꝯtinuo sempiterno. Et qꝛ ad
pfectā motꝰ ꝯtinuitatē ꝛ vnitatē reqrit ꝙ motꝰ sit regula Lec.7.
ris ꝛ vniformis vt in.5. habitū est: ideo ꝯñter cuʒ dicit. T.c.41

¶ Et regularis hic motus est: aut solus: aut maxime. Non eniʒ habet mutationem neqꝫ vnam mouens. Oportet autē neqꝫ quod mouetur iuxta illud habere mutationē: quatinus similis sit motus.

¶ Ondit ꝙ motuʒ q̄ est a motoꝛe imobili sit regularis. ꝛ dic ꝙ iste solus motꝰ ē regularis q̄ est a motoꝛe imobili: vel si aliq aliū sunt regulares: iste ē maxie regularis. vtit āt hac distīctiōe: qꝛ dispō mouētis qñqꝫ p aliqḋ tps manet eadē: nō variata ad minꝰ scḋʒ sensuʒ. ꝛ scḋʒ hoc vīr p aliqḋ tps mouere motū vniformē: qꝛ tale mouēs ñ hʒ nisi nā mutatiōēʒ: qḋ dic ad ondēdū ꝙ q̄dā mouētia sl' q̄ nō mouent eo motu q̄ mouēt: sic corpꝰ celeste nō mouet motu alteratiōis: ʒ mouet qdē alio motu.s. motu locali: ʒ pm mouēs oio imobile nlla mutatōe mouet. nec so-

lū reqrit ad hoc q mot⁹ sit regularis ⁊ vniformis q mouens sit oīo imobile: sʒ ēt oʒ ad hoc q sit motus silis .i. vniformis: q id qd mouet nō hēat aliquā mutatiōeʒ iuxta hāc q mouet a motore imobili sic corp⁹ celeste mouet a motore imobili: localr ⁊ iuxta illā mutatōeʒ ñ hʒ aliquā. si.n. alteraret nō sp remaneret eadē dispō ad motū: ⁊ sic nō esset mot⁹ ei⁹ vniformis. ¶ Deinde cū dicit.

T.c.84. ¶ Necesse est auteʒ: aut in medio: aut in circulo esse. Hec eniʒ principia sunt: sed citius mouent: proxima mouenti. huiusmodi autem est totius motus: ibi ergo est mouens.

¶ Ondit vbi sit pn^m motus ɔtinui pmi. ⁊ qz ondsuʒ est q pmus mot⁹ ē circularis: q qdē mot⁹ ɔpetit magnitudini circulari: necē ē q p^m pn^m h⁹ mot⁹ sit aut i medio .i. in cētro: aut i circulo: qz illa sūt pn^a magnitudis circularis: linee.n. i magnitudie circulari a cētro ad circūferētiā ducunt. vñ necē ē q alteꝝ istoꝝ accipiat sic pn^m: ⁊ alteꝝ sic terius. Ondit āt ɔñr q pn^m pmo mot⁹ ē i circulo tali rōne: oīs mot⁹ qto ē ppinqor p^o mouēti tāto ē velocior ⁊ magl recipit ipressionē mouētis: sʒ ita videm⁹ i motu toti⁹ firmamēti q ē a p^o motor imobili: q qto aliqd mobile magl appropinqt supme circūferētie: tāto citi⁹ mouet: g mouēs ē i circlo ⁊ nō in cētro. Dui⁹ igr rōnis maior māifesta ē: sʒ ad euidētiā mioris ppositōis ɔsiderādū q i corpib⁹ celestib⁹ iuenit duplex mot⁹: vn⁹ q ē toti⁹ firmamēti q .s. totū firmamētū reuoluit ab oriēte i occidētē motu diurno. ⁊ ille ē pm⁹ mot⁹. Ali⁹ motus est q stelle mouent ecōuerso ab occidēte i oriētē. In h āt scdo motu tāto vnū qdq celestiū corpoꝝ veloci⁹ mouet: qto ppinqui⁹ ē cētro: vt pʒ sʒ ɔputatōeʒ astrologoꝝ q motui lune deputāt tps vni⁹ mēsis: soli vō mercurio ⁊ veneri vnū annū: marti vō duos: Ioui .xii. saturno .xxx. ⁊ stellis fixis trigitasexmilia ānoꝝ. sʒ sʒ motū toti⁹ firmamēti ē ecōuerso. nā qto aliqd celestiū corpoꝝ ē remoti⁹ a terra: tāto veloci⁹ mouet: qz ptrāsit maiorē magnitudinē i eodē tpe. maiores n. sūt circūferētie circuloꝝ magis a cētro distātes: ⁊ tñ oīa corpa celestia scdʒ motū toti⁹ eodē tpe reuoluūt: ⁊ sic oʒ supiora ēē velociora. vñ relinqt q pncipiū pmi mot⁹ ñ sit i cētro: sʒ i circūferētia. Sʒ tūc orit

Questio dubitatio de ɔne. pmū.n. mouēs vt ifra ɔcludet: ē idiuisibile: ⁊ nullā hñs magnitudinē: nec ei⁹ po^a ē po^a i magnitudie. qd āt ē hmōi nō vr hre dterminatū sitū in corpe: nō g ɔtingit p^o motori eē magis i vna pte pmi mobilis q in alia. ¶ Sʒ ddʒ ē q dr p^m mouēs eē in aliq pte sui

Responsio. mobil: nō p dtermiatōeʒ sue sube: sʒ p efficiētiā mot⁹: qz ex aliq pte sui mobil mouere icepit. ⁊ iō poti⁹ dr eē in celo q i terra: ⁊ poti⁹ in oriēte: vñ icipit: qd nō pōt itelligi scdʒ aliquā affixionē motorl illi⁹ ad ptē determiatā mobilis: cū nō sit aliq ps dtermiata mobilis sp in oriēte: sʒ q nūc ē in oriēte: postmodū ē i occidēte. ⁊ sic pʒ q dr eē vtus mouēs i oriēte p ifluētiā mot⁹: ⁊ nō p determiatione sue substātie. Est ēt ɔsiderādū in motu spere: q finis in motu hʒ qdā imobilitateʒ: ptes.n. mouent mutādo locū subo ⁊ rōne: sʒ totū mouet mutādo locū rōne: ⁊ ñ subo: vt i .6. hitū ē. ⁊ h duo attribuunt duob⁹ pncipiis magni

Lec.2. tudinis spice de qbus hic sit mētio. nā pncipiū motus ē

T.c.85. ex pte circūferētie: principium autem immobilitatis est ex fixione centri. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.85. ¶ Habet autē dubitationē si contingat aliquod quod mouetur mouere continue: sed non sicut ipellens iteꝝ ⁊ iteꝝ consequenter esse continue.

¶ Mouet qdā dubitatiōeʒ circa pdicta. ⁊ pmo mouet eā. scdo soluit ibi. Aut.n. ipʒ. Dixerat.n. ē. q mouēs imobile pōt cāre motū ɔtinuū: ⁊ iō hic ɔñr inqrit vtꝝ aliqd mouēs motū possit cāre aliquē motū ɔtinuū: ita .s. q sit vere ɔtinuus absq aliq itercisiōe: sic accit itercisio cum aliquis ipellit aliqd corp⁹: ⁊ iteꝝ ipellit alia vice. Manifestū ē.n. q ille motus q sic ɔtinuat ex pte mobilis nō ē vere ɔtinuus: eo q motiōes nō sunt ɔtinue. sʒ vna se hʒ ɔñr ad aliā. nō.n. ɔtinue ipellit: sʒ itercise: ita q impulsio ɔñr se habet ad impulsionem. ¶ Secundo ibi.

¶ Aut enim ipsuʒ oportet ipellere: aut trahere: aut vtraque: aut aliquid aliud contingens aliud ab alio. sicut olim dictuʒ est in his: que proyciuntur. Si auteʒ cuʒ diuisibilis sit aer: aut aqua mouet. sed sicut semper motus: vtrobiqʒ auteʒ non possibile est motū vnum esse: sed habituʒ: soluo itaqʒ continuus est: quē mouet imobile. Semper eniʒ similiter se habens ⁊ ad id quod mouetur: similiter se habebit ⁊ continue.

¶ Soluit pdictā dubitatōeʒ. ⁊ dic q nullū mouēs motū pt cāre ɔtinuū motū: necē ē.n. dicere q mobile qd ɔtinue vr moueri: aut moueat imediate p totū motū ab ipso mouēte moto: aut p mlta media: qꝝ vnū ɔtingat ab alio: sicut dcm̄ ē: in motu piectiōis. ⁊ ista diuisio hʒ eqlr locū: siue mouēs motū moueat ipellēdo: siue trahēdo: siue vtroq mō: vt accidit in motu vtiginis: vt. s. i. 7. hitū

est. nec ɔtingit plurib⁹ modis aliqd localr moueri a mo Lec.3.

uēte moto p se ⁊ nō p accñs. Et qz dixerat q i his q pqciunt ē aliō ⁊ aliō mouēs: ⁊ h vr eē silr: pp h q piectū T.c.10.

ɔtiue vr moueri ab aere vno exñte. Iō ad h excludēdū subiūgit q cū aer aut aq sit facile diuisibilis: ex h mouet qsi aliō ⁊ aliō mouēs: sed tñ mouet sic sp mot⁹ qdiu durat mot⁹ corpis piecti. ⁊ qūis videat eē vn⁹ aer: tñ ē ali⁹ ⁊ alius p diuisionē. vtrobiq aūt .i. siue mouēs motū moueat ipellēdo: siue trahēdo: nō pōt eē vn⁹ mot⁹. sʒ oʒ q sit hitus .i. ɔñr se hñs: p rōnē q supra posita ē i motu piectiōis .s. ex diuersitate mouētiū. Relinqt g q solus mot⁹ q ē a motore imobili possit eē sp ɔtinu⁹. qz mouēs se hʒ sp silr sʒ eādē dispōnē in seipso. ⁊ iō semp ɔtinue pōt se silr hre ad mobile. vt .s. semp vniformiter moueat ipm. Est āt hic attēdēdū q sempiternitatē ɔtinui mot⁹ attribuit h phs imobilit motoris. ñ. āt ifinite pōe ei⁹. Nā sempiternitas mot⁹ ɔtinui si attēdat scdʒ reiteratōeʒ mot⁹ respicit imobilitatē mouētl: qz si sp silr se hʒ: poterit sp reiterarī eodē motu. sʒ ifinita vt⁹ mouētis respicit ad totā mot⁹ sempiternitatē vl ifinitatē: sic supra dcʒ est. Est

ēt attēdēdū: q qz nullū mouēs motū pt cāre motū ɔtinuʒ sempiternū. ⁊ iō i .xi. meta^{ce}. pbare itēdit mltitudinē Vel.12.

motoꝝ imobiliū scdm mltitudinē celestiū motuū: qsi illa cōsideratio sequat ad istā. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Determinatis aūt his manifestū est: qm ipos- T.c.86.

sibile est primū mouens ⁊ imobile hēre aliquā magnitudineʒ: si.n. magnitudinē hʒ: necesse est aut finitā ipsaʒ eē: aut ifinitā. Infinitā qdeʒ igit q nō ɔtingit magnitudinē esse: ondsum est prius i physicis. Quot aūt ipossibile est finitā hre infinitā potentiā: ⁊ q ipossibile est a finito moueri aliqd scdʒ infinitū tēpus: demōstratū est nūc. Principiū autē mouēs ppetuū mouet motū: ⁊ infinito tpe. Manifestū itaqʒ q indiuisibile est ⁊ impartibile: ⁊ nullā habens magnitudinem.

¶ Ex pmissis demonstratis cōcludit pncipale intentū ⁊

dicit ꝙ impossibile est primum mouens immobile habere aliquam magnitudinem: vel ita ꝙ ipsum sit corpus: vel ꝙ sit virtus in corpore: qr si haberet aliquam magnitudinem aut esset finita: aut infinita. ostensum est autem supra in tertio in cõibus nature: ꝙ non est possibile esse aliquam magnitudinem infinitam. Relinquitur ergo si habet magnitudinem ꝙ habeat magnitudinem finitaʒ ⁊ ex hoc probatur ꝙ impossibile est finitam magnitudinem habere potentiam infinitam. Qꝫ autem primũ mouens immobile necesse sit habere potentiam infinitam probat per id quod supra demonstratum est: ꝙ impossibile est a potentia finita moueri aliquid secundum infinitum tempus. primum autem mouẽs causat perpetuũ motum ⁊ continuũ ⁊ tempore infinito vnus ⁊ idem existens: alioquin motus ille non esset continuus. ergo habet potentiam infinitam. ⁊ sic non habet magnitudineʒ finitam nec infinitam. Manifestum est itaqꝫ ꝙ primum mouens est indiuisibile: ⁊ ꝙ nullam partem habet: sicut etiam est indiuisibile punctum: ⁊ etiam sicut omnino nullam magnitudinem quasi extra genus magnitudinis existens. Et sic terminat philosophus considerationem cõmunem de rebus naturalibus in primo principio totius nature: qui est super omnia deus benedictus in secula seculorum. Amen.

Lec. 7. a prin° in fine.

¶ Expliciunt preclarissima commẽtaria Diui Thome Aquinatis ordinis predicatorum. Aristotelis fidissimi interpretis in. 8. libros physicorum: correctioni cũ ipsis textibus ꝙ diligentissime tradita: summoqꝫ studio singulariter ordinata per dominum Thimotheum Veronẽsem canonicum regularem sancti Augustini: philosophum clarissimum atqꝫ Theologum: Pataui in conuentu sancti Joannis de viridario. Impressum Anno domini. 1506. die. 25. Augusto.

Registrum

A
Emptor ⁊ lector
¶ Aristotelis stragirite
pimus ipsum esse
¶ Qr igitur supponebat

B
¶ Ostendit quomodo
de contrarietate
tum manifestum est
Dicit ergo ꝙ prius

C
ducere in ipsa tentemus
sa prior. Aduertẽdum
dens dixit: ꝙ aer
⁊ intellectus ⁊ fortuna

D
¶ Determinantibus aũt
ad motum. In q̃titate
se habet ad premissam
esse actum: non sicut

E
reduci in actum: sicut
¶ Unde melius est
vtuntur: sed solum
locus non esset

F
fit per se in loco
⁊ contentum: est
¶ Ponit opiniones
Quoniam autem non

G
duo facit. Primo
tu quod equidem
tatio ⁊ id quod
suram motus

H
quidem. Circa
videtur ⁊ possibile:
la mutatio est
veri ⁊ possibile:

I
Dubitabit autem
mouetur adhuc
istorum componitur
¶ Postquam philosophus

K
stum est ꝙ
¶ Eodem autem
necesse est ꝙ sit
mum igitur si.

L
Differt autem in
sponsio sufficit ad
possibile est minus
ueat seipsum propter

M
magis processum
¶ Ostensio ꝙ si
concludit principalem
habemus aliquã

N
in quadam parte
transmutationes a
¶ Similiter autem
quando quidem

O
diuidatur in duo:
dem esse: aliquando
quodqꝫ mouentium
propter diuersitatem

P
prio. sicut enim in
¶ Ponit secũdam rõnem
partes ipsorum cõsumatur

FINIS.

¶ Diui Roberti Lincolniēsis super octo libris physicoꝝ breuis ⁊ vtilis summa feliciter incipit.

In primo libro physicoꝝ cuius subiectum est corpus mobile simpliciter: nō cōtractū determinat phūs de pncipijs corporis mobilis ipsum cōstituentib⁹: ⁊ sunt pncipia nāe siue corporis mobilis: tria. s. mā forma ⁊ priuatio. ¶ Materia est illud q̄ se habet ad formā: sicut es ad statuam: ⁊ lignū ad lectū: ⁊ vlr sicut informe se habet ad formā anteq̄ ipsaꝫ recipiat. vel mā est illd ex quo fit res ⁊ manet in re. semper mā est in quā vnūquodq; cōpositū nāle resoluitur. ¶ Proprietates māe sunt tres.

Pprietates māe sūt tres.

Prima. mā nō est scibilis nisi per comparationē ad formam. Cum omne qḋ intelligitur per formā itelligatur. mā autē de se formā non habet: cū sit potentia pura. Jō de se nō scitur nec intelligitur: sed per cōparationem ad formā. Secunda. materia est vnū principium cōe omnibus transmutationibus: ⁊ est vnum non per aliquā formā vnam: sed per priuationē cuiuslibet forme. Est enim in potentia ad qualibet nullā habens infra sui nām sm philosophū ⁊ cōmētatorem. Tertia. mā est ingenita ⁊ incorruptibilis: q2 si mā generaret oporteret aliqd subijci ex quo gñaret: sed hoc nō pōt esse aliud ab ipsa mā: q2 mā est primū subiectū ex quo fit vnūquodq;. Si igitur generaretur mā sequeretur mām esse anteq̄ generaretur: qḋ est falsuꝫ: cū generatio sit pgressio de nō eē ad esse: ⁊ pp̄ter eādē rationē mā nō corrumpitur: q2 oē qḋ corrūpitur in mām pmā resoluitur. nā ipsa manet in tota trāsmutatione scḋꝫ phm. Si igitur corrūpat ipsa resoluitur in seipsaꝫ. ⁊ per consequens postq̄ corrūpit est talis qualis prius fuit: ꝯsequēs est falsuꝫ: cum corruptio sit progressio ab esse ad nō esse: ⁊ sic pꝫ q̄ mā non est generabilis nec corruptibilis: ⁊ hoc est veꝝ per se: p accns aūt bene pōt. ¶ Forma est illud qḋ dat esse rei. Est aūt forma triplex. vna est que scḋm esse ⁊ considerationem est in mā: ⁊ est de qua cōsiderat phs naturalis. Scḋa est de qua cōsiderat mathematicus que abstrahitur a motu ⁊ a mā nō sm eē: sꝫ scḋm cōsiderationē: q2 geometria nō intēdit de linea vel de circulo inquātū auri vel eris. sed simpliciter de illis considerat. ⁊ sic sm intellectū abstrahit a mā: ⁊ tñ si sint sunt in mā. 3ª est illa de qua cōsiderat metaphysicus que abstrahit a mā ⁊ a motu scḋm se: ⁊ sm ꝯsiderationē: cuiusmodi sunt intelligentie ⁊ alie substantie separate. s. deus ⁊ aīa ⁊ hmōi. ¶ Priuatio est carētia forme in subo apto nato. ¶ Sciēdū q̄ duo sunt pncipia p se. s. mā ⁊ forma: q2 ex illis fit vnūqḋq; cōpositū nāle. Tertiū vō est pncipiū per accidēs. s. priuatio q̄ nō est pncipiū ipsius rei: sꝫ fieri. ¶ Conditiones pncipioꝝ sunt tres: prima. q̄ principia nō fiunt ex aliqs. Scḋa. oia fiūt ex ipsis. Tertia. ipsa nō fiūt ex alterutris. i. vnū non fit ex alio altero: sicut mā nō fit ex forma nec ecōuerso.

tria exigūt pn̄ª.

dub⁹ an pn̄ª sint tm̄ tria.

¶ Dubitaꝫ an sint tria pncipia tm̄. ita q̄ non plura nec pauciora trib⁹. Et q̄ nō sint tria pncipia. pbaꝫ. q2 pncipiū ⁊ pmū sunt idē: sed tm̄ est vnū pmū. igiꝫ tm̄ est vnuꝫ pncipiū. ergo nō sunt tria. ¶ Itē illa sūt sufficiētia pncipia cuiuslibet rei ex quib⁹ fit res. Sꝫ ex duob⁹ pncipijs sicut ex mā ⁊ forma fit res. igiꝫ illa sufficiūt. igiꝫ nō sunt tria. ¶ Item cuiuslibet pncipiati sunt duo pncipia per se: sꝫ infinita sunt pncipiata cuiusmodi sunt idiuidua. igiꝫ ifinita sunt pncipia. nō igiꝫ tm̄ tria. ¶ Huic dubio respōdeꝫ q̄ pncipia vere sunt tria: sicut dictū est. Sꝫ non tria. nec genere. nec specie. nec nūero. Nō genere cū decē sint genera pma: ⁊ cuiuslibet generis sint tria pncipia: vt sic nō forēt tria pn̄ª sm gen⁹. Nō spē pp eādē rōneꝫ cū multo plures sint spēs q̄ gñā. nō nūo. q2 pncipiata sunt infinita. ⁊ sic forēt ifinita pn̄ª nūo. Sed sunt tria pn̄ª sꝫ pportionē. i. sꝫ mēsurā: q2 sic sunt tria pn̄ª hui⁹ cōpositi: eadē pportiōe sūt tria pn̄ª hui⁹ cōpositi. ⁊ sic de aliqs. ¶ Ad pmū rñdet q̄ pncipiū est duplex. s. in gñe ⁊ extra genus. nā tm̄ est vnū pn̄ᵐ extra genus. sꝫ in gñe multa pnt esse pncipia. ¶ Ad 2ᵐ dicm̄ q̄ tm̄ duo sunt principia p se: ⁊ tertiū p accn̄s. ¶ Ad tertiū dr̄ ꝯcedēdo q̄ infinita sunt pncipia sm numeꝝ. sicut dcm̄ est: ⁊ tria sm pportionē. ¶ Dubitaꝫ de h̄ q̄ dicit q̄ ꝯria non fiunt ex alterutris. Nam Arist. in libro pdicamentoꝝ dicit. q̄ in ꝯrijs ⁊ in alterutris possibile est fieri mutationeꝫ: ⁊ p ꝯns ꝯria fiunt ex alterutris. ¶ Itē scḋm phm ex albo fit nigrū: ⁊ ista sunt cōtraria: igiꝫ ꝯraria fiunt ex alterutris. ¶ Ad primum respondetur: ⁊ diciꝫ q̄ tex. Aristo. habet sic intelligi. q̄ subm vt exñs sub vno ꝯrioꝝ iam pōt fieri sub altero. q2 subꝫ nunc exñs calidum pōt iam suscipere frigiditatē: ⁊ non sequiꝫ: q̄ ex forma vnius ꝯrij fiat alteꝝ. sicut ex albedine nigredo. ¶ Ad scḋꝫ pꝫ p idē. hꝫ enim sic itelligi. ex albo fit nigrū. h̄ est ex re alba fit res nigra: ex nō ex albedine fit nigredo. ¶ Cōtra. h̄ est vā p phꝫ. ex nocte fit dies: ⁊ tñ sunt forme ꝯrarie. similiter forma vnius fit ex altera. ¶ Huic dicitur q̄ h̄ sic debet intelligi: q̄ ex [illegible] est post noctē fiet dies. ita q̄ ly ex. dicit circūstan[illegible] [illegible]: ⁊ non circunstantiam materialem.

In secūdo libro phy. determiat phs de cāis corporis mobilis. s. cā mālī: formalī: efficiēte: ⁊ finalī: ⁊ q2 nā dr̄ de causis vlr: iō diffinit pmo nām: ⁊ pmo dat istā diuisionē. De nūo entiū qdā sunt nālia: qdam nō nālia. Nālia sunt illa q̄ hn̄t in se pncipiū sui motus ⁊ quietis. Nō nālia sunt illa q̄ nō hn̄t hmōi pncipiū: cuiusmodi sunt artificialia: sic lectus ⁊ idumentū ⁊ hmōi: q2 talia nō mouētur p se: sꝫ p nām māe. ¶ Habēs nāꝫ est illḋ qḋ hꝫ hmōi pncipiū. Scḋm nāꝫ sunt passiones reꝝ nāliū: sicut ignis sursum sm nām mouetur. terra vō deorsuꝫ. nāꝫ moueri sursum est passio ignis: moueri deorsum est passio terre. ¶ Diffinitio nāe est ista: nā est principiū mot⁹ ⁊ quietis ei⁹: in quo est pmo ⁊ p se: ⁊ nō sm accn̄s. dic mot⁹ ⁊ quietis. q2 ea que nāliter mouent ad locuꝫ naturaliter quiescūt in loco. ⁊ hoc est verū de corpore naturali corruptibili. Sed nō cuiuslibꝫ corpis mobilis: qḋ mouetur nālr est nature principiū quietis. q2 corpis celestis est nature principiū motus ⁊ nō quietis. Sed pro tanto dicit q̄ sicut nā est principiū motus: sic est nā pncipiū quietis. sꝫ ista particula. eius in quo est. poniꝫ ad dīaꝫ artificialiū: in quib⁹ nō est nā. q2 que fiunt ab arte: nō fiunt a nā. Dicit pmo ad dīam compositorum: in quibus natura est principiū motus. non tamen pmo: q2 nō mouentur a nā que composita sunt: sed per nām elementi predominantis. Dicit per se sm cōmentatorē: q2 illud qḋ est per se est magis vlr q̄ illud quod est primum. oē enim qḋ est pmū est per se: ⁊ nō conuertitur: vel dicit per se: q2 nō p aliḋ: nam in quibus est motus per aliud nō naturaliter moueatur: sed per accidēs. Dicit. nō sm accidens. ad differētiam eoꝝ: in quibus aliquid ꝯª esse principium mot⁹: nō tamen per se: sed scḋm accidēs: sicut medicina in medico est principium sanandi seipsum per accidens: ⁊ non per se inquantū medicus. Similiter omnis ars nata est agere in aliud subiectuꝫ ab eo in quo est: ⁊ hoc per se: sꝫ per accidēs potest agere: in quo est: sicut ars medicine in medico: ⁊ ideo natura non est tale principium cuꝫ natura sit principiuꝫ per se ⁊ nō per accidens: sicut dictū est.

Explanatio diffinitiōis nāe.

a

¶ Nā dicit duob⁹ modis. vno mō nā est mā vel substā-
tia subiecta vnicuiq₃ habētiū in se pncipiū mot⁹ ⁊ qetis.
Alio mō dr̄ nā forma ⁊ spēs que nō est sepata a mā fm
eē ⁊ scōm rē. Sz dicit mō dr̄ na forā ꝙ mā. qꝛ p formaz
an diffō nāe sit bona — est res in actu: p māz in pō. ¶ Dubitat ò diffōne nāe. vr̄
ꝙ nō sit pncipiū: qꝛ pncipiū ē i gn̄e relonis: cū pnm cuiuſ
dā aut quorūdā sit pnm. Sz nā cū sit subā nō ē in gn̄e re-
latiōis: qꝛ subā ē ens absolutū. g nā nō est pnm. ¶ Itē ꝙ
nō sit pnm mot⁹ vr̄: qꝛ aliq̄ sūt q̄ sp̄ qescūt: sic ptes cētrales
terre. igr̄ ⁊c̄. ¶ Itē ꝙ nā nō sit pncipiū qetis: vr̄ qꝛ aliq̄
sunt q̄ sp̄ mouēt. s. corpa celestia. igr̄ ⁊c̄. ⁊ tm̄ i talib⁹ nā n
ē pncipiū. ¶ Itē ꝙ n̄ sit pncipiū mot⁹ ei⁹ i q̄ ē p⁹. nā cor
pa celestia mouent a pnᵒ extrīseco: sic̄ ab intelligētia: sic̄
dicit ꝯmē. igr̄ nā nō est pncipiū. ¶ Itē vr̄ ꝙ diffō sit ma-
le data: qꝛ i illa diffōne ponunt opposita: cū mot⁹ ⁊ qes
opponāt puatiue. ¶ Itē vr̄ ꝙ sit supflua: qꝛ si sit pnm p
se n̄ ē fm accn̄s. g supflue ponit h ꝑticla ⁊ nō fm accn̄s.
Rño ¶ Huic dr̄ ꝙ diffō nāe bn̄ dat. sic̄ pz ex pdictis. ¶ Ad
pmā rōez dr̄ ꝙ lz subā nō sit i gn̄e relonis p se pt p accn̄s
tn̄: cū sit illō in q̄ fundat relo. ¶ Ad 2ᵐ dr̄ ꝙ in qbusdaz
nā ē pncipiū mot⁹ tm̄: sic̄ in corpib⁹ supracelestib⁹. In q-
busdā qetis tm̄. sic̄ in ptib⁹ cētralib⁹ terre: in qbusdā vtri-
usq₃: sic̄ in gn̄abilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹. ¶ Ad tertiā pz p
idē. ¶ Ad q̄rtā dr̄ ꝙ i celo ē mot⁹ duplex: activ⁹: ⁊ talis
ē extrīsec⁹: ⁊ passiu⁹: ⁊ tal ē itrīsec⁹. Est [illegible] motus
tā actiui ꝙ passiui. ¶ Ad 5ᵐ dr̄ ꝙ mo[illegible] eiusdē
tm̄ sūt opposita: ⁊ sic nō ponūt h. Sz a termio [illegible] tmio n̄
sūt oppᵃ: ⁊ sic ponūt h. ¶ Ad sextā dr̄ ꝙ lz seqt̄: ē p se: g
n̄ ē p accn̄s: n̄ pp h seqt ꝙ illa diffō sit supflua: qꝛ nō po-
nunt reᵘ eiusdē: qd̄ reqrit ad h ꝙ sit nuga⁹ vl̄ supfluitas
in diffōne: ⁊ ēt ꝙ idē sigant qd̄ nō ē vex i ꝓposito: qꝛ ali
qd pt eē p se aliq̄le: ⁊ p accn̄s tale: sic̄ tra grauis ē p se: ⁊
p accn̄s. ¶ Cāe sūt q̄tuor. s. mālis forālis. efficiēs ⁊ final.
Cā mālis ē illa ex q̄ fit res ⁊ manet in re: sic̄ es cā statue.
ligna lapides ⁊ hmōi sūt cā mālis dom⁹: lana linū idumē
ti: ⁊ sic ò aliis. ¶ Cā forālis ē illa cā q̄ dat eē rei: ⁊ h siue
sit cā forālis ēētialis siue accn̄tal: qꝛ p foraz ē res i actu.
v. g. aia q̄ ē fora ēētial dat subale corpi aiato Albedo:
nigredo: ⁊ hⁿ q̄ sūt fore accn̄talea dāt eē accn̄tale reb⁹ q-
b⁹ isūt: ⁊ ita q̄lz fora dat eē rei. ¶ Cā final ē illa pp quā
ista fiūt: cū finis sit illō gr̄a c⁹ oia alia fiūt. ¶ Cā efficiēs
ē illa q̄ ē pnm mot⁹ i his q̄ fiūt: sic̄ pz. Carpētator. n. qꝛ ē
cā efficiēs dom⁹ p⁹ mouet ad formā dom⁹. ⁊ sic ò aliis.
¶ Mōi cāx sūt octo. s. duo pmi sūt fz pus ⁊ posteri⁹. cā p
or ē ars: siue scia. cā posterior ē medic⁹ siue hn̄s artē. nā
medic⁹ non sanat: nisi qꝛ hz p⁹ artē medēdi. ¶ Aliq̄ duo
mōi sūt p se ⁊ p accn̄s. cā p se alic⁹ rei ē faciēs rē: sic̄ faciēs
vl̄ factor statue vl̄ dom⁹ ē cā p se statue vl̄ dom⁹. Cā vō p
accn̄s alic⁹ rei tuplex ē. q̄dā tm̄ p accn̄s sic accit faciēti sta
tuā ꝙ sit sor. vl̄ plo. q̄dā āt accit p accn̄s: sic̄ albū vl̄ musi
cū siue grāmaticū. ⁊ hmōi. ¶ Aliq̄ duo modi sūt fz pōz ⁊
actū. cā fm actū ē edificator q̄ actu edificat. scriptor qui
actu scribit. ⁊ hmōi. Cā fz pōz ē edificator cū n̄ actu edi
ficat. ¶ Aliq̄ duo vltimi mōi sūt fz ꝯpōnēr simplicitatē.
vt polyclet⁹ faciēs statuā ē cā statue. ista cā ē ꝯposita ex
cā p se: qꝛ dr̄ cā faciēs statuā: ⁊ cā p accn̄s q̄ ē polyclet⁹ si
ue sortes: iō dr̄ cā ꝯposita. Cā simplex vt polyclet⁹ siue so
tes cā statue vl̄ vt faciēs statuā. ¶ Tres sūt ꝓpetates cāx:
p⁹ ē ꝙ i ol gn̄e cāe q̄rēda ē cā vlt⁹ q̄ ē vltia i ꝯsideratōe: ⁊
p⁹ scē. vt si q̄rat q̄re hō scribit dādz ꝙ qꝛ ē scriptor: q̄re ē
scriptor: qꝛ hz artē scribēdi. ⁊ h ē vltia cā. Scda ꝓpetas
ē h. effectuū vlūi sūt cāe vles: ⁊ ꝑticlariū ꝑticlares. 3⁹ est.
cāx in pō sūt cāe i pō: sic̄ dom⁹ in pō ē edificator i pō.
cāx i actu sūt cāe i actu: sicut dom⁹ vl̄ edificiq̄ i actu dr̄
edificator i actu. ¶ Nō q̄ vnū ⁊ idē pt eē cā ꝯtrarioz: sz dr̄

uersimode fz. p. sic̄ pñtia naute ē cā salutis nauis: ⁊ ei⁹ ab
sētia ē cā submersiōis eiusdē: ⁊ ista sūt ꝯtra. ¶ Dub³ de eo
An mā sit causa. — ꝙ dic: ꝙ cā mālis ē cā. vr̄ ꝙ nō: qꝛ illō qd̄ de se ē idifferēs
ad multa nulli⁹ ē cā: sz mā ē hmōi cū sit idifferēs ad oēs
foras fz. p. igr̄ nulli⁹ effect⁹ ē cā. ¶ Huic dr̄ ꝙ mā fm ꝙ
ē idifferēs ad oēs foras nulli⁹ effectus ꝑticularis ē cā: sz
An fora sit causa — fz ꝙ dtermiat ad vnā formā. sic ē cā. ¶ Itē vr̄ ꝙ cā for-
malis nō sit cā: qꝛ cā ē illō ad c⁹ eē seqt aliō: sed ad foraz
seqt q̄ditas rei q̄ nō ē aliō a fora: cū q̄ditas sit sit eadē cū
forma c⁹ ē. igr̄ fora nō ē cā. ¶ Huic dr̄ ꝙ q̄ditas in reb⁹
ꝯpositis ē mā ⁊ fora: ⁊ ē aliō a fora q̄ ē altera ps ꝯpositi:
qꝛ i talib⁹ q̄ditas icludit toᵐ. s. māz ⁊ foraz. i reb⁹ āt sim
plicib⁹: sic̄ i substātys sepatis: idē ē fora ⁊ q̄ditas: qꝛ i tali
b⁹ n̄ ē ꝯpō mā cū fora: s; eē cū ēētia ¶ Itē vr̄ ꝙ cā effi
ciēs nō sit cā: qꝛ effect⁹ nō pt eē sine sua cā: sed effect⁹ pt
An efficiens sit causa — eē sine cā efficiēte: sic̄ pz dom⁹ vl̄ cultell⁹ pōt eē: lz nullus
edificator vl̄ fabricator sit. igr̄ ⁊c̄. ¶ Huic dr̄ ꝙ cā effici
ens duplex ē q̄dā tm̄ efficiēs: ⁊ q̄daz efficiēs ⁊ ꝯfuās ef
fectū. Sic̄ sol ē cā radij solaris siue illumiatiōis medij. p⁹
mō loq̄ndo de cā ē pria sia. ⁊ 2⁹ mō vā ē. ¶ Itē vr̄ ꝙ cā
an finis sit causa — final vl̄ finis n̄ hēat rōez cāe: qꝛ finis hz rōnē vltimi Sz
cā hz rōez pmi siue pncipij: ⁊ pnm ⁊ pᵐ sūt idē: sz pᵐ ⁊ vl
tiᵐ sūt oppᵃ igr̄ finis n̄ ē cā. ¶ Itē si finis sit cā alic⁹. igit
vl̄ fm ꝙ ē. aut fz ꝙ nō ē. nō fz ꝙ ē. qꝛ finis ⁊ termin⁹ sūt
idē: sz hito termio vl̄ acq̄sito cessat mot⁹. igr̄ finis fm ꝙ
est nō hz rōez cāe reᵘ mot⁹. igr̄ nec fz ꝙ nō ē. qꝛ illud qd̄
nō est nulli⁹ est cā. ¶ Itē finis ē effect⁹ oium illax cāx cū
sit illō gr̄a c⁹ fiūt oia alia. igr̄ nō est cā. ¶ Ad pᵐ dr̄ ꝙ fi
nis pt duplr ꝯsiderari vl̄ q̄tū ad itētionē agētis. ⁊ sic est
in re pnᵐ. vl̄ q̄tū ad executionē intētī: ⁊ sic hz rōnē vlti-
mi. nā finis ē pᵐ in itētiōe ⁊ vltimū in executiōe: sz cū h
stat ꝙ sit cā: qꝛ finis ē cā cāx fz phz. ¶ Ad fz dr̄ ꝙ finis
fz ꝙ n̄ ē actu ēs: ē cā. fz ꝙ ē i itētiōe agētis mouet ipz agē
tē sic hz rōez cāe. tūc ad foraz qn̄ dr̄. illō qd̄ nō ē nulli⁹ est
cā sz finis lz n̄ sit: tn̄ pt eē ⁊c̄. ⁊ sic hz rōem cāe. ¶ Ad 3ᵐ
dr̄ ꝙ lz finis sit effect⁹ oiuz aliax cāx q̄tū ad eē: tn̄ nulla
ē cā nisi p finē: qꝛ q̄tū ad rōnē cālitatis finis ē cā aliax cā
casus quid sit — rū. ¶ Casus est cā p accn̄s in illis q̄ fiūt in minori pte ab
agēte pp aliqd v. g. Si aliqs iret ad forū cā emēdi: ⁊ ibi
inueniat debitorē a q̄ recepit pecuniā tūc iuētio debitoris
⁊ receptio pecunie: forent a casu: qꝛ fuit in minori pte: qꝛ
debitor nō fuerat ꝯsuet⁹ in loco inueniri ¶ Fortuna ē cā
Fortuna quid sit. — p accn̄s in his q̄ fiūt ab agēte pp aliqd: ⁊ i minori pte fz
ꝓpoᵐ. ¶ Propetates fortūe sūt due. pria fortūa ē ifini
ta: qꝛ res fortūata pt eē ex cāis accn̄talib⁹ ifinitis. Scda
est duplex: qꝛ q̄dā fortūa dr̄ bona: ⁊ q̄dā mala. Bona qn̄
aliqd bonū euenit mala qn̄ aliqd malū euenit. ¶ Casus
⁊ fortuna dn̄t duplr. vno mō: qꝛ casus ē in hn̄tib⁹ ꝓpo-
situ. ⁊ nō hn̄tib⁹. fortūa vō soᵐ i hn̄tib⁹ ꝓpoᵐ. Alio mō
qꝛ casus ē in his q̄ inueniūt extra cursū nāe. fortūa āt nō.
Vn̄ si gn̄aret hō cū sex digitis vl̄ trib⁹ manib⁹ h̄ ē a casu
⁊ nō a fortuna. 3ᵒ mō qꝛ illa q̄ fiūt a casu in nālib⁹ fiūt a
cā itrīseca ipi⁹ rei: sicut hoīez gn̄ari cū sex digitis est ex su
perfluitate cāe mālis: q̄ dr̄ cā intrinseca rei: sz q̄ fiūt a for
tūa fiūt ex cā extrinseca: sic̄ a cā efficiēte: cū cā efficiēs rei
nō sit de nā rei: sicut edificator nō est de nā dom⁹: ⁊ sic de
aliis. ¶ Sciēdū ꝙ casus ⁊ fortuna reducunt ad cāz effi
ciētē. rō est ista illa q̄ fiūt a casu ⁊ a fortuna fiūt a nā vel
itellectu: sz nā ⁊ itellect⁹ sūt cāe efficiētes p se: seqt igit ꝙ
An fortuita et casualia dentur. — casus ⁊ fortuna sūt cāe efficiētes p accn̄s. ¶ Dubitatur
vtrum aliqua eueniūt a casu ⁊ a fortuna vr̄ ꝙ nō: qꝛ que
cūq₃ hn̄t cām determinatā sui euētus de necessitate eue-
niunt. Sed oia que eueniunt hn̄t cām determinatam sui
euentus. ergo oia que eueniūt de necessitate eueniūt: ⁊ p
ꝯn̄s n̄ eueniūt aliq̄ a casu ⁊ a fortūa. ꝓb⁹ minoris oia q̄ eue

niūt:eueniūt ita ab vna cā q̄ ñ ab alia: ⁊ sic hñt cāz d̄ter minatā. ¶ Itē si aliq̄d sit futuꝝ: d̄s scit illō foze: ⁊ p ꝯn̄s nō pōt nō foze. ⁊ vltra. igit̄ de nc̄citate erit: ⁊ ita nō erit d casu. istō ꝯfirmat. nā de⁹ scit oīa c⁹ scia ē ifallibilis. ¶ Ad
[cā dr ter minata duplr.] illud pᵐ dr̄ q̄ cā determiata pōt eē duplex. vno mō q̄z il la hȝ ordinē ad effectū: q̄z effect⁹ ille ab alia cā ñ pt̄ ꝑdu ci ⁊ tal' effect⁹ de nc̄citate ꝑducit̄. Alio mō q̄z ē cā assigna ta ad ꝑducēdū: nō tñ hȝ ordinē ad effectū determiatū ꝑducēdū: ⁊ talis effect⁹ casualr̄ ꝑducit̄. ¶ Ad scōm dōz q̄ si aliquid sit futuꝝ de⁹ scit illō foze: sicut erit: q̄z si futu- rum sit necessariū de⁹ scit illud foze necessariuz: sicut solē oriri cras vel lunā eclypsari: ⁊ sic de alijs de⁹ scit illud fo re: de necessitate: si autem futuꝝ sit contingens ad vtrūlz deus scit illud foze contingenter.

IN tertio lib. phycoꝝ determinat phs d̄ motu ⁊ ifinito. Et p⁹ dat diffōnē mot⁹ duplicē. Pria ē h̄: mo t⁹ ē act⁹ ētis i pō ꝑ3 q̄ i pō ē. v.g. rei altabil' iq̄tū altabilis ē ⁊ nō iq̄tū alterat̄ ē altera tio act⁹ entis i pō: ⁊ sic de alijs spēb⁹ mot⁹ ⁊ hec diffō ē formal. Alia diffō ē illa ⁊ ē nob maifestioz cū sit mālis. Mot⁹ est act⁹ mobilis scōm q̄ mobile. v.g. res duz ē in motu dr̄ eē in motu ⁊ nō qñ ē i mot⁹ termio ad quē: q̄z tūc cessat mot⁹ acq̄sito termino: ⁊ sic de alijs spēb⁹ mot⁹. ¶ Et est sciēdū q̄ mot⁹ ē i mobili: vt i subo ⁊ i mouēte: vt i cā efficiēte: cū mot⁹ sit act⁹ mobilis inq̄ tum mobile: ⁊ idē est act⁹: sicut eadē ē via ab athenis ad thebas ⁊ eꝫ scōz subz. ē tñ alia scōz rōēz. nā mot⁹ i mouē te est actio. in mobili passio ē: ⁊ tñ idē ē mot⁹ nālr: lz nō formalr. ¶ Sciēdū ē ēt q̄ mot⁹ in cōi repit̄ in quatuoz gn̄ib⁹. s. suba q̄litate q̄ntitate ⁊ vbi: q̄z mot⁹ nō ē ꝑter res motas: sed est in ipis. Sz res mote aut sūt in genere sube aut in q̄litate: aut in q̄ntitate: aut vbi: ⁊ nō extra hec gn̄a. igr̄ mot⁹ reperit̄ in istis q̄tuoz gn̄ib⁹ ⁊ nō extra: ita q̄ in quolibet istoꝝ q̄tuoz geneꝝ reperit̄ mot⁹: q̄z in vnoquo q̄ istoꝝ quatuoz geneꝝ sunt due forme: quaꝝ vna nobi lioz ⁊ alia vilioz: sic in suba cū fiat transmutatio in for- mā subalē q̄ est nobilioz forma: erit sic vna spēs motus: q̄ dr̄ gnō: cū igr̄ sit trāsmutatio in formā viliozē: que est ꝑuatio forme subalis: tūc dr̄ fieri alia spēs mot⁹: vt cor- ruptio: ⁊ sic i alijs trib⁹ gn̄ib⁹. ex q̄ sequit̄ q̄ tot sunt spēs mot⁹ quot sunt spēs entis acq̄siti p motū: sz octo st̄ spēs entis cū in vnoquoq̄ geneꝝ sint due. igr̄ spēs mot⁹ erunt octo. ¶ Dubitat̄ de pria diffōne mot⁹: ⁊ vr̄ q̄ nō sit act⁹ entis in potētia scōz q̄ in potētia. nā si sic seq̄t̄ q̄ entis in pō eēt maxie mot⁹: qō ē ꝯ phm dicentē q̄ ens in pō non mouet̄. ¶ Itē act⁹ ⁊ pō sunt dr̄ie opposite. ḡ nō debent pōi in diffōne vna. igr̄. ¶ Ad pmū dr̄ q̄ ens in pō duplr̄ accipit̄ vno mō p eo qō est in potētia ꝑuatiua. i. in pō nō ꝑmixta cū actu: ⁊ tale nō mouet̄: q̄z nullū actuz includit. alio mō p eo qō in potētia imixta aliquo mō cuz actu in
[an diffō mot⁹ sit bona] potētia: ⁊ tale mouetur. vnde motus est act⁹ entis in pō accipiēdo potētiā scōo mō ⁊ nō pmo mō. ¶ Ad scōz dr̄ q̄ duplex est act⁹. s. ꝑfectus ⁊ iperfect⁹. vñ mot⁹ est actus imperfect⁹: ⁊ talis act⁹ nō oppōit̄ po⁹ posite in diffōne mot⁹ cū sit ꝑuatiua pō: sic dcm̄ ē. ¶ Itē dubitat̄ de h̄ q̄
[pō dr 2⁹] dicit̄ q̄ mot⁹ est in q̄tuoz generib⁹: q̄z in q̄nto dic̄ q̄ mot⁹ non reperit̄ nisi in trib⁹ generib⁹. s. q̄litate q̄ntitate ⁊ vbi. ¶ Itē oīs motus est a ꝯrio in cōtrariū: sz substātie nihil ē ꝯriū. igr̄ in substātia nō ē mot⁹. ¶ Ad pᵐ dr̄ q̄ motus ꝑꝑe dict⁹ ē tm̄ in trib⁹ gn̄ibus. s. qualitate q̄ntitate ⁊ vbi. scōz q̄ ē acq̄sitio ptis post ptē illius termini ad quē va- dit: sed mot⁹ iꝑpꝛie dict⁹ siue ꝯctus prout est egressio d̄ potētia ad actū: sic ē in q̄tuoz gn̄ib⁹ siue i oīb⁹: cū in q̄ libet genere sit ꝑpria pō ⁊ ꝑpri⁹ actus. ¶ Ad aliō dr̄ q̄ in substātia nō ē mot⁹ ꝑꝑꝛie dictus pmo mō: sed secundo [infiᵐ dr q̄s sigt]
mō: lz ad substātiā sit mot⁹ prio mō dict⁹. ¶ Infinituz dr̄ q̄nq̄ modis: vno mō qō nullā hȝ magnitudinē. ⁊ sic dr̄ punctus ifinit⁹ ⁊ q̄libet indiuisibile. Alio mō qō hȝ ma gnitudinē ⁊ diminutionē idetermiatā tm̄. ⁊ hoc mō lo- quit̄ phs de ifinito. Alio mō q̄ hȝ magnitudinē q̄ ptran siri pōt: sed nō faciliter: vt via lōga dr̄ ifinita: q̄z cū diffi- cultate est ptrāsibilis Alio mō q̄ hȝ magnitudinē de fa- cili ptrāsibilē q̄ntū est de se: sz ipedit̄ per aliquod extrinse cū: sicut ꝑfunditas maris. q̄nto in quo actus seruat pōz ⁊ nūq̄ ē in actu: sed semp in potētia: vt augmētatio nūe ri: ⁊ diuisio ꝯtinui. ¶ Vñ notādū est q̄ magnitudo ifini- te q̄ntitatis esse nō pōt in actu: q̄z si foret talis magnitudo eēt maioz celo: ēt occuparet celū: ēt totū vniuersuz. Infi nitū est cui⁹ cū aliq̄d fuerit acceptū semp ꝯtinget accipe- re aliqō extra sm̄ q̄ntitatē: ⁊ est semp in potētia ⁊ nūq̄ in actu. ¶ Dubitat̄ de infinito vtꝝ sit scia: ⁊ arguit̄ q̄ non. [nūq̄d de infinito sit scia]
Nā oīs scia est p demōstrationē: sz de ifinito nō est demō stratio. igr̄ de eo nō est scia. Minoz pꝫ q̄z de subo demon strationis oꝫ ꝑcognoscere q̄d ē: sz ifinitū nō hȝ q̄d cū nō sit: ḡ de infinito nō ē demōstratio. ¶ Itē oē qō scit̄ p for mā scit̄: sz ifinitū nō hȝ formā. igr̄ nō scit̄. minoz pꝫ: q̄z oē formatū ē terminatū ⁊ nō ifinitū. ¶ Ad pᵐ dr̄ q̄ mioz ē falsa. ⁊ ad ꝑbationē dico. q̄ duplex ē q̄d. s. rei ⁊ nois. vñ lz ifinitū nō hēat q̄d rei cū nulla talis res sit: hȝ tñ q̄d no minis. i. diffōnē cōiter dictā. q̄d rei ē diffō vera ⁊ ꝑpria. ¶ Ad scōz dr̄ q̄ ifinitū de se nō cognoscit̄ cū sit potētie ꝑuaᵐ: sed cognoscit̄ p suū habitū: q̄z scōm phm pmo de aīa. rectū est index sui ⁊ obliq̄. ¶ Dubitat̄ an aliqua ma [An magnid⁹ infi⁹ possit eē]
gnitudo possit esse actu ifinita. ⁊ videt̄ q̄ sic. diuisio ⁊ ap positio sūt opposita: ⁊ diuisio hȝ fieri circa magnitudinē ⁊ in infinitū. igr̄ ⁊ appositio. minoz pꝫ. q̄z quelibet magni tudo sensibilis est diuisibilis in ifinitū: ⁊ maioz pꝫ. cū op- posita nata sint fieri circa idē si magnitudo sit diuisibilis in infinitum pōt crescere: in ifinitū apponēdo. ¶ Itē sm̄ phm motus pōt velocitari in infinitū: sz mot⁹ nō est sine magnitudine. si igr̄ motus velocitat̄ in ifinitū. igit̄ magni tudo sup quā est mot⁹ erit i ifinitū. ¶ Itē linea mathe^{ca} est magnitudo ēt in ifinitū scōm mathematicos. igit̄ ma- gnitudo est ifinita. ¶ Itē qō cōgruit quantitati pōt eē in magnitudine: sed finitū ⁊ ifinitū quātitati cōgruūt scōm phm. igit̄ potest esse in actu in magnitudine. ¶ Item op posita nata sunt fieri circa idem: sed finitum ⁊ ifinitū sūt opposita. igitur si quantitas sit finita potest esse infinita. ¶ Huic dubio dicit̄ q̄ nulla magnitudo nālis potest eē infinita actu: q̄z si sic occuparet totū vniuersuz ⁊ ampli⁹: q̄z caret terminis. ¶ Ad primū dr̄ q̄ appositio i ifinitū que resultat ex diuisione in infinituz potest addi in infini tum: sed alia appositio nō potest addi in ifinituz. ¶ Ad scōm dicitur q̄ motus secundum rōnem generalē potest velocitari in ifinitū: sed non secundum rōnem specialez: ideo non sequitur cōclusio. ¶ Ad tertium dr̄ q̄ mathe- matici non ponunt lineam simpliciter eē infinitā: sed dn̄t lineam sic esse infinitam q̄ protrahent lineaz sm̄ magni tudinem vltra quācūq̄ quantitatem naturalem. ¶ Ad quartum dicitur q̄ infinitum non repugnat magnitudinē simpliciter: sed naturaliter. ¶ Ad quintum dr̄ q̄ finituz ⁊ infinitū hñt fieri circa quātitatē siue magnitudinē: scōz q̄ magnitudo est. ⁊ nō ꝑ3 q̄ nālis est: sicut dictū est ꝑus.

IN quarto li⁹ phy. d̄terminat phs de loco ⁊ vacuo. Et d̄ tpe ⁊ p⁹ de loco c⁹ sūt q̄nq̄ ꝑꝑetates. p⁹ [loci pro pria sunt]
loc⁹ ꝯtinet locatū: ⁊ nihil ē ipi⁹ locati. p h̄ pꝫ q̄ nō ē mā nec forma: sic diperūt antiq̄. quelz. n. forma ꝯtinet formatū: est tñ aliq̄d

ipsius formati. Mā vo nō ꝯtinet sed ꝯtinet ⁊ est aliqd ipsius rei. Scda. locꝰ nō ē maior nec mior locato cꝰ ē locus ꝓpꝰ aliculꝰ. Locꝰ cōis ē q̄ hꝫ locata mlta: sic celū aer ⁊c. Tertia. locꝰ nō ōficit locato: sepabile ē tñ ab ipo. Quarta. oīa locꝰ hꝫ sursuꝫ ⁊ deorsuꝫ. Quita. oē corpꝰ mouet nālr ad locū sibi ꝓpriū cū fuerit extra ipm nisi ipediat: ⁊ cū fuerit ibi qescit in illo nālr. Locꝰ sic diffinit. locus est vltima supficies corpis continētis rem immobile primum.

An locꝰ sit.

¶ Dubitat vtrū locus sit. ⁊ videt q̄ non: qꝛ locus nō est elratuꝫ: nec est nā corporea: nec icorporea. igr locꝰ nō est. ꝓbo assūptū. nō ē elementatū. qꝛ elemētatū est corpꝰ: nꝫ est elemētū: qꝛ sic foret corpꝰ: nec est nā corpea: qꝛ tūc forēt duo corpora in eodē loco: nec est nā icorporea: qꝛ hꝫ magnitudinē. ¶ Itē oē qd est: est in loco ꝑ se vel per accidēs. si igr locus est erit in loco: ⁊ ꝑ ꝯñs loci erit locus i infinitum: qd est falsum igr illd ex quo seqt. ¶ Itē locus nō ꝯtinet. ꝓbo. ꝯtinere est agere vel pati: sed loco nō conuenit actio nꝫ passio: igr locꝰ nō ꝯtinet locata. maior pꝫ. minor ōndit. locus est quātitas: sed ipsius q̄titatis nō est actio neqꝫ passio. ¶ Itēꝫ videt q̄ locus sit mobilis. locꝰ est accñs corpis. igr mouetur ad motū corporis: cuius ē: qꝛ per philosophum motis nobis mouentur ea que sunt in nobis: sed locꝰ est in locato: cum accñs cōmune sit in eo. ¶ Itē locꝰ est eq̄lis locato: ⁊ econuerso: sed corpꝰ locatū aliqñ est maius aliqñ minus. minor pꝫ. qꝛ corpꝰ auget ⁊ diminuit. ergo oꝫ locatū augeri ⁊ diminui. ¶ Ad pm dr̄ q̄ diuisio est insufficiēs. nā locꝰ est vltimū siue terminꝰ corpis. ⁊ tale nō ē corpꝰ: nec ps itegralis corpis. ¶ Ad scdm dr̄ q̄ maior est vā sic intellecta: oē qd est corpus vel pars corporis itegralis: siue accñs in ꝯpositione corpis: oē tale est in loco: vel sicut terminꝰ in termiato. ¶ Ad 3m dr̄ q̄ locꝰ hꝫ potentiā actiuā siue passiuā: fm q̄ est accñs nāle: sꝫ non fm q̄ quantitas nālis: lꝫ hoc non sit perfecte. ¶ A 4m dr̄ q̄ nāliter est mobilis formaliter imobilis. ¶ Ad q̄ntū dr̄ q̄ si locatum auget nō seqt q̄ locꝰ sit auctꝰ: sꝫ q̄ locū maiorē locata obtinēte q̄ priꝰ obtinuerūt.

Vacuū dr̄ tribꝰ mōis: vnoꝰ idiuisibile. id ē n ē aliqd corpꝰ: nec pt eē: sic pūctꝰ dr̄ vacuū a q̄busdā. 2o dr̄ vacuū a q̄busdā ātiqs i q̄ nullū corpꝰ sensibile grossū repit. vñ plenū aeris dixerūt vacuū. Tertio dr̄ vacuū puatū oi corpe: susceptiuū tñ eiusdē sic dixerūt Democritus ⁊ Leucippus. pmo modo ⁊ scdo mō vacuū possibile est: sed non tertio mō.

An vacu[um] sit.

¶ Dubitat an vacuum tertio modo dictū possit esse in nā. ⁊ vr̄ q̄ sic. nā si vnū ꝯriorum siue puatiue oppositoꝝ sit in nā possibile est reliquū esse in nā. sed vacuū ⁊ plenū sunt priuatiue opposita. Est eni vacuū priuatio pleni. igr si plenū sit in nā possibile est vacuū esse. ¶ Item de non ente nō est scia: sed de vacuo est scia. ergo vacuū est ens. ¶ Itē vacuuꝫ hꝫ diffinitioneꝫ. ergo vacuum est ens. ¶ Item mobile aut recipit in pleno aut in vacuo. nō in pleno: qꝛ tūc essent duo corpora in eodem simul. igitur recipit in vacuo. ⁊ per consequens vacuū ē. ¶ Ad pmū dr̄ q̄ maior hꝫ sic intelligi. si vnum priuatiue oppositoꝝ fuerit in nā reliquū pōt esse. hoc ē si habitus alicuius puationis sit in nā: ita q̄ pōt esse ⁊ non esse. ⁊ sua priuatio pōt eē in nā: sicut pꝫ de visu ⁊ de cecitate. sed plenū: ita se hꝫ in natura q̄ non potest non esse. igit vacuū non pōt esse. ¶ Ad scdm dr̄ q̄ de vacuo est scientia per accidens non per se aliq̄ modo. ¶ Ad tertiuꝫ dr̄ q̄ vacuuꝫ non habet verā diffinitionē cuius est diffinitio spēi: sed diffinitionem nominis tātum: ideo non sequit q̄ sit ens nisi scdm vocē tātū ¶ Ad quartū dr̄ q̄ hoc vbū recipitur. pōt denominare duo. s. receptum esse vel ipsum recipit: ⁊ vtroqꝫ mō mobile recipitur in pleno: non tamē ex hoc sequitur duo corpora esse simul in vno loco.

…ūo in-
…ligitur
…num
…posito
…est in
…tura ⁊
…iquuz.

Tēpus sic diffinit tps ē nūerꝰ motꝰ fm pꝰ ⁊ posteriꝰ: sꝫ nūerꝰ fꝫ phꝫ dr̄ duplr. s. q̄ nūeramꝰ: sicut duo tres: ⁊ quē numeramꝰ: sicut res nūerate: sicut duo hoies vel tres. scdo mō accipit in diffōne temporis.

dubꝰ an tps sit.

¶ Dubitat an tps sit ⁊ vr̄ q̄ nō: qꝛ qd ē ꝯpositū ex n entibꝰ ē nō ens: sꝫ tps ꝯponit ex pterito ⁊ futuro q̄ nō sūt igit ipsū nō est. ¶ Itē oē habēs ptes si ipm sit necesse est oēs eiꝰ ptes esse simul cū eo: sed tps hꝫ ptes. quaꝝ nulla est in actu. igr tps nō est: minor ꝓbat. qꝛ nihil stat de tpe nisi ipm nūc qd est indiuisibile: ⁊ tale nō est tps: nec ps tēporis cū diuisibile nō fiat ex indiuisibilibꝰ.

Tom est ps dup

¶ Propter illas rōnes sciēdū q̄ totū ⁊ pars dupliciter potest ꝯsiderari. Quoddaꝫ est enim totū pmanens cuius oēs ptes simul sunt: sicut domꝰ lapis ⁊c. Aliud est totū successiuū: sicut dies ānus: cuius vna ps pcedit aliam: ⁊ alia subseqtur: sicut preteritū ⁊ futurum. ¶ Ad pmum dr̄ q̄ oē permanens ꝯpositū ex nō ente permanēte est nō ens: sed de successiuis nō est veꝝ. ¶ Ad scdm dr̄ q̄ hec maior sic intelligit de toto ⁊ partibꝰ permanentibꝰ ⁊ non successiuis.

ppa tēporis

¶ Proprietates tēporis sunt sex. Pria. vno mō ꝯt accipere numeꝝ in tēpore: ⁊ alio mō non: ꝓut enim est nūerus ꝯt accipere numeꝝ: sed ꝓut est numerus motus nō cū sit ꝯtinuū: ⁊ oē ꝯtinuū est diuisibile in infinitū. Scda. tēpus nec est velox nec tarduꝫ: sed multū ⁊ paucum. breue ⁊ lōgū. Tertia. vnū ⁊ idē instans est in toto tempore. Quarta. tempus resoluit in se scdm circulum vt annꝰ: qꝛ tēpus est mensura motꝰ circularis: sicut motus primi mobilis. ⁊ nō recti. Quita. motꝰ nō solū mensurat a tpe sed tēpꝰ a motu. Sexta in vnoquoqꝫ genere ē reperire vnū primum per qd mēsurantur ⁊ numerant oīa illius generis: vt in numero vnitas. in genere pondeꝝ vncia. Consimiliter esset accipere in tpe aliquod pmū qd erit mēsura ipsius cuius est ipm instās.

an instās idez sit i toꝰ tpe

¶ Dubitatur an vnū ⁊ idem instans maneat in toto tpe. ⁊ videt q̄ nō. nam cuiuslibꝫ temporis determinati sunt duo instantia. s. pncipium ⁊ finis: sicut dici ⁊ hore: nō igr ē vnū istās in toto tpe. ¶ Item illa que fiunt in vno āno pterito fuerunt in aliquo instanti: ⁊ illa q̄ erunt in vno āno futuro erunt in aliquo instanti: ⁊ illa que modo sunt sunt in aliquo istanti. Si igit idē instans sit in toto tpe: seqtur q̄ omnia illa q̄ fuerūt in medio āno pterito: ⁊ q̄ erūt in medio āno futuro: mꝰ sūt: qd vr̄ ipole. ¶ Ad pm dr̄ q̄ cuiuslibet temporis terminati sunt duo istātia scdꝫ eē accñtale: lꝫ sit vnū ꝑ se ⁊ scdꝫ suā subaꝫ. ¶ Ad aliud dr̄ negādo ꝯñtiaꝫ: qꝛ istās manet vnū ⁊ idē in tpe scdm subam variatā solū scdm esse accñtale: sicut aliquis homo vnus ⁊ idē pōt esse aliqñ albus ⁊ aliqñ niger: sic instās vnū ⁊ idē per se aliqñ: aliqñ futuꝝ: aliqñ pteritum. ¶ Nota scdm phm q̄ instās se hꝫ ad tēpꝰ sicut punctus ad lineam: qꝛ sicut punctus nō est ps linee sic instās nō ē ps tpis: ⁊ sicut pūctꝰ diuidit duas lineas ⁊ ꝯtinuat eas adinuicē: sic instās diuidit pteritū tēpus a futuro ⁊ ꝯtinuat eas adinuicē: sꝫ ꝑ h̄ differūt istās ⁊ pūctꝰ: qꝛ pūctꝰ qescit ⁊ manet in linea: instās aūt nūq̄ qescit in tpe: ⁊ h̄ qꝛ seqtur ipm mobile ⁊ nō qescit. ¶ Nō oriam iter illa vocabula nūc: tūc qñ. iā. mō. olim. repēte. nā nūc vno mō dr̄ tps ꝓpinquū instanti pteriti: lꝫ iproprie fꝫ q̄ dr̄ venit nūc: qꝛ hodie venit. Tūc siue qñ est tps determinatū ꝑ istās pcedēs ⁊ subsequēs: q̄ sunt termini illiꝰ facti de q̄ sit idsitio: vt tūc destructa ē troya. tūc erit diluuiuꝫ. Iā ē tps ꝓpiquū pteriti istāti siue fuerit ps preteriti siue ps futuri. vñ qñ vidit iā videt qñ iā iuit. Modo est tps ꝓpinquū pteriti istāti: dūmō sit ps pteriti: vt qñ fuit bellum troye. Repente est illud qd est in nūc tpe insensibili: siue repente est tempus non sensibile ꝓpter eius paruitatē ⁊ subito: similiter scdꝫ q̄ dr̄ generatio ⁊ mutatio subita.

Transmutari aliqd est triplr.

N quinto li° phy. deter^m phs de diuisiõe mot'i suas spẽs.

Et dič p° q aliqd trāsmutari dr trib' mõis. p accñs. vt cū dr music' ābulat. Silr. siue fm ptes: vt cū dr corp' sanat: qz oculus siue pectus sanat. p° r p se p h excludit modū p^m r 2^m dcm: ex eo q ipm mouet p° r p se: vt p h q dič pmo excludit mot' fz ptē. p illō qd dič p se siue fz se excludit motus p accñs. r h aūt p se mobile vari' fm diuersas spēs mot': sič alterabile est mot' fz alterationē: r augmētabile fz augmētū. r iterz i spē alteratiōis dr sanabile: qd mouet fz sanationē: r calefactibile: qd mouet fz calefactionē. ℂ Dicit aūt phs q. 5. reqrunt ad motū. s. mouēs r mobile: termin' a q: r termin' ad quē: r tps. ℂ Et nō q mot' capit denominationē a termio ad quē: qz iste termin' acqrit p modū termini a q recedit. ℂ Et sciendū q mot' p se nō ē nisi in ɔrijs extremis vl medijs: vel ɔdictorijs. ℂ Mutatio p se qdruplex ē. s. a subo in sbm. vt alteratio. a nō subo in sbm vt gñatio. a subo in nō sbm vt corruptio. Sz 4' modus a nō subo in nō subz: est ipole: r vocat hic sbz id qd affirmatiue dr: r nō subz id qd dr negatiue nō q suscipit formā. ℂ Postea dič phs q motus pprie dict' est tm i trib' gñib'. s. i qntitate qlitate r vbi. sz q sit in istis trib' pbat. nā i istis ē sufficiēs ɔrietas reqsita ad motū. igr i istis pprie ē mot': pbat ɔña. nā ois motus ē a ɔrio i ɔriū. q nō aūt sit i plurib' q i istis pbat. nā si in aliqb' alijs eēt h maxie vr de suba r de relatiōe: r de actiōe r passiōe. Sz i suba nō ē mot'. nā ois mot' ē a ɔrio i ɔriū: sz sube nihil est ɔriū. g i suba nō ē mot': nec ad relatiōez ē mot': qz ad illā formā q pōt acqri alicui sine aliq mutatiōe reali facta i ipo nō ē mot': sz sic ē de relatione. igr r ē. maior pbat. nā dextrū r sinistrū pōt acqri alicui nulla fca in ipo mutatiōe reali: nec ad actionē nec ad passionez ē mot': qz si sic cū actio r passio sint mot': ad motū eēt mot'. ɔñs ē fsm: g r añs: nec ex h sequit q actio r passio sint mot': qz phs arguit a fsi. nō sīc est ad actionē r passionē esse motum: r ad motum esse motū. Relinquit igr q mot' pprie dict' est tm in trib' gñib'. s. qntitate: qlitate: r vbi. mot' in qlitate est alte° a qlitate pfecta ad qlitatē pfectā. Ad qntitatē pfectā est augmētatio: cuz est diminutio mot' ad vbi dr loci mutatio. ℂ Immobile dr triplr. vno mō qd nō ē aptū natū moueri. Alio° qd est de difficile mobile. sič lapis excellēs magn'. 3° mō qd est aptū natū moueri: impedit tñ p suū ɔriū. ℂ Silr dōz de illis q sūt neccia ad cognscēdū motū. s. qd sit eē sil. r qd sit eē sepatū: r qd tāgere: r qd ɔtiguū: r qd mediū: r qd ɔñr ens: r qd hitū: r qd ɔtinuū. ℂ Sil sūt aūt ea q sunt codē loco: sz pprie fm se: r nō fm aliō. ℂ Sepatim sūt q nō sūt i codē loco. ℂ Tāgere dñr sine ɔtigua: qz vltima sunt sil. me^m est illō in q con^c mutat fz nāz qd notū est mutari pri' q in extremis. ℂ Cōtinue mutatū aliqd dr qd nō dešič rei sup quā mouet aut pausat. ℂ Cōsequēter est iter q nihil cadit eiusdē gñis: vt linea linee: vnitas vnitati: r hmōi. ℂ Habitū est qñ aliqs alteri ɔñr est r tāgit ipz. ℂ Cōtinuū sunt: qz vltima sūt vnū. i. termin' vn'. ℂ Mot' dr vn' triplr. s. gñe: spē: nūero. vnus gñe dr ab vnitate for^c gñalis: a q dr mutatio vnū. sič ois loci mutatio dr mot' vn' fz gen' oi loci mutatiōi. vn' spē dr ille mot' qui ē vn' ab vnitate specifice for^c. sič dealba° est oi dealbatiōi eadē spē: r silr denig°: sz mot' dealbedine in nigredinē: r de nigredine i albedinē. nō ē eadē spē: sz gñe. ℂ Et nō q nō sufficit ad vnitatē mot' specifici q termini sint idē spē: sz opz q spaciū sit idē: sup q fit mot': qz alr mot' circularis: r rect' forēt idē spē. ℂ Mot' vn' nūo est qui hz vnū subz nūo: r vnā spēm spālissimā in q

Quinqz vlt motus.

Quot exigat vnitas nūeral' motus.

fit: r vnū tps ɔtinuū: sine iterruptione. iō ad h q mot' dicat vn' simplr nūo reqrit q idē i q fit mot' sit simplr vnū r opz q tps sit vnū r nō iterrupt': r i sup opz q spaciū vl for^a sit vnū r ɔtinuū. opz ēt q mobile sit vnū simplr p se. Sequit de ɔrietate mot' ad motū: qui ē i. 5. modis. pm' ē. qui ē ex eadē in idē. 2' qui fit ex ɔrijs termis. 3' ē qui fit in ɔrios terminos. 4' qui ē a ɔrio i ɔriū. 5' ē. qui est fm ɔrietatē vtriusqz termini: vt qui est ex vno ɔrio in aliud ɔriū: ɔri' ei' est cō. r nō q qcs ɔriat motui fz pn^m eū sic pn^m mot'. ℂ Sciēdū q nō qlibz qes ɔriat cuilibz motui. sz qes fz locū motui fz locū. Quies fz alterationez motui fm alterationē: r sic de augmētatione r de alijs motib'. mot' qui ē ex vno ɔrio i reliquū ɔriat qeti q est in alio: qes q est i vno: ɔriat ei q est in alio vt ea q est in sanitate ei q est i egritudinē. ℂ Dubitat: vtrz mot' sit in qlitate qntitate r vbi. r p° q nō i qlitate: nā mot' ē acqsitio ptis post ptē illi' termini ad quē tēdit: sz i qlitate nō est ps post ptē: iō i qlitate nō ē mot'. maior pz p phz. minor ondit p auctorē sex pncipioz. qui dič q for^a accñtalis ē cōpōi ɔtingēs q simplici r iuariabili nā ɔsistit. sič illud qd i tali nā ɔsistit nō hz ptē post ptē. igr for^a accñtalis nō acqrit p motū: igr i qlitate nō est mot'. ℂ Itē q i qntitate nō sit mot': pbo. nā ois mot' est p ɔrietatē: sz in qntitate nō est ɔrietas: igr mot' nō est in qntitate. ℂ Itē q mot' nō sit in vbi vr: nā vbicūqz nō est repiri magis r minus: nec ɔriū p auctorē sex pncipioz: g in vbi nō est mot'. ℂ Itē si in vbi eēt mot': cū talis mot' sit mot' localis ɔtingeret ptrāsire medietatē spacij sup qd fit mot' in medietate illi' mot': r sic in ifinitū: sz talis diuisio q est ptrāsibilis in infinitū nō est ptrāsibilis. igr in spa° siue in vbi nō est mot'. ℂ Ad pmū dr ɔcedēdo maiorē: ad minorē dr q qlitas siue forma accñtalis pōt duplr ɔsiderari: vel fz eēntiā: vel fz eē in subo. p° mō est idiuisibilis. s. fz eēntiā: nec hz ptē post ptē fz eēntiā. 2° mō est diuisibilis. s. fz eē in subo: r hz ptē post ptē. sič pz q vnū subz hz plus de albedine q aliud: r silr de colore: r sic de alijs q sunt qlitates: siue forme accñtales. ℂ Ad scdz dr ɔcedēdo maiorē ad minorē dr q qntitas pōt duplr ɔsiderari. vno mō fz suā eēntiā: fz q qntitas est: r sic nō hz ɔriuz. Alio mō fm eē nāle: qd hz in reb' nālib': r sic hz ɔriuz. nā fm esse nāle ɔt^t dare qntitatē pfectā r impfectā: minimū r maximū: r infra: r extra sunt ɔria qntitati fm esse nāle: g pōt in eē ɔrietas: sz nō p se. ℂ Ad tertiū dr ɔcedendo maiorē ad minorē dr q suscipe magis r min' est duplr vl intēsiue: vel scdz eēntiā: r sic vbi nō suscipit magis r min'. nec hz ɔrietatē. ℂ Ad quartū dr ɔcedendo totū argumentū vsqz ibi talis diuisio pcedit in infinitū. Ubi dōz est q ire in ifinitū duplr est: vel fz actū vel scdz potētiā. pmo mō nō pōt ptrāsiri. scdo mō pt. r argumētum pcedit ac si ɔtingeret actualiter diuidit infinitum.

An motus sit in trib' predicamentis

Formam eē diuisibilem duplr.

N sexto libro phy. deter^m phs de motu diuidē^s ipm in ptes qntitatiuas r h fm mot' est qddā ɔtinuum.

ℂ Dat igr 4^{or} pprietates. p^a est q nullū ɔtinuū cōponit ex idiuisibilib'. vt linea ex punctis: qz idiuisibilia siue pūcta nō sunt ɔtinua: nec ɔtigua: nec ɔñr entia: qz vltima eoz non sunt sil entia: nec sunt vnū: cū idiuisibile nō habeat ptes: qz vna pōt eē terminata: r altera ei' vltimū. Silr indiuisibile additū alicui nō fač mai': igr nec cōpo^m. nec indiuisibile erit ɔñr ens indiuisibili. sicut punct' puncto: vel instās: qz iter qlibet duo puncta cadit me^m sicut linea: r p ɔñs punct' inter qlibet duo istātia cadit tps mediū: r p ɔñs instātia nō sūt ɔñr entia: inter q non cadit me^m eiusdē gñis. sič due domus sunt ɔñr entia: iter qs nō cadit domus media: r sic

sequit̄ ꝙ nõ ē imediat⁹ istãti:vt pũct⁹ pũcto.nec aliqđ idi
uisibile simplr̄ alteri Itē si cõtinuū cõponeret̄ ex indiui-
sibilib⁹.igr̄ cēt diuisibile i īdiuisibilib⁹.ꝯñs fl̄z. cū ꝯtinuū
ſ̄z pbz sit diuisibile in sp diuisibile.igr̄ nec mot⁹:nec ma-
gnitudo:nec tp̄s:nec aliqđ ꝯtinuū p̄t cõponi ex idiuisibi
lib⁹ simplr̄:cū vnūqđq̄ꝫ diuidat̄ in illa:ex quib⁹cõponit̄.
Scđa ꝓp̄etas est illi⁹ in quo fit mot⁹.s.ipsi⁹ tp̄is:ꝛ h̄ est
ꝙ in instãti nõ est mot⁹neqꝫ quies.s̄z in tp̄e:accipiēdo in-
stans ſ̄z ꝙ est simplr̄ idiuisibile:ꝛ nõ ꝓ tp̄e:q꞉ si in instãti
foret mot⁹vel quies:seq̄ret̄ ꝙ istãs cēt diuisibile. Tertia
ꝓp̄etas est illi⁹ in q̄ aliqđ mutat̄:ꝛ h̄ est oē qđ mutat̄ qñ
mutatū est:est in illo in q̄ p̄⁹ mutatū ē.v.g.posito ꝙ ali-
qđ mutet̄ a nõ eē in eē:tūc deficit ab eo ex q̄ mutatū est.
igr̄ illđ qđ mutatū est a nõ eē in eē deficit a nõ eē.igr̄ de
ne^{cc} erit ineē:cū īter eē ꝛ nõ eē nõ cadat me^{m}. ℭ Et sci-
endū ꝙ in nulla mutatiõe ē accipe p̄^{m} in q̄ cepit aliquid
mutari nec mutatū eē:s̄z añ qđlibz mutatū eē p̄cedit mu
tari ꝛ eꝫ in īfi^{m}.ꝛ nõ ſ̄z actū.sīc nec in motu est dare p̄^{m}.
q꞉ oē qđ mouet̄ p̄us mouebat̄ ꝑ pbz Cui⁹ cã hec est.q꞉
tp̄s in q̄ fit mot⁹ꝛ magnitudo:siue sp̄a^{m}.sup qđ fit mot⁹:
ꝛ ip̄z qđ mouet̄ qđlibz istoꝝ est ꝯtinuū:ꝛ et̄ ipse mot⁹:ꝛ
ꝑ ꝯñs sunt diuisibilia in īfi^{m}.vñ nec in tp̄e.nec in aliq̄ ꝯti
nuo successiuo est sumere p̄^{m}.q꞉ nec in motu vltimū ꝯtin
git sumere.vñ in ꝑmanētib⁹ ꝯtigit sumere p̄^{m}:s̄z nõ vlti^{m}
q꞉ ꝑ pbz nõ est dare vltimū rei ꝑmanētis in eē s̄z in suc-
cessiuis est dare vltimū:s̄z nõ p̄^{m} sīc dcm̄ est. ℭ Sꝫ vr̄ ꝑ
rõnē zenonis:ꝙ nihil possit moueri localr̄:ꝛ ꝑ ꝯñs mo-
tus localis nihil ē.nã si aliqđ determiat se ſ̄z locū moue
ri:oꝫ ꝙ p̄⁹ ptrãseat medietatē spacij añq̄ ad terminū ꝑ-
ueniat ꝛ medietatē illi⁹medietat̄ꝫ:ꝛ sic in īfi^{m}.sīc arg^{m} est
in dict̄ꝫ p̄cedētib⁹. ℭ Itē si aliqđ moueret̄ localr̄ velocis
sime motū nūq̄ attingeret tardissimū.ꝯñs ipõle.igr̄ ex q̄
seq̄t̄.ꝯñs oñdit̄ sic.p̄cedat tardū ip̄z velox ꝑ aliqđ sp̄a^{m}.
ꝛ moueat̄ vtrūqꝫ ꝯtinue.igr̄ añq̄ attingat ter^{m} a q̄ ipsi⁹
tardi ip̄z tardū aliqđ ptrãsibit de spacio:q꞉ nõ quiescit:
s̄z ꝯtinue mouet̄. Et vltra añq̄ velox ptrãseat illđ qđ ꝑ-
trãsiuit tardū:tardū aliqđ ptrãsibit de sp̄a⁹ sīc p̄us i īfi^{m}.
ꝗ velox nūq̄ attinget tardū vtrisqꝫ ꝯtinue mot̄ꝫ. ℭ Itē
qđ ē in sp̄a⁹ sibi eq̄li:aut mouet̄ in eo:aut q̄escit in eo.cū
igr̄ nõ ꝯ^{tt} moueri in tali sp̄a⁹ ꝛ in q̄lz instãti mobile est in
spacio sibi eq̄li.igr̄ in q̄lz istãti quiescit:ꝛ ꝑ ꝯñs nūq̄ mo
uet̄. ℭ Ad p̄^{m} dr̄ sīc p̄us dcm̄ est in dubitatiõe p̄cedēti
.s.ꝙ ꝯtinuū est infi^{m} ſm po^{am}:ꝛ tale põt trãsiri. ℭ Et sic
pꝫ ad scđaꝫ rõnē. ℭ Ad z^{m} dr̄ ꝙ zeno dixit tp̄m tp̄s cõ
poni ex instãtib⁹:qđ nõ est veꝝ:iõ nec mot⁹ nec q̄es est
in instãti:s̄z in tp̄e sīc dixit pħs.iõ mobile nõ est in spacio
sibi eq̄li nisi tm̄ in instãti:ꝛ cū dr̄ aut mouet̄ aut q̄escit:ne
gat̄ ꝓpõ:q꞉ hꝫ vitatē de eo qđ est in aliq̄ in q̄ est aptū na
tū moueri aut q̄escere ꝓ tali mēsura tp̄is. ℭ Nõ ꝙ ista
sunt ꝓportionabilia magnitudo mot⁹ ꝛ tp̄s:ꝛ iõ si vnū
istoꝝ sit infi^{m} qđlibz erit tale. ℭ Dubitat̄ veꝝ aliqđ ꝯti
nuū cõponat̄ ex idiuisibilib⁹:ꝛ vr̄ ꝙ sic.nã pũct⁹ ē vbiqꝫ
in linea ꝙ nõ eēt veꝝ nisi cõponat̄ ex pũct̄ꝫ. ℭ Itē Ari.
in p̄mo poste.dic̄ ꝙ subã linee ē ex pũctis:igr̄ linea cõpo
nit̄ ex punctis. ℭ Itē si spera mouet̄ sup planū nõ tãgit
ip̄z nisi in pũct̄ꝫ ꝑ pbz cū sperico ꝛ plano nõ sit aliqđ cõe
nisi pũct⁹.igr̄ cãt supficiē descriptã pũct̄ꝫ:ꝛ ꝑ ꝯñs ꝯtinuū
põt cõponi ex idiuisibilib⁹. ℭ Itē ꝑ cõmētatorē instãs
fluens cãt tp̄s:s̄z instãs idiuisibile cãt diuisibile:ꝛ h̄ cõpo
nēdo. ℭ Itē corp⁹nãle ex minimis cõponit̄.igr̄ ꝯtinuū
ex idiuisibilib⁹.aña est veꝝ.q̄ ꝯ.ꝯ^{a} pꝫ cū sit dare corpus
minimū nãle ſ̄z pbz in lib⁹ phy. ℭ Ad p̄^{m} dr̄ ꝙ pũctus
est vbiqꝫ in linea potētialr̄:nõ actualr̄. ℭ Ad 2^{m} dr̄ ꝙ
phs intelligit ꝙ in formali diffõne linee cadit punctus ꝛ
nõ aliter. ℭ Ad 3^{m} dr̄ ꝙ nõ est dare aliqđ spericū sim-
plr̄ h̄ inferius nãlr̄. ℭ Ad 4^{m} dr̄ ꝙ cõmentator intellit
sic.ꝙ instãs fluit ſ̄z ꝙ est diuersũ:ꝛ diuersũ aliq̄ mõ est
cã tp̄is:s̄z nõ instãs ꝓp̄e fluit.ita ꝙ moueat̄. ℭ Ad q̄n-
tū dr̄ ꝙ corpus põt dupl̄r ꝯsiderari minimū:ꝛ ex talib⁹
minimis põt ꝯsiderari max^{m}.2⁹ mõ põt dari minimū:q꞉
corp⁹nãle ſ̄z ꝙ est q̄ntū est ꝯtinuū.ꝛ ꝑ ꝯñs diuisibile in in
finitū. ℭ Dubitat̄.an mot⁹ possit eē in instãti accipiēdo
motū ꝓp̄e ꝛ instãs simplr̄:ꝛ vr̄ ꝙ sic ꝑ pbz in.7.phy. Si
aliqua v̄tus moueat aliqđ mobile in aliq̄ tp̄e:po⁹ dupli
cis v̄tutis mouebit in medietate tp̄is:igit̄ p̄ma cã causa
bit motū in instãti. ℭ Huic dr̄ ꝙ regula phi hꝫ intelligi
de agentibus per motum ꝛ transmutationem:prima au
tem causa agit sine motu ꝛ transmutatione.

IN septimo lib⁹ phy. determi-
nat phs de moti-
buſ ꝛ de motorib⁹:ꝛ mobilib⁹coꝝ dicēs.
ꝙ in oi motu violēto ꝛ nãli motor differt
ſ̄z sbiaꝫ ab eo qđ mouet̄:postea oñdit ꝙ
in mouētib⁹ ꝛ motis nõ est ꝓcedere in in-
finitū:q꞉ sic in tp̄e finito foret mot⁹ īfinit⁹:qđ est incõue-
niens:cū mot⁹ ꝛ tp̄s:in quo est mot⁹sint ꝓportionabilia
iõ est dare motū p̄mū ꝛ motorē p̄^{m}. ℭ Itē i oi motu tã
violēto q̄ nãli mouēs:ꝛ motū sūt sil̄.s̄z ꝙ h̄ sit sim̄.ꝓbo.
nã in motu ꝓiectionis nõ est mouēs sil̄ cū moto.s̄z distat
ab eo.igr̄ nõ in oi motu sunt sil̄. Huic dr̄ ꝙ nõ requirit̄ ꝙ
sint sil̄ ſ̄z vltima coꝝ.s̄z sufficit ꝙ ſ̄z v̄tutē.vñ q̄diu ꝓie-
ctū mouet̄ v̄tus ꝓicient̄ꝫ manet in eo:siue fuerit ille mo
tus ſ̄z rectū:siue ſ̄z reflexionē:sīc pila ꝓiecta ꝯ parietē
reflectit̄. ℭ Itē sciēdū ꝙ violētū est cui⁹ p̄n^{m} ē ab extrin
seco nõ ꝯferēte viꝫ passo:sp̄ēs mot⁹ violēti sunt q̄tuor.s.
īpulsio tractio.vectio.ꝛ v̄tigo.ꝛ in his q̄tuor modis re-
ducunt̄ oēs mot⁹qui sūt a p̄n⁹ extrīseco. Postea agit de
cõpatione motuū adinuicē:ꝛ dicit ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄ sint
adiuicē cõpabilia.tria req̄runt̄.p̄mo. ꝙ sint vniuoca:iõ
stillus ꝛ vinū ꝛ chorda nõ sūt cõpabilia:in acutie eq̄uo
ce dicta de istis:in stillo.n.ptinet ad tactū:in vino ad gu
stū:in chorda ad audiēdū.iõ ꝑ aliã rõnē ꝛ aliã est acuti-
es in illis.2⁹ req̄rit̄ ꝙ sint in aliq̄ subo ꝓx⁹ recipiente.iõ
equ⁹ est cõpabilis ſ̄z albedinē cuicūqꝫ hñti albedinē:q꞉
subz ꝓx^{m} albedis est idē.sīc supficies est idē ſ̄z recipiens
albedinē.3⁹ requirit̄ ꝙ sit vna nã sp̄ālis:ꝛ nõ g̃nal̄ ipoꝝ
cõpabiliū.q꞉ in g̃ne multe latent equocationes diuerse
nãe:iõ albū ꝛ nigꝝ lꝫ ꝯueniant in nã g̃nali:sīc in colore
ꝛ nõ in nã sp̄āli:iõ nõ sunt cõpabilia:nec mot⁹circularis
est cõpabilis motui recto:q꞉ non sunt in eodē subo ꝓx⁹
nec in eadē nã sp̄āli. ℭ Cõtra.vr̄ ꝙ ſ̄z equiuocū fiat cõ
paratio:q꞉ bñ dr̄ subã est p̄us ens q̄ accñs.s̄z p̄us ꝛ po-
steri⁹ dñt cõparationē:s̄z ens est equiuocū:ꝗ ſm equiuocū
est cõparatio. ℭ Huic dr̄ ꝙ cõparatio ꝓp̄e dcã nõ fit ſ̄z
equiuocū:extēdēdo tñ vim cõparationis ad vnitatē ordi
nis vel analogie ſm ens fit cõparatio. ℭ Cõsequēter po-
nit ꝓ cõparatione motuū regulas q̄ sūt septē.p̄^{a} est si aliq̄
po^{a} moueat aliqđ mobile ꝑ aliqđ spaciū in aliq̄ tēpore
eq̄lis po⁹ mouebit medietatē illius mobilis ꝑ du^{m} spaci
um in eodē tp̄e.2ª est hec retēta p̄ori po⁹ eq̄lis potentia
mouebit medietatē mobilis ꝑ totū idē spaciū in medie-
tate tp̄is.3^{a} est retenta p̄ori po⁹.po⁹duplicis v̄tutis mo
uebit mobile ꝑ idē spaciū in medietate tp̄is.4^{a} medie-
tas illi⁹po^{e} mouebit medietatē mobilis ꝑ idē spaciū in
toto tp̄e.5ª retēta p̄ori nõ ē nec̄e ꝙ eadē po⁹moueat du
plū mobile i eq̄li tp̄e ꝑ medietatē spacij.6^{a}nõ est nec̄e ꝙ
media v̄tus moueat idē mobile ꝑ aliq̄ ptē spacij in to-
to tp̄e.7ª dupla v̄t⁹mouebit duplex mobile ꝑ eq̄le spa-
ciū in equali tp̄e. ℭ Est aũt sciendū ꝙ iste cõparationes
hñt intelligi de motore corpore nãli:ꝛ nõ de motore in-

Limita tio rlaz

p̄:acelesti. ¶ Et silr b3 intelligi quantum ad rōnē ipsius
moi⁹:ꝛ nō q̄tu3 ad rē spēlē.multa n.pñt alicui ꝯuenire
fm rōnē gñalem:q̄ sibi repugnāt fm rōnem spēle3.v.g.
nō repugnat hoi inquantu aial hre alas:sed inquantum
hō sibi repugnat:silr iste cōditiones pñt inesse motui in-
quantū motus:non tamen inquantum iste motus.

IN octauo libro phy.ōndit ph̄s
p̄mo q̄ aliq̄s motus
est etern⁹:ꝛ aliq̄s motor est etern⁹.2° quis
mot⁹ est eternus.ꝛ qui motor est eternus.
¶ Q3 mot⁹ sit etern⁹ ōndit tali rōne:ois
mot⁹ p̄supponit mobile.posito igr̄ aliquo
motu q̄ro de illo mobili:aut est factū:aut est eternū:si sit
factū cū illa factio sit mutatio p̄cedit p̄m motū:si sit eter
nū p̄i⁹ igit̄ q̄euit:s3 ipolē fuit ab illa q̄ete deducere mo-
bile ad motū sine dispōne aliq̄ in mobili vel i motore:q̄ in
ipso eē nō pōt si nō sit aliq̄ mutatio:posito igr̄ illo mobi-
li disposito:sequit̄ q̄ aliq̄ muta⁹ est por mutatione p̄ª.h̄
aūt est ipolē.igit̄ ex q̄ sequit̄. ¶ Ite3 vbicūq3 est ponere
t̄ps.ibi est ponere instās cū istās sit tota sub3 t̄pis:est.n.
finis p̄teriti:ꝛ initiū futuri.igit̄ vbicūq3 est vel ꝯᶦᵗ repiri
instans ꝯᶦᵗ repiri t̄ps p̄teritu3.s3 in oī tempore ꝯᶦᵗ repiri
instans:igit̄ in oī t̄pe ꝯᶦᵗ repiri t̄ps p̄teritum:ꝛ p ꝯñs ad
nullū t̄ps ꝯᶦᵗ deuenire añ qd̄ nō sit aliqd̄ t̄ps:ꝛ sic t̄ps est
eternū ex p̄te añ:ꝛ si t̄ps sit eter.ⁿ.iō motus erit eternus.
¶ Itē q̄ mot⁹ sit incorruptibilis ꝑbo.q2 cū corrumpit̄
mot⁹ nō necē est mobile corrūpi:cū mobile sit p̄us mo-
tu.igit̄ post corruptionē vltimi mot⁹ facta est corruptio
mobilis:ꝛ sic post vltimā mutationē est mutatio. Et rō-
nes ꝓcedunt de motu p̄mi mobilis qui est circularis:ꝛ
nō de aliq̄ alio motu recto nec circulari. ¶ Postea ꝓ-
bat ph̄s q̄ mot⁹ nō sit etern⁹.p̄mo sic.oē qd̄ sit a quodā
in quodā tāq̄ in termino ꝯrio in terminū ꝯriū est finitu3.
ois mot⁹ est hm̄oi.g̃ ꝛc.2° sic videm⁹ in aīatis q̄ hñt p̄n
cipiū motuū ab extrinseco.ꝛ aliq̄n mouent̄:aliq̄n quie-
scūt. Sic igit̄ mot⁹ h3 eē post nō eē:ꝛ sic perpetuo nō ꝯᶦᵗ
semp moueri:aut nūq̄.3° sic aīalia q̄ hñt principiu3 sui
mot⁹ intrinsecū:aliq̄n mouent̄:aliq̄n v̇o quiescūt:igit̄ sic
est in maiori mūdo:sic est in minori:q̄ aliq̄n mot⁹ cessa-
bit:vel cesset:ꝛ sic nō est ppetu⁹. ¶ Ad primū dr̄ q̄ ali-
quis est mot⁹ qui sit de ꝯrio in ꝯriū:ꝛ talis nō est ppetu-
us sicut arᵐ est:alius motus est de termino in terminum
ꝛ eꝯ.sicut q̄n aliq̄s pcutit cordā lire:ꝛ talis motus non est
vere ꝯtinu⁹ nec ppetuus:q2 suus mot⁹ quiescit in mīᵉ.3°
mō est mot⁹ circularis:ꝛ est ꝯtinuus ꝛ ppetuus. ¶ Ad
scōm dōm q̄ nō est incōueniēs moᵐ in animatoꝝ defice
re:q2 suus mot⁹ nō est prim⁹:ꝛ iō deficit:ꝛ ppea sic sume
re nō est ad ꝓpositū. ¶ Ad tertiū dr̄ q̄ aliq̄s est motus
aīalis qui nō est ꝯtinuus vt ille qui est a principio extrin
seco:alius est mot⁹ aīalis qui est ꝯtinu⁹ ad silitudinē hui⁹
mot⁹.fm q̄ dr̄ mot⁹ primi mobilis ppetuus ꝛ ꝯtinuus.
¶ Et sciēdū est q̄ cū mot⁹ nō sit sine motore. Et mot⁹
sit etern⁹.igr̄ motor est etern⁹. ¶ Correlarie arguit ph̄s
q̄ est vnū mobile p̄mū qd̄ nō mouet̄ ab aliq̄ alio:s3 a se
ipso.i.a p̄cipio intrinseco:ꝛ ad qd̄ oia mota reducunt̄.
ꝓbo.q2 si moueat̄ a principio extrinseco erit ꝓcessus in
infinitū in mobilib⁹ ꝛ mouētib⁹:qd̄ est impolē.si igr̄ mo
ueat̄ a seipso:mouet̄ a principio intrinseco.2° dicit q̄ oē
mouens seipsu3 diuidit̄ in duas p̄tes:q̄ꝝ vna est mouēs:
ꝛ alia mota:s3 si veꝝ eēt motorē ꝛ motū vnū eē:ꝛ ide3
penit⁹ indiuisīᵉ ferret ꝛ ferret̄ fm loci mutationē:idem
alterabit ꝛ alterabit̄.infirmabit̄ ꝛ sanabit̄ fm idē.qd̄ est
impolē. ¶ Itē oē mobile inquātum tale est in po⁹.ꝛ oē
mouēs inq̄tum tale est ens actu ꝛ nō in po⁹. Si igit̄ ali-
qd̄ mouēs sit penit⁹ idē motu ꝛ mobili tūc idē fm idē est
in actu:ꝛ nō in actu.in po⁹ ꝛ nō in potētia.qd̄ est ipolē.
igit̄ aliq̄ pars que est mouēs:est oīno imobilis:ad qu3
motorē imobilē oia mota reducuntur.3° dicit q̄ motus
circularis est primus ꝛ ppetuus:ꝛ q̄ sit primus arguitur
sic.mot⁹ localis est prior oibus alijs motib⁹.sed circula
ris motus est prior inter oēs alios motus locales:igit̄
motus circularis est prior alijs.ꝛ h̄ tā prioritate nāe:q̄
prioritate t̄pis ꝛ diffone fm ph̄m.4° dic̄ q̄ oēs alij mo
tus reducunt̄ ad motū localē ꝛ nō eꝯ.igit est prior. As-
sumptū p3 inductiue in oīb⁹ motib⁹ qui requirūt ipsum.
scōm ōndit sic:ois motus localis aut est rect⁹:aut est cir
cularis.aut mixtus ex recto ꝛ circulari. S3 mot⁹ rectus
ꝛ circularis sunt priores motu mixto.sicē cōpo⁹ p̄cedunt
cōpositum silr mot⁹ circularis est prior motu recto.sicut
ꝑfectū prius est imꝑfecto:ꝛ incorpale corpali:ꝛ regula
re irregulari. Manifestū est igit̄ motū localē circulare3
esse primū inter oēs mot⁹.ꝛ sic eternus. ꝓbo.q2 est ꝯti-
nuus:q2 in tali motu nō intercedit quies mē⁹ sicut acci-
dit in alijs motib⁹ ꝛ mutationib⁹.igit̄ mot⁹ localis circu
laris primi mobilis est mot⁹ eternus.sic prius est ostēn-
sum. Ex h̄ sequit̄ q̄ motor est etern⁹.s.deus nō imobilis.
ꝛ oīno infatigabilis imortalis nullā hñs magnitudinē:
q̄ sit imobilis.ꝓbat sic ph̄s.q2 dato q̄ sit mobilis.tunc
op3 ipsum cū mouente sit moueri ab aliquo q̄r cū nō sit
ꝓcessus in infinitū in mouentib⁹ ꝛ motis:vt prius ōnsu3
est.erit necesse stare ad aliqd̄ mouēs imobile:infatigabi
lis aūt.q2 cū moueant̄ ista iferiora p supiora.p̄mo mo-
uent̄ ab aliq̄.talis.n.motor est infatigabilis a sua motio
ne. Cā.n.fatigationis nihil aliō est nisi id qd̄ mouet mo-
ueri. S3 p̄i⁹ motor non mouet̄ ab aliquo. igit̄ est infa-
tigabilis.ꝛ ingñabilis ꝛ incorruptibilis.q2 cū ōnsum sit
oīno esse imobilis:iō nō est gñabilis nec corruptibilis.ꝛ
ē idiuisibilis siue impartibilis nulla3 hñs penitus ma-
gnitudinē.q2 finitā:cū moueat p t̄ps infinitu3:igitur nō
h3 finitam magnitudinē:nec infinitam:vt ōnsum est:igi-
tur primum mouēs est indiuisibile:impartibile:imobi-
le:infatigabile:nulla3 hñs magnitudinem:cui sit honor
ꝛ gloria per infinita secula seculoꝝ. Amen. Deo grās.

¶ Explicit Linconiēsis sup librū physicoꝝ Aristotelis.

Registrum.

Q

¶ Diui Roberti,
nunt:cuenitur

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

L GOTTSCHER
1971

